Digitized by Google

NAZIONALE
12
27 S
2
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE

NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUEL
ROMA
55
51
12

DIVINITATIS NOTA
VLYSSIS ALDROVANDI
PATRICII BONONIENSIS
MONSTRORVM HISTORIA.
CVM PARALIPOMENIS HISTORIÆ
OMNIVM ANIMALIVM.
BARTHOLOMÆVS AMBROSINVS
in patrio Bonon. Archigymnasio Simpl. Med.
Professor Ordinarius, Musęi Illustriss. Senatus
Bonon., et Horti publici Pręfectus Labore, et
Studio uolumen composuit.
MARCVS ANTONIVS BERNIA
in lucem edidit Proprijs sumptibus.
AD SERENISS. ET INVICTVM
FERDINANDVM II
MAGNVM HETRVRIÆ DVCEM.
cum Indice copiosissimo
Io. Bapt.ª Coriolanus F. Bonon.
BONONIÆ Typis Nicolai Tebaldini MDCXLII.
Superiorum permissu.

SERENISSIMO FERDINANDO II. MAGNO DVCI HETRVRIÆ.

MARCVS ANTONIVS BERNIA FELICITATEM.

ABORANTIS Naturæ Monſtra, infelici hucuſquè vtero luctata, & tandem poſthuma quadam vi fœcundiſſimi ingenij ad litterarium partum maturata, immortalem tuam lucem (Princeps Sereniſſime) Lucina qualibet clementiorem implorant. Nec dedecet ſanè tuæ Fortunæ Principem, huiuſcemodi Monſtris admiratione obſtetrice naſcentibus, faue re: ſoles quippè ferocioris ingenij portenta vndiq; exquiſita ad maieſtatis argumentum caueis innutrire, & ad liberale comitatis ſpectaculum theatris exhibere: adeovt in ipſis ferarum ſtabulis, Africa, iam penè ferocitatem dedocta, mitiori ſub Sole, tibi mitior ancilletur. Hęc verò Monſtra, quæ tibi prælo gementi Natura enititur, non Africa ſola concepit; neque enim ad ſolos Africæ fontes degeneri amore peccant Animantia: ſed quælibet tellus phlegræa molitur monſtra, ſi Cęlum habeat inimicum. Quot portentis ſalaci quadam fœcunditate ſcateat Mare, ex vno Proteo, numeroſo ſcilicet Monſtro, liceat coniectare. Aer quoquè, & ſi purior eniteſcat, ſæpè Maris, terrarumquè halitu obnubitur, & ex aerea Iunone ſuos creat Centauros. Ipſe olim defœcatus Ignis, ex quo nobiſcum enutriri cępit, ſuoſquè inter cineres ſtabulari, ad innumera propemodùm Monſtra verſatur; vt meritò doleant Mortales, nullis vnquàm aquis perniciosum Promethei ignem expiari po-

tuisse, Vniuersa igitur Monstra, quæ elementorum vitium, & cæcus causarum error produxit, noster Aldrouandus, Bononiensis Athenæi æternum decus, hoc vno volumine, studio feliciter pertinaci, concepit: quam fortasse laudem nemo hucusquè omninò attigit. Et debuit sanè Vlysses, Laertiadi solertia non impar, virtute maior, tot Monstra primus euadere. Verùm eruditissimus Auctor, lucem illam, quam ipsi inuidit mors, senio quidèm matura, sed votis omnium acerbissima, suo operi impertiri non potuit. Vixit tamèn ergà Patricium Ciuem, ac primarium Magistrum superstes apud Patriam Amor, qui ad sepulchri lucernam elucubrare non destitit, quousquè Bartholomęi Ambrosini Doctoris egregij studio, rudem fœtum accuratiùs digesserit, & ad posthumum partum properauerit. Nascitur tandèm Famæ maturum opus, post ipsum sui Auctoris funus: vndè nō immeritò immortalitatem sibi auspicari posse videtur; cum inter sepulchri latebras clarissima habeat incunabula. At omnia inauspicata prætendunt nata non sine prodigio Monstra. Esto: sed malum omē auertimus opportunè, cum ea faustitatis miraculo consecramus. Tuo videlicet nomine (Princeps sapientiss.) nomine inquam tuo, quod Amplissimæ Familiæ fastis inscriptum, cum omnes auitæ gloriæ characteres, seu integerrimæ Religioni, seu bellicæ virtuti, seu Pacis studijs positos secum referat, nigram quamlibet mali ominis notam potest insita felicitate obliterare. Scitè igitur huius operis diuturnitati consului, quando illud auspicatissimi tui Nominis immortalitati dicaui. Vnum superest (SERENISS. FERDINANDE) vt quemadmodùm cœteri exorbitantis Naturæ deliria libentiùs obseruant, quam tritos semper ijsdem rotis sulcos, tu quoquè Monstra, hoc volumine quodam veluti compendio complicata, humaniùs accipias; sicuti insolitum munus non solitę obseruantię indicio offerre posse gratulamur. Atq; hinc poteris tuę Hetruriæ noua monstra exhibere, quæ si olim aruspicinam excogitauit, vt victimarum exta examinaret, & ex latentibus portentis penitiora fatorum arcana portenderet, perspicaci numquam ingenio hebescere potuit, quìn tandem transmissa per tubum acutissima acie syderea etiàm Monstra felicissimè lancinaret, fidelissimè exploraret. Et diuinare iuuat quid ex hac monstrosa fœtura, tua Aruspicá de te poterit diuinare. Te Alcide non deteriorem fore fortitudine, meliorem fortuna; cum tibi nascantur Monstra, quę potentiam non reformidant quidèm, at ex ea sibi amabile patrocinium pollicentur. Te futurum, hoc bellaci seculo, litterarum Assertorem; quando ipsa Monstra, inter characteres procusa, magno rei litterarię vertas emolumento. Et sanè fortiori numquam præsidio Pacis studia obfirmanda fuere, vt hac nostra ferrea ætate, qua ferro Pax vndiquè oppugnatur: nec illud opportuniùs aliundè expectandum, vt à Medicea Familia, apud quam profugæ sępius nostro ex orbe musę, ex sententia crediderim Anaxagorę, alios orbes inuenere, quò profugerent: nec à quopiam alio faciliùs obtinendum, quàm abs te (Princeps Sapientissime) Tu interim nascentia hæc Monstra, tuo nomine inscripta, serenissime frontis omine dignare; hinc etenim fas erit gratulari, me nihil vnquam Monstris auspicatiùs habuisse. Et iam, vt reor, voti apud te reus, votum aliud apud Deum immortalem repono: ut ea semper felicitate floreas, quę tuarum Virtutum merita deceat. Nec tibi meliora optare possum; illa siquidem maior esse nequit, cum hęc maxima feceris. Vale.

Magnus es tu, & Magnum nomen tuum in fortitudine.
Ierem. cap. 10.

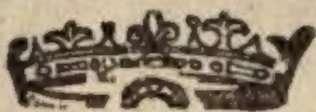

SERENISSIMVM, ET INVICTVM FERDINANDVM II. MAGNVM HETRVRIÆ DVCEM

In dedicatione Operis Monſtrorum.

BARTHOLOMÆVS AMBROSINVS
hoc Tetraſticho veneratur.

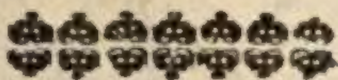

Vid TIBI MONSTRORVM monſtrat genus omne dicatum ?
Monſtrat, quòd MAGNVS DVX fera MONSTRA domat.
MAGNVS Alexander furialia MONSTRA ſubegit;
Quæ MAGNVS potuit, MAGNVS & ipſe potes.

BARTHOLOMÆVS AMBROSINVS

Benigno Lectori S.

Effluxit penè secundum lustrum, Lector inclyte, quo Illustriss. Reipublicæ Bonon. Senatus firma virtutis tutela, cui semper cordi est illud aureum assertum, Σοφία ἐστὶν εὐπρεπεστέρα ἰσχύν, nullo meo meritò, sed mera sua humanitate, me ad publici custodiam Musæi eligere dignatus, honestũ stipendium laboribus meis opitulaturus constituit, memor illius distichi

Est labor ingratus, quem debita præmia fallunt;
Quid graue non fiet, spe sine, si leue sit?

Magnum quidem temporis spatium est, si meta humanæ vitæ consideretur, exiguũ profectò, si tot, & tanta opera ex Musæo promẽda, & à cunctis studiosis desiderata perpendantur: cum tamen multa, meo labore, & studio, quæ in Musæo, veluti in tenebris iacebant sepulta, vt oculos, & animum pascas, quotidie in lucem prodeant. Solent igitur, qui publicandorum operum nauant operam, in prima voluminis facie, quamdam diffusi sermonis speciem præmonstrare, illamq; tanquam totius libri medullam Lectori prægustandam offerre. Verùm in præsentia id præstare mea non interest; dum ordinis ratio totum patefaciat. Tibi tantummodò polliceor historiam hanc vtilissimam, & cunctis gratissimam fore; cum eam præsertim, vt aliquã negligentiæ notam euitarem, Paralipomenis historiæ cunctorum animantium locupletauerim. Itaque lege lubens hoc opus, cum eius te accendere amore non sit opus, cuius desiderio te conflagrare manifestum est. Fruaris, inquam, hoc libro oportet, cuius vtilitas cum voluptate certat: nam si te gratum sensero, alia, atque alia, Deo dante, posthac moliar: cum adhuc Fossilium, & Plantarum icones in publico Musæo diligenter custoditæ, in classes digerendæ, & historijs decorandæ supersint. Interea dissimulare nolo futurum fortassis, vt menda non pauca deprehendantur, quæ vt mitius damnentur, te etiam, atque etiam rogo: quandoquidem, ob incuriam & inscitiam Typographorum, euitari quodammodo minimè possunt. Vale. Et temetipsum hoc disticho solare.

Quod docet istud Opus Monstrorum, perlege Lector,
Inuenies passim, quę nouitate placent.

V.D.Octauianus Finatius Cler.Reg. S.Pauli,ac in Metrop.Eccl. Sac. Pœnit. pro Eminentiss.& Reuerendiss.D.D. Principe Card. Columna Archiepisc.

Imprimatur

D.Hieronymus Bendandus Casinensis,S.T. Doct.public.& Consultor S.Off. pro Reuerendiss.P.Inquisit.Bonon.

Summa Priuilegij S.Cæsareæ Maiestatis.

PRiuilegio Sacræ Cæsareæ Maiestatis cautum est, ne quis aliquam Historiarum Vlyssis Aldrouandi Bonon. quæ agunt de animalibus, & per consequens,etiam de Monstris, in toto, vel in parte absque voluntate, & proprio Authoris,aut eius hæredum consensu,intra decennium,à die quo absolutum fuerit volumen inchoandum,recudat,aut alibi recusam vendat, sub pœna quotiescunque deprehensus fuerit,priuationis omnium librorũ, & decem marcharum auri puri,prout latiùs patet id dyplomate Cæsareo dato in arce regia Pragæ,die prima Aprilis,anno millesimo quingentesimo nonagesimo nono.

Rodulphus Imperator.

Rodulphus Coradutius.

Ad mandatum Sacræ Cæsareæ Maiestatis proprium
Io.Barnitius.

VLYSSIS ALDROVANDI PATRITII BONONIENSIS MONSTRORVM HISTORIA.

ORDINIS RATIO.

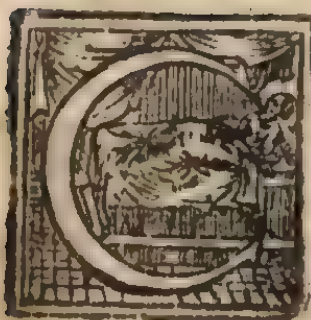

VNCTORVM inuulgatis animantium moribus, & naturis, physica miracula nomine monstrorum vulgò nuncupata, in aspectum publicum modò producenda succedunt; quę aliquando contingere, explorata fatetur veritas, & potissimùm quando, non iuxta consuetam naturæ normam,
G peregrina quædam, vel toti generatorum corpori, vel eiusdẽ partibus (siuè de homine, siuè de brutis, siuè de plantis verba fiant) figura, vel character imprimitur. Non enim hæc authorum sunt deliria, vel somnia, qui fucata persuasione, arbitrio suo, mõstra delireare velint: quandoquidem de his quotidiana nos certiores facit autopsia. *Monstra attinent ad animalia, & plantas.* Idcirco pro comperto affirmandum est, quòd humana curiositas vastissimam generatorum solitudinem peruagans, interdùm in aliquid naturales excedens leges, & nouitatem pariens incidat: vnde tunc inquieto sciendi appetitu exagitata, ob illud ignotum, graui admiratione necessario detinetur. Nos igitur in præsentia ad hanc obliterandam admirationem, ad exterminandam sciendi ap- *Sciendi appetitus mirabilis.*
H petitionem, & deniq. ad recreãdam nouitatum famem, abdita naturę atria innumeris decorata iconibus pandere decreuimus. Sed cum rectum sui, & obliqui index, & examen esse perhibeatur, operæ pretium esse videtur, si prima fronte perfectam hominis constitutionem paucis complectamur verbis; non solum vt deinceps errata naturæ euidentiora legentibus innotescant; verùm etiam ne humanis prærogatiuis hæ nostræ historiæ careant. Deus enim in ipso corporis humani creationis initio, immortalis vitæ spiraculum, nempe animam insuflauit, qua tanquam rationali Duce regeretur, superna meditaretur, & sensibus dominaretur. *Monstra inanimatorũ.* Deniquè in rebus etiam inanimis, admiranda aliquando eueniunt, suarum naturam causarum non referentia, veluti varia aquilarum, seu aliorum an[illegible] vel equitum simulacra in aere apparentia monstra cœlestia à nonnullis [illegible]rum etiam mentionem perpulchris exornatam imaginibus, hisce hi[illegible]ntis mandare statutum est. *Monstra cœlestia qua.*

DE

DE HOMINE Cap. I.

ÆQVIVOCA.

Primus hominis significatus. OMEN hominis simpliciter prolatum hominem ex humano corpore, & rationali anima integratum designat, ideo, in hoc intellectu, vir non vulgariter eruditus, nec non in tenebris inscitiæ versans, immò infans, & adultus comprehenditur. Amplius hominem interdum appellamus, qui perfectum corporis incrementum est assecutus: vnde ab hoc significatu puer, & adolescens excluditur. Præterea, nomine hominis, vir quandoquè summa præstans eruditione denotatur; quare hæc vox ineruditum, *Homo promiscui generis* & infantem explodere videtur. Cæterùm cum hæc vox (homo) apud Latinos sit promiscui generis, non solum hominem masculum, verùm etiam fœminam nempè mulierem significabit. Hic autem sensus sacris Biblijs est admodum familiaris, vbi hæc vox (homo) singulari prolata numero, vt plurimum grato animo, sed numero *Cap. 13.* multitudinis, opposito modo accipitur; & quamuis apud Mattheum legatur, homo B inimicus, nempe Diabolus superseminauit zizaniam, nihilominus id ratione epitheti additi factum fuisse asseueramus.

Botanici herbam quandam passim Balsaminam fœminam nuncupatam, hominem *Homo herba quæ sit.* indigitant, quia caules plantæ adeò crassescant, vt homūcionem perbellè æmuletur. Pictores quoq. & Cœlatores delineatum, vel sculptum hominis simulacrum, hominem nominant; Apud Platonem, ex Ficino, homo nonnisi vis animæ in ratione, & *Homo interior, & exterior.* sensu posita, à veteribus Theologis anima nuncupata, exprimitur. Hinc nonnulli non immeritò hominem interiorem animam, & corpus hominem exteriorem nominarūt. Dialectici in suis propositionibus hominem pro specie specialissima collocant ideoq. apud ipsos propositio indefinita, cuius minor extremitas sit vox (homo) ad vni- *Lib. 1. c. 11.* uersalem reducitur propositionem; sicquè intelligendus est Apostolus scribens ad Corynthios: quando inquit, *Probet autem se ipsum homo*, licet aliquando prædicta C vox Indiuiduum scilicet aliquem particularem designare possit: hunc enim intel- *Genesi c. 3.* lectum legimus in sacris litteris, *Homo non erat, qui operaretur terram*. Tandem si huic vocabulo (homo) aliquid addatur, adhuc varias sortitur significationes: siqui- *Lib. 3. Reg. c. 13.* dem homo alicuius dicitur, qui alterius obsequio addictus est. Quamobrem in sacris paginis, homo Dei, interprete Oleastro, Propheta exponitur; quoniam Prophe- *Li. 8. de Ciu. Dei c. 4.* tæ diuino ministerio essent mancipati. At Diuus Augustinus corpus appellauit hominem mundanum. Ficinus verò, per hominem igneum, Dæmonem intellexit. *Homo mundanus.* Paulo scaligero hominis magni nomine, mundus intelligitur, quia viciſſim, mundi parui nomine, homo designetur.

Homo igne. Homo mag. Homo paruus. Deniquè Chymistæ cucurbitam cum suo alembico, nempe vas Philosophorum, hominem altum, vel hominem galeatum nominant. Quamuis apud ipsos metalla D quoq. dicantur homines quapropter in ipsorum libris, homines interdum in Dæmones, & Dæmones in Deum transmutari perhibentur; quando scilicet homines, nimi- *Homo altus chymistarū.* rum metalla imperfecta in Dęmones, nempe in argentum, & tandem in aurum ab ipsis vocatum Deum transformantur. Pariter apud Græcos ἀνὴρ, quemadmodum vir apud latinos, varijs modis vsurpatur; interdum simpliciter pro ἀνθρωπὸς accipi- *Hominis nomina Græca* tur; quandoquè hæc vox masculum, nec non euiratum, ad differentiam Eunuchi, item hominem in virili ætate constitutum, identidem virum strenuum, & fortem, immò etiam maritum significat,

SY-

SYNONYMA, ET ETYMVM.

NTIQVI omnes vno ore confirmarunt hoc vocabulum(homo) sine aspiratione nulla ratione esse proferendum: propterea Diuus Augustinus hoc meditatus dicebat; Mirandum esse quomodo filij hominum pacta litterarum, & syllabarum à maioribus accepta diligen-
E ter obseruent, deinde pacta æterna salutis perpetuæ negligant. Vnde Isidorus hominem fortè ab humo deriuauit; cum legatur in Genesi, hominem de humo, nempe de limo terræ ab opifice omnipotenti fuisse creatum. Huic sententiæ assentitur Varro; dum inquit, humo humorem siue terram caliginosam signari, quæ mollis, & tractabilis est, ideoq. facillimè rotam figuli sequitur; vt homines, nominis etymo, ad nutum, & imperium summi Dei, circumducendos esse intelligant. quamuis alij velint hominis etymologiam ab humo minime esse deducendam; quia hæc omnibus animantibus est cōmunis. Placuit igitur aliquib. hoc etymum à verbo Græco ὁμόνοια scilicet concordia esse desumendum: cum homines inter cętera animantia, concordiæ, & consortij vinculo maximopere connectantur. Nisi velimus cum Goropio asserere, in prima lingua hominem vocatum fuisse Hoomoet, quę
F vox animum altissimum homini inesse indicat.

Li. 1. cōfes. cap. 18.

Homo vnde dictus.

Lib. 7. Hermath.

Aliter homo vocatur etiam vir, vel à vi, vel à virtute, tum animi, tum corporis; qua mirandum in modum pollet.

Apud Hebreos multa sortitur nomina, in primis appellatur Adam, terra, Gheber, ortis, Methim, mortalis, Enos, obliuiosus, & fragilis, & tandē, Isc, vir, in qua dictione est Iod littera, & nota diuinitatis, qua, iuxta sententiam Burgonij, ab homine masculo Deus inuestigari potest, quæ littera in nomine mulieris Issah non inuenitur: hac de re mulieri sacramentorum administratio inhibetur. Itaquè Isc exponitur vir, nimirum virtute præstans à verbo isch fortem denotante. Immò Græci ab hoc vocabulo verbum ἰσχύω, idest viribus polleo deriuarunt. Addit Goropius hominem nuncupari etiam Mensch, quæ vox liberi arbitrij hominem esse indicat;
G cum, Mensich, ducens se ipsum exponatur.

Hominis nomina hebraica.

Lib. 14. hierogly.

Apud Græcos legitur ἄνθρωπος, vel à verbo ἀναθρέω attentè considero, & contemplor; quia solus homo inter animantia, quod videt, attentè intuetur, & meditatur. Vel ex mente Etymologi, παρὰ τὸ ἄνω ἀθρεῖν; quia homo ad alias comparatus animantes sursum aspiciat. De hoc non inconcinnè canebat Ouidius.

Hominis nomina Gręca

Pronaquè cum spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cælumquè videre
Iussit, & erectos ad sydera tollere vultus.

Lib. 1. Met.

Hoc enim factum est, vt Deum cognosceret, non autem, vt, vrna terebrata, aquā ferret; quòd hominis Deum neq. timentis nequè cognoscentis symbolum esse perhibetur. Idcirco tunc possemus sic canere.

Quid mentem traxisse polo? quid profuit altum
Erexisse caput?

H Aliter Græcis dicitur ἀνὴρ à verbo ἄνω, vel ἀνύω perficio; cum homo animal sit perfectissimum. Quamobrem vocitatur etiam μικρόκοσμος quasi paruus mundus, quoniam, teste Galeno, tantum artificium in constructione hominis, & aliorum animalium, quantum in mundi opificio obseruatur: idcirco Aristoteles, & Auerroes hominem, & cæteras animantes minorem mundum indigitarunt. His addamus, cerebro hominis, in quo ratio, & mens residet, repręsentari Cœlum Empyreum, vbi diuina residet maiestas; deinde à capitis parte imaginatiuam, & cogitatiuam continente, sphęras, & intelligentias, & à sensitiua Dei ministros referri, & indicari. His addimus, quòd tot faciei ianuæ per quas rerum species sensus admittūt, septem planetas æmulantur. Nam, si Cœli oculos Solem, & Lunam vocamus, oculi pariter humani Solem, & Lunam repræsentant. Os, in quo venustas vultus consistit, Venerem refert, Iouem, & Mercurium Nasus; cum is pro Iouis sceptro, & pro Mercurij caduceo sumi possit. Saturnum tandem, & Martem aures, ob siccitatem, præ se ferunt,

Homo paruus Mūdus

Homo æmulatur vniuersa quę in mundo sūt.

Næui deniquè, & cæteræ naturales maculæ per faciẽ dispersæ cæterarum Stellarum octauæ sphæræ gerunt similitudinem.

Immò partes humanæ, per quas excrementa truduntur, illas æmulantur tenebras, ad quas mali Angeli, & improbi homines tanquam mundi fæces destinantur. Amplius homo, ex D. Augustino, est cum lapidibus, vegetat cum plantis, sentit cum brutis, & intelligit cum Angelis. Insuper, authore Georgio Veneto, dum homo diuinam interpraetatur mentem, munere Angeli fungitur, dum cunctis dominatur, quibus præsidere ei concessum est, tunc Archangeli prærogatiuam participat, dum vires omnium subditorum complectens, eas vi quadam cœlica attrahit, tunc muniũ hoc Principatib. Cœlestibus acceptum refert; quando virtute quadam aduersus veritatis hostes corroboratur, hanc facultatem à Potestatibus, auxilium ad familiarem subigendum hostem; à Dominationibus, opem ad proprium, & debitum perueniendi finem à Thronis, lumen concipiendarum supercœlestium imaginum, à Cherubinis; & tandem singularem, erga diuina, amorem à Seraphinis consequitur. Iustis igitur de causis à D. Ioanne homo mundus fuit nuncupatus: quando dixit. *Mundus eum non cognouit*. Italice dicitur homo Gallicè Homme, Hispanicè, El varon, Germanice Ein Mentsch.

Lib. Armon. *Homo varijs munijs fungitur.* *Cap. 1.*

Homo fœmina Latinis vocatur mulier, quasi mollier à mollitie, vt voluit Varro: Plerumquè hoc nomine intelligitur, quæ amplius non est Virgo: Cicero enim obiurgantibus nonnullis, quia sexagenarius Popiliam Virginem duxisset, respondisse fertur, cras mulier erit, nihilominus, vt placuit Caio Iuris, Consulto mulieris appellatione, Virgo etiam, nempe viri potens, & nubilis intelligitur. Vlpianus quoquè hoc vocabulum in vtroq. significatu, tam pro virgine, quàm pro nupta vsurpauit.

Mulieris synonima. *L. quæritur. ff. de Edil. edict.*

A

B

Apud Hebreos mulier vocatur Issah quasi virago, quia de costa viri scilicet Adami formata fuerit, vel quia viro opem esset allatura, aut quoniam animum, in familia regenda, minime mollem, sed virilem exercere deberet, aut deniquè quia ratione prolis viro fuerit tradita. Alio nomine dicitur Necheuah à verbo Nachah excauauit, quoniàm in mulieris vtero tanquàm in loco concauo proles ad debitum vsquè tempus delitescat: quamuis hoc nomen fœminis etiam aliarum animantium competat. Cæterùm vocabula Nascim, & Escieth significant quidem mulierem, sed vt plurimum pro vxore, & coniuge vsurpantur.

Nomina hebraica mulieris.

C

Græcis mulier appellatur γυνὴ, quasi γονὴ pariens: cum Euæ primæ parenti cæteras mulieres repræsentanti dictum fuerit. *In dolore paries filios*. Itali mulierem vocant Donna, quasi Danno, cum damnum non vulgare humanæ proli attulerit: hinc poeta quidam huc respiciens canebat.

Mulieris græca nomina.

Est mulier tanquam generalis regula: quare?
In multis fallit regula, sic mulier.

Etenim in ipso statim creationis initio, pernicioso detrimento, & funesta pernicie mundum affecit. Non est igitur mirum si quidam cecinerit ad rem.

Amisit costam causa mulieris Adamus,
Vxoris causa perdidit ipsam animam.

Gallis mulier dicitur Femme, Hispanis Mugier Germanis Ein Meip Oder fraum

D

DIFFERENTIÆ.

SATIS iam de synonimis scriptum, pergamus modò ad differentias: nam variam hominum indolem meditantes, in duplex hominum genus incidemus, quorum alterum indoctum est, & agreste, quod semper antefert vtilitatem honestati; alterum logica naturali valdè imbutum, quòd rebus omnibus dignitatem anteponit; huic generi laus, honor, gloria fides, omnisq. virtus illi autem alteri quæstus emolumentum, & voluptas virtuti maximè inimica præponitur. Si diligenter ponderemus morum varietatẽ, tunc omnium animalium naturas. & vires homines subire obseruabimus: quandoquidem horum alij sunt truculenti, vt tigres, alij rapaces, vt lupi, alij immanes, vt serpentes, alij fortes, vt leones, alij timidi, vt lepores, alij inuidi, vt canes, alij sordi-

Hominum duplex genus.

di,

di, vt sues, alij natant, vt pisces, alij virulenti, vt viperæ, alij placidi, vt agni. Quamuis ex nonnullorum sententia, id ratione Climatis, vel horæ natalis contingere soleat; quoniam Indi quidam sunt mãsueti, Parthi, & Scythæ feroces, & feri, & potissimum Tartari. Nascentes in momento terremotus, timidi semper sunt & imbecilles. Nati verò tempore interlunij, iuxta mentem Aristotelis, vel non viuunt, vel admodum debiles esse solent. Cardanus verò hos atra bile laborare obseruauit. Si specimen acris, vegetiq. ingenij meditemur: proculdubio mares validiori constare mente, fœminas autem imbecilliori comperiemus. Id eleganter nos docuit Ouidius his versibus. *Differentia ratione Climatum.* *Differentię ratione ingenij.*

E

Vrimur igne pari, sed sum tibi viribus impar, *Epist.18.*
Fortius ingenium suspicor esse viris.

Immò viri ipsi inter se ratione ingenij valdè discrepantes esse videntur. Horatius id significabat his verbis.

----------Non omnes eadem mirantur, amantquè *lib.2.Epist.*
Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis,
Ille Bioneis sermonibus, & sale nigro.

Persius quoque idem videtur attestari quando cecinit.

Mille hominum species, & rerum discolor vsus; *Satyr.3.*
Velle suum cuiq. est, nec voto viuitur vno.

F Rectius id expressit Propertius quando dixit.

Hic satus ad pacem, hic castrensibus vtilis armis; *Lib.3 Eleg.*
Natura sequitur semina quisq. suę.

Sed magis admirandum est quòd in vno & eodem homine diuersitas obseruatur ingenij id declarauit optime Ouidius quando scripsit.

Quod licet, ingratum est, quod nonlicet, acrius vrit, *Li.2.Amor.*
Quod sequitur fugio, quod fugis ipse sequor.

Hoc intactum non reliquit Catullus his versibus.

Odi, & amo, quare id faciam, fortasse requiris,
Nescio, sed fieri sentio, & excrutior.

G Idem possumus attestari de aliqua cibi, potusquè specie, qua nonnulli interdum summopere delectantur, cum ab eadem alij valdè abhorreant, aduertendum autem est huiuscemodi proprietatibus indiuidualibus nullo modo varias posse constitui species; cum hoc munus formis tantummodo substãtialibus assignetur; quare, doctrina hac Philosophis demandata, ad perfectionem huius historiæ de varijs solum hominum figuris verba facere nostra intererit. Hæ autem hominum figuræ partim ab ore, naribus, oculis, auribus, labijs, situ capitis, pedibus, pilis, & pelle desumentur, hinc postea de hominibus Syluestribus, Satyris, Centauris, & similibus disserendi occasio sese offeret. Partim à magnitudine & sexu hinc natura Gigantum, Pygmeorum, & Hermaphroditorum examinanda succedet. *Differentię huius ratione figurę.*

Quocirca varium apud Indos hominum genus, figura, deformatione, statura diuersum, quod sæpius in historijs Plinij vanum esse censuimus, iam fidem aliquam impetrauit, & posteaquam huius generis monstra iam nouus orbis ostendit. Fides tamen sit penès authores, quos in multis fide dignos inuenimus. Scribunt igitur,

H circa fontem Gangis homines astomos, nimirum absq. ore, & excrementorum exitu versari, toto corpore hirtos, qui halitu tantùm, scilicet odore naribus attracto viuũt; cui opinioni Plinius adstipulari videtur, dum meminit gentis lingua carentis, & loco sermonis nutibus, & motibus vtentis. Immò Ioannes Mandauilla nominat Insulã Defracan, quam homines parui tanquam Pygmei colunt, & odore tantùm pomorũ Syluestrium victitant; ideoq. in partem remotam iter faciẽtes non solum pomorum, sed herbarum etiam odoriferarum halitu, tanquam commeatu, vtuntur. Præterea addit Solinus, aliquibus Æthiopum concreta esse ora, modico tantùm foramine, quo per calamos auenæ ad nutriendum corpus, liquorem hauriunt. Hoc hominum genus solebat deridere Strabo: nihilominus Diuus Augustinus hanc gentem memorat; præterquamquòd apertissimis etiam verbis id confirmat Isidorus. Quamobrem in gratiam lectoris huius gentis figuras in Musæo inuentas adiecimus. *Homines astomi vbi viuant.* *Cap.171.* *Cap.32.* *Lib.15.* *Lib.16.de ciuit. Dei cap.8.*

Num verò ἄστομοι populi, item Βραχύστομοι prædictas colãt regiones, non facilè, vt

H O M O

ἄστομος.

HOMO

Βραχύστομις.

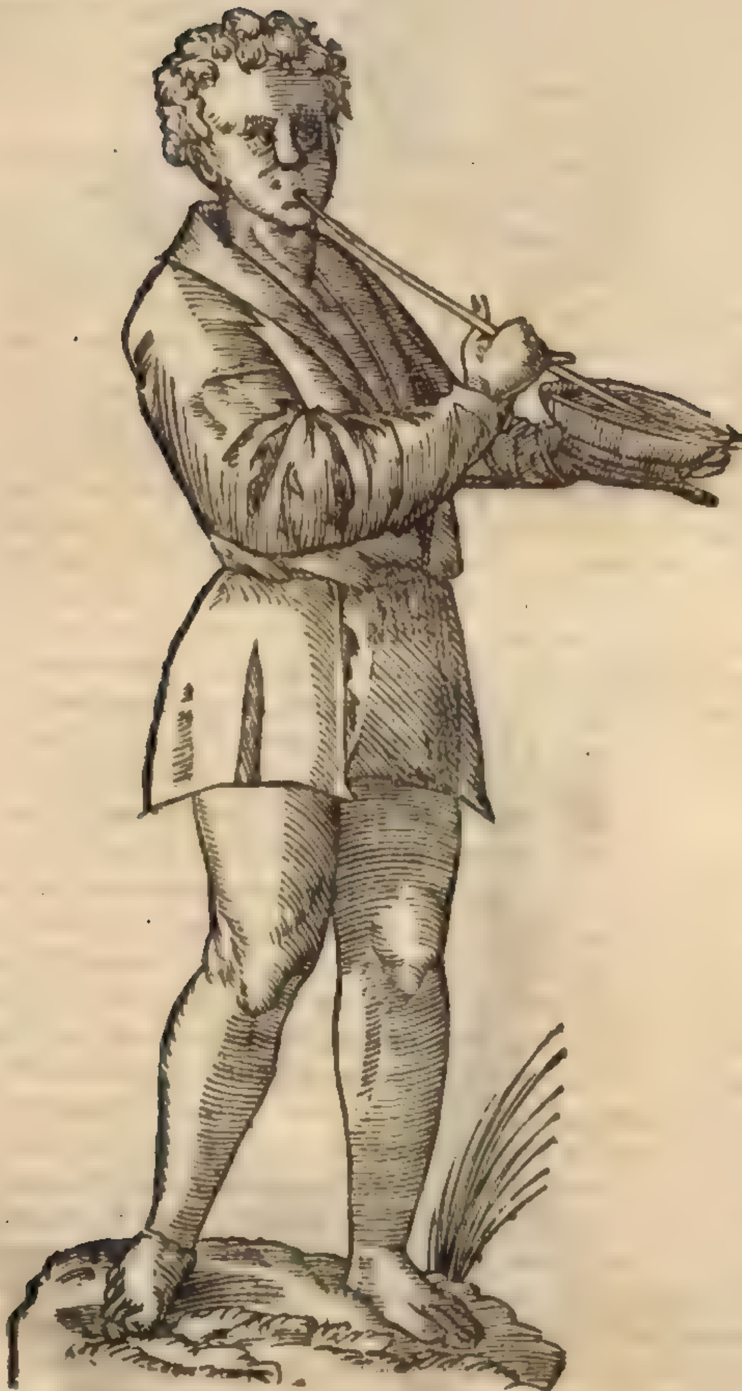

BARTHOLOMÆVS AMBROSINVS

Benigno Lectori S.

Effluxit penè secundum lustrum, Lector inclyte, quo Illustriss. Reipublicæ Bonon. Senatus firma virtutis tutela, cui semper cordi est illud aureum assertum, Σοφία ἐστιν ἐμπειρία πολλῶν, nullo meo meritò, sed mera sua humanitate, me ad publici custodiam Musæi eligere dignatus, honestū stipendium laboribus meis opitulaturus constituit, memor illius distichi

Est labor ingratus, quem debita præmia fallunt;
    Quid graue non fiet, spe sine, si leue sit?

Magnum quidem temporis spatium est, si meta humanæ vitæ consideretur, exiguū profectò, si tot, & tanta opera ex Musæo promēda, & à cunctis studiosis desiderata perpendantur: cum tamen multa, meo labore, & studio, quæ in Musæo, veluti in tenebris iacebant sepulta, vt oculos, & animum pascas, quotidie in lucem prodeant. Solent igitur, qui publicandorum operum nauant operam, in prima voluminis facie, quamdam diffusi sermonis speciem præmonstrare, illamq; tanquam totius libri medullam Lectori prægustandam offerre. Verùm in præsentia id præstare mea non interest; dum ordinis ratio totum patefaciat. Tibi tantummodò polliceor historiam hanc vtilissimam, & cunctis gratissimam fore; cum eam præsertim, vt aliquā negligentiæ notam euitarem, Paralipomenis historiæ cunctorum animantium locupletauerim. Itaque lege lubens hoc opus, cum eius te accendere amore non sit opus, cuius desiderio te conflagrare manifestum est. Fruaris, inquam, hoc libro oportet, cuius vtilitas cum voluptate certat: nam si te gratum sensero, alia, atque alia, Deo dante, posthac moliar: cum adhuc Fossilium, & Plantarum icones in publico Musæo diligenter custoditæ, in classes digerendæ, & historijs decorandæ supersint. Interea dissimulare nolo futurum fortassis, vt menda non pauca deprehendantur, quæ vt mitius damnentur, te etiam, atque etiam rogo: quandoquidem, ob incuriam & inscitiam Typographorum, euitari quodammodo minimè possunt. Vale. Et temetipsum hoc disticho solare.

Quod docet istud Opus Monstrorum, perlege Lector,
    Inuenies passim, quę nouitate placent.

V.D.Octauianus Finatius Cler.Reg. S.Pauli,ac in Metrop.Eccl. Sac. Pœnit. pro Eminentiss.& Reuerendiss.D.D. Principe Card. Columna Archiepisc.

Imprimatur

D.Hieronymus Bendandus Casinensis,S.T. Doct.public.& Consultor S.Off. pro Reuerendiss.P.Inquisit.Bonon.

Summa Priuilegij S.Cæsareæ Maiestatis.

PRiuilegio Sacræ Cæsareæ Maiestatis cautum est, ne quis aliquam Historiarum Vlyssis Aldrouandi Bonon. quæ agunt de animalibus, & per consequens,etiam de Monstris, in toto, vel in parte absque voluntate, & proprio Authoris,aut eius hæredum consensu,intra decennium,à die quo absolutum fuerit volumen inchoandum,recudat,aut alibi recusam vendat, sub pœna quotiescunque deprehensus fuerit,priuationis omnium librorũ, & decem marcharum auri puri,prout latiùs patet id dyplomate Cæsareo dato in arce regia Pragæ,die prima Aprilis,anno millesimo quingentesimo nonagesimo nono.

Rodulphus Imperator.

Rodulphus Coradutius.

Ad mandatum Sacræ Cæsareæ Maiestatis proprium
Io.Barnitius.

VLYSSIS ALDROVANDI PATRITII BONONIENSIS MONSTRORVM HISTORIA.

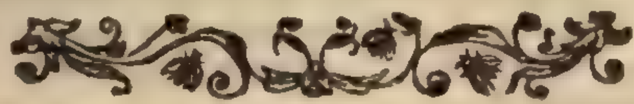

ORDINIS RATIO.

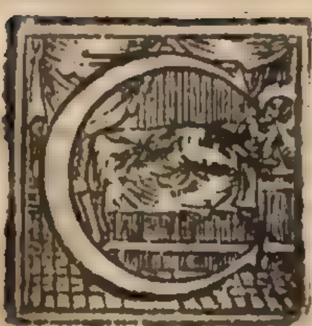

CVNCTORVM inuulgatis animantium moribus, & naturis, physica miracula nomine monstrorum vulgò nuncupata, in aspectum publicum modò producenda succedunt; quę aliquando contingere, explorata fatetur veritas, & potissimùm quando, non iuxta consuetam naturæ normam, pe-
G regrina quædam, vel toti generatorum corpori, vel eiusdẽ partibus (siuè de homine, siuè de brutis, siuè de plantis verba fiant) figura, vel character imprimitur. Non enim hæc authorum sunt deliria, vel somnia, qui fucata persuasione, arbitrio suo, mõstra delireare velint: quandoquidem de his quotidiana nos certiores facit autopsia. Idcirco pro comperto affirmandum est, quòd humana curiositas vastissimam generatorum solitudinem peruagans, interdùm in aliquid naturales excedens leges, & nouitatem pariens incidat: vnde tunc inquieto sciendi appetitu exagitata, ob illud ignotum, graui admiratione necessario detinetur. Nos igitur in præsentia ad hanc obliterandam admirationem, ad exterminandam sciendi ap-
H petitionem, & deniq. ad recreãdam nouitatum famem, abdita naturę atria innumeris decorata iconibus pandere decreuimus. Sed cum rectum sui, & obliqui index, & examen esse perhibeatur, operæ pretium esse videtur, si prima fronte perfectam hominis constitutionem paucis complectamur verbis; non solum vt deinceps errata naturæ euidentiora legentibus innotescant; verùm etiam ne humanis prærogatiuis hæ nostræ historiæ careant. Deus enim in ipso corporis humani creationis initio, immortalis vitæ spiraculum, nempe animam insuflauit, qua tanquam rationali Duce regeretur, superna meditaretur, & sensibus dominaretur. Deniquè in rebus etiam inanimis, admiranda aliquando eueniunt, suarum naturam causarum non referentia, veluti varia aquilarum, seu aliorum animantium, vel equitum simulacra in aere apparentia monstra cœlestia à nonnullis appellata; quorum etiam mentionem perpulchris exornatam imaginibus, hisce historiarum monumentis mandare statutum est.

Monstra attinent ad animalia, & plantas.

Sciendi appetitus mirabilis.

Monstra inanimatorũ.

Monstra cœlestia qua.

DE HOMINE Cap. I.

ÆQVIVOCA.

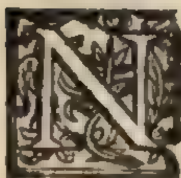

Primus hominis ſignificatus.

OMEN hominis ſimpliciter prolatum hominem ex humano corpore, & rationali anima integratum deſignat, ideo, in hoc intellectu, vir non vulgariter eruditus, nec non in tenebris inſcitiæ verſans, immò infans, & adultus comprehenditur. Amplius hominem interdum appellamus, qui perfectum corporis incrementum eſt aſſecutus: vnde ab hoc ſignificatu puer, & adoleſcens excluditur. Præterea, nomine hominis, vir quandoquè ſumma præſtans eruditione denotatur: quare hæc vox ineruditum, & infantem explodere videtur. Cæterùm cum hæc vox (homo) apud Latinos ſit promiſcui generis, non ſolum hominem maſculum, verùm etiam fœminam nempè mulierem ſignificabit. Hic autem ſenſus ſacris Biblijs eſt admodum familiaris, vbi hæc vox (homo) ſingulari prolata numero, vt plurimum grato animo, ſed numero multitudinis, oppoſito modo accipitur; & quamuis apud Mattheum legatur, homo inimicus, nempe Diabolus ſuperſeminauit zizaniam, nihilominus id ratione epitheti additi factum fuiſſe aſſeueramus. A B

Homo promiſcui generis. *Cap. 13.*

Botanici herbam quandam paſſim Balſaminam fœminam nuncupatam, hominem indigitant, quia caules plantæ adeò craſſeſcant, vt homũcionem perbellè ęmuletur. Pictores quoq. & Cœlatores delineatum, vel ſculptum hominis ſimulacrum, hominem nominant; Apud Platonem, ex Ficino, homo nonniſi vis animæ in ratione, & ſenſu poſita, à veteribus Theologis anima nuncupata, exprimitur. Hinc nonnulli non immeritò hominem interiorem animam, & corpus hominem exteriorem nominarũt. Dialectici in ſuis propoſitionibus hominem pro ſpecie ſpecialiſſima collocant ideoq. apud ipſos propoſitio indefinita, cuius minor extremitas ſit vox (homo) ad vniuerſalem reducitur propoſitionem; ſicquè intelligendus eſt Apoſtolus ſcribens ad Corynthios: quando inquit, *Probet autem ſe ipſum homo*, licet aliquando prædicta vox Indiuiduum ſcilicet aliquem particularem deſignare poſſit: hunc enim intellectum legimus in ſacris litteris, *Homo non erat, qui operaretur terram*. Tandem ſi huic vocabulo (homo) aliquid addatur, adhuc varias ſortitur ſignificationes; ſiquidem homo alicuius dicitur, qui alterius obſequio addictus eſt. Quamobrem in ſacris paginis, homo Dei, interprete Oleaſtro, Propheta exponitur; quoniam Prophetæ diuino miniſterio eſſent mancipati. At Diuus Auguſtinus corpus appellauit hominem mundanum. Ficinus verò, per hominem igneum, Dæmonem intellexit. Paulo ſcaligero hominis magni nomine, mundus intelligitur, quia viciſſim, mundi parui nomine, homo deſignetur. C

Homo herba quæ ſit. *Homo interior, & exterior.* *Lib. 1. c. 11.* *Geneſi c. 5.* *Lib. 3. Reg. c. 13.* *Li. 8. de Ciu. Dei c. 4.* *Homo mundanus.* *Homo igne⁹* *Homo mag.* *Homo paruus.*

Deniquè Chymiſtæ cucurbitam cum ſuo alembico, nempe vas Philoſophorum, hominem altum, vel hominem galeatum nominant. Quamuis apud ipſos metalla quoq. dicantur homines quapropter in ipſorum libris, homines interdum in Dæmones, & Dæmones in Deum tranſmutari perhibentur; quando ſcilicet homines, nimirum metalla imperfecta in Dęmones, nempe in argentum, & tandem in aurum ab ipſis vocatum Deum transformantur. Pariter apud Græcos ἀνὴρ, quemadmodum vir apud latinos, varijs modis vſurpatur; interdum ſimpliciter pro ἀνθρωπος accipitur; quandoquè hæc vox maſculum, nec non euiratum, ad differentiam Eunuchi, item hominem in virili ætate conſtitutum, identidem virum ſtrenuum, & fortem, immò etiam maritum ſignificat. D

Homo altus chymiſtarũ. *Hominis nomina Græca*

SY-

SYNONYMA, ET ETYMVM.

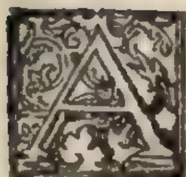

NTIQVI omnes vno ore confirmarunt hoc vocabulum (homo) sine aspiratione nulla ratione esse proferendum: propterea Diuus Augustinus hoc meditatus dicebat; Mirandum esse quomodo filij hominum pacta litterarum, & syllabarum à maioribus accepta diligenter obseruent, deinde pacta æterna salutis perpetuæ negligant. *Li. 1. cōfes. cap. 18.*
E Vnde Isidorus hominem fortè ab humo deriuauit; cum legatur in Genesi, hominem de humo, nempe de limo terræ ab opifice omnipotenti fuisse creatum. Huic sententiæ assentitur Varro; dum inquit, humo humorem siue terram caliginosam signari, quæ mollis, & tractabilis est, ideoq. facillimè rotam figuli sequitur; vt homines, nominis etymo, ad nutum, & imperium summi Dei, circumducendos esse intelligant. quamuis alij velint hominis etymologiam ab humo minime esse deducendam; quia hæc omnibus animantibus est cōmunis. Placuit igitur aliquib. hoc etymum à verbo Græco ὁμόνοια scilicet concordia esse desumendum: cum homines, inter cętera animantia, concordiæ, & consortij vinculo maximopere connectantur. Nisi velimus cum Goropio asserere, in prima lingua hominem vocatum fuisse Hoomoer, quę vox animum altissimum homini inesse indicat. *Homo vnde dictus.* *Lib. 7. Hermath.*

F Aliter homo vocatur etiam vir, vel à vi, vel à virtute, tum animi, tum corporis; qua mirandum in modum pollet.

Apud Hebreos multa sortitur nomina, in primis appellatur Adam, terra, Gheber, ortis, Methim, mortalis, Enos, obliuiosus, & fragilis, & tandē, Isc, vir, in qua dictione est Iod littera, & nota diuinitatis, qua, iuxta sententiam Burgonij, ab homine masculo Deus inuestigari potest, quæ littera in nomine mulieris Issah non inuenitur; hac de re mulieri sacramentorum administratio inhibetur. Itaquè Isc exponitur vir, nimirum virtute præstans à verbo isch fortem denotante. Immò Græci ab hoc vocabulo verbum ἰσχύω, idest viribus polleo deriuarunt. Addit Goropius hominem nuncupari etiam Mensch, quæ vox liberi arbitrij hominem esse indicat; cum, Mensich, ducens se ipsum exponatur. *Hominis nomina hebraica.* *Lib. 14. hierogly.*

G Apud Græcos legitur ἄνθρωπος, vel à verbo ἀναθρέω attentè considero, & contemplor; quia solus homo inter animantia, quod videt, attentè intuetur, & meditatur. Vel ex mente Etymologi, παρὰ τὸ ἄνω ἀθρεῖν; quia homo ad alias comparatus animantes sursum aspiciat. De hoc non inconcinnè canebat Ouidius. *Hominis nomina Gręca*

Pronaquè cum spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cælumquè videre
Iussit, & erectos ad sydera tollere vultus. *Lib. 1. Met.*

Hoc enim factum est, vt Deum cognosceret, non autem, vt, vrna terebrata, aquā ferret; quòd hominis Deum neq. timentis nequè cognoscentis symbolum esse perhibetur. Idcirco tunc possemus sic canere.

Quid mentem traxisse polo? quid profuit altum
Erexisse caput?

H Aliter Græcis dicitur ἀνὴρ à verbo ἄνω, vel ἀνύω perficio; cum homo animal sit perfectissimum. Quamobrem vocitatur etiam μικρόκοσμος quasi paruus mundus, quoniam, teste Galeno, tantum artificium in constructione hominis, & aliorum animalium, quantum in mundi opificio obseruatur: idcirco Aristoteles, & Auerroes hominem, & cæteras animantes minorem mundum indigitarunt. His addamus, cerebro hominis, in quo ratio, & mens residet, repręsentari Cœlum Empyreum, vbi diuina residet maiestas: deinde à capitis parte imaginatiuam, & cogitatiuam continente, sphęras, & intelligentias, & à sensitiua Dei ministros referri, & indicari. His addimus, quòd tot faciei ianuæ per quas rerum species sensus admittūt, septem planetas æmulantur. Nam, si Cœli oculos Solem, & Lunam vocamus, oculi pariter humani Solem, & Lunam repræsentant. Os, in quo venustas vultus consistit, Venerem refert, Iouem, & Mercurium Nasus; cum is pro Iouis sceptro, & pro Mercurij caduceo sumi possit. Saturnum tandem, & Martem aures, ob siccitatem, præ se ferunt. *Homo paruus Mūdus* *Homo æmulatur vniuersa quę in mundo sūt.*

Næui deniquè, & cæteræ naturales maculæ per faciē dispersæ cæterarum Stellarum octauæ sphæræ gerunt similitudinem.

Immò partes humanæ, per quas excrementa truduntur, illas æmulantur tenebras, ad quas mali Angeli, & improbi homines tanquam mundi fæces destinantur. Amplius homo, ex D. Augustino, est cum lapidibus, vegetat cum plantis, sentit cum brutis, & intelligit cum Angelis. Insuper, authore Georgio Veneto, dum homo diuinam interpretatur mentem, munere Angeli fungitur, dum cunctis dominatur, quibus præsidere ei concessum est, tunc Archangeli prærogatiuam participat, dum vires omnium subditorum complectens, eas vi quadam cœlica attrahit, tunc muniū hoc Principatib. Cœlestibus acceptum refert; quando virtute quadam aduersus veritatis hostes corroboratur, hanc facultatem à Potestatibus, auxilium ad familiarem subigendum hostem; à Dominationibus, opem ad proprium, & debitum perueniendi finem à Thronis, lumen concipiendarum supercœlestium imaginum, à Cherubinis; & tandem singularem, erga diuina, amorem à Seraphinis consequitur. Iustis igitur de causis à D. Ioanne homo mundus fuit nuncupatus: quando dixit. *Mundus eum non cognouit.* Italice dicitur homo Gallicè Homme, Hispanicè, El varon, Germanice Ein Mentsch.

Lib. Armen. — *Homo varijs munijs fungitur.* — A — *Cap. 1.*

Mulieris synonima.

Homo fœmina Latinis vocatur mulier, quasi mollier à mollitie, vt voluit Varro; Plerumquè hoc nomine intelligitur, quæ amplius non est Virgo: Cicero enim obiurgantibus nonnullis, quia sexagenarius Popiliam Virginem duxisset, respondisse fertur, cras mulier erit, nihilominus, vt placuit Caio Iuris, Consulto mulieris appellatione, Virgo etiam, nempe viri potens, & nubilis intelligitur. Vlpianus quoquè hoc vocabulum in vtroq. significatu, tam pro virgine, quàm pro nupta vsurpauit. B

L. queritur. ff. de Edil. edict.

Nomina hebraica mulieris.

Apud Hebreos mulier vocatur Issah quasi virago, quia de costa viri scilicet Adami formata fuerit, vel quia viro opem esset allatura, aut quoniam animum, in familia regenda, minime mollem, sed virilem exercere deberet, aut deniquè quia ratione prolis viro fuerit tradita. Alio nomine dicitur Necheuah à verbo Nachah excauauit, quoniàm in mulieris vtero tanquàm in loco concauo proles ad debitum vsquè tempus delitescat: quamuis hoc nomen fœminis etiam aliarum animantium competat. Cæterùm vocabula Nascim, & Escieth significant quidem mulierem, sed vt plurimum pro vxore, & coniuge vsurpantur. C

Mulieris græca nomina.

Græcis mulier appellatur γυνὴ, quasi γονὴ pariens; cum Euæ primæ parenti cæteras mulieres repræsentanti dictum fuerit. *In dolore paries filios.* Itali mulierem vocant Donna, quasi Danno, cum damnum non vulgare humanæ proli attulerit: hinc poeta quidam huc respiciens canebat.

Est mulier tanquam generalis regula: quare?
In multis fallit regula, sic mulier.

Etenim in ipso statim creationis initio, perniciosо detrimento, & funesta pernicie mundum affecit. Non est igitur mirum si quidam cecinerit ad rem.

Amisit costam causa mulieris Adamus,
Vxoris causa perdidit ipsam animam.

Gallis mulier dicitur Femme, Hispanis Mugier Germanis Ein Meip Oder fraum

D

DIFFERENTIÆ.

ATIS iam de synonimis scriptum, pergamus modò ad differentias: nam variam hominum indolem meditantes, in duplex hominum genus incidemus, quorum alterum indoctum est, & agreste, quod semper antefert vtilitatem honestati; alterum logica naturali valdè imbutum, quòd rebus omnibus dignitatem anteponit; huic generi laus, honor, gloria fides, omnisq. virtus illi autem alteri quæstus emolumentum, & voluptas virtuti maximè inimica præponitur. Si diligenter ponderemus morum varietatē, tunc omnium animalium naturas. & vires homines subire obseruabimus: quandoquidem horum alij sunt truculenti, vt tigres, alij rapaces, vt lupi, alij immanes, vt serpentes, alij fortes, vt leones, alij timidi, vt lepores, alij inuidi, vt canes, alij sordi-

Hominum duplex genus.

di,

di, vt sues, alij natant, vt pisces, alij virulenti, vt viperæ, alij placidi, vt agni. Quamuis ex nonnullorum sententia, id ratione Climatis, vel horæ natalis contingere soleat; quoniam Indi quidam sunt mãsueti, Parthi, & Scythæ feroces, & feri, & potissimum Tartari. Nascentes in momento terremotus, timidi semper sunt & imbecilles. Nati verò tempore interlunij, iuxta mentem Aristotelis, vel non viuunt, vel admodum debiles esse solent. Cardanus verò hos atra bile laborare obseruauit. Si specimen acris, vegetiq. ingenij meditemur: proculdubio mares validiori constare mente, fœminas autem imbecilliori comperiemus. Id eleganter nos docuit Ouidius his versibus. *Differentia ratione Climatum.* *Differentię ratione ingenij.*

E

Vrimur igne pari, sed sum tibi viribus impar, *Epist.18.*
Fortius ingenium suspicor esse viris.

Immò viri ipsi inter se ratione ingenij valdè discrepantes esse videntur. Horatius id significabat his verbis.

----------Non omnes eadem mirantur, amantquè *lib.2.Epist.*
Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis,
Ille Bioneis sermonibus, & sale nigro.

Persius quoque idem videtur attestari quando cecinit.

Mille hominum species, & rerum discolor vsus; *Satyr.3.*
Velle suum cuiq. est, nec voto viuitur vno.

F Rectius id expressit Propertius quando dixit.

Hic satus ad pacem, hic castrensibus vtilis armis; *Lib.3 Eleg.*
Natura sequitur semina quisq. suę.

Sed magis admirandum est quòd in vno & eodem homine diuersitas obseruatur ingenij id declarauit optime Ouidius quando scripsit.

Quod licet, ingratum est, quod non licet, acrius vrit, *Li.2.Amor.*
Quod sequitur fugio, quod fugit ipse sequor.

Hoc intactum non reliquit Catullus his versibus.

Odi, & amo, quare id faciam, fortasse requiris,
Nescio, sed fieri sentio, & excrutior.

Idem possumus attestari de aliqua cibi, potusquè specie, qua nonnulli interdum G summopere delectantur, cum ab eadem alij valdè abhorreant, aduertendum autem est huiuscemodi proprietatibus indiuidualibus nullo modo varias posse constitui species; cum hoc munus formis tantummodo substãtialibus assignetur; quare, doctrina hac Philosophis demandata, ad perfectionem huius historiæ de varijs solum hominum figuris verba facere nostra intererit. Hæ autem hominum figuræ partim ab ore, naribus, oculis, auribus, labijs, situ capitis, pedibus, pilis, & pelle desumentur, hinc postea de hominibus Syluestribus, Satyris, Centauris, & similibus diserendi occasio sese offeret. Partim à magnitudine & sexu hinc natura Gigantum, Pygmeorum, & Hermaphroditorum examinanda succedet. *Differentię huius ratione figurę.*

Quocirca varium apud Indos hominum genus, figura, deformatione, statura diuersum, quod sæpius in historijs Plinij vanum esse censuimus, iam fidem aliquam impetrauit, & posteaquam huius generis monstra iam nouus orbis ostendit. Fides tamen sit penès authores, quos in multis fide dignos inuenimus. Scribunt igitur, H circa fontem Gangis homines astomos, nimirum absq. ore, & excrementorum exitu versari, toto corpore hirtos, qui halitu tantùm, scilicet odore naribus attracto viuũt; cui opinioni Plinius adstipulari videtur, dum meminit gentis lingua carentis, & loco sermonis nutibus, & motibus vtentis. Immò Ioannes Mandauilla nominat Insulã Defracan, quam homines parui tanquam Pygmei colunt, & odore tantùm pomorũ Syluestrium victitant; ideoq. in partem remotam iter faciẽtes non solum pomorum, sed herbarum etiam odoriferarum halitu, tanquam commeatu, vtuntur. Præterea addit Solinus, aliquibus Æthiopum concreta esse ora, modico tantùm foramine, quo per calamos auenæ ad nutriendum corpus, liquorem hauriunt. Hoc hominum genus solebat deridere Strabo: nihilominus Diuus Augustinus hanc gentem memorat; præterquamquòd apertissimis etiam verbis id confirmat Isidorus. Quamobrem in gratiam lectoris huius gentis figuras in Musæo inuentas adiecimus. *Homines astomi vbi viuant.* *Cap.171.* *Cap.32.* *Lib.15.* *Lib.16.de ciuit. Dei cap.8.*

Num verò ἄστομοι populi, item Βραχύστομοι prædictas colãt regiones, non facilè, vt

HOMO

ἄτομος.

H O M O

Βραχύστομις.

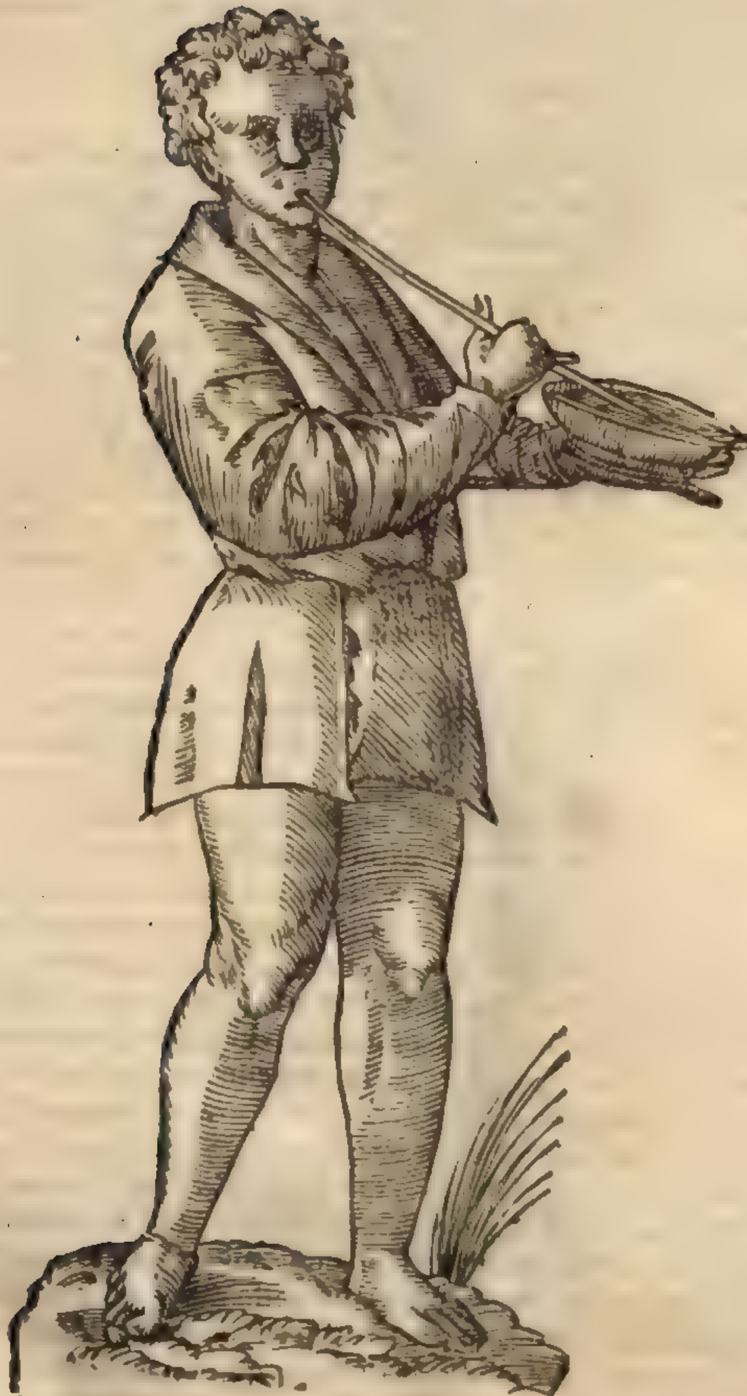

credat quis adduci poterit. Nos tamen, vt veritatem fateamur non Aſtomos, ſed illos tantummodò parui orificij concedimus. Namq. obſeruatores, & illarum regionum exploratores, tam paruum os habitantium meditantes, tanquam nullum orificium fortè ſcripſerunt.

Homines ſimi vbi. Preterea ad radices excelſorum Scythiæ montium quidam habitare dicuntur, qui non ſolum caluitiem habent naturalem, verùm etiam ingenti mento, & adeò ſimis naribus ſunt præditi, vt illis prorſus carere videantur. De his fortè ſermonem habuit Licoſthenes, quando meminit gentis loco naſi, exigua foramina habentis.

lib.6.cap.3. De labijs Plinius author eſt partem Orientis intimam coli à populis ſuperiori labro priuatis. At Licoſthenes in Chronicis, Nigritas deſcribens, eos proceræ ſtaturæ eſſe ſtatuit, cum labio inferiori ad pectus vſq. pendulo, vltra mēſuram vlnæ, cuius pars interior, ob caliditatem climatis, facilem nanciſceretur putredinem, niſi ſale illi mederentur. Cadamuſtus poſtea, & Iſidorus conſpiranter cum alijs id teſtificantur. Nigritæ igitur ſic deſcribuntur. A

Nigritarū deſcriptio. Hi populi ſunt nigerrimi, proceræ ſtaturæ, habentes labrum inferius ad pectus vſq. promiſſum, cuius interna pars rubore ita ſaturato eſt referta, vt aliqua exulceratione vexari videatur. ideoq. eorum dentes omnes noſtris maiores conſpiciuntur, immo duos habent reliquis eminentiores. Id totum ſequenti icone oſtenditur.

In fabrica humani corporis. Ad aures ſi conuertatur ſermo Veſſalius anatomicus inſignis narrat ſe, temporibus ſuis, obſeruaſſe duos viros Patauij, quibus aures erant mobiles. Verùm inceſſit noſtro animo admiratio non mediocris de populis Faneſijs, ſiue Satmolis, vt Pomponius Mela, & Strabo recitant, quorum aures ita creſcunt, vt more veſtium, incedentibus, & more ſtrati, iacentibus famulentur. Quapropter Pigafeta ſcriptis mandauit Incolas Gilon Inſulæ iuxta Moluccas ſitæ auribus à natura eſſe donatos ad humeros vſq. propendentibus: immò huic finitimam memorat inſulam, cuius habitatores auribus tam magnis muniuntur, vt in altera iacentes, altera totum corpus tegant. Quamobrem, teſte Euſebio Ieſuita, nauigationes Hollandorum, & Anglorum, fidem faciunt homines inueniri Turanuchos dictos (aurem ſignificat hoc nomen, quemadmodum ſimilia ſpectacula in vetuſto orbe ab auribus ſtupendis nūcuparunt Enotocitos) quibus adeo prolixę ſunt aures, vt vſq. ad terram pendeant, & habitare verſus Californiam; quemadmodum in ſequenti figura conſpicitur. B

Homines auribus longiſſimis.

Lib.8. hiſt. nat.cap.1. C

Differentia ratione oculorum. De oculis quid non ſupereſt examinandum? Gellius in primis ſcriptum reliquit homines eſſe tam mares, quam fœminas, quorum oculis duplex ineſt pupilla, qui ingentē irarū motū concipiētes, quos intuētur, interimūt. Hos etiam in Regione Illyrica, & Scytica ſtabulari author eſt Plinius. Sed noſtram mentem maior inuadit admiratio, dum homines ceruice carentes, & pectus oculis decoratum habentes contemplamur, quorum Plinius, & Solinus meminerunt. Hi per ſyluas Aſiæ vagantur, tectis velamento pudendis, & latiſſimo pileo humeris, ad arcendum ſolis ardorem, dum piperis non mediocrem colligunt quantitatem, quam exteris vendunt mercatoribus, Blemmias has gentes vocant. Qua in re facile credendum eſt Diuo Auguſtino, optimę, fidei authori, qui hæc habet. *Ego iam Epiſcopus Hipponenſis eram, & cum quibuſdam Chriſti ſeruis ad Aethiopiam perexi, vt eis Chriſti Euangelium prædicarem, & vidimus ibi multos homines, & mulieres capita non habentes, ſed oculos in pectore fixos, cętera membra habentes nobis æqualia*: Hunc eumdem Diui Auguſtini locum ad rem citauit Fulgoſius. Quare nos in præſentia tantam authoritatem magnificientes non poſſumus niſi aſſeuerare hoc hominum genus collo carere; hinc capite thoraci adhęrente, eorum oculi intuentibus in pectore fixi eſſe videntur Licoſthenes, qui multa vana ſcripſit, nonnullos memorat populos in quibuſdam Arabiæ locis verſantes tribus oculis inſignitos cum mamillis adeò magnis, & tumidis, vt difficillimè tegi poſſint meminimus etiam legiſſe in Æthiopia occidentali, homines quatuor oculis deformes habitare, vti in ſequenti figura conſpicitur; verùm ne noſter ſermo vnquam à veritate abhorreat, non oculos, ſed oculorum ſimulacra circa tempora à natura in primordio generationis imprimi credimus.

Serm.37. D

Homines collo carentes.

In Taprobana inſula, ex Licoſthene, habitant homines nonnulli collo gracili, capite maximo, vnico in fronte oculo, cruribus breuibus, & craſſis. Immo ad mentem aliquorum in Scythia verſus ſeptentrionem huiuſcemodi homines malæ naturæ &

prani,

Nigrita labio inferiori pendulo.

Homo Fanesius auritus.

Æthiops quatuor oculis.

In vita M. Aurel. prauì ingenij Arimaspi dicti versari feruntur, quorum frontis medium vnico insignitur oculo, id liberiùs astruit Mondognetus, dum narrat, Fuluio Torquato Consule, aduersus Volscos, è Mauritania Romam aduectum fuisse hominem Monoculum, qui per Vrbem, miraculi gratia, spectandus circumferebatur. Hos populos Monoculos, seu monophthalmos, vel potius Arimaspos concessit Plinius. Quandoquidem, Arima, Scytharum lingua vnum, spu, verò oculum designat. Nos communi nomine hos Cyclopes vocare poterimus. Hi, ex Gellij sententia, solis Ferarum carnibus vescuntur; quapropter ab aliquibus Agriophagitæ appellantur. Hæc Natio non fuit Aristidi incognita, qui sæpè deridens Philippum Macedonem, sagitta Asteris egregij militis, oculo priuatum, Arimaspis cognatum nuncupabat. Diuus Augustinus hanc nationem, referente Fulgosio, vir inconcussæ fidei non explodit; immo dum esset Antistes Hipponensis, & per inferiores Aethiopię partes itinerans, vt ad frugalem cultum, & ad viam salutis, humanum reuocaret gregem, similes gentes se conspicatum fuisse affirmauit. Idcirco in gratiam lectoris iconem exibemus. Theuetus tamen in nouo orbe huiusmodi gentes nunquam obseruasse in sua fatetur historia. A

Homines Monoculi. Lib. 7. cap. 37. Lib. 1. de Mirac.

Superioribus huius historię litteris demandatum est populos collo, seu ceruice carentes in hoc terrarum orbe versari. Vicissim in præsentia prodimus in Eripia, vt nonnulli scribunt, vel secundum Lycosthenem, in partibus extremis Siricanæ, vel vt alijs placet, in aliquibus Tartarorum conuallibus stabulari gentem, tam oblongi colli, vt gruinum prorsus æmuletur: deinde in colli summitate facies est ferina, oculis & naribus humanis, nec non rostro, & barbulis instar galli ornata. Id iuuabit magis legere, quàm credere. Nihilominus homines semiferos oblongiore collo, & ferina facie in illis regionibus degere non negamus, quorum fœminæ non ità deformes, vt mares, & rarò admodum videri perhibentur. Hæc Natiò magna vi in hostes, & potissimum aduersus Tartaros fertur. Horum quoq. simulacrum lectori perpendendum exhibetur. B

Homines oblongi colli.

Antequam de stupendis naturæ miraculis circa pedes humanos verba fiant; primùm nonnihil de hominibus cauda insignibus agemus: cum, ex Petro Martyre, incolæ regionis Inzignanin retulerint quondam pelago aduectum esse genus hominum cauda longitudinis spithamæ admirandum, non mobili, sed solida, turbinata, & caudis crocodilorum simillima: quapropter sedibus perforatis vtebantur. Immò Paulus Venetus homines in Regno Lambri, cauda vnius palmi longa spectandos memorat. Quæ omnia nugamenta esse non audemus attestari. Scimus quidem in Annalibus Anglorum memoriæ hoc esse proditum, vt Ioannes Maior recitat, illic olim infantes cauda munitos ab vtero matris in lucem prodijsse; hocq. inde originem traxisse affirmant, quando in Diuum Augustinum è Gręcia in Angliam, iussu Gregorij Magni, Euangelicam doctrinam suo eloquio, & mira orationis facultate disseminaturum vulgus iocosè caudas piscium proiecit: vnde Sanctus, diuino prius implorato numine, in pęnam peccati impetrauit, vt illic deinceps fętus humani cauda deturpati nascerentur, vt moniti discerent diuinam doctrinam non aspernari: idcirco hoc neq. influxui cœlesti, neq. tempestati attribuendum erat; pęna enim illiș ad tempus fuit inflicta, vt gens incredula tantum virum probatissimæ, & optimæ fidei authorem admiraretur. C D

Homines caudati vbi. Lib. 2. de Gest. Scot. D. Augustini miraculũ in Anglia.

Iam tempus est, vt figura vel numerus pedũ alias hominum differentias nobis suppeditet. Plinius gentem cum pedibus cubitalis longitudinis in India esse retulit; fœminæ verò pedes habent adeò paruos, vt struthiopedes nuncupentur. Item in quibusdam Tartarorum locis, ex Vincentio in speculo historico, homines vnico brachio, nec non vno solùm crure, & pede vagantur, quorum hominum duo, munus Sagittarij obeunt, dum arcu ab altero apprehenso, alter sagittam vibrat; deinde in illis mira pernicitas obseruatur; siquidem tanta velocitate manu, & pede currunt, vt equos anteuertant, & quando brachium defatigauerint, tunc pede tantùm saliendo incedunt. Verùm Solinus alios huius generis monoscellos vocatos (exponitur μονοσκελὴς vnicum crus habens) Indiam peruagari, & perniciter salire pronunciauit; Immò tam vastum scripsit habere pedem, vt eiusdem ad Solem eleuati vmbra facilimè se protegant; quare sciopodes etiam dicuntur (nam σκιὰ vmbra, & ποῦς pes expri-

lib. 7. cap. 2. lib. 32. cap. 16. In Polyst. cap. 53. Monoscelli qui.

CYCLOPS SIVE

Μονόφθαλμος.

Homo, ore & collo Gruis.

exprimitur) horum hominum ſimulacra in foro Chartaginenſi iuxta portum effigiata fuiſſe Diuus Auguſtinus teſtatur. Præterea Plinius, & Solinus diuulgarunt, in conualle magna montis Imaui, vel potius Timai, eſſe regionem vocatã Abarimon, quam homines plantis poſt crura auerſis mirandæ velocitatis, & aſſiduè cum Feris verſantes colunt. Hi in alio Solo, quàm in proprio minimè ſpirare dicuntur. Quapropter ad finitimos Principes deferri haudquaquam poſsũt; quorum figura eſt hęc.

Lib. 16. de Ciuit. Dei cap. 8.
Lib 7. nat. hiſt. cap. 2

Homo pedibus auerſis.

Cap.171. In summ. ind. Occid.

Demum pili,& pellis poſtremam nobis miniſtrant differentiam:nam Ioannes Mãdauilla quandam deſcribit inſulam cuius incolæ ; præter palmas , & faciem pilis frequentibus redundant,& Pigafeta delineauit homines inſulæ Burhuã piloſos,feroces,& antropophagos.Deinde,vt miſſos faciamus homines ſylueſtres a Plinio, & Solino memoratos, in præſentia , quos Petrus Martyr recenſet, meditabimur. Is igitur poſteritati ſcriptum reliquit homines ſylueſtres in Prouincia Guacaiarina ſtabulari, qui cryptas inelegantes , & depreſſas habitant fructibus ſylueſtribus victitant, & nunquam cum cæteris inſulæ incolis conſuetudinem ineunt : immo comprehenſi,& benigne tractati nunquam cicures fieri potuerunt;quare neq. imperium neq. leges noſcere creduntur. Item in Hybernia inſula Anglorum regi ſubiecta, infiniti ferè homines ſylueſtres ſunt , qui nullam vnquam conſuetudinem inire cum habitantibus ſecus mare voluerunt . Portionem pellis hominis ſylueſtris Sarmata quidam ad Excellentiſſimum Vlyſſem Aldrouandum detulit, quæ adhuc in Muſæo Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis ſeruatur , retulitq. hanc in annulo geſtari ad conuulſiones,cum maxima patientis vtilitate . A

Homines ſylueſtres vbi ſunt.

Hoc ſylueſtre genus hominum Bononiæ primùm viſum eſt, cum Illuſtriſſima Soranij Marchioniſſa Bononiam ſe conferẽs ab Illuſtriſſimo viro Mario Caſalio honorificentiſſimè fuit ſuſcepta : ſecum enim deducebat puellam octo annorum piloſam filiam illius ſylueſtris hominis ætatis annorum quadraginta in inſulis Canarijs orti,qui non ſolum hanc filiam,ſed aliam natu maiorem annorum duodecim , & filium annorum viginnti genuit;horumq. omnium icones exibentur . B

Pater annorum quadraginta, & filius annorum viginti toto corpore piloſi .

Puel-

Puella pilosa annorum duodecim.

Deſcriptio puellæ piloſa. Erat facies puellæ vnà cum fronte piloſa, præter nares, & labia circa os. Pili frontis lõgiores, & hiſpidiores erant in comparatione ad illos, qui genas tegebant, cum hi tactu eſſent molliores reliqua pars corporis, & potiſſimũ dorſi hiſpida erat, & flauis ſcatens pilis ad lumborum vſq. principium. Gula pectus manus, & brachia pilis erant nudata Cęteræ corporis partes aſperæ, & cutim auium nondum plumeſcentium æmulabantur. Neq. quis hoc neceſſarium ſibi perſuadere debet, vt totũ corpus generis ſylueſtrium hominum pilis ſcatere debeat; ſiquidem (teſte Euſebio Ieſuita) viſi sũt ſyluestres homines tam in Orientali, quàm in Occidentali Plaga, ſiuè in Regione America egredientes ex materna aluo candidi, nitidi, & leues veluti noſtrates infantes. Sin tractu temporis poſtea pili in aliqua corporis parte valdè excreſcant, non tamen dicendum eſt totos hirſutos eſſe debere.

Puella piloſa annorum octo alterius ſoror.

Agere

A genere hominum ſyluestrium nõ ſunt ſegregandi Cinnamij populi, qui ornatu prolixæ barbæ, & pilorum totius corporis in conſpectum veniunt admirandi. Hi à finitimis Barbaris homines ſyluestres proprio vocabulo indigitantur. Quandoquidem ad vitæ tutelam, numeroſum canum gregem nutriunt, quoniam ab æſtiuo ad hyemale ſolſtitium, innumeri boues indici eorum patriam aſſiduè ingrediuntur. Huius rei cauſa adhuc incerta eſt, num huiuſmodi boues alias feras vitantes, vel impulſu hominum acti, vel inopia pabuli ad Cinnaminos confugiant. Itaq. hi populi, examinatis viribus, quæ inſultui talium boum ſufferendo non erant pares futuræ, multitudinem canum alentes ſe tuentur, quibus boues etiam permultos venando capiunt, quorum alios recentes quidem edunt, & alios etiam ſale conditos ad futurũ vſum recondunt. Deinde infinita alterius generis animantia canibus comprehenſa edunt. Harum gentium icones nimirum, tam maris, quàm fœminæ exhibemus.

Populi Cinnamij hirſuti.

Canes ad tutelam alit.

Mas Cinnaminiæ gentis.

Fæ-

Fœmina Cinnaminiæ gentis.

Huc referenda eſſent cętera hominum ſylueſtrium genera à Licoſthene enumerata, veluti illæ fęminæ craſſiſſimę iu Oceano Orientali repertæ, collum pręter naturam oblongum habentes, brachia cruribus coniuncta, tibias aſininas, & pedes alterius formæ. Mares fœminis ſimiles deſcribit, ſed multò minores. Item hoc in loco recensēdę eſſent mulieres compertæ in Deſertis Libyę cum mamillis vſq. ad genua promiſſis vſu loquendi carentes, ſed vehementer vociferantes. Aliæ inſuper in alpibus libycis degentes, quibus inſunt crura bouina, facies, & pedes humani, cauda vulpina, mammæ caprinæ, & dorſum inſtar cameli tumidum; ſed quoniam Licoſthenes monſtra potius vocum, quam rerum, & prodigioſa figmenta aliquando recitauit: idcirco hæc omnia conſultò miſſa facimus, & ad inuulgandam eorum hominum hirſutorum iconem, noſmet conuertemus, quibus natura inſitum eſt, vt ſerpendo gradiantur: ideoq. ἑρπυστάνθρωποι Græcis, & manugradi Latinis nuncupari poſſent, quorum effigies eſt hæc.

Homines colentes Deſerta Libya.

E

Homo villoſus manugradus.

Præ-

Lib.31.cap. 11.

Glacies instar tutelarum armorum.

Prædictis addi poſſunt Cynomulgi, ſiuè Cynocephali pariter hirſuti, quorum capita, & ora belluas magis, quam homines eſſe demonſtrant. Hi ſecundum Licoſthenem, corpus humanum habent eleganter formatum, excepto capite rictum caninum æmulante, nec non Æthiopiam Aquilonarem colunt. Inſuper apud Vincentium in ſpeculo hiſtorico, hæc natio regiones Tartarorum abſq. metu peruagatur: nam, hyeme aſpertima, in aquis ſe mergit, deinde illicò in puluere volutatur, donec puluis admixtus aquæ congeletur, idq. pluries repetitur, donec craſſities glatiei, armorum, & ſagittarum ictibus reluctari poſſit. Quo facto aduerſus Tartaros hæc natio magno impetu fertur, nam tunc ſagittæ ab Aduerſarijs in eos vibratæ retrò redeunt, pariterq. alijs armis nullo modo lædi poſſunt. Quocirca Cynocephali illeſi inſul-

Cynocephali effiges.

tum

tum in Tartaros facientes mordicus vulnerando multos interimunt: Item Marcus Polus hanc Nationem rictus caninos habentem in insula Angaman versari & ab ijsdem aduenas coerceri,& deuorari asseuerauit. Verùm hæc censemus esse vana & veritatem multis esse dehonestatam nugamentis. Sunt quidem Cynocephali Simiorum astutissimorum Nationes, qui humanam mentem ferè simulant, & de quibus in historia quadrupedum digitatorum fusiùs actum fuit. Non negamus posteà fuisse,& esse posse homines rictus caninos imitantes,sed hi inter monstra recensendi esse videntur. Non pigebit tamen in gratiam lectoris figuram Cynocephali putati ostendere.

Lib. 3. relat. ind.

Cynocephali qui sint.

In serie hominum syluestrium à multis meritò collocantur Satyri,Tritones,Nymphæ, Nereides,& Syrenes: propterea operæ pretium erit hoc in loco sigillatim de

Satyri figura.

cunctis

Lib.5.c.8. *Lib.7.c.2.* cunctis ſermonem habere. Circa Satyros ita vocatos à nomine σάθη membrum virile ſignificante, quia ſemper in libidinem ſint proni, primùm Antiquitatis opinionem in medium proferemus. Plinius multis in locis teſtatur, in montibus Indorum Subſolanis regionem eſſe Cartadulorum nominatam, vbi Satyri nempè homines cornuti, villoſi, & perniciſſimi viuunt, humana effigie, pedibus caprinis, nihil habentes moris humani, & gaudentes ſyluarum latebris: ideoq. propter velocitatem, niſi fortè ęgri vel ſenes, comprehendi nequeunt. Addit Pomponius Mela hos homines eſſe ſemiferos, qui, præter figuram nihil humani poſſident, & alibi promulgauit vltra Atlantem Mauritaniæ montem noctu perſepè viſa lumina, & crepitus cymbalorum, & fiſtularum cãtus auditos, nec die repertum quemquam: idcirco pro conſtãti habitum, hos eſſe Faunos & Satyros. Vnde Antiquitas huiuſcemodi monſtra pro

Satyri vbi viſi.

Satyri figura altera cum tuba.

ſemi-

Satyri altera species.

ſemideis, vel pro Dijs ſylueſtribus coluit; deinde Satyros, faunos, & ſyluanos Deos ſyluarum, & nemorum, Panos agrorum vocitauit. Poetæ tamen hæc nomina ſæpiſſimè confundunt; de his Ouidius ſic cecinit.

Semidei qui habiti.

lib. 1. met.

Sunt mihi ſemidei, ſunt ruſtica numina Fauni,
Et Nymphæ, Satyriquè, & monticolæ Syluani.

Quapropter iuſtis de cauſis poſſumus aſſeuerare, priſcis temporibus Diabolum omnibus modis ſtuduiſſe hominem deducere, in varias ſe transfigurantem effigies, ſed noſtro ſæculo poſteaquàm Deus Omnipotens immenſam pietatem nobis eſt largitus, mittens filium ſuum vnigenitum, vt ſanguine ſuo humanum genus redimeret, tunc omnes maligni ſpiritus euanuerunt. Nos tamen iuuat in præſentia duas Satyrorum icones publicare, quarũ altera cum tuba, altera, ſine tuba fuit delineata. A

Cæterum maior nos premit difficultas, quandoquidem Conſtantino regnante, vt referunt Hiſtorici, homo villoſus ex Satyrorum genere perductus fuit Alexandriã, eiuſq. cadauer ſale conditum Antiochiam miſſum, vt à Cæſare videretur. Præterea Albertus Magnus, & ipſe promulgauit in ſyluis Saxoniæ verſus Datiam, paulò ante illa tempora, conprehenſa fuiſſe monſtra piloſa humanam referentia formam: horum fœmina canum morſibus, & venatorum telis ſaucia interijt, mas verò cicur factus bipes incedere didicit: quamobrem hæc animantia ad familiam Satyrorum reducenda eſſe iure optimo cenſuit, quoniam ſalaciſſima libidine in dies vtebantur. His addamus quòd Diuus Antonius in Eremo monſtrum huius generis Deſertum peruagans aliquando obſeruauit. Immò Iſaias Propheta quando piloſos Babyloniam habitaturos nominauit, docti expoſitores hos eſſe Satyros voluerunt. Quapropter ad ſuperandam hanc difficultatem, aliam Satyri ſpeciem eleganter delineatam lectori offeremus, vt illa diligenter examinata, videat num doctrinæ Ptolomei ſit conformis, qui inſulas Satyrorum Indiæ adiacentes tres eſſe pronunciauit, & incolas caudis eſſe præditos quales Satyris pictores attribuunt: hinc huiuſcemodi inſulæ Satyrides fuerunt appellatæ. Num verò hæc animalia ad genus humanum, vel brutorum referenda ſint, id optime nos docuit D. Auguſtinus, dum ſcripſit inueſtigandum eſſe an aliquod veſtigium rationis in his inueniatur, quia tunc genus humanum hæc animalia complecteretur, ſinſecus in genere brutorum sũt collocanda. B

His ſic conſtitutis iam ad Nereides, ſeu Nymphas, & Satyros marinos nimirum Tritones animum appellemus. In primis aliqui ſapientes viri in hanc venerunt ſententiam Satyros marinos, ſeu Tritones, ſiue homines marinos nullibi reperiri, Sed ſolum viſos homines natandi peritiſſimos, veluti Ichthyophagos, qui pro eſca piſcibus tantummodo vtuntur. Siquidèm olim natandi peritia ita probabatur, & magni fiebat, vt factus ſit prouerbio locus in hominem ignauum. *Nequè natare nequè litteras didicit.* Ex altera parte homines vel Satyros marinos in pelago degere, authores eruditi liberè aſtruunt. Tradit primùm Alexander ab Alexandro Tritonem repertum in littore, qui identidem mulieres accedentes coercebat, ſed tandem per inſidias captus, & cibaria oblata reſpuens interijt. Inſuper Ludouicus Viues ſcriptum reliquit hominem marinum apud Batauos deprehenſum, qui mutus per bienniũ fuit detentus, ſed iam incipiebat loqui, quando bis peſtilentia ictus ad mare fuit remiſſus. In Luſitania quoq marinus homo eſt viſus, qui concham inflans reſonabat. Et Aelianus Satyros marinos in piſcem deſinẽtes circa Taprobanam verſantes memorat. In volumine rerum Romanarum legitur, quòd Menas Aegypti Præfectus Mauritio Imperatori hæc ſcripſit. Cum ego multis aſſociatus viris, Oriente Sole, per locum Aegypti Delta, nominatum, deambularem, animalia humanæ formæ apparuerunt in flumine, membris ſuperioribus vſq. ad lumbos nudatis, reliquis partibus aqua coopertis, quorum alterum mas, & barbatum, alterum verò imberbe, & fœmina videbatur: hæc apud Pareum eleganter delineata ſub nomine monſtrorum Niliacorum conſpici poſſunt: Gillius quoq. narrat, dum verſaretur Venetijs, ſe à Dalmatis quibuſdam ſpectatæ fidei viris intellexiſſe, ſecus oppidum Dalmatiæ, Spalatum nuncupatum, quandoq. apparuiſſe marinum hominem, qui cunctis ſpectantibus ſummum terrorem incutiebat, & ab alijs, qui circa mare rubrum per longum temporis ſpatium verſati ſunt, illic marinos homines ſæpè capi ſolere, ex quorum duriſſimis pellibus calcei tam robuſti fabrefiunt, vt ad quindecim annos durent. Præter-

Satyri marini qui. C

Lib 3. Gen. dier. cap. 8.

lib. 2. de ver. fid. Chriſt.

D

Monſtra Niliac. quæ.

Homines marini.

Monſtrum Marinum humana facie.

terquamquòd Pausanias in Bæoticis, Tritonem describit in templo Bacchi seruatū Tanagre, & Plinius quoq. horum meminit; non igitur quod de Tritonibus, & Nereidibus, iam vsque à Priscis temporibus in hominū sermonem venit, vanum esse constat, & potissimùm cum anno vigesimo tertio supra sesquimillesimum repertum dicatur Romæ marinum monstrum in maiore ripa hominiforme vsq. ad vmbelicum, deinceps piscis, cauda bifida, & repanda in speciem semilunæ, veluti Apollonius Tritones descripsit; cuius figuram hic damus. Huius similem imaginem recenset Gesnerus, eamq. à pictore, qui viuum viderat monstrum, accepisse prodit, frons huius cornibus aspera, auribus prominentibus, brachijs ferè humanis, cętera piscis. Captum est in mari Illyrico, dum ab aquis in litus, pusionem illic versantem abrepturum emersisset; nam coniectis in id à piscatoribus obseruantibus saxis, monstrum læsum paulò post in litus, vnde aufugerat, reuersum exspirauit. In maiorem assertorum confirmationem Rondeletius, & Bellonius scribunt captum fuisse in Noruegia apud Dietunt appellatos populos, iuxta oppidum Den Elepoch, monstrum marinum monachi effigie, cuius delineamenta superior ostendit figura. Tres tamen dies vixisse aiunt, & nullam vocem edidisse preterquàm suspiria quædam sūmum referentia mǫrorem. Hinc veritati consonum esse nouimus, quod à veteranis piscatoribus intelleximus, nimirum cum mare vicinum est ad patiendas tempestates, se ex alto humanos gemitus exaudiuisse. His tanquam coronidem addamus, quod de pisce episcopo recitauit Rondeletius; scilicet anno millesimo quingentesimo trigesimo primo propè Poloniam comprehensum in mari monstrum mitram, & reliqua episcopi indumenta referens, regiq. Poloniæ oblatum. Quamobrem de his monstris Boussuetus eleganter sic cecinit.

Li. 4. Argon. — *Monstrum marinum saxis necatum.* — *In li. de nat. Aquat.* — *Monstrum effigie Monachi.* — *In lib. de nat. Aquat. cap. 5.* — *In epigr. de nat. Aquat.*

E — F

Si tales partus edunt vada cærula Nerei,
Non est quod tellus efferat ipsa suos.
Frons hominem præfert, in piscem desinit aluus,
Quid tam dic sodes dissimile esse potest?

Denuò id elegantius sic exprimit.

Si talem fœtum mare glaucum protulit vnquam,
Semihominemq. ferum semiferumq. hominem,
Et veniunt miranda nimis portenta subinde,
Quid mirum Tellus si quoq. plura ferat?

G Itaq. Tritones denominantur vel à voce Τριτὼ apud Aeolos significante τὴν κεφαλὴν, quoniam capite tantùm humanam referant formam: vel potius à nomine τρίαινα Tridentem idest instrumentum piscatorum indicante quo maiores pisces figuntur: vnde tridens postea veluti insigne Neptuno maris, & piscatorum numini à Poetis assignatur.

Historia monstrorum marinorum ad cognitionem Nereidum Nympharum, & Sirenum aditum nobis patefecit; ideoq. de his nonnihil in præsentia necessario dicēdum esse censuimus; quandoquidem veluti monstra marina mascula indigitantur Tritones, vt superius fuit exaratum, pariter mōstra fęminea Nereides à Nereo Oceani Numine putato, Nymphæ, quasi Lymphę (Prisci enim aquam non Lympham, sed nympham vocabant, hinc Nympheum lauacrū, & Nymphea planta aquis gaudens) & Sirenes tandem denominantur, quia aqua currendo musicos quosdam sonos efficiat, quales à Syrenibus edi credebantur. Itaq nationem Nereidum Nympharum, & Syrenum esse, historia nuper allata nobis persuadet. Præterquamquòd Galliarum legatus nunciauit Cæsari Augusto, ea forma, qua pinguntur Nereides, inuētas fuisse. Et Franciscus Massarius Venetus in commentarijs ad nonum librum Plinij, eas in nauigationibus fuisse visas recitat. Immò recenter in Phrisia captū est monstrum marinum virgo ore, & pube tenus, infernè piscis. Isaias prædixit Syrenes futuras vbi antea fuerant delubra voluptatum. Chaldeus intelligit. Dracones veluti etiam in historia Serpentum significauimus. Diuus Hieronymus exponit Dęmones, vel Dracones magnos, & crista insignes. At scholiastes Græcus Isaię voluit Sirenes vocari, quæ inter volatilia emittunt vocem querulam, quare ab hoc authore colligendum est Syrenes inter volatilia, non autem aquatilia collocandas esse. Pariter Latinus interpres his alas addere videtur: propterea hoc animal non

H

Nereides. Nymphæ, & Syrenes, quę. — *Quedā volatilia Sirenes nuncupata.*

erit forte absimile illis in nouo orbe repertis, de quibus Petrus Martyr fusius egit, dum scripsit esse regionem nomine Camaram, vbi memoria viuentium est pro ditis, maximam ventorum,& turbinum vim fuisse exortam, quæ obuias quascunq. arbores euellebat,atq. eadem violentia deportatas esse in regionem duas volucres decantatis Harpyis simillimas vultu virgineo,& tantæ molis,vt nullius arboris ramus posset accedentes sustinere,quæ viatorem vnguibus depræhensum ad excelsa montium culmina vorandum deferebant. Itaq. ex his quodammodo intelligendum est Sirenas inferiori parte aues esse,& in superiori,forma humana præditas. Conspirant in hoc multi Authores, & Poetæ dum illis assignant corpus virgineum vmbelico tenus,& deinceps gallinaceos pedes. Amplius certamen Sirenum cum Musis, quod Pausanias in Bæoticis explicauit,aliquam naturam auis in Sirenibus indicare videtur,dum pronunciauit ab euulsis earum pennis serta sibi musas in æternum monumentum contexisse. His igitur sic se habentibus, peccatum Pictorum est Sirenas aquatiles pingi. Sed mille fabulis historia Sirenum veluti Gryphum, & Harpyarum corrupta est. Demùm ad calcem differentiæ hominum syluestrium,& semiferorum, Centauri anticam partem humanam, & posticam equinam habentes à nonnullis reponuntur, quorum originem alij aliter tradunt. Seruius in Commentarijs ad sextum Æneidos,Centaurum Ixionis,Nubisq. filium esse scribit: namquè amata Iuno, cum de stupro ab Ixione interpellaretur, ex mente Iouis, nubem in sui formam amanti obtulit,vnde sic natus Centaurus esse perhibetur. Pindarus autem Centaurum quidem ex Ixione,& nube genitum concedit,sed hunc Centaurum hominem fuisse indicat sic nominatum, quia se cum equabus Magnesijs, sub monte Pelio,comiscuisset,& sobolem vtriq. parenti similem fuisse editam. Huic opinioni videtur fauere Plinius, qui libro septimo naturalis historiæ hæc habet. *Claudius Cæsar scribit Hippocentaurum in Tessalia natum eodem die interijsse, & nos principatu eius allatum illi ex Aegypto in melle vidimus*. Hæcq. opinio magis stabilitur,quoniã post dispersionem gentium è diluuio, lasciuiente per omne nefas libidine, licentia cupiditatum aliqua generauit monstra. Idcirco Plutarchus videtur existimasse, Centauros,Minotauros,& similia monstra ex promiscuis hominum,& brutorum congressibus produci posse. Præterea in mirabilibus Phlegontis Traliani memoratur Hippocentaurus, qui carnibus vescebatur, & captus, mutato aere, interijt. Apud Authores leguntur etiam Onocentauri partem anticam humanam, & posticam asininam repræsentantes:nã septuaginta interpretes apud Isaiam,onocentauros Babyloniam desertam habitaturos referunt:licèt vulgaris interpres exponat vlulas. Ad stabiliendam opinionem, addimus D. Antonio Paulum primum Eremitam per Desertum quęritanti Centaurum venisse obuium, veluti Diuus Hieronymus in vita Diui Pauli primi eremitæ exarauit. Præterquamquòd Licosthenes diuulgauit, in regionibus magni quondam Tamberlani repertos esse Centauros talis formæ, vt superior pars humanã referret,cum duobus brachijs instar bufonis, & cætera equũ. Deinde idem author exhibet aliam iconem,quam hic damus,vt lector diligenter meditetur, num tale animal in rerum natura esse possit.

Sirenes in parte inferiori aues. — *Centauri qui.* — *Centauri origo.* — *In lib. inscripto, an brutis ratio insit.* — *Hippocentaurus.* — *Onocentaurus.* — *Cẽtauri vbi*

A — B — C

Hactenus partem affirmatiuam in campum adduximus nunc pars negatiua examinanda est. Primitus ijdem poetę qui multis in locis Centauros approbarunt, tandem nugamenta esse attestati sunt. Ouidius enim libro quarto Tristium sic canit. D

Elegia.7.

Quod precor esse liquet: credam prius ora Medusæ
Gorgonis anguineis cincta fuisse comis.

Et paulo post.

Quadrupedesq. homines cum pectore pectora iunctos,
Tergeminumq. virum tergeminumq. canem.

Item Lucretius Centauros commentitia prædicat monstra his versibus.

Lib 4.

Sed neq. Centauri fuerunt,nec tempore in vllo
Esse queunt, duplici natura, & corpore bino.

Lib.2. Physic.

Idem videtur placuisse Virgilio quando in foribus inferorum Centauros collocauit,quasi quæ contra naturam creantur, citò pereant. His addenda est doctrina Aristotelis, quæ talia non admittit. Scribit enim; quemadmodum non inuenitur

planta

Icon Centauri ex Licoſthene.

planta ex olea, & vite conflata, quæ vinum, & oleum producat: pariter animal ex homine, & tauro integratum non inuenitur. Hæc ſententia alio eiuſdē Philoſophi aſſerto roboratur: ſiquidem in hiſtorijs animalium docuit animātia diuerſi generis congredientia non generare, niſi ferendi vteri tempora eadem fuerint, & magnitudines corporum non valdè diſcrepauerint. Galenus quoq. validis argumentis abſurdam Centaurorum procreationem eſſe demonſtrat; ſubſtantiam enim hominis, & equi permiſceri minimè poſſe arbitratur. Eamdem fouet ſententiam Iuſtinianus

Lib. 8. cap. 28.

Li. 3. de vſu part. cap. 1.

HIPPOPOS.

in

in suis institutionibus quando inquit. *Si quis rem, quæ in rerum natura non est, aut esse non potest, fuerit stipulatus, veluti Titium mortuum, quem viuere credebat, aut Hippocentaurum, qui esse non potest; inutilis erit stipulatio*. Hanc amplectitur opinionem Marcus Tulius Cicero, in Tusculanis quęstionibus, dum Centauros nunquam fuisse liberius astruit. *Sub tit. de inutil. stipul.*

Quando igitur narratum fuit Centauros in Thessalia habitasse, & tales à Lapythis fuisse creditos, sciendum est ex seruio in commentarijs ad Virgilium rem sic se habere, quoniam primum in Pelethronio Thessalię oppido equorum domandorum *Lib. I.*

Centauri alia species.

reper-

repertus est vsus: etenim cum quidam Rex Thessalus suis satellitibus imperasset, vt ad boues agitatos œstro reuocandos se conferrent, illicò ad id præstandum cucurrerunt, sed cursus illis cum nō sufficeret, ascenderunt equos, quorum mira velocitate boues secuti, & assecuti, eos stimulis ad tecta reuocarunt. Propterea satellites visi vel quando tanta ferebantur velocitate, vel quando eorum equi capitibus inclinatis circa flumen Peneon potarent, locum fabulæ dederunt, vt Centauri esse crederentur. Dicti enim fuerunt Centauri ἀπὸ τῦ κεντεῖν τὰς ταύρους, quia stimulis boues agitauerint, & quamuis Diuo Antonio per solitudinem vaganti Centaurus obuius venisse perhibeatur; nihilominus ex doctrina D. Hieronymi in eiusdem Vita colligimus, hunc fuisse cacodæmonem, qui simili forma sanctum ludificare voluit, & potissimum cum D. Chrysostomus ad caput tertium epistolæ ad Colossenses, Hippocentauros fictitia fuisse monstra tradiderit. A

Centauri Etymologia.

Si centauri à parte posteriori equina essent denominandi, proculdubio homines versantes in insulis, tridui nauigatione distantibus à litore Scytharum, propriè Centauri essent appellandi, quia pedibus equinis præditi, ideoq. Hippopodes nuncupati esse feruntur, quemadmodum in superiori figura apparet.

Quamuis alij scripserint eos cruribus asininis esse refertos, & onoscelos nuncupatos; quoniam ὀνόσκελος crura habens asinina exponitur. Hinc ὀνόσκελοι Dæmonum genus ab asininis cruribus dictum, vt voluit Rhodiginus: Neq. a serie Centaurorum, vt nostra fert opinio, segregandi essent animantes, vno tantùm crure equino, altero humano integrati (si tamen dantur) de quibus Licosthenes hæc recitat. B A. Lusitanis nauigantibus in medio itinere ad Calecuthum, vbi potissimum Cynosura videri non potest, reperti sunt in quadam insula, homines duobus brachijs, & manibus in dextro latere muniti, auribus asininis, facie humana, copiosis circa pudenda pilis, dextro crure equino, altero humano, vt superior ostendit figura. Hi instar Ceruorum currunt, crudeles, & amentes sunt; eorum fœminæ similes, auribus tamen minoribus, & bis singulis annis parere perhibentur; nisi ab omni veritatis tramite recedentia Licosthenes scriptis mandauerit: quemadmodum arbitramur.

Lib.2. lect. antiq. cap.6
In Append. Chronic.

Penultima differentia à magnitudine, & paruitate staturæ humanæ nobis se se offert, quæ Gigantes, & Pygmeos complectitur; quod animaduertens quidem poeta sic canebat.

Monstra, Gigas, Nanusq. duo contraria formis;
Vir, Gigas, immanis, Nanus inanis homo. C

Cum igitur nonnulli in animo hanc opinionem immotam habeant, Gigantes nunquam fuisse, apud nos hanc esse falsam decretum est; Itaq. quamuis multi Veterum arbitrati sint neminem crescēdo posse longitudinem septem pedum excedere, quia hanc Herculis altitudinem fuisse attestantur: nihilominus quemdam nomine Gabbarum ex Arabia aductum ad altitudinem nouem pedum, & totidem vnciarum excreuisse Plinius retulit. Id confirmatur à Solino scribente Æthiopes Syrbotas crescere ad pedes duodecim, & alibi quosdam Indiæ populos adeo grandes, vt facillimè elephantos ascendant, Onisicritus in locis Indiæ, vbi vmbræ non sunt, staturam hominum quinum cubitorum, & duorum palmorum esse statuit. Cæterùm Olaus Magnus tales homines in partibus etiam Aquilonaribus collocat, & præcipuè in Regno Helsingorum, qui Regi Suecorum parent; memorat Gigantem fuisse altitudine nouem cubitorum, quem duodecim Athletæ contubernales proceræ staturæ comitabantur. Immò viuentium memoria prædictis fuisse similes in Prouincijs Suetiæ, & Gothiç narrat, tanta fortitudine firmatos, vt equum, vel bouem ad plura Stadia facilè baiularent, & obuium equitem armatum mira agilitate in terram deijcerent, quapropter Virgilius ad rem de Turno canens sic inquit. D

In Polist. cap.32.
Capp.5.
Li.5.cap.2.

Saxum antiquum ingens campo qui fortè iacebat
Limes agro positus, litem vt discerneret aruis,
Vix illum lecti bis sex ceruice subirent,
Qualia nunc hominum producit corpora tellus.
Ille manu raptum valida torquebat in hostem.

Lib.12. Aeneid.

Quo circa ex motione immanis saxi magitudinem, & robur huius viri arguimus; Quid dicendum erit de Mauritio Imperatore, qui ex Plinio pro annulo, dextrochario.

sio vxoris nempe brachiali ornamento vtebatur? immò auget admirationem quādo diuulgat, quòd, indictis apud Augustam comitijs, Maximiliano Cęsari vir prodigiosæ vastitatis fuit oblatus, qui vnica vice ouem siue assam, siue elixam, fame tamen inexpleta, deuorabat. Pigafeta vir integerrimæ fidei Gigantem apud Cannibales Armeniæ conspicatus est. Et Hollandi mare sulcantes Magelanicum, in insulam ab hominibus staturæ nouem pedum habitatam inciderunt. Item Americus Vesputius, qui incognitas orbis regiones penetrauit, insulam Gigātum hodie quoq. sic appellatam inuenit, sed magis recens est, quod narrat Melchior Nugnez Iesuita suis litteris, quibus res Sinarum complexus est. Tradit enim in vrbe regia Paquin nuncupata, custodes portarum esse Gigantee proceritatis, nempe quindecim pedū, & Rex Sinarum quingentos huius generis homines, amplo eis persoluto stipendio ad suam tutelam conducit.

Statura Mauritij Imperatoris

E

Gigantes in Regno Sinarum.

Hic damus icones Gigantum nouem vel decem pedum, habitantium in quadam regione Americę, qui Patagones nuncupantur, & varijs coloribus ex herbis quibusdam expressis facies suas pingunt: sic enim in tabula Americæ à Cornelio Iudæo delineantur. Horum fortè meminit Ioannes Laurentius Anania, quando hęc retulit. *Populi Patagones Gigantea statura vndecim palmos alti fuerunt inuenti à Fernando Magaliane Lusitano: hi in animantibus Mulis similibus, in varia loca equitant, & ex horum pellibus quasdam vestes inconcinnas parant; & arcubus delectantur. Denique horum Iuniores coloribus primùm crines, deinceps totum corpus inficiunt, vt coram alijs eleganti forma conspicui euadant.*

Patagones.

Tract. 4. Cosmograph.

Gigantes Americæ.

Neque

Neque recenſebimus mulieres ſelenitides quæ contra naturam aliarum, oua pariunt; vnde naſcentes homines ad Giganteam excreſcunt ſtaturam, vt, referente Lycoſthene, Rauiſius Textor aſtruit,

Icon mulieris Selenetidis.

Cap. 6. Numer. cap. 15. Nam memoria Gigantum ſacra non caret pagina, nam legitur in Geneſi. *Gigantes erant ſuper terram in diebus illis*. Item alibi hæc habentur. *Vidimus monſtra quædam filiorum Enach de genere Giganteo, quibus comparati quaſi locuſtæ videbamur*. Præterea nonne Goliath Gigas fuit, quem Dauid funda in terram deijciens interfecit? Inſuper Rabba, ſeu Rabbath filiorum Amon vrbs ſic appellata fuit ob magnitudinem, & tandem Philadelphia regia, & metropolis terræ Amonitarum, in qua olim habitauerunt Gigantes, quos filij Lot interemerunt. Vrbs hæc erat ſedes Regis Amonitarum; vnde poſtea dicta Amonitis. Hanc expugnauit Og Rex Baſſan gigas; vbi monſtrabatur eius lectus ferreus longitudinis nouem, & latitudinis quatuor cubitorum. Demum Dauid ipſam deſtruxit, & populum trucidauit. Poſtmodùm à Philadelpho Aegypti Rege vrbs & tota regio ſubiugata, & Philadelphia vocitata eſt, quod nomen adhuc retinet. Habuit temporibus Chriſtianorum metropolitanũ Antiſtitem, cui duodecim epiſcopi parebant. D

Lectus Gigantis qualis.

Ad hanc ſtabiliendam opinionem, oſſa humana molis immenſæ varijs temporibus inuenta, homines Giganteæ ſtaturæ olim vixiſſe teſtificantur. Narrat enim Sigiſbertus in littore Vticenſi penès Africam, dentem Giganteum tam ingentem fuiſſe inuentum, vt conciſus ad figuram noſtrorum proculdubio dentes centum produxiſſet. Petrus Simon eſt author, in expeditione Aluarez ad nouas terras, inuentos eſſe Gigantes, & ex eodem, cum villa quędam Societatis Ieſu ædificaretur, quatuor à Mexico Leucis, oſſa Gigantum inter cæmenta reperta fuiſſe, & dentem molarem magnitudinis humanæ manus in pugnum contractæ ęqualem; quem magnitudinem, dentes hic picti arguunt numero 3. & 4.

In Chronicis.

Dentes

Dentes Gigantei.

1

3

2

4

Lib.1.cap.6. Præter dentes, Rex Galliarum Carolus ſeptimus authore Fulgoſio, in parte montoſa Galliæ Narbonenſis iuxta Valentiam obſeruauit cadauer cuius dimenſio pedes triginta implebat. Immò cadauer Orionis cubitorum ſex ſupra quadraginta in Cretæ quodam abrupto monte repertum fuiſſe prodit Textor. Amplius corpus Palantis anno Domini milleſimo trigeſimo nono (teſte Vincentio) Romę inuentum eſt, cuius altitudo muros Vrbis æquabat. Præter hæc, ex eodem authore Diuus Maclouius Epiſcopus Britanus, qui propagandæ chriſtianæ fidei gratia, inſulas petijt fortunatas, Gigantis corpus tumulatum conſpicatus, & admiratus, iuſſit ſupra leges naturę ad vitam reuocari, qui gigas poſtea Sanctum multa alterius ſęculi edocuit, & Sacro Baptiſmatis fonte luſtratus diutinam vitam traduxit. Narrant quoq. apud Paulum Tertium Pontificem Maximũ oſſa quædam humana monſtroſæ magnitudinis fuiſſe, & hodie Venetijs, in templo Cruciferorum aſſeruatur os fæmoris Diui Chriſtophori, licet aliqua ex parte comminutum, tantæ magnitudinis, vt eorum, quæ de huius viri proceritate leguntur, fides viſu aſtrui poſſit. Quid plura? Hic Bononiæ in Eccleſia parochiali Sancti Laurentij Porteſterij ſepultum eſt Gigantis cadauer. Nam Carolus quintus Imperator, cum Bononiam à Summo Pōtifice Clemente ſeptimo diadema Imperij accepturus perueniſſet, ſeruum à pedibus habuit viſendæ magnitudinis; proceritatem tamen ſeptem pedum non excedebat. Hic lethali febre exanimatus in prędicto templo fuit tumulatus cum epitaphio huius tenoris, quod hominis ſtaturam nomen cognomen, & patriam indicat. A

In offic. tom. 2. *In lib.25. ſpec. hiſt. cap. 34.* *Lib.21. cap. 97.* *Gigas ad vitã reuocatus.* *Os femoris Sancti Chriſtophori vbi.*

HVNC SEPTEM PEDVM LONGITVDINIS GIGANTEM B
ANTONIVM POPVLIER
NON FABVLA SED FLANDRIA DEDIT
NON ADVERSVS SYDERA SED ADVERSVS CAROLI QVINTI
HOSTES MILITEM
NON FVLMINE, SED FEBRE PERCVLSVM
NON SVB MONTIBVS SED HIC SEPVLTVM
ANNO DOMINICÆ SALVTIS MD.XXX.

Quod hactenus de procera hominum ſtatura fuit exaratum, de mulieribus etiam proceris intelligendum eſt. Quandoquidem Author libri de natura rerum memorat mulierem inſignis ſtaturæ in occiduis regionibus repertam. Legimus quoq. anterioribus ſeculis, ſub Iuſtino Thrace, mulierem quandam è Cilicia fuiſſe aductam immenſæ molis; nam ſupra quoſcumq. proceros homines integrum cubitum eminebat. Meminit tandem Diuus Auguſtinus mulieris Giganteæ, quæ maxima omnium admiratione Romæ viſa fuit, antequam Vrbs excidijs Gothorum peteretur. C

Mulieres Gigantea. *Lib. 15. de ciuit. Dei cap. 23.*

Hominum proceritati ſuccedit ſtaturæ breuitas, quæ differẽtia Pygmæos, & Nanos, nempe homunciones, & Pumiliones complectitur. Quare huc reſpiciens Mantuanus canebat:

Inter Pygmaeos non pudet eſſe breuem.

Pygmei qui Πυγμαῖοι dicuntur homines πύγμην menſuram æquantes: πυγμὴ enim menſura eſt continens ſpatium à cubito vſq. ad digitos clauſos. Item Nani vocantur humili corpore homines, & pumiliones; ſiquidem νανὸς deducitur παρὰ τὸ νη priuatiua, & ἄνω augeo, cum huiuſcemodi homunciones non augeantur, neq. creſcant. Cæterùm de vita Pygmeorum, veluti & Gigãtum, inter probatos authores ſententijs variatur. Ariſtoteles in primis Pygmeos concedit, cuius teſtificatio ad aliquam fidem comparandam deberet ſufficere: cum ſummus rerum naturalium fuerit indagator. Plinius Pygmeos in Thracia verſari pronunciat: conſtat etiam in hac regione plurimos eſſe Grues, quæ Strimoniæ à Strimone Thraciæ fluuio denominantur, quibus cum Pygmei certamen inire dicuntur. Pomponius Mella Arabiam interiorem olim Pygmeos coluiſſe prodit. Immò Philoſtratus, cum multa hominum monſtra ex Apollonio fabuloſa eſſe tradiderit, Pygmeos tamen excipit, quorum nationem minimè vanam eſſe ſcribit. Olaus Magnus Pygmeos eſſe aſtruit. Inter recentiores Iouius Pygmeorum fidem facit, dum in legatione Moſcouitica vltra Iaponem Pygmeos collocat. Nunc quoq. in Tartaria plurimos Nanos eſſe Luſitani diuulgarunt. Gemma Friſius narrat Cymbam Pygmeorum viſam in Septentrione vi tempeſtatum appulſam ad regnum Noruegiæ. Odoricus de rebus indicis, Pygmeos D

Lib.8. de hi. Anim. cap. 12. *Lib.4. hiſt. nat. cap. 11.* *Lib.3. cap.4.* *Lib.2. de Gente Septentr.*

trium

trium cubitorum à se conspectos refert, qui anno quinto generant, & octauo senescunt. Pusillum quoq. genus hominum in quadam insula Orientis, quæ tota est aurifodina, inuenitur, quos veros esse Pygmeos, Argensola liberè asseuerat. Neq. diuersitas locorum ab hisce pumilionibus habitatorum vanitatem historiæ parere debet: quandoquidem hac eadem ducti ratione nationem Gigantum fabulosam fuisse arguere possemus.

Prætérquamquòd omni ferè ætate, huiusmodi homunciones visi sunt. Marcus Antonius Sisyphum pumilionem intra bipedalem mensuram, ingenioq. viuacem habuisse fertur. Deinde Canopas, authore Plinio, fuit in delicijs Iuliæ neptis Au- *Pygmeum quis habuerit.*
E gusti, qui duos tantum pedes cum palmo altus erat. Insuper Augustus Lucium adolescētulum honesto loco natum bipedali statura minorem spectaculis exhibuit. Nicephorus meminit cuiusdam in Aegypto nati infra incredibilem staturæ breuitatem, & talem sua ætate conspexisse fatetur; hunc mulier pusila enixa est, & filius tam paruus, vt perdici similis videretur, prudentiaq. ei qualis magno viro inerat, vitā autem ad annum vigesimum quintum non perduxit. Præteritis nuper annis, teste Eusebio Iesuita, homuncio optimè constitutus membris, in Hispania visus est, septenis iam barbatus erat, decennis omne suum robur habuit, & filium genuit. Quid plura? sex tantum ab hinc annis conspicati sumus Bononiæ nanum triginta tantummodo vncias altum Illustrissimi D. Ducis Caroli de Creqy, cuius iconem ad viuum delineatam in Musæo Illustrissimi Senatus Bononiensis seruamus cum hac inscrip- *Lib. 12. cap. 37.* *In hist. nat.*
F tione. MICHAEL MAGNANVS ANNOS NATVS VNVM, ET QVADRAGINTA IN OPPIDO BARONIS DE SESSONAGIO SITO IN DELPHINATV PROPE GRATIANOPOLIM, NANVS ILLVSTRISSIMI, ET EXCELLETISSIMI D. CAROLI DE CREQY PARIS MARESCALCHI FRANCIÆ, PROREGIS DELPHINATVS, ET LVDOVICI XIII. FRANCIÆ, ET NAVARRÆ REGIS CHRISTIANISSIMI AD SANCTISSIMVM VRBANVM OCTAVVM ORATORIS OBEDIENTIÆ ANNO M. DC. XXXIV.

Huic duos non absimilis staturæ simillimos, & eleganti membrorum constitutione formatos Illustrissimus eques Ferdinandus Cospius domi alit.

Ex altera parte authores non proletarij Pygmeos negarunt. Primum Albertus Magnus hos quidem concedit, sed genus bestiarum hominiformium esse arbitra-
G tur, quæ opinio doctrinæ Aristotelicæ conformis esse videtur: nam quando Philosophus Pygmeos concesit, palam tamen homines esse non asseuerauit. Hac ratione fortè munitus Suessanus, Pygmeos homines non esse fasus est, quia perfectum rationis vsum non participent; idq. magis astruit, quoniam religione careant: cum tamen, iuxta Platonis mentem, religio soli, & omni homini propriè conueniat. Neq. officit Pygmeos ab Ezechiele fuisse memoratos: quandoquidem nonnulli in hanc venerunt sententiam, ab ipso, per Pygmeos, immanes viros intellectos fuisse, quia cubito, & non pede mensurarentur. Diuus Hieronymus Pygmeos pugillatores interpræatatur: cum Græcis πυγμὴ lucta significetur. Aut, ex aliorum sententia homines in excelsa turri versantes Pygmei appellati fuerunt; quoniam eminus conspecti magnitudinem non vltra cubitum participare videbantur; quæ sententia mi- *Opinio Alberti de Pygmeis.* *Cap. 27.* *In commēt. ad Ezechielem.*
H nime improbanda est. Scaliger, inter cęteros authores, Pygmeos negat hac solùm ductus ratione, quia hac ætate non viuant; quod argumentum nullius videtur esse valoris; cum iam abunde probatum sit Gigantes fuisse, qui modò non reperiuntur. Meliorem amplexus est Cardanus opinionem, qui inter genera simiorum Pygmeos collocauit: cui adstipulatur Marcus Polus in historia indica, quando scriptum reliquit insulam Basman nuncupatam à multitudine Simiorum occupari: quapropter venatores illarum regionum plurimos coercent, & depilatos, intactis tamen barbæ, & pudendorum vilis, in capsulis ligneis exsiccatos, & caphura conditos mercatoribus vendunt; qui postmodum hos circumferentes tanquam Pygmeos ostentant. Qui plura de Pygmæis videre cupit, confugiat ad librum vigesimum Ornithologiæ vbi de pugna Gruum cum Pygmæis agitur. *Lib. 3. relat. Indicarum.*

Ad calcem huius Rubricæ collocatur differentia ex vtroq. sexu composita quæ Androgynos, siuè Hermaphroditos complectitur. Etenim ἀνδρογύνη, siuè ἀνδρογύ- *Hermaphrodit. historia.*

Nanus Illustrissimi D. Ducis Caroli de Creqy.

nos Latine exponi potest marisfemina, nempe vir, & femina vtrumq. participans sexum, quamuis aliquando Græcis ἀνδρόγυνοι vocentur illi, quibus virilia sunt excisa, & interdum ita nuncupantur etiam homines debiles, & inualidi. Item Androgynos dicitur ἑρμαφρόδιτος, quasi mixtum genus è Mercurio, & Venere, pariter vocatur διφυὴς anceps, seu duplicis naturæ; amplius ἀρσενόθηλυς promiscui generis. Hoc vocabulo tales vocat Pollux quasi concubinos, vt voluit Dalechampius. Quamobrē Plato prodidit in initio tria hominum genera fuisse, nimirum marem, feminam, & tertium quoddam genus ex vtrisq. compositum, quod Androgynum vocabant, hoc defecit, & nomen tantùm infame relictum est. Hieronymus tamen Montuus se nouisse Hermaphroditum fatetur, qui viro nuptus femineæ naturæ credebatur, filiosq. pariter, & filias peperit; nihilominùs ancillas comprimere, & in his generare solebat. Clarissimus vir Columbus, ad comparandam incredulis Hermaphroditorum fidem, recitat se obseruasse Androgynum, qui, præter vuluam, virili etiam membro erat refertus: ideoq. in cadauere dissecando diligenter vasa seminaria inuestigauit, nunquid vllus inter hæc esset consensus, & vasa præparantia, à vasis aliarum fæminarum præparantibus minimè discrepare reperit; ibi tantummodo vnum discrimen notatu dignum erat, quòd natura, hæc vasa ex binis quaterna fabrefecerat, quorū duo maiora ad concauum vteri, & reliqua ad radicem penis descendebant. Vterus, & ceruix eiusdem, necnon testes à matrice, & testibus aliarum feminarum non dissentiebant. His sic constitutis, Hermaphroditorum quatuor ab Authoribus solent assignari differentiæ. Prima est Hermaphroditus mas, qui sexum virilem perfectum, & validum participat, in perineo tamen rimam minime peruiam, ad formam vuluæ efformatam habet: cum tamen ab illa quidquam lotij, aut seminalis materiæ non prodeat. Secunda species vocatur Hermaphroditus femina, quando, præter vuluam naturaliter constitutam, lotio, semine, & mensibus manantem, circa os pectinis emergit quædam carnea substantia ad similitudinem imperfecti penis scroto, & testibus carentis. Tertia species est eorum, qui expressam vtriusq. sexus referunt imaginem sæpiùs aduerso sibi situ respondentem, sed tamen ad generationem, & seminis profusionē inefficacē, immò alterutra tantū ad mictionē cōfert. Quarta, & postrema differentia est eorum, qui non solum vtroq. sexu potiuntur, sed etiam possident genitalia, quæ omnibus conditionibus ad perfectam generationem necessarijs gaudent. Immò, vt voluit Philosophus, dextram mammam virilem, & finistram femineam possident. Hi sunt populi Africæ, & supra Nasamones, atq. illis finitimos Maclias viuere Plinius, & alij authores non vulgares tradiderunt; quorum icon hic conspicitur.

In Annotation. ad Plinium.

Lib. I. Theor. cap. 6.

Lib. 13. Anat.

Hermaphroditi Anatomia.

Hermaphroditorum quatuor differentiæ.

Hi inter nonnullos Barbaros sunt frequentes. In Virginia multò plures, & Indis exosi: propterea his iumentorum loco vtuntur, quia ad baiulanda onera, propter virium robur, sunt idonei. In primis annonam Regum ad prælia proficiscentium deferunt, defunctos ad tumulum baiulant, & pestilenti, seu contagioso correptos affectu, ad destinata loca ferunt, & ijs medentur.

Officia hermaphroditorum.

Antequam vlterius progrediamur non sunt omittenda signa ab Authoribus assignata, quibus Androgyni validi, vel inualidi in vno, vel altero sexu sint dignoscendi. Primitùs si vulua omnibus suis dimensionibus sit exacta, & mensibus scateat; deinde si adsit mollities faciei, & totius corporis, necnon timiditas, tunc Androgynus in femineo sexu potentior iudicandus est. Verùm quando perineum pilis est obsitum, & penis conuenientis est magnitudinis, & semine scatens, tunc Androgynus virilem potentiam possidet. At quando vtriusq. genitalis in figura, mole, & efficacia æqualis erit conformatio; tunc Androgynum in vtroq. sexu potentem debemus constituere. Quamuis ex sententia Aristotelis, qui vtroq. sexu sunt referti, semper alteram potentiam ratam, alteram irritam habeant. Modò multi quærunt an Androgyni in matrimonium sint collocandi; ideo ad hanc dirimendam dubitationem, respondendum est, ratione prolis, ratione sacramenti; & ratione imbecillitatis carnis, illis matrimonium minime negandum esse, dummodo facultas vtroq. sexu vtendi non concedatur, sed tantùm illo, ratione cuius magis validi sint. Ita enim de Hermaphroditis in matrimonium collocandis iuris prudentes statuerunt. At si vtriusq. sexus potentia sit æqualis, tunc iureiurando coguntur ad electionem sexus, quo imposterum vti velint. Sed si tractu temporis contingat, vt Hermaphroditus

Hermaphroditorū discrimen ratione vigoris.

Hermaphroditorum matrimonium.

ANDROGYNOS.

ditus fœmina masculescat, & iuxta alterum sexum operari velit, vxoremq. poscat, tunc illi neganda est, quia semper promissis iuramento firmatis standum est. Præterquamquod Clarissimus Pareus addit, quòd Hermaphroditi in sexu electo, iniuncta capitali pœna, semper manere, & viuere debent.

GENERATIO, & CONGRESSVS.

CVM Deus optimus maximus cunctarum sit causa causarum, consentaneum est, vt homines eorum originem illi acceptam referant. Cum E ipse, inuitis Philosophis, vt sacræ manifestant paginæ, non solum vniuersum terrarum orbem ex nihilo creauerit, verùm etiam hominem ex limo formauerit. Vnde Isaias huc respiciens dicebat. *Conculcate ipsos tanquam lutum*. Summus igitur mundi opifex cum sexto die hominem creauerit, deinde ex costa Adami dormientis fæminam deprompsit, vt omnium hominum ortus ad vnam vnius hominis scaturiginem reduceretur. Nam deinceps Deus homines per coniugium progigni voluit, vt perpetua necessitudine coniuncti, patres filios, & filij patres mutua se beneuolentia complecterentur. Hinc postea poetæ, & potissimùm Ouidius, sumpta fabulandi occasione cecinerũt, quòd in terrarum orbe constituto, deerat tantum homo, qui terram possideret & coleret. Quare Prometheus Iapeti filius ex terra imbre madefacta, hominem Deo quã maximè similẽ F formauit, qui non instar aliorum animalium pronus incederet sed erectus perpetuò cœlum suspiceret his versibus.

Hominis creatio.

Lib. 1. Met.

Quam satus Iapeto mixtam fluuialibus vndis
Finxit in effigiem moderantum cuncta Deorum;
Pronaq. cum spectent animalia cętera terram
Os homini sublime dedit &c.

Quod Ouidius de Iapeto, Hesiodus postmodum de Pandora cecinisse videtur, & alia infinita huius generis nugamenta apud Poetas leguntur. Veteres Philosophi de origine hominis varia monimentis mandarunt: Nam horum quidam humanum genus ab æterno fuisse, alij genitum, & corruptibile esse statuerunt. Prima opinio explodenda est, quoniam si præter parentes, nulla alia causa humanæ originis esset cognoscenda, proculdubio Philosophia primam omnium causam frustra G meditaretur. Insuper Auicennas ausus est astruere post immensas terrarum inundationes, ex tabidis cadaueribus, & influxu cœlesti; absq. vllo semine, non solum humanum genus, verùm quoq. cætera animantia producta fuisse. Verùm adduci non possumus, vt credamus, tam nobile animal ex putri materia erui potuisse, circa cuius creationem totus Deus fuit occupatus; quocirca tantum & pulcherrimũ opus, quod diuino labore fuit dignum, sponte prodirè non potuit; præterquamquòd nec etiam Philosophia id reprobat, quæ spontaneum ortum brutis non assignat, ergo neq. homini, animali nobilissimo talem originem poterit attribuere, & quamuis aliquando visi sint homines marini ignotæ originis, qui ex aquis prodierant; nihilominus hos ex luxuria maris, aut ex ludibrio Dæmonum dimanasse videntur: cum verus homo mentis compos, quæ est quædã diuinitatis particula ex vili origine prosilire H minimè possit.

Veterum opinio.

In opere de Diluuijs.

Homines marini.

Dubitant postea alij an humanus fætus aliunde, præterquàm ab humana vulua prodirè possit: quandoquidem Plutarchus ab asina filiam humana facie cruribus asininis Onoscelin dictam fuisse editam, & alibi ab equa similem partum exiuisse pronunciauit. Iterum Plutarchus in symposio, pueri vagientis cruribus equinis ab equa editi meminit. Immò quidam refert apud Belgas, infantem è vacca fuisse genitum; hoc tamen adhuc est parùm exploratum. Sed vehementer verum, atq. indubitatum est verum hominèm, & mente insignitum nonnisi à muliebri vulua exilire posse. Verumtamen si virtus Maris sola est, quæ fætum fabricat, & fœmina tantummodò est officina, fortassis iuxta Philosophos, post nefandum congressum, homo in brutorum vtero foueri poterit: Sed hoc nunquam contigisse decet Theologos asseuerare. Ideo si fætus bestiarum quandoq. nescioquid humani habuerint, inanes potius mentis fuisse credendum est.

Lib. 2. Paradox.

Puella onoscelis que.

Demùm

Demùm quærunt aliqui an ex ſemine non humano verus homo generari poſſit; nempe num poſt deteſtabilem congreſſum mulieris,& Feræ perfectus homo prodeat. Hanc enim ſententiam fouere videntur Olaus Magnus,& alij Authores,qui promulgant Reges Danorum Vrſum progenitorem habuiſſe,& alij Hiſtorici atteſtantur in Pegu cam Nationem à cane dimanaſſe,qui cum puella naufraga rem habuerat. In Hiſpania fama eſt familiam inter Galletios,quam Marinorum vocant, à Tritone cum adoleſcentula concumbente ortum traxiſſe. Pariter Antonius de turre cremata ſcriptum reliquit, noſtris ferè temporibus, è ſimio quodam mulierem in quamdam inſulam delatam aliquot liberos ſuſtuliſſe. Hæc tamen liberè non ſunt credenda propter rationes in Rubrica differentiarum allatas. Neq. tamen putandum eſt hæc eſſe vltra naturæ vires, ſi mulieris ſemen aliqua potitur efficacia. A

Olai Magni opinio circa ortũ humanum.

Cum igitur homo poſt congreſſum mulieris,& viri prodeat; noſtra intererit modum conceptionis examinare. Sed antequam id fiat de tempore, & ætate humani congreſſus diſſerendum eſt. Circa primum tradit Plinius pauca eſſe animantia, quæ grauida,præter mulierem,permixtionem appetant. Ideo cęteris animantibus ſtatuta ſunt congreſſus tempora,quia tantummodo quibuſdam anni temporibus copulantur. Homo tamen omni tempore, & omni hora permiſcetur; quare homines tanquam intemperantes,in venereos actus procliues ſemper feruntur. Exemplum dedit Meſsalina Claudij Cęſaris vxor, quæ æſtro venereo ſtimulata, & lupanar ingreſsa quamdam meretricem vigeſimo quinto concubitu ſuperauit. Ideo poſsumus merito canere vulgatum carmen. B

Lib.7.c.11.

Tempus humani congreſſus.

Delaſſata vires nunquam ſatiata receſſit.

Vnde Seneca,in quadam declamatione,naturam quodammodo arguere videbatur, quæ concubitus brutorum, quàm hominum melius formauerit. Hinc obſeruantes animantia rationalia in mollitiem, & prodigum luxum propenſa, poſsumus cum Baruch aſserere. *Beſtiæ ſunt meliores illis*. Circa ſecundum. Aetas maris ad copulam accommodata innoteſcit mutatione vocis, teſtium magnitudinè, & potiſſimum ortu pilorum pubis. Aetas verò mulieris ad congreſſum idonea manifeſtatur, quando vbera exurgunt, menſes erumpunt, & vox in grauiorem degenerat. Nihilominus Schenchius in obſeruationibus memorat pueros ſeptem, nouem, & decem annorum,qui congredientes generarunt,& puellas octo annorum,quæ vtero geſtantes pepererunt. Et quamuis homo mas vſq. ad annum ſeptuageſimum, & fęmina vſq. ad quinquageſimum generare poſſit:veruntamen Schenchius meminit mulieris ſexagenariæ, quæ ex ſene ſeptuagenario concepit, necnon virorum, qui ad octuageſimum ſextum annum, & vſq. ad centeſimum congredientes pepererunt. C

Cap.6.

Aetas ad cõgreſſum apta tam maris quàm fæminæ.

Li.4. Obſer. cap.125. Lib.cit. Obſer.121,& 124.

Itaq. vt reuertamur, vnde digreſſi ſumus, circa conceptionem obſeruandum eſt, quòd mixtis ambobus ſeminibus, maris ſcilicet, & fęminæ in vtero, illicò quadam tenui tonica ex calore vteri producta concluduntur,& inſtar oui,tenuiſſima pellicula incluſi copulantur. Iam poſt conceptionem generato loculo, munimenta fętus nimirum tunicæ producuntur: nam ex ſeminis extrema ſuperficie tenuis membrana progignitur, quæ propter humiditatem latius extenditur, hæc poſt partum in faſciculum concluſa, & chorion appellata reijcitur. Verùm ex huius ſuperflua humiditate reſultant aliæ duæ tunicæ,quæ à ſuperfluis fætum tutantur;harum altera vocatur allantoides admodum ſinuoſa,in quam vrinam, & ſudor fætus profluit, vbi ad tempus vſq. partus detinentur;cum infans non per vreteres, ſed per quoſdam meatus vmbelicales vrinam excernat. Tertia tunica valdè mollis, & Amnæa dicta totum ambit fœum, vt à lædentibus defendi poſſit. Harum autem tunicarum differentias cum mixtura vtriuſq. genituræ præſens oſtendit figura. D

Membranarum fætus generatio.

Figura

Figura oſtendens tunicas cum miſtura genituræ.

Cum igitur ambo ſemina ad formam coaguli miſta, & concluſa ſint, vt ſuperius fuit relatum, à primo die vſque ad ſeptimum plurimæ, & ſubtiliſſimæ fibræ emergunt, in quibus hepar cum ſuis organis præcipuis, naturali virtute, producitur: ſiquidem in concreto ſemine tres paruæ, & albæ bullæ lacti concreto non diſſimiles loco iecoris, cordis, & cerebri enaſcuntur. Mox etiam vena per vmbilicum directa ſanguinem ad alendum idoneum attrahit; quare neceſſariò bifurca vena generatur, quemadmodum, in ſequentibus figuris conſpicitur. *Generatio partiũ præcipuarum.*

Figurę

Figuræ monſtrantes ortus trium ampullarum.

Cor-

Cordis, & Cerebri generatio.

In altero enim eius venæ ramo sanguis colligitur, ex quo primùm hepar generatur. Vndè liquidò constat hepar nil aliud esse nisi concretum sanguinem. In altero ramo generantur texturæ illæ venarum cum dilatatione aliarum venarum; hinc venæ omnes ad vnum truncum in superiori iecoris parte nempè ad venam cauam referuntur.

Deinde cor cum suis venis, ope virtutis vitalis, hoc modo producitur: nam venæ calidissimum, & subtilissimum sanguinem attrahunt, ex quo cor naturaliter carnosum, & crassum in primordio generatur: vbi etiã arteria aorta obseruatur, quę omnes alias arterias spiritùm vitalem per totũ corpus diffundentes progignit. Quoniã verò ex vtraq concauitate cordis venæ erumpunt, & pulmoni inseruntur, ex his pulmo quoq. procreatur. Vena enim ex dextra cordis concauitate procedens sanguinem producit subtillissimum, qui, dispersis hinc inde fibris, in substantiã pulmonis facile transmutatur. Sed ex magna vena cordis, & hepatis, nimirum caua, & aorta non modo totum pectus, sed successiue etiam crura cum brachijs generantur. *Cordis generatio.*

Cæterùm intra prædicti temporis spatiũ, præcipua pars humanæ structuræ, nempe cerebrum in tertia pellicula huius massæ procreatur: siquidem animali spiritu repletur: qui magnam humoris genitalis partem cõtrahit in quãdam cauitatem, vbi cerebrum figuratur. & operculo quodã circumquaq. tegitur, quod siccatum in cranium reducitur; quemadmodũ in duabus propositis figuris intueri licet. *Cerebri generatio.*

Verum ſicuti venæ ab hepate, & arteriæ à corde, ita nerui molliores à cerebro originem trahunt, qui præcipua ſenſuum organa eſſe perhibentur, deinde ex cerebro medulla etiam ſpinæ dorſi dependet; indeq; omnes alij nerui proprium ſumunt initium, qui ſenſum, atq. motum toti corpori communicant. Hæc igitur omnia ſanguine nutriuntur menſtruo per venas vmbilici ad vterum directas attracto.

Fœtus quot diebus formatur.

Itaq. ſex primis diebus poſt conceptionem materia ſeminalis in vtero contenta ſimilitudinem lactis præ ſe fert, ſubſequentibus alijs nouem diebus in ſanguinem transmutatur, & alijs duodecim conſolidatur; reliquis verò decem, & octo vſq. ad quadrageſimum quintum, omnia membra perfectiſsimam formam adipiſcuntur, vt deinceps fœtus tantummodo augeatur iuxta Aegilij carmen.

Sex in lacte dies, ter ſunt in ſanguine terni,
Bis ſeni carnem; ter ſeni membra figurant.

Hoc etiam aliter ſic exprimitur.

Iniectum ſemen ſex primis certe diebus
Eſt quaſi lac, reliquiſq. nouem fit ſanguis, & inde.
Conſolidat duodena dies, biſnonaq. demum
Effigiat &c.

Hæc omnia lector in ſequenti figura contemplari poterit, quæ primordium generationis fœtus oſtendit. Hæc autem figura alia icone melius exprimitur.

Primordij fœtus generatio.

Deline-

Delineatio conceptus.

A. Fundus vteri.
B. Ceruix vteri aperta.
C. Orificium vteri.
D. Venæ & arteriæ, quæ in superficiè concaua vteri formant cotyledonas.
E. Tunica allantoides.
F. Parenchima fœtus.
G. Vasa varicosa.

Hoc opus membris omnibus eleganter constructum, & integratum natura cute obducit, deinde operi obsoluto Deus naturæ, & rerum omnium author animam infundit, quemadmodum Diuus Augustinus attestatus est. Idcirco ex sententia huius viri, si quis mulierem vtero gestantem ita percutiat, vt abortiat, pænam morte luat dummodo infans perfectam membrorum formationem, & distinctionem adeptus fuerit; sinsecus ære luere debet. Fœtus enim ad mentem Galeni, quemadmodum fructus in arbore, ita ligatur in matrice. Immò sicuti fructus flori succedens tenerrimus est, & leui de causa ruit, adultus verò magis firmatus arbori adhærescit, & perfectam adeptus maturitatem spõte cadit: ita infans cum primum ex semine educitur tenellis vinculis vtero alligatur: ideoq. ob quamlibet leuem causam mulier abortire potest, sed paulò post magis firmatus, magis etiam adhæret, & aduentante paritionis tempore tanquam perfectè maturus sponte in lucem egreditur. *Fœtus assimilatur fructui.* *Varij situs infantis in vtero.*

Determinatum autem infantis situm in vtero perfectè scire, atq. cognoscere est difficillimum; quandoquidem clarissimus Pareus variam in viuis, & mortuis mulieribus fœtus sedem obseruauit. Quandoq. enim infantem cum pedibus sursum elatis, interdum deorsum porrectis conspicatus est. Immò fatetur se vidisse fætum, dissecta matre statim postquam expirauit, in longum exporrectum, facie sursum conuersa, & manibus veluti ad supplicandum iunctis. Vtplurimum tamen fœtus orbiculari figura gaudere solet, nimirum capite in genua reclinato, geminis manibus sub genis, & calcibus ad nates iunctis, vt in sequenti figura ostenditur.

E Situs

Verum ficuti venæ ab hepate, & arteriæ à corde, ita nerui molliores à cerebro originem trahunt, qui præcipua ſenſuum organa eſſe perhibentur, deinde ex cerebro medulla etiam ſpinæ dorſi dependet; indeq; omnes alij nerui proprium ſumunt initium, qui ſenſum, atq. motum toti corpori communicant. Hæc igitur omnia ſanguine nutriuntur menſtruo per venas vmbilici ad vterum directas attracto.

Fœtus quot diebus formatur.

Itaq. ſex primis diebus poſt conceptionem materia ſeminalis in vtero contenta ſimilitudinem lactis præ ſe fert, ſubſequentibus alijs nouem diebus in ſanguinem tranſmutatur, & alijs duodecim conſolidatur; reliquis verò decem, & octo vſq. ad quadrageſimum quintum, omnia membra perfectiſsimam formam adipiſcuntur, vt deinceps fœtus tantummodo augeatur iuxta Aegilij carmen.

Sex in lacte dies, ter ſunt in ſanguine terni,
Bis ſeni carnem; ter ſeni membra figurant.

Hoc etiam aliter ſic exprimitur.

Iniectum ſemen ſex primis certe diebus
Eſt quaſi lac, reliquiſq. nouem fit ſanguis, & inde.
Conſolidat duodena dies, biſnonaq. demum
Effigiat &c.

Hæc omnia lector in ſequenti figura contemplari poterit, quæ primordium generationis fœtus oſtendit. Hæc autem figura alia icone melius exprimitur.

Primordij fœtus generatio.

Deline-

Delineatio conceptus.

A. Fundus vteri.
B. Ceruix vteri aperta.
C. Orificium vteri.
D. Venæ & arteriæ, quæ in superficiè concaua vteri formant cotyledonas.
E. Tunica allantoides.
F. Parenchima fœtus.
G. Vasa varicosa.

Hoc opus membris omnibus eleganter constructum, & integratum natura cute obducit, deinde operi obsoluto Deus naturæ, & rerum omnium author animam infundit, quemadmodum Diuus Augustinus attestatus est. Idcirco ex sententia huius viri, si quis mulierem vtero gestantem ita percutiat, vt abortiat, pænam morte luat dummodo infans perfectam membrorum formationem, & distinctionem adeptus fuerit; sinsecus ære luere debet. Fœtus enim ad mentem Galeni, quemadmodum fructus in arbore, ita ligatur in matrice. Immò sicuti fructus flori succedens tenerrimus est, & leui de causa ruit, adultus verò magis firmatus arbori adhæresçit, & perfectam adeptus maturitatem spõte cadit: ita infans cum primum ex semine educitur tenellis vinculis vtero alligatur: ideoq. ob quamlibet leuem causam mulier abortire potest, sed paulò post magis firmatus, magis etiam adhæret, & aduentante paritionis tempore tanquam perfectè maturus sponte in lucem egreditur. *Fœtus assimilatur fructui.* *Varij situs infantis in vtero.*

Determinatum autem infantis situm in vtero perfectè scire, atq. cognoscere est difficillimum; quandoquidem clarissimus Pareus variam in viuis, & mortuis mulieribus fœtus sedem obseruauit. Quandoq. enim infantem cum pedibus sursum elatis, interdum deorsum porrectis conspicatus est. Immò fatetur se vidisse fætum, dissecta matre statim postquam expirauit, in longum exporrectum, facie sursum conuersa, & manibus veluti ad supplicandum iunctis. Vtplurimum tamen fœtus orbiculari figura gaudere solet, nimirum capite in genua reclinato, geminis manibus sub genis, & calcibus ad nates iunctis, vt in sequenti figura ostenditur.

E Situs

Verum ſicuti venæ ab hepate, & arteriæ à corde, ita nerui molliores à cerebro originem trahunt, qui præcipua ſenſuum organa eſſe perhibentur, deinde ex cerebro medulla etiam ſpinæ dorſi dependet; indeq. omnes alij nerui proprium ſumunt initium, qui ſenſum, atq. motum toti corpori communicant. Hæc igitur omnia ſanguine nutriuntur menſtruo per venas vmbilici ad vterum directas attracto.

Fœtus quot diebus formatur.

Itaq. ſex primis diebus poſt conceptionem materia ſeminalis in vtero contenta ſimilitudinem lactis præ ſe fert, ſubſequentibus alijs nouem diebus in ſanguinem tranſmutatur, & alijs duodecim conſolidatur; reliquis verò decem, & octo vſq. ad quadrageſimum quintum, omnia membra perfectiſsimam formam adipiſcuntur, vt deinceps fœtus tantummodo augeatur iuxta Aegilij carmen.

Sex in lacte dies, ter ſunt in ſanguine terni,
Bis ſeni carnem; ter ſeni membra figurant.

Hoc etiam aliter ſic exprimitur.

Iniectum ſemen ſex primis certe diebus
Eſt quaſi lac, reliquiſq. nouem fit ſanguis, & inde.
Conſolidat duodena dies, biſnonaq. demum
Effigiat &c.

Hæc omnia lector in ſequenti figura contemplari poterit, quæ primordium generationis fœtus oſtendit. Hæc autem figura alia icone melius exprimitur.

Primordij fœtus generatio.

Deline-

Delineatio conceptus.

A. Fundus vteri.
B. Ceruix vteri aperta.
C. Orificium vteri.
D. Venæ & arteriæ, quæ in superficiè concaua vteri formant cotyledonas.
E. Tunica allantoides.
F. Parenchima fœtus.
G. Vasa varicosa.

Hoc opus membris omnibus eleganter constructum, & integratum natura cute obducit, deinde operi obsoluto Deus naturæ, & rerum omnium author animam infundit, quemadmodum Diuus Augustinus attestatus est. Idcirco ex sententia huius viri, si quis mulierem vtero gestantem ita percutiat, vt abortiat, pænam morte luat dummodo infans perfectam membrorum formationem, & distinctionem adeptus fuerit; sinsecus ære luere debet. Fœtus enim ad mentem Galeni, quemadmodum fructus in arbore, ita ligatur in matrice. Immò sicuti fructus flori succedens tenerrimus est & leui de causa ruit, adultus verò magis firmatus arbori adhæréscit, & perfectam adeptus maturitatem spõte cadit: ita infans cum primum ex femine educitur tenellis vinculis vtero alligatur: ideoq. ob quamlibet leuem causam mulier abortire potest, sed paulò post magis firmatus, magis etiam adhæret, & aduentante paritionis tempore tanquam perfectè maturus sponte in lucem egreditur.

Fœtus assimilatur fructui.

Varij situs infantis in vtero.

Determinatum autem infantis situm in vtero perfectè scire, atq. cognoscere est difficillimum; quandoquidem clarissimus Pareus variam in viuis, & mortuis mulieribus foetus sedem obseruauit. Quandoq. enim infantem cum pedibus sursum elatis, interdum deorsum porrectis conspicatus est. Immò fatetur se vidisse fætum, dissecta matre statim postquam expirauit, in longum exporrectum, facie sursum conuersa, & manibus veluti ad supplicandum iunctis. Vtplurimum tamen foetus orbiculari figura gaudere solet, nimirum capite in genua reclinato, geminis manibus sub genis, & calcibus ad nates iunctis, vt in sequenti figura ostenditur.

Verum ſicuti venæ ab hepate, & arteriæ à corde, ita nerui molliores à cerebro originem trahunt, qui præcipua ſenſuum organa eſſe perhibentur, deinde ex cerebro medulla etiam ſpinæ dorſi dependet; indeq; omnes alij nerui proprium ſumunt initium, qui ſenſum, atq. motum toti corpori communicant. Hæc igitur omnia ſanguine nutriuntur menſtruo per venas vmbilici ad vterum directas attracto.

Fœtus quot diebus formatur.

Itaq. ſex primis diebus poſt conceptionem materia ſeminalis in vtero contenta ſimilitudinem lactis præ ſe fert, ſubſequentibus alijs nouem diebus in ſanguinem tranſmutatur, & alijs duodecim conſolidatur; reliquis verò decem, & octo vſq. ad quadrageſimum quintum, omnia membra perfectiſsimam formam adipiſcuntur, vt deinceps fœtus tantummodo augeatur iuxta Aegilij carmen.

Sex in lacte dies, ter ſunt in ſanguine terni,
Bis ſeni carnem; ter ſeni membra figurant.

Hoc etiam aliter ſic exprimitur.

Iniectum ſemen ſex primis certe diebus
Eſt quaſi lac, reliquiſq. nouem fit ſanguis, & inde.
Conſolidat duodena dies, biſ nonaq. demum
Effigiat &c.

Hæc omnia lector in ſequenti figura contemplari poterit, quæ primordium generationis fœtus oſtendit. Hæc autem figura alia icone melius exprimitur.

Primordij fœtus generatio.

Deline-

Delineatio conceptus.

A. Fundus vteri.
B. Ceruix vteri aperta.
C. Orificium vteri.
D. Venæ & arteriæ, quæ in superficiè concaua vteri formant cotyledonas.
E. Tunica allantoides.
F. Parenchima fœtus.
G. Vasa varicosa.

Hoc opus membris omnibus eleganter constructum, & integratum natura cute obducit, deinde operi obsoluto Deus naturæ, & rerum omnium author animam infundit, quemadmodum Diuus Augustinus attestatus est. Idcirco ex sententia huius viri, si quis mulierem vtero gestantem ita percutiat, vt abortiat, pænam morte luat dummodo infans perfectam membrorum formationem, & distinctionem adeptus fuerit; sinsecus ære luere debet. Fœtus enim ad mentem Galeni, quemadmodum fructus in arbore, ita ligatur in matrice. Immò sicuti fructus flori succedens tenerrimus est & leui de causa ruit, adultus verò magis firmatus arbori adhæresćit, & perfectam adeptus maturitatem spôte cadit: ita infans cum primum ex semine educitur tenellis vinculis vtero alligatur: ideoq. ob quamlibet leuem causam mulier abortire potest, sed paulò post magis firmatus, magis etiam adhæret, & aduentante paritionis tempore tanquam perfectè maturus sponte in lucem egreditur. *Fœtus assimilatur fructui.* *Varij situs infantis in vtero.*

Determinatum autem infantis situm in vtero perfectè scire, atq. cognoscere est difficillimum; quandoquidem clarissimus Pareus variam in viuis, & mortuis mulieribus fœtus sedem obseruauit. Quandoq. enim infantem cum pedibus sursum elatis, interdum deorsum porrectis conspicatus est. Immò fatetur se vidisse fætum, dissecta matre statim postquam expirauit, in longum exporrectum, facie sursum conuersa, & manibus veluti ad supplicandum iunctis. Vtplurimum tamen fœtus orbiculari figura gaudere solet, nimirum capite in genua reclinato, geminis manibus sub genis, & calcibus ad nates iunctis, vt in sequenti figura ostenditur.

Figuræ monſtrantes ortus trium ampullarum.

Cor-

Cordis, & Cerebri generatio.

In altero enim eius venæ ramo sanguis colligitur, ex quo primùm hepar generatur. Vndè liquidò constat hepar nil aliud esse nisi concretum sanguinem. In altero ramo generantur texturæ illæ venarum cum dilatatione aliarum venarum; hinc venæ omnes ad vnum truncum in superiori iecoris parte nempè ad venam cauam referuntur.

Deinde cor cum suis venis, ope virtutis vitalis, hoc modo producitur: nam venæ calidissimum, & subtilissimum sanguinem attrahunt, ex quo cor naturaliter carnosum, & crassum in primordio generatur: vbi etiã arteria aorta obseruatur, quę omnes alias arterias spiritùm vitalem per totũ corpus diffundentes progignit. Quoniã verò ex vtraq concauitate cordis venæ erumpunt, & pulmoni inseruntur, ex his pulmo quoq. procreatur. Vena enim ex dextra cordis concauitate procedens sanguinem producit subtillissimum, qui, dispersis hinc inde fibris, in substantiã pulmonis facile transmutatur. Sed ex magna vena cordis, & hepatis, nimirum caua, & aorta non modo totum pectus, sed succesṡiue etiam crura cum brachijs generantur. *Cordis generatio.*

Cæterùm intra prædicti temporis spatiũ, præcipua pars humanæ structuræ, nempe cerebrum in tertia pellicula huius massæ procreatur: siquidem animali spiritu repletur: qui magnam humoris genitalis partem cõtrahit in quãdam cauitatem, vbi cerebrum figuratur. & operculo quodã circumquaq. tegitur, quod siccatum in cranium reducitur; quemadmodũ in duabus propositis figuris intueri licet. *Cerebri generatio.*

Ve-

Delineatio conceptus.

A. Fundus vteri.
B. Ceruix vteri aperta.
C. Orificium vteri.
D. Venæ & arteriæ, quæ in superficiè concaua vteri formant cotyledonas.
E. Tunica allantoides.
F. Parenchima fœtus.
G. Vasa varicosa.

Hoc opus membris omnibus elèganter constructum, & integratum natura cute obducit, deinde operi obsoluto Deus naturæ, & rerum omnium author animam infundit, quemadmodum Diuus Augustinus attestatus est. Idcirco ex sententia huius viri, si quis mulierem vtero gestantem ita percutiat, vt abortiat, pænam morte luat dummodo infans perfectam membrorum formationem, & distinctionem adeptus fuerit; sinsecus ære luere debet. Fœtus enim ad mentem Galeni, quemadmodum fructus in arbore, ita ligatur in matrice. Immò sicuti fructus flori succedens tenerrimus est & leui de causa ruit, adultus verò magis firmatus arbori adhæreseit, & perfectam adeptus maturitatem spōte cadit: ita infans cum primum ex semine educitur tenellis vinculis vtero alligatur: ideoq. ob quamlibet leuem causam mulier abortire potest, sed paulò post magis firmatus, magis etiam adhæret, & aduentante paritionis tempore tanquam perfectè maturus sponte in lucem egreditur. *Fœtus assimilatur fructui.*

Varij situs infantis in vtero. Determinatum autem infantis situm in vtero perfectè scire, atq. cognoscere est difficillimum; quandoquidem clarissimus Pareus variam in viuis, & mortuis mulieribus fœtus sedem obseruauit. Quandoq. enim infantem cum pedibus sursum elatis, interdum deorsum porrectis conspicatus est. Immò fatetur se vidisse fætum, dissecta matre statim postquam expirauit, in longum exporrectum, facie sursum conuersa, & manibus veluti ad supplicandum iunctis. Vtplurimum tamen fœtus orbiculari figura gaudere solet, nimirum capite in genua reclinato, geminis manibus sub genis, & calcibus ad nates iunctis, vt in sequenti figura ostenditur.

E Situs

Situs infantis in vtero.

P A R T V S.

DICI non poteſt quàm acerbiſſimè ferant mulieres in comparatione
ad cæteras animantes, cruciamenta partus, quibus in paritudine ve-
xantur; immo nonnullæ à primordio conceptionis vſq. ad maturita-
Tẽpus par- tem fętus aduerſa valetudine laborant. Si tempus partus perquira-
tus quale. tur, id cæteris animantibus eſt determinatum; homini vero nequa-
quam, cum infantes nati ſeptimo, octauo & decimo menſe vixerint. Et quamuis
aliqui authores monimentis mandauerint foetus ante ſeptimum menſem in lucem
editos, & octauo menſe natos non eſſe vitales, & exeuntes menſe ſeptimo eſſe ad-
Lib.4.obſer. modum imbecilles; nihilominus memorat Schenchius in obſeruationibus infantes
152. 153. quinto, ſexto, ſeptimo, octauo, nono, decimo, & vndecimo menſe natos, & fuiſſe vi-
154.& ſeq. tales. Conſtat etiam apud Diuum Bernardum in Vita Sancti Malachiæ, nobilem
mulierem ſexto decimo menſe, aqua luſtrali pota, peperiſſe. Immo Schenchius pro-
Li.cit.obſer. didit fuiſſe olim vxorem Ducis Baruch Vandalæ, quæ cõcepit, & biennio prægnans,
159. tandem puerum gradientem, & loquentem peperit. Inſuper ex eodem authore, fuit
mulier, quæ quadriennio vtero geſtauit abſq. moleſtia; immo cum ante conceptio-
li.cit.obſer. nem innumeris vexaretur affectibus, vtero geſtans à cunctis liberata eſt.
160. Vt plurimum tamen menſis paritudinis nonus eſſe perhibetur. Idcirco Auicen-
lib.9.de an. nas tempus partus ponderans tandem protulit fętum formatum duplicato tempore

moueri

moueri, & deinceps duplicato motus tempore fœtum in lucem prodire. Nam si exempli gratia, die trigesimo infans fuerit formatus, hoc tempore duplicato, dies sexaginta resultant, quibus triginta additis, nonaginta constituuntur, qui dies menses tres constituunt, & tunc fœtus moueri incipit. At duplicato motus tempore, quod diebus sexaginta constat, seorsum à tempore formationis, tunc dies viginti supra centum numerantur, ex quibus quatuor menses emergunt. His præcedenti tempori additis fœtus in lucem prodibit. Hinc colligendum est fœtum trigesimo die formatum, septimo mense naturaliter ab vtero egredi posse. Sicq. poterimus etiam pronunciare partum decimi, & vndecimi mensis naturalem esse posse. Astrologi moram fœtus in vtero scrutantur iuxta opinionem Ptolemei in Centiloquio; vbi scribit quod locus lunæ in natiuitate est locus casus spermatis, & locus lunæ in hora, qua semen cecidit, est gradus ascendentis in hora natiuitatis.

Mora partus in vtero.

E

Proposit. 51.

Itaq. pariendi tempus diuersum homini à cæteris animantibus datum esse probauimus. Præterquamquòd Ctesias promulgauit quasdam Indorum mulieres semel tantùm in vita parere, natosq. confestim canescere. Neq. mirandum esse arbitramur, cum legerimus apud authores non proletarios, quasdam nationes in iuuentute canescere, & aduentante senio nigrescere. Quoad numerum fœtus, homo versatur in ancipiti: nam, licèt plerumq. sit vniparum, interdum quoq. multiparum est animal: cum mulieres in Aegypto sæpissimè geminos pariant. Immò hic Bononiæ nouimus mulieres, quæ tres viuos fœtus enixæ sunt, qui postea sacri fontis aqua lustrati diu non superuixerunt. Et nobis retulerunt spectatæ fidei obstetrices vnico partu quaternos fuisse editos. His adstipulatur Paulus Iuris Consultus in Pandectis Iustiniani, vbi diuulgat ab honesta matre familias quatuor puellas fuisse vnica paritione editas, & mulierem Peloponesiam quinquies quaternos enixam esse fœtus. Aristoteles quoq. non recedit ab hac veritate in historia animantium, dum memorat viginti fœtus, quos mulier quatuor vicibus in lucem emiserat. Hoc non debet quisquam admirari; siquidem hic Bononiæ, dum hæc scriberemus, anno scilicet quadragesimo supra millesimum, & sexcentesimum, mense Nouembris, Vxor cuiusdam fabrilignarij quatuor fœmellas enixa est. Item Fausta mulier è plebe Ostię duos mares & totidem fęminas vnico partu edidit; si vera Textor recolit. Amplius multæ fuerunt, quæ quinos dederunt fœtus. Gellius enim quinq. infantium à muliere græca semel editorum meminit, vnde Aristoteles mulieri grauidæ quinos tantùm fœtus concedere videtur, quocirca ex eodē Gellio, ancilla quædam Augusti Imperatoris, cum quinq. natos vnica vice pepererit, eiusdē Imperatoris iussu, in via Laurentiana vnà cum prole, & epitaphio id significante, honorifice tumulata fuit. Ex Pareo memoratur nobilis familia Maldemera dicta, & Domini Maldemeræ vxor primo, quo nupsit anno gemellos peperit, secundo ternos, tertio quaternos, quarto quinos, quinto senos fętus, & hoc partu perijt, & ex his senis vnus superstes Maldemeræ Dominus adhuc viuere dicitur. Albertus Magnus scribit fuisse quandam mulierem Germanam, quę sexaginta filios peperit, singulo enim partu quinq. enitebatur: cum horum nullus ad ętatem dimidij anni peruenerit. Plinius multò plures recenset fœtus, dum ex Trogo refert septenos in vtero ab Aegyptia muliere fuisse conceptos. Neq. hoc discrepat ab eo, quod legimus in Annalibus, quorum titulus est de initijs Regnorum, vbi quædam meretrix in Germagnia, regnante Agamundo Hunnorum rege, septenam prolem vnico partu dedit, licèt hos fœtus in lacum proiectos peremerit, præter vnum, quem Agamundus illac venandi gratia transiens, in aquis palpitantem obseruans extrahi, & ali iussit; qui postmodum adultus, Agamundo defuncto, & sedente Benedicto Primo Summo Pontifice, à Longobardis in Imperium electus fuit. Amplius ex Schenchio, Comitissa quędam Querfrutensis vnico partu nouem infantes reddidisse fertur qui omnes, proculdubio interempti essent, nisi pater aduentans eos seruasset. Quid plura? vndecim etiam quędam mulier concepit: nam Franciscus Picus Mirandula (referente Pareo) narrat Doroteam italam gemino partu viginti filios edidisse, primo quidem nouem, altero autem vndecim: idcirco gestans vtero, longa, & lata fascia circa humeros nodata, aluùm ad genua procumbentem fulcire cogebatur, cuius effigies est hęc,

Numerus fœtuum humanorum.

F

Lib. 5. tit. 4.

Lib. 7. hist. cap. 4.

Lib. 10 cap. 12. noc. Attic.

G

Mulier quinq. fœtus enixa.

Lib. 7. nat. hist. cap. 3.

H

Li. 4 Obser 162.

Nouem, & vndecim fętus.

Icon mulieris sobole multiplici grauidæ.

Si

Si progrediamur vlterius, apud Plinium inueniemus, extare in Medicorum monumentis duodecim mulieris abortiones vnico partu visas. Hanc historiam Schenchius alia recentiori stabilire videtur, dum recitat vxorem Isiberti Comitis de Altorf vnica paritione tres liberos esse enixam, ideoque à marito impudicitiæ crimine taxatã, quia ex vnius viri concubitu tres natos concipi posse, minime credendũ esse opinabatur. Verùm eadem denuò grauida anno vertente, & marito absente, duodenos mares effudit. Quare, vndecim ob diuulgatum læsæ pudicitiæ timorem, obstetrici in proximo flumine mergendos commisit. Interea pater obstetrici obuius velatam cistã intuens, de materia contenta interrogat, cui obstetrix deformes catulos in fluuium proijciendos respondit. At ille curiositate ductus, detracto velamine, vndecim filios obseruauit, cui postea obstetrix, venia prius impetrata totum negotium aperuit. Itaque Comes, re apud vxorem dissimulata, omnes educari præcepit, quos omnes post sexenium viuos in arcem adduci iussit, ibique coram omnibus amicis, imprudentia vxoris detecta, ei benignè pepercit. At Albucasis magis numerosam prolem recenset, dum in muliere abortiente quindecim fœtus formatos obseruauit. Immo Auicennas addit aliam mulierem viginti duos abortus eiecisse. In Cracouiensi regione quædam honesta matrona nomine Margherita vxor Comitis Virboslai sex fœtus supra triginta vnica paritione viuos dedit, vt in historia Poloniæ legitur. His addatur relatum ab Alberto Magno, de quadam muliere, ex qua septuaginta abortus formati exierunt. Prædictis tandem tanquam coronidem annectemus, quod recitat Fulgosius vir spectatæ fidei de Margherita Hollandiæ Comite, qua parte Rhenum illabitur Oceanum, quę vnico partu trecentos sexaginta sex filios enixa est viuos, itaut baptismi characterem susceperint.

Lib.7. hist. nat. cap 11.
lib.4. obser. 162.
Duodecim fœtus mulieris.
E
li.2. Chirur.
Fœtus triginta sex mulieris.
lib.7. c. 13.
lib.2. de anima. cap. 5.
F

Idem repetit Andreas Eburensis, & ambobus adstipulantur Annales Hollandię. Res igitur sic se habet in historia Batauiæ. Hæc mulier nobilis probro insectabatur egenam gemellos enixam, & vtrinque ab vberibus lactantem, & stipem flagitantem, quia ex vno marito binam nasci prolem pernegabat: tunc misella pudicitiæ intemeratæ Deum citans testem, imprecatur illi sobolem, quæ numerum anni dierum adæquet, si pudicitiæ suæ constaret honos; Precum efficaciam partu incredibili cõprobasse euenti fides dicitur. Propterea ad testandam sempiternam huius rei memoriam extat adhuc tabula his litteris exarata. *Illustris Domini Florentij Comitis Hollandiæ filia, cuius mater fuit Mathildis, filia Henrici Ducis Brabantiæ, fratrem quoque habuit Guglielmum Alemaniæ Regem: hęc præfata Domina Margherita anno Salutis millesimo ducentesimo septuagesimo sexto, ætatis suę anno quadragesimo secundo, ipso die Parasceues, hora nona ante meridiem peperit infantes viuos promiscui sexus, numero trecentos sexaginta quinque, qui postquam per venerabilem Episcopum Dominum Guidonẽ Suffraganeum præsentibus nonnullis proceribus, & magnatibus in pelui quadam baptismi Sacramentum percepissent, & masculis Ioannes, fæmellis verò nomen Helisabeth impositum fuisset, ipsorum omnium simul cum matris animę ad Deum ęternaliter victurę redierunt, corpora autem sub hoc saxo requiescunt,* sed fides penès Authores maneat.

Trecenti sexaginta fœtus.
Cap.20.
G

Iam cum de tempore partus, & de numero filiorum satis superque dictum sit, reliquum est, vt de ratione ortus disseramus. Quando igitur fœtus est maturus, & perfectus, prægnantes doloribus corripiuntur propter infantis impetum, qui rotatur, & deorsum, exeundi gratia, tendit. Ruptis enim ex impetu tunicis, & recluso matricis orificio, humores fluere incipiunt, & fœtus versùs os vteri capite voluitur, & hæc est vera, legitima, & naturalis forma partus, quando caput primitus ad orificiũ ducitur, manibus super coxas plicatis, veluti apparet in his figuris, quarum prima situm naturalem infantis perfecti in vtero monstrat, antequam ad exitum properet; secunda verò formam fœtus ad exitum naturaliter festinantis.

H
Naturalis forma partus.

Situs naturalis maturi fœtus.

Partus naturalis.

Partus non naturalis manibus ad latera demissis.

Partus non naturalis manibus supra caput porrectis.

Partus verò non naturalis vocabitur, quãdo prædictis conditionibus carebit: nam sæpissimè accidit, vt infans præmissis pedibus, & manibus ad fœmora deorsum deductis ad partum veniat, & hæc erit prima forma non naturalis partus. Secunda contingit quãdo foetus pedibus accedit ad exitum, manibus tamen non ad latera, seu femora, sed supra caput porrectis: quemadm odũ appositæ figuræ exprimunt.

In prima forma diligens obstetrix omnes conatus huc inflectere debet, vt brachium vtrumque infantis adeò apprehendat, ne illa reducere possit; itaut hoc modo ad partum necessariò veniat. Partum verò in alia forma descriptum sedula obstetrix nullo modo excipere debet, nisi infans fuerit admodum gracilis, & orificium vteri valde diductum, vt facilis sit exitus sinè vllo matris, & pueri detrimento. Aliter tutius erit fœtum in matricem repellere, vt ad legitimam, & naturalem partus formam conuertatur.

Infans gracilis quid præstet.

Tertia forma partus non naturalis erit, quando infans quærens exitum, vnum tantùm porrigit pedem, manibus quidem ad fœmora demissis, sed altero pede ad latus inflexo.

Mulierum clinicarū officium.

Quarta forma contingit quando infans per transuersum apparet, dorso versus orificiū matricis inclinato, veluti icones appositę patefaciunt. Idcirco sagaces obstetrices, & mulieres clinicæ parturienti assistentes debent ita assiduo labore cō tendere, inclinando matrē, vel supra lectum, vel alia ratione, vt pes exiēs intromittatur; quo facto, mater tādiu debet sese in lecto volutare, donec infans aliquantulùm conuersus deprehendatur, quæ volutatio in omni partu debet fieri, in quo fœtus modo inconcinno apparuerit. In quarta forma parturiens non erit vllo modo stimulanda ad expellendum fœtum: propterea quòd fieri vllo modo nequit, vt prædicta ratione fœtus exeat, quare obstetrix manu oleo linita, infātis dorsum debet impellere, & submouere, ita ut ad exitum caput dirigere possit.

Tertia forma partus non naturalis.

Quarta forma partus non naturalis.

Quinta

Quinta Icon partus non naturalis.

Sexta Icon partus non naturalis.

Quinta forma erit quando infans pedibus, brachijſque inflexis progreditur ad exitum, tunc enim, fætu furſum impulſo, patiens decumbat tandiù, donec ad commodiorem formam reducatur, vel perita obſtetrix oleo liliorum alborum manu peruncta, vtrumque pedem in vnum coniungat, & manus ad latera, ſi fieri poteſt, deducat, & hac tutiſſima ratione illum ad exitũ dirigat. *Oleum liliũ alborum.*

In ſexta forma infans vtroque genu ad vteri orificium procedit, manibus ad latera porrectis. Tunc autem obſtetrix, dextra inſerta manu, vtrumque genu ſurſum pellat, donec pedes prorumpere incipiant, nam tunc altera manu, brachijs ad fęmora retentis, fœtum ad exitum ſolicitare debet. At ſi hæc ratio tuta non videbitur matre in lecto reclinata, motione frequenti laborandum eſt, vt infans commodiorem formam acquirat, id totum in ſequentibus apparet figuris.

Forma

Forma ſeptima valde periculoſa eſt, quando infans ambabus manibus ori matricis ſe ſe offert. Tūc enim obſtetrix diligens omnem curam adhibeat, vt quāprimùm infantem in vterū reuocet, deinde manu ita operetur, vt fœtus totus in vterum recidat, & ne denuò eadem ratione infans ad orificium relabatur; inſerta manu, ad latera deducat brachia, itaut ad formam naturalem partus reducatur.

Partus ſeptimus non naturalis.

Verùm ſi hæc iuxta mentem non ſuccedant, parturiens ad lectum reducenda eſt, vt poſt aliquam quietē, obſtetrix rurſum prædictā poſſit moliri operationem, quæ ſi fuerit inanis, neq. infans aliam mutet formam, tunc vtero deorſum cōpreſſo, mulierum adſtantiū ope, obſtetrix matrice peruncta brachia fœtus, quoad fieri poteſt, in vnū iungat, & hoc modo prorumpentem partū excipiat.

Partus periculoſus qualis.

Octauo accidit interdū, vt infans natibus ortui appropinquet, & quoniam fieri nulla ratione poteſt, vt infans hoc modo naſcatur ſine euidenti matris, & infantis diſcrimine: propterea obſtetrix nates infantis, ita ſubleuabit, vt caput ad exitum vertat, ſed id diligēter præſtandum erit, ne in deteriorem formam partus prolabatur. Hæc in ſequentibus monſtrantur figuris.

Partus octauus non naturalis.

Nonus partus non naturalis. Decimus partus non naturalis.

Nono contingere ſolet, vt fœtus in pectus aliquādo procidat, pedibus, manibuſq; auerſis, & retrò coniunctis, quę forma omniū periculoſiſſima habetur. Ideò ſedula obſtetrix, manibus perunctis, & manu inſerta, brachia infantis inueſtiget, illaq. pręhendat, & teneat, & omnes adhibeat uires, vt primò ad exitum caput reuocetur, deinde manus infantis ſubmoueat, & ad latera dirigat. Verùm ſi hæc operatio non valeat: ſatiùs erit matrem ad lectum conducere, vt interea à fœtu forma commodior eligatur. *Partus periculoſiſſimus.*

Decima forma non naturalis erit, quando fœtus pedibus, manibuſq. iunctis exitū ſollicitabit. Nam tunc obſtetrix pro virili parte, totoque molimine conari debet, vt ſummotis aliquantiſper pedibus, atquè manibus confeſtim caput apprehendat, vt quoad fieri poteſt, ad facilem exitum fœtus inclinet. Id in præſentibus figuris explicatur.

Vnde-

Partus non naturalis geminorum. I   Partus manu ad exitum porrecta. K

Mater ad cubile quando ducenda.

Vndecimo loco memoranda eſt figura partus non naturalis, vbi infans alteram manum orificio vteri porrigit, altera manu ad latus demiſſa, & pedibus ſurſum ex porrectis. Hunc fœtum obſtetrix non debet excipere, ſed parturientem ad cubile ducere, vbi natibus altius locatis, & capite in loco humili poſito, venter leniter ſtringendus eſt, vt infans denuò in vterum relabatur. Immo etiam obſtetrix, niſi infans ſponte in vterum recidat, inſerta manu, humeros pueri debet reprimere, vt in vterum reuerſus legitimam, & naturalem exitus formam acquirat.

Forma partus compoſita ex naturali, & non naturali.

Duodecimo loco recenſetur quædam forma partus ex naturali, & non naturali compoſita, & eſt quando geminorum alter capite, alter autem pedibus ad exitũ veniunt. Tũc obſtetrix fœtũ naturaliter locatum excipere debet, alterum poſtea paulatim ſummoueat, vt ad naturalam formam pedetentim diſponatur: ſin ſecus, manibus ſtatim apprehenſis exitus erit ſolicitandus, antequam partes ob geminum partum, & inflatione, & inflãmatione corripiantur. Hæc autem forma erit tota præter naturam, quãdo gemini ad exitum ſe ſe offerent, veluti in præſenti figura delineantur.

Figura decima tertia non naturalis.

Tertia decima figura erit, quã-do infans ceruice inflexa, pronis ad partum humeris, capite retrorso, & pedibus, atq; manibus surrectis ad lucem properat. Hic partus non solet esse admodum difficilis, quia motis aliquantisper humeris ab Obstetrice, caput ad exitum comparere solet; cùm orificio vteri sit valde proximum. *Partus non difficilis qualis.*

Quarta decima forma partus non naturalis hæc erit. Quando quidem id, quod accidere solet in partu simplici, id etiam in gemino obseruari poterit, nã quemadmodum simplex partus vnam tantum legitimam, & naturalem formam, plures verò formas non naturales sortitur: pariter geminus partus ab ijsdem cõditionibus non recedit. Quapropter quando geminus partus in forma naturali ad exitum properabit, obstetrix inuigilabit, vt alterum orificio proximiorem diligenter excipiat, & alterum, prior egrediente, non dimittat, ne denuò in vterum lapsus, formam nõ naturalem adipiscatur. Quare, altero in lucẽ edito, alterum illico excipere debet: siquidem hic secundus partus minus periculosus, & facilior erit, quoniam prior infans posteriori viam planam, & leuem strauit. Figuræ præsentes id explanant.

Partus naturalis geminorum.

Abortus cum membranis, & vaſis vmbilicalibus.

Abortus trimeſtris.

Abortus cum membranis, & vaſis vmbilicalibus.

Abortus trimestris.

Abortus cum membranis, & vaſis vmbilicalibus.

Abortus trimeſtris.

Abortus cum membranis, & vaſis
vmbilicalibus.

Abortus trimeſtris.

Quinto decimo loco collocatur figura partus geminorũ non naturalis, quæ accidit, quando pedes vtriuſq; infantis ori matricis vno, & eodem tempore appropinquant, qui partus admodum periculoſus eſſe ſolet, niſi ſedula prudentis obſtetricis opera corrigatur. Nam, peruncto matricis ore, vt lenior fœtui ſternatur via, debet toto contendere conatu, vt inſerta manu, brachia alterius infantis apprehendat, & firmiter tenens ad fæmora deducat, caputque ad orificiũ ſolicitet, quo nato, ſtatim totis neruis ad laborabit, vt eamdem operam in alterius ortu præſtet. At ſi fælicis partus bona ſpes non expectetur, parturiens ad lectum erit ducenda obſeruando, num poſt aliquam quietem, partus meliorem formam nanciſcatur: id ſequens figura monſtrabit. A

Partus gemellorũ periculoſus qualis.

Partus non naturalis geminorum.

Hactenus naturam maturi, & tempeſtiui partus paucis verbis complexi ſumus. Nunc ad calcem huius Rubricæ, rationi conſonum eſſe videtur, vt de intempeſtiuo etiam partu, nimirum de abortu verba faciamus. Abortum igitur appellare debemus præproperam fętus iam formati, & vitalis excluſionem: nam ſi aliquando contingat, vt ſemina in vtero per aliquod dierum ſpatium coagulata, extra vterum necnon aliquando portiones ſanguinis concreti dilabantur, hæc materia non abortus, ſed effluxiones erunt appellandæ. Abortus igitur accidere ſolet, vel propter affectiones infantis, vel vteri (loquendo tamen de cauſis internis) ſiquidem ratione infantis, interdum cotyledones ſunt debiles, hinc fit, vt acetabula citò rumpantur, & ſuccedat abortus: quandoq; membranæ fœtum inuoluentes adeò ſunt tenues, & imbecillæ, vt facile ante tempus ſcindantur, hinc humores difluunt, & fœtus deficit. Ratione matricis contingit abortio, ſi mulier infirmæ ſit naturæ, & ſi matrix aliquibus affectionibus ſit obnoxia. Reliquas cauſas Medici in ſuis monumentis ſigillatim recenſent. Vt autem id totum legentibus patefiat, nonnullas figuras abortionis exhibemus. Prima figura veram abortus formam oſtendit, in qua fœtus Parenchimati affixus obſeruatur. Secunda monſtrat abortum cum ſuis membranis, & vaſis vmbilicalibus, tertia demum eſt abortus trimeſtris pollicis longitudine, quem Clariſſimus Varolus inſignis Anatomicus nobiliſſimo, & doctiſſimo viro Vlyſſi Aldrouando dono dedit. D

Abortus quando dicatur.

Cauſa abortus.

Abor-

Abortus Parenchimati affixus.

B. Chorion cum Parenchimate.

C. & D. Amnios membrana tenuissima fœtum immediatè inuoluens.

Hoc loco aduertendum est duas tantùm esse tunicas fœtum inuoluentes, veluti doctissimus Pareus animaduertit; quicquid Prisci authores de tribus tunicis, Chorio, Allantoide, & Amnio scripserint: siquidem fœtus in Chorio tantùm, & Amnio inuolutus conspicitur. Veteres autem scriptores, ex obseruatione in Brutis facta tertiam tunicam, nempe Allantoidem addiderunt.

Abortus cum membranis, & vasis vmbilicalibus.

Abortus trimeſtris.

VOX.

NFANTIS nulla vox auditur antequam ab vtero prodeat, verùm statim atq; emersit, vagire incipit: hinc verbum Βαβάζω apud Græcos fortassis ab imitatione vagientis pueri formatum. Sed quando puer inarticulatè loqui incipit, id à Græcis per verbum Βαμβαίνω exponitur: hinc fortè nomen (Bambino) deductum, quo Bononienses pusionem balbutientem exprimunt. Siquidem Infantes tantummodo anniculi fari incipiunt: quamuis vox postea anno tertiodecimo roboretur, eademq; senio aduèniente, fiat exilior. Et licet nonnulli arbitrentur vocem propriè homini conuenire, quia vox sit aer spiritu verberatus, vnde verba quasi verbera, quæ nonnisi ab ore humano prodeunt. Nihilominus vox significat id omne, quod sonat, & alijs etiam animantibus competit: deducitur enim ἀπὸ τοῦ Βοάω idest clamo. Idcircò cætera animantia vocem quidem emittunt, sed nullum, præter hominem, loqui potest. Neq; officit in medium proferre multas aues, veluti Picam, & Psitacum humanam edentes vocem, cum de Psitaco canatur.

Bãbini etymologia. A

Quale animal loquatur.

Psitacus humanas depromit voce loquelas.

Et de Pica legatur.

Pica loquax certa Dominum te voce saluto,
Si me non videas, esse negabis auem. B

Quandoquidem prædictæ animantes talem vocem proferunt, qualem docentur, neq; earum vox potest esse intentio eorum, quæ sunt in mente; cum hæc animalia ratiocinio careant. Etenim vox humana articulata est, & loquela nuncupatur ad exprimendas varias humani animi intentiones: quare solebat dicere Cicero, tot esse mutationes vocis, quot animi. Hinc (teste Erasmo) nullum est animal, cui tam varia sit vox, quàm homo. Et quamuis tot voces, & loquelæ, quot Nationes esse perhibeantur, cunctarum tamen Nationum intentiones in vnum confluunt.

Qua vox sit articulata.

Varietatem igitur vocum humanarum, & sermonis inde originem traxisse arbitramur, quoniam post vniuersalem inundationem, Arca in Montibus Armeniæ quieuit. Tunc Noe cum suis in terram egressus, humanum genus, breui temporis spatio, Numine propitio, reparauit. Deinde vt totus terrarum orbis rursum coleretur, Filios, Nepotes, & Pronepotes, ad varias terræ plagas veluti in tot Colonias distribuit. Primitus in Aegyptum misit Esennium, in Lybiam, & Cirerem, Tritamen, & in reliquam Africam Iapetum Priscum. Asiæ orientali præfecit Gangem, Arabię fælici Sabum cognomento Turiferum, Arabiæ desertæ Arabum, & Petreæ Petreium. In Damasco Canaiam collocauit. In Europa Regem constituit Turisconem à Tanai ad Rhenum flumen. Iunctiq; sunt illi omnes filij Istri, & Mesę cum fratribus suis ab Adula monte ad Mesembriam vsq, ponticam; sub quibus Tyrus, Arcadius, Emacius tenuerunt Italiam. Comerus Gallus Samotes possedit Celtas, & Iubal Celtiberos. Fuit igitur breuis illa, & immatura filiorum à Progenitoribus alienatio, quorum viuendi ritum, & mores nondum satis imbiberant, & hæc fuit potissima causa omnis diuersitatis. Quandoquidem Chamus, ob ludibrium, quo patrem habuit, cum vxore, & liberis in illam Arabiæ partem profugere coactus est, quæ postmodum ab ipso nomen est sortita: propterea nullum posteris ritum sacrorum tradidit, cum nullum à Patre accepisset. Hinc factum est, vt tractu temporis, in errores inextricabiles inciderent, & hac ratione vox, loquela, seu lingua variata est, immò cognitio veri Dei, & omnis cultus perijt.

Varietatis sermonũ origo. C

Filiorum à Patribus alienatio immatura qd præstiterit. D

SYME-

SYMETRIA.

Ominis proportionem,& symetriam esse mirabilem inde colligimus, quoniam ad hanc Architecti cuncta Templorum, Domorum, & Nauigiorum ædificia referunt. Immò arcam Noe ad humani corporis dimensionem fabricatam fuisse perhibent. Siquidem cum humanum corpus longitudinis sit trecentorum minutorum, latitudinis quin-
E quaginta, & altitudinis triginta; pariter arca ad longitudinem trecentorum cubitorum, latitudinem quinquaginta, & altitudinem triginta fuit constructa. Præterea trimestris puer, ex Plinio, dicitur habere dimidiam mensuram staturæ, quam viuens, tractu temporis, adipisci debet. Immò natura corpus humanum ita composuit, vt eius partes inter se maximam haberent proportionem. Quamobrem inchoando à capite, lacunula illa, quæ in labio superiori obseruatur totius faciei minima quidem, sed æqualis est dimensio; siquidem multiplicata perfectam, & certam regulam in hoc ostendit. Hæc enim duplicata, spatium, quod à naso ad labium absoluitur, complere solet. Quadruplicata plurimarum aliarum partium mensuram constituit; nempe longitudinem oris, & oculorum spatium, quod inter vtrumq; iacet, atq, etiam quod ab inferno labio ad terminum menti extenditur. Nasi verò, & aurium lon-
F gitudo, & illius maximus ambitus, necnon spatium à naso ad confiniũ capillorum, & deorsum ad mentum, pari mensura constant, & proportione sesquialtera ad prædictas quatuor particulas se se habent, nimirum sex mensuras minimas adæquant Oris, auriumq; ambitus; pariter spatium ab extremo vnius oculi ad alterum productum, duplicata proportione, proximè nominatas partes respicit, & duodecim minimas mensuras explet. Sed vniuersæ faciei longitudo, frontisq; circuitus, oris ambitum sesquialtera proportione superat, & octodecim minimas mensuras complectitur.

Arca Noe dimensio.

Nasi Symetria.

Longitudo faciei.

Spatium capillorum ab extrema fronte ad primam colli vertebram, pariter spatium à mento ad verticem capitis productum, longitudinem faciei sesquialtera proportione repræsentat, & viginti quatuor mensuras minimas compræhendit. Insuper manus tanquam totius corporis munus, faciei etiam mensura est. Tantam enim fa-
G ciei naturalis longitudinem esse arbitrari debemus, quanta à carpo ad extremitatem digiti medij continetur, ita spatium idem à cauitate nasi ad suturam coronalem pertinet, qua regula Chirurgi vtuntur, vt eamdem suturam, pro inustione sincipiti imprimenda, timentur; quæ ratio in paucissimis hominibus fallit. Immò non solùm faciei partes omnes certa proportione metimur, verum quoq; ipsę manus partes inter se, & cum reliquis partibus dimensionem non habent fallacem.

Mensura à manu desũpta.

Sutura coronalis qua via inuesti getur.

Primitùs longitudo Indicis ab extremo vngue ad tertium articulum (loquendo de exteriori parte) iustam totius manus dimidiatam magnitudinem indicat, & semper inuenitur æqualis reliquo spatio, quod ad carpum vsq: tendit. Intrinsecus verò id totum digitus medius docet, quem si ab extremitate ad radicem vsq, trans monticulum metiti fuerimus, tantum spatij inueniemus, quantum inde ad carpum re-
H liqua manus continet. Vngues quoq: singulorum digitorum tantam possident longitudinem, quantum spatium est à radice vnguis ad primum articulum. Item ambitus digiti crassioris certa mensura longitudini eiusdem respondet.

Digiti, & vngues.

Denique è manu tanquam ex tabula facies vniuersa facilè constituitur: nam tanta est longitudo faciei, & ambitus frontis, quanta est longitudo manus. Spatium, quod à radice capillorum per frontem ad orbiculum nasi extenditur, medio digito, reliquum verò ad menti extremitatem, reliqua manu exactè mensuratur. Altitudinem insuper frontis repræsentat pars palmæ vicina, quæ prima, & maxima Indicis est. At secundam, simulque iunctam tertiam in extremitatem vnguis desinentem ab illo spatio, quod à supercilio ad nasi orbiculum desumit, nũquam discrepare obseruabimus. Prima quidem, & maior pars digiti medij æqualis penitùs illi spatio reperitur, quod à naso ad extremum mentum porrigitur. Secunda verò mentum metitur. Cęterum pars maior annularis digiti illud spatium iusta mensura adæ-

Facies manu mensuratur.

quar,

quat,quod à mento ad inferius vsque labrum se se insinuat. Amplius tertia pars digiti medij vngui copulata totam superioris labri lacunam æquè mensurat. Pariter in digito medio tanta primi internodij est longitudo, quanta oris, si labri arcus filo commensuretur: quinimo ab eadem parte altitudo frontis etiam ostenditur. Palma manus, & ipsa secundum longitudinem,& latitudinem, malam metiri solet; atq; hac ratione manu tanquam perfecta mensura, ad explorandas vultus dispositiones vti possumus, vt deinde ipsam faciem, ad distinguendas sine errore reliquas totius corporis partes, iuxta proportionem à natura assignatam, adhibeamus.

Palma manus quid metiatur.

Quare si vniuersum corpus ad symetriam sit reuocandum,vulgatam corporis longitudinem nouena totius faciei longitudine constare statuemus; dummodo nostræ Regionis homines spectemus. Non negamus enim inueniri posse homines, qui maiori porrectam, aut minori contractam mensura, corporis Naturam habeant; cum nonnulli longitudine corporis spatium vultus decies expleant: immò nonnullorum proceritas octies solùm. nonnunquam, sed rarò septies tantùm faciem contineat. Grandiores autem homines faciem decies repetitam toto corpore reddunt. A

Longitudo corporis qualis.

Itaq; in præsentia necessarium esse duximus, huius vtriusq; magnitudinis meminisse, nempe illius, quæ noueno vultus spatio absoluitur,& plurimis conuenit, necnon illius, quæ hanc magnitudinem excedit, & perpaucis competit. In facie igitur rectè à natura constituta, tria æqualia spatia obseruantur. Primum spatium est inter confinia capillorum, & principium nasi. Secundum totum nasum occupat, tertium à naso ad menti extremitatem porrigitur. Itaq; prima mensura est ipse vultus, secunda spatium à gula ad pectoris extremitatem, vbi cartilago ensiformis obseruatur, tertia ab hoc loco ad vmbilicum, quarta hinc ad principium coxarum, quinta, & sexta inde ad genua, septima, & octaua inde ad talos peruenit. Nona ex tribus diuersis partibus constat, quæ quidem partes inter se, & cum tribus illis in facie descriptis exactè conueniunt. Harum prima est ille arcus, qui à confinio capillorum ad verticem vsq; capitis extenditur. Secunda est gula, quæ ab extremo mento ad pectoris, vsq; furculam peruenit. Tertia est illa, quæ à talo ad plantam vsq; pedis descendit. B

Communis lõgitudo corporis.

Nona pars ex tribus cõstat.

Itaq; mater natura in prima hominis formatione perfectam, æquilaterã, & quadratam figuram affectasse videtur: namq; centrum in inguine cõstituit,& hominem æquè latum, & longum effinxit. Quandoquidem illæ nouem partes, quibus longitudo totius corporis distinguitur, similiter in brachijs extensis cum thorace obseruantur. Nam siuè ab humeris forinsecus per cubitum ad primam iuncturam digitorum, siuè ab axillis intrinsecus ad palmæ, & digitorum confinium descendamus, iusta ratione, ter vultus longitudinem explebimus. At spatium digitorum, vtriusq; manus semel faciem continebit: namq; duo brachia, & manus simul sua longitudine septies faciem reddunt. Et latitudo corporis ab humero ad humerum tanta est, quanta facies ipsa bis sumpta. Atq; hac ratione extensa brachia constituunt illud spatium, quod natura à vertice capitis ad plantam pedis delineauit. Hactenus dè homine, qui vt plurimum nouem faciei mensuris describitur. Modò nonnihil dicendum est de homine, qui prædictam excedens mensuram, nouæ subijcitur. Siquidem huius prima mensura à vertice capitis ad extremitatem narium deducitur; secunda à naribus ad principium pectoris, tertia hinc ad extremum thoracem peruenit, quarta vmbilicũ pertingit, quinta ad inguen extenditur, vbi centrum humani corporis collocari solet. Reliquæ autem quinq; partes per fœmora, & crura deinceps iustis spatijs describuntur. C D

Centrũ hominis vbi sit.

Spatium digitorum vtriusq; manus faciem semel continent.

Noua hominis mẽsura.

His sic constitutis nunc intelligendum est, quòd quemadmodum vultum in tres partes æquales distinximus, pariter etiam reliquum corpus tres æquales inter se diuisiones admittit, nimirum illam medij corporis, necnon fœmoris, & tandem tertiam à fine coxarum ad pedes vsq; Iterumq; hæc triplex diuisio in medio, etiã corpore narranda est, nempe spatium à pube ad vmbilicum, deinde hinc ad mamillas, postea inde ad colli principium: præterea spatium in mamillis conclusum, frontis circumferentiam adæquat, sed frons in longitudinem triplicata dorsi exactam dimensionem præbet; velutietiam spatium vultus nouies, vel deciès sumptum totius corporis proceritatem metitur: Assimiliter frontis altitudo nouies, vel decies accepta

Spatium inter mamillas quid denotet.

cepta

cepta dorsi longitudinem absoluit. Item supercilij semicirculus duplicatus rotunditatem spatularum refert, & qualis circulus oculum ambit, talis peripheriam axillarum describit. His addamus, quod non solùm facies, quemadmodum superiùs demonstratum fuit, sed illud etiam spatium, quod à cubito ad extremitatem medij digiti percurrit, totus corporis certa, & iusta mẽsura esse poteſt. Id autem consultò omittimus, ne limites breuitatis excedamus, & lectorem ad Albertũ Durerum, & alios Authores hanc materiam pertractantes relegamus. *Auxillium peripheria à quo designetur.*

E

ÆTAS.

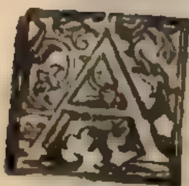

ETAS quasi Aeuitas nũcupata ab Aeuo, quod à Censorino velut quid immensum sine origine, & sine definitur, olim iustioribus de causis quàm hodie, hoc nomen promerebatur; siquidem ab Adamo, & Eua annos vitæ noningentos cum triginta impletos fuisse legimus. Immo Matusalem filius Enoch vitam annorum sexaginta nouem supra noningentos, & Lamech Matusalem filius septuaginta supra sexcentos, necnon Noe quinq; supra noningentos vixerunt, sed maiori admiratione dignum videtur, apud Athenas fuisse insulam, quam Athenienses muris dum munirent, fodiendo, sepulcrum inuenerunt cum cadauere, & eptaphio, ex quo defunctum mille quinquies peractis annis vitam duxisse intellexerunt. Quamuis postea multi eruditi viri computationem annorum, aqud Aegyptios quatuor tantùm mensium fuisse decreuerint. Vtcunq; tamen sit, humana vita semper breuis vocari poterit; iuxta pulcherum Distichon in hominis vitam prolatum. *Annos multos Patres nostri vixerunt.*

F

Est tua vita breuis, spes in te nulla salutis,
Hospes abi; quid stas? non tua regna colis.

Scriptum tamen inuenitur apud Aristotelem, nullum animal homine diuturniorem traducere vitam, præter Elephantum, & quamuis publica opinione receptum sit, cornicibus vitam esse longissimam iuxta vulgatum carmen. *Elephanti ætas.*

Viuere Cornices centum dicuntur in annos.

Nihilominus, per annos centum, multi anni, in comparatione ad ætatẽ aliarum auium intelligendi sunt. Præterea sunt, qui credant hominem vltra spatium annorum centum viuere minime posse, cum Varro tradiderit, cor hominis anniculi duas pendere drachmas, quod postea, singulis annis, vsq; ad annum quinquagesimum pondus duarum drachmarum adipiscitur; ita vt tunc temporis drachmas centum pendat, deinceps verò vsq; ad centesimum annum singulis annis binis decrescere drachmis vsque ad defectum perhibetur. Quare vltra hoc spatium hominem haud quaquam viuere posse statuunt. Sed hoc parùm adhuc est exploratum. Alij ex Pollione, centum annis viginti addunt, asseruntq; vltra hunc terminum cuique viuere non fuisse concessum, & suam stabiliunt sententiam vita Mosys, qui centum, & viginti quinq; annorum vitam traduxit, deinde moriens de breui vita cum coqueretur, responsum accepisse referunt, neminem vltra hos vitæ limites esse victurum. Id autem magis probandum est, cum habeamus in sacris paginis, Deum vitæ hominis metam centum viginti annorum præfixisse. Item Psalmographus humanæ vitæ septuaginta annos, & reliquum tempus doloris, & laboris statuit. Quicquid scripserit Plinius de Cyrnijs Indorum populis ad annos centum, & quadraginta vluentibus; & de gente Aetolia, quæ ducentos annos vitæ explet. Homines quoq; longeuæ ætatis in Regionibus Aquilonaribus Europæ degũt. Siquidem memorat Olaus Magnus Dauidem Episcopum Scotum, qui annos septuaginta vltra centum vixit. Item memorat Textor quemdam nomine Marin, antica corporis partæ humana, & postica equina, qui primus equum conscendisse dicitur, & annum vigesimum tertium supra centesimum attigit.

G

Cor hominis crescit, & decrescit.

Anni Mosys quot fuerunt.

H

Genes. cap. 6.
Psalmo 89.

Lib. 7. cap. 2 & cap. 48.

Lib. 4. Septent. cap. 4.

Itaq; ex prædictis colligendum est ætatem esse transitum temporis in vita, quam Galenus, & Auicennas in quadruplicem, nempe in pueritiam, adolescentiam, ætatem consistentiæ, & senectutem distribuerunt. Hæc autem diuisio ætatum iuxta quasdam insignes naturæ operationes esset facienda; sed quoniam hæ in omnibus

indi-

indiuiduis, eodem tempore, & ſtatutis annis, ex maiori vel minori temperamenti robore, non celebrantur: idcirco neceſſarium erit iuxta quendam annorum numerum has ætates conſtituere. Pueritiam igitur à primordio ortus ad annum vſq; decimum quartum extendunt, quam ætatem in infantiam ſeptem annorum, & veram pueritiam ad annum decimum quartum peruenientem ſubdiuidunt. Secundam ætatem ab anno decimo quarto ad annum trigeſimum quartum adoleſcentiã nuncupant. Verùm hæc tres pariter diuiſiones. Prima attingens annum vigeſimum primum vera nominatur adoleſcẽtia, altera perueniens ad annum vigeſimum octauum pubertas, & tertia demum iuuentus.

Aetatum numerus.

Tertium membrum primæ diuiſionis, ętas conſiſtentiæ ſiuè vtilitas nominabatur, quæ à perfecta iuuenta inchoans annum quadrageſimum nonum attingit. Illa tandem, quæ ab anno quadrageſimo nono per reliquum vitæ tempus protrahitur, ſenectus vocatur, quæ poſtea primum, & ſecundum ſenium complectitur. Primum in ſexageſimum tertium annum terminat, ſecundum in annum octuageſimum primum extenditur. Hinc colligendum eſt hominem per diuerſas ætates quaſi per tot ſcholę gradus ad finem vitæ properare; idcircò quicunq; annus in quẽ prędictæ ætates terminant, poterit nuncupari κλιμακτηρικὸς, quoniam Græcis κλῖμαξ ſcala, & κλιμακτὴρ ſcalæ gradus exponitur. Erit igitur conſtituenda ætas, tanquam ſcala ſuis integrata gradibus; & primus gradus erit infantia ita dicta, quia homo in illa ætate fari nequeat, & quoniam hæc ætas in annum ſeptimum terminat; idcircò id erit primus annus climactericus; ſuccedit ſecundus gradus, nempe pueritia à puritate nominata terminans in annum decimum quartum ſecundum climactericum. Sequitur adoleſcentia ad generandum adulta, ſecundùm aliquos, tertium annum climactericum attingens: vel ſecundum alios ad annum vigeſimum octauum protrahitur nomine pubertatis, à pube, ſeu pudendis, quæ tunc lanugine veſtiri incipiunt. Reliqua ętas ad annum trigeſimum quintum pariter climactericum iuuentus à iuuando appellatur, tunc enim homo in ſummo incremento eſt collocatus. deinceps ſpatium ætatis perueniens ad annum quadrageſimũ nonum pariter climactericum, dicitur virilitas, quia maior vis in illa ætate, quàm in alijs conſiſtat: Huic additur ſenectus quam ſextæ ætatis terminus (loquendo tamen de prima, & viridi ſenectute) hæc tamen tangit annum climactericum ſexageſimum tertium; nam quod ſupereſt vitæ ſpatium, nuncupatur decrepitas, quoniam homo in illa conſtitutus ætate ne crepitum quidem edere poſſit, & in vltimum annum climactericum, nempe octuageſimum primum terminat. Quanquam verus climactericus annus ſexageſimus tertius vitæ conſtituatur. Quemadmodum numerus climactericus eſt, ad quem per gradus, & velut quaſdam ſcalas paulatim aſcendimus, qualis eſt numerus octuageſimus primus, qui ex nouem nouenarijs reſultat. Cæterùm ad finem aduertendum eſt, quòd illi diutiùs viuere dicuntur, qui malitia animum minus imbuunt: propterea quod breuioris ætatis ſunt plerumque illi, quorum ingenitus calor calidum producit ingenium. Sicuti vice verſa longæuiores ſunt, qui ſimpliciori ſunt mente, nam hi quoque membra validiora, & corpus robuſtius poſſident.

Senium duplex.

Anni climacterici qui, et quot ſint.

Singulorum ætatum etyma.

Numerus Climactericus qualis.

A B C

TEMPERAMENTVM. D

CVM homo moderatam temperiem obtinuiſſe perhibeatur, iuſtis de cauſis ab Authoribus reliquorum omnium animantium menſura, & canon eſſe dicitur; & potiſſimũ cum ſcripſerit Galenus hominẽ non ſolum animalium, & ſtirpium, ſed etiam reliquorum omnium maximè eſſe temperatum. Verùm non poſſumus exactam hominis temperaturam intelligere, & aſſequi, quoniam optimè docuit Galenus, hominem in varijs ætatibus conſtitutum, varijs etiam gaudere temperamentis: Quandoquidem prima ætas calido dicitur, & humida, ſecunda ad caliditatem, & ſiccitatem vergit, tertia recedit à caliditate, & maiorem ſiccitatem adipiſcitur, poſtrema tandẽ omniũ frigidiſſima habetur. Rurſùm addamus, ex mente Galeni, quòd exactam non poſ-

Lib. 2. de Temp. cap. 1.

Lib. 8. de decret. Hipp. & Plat. c. 7. Lib. 1. de Aliment. fac. cap. 1.

ſumus humanæ naturæ aſſequi temperaturam, propter varia hominum inſtituta, & victus rationes, quæ omnia natiuum corporis habitum immutant. Neq; omittenda ſunt diuerſa Cæli climata, quæ non ſolum humanas temperies, ſed etiam mores, & animi propenſiones variant. Siquidem homines in meridiana plaga verſantes criſpis ſunt capillis, corpore breui, gracilioribus cruribus, & leui referti animo. Viciſſim Aquilonarem colentes regionem, corpore ſunt amplo, prolixis capillis, colore albo, cruribus craſſis, carne laxa, conſequenterq; ſtoliditate non carent. Alpini, cæteriq; montium Accolæ rudis ſunt aſpectus, & macilenti, guttura plerumq; habent ſtrumoſa, immò non ſolum diuturniorem degunt vitam, verum quoq; ſunt robuſtiores E illis, qui in planitie verſantur.

Vt igitur, niſi perfecta, ſaltem rudis aliqua humanæ temperaturæ cognitio habeatur, duo prænoſcenda Medici proponunt. Primò quemdam temperamentorum numerum aſſignant, deinde humorum naturam diligenter explorant, ex cuius perfecta cognitione humanas temperaturas elicere profitentur. Quoad primum, temperamenta in nouenario numero conſtituunt, & horum quatuor appellant ſimplicia, iuxta quatuor ſimplices elementorum qualitates, & quatuor compoſita, iuxta quatuor rationales qualitatum elementarium combinationes. Verùm quia horum temperamentorum exceſſum noſci minimè poſſe aſſeuerant, niſi temperies temperata aliorum norma perfectè intelligatur: idcirco ab ipſis ea duplex, nempe ad pondus, & ad iuſtitiam conſtituitur, deinde omiſſa conſultò temperie ad pondus ab æquali portio- F ne elementorum emergente, tanquam imaginaria, vnam tantũmodo temperaturam æqualem ad iuſtitiam eſſe ſtatuunt, quæ in ſymetria quadam elementorum ad perfectas operationes obeundas conſiſtit. Ideoq; illum hominem vocant temperatum ad iuſtitiam, qui ad omnes functiones perficiendas eſt paratus, atq; idoneus, illũq; intemperatum appellant, qui à prædicto recedens temperamento ad vnum ex octo intemperatis vergit.

Temperamentorũ numerus.

Tẽperatura ad iuſtitiã.

Præterea circa naturam humorum, Medici obſeruant cuncta eſculenta, & potulenta per ſpatium ſex, vel ſeptem horarum in humano ventriculo morari, quia ibi, prædicto tempore, perfecta digeſtio celebratur. Vnde quidam reſpiciens alimentorum coctionem in ſomno po tiſſimum perficiendam canebat.

Septem horas dormiſſe ſatis, iuueniq;, ſeniq;

G Siquidem alimenta in humano ſtomacho, tanquam in olla apud ignem caloris naturalis locata alterantur, & in ſubſtantiam valdè ſimilem cremori ptiſanæ chilum nuncupatam transmutantur. Poſtmodum materia hæc per inteſtina tenuia venarum copia referta deſcendens ab iiſdem ſugitur, vt tandem per venam portam iecur ingrediatur, vbi denuò alterata à facultate hepatis in ſanguinem mutatur, qui poſtea per venam cauam, & ramos ab ea deſcendentes exiens à iecore, cæteris partibus humani corporis, nutritionis gratia, diſtribuitur. Inſuper animaduertunt Medici prædictam materiam in iecore quidem alterari, ſed non totam in ſyncerũ ſanguinem, ſed maiorem ſolùm partem conuerti; & propterea portio coctionem effugiens, & alba remanens, pituita, portio calidior, bilis, & demùm craſſior, melancholia nuncupatur. Hi igitur quatuor humores, ex ſententia Galeni, elementa animalium ſanguine præditorum nominantur: immò, vt retulit Hippocrates, prædicti H humores omni tempore, & omni ætate, humanas venas implere ſolent. Itaq; Medici ſanguinem naturæ aereæ, & bilem igneæ conſtituunt, pituitam verò aquæ, & melancholiam terræ aſſimilant. Quamuis Auguſtinus Donius, in libro de natura hominis, prædictam ſimilitudinem admittere non videatur, dum potius ſanguinẽ igni, & pituitam aeri conferat, quam dubitationem Lector, apud citatum Authorem meditari poterit.

Chilus aſſimilatur cremori ptiſanæ

Humorum numerus.

Lib. 2. de Element.

In lib. de nat. humana.

His ita conſtitutis, & notatis, Medici hominum temperaturam plerumq; ab humore prædominante eliciunt. Quocirca prædominium ſanguinis manifeſtabitur, quando homo erit carnoſus, hilaris, optimo habitu, acri ingenio, & rubicundo colore præditus: huic enim Medici temperaturam calidam, & humidam aſſignant. Bilis verò dominium ex leuitate mentis, aſtutia, agilitate, actionum celeritate, & deniq; ex colore inter flauitiem, & rubedinem medio cognoſcunt; ideoq; talem hominem, ad calidam, & ſiccam temperiem referunt. At pituitam in corpore ſuperantem ex ſegni-

Dominium humorũ quomodo cognoſcatur.

ſegnitie, ingenij ſtupiditate, obliuione, & albo colore coniectant, huiuſq; hominis temperamentum frigidum, & humidum conſtituunt. Tandem, humore melancholico dominante, hominem timidum, memorem, vafrum, colore plumbeo refertum, ad ſpeculandum, & ad magna perpetranda facinora idoneum, necnon frigidum, & ſiccum declarant.

Modò ſi lubeat temperaturas ſingularum partium humani corporis examinare; adire Galenum neceſſe eſt, qui in primis, cutem inter alias corporis partes temperatiſſimam, immò illam, quæ tegit volam manus, hac præcipua gaudere prærogatiua decreuit. Reliquarum poſtea partium aliæ calidæ, & humidæ, vt omnes partes carnoſæ conſtituuntur, aliæ frigiditate, & humiditate gaudent, vt cerebrum, ſpinalis medula, & pinguedo; aliæ, veluti oſſa, cartilagines, nerui, ligamenta, membranæ, venæ, arteriæ, tendones, & pili, frigida, & ſicca temperatura potiuntur. Aliæ deniq; vt cor, & ſpiritus caliditatem, & ſiccitatem participant. *Partiũ temperatura.* A

NATVRA.

B homine duo corpora, alterum mortale, & alterum immortale naturaliter poſſideri vnanimes Platonici diuulgarunt; quoniam per corpus immortale, partem animæ rationalem, & corpus quodammodo ſpirituale, & æternum intellexerunt, & per mortale corpus id, quod videtur, & ſentitur ex quatuor compoſitum elementis, conſequenterq; corruptioni obnoxium. Idcirco, ratione primi, homines natura impelluntur, vt plurimis, & præcipuè docendo proſint; conſequenterq; ſoli homines, ex mente Ciceronis, ad diſcendum, & docendum propenſi ſunt. Cum nullum animal, præter hominem, mente, & intellectu exornetur; & huius rationem attulit oraculum in Reuelationibus S. Brigidæ, vbi legitur. *Omnia quæcumq; creata ſunt, ad vtilitatem hominis ſunt, aut ad neceſſitatem eius, & ſuſtentationem, aut ad informationem, & correctionem, aut ad conſolationem, & humiliationem. Si ergo bruta haberent intellectum, ſicuti homo, eſſent vtiq; homini in tribulationem, & potius nocerent, quàm prodeſſent, ideo vt omnia ſubiecta ſint homini, propter quem omnia facta ſunt, & omnia ipſum timeant, ipſe verò neminem, niſi Deum ſuum: propterea brutis non eſt datus rationalis intellectus.* B *Lib. 1. de finibus.* *Ratio intellectus hominum.* C

Præterea homini ſoli riſum, & fletum à natura inditum eſſe credendum eſt; & quamuis Authores referant cuculum, & quandam auem flauam apud Indos ridere, & canes paulò ante obitum Cæſaris luxiſſe; & Virgilius in arenam educat equum Palantis lacrymas effundentem: idemq; Homerus de equis Achilis repetat: vnde poſtea Iſidorus his ductus authoritatibus, homini, & equo lacrymas naturaliter cōpetere aſſeuerauerit: immò Aelianus aſinis Mauritanis lacrymas tribuit, & Xiphilinus Elephanto lugubrem vocem aſſignauit: Attamen aduertendum eſt num prædictæ proprietates affectui rationali copulentur, quæ iuxta hunc ſenſum, in ſolo homine obſeruantur. Amplius volunt ex mente Ariſtotelis, naturam homini aurium immobilitatem congenuiſſe; cum tamen Procopius Cæſarienſis tradat Iuſtinianum ab Aduerſarijs vocatum fuiſſe Aſinum, non propter ſtupiditatem, ſed quia ritu aſinino, aures moueret. Addit etiam Veſſalius ſe Patauij duos nouiſſe viros, qui aures motitabant: immo Laurentius prodit ſe in quibuſdam obſeruaſſe aures mobiles; idq; ope exiguorum muſculorum fieri aſſeuerauit. Quod cum admodum raro contingat, non poſſumus doctrinam Ariſtotelis exterminare. *Lib. 1. de Hiſt. Anim. cap. 11.* D *Lib. 2. de fabrica humani corporis.* *Lib. 11. Anat. c. 12.*

Addit Galenus, quòd commodè ſedere in iſchij s, ſiuè coxendicibus, natura ſoli homini indidit. Quare poſtea à cranio humano, mus araneus, gallus gallinaceus, & Hyæna ſummopere abhoreant, ſuis locis videndum eſt. Vna ſolùm hic admiranda eſt hominis, & Delphini naturalis ſympathia: cum Hiſtorici ſcripſerint Arionem inter marinas vndas latrones vitantem à Delphino ad portum ſal utis fuiſſe deductũ. Addũt quoq; Heſiodi cadauer in mare proiectum à Delphinis in litus iuxta Locridem fuiſſe delatum: quamobrem Georgius Camerarius hac naturali proprietate, & ſympathia ductus delineauit puſionem ſupra Delphini dorſum cum hoc titulo. *Lib. 3. de vſu part. c. 1.*

HVMA-

HVMANO FLAGRANT DELPHINES AMORE. Deinde subscripsit pulcherimum octastichon huius tenoris.

Sic premis amplexu dorsi tua gaudia Delphin, *In Emblem. amatorijs.*
Temnis, & aequoreas pulcher Ephebe minas.
En quanta e patrio piscem migrare profundo,
Quanta fides puerum fidere iussit aquis?
Sic audax elementa venus confundit, & amens
Debita natura vincula nescit amor.
Heu mea, quàm subito plorando exhausta cremabit
E *Pectora, qui gelidas aliger vrit aquas?*

Amplius sexus muliebris duo praecipua à natura sibi comparauit. Primùm, authore Socrate, vt ad omnes disciplinas, & virtutes sit docilis, si diligenter instruatur. Deinde naturalem quamdam sibi vindicauit inconstantiam, & leuitatem; iuxta illud distichon.

Penna leuis, leuis est pumex, leuis aura, sed ipsa
Faeminea leuius quid leuitate vides?

Idq; magis attestari possumus, cum videamus mulieres qualibet in re sibi applausum, manifestum leuitatis signum, quaerere: quapropter maximus consensus inter mulierem, & pauonem est collocandus: cum, & ipsa mulier pauonino ambitu identidem se circumspectet. Non demirabimur ergo historiam mulieris Leucadicae ita F adamatae à Pauone, quem aluerat, vt ipsa defuncta, ipse quoq; abstinentia cibi commori voluerit. *Mulierum leuitas.*

Caeterùm non modò natura specifica, sed etiam indiuidualis (vt ita loquamur) particularibus hominibus mirificas dotes ingenerat: itaut quãdoq; ab ipsa magnam potestatem, immo maiorem, quàm ab ipsa spetie hauriant. Idcirco Albertus id occultae cuidam proprietati, vel influxui caelesti assignauit; cum indiuidua mirabilem patiendi, & operandi energiam, non specificam, sed propriam, & peculiarem possideant. Narrat idem Albertus fuisse gemellos, alteri quorum latus erat, cuius tactu portae omnes patebant, alterius reseratae repentè claudebantur. Nouimus, & nos homines, qui mures, vel feles, vel alia animantia adeò perhorrescebant, vt eorum aspectu in animi deliquium inciderent. Solinus tradit plenilunium per quamdam antipathiam mulieribus praegnantibus nocere: veluti res salsae foetui obesse solent; G siquidem mulier grauida rebus iustò salsioribus delectata, foetum sine vnguibus in lucem plerumq; edere solet. Pariter alijs, vel sanandi strumas, vel diuersa curandi vlcera ita impressa est caelitus facultas, vt quod Chirurgi manus diu fatigauit, nec vllo medicamine liberari potuerit, solo saliuae tactu sanetur. Et sic deinceps alias indiuiduorum dotes poterimus admirari, & meditari, quae à specifica proprietate haudquaquam dimanant. *Proprietates indiuiduales.*

CIBVS.

ALENVS verba faciens de alimentorum facultatibus, cuicumq; H animantium generi quemdam familiarem cibum à totius substantiae proprietate assignauit; ideoq; quemadmodum equis, & asinis palea, foenum, & hordeum, necnon leonibus carnes animantium crudae competunt; sic etiam hominibus carnes coctas, & panes ex seminibus triticeis paratos conuenire asseuerauit. Non immerito igitur homines Graecè ἀρτόφαγοι quasi panivori nominari poterunt: licèt rectius appellari possint ὀψοφάγοι; cum nullum animal, quàm homo obsonijs, & coquinalibus delicijs magis inhiet. Hinc postmodum varia panum, & placentarum genera ab hominibus excogitata sunt, vt Coliphium apud Plautum, Artolaganum, Artoptesia, Maza, panis rigidus quali vtuntur Nautae, Pythiriae nempe panes viliores, & furfuracei, immò Nasti panes additis vuuis passis parabantur. Praeterquamquòd homines in instructa epularum magnificentia, carnibus auium, piscium, & quadrupedum vtuntur. Nonne habemus ex Tiraquello patinam Vitelij, scarorum iocinoribus, Phasianorum, & Pauonum *Lib.2.cap.6* *Homines panivori.* *Patina Vitelij qualis.*

uonum cerebellis, Phenicopterum linguis, & lactibus muræñarū fuiſſe exornatam. Homines verò vt plurimum veſcuntur carne bubula, ſuilla, verucina, hedina, aliquando leporina, ceruina, muris alpini, ſciuri, capreæ, gliris, ouis, capræ, echini, cuniculi, caſtoris, lutræ, taxi, teſtudinum, ranarum, necnon promuſcide & labijs Elephanti. Indi clunes Tygrium comedunt; quidam populi Aethiopiæ carnibus pantherarum, & leonum veſcerentur. Afri in eleganti conuiuio lacertis viridibus, & ſimijs vtuntur. Boruſſi olim Scythiæ populi Hippophagi vocabantur, quia carnibus equorum veſcerentur. Inſubres Italiæ, lupos, feles, vulpes, pardales, & pullos aſinorum comedunt. Immò, & carnes aſinorum vetulorum, & camelorum, ex Galeno, aliquando in lautitijs fuerunt habitæ. Nomades, ex Plinio, lacte Cynocephalorum viuunt, & Incolæ occidentalis Indiæ ſerpentes, viperas, & bufones comedunt. A

Qui bufoni bus viuant.

Præterea homines ex omnibus terræ naſcentibus, & potiſſimum oleribus edulia ſumunt; propterea in caritate annonæ Menſis ſolæ herbæ inferuntur. Ad rem prodit Bugatus hiſtoriographus; Anno Domini trigeſimo tertio ſupra milleſimum, & ducenteſimum, Incolas agri Patauini, ob inſignem victus inopiam, tanquā belluas herba in campis naſcente victitaſſe. Cæterùm hoc demirari non debemus, cū po-

Lib. 3. hiſt.

Populi Carpophagi.

puli

puli quidam, quorum hic figuram damus solis fructibus, seminibus, & herbis viuant, qui propterea carpophagi, & spermatophagi appellãtur. Aestiuo enim tẽpore fructus ex arboribus facillimè colligunt; reliquo tempore herbas in opacis nascentes locis pro victu decerpunt. Hi cum filijs, & vxoribus nudi ad campestria accedũt quamcunq; ascendentes arborem; nam tanta assuetudine pulsi de arbore in arborem veluti tot aues prosiliunt, & licèt pedibus labantur, mira manuum agilitate confestim à casu se se vindicant. Et si interdum fortè deciderint, ob magnam corporis leuitatem paruam incurrunt noxam. Hi, ex Licosthene, baculis muniti pro Lotis inuicem præliantur, & victis dominantur; verùm, vt ipse refert, fame plerumq. pereunt, nam incurrentes cæcitatem, priuantur eo sensu, quo victum quæritabant.
E

Cæterùm non modò simplicia alimenta, sed potius composita humano stomacho gratificari videntur; cum in Veterum monumentis multa huius generis probentur. In primis Caricam genus cibi Lydij ex multis lautitijs, & sanguine parabant, Coccentum edulium, ex melle, & papauere conficiebant, Botellum genus farciminis ex carne suilla, necnon lucanicam ex eadem materia paratam commendabant. Vnde Martialis de hoc sic canebat. *Edulia varia.*

Filia Picena venio lucanica porcę.
Pultibus hinc niueis grata corona datur.

Minutal ex marino pisce, liquamine, oleo, vino, porris, & coriandro laudabant. Deinde libum laganum, pulmentum, pulpamentum, buccellatum, & mustaceum extollebant. Neq; illis erant incognita artocreata ex pane, & carne, forte Nuperis (Pasticij) nuncupata. Tomacula parabant edulia ex porcino iecore minutim inciso, cum ouis, caseo, pipere, aniso, zinzibere, deinde suillo omento tecta, quæ recentioribus fortè (Tomaselle) nuncupantur. Vt omittamus ozima edulia ab odore ozimi fortassis denominata, cibaria ex lacte, & melle, necnon ex vuis passis, & amygdalis parata, & deniq. tot tragemata, & bellaria, quæ in tertia mensa apponebantur, & nunc etiam apponuntur. Qui verò hodiernos epularum apparatus, & mensas insigni magnificentia instructissimas scire desiderant, adeant Bruyerũ Campeggium, Bartholomæum Scappium, & alios nuperos authores, qui de elegantibus conuiuijs, & miris epularum lautitijs diligenter pertractarunt.
F *Artocreata qualia.*

G
PARTES HOMINIS EXTERNÆ.

CAPVT à capiendo, vel intelligendo dictum, est illa pars, quæ collo sustentatur; hanc partem Prisci tanquam principaliorem ad reuerentiam nudabant, quo corporis gestu, idem de animo indicabant, Græci verò per hanc partem iurabant. Pars capitis anterior sincipur, posterior verò occiput, siuè occipitium nominatur. Os capitis, vnde capilli emergunt, calua, os verò nudum caluaria appellatur. Verùm pars dextra, & sinistra capitis dicuntur tempora, quia ex his anni, & ætates hominum dignoscuntur. Capillus quasi capitis pilus multa sortitur nomina, aliquando dicitur cirrus, cum multi capilli simul iuncti in modum caudæ pendent: propterea quædã ostreorum species capillatæ, cirres nuncupantur. Alioquin cincinni sunt multi capilli intorti, quos Martialis annulos vocare solebat. *Capitis partes quot sint*
H

Succedit frons quasi propter oculos forata, hæc mentem hominis denotare traditur, dum in mœròre corrugatur, & in lætitia dilatatur, ad latera, temporibus, circa partem superiorem radice capillorum, & circa inferiorem supercilijs terminatur. Supercilia quasi cilijs superposita mobilia sunt: siquidem his homò annuens, & negans, partem animi indicat. Hic aduertendum est ex Nonio, homines prominentioribus supercilijs insigniti Silones dici à Silone, qui hirsutis supercilijs fuisse tradebatur. Illud autem interstitium inter supercilia, quia hoc spatium glabrum esse consueuit, glabella vocitatur. Hinc nasus sumit initium, & nares sunt partes nasi latiores ad dextram, atq; sinistram mobiles, quasi à nando denominatæ, qui autem sine naribus, vel ipsis compressis nascuntur, secundùm Plinium, Simones nominantur. Nasus postea sagacem sapientiam repræsentat, sumpta ab animalibus metaphõra, *Silones qui sint.* *Simones qui sint.*

phõra,

phora, quoniam canes, & vultures olfactu escam inuestigant. Oculi ab occulendo dicti, quia sub cilijs, & genis latibulentur, pupulam siue pupillam habent, qua homo intuetur. Cilium fortassis à cilleo moueo, genæ superioris est extremitas. Gena verò est quicquid intra barbam, & cilium cadit, & pilis tanquam vallis munitur, & à palpitando palpebra vocatur. Sed genarum concauitates, in quas lacrymæ dilabuntur, ob quamdam similitudinem, sinus appellantur.

Genis succedunt malæ, quas homini tantummodo Plinius attribuit; hæ à malo fructu, veluti genę à genu ob curuaturam denominantur: nā mala in vultu est pars rotundior, & eminentior. Deinde à mala nomen diminutiuum, nempè maxilla deducitur, non quia parua sit mala, sed quoniam infra malam locata sit. Buccæ sunt A

Buccula, & Bucculus, quid denotent. faciei partes, quæ inflari, & barba vestiri possunt. A bucca oritur buccula armaturæ genus buccas tegens: etenim buccula, cuius masculinum est bucculus aliam sortitur significationē; denotat enim paruos boues, quia ab ipsis palearia tanquàm bucculæ pendeant. Amplius à bucca bucceam, & buccellam deriuant indicantem escæ quantitatem, quæ ore capi potest: hinc etiam bucculenti, & buccones vocantur illi, qui tumidioribus buccis sunt referti.

Aures, secundùm nonnullos, ab haurienda voce, vel potius ab audiendo nuncupatæ, ideo aures, quasi audes dictæ. Ab his homo dicitur auritus, quod non solùm ad exquisitum sensum, sed etiam ad magnitudinem aurium refertur. Qui nihil, surdi,

Herba surda qua dicantur. qui verò parùm audiunt, surdastri indigitantur. Cæterùm, ex Plinio, herbæ sine nomine surdæ dicuntur, quoniam earum nomina non audiantur: hinc postea (ab B surdum) dimanauit, quia nunquam simile auditum fuerit. Tandem ab auribus languidis, & flaccidis, cognomentum familiæ flaccorum originem duxit. Prisci quoq; aurem attingebant, quando attestabantur, vellendo aurem testis ad memoriam: testis tamen primus aurem vellendam offerrebat, cum nemini aurem testis nolentis tangere liceret.

Præterea in superiori labro quædam obseruatur vallecula, quam Lactantius lacunam appellauit. Labia, siue labra sunt partes os constringentes, & dilatantes, à quibus cognomen labeonum (teste Plinio) deductum est. Labrum postea est nomen æquiuocum, quia secundùm Plinium vas etiam designat. Os tandem est buccarum

Os osculū, et oscillum. foramen, nihilominus multi Authores, & potissimum Poetæ hoc nomine ad humanam faciem indicandam vtuntur. Oris diminutiuum est osculum, nempe os paruum; quamuis aliquando basium etiam denotet, cum basium nonnisi ore in osculum contracto celebrari possit. Aliud insuper oris diminutiuum est oscillum. Ex radice in- C ferioris labri mentum trahit originem, quod licèt Plinius homini tantummodo attribuat, Plautus tamen aliquibus brutis assignare videtur. Inoleuit autem consuetudo apud Græcos, authore Plinio, vt supplicantes mentum attingerent. Modò illa pars faciei, quæ in ridente homine lineis quibusdam, nimirum gelasinis terminatur, rictus appellatur, qui plurimas passionum notas præ se ferre solet. At faciei

Vultus Etymologia. humanæ pars tota, quæ in lætitijs effunditur, & in mœroribus coarctatur, multas indicans animi perturbationes, à volendo, vultus cognominatur, & vultum in genere neutro apud Lucretium legitur, & in nullo animante, præterhominē, esse potest.

Sanniones qui. Ex vultu postea plures sannæ, nempe irrisionis species emergunt, ideo Antiquitas homines distortionibus vultus aliquem ludificantes, sanniones indigitauit.

Ceruix vocatur pars posterior capitis, veluti pars anterior gula, iugulus, aut iu- D gulum: nam ex hac vtraq; parte integratur collum dictum à colendo, vt voluit Sipontinus, quia torquibus, & varijs ornamentis colatur. Collo adhæret truncus: per truncum enim pars corporis humani sine brachijs, & fœmoribus intelligenda est, quæ Græcis thorax nuncupatur; quamuis Medici, nomine thoracis, partem cor, & pulmones continentem intelligant. Truncus in partem posteriorem, & anteriorem

Thoracis limites. distribuitur; hæc initium sumit à iugulo, vbi quædam lacuna obseruatur cædi obnoxia: propterea iugulare, nempe gladio occidere dicimus. A iugolo quoq; pectus inchoat perueniens ad stomachum, & duobus lateribus concluditur. Medium pectus exornant mammæ, vbera significantes: alioquin mamma apud nonnullos est nutrix:

Mamma, mamilla, & pupilla. immò mammæ Priscis dicebantur etiam Tatæ, licèt Tata nutricem quoq; denotet. Mamma deinde format diminutiuum mamillam, pupillam etiam dictam; quamuis, pro-

propriè loquendo, papilla sit illud tuberculum mammarum, quod infantes ad lac sugendum ore capiunt. Insuper Antiquis mamma rumen etiam appellabatur: vnde Plinius de Romulo, & Remo verba faciens scribebat: *Inuenta est lupa prabens infantibus rumen.* Rumen tamen, siue frumen vocatur pars colli interior eminentiæ gutturis respondens. Quarè, secundùm Seruium, fruges à frumine denominantur; deinde à Rumine verbum formatur (rumino) nempe cibum denuò ad rumen, scilicet ad guttur reuoco. *Lib. 15. nat. hist.* *Rumẽ quid.*

Humeri, ex Sipontino, ab humo nuncupati, quia tanquam humus oneribus ferendis sint idonei; vocantur etiam Armi, quoniam delata arma ab his pendeãt: hinc E deducuntur armillę fœminea brachiorum ornamenta, quia Antiquitas humeros cum brachijs armos indigitabat. Sub humeris continentur alæ, quæ in hominibus pilis vestiuntur, cuius nominis diminutiuum est axilla. Præterea humana latera iuxta dextras, & sinistras costas terminantur. Ilia tam per secundam, quàm per tertiam declinationem inflexa, inter coxas, & pubem sita sunt: hic autem situs ad ilia potius interiora spectat; quandoquidem exteriora latius patent. Venter in parte superiori habet pectus in inferiori pubem, & hincinde suos limites in latera terminat, in huius medio obseruatur vmbilicus ab vmbone clypei medietate nuncupatus, sub vmbilico autem pubes est, & pecten. Si respiciamus posteriorem thoracis partem, primò incidemus in scapulas, inter quas vallecula quædam obseruatur, quam Latini Interscapilium nuncupant. Deinceps verò tota posterior pars thoracis referens F vallis similitudinem, dorsum, & tergum cognominant; in cuius extremitate est culus inter nates, siue clunes, quasi culeus, nempe vagina; quamuis appelletur etiam anus, quasi rotundus, & podex quasi pedex, à pedo, quia per hanc partem ventris crepitus emittantur. Deniq; inter hanc partem, & cincturam cadunt lumbi. *Ala, & Axilla, quæ partes.* *Interscapiliũ quæ pars sit.* *Varia nomina podicis.*

Modò si rursùm ad scapulas reuertamur, & ab his paulatim recedamus, inueniemus partem ab humero ad cubitum descendentem ab aliquibus armum nũcupatam; siquidem Prisci (vt paulò ante fuit exaratum) humeros cum brachijs armos vocitabant. Verùm pars à cubito ad manus articulationem dicitur Lacertus: quapropter Hercules, cum huius partis maximam fortitudinem præ se ferret, Lacertosus nominabatur. Curuaturam postea brachij cubitum indigitant. *Cur Hercules lacertosus diceretur.*

Lacerto adhæret manus, quasi totius corporis munus, quæ in quinq; digitos distribuitur (hi sic dicuntur quia decem, vel quia decenter iuncti) nempe in pollicem G ita dictum, quia magna vi polleat, Græcis dicitur ἀντιχεὶρ, quoniam pari robore cum reliqua manu contendat, & quasi alterius manus vicem subeat. Immo veteres Gręci huc respicientes pollicem cognominabant hallum, quia solus in reliquorum omnium digitorum dorsa insiliret, nomine deducto ab ἅλλομαι, quod significat salire. In digitum salutarem, vel secundùm Nuperos, Indicem, aut quia nos nõ salutamus, nisi re indicata, aut quoniam hoc digito comprimitur os ad silentium, quod præceptum salutare esse perhibetur: hunc eumdem alij vocant Medicum, fortè quia Chirurgi hoc sæpissimè vtantur in profunditatibus vulnerum, vel vlcerum explorandis. In digitum medium, quem aliqui vocitant infamem, & impudicũ; tùm quia per eum probri insectatio exprimatur: tùm oblongitudinem, quia tutela aliorum indigeat. Sunt qui hunc dicant lichanon παρά το λείχειν, nimirum à lambendo, quia in exH plorandis cuiuscumq; rei saporibus adhibeatur, & lingatur. In digitum annularem, siue pronubum dictum, cum hic in coniugijs annulo circumdetur, vel etiam medicinalem nuncupatum, quoniam ad hunc immediatè arteria à corde penetrare credatur, & propterea in affectibus cordis curandis, medicamina huic digito applicanda esse perhibent. Et tandem in digitum minimum ob paruitatem, vel auricularem dictum, quia hoc homines, ad aures tergendas vtantur. Sunt qui pollicem vocãt Principem, Indicem, Mercatorem, Medium, Stultum, Annularem, Studentem, & Auricularem amatorem: quoniam tales personæ annulis prædictos ornarent digitos, Vnde versus. *Digitorum omnium varia nomina.*

Princeps, Mercator, Stultusq; Studens, & Amator.

Itaq; manus extensa instar palmæ arboris vocatur palma, compressa dicitur pugnus, concauitas manus nuncupatur vola; hinc inuolare, abscondere, & furari significat. Vngues postremò summitatem digitorum operiunt, ex quibus nonnulli mores hominum comprehendere nituntur,

 Reli-

Reliquum est, vt ad cæteras inferiores partes sigillatim nominandas descendamus: Ab inferiori parte trunci inter coxas, virilia, nimirum testes, & priapus pendent (alioquin in fœminis obseruatur vulua quasi valua, quia per hanc tamquam per portam foetus exeat) Hæc pars vocatur etiam membrum ob excellentiam, cum hoc solum, inter cætera membra, generare possit. Idcircò Antiqui curam hortorum Priapo assignarunt, cum horti agris semper sint fœcundiores. Vocatur insuper mentula ab eminendo, Muto, Verpa ab inuersa pellicula, idcirco Iudæi quia circumcisi, Verpi cognominantur. Vocatur etiam natura, quia magna nascendi virtus ei insit. Item Neruus, Vena, & Inguen apud Iuuenalem; quamuis hoc nomen ad vtrumq; sexum pertineat. Rursus penis, quia deorsum instar caudæ bruti pendeat. Aliquibus nominatur Psoleon, sed hoc nomen originem trahit à Græco ψωλυ præputium significante. Alijs dicitur Colis, quasi Caulis, quæ vox fustem, vel hastam indicat, hinc postea colei nominantur testes. Tandem Veretrum cognominatur, fortè à Verendis, cum hæ partes non nisi verecundia nominentur. Ab huius membri radice membrana, scrotum, vel hernia nuncupata dependet, testes, vel testiculos continens ita nuncupatos, quia testimonium virilitatis exhibent: vnde quidam, de his, canendi occasionem arripiens, sic scripsit.

Pudendorũ varia nomina. A

Testes cur ita dicti.

An quia testamur sexum, sic dicimur? an quod
Nequitia testes adsumus ambo tua?

Coxæ hincinde, vel fœmora dicta à ferendo dependent, quamuis inter fœmur, & fœmen secundùm nonnullos aliquod cadat discrimen; nam priori vocabulo partem coxæ exteriorem, posteriori verò, partem interiorem, & molliorem significat. Termini coxarum sunt genua à genis dicta, quia genua infantis in vtero à genis tangantur. Horum partes superiores poplites vocantur. A genibus inchoant crura à κρύω, pulso, nominata, & in talum terminata, quorum anteriores partes tibiæ, posteriores suræ appellantur. Pars à flexione pedis ad finem calcanei dicitur petasus, & perna; ideoq; tumores à frigore in illa parte excitati perniones à Medicis appellantur. At Imperiti quidam hanc partem suis cum reliquis appendicibus, pernam, & petasonem cognominarunt. Hæ autem partes, quæ petasi nomine comprehenduntur, in brutis suffragines, quasi subtus factæ nominantur. Postremò loco pes recensetur multis integratis partibus, nimirum calce, siue calcaneo, talo, vola, & digitis. Planta enim pedis calcaneum, volam, & digitos comprehendit. His tanquam coronidem addamus discrimen inter membra, & artus cadens: nam membra truncos denotant, artus verò ab arctando dicti nodum, & colligationem membrorum significant.

B

Suræ quæ partes.

Differentia inter membra, & artus. C

A N A T O M I C A.

PARTIBVS externis diligenter ponderatis, operæpretium esse duximus internas quoq; sigillatim explorare. Hoc autem vt exactè assequamur, corpus in partes diuidere necesse est: quapropter nonnulli corpus humanum in caput, ventrem, & membra distribuerunt: quamuis Plato in Timeo caput non membrum, sed totum appellauerit, innuens hominem contemplationis gratia fuisse natum: ideoq; cætera membra fuisse fabricata, vt capiti famularentur. Aristoteles corpus humanum in caput, collum, thoracem, duplex brachium, & duo crura diuisit. Anatomici recentiores hoc corpus, exceptis brachijs, & cruribus, in tres ventres segregarunt. Primum ventrem, caput, secundum, thoracem, & tertium, ventrem infimum cognominarunt. Primus venter, ad mentem Galeni, in gratiam cerebri, secundus in gratiam cordis, & tertius in gratiam hepatis fuit constructus. Caput totum osseum à natura fuit fabricatum ad tutelam cerebri; cum hoc membrum esset præcipuum, & principium motus voluntarij. Venter inferior totus est carneus, non solum, vt magnam cibi copiam continere, & in mulierum conceptu extendi, verum quoq; vt ad fæces explodendas esset aptior, medius venter, nempe thorax partim ex ossibus, partim ex carne fuit contextus, non modò vt in aere attrahendo melius dilatari possit, verum

D

Lib. 1. de hist. Anim. cap. 7.

Tres vẽtres in corpore humano.

quoq;

quoq; ne musculi, si totus esset carneus, concidentes cor, & pulmonem comprimerent.

Primitus inchoando à capite, omnes sensus capiente, iuxta sententiam Galeni, & Auicennæ, capitis partes, capillos, cutem, carnem, pericranium, cranium, paniculum durum, & tenuem, nempe duram, & piam meningem, cerebrum, eiusdem tres ventriculos, rete mirabile, & os basilare esse statuemus. Cranium ad mentem Galeni ex septem ossibus per suturas copulatis constat: non enim vnum os continuum natura fabricauit, vt melius per suturas excrementa truderentur. Contingit tamen quandoq; humana crania absq; suturis videri: nam Hesiodus in strage Platæensi caput Persæ, absq; suturarum compage repertum fuisse narrat. Immò Cælius Rhodiginus capita Aethiopum nullis laxa suturis memorat. Aristoteles quoq; cranium humanum absq; vlla sutura conspectum esse fatetur. Ablato cranio, duæ membranæ scilicet dura, & tenuis apparent, quibus eleuatis, tanta cerebri quantitas obseruatur, quanta nunquam in animali eiusdem magnitudinis conspici potest. Cerebrum igitur duas habet partes, anteriorem, & posteriorem: pars anterior in duas partes segregatur per quandam intersecantem membranam, quæ à figura, falx messoria ab Anatomicis cognominatur. Sub cerebro tres sunt ventriculi, in quibus spiritus animales procreantur, vbi etiam quædam substantia effigiem vermis æmulans obseruatur. Iuxta partem anteriorem cerebri eleuati, conspicari licet caruncas capitibus mammarum simillimas, quæ ideo processus mamillares nũcupantur, per quos sensus odoratus perficitur. Item apparent duo magni nerui vocati optici, nempe visorij, qui à cerebro orientes ad oculos perueniunt. Deinde si cerebrum magis eleuetur, secundum par neruorum subtilium apparet, qui in gratiam voluntarij motus ad oculos penetrant nã tertiũ par neruorum ad membra faciei se extendit. Quartum par vnà cum portione tertij paris ad medium ventrem descendit. Ex his postea nerui recurrentes proprij vocis, originem sumunt. Quintum par ad os petrosum in radice auris situm se confert. Sextum par neruorum subtilium ad palatum, ratione sensus, extenditur; & septimum par linguæ famulatur.

Fen. 1. lib. 3 cap. 1.

Lib. 11. de vsu part. c. 20.

E

Lib. 9.

Lib 13. lect. antiq. c. 28.

Li. 3. de hist Anim. ca. 7.

F

Processus mammillares. vbi.

Neruorũ paria quot.

Ablato prorsus cerebro, conspiciuntur duo panniculi inferiores, os basilare, quod cæterorum ossium durissimũ, basis, & fundamentum cerebri, & capitis dicitur; hoc diuiditur in ossa petrosa narium, duo ossa lateralia, & ossa oculorum. In oculo postea musculos, septem tunicas, & tres humores, scilicet aqueum, cristallinum, & vitreum rimari licet. Auris autem in vtroq; capitis latere locata est, vt sonus hinc inde perciperetur, pars exterior cartilaginosa ad tutelam fuit fabrefacta. Cauernam auris tegit panniculus subtilis ex vilis neruorum auditionis contextus, qui vocatur tympanum. Paulò inferius dentes se se offerunt considerandi ita nuncupati, quoniam Græci eos vocant ὀδόντας. Horum numerus solet esse varius, cum plures in viris, & pauciores in fœminis conspiciantur: immò in aliquibus viris quandoq; triginta, cum in alijs viginti octo tantùm obseruentur. Cuncti dentes non sunt eiusdem figuræ, nam anteriores ad incidendum apti, nominantur incisores, & subsequentes canini ad figuram dentium canum formati, quorum duo dextram partem & duo sinistram muniunt; reliqui molares appellantur, quia cibaria ab anterioribus incisa, & fracta moliant.

G

Tympanum quale.

Dentiũ numerus.

H

Iam ad vẽtrem medium, nimirum ad thoracem descendemus, qui diaphragmate, superiori, & inferiori furcula continetur: hæc pars nonnullis vocatur pectus, quasi factum ex compactis costis, vel quasi pecten, cum hæc ossa figuram pectinis æmulentur. Ossa hanc partem integrantia sũnt vigintiquatuor costæ, septem ossa sterni, & additis duabus furculis, clauibus nuncupatis, ossa tria supra triginta resultant. Obiter notandum est numerum costarum quandoq; variari; siquidem Schenchius meminit mulieris, quæ vigintiquinq; costis erat munita. Et Iacobus Carpus in publica anatome anni millesimi quingentesimi vigesimi quinti costam veram duplicem conspicatus est, vbi potissimum ossibus pectoris iungebatur. Inter duodecim costas vndena continentur interstitia ab vtraq; parte, in quibus sunt duo, & viginti musculi intercostales, Græcis μεσοπλεύριοι dicti, præter quos, & diaphragma, duo in parte superiori, & duo in inferiori obseruantur, item tres musculi colli, septem in dorso, & octo in ventre inferiori, itaut ad numerum quaternarium supra quadraginta ascendant.

Thoracis ossa quot.

In Isagoge Anat.

Intra

Membrana pectoris quot sint. Intra pectus tres sunt membranæ, quarum prima est pleura costas interiores vestiens, secunda est mediastinus, non solum concauitatem pectoris, sed etiam pulmones in duas partes segregans, tertia est diaphragma, quæ potius musculi, quàm membranæ naturam participat. Inter pulmones cor figuræ pyramidalis intra capsulam, vel pericardium situm est. Hoc in aliquibus pilosum repertum perhibetur, veluti *In obseru.* Dodoneus narrat de Iacobo latrone è patibulo suspenso, qui veluti iam mortuus, cum tamen adhuc viueret, depositus, atq; curatus conualuit, sed quia erat homo prauæ mentis, & mali ingenij ad ea denuò scelera deuolutus, pariterq; captus, & suspensus fuit; quare hominis nequitiam admirati, cadauere eius inciso inuenerunt *Cor pilosum* cor ob eximiam caliditatem vndiq; refertum pilis. Hoc idem obseruatum est in A corde Aristomenis Græci, qui solus integras acies præliando in fugam vertisse perhibetur. In corde igitur pinguedinem, duas auriculas extrinsecus, sed intrinsecus duos ventriculos Galenus obseruauit. *In lib. de dissect. Arter.* Quamuis Aristoteles tertij ventriculi cordis meminerit; cum tamen hic tertius sit pars dextri ventriculi, quæ ad læuam declinat. In dextro ventriculo duo apparent orificia vnum venæ cauæ sanguinem deferentis, alterum venæ arterialis ad pulmonem sanguinem transmittentis: quapropter nisi sanguis ad sinistrum cordis ventriculum remitteretur, proculdubio orificium venæ arterialis orificio venæ cauæ esset latius; & totus sanguis cor ingrediens ad pulmonem transferri posset. Præterea in sinistro cordis ventriculo orificium venæ aortæ (hanc Patauij totam osseam Clarissimus Faloppius in dissectione cuiusdam cadaueris conspicatus, & admiratus est) obseruatur latius orificio venalis arteriæ, per quam aer recipitur: hinc Anatomici percipiunt cor à dextro ventri- B culo aliquid recipere, cum orificium, quo emittitur, maius sit, quo recipitur.

Pulmo ex quibus constet. Succedit considerandus pulmo, qui ex carne fungosa, membrana, neruo, & vasis integratur. Vasa sunt aspera arteria, quam Cardanus osseam in quodam de patibulo suspenso, & non mortuo esse retulit, arteria venalis à sinistro cordis ventriculo, & vena arterialis à dextro dimanantes. Canna pulmonis, seu aspera arteria in quatuor ramos, iuxta quatuor pulmonis pinnulas, distribuitur: licèt Schenchius in cadauere Caroli Noni Sabaudiæ reguli, quinq; lobos pulmonum obseruauerit. Iuxta caput asperæ arteriæ, caro glandulosa, humectationis gratia, à natura fuit fabricata, ne ratione siccitatis, vox raucesceret. Occasione partium respirationi, & *Labia ex quibus integrata.* voci famulantium, labia veniunt ponderanda, quæ ex neruis, carne, cute, & membrana sunt composita, quoniam versus omnem differentiam motus mouenda erant. C

Postmodum in fine palati quædam caruncula ad formam vuæ, ideoq; vuea nuncupata, conspicitur. Supra caput asperæ arteriæ cartilago epiglottis dicta a natura locata est, ne quid cibi in cannam pulmonis cadere posset. Lingua quoq; ibi obser- *Lingua.* uatur, ad cuius radicem situm est os figuram litteræ græce Λ repræsentans; hæc duos recipit neruos, alterum mollem in linguæ superficie extensum, alterum intra eiusdem substantiam disseminatum, vt altero læso, alter illæsus proprio fungeretur munere.

A thorace ad infimum ventrem fit transitus, qui constat ex partibus continentibus, & contentis. Continẽtes sunt partes exteriores, & potissimũ abdomen integratũ ex cuticula, cute, pinguedine, mẽbrana carnosa, musculis rectis, musculis lateralibus, ascendentibus & descendẽtibus, necnon ex peritoneo: hæc membrana Græcis D *Partes ventris inferioris.* appellatur περιτόναιον, quasi circumcirca tensum; inciso igitur abdomine, & eleuato peritoneo, aspectui sese offert omentum, quod partem anteriorem stomachi, & intestina tegit. Ablato omento intestina duplicis generis, nempe gracilia, & crassa conspiciuntur. Gracilia in numero ternario sunt constituta, quorum primum à longitudine duodecim digitorum, duodenum vocatur, alterum ieiunum, quia semper inane inueniatur, & tertium ileon, aut quoniam passionem iliacam patiatur, aut quoniam situm iliorum occupet. Crassa intestina pariter tria sunt, nempe cæcum vno *Intestina quot sint.* tantùm orificio præditum, quod in homine valdè paruum est, & potius alicuius ligamenti, quàm intestini vicem gerit. Secundum est colon, quoniam multa cola, idest multas cellulas habeat, postremum à figura rectum nuncupatur.

Mesenterium verò est illa mẽbrana venarum copia scatens, & cuncta intestina simul iungens; ideoq; Græcis μεσεντήριον dicta, quia sit ἐν μέσῳ τῶν ἐντέρων, idest in

medio

medio intestinorum. His visis, consideratur stomachus, idest ventriculus, quasi paruus venter locatus inter hepar, & lienem formam rotundam, vel potius cucurbitinam habens, cuius pars superior ad sinistram, & inferior ad dextram vergit: cum hæc figura quantitatis materiæ esset magis capax. Præterea stomachus duo habet orificia: superius inferiori latius, vocatur os stomachi, & æsophago continuatur, inferius dicitur pyloron, nempe ianitor. Alligatur os stomachi dorso inter duodecimum, & tertiumdecimum spondylum, vbi postrema finit costa; quare in affectibus oris ventriculi satius esset partem posteriorem, & non anteriorem inungere. *Lienis forma qua.*

E Hepar, siue iecur in dextro locatum hyppocondrio vocatur officina sanguinis, in cuius parte concaua reducuntur ad vnam omnes venæ, quæ meant ad intestina. Schenchius tamen hepar quandoq; in parte sinistra, & lien in dextra obseruauit. Immò meminit vnius qui duplici iecore fuit insignitus. Sed maiori afficit nos admiratione, quod narrat de homine ambobus visceribus carente: siquidem Anno Domini sexagesimo quarto supra sesquimillesimum die vndecima Octobris, in cadauere dissecto Matthiæ mercatoris Antuerpiensis natione Germani, ne vestigium quidem hepatis, & lienis repertum est, substantia autem omnium intestinorũ erat carnosa, & vena caua ab intestinis ortum trahebat: quare in hoc homine viuente intestina, vtriusq; visceris munium obibant. Vt redeamus, vnde digressi sumus; iuxta concauitatẽ iecoris cystis fellis, aut vesica fellea conspicitur, quæ vesica ad mentem Galeni, superuacaneum bilis humorem recipit, qui postea per duodenũ intestinum descendens paulatim expurgatur. Splen sinistrum occupat hyppocondrium, estq; figuræ quadrangularis, cum stomacho rotundo adhæreat: huius visceris officium est fæcem sanguinis, & humorem melancholicum attrahere. Sed mirandum est, quod notauit Schenchius, in aliquibus duos, & tres lienes fuisse repertos, & quandoq; nullum, quod contigit nostra ætate Bononiæ in muliere, quæ sponte se submerserat, & in aperto cadauere, hepar tantummodo conspectum est, cuius altera pars nigra, & quadrangularis instar splenis erat, quæ pars proculdubio alterius visceris vicem subibat. *Lib.3.obser. obser.8.* *Lib.3.obse obser.7.* F *Lib.4.de vsu part.c.4.* *Lib.3.obser 84.* *Mulier liene carens.*

Ablatis interaneis, & visceribus, in dextra, & sinistra parte, renes vnà cum ramis venarum à vena caua orientibus apparent, quorum vnus ad dextrum, alter ad sinistrum renem permeat. Hic admirari oportet situm renum inæqualem, cum horum vnus altior sit altero; idcirco scribebat Galenus venam cauam ab hepate orientem, adhucq; sublimẽ versus dorsum flecti, & dextrum renem petere, consequenterq; paulò inferiùs ad sinistrum renem penetrare. Hæ autem sunt illæ venæ, quæ emulgentes appellantur, quoniam aqueam attrahentes substantiam per renes ad vesicam detrudant. A renibus vreteres in vesicam inseruntur, per quos humor aqueus à sanguine segregatus, nempe vrina expurgatur. Hi meatus tanto artificio vesicam ingrediuntur; ne lotium semel ingressum per eamdem viam egredi possit, vt Galenus horũ vasorum artificiũ contemplatus prouidentiam, & eximiam quandã Creatoris Sapientiam fuerit admiratus. Vesica deinde neruosa obseruatur cum collo carnoso, & musculoso, vt opportunè lotium retineretur, & expelleretur. Hic obiter notandum est in hominibus aliquando duas vrinæ vesicas repertas esse: nam meminit Schenchius mulieris annorum triginta, cuius cadauer apertũ duas vesicas repræsentauit, alteram in naturali sede locatam, alteram verò ex dextro latere colli matricis prognatam naturali vesica duplo maiorem, lotioq; plenam; cũ tamen in illa nullus meatus admittens, & emitens vrinam conspiceretur. G *Lib. 14. de vsu part. c. 7.* *Lib.5.de vsu part.cap. 13.* *Lib.3.obser 232.* H

Succedunt vasa generationi destinata, quæ Galenus eadem tam in viris, quàm in mulieribus esse pronunciauit. Illius verba sunt hæc: quæcunq; particulæ sunt generationi dicatæ, hæ quoq; omnes in mulieribus inueniuntur, in hoc autem tantummodo discrepant, quòd in mulieribus tales partes intus occultantur, in viris autem forinsecus apparent. Sunt igitur in viris virga, testes, & vasa spermatica. Virga continuata est collo vesicæ multis nexa ligamentis, quæ ab osse pubis originem sumunt. Sed vasa spermatica duplicis generis esse feruntur, quia alia præparant, alia semen deferunt. Præparantia sunt, quæ à testibus discedunt, & circa eorum partem superiorem inuoluuntur, substantiam verò testium nequaquam ingrediuntur. Alia sunt, quæ magis penetrant ad meatum vsq; virgæ, & semen iam genitum eiaculantur. *Lib. 14. de vsu part. c. 6.* *Partes genitales virorũ*

At in

At in muliere partes genitales sunt triplices, nimirum vasa spermatica, testes, & vterus; hæc vasa sunt sex, scilicet quatuor præparantia, nempe duæ venæ, & totidem arteriæ, quarum illæ iuxta dextram partem à trunco venæ cauæ infra renes descendentis oriuntur, & iuxta partem sinistram ab emulgente, sed ambæ arteriæ à trunco Aortæ descendunt, quæ vasa præparantia, antequam vtrumq; attingant testem, in duas partes distribuuntur, quarum vna materiam seminis ad testes, & altera proprium alimentum ad corpus vteri defert, necnō magna ex parte nutrimentum fœtus; immò sanguinem menstruum, & cum eo identidem magnam humorum colluuiem. Alia duo vasa vocantur deferentia, quæ à testibus orta ad cornua vteri extenduntur, semenq; perfectè elaboratum in cauitatem vteri ducunt. A

Vasa genitalia mulieris.

Vterus cum orificio exteriori, & vasis adhærentibus.

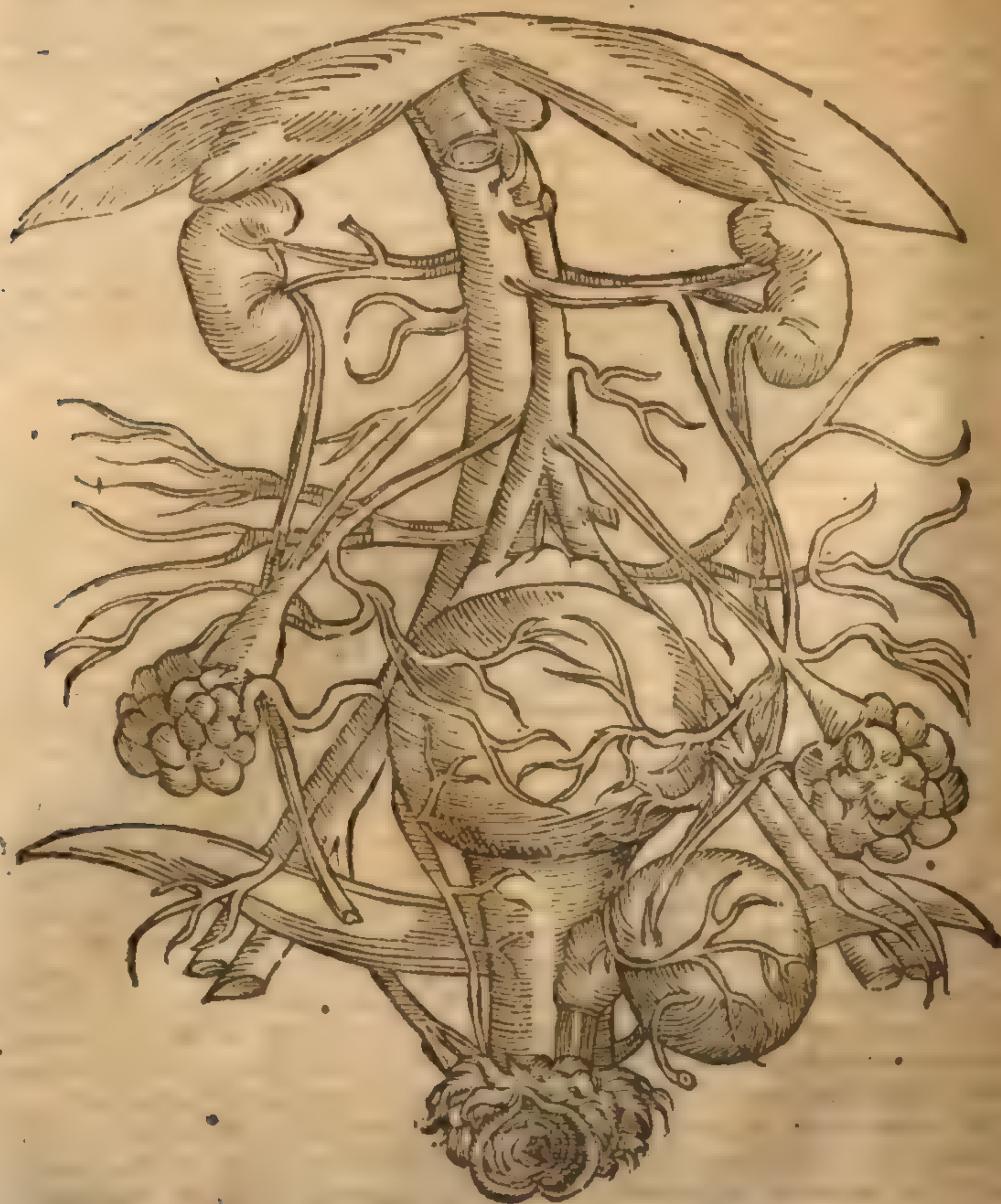

Vterus

Vterus igitur inter rectum inteſtinum, & veſicam ſitus partibus ſimplicibus, & compoſitis integratur. Simplices ſunt tunicæ, venæ, arteriæ, nerui, & ligamenta; recipit enim matrix neruos à lumbis, & oſſe ſacro, in quos ramuſculi quidam ſexti paris inſeruntur: hinc fit, vt tantus ſit conſenſus vteri cum ſtomacho, cerebro, alijſq; partibus ſuperioribus.

Hic obſeruandum eſt vterum humanum rariſſimè bicornem inſtar matricis brutorum inueniri; præterea interna cauitas nullis cellulis diſtinguitur, vt multi perperam crediderunt. Verùm quoniam interanea mulieris, & viri nihil pariunt diſcriminis niſi in partibus generationi dicatis, ideò placuit iconem matricis cum orificio E exteriori, annexis poris vreteribus, & tota eiuſdem ſtructura ſpectandā exhibere.

Cæterùm in figura ſubſequenti, eundem vterum reſecto pudoris ſinu, cũ occulto eiuſdem orificio oſtendimus, vbi conceptus formatur, & ſemen ad determinatum paritionis tempus concluditur. In hac eadem icone veſica etiam à collo reciſa obſeruetur: ſed id exactius explicare non conamur, cum id paſſim in monimentis Anatomicorum demonſtretur.

Vterus orificium internum oſtendens.

Verùm

Verùm vt partes vteri compositæ magis innotescant, hic paulò accuratius de illis differemus. Hæ igitur sunt quatuor, quarum prima omninò est externa, pluribus, & diuersis partibus constans; quapropter nomine pluralitatis donatur, & pudenda muliebria appellantur; propriè tamen hæc pars externa vocatur vulua, quasi vallis, aut valua; quamuis totus vterus in suas quatuor partes diuiduus appelletur vulua, quia per rimam amplissimam in duas partes scilicet dextram, & sinistram diuidatur, quæ minimo negotio tanquam valuæ ædium recluduntur, & clauduntur: hanc partem Galenus multis in locis Cunnum nuncupauit forsan à cunneo, vel fissura, quam hæc pars repræsentat. Altera pars vocatur sinus pudoris, tertia collum verum matricis, quarta corpus vteri. Prædictarum partium aliæ sunt adeò externæ, vt omnium oculis subijciantur, aliæ vero ita internæ, vt nonnisi dissectione pateant. Deinde harum partium plures virginibus, & mulieribus corruptis sunt communes, paucæ vero propriæ. A

Pudenda muliebria quæ.

In lib. de dissect. vulnæ.

Itaq; primo loco de partibus vtriq; mulieri communes agemus, & inchoando ab his, quæ magis patent, hæ sunt pubes, duo labia pudendi, rima in eorum medio consistens, & in ea productio nympharum. Pubes dicitur illa pars exterior, quæ pilis suo tempore vestitur; labra sunt tanquam duo molles monticuli compositi ex substantia quadam cutanea, carnosa, glandulosa, spongiosa, & adiposa, ad latera magnæ rimæ siti. Extra hæc labia propendent duæ apophyses, partim carnosæ, partim membranosæ, quas passim Medici nymphas appellant: alioquin Græcis πτερύγια, nimirum alæ vocantur. Quare modò nymphæ dicantur prædictæ partes, non satis constat; nisi velimus dicere nymphas Græcis appellari spōsas, & quoniam hæ partes sunt primæ, quæ in concubitu sponsum admittunt, ideo nymphæ nominatæ videntur, vel potius nymphæ, quasi lymphæ, quia aquis, & fontibus præsint, pariter hæ carunculæ meatui vrinario, & sinui pudoris adstant, à quibus varij humores tanquam à fontibus prosiliunt. His addamus, quod veluti nymphæ aliquando montium præsides appellantur, similiter hæ carunculæ veluti inter colles stabulantur. B

Partes externa pudēdorum.

Nympharū muliebrium etymum.

Modò ad magnam rimam accedamus, in qua quinq; digna obseruatione inueniuntur. Primum est huius degeneratio in Fossam, secundum est clitoris, qui locatus est in fine anteriore, & superiore rimæ, tertium vrinæ ductus, in cuius extremo est orificium colli vesicæ valdè breue, & in eius ambitu prominentia quædam carnea orificium tegens, quartum est orificium sinus pudoris in medio fossæ locatum, quod in virginibus longè quàm in mulieribus aliter compositum apparet, quintum est fossa caua, & lata ante sinum pudoris sita, quæ nauiculæ figuram præ se fert. Partes igitur difficiliores prius explicantur. Clitoris, siue κλειτορίς, quasi rimam claudens non videtur differre à mentula virorum, nisi longitudine, meatu vrinæ, emissione spermatis, & defectu musculorum, titillatione postea hæc pars maximè præstat: idcircò Nuperi Anatomici, vt Columbus hanc particulam, oestrum veneris, & dulcedinem amoris indigitarunt. Hæc est illa pars, qua mulieres perditæ libidinis, & nefariæ inuicem in confricationibus abutuntur: quamobrem Græcis τριβάδες, nempe confricatrices appellantur. Tandem carunculæ illæ secus ductum vrinæ à natura sunt locatæ, vt aeri essent impedimento, ne post emissum lotium, capacitatem vesicæ ingrederetur, & hæc de quacumq; parte virginibus, & mulieribus corruptis communi dicta sufficiant. C

Clitoris quid sit.

Tribades mulier. quæ.

Modò si ad alias properemus, incidemus in orificium sinus pudoris, in fossa sedem habens, & in virginibus tale est, quale à natura fuit formatum; in mulieribus verò tale conspicitur, quale post compressionem relinquitur, absq; vlla spe pristinæ integritatis recuperandæ; hęc productio, vel sinus multis gaudet nominibus; vocatur flos virginum, hymen, quasi limen, germen floris, columna, & claustrum virginale; hæc particula componitur ex quatuor carunculis myrti baccas æmulātibus, quæ quasi in quatuor angulis dicti sinus locatæ sunt, connectuntur postea à quatuor membranis carnosis sitis inter singula caruncularū interstitia, quibus cū fere æqualiter protendūtur: quamobrem hæc productio ex quatuor carunculis, & totidem membranis constructa in conū truncatū desinit: ideo perbellè alabastro, idest calyci rosæ semiexpanso assimilatur, & à Galeno membrana præputio similis appellatur; est enim productio in extremitate perforata velut præputium, sed paulò carnosior, D

Flos virginū Hymen, & claustrū virginale quid.

& mol-

& mollior præputio exiſtit. Verùm notandum eſt in aliquibus virginibus has carunculas, & membranas prædictam productionem efficientes, modò breuiores, modò longiores, modò tenuiores, modò craſſiores eſſe: quemadmodum, & orificium ex-

Vteri Icon cum fœtu intus ſito.

tremitatem huius productionis occupans in quibusdam angustiis, & in alijs latius progignitur: hinc maior vel minor in primo congressu difficultas oritur. Sanguis igitur in primo concubitu profluens non modò à vasis, sed à membranis carneis laceratis, & à caranculis attritis dimanat: hæc autem laceratio vocatur defloratio, quoniam destruitur illa productio quæ calycem rosæ æmulabatur.

Defloratio quid sit.

His intellectis, venit explicanda tertia pars quæ collum vteri dicitur, quod substantia membranosa, sicuti reliquæ eius partes, constat, huiusq; orificium figurã oris catuli recens nati, aut Tineæ piscis repræsentat, & interius matricis orificium Medicis,& Chirurgis nuncupatur. Hoc quamuis amplæ cauitati sinus pudoris continuum sit, nihilominus est angustissimum, excepto eo temporis momento, quo semen virile recipit, aut quando fit solemnis aliqua euacuatio, qualis est menstruorum, aut vitiosorum humorum expurgatio. Verùm ne semen semel receptum à matrice facilè dilaberetur, natura quasdam asperitates, quales in linguis felium obseruari solent, longitudini totius cauitatis prædicti colli apposuit, quarũ radices inferne sitæ sunt, acies verò sursùm tendunt, vt facilem ingressum, difficilem verò egressum haberent. Vnde post receptum semen à conceptione ad partum vsq; os vteri ita exactè clausum est, vt ne specillum quidem admittat, quemadmodum Galenus optimè attestatus est. Hoc tamen perpetuo necessarium non esse quotidiana monstrat experientia. cum in grauidis magnæ interdum fiant euacuationes sanguinis, humorũ purgationes,& quandoq; prauæ conceptiones, saluo fœtu, expellantur. Sed hæc rara sunt sicuti rariores superfætationes. A

Colli matricis descriptio.

Lib. 15. de vsu par. c. 7

Quarta pars omnium præstantissima est vterus, cuius gratia prædictæ partes tàm simplices, quàm compositæ à natura fabricatæ fuerunt. Vocatur autem vterus ab vtre, quia, illius instar, facilè extendatur, & contrahatur, deinde pyri mediocris formam præ se fert, & substantiam reliquarum partium substantiæ similem, nempe membranosam habet. In grauidis postea vterus per extensionem maior redditur, & potissimum in augmento fœtus, immò tunc infans curuatur,& figuram sphæricam assumit, caput ad genua vertit, vtrumq; crus attrahit, ambabus manibus super genua locatis, parte antica tergum matricis respiciens,& posticam ventri matris obuertẽs: quicquid multi Anatomici scripserint; Rufus tamen id experientia deprehendit, veluti in superiori figura obseruatur. B

Vterus pars præstantissima.

Tandem vt finem huic Rubricæ imponamus, restat vt de ossibus dorsi,& reliquorum membrorum non nihil dicamus. Dorsum ex pluribus ossibus compactum est, in quibus medulla spinalis, seu dorsalis residet,& diuiditur dorsum in quatuor partes in collum, metaphrenum, lumbos, & os sacrum, nempe magnum, cum ἱερὸν Græcis sacrum, & magnum significet; hoc enim os in comparatione ad cæteras dorsi vertebras magnum meritò appellari potest. Spondyli igitur siuè vertebræ ad os vsq; sacrum, ex mente Galeni, sunt quatuor supra viginti, quarum vertebrarum septem collum, duodecim thoracem, & quinq; lumbos constituunt. Si respiciamus brachia, & manus, omissis musculis, chordis, neruis, arterijs, & venis, ossa se se offerunt, & primum vocatur os brachij, siue adiutorium, ab aliquibus vlna. Hoc os copulatur scapulæ, & versus cubitum alijs duobus iungitur ossibus focillibus nominatis, quæ ad rasetam vsq; siuè carpum perueniunt. Carpus verò ex Galeno octo ossibus, & metacarpium quatuor integratur. C

Vertebræ quot sint.

De ossibus digitorum, & eorum vsibus, cum fusè Galenus pertractauerit, ad illum lectores relegamus. Si meditemur ossa inferiora, incidemus in os fœmoris, siuè coxæ, sed vt melius horum ossium compages intelligatur, reuocandũ est in memoriam, quòd in fine spondylorum, vbi os sacrum esse dicebatur, huic ossi alia duo adhærent, & pars anterior dicitur os pubis, superior os iliorum, posterior os anchæ, cuius concauitas os pyxidis cognominatur; quam cauitatem postea caput ossis coxæ implet, quod altera parte in genu cum quadam rotula copulatur. Indeq; ossa tibiæ sequuntur, quæ duo sunt, Auicennas cannam maiorem, & minorem appellauit, Alij fistulas indigitarunt. Hæc ossa in fine duas habent eminentias, quæ clauiculæ, vel tali nominantur. D

Lib. 1. de vsu par. c. 10.

Tandem pes hominis non solum ad gressum, sed etiam ad apprehensionem à natura fuit fabrefactus: idcirco eamdem cum brutis non habuit constructionem: quapropter

propterea Galenus prodidit partes pedis proportione respondere partibus manus, quoniam digiti, ratione figuræ, numeri, & ordinis inuicem assimilantur: hinc patere numerum ossium, nempe sex esse supra viginti existimamus. Quare autem maior digitus pedis duo tantùm habeat ossa, cum pollex manus tria possideat, ratio est hæc, ex mente Galeni, quoniā os inferius pollicis manus seiunctū est à metacarpio, cū pollex pedis sit illi copulatus. Preterea pollex pedis maior fuit, quā manus, quia flexioni pedū opitulari debebat. Ad maiorē igitur ossium cognitionem, non piguit iconē humani sceleti, necnō auis ante oculos repræsentare, vt lector magnā vtriusq; conuenientiam cōtemplari possit, postea quā his icones in Musæo inuenimus.

Lib. 3. de vsu part. c. 6.

Pollex pedis duo habet ossa.

Hominis Sceleton.

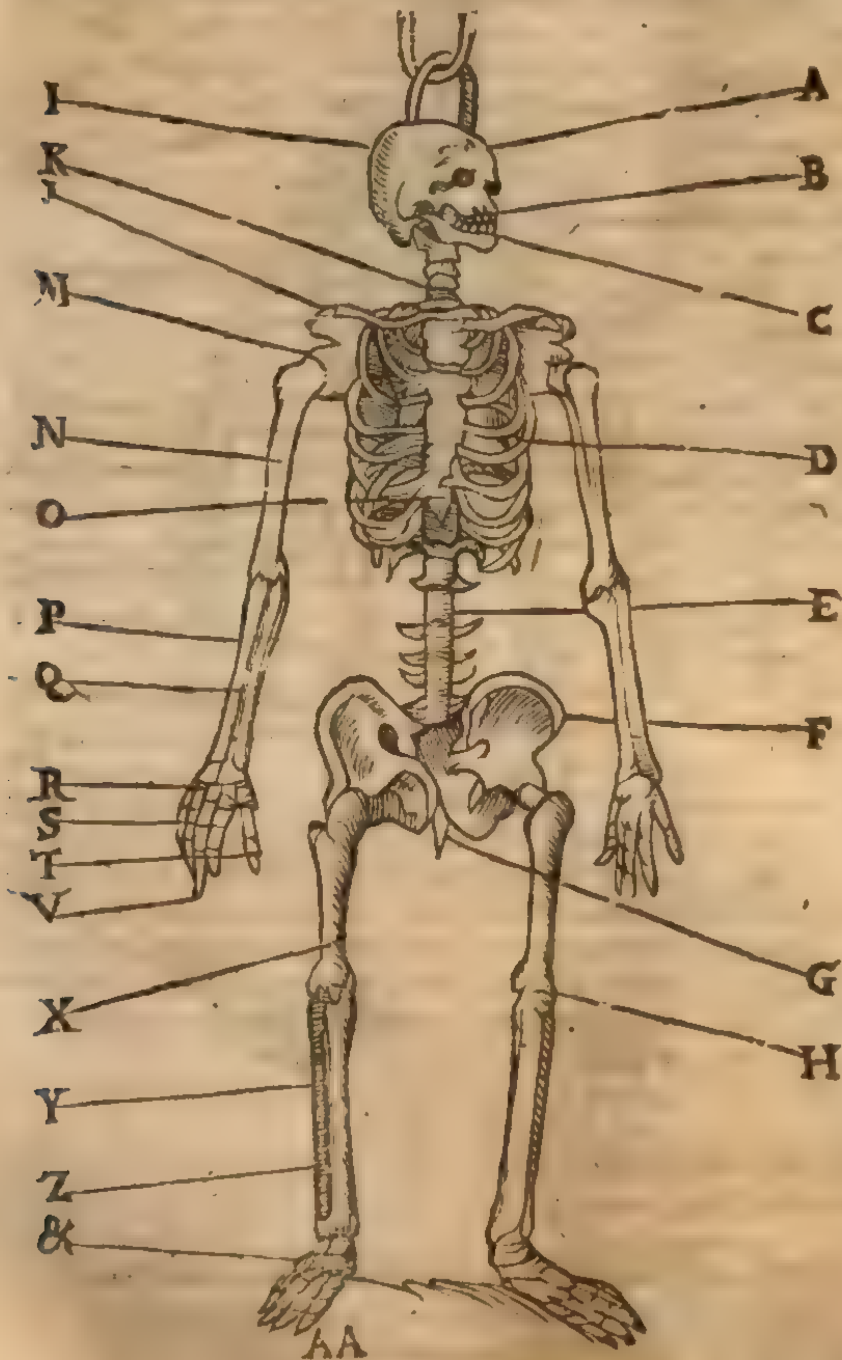

Explicatio figuræ coaceruationis ossium humanorum cum sceleto auium comparatæ est hæc.

A.B. Rostrum, quod dentium, & labiorum munio fungitur.

M. Ossa quæ Galli vocant Pallerons longa, & angusta scilicet vnum in vnoquoq; latere.

Ɓ. Os, quod furcula dicitur in nullo est animali præterquàm in aue.

D. Sex costæ thoraci coherentes in parte anteriori, & sex vertebris in parte posteriori.

Auis Sceleton.

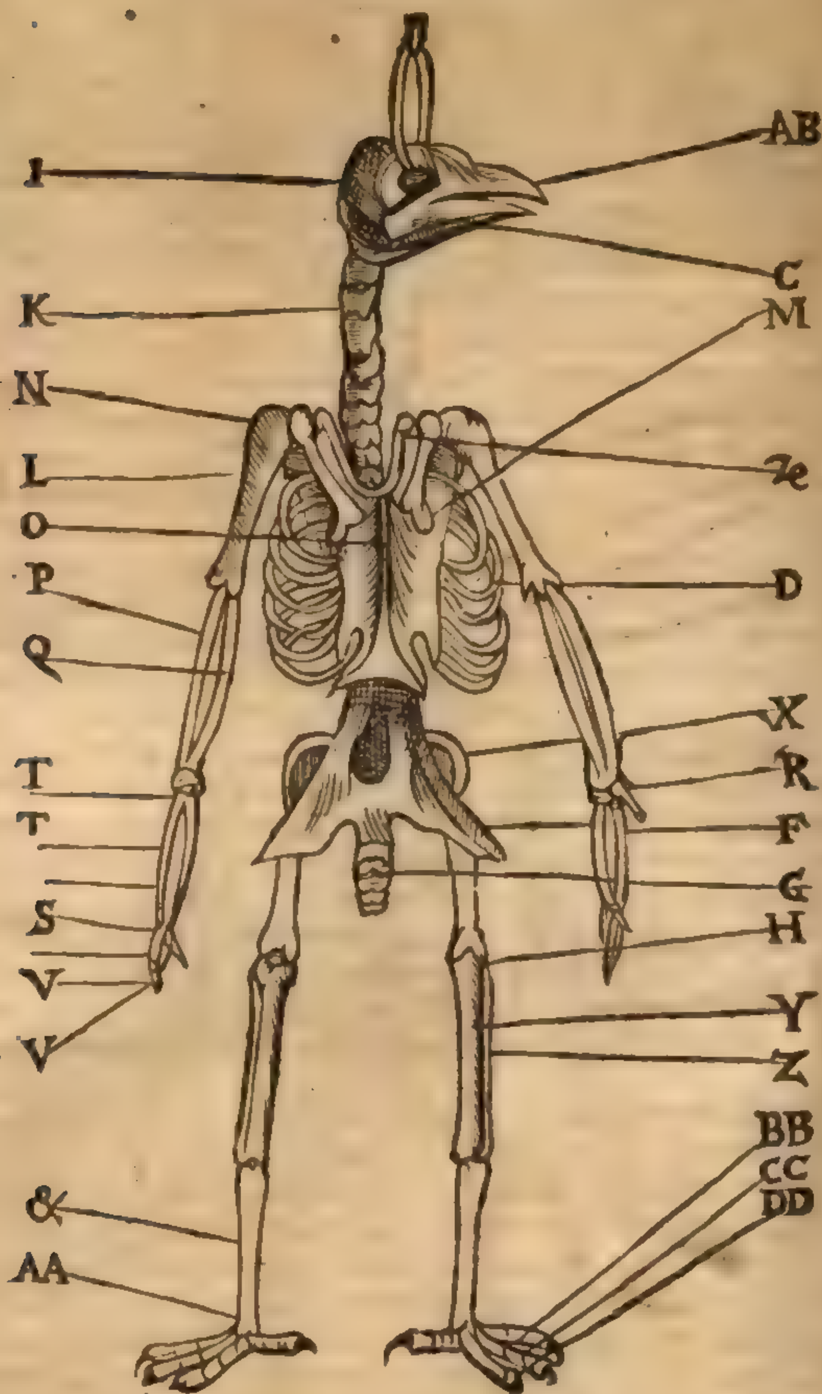

F. Duo oſſa coxarum longa.
G. Oſſicula vropygij.
H. Patella.
I. Suturæ capitis, quæ vix apparent, niſi cranium fuerit coctum.
K. Duodecim vertebræ colli,& ſex dorſi.
L. Oſſa duarum brchium.
N. Oſſa brachiorum, aut ſcapularum.
O. Thorax.
P. Os paruum cubiti, ſiue radius.
Q. Maius os cubiti, ſiue vlna.
R. Carpus.
S. Condyli.
T. Appendix quæ eſt in alis,iuxta proportionem eſt loco pollicis manus ï
T. Metacarpium.
V. Extremum Appendicis,quæ eſt veluti digitus.

Plura

V. Plura ossa in extremitate alarum referentia palmam.
X. Maiora ossa fœmorum, vnum in quolibet latere.
Y. Os maius cruris, quod dicitur tibia.
Z. Os minus cruris.
&. Os datum auibus loco cruris humano talo respondens.
AA. Digiti pedum, quorum posterior est loco maioris digiti.
BB. Quatuor articuli in digito maiori, seu exteriori.
CC. Tres articuli in hoc digito.
DD. Duo articuli in hoc digito veluti in posteriori.

E

PHYSIOGNOMONICA.

DIVINATIONIS coniectura, quam ab humano aspectu elicere consueuerunt, iuxta sacram paginam, haudquaquam probanda esse videtur; cum legatur apud Ioannem. *Nolite iudicare super faciem, & aspectum, sed rectum iudicium iudicate.* Nihilominus hoc assertũ Ioannis minimè prohibet, quin, ex aspectu, & effigie humana aliquid iudicare possimus: quandoquidem hoc refertur in illos, qui ex prauis affectibus, & non ex re, aut causa iudicium faciunt, sed ex personarum acceptione, hominumq; odio, vel contemptu, à rei veritate declinant; quod vitium maximopere vitandum est. Itaq; hominum aspectus licèt specie essentiali non discrepent, accidentalis tamen F differentia obseruanda est, quoniam hæc pro morum discrimine nobis summoperè famulatur. Quamobrem si breuiter omnes humani corporis partes meditemur, ex illarum varia dispositione, & figura diuersi etiam hominum mores eliciuntur. *Cap. 7.*

Caput in primis si fuerit magnum in comparatione ad reliquum corpus, homines indicat hebetes; si fuerit paruum, & minutum fatuos, mediocre verò naturale est, & optimos sensus indicat. Quando figura capitis ita est aucta, vt fructum pini æmuletur, tunc homines simili referti capite inuerecundi erunt, & iactatores: sicuti homines breuis, & globosi capitis, insipientes sunt, & immemores. Cum verò caput sit crassum, & in superficie planum ad homines omni vitiorum genere imbutos attinet. Si fuerit oblongum instar mallei, homines prudentes, & sagaces, si concauum in parte anteriori iracundos, & dolosos significat. *Caput acutum instar pini.*

G Caput capillo tegitur, qui si fuerit crispus in timidis, erectus in hominibus rudibus obseruatur. In horum mediocritate optimum signum consistit.

Capillus durus, qualis Ferarum, virum ferinum denotat. Mollis, & copiosus naturam muliebrem indicat. Idcircò horum mediocritas probatur. Coma nigra conspicitur in vafris, rufa, & subalba, qualis Scytharum, rusticitatem, & ignauiam significat. Leuiter rufa homines dociles, & prosperos exornat. Nam intensè rufa improbatur: cum ferinos mores socios habeat. De hoc colore fortassis verba fecit ille Poeta, quando cecinit.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læsus
Rem magnam præstas, Zoile, si bonus es.

Si frontem intueamur, hæc vel erit iustò angustior, quæ ad homines stolidos, indociles, & ventri deditos spectabit, vel erit iustò latior, veluti in bobus obseruatur, & hæc ad homines obtusioris intellectus, & pigros attinebit. Frons demissior H erit hominis pusillanimi, demissior verò, & rotundior hominis inepti, & inconstantis: sicuti longior hominem benignum, & docilem exornat. Frons quadrata, & rectè formata magnanimitatis, prudentiæ, & probitatis est indicium. Tensa verò, & lucida adulationem significat. Frons nebulosa audacibus, & eleuata liberalibus conuenit. Quando verò iuxta tempora erit inflata, homines superbia tumidos, & ingenio rudes denotabit. Rugosa est hominis cogitabundi. Quando verò erit aspera, & diuersis in locis tumida, hominem malitiosè fatuum, & aurum immodicè sitientem designabit. *Frons quadrata, & rectè formata*

Si considerentur variæ oculorum figuræ, colores, & motus; hinc etiam varios hominum mores poterimus haurire: siquidem oculi parui sunt hominis pusillanimi, & oculi magni hominis segnis, & mansueti. Concauitas oculorum homines maleficos, & inuidos ostendit: quemadmodum eorumdem eminentia fatuos. Oculi parùm *Oculi parũ concaui.*

conçaui ad magnanimos, & valde aperti ad impudentes ſpectant. Oculi oblõgi inſunt illis, qui fucum facere, & impoſtura verborum vti nituntur. Parui, & tremuli amatorum ſunt proprij. Obliqui, homines in iram procliues, & fallaces oſtendunt. Quando verò citò, & variè mouentur, & interdum quieſcunt, hi temerarijs competunt. Oculi velociter moti cum acutie viſus, in fraudulentis, & infidelibus conſpiciuntur. Deniq; oculus quantò maior erit, tantò minor malitia, & maior ſtultitia ſuperabit.

Quando anguli oculorum carne referti naribus adhærebunt, homines omnium colluuione vitiorum contaminatos denotabunt. Colores etiam oculorum apud Phyſionomos aliquid ſolent indicare: ſiquidem oculi ſubſanguinei in homine inuerecundo, & valdè petulante obſeruantur. Color perniger timiditatem prænunciat, ſicuti niger, & flaueſcens animi bonitatem. Si fuerit fuluus, qualem colorem oculi Leonum repreſentant, proculdubio ad magnanimitatem ſpectabit. Si igneus inuerecundos denotabit. Si tandem fuerit lucidus, quemadmodum in oculis gallorum obſeruamus, abſq; dubio talem oculum ad homines in mollitiẽ, & prodigum luxum propenſos referemus. A

Oculi Leonũ quales.

Aures à coniectura diuinationis non ſunt remouendæ; nã paruæ, quales ſimiarum ad ſcurrilitatem ſpectant: magnæ hebetudinem ſenſuum indicant; cum tales in aſinis conſpiciantur. Homines flacci, nempe grandes, & flaccidas habentes aures ſtolidi ſunt. Rotundis auribus referti, vt plurimum ſunt indociles. Longis, & anguſtis inſigniti, inuidia non carent. Deniq; quando homines aures capiti valdè adhærentes habent à maleuolentia recedere nequeunt. Demum aures pilis refertæ ad bonum auditum, moderatæ verò, & naturales ad optimum ſenſum reducuntur. B

Naſi extremitates craſſæ, homines concupiſcentes, craſſæ verò, & euerſæ pigros, & ſegnes indicant. Si eædem fuerint acutæ, in iram valdè procliues denotant: quemadmodum naſus patens, & apertus idem ſolet ſignificare. Si naſus fuerit rotundus, extremitatibus obtuſis, indicium eſt magnanimitatis, quam naſus aquilinus ſolet etiam oſtendere. Quando naſus eſt rotundus cum extremitatibus gracilibus, tunc ad inconſtantes refertur. Si curuitatem à fronte ductam nanciſcatur, inuerecundiam, & leuitatem generat. Simus naſus ſolutos in luxuriam concomitatur. Deniq; longus, & ad os protenſus, abſq; probitate, & audacia non inuenitur.

Naſus ſimus quid indicet.

Ex labijs gracilibus, & relaxatis, qualia in leonibus obſeruantur, poſſumus magnanimitatem præſagire, ex gracilibus, & duris, qualia apparent in ſue, iracundiam; ex ſuperioribus labijs tantummodo craſſis, qualibus aſinus eſt refertus, fatuitatem. Si tandem aliquem cum ſuperiori labro euerſo, gingiuis detectis intuebimur, qualis canum rictus eſſe ſolet, illum contumelioſum manifeſtare debemus. Item dentes canini longi, & firmi in homine voracitati famulante, & iræ motum facilè concipiente apparent. Craſſos verò, & latos in hominibus cenodoxiæ captatoribus, & libidine intemperatæ cupiditatis exardeſcentibus licet intueri. Vocem magnam, & grauem edunt contumelioſi, quæ verò à graui incipit, & in acutum deſinit, ad iracundos ſpectat. Non valdè grauem, & altam emittunt, qui in iram procliuiores ſunt, quàm tigres. Acuta, & mollis obſeruatur in effæminatis. Vocem mollem inſtar ouium, emittunt manſueti. Siquidem acuta, & fortis qualis eſt caprarum ad inſanos attinet. C

Dẽtes lati, & craſſi qd ſignificẽt.

Si faciem meditemur; homines Pigri faciem carnoſam habent, Curioſi macilentam, Timidi magnam, & carnoſam; Illiberales paruam, Maligni, & ſimulatores habent faciem deorſum ſpectantem. Rixoſi planam abſq; tumore. Malemoregerati deformem, & obtortam. Inuerecundi longam. Simplices valde minutam, & rotundam. Audaces longam, & macilentam. Mendaces à fronte ad maxillas latiorem, & tandem Inuidi à maxillis ad mentum anguſtiorem faciem habent. Præterea color faciei rubeſcens obſeruatur in Verecundis, ſed quando genæ nimio rubore ſunt inſperſæ, amatores vini indicant. Obſcæni genas, & naſum rubore hepatico reſperſum habent. D

Color faciei varius eſſe ſolet.

Amplius faciem integrat mentum, quod etiam meditari debemus: quandoquidem mentum acutum, vt in cane, homines fideles denotat, paruum, & breue, vt in ſerpente, homines inuidos, & immites. Nam mentum quadratum in hominibus virtu-

tum

rum prope omnium desiderio flagrantibus conspicitur. Mentum longum, & circa partem inferiorem acutum homines versipelles designat, & rotundum effæminatos. Si tandem intueamur carnem sub mento versus gulam cum fouea, hominem perniciosa libidine oppressum præsagiemus. A mento dependet barba, quæ copiosis referta pilis ad melancholicos spectat. Sin fuerit rectè formata optimam hominis temperaturam demonstrat; nam in barba inconcinna, & informi totum oppositum contingit. At mulier barbata à rei venereæ proluuio non poterit abduci. Ideo constat adagio. Mulierem barbatam eminus esse salutandam. *Barba qualis.*

E Iam tempus est, vt ad partes inferiores per collum, & pectus descendamus. Nam collum crassum est in homine forti, gracile in debili, & effæminato. Si collum fuerit crassum, & carnosum, vt in tauris, homines ostendit iracundos; moderatum, quale Leonum, magnanimos, longum, & gracile, quale Ceruorum, timidos, & tandem collum perbreue, quale luporum, dolosos demonstrat. *Colli varia qualitates.*

Pariter pectus magnum, & rectè formatum obseruatur in hominibus robustis. Amplum in fortioribus. Si fuerit pilosum, quale auium homines animosos quidem, sed instabiles significat. Pectus absq; pilis timidos, & molles ostendit. Pectus valdè carnosum ignauos, & indociles. Sed interstitium à iugulo ad stomachum maius, quàm ab extremitate thoracis ad vmbilicum, homines prudentes præsagit. Mammæ autem pingues, & deorsum pendentes in hominibus tantùm effæminatis conspiciuntur. Tandem si in parte sinistra pectoris caro appareat crassa, & eleuata cum F næuo, vno, vel pluribus pilis referto. Ptolomeus inde honorem, & diuitias prædicebat. Si in parte posteriori pectoris consideretur metaphrenum, siue interscapilium, hoc vel erit magnum, rectè formatum, & minimè carnosum, & tunc virorum robur indicabit. Vicissim quando erit paruum, & informe, tunc ad homines molles, & fæminas attinebit. Si fuerit curuum cum humeris ad pectus, contaminatos mores ostendit. Si fuerit supinum, quale equorum, dementia in subiecto dominabitur. Similiter humeri magni sunt fortes, parui debiles, & tales sunt fæminarum, & hominis delicati. At humeri eleuati ad insidiosos, & lati ad viros fortes, & acuti ingenij pertinent. Hinc etiam colligendum est costas amplas esse in hominibus validis, & angustas in mollibus, & delicatis. Item tumor circa costas loquacitatem, & stultitiam arguit. *Metaphrenũ siuè interscapiliũ.*

G De humeris vlnæ dependent: ideo qui has adeo longas habent, vt manibus genua absq; corporis curuatura tangere possint, sunt viri fortes, sed huiusmodi homines sunt rari: plures sunt qui has habent mutilas, & hi pessimi, & maleuoli esse perhibentur. Adamantius notat esse aliquos, qui comedendo caput potius manibus, quàm manus capiti admoueant, & hos malis imbutos moribus esse iudicat. Digiti manus si quodammodo coalescere videantur, pertinent ad intemperatos, si breues fuerint, & erecti ad temerarios. Pollex intra manum clausus, auaritiæ est indicium. Digiti valdè longi, & delicati stultitiam significant. Magni tandem, & rectè formati optimam corporis constitutionem arguunt. Digitorum vngues lati, albi, & subrufi, in viris robustis, angusti, & oblongi in sæuis hominibus obseruantur. Quando obliqui fuerint more auium, impudentes, & rapaces significant. Vngues exigui ad veteratores, elati, & albi ad delicatos attinent. Ex vngue subtili lucido, & subrubri coloris, acumen ingenij possumus argumentari. Præterea asperitas, & rotundi-H tas eorumdem homines in luxum procliues, breuitas verò malignos designat. Item vngues punctis albis signati in hominibus decenter natis, & punctis nigris insigniti in Inuidis conspiciuntur. *Humeri quales.* *Vngues quales.*

Regio ventriculi pinguis indicat fortes, minimè pinguis molles, venter prominens edaces, paruus, & eleganter formatus, ingeniosos, valdè pilosus infra vmbilicum, loquaces demonstrat. Si longum fuerit interstitium ab imò pectore ad vmbilicum, ad homines voracitati seruientes pertinebit. Sin fuerit æquale optimam constitutionem arguet. Item hyppocondria gracilia, & pressa, qualia sunt ranarum, in hominibus timidis obseruantur. Si carne fuerint referta, indociles denotant. Pecten valde pilosum non modò fœcunditatem, sed libidinem etiam immoderatam ostendit: quando est pilis nudum castitatem arguit. Ossa anchæ prominentia fortitudinem, gracilia, vt in fæminis, debilitatem, designant. Coxæ torosæ, sunt fortes, *Ventriculi regio qualis.* *Coxarum cõditiones.*

carno-

carnosæ verò molles, & delicatæ. Item nates acutæ, & osseæ sunt robustæ, carnosæ, & pingues, effæminatæ. Nam exiccatæ, vt in Simijs, ad malemorigeratos spectant. Genua gracilia monstrant timiditatem, curua, in parte anteriori, quibus fæminæ plerumq; sunt refertæ, effæminatos, pinguia timidos, & liberales, macilenta robustos, & audaces significant.

Succedunt crura, quæ pilis pluribus referta in hominibus luxu perditis conspiciuntur. Hæc crassa, & torosa hominis fortitudinem comitantur. Neruosa verò, & subtilia, vt in auibus, libidinem arguunt. At suræ crassæ ad intemperatos, molles autem ad effæminatos attinent. Quando suræ moderatæ, & recte formatæ fuerint, ingeniosos homines ostendunt. In fine cruris est talus, qui neruosus, & latus in robustis, carnosus in fœminis, & hominibus delicatis conspicitur. Sin huiusmodi partes fuerint longæ, & carnosæ, amentiam, sicuti calcanea gracilia timiditatē demonstrant. Reliquum est, vt de pedibus nonnihil dicamus, quia absurdum quodammodo videretur phisionomiam pedis sicco pede transire. Pedes igitur magni, & rectè articulati spectant ad robustos, angusti, & parui, quales sunt fœminarum, ad molles, & delicatos. Planta pedis minimè concaua, sed ita plana, vt toto vestigio terram tangat, iuxta doctrinam Aristotelis, homines versutos denotat. Pedes crassi, & carnosi in hominibus fatuis, crassi, & breues in debilibus, graciles, & breues in malignis, valdè prolixi in dolosis, carnosi, & duri in hebetibus, parui, & pulchri in fornicatoribus conspiciuntur. Tandem pedum digiti, & vngues curui, vt apparent in auibus, ad homines inuerecundos, vngues subtiles, & benè colorati ad homines honesto loco natos, & digiti vincti, vt in coturnicibus, ad pauidos referuntur.

Crura. *Sura.* *Talus.* *Pedes.* *Lib. 1. de hist. Anim.* *Pedis digiti.*

A B

Amplius à colore, à motu, & à varijs actionibus totius corporis, mores ad physionomiam attinentes elicere possumus: nam color totius valde niger, vt in Aethiope, necnon pallidus spectat ad meticulosos, sicuti peralbus, qualis fæminarum, ad Pusillanimes, fuscus ad Robustos, flauus, vt in Leone, ad Generosos. Rufus vt in Vulpe, ad Versipelles, & Ingeniosos, mellinus ad pigros, & flammeus ad Maniacos.

Color cutis.

Insuper homo ceruice inflexibili, pede instabili, naso contumeliam spirante, risu petulante, oculos modò huc, modò illuc dirigens, consensum, & negationem simul proferens, rationem nulla ratione consistentem habens, cum inordinata interrogatione, & responsione minimè congrua, est, inquam, homo, in cuius animum tanquam in cænosam latrinam omnia flagitia confluunt, & talem Gregorius Nazianzenus Iulianum Apostatam delineauit. Homines postea humeris incuruis gradientes, vt Leones, sunt elati animi, qui cruribus, & pedibus conuersis ambulant, sunt molles, tanquam fæminæ; qui corpore, in gressu se contorquent, sunt Adulatores; qui tandem ad dextram inclinant progrediendo, ętatem luxu perditam degunt. C

Gressus.

Ad finem sunt nonnulli, qui ex Physionomia capitis, oculorum, staturæ, & similium, Planetam genituræ dispositorem cognoscere profitentur: nam Georgius Venetus hominem formosæ, & mediocris staturæ, cum oculis subnigris ad magnitudinem tendentibus, capillis flauis, cum aliqua caluitie, & dentibus incisorijs iustò longioribus refertum contemplatur; sicq; Iouem huius genituræ dispositorem fuisse attestatur. Deinde virum fidelem, iustum, honestis moribus imbutum, & parētibus obsequentem meditatur; hincq; Iouem in genitura benè dispositum arguit. Postea considerat rubeum hominis colorem, cum oculis varijs ad citrinum tēdentibus, necnon barbam capillos, cæterosq; pilos cum obscuritate densos, & crassos, staturam mediocrem, faciem rotundam, & quibusdam maculis respersam, nares amplas, aspectum horridum, & dentes iustò longiores; tuncq; Martem in genitura dominatorem constituit. Idem Georgius Venetus ponderans hominem longam faciem habentem, cum oculis inæqualibus, iunctis supercilijs, varijs insignitū maculis, dentes turpes, pilos nigros, & raros, Saturnum genituræ dispositorem fuisse existimat. Alia multa huius generis apud prædictum authorem legenda sunt. D

Planetarū cognitio in Genituris.

Ad Physionomiam duo alia obseruatione digna essent referenda. Primum esset Metoposcopia, quæ ex contemplatione linearum frontis coniecturam diuinationis facit; quia frons ab aliquibus speculum totius vitæ fuit appellata: quandoquidem in ira, & in alijs animi perturbationibus, varij in frōte motus apparēt: quamobrem

Metoposcopia quæ.

iusta de causa Cicero frontem animi ianuam nuncupauit. Metoposcopi igitur lineas
frontis ætatibus hominum assignatas meditantur, quæ si benè dispositæ, & minimè
intercisæ appareant, totum ætatis cursum fælicem, & quietum prænunciant, & to-
tum oppositum prædicunt, quando lineæ frontis obliquæ, rugosæ, & ineleganter
locatæ fuerint. Id autem breuitati studentes consultò omittimus. Alterum consi-
deratione dignum esset præsagitio ex vnguibus, sed quoniam clarissimus vir Ca-
millus Baldus nostræ ætatis Philosophus non vulgaris dum adhuc inter viuos esset,
librum de hoc præsagio typis mandauit: idcirco hoc ommisso ad vlteriora acce-
E demus.

MORES.

VM variæ, & ferè infinitæ Orbis terrarum sint Nationes, innumeras
etiam hominum consuetudines affirmare poterimus: cum vulgò tot
mores, quot Nationes esse perhibeantur. Sed augetur difficultas,
quoniam mores antiqui in dies obsolescunt, & noui, ob diuersæ gen-
tis commercium, ritus semper introducuntur. In hoc arduo negotio *In lib. de*
si consulamus Hippocratem, is à natura loci, & habitationis, mores hominum colli- *Aere, aquis,*
gere videtur; dum in hominibus campestribus mitiores contemplatur mores, quàm *& locis.*
F in montium incolis: immò habitantes montem orientalem, & septentrionalem mo-
ribus fæmineis imbutos esse existimat; & partem montium oppositam colentes mo-
ribus ferinis refertos esse opinatur. Maris, & Regionum finitimarum accolas, mer-
catores, necnon artis nauigandi, & natandi peritos constituit.

Astrologi aliter mores gentium inuestigant, dum morū diuersitatem varijs astro-
rum naturis; quibus subiacent Nationes, assignant. Ideò Britannos, Germanos, & *Mores homi*
habitantes Galliam Narbonensem in potestate Arietis, & Martis cōstituentes, mo- *num iuxta*
ribus trucibus insignitos esse prædicant. Italiam, Apuliam, et Galliā Cisalpinam *mentē Astro*
subditam Leoni, atq; Soli referunt: idcircò benignos mores in his contemplantur *logorum.*
Hetruscos, Cæltas, & Hispanos ad Dominium Sagittarij, & Iouis reducunt: qua- *Italia.*
propter libertatis, simplicitatis, & mundiciæ amatores esse statuunt. Maritimis lo-
cis minoris Asiæ, Cycladibus Insulis, & Cypro Taurum, & Venerem præficiunt,
G consequenterq; in illis mores voluptuosos obseruant. Græcos, & Cretenses do- *Grecia.*
ctrinæ cultores prædicant, quoniam Virgini, & Mercurio subditi sint. Macedones,
Thraces, & Illyrici, cum Capricorno, & Saturno subiaceant, à mansuetudine mo-
rum alienos esse pronunciant. Parthia, Media, & Persia, ob Iouis, & Veneris do-
minium eleganti vestitu vtuntur, & delicijs victus indulgent. Assyria, Babylonia,
& Mesopotamia, sub potestate Virginis, & Mercurij in mathematicas incumbunt
disciplinas. India, Ariana, & Gedrosia Saturno subsunt: quocirca Incolæ non so- *India.*
lum informes, sed etiam moribus ferinis sunt imbuti. Iudæi, Cælesyrij, & Idumei
ad dominium Scorpionis, Arietis, atq; Martis reducuntur: vnde insidijs, audacia, &
impietate sunt noti. Phœnices, & Chaldei sub Leone sunt, & Sole, hinc simplici-
tate, humanitate, & Syderum obseruatione delectantur. Arabia fælix alit homines *Arabia.*
H dexteritate, & liberalitate vitæ vtentes, quia Sagittario, & Ioui subesse dicuntur.
Armeni, & Hyrcani cum nobiles habeant mores, ad Geminos, & Mercurium refe-
runtur. Bactriani, & Caspij vnà cum Scythis Libræ, & Veneri obediunt: qua de re
musicæ, & delicijs indulgent. Sauromatæ, Oxianæ, vel Oxolæ Aquario, & Satur-
no obtemperantes, ferocia minimè carent. Phryges, Bithyni, & Colchi ad Can- *Phrygia.*
crum, & Lunam spectant: hinc leues, & effæminati esse feruntur. Syria, Comage-
næ, & Cappadocia, cum subsint Scorpioni, & Marti, improbis moribus abundant,
& magnos labores patiuntur. Lydia, Cilicia, & Pamphilia ad Pisces, & Iouem per-
tinent; sic enim ad merces incumbunt, & quoslibet contractus facilè amplectuntur.
Cancer, & Luna Numidis, Carthaginensibus, & Afris dominantur, illosq; à Com-
mercijs minimè alienos reddunt. Incolentes Mauritaniam, & Getuliam, Scorpio- *Maurita-*
ni, & Marti obsequuntur: propterea moribus bellicosis imbuti, & carniuori sunt. *nia.*
Nasamones, & Garamantes Piscibus, & Ioui sunt subditi; ideoq; moribus liberali-
bus,

bus. & conſilijs ſcatent, necnon Iouem Amonem, nempe in ſimulacrum Arietis fi-ctum venerantur. Marmaricæ, & inferioris Aegypti incolæ Geminis, & Mercurio adſcribuntur: vnde prudentia præſtant, & Magi cognominantur. Qui colunt Thebaida, & Troglodyticam, Libram, & Venerem agnoſcunt; propterea in ſententijs mobiles ſunt. Azani Aquario, & Saturno attribuuntur; ſicq; mores ferinos exercent, & vitam ruſticam degunt. Qui plura huius generis ſcire cupit, Aſtronomos, & præcipuè Ptolemeum petat, qui fuſius de hac materia pertractauit.

Lib.2.de Iudicijs. Cæterùm ſi peculiares Priſcorum mores meditemur, prima facie incidemus in eorum volumen, quod nil aliud erat niſi oblonga membrana opiſtographa minutiſſimè perſcripta, quæ intra thecam ligneam torno pereleganter elaboratam, aduerſus pul-

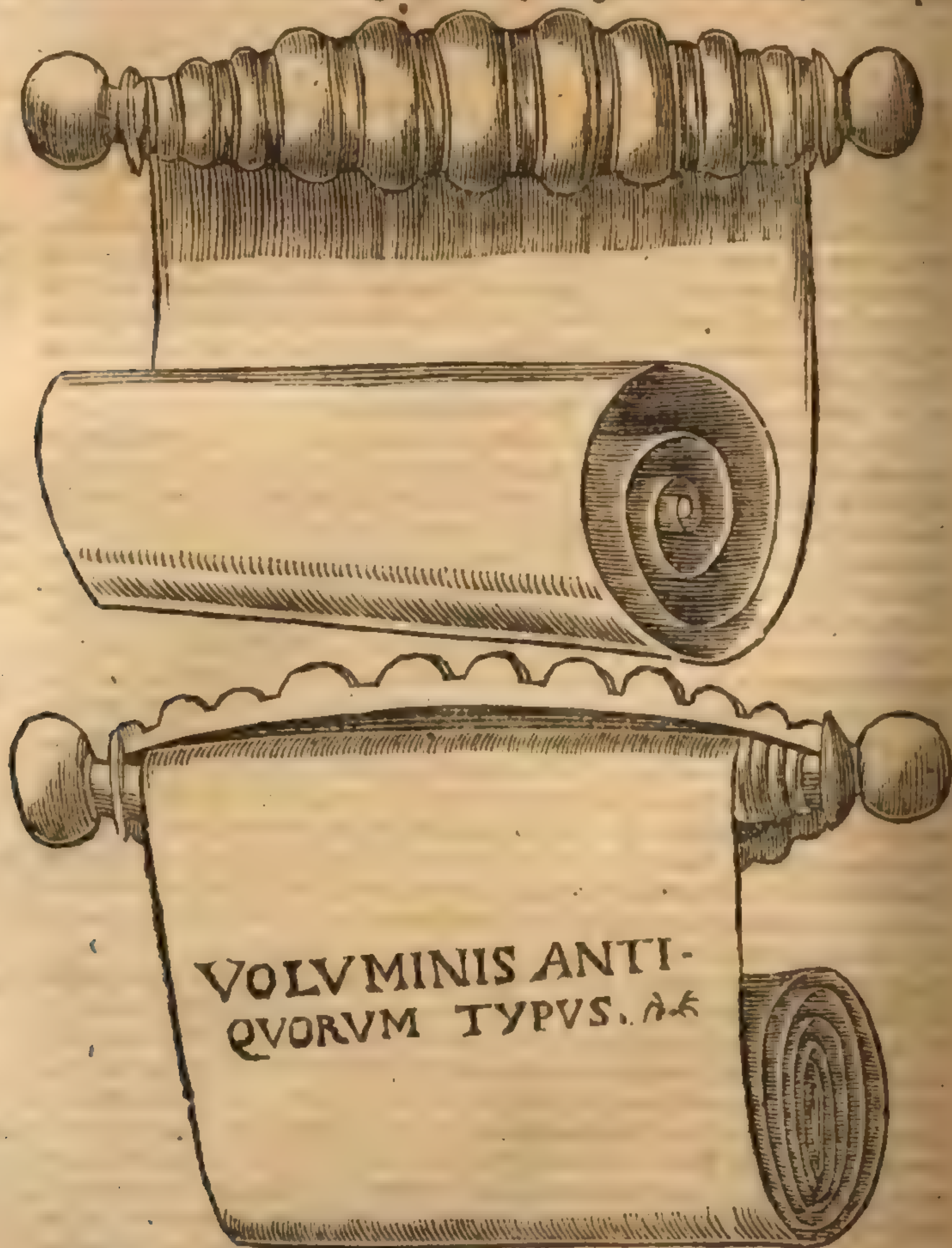

ueris,

ueris, & aeris iniurias inuoluebatur; ideoq; volumen fuit nuncupatum: hanc pariter chartam pergamenam Lector ex theca diligenter extrahendo explicabat. Simile Antiquorum Volumen litteris græcis exaratum in Muſæo Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis ſeruatur; huiuſq; iconem ex vtraq. parte delineatam exhibemus, cuius loco hodie libris papyraceis vtimur.

Priſcis etiam temporibus conſuetum erat Dijs, operto capite ſacra fieri; vt longè inæquali honore Dij, atq; homines afficerentur; namq; in honore alicui exhibendo, caput aperiebatur, vt omnia honorantis honorato aperta eſſent. Pariter apud Antiquos, ex Varrone, dextram iungere dextræ, ſalutationis fuit indicium, qui ritus ad noſtra vſq; penetrauit tempora: immò, ex Cornelio Tacito, mos fuit quorumdam Regũ gentis barbaræ apprehendere dextras, quoties in Societatem coirent, pollicibuſq; vinctis, & vulneratis, cruorem viciſſim inde emanantem lambere. Inſuper olim manus ſublata, & potiſſimũ in allocutionibus militaribus conſenſum, & approbationem indicabat; ſed hic ritus primum apud Hebræos fuit obſeruatus, quoniam legitur in Leuitico, quòd Aaron tollens manũ populo benè precatus eſt. Rurſus porrectæ in Cœlum manus adorationem ſignificabant, veluti etiam manus auerſa ad oſculum expoſita. Quapropter ſcribebat Plinius quamdam eſſe in dextra religionem, quia oſculis auerſa peteretur. Fuit etiam inſtitutum in Veterum religione, Sacerdotes euiratos perpetuæ Deum matris ſeruituti addictos eſſe, vt oſtenderent, qui parentum nomen violaſſent, eo ſupplicio eſſe puniendos, ne vnquam parentes fieri poſſent, ſicq; eorum fronti nota ingrati animi erga parentes inuſta foret. Id expreſſit Lucretius hunc in modum.

Salutationis ritus. *Manus ſublata quid denotet.* *Manuum oſculatio.*

Gallos attribuunt, quia nomen qui violarint
Matris, & ingrati genitoribus inuenti ſunt,
Significare volunt indignos eſſe putandos,
Viuam progeniem qui in oras luminis edant.

Crediderunt etiam Priſci ſcelus eſſe quoddam inexpiabile, tumulos defunctorum violare: quapropter legem poſuerunt, locum eſſe ſacrum, vbi humana cadauera conderentur; idcirco dicere ſolebant, minxiſſe in patrios cineres, cui omnia ſiniſtrè contingebant.

Cæterùm ad conſuetudines magis peculiares cuiuſcumq; Nationis accedendum eſt, nam præcipuas tantummodo memorabimus. Inprimis Aethiopes antiqui Solem orientem adorabant, & occidentem diris imprecationibus inſectabantur, defunctos in profluentem proijciebant. At nuperi Aethiopes ſuum Regem Præteianum, tanquam Sacerdotem venerantur. Aegyptij ſacrificantes, alta voce, & populo audiente, ſecundam valetudinem Regi præſenti precabantur, varia animalia adorabant, & morbos ſolo vomitu, & ieiunio curabant, domorum ædificia negligebant, ſepulcra verò ſumptuoſa magnificentia extruebant, vt hæc ſempiternas defunctorum ædes eſſe oſtenderent. Deinde in cœnis ingenti epularum apparatu inſtructiſſimis ſimulacrum mortis ab aliquo circumlatum oſtentabatur his verbis.

Aethiopes. *Aegyptij.*

Contuere hoc, quid ſit, genio tantumq; vacato,
Quàm lubet: huic fies, tu ſimiliſq; ſemel.

Sed omnium pulcherrima conſuetudo eſt, quando Aegyptij Niloſcopio alluuiem Nili metientes prædicunt. Habent igitur in quadam inſula Michias nũcupata foſſam decem, & octo orgyias altam, in cuius fundo ſubterraneus aquæ ductus fluit, ad perpendiculũ aquæ Nili correſpondens, præterea in eadẽ fouea erecta eſt columna inæqualibus octodecim orgyis diſtincta: quare aquam Nili in foueam per aquæductum deriuatam animaduertunt illi, quibus hæc cura data eſt, num ad primam, vel alteram columnæ diſtinctionem perueniat: namq; talem fore Nili inundationem præſagiunt; idq; ſtatim per pueros, vice præconum, in totam regionem emiſſos diuulgant. Quandoquidem longa edocti experientia obſeruarunt aquam ad decimam quintam orgyiam columnæ peruenientem, ob Nili inundationem, annum fore fœcundiſſimũ, ad duodecimã, mediocrẽ, & ad octauã, annonæ caritatẽ. Sin aqua ſuperans decimã quintã orgyiã, decimã octauã attingat, tunc metuunt, ne tota Aegyptus inundatione abluatur, quæ poſtea per ſpatiũ dierũ octuaginta perdurare ſolet. Verùm vt id manifeſtius appareat, Niloſcopij figura exhibetur.

Nili inundatio.

Nilo-

Niloſcopium.

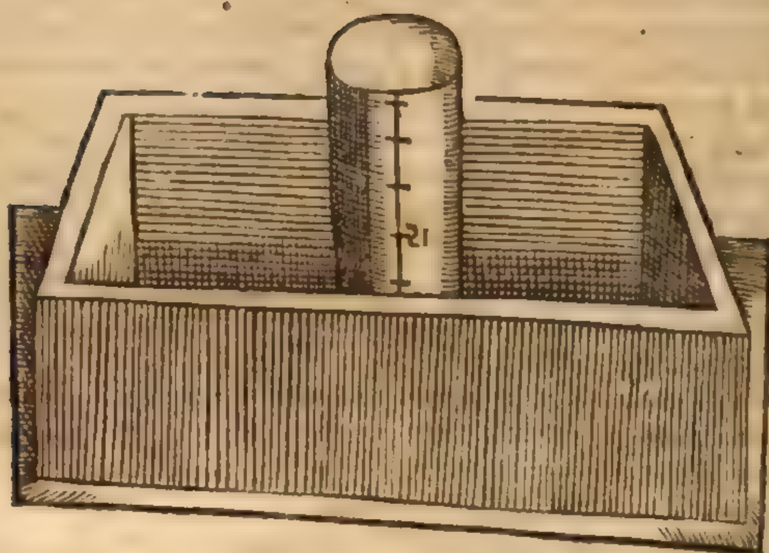

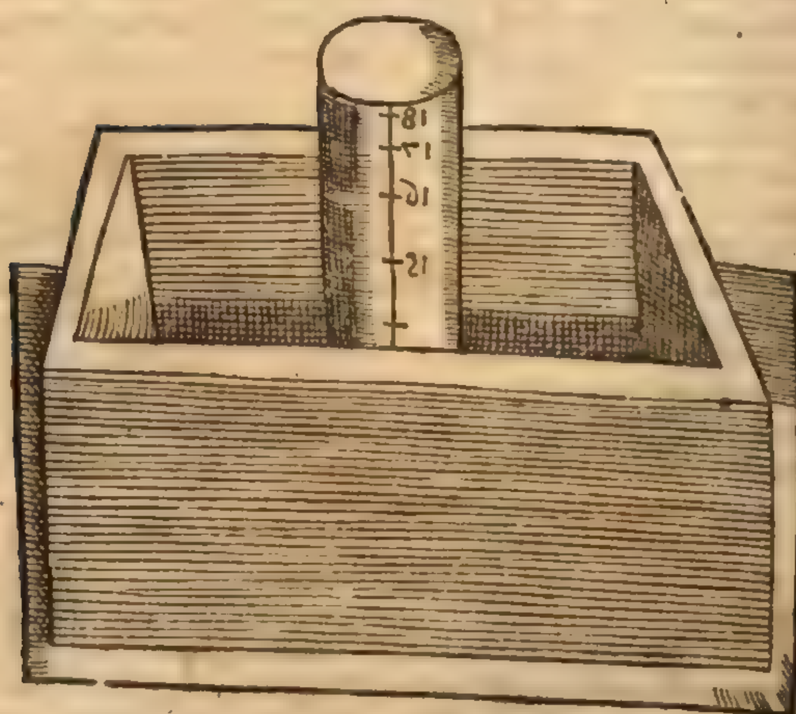

Pœni, & cœteri populi Africæ sacrificantes pecudis aurem tanquam primitiam præcidebant, eaq; super ædes proiecta, ceruicem auertebant, deinde Soli, & Lunæ immolabant. In Africa etiā erant populi ῥιζοφάγοι radicibus arundinum victitantes; Item Cynecci Feras timentes, propterea in arboribus fabricabant; insuper ἀκριδόφαγοι locustis vescentes, Cynnaminij syluestriū copiam canum nutrientes, de quibus in Rubrica differentiarum actum fuit. Lotophagi cadauera parentum in mare abijciunt, & nil curant, ex Cælio, si cadauera igne, terra, vel aqua, absumantur. Psylli Austrum ventum suæ regioni noxium; sumptis armis tanquam viuum aliquem hominem insectabantur. His adduntur ἰχθυοφάγοι piscibus solùm viuentes; necnon Amazones mulieres bellicosæ, quæ mammas inurebant; cū eas ad præliandum impedimento esse iudicarent. *Populi Rizophagi vbi.* E *Ichthiophagi.*

In Asia sunt populi ὀφιοφάγοι, qui serpētes comedūt, Nabathei omniū cōtinentissimi, & in quærendis opibus mira vtentes industria. Panchaia alebat Sacerdotes, quibus sacrum exire locum non erat concessum. In Assyria fuit hæc consuetudo, vt supplices post tergum manus reiectas, & connexas ferrent; reliqui annulū signatorium habent, & sceptrum eleganter fabricatum in propatulo gestant. Chaldei mundum æternum prædicarunt, & ex syderibus futura prædixerunt. Iudæis Sabbathum erat sacrum, & victima nonnisi annicula, & mascula immolabatur; deinde lege cautum erat, ne hostis insepultus relinqueretur. Medi sagittandi, & equitandi studio delectabantur. Parthi non alia carne, quàm venatu petita vescebantur. Persæ Solem in primis, deinde Lunam, Venerem, Ignem, Terram, Aquam, & Ventos venerabantur, & sacra non in aris, sed in excelso loco, & subdio peragebant; immò, ex Cicerone, defunctos cera circumlinibant, vt diutius seruarentur. Hyrcani non ad alium vsum canes alebant, nisi vt mortuos vorarent. *Iudæorum ritus.* F *Cadauera cera circumlinita.*

In India victimas non iugulabāt, sed præcluso spiritu necabant, vt quid integrum Deo offerreretur. Alij Indi homines semiuiuos cremabant, quoniam fati diē præuenire quid excelsum, & diuinum esse opinabantur. Alij tot pisces in sepulchra proijciebant, quot hostes interfecissent. Apud Indos Coybæ, mendaces capitali iudicio puniebantur. Comanenses Indi tutissimo pacto Medicis vtebantur: nam Medicus primùm diligenter animaduertere debebat, cuius ægrotantis curam admittere vellet; siquidem, ægro sanitati restituto, Medicus liberali, & egregio præmio donabatur; sin obibat, Medicus nulla mercede recepta, occidebatur. Alij nefando pollutos scelere, ad muliebrem conditionem damnabantur, nēpe ad colum, & ad coquinam, cum deinceps nullus alius vsus, nisi fæmineus illis permitteretur. Mexicano Regi, qui ob paupertatem aliud tributum soluere nō poterant, singulis annis, sacculos pediculis plenos ad aulam deferebant. Item lex quædam Peruana pro egenis iubebat, claudos, cæcos, mutos, senes, & ægrotos publico censu ali, & ad conuiuia publica adduci: immò alia lege cautum erat, reseratis foribus, mensæ accumbere, vt Conuiuæ à ministris publicis visitari commodius possent. Insuper Andaganillæ populi (referente Eusebio Iesuita) suggestionibus Dæmonū inducti Pilatum verum Deum apppellantes adorabant, quia Christum Deum Christianorum necare potuerit. Iuxta litora Sinarum, simulacra colossea ex duriori lapide fabrefacta erigebantur tantæ magnitudinis, vt eminus per multa milliaria conspicerentur, & Pagodi Chinenses appellabantur, veluti apparet in hac icone. *Indorū varij ritus.* G *Mixicanus mos obseruandus.* *In hist. nat.* H

Pagodus Chinenſis.

Placuit etiam exhibere ſimulacrum Regis Sinus Magni Antongil, qui nigrī eſt coloris, capite duo geſtat cornua more Diaboli, & circa brachia multas armillas æneas. In hac eadem tabella conſpicitur icon viri militaris eiuſdem regionis gerentis haſtam ferro duarum ferè orgyiarum munitam, necnon parmam ligneam glandibus tormenti manuarij minimè reſiſtentem.

Rex sinus Antongil.

Miles sinus Antongil.

In figura subsequenti intueri licet Sumatræ gubernatorem paruos oculos habentem, magnas palpebras, pilos barbæ paucos sub ore, turcico more vestitum, & cidarim capite gestantem. Præterea ibi licet etiam contemplari vestimenta Lusi-

tanorum in Vrbe Bentam vera piperis patria degentes, qui Batauis in Indiam orientalem nauigantibus primi obuiam venerunt.

Amplius additur icon, in qua licet prima facie intueri hominem Chinensem ad Vrbem Bentan accedentem, cum vasis porcellanicis venalibus, & pluribus alijs, nimirum serico cuiuscumq; coloris eleganter præparato. Gens enim hæc est industria, & ex China non solum prædicta, sed etiam Moschum, Zibettum, Ambram, Argentum viuum, Plumbum, Cuprum, Pugiones; & alia arma venalia defert: deinde licet conspicere virum Iauanum, nempe ex Iaua insula, linteo gossypino circumdatum,

datum, qui pugione flammiformi munitus multam præ ſe fert audaciam. Huiuſmodi gens plura vaframenta ſemper machinatur, & inanibus promiſſis homines ludificant. Tertio loco conſpicitur mulier Iauana ad forum Vrbis Bentan proficiſcens, vt orizam emat, quam manu eleuata portat, quod admirandum, & viſu pulchrum videtur.

Homo Chinenſis

Vir Iauanus

Mulier Iauana.

tanorum in Vrbe Bentam vera piperis patria degentes, qui Batauis in Indiam orientalem nauigantibus primi obuiam venerunt.

Amplius additur icon, in qua licet prima facie intueri hominem Chinensem ad Vrbem Bentan accedentem, cum vasis porcellanicis venalibus, & pluribus alijs, nimirum serico cuiuscumq; coloris eleganter præparato. Gens enim hæc est industria, & ex China non solum prædicta, sed etiam Moschum, Zibettum, Ambram, Argentum viuum, Plumbum, Cuprum, Pugiones; & alia arma venalia defert: deinde licet conspicere virum Iauanum, nempe ex Iaua insula, linteo gossypino circumdatum,

datum, qui pugione flammiformi munitus multam præ se fert audaciam. Huiusmodi gens plura vaframenta semper machinatur, & inanibus promissis homines ludificant. Tertio loco conspicitur mulier Iauana ad forum Vrbis Bentan proficiscens, vt orizam emat, quam manu eleuata portat, quod admirandum, & visu pulchrum videtur.

Homo Chinensis

Vir Iauanus

Mulier Iauana.

L.1.genial. dier.cap.26 Scythæ cranijs humanis, defunctorum ſuorum honoris gratia, inter epulas, pro poculis vtebantur; & illorum Rex, vt ſcribit Alexander ab Alexandro, abſcindebat illius aurem, quem ſummo amore proſequebatur. Tartari Idola quædam ex lana, & ſerico ad formam humanam effigiata ex vtraq; parte tentorij, tanquam pecudum ſuorum cuſtodes appendunt; & ob lignorum inopiam ſtercoribus boum exſiccatis ignem fouent. *Turcarum mores.* Turcæ in ſuo Alcorano legem ſcriptam habent, ne quis ſub capitali pœna, de eorum lege diſputare velit, & diem Veneris tanta religione, quanta Iudæi Sabbathum colunt.

In Græcia (ſi de Europeis populis ſermo fiat) tres leges à Cecrope in placationem Neptuni latæ fuerunt in mulieres, à quibus ſuffragijs Mineruæ fuit poſthabitus: nimirum ne mulieres vnquam Senatum ingrederentur, ne vlla earũ maternum nomen ſibi arrogaret, & ne quis illas Athenæas, ſiue Athenienſes, ſed Atticas appellaret. A *Mulieribus nuptis, & nubilibus, quid agẽdũ.* Apud Lacedæmonios ſtatutum fuit, ne puellæ inuptæ velata facie in publicum prodirent, & ne nuptæ, nonniſi faſcijs tecto vultu, domo egrederentur. Deinde Lacedemoniorum quiſquis graui vti debebat oratione, iucundam, breuem, & ſententijs non carentem pronunciabat: itaut deinceps in prouerbium abierit, facilius homines poſſe philoſophari, quàm ſermonem laconicum imitari. *Sermo laconicus.* Cretenſes in publicis gymnaſijs pyrrhichiam ſaltationem exercebant, quæ flexionibus corporis fiebat, vt plagæ, & tela melius euitarentur. Thraces nonnulli, tempore tonitruum, & fulgurum, ſagittas in Cœlum iaculabantur Deo miniſtrantes, quia nullum præter ſuum, eſſe arbitrabantur; & quoniam ſinguli vxores ducebant plures, defuncto marito, coram Iudice, illa eligebatur, quæ præ cæteris à viuente marito magis diligeretur: B hæc enim poſtea mactabatur, & vnà cum coniuge humabatur, alijs vxoribus id pro inſigni calamitate lugentibus. Olim Conſtantinopoli, ex Iſidoro, inualuit hic vſus, vt primo die, quo capiti Imperatoris corona Cæſarea imponebatur, ad eum Cementarius cum tribus marmorum ſpeciebus accederet; his verbis.

Elige ab his ſaxis, ex quo Auguſtiſſime Cęſar,
Ipſe tibi tumulum me fabricare velis.

In Ruthenia Vrbs Regia Moſcouia dicitur, in cuius foro lapis eſt quadratæ formæ, quem ſi quis aſcenderit, nec inde vlla vi auelli poſſit, principatum vrbis adipiſcitur: *Moſchouitę.* quamobrem de hoc inter ciues ſæpiſſimè pugnatur. Moſchi igitur populi, Italis Moſchouitæ appellati hodie quamdam Crucem ligneam varijs Sanctorum iconibus decoratam collo ſuſpenſam gerunt, cuius veram effigiem ab vtroq; latere delineatam hic exhibemus. C

Crux

Crux lignea Moscouitarum.

Lituani olim colebant ignem, immò ex eodem varia captabant auguria, deinde Solem specie mallei ferrei, tanquam Ducem habebant. In Prussia,& Liuonia, singulæ familiæ focum,& domum sacram in Syluis habebãt, vbi suorum cadauera defunctorum, vnà cum equis, sellis, & pretiosiori vestimento comburebant. Poloni sunt viri prudentes, & multa comitate hospites prosequuntur. In Hungaria, *Hungaria.* quando causa erat anceps, nec aliter dirimi poterat, ferro decernebatur; nam actor, & reus coram Iudice præliabantur ille autem victus esse dicebatur, qui limites exibat, quibus pugnæ locus circumscribebatur. Bohemi defunctis paren- *Bohemia.*
G tare vanum esse arbitrabantur: Germanorum Magistratus nihil, nisi armis instructus aut publicè, aut priuatim peragebat. Hodie quodcunq; laboris fastigium attingere posse Germani perhibentur, ideo ad rem quidam canebat.

Germani possunt cunctos perferre labores,
Verùm vtinam possent tam benè ferre sitim.

Saxones duriori vtebantur cibo, & quod per hebdomadam comedendum erat, die Solis colligebatur; suos infantes: non pulte, sed alimento solidiori, ore prius nutricis leuiter attrito cibant, quia postmodum crescentes validiores esse creduntur. In plerisq; Franconię locis, Virgines quotquot per anni curriculum, choreas *Franconia.* frequentauerint, à iuuenibus, die cinerum congregantur, & cum tibicine ad flumen, vel lacũ trahuntur:quare autẽ id fiat,opinatur Ioannes Bohemus sic expiari illas,quæ festis diebus contra præceptum Ecclesiæ, à leuitate sua non abstinuerint.

H In Sueuia hũc habebant sacrificandi ritum, vt omnes eiusdem sanguinis populi, statuto tempore, in syluam se conferrent, & cæso homine publicè celebrarent, & talem habebant huic loco reuerentiam, vt nemo in illum,nisi vinculis ligatus ingrederetur.Gothi quoq;siue Getæ, hominem sorte immolandum in fonte submergebant. Sed Massagetæ, nempe Graues Getæ morbo aliquo peremptos canibus obij- *Getheę sunt* ciebant deuorãdos,sed in prælio mortuos præstantissimo honore tumulabant.Tha- *Gothi.* litarum mulieres,ex Procopio, infantes lacte non alebant,sed fœtum mox editũ, & *Lib.2. de* pelle inuolutum de arbore suspendebant;postea cerebellis, & medullis Ferarũ iden- *bello Gothorum.* tidem cibabant;nam ipsę ob puerperiũ in lecto minime decumbentes,ad consuetas venationes vnà cum viris reuertebantur. His addimus venatores quosdam Plagæ Septentrionalis, qui pileo turcico tecti, & calopodijs quadratis induti,cõtis apros, & sagittis capreolos venantur.

Vena-

Venatores plagæ Septentrionalis.

Bauari hanc legem posuerunt de canibus, vt qui canem venaticum furatus fuerit, ipsum, aut similem redderet, & sex solidis componeret; pastoralem tribus. In Carinthia quoties nouus Princeps regimen Reipublicæ subibat, hæc solemnitas nusquam alibi audita seruabatur. Latissimum pratum marmoreus occupabat lapis, quem die creationis noui Principis, rusticus quidã, cui per suæ stirpis successionem id contingebat hæreditarium, ascendebat, cũ boue fœta nigri coloris ad dextram, & equa ad læuam, frequenti hominum cuiuscunq; generis corona stipatus, ex aduerso futurum Principem Pastoris habitu indutum, & purpuratorum multitudine associatum aduenientem alta voce interrogabat: quis est hic, qui tam superbè E incedit? Respondebat hominum cætus Principem Regionis aduentare: tunc rusticus, iustus ne iudex? salutem patriæ quærens? liberæ conditionis? Christianæ pietatis cultor? clamabatur iterum, est quidem, & erit. Denuò rusticus ille dicebat, quonam iure ab hoc loco me dimouebit? tunc respondebat Oeconomus aulæ Principis, sexaginta denarijs hic locus abs te emitur, iumentaq; hæc erunt tua, manu ad bouem, & equam extensa, vestimenta à Principe exuta habebis, erisq; tum cum tua familia à tributo liber. Quibus dictis, rusticus ille manu malam Principis leuiter percutiens æquum iudicem esse iubebat, & præmio abducto, & Principe lapidem ascendente, loco cedebant. *Carinthiorũ mos in Principe eligẽdo.*

In Italia erant variæ hominum consuetudines; nam ex Crinito, Romæ olim neminem sepeliri licebat, nisi de republica optimè meruisset: deinde apud Romanos veluti etiam apud Græcos, in morte alicuius consanguinei, barbam, & capillos F ad grauem exprimendum dolorem tondebant. Hodie Itali Christianam pietatem colunt, & triplici iure Pontificio, Cæsareo, & municipali vtuntur. In Gallatia homines vini sunt amantissimi, & à mercatoribus merum delatum bibunt, sed paulò post somnum, vel insaniam incurrunt. Gallatarum nobiliores adeò longam fouent barbam, vt totum ferè corpus tegat, deinde pellibus luporum, vel canum induti sedentes in solo cænant. Prætermissis moribus priscis Galliæ, nunc digni obseruatione videntur illi nobiles, qui duodecim Pares Franciæ nominantur, quos, referente Ruberto, Carolus Magnus instituit, & secum in militiam ductos Pares cognominauit, quia æquali inter se dignitate decorati Regi adsisterent, neq; cuiuspiam, quam Senatus, nempe Parlamenti, iudicio obtemperarent, & Regi coronando adessent. Hispani quamuis in munditia victus sint elegantes, nihilominus in vno tantum imG mundi esse videntur, dum lotio vniuersum corpus abluunt, & eodem dentes fricãt, quoniam inde optimam valetudinem resultare opinantur. *Italorum victus.* *Galatarum Nobiles.* *Pares Franciæ qui.*

Lusitani varijs vaticinij ritibus vtuntur, in sacrificio extis diligenter inspectis multa coniectant: immò ex interaneis hominum maximè captiuorum plura diuinare profitentur. In Anglia vulgus ferum, & inhospitale est, mitior tamen nobilitas, aperto capite, alteroq; genu flexo hospites salutant. Prædictis addenda est cõsuetudo Insulæ Taprobanę in electione Regis, quoniam non Nobilium, sed cunctorum suffragia præualent: nam spectatum moribus virum, clementem, annis grauem, filiosq; non habentem eligunt. Immò si regnans filium sustulerit, illicò potestate exuitur, ne regnum fiat hæreditarium: deinde quadraginta rectores admittere debet, ne solus in caufis capitalibus, iudicare valeat. Quid si addantur nonnulli Floridensium mores. Rex enim huius insulæ in nouis nuptijs multas puellas congreH gat capillis sub occipite vinctis, & deinceps supra humeros sparsis, sub vmbilico lato vinciuntur cingulo, ex quo ab anteriori parte, quoddam veluti marsupium dependet ad pudenda tegenda, per reliquum deinde cingulum appensæ sunt formulæ ouales ex auro, & argento ad coxendices demissæ, vt strepitum in saltu excitẽt, dum encomia Regis, & Reginæ recitantur. Præterea de auribus perforatis vesiculæ piscium inflatæ rubeo colore tinctæ instar vnionum dependent. Idcircò mirandum est quemadmodum Gentes barbarę tam varijs inuentis sint referti. Hic dabimus iconem Reginæ insulæ Floridæ lectori ponderandam. *Taprobanæ mores.* *Floridensiũ mores.*

Regina Insulæ Floridæ.

Homo Syluestris.

Icon Regis Quoniambec.

Rex apud Cannibales.

Homines sylueſtres Americę. Præterea homines Americæ, Syluestres ab Andrea Teuetho nuncupati, nudi incedunt: non quia ibi deficiat materia, ex qua indumenta facilè parari possint, aut quia nimio Regionis calore premantur; sed quoniam facilius, & melius nudos se exercere referunt. Quapropter si quis subucula gossypina indutus, qua identidem delectantur, hostem eminus intueatur, repentè illam exuens ad certamen se accingit. Tradunt enim, vt inquit Teuethus, vestes illis impedimento esse, ne inimicum superare possint, imò hostibus adiumento esse, vt facilius præhendi valeant. Quocirca iconem hominis syluestris exhibemus capitio plumario tecti: hac enim ratione instructi, & baculo muniti ad bellum proficiscuntur. Etenim in Regionibus Americanis pulcherrimæ auium species peruagantur, quas Incolæ magni estimant; quoniam illas ter, vel quater singulis annis deplumant, & ex his peristromata, & potissimum capitia, pileos, & multa alia opera concinnant. A *Aues Americę quales.* Sunt huiusmodi aues pedibus, capite, & rostro Psitacis quàm simillimæ, & adeò familiares, vt circa tuguria Americanorũ tempus in omne versentur, & quamuis Vesperi ad syluas dormitum progrediantur, nihilominus, cum diluculat, ad Diuersoria Syluestrium reuertuntur. Irridet postea Teuethus illos, qui tales homines syluestres hirsutos prædicarunt; quandoquidem non solum glabri sunt, sed vilos aliqua in parte nascentes vnguibus euellunt, & hodie, referente eodem Teuetho, quibusdam volsellis vtuntur. *Populi audaces qui.* Postmodum hi populi ratione audaciæ, inter se discrepant, siquidem illi magis bellicosi sunt, qui litora maris incolunt, nam non modò hostibus, sed cæteris etiam adnauigantibus reluctari maximopere conantur, horumq; Rex lingua vernacula Quoniambec nominatur, longus pedes octo, & latus ad proportionem, quem Teuethus se vidisse in historijs narrat. B Huius Subditi staturam quoq; giganteam æmulantur, & ritu Cannibalorum humanis carnibus victitant, & cursu quamlibet Feram assequuntur. Huius Regis effigies repræsentatur.

Verum quoniam in tabula Americæ habetur icon Tarizich Regis apud Cannibales, qui populi sunt etiam Anthropophagi, decreuimus illius quoq; iconem in medium afferre, vt lector quamdam conuenientiam inter has duas icones meditari possit.

Idolum triceps.

Huic tandem Rubricę finem imponentes, Idolum triceps addimus, quod tanquam Deus in Laponia adoratur. Immò C regionis incolæ, animarum immortalitatem non prorsus ignorare perhibentur: In tabula Asiæ hæc figura sic delineatur. Hæc autem de moribus Gentium dicta sufficiant, qui plura, & magis diffusè scripta legere cupit, adeat illos Authores, qui non solum de moribus, sed etiam de varijs Nationum vestimentis verba fecerunt; vel potius canat cum Poeta hoc Distichon.

Non mihi tot mores numero comprehendere fas est, D
Addit enim cultus proxima quęq; dies.

AGNA-

AGNATIO, ET COGNATIO.

ONSANGVINITAS, & affinitas, seu agnatio, & cognatio, quarum prima lineam rectam, & altera transuersalem, seu lateralem respicit, si conferatur ad superiora, parentes, si ad inferiora filios, si deniq; ad latera, fratres, & sorores indicabit. Gradus igitur consanguinitatis in Institutionibus Iustiniani ita recensentur, vt in primo E gradu, & superiori Pater, & Mater, in inferiori filius, & filia collocentur, in secundo *Gradus consanguinitatis.* gradu superiori Auus, & Auia, in inferiori Nepos, & Neptis, in laterali Frater, & Soror reponantur: in tertio superiori Proauus, & Proauia, in inferiori Pronepos, & Proneptis, in laterali Fratris, & Sororis, Filius, & Filia, consequenterq; Patruus, & Amita, Auunculus, & Matertera numerentur: quartus gradus superior comprehendit Abauum, & Abauiam, inferior Abnepotem, & Abneptem, lateralis fratris, & sororis Nepotem, & Neptem, consequenterq; Patruum magnum, Amitã magnam, Item Auunculum magnum, & Materteram magnam, necnon Consobrinos. Quintus gradus superior complectitur Atauum, & Atauiam, inferior Adnepotẽ, & Adneptem, lateralis Fratris, & Sororis Pronepotem, & Proneptem, consequenterq; Propatruum, Proamitam, Item Proauunculum, & Promaterteram, necnon Fratres F Patrueles, & Consobrinos. Sextus gradus superior continet Tritauum, & Trita- *Sextus gradus.* uiam, inferior Trinepotem, & Trineptem, lateralis, Fratris, & Sororis Abnepotem, & Abneptem, consequenterq; Abpatruum, & Abamitam, item Abauunculum, & Abmaterteram, & eos, qui ex fratribus, & sororibus Patruelibus, & Consobrinis procreantur. Hinc colligendum est propinquitatem his gradibus paulatim dirimi, sed postmodum vinculo matrimonij repetitur, & propinquitas quodammodo fugiens reuocatur.

Qui igitur primò procreantur, filij vocantur, ex filijs Nepotes, ex Nepotibus Pronepotes, ex Pronepotibus Abnepotes, ex Abnepotibus Adnepotes, ex Adnepotibus Trinepotes oriuntur. Initium autem generationis Pater, & Mater sunt. Auus est *Initium generationis, quod.* Patris Pater, Proauus Aui Pater, Abauus Proaui Pater, Atauus Abaui Pater, Tritauus Ataui pater, qui supremum locum in figura arborea Iustiniani occupat. Itaq; G pater vocatur secundum Varronem, quia semen patefaciat, & Mater tanquam materia, in qua semen reconditum germinet, & ambo dicuntur parentes, quia filios pariant, & filij quia ex parentibus fiant, qui etiam nuncupantur liberi, vt à seruis distinguantur: nam quemadmodum serui sub potestate Domini, ita filij sub potestate patris militant, vel liberi vocantur quoniã ex libero nati sint matrimonio: siquidem ex libero, & ancilla nati, seruilis conditionis esse feruntur; cum nascẽtes à deteriori parentum conditione denominationem sumant. Naturales filij appellantur ex *Etymũ procreantiũ, & procreatorũ* concubinis dimanantes; cum illos Natura, non autem honestas coniugij procreauerit; Item dicuntur Nothi, quia secundum mentem aliquorum, ex muliere non nota originem habuerint, sed potius dicamus, quia Græcis νόθοι appellantur, à νο priuatiua, & θεῖος diuinus, cum non secundùm diuinum præceptum nati sint. Item nominantur spurij ἀπὸ τοῦ σπείρειν seminare, cum à Patre nihil, nisi semen habeant. H Quamuis nonnulli nothum de Patre Nobili, & Matre ignobili natum, & spurium de Matre nobili, Patre autem ignobili, aut ex vidua, incerto Patre ortum vocitent. Frater dicitur quasi ferè alter, aut secundũ alios Fratres vocantur, quia ab eodem fructu dimanent. Germani Fratres dicuntur qui ab eodem germine, nempe ab eadem genetrice, non autem ab eodem patre nascantur. Sorores quasi diuersa sorte ortæ, quoniam, tractu temporis, seorsum à familia segregatæ ad alias properant. Patrueles filij fratrum nominantur, quia eorum Patres fuerint Fratres & Consobrini *Patrueles qui.* quasi Consororini, quia ex duabus Sororibus nati fuerint. Sobrini filij Consobrinorum, Fratrueles filij Materteræ vocantur. Auus vocatur quasi auens nempe prolis *Fratrueles* propagatione gaudens, vel potius Auius, quia cum senex sit, à via vitæ recedere incipiat. Patruus Frater Patris, quia vicem patris aliquando subeat. Auunculus frater matris ita appellatus, quia tanquam auus tertio loco sit locatus: nam quemadmodum

filius per patrem ad Auum procedit, ita per Matrem ad Auunculum graditur: Amita eſt ſoror patris, quaſi alia mater, item matertera ſoror matris, quaſi mater altera. Nepos quaſi natus poſt, cum patri poſt filium naſcatur. Patruus magnus, & Amita magna Aui frater, & ſoror dicuntur. Item Auunculus magnus, & Matertera magna Auiæ frater, & ſoror ſunt. Propatruus, & Proamita Proaui ſunt frater, & ſoror. Item proauunculus, & Promatertera nominantur Proauiæ frater, & ſoror. Abpatruus, & Abamita Abaui frater, & ſoror, Abauunculus, & Abmatertera Abauiæ frater, & ſoror vocantur. Socer, vel Socrus appellatur, qui filiam nubens, aut filium Generum, vel Nurum ſibi aſſociauit. Gener autem à generatione denominatur. Vitricum dicimus, qui duxit vxorem filium, vel filiam habentem, & Priuignum quaſi prius gen itum, cum ex alio patre natus ſit. Poſtremò Agnatos appellamus, qui deficientibus filijs, eorum loco accedunt, & Cognatos qui poſt Agnatos ſuccedunt, cum affinitatem fæminei ſexus participent. A

Cognati qui

HOMINIS PRÆSTANTIA.

CVM ſummus rerum omnium opifex caractherem Diuinæ virtutis homini impreſſerit, eo fultus homo cæteris animantibus dominatur: quandoquidem ex terra à iumentis culta non mediocrem demetit frugem, ex beſtijs doſſuarijs ad onera, magnam percipit vtilitatem, earum carnibus vitam ſuſtentat, pellibus corpus tegit, ex alijs medicamina ad valetudinem recipit: deniq; alia, ratione cuſtodiæ, & alia ratione deliciarum homini non vulgariter proſunt: quare optimo iure poſſumus diuulgare cum Pſalmographo. *Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius oues, & boues vniuerſas, inſuper, & pecora campi, volucres Cæli, & piſces maris, qui perambulant ſemitas maris.* His additur quod homini inter cætera animalia ſermone diſtincto vti conceſſum eſt; cum aliæ animantes, confuſa quadam voce, ſuas affectiones ſignificent. Immò quæ communia cum cæteris animantibus habet homo, ſi attentè conſiderentur, propriè ſua eſſe videntur; etenim ſenſus tum interiores, tum exteriores ita habet affectos, vt non corticem tantùm, vt cæteræ animantes, ſed medullam ſenſibilium prorſus penetret. Deinde humana memoria tanta eſt ad brutorum memoriam comparata, vt eorum nulla eſſe videatur. B C

Pſalmo 8.

Memoria humana qualis.

Hinc hominem animal eſſe nobiliſſimum, & in confinio vtriuſq; naturæ mortalis ſcilicet, & immortalis collocandum eſſe ſtatuimus. Siquidem ratione partis mortalis, mortalibus adhæret, & ratione immortalis, ad immortalia euehitur. Prætérquamquòd in homine obſeruatur illa naturæ ſcala, quæ quatuor entium gradibus integratur, & horum primus eſſentiam, ſecundus eſſentiam, & vitam, tertius præter cætera, ſenſum, quartus præter cætera, intellectum denotat: quapropter Diuus Auguſtinus non immeritò ſcribebat hominem cum lapidibus eſſentiam, cum plantis vitam, cum brutis ſenſum, & cum Angelis intellectum participare. Cicero quoq; ad rem ſcriptis mandauit, homines in terra non degere tanquam incolas, ſed tanquam rerum cæleſtium ſpectatores, quarum ſpectaculum ad nullum aliud animantium genus attinere poteſt: cum præterea multæ virtutes, & animi dotes clariſſimè in hominibus, & non in brutis refulgeant. Et tandem nullum animal, præter hominem, ex eiuſdemmet Ciceronis ſententia, aliquam Dei notitiam habet. D

Li.2.de nat. Deorum.

Lib.1. de legibus.

Non ſolum homo ob eminentiã inter cæteras animantes, vt hactenus probatum fuit, animal nobiliſſimum cognominatur, ſed præcipuè, quia homo ſolus rationis particeps nonnihil diuinitatis poſſideat. Vnde excellentiſſimè canebat Manilius.

Lib.4.

An dubium eſt habitare Deum ſub pectore noſtro?
In Cælumq; redire animam, Cæloq; venire?

Idcircò homo induſtria, ingenio, intellectu, & alijs egregijs animi prærogatiuis inſignitus diuinæ naturæ quodammodò aſſimilatur; quamobrẽ in Geneſi dixit Deus Omnipotens. *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram.* dummodo homines in ſanctis, & diuinis operationibus Deum æmulentur. Alioquin Lucifer è

ſuperis

superis sedibus fuit præcipitatus, quoniam Altissimo similis esse voluerit. Id confirmari potest historia notissima de Camillo; cui equis albis triũphanti probro datum est; cum hac ratione Dijs similis esse voluerit, Dij enim tantummodò equis albis vehi solebant. Legitur quoq; apud Trimegistum, hominem non solum esse admirandum, quia ad Dei similitudinem sit fabricatus, & sit sui iuris, sed etiam quia facultate transmutandi se in quaslibet formas, potiatur, cum cætera animalia determinatas formas sortiantur. Non propterea admirari debemus Platonem, qui in Sophista dicebat: mihi nullus hominũ Deus, sed diuinus aliquis esse videtur. Nihilominus homines olim Dij appellabantur, vel ob miraculũ virtutis, vel in adulationẽ potentiæ, vel ob beneficia, quibus humanitatem prosequebantur. Poterimus igitur iustis de causis hominem Deum in terris, Superorum domesticum, Inferorum dominum, Dei nuncium, & Animal diuinum indigitare. Hinc Zoroaster hominem contemplatus exclamauit.

Qui equis albis veherentur.

E

Animal diuinũ quale.

ὦ ἄνθρωπε τολμηροτάτης τῆς φύσεως ἄγαλμα

Idest.

O homo audacis naturæ forma.

Plato quoq; hominem cognominauit θαῦμα θαυμάτων, nempe miraculum miraculorum.

Modò aduertendum est hominem à Deo non solùm ratione, verum quoq; manibus, tanquam rerum gerendarum adiumentis donatum fuisse: etenim ratione duce, necessaria ad vitam inuenit, inuentis iuxta eorum naturam, nomina imponit: ideo non præter rationem canebat Ouidius.

F

Conueniunt rebus nomina sæpe suis.

Deinde litteras, & caractheres effingit, modum mensuræ maris, & terræ inuenit, Astrorum spatia metitur, temporum vicissitudines, necnon stellarum ortus, & occasus, & earumdem vires notat, & tandem omne genus artium excogitat. Quare non præter rem Iuuenalis de hominibus sic loquebatur.

——— atq; ideo venerabile Soli
Sortiti ingenium, diuinorumq; capaces
Atq; exercendis, capiendisq; artibus apti.

Satyr. 15.

Itaq; quæ solius animæ sunt munera, intellectu, & mente peraguntur, sed operationes, quæ sine corporis ministerio peragi nequeunt, manibus postea ad perfectionem reducuntur. Hinc modò intelligimus hominem non à natura inermem procreatum fuisse, vt multi autumant: quandoquidem triplici præsidio cæteris animalibus denegato armatur, nimirum ratione ad inuentionem, sermone ad auxilium, & manibus ad perfectionem: manus enim iussa faciunt; deinde iussa rationi obtemperant. Hinc tamen non debemus promulgare hominem propter manus esse animal prudentissimum, sed quia omnium animantium homo est prudentissimus, idcirco manus est consequutus: siquidem qui prudentissimus est plurima adhibere potest instrumenta, & manus, Aristotele authore, instrumentum instrumentorum nuncupatur. Quapropter vicissim possumus pronunciare rationem esse artem artium, nam quemadmodum manus reliquis instrumentis nobilitate antecellit pariter ratio cæteras artes præstantia superat. Quamobrem concludendum est, si cætera animantia suis armis à natura fuerunt donata; homines quoq, armorum omnium loco, manibus fuisse insignitos, quibus tanquam organis nobilissimis, tempore belli, & pacis, vtuntur.

G

Animal prudentissimũ.

H

Manus organũ organorũ

Demum ex hominis creatione, illius dignitatem, & excellentiam arguere possumus: nam promulgabat Gregorius Nissenus, non esse putandum hominem esse villem, quia postremo loco à Deo creatus fuerit: quandoquidem hæc creatio illum Regem omnium constituit, quod non contigisset, si ante alia fuisset fabricatus: nam tunc homo creatus est, cum Regia prærogatiua erat decorandus. Non igitur præter rationem publicauit Psalmographus. *Minuisti eum paulò minus ab Angelis, gloria, & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum.* Quapropter qui hominis nomine gaudet, debet hunc titulum exercitio virtutum conseruare: cum scripserit Basilius Seleuciensis; vniuersam hominis vitam virtutum palæstram esse; ideoq; viuere non videtur, qui in hac diuina palestra se non exerceat

Li. de opific. homin. c. 2.

Psalm. 8.

Orat. 1.

 Immò

Immò eodem authore, cum cætera animantia, lege naturæ, faciem ad terram inclinent, conſequenterq; nullum ius in Cœlo habeant, homo ſolus ſuſpiciens, & terram pedibus leuiter attingens, nobilitatem præ ſe fert, nam pauco tempore, in ea verſans, cæleſtem patriam affectat; & hæc ſententia menti Diui Pauli conformis eſse videtur, quando dicebat: noſtra conuerſatio in Cœlis eſt. Homo enim ſolus Deum contemplatur: hinc laudatur Anaxagoras, qui Cœlum videndi gratia, nempe Deum ſe natum eſse aſsceuerabat: ſiquidem anima hominis templum Dei eſt; ſcripſit enim ad rem Apoſtolus. Neſcitis quia templum Dei eſtis, & ſpiritus Dei habitat in vobis, & homo eſt Dei ſimulacrum, omnia continens quæ in Deo ſunt. In memoria eſt Pater, in intellectu Filius, & in voluntate Spiritus Diuinus reſidet. Hæc igitur ſunt, quæ clariſsimum ſtemma humano generi addiderunt. Prætereaquamquod homo etiam Dei numiſma nuncupatur: etenim quando in Euangelio apud Mattheum legitur. *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quę ſunt Dei Deo.* Diuus Paſchaſius in Mattheum hæc habet. *Quia totus homo numiſma Dei eſt, ad imaginem Dei creatus, debet ſe reddere Deo, quod minimè præſtare poteſt, niſi prius ſe exuat à cenſu Cęſaris, quatenus deinceps liber eſſe poſſit.* Demùm hominis præſtantia inde elicitur, quia homo maximè Deo ſit proximus: vnde Dionyſius Halicarnaſeus prolem humanam Dijs omnium longè cariſsimam prædicabat. Ad rem igitur in ſacra Pathologia legitur hoc hexaſtichon.

Anaxagoræ ſententia aurea. A

Cap. 22.

Lib. 10.

Lib. 15. metam.

Maieſtate Dei concluditur omne, quod vſquam eſt,
Quæ ſine nil rerum ſtare, vel eſſe poteſt.
Huic homo ſi rectè famulatur proximus hæret,
Si reſilit, miſero degit in exilio.
Omnia ſic Dominus diſcriminat ordine iuſto,
Quo ſint ſumma bonis, ima parata malis.

B

HOMINIS MISERIA.

ITAM humanam ærumnis vexatam eſſe, ab ipſo ſtatim ortus primordio colligimus: namq; infantiam innumeris obnoxiam periculis, adoleſcentiam fugacem, & ſenectam præcipitem animaduertimus. Præterea ſi pueritia ad ſenectutem deducatur, quantulum eſt, quod relinquitur? Hanc igitur calamitatem deſcripſit Ouidius hunc in modum. C

Editus in lucem iacuit ſine viribus infans,
Mox quadrupes, rituq; tulit ſua membra ferarum,
Paulatimq; tremens, & nondum poplite firmo
Conſtitit, adiutis aliquo conamine neruis.
Inde valens, veloxq; fuit, ſpatiumq; iuuentæ
Tranſit, & emeritis medij quoq; temporis annis
Labitur occiduæ per iter decliue ſenectæ
Subruit hæc æui, demoliturq; prioris.
Robora.

D

Accedunt ſexcentæ aliæ anguſtiæ, & infinitæ ægritudinum ſpecies, quibus in dies humanum genus premitur, quod eleganter expreſsit Virgilius his carminibus.

Li. 3. Georg.

Optima quęq; dies miſeris mortalibus æui
Prima fugit, ſubeunt morbi, triſtiſq; ſenectus,
Et labor, & duræ rapit inclementia mortis.

Quocirca poſsumus ad rem canere infraſcriptum diſtichon.

Cor, niſi cura, nihil, caro nil, niſi triſte cadauer,
Naſci, ægrotare eſt, viuere ſæpè mori.

Præterea venena, ruinæ, naufragia, terremotus, bella, lapſus, fulmina, & cætera huius generis humanum augent mærorem. Quidam acini granum glutientes, præfocantur,

focantur, alij pilum in lacte potantes strangulantur, neq; defuerunt, quibus stiria gelu concreta, à tectis delapsa repentinum attulerit exitium. Quare possumus optima de causa dicere.

Humanum in terris nihil est, quod non sit humandum.
Auolat hinc animus, cætera sorbet humus.

Valeant igitur, qui tot, & tantos moliuntur tumultus, & quorum cupiditatibus hic orbis angustus est, & summoperè probetur sententia Pindari, qui hominem somnij vmbram appellauit: cum vmbra, & somnio nihil inanius inueniatur. Idem Pindarus alio in loco huc respiciens prodidit: si quis opes possidens cæteris venustate præcellat, & in certaminibus egregiè se gerens, maximum ostentet robur, debet ad memoriam reuocare membris mortalibus se esse integratum, & terram finem omnium esse aditurum. Propterea Diuo Chrysostomo Homo nihil, homo terra, & homo cinis vocabatur. Id totum infrascriptis versibus eleganter exprimitur. *In Nemeis.* *Homil. 1. epist. ad Hebræos.*

E

Omnia quàm celeri pereunt mortalia lapsu,
Nostraq; quàm subito frigore vita cadit.
Tam citò non perdit varium rosa pulchra colorem;
Tam citò nec liquidis bulla recedit aquis.
Heù breue migrantes fugimus post tempus ad orcum:
Cunctaq; mors sæua pallida falce metit.
Nec quò abeas scitur, scimus quam soluimus oram,
Et grauior nullo fit redeunte dolor.
In vario cursu morimur pueriq; senesq;
Omnibus hoc certum est, certa nec hora tamen.

F

Huc spectat, quod Poetæ de mortalibus fabulantur, nimirum omnes à filis Parcarum pendere, quibus sectis, pendentes decidunt, & moriuntur. Immò fingunt alios à filis candidis, alios à pullis, alios sublimes, alios tandem terræ proximos pendere, omnes tamen pendentes, inexorabili Atropo filum truncante, cadere. Non igitur malè sensit Ouidius quando cecinit.

Omnia sunt hominum tenui pendentia filo, *Lib. 4. de Ponto.*
Et subito casu, quę valuere, ruunt.

Id optimè expressit Chrysologus, dicens: homines sumus sub incerto viuentes, & nescimus quid superueniens dies sit paritura. Vnde aliquando tradidit Homerus: homine nihil esse miserius, & auget humanam calamitatem, quòd Principes, & Villici eamdem vitæ sortem incurrunt iuxta illud. *Serm. 10.*

G

Introitus vitę par regibus exitus idem.
Inter vtrumq; quid est, quod vetet esse pares.

Itaq; omnes, dum viuunt, in suo statu plurimum patiuntur laboris, & res arduas semper moliuntur; quare non sine causa hunc vitæ curriculum poterimus herculeum laborem appellare.

Qui nescis, quid sit nostrum hoc, quod viuimus audi,
Transitus in mortem, herculeusq; labor.

Si in præsentia aliquantisper cuncta examinentur, confusa, & perturbationibus plena inuenientur. Omissis igitur ægrotantibus, captiuis, exulibus, & mēdicis, quos proculdubio miseros appellare poterimus, se se offerunt senes, & pueri, primi limen mortis attingunt, alij sub metu ferulæ viuunt. Iuuenes fælicitatem putant se esse assecutos, dum ab illis, quos immoderatis prosequuntur affectibus, redamantur: nihilominus illos etiam miseros Ouidius appellat. *Amantium infęlicitas.*

H

Quàm miser est omni tempore quisquis amat.

Item qui vitam quietam, & prosperam ducere creduntur, adhuc misel li sunt iuxta hoc distichon.

Nec magis humana quęras in sorte quietem,
Quàm sola in Ventos, quæ modò missa volant.

Siquidem qui diuitijs carent assidua premuntur solicitudine, vt illas acquirant. Sin Principes sint diuitijs affluentes, prolem non habent: præterquamquod diuitiæ litibus, furibus, & multis alijs periculis obnoxiæ sunt. Quare Nazianzenus, cum de hominis vita multa protulisset, tandem exclamauit. *Diuitum miseria.*

Nec

Hęc igitur cernens crucior, vita optima cui quam
Si censetur, habet quę mala plura bonis.

Idcirco, ex sententia Iob, homo breui tempore viuens pluribus repletur miserijs, vnde contemptis voluptatibus, & animo virtutibus referto, Solem orientem meditans, resurectionem in memoriam reuocabit, eumdemq; occidentem contemplans, mortis reminiscetur: iuxta illud.

Sole oriente, tui reditus à morte memento,
Scis memor occasus, Sole cadente, tui.

Hac enim ratione homo ad omnes virtutes se pronum, & paratum reddet. A

HOMINIS VIRTVTES.

IRI omni virtutum laude cumulatissimi, & suarum virtutum vestigia vbiq: imprimentes, laboribus animum, & corpus ab initio fatigarunt, & amarorem à primordio degustarunt, vt tandem suauissimum, & gratissimum virtutis fructum delibarent: iuxta illud.

Si tibi sit gustu radix virtutis amaro,
Ne spue, post, gratus, plus tibi fructus erit.

Namq; si sit diues splendidis virtutum ornamentis decoratus, magis clarescit; B cum dixerit Aeschilus.

O quam fasciculus grauis
Diues insipiens homo.

Deinde homo humili natus loco, eruditus tamen, tanquam in speculo locatus, se alijs tanquam formam, & virtutum exemplar ostentat: ideoq; ad rem scribebat quidam Poeta.

Obscuris pudeat ne te natalibus ortum
Ducere, fortunam mens studiosa preit.
Euripidis mater vendebat olusculas alumnus
Parthenis quondam finxerat vrceolos,
Romphęas genitor Demosthenis arte polibat:
Et pictore satus de patre Cęsar erat. C
Quem quoq, dixerunt sapientem oracula Phœbi,
Rerum erat huic certè pauper vterq. parens.
Si satis es virtute tua tam clarus, auorum
Conspicuas quid inops sors tua curat opes.

Itaq; inter illa, quæ ad perfectionem hominis industria parandam aliqua ratione conferunt, scientia primas partes sibi vendicat: quandoquidem cætera perfectibilia sunt; & scientiæ adminiculo, ad perfectum finem reducuntur. In primis homo septem liberales disciplinas inuenit, & eas docet, nimirum Grammaticã, Rhetoricam, Dialecticam, seu Logicam, Arithmeticam, Musicam, Geometriam, & Astronomiam. Etenim tam acri ingenio præditus est homo, vt in Cœlum vsq, penetrare potuerit, Astrorum ortus, & occasus obseruans, & defectiones luminarium prædicens: quapropter Manilius sic canere coactus est. D

Liberales disciplinę quę.

Lib. 1.

Quis dubitat post hac, hominem coniungere Cælo
Eximiam natura dedit linguamq; capaxq;
Ingenium.

Insuper homo callet Philosophiam, Medicinam, Iuris prudentiam, Historicam, Doctrinam rei rusticæ, Coquinarię, & Nautieæ, immo, & Theologiam, quæ primo loco erat memoranda. Vt omittamus artes, in quibus viri tanta excellentia claruerunt, vt ad miraculum vsq; spectandi essent. Vnus, instar omnium, prodeat Mermecides, tam industrius, & diligens artifex, vt currum quadriugũ fabricauerit; qui sub alis muscæ contegebatur. Amplius eò peruenit humana industria, vt inuenerit modum Feram velociter currentem coercendi. Etenim legitur in Scholijs Paracelsi, quòd homo gestans ore topacium cum folio abrotani, oculis Feram insequens, deinde

Mermecidis industria.

inde id expuat in sindonem sericeam, & ligatam proijciat ad Ferã, quo experimento, Fera statim pedem figit. Additur in ijsdem scholijs, alio experimento, cantus auium intelligi: dummodo vir in ambas aures nonnihil radicis Mandragoræ collocet, deinde digitum annularem sinistræ manus ferreo annulo cum pice, loco gemmæ, exornet, folium pini ore gestans, & dextra virgam ferream aureo aculeo munitam, quo folium pini pungatur; tunc enim auium voces intelligentur. Rursùm in eodem loco legitur, quòd morbo comitiali oppressus, absq; medicamine, poterit liberari, si quis tribus clauis fodiat terræ locum, quem epilepticus cadens primum attingerit, clauosq; terra obruens, nomen patientis voce exprimat, tunc enim perfectè illius valetudo promittitur; & sexcenta huius generis recensentur, quæ homines à morte vendicare videntur. Quare poterimus iusta de causa canere. *Epilepsię remedium.*

E

Atropos, & Lachesis, nunc fabula, fabula Clotho,
Namq; sua Parcæ si vult fabricator homo.

Cæterùm hic est aduertendùm, quòd hæc experimenta Artephij in Scholijs Paracelsi recitata parabolicam sententiam continent, quoniam ad artem chymicam spectant, & diriguntur, ideoq; iuxta litteralem sensum, non sunt exponenda; hac enim ratione, non solum incredibilia, sed etiam tanquam ridicula essent celebranda.

Præterea vir Christicola non modò prædictis virtutibus imbutus esse debet, sed nulla internarum sordium labe respersus, virtutes diuinas sibi comparat. Quocirca ex Diuo Augustino, Deus nil aliud, quàm bonam voluntatem quærit, & ex Salomone, qui probus est à Domino hauriet gratiam. Hæc autem sententia erit conformis huic disticho. *In Prouerb. cap. 12.*

F

Qui fugiet vitia, & virtutes discere quæret,
Nil erit inueniet gratius esse Deo.

Primitùs vir enarratis insignitus prærogatiuis summo amore erga Deum, & alios armatur: cum dixerit Christus in Euangelio. In hoc cognoscent omnes, quòd mei discipuli estis, si inuicem vos dilexeritis. Deinde venerandum diuinæ Maiestatis numen metuit; cum Psalmographus, & Salomon tradiderint, initium Sapientiæ esse timorem Domini. Est Iustificus, dum in eius mente inclyta residet iustitia: habemus enim apud Salomonem. Lingua iusti considerat placita, & os impiorum peruersa. Castitatem amat, vt sententiam Isidori assequatur, qui, perseuerantes in castitate Angelis Dei æquales fieri pronunciat. Silentium diligit, quia prodit Salomon, in multiloquio peccatum non deesse. Fidem amplectitur; cum, ex Isidoro, beatus sit, qui rectè credendo bene viuit, & bene viuendo rectam fidem custodit. Spe munitur: siquidem Apostolus scribens ad Romanos: nos spe saluos factos esse pronunciabat: desperatio enim, ad mentem Isidori, peccatum auget. Charitatem nunquam deserit; cum apud Ioannem legatur: Deus Charitas est, & qui manet in Charitate in Deo manet, & Deus in illo. Hanc tanti fecerunt Prisci, vt Athenienses, non Parricidas, non fures publicæ execrationi, qua singulis annis vti solebant, obnoxios esse voluerunt, sed illos tantùm, qui roganti viam ostendere, vel lumen accendere, vel aquam è puteo dare recusauerint. Vir etiam genuina bonitate præditus à patientia non abhorret: legitur enim apud Lucam: in patientia vestra possidebitis animas vestras. Est humilis iuxta præceptum Christi apud Mattheum: discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. *In Prouerb. cap. 1.* *In Prouerb. cap. 10.* *Loco cit.* *Cap. 8.* *Cap. 21.* *Cap. 11.*

G

H

Versatur in angore, & mœrore: nam Christus asseruit: vos tristes eritis, sed tristitia vestra in gaudium vertetur. Ab oratione non recedit; cum dicat Salomon: longè est Dominus ab impijs, & orationes Iustorum exaudiet. In confessione se exercet, iuxta assertum Pauli: ore confessio fit ad salutem. Gaudet pœnitentia; cum Christus apud Mattheum hæc verba protulerit: pœnitentiam agite; appropinquauit enim Regnum Cœlorum. Abstinentia est illi curæ: nam scripsit Diuus Augustinus hæc verba. Si temperatus erit cibus, & irrigata corporis nostri terra, spinas libidinis non germinabit. Mansuetus est, memor asserti Domini apud Mattheum, vbi legitur: Beati mites, quoniam ipsi terram possidebunt. Misericors est, quo etiam ibidem habetur: Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Præterquamquod qui alienam intuens necessitatem dolore afficitur, secundùm Gregorium, *Cap. 10.* *Cap. 5.*

Cap.12. rium, crucem in mente portat. Inſuper ſtipem emendicantibus libentiſſimè opitulatur, cum apud Lucam ſcriptum ſit: facite vobis ſacculos, qui non veteraſcunt, theſaurum non deficientem in Cœlis. Neq; ærumnis vexatus deſperat; cum per has,
Cap.14. vt ſcribitur in Actis Apoſtolorum, in Regnum Dei introire oporteat. Immò dein-
Cap.24. ceps perſeuerat, cum ex Mattheo colligantur hæc verba: qui perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit. Deniq; prudentiam tanquam cæterarum virtutum ducē agno-
In prouerb. cap.5. ſcit: nam Salomon hominem prudentia affluentem beatum prædicabat. Ideoq; rubrica hoc diſticho erit claudenda.

Ille beatus erit, qui ſe virtutibus ornat,
Et qui ſe vitijs inquinat, ille miſer. A

HOMINIS VITIA.

THRASEA, referente Plinio iuniore, promulgabat; qui vitia odit hominem odit, innuens nullum eſſe hominem, qui vitijs contaminari non poſſit. Nihilominus non poſſumus haud tacere, quæ de eo ſentimus, aut non ſentire illa, quæ de eo dicenda eſſent, in quo ſingula vitia reperiuntur: cum ſcripſerit Menander rem ſuauiſſimam eſſe hominem ab omni vitiorum genere abhorrentem: ſiquidem vitijs fœdatus bel- B
Homo quando fiat brutum. lua appellatur; cum in eo ſtatu conſtitutus diuinæ cōditionis particeps eſſe nequeat. Induit igitur naturam Lupi ob auaritiam, fit Canis ob detractionē, fraude Vulpem æmulatur, ira Leoni fit ſimilis, tandem inconſtantia in auem, libidine in ſuem, & ignauia in Aſinum tranſmutatur. Quando igitur homo vitiorum monſtrum euadit, crudelitatem incurrit, quam poſtea magis, quàm Feræ, exercet, quod expreſſit Iuuenalis hunc in modum.

Satyra 15.

Sed iam ſerpentum maior concordia, parcit
Cognatis maculis ſimilis Fera.

Et paulò inferius.

Indica Tygris agit rabida cum Tygride pacem
Perpetuam, ſæuis inter ſe conuenit Vrſis. C
Aſt homini ferrum lethale incude nefanda
Produxiſſe parum eſt.

Lib.3. de orat. Deinde iuſtitiam poſtponit: vnde Cicero dicere aliquando ſolebat: plura iudicant homines aut amore, aut cupiditate, aut iracundia, aut dolore, aut lætitia, aut ſpe, aut timore, aut errore, aut aliqua alia mentis permotione, quàm veritate.

Interdum in negotijs quibuſdam peragendis, euidenti alicuius detrimento, procraſtinat, quod etiam ſummopere vitandum eſt, vt his verſibus manifeſtum euadit.

Quod te facturum eras dicis, craſtina lux eſt,
Nulla certa ſatis, ſed neq; totum hodie.
Tota, cinis q; ſumus, quod viuimus vmbra, quod ergo
Cras tibi promittis, hoc peragas hodie.
Nam in eras rem differre nocet, cum tempus abunde eſt. D
Prenſa; vel poterit pænituiſſe, mora.

Plurium quoq; fronti ingratitudinis nota inuritur, quod vitium Chriſtus in Euangelio deteſtatus ſe decem inſanibili lepra curaſſe; & horum tantùm vnum gratias egiſſe conquerebatur. Quare quidam iure merito exclamabat.

Terra homine ingrato peius nil procreat; herbas
Ipſa licet gelidas, atq; venena ferat.

Quid pariat otium. Homo identidem otiatur, ideoq; in vanum ſermonem incidit, qui poſtmodum, ex mente Iſidori, vanæ conſcientiæ index eſt: hac de re curioſitatem incurrit, quam Diuus Hieronymus deteſtans ſcripſit, non conſiderandum eſſe malum, quod alij peragunt, ſed quod bonum facere deceat. Abominando etiam vitio nonnulli detenti, vtilitate amicitias probant; quapropter Ouidius tale vitium explodens ſic canebat.

Turpe

Turpe quidem dictu, sed si modò vera fatemur,
Vulgus amicitias vtilitate probat.

Neq; displicebit audire alium in hoc genere sic loquentem.

Nullus amicitiam miseri vult pauperis, aurum
Atq; vult at mensa quæris amice dapes.
Fuste agitur pauper, circoq; exploditur omnis;
Nec iuuat esse bono, vel sapiente sinu.
Auro honor est, vitijsq; lepos, pietate relicta,
Atq; pudicitia, quælibet ambit opes.

E Ganea insuper, & temulentia multos opprimit, quam Isidorus vitandam esse asseuerabat, cum ab hac perturbationes mentis, furores, & libidinis stimuli resultent: præterquamquod plures gladio, quàm gula necari est notissimum, ideo sic canitur. *Crapula, & Temulentia quid agant.*

Plura cibo, potuq; cadunt, quàm corpora ferro:
Id quàm sit verum, multa pericla docent.
Nam magè nil lędit sensus, animumq; remittit,
Quàm varijs epulę, vinaq; sumpta modis.

Alij fulgore suæ fortunæ insolenter gloriantur; sed animaduertit Diuus Ambrosius Superbiam Angelos in Dæmones transfiguraſſe. Additur, ex doctrina Christi, Fastuosos, & Arrogantes in humiliori loco esse collocandos. Cæterùm homo inuidia deprauatus magis fugiendus est; nam ex sententia Diui Augustini, Inuidia F omnes virtutes exterminat. Cenodoxiæ captator vestium luxui indulget, cũ scripserit Gregorius: nemo vult esse vestimentis, & cætero corporis cultu nitido, & venusto, vbi ab alijs conspici nequeat. Immò pulchritudo formæ affectata ad vitium refertur: siquidem vir sapiens non corporis, sed animæ decorem contemplatur. Domũm iracundia mitiganda, ignorantia, tanquam vitiorum nutrix vitanda, necnon Auaritia, quam Cyprianus Inferno assimilauit. Homo mendax fraudulentus testis appellatur. Item homo animi labe deprauatus iusiurandum dicit, cum tamen apud Mattheum legatur: Audiuistis quia dictum est Antiquis, non peierabis. Discordiam amat contra diuinum præceptum, nam Deus non dissensionis, sed pacis est. *Lib. Prouerb cap. 12.* *Cap. 5.*

Quamuis mulieres à prauitatibus animi enarratis quemadmodum etiam viri possint irretiri; nihilominus ipsæ peculiaribus quibusdam vitijs tentantur. Mulier in primis voluntatem pro ratione habet, vt innuebat Iuuenalis canens. *Satyr. 2.*

G *Hoc volo, sic iubeo, sit pro ratione voluntas,*
Imperat ergo viro.

Aliquando mulieres iurgijs per noctem, atq; diem scatent, quod optimè expressit Iuuenalis hunc in modum, *Satyr. 6.*

Nulla ferè causa est, in qua non fœmina litem
Mouerit.

Præterea nulla mulier casta appellari potest, nisi illa, quæ se ipsam, non quam vir custodit; iuxta illud Ouidij.

Nec custodiri, ni velit, vlla potest.

Damnatur etiam mulier ob intemperantiam, de qua sic loquebatur Propertius.

Vos vbi contempti rupistis fræna pudoris,
Nescitis captæ mentis habere modum.

H Quocirca de labe in labem labuntur, dum mulieres vestimentorum cultum ouantes sibi nimis indulgent, vt choreas frequentantes à cunctis circumspectari possint, iuxta assertum Ouidij canentis. *Mulierum fraudes quæ*

Spectatum veniunt, veniunt spectentur, & ipsæ,
Ille locus casti damna pudoris habet.

Tandem mulier in crimine deprehensa scelus scelere velare cogitur, vt veritatem assequatur hoc distichon.

Aethere quot volucres insunt, quot litore concha,
Tot mala, tot fraudes mens muliebris habet.

Quam animi prauitatem aliquando ponderans M. Tullius Cicero, & ipse sic canere coactus est.

Fœmina nulla bona est, sed si bona contigit vlla,

Nescit

Neſcio, quo fato, res mala facta bona eſt.

Nulla igitur admiratione teneri debemus, ſi Diogenes mulierem ex olea pendentem, & laqueo præfocatam conſpicatus dixerit: vtinam, & cæteræ arbores ſimilem ferrent fructum.

Prædictis tanquam coronidem nonnullas addemus fraudulentorum hominũ imposturas, vt illi, qui cum impijs hominibus negotiantur, à fraudibus ſibi cauere poſſint. *Impoſtura varia.* Adulterabant, ætate Dioſcoridis, crocum crocomagmate: hodie Impoſtores fibris coctæ carnis bubulæ croco infectis vitiant, necnon filamẽtis in medio Scolymi creſcentibus. Põdus olei augent aquis turbidis, vel decoctione raporum, & Aſphodelli. Sericum grauius reddunt fumo bullientis aquæ, ſed alij augent ſerici pondus, dum illud in folijs viridibus iuglandis aſſeruant. Mellis quantitatem maiorem reddunt farina caſtanearum, vel milij, quæ fraus difficulter detegitur. In Cera miſcent farinam fabaceam tenuiſſimam, quæ in candellis, ſine excrementis, ardet: etenim ſic augetur ceræ pondus, vt vix fraus cognoſcatur. Sebum vitiant cinere tibiarum bouis in fornacibus prius concrematarum, vel addendo ſulphur album: ſiquidem quantitas ſine deformitate ſimilitudinis creſcit. *Piperis impoſtura.* Piper mentiuntur granis iuniperi, vel vtuntur granis viciæ in aqua cum capſico feruefactis; hæc enim grana exſiccata, inſtar piperis, rugas contrahunt, & deguſtata acrem linguæ ſaporem communicant, ita vt diligentes etiam Aromatarij decipiantur. Furfuribus in aqua maceratis, & expreſſis pondus panis augetur. Plinius frumento pondus addit, dũ vas aqua, vel aceto plenum in aceruo tritici recondit. Sexcentas huius generis imposturas; breuitatis ſtudio, omittimus, & infraſcripta carmina recitamus, vt omnium vitia, ad illa euitanda, detegantur.

In primis caueant Superum qui arcana tuentur,
Ne hos teneat ficta in relligione pudor.
Ne opprimat, & populos Princeps, ſed fœdera ſeruet
Totus, ad exemplum Principis, orbis agit.
Impius igneſcit miles mauorte rapaci,
Aulicus infidus pre ambitione tumet.
Inuehit incaſſum, qui publica crimina taxat,
Laudat, & auditor verba, nec vllus agit.
Quam coluit ſectam delirus Apoſtata damnat,
Lędit, & aurigam cura rebellis equi.
Blaſphemat luſor, protellat craſtina Iudex,
Quę reus obtulerit munera, Prætor amat.
Sportula iudicium toties recidiua perennat,
Legibus, & naſus cereus eſſe ſolet.
Iuris conſultus promittit, & accipit aurum,
Orator mendax, arte Poeta caret.
Scriba notat lites, inter diſtantia, ſulcus
Linquitur, vt medio rana natare queat.
Fertile Cauſidicus ſtudium, Venator inane
Proſequitur, Mimus ſcurilitatis opus.
Accelerat lites Actor, differre Reorum eſt,
Augur ab incerto ſydere falſa cauit.
Vana Sophiſtarum ſectant prȩludia Circos,
Si ſanet Medicus, vel necet, ara petit.
Semper amat lites Chirurgus, vulnera, rixas,
Oderunt Fures lumina, vincla, crucem.
Furatur Pauper, Diues vult ditior eſſe,
Peierat mercis venditor aris amans.
Mercedem ex vno geminam vult ſumere pacto
Proxeneta, fugam quærit ab arce Reus.
Infamis Leno grȩcatur panibus vnctis,
Miraq; Lictori carnificina placet.

Paſcit

Pascit Herus famulos, tantùmq; durante labore;
Est quoq; priuignis dura Nouerca suis.
Segnis, & assiduo sibi parcit seruulus actu.
Est Meretrix fallax, ingluuiosa, procax.
Nutibus, & toruis oculis fatuantur Amantes.
Exurdat Coniux garrulitate Virum.
Interdicta cupit diuortia sæpè Maritus;
Tędet Vestales abstinuisse thoro.
Defraudat verum, qui vendit aromata, pondus,
Atq; loco milij sæpè ministrat olus.
Permultos Lanius carnem sic fallit ementes,
Dum statera graui comprimitur digito.
Reddit inæqualem Cererem pistoria tractans,
Lixiuium cum vult addere, pastu tumet.
Pollice sub refluo cubitalis labitur vlna,
Pannus in obscuro venditur atq; loco.
Inuito, sed Mercator blandus sibi merces
Vendit, & Infector vendit in arte dolos.
Et fullo, & sartor, furis hic, fenet ille, sed vrit,
Hic cita puncta trahens festa profestu facit.
Vestibus agninas hyemalibus addere pelles
Pellio promittit, vellera ponit ouis.
Dente trahit sutor crepidas, sandalia, soccos,
Vt fallat visum solea parca tuum.
Excreat in palmas Lignarius, vt requiescat,
Duraq; languidula ligna bipenne dolat.
Deserit instabilis cœptum, mercede recepta;
Pictor opus, si vis, frustat, ęra tene.
Quiq; locant operas tardo conuitia Soli
Dicunt, Conductor Sole cadente dolet.
Rara inter crustas ponit cęmenta Redemptor,
Factaq; cęmentis mænia, calce carent.
Semianimes intermiscent farcimina muscas
Fartores, sorbent insulsa crassa coqui.
Aurifices mixtum liquefactum ducitis aurum,
Non focus, at furtum garrula lima facit.
Ducite Chymistæ, veloces ducite folles.
Namq. mutat species solus, & ęra Deus.
Fercula conuiuij laudat dum cursitat hospes.
Versiculos laudat Bibliopola meos.
Simia turpiculos catulos putat esse decoros,
Non secus egregium quilibet author opus.
Inter delicias gemebunda puerpera pinguet,
Et lac in mammis, atq; colostra negat.
Et quæ conuertit vuluas, dicitq; feraces,
Infantis nasum indicat esse patris.
Pastillos Nutrix petit, oua, merumq; bibendum,
Nec vetat hac Venerem perniciosa malam.
Basiat in somnis mulier venefica natos,
Ardua contemnit delitiosus homo.
Sunt cita Tutori, Pupillo tempora longa.
Postulat, & Solem Villicus, imber adest.
Subdola Rusticitas patitur violenta, superbit
Nobilitas, hospes mitis, & inde rapax.
Difficile est iuuenem sapientem, & cernere sauum:
Decrepitum inuidia non caruisse putes.

Incolumis neſcit ſe ſe ſupereſſe beatum.
Vt valeat Crœſi traderet æger opes.
Diſcordant fratres, communio, Particulones,
Cum malè commune bulliat olla foco.
Tempora Damniſtæ aſſignant, & pignora vendunt.
Lanifici in panno ſtamina rara trahunt.
Pyratis miſera eſt, & ſuſpicioſa Tyrannis
Vita, Pater durus, vel pia Mater amans.
Aſt vbi felis abeſt, ſaltant per ſcrinia mures;
Sic, Domina, Ancillæ, digrediente domo.
In ſpeculo gaudent faciem ſpectare puellæ,
Infanti querulo dulcia præbe, ſilet.
Semper habent lites Vicini, iurgia Glores.
Et petit infauſto Tibicen æra ſono.
Hiſtrioq; alludit plebi, ſed puluiger affert.
Mandragoram medio Pharmacopola foro.
Anguibus inuoluit guttur, galliq; cerebrum,
Pungit acu, & modico puluere curat auem.
Qui iumenta locat meritoria, ſeu veterina,
Dat ſucceſſorem, qui male ſemper alit,
Verberat inſontes hic poſt conuitia mutos,
Nec vnquam ceſſat pungere calcar equum.
Sæuit & in Tauros, ſumpto perone, bubulcus,
Nec vetat in vites Argulus ire capras.
Atq; ſues vaſtant ſegetem, dormiuntq; ſubulci
Sic ouium cuſtos prata ſecanda terit.
Et meſſor pueris poſt terga relinquit ariſtas,
Fœniſecæ falcem, cote madente, parant.
Et qui poma legunt, implent melioribus aluum,
Vua implet qualos ſemper acerba tuos.
Non ſe, non alios fœlix cognoſcit amicos,
Cogitur infelix quilibet eſſe pius.
Et ſapiens qui ſe ſapientem credidit, errat,
Dicitur Inſipiens, qui putat eſſe ſciens.
Victuros ſemper, dum viuimus, eſſe putamus,
Victurum ſtadio ſemper Athleta putat.
Vxorem moriens raperet cum prole Penates,
Si tergum Aeneæ poſſet habere Phrygis.
Hæres pullata gemit ſubueſte, ſub imo
Pectore dat riſum; Nænia parua placet,
Et fideicommiſſa negat, negat æs alienum,
Et niſi ſucceſſor dictus, truncat opes.
Quiq; ſtudent, feſtum leue ſi celebretur in Vrbe,
Doctorum mergunt pulpita ſub paleis,
Nocturnis frangunt, & crebris oſtia rixis
Poſtea non ceſſant ſcribere, mitte Pater.
Mitte Pater nummos; ni vis pergamus ad Indos,
Aut citò quæramus relligionis iter.
Promittunt poſthac ſtudijs nauare laborem;
Interea cœptum conſummatur opus.

AEGRI-

ÆGRITVDINES.

HVMANAM valetudinem non paucis morbis obnoxiam esse indè colligimus, quoniam, omissis venenis, siue per morsum serpentum, siue per aculeum communicatis, vel ore sumptis, quibus cæteræ etiam
E animantes quandoq. affliguntur, homines valetudinem improsperam sæpissimè incurrunt. Morbi igitur vel sunt simplices, vel compositi, & hi præsertim in conformatione, vel respiciunt vitiatam figurã, aut cauitatem, vel superficiem asperam, aut leuem, vel numerum, magnitudinem. & situm. vel deniq; morbi à soluta vnitate dependent. Nos in præsentia, vt infinitæ ægritudines pateflant, inchoando à morbis capitis, particulares partium, & vniuersales totius, deinde vulnera, vlcera, tumores, affectiones mulierum, & puerorum, & tandem cutis recensebimus.

Morborum numerus.

Capitis ægritudines sunt Achores, Phthiriasis, Caluitium, Alopecia, Ophiasis, Leontiasis, Hydrocephalon, Cephalalgia, Cephalea, Hemicrania; qui dolor capitis aliquando fit ex vermibus ibi natis, vel ob Scorpionem ibi genitum, vt contigit cuidam Italo ex frequenti ocymi olfactu, cuius meminit Schenchius in obseruatio-
F nibus. Immò ex calculo in cerebro cuiusdam ciuis Lipsiensis nato, & ad magnitudinem oui aucto.

Lib. 1. obser 81.

Lapis in capite ortus.

Præterea cerebrum affligatur Siriasi, Phrenesi, Mania, Eratomania, Obliuione, Melancholia, Lycantropia, Enthusiasmo, Lethargo, Catalepsi, Veterno. Et quoniam nerui à Cerebro originem ducunt, hic memoratur Conuulsio, consequẽterq; Epilepsia, Tortura oris, nempe spasmus Cynicus, Ephialtes, Tremor, Stupor, immò ad conuulsionem reducitur ille affectus, quo laborauit seruus Periclis, qui dormiẽs in summa repebat tecta, & Theon Stoicus dormiens passim deambulabat. Succedit Apoplexia, & Paralysis: resolutione tamen neruorum laborantem memorat Schenchius è succensa domo se præcipitasse, & deinceps sanatum probè incessisse. Tandem diuturna vigilia homo cruciatur: nam refert Seneca Mœcenatem tribus
G integris annis absq; somno vixisse, & ob ægritudinem fuisse liberatum. Item tradit Heurnius cum versaretur Ticini intellexisse Nizolium illum Ciceronianum, per decennium, somnum non inuenisse. Montuus quoq. fatetur se nobilem Matronam cognouisse quæ, spatio annorum triginta quinq; insomnis vixit.

Vir resolutione neruorũ quomodo liberatus.

In lib. de Prostaca.

Oculorum morbi multi sunt in comparatione ad affectus aliarum partium, quoniam partes ad oculum integrandum multæ concurrunt. Prima affectio est oculi diminutio, eiusdem expressio, Strabismus, Lusciositas, Amaurosis, Nyctalops, Epiphora, oculi resolutio, Ophthalmia. Sclerophtalmia, Xerophthalmia. Lucophthalmia, Ectropion affectio Lagophthalmiæ opposita, Trachoma, Palpebrarum inuiscatio, Hordeolum, Chalazion, Encanthis, Trichiasis Pterygium, Phlyctænes, Hippopion, Leucoma, Aegylops, Anblyopia, Vueæ procidentia, Mydriasis, Oculi tabes, Suffusio, Suggilatio, Vertigo, Scotomia, Synchiasis morbus oculi à plaga pro-
H diens, fistula lacrymalis, & lacrymatio, vnde sanguis aliquando effluit. Siquidem Dodoneus narrat se vidisse puellam sextum annum supra decimum agentem, & lacrymas sanguinolentas fundentem, cuius causam suppressioni mensium attribuebat.

Oculorum morbi qui, et quot.

In obseru. med.

Nasus aduersa tenetur valeditudine ob Grauedinem, siue Coryzam, Polypum, Ozenam, Hæmorrhagiam, Fœtorem, Sternutamentum, & Trichiasim: & quamuis inter morbos oculorum hæc postrema affectio fuerit connumerata, aduertendũ est hoc nomen pati æquiuocationem nam palpebræ pilis pungẽtibus vexatæ Trichiasi laborare dicuntur: item quando pili nasum infestant, hunc affectum Medici Trichiasim vocant, insuper lingua Trichiasi laborat, & tandem per Trichiasim, capillamenta quædam per lotium quandoq; exeuntia intelliguntur. Aures vexat Otalgia, Tinnitus. Auditus diminutio, Surditas, & Vlcus.

Nasi, & auriũ morbi.

Os deniq; ægra valetudine opprimitur, quando ei accidunt fœtor, Alcola, Scissura labio-

labiorum, Batrachos, Tonsillarum inflammatio, & Columellæ, eiusdemq; laxatio, Loquela impedita, Tumor, & Trichiasis linguæ, qua postrema affectione Schenchius putauit laborare homines de genere eorum, qui corde piloso sunt referti. His adduntur gingiuarum apostemata, & Scorbutus morbus familiaris Germanis ad mare Balticum, gingiuis putrescentibus, & ore fœtente. Neq; omittitur Odontalgia, Nigredo, & Pallor dentium, Dentitio difficilis, & Eruptio dentis in palato, cuius Plinius meminit. Eustachius quoq; memorauit Mulierem romanam cum dente propè foramen palati nato; Item alteram degentem in Monasterio Sanctissimæ Trinitatis Eugubij, in cuius palato, anno ætatis decimo, dens apparuit.

Lib. 1. obser. 385. *Lib. 11. cap. 37.* *In lib. de dent.* *Dens natus in palato.*

Collum, & Thoracem afficiunt Catarrhus, Angina, Dispnea, Asthma, Aphonia, Peripneumonia, Hydrothorax, Pleuritis, Phthisis, Empiema, Cardialgia, aliquando nata ob calculos in corde genitos; vt obseruauit Schenchius, Syncope, Lactis copia, vel inopia, Mammarum Apostemata, Axillarum fætor, & Tussis molesta, quam Schenchius ex animalculis muscis similibus in aspera arteria, & pulmonibus genitis procreatam aliquando obseruauit.

Morbi ventris infimi.

Præterea homo imbecillitate valetudinis occupatur, quando partes ventris infimi, quæ plures sunt, afficiuntur, & præcipuè si vigeant Apepsia, Dispepsia, Dolor stomachi, Ructatio, Inflatio, Singultus, Nausea, Vomitus, Bulimos, Pica, Sitis immoderata, Tormina, Verminatio, Passio colica, Iliaca, & Cæliaca, Lienteria, Diarrhea, Dysenteria, Cordapsus morbus læthalis, cum fæces euomuntur: nihilominus Schenchius memorat nonnullos, qui suppositoria, & clysteres, sine vitæ discrimine, per os reiecerunt. Nos quoq; nouimus Iuuenē Bononiensem adhuc incolumem, duobus ab hinc annis febre tertiana duplici laborantem, qui sumptos clysteres paulò post euomebat. Prædictis additur Hydrops, siue sit Ascites, siue Tympanites, siue Anasarca. Ascite quidam correptus, ex Schenchio, diu decubuit, cuius vxor longitudinem morbi, & graues sumptus ægre ferens, patientem veneno de medio tollere decreuit; ideoq; puluerem bufonis in olla cremati propinauit, sed ægrotus, copiosa vrina reddita, melius se habuit: at illa, vt patientis ærumnosam vitam tandem morte terminaret, denuò copiosiorem exhibuit puluerem; sed æger maiorem lotij quantitatem reddens, præter expectationem vxoris, conualuit. Quandoquidem Buso apertus, & regioni renum applicatus gaudet hac prærogatiua, vt aquam Hydropicorum per vias vrinæ pellat.

Lib. 3. obser. 143. *Bufonis cremati virtus*

Si per seriem morborum cæterarum partium progrediamur, succedet Nephritis, Lienis obstructio, Scirus; Item Iecoris imbecillitas, Icterus, Cachexia, Scirus, affectio illa hepatica, qua laborans, apud Plutarchum, mures domesticos accuratè obseruat, & insectatur. Additur lumborum debilitas, quam Festus lumbaginē appellauit. Neq; omittuntur hæmorrhoides, ani apostemata, Rhagades, Condylomata, & Imperforationes. Dodoneus enim recitat historiam cuiusdam puellæ clauso ani meatu natæ, quæ excrementa ex pudendis detrudebat. Item ex Beniuenio, multi ano clauso nati memorantur, quemadmodum etiam hodie, qui subinde arte corriguntur: sed aduertendum est, ex sententia Dodonei, aliquando infantes nasci imperforatos, quorum in ano caro altius crescit, qui naturæ error nullo artificio emendari potest, sed quando sola membrana foramē tegitur; hac scalpro acutiore præcisa, infans sanatus viuit.

In sympos. lib. 8. *Imperforati.*

Sequuntur morbi genitalium, & vesicæ, nimirum virilitas adempta, pudendi distortio, Præputij phimosis, Satyriasis, Gonorrhæa cum Priapismo, & sinè, Pollutio nocturna, Vesicæ inflammatio, Lithiasis, Inuoluntaria lotij excretio, Vrinæ ardor, Dysuria, Iscuria, Stranguria. Sed mirabile circa hunc affectum narrat Dodoneus de puero decenni, qui per septem dies vrinam non reddidit, meatibus à pituita occlusis, sed tandem ex ano illam emisit, cum tamen intestinum sit solidæ substantiæ, & vesica minime foraminolenta, sed natura, quod fieri minimè potest, illas vias ad salutem patientis dilatauit. Additur deniq. Diabetes, circa quam Schenchius prodit puellam octodecim annorum anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, sex libras vrinæ supra triginta, singulis diebus, minxisse: cum tamen cibus, & potus sex librarum pondus non excederet, ideo in spatio dierum sexaginta, quo tempore morbus perseuerauit, centum sexaginta libras lotij supra bis mille reddi-

In obseruationibus. *Lib. 3. obser. 167.*

reddidit. Id autem meritò attribuebatur aeri passim in arterijs contento, qui in substantiam aqueam successiuè vertebatur. Modò prætermissis tumoribus scroti, & testium, nempe Hernijs, de quibus suo loco verba fient, ad enumerandos partium extremarum morbos accedemus.

Affligit digitos manuum, vel pedum Reduuium, Pernio, Podagra, quæ est species Arthritidis, ad hanc enim non solum podagra, sed Chiragra, Homeragra, Cubitagra, Gonagra, & Ischias reducuntur. Ob hanc postremam, quidam Architectus, referente Dodoneo, cum claudicaret; & de turri eminenti præceps ruisset, tantùm abfuit, vt ex tam ingenti casu incommodum aliquod reportaret; vt deinceps rectè ambulauerit. Ad finem inter pedum digitos Gemursa olim Italiæ morbus nouus nascebatur, qui secundùm Plinium extinctus est. *Morbi digitorum.* E *Gemursa morbus.*

Præterea inter morbos vniuersales totum corpus occupantes Principem locum obtinet febris, nimirum Ephimera, Humoralis, & Hectica, ad quas postea referuntur, Amphimerina, Quotidiana, Tertiana maioris, & minoris famæ, Quartana, Quintana, Sextana, Nonana, Febris mēstrua, Sinocha, Anniuersaria, qua Antipater Sidonius Poeta extinctus est, Lypiria, Maligna, Pestilēs Cōtagiosa, Pestilēs stigmatica, Spuria, Legitima, Sudorifica, scilicet morbus Britānicus Germaniæ familiaris; Græcis posset dici ὑδρωπυρετός. Febris purpura sic nominata à colore sāguinis accēsi, & tādē febris à pisce febrio dimanans: referunt enim in Fluuio Natan Insulæ Zeilan versari piscem, qui deprehensus illico febrem accendit, & illo deposito, euanescit; quapropter ab hoc effectu Scaliger piscem hunc febrium cognominauit. Inter vniuersales affectus morbus gallicus meritò recensetur, qui quamuis primò pudenda afficiat, nihilominus paulo post per vniuersum corpus disseminatus patientes mirandum in modum vexat. Item lues noua Morauiæ, & alij morbi incogniti, de quibus Vuierus in Libro Germanico egit, quem de morbis incognitis inscripsit. *Lib. 26. c. 1.* *Febrium differentiæ.* F *Exerc. 218.*

Modò de vnitatis solutione aliquid dicendum est; siquidem primò se offerunt vulnera cuiuscumque partis, tam simplicia, quàm composita à quolibet instrumento, siuè ferro, siuè bombarda maiore, & minore inflicta, glandibus plumbeis, & ferro sagittarum intra corpus relictis; vt contigit cuidam rustico, ex obseruationibus Dodonei, qui in seditioso tumultu sagitta circa dorsum vulneratus, sagitta extracta à Chirurgo, & ferro frustra perquisito, intusque remanente, post biennium, per inferna, ferrum cum omnium admiratione emisit: nāque ferrum iuxta Diaphragma ingrediens, & secundùm intestina descendens, paulatim exitum circa podicem sibi parauit. Non desunt postea turpes cicatrices delendæ, & ossa fracta ferruminanda, quod opus Natura optimè molitur, cum nullo modo id Medici præstare possent: Seruatur apud nos officulum tibiæ fortè cuiusdam animalis quadrupedis, quod cum aliquo casu duobus in locis fractum esset, ea fragmenta per longum copulanda, per transuersum à natura fuerunt ferruminata, vt in sequenti figura apparet, vbi os consolidatum parte prona, & supina delineatum est. *Casus rustici sagitta vulnerati.* G

Officulum à natura ferruminatum prona, & supina parte depictum.

Post hæc enumerantur vlcera cuiuscumq; partis varicosa, verminosa, cum osse corrupto, cachoetica, siuè chironia, herpetica, phagedenica, nomæ, theriomata, sinè vlcera liuida, sphacelli, vlcera gallica, caries, cerium, rimæ manuum, & pedum, item rima circa spinam in longum producta, adeò exilis, vt visionem effugiat, quæ non rarò, teste Schenchio, mortẽ ægrotanti affert. Amplius fistulæ cuiuscũq; generis, scabiei omnes species, pruritus, lichen, seu mentagra, lepra, ambusta, & similia.

Lib. 5. obser. 45.

Ad tumores præter naturam accedentes, obseruabimus eos esse infinitos, nam se se offerunt phlegmon, eresipelas, oedema, cancer, inflammatio, carbunculus, bubo gallicus, scirrhus, nodi, atheroma, steatoma, melliceris, aneurisma, emphysema, struma, ganglium, calli, & claui, verrucarum variæ species, sycosis, furunculus, parotis, A parulis, crithe, chalazia, plica morbus Sarmatię peculiaris, Ionthi siue cossi, oxonphalon, hernia, siue sit bubonocelle, sarcocelle, hydrocelle, epiplocelle, enterocelle, cirsocelle, physocelle, & compositæ herniæ, nec non lupiæ, quæ aliquando ad pondus octo librarum excrescunt. Quid? hic recensenda est illa eminentia cornu similis, quæ interdum caput humanum deturpat, neq; monstrum est, teste Scaligero, sed ægritudo. Immò Lanfrancus recitat in Chirurgia maiore se vidisse caput hominis septem eminentijs insigne, quarum altior cornu longitudinis pollicis æmulabatur. Item amatus Lusitanus meminit pueri cum corniculo in capite nati, qui iam adultus, cũ ab alijs pueris cornutus appellaretur, è capite cornu deponendũ curauit. Ideoq; Chirurgus iustò audacior illud radicitus resceccauit, infælici tamen cum successu, quoniam breui tempore patiens perijt: cum huiusmodi cornua ex substantia B medullari cerebri cõsientur. Pariter anno elapso trigesimo nono supra mille simuel, & sexcentesimum puer genere rusticus decennis corniculo longitudine indicis in capite insignitus accessit Nosocomium mortis Bononiæ, vt ope Chirurgica, a tali molestia liberaretur, cui Ioannes Baptista filius quondam Ioannis Caponij medica, & Astrologica scientia celeberrimi, ægrotis Nosocomij tunc temporis Astans in omni genere studiorum perfectus, mortem de sectione corniculi nuncians, prudẽter illum dimisit. Nos quoq; in præsentiá exhibemus iconem hominis cornuti in Ducatu Humenæ inuenti, cuius historia est hæc, In Ducatu Humenæ Galliæ, nostris temporibus, hic homo cum cornu arietino in dextra frontis parte nato, cui nomen erat Frantz Trouilli, membris omnibus optimè constitutus, procera statura, & viribus validis præditus, genere rusticus, inuersis lupi pellibus indutus, in paruo Comitatu Mezires natus vitam ferè semper in syluis egit, septennis tamen nullum cornu vestigium habuisse retulit: nam ab illa ætate cornu è capite erumpere cæpit, & forma C cornu arietini acutum. Sed eo tempore, quo inuentus est, trigesimum quintũ annum agebat, quemadmodũ ex aspectu coniectare licuit. Hac igitur ratione repertus fuit. Dominus Lauerdin, venandi gratia, nemus quoddam sæpè petebat: sed quandoq; illuc ingressus, & rusticorum cateruam conspicatus, Prædonesq; esse suspicatus illicò omnes apprehendi iussit: tunc autem homo cornutus cæterorũ comes, & socius primus aufugiens inter dumeta se se abdidit. Verùm violentia illinc extractus, & ad Dominum ductus, caput aperire recusabat, ne tantam deformitatem patefaceret. Pileo tandem à Domini famulis, & ministris deposito, non sine magna spectantium admiratione, cornu obseruatum fuit in capite glabro, exceptis nonnullis pilis quibus occiput tegebatur. Tunc Dominus Lauerdin statim ad Inuictissimum Galliarum Regem, qui non longè aberat, deduci iussit, à quo postea Lutetiam fuit ductus, vt ab D omnibus conspiceretur. Schenchius quoq; meminit cuiusdam viri, è cuius dorso os ad similitudinem cornu emersit; quare peracta vniuersali totius corporis euacuatione, & medicamentis exiccantibus applicatis, os sponte cecidit.

Exerc. 199.

Centur. 1. curat. 51.

Cornu natũ in capitibus humanis.

Hic Homo quomodo inuentus fuerit.

Lib. 5. obser 50.

Homo

Homo cornutus in Ducatu Humenæ inuentus,

Iam properare oportet ad numerandos illos affectus, quibus mulieres tantum corripiuntur; sunt autem sterilitas, nempe muliebris, quæ aliquibus est perpetua, quamuis aliæ, mutatis coniugijs, illam deponant, Scythæ hunc morbum effæminatum appellant. Pica est absurda appetentia grauidarum: meminit enim Shenchius mulieris cuiusdam prægnantis, quæ morsum ceruicis cuiusdam iuuenis appetebat, & abortum proculdubio fecisset, nisi, exanimato ferè iuuene, ceruicem eius momordisset. Vteri procidentia, Abortus, Mola, Partus difficilis, fœtus mortuus & secundinæ retentæ, Passio hysterica, Matricis inflatio, & tumores præter naturam, eiusdemq; matricis hydrops, necnon lumbrici, pruritus, dolor, hæmorrhagia, & hemorrhoides colli vteri, Symptoma turpitudinis, quando nympha, seu potius Clitoris, instar pudendi virilis, erigitur, qui affectus postea nymphotomia tollitur, carnis excrescentiæ inter pudenda muliebria, Imperforatio, qua laborantes mulieres vocantur ἀτρῆται, Superfætatio epidemica, quam Brasauolus memorauit. His adduntur profluuium muliebre, mensium suppressio, eorumdem stillicidium, & nimia effusio; sed admirandum est, quod legitur in historia nauigationis in Brasiliã, nimirum mulieres Americanas menstruis purgationibus non laborare; nihilominus mulieres illas esse fœcundissimas. Obseruatum tamen est, quòd in illa regione, puellæ annum duodecimum natæ ab axilla, vsq; ad genu, dente accutissimo cuiusdam animalis à matribus vulnerantur: vnde facta hac larga sanguinis effusione deinceps purgari non posse coniectant. A

Morbi mulierum.

In Cõment. ad Aphoris. Hippoc.

Amplius puerperæ febre lactis laborant ob humorum commotionem, ob morbum pilarem, ob mammarum inflammationem, & ob lactis in grumos conuersionem; aliquando vbera tanta lactis copia redundant, vt lac sponte fluat. Hinc non est mirum, si Andreas Laurentius, aliquando obseruauerit lac per vesicam, & anum expurgari. Interdum mulieres magnitudine mammarum laborant: nam Scaliger narrat se vidisse mammas cuiusdam Virginis tam vastas, vt brachiorum latera, & partem ventris superiorem occuparent. Hic casus fortè non erit valde dissimilis ab illa puella, quam Albertus Magnus mammis pendentibus, cum pilis in inguine, & sub axillis se conspicatum fuisse promulgat. Mulieres quoq; graui afficiuntur morbo, quando, ob angustiam orificij matricis, fœtus egredi nequeat, nisi per tomotochiam citra conceptionis, & fœcunditatis iacturam, & citra periculum vtriusq; vitæ, fœtus educatur. Quidam Orchitomi, ex Schenchio, hoc opus exercere solent diligẽter: nam in dextra abdominis parte, transuerso digito infra vmbilicũ, & vltra quatuor digitos ad latus, sectionem moliuntur, & inde recta procedunt, vsq; ad pudenda, absq; rectorum musculorum læsione, deinde vterum incidunt, amplo facto vulnere, vt fœtui viuenti, & secũdinis aditus facilis pateat; postmodum vulnere abdominis, non vteri, quinq; punctis copulato, puerperam pristinæ sanitati restituunt. In fine horum morborum collocatur morbus virgineus, febris alba vulgo nuncupata, quoniam hæc affectio Virginibus tantummodo sit familiaris; quamobrem Matronæ Brabantinæ febrem hanc albam, ob pallorem faciei, & febrem amatoriam appellare consueuerunt. B C

Lib. 1. Anat Exerc. 199.

In cõment. ad lib. 2. Physic.

Tomotochia quod remedium.

Febris amatoria.

Quemadmodum homines ratione sexus, vt adnotatum est, aduersa, & diuersa valetudine detinentur: pariter, ratione ætatis, affectibus varijs occupantur. Pueri igitur licet omni morborũ genere premi possint: nihilominus vt plurimum afficiuntur morbis, inter quos sunt morbili, variolæ, fersuræ, quædam pustulæ christalliformes nuncupatæ, macies, vmbilici tumor, Herniæ, imperforatio, procidentia ani, intertrigo, & secundùm Auicennam, excoriatio, pernio, mutitas, siuè loquelæ priuatio: cum scripserit Aristoteles solum hominem hac affectione posse tentari quoniam homo solus sermonis est capax. Balbuties, vigiliæ diuturnæ, verminatio, dentitio, singultus, incontinentia, vrinæ. His nonnulli addunt Satyrismum ad mentem Hippocratis in Aphorismis: cum tamẽ hoc vocabulum ab aliquo nimis diligente scriptore, insertum sit; siquidem doctissimi viri, in expositione huius loci, talis vocis non meminerint. D

Morbi puerorum.

Lib. 3 Aphoris. 27.

Postremo loco nominandæ sunt omnes affectiones cutim humani corporis infestantes; quæ quamuis superius partim inter vlcera, & partim inter tumores præter naturam memoratæ sint; hoc tamen in loco omnes comprehendemus. Sunt igitur

Viti-

Vitiligines, Scabies, Elephantiasis, Vibices, Maculæ, Pruritus, Cicatrices, Rugæ, Vnguium casus, rediuiuum, Vitiata forma, & color, Hydroa tubercula, Exanthemata, Tinea, Sycosis, Canities intempestiua, Pilorum casus, Plica morbus epidemicus Polonis; nam quamuis vt plurimum hæc affectio pilos capitis occupet, attamen vt intelleximus, vexat etiam alia loca, à quibus pili erumpunt. Hic quoq; recensendi sunt affectus nempe impetigo, Mentagra, Ignis sacer, Lichenes, omnes Lepræ species, Atrophia partium, Dracunculus Aegyptijs, & Indis affectus familiaris, Epinyctis, Pustularum omnia genera, & præcipuè Boa, siuè Boua, quando cutis multitudine papularum rubet, non secus, ac si à Boa serpente fuisset demorsa. Accedunt affectio furfuracea vniuersam cutim fœdans, Phthiriasis horrenda, quando vniuersa cutis pediculis scatet, item Syrones Medicis græcis incogniti, vt scribit Abenzoar, Arabibus Assoalar nuncupati; sunt enim pediculi per manus serpentes, & excitatis pustulis aqua plenis, altiùs delitescunt, & sunt animalcula tam parua, vt visionem ferè effugiant, & à mulieribus acutæ visionis acu facilè extrahuntur. Neq; omittendi sunt ricini ex sordibus barbæ, & inguinum nascentes, quos Galli Platas, & Itali cum exitu excrementorum careant, Cæcas cognominant. Tandem Albucasis meminit ægritudinis NaKir vocatæ, quę nil aliud est nisi flatus furiosus, qui vniuersum cutis ambitum affatim occupat.

Morbi cutis

E

Lib.2.c.93.

F

NÆVI.

ORBI cutis nuper enumerati næuos in mentem reuocarunt, & præsertim cum aliqui Authores non proletarij inter vitia cutis illos reposuerint. Scripsit enim quandoq; Plinius, farina fabacea in aceto cocta næuos auferri. Nihilominus tantum abest, vt næui humanum corpus deturpent, vt potius illud commendare videantur. Quapropter Ouidius faciem illam probare minimè dubitauit, in qua nęuum aliquem benigna natura impressit, nam quemadmodum nauis in placido conspecta pelago, non modò illud exornat, verum quoq; tanquam nauigabilis maris signum reputatur: similiter næuus quasi ναῦς non solum venustatem faciei conciliat, verum quoq; marinas humani animi affectiones significat: cum nemini dubium sit næuos ad Physionomiam attinere. Idcirco Melampus Medicus Atheniensis antiquissimus, necnon Abenragel inter Arabes, quid næui in vnaquaq; corporis parte à natura locati significarẽt, edocere sunt conati. Quandoquidem næui per vniuersum corpus veluti casu quodam sparsi, certum tamen inter se ordinem, & veluti cognationem quamdam habent.

Li.12.c.25.

G

Næui ad physionomiã spectant.

Etenim næuus in fronte conspectus, alium veluti socium in thorace habet: immò si mediam frontem næuus occupet, vt plurimum alius in medio pectore, vel in dorso inter scapulas reperietur; & quanto næuus à medio frontis recedens ad dextram, vel sinistram partem inclinabit, tantò etiam alter ad alterutrum brachiorum, vel humerorum deflectet: itaut si in extrema fronte iuxta tempora, nimirum in confinio capillorum appareat, alium in humeris repræsentabit. Sæpius enim euenire solet næuos frontis quandoq; ad illos, qui in pectore, & quandoq; ad illos, qui impressi sunt in dorso, referri: cum pars antica, & postica pectoris thoracem constituant.

H

Si iuxta nasum, & supercilium næuus sit constitutus, alter in parte inferiori pectoris impressus videbitur. Præterea næuus, quem situm in naso occupabit, talem in pene næuus alter obtinebit: pariter si in naso mulieris obseruabitur næuus, in labijs pudendi alius residebit.

Næui nasi habent alios sibi respondentes in pudendis.

Quando hæ naturales verucæ reperientur intra nasi spatium, quo oculi inter se distant: similiter alias inter scrotum, & virgam, iuxta dextræ, vel sinistræ partis situm dabunt. Si næuus aliquis in palpebra supra pupillam reperietur, alius in scroto iuxta testiculum erit. Item si in parte superiori palpebræ fuerit, alter supra testiculum in aduersa scroti parte videbitur. At si fuerit in palpebra inferiori, pariter

næuus

næuus in parte auersa scroti versus clunes conspicietur. Verùm si næuus in genis appareat, in coxis etiam videbitur: adeout quantò ille naso, tantò hic inguini erit propior, & quantò ille mandibulæ versus aurem, tantò hic naribus erit vicinior. Cæterùm si subter oculos, scilicet in cauitate supra eminentiam malarũ erit, næuum etiam sub axilla conspicere licebit, altiùs, & humilius, iuxta illum situm, quem alter in facie occupauerit.

Naui genarum.

Næui, qui iuxta aurem siti sunt, & illam ferè tangunt, suos comites in spatio alterutrius brachij ostendunt, quod spatium ab humeris ad cubitum protenditur. Immò si næuus per tres digitos ab aure absit, lateribus clunium næuus alter adhærebit: sin per duos tantùm digitos sit disiunctus, in signata brachij parte, sed versus dorsum reperietur. Næuus superiori imminens labro, & quasi nasum tangens indicat socium esse in illo spatio, quod inter pudenda, & podicem apparet. Contingit tamen aliquando, vt quando næuus à naso tres digitos est remotus, non amplius partem prædictam, sed pubem denotet; licèt vt plurimum hæc prærogatiua næuis in inferiori labro, & mento natis conueniat; immò, & alios in genu designat, quod tantò frequentius accidet, quantò signum erit inferius. A

Naui labij superioris.

Verùm næui malis impressi infra tamen labium inferius, suos æmulos in abdomine repræsentant, quandoq; erunt in medio abdominis, dummodo alij in meditullio genarum fuerint. Et si in extremitate menti næuus apparuerit, næuus quoq; in pube iuxta pudenda notabitur. Næui aurem decorantes lacertos respiciunt, & qui auris ansam occupant, alterum carpo, siue manui proximum significant. Quando verò erit næuus in summo auris capreolo, alter cubito proximus obseruabitur, & næuus hærens meatui, seu conchæ auris, alterum in vola manus delitescentem demonstrabit. Sin anterior auris pars næuo gaudeat, alter eodem situ in manu lætabitur. B

Naui auriũ.

Sed aduertendum est, quòd non solum facies omnium oculis exposita hac gaudet prærogatiua, vt eius næui alios occultos manifestent, verùm quoq; manus, & brachia hac conditione potiuntur: quandoquidem næuus in brachio superiori supra cubitum deprehensus, certò certius alium in crure iuxta genu designabit: & si in brachij auersa parte erit, alter suræ adhærebit. qui vero lacertum occupabunt, suos oppositos in medio crure notabunt. Sin næuus propè manum, vel carpum residebit, alter quoq, supra talum pedis existet.

Naui brachiorum.

Demum si digiti manus erunt næuis insigniti, digiti quoq; pedum, ijs non carebunt. Obseruandum tamen est prædictas regulas, non perpetuò veritatem assequi, cum res naturales ex authoritate Aristotelis, aliquando à veritate deficiscant. Qui igitur causas, si non necessarias, sed saltem verisimiles scire desiderabit, nimirum cur næui faciei suos æquales per corpus sparsos, certo quodam ordine, & situ habeant, confugiat ad doctrinam symmetriæ superius diligenter exaratam, vbi aliqua ex parte suo desiderio satisfaciet: quandoquidem si proportiones illæ partium faciei, necnon similitudines proportionum admittuntur, quibus inter se partes, & faciei, & vniuersi corporis conueniunt; proculdubio legentibus innotescet ratio, qua næui faciei cum reliquis per reliquum corpus disseminatis consentiunt; namq; explicatum fuit in symetria, quòd sicuti facies totius corporis, ita partes faciei partium totius corporis figuram quamdam, & typum repræsentant. Cum igitur, vt superius fuit expositum, frons pectus, supercilia, humeros, sinus oculorum axillas, aures brachia, mentum pubem, os in viris anum, & in mulieribus partes etiam verecundas repræsentãt; nulla admiratione teneri debemus, si næui, quibus natura, veluti notis quibusdam, partes illas corporis signauit, affinitatem, & relationem inter se habeant. Dum igitur frõs pectus, & aliæ faciei partes alias corporis partes respiciunt, vt in Rubrica symetriæ explicauimus; næuus quoq; in fronte expressus næuũ in pectore; næuus in alijs faciei partibus, næuum pariter in alijs corporis partibus existentem indicabit. C D

Lib. 2. de part. Anim.

Nauorũ con similiũ causa.

ME-

MEDELÆ.

EDICVS Philosophiam callens: necnon Mathematicam, seu Astrologiam pedisequam, immò facultatem Botanicam, Anatomicam, Pharmacopæam, & Chymicam; primitus valetudinem hominis omni industria fouet, & tuetur, dum incommoda aduersæ valetudinis arcet.
E Deinde omnia molitur, ne homo in ægritudines dilabatur, & si fortè illis oppressus fuerit, conuenientibus, & indicatis præsidijs eas exterminat. Verùm antequam hæc auxilia præscribat. Primò partem affectam ponderat, & diligenter animaduertit quonam morbo, vel per se, vel per consensum laboret: deinde quot modis pars aliqua corporis per consensum afficiatur. Namq; probè callens signa affectionum, necnon omnia symptomata, morborum genera, & causas, id celerrimè præstare potest. Amplius Medicus inter eruditos eminens signa salutaria, & læthalia nouit, & num morbus crisi, vel sine crisi sit terminaturus, prædicit, immò an talis crisis, vel per hæmorrhagiam, vel per abscessum, vel per vomitum, vel per alui deiectionem, vel per lotium, vel per mensium fluxionem, vel per hæmorrhoides, vel per sudorem fieri debeat, optimè cognoscit. Insuper dierum criticorum scientia
F peritus præcipit quid agendum sit, quando vnico tantùm affectu patiens opprimitur, & quando affectibus complicatis, sæuisq; symptomatibus iactatur.

Signa morborum.

Crisis.

Præterea, in morbis profligandis, Medicus triplici instrumento, nimirum diæta, pharmacia, & chirurgia incedit. Ratione diætę, aerem salubrem, ciborum qualitatem, bonitatem, quantitatem, ordinem, & tempus docet; deinde exercitium, & quietem, somnum, & vigiliam, repletionem, & inanitionem instituit, necnon quænam animi affectiones vitandæ sint. Ratione pharmaciæ, diligenter considerat præsidiorum qualitatem, num hæc debeant esse temperata, seu potius calida, frigida, humida, & sicca, iuxta primum, secundum, tertium, vel quartum gradum: an tenuium sint, vel crassarum partium, & an debeant esse acria, adstringentia, aperientia, discutientia, condensantia, emollientia, indurantia, abstergentia, adurentia, attrahentia, alexiteria, pus mouentia, emplastica, deobstruentia, epulotica, exedentia,
G expurgantia, incrassantia, extrahentia, glutinantia, incidentia, repellentia, sarcotica, roborantia, lotium cientia, menses prouocantia, eorumdem copiam supprimentia, sudorem educentia, calculum frangentia, lac generantia, expectorantia, tussim sedantia, soporifera, dolorem mitigantia, venerea, spermatica digestiua, ambustis medentia, bilem, pituitam, & melancholiam concoquentia, eosdēq; humores deturbantia. Item remediorum dosim, ordinem locum atq; tempus præscribit.

Diæta.

Pharmacia.

Sed dignum est admiratione, quod medicamina, quæ in affectionibus humanis eliminandis adhibentur, ex omnibus in toto terrarum orbe procreatis desumuntur; namq; præsidium à Medico pręscriptum, vel est simplex, vel compositum, & simplex est illud quale à natura procreatur; & hoc est duplex, nempe animatum, vel inanimatum. Animatum est vegetatiuum, & sensitiuum. Vegetatiuum arborem,
H fruticem, subfruticem, & herbam compræhendit. Sensitiuum, vel est sanguineum, vel exangue, & sanguineum est duplex, rationale, & irrationale. Rationale est homo, ex cuius partibus multa etiam remedia Medicus elicit. Irrationale, vel est aereum, vel terrestre, vel aqueum, vel amphibium. Exangue quadruplex, nempe de genere Mollium, Insectorum, Crustaceorum, & Testaceorum. Postremo Inanimatum, vel generatur in aere, vel in visceribus terræ, & hoc est quadruplex, scilicet metallum, lapis, terra, & succus concretus. Itaq; ex prædictis simplicibus cætera medicamenta concinnantur, quæ etiam, iuxta mentem Galeni, multifaria esse debent. Quando scribit, permagnam humanorum corporum esse differentiam; tum ratione natiui ipsorum temperamenti, tum ratione mutationis ætatum, & vitæ studij; ideoq; quod componitur medicamentum nullo modo cunctis competere potest.

Remedia ex quibus eliciantur.

Lib. 3. de Comp. Med. per gen. cap. 3.

Quamobrem Medicus præparat lenientia, syrupos, eclegmata, rob. decoctiones, soluentia, tam in substantia, quàm in infusione necnon in bolo, vel potione exhibenda;

benda: immò componit pilularum omne genus, glandes, siue suppositoria, infusiones, pessos, clysteres, errhina, trochiscos, sternutatoria, rotulas, apophlegmatismata, pulueres catharticos, gargarismata, suffitus, collyria, sacculos, electuaria, embrochas, poma odorata, ablutiones, vnguenta, fomenta, cataplasmata, emplastra, epithemata, cerata, caustica, & balnea medicata. Quapropter poterimus canere cum Ouidio.

Medicamenta cōposita.

Mille mali species, mille salutis erunt.

Tandem Chirurgia non est prætermittenda, quæ etiam ad salutem propria instrumenta profert, cum scripserit Ouidius.

Vt corpus redimas ferrum patiaris, & ignem.

Chirurgia.

Chirurgus enim scalpello, cauterio, forcipe, serra, specillo, nouacula, acu, volsella, deligatione, tenacula, splenijs, penicillis, siue turundis, fascijs, fibulis, & instrumentis extendentibus vtitur. Cæterum ad euitandum omne medicamentorum genus, & ad tutelam valetudinis, Galenus præceptum cedro dignum tradit, videlicet eum nunquam ægritudines incursurum, qui cruditates cauerit, commotionem à cibo vehementiorem vitauerit, & se se ante cibum exercitio commiserit.

In lib. de succor. bon. & vit. c. 3.

A

CASTRATIO.

B

APVLEIVS castrationem eleganti vocabulo detestationem appellauit, causam insinuans, quare in brutis, & potissimum in equis celebretur; nempè quoniam nimio libidinis calore laborantes hac detestatione mansuefiant. Sed quid hoc meditamur in brutis; cum Iulius Alexandrinus mulieres perniciosæ Veneris ardore vexatas olim castratas fuisse diuulgauerit? In hominibus autem nostra ætate castratura, alijs non conferentibus præsidijs, adhibetur, quando peritoneo dilatato, vel lacerato, intestina in scrotum descendentia herniam generant; vnde homines ad labores, & ad alias functiones obeundas inepti redduntur; præterquamquod hac herniæ specie laborantibus non solum inflammationis, sed etiam læthalis voluuli perpetuum impendet periculum. Quocirca ad euitandum euidens mortis discrimen, & ad reddendos patientes laboribus aptiores, homines euirantur. Quandoquidem iuxta partem dextram, vel sinistram hernia laborantium, alterutrius testis auulsione, inustione, & sutura, peritoneum dilatatum, vel laceratum adeò copulatur, ne impostenum intestina descendere possint. Quod opus Orchitomi potissimum Nursini in Italia diligentissimè exercent.

Lib. 22. cap. 14.

Castrationis humanæ causa.

C

Olim homines ad Virginum custodiam castrabantur, vt ancillis expeditiores, & ad congrediendum inepti essent. Id vocabulum Eunuchi significat; siquidem εὐνοῦχος deducitur ἀπὸ τοῦ τὴν εὐνὴν ἔχειν, quoniam cubilium, & gynæcorum curam haberent. Eunuchus etiam vocatur spado, nempe σπάδων à verbo σπάω extraho, quoniam his testiculi euulsi sint. Cæterùm ferunt Turcarum Imperatorem olim vidisse equum castratum equam inire, propterea iussisse, in pueris eunuchandis, penem vna cum testibus detruncari; ideoq; factum est, vt Turcæ hac etiam tempestate in castratura puerorum, virgam cum testiculis auferant.

D

Mulieres autem castrari posse non est in dubium reuocandum, vt ex authoritate Iulij Alexandrini superius citata intelleximus: quamuis hoc opus maiori prematur difficultate; nullum tamen vitæ discrimen imminet, quādo Orchitomus est peritus. Schenchius enim recitat historiam stupendam de muliere procidentia vteri, & cancrena affecti laborante; namq; citra vitæ periculum, vterus à Chirurgo resectus fuit. Et Vuierus meminit cuiusdam Ioannis ab Essen, qui in Comitatu Marchiæ versans, illuc enim ad castranda iumenta conductus fuerat, propriam ibi eunuchauit filiam, cum illam familiariter cum iuuene quodam versantem animaduertisset. Ex Lonicero etiam, in varia historia, habemus Lydos fuisse primos, qui mulieres castrarunt, cum illis loco Spadonum vti solerent, quam postea veritatē Cælius Rhodiginus affirmauit. Cardanus verò tàm mares, quàm fœminas, absq; Chirurgico opere cu-

Lib. 3 obser. 303.

Lib. 4. de Præstig. Dæ. cap. 2. edit. 6.

te eunuchas fieri protulit, dummodo mares longo vsu viticis, & fœminæ periclymeni vtantur.

DENOMINATA.

E HOMVNCVLVS, homulus, item homululus, & homuncio sunt nomina paruum hominem denotantia; quamuis apud Chymistas homunculus significet illud sperma, quod tantopere extollitur neq; totum est ex Luna; immò ex illo magnam partem sibi vendicat Chaos nempe mixtio quatuor elementorum: quemadmodum in scholijs Paracelsi legitur. Pariter apud Græcos ἀνθρώπιον, ἀνδράριον, ἀνδρίον, siue ἀνδρισκὸς vocabula sunt homulum exprimentia, veluti ἡμιάνθρωπος semihominem significat. Variæ etiam sunt affectiones, quæ ab homine denominationem sortiuntur. Est ἀνθρωπότης humanæ naturæ cōditio, ἀνθρωποπαθὴς affectibus humanis obnoxius; hinc ἀνθρωποπάθεια humana affectio, ἀνδρομανὴς dicitur amore virorum insaniens. Quapropter apud Gregorium, ἀνδρομανία, nempe amor insanus mulierum impudicarum legitur. Est λυκανθρωπία melancholiæ species, qua affecti, veluti in lupos conuersi noctu vagantur, donec diluculet. Verùm ἐξάνθρωπος exponitur homo alie-
F nam naturam, nempe ferinam induens. Sed μισανθρωπία odium hominum, siue inhumanitatem significat, quæ Luciano ἀπανθρωπία etiam nuncupatur.

Homũculus Chymistarũ

Lycanthropia.

Exponitur ἀνδροσινὴς hominibus noxius, & ἀνδροκύβαλος Hesychio, & Suidæ vir improbus, & veterator, & ἀνδρομάχος cum viris pugnans. Est ἀνδρηλατέω, viros expello, & ἀνδρόβασμος, quasi ἀνδρὸς βασμὸς angusta via, per quam vnus tantùm homo transire potest

Carnifex quomodo Græcis appelletur.

Præterea nonnulla sunt denominata, quæ ad perniciem hominum spectant, vt ἀνθρωπόλεθρος, hominum pernicies, ἀνδροδάικτος viros perimens; vox est composita ex ἀνὴρ, & δαΐζω. Item ἀνδράγχρος. vel ἀνδράγχος vocatur carnifex scilicet hominum strangulator. Est ἀνθρωποθυτέω homines sacrifico. Exponitur ἀνθρωποκτόνος, seu ἀνδροκτόνος, & ἀνδροφόνος apud Hesiodum homicida, est item Martis epitheton: alioquin ἀνδρόφωνος apud Atheneum vocem virilem habens exprimitur. Hinc ἀν-
G δροφονία, ἀνδροκτονία, & ἀνδροκτασία homicidium. Sed ἀνδροληψία erat pigneratio, quæ dabatur contra illos, apud quos homicidium fuerat perpetratum. Erant ἀνδράγρια τὰ spolia, quæ ex homine in militia interfecto reportabantur.

Dicitur apud Scholiastem Aristophanis ἀνδροκμὴς à viro interfectus: nam ἀνδροκμῆτες ἀγωνίαι apud Euripidem erant certamina, in quibus viri præliabantur. Est ἀνδρόκμητος ab homine elaboratus: legitur enim apud Hesychium ἀνδρόκμητος τύμβος nempe tumulus ab homine fabrefactus, vel in quo vir mortuus iaceat.

Nonnulla denominata ad esū humanæ carnis attinent; vt ἀνθρωποφάγος, ἀνδροφάγος. ἀνδροβορὸς, & ἀνθρωποβόρος hominiuorus, humana carne vescens, est etiā nonnullorum canum epitheton. Hinc ἀνθρωποφαγία, & ἀνδροφαγία, hominum deuoratio, vel esus carnium humanarum exponitur.

Pertinentia ad esum.

H Loca à viris denominata sunt ἀνδρεὼν, siuè ἀνδρὼν, pars domus quam viri seorsum à mulieribus habitant, & ἀνδρόδομος apud Hesychium, & Suidam erat triclinium, vbi fortè viri tantum epulabantur. Item ἄνδρεια, apud Cretenses, nuncupata fuerunt conuiuia publica, ex mente Aristotelis, ad quæ viri solummodo conueniebant. Ad hominum copiam spectant πολυανθρωπία. siuè secundum Suidam, ἀνδροπλήθεια, hominum frequentia, & ὀλιγανθρωπία eorumdem hominum paucitas Nam ἀνδρολογέω est homines ad militiam colligo, vnde nascitur ἀνδρολογία virorum ad militiam delectus.

Li. 2. Ethic. cap. 8.

Si respiciamus procreationem, legitur apud Græcos ἀνθρωποποιὸς humanarum formarum fabricator; nam ἀνδριαντοποιὸς. & ἀνδριαντοπλάστης est statuarius, & præcipuè qui virorum statuas fingit: hinc ἀνδριάς, statua potissimùm viri, & ἀνδριαντίσκος parua viri statua. Siquidem ἀνθρωπομορφόω est humanam formam tribuo, & ἀνθρωπογονία hominum generatio; hinc ἀνδρογόνος apud Hesiodum, virum generans.

Statuarius.

M Cætera

Cætera ſunt denominata homini maximè conuenientia, vt ἀνδρώδης virilis, ἀνδροπρεπής, & ἀνθρωποπρεπὴς homini conueniens, ἀνδρεῖος ad virum ſpectans, ἀνδρόφιλος virum amans, & ἀνδρεράστρια, ex Ariſtophane, virorum amatrix, ἀνδρόβουλος virili conſilio vtens, ἀνδρολήμων virili elatione animi præditus, vt exponit Heſychius, ἀνθρωπόθυμος hominis animum habens, ſed ἀνθρώπειος, & ἀνδρόμεος, apud Homerum, eſt humanus, ἀνθρωπισμὸς humanitas, & ἀνθρωποειδὴς ad naturam humanam proximè accedens: immò ἀνθρωπισθεὶς vocatus fuit Chriſtus apud Damaſcenum, cum ἀνθρωπίζομαι à Theologis græcis, homo fio, vertatur.

Xenophonti ἀνδρομήκης dicitur, qui ſtatura virili eſt refertus, & Atheneo ἀνθρωποειδὴς humana ſpecie inſignitus, & ἀνδρείκελος viro ſimilis. Item ἀνθρωπίζω homines imitor, συνανθρωπέω cum hominibus verſor. Et ὑπεράνθρωπος eſt, qui humanam excedit ſtaturam. Sed ἀνθρωπόγλωττος eſt, qui humana lingua loquitur, & ἀνθρωπόλογος, ſecundùm Ariſtotelem, eſt homo libenter de hominibus verba faciens. Apud Ariſtophanem legitur ἀνδραγαθία, quaſi ἀνδρός ἀγαθοῦ ἔργον, actio digna viro forti, vertitur etiam ſtrenuitas, quemadmodum & ἀνδρεία, quæ vox virilitatem, & ſtrenuitatem, & virilem ætatem ſignificat hinc ἀνδρίζω aliquid virile ago; item ἀνδρίζομαι virilem ætatem ingredior, & ἀνδρόπαις puer aliquid virile præſtans, vel ad ætatem virilem properans. A

Virilitas, et Strenuitas.

Nonnulla ſunt quæ partes hominis reſpiciunt, vt ἀνθρωπίνη, & per contractionem ἀνθρωπῆ ſubintelligendo, δορά, pellis humana, item ἀνδρόπρωρον, pro ἀνδροπρόσωπον apud Sophoclem, eſt humana facies. Heſychio verò ἀνδροσάθης, vel ἀνδροσάθων dicitur vir membroſus, nempè virilia iuſtò grandiora habens: At ἀνδρογύνης, ſiue ἀνδρόγυνος exponitur mariſæmina, nimirum homo vtroq; ſexu refertus. Polluci tamen, hoc vocabulo, Eunuchus denotatur, & hæc eadem vox apud Heſychium, imbecillem, effæminatum. & hominem muliebri animo prædictum deſignat, immo hoc idē nomen in parabolis Salomonis pro ſocorde vſurpatur Demùm ἀνδράποδον ſignificat hominis pedem, veluti littera ſonat, quamuis hoc vocabulum quandoq; pro mancipio ſumatur, cum mancipia Dominorum pedes appellari ſoleant, & apud Suidam ἀνδραποδοκάπηλος venditorem mancipiorum ſignificat. B

Mariſæmina quid ſit.

Ornithanthropos.

Præte-

Præterea multa sunt in terrarum orbe humanam repræsentantia formam, quæ inter hæc denominata recenseri possunt, vt ἀνθρωποδαίμων, Dæmon habens humanam faciem, item ἀνδροδάμας gemma simulacrum quoddam hominis referens, quamuis Plinius etymum huius gemmæ ab effectu deriuet, siquidem hominum impetus domare potest. Quid plura? aliquando visus est Cometes effigiem humanam repræsentans, qui ἀνθρωπόμορφος nuncupatur. Immò in tabula Hieroglyphicorum Aegypti quædam auis fortè imaginaria, humana facie decora conspicitur, vt in superiori icone, quæ ὀρνιθάνθρωπος appellari potest. *Androdamas.*

E Amplius multæ sunt plantæ ab homine sortientes denominationem, & prima fronte se se offert ἀνδρόσαιμον, quasi viri sanguis, cum flores plantæ digitis contriti sanguineum succum emittant. Antirrhinum syluestre capitula humanam caluariam referentia profert, idcirco à nonnullis caput defuncti hominis nuncupatur: quapropter, ex Porta, ad Philtra vsurpatur. Apud Dioscoridem portulaca vocatur ἀνδράχνη, quasi gluma hominis; nam veluti spicarum inuolucra ad hyemem pro cibo belluarum seruantur: pariter portulacam passim nascentem ruricolæ olim partim elixatam comedebant, & partim siccatam, vel sale, & aceto conditam ad hyemem seruabant. Apud eundem Dioscoridem habetur ἀνδρόσακες fortassis quasi ἀνδρόσακος hominum medela, cum hæc herba multis affectibus præsidio esset. Est alia planta tactu aspera prætereuntium vestibus facilè adhærescens, quæ philanthropos quasi hominum amica nuncupatur; licet Bauhinus, ex mente Aetij, non *Lib.4. phyt. cap 10.* *Li.4. cap.1.* *Androsaces*

F hanc plantam, sed Xanthium, nempe strumariam, & lappam minorem philantropon nominari voluerit: siquidem φιλάνθρωπος amans hominum, & beneuolus exponitur; hinc φιλανθρωπία humanus amor, & ἀφιλάνθρωπος inhumanus dicitur. Insuper ἀνδράχλος vocatur herba quædam viro similis, quasi ἀνδρείκελος facta syncope, & mutata tenui in asperam; hæc autem videtur conuenire cum Mandragora, quæ ob radicis effigiem semihomo à Columella indigitatur sic. *Philanthropos nomē æquiuocum.*

Quamuis semihominis vesano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores &c.

Hæc eadem planta Pythagoræ vocatur ἀνθρωπομόρφος. Vt omittamus alias plantas humanam figuram referentes; quemadmodum sunt quædam Satyriorum species, quarum vna flores ad instar hominis procreat; idcirco ἀνθρωπόφορος [?] cognominatur. Item palma Christi inter Satyrij species recensetur, quæ & ipsa radicem instar figuræ manus humanæ producit. Pariter quamdam radicem nobis donatam hic damus pronè, & supinè pictam, cui natura rudimentum humanæ effigiei impressit: quapropter, & ipsa meritò ἀνδρόμορφος indigitari poterit. *Satyriorum species.*

G

Quod modò in hac radice, interdum in nonnullis saxis obseruare licet. Tradit enim Olaus Magnus, in litoribus Ostrogothorum, nempè Orientalium Maris BrauiKen nuncupati, vbi etiam Torrens vehementissimus per oppidum Norcopense cognominatum illabitur, varias saxonum figuras, quasi humano artificio perfectè cælatas semper conspici; quarum nonnullæ effigiem humani capitis, aliæ formam pedum, manuum, & digitorum repræsentant: cum tamen à nullis lapidibus corpus humanum integrum referatur. Sed regionis incolæ similibus assueti spectaculis hæc lapidea simulacra nihili pendent. *Lib. 2. Rer. Sep. c. 28.*

H Tandem in libris Chymistarum quædam plantæ delineantur, iuxta folia, vel radices, ab effigie hominis non recedentes, quæ Andrographæ, vel Anthropographæ cognominari possent; hæ sunt herba Helilotria, herba Lucia minor, herba Testatoris, herba Scudaria, his enim nominibus à Chymistis decorantur.

Radix Andromorphos.

EPITHETA, DIGNITATES, OFFICIA.

HOMINES, qui ſunt viuæ virtutum imagines, & abſoluta veræ laudis exemplaria, proculdubio infinitis decorantur epithetis: primitus vocantur beati, quaſi benè aucti, cum deſiderata poſſideant, θεόγλωσσοι quoniam Dei lingua loquantur; ſiquidem θεόγλωσσος tanquam bibliorum epitheton à Græcis diuulgatur. Quapropter non erit mirandum, ſi homo, Clementi Alexandrino, cæleſtis planta nuncupetur, & nonnullis Græcis οὐρανόσκοπος, non ſolum quia rectus incedat, & Cœlum ſpectet, ſed etiam quia cœleſtia meditetur. Item homines cognominantur μέροπες, fortè quoniam varijs

varijs vtantur dialectis: cum μέροψ habentem diuersam vocem, necnon, apud Aristotelem, auem significet. Item virtutis gratia homines adeò redduntur venerandi, vt laboriosi, docti, & litterati prædicentur, pariter Græcis ἐργάται, & μογεροί, nempe operosi, & laboriosi. Insuper eximio virtutum splendore corulcantes dicuntur hospitales, constantes, patientes, magnanimi, veraces, iusti, casti, religiosi, modesti, verecundi, & χαμαίφρονες, humilis mentis: idcirco Pythagoras hominem πάντων χρημάτων μέτρον scilicet rerum omnium mensuram appellauit. *Lib. 9. de hist. Anim. cap. 13.*

Vicissim quoniam homo innumeris premitur calamitatibus, non pauca sortitur epitheta. Latini eum vilem, incautum, nudum, laboriosum, fragilem, imbecillum, pusillum, caducum, infælicem, & ærumnosum indigitant. Græcis, iuxta hunc sensum, homines vocantur χαμαιγενεῖς, quia ex humo prognati, χαμαὶ ἐρχόμενοι de humo progredientes, ἐπιχθόνιοι in terra versantes, σάρκινοι, carnei. ἄθλιοι, miseri, ἄμμοροι, infortunati, κακοδαίμονες infælices; cum hæc vox κακοδαίμων non solum malum spiritum, sed infœlicem quoq; & miserum designet. Amplius nuncupantur πολύμοχθοι ærumnosi, ὀϊζυροὶ calamitosi, πολύτλητοι multis miserijs complicati, & κηριτρεφεῖς inter miserias alti; Alioquin dicuntur βροτοὶ, & apud Poetas græcos passim θνητοὶ mortales. veluti etiam apud eosdem Poetas πολύσπερεις per varios terræ tractus sparsi, & διοτρεφεῖς. quasi à Ioue nutriti, ὀψίγονοι nempe sero geniti. Licet quandoq; Græcis sic appellentur, qui post alios nascuntur. Tandem θυμοβόροι nominantur, quasi animum vorantes, quia sæpius ægritudinibus animi se macerent. *Homo ærumnosus.* E

F Quandoq; ob dispendium bonę valetudinis corporeæ, indigitantur Apopletici, Asthmatici, Cardiaci, Calculosi, Cæliaci, Epileptici, Dysenterici, Febriculosi, Hydropici, Lienosi, Icterici, Leprosi, Lethargici, Melancholici, Phrenetici, Pleuritici, Cæci, Balbi, Claudi, Podagrici, Strumosi, Verminosi, & infinita huius generis epitheta nanciscuntur iuxta illas affectiones, quibus in dies occupari solent. *Epitheta ratione ægritudinum.*

Ratione originis alij dicuntur nobiles, alij ignobiles, & iuxta consanguineitatem, filij, nepotes, patres, aui, mariti, soceri, priuigni, quemadmodum in Rubrica affinitatum fuit exaratum. Verùm ratione modi nascendi, quidam vocantur Cæsar à cæso matris vtero, Opiter, quia patre mortuo, & auo viuente nascatur, Posthumus quoniam patre defuncto oriatur, Aggripa, cum ordine inuerso, ab vtero egrediatur Vopiscus, quando alio fœtu interempto in lucem prodit, Cordus, quia serò nascatur. Alij impressum aliquod à natura signum gerentes, varijs donantur epithetis, G vt Planci, Plauti, & Ploti à pedibus planis, Scauri à talis eminentibus, Vari, obtortis cruribus in partem anteriorem, Vacij, cruribus obliquis instar vaccarum, Cocles altero lumine priui, Lucini paruis oculis referti, Petauri agiles, Labeones, à labijs prominentibus, Chilones maioribus insigniti labijs: Achili sine labijs, Buccones ore eminenti, & amplo. Bronci dentibus eminentibus, Nasicæ, ob nasum aduncum Simi, & Simones à naso compresso, Sylones à fronte eminentiori, Galbæ à colore galbulæ auis. Flauij à flauo colore Gibbosi ob curuitatem, Obstipi a breui collo, Neruæ ob neruorum robur, Columellæ à proceritate, & tandem à varijs leguminibus denominati, vt Pisones à pisis, Fabij, à Fabis, Lentuli, à lente, Cicerones à cicere, non quia huiusmodi legumina optime fererent, vt aliqui voluerunt, sed quoniam horum leguminum impressam in corpore imaginem ab vtero matris H ferrent. *Epitheta ratione ortus.*

Si mentem ad vitia dirigamus, aliquando homines maximam vitiorum labem contrahentes, nominantur gulosi, edaces, vinolenti, abstemij, ociosi, effæminati, incestuosi, adulteri, fures, libidinosi, mendaces, hæretici, prædones, dolosi, scelesti, improbi, inuidi, arrogantes, superbi, ambitiosi, audaces, temerarij, litigiosi, taciturni, loquaces, ingrati, periuri, proditores, perfidi, fascinatores, magi, & adulatores: vnde de postremis canebat quidam. *Epitheta ratione vitiorum.*

Plus placeo Regi, quàm cor, quàm pignora falsa
Me noscat quamuis dicere, falsa probat.

Idcircò Græcis in hoc sensu homines appellantur δειλοὶ, nimirum meticulosi, ignaui, & improbi, ἀμαθεῖς indocti, φιλόκοσμοι res mundanas amantes, πολύπλαγκτοι, multis erroribus agitati, κακότεχνοι fraudolenti, αἰολόβουλοι scilicet varij, & in consilijs versuti, κενεαυχεῖς vana iactantes, μάταιοι vani, κακόθυμοι maleuoli: ideo

Cap. 1. ad Rom. non est mirum si ab Apostolo vocentur θεοστυγεῖς Deo exosi, interdum etiam ἀφώτιστοι non illuminati: siquidem ἀφώτιστος apud Alexandrum Aphrodiseum, Lunæ silentis epitheton esse perhibetur.

Iuxta opum abundantiam, vel defectum, homines sunt pauperes, illiberales, auari, prodigi, fœneratores, vel magnifici, liberales, diuites, fœlices, & fortunati, & potissimum πολύκληροι, quibus multa obuenit hæreditas.

Ratione ætatum vocantur infantes, pueri, adulti, iuuenes, viri, senes, decrepiti, & aequæui, nimirum coetanei. Ratione sexus, masculi dicuntur, fæminæ, & hermaphroditi. Ratione staturæ, pusilli, & proceri; ratione molis corporeæ: obæsi, & macilenti. Tandem iuxta pulchritudinem, vel deformes, & monstrosi, vel sunt speciosi, & venusti, immò ὀπισθόκομοι, qui capite comato incedunt. A

Aetas sexus statura.

Si dignitates hominibus conuenientes meditemur, inueniemus homines iuxta honores Ecclesiasticos, & Sacerdotales, vocari Pontifices, Cardinales, Prælatos, Archiepiscopos, Episcopos, Proepiscopos, Abbates, Præsbyteros, Diaconos, Rectores, Præfectos, Præpositos, Priores, Canonicos, Vicarios, Parochos, & Hierophilaces; Cæterùm ratione honoris profani, nuncupantur Imperatores, Reges, Tyranni, Proceres, Primates, Senatores, Fiscales, Auditores, Dynastæ, Legati, Nuntij, & Legislatores. His adduntur, Monarcha omnium Princeps, Tetrarcha quartam Regni partem occupans, Cosmarchus Mundi Princeps, Decarchus, decẽ militum Princeps, Philarchus Imperij candidatus, Irenarcha ad tumultus placandos in ciuitate electus, Eparchus prouinciæ præses, Stategus præfectus militum Archipolis Princeps Ciuitatis, Nauarchus nauis, necnon Hecatontarchus centum hominum Princeps. B

Dignitates, & honores.

Si contemplemur varia munia, quibus funguntur homines. Primùm ratione doctrinæ, & disciplinæ, homines appellabimus Doctores, Discipulos, Præceptores, Pedagogos, Oratores, Iurisperitos, Grammaticos, Rhetores, & Poetas quorum vnus aliquando sic cecinit.

Non maro sic cecinit, docuit cantare Maronem
Mæcenas, doceas me quoq; magna canam.

De Rhetore autem sic canitur.

Laurea debetur linguæ, clariq; triumphi,
Nam, cum vult, bellum sedat, & arma mouet.

Item dicuntur homines sophistæ, Philosophi, Metaphisici, Theologi, Historiographi, Dialectici, Astrologi, & Geometræ. De Astrologis sic legitur. C

Munia varia hominũ.

Quę non sunt, quæ sunt, & quæ ventura trahuntur,
Si vidET Astrologus, non homo, sed Deus est.

Geometra sic introducitur canens.

Quæ nunquam tetigi nec tangam, metior astra,
Miraris? centrum, & terra mihi satis est.

Præterea alij agunt in humanum animum, vt Histriones, Musici, Saltatores, Funambuli, Scurræ, Citharedi, & cæteri fidibus Cantatores, Circulatores, & Aulici, de quibus extat distichon huius tenoris.

Inuidięq; rabies, astus, dolor anxia cura
Auratis claudunt toxica liminibus. D

Scurra sic loquitur.

Obsequor, applaudo, sic dulcia massica poto,
Rideat vt Princeps, turpia quęq; decent.

Verùm circulator introducitur loquens hunc in modum.

Non ego te fallo, fallit te mens tua, verba
Vana cupis, vanas quod cupis accipies.

Accedit etiam Musicus eleganter canens.

Pectora dura canens moueo, stant omnia nostro
Munere, cor, sanguis, lumina, mens, anima.

Munia circa corpus. Sin agant circa corpus, vocantur Medici, Chirurgi, Orchitomi, Odontagogi, Balneatores, Pharmacopolæ, Tonsores, Myropolæ, Obstetrices, Cubicularij, Nutrices, Propolæ, Lanij, Ornithopolæ, Caupones, Coqui, Salarij, Fartores, Famuli,

Dispen-

Dispensatores, Ancillæ, Trapezocomi, idest epularum structores, Crustularij, Olearij. & Elæopolæ, Buccellatorum artifices, Riuales, Proci, Meretrices, Lenones, Comites, Iudices, Pincernæ, Saponis Opifices, Vespilones, Necrophori, Satellites, & Carnifices. Famulus sic conqueritur.

Sors mea tristis atrox, duro sub vindice viuo,
Non bibo, cum sitio, cum bibo, non sitio.

Cubicularius de suo Domino hæc habet verba.

Si gemit, accurro, matulam si flagitat, adsum.
Si pedit, laudo, si cacat, olfacio.

E Pincerna epulas Principis prægustans sic conqueritur.

Prægustans epulas, virus, vel funera gusto;
Iure cado, mortis sum mihi causa meę.

Lanius suam mentem paucis sic exponit.

Vita cadit, cibus est noster, qui sustinet illam,
Quisq; potest nostra viuere tutus ope.

Dispensator encomijs Domini se dignum prædicat hunc in modum.

Si Rhombum nummis centum, simillibus emi
Bis mullum, Domini me gula lauta probat.

In militia, homines iuxta munia, varia sortiuntur nomina. Primitùs bellicosi cognominantur, & bellicosæ vocatæ fuerunt illę mulieres, quæ intrepidæ dimicarunt, F vt Regina Aegypti Cleopatra, Artemisia Regina Cariæ, & Hippolite Amazonum dominatrix. Præterea dicuntur belli Imperatores, milites ordinarij, signiferi, equestres, pedites, antesignani, metatores, equites leuis armaturæ, tubicenes, tympanotribæ, torquati, mensores, canditati, bellatores, imbelles, velites, peltati, cataphracti, hastati, scutati, ferentarij eminus dimicantes, sagittarij, chiliarchi, tyrones, rorarij leui quadam pugna prælium ineuntes, gregarij, triarij omnium fortissimi in postrema exercitus parte locati, exautorati, qui veniam abeundi consecuti sunt, dimarchæ duplici pugnæ genere certantes, mucronigeri, cultelliferi, sclopigeri, spiculiferi, scorpionarij, qui machinis scorpionibus nuncupatis vibrant, balistarij, funditores, siue fundibalarij lapides funda iacientes, colubrinarij, pyrobolarij glandes ignitas eiaculantes. His addimus athletas, pugiles, & gladiatores. Inter hos tubicen suam virtutem sic commendat. *Munia militaria.*

G

Hinnit equus, cum me sentit, volat acta sagitta,
Lancea, Mars sanus, voce mea loquitur.

Et gladiator suam mentem sic exponit.

Quid thoraca capis? clypeo pugnemus, & ense,
Cor lorica tibi, cor tibi sit galea.

Quando homines aliorum vicariam obibunt operam quoad animum, dicentur Legati, Causidici, Interpretes, Exploratores, scribæ, proxenetæ, architecti, & secretarij vulgo dicti. Itaq; seruus à manu cum omnibus de rebus Domini silentium agere debeat sic inquit.

Cor Regis video, curas, & crimina, fęlix
Talia si possem dicere, sed taceo.

H Architectus verò hæc verba profert.

Ars mea prima modum dat cunctis artibus, ars est
Maxima, nam causis imperat ingenium.

Sin motus rei de loco ad locum cōsideretur, presto sunt baiuli, aurigæ, geruli, veredarij, nauicularij, lecticarij, tabellarij, aquarij, cistiferi, oenophori, cursores; nam Atas puer, consule Vipsano, septuaginta quinq; millia passuum, magna omnium admiratione, à meridie ad vesperum cucurrit, & tandem accedunt institores, de quibus sic canitur. *Munia ratione motus localis.*

Gallus, Arabs, Indus, Thrax, Celta Sicamber Alanus,
Quas mihi dant merces, ad tua tecta fero.

Si dirigatur animus ad materias, circa quas opifices versantur, homines nuncupantur marmorarij, lapicidæ, cæmentarij, dealbatores, stannarij, aurifabri, argentarij, inauratores, fabriferrarij, vitrarij, fabriligarij, pelliones, coriarij, membranarum

rum perfectores, numularij, interpolatores, gemmarij, librarij, fericarij, bractearij publicani, fullones, fericum varijs rhombis nětes, caminorum expurgatores, pictores miniarij, & illi artifices, qui telas tum veteres tum nouas graui prælo subijcientes poliendo eleganter mangonizant.

Munia ratione formæ operis. Ratione formæ operis considerati, homines dicuntur textores, doliarij, infectores, cartharij, pictores, carbonarij, horologiorum machinalium opifices, cælatores, typographi, pilearij, monetarij, plastæ, calcarij, laternarum fabricatores, culcitrarij, figuli, pectinum opifices, pyxidipæi, veteramentarij, significes, macheropæi, nodulorum toreutæ, sphæristerici, subligaculorum artifices, ephippiarij, laruarum sculptores, catropopæi, putearij, xiphothecarij, essedarij, incerniculorum, & cistularum opifices, bibliothecarij, fomitifices, necnon sulphuratorum, pulueris pyrij, & peristromatum artifices, immò, & lanifices, quorum materia sic celebratur. A

Serica quid poscis, vestes ſyvellera prębent?
Illa nitent, fateor, ſed magis ista decent.

Ratione instrumêti opifices. Deniq; ratione instrumenti, quo ad opus vtuntur homines, nominantur toreutæ, molitores, pistrinarij, pistores, seu furnarii, cribratores, fornacarii, sartores, & sutores, acupictores, & scoparii. Sunt hic Bononiæ, qui vendemiarum tempore in aliud opus non incumbunt, nisi ad calcanda torculari vinacea. Si versantur circa rerum custodiam, sunt coloni, ianitores, milites, excubitores: circa venationem, venatores, piscatores, & aucupes. Versantes circa cultum animalium, sunt bubulci, opiliones, subulci, pastores, apiarii, agasones, aurigæ, asinarii, veredarii, domitores, mansuetarii, stabularii, & veterinarii, & caprarii. Demum terram colentes, sunt rustici, agricolæ, viridarii, vinitores, olitores, fænisecæ, aratores, topiarii, pastinatores, fossores, & arboratores. B

PARTES HVMANÆ Quibus Dijs Sacratæ.

ETHNICI Numina quædam singularum humani corporis partium tutelaria in Cœlis versari existimarunt. Itaq; nonnulli caput Ioui, oculos Mineruæ, brachia Iunoni, pectus Neptuno, renes Veneri, & pedes Mercurio consecrarunt. Alij verò opinantes hominem ab vtero prodeuntem, spiritum à Sole, corpus à Luna, sanguinem à Marte, ingenium à Mercurio, desiderium à Ioue, voluptatem à Venere, deniq; a Saturno honores sortiri, à prædicta Deorum tutelarium seriè recesserunt. Saturnus tamen ex Iulio Firmitio, aurem dextram, splenem, & melancholiam tutatur, Iupiter aurem sinistram, & hepar, Mars hepar cum Ioue, & renes cum Venere, Sol spiritus, caput, & dextrum oculum, Venus cum Marte nares, Mercurius os, linguam, & manus orationis humanæ adiutrices, & tandem Luna oculum sinistrum respicit. C

Dominium planetarum.

Conueniunt tamen multi frontem olim Genio fuisse consecratam, & supercilia Iunoni dicata, his enim oculi teguntur, quibus fruimur luce, quam à Iunone dimanare credebat Antiquitas; quapropter Iuno Lucina fuit nuncupata. Aurem Deæ memoriæ, & linguam Mercurio dicarunt: idcirco Astrologi ab eodem planeta hanc regi tradiderunt: barbam verò, & capillos Apollini sacros faciebant: vnde ex Rhodigino, Ephæbi primam capillorum, vel barbæ incisionem Phœbo offerebant: propterea quòd ex humecta, & feruida natura, animantium incrementa prodeant. Dextram manum Fidei, & secundùm alios Fortitudini sacrarunt, quoniam dextrã dextræ iungentes pacem inibant, & auxilio indigentes dextram petebant; immò supplices eamdem deosculabantur: hinc postea à dextra dexter, nimirum propitius dimanauit. Amplius iuraturi, per dextram, tanquam per fidei sedem iurabant. D

Lib. 4. lect. antiq. c. 23.

A manu pendent digiti, quos sacros Mineruæ esse volebant. Stomachum magna pituitæ copia redundantem ad dominium Lunæ referebant, cum hæc humiditatum abundantiam progignere credatur. Vmbilicum Veneri dicatum statuebant; cum

ab illo

ab illo luxuriam dimanare crederent. Quamuis alij sacratum Ioui facerent, quoniam olim Iuppiter in templo Iouis Amonij sub vmbilici specie colebatur. Iecur Veneri dicatum dixerunt: ideoq. hoc viscus ab eodem planeta regi Astrologi diuulgarunt, & Poetæ sedem amoris in iecore collocarunt, immo vulgare distichon idem attestatur.

Cor sapit, & pulmo loquitur, fel commouet iram,
Splen ridere facit, cogit amare iecur.

Cæterùm Astronomi non solum iecur, sed renes quoq; & genituram in potestate
E Veneris constituerunt. Genua tandem Misericordiæ, & pedes Mercurio dedicarunt: quare petentes Misericordiam genua flectere solebant.

Verùm Astrologi non planetas modò, sed signa quoq; Zodiaci singulis humani corporis partibus, & membris dominari pronunciant: cum cælestium potestas, accedente quadam nominis similitudine, in determinatis membris operetur. Quamobrem Aries caput sibi vendicare perhibetur; cum magna vis huius animantis in capite resideat. Tauro collum attribuitur, quoniam Taurus virtutem suam in collo exercet. Brachia Geminis assignantur propter similitudinem; nam Gemelli, vt plurimum similes esse consueuerunt. Pectus conuenit Cancro ob formam animalis; nam dorsum Cancri latitudinem pectoris æmulatur. Coxæ, ex Manilio, Libræ competunt; cum tanquam Libræ à trunco dependeant; licèt, secundùm alios, Sagittario attribuantur, & sic deinceps crura Aquarius, genua Capricornus, ilia, & ventrem
F Virgo, latera Leo, genitalia Scorpio, vmbilicum, lumbos, vertebras, pubem, Libra, & Pisces pedes regere perhibentur. *Signa Zodiaci.*

Deinde, ex Petro Crinito, ceruicem, & caput Soli, os, & linguam Mercurio, lienem Saturno hepar Ioui, sanguinem Marti, renes, & genituram Veneri, & ventriculum Lunæ Astrologi assignarunt. Quocirca Antiquitas ad exprimendum non solum planetarum, sed signorum quoq; Zodiaci dominium in humana membra, hominem nudum in centro circuli duodecim signis decorati effigiauit, in cuius simulacri lingua pictus erat Mercurius, in regione splenis Saturnus, in regione hepatis Iupiter, in corde Mars, in cerebro Sol, in stomacho Luna, & in genitalibus Venus conspiciebantur. *Lib. 12. c. 2.*

G

PRODIGIA.

PRODIGIOSA quæq; insigniora, in quibus partium hominis, siue eiusdem effigiei fit mentio, hoc in loco memoranda esse decreuimus. Primùm, ex Plinio: anno mundi trecentesimo sexagesimo octauo supra tria millia, dum Romæ fundamenta ædis capitolini Iouis foderent, humanum caput recenti aspersum sanguine inuenerunt; & de hoc Aruspices interrogati, hunc locum non solũ Romani Imperij, sed totius etiam orbis caput fore responderunt: id etiam Iulius obsequens in historia Prodigiorum recitauit. Bugatus quoq; ante necem Bernabo Viscontis, non modo eius Palatium
H ardere, sed caput humanum inter flammarum globos, quasi cremandum, per aliquot temporis spatium, visum fuisse recitauit. Quando domus Neronis fulmine tacta fuit, tunc capita imaginum Cæsarum ceciderunt; vnde Prodigiatores familiam Cæsarum in Nerone defuturam præsagierunt. *Lib. 28. c. 2.* *Lib. 1.* *Lib. 2. hist.*

Pariter Anno Domini millesimo quingentesimo quadragesimo quinto, in Vrbe Argelia, tempestatis impetu, in arce deiectum est caput statuæ iconem Ducis Saxoniæ referentis, & eodem anno Henricus Dux Brunsuicensis auitum repetens regnum à Duce Saxoniæ comprehensus, & cæsus fuit. Item Galba Prouinciam Hispaniæ Taraconensem ingrediente, & citra publicam ædem sacrificante, accidit, vt caput cuiusdam pueri ex ministris repente canesceret; quare hoc prodigio moniti Aruspices mutationem rerum futuram prædixerunt, Caput quoq; hominis diademate pontificio coronatum in aere conspectum fuisse refert Nicolaus Orius in epistola quadam ad Bouilum, anno octauo supra sesquimillesimum; cuius prodigii expositio apud *Caput pusionis canescẽs*

apud ipſum legitur. Tandem prodigioſus fuit ille piſcis humano capite inſignitus; qui anno Domini vigeſimo tertio ſupra milleſimum,& ſexcenteſimum in fluuio Iſtula Sarmatiæ captus fuit, quemadmodum ex relatione Cracouiæ impreſſa intelleximus.

Prodigia manus. Modò de aliis partibus diſſerendum eſt; ſiquidem Veſpaſiano cænante, manus humana in triclinium illata, & ſubter menſam ſubiecta fuit; hinc Diuinatores rerum poteſtatem ad Veſpaſianum aliquando peruenturam præſenſerunt. Similiter, anno ante Chriſtum quingenteſimo quinquageſimo nono, Rex Balthaſar in inſtructa comeſſatione, & optimatibus conuiuis, inter elegantes epularũ lautitias humanam manum in ſuperficie parietis ſcribentem conſpicatus eſt, quod prodigium Regis mortem prædixit, vt in ſacris Bibliis apud Danielem legitur. *Cap.5.* Pedem offendere Antiquitas prodigioſum eſſe exiſtimauit. Idcircò Caius Gracchus qua die ciuili ſeditione fuit oppreſſus, domo egrediens limen pede ita offendit, vt non pauca inde ſanguinis portio effluxerit. Item Craſſi filius aduerſus Parthos præliaturus, ita pedem offendit, vt cadere coactus fuerit,& res malè ceſſit; quemadmodum Alexander ab Alexandro ſcriptum reliquit.

Prodigium duorum puſionum.

De hu-

De humanis effigiebus prodigioſis, infinita extant monumenta. In primis anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio, ex Iobo Fincelio, ante necem Mauritii, in quodam vico Thymigræ, icon viri proceri ſanguinem vndequaq; effundentis inter nubes apparuit, quæ paulatim in tenuiſſimas defluxit auras. Eodem anno in Palatinatu, duo homines cataphracti in aere prælianteś viſi ſunt, qui paulò poſt euanuerunt, hoc in Meteorologicis Marcus Fryſchius enarrauit.

Item Anno Domini quinquageſimo ſexto ſupra milleſimum, & quingenteſimum in Ciuitate Babarſcha Hungariæ, die ſexta Octobris, duorum puſionum monomachia in aere conſpecta eſt, & qui armatura turcica munitus erat multis confoſſus vulneribus cadere viſus eſt; immò eodem tempore, & loco, arcus cæleſtis ſuis variegatus coloribus, & duplici Sole ex vtraq; parte decoratus apparuit; quemadmodum in ſuperiori icone id totum ſpectandum proponimus.

Prodigium viri Germanum æmulantis.

Amplius.

Amplius anno, quo Veſpaſianus Imperator Hieroſolymam deleuit, non ſolum ſydus gladii figuram repræſentans Vrbi diu impendit, ſed etiam homines armati inter nubes dimicare viſi ſunt, veluti Textor admonuit. Anno quoq; Domini quadrageſimo nono ſupra ſeſquimilleſimum, ex Fincelio, in oppido Vitlandiæ, cum dilucularet, ſereno Cælo, vir procerus veſtibus germani Principis indutus in aere conſpectus eſt, ad cuius latus Leo, & Agnus apparuerunt, vir quamdam coronam fruſtra arripere conabatur, ſed tandem gladium vibrare cæpit, cum nubes aduenientes totum ſpectaculum adumbrarunt. Huius ſpectaculi icon ex Lycoſthene delineatur.

Mauritio imperante, effigies hominis ignoti Monachi veſtimento induti circa ſtatuam Imperatoris enſem diu circumtulit, & poſt euanuit: quare referente Textore, Mauritium gladio periturum prædixerunt. Bugatus etiam narrat, in obſidione Brixiæ, multa prodigia apparuiſſe, & potiſſimum Mediolani, in porticu Matthei Viſcontis, humanum ſimulacrum coruſcantibus munitum armis equitare viſum eſt, & poſt biduum denuò apparens, & cum alio ſimili ſimulacro prælians, paulò poſt am-

Prodigium Equitis.

boln

bo in tenuem auram abierunt. Anno Domini quinquagesimo supra sesquimillesimum intra Norimbergã, sereno die, visus est in aere eques, qui altera manu equum & altera canem venaticum ducebat, Sol erat varii coloris, & supra ipsum vas sanguine plenum, quo aspergebatur, conspecta etiam est aquila sinè pedibus, apertis alis, vnà cum Iride veluti antecedens ostendit figura.

Præterea anno Mundi noningentesimo quinquagesimo quarto supra tria millia; Drusus Tiberii frater ab Octauio Augusto aduersus Cæltas fuit missus: ideoq; illi ad flumen Albin vsq; progredienti mulier proceræ, & inusitatæ staturæ facta est obuia his verbis: quò pergis Druse? non potes hæc omnia ex Fatis videre: quocirca Drusus in itinere morbo læthali correptus, & extinctus est. Similiter anno Mundi noningentesimo vigesimo octauo supra tria millia, Brutianis in prælium egrediẽtibus vir Aethiopici coloris in porta occurrit, & à militibus fuit confossus: verùm paulò

Prodigium mulieris procera.

Crucularum Prodigium.

N post

Lib. 2. gen. dier. c. 31. post Cassius, & Brutus interierunt. Legitur apud Alexandrũ ab Alexandro, quòd Sagunti, eo tempore, quo hæc Ciuitas excidium Annibalis passa est, infans nuper in lucem editus, denuò in vterum matris fuit reuersus, quod prodigium teterrimum bellum portendit.

Lib. 9. Item Egnatius in varia historia recitat, olim Romæ multa admiranda ostenta fuisse conspecta, sed inter alia, anno Mundi septingentesimo quadragesimo nono supra tria millia, Romani puerum semestrem in foro olitorio triumphum exclamantem audiuerunt. Insuper anno ab Vrbe condita sexcentesimo decimo quarto, & ante Christum centesimo trigesimo octauo, multæ statuæ humanam referentes effigiem è Cœlo ceciderunt, & ab Aethna monte maiores flammarum globi, emicuerunt: *Lib. 1. de Prodig.* hinc Diuinatores, teste Iulio Obsequente, annum quietũ præsagierunt. Rursùm anno ab Vrbe condita quadragesimo supra sexcentesimum, & ante Christum,

Tumoris præter naturam Prodigium.

anno

anno duodecimo supra centesimum, virgo quædam filia Pompei Helni in equo sedens à fulmine cæsa est; cuius linguam inter fæmora per partes posteriores exeuntem obseruarũt: idcirco Prodigiatores, vt refert Iulius Obsequens, virgines eo anno magnum dedecus passuras esse prædixerunt, nec aliter accidit, quandoquidem tres virgines vestales, ob incestum, grauibus suppliciis mactatæ fuerunt. Anno quinto Constantini Imperatoris, in Calabria, & Sicilia, cruculæ quasi oleo designatæ in vestimentis hominum apparuerunt, & eodem anno orta est teterrima pestilentia, quæ non solum Siciliam, & alias maris insulas vexauit, sed etiam per totam Græciam crassata est. Icon Prodigii exhibetur. *Loco cit.*

Mulieris spicas vomentis Icon.

Cæterùm mirabilius fuit illud Prodigium, quod accidit in Pago Dullefelt, anno Domini vigeſimo quinto ſupra milleſimum, & centeſimum : nam puero laborante tumore circa dextrum genu, accidit, vt ab apertione tumoris non ſanies, ſed grana ſiliginis, & hordei exierint, & eodem tempore, vt refert Licoſthenes, ingens fames regiones adiacentes mirandum in modum cruciauit: Quamuis etiam aliquando contingere poſſit, vt ex materia in tumoribus putreſcente quid ſimile granis hordei, vel tritici, citrà prodigium, gignatur; ſuperior icon hoc Prodigium oſtendit.

Ex eodem Licoſthene, anno Mundi octingenteſimo ſexageſimo octauo ſuprà tria millia, mulier Aretii ſpicas farris euomuit, & ab eiuſdem quoq; naſo prodierunt, & eodem tempore Ptolemeus Rex Aegypti Cyrenis moriens Senatum, Populumq; Romanum hæredem conſtituit, & Icon Prodigii exhibetur. A

Amplius Dinothus in Aduerſariis diuulgat, quòd anno octingenteſimo vigeſimo tertio in Agro Tullenſi, puella quædam duodecimum agens annum ab omni cibo per ſpacium decem menſium abſtinuit. Addit Iulius Obſequens, quòd anno ab Vrbe condita ſexcenteſimo decimo nono puer ſine ano natus eſt, & ſegetes in arboribus creuerunt in Capitolio, quo Prodigio Romanum exercitum à Numantinis grauia paſſurum damna prædixerunt. Idem Author ſcriptum reliquit, quòd anno ab Vrbe condita ſexcenteſimo ſeptimo natus eſt puer tribus pedibus & vna tantùm manu refertus, & multa alia huius generis quę poſtea inferius in capite de Monſtris recitabimus.

Segetes in arboribus nata.

B

MIRACVLA.

QVÆ ſupra vim naturæ ſummus rerum omnium opifex, & eius Sancti non ſolum in partibus humani corporis, ſed etiam in toto corpore patrarunt; tam innumerabilia ſunt, vt potius dies deficerent, quàm quòd omnia miracula huius generis recenſere poſſemus. Nihilominus horum pauca tantùm exempla recitare decreuimus. De capillis narrat Theodoretus in Philotheo, quòd Iacobo Niſibeno Epiſcopo in Perſidem deſcendente, puellæ quædam iuxta fontem morantes, verecundia depoſita, capite detecto, & ſublatis veſtimentis, impudentibus oculis ſanctum virum intuebantur: C vnde vir iuſtus id ægrè ferens fontem maledictis inſecutus eſt, qui illico exaruit, maledictis quoq; puellas afficiens, confeſtim impudentem earum iuuentutem præcoci canitie puniuit : ſiquidem nigredo capillorum in candorem tranſmutata, earum venuſtatem impoſterum fœdauit.

Canities pręcox miraculoſa.

Lucilla Virgo Nemeſii Tribuni Plebis filia luminibus capta, Stephano Pontifice intercedente, viſionem recepit, quæ deinde, Volaterano teſte, ſub Valeriano martyrium ſubiuit. Item Nautulphus puer naturaliter viſu carens, precibus Sancti Enochi, Authore Gregorio Turonenſi, viſionem eſt conſecutus.

Lib. 4. hiſt. cap. 14. Circa linguam narrat Egnatius ex Procopio, Libycos Epiſcopos ab Arianis lingua fuiſſe priuatos; nihilominus Conſtantinopolim petentes, Procopio ipſos audiente, clarè locutos fuiſſe memorat. Idem accidiſſe nonnullis Chriſticolis apud Perſas verſantibus ſcribit Nicephorus, qui, tyrannica vi amiſſis linguis, ſupra vim naturæ locuti ſunt. D

Li. 16. c. 36.

In Prato ſpirit. cap. 114. Infantes quoq; viginti dierum, authore Sophronio verba clara protulerunt: nam Daniel Abbas, cum matronæ cuidam ſterilitatem, precibus, & oratione adimiſſet, ideoq; propagata prole, ab Aduerſariis adulterii accuſabatur; ipſe verò ad infantem vigintiquinq; dierum natum accedens interrogauit, quinam eius pater eſſet, & tūc infans palam loquens verum patrem indicauit. Zoe Nicoſtrati martyris vxor ſpatio multorum annorum, ob grauem ægritudinem muta, tandem ope Diui Sebaſtiani priſtinam locutionem conſecuta eſt.

In lib. de Prodig. De manu tradit Licoſthenes, quòd Leone Sexto Pontifice Romano ſedente, manus cuiuſdam hominis ferro fuit amputata, deinde anno vertente, ei dormienti ſupra ordinem naturæ fuit reſtituta, & indicium miraculi fuiſſe perhibet lineam

coloris

coloris sanguinei, quæ in loco copulationis manus conspiciebatur.

Deniq; totum hominem supra naturæ vim in varia transmutatum, Authores multi tradiderunt. Eusebius Iesuita meminit casus cuiusdam hominis in Vrbe Parocha degentis; qui per sancta corporalia peierarat, se imprecatum in lapidem conuerti, si falsa asseueraret, & illicò in saxum conuersus est eodem quo erat habitu, & forma, & hactenus omnibus conspicuus perdurat; vt omittamus vxorē Lot, quæ in statuam salis fuit transformata, vt habetur in sacris Biblijs, & alia infinita huius generis quæ apud Surium, & alios Authores leguntur. *Lib. 1. de mirac. nat. Europę.*

E

MYTHOLOGICA.

POETAE non solum græci, verùm etiam latini, homines quosdam veluti Briareum, & Gigem centimanos esse finxerunt, immò Homerus, & ipse Solem ἑκατόγχειρα, nempe centimanum indigitauit. Sed interpres Hesiodi per Briareum, tempus vernum intelligendum esse promulgauit, cum hoc anni tempus, magna herbarum, florum, & frondium copia redundet. Pariter, per Gigem centimanum, exposuit hyemem, ob multa, quæ in hoc anni tempus congeruntur. Similiter Solem centimanum non immeritò appellauit Homerus, ob innumerabilia munia, quæ in dies obit. Idem interpres Hæsiodi Cyclopes, nempe homines Monoculos ideò à Poetis fictos fuisse narrat, quia circa fulmina in aere genita versari dicerentur, & quoniam aer in medio situs est, hinc factum esse fabulæ locum est attestatus, vt vnusquisq; Cyclopum vno tantùm oculo circa medium frontis exornaretur. *Sol centimanus cur dictus.*

F

Achillem quoq; præter talos, fuisse inuiolabilem sunt fabulati, quia tali manu matris tecti, dum in stygijs mergeretur vndis, ab aqua non fuerunt madefacti; hac de re in illa parte saucium interijsse scripserunt: hac autem fabula insinuare voluerunt hominem licèt fortem, & aduersus infortunia animosum, aliquando lasciuis illecebris ita succumbere, vt inde manifestum sibimet exitium comparet.

Extat quoq; ridicula de Prometheo, & hominibus fabula. Prometheus enim, Iouis mandato, homines, & bruta finxisse perhibetur. Iupiter autem bruta hominibus multa plura conspicatus, iussit Prometheo, vt brutis aliquibus destructis, homines formaret. Dum igitur Domini imperium exequeretur, accidit, vt multi homines, humana quidem figura, mente verò ferina inde prodirent. Hæc autem fabula ficta fuit ad indicandos homines, qui inhumana referti crudelitate per terrarum orbem vagantur. *Promethei fabula.*

G

His addere possumus ex Abstemio, multas fabulas animaduersione dignas, & primò narrat mulierem quamdam à marito multis affectam verberibus se mortuam simulasse, & cohibito spiritu, humi iacuisse, vt terrorem marito incuteret: quapropter maritus technarum muliebrium non ignarus, talia verba protulisse fertur, nempe bestiam mortuam pelle nudandam esse; ideoq; pedem vxoris arripiēs gladio cutim separare nitebatur, cum mulier, simulato animi deliquio, statim surrexit. Fabula docet, quòd homini prudenti muliebres insidiæ frustra tendūtur. Posteaquam in sermonem improbæ fœminarum naturæ incidimus, non erit ab re, ex eodē authore, fabulā exarare de Cacodæmone hominē adeò vexante, vt nullis artibus ad exitum adduci potuerit; tandē quidam se illi vxorem daturum est pollicitus, quo intellecto, Dæmon inquit, noli me iugalibus vinculis irretire, quia iam iam egredior. Fabula monet improba vxore nihil esse miserius. *Technę muliebres.*

H

Animum etiam muliebrem ex alia fabula intellexit Abstemius, dum introducitur pater, qui blandis verbis dolorem filiæ, marito animam agente, lenire conabatur, illi promittens alium iuuenem in matrimonium venustiorem, qui prioris desiderium facile sedaret: at mulier doloris impatiens non solum verba patris inuita audiebat, sed intempestiuam quoq; alterius mariti mentionem improbabat. Verùm statim atq; maritus expirauit, lacrymis adhuc madida patrem interrogauit, num ibi versaretur ille iuuenis, quem sibi in maritum nuper dare promiserat. Ex fabula percipien- *Mulierum simulationes.*

dum eſt, quàm facilè ex animo vxoris amor, & memoria defuncti mariti excidat.

Tandem in confirmationem doloſæ fœminarum naturæ, aliam Abſtemij annectemus fabulam. Cum olim nouæ nuptæ, face accenſa præeunte, ad mariti ędes duci ſolerent, vir quidam prudens, qui hamum coniugalem nuper vorauerat interrogatus, quid ſibi vellet illa fax accenſa, quam ſponſa de parentum domo ædes mariti ingreſſura geſtat, illicò reſpondit, illa fax ſignificat me hodie ignem ab ædibus Soceri ablatum in domum meam inferre: ex fabula colligendum eſt: quandoq; mulieres quaſdam ignis ſcintillas ſecum deferre, quæ bona mariti ſæpè ſæpiùs comburunt. A

SOMNIA.

HOMINES maximè omnium per quietem aliquid videre feruntur: quapropter ex Philoſophorum mente, quibus ſomnum capientibus nunquam aliqua rerum ſpecies oborta eſt, ſi tempore procedente, accidat, vt ſomnient, paulò poſt vel mortem, vel grauem morbum incurrunt: vnde Cardanus, & cæteri Onirocritæ quid vnaquæq; pars humani corporis in quiete viſa poſſit ſignificare, docēt. Inchoando igitur à partibus ſuperioribus; caput in ſomnis conſpectum, Principem, honores, mentem, & domus Dominum denotare ſcripſerunt, capillis verò, tegulas, ornamenta ædium, decorem, & infortunia grauia, cerebro prudentiam, & diſciplinam indicari. Per oculos, filios, fratres, parentes, & gemmas intelligunt: propterea quod ſi quis ſibi per quietem tres habere oculos videatur, magnam filiorum ſpem concipere debet, ſi breui vxorem ducat, & viciſſim ſi quis ſomniauerit ſe vtroq; priuari oculo, filijs, aut fratribus, aut parentibus orbandum fore autumant: filij enim oculis aſſimilantur, propterea quòd quæ nobis grata ſunt, in oculis ferri dicuntur. Fratres quoq; ad oculos comparantur, quoniam oculi germana quadam copulatione, neruo optico, vinciuntur. Similiter parentes ad oculos ſpectare feruntur, cum ſint in cauſa, vt filij beneficio lucis fruantur.

Qui nūquā ſomniarunt quid incurrant. *Caput.* *Capilli,* *Oculi,* B

Verùm ex altera parte ſi alicui aliqua oppreſſo calamitate per ſomnium cæcitas accidere videatur, Interpretes ſomniorum hinc ſecuritatem præſagiunt, quoniam ærumnoſus mala minimè ſit inſpecturus. Sed ex Artemidoro, oculum per quietem eſſe in aure, cæcitatis indicium eſt, cum aurium beneficio percipiat, quæ oculorum etiam ope comprehendebat: & eò magis hoc nugamentum cōfirmat, quia ſomniantes in ſummitate digitorum oculos habere, cæcitatis periculum incurrant, cum cæci, oculorum vice, manibus vtantur. C

Cilia, & ſupercilia.

Poſt oculos conſideranda ſe ſe offerunt cilia, & ſupercilia; per cilia pedagogos, & puerorum cuſtodes, & per ſupercilia, dignitates, ornamenta, & mulieres intelligunt. Idcirco ſupercilium denſum, & benè coloratum in quiete viſum, libertatis indicium eſſe dicitur; & ex aduerſo, ſi quis glabrum ſupercilium ſomniauerit, inde luctum prædicunt, & cauſam huius rei ridiculæ afferunt, quoniam priſca conſuetudine receptum fuerit, in luctu ſupercilia vellicare. D

Naſus.

Naſo poſtea tanquam maximè conſpicuo, decorem, ornamentum, & ſagacitatem deſignant: quare magnus naſus inter quietem viſus inſignem ſagacitatem portendere dicitur. Immò aliquis morbo oppreſſus, ſe abſq; naſo eſſe in ſomnis imaginatus, mortem proximam præſagiat, ratio tamen futilis adducitur, quia ſcilicet caput humanum, truncis naribus, cranium æmuletur.

Aures.

Amplius nugigeruli ſomniorum coniectores auribus famam, doctrinam, & ſeruitutem attribuunt: vnde ſomniantes auribus aſininis ſe eſſe refertos, ſeruitutē præſagiunt; niſi ſomnians fuerit Philoſophus, tunc enim tale ſomnium, ob tardiorem motum aurium, bonum prædicit, quia firmam Philoſophorum auſcultationem eſſe volunt. Rurſus ſomnianti plures habere aures longam ſeruitutem minantur, quia aures multa imperia demonſtrant. Sin hoc ſomnium patrifamilias acciderit, amplitudinem

tudinem familiæ ſignificat, ſi opificibus, lucrum præſagit: cũ ſomniantes ob aurium multitudinem, multas etiam voces locantium operas audire perhibeantur. Hæc, vt veritatem fateamur, varias potius humani ingenij argutias oſtendunt, quàm quòd firmam doctrinam ſapiant.

Si proſequamur per nugatoria, iſti gratiam faciei, iniuriam, & odium, ori pudorem dignitatem, & valetudinem, barbæ authoritatem, lucrum, & lætitiam, dentibus familiam, & affines, palato coquum, & vitæ ſuauitatem, faucibus vitam, & ſupplicium, mento fundamentum, & cauſam exiſtimationis, ſubmento vxorem filios, & cætera, quæ cuſtodiuntur, foueæ iuguli mortem, quia ibi animalia iugulentur, necnon muliebria ornamenta, & tandem toti collo robur, ob ceruicem, voluptatem, & decorem domus aſcribunt. *Cæteræ faciei partes.*

E

Si deſcendamus ad thoracem; pectus, ſecundùm coniectores ſomniorum, fortitudinem, conſilium, & arcana ſignificat, coſtæ, quia nos tuentur, ſatellites, & procuratores indicant, dorſum, quia onera ſubit, deſignat labores; immò nepotes, quia poſt nos ſunt. Humeri tandem familiares minoris authoritatis, brachia fratres, & cubiti operationes leuiores demonſtrant. Per manus, artes, & robur, per palmam manus, labores, & ſummam inopiam intelligunt, per læuam tamen lucri, & rei agendæ ſignum prædicunt, cum hæc manus ad tutelam potius ſit idonea. Cæterùm, ex horum mente, ſi quis in cauſis agendis vir fuerit egregius, & per quietem plures habere manus videret, proſpera expectare debet; cum id clientum, amicorum, & pecuniarum copiam portendat. Ex altera parte ſi ſomnians vir fuerit improbus, & pluribus manibus in quiete refertus, malum eſt expectandum, cum vincula per plures manus expediantur. Manus verò in ſomnio ablatæ, vt voluit Artemidorus, artes oſtendunt, & ſi manus fuerint formoſæ, fælicem agendorum ſucceſſum præſagiunt, & potiſſimum, illis qui manibus aliquod opus integrant. *Pectus.* *Brachia.* *Manus.*

F

A manu pendent digiti, qui, apud Onirocritas, ſuos habent ſignificatus; per ipſos enim opera minuta, & fidem indicant. Seorſim tamen pollex robur, & litteras ſignificat, Index fidem, religionem, litteras, & ſcribendi facultatem, Medius impudentiam, & fœdas operationes, Annularis vxorem, filios, & dignitates, minimus pueros, & eorum cuſtodiam, vngues demùm tutelam, & firmitatem oſtendunt. *Digiti.*

Vmbilicum Onirocritæ parentibus, & patriæ aſſimilant: nam quemadmodum fœtus per vmbilicum nutritur, pariter à patria, & à parentibus alimẽtum recipitur: quapropter quæ de vmbilico in ſomnis apparent, de patria, & parentibus vaticinantur. Venter quoq; opes deſignare dicitur; nam corpus ex illo veluti homo ex opibus alimentum ſuſcipit. Alioquin, iuxta ſententiam Hippocratis, venter mari aſſimilatur; quandoquidem ſi quis in ſomnis mare turbatum videre ſibi videatur, illum ventris affectu laborare, vel laboraturum coniectabat: nam ſicuti fluuij in mare ſe ſe exonerant, ſimiliter omnia excrementa ad ventrem confluunt. *Venter, & vmbilicus.*

G

De interaneis aliqua ſunt enaranda: cum per cor, parentes, filios, & vxorem, per pulmonem, verba, & ſermonem, per ventriculum, voluptatem, prædia, & annuos redditus, per veſicam fellis, indignationem, iram, & morbos, per lienem, riſum, per renes, filios, & robur, per inteſtina, opes reconditas, per veſicam, mundum muliebrem, & per vterum, filios, & filias intelligant. *Cor, ventriculus, fel, renes, inteſtina, & veſica.*

H

Neq; pudenda poſtponuntur, quæ, apud ipſos, honorem voluptatem, opes, & robur denotant; immò ſeorſim anus curas, & impedimenta, cum per illam partem excrementa trudantur. Vulua turpem voluptatem, nates partes abiectiſſimæ impudentiam, turpitudinem, necnon ſeruos, & colonos indicant. *Pudenda.*

Amplius coxis, ancillas, & pueros cuſtodes notant, genibus, grauiores operationes, tibijs familiares, & amicos, quorum ope ſuſtentamur, iuris ornamentum, & tutelam, talis, ſeruos abiectos, & illos, quorum adminiculo maximè nitimur, pedibus totius domus fundamentum, necnon ſeruos, quia pedes totius corporis pódus ſuſtinent, quemadmodum ſerui domi, ruriq; ſemper operantur, & malè operantes ſupplicio compedum puniuntur. Calcaneo tandem ſummum robur notatur, & id præcipuè, cui homo maximopere fidere poteſt, & deniq; cute, munimentum, & ornamentum, oſtenditur. *Coxæ.* *Pedes.*

Hactenus de partibus, nunc de toto aliquid dicendum eſſe cenſemus. Scribunt enim,

enim, si mulier liberos, & maritum habens, se in marem transmutari somniauerit, eam breui viduam euasuram, atq; munio maris functuram, sin liberis careat, mares pariturum, sin virgo fuerit, futurum, vt quamprimum hymeneum celebret. Ex aduerso si vir, & præcipuè Princeps, vel Dynasta se in mulierē degenerasse per quietem obseruauerit, futurum arbitrantur, vt de sede expulsus dignitatem amittat, quia mulieres imperio virorum subijciuntur. Nazarius narrat quòd homo nudus, & muscis vexatus, neq; illas abigens in somnis visus, hominis ignauiam, & segnitiem denotat, & alius paralysi affectus conamen circa aliquod negotium significat. Alius veluti temulentus vas vino plenum tenens designat somnolentiam. Alius pedibus manibusq; carens, & supra crassum equum sedens, otium ostendit. Alius saxum supra caput ferens, velata facie, & vinctis catena ab ore egrediēte manibus, obliuionem indicat. Alius dextro pede asinino, sinistro capreoli, cum ala aquilina in humeris, tarditatem describit. Alius habens celum fractum, & malleum absq; manubrio, negligentiam designat. Alius super simiam sedens cum claua sine manubrio, imperseuerantiam denotat. Alius habens membra in plures partes diuisa, dissolutionem ostendit, & alia huius generis plurima leguntur apud ipsum loco citato. A

Somnis 2. c. 3.

Lib. 1. c. 5.

Valerius Maximus, & ipse tradit duos Arcades vnà iter facientes Megaram peruenisse, quorum alter ad hospitem, alter ad tabernam meritoriam diuertit; illi, qui in hospitis ædibus dormiebat, inter quietem, comes apparuit, vt sibi cauponis insidijs oppresso præstò esset; quare expergefactus de lecto surgens tabernam petere conatur, sed id vanum putans somnium, denuò cubatum, se contulit, at rursus comes saucius in quiete oblatus obsecrabat eum, vt qui vitæ opem ferre neglexerat, saltem neci vltionem non negaret: siquidem cadauer à caupone trucidatum, & stercore tectum in plaustro ad portam vehebatur, iterum à somno excitatus, protinus surgens, & celeri gradu ad portam properans, plaustrum in somnis demonstratum inuenit, & detecto comitis corpore trucidato, cauponem ad capitale iudicium deduxit. B

Galeni somnium.

Pariter de quodam Galeni somnio narratur, quòd ipse, cum ægrotum quemdam chronico laborantem morbo, multis adhibitis præsidijs liberare non posset, tandem per quietem est monitus, apertionem venæ inter digitum annullarem, & minimum sitæ, prædicto affectui summo fore præsidio, sequenti die iam per somnum edoctus talem venam secari iussit; vnde facta sanguinis effusione, patiens paulò post conualuit. Alioquin, vt plurimum quando humanum corpus optimè fuerit constitutum, non aliæ in animis dormientium cogitationes, quàm simulacra ex diurnis actionibus, & quotidianis munijs dimanantia versantur: quemadmodum Claudianus his carminibus expressit. C

Omnia, quę sensu voluuntur vota diurno,
Omnia nocturna reddit amica quies.

HIEROGLYPHICA.

B omnibus humani corporis partibus Aegyptios Hieroglyphica desumpsisse liquidò constat: quandoquidem à partibus supernis inchoando, delineatum caput humanum, hieroglyphicum principij appellabant; cum ex medica doctrina, omnes sensus, & nerui à capite oriantur; præterquamquòd vulgus, cuiuscumq; rei principium, caput nuncupare solet. Immò per capitis figuram, diuinitatem indicabant; cum cætera membra à capite regantur: hac de re Aegyptij caput adeò venerabantur, vt ab esu capitum brutorum omninò abstinerent: adeout Platonici caput humanum ad mundani orbis similitudinem fabricatum, & membrum diuinissimum esse tradiderint. Immò per capitis fascia redimiti effigiem, Principatum intelligebant; cum somniorum coniectores, caput redimiculo ornatum in quiete conspectum, dominij signum esse præsagirent. Caput abrasum seruitutem indicabat, & caput comatum tā apud Græcos, quàm apud Latinos, tāquam mollitiei signū deliniabatur. Aliter Aegyptij, D

Capitis prærogatiua.

icone

Icone abrasi capitis, cuncta superflua amouenda esse significabant. Quando verò icon capitis humani partim capillis, & barba ornati, & partim glabri proponebatur, Aegyptijs, ex Valeriano, homo peregrinus intelligebatur: propterea quod Osyris aduersus Gigantes belligerans, in Italia, vbi erat peregrinus, barbam, & comam nutriuit, sed in patriam reuersus, non modò barbam, sed capillos etiam deposuit. At picturam capitis nudi mulieris nullis decorati ornamentis, quale caput nympharum esse solet, Diodorus musæ hieroglyphicum esse contendit. Alioquin caput muliebre speciei horridæ apud Corynthios, terroris erat imago; qua de re ferunt Domitianum in pectore caput Medusæ delineatum gestasse, vt omnibus timorem E incuteret. *Caput muliebre.*

Hactenus de sola capitis figura. Modò capitis effigies alijs copulata diuersa parit hieroglyphica; ideo Aegyptij caput humanum cum asinino pingebant, vt hominem imperitum ostenderent, & præcipuè illum, qui totum vitæ tempus domi terit, nec peregrè proficiscens aliorum hominum mores contemplatur. Insuper, effigiatis duobus capitibus humanis, custodiam exprimebant, & per figuram trium capitum, Lunam intelligebant, cum hæc in Cœlo, terra, & locis subterraneis dominetur; quamuis alij tempus præteritum præsens, & futurum indicarent, vel triplicem mensis diuisionem intelligerent: cum mensis quilibet in Calendas, Nonas, & Idus, distribuatur, & quando quadriceps, vel quadrifrons Ianus olim pingebatur, quatuor anni tempora demonstrabantur. Demùm per hominem septicipitem, multi- F scium denotabant; cum, ex mente nonnullorum Astrologorum, in quinto decimo Geminorum gradu, hieroglyphicum septem capitibus decoratum collocetur, quandoquidem, vt ipsi referunt, sub hoc gradu in lucem editus multiscius sit futurus. *Caput triplex.* *Homo septiceps.*

A capite ad oculos descendamus, qui varia hieroglyphica effigiant. In primis figura oculi Deum significabat: namq; si in minori mundo oculi partium omnium venustissimi, & præstantissimi tanquam actionum omnium moderatores habentur: pariter in magno mundo Deus Optimus Maximus cuncta moderatur; præterquamquòd oculus lucem participat, & aliquando tam efficacem, vt etiam inter horrificas noctis intempestæ tenebras cernere valeat; non immerito igitur figura oculi Deo assimilatur, quem perennem lucis perpetuæ fontem, & originem prædicamus. Scripsit quidem Valerianus, quòd oculus in summitate scepteri Regij deliniatus G rerum omnium moderatorem denotabat; cum sceptrum dignitatem, & oculus lucem indicaret. Verumtamen Cælius Calcagninus Osyrim tali figura denotari asseuerauit, addens per oculos Hori, in Aegyptijs Hieroglyphicis Solem, & Lunam demonstrari. Cartarius quoq; per oculum pictum in vertice scepetri, Solē intellexit, cum is totum Cœlum, & subcælestia omnia in dies intueatur: hinc postea nonnulli Solem Iouis oculum indigitarunt. *Oculorum hieroglyphica.* *In lib. de reb. Aegypti.* *In lib. de Icon. Deor.*

Præterea oculum patentem Sacerdotes Aegyptij figurabant, vt Iustitiæ seruatorem demonstrarent: quapropter Plato non iniuria Iustitiam quandoq; speculatricem appellauit; & Chrysippus oculos Iustitiæ acres, atq; immotos cōstituit, ne huc, atq; illuc ab honesto deflecti possent. Alij tamen per oculum apertum, vitam, & per eumdem clausum, mortem intellexerunt: quamuis alij ad exprimendum mo- H mentaneæ voluptatis authorem, oculum pinxerint: iuxta illud Poetæ.

Si nescis tu, oculi sunt in amore duces.

Pierius tamen per effigiem oculorum glabris palpebris, virum luxui deditum expressit, cum vsu rei venereæ, pili interdum cadere soleant. Amplius, ex Valeriano, pictura oculi fauorem, & beneficium denotat: nam quibus fauemus, eos benigne intuemur, præterquamquòd nobis grata pupillis oculorum comparantur. Immò fidelis homo, pictura oculi, ostendebatur, iuxta illud vulgatum: certior aure arbiter est oculus. Quando autem duo oculi supra duo capita effigiabantur, Dei manes exprimebantur; cum, per oculos, diuinitas, & per capita, manes intelligerentur. Oculus tandem apud Aegyptios sermonis erat hieroglyphicum, & quamuis figura linguæ simplicem ostenderet sermonem; nihilominus cultum, & eloquentiam demonstraturi, vnà cum lingua oculum subsanguineum deliniabant. *Lib. 33. Hieroglyph.* *Oculus cum lingua quid.*

Ex supercilijs, authore Valeriano, hieroglyphicum sublimia contemplantis habetur, *Loco cit.*

betur; propterea quod supercilia in loco eminentiori sint locata. Immò Pierius, ex ijsdem, hieroglyphicum seueritatis eliciendum esse opinatur; cum senibus magno supercilio refertis peculiaris insit seueritas. Crescunt enim, ad mentem Aristotelis, ingrauescente ætate, supercilia, quoniam compagini quorumdam ossium sunt superposita, quæ in ætate graui laxantur; hinc copiosius superciliјs alimentum suppeditatur. Nasus modò, ex sententia Pierij, sagacitatis hieroglyphicum cõstituitur: idcirco Festus sagacem non immeritò nasutum cognominauit, quia cuiuscumq; rei odorem statim exploret. Idem Author per aurem adapertam, obedientiæ signum, & per obturatam, contumaciæ hieroglyphicum declarauit. Et Clemens Alexandrinus per aures, & per oculos ex aliqua pretiosa materia fabrefactos, ad mentem Aegyptiorum summum Deum hieroglyphicè indicauit; cum Deus solus omnia audiat, & intueatur. A

Supercilia. *Nasus.* *Auris.*

Os, & dẽtes. Os, eiusq; partes tanquam hieroglyphicum domus à Valeriano ponuntur: dentes enim superiores incolas domesticos, & dentes inferiores alienigenas repræsentant; cum mandibula superior immobilis capiti adhæreat, & inferior tantùm moueatur. Deinde linguam à manu comprehensam figurabant, vt eloquentiam insinuarent; nam per linguam, simplicem sermonem interpretabantur; cũ aliàs Latini linguam Dinguam à verbo, Dico, nuncuparent, & per figuram manus, pronunciationem ostendebant; nam sermo adiutus aliquo artificio in eloquentiam degenerat. Item, lingua in ara picta, somnum significabant; cũ peruulgati moris fuerit linguas Mercurio adolere, dum somnum conciliare vellent; quandoquidem à Mercurio sermonem, cuius instrumentum est lingua, dimanare perhibebant, quæ postea, somno accedente, quieta tacet. B

Lingua.

Addit Pierius, per linguam abscissam, silentium significari. Exploratum etiam est, quòd Sacerdotes Aegyptij leuem gustum indicare volentes, figuram linguæ inter primores dentes nonnihil exertæ proponebant. Sed absolutum gustum ostensuri, primores gutturis partes radici linguæ adhærentes effigiabant; cum perfectio gustus, ad mentem Medicorum in his linguæ partibus celebretur.

Barba. Barbam hieroglyphicum virilitatis nonnulli promulgant, quoniam Diogenes eatenus se gestare barbam respondebat, quatenus se virum esse recordaretur.

Ceruix. Ceruicem tanquàm Superbiæ hieroglyphicum. Valerianus assignat; propterea quod apud Psalmographum, pro edomita superbia, concisas Impiorum ceruices legimus. Idem Pierius humeros hieroglyphicum fortitudinis prædicat: his enim onera grauia baiulantur. Succedit dorsum fugæ hieroglyphicum: siquidẽ fugientes dorsum ostendunt. Alioquin Prisci, per figuram spinæ dorsi, titillationis hieroglyphicum indicabant, cum per hanc partem, à cerebro genituram descendere opinarentur. Immò quia renes, & alia vasa genituræ famulantia lumbis adhærent, Aegyptij lumbos pingentes, Venerem intelligebant. C

Psal. 130.

Cor loro suspensum. Præterea aliquæ etiam partes intimæ à hieroglyphicis non excluduntur. Nam cor loro suspensum, & in pectus pendens pingebant, vt viri veritatis perquàm studiosi sermonem insinuarent: illa enim, quæ ore proferuntur, cum his, quæ corde concipiuntur, nempe vero veriora conuenire debent. Quando verò Antiqui exhibebant figuram cordis in craticula igni superposita, furorem, & indignationem exponebant: cum Philosophus accensionem sanguinis circa cor, iram esse promulgauerit. Pierius tamen putat, per effigiem cordis, vitam explicari, cum vita pendeat ab anima, & anima suam sedem præcipuam in corde habeat: hinc nonnulli cor ventrem animæ cognominarunt. D

Lib. 34. hierogl.

Immò alij ad significandam humanam mentem, picturam cordis probabant; cum in sacris Biblijs Deus cordium scrutator habeatur. Quid plura? ad significandam Aegyptum, corde, & ara ardenti effigiata vtebantur: nam ratione partis meridiei obuersæ, calidam, & humidam instar cordis Aegyptum celebrabant: præterquamquod veluti cor cuspide ad sinistram partem hominis vergit; ita regiones arcticæ Aegypto sunt sinistræ, à quibus infinitæ aquarum scaturigines effluunt, quæ postea vitam, & fertilitatem Aegypto communicant: deinde per aram ardentem, hostijs supra ignem locatis, incolas exhilarandos esse insinuabant. Sed quod magis mirandum est, Aegyptij Sacerdotes Nili inundationem designaturi, simulacro cordis cum

icone

icone linguæ vtebantur: nam per cordis effigiem Nilum humoris copiam è terræ visceribus educentem intelligebant; veluti cor in humano corpore, abundantiam sanguinis, & spirituum ad se trahit, per linguam verò, confluentem vndequaq; imbrium illuuiem, cum humore ad ipsam irruente perpetuò madescat. Addamus ex Nuperorum inuentione, effigie duorum cordium vinculis connexorum, concordiam posse notari. Lienem quoq; Prisci ad Fiscum indicandum pingebant: cum cætera membra, splene intumescente, tabescant. *Cor cũ figura linguæ.*

Partes genitales & ipsæ à hieroglyphicis non abhorrent: siquidem Aegyptij, per pudendi virilis iconem, magnanimitatem significabant, cum talis icon in multis E Veterum monumentis cælata, ad viros strenuos bellicosos, & magnanimos denotandos inueniatur. At ad demonstrandam humanæ generationis causam, Osyrim suum humana effigie genitalibus obscænius excitatis depingebant; per Osyrim intelligentes Solem, qui generationis cuiuscumq; causa esse perhibetur. Aliter sermonem efficacem indicaturi, Mercurium barbatum pudendis excitatis figurabant: nam quemadmodum Mercurius grandæuus facultatem generandi potitur, pariter sermo efficax deliberare, & persuadere debet. Ex aduerso pro sermone inefficaci significando, idem Mercurius iunior pudendis attractis effigiabatur, nam veluti ætas puerilis nulla vi generandi pollet, ita sermo ab ore impubis dimanans nullã efficaciam nullamq; persuadendi vim participat. *Hieroglyphica ex pudendis.* *Manuũ hieroglyphica.*

Ijdem Aegyptij Sacerdotes, pro manifestanda continentia, genitale viri manu F cohibitum delineabant, siquidem eo gestu, frænum libidinis describere credebant. Tandem, per effigiem pudendi muliebris, hominem somniculosum, & imbellem patefaciebant, cum mulieres timidæ, imbelles, & ad prælium prorsus ineptæ videantur.

Superest modò, vt de reliquis partibus externis aliquid dicamus. Manus igitur humana apud Aegyptios Sacerdotes fuit operis hieroglyphicum: manus enim ædificat, cuncta alimenta colligit, condit, ori admouet, & præclaraquæq; facinora præstat; ideo iure optimo organum organorum fuit nuncupata. Sed manibus in sinum insertis, ignauiam exprimebant, cum homo ad negocium, non ad otium manibus à natura fuerit instructus: quamobrem Anaxagoras hominem, propter manus, omnium animalium sapientissimum appellauit. Amplius hominem bello inutilem manifestaturi, manum sine pollice pingebant: quandoquidem hoc digito semoto, G homo ad operationes, & præsertim ad prælium inutilis redditur. Tandem Nuperorum nonnulli pro demonstranda dialectica, manum digitis in pugnum compressis figurarunt: breuitate enim argumentorum dialectica vtitur. Alioquin pro boni, & mali hieroglyphico, dextram, & sinistram manum ostendunt.

Digiti quoq; manibus adhęrentes suis non carent hieroglyphicis. Aegyptij enim icone digiti, mensuram denotabant: etenim hanc digitorum filiam esse autumabãt, cum metiendi ratio à digitis initium sumat: quandoquidem latitudine quatuor digitorum palmus constituitur, pes ex quatuor palmis integratur, & sic deinceps pedes passum, & passus milliaria constituunt. Item vario digitorum gestu, quemcumq; numerum patefaciebant; qua de re lectorem ad Valerianum relegamus. Postmodum digitus index ori admotus apud multas Nationes silentij fuit hieroglyphicum; H attamen apud Romanos littera S. pro silentij nota in triclinijs, & foribus diætarum pingebatur, quo signo, conuiuis silentium indicabatur, cum inter bibendum, multa licentiosius, quàm oporteat proferantur. Verùm pictura digiti medij erat stomachi hieroglyphicum, quia hoc digito tanquam longiori in fauces immisso, vomituq; excitato, stomachus crapula grauatus exoneratur: inualuit enim consuetudo apud Aegyptios, omnes corporis affectiones vomitu, & ieiunio sanari. Alioquin digitus medius extensus, cæteris digitis in pugnum contractis, dedecoris erat hieroglyphicum, cum hæc effigies simulacrum quoddam pudendi virilis præ se ferat. idcircò Diogenes hospitibus quibusdam Demosthenem cognoscere quæritantibus, non digito indice, sed medio exporrecto illum indicabat, vt ignominiæ nota illum afficeret. *Digiti.* *Lib.36.hierogl.* *Medicina Aegyptiorũ.*

Digitum annularem Aegyptij Sacerdotes, pro hieroglyphico cordis, constituebant, quoniam à corde immediatè ad hanc partem, neruum, vel venam quamdam pene-

Digitus annularis quales. penetrare ſibi perſuadebant: idcirco illum annulo tanquam corona honeſtare conſueuerunt, immò circa aras Deorum verſantes, gratis odoribus illum ſuffiebant. Item eumdem digitum auri dextræ inſertum pro hieroglyphico veniæ à Dijs petitæ effigiabant.

Tandem ad pedum ſignificationem accedentes, conſiderare debemus, quòd Aegyptij ſolſtitium hyemale indicaturi, duos pedes compedibus implicitos fingebant, quia tunc temporis Sol lento gradu incedere videatur. Inſuper ad inſinuandum impoſſibile, duos pedes humanos ſuper aquã gradientes pingebant, vel ſecundùm alios, hominem truncato capite deambulantem: Immò quemadmodum pedes in ſuperficie aquæ locati rem inanem demonſtrant: pariter pedes ſuperficiem terræ tangentes fundamenti hieroglyphicum oſtendunt, vnde ponere pedem, iacere fundamentum dicitur. A

Lib. 35. hierogl. Cæterùm ex Valeriano, pedes in aqua merſi ad manifeſtandam purificationem pingebantur, & hæc pictura apud Horum, Fullonis erat hieroglyphicum, cuius intereſt omnia veſtimenta à maculis diligenter mundare.

Hactenus de partibus humanis ad hieroglyphica attinentibus. Modò ponderabimus, illa, in quibus tota hominis effigies deliniabatur. Quamobrem pro Meditatione, homo rodens vngues, pro Conſtantia, homo ſtans oculis ad terram inclinatis, pro Humilitate, homo genuflexus, & pro Contemptu mortis, duo homines nudi præliantes monſtrabantur. Simulacrum Mercurij aſtantis effigiei ſenis erat hieroglyphicum hominis docti, cum Sapiens ſine robore, & robur ſine ſapientia nihil valeat. Prometheus è luto hominem fingens erat ſimulacrum Præceptoris; nam Præceptor homini ſtolido, & rudi peritiam, & doctrinam impertitur. Alioquin multi pro hoc hieroglyphico, deliniabant hominem mingentem, à quo alij poſtea vrinam haurirent. Aliter Sapientis, & Inſipientis hieroglyphicum erat imago duorum hominum nudorum; quandoquidem hi ab ignotis conſiderati, quid diſcriminis inter illos cadat verbis indicabunt. Pro Honeſtate mulier venuſtæ formæ, & pro Labore, effigies Herculis repræſentabatur. Quãuis alij ad Laborẽ ſignificandum, mare pinxerint, quod Pontus, quaſi πόνος dicitur, quæ vox apud Græcos laborem ſignificat. At hieroglyphicum hominis vires ſuas metientis, erat figura baiuli ſarcinæ pondus inueſtigantis, antequam illam ſupra humeros attolleret. *Integrum hominis ſimulacrum.* B *Laboris hieroglyphicũ.*

Ex altera parte pro vitiorum, & ſcelerum oſtenſione, effigiem quoq; humanam adhibuerunt: quamobrem in demonſtrando inexpiabili ſcelere, humanum corpus inæqualibus integratum membris, & varijs deturpatum cicatricibus pingebatur. Effigies Proditoris erat homo altera manu lapidem, & altera panem oſtentãs. Imago iniuſti erat homo vrna terebrata aquam ferens: ſic innuebãt Iniuſtum tanquam infamem, & infælicem omnia incaſſum operari, cum omnibus odio eſſet. Pro Ingrato, homo bouem mactans figurabatur: iuxta illud vulgatum. C

Nunc cultros Domini tenue, & miſerabile collum,
Præbet, ab ingrato iam faſtiditus aratro.

Hippocrita. Pro Hyppocrita, icon Hiſtrionis habebatur, qui in ſcena, quod non eſt, eſſe ſimulat. Pro Iracundo, homo igni ligna ſuppeditans referebatur. Nam homo frontem ſibi feriens, Indignationis erat hieroglyphicum. Ad exprimendum curioſum, vtebantur figura baiuli ſarcinam velatam geſtantis, namq; Aegyptius cuidam ſciſcitanti reſpondit: velatum eſt, neſcies. Hieroglyphicum improbi litigatoris fuit icon Marſiæ, qui cum Apolline contendere auſus eſt. Pro impudente, pingebatur Cupido fulmen perfringens: ſiquidem Alcibiades omnium impudentiſſimus hoc ſymbolum in clypeo geſtaſſe ferebatur. Ad oſtendendum Ignauum, & in bello fugiẽtem pingebant matrem filio vuluam oſtendentem, quaſi præ timore eò eſſet ingreſſurus, vnde emerſerat. Pro Loquace, & Stulto, homo magnis refertus auribus figurabatur, cum ex doctrina phyſiognomonica, aurium magnitudo Loquacitatis, & ſtultitiæ indicium eſſe perhiberetur. Voluptatem ſignificaturi, Virginem vmbelico tenus venuſtam, & deinceps piſciformem effigiabant; cum finis voluptatum ſemper ſordeſcat. Hominis etiam effæminati hieroglyphicum fuit pictura hominis vnico tantùm digito caput ſcalpentis, id autem vnico tantùm digito præſtare videtur, ne comam ſtudioſè cõptã perturbet. Quare pro cynedo, adoleſcens comatus pingebatur. D *Ignaui hieroglyphicũ.*

His

His expositis de vitiorum hieroglyphicis, ad reliqua modò properandum est: namq; in exprimendo tempore, Saturnus filios vorans exhibebatur: cum tempus rerum edax esse feratur. Obseruabatur etiam, apud Aegyptios, homo vorans horas, vt hominem horas computantem significarent; quandoquidem, per singulas horas, alia, atq; alia alimenta humano generi suppeditantur. Verum Perpetuitatis hieroglyphicum erat pictura hominis dextra nouam Lunam attollentis. Pater familias exprimebatur figura hominis in antica, & postica parte oculati. Spurij pictura erat pusio lapillos in populum iaciens; cum aliquis ei dicere posset, caue ne patrem tuum lædas. Vxoris hieroglyphicum erat Venus testudinem calcans, nam mulierum, & E silere, & domum custodire interest. Icon hominis dextram dextræ iungentis hominem in bello superatum monstrabat. Militis mercenarij hieroglyphicum fuit pictura lanii pecudes iugulantis: etenim miles, spe lucri, homines iugulat; iuxta illud vulgatum carmen.

Spurij hieroglyphicū.

Nulla fides, pietasq; viris, qui castra sequuntur.

Sed inter alia admirandum fuit Iudicis hieroglyphicum, in quo Apollo altera manu Gratias ducebat, altera verò arcum, & sagittas gestabat. Mercurius autem cum gallo depictus mercatorem indicabat, nam Mercurius, Hermes, quasi curans merces, fuit nuncupatus, addebatur figura galli, qui homines excitando vigiles reddit. Deinde effigies Narcissi adolescentis, calamitatem, & mulier supra pilam sedens, fortunæ instabilitatem denotabat.

F Quando pingebatur iuuenis supra caput vexillum gestans, erat hieroglyphicum intellectus, qui semper aliquid molitur. Item homo dextra tenens pateram, & sinistra spicam; & papauer significabat bonum euentum. Siquidem facilem sibi conciliant somnum, qui fructibus suorum prædiorum vtuntur. Immò Valerianus scribit figuram hominis poplitem supra genu ponentis designare impedimētum: cum hoc gestu, referente Plinio, Antiquitas & partum detineri, & omnem actum impediri existimauerit. Moderamen rerum omnium significabatur figura mulieris habentis mensuram cubiti & frænum; cum olim, apud Romanos, Dea Nemesis cum fræno, & hac mensura pingeretur, quasi nihil absq; fræno, & mensura agendum esset. Tandem homo inter duas mulieres effigiatus, quarum vna illum ad se rapiat, altera eminus eum ad se reuocet, Vtilitatem, & Honestatem designabat. Ad finem pro hieroglyphico Italiæ, adhibent iconem mulieris coronatæ supra orbem sedentis G cum sceptro in dextra, & cornucopiæ in læua, & hæc de hieroglyphicis dicta sint.

Boni euētus hieroglyphicum.

Italiæ hieroglyphicum.

PROBLEMATA.

MVLTÆ propositiones interrogationem annexam habentes de homine circumferuntur. Sed in præsentia potiores ad ætatem, partes, congressum, doctrinam, & morbos attinentes examinandæ se se offerunt.

H Circa partes primò inuestigant, cur capilli, & barba ægrotantium, & senum magis, quàm sanorum, & iuuenum augeantur. Aliqui doctè respondent ægrotantes, & senes excrementitijs superfluitatibus magis, quam sanos, & iuuenes redundare: vnde calor naturalis in illis infirmior, minùs illas consumere, & dissipare potest. Deinde quærunt cur natura homini paruum os, & cæteris animantibus peramplum fuerit impertita. Communis responsio est hominem pro esu, respiratione, & sermone os à natura sibi comparasse, cum cætera animalia non solum pro esu, & respiratione, sed etiam pro vitæ tutela, ore vtantur.

Inquirunt etiam cur homo solus manus, & non cætera animantia sint assecuta. Respondent bruta carentia intellectu, manu non indigere; propterea quod manus organum organorum nuncupatur, quoniam humani intellectus mandata exequitur. Oritur etiam quæstio de latitudine humani pectoris, cum bruta acuto pectore sint

Cur bruta manibus careant.

Lib. 13. de vſu par. cap. 11. referta. Sed huius problematis reſponſio à Galeno elicitur, qui ſcriptis mandauit homines, ob actionem manuum, amplo pectore indiguiſſe, alioquin alia pectoris forma actionibus manuum impedimento fuiſſet: ideo reliqua animantia, quæ partes tam anticas, quàm poſticas tantummodò ad motum progreſſiuū ſunt ſortita, pectus etiam acutum ad faciliorem motum ſunt adepta. Tandem mirantur quidam, cur homo in comparatione ad alias animantes permagnis pedibus refertus ſit, & non animaduertunt hoc inde factum eſſe, quoniam ſolus homo rectus incedens ad ſuſtentandam molem corpoream, duobus pedibus magnis indigebat.

Circa ætatem, quæritur, cur hominis, in mutatione ætatis, mala temperatura in bonam, & viciſſim bona in malam quandoq; transmutatur. Reſponſio eſt quia calor naturalis regens adoleſcentiam interdum eſt adeò imbecillus, vt ſuperflua diſſipare nequeat, & quandoq; eſt ita validus, vt non ſolum materias excrementitias, ſed etiam humidum radicale, ante ſtatutum tempus, diſſipet, & abſumat. Præterea quidam indagant, cur puſiones facilius, quàm adulti memoriæ mandent. Ratio pendet à mollitie corporis, cum facilius, & melius in ſubſtantia molli, quàm in ſicca aliquid imprimatur. Rurſus quærunt, quare pueri auribus tale quid apprehendant, vt affines, & conſanguineos oſculentur. Huic problemati præſtò eſt Clemens Alexandrinus dicens ſenſum dilectionis per auditum generari. Ideoq; poſthac non erit admirandus amor illius iuuenis, A

Memoria cur in pueris ſit acris.

Qui nunquam viſæ flagrabat amore puellæ.

Scrutantur quoq; nonnulli cur pueri facilius, & ſæpius, quàm conſtituti in alijs ætatibus, ſoluantur in riſum. Reſpondent, quia Venus puſionum Dea tutelaris, lætitiam, & iocos amat: ideoq; priſcis temporibus conſuetū fuit, vt pueri pubeſcentes ad fanum Veneris ducerentur, vbi nuces pueritiæ relinquebant. Nihilominus potior reſponſio eſſe poteſt pueros copia ſpirituum redundare, quibus facile Democritum agere poſſunt. Demum ſciſcitantur, cur pueri à Platone prohibiti fuerint audire tragica, necnon comica, nimium riſum concitantia. Hoc problema ſoluit Ficinus inquiens pueros eſſe remouendos ab illis, quæ ipſos molles reddere poſſunt: ſiquidem æqualiter molles euadunt, qui quotidie lacrymari compelluntur, atq; illi, qui in nimium riſum ſoluuntur. B

Problemata puſionum.

Lib. 3. de repub. Platon.

De iuuenibus indagatur, cur aliquo timore repentino correpti canitiem intempeſtiuam incurrant. Reſpondent, in timore ſpiritus, & ſanguinem ad partes intimas confluere, vnde partes extimæ quamdam intemperiem frigidam concipientes, imperfectam concoctionem celebrant, propterea pili alborem contrahunt. Ad finem percunctantur quare ſenes frigidiori cerebro præditi, & cibarijs ſatiati parū dormiant cum vulgò dicatur, C

Nam ſatur irriguo gaudet turgeſcere ſomno.

Senum natura.

Credendum eſt hoc naſci ab imperfecta ſenum coctione, quam in ſtomacho celebrant: hinc vapores inconcocti ad cerebrum eleuantur: cum tamen ſomnus naturalis à vaporibus perfectè coctis producatur. Item de ſenibus quærendum eſt, cur emendationem non recipiant, & tamen iuuenes facilè corriguntur. Sciendum eſt ſenes, tractu temporis, ob corpus exiccatum, duritiem quamdam contraxiſſe, cuius oppoſitum in iuuenibus obſeruatur, cum talem duritiem nondum ſint aſſecuti.

De humano congreſſu quæri ſolet, cur homines vtriuſq; ſexus, omni tempore, ad permixtionem ſint parati, cum cæteris animalibus Natura determinatum coeundi tempus ſtatuerit. Reſponſio eſt, ex brutorum genitalibus viroſum quemdam odorem, ſtatuto tempore, per aerem diffundi, qui nares marium, conſequenterq; cerebrum feriens, imaginationem, & deſiderium permixtionis in illis accendit. Verùm cum venerei ſenſus non ſolum homini ad prolem propagandam, ſed etiam ad miſerias humanæ vitæ leniendas conceſſi ſint: ideo homines omni tempore ad congreſſum prompti ſunt; præterquamquòd decor quidam in venuſto mulieris aſpectu obſeruatur, qui in brutis minimè conſpicitur. D

Problemata attinentia ad Congreſſum.

Hinc aliud emergit problema, cur, inter animantes, ſolus homo maſculam venerem ſectetur. Quidam reſpondent fæmineum genus non omni ex parte ſatisfacere, cum vir, ob ſalacitatem, à rei venereæ proluuio nunquam ſit alienus. Sed quidam reſpondere ſatius eſſe putant, bruta, vt exaratum fuit ſuperius, ſolo odore ad Venerem

nerem excitari, cum homo aspectu tantùm ad amorem accendatur: vnde adagio dici solet. Faciem à muliere vendi? sed quia identidem aliqui adolescentes, & insigni vultu, & formæ dotibus puellas antecellunt: ideo homines his quandoq; hallucinantur: quamuis alij scribant Venerem masculam esse quoddam insaniæ genus, quo homines, veluti etiam alijs affectionibus interdum corripiuntur.

Ab hoc in aliud problema descendemus, nimirum cur homines magis hyeme, & mulieres magis æstate in venerem sint procliues. Sciendum est mulieres in comparatione ad mares esse frigidiores; quare hyeme iustò frigefactæ non ita facilè in luxuriam soluuntur: cum Venus calore, & non frigore delectetur. Viri autem cum
E sint calidiores, bruma etiam ad congressum sunt promptiores; alioquin æstate à nimio calore dissoluti imbecilliores redduntur. Demùm indagant, cur mulieres pallidæ rubicundis, & macilentæ obesis sint salaciores. *Problemata Mulierum.*

Hocq. inde oriri promulgant, quoniam illæ mulieres in mollitiem, & prodigum luxum sunt magis propensæ, quæ maiori, & acriori scatent calore, veluti pallidæ, macilentæ, & quæ colore subfusco sunt refertę; quare salacitate quadam imbutæ humectationem expostulant; obesæ verò, & rubicundæ, cum humore copiosiori, consequenterq; semine diluto affluant, non ita libidine exardescunt.

Circa scientiam quærunt, cur homines docti, & virtutibus insigniti, in comparatione ad alios sint pauciores. Quidam volunt hoc inde nasci, quoniam multa in discendo se se offerunt impedimenta, & potissimum ægritudines, quæ sæpè studiosos
F de medio tollunt; vel quia homines ad studia idonei necessitate coacti in artes mechanicas incumbunt. Huius rei nos monet Protagoras, qui fuit insignis Philosophus, nihilominus adolescens, victus gratia, ligna à syluis ad vrbem ferebat venalia, hic, referente Gellio, cognitus à Democrito, in vrbem ductus, & ab eo eruditus, summus, & talis euasit Philosophus, quem postea Plato magni fecit. Quamuis alij velint hoc inde dimanare, quoniam nostra ætas Mecænatibus careat: idcirco scribebat ille, *Lib. 5. cap. 3.*

Sint Mecænates, non deerunt, crede, Marones.

Neq; explodenda est eorum responsio, qui volunt minorem esse numerum virtute præditorum, quia virtus est habitus electione, non autem vi comparatus, & virtus consistit in medio, cuius medij extremitates à vitiis occupantur: cum autem extrema virtutis sint vitia, hæc erunt plura, cum virtus vnica tantùm prædicetur: hinc *Problemata spectantia ad scientiā.*
G fit quòd aliquis pluribus modis mala operari poterit, cum vnico tantùm modo bonas operationes moliri possit. Siscitantur quoq; cur homines ingenio & mente pollentes, operationibus minimè accommodentur. Ratio est, quoniam acri referti ingenio assidue contemplantur, omnesq; animæ vires ad meditationem dirigunt, & vicissim, qui operibus sunt dediti, cunctas vires etiam intellectiuæ partis ad sensitiuas functiones trahunt. Demùm inquirunt, cur homines mulieribus, fæliciori, & fæcundiori ingenio nati sint. Communis respōsio est humiditate mulieris acrimoniam ingenij frangi, quominus mulier possit illud exercere: nisi velimus cum quodam viro docto canere.

Cur minor vxorum est, Marium prudentia maior?

Eua fuit costę filia, non capitis.

H Reliquum est, vt problemata ad affectiones humanas spectantia examinemus. In primis inuestigant, cur mulier grauida in comparatione ad fæminas brutorum, maiores alterationes patiatur. Respondent, quoniam in otio excrementitiæ superfluitates augentur, ex quibus postea variæ ægritudines oriuntur: mulier autem grauida valde otiatur, cum fæminæ brutorum etiam prægnantes se se exerceant. Deinde percontantur, quare homines podagra laborantes sint valdè proni in venerem. Nonnulli respondent id à consuetudine nasci, cum podagram Veneris, & Bacchi filiam esse statuant; vel quia hoc oppressi morbo supra dorsum cubare cogantur: quapropter, ob hunc decubitum, ad partes genitales copiosior materia fluit: nisi velimus, & forsan melius asserere Podagricos humore quodam acri, & tenui redundare, qui homines in Venerem pronos reddere solet. Quærunt etiam cur podagrici nullo præsidio liberari possint. Possumus respondere causam materialem huius affectus esse materiæ calidæ, & frigidæ mixtionem, hinc complicatæ indicationes cu- *Problemata ægritudinū.*

Cur podagra curationem nõ admittat

ratiuæ emergunt, quibus ſatisfacere difficillimum eſſe Medici iure meritò arbitrantur: niſi velimus aſſeuerare partes podagra vexatas eſſe articulos natura frigidos, qui materiam fluxam, neq; prorſus expellere, neq; pœnitus cõſumere, & coquere poſſunt, ſicq; in dies facti imbecilliores ad cauſam morbificam trudendam ineptiores redduntur.

Additur aliud problema, cur homo ſolus, inter cætera animalia, Phthiſim incurrat. Reſponſio nonnullorum eſt, id pendere ex delicata hominis temperatura, vndè pulmo à cauſis etiam leuibus facilè lædatur. Quamuis alij cauſam phthiſis in varietatem ciborum referant, ex quibus materia acris, & ſalſa ad generationem prædicti affectus idonea reſultat: vel potius dicamus hunc affectum homini potiſſimùm contingere, ob rectitudinem corporis, nam materia à capite deſcendens facile in pectus dilabitur, quam ægritudinem cæteræ animantes, cum pronæ ſint, non incurrunt. Inſuper quæritur, cur homines lithiaſi laborantes, ſi nauigauerint, liberẽtur. Reſpondetur, quod nauigantes ſæpius per vomitum expurgantur, atq; ita cauſam materialem huius affectionis auferunt: aut dicendũ eſt aere marino, corporis temperaturam immutari, atq; ita cauſam efficientem deleri. A

Lithiaſis remedium.

Item inquirunt, quare multi ſomniantes de lecto ſurgant, ambulent, ædium culmina petant, & multa peragant, à quibus vigilantes abhorrerent. Ratio eſt, quoniam hi ſanguine turgido, & ſubtili abundant, cuius feruidis ſpiritibus partes inſtrumentariæ ad actiones impelluntur: ideoq; cum talis ſanguis feratur in ſublime, hinc fit etiam, vt eius vi, per quietem ad tales actiones incitentur. ſunt enim huiuſmodi homines raro, & laxo corporis contextu, molis exiguæ, ſed magna ſpirituum agilitate, & animo feruido præditi. Inueſtigant etiam cur homo ingenti oppreſſus calore, ſudorem potius à capite, & à facie, quàm ab alijs partibus emittat. Potior reſponſio eſt: meatus illarum partium eſſe latiores, quod inde cognoſcitur, quoniam copia pilorum redundant. Rurſus quæritur cur homo motu ſternutationis excitatus, plerumq; ſternutamentis pluribus vexetur. Dicendum eſt hoc à copia materiæ dimanare, quæ vnico ſternutamento diſſipari non poteſt. B

Sudoris cauſa.

Quærunt curioſi an homo gibbus, aliqua parte mutilus, valetudinarius, & monſtroſus, in reſurrectione vniuerſali, his vitijs corporeis aſſociatus ſit reſuſcitaturus. Notandũ eſt homines, ſublato omni corporis vitio, nouiſſimo die eſſe reſurrecturos: iuxta illud Prudentij.

Problema de reſurrectione.

Qui reparat corpus, non reddet debile quicquam, C
Nam ſi debilitas redit, inſtauratio non eſt.
Quod caſus rapuit, quod morbus, quod dolor hauſit,
Quod truncauit edax ſenium, populante veterno,
Omne reuertenti reparata in membra redibit,
Tanta enim eſt immenſi opificis potentia.

Præterquamquòd hæc eſt ſententia Diui Auguſtini, qui diuulgauit, die nouiſsimo, reſurrectura eſſe monſtra omnia membris in decoram, & cœlo dignam formam reſtitutis. Inſuper inquiritur, cur homines, vel propter laborem, vel propter iter feſſi ſedentes, ad maiorem percipiendam quietem, femur alterum altero onerant. Reſpondent aliqui, quoniam partes compreſſæ minorem laſſitudinem ſentiunt; ſed potior reſponſio eſſe videtur, ſi dixerimus laſſitudinem ex ſpirituum diſsipatione oriri, dum igitur partes comprimuntur, ſpirituum diſſolutio prohibetur, conſequenterq; maior quies percipitur. D

Quærendum eſt etiam, cur aliqui homines res proximas perperam, & remotas diſtinctè cernant, & viciſſim alij ſint, qui res vicinas optimè, & remotas nequaquam conſpiciant. Reſpondendum eſt hoc inde prodire, quoniam ſpiritus viſorius ab oculo prodiens aliquando craſſus eſt, & rem vicinam non perfectè intuetur, remotam verò cognoſcit, dum in via attenuatus ſubtilior redditur. Ex altera parte ſi ſpiritus fuerit ſubtilis, & paucus vicina optimè cernit, cum diſtantia non intueatur, ſiquidem in via diſſoluitur, & euaneſcit. Tandem inueſtigandum eſt, cur aliqui homines abſq; cibo diu viuere poſſint: nam Abaſis Hyperboreus, ex Textore, per vniuerſum terrarum orbem, ſagittam circumtulit nihil omnino comedens: item Albertus Magnus ſcriptum reliquit fuiſſe mulierem in Colonia Agrippina, quæ ſine edu-
lijs

Problemata de oculis.

Qui diu abſq; cibo vixerint.

lijs spatium triginta dierum transegit. Huius causa refertur in melancholiam,quoniam Scotus ille celebris, qui diu sine cibis viuebat, erat melancholicus: immò Albertus diuulgat se nouisse quemdam melancholicum, qui dies ferè quadraginta à cibo abstinuit, cum aquæ potum alternis tantùm diebus sumeret; sed aduertendum est non omnem melancholicum humorem diuturnæ inediæ esse causam, sed illum tantum, qui in loco opportuno, nempe in ventriculo,hepate,& venis meseraicis locatus lentorem, & crassitiem participat.

Reliquum est vt varia, tam ad viros, quàm ad mulieres attinentia problemata E ponderemus. Primitùs nonnulli inuestigant, quare homines nascantur,cũ tamen ad interitum properantes breui temporis spatio in hoc terrarum orbe morentur. Responsio est Lactantij Firmiani, qui voluit hoc ideo esse factũ, vt homines Deum Optimum Maximum rerum omnium opificem, atq; moderatorem agnoscerent, atq; venerarentur. Hinc aliud emergit problema, an homines syluestres, & qui assiduè cum Feris versantur, & rationis, & salutis, consequenterq; damnationis æternæ sint capaces. *Problemata hominum.*

Hanc quæstionem dissoluit Diuus Augustinus, dum inquit: quando in hominibus Ferinis, & etiam monstrificis aliquod rationis, vel mentis vestigium dignoscitur. tunc procul dubio inter homines connumerandi sunt, etiamsi syluestris sint naturæ, quia, tractu temporis, vt ipse refert, & dociles, & Diuinis rebus habiles fieri possunt. Præterea quæritur cur homines humana cadauera, & sepulcra perhorrescant: F ratio affertur, quia nemo suimet destructionem amat, præterquamquod simile malum sibimetipsis euenturum præsentiunt. Inuestigatur etiam cur homines fœtore lædantur, sed grato, & iucundo odore delectentur. Responsio est,quia spiritus humanum corpus regentes suauibus odoribus recreantur, & vicissim tetro odore dissipantur, & diminuuntur. *Li.16.de Ciuit.Dei c. 8.*

Item indagant cur homines magis caro, quàm aliud cibi genus nutriat. Respondere possũmus, quoniam simile nutritur simili; ideoq; caro citius, quàm aliud edulij genus carnem generat. Quæritur cur homines audientes sonum stridulum, nempe ferri lima politi, quodam horrore afficiantur. Sciendum est, quòd acutus sonus cum celeritate motus aeri imprimitur, consequenterq; aures ingrediens, intima percurrit veluti pungens, quapropter horrorem parit. Inuestigatur etiam, cur homines ascendendo maximè laborent, cum alioquin facilè descendant,& per æquam planitiem, absq; vllo incommodo, gradiantur. An quia homo constat ex quatuor elementis, quorum duo leuia, & duo grauia sunt, quæ simul mixta mediam quandã naturam G contrahunt; idcirco homo gradiens neq; leuis, neq; grauis est, sed in ascensu corpora grauia suo pondere premunt, quare tunc homo maximopere laborat. Quærendum est etiam, cur homines æstiuo tempore radios solares vitent, & cętera animalia nequaquam. *Sonus Stridulus qualis*

Possumus respondere, quòd homo est præstantior in sensu tactus, consequenterq; contrarias qualitates magis sentit, an quia bruta multa sint naturæ siccæ, quapropter ad illam conseruandam calore Solis delectantur.

Siscitantur aliqui, cur hominum alij vnum genus cibi,& potus, alij verò aliud appetant. Hoc accidere potest, quia in ventriculo aliquis contineatur humor, qui veluti mordicans cogat homines contrariũ desiderare, aut quia id à diuersa hominum H temperatura oriatur, quæ rerum odia, & desideria excitat. Item inquirunt cur homines militiam sectantes diuturniorem,& salubriorem vitam ducant. Respondent hoc inde prodire, quia Venus in bello locum non habeat, quæ spiritus dissipando breuiorem vitam reddat; aut potius dicamus exercitio omnia absumi excrementa, quæ varias ægritudines parere solent. Percontantur, cur aliqui homines ad magna perpetranda facinora fiant apti, & tormenta facilè patiantur. Responsio est, quod atra bilis aliquando supremam cerebri arcem occupat,& mentem de statu eijcit; vnde hic humor ad flagitia homines impellit, illosq; ad audaciam cogit, & ad cruciatus tollerandos mirum in modum iuuat. *Quęstio de cibo,& potu*

Sequutur modò problemata magis curiosa, nimirum, cur nostra ætate Gigantes non oriantur; cum olim vixisse ex superius enarratis liquidò constet. Plinius hoc exustioni attribuit: inquit enim de proceritate hominis loquens, minores prope- *Li.7.cap.16*

modum in dies fieri obseruamus homines, & raros parentibus proceriores, consumente seminum vbertatem exustione. Hinc multi Authores Plinium secuti, id totum senectuti Mundi assignant, ex qua postmodum exustio dimanat, indeq; siccitas, consequenterq; seminum vbertas, & virtus caloris innati absumitur, quamobrem decrementi potius causa, quàm auctionis subsultat. Pariter de Nanis quærunt, cur maiorem penem habeant. An quia, vt scripsit Aristoteles, quemadmodum homo non habens caudam, illa materia in nates conuersa sit, similiter materia, quæ auctioni staturæ Nani non est famulata, in penem transmutata sit. Hinc etiam colligimus responsionem alterius problematis, nimirum, cur homines aliqua parte mutilati sint salaciores: cum alimentum, quod membrum deficiens alere deberet, in venis maneat, semenq; augeat, ex cuius copia salacitas generatur. Iterum inuestigant, cur homo ad focum accedens, vt calefiat, primò volas manus igni admoueat. Respondendum est, vt partes intimæ facilius, & citius calorem concipiant, illas partes igni admouendas esse, per quas calor facile penetrare possit, sed volæ manuum multis scatent arterijs, partesq; sunt valdè sensitiuæ, per quas calor ad intima statim penetrat; ideo huiusmodi partes primùm igni admouentur.

Quæstio de Gigantibus, & Nanis.

A

Sequitur problema alterius generis, nimirum, quare homo suspensus facie ad Solem conuertatur, multi astruunt id contingere, quoniam facies, propter obliquitatem, quocumq; aspicere videtur, sed communis opinio est, id à calore Solis dimanare, qui humidum ad se trahens, melius per faciem, quam per aliam partem id præstat. Item de homine occiso quæritur, cur accedens interfector, sanguis à vulneribus denuò fluat, quod in plerisq; cadaueribus obseruatum fuisse multi memorant. Aliqui Authores scribunt hoc ex Percussoris, & Percussi spiritibus prodire, quod absurdum esse existimamus; posteaquàm ex sãguine refrigerato nulli spiritus egredi possunt.

Problemata alia.

B

Pomponatius opinatur hunc sanguinis fluxum inde prouenire, quia occisi anima interfectori indignetur; sed anima a corpore segregata nullam potest iram concipere, cum corpore careat, in quo iracundiæ officina residet: idcirco Maggius in Miscellaneis, huius effectus causam non inueniens ad miracula confugiendum esse arbitratur. Nos igitur, vt nostra fert opinio, dicendum esse putamus id omnibus non cõtingere, cũ Percussore etiam præsente sanguis à vulnere non emanauerit, & si aliquando contigerit, id per accidens factum esse existimamus, quatenus venæ patientis ichore, & sanguine aquoso redundauerint.

Pomponatij opinio.

C

De mulieribus tandem multa proponuntur, primò, cur mulieris cadauer pronum, & cadauer viri supinum aquis supernatet. Respondent mammas, & vterum in muliere esse partes apertas, quæ aqua facilè implentur, consequenterq; pars anterior posteriore grauior fiet; vicissim in viro partes anteriores sunt clausæ, hinc aere ingenito tumidæ leuiores redduntur. Item indagatur, cur mulieres vertice melius, & facilius pondus aliquod, & viri humeris ferant. Primò respondetur hoc in omnibus veritatem non assequi: nouimus enim multos viros, qui æque benè, ac mulieres vertice sarcinas gestant, nihilominus nonnulli hanc esse causam autumant, quia calua viri multis compacta suturis ponderibus impositis facile laxatur, hinc dolores emergunt, & secus accidere mulieribus asserunt, quæ caluam solidiorẽ habent. Iterum inquirunt, cur mulieres in comparatione ad viros, ingentes irarum motus concipiant. Ratio est, quoniam mulieres, & potissimum iuniores copia humorum excrementis inquinatorum affluunt; vnde quando ob iram efferuescunt, fumus per totum corpus dissemінatur, qui postea iram grauiorem nutrit. Denuò sciscitantur, cur mulieres viris sint magis loquaces. Huius causam attribuũt nimiæ humiditati muliebris cerebri, in quo veluti facile varia rerum simulacra imprimuntur, ita etiam facile è memoria labuntur: qua de re statim atq; aliquid in tali cerebro apprehenditur, ne tollatur ab obliuione, ad phantasiam, & deinceps ad linguam mittitur: quapropter mulieribus arcana minimè committenda sunt.

Problemata ad mulieres attinentia.

D

Mulierũ loquacitas vnde.

PHRE-

PHRENOSCHEMATA.

IRI non vulgariter eruditi, in deliniandis Phrenoschematibus, non solum partibus humanis, sed etiam integra hominis effigie, tam maris, quàm fœminæ vsi sunt, quorum omnium exempla quædam afferremus. Circa partes, Perciuallus meminit cuiusdam, qui pinxit manum humanam pollice erecto, cum Dicto Italico. VEDREM GIACCIAR IL FOCO ARDER LA NEVE. quod proculdubio conuenit cum illo carmine Ouidij huius tenoris.

E

Vnda dabit flammas, & dabit ignis aquas.

Animaduertendum est igitur digitum pollicem ita vocari, quia magna vi polleat, ideoq; ad mentem Plinij, hic digitus altera manus solet appellari: immò ex eodem Plinio, premere pollicem, est alicui fauere. Hinc colligendum est authorem phrenoschematis fortè insinuare, quòd volenti nihil sit difficile. Rursus idem author designauit duas manus in tenebris se iungentes, cum Dicto. ET IN TENEBRIS. Cum liquidò constet manum esse symbolum fidei, author innuere volebat, vbicũq; & semper fidem seruandam esse. *Fidei symbolum.*

F

De figuris humanis maribus non desunt exempla. Siquidem Lucas Contilis scriptor Italicus repræsentat Mercurium in figura trigona, ad cuius pedes littera ℞ notatur, cum Dicto. GRATVM FATI DONVM. Refert. hæc effigies, vt conijcamus, Mercurium Trimegistum, Regem, & Sapientem Sacerdotem Aegypti in figura trigona collocatum, quia benigni influxus duodecim domorum cælestium in trigono, vel sextili beneficorum planetarum Iouis, Veneris, & Mercurii, cum fœlici Solis participatione constituuntur. Quamobrem conijcere possumus hâc fuisse Authoris natiuitatem, namq; illa littera ℞ Mercurium retrogradũ significat. Idem Author exhibet figuram Mercurij, qui dextra caduceum tenet, & sinistra vase aqua pleno radices lauri irrigat cum Dicto græco ὑετὸν ὄμβρω γαῖα. Author enim Phrenoschematis gratam Mercurij pluuiam proprię imprecabatur terræ, cum is scientijs præsit, & Author non solum scientias, sed etiam lauream consequi desiderabat. Ex Russelio habemus figuram hominis stantis, cum Dicto. EXCELSAE FIRMITVDINI. quo Author denotat animum suum, ab ineunte ætate, ad virtutum splendorem direxisse, à quo nunquam recedere velle insinuat. *Mercurius laurum irrigans.*

G

Iterum, ex Russelio, habetur pictura iuuenis capite orbem sustinentis cũ Dicto. MAIVS OPVS. quo significatur, quòd cum opus alicui famulandi, vel aliquem commendandi suscipitur, videtur maius opere Atlantis, qui humeris totũ terrarum Orbem sustinere ferebatur. Denuò, ex Russelio habetur figura Promethei, cum face ad sydera ascendentis, & Dicto. ALTIORA. notissimum est cunctis Prometheum, homine iam formato, ope Mineruæ, ignem à sphera Solis esse furatum, vt tali dono humanum genus afficeret: quare Author Phrenoschematis vocandus est prudentissimus, qui non solum Prometheum imitari, sed etiam superare velle profitetur. Insuper apud Russelium conspicitur icon Peregrini, cum Dicto. ET CAETERA. Vnde eliciendum est hominem soli virtuti natum, & per eius vias inuias itinerantem, nunquam vitæ propriæ consulere posse. Dictum videtur hoc insinuare, namq; intellecta desiderij mente, quisq; cætera inde colligere potest. Ex Iouio deliniatur homo syluestris, cum Dicto. MITEM ANIMVM AGRESTI SVB TEGMINE SERVO. quandoquidem Author phrenoschematis cum seueri, & rigidi esset aspectus, nihilominus miti mente, & placidis moribus erat imbutus. *Promethei figura cum face.*

H

Non desunt etiam phrenoschemata icone mulieris exornata. Nam Lucas Contilis exhibet figuram Mineruæ, cum Dicto. HAVD SIMPLEX VIRTVTIS OPVS. Quo docemur, nullam actionem absq; sapientia perfectam esse posse. Idem Author figurat Palladem nudam ducentem circulum æquinoctialem, hac enim ratione, cum Aristotele, vigor vniuersi à sapientia dimanare perhibetur. Titulus

est.

Icones mulierum in phrenoschematibus.

est. SEMPER NON SEMPER. cum Sapientia semper influat, & ignorantia non semper impediat. Item ingeniosum fuit phrenoschema Patauinæ Ciuitati attributum, in quo Minerua armata habens clypeum non gorgoneo capite, sed leonino insignitum conspicitur, cum Dicto græco. μηκέτι γοργοίην κεφαλήν. quasi non amplius gorgoneo capite scutum Palladis exornetur; siquidem icone Leonis Insigni gentilitio Venetorum, maxima reuerentia erga Rempublicam Venetam demonstratur, qua omnes, qui sunt in aliena potestate, suos Principes naturales prosequi deberẽt. Perciuallus meminit cuiusdam, qui figurauit mulierem formosissimã, & gratiosissimam, nempe Pandoram, cum Dicto. CVI MINERVA CEDIT. Finxerunt olim Poetæ

Pandora simulacrum.

Pandoram, iussu Iouis à Vulcano fuisse fabricatam, quã postea singuli Dij proprio A exornarunt munere, nam Minerua sapientiam, Venus venustatem, Apollo musicam, & Mercurius eloquentiam illi communicarunt, vnde nomen sortita est.

Contilis effigiauit mulierem, nempe Veritatem cum sceptro in dextra, & speculo in sinistra, vndiq; radijs coruscantẽ, cum Dicto. HAC PRAEVIA. Sic enim recta mens manifestatur, quandoquidem, veritate duce, viæ inuiæ, & inaccessæ vitantur. Idem Author exhibet simulacrum fidei, nempe mulieris sedentis supra quadratum lapidem, & dextra lilia tenentis, cum Dicto. VTRIQ; sic enim insinuat Author se tanquam virum nobilem, & tanquam christicolam fidelem futurum. Russelius quoq; pinxit Iustitiam, cum Dicto. CVIQ; SVVM. Hoc Insigne attribuitur prudentissimo Principi, qui concordiam populi ex administratione Iustitiæ prodire significabat. Iterum Russelius picturam mulieris Patientiam exprimentis exhibuit, cũ Dicto græ- B

Patientia simulacrum.

co. οὕτως ἅπαντα. quod latinè sonat. SIC OMNIA. nam quidam Princeps author phrenoschematis insinuare volebat, tollerantia, & constantia, cuncta regenda esse. Perciuallus memorat quoddam Phrenoschema, in quo conspicitur simulacrum mulieris noctem repræsentantis, cum Dicto. MATRESSA DE MOIN DESIR. Vnde animaduertendum est noctem sumi pro vmbra terræ oppositam diei, quasi vires Solis demat, & apud Poetas, nox tanquam filia terræ, & Mater Parcarum, & Eumenidum prædicatur, in qua silentium dominatur, & quandoq; silentium pro arcano, & taciturnitate vsurpatur, quam Amantes appetere solent; idcirco canebat Ouidius.

Præcipuè Cytherea iubet sua sacra taceri,
Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax.

Insuper Russelius exhibuit figuram mulieris fortunam referentis, cum Dicto. C

Icon Fortunæ.

AVDACES IVVO. dummodo hoc intelligatur de audacia in rebus optima ratione gubernandis. Meminit etiam Perciuallus cuiusdam ingeniosi viri, qui iconem mulieris amatæ effigiauit, cum Dicto. SENSVS SENSVM PARIT, Pro cuius intellectu, notandum est, quòd illa vox (sensus) in masculino genere prolata, propriè sensus exteriores significat, sed prolata in genere neutro, sententiam, animum, & sensum interiorem indicat. Tandem Camillus de Camillis scriptor italicus delineauit iconem nymphæ, cuius dextra cornucopiæ stringit, & sinistra aquam vrna effundit, cum Dicto. ABVNDANTIVS. Huius expositionem cunctis notam esse existimamus.

Aliquando Authores in phrenoschematibus duas icones humanas figurarunt. Russelius effigiauit hominem genuflexum tangẽtem librum supra genua cuiusdam D

Fidei simulacrum.

Regis locatum cum Dicto. SANGVINE POTIOR, hoc simulacro fides repræsentatur: deindè quamuis vinculum consanguineitatis sit arctissimum, nihilominus, hoc Dicto, fidem magis pendendam esse significauit. Item pinxit iconem mortis hominem genuflexum gladio ferientis, cum Dicto. IMPROBVS NVLLO FLECTITVR OBSEQVIO. Sic enim ostendit homines omni crudelitatis genere inquinatos nullis vnquam obsequijs flecti posse. Perciuallus quoq; pinxit binos homines, nempe duo mancipia currum trahentia, cum Dicto italico. VIEN GIOVE INCATENATO AVANTI IL CARRO Pro cuius intellectu, legendus est Seneca, qui mutuo amore catenam quandam repræsentari prodidit.

Apud Lucam Contilem licet intueri iconem mulieris, quæ, pedibus apprehẽsum infantem in fluuio mergit, cum Dicto. HVMANA PRVDENTIA MINVS. Hæc pictura refert. Tetidem, quæ filium suum Achillem in palude stygia mersit, vt illum

lum gladijs impenetrabilem redderet, nec tamen præsensit talorum vulnere tandem esse periturum: quapropter author sic argumentari videtur: si Tetis Dea non fuit ita cauta in administrando præsidio, vt filium Achillem ab impendentibus vulneribus tutaretur, multò minus homines id præstare poterunt. Tandem Iouius, sine Dicto, exhibet figuram mulieris eleganti, & regio ornatæ vestitu, cum icone pueri aulici, scopulis, vestimenta regia emundantis, & hoc esse phrenoschema cuiusdam Principis asseuerabat, qui Italiam eius nutu regi credebat, nec tamen animaduertebat vestium quisquilias ad se trahi. *Tetis, & Achilles.*

E

APOPHTEGMATA.

VIRORVM probitate, & eruditione conspicuorum varij animi sensus, ad virtutes, vitia, & miseriam humanæ vitæ attinentes hoc in loco exarandi sunt. Quoad virtutes, habemus apud Ioannem hæc verba. *Pilatus dicebat ad Iesum, mihi non loqueris? nescis me potestatem habere te crucifigendi, & absoluendi? tunc respondit Iesus, non haberes potestatem aduersus me vllam, nisi hoc tibi datum esset supernè.* Hinc potestatem *Cap. 10.*
F humanam nisi supernè concessam nihili pendendam esse elicimus. Diuus Augustinus, ex Possidonio, interrogatus, quarè cum sorore sua nolet habitare. Respondit, mulieres, quæ cum sorore mea viuunt, non sunt meæ sorores. Item Bion Abbas ad sororem ab Antonio missus, illius domicilium clausis oculis ingressus est, deinde confestim recessit; illa verò inclamante, & inuitante, dixit, fuit æquum, & quod optaueras, vidisti me. Vxore Tribuni desiderio videndi Ioannis Anachoretæ flagrante, Tribunus virum iustum inuitabat, vt retulit Marulus. *In vita D. Aug. c. 26.* *Lib. 4.*

At ille respondebat, nequaquam id fecero, sed per quietem me illi appariturum spondeo; namq; aspectus mulieris magnum animæ periculum inferre potest: vnde, ex Surio habemus, quòd Sabæ Monacho cum altero iter facienti obuia facta est venusta iuuencula, quæ cum præterijsset, Sabas sui comitis ingenium explorans dixit; qualis tibi visa est, illa mihi certe lusca, comes negauit, quoniam accuratius
G illam erat intuitus. Tunc Sabas dixit; nunquam legisti, nec capiaris nutibus illius. *In vita Saba.*

Salomon quoq; aliquando pronunciauit mulierem probam, & modestam viri coronam nuncupari. Scipio Africanus, ex Plutarcho, dicere solebat equos ferociores tradendos esse domitoribus, vt deinceps facilius pertractari possent: ita homines rerum prosperitate effrænati in gyrum rationis ducendos esse, vt, visa rerum humanarum imbecillitate, & fortunæ vanitate, moderatiores reddantur. Musonius, ex Stobeo, describens hominem, dicere solebat: Homo solus omnium in terra degentium est Imago Dei, & similes ei virtutes habet: siquidem in Deo nil præstantius excogitari potest, quàm Prudentia, Iustitia, Fortitudo, & Temperantia. Erasmus insinuabat hominibus senescentibus ita viuendum esse, vt adolescentibus
H rectam viuendi normam exhiberent, cum optima via ad senectutem sit eruditio. Olim enim senescentes magnis cumulabant honoribus, propterea in Senatum nonnisi senes ingrediebantur, quod innuebat Ouidius hunc in modum. *In Prouerb. 12.*

Nec nisi post annos patuit tunc curia seros, *Lib. 5. Fast.*
Nomen & ætatis mite Senatus habet.

Hinc quidam profectus in Lacedemonem, cum vidisset honorem, quo senes prosequebantur, hæc verba protulisse dicitur: in sola Sparta senescere expedit. Philonis vxor in cœtu plurium fœminarum interrogata, cur sola, inter tot mulieres, aureo ornato non vteretur. Scitè respondit; satis vxori magnus ornatus viri sui. Demùm cum Cyprij aduersus Astyagem Medorum regem infæliciter pugnassent, mulieres Cypriæ fugientibus in vrbem obuiam iuerunt, & nudatis ventribus dixerũt: quò fugitis ignaui? an nescitis vos huc iterum intrare non posse, vnde semel, naturæ lege, egressi estis? hinc colligendum est viros aliquando à fœminis animari. *Viri à fœminis animantur.*

Non

Non desunt apophtegmata vitia hominum taxantia: quamobrem Aristonymus vitam hominis theatro assimilabat, vbi pessimi homines ferè semper primatum obtinent. Et Archytas solebat dicere; quemadmodum summa etiam diligentia adhibita, piscis absq; spinis inueniri nequit; similiter neq; hominem inueniri posse asseuerabat, qui aliquid dolosum non haberet admixtum. Vnde Erasmus iure optimo pronunciabat homines ad voluptatem proniores esse, quàm ad virtutem. Et ex eodem, homo expers Philosophiæ ad omnem vitæ functionem est inutilis: quare hominem vasi comparabat, quod si sit integrum necne, cognoscitur, dum liquor infunditur: sic homo, quando imperium illi committitur. Item Diogenes, ex Laertio, homines, qui in coquos, scorta, & adulatores proprias effundebant facultates, assimilabat arboribus per præcipitia nascentibus, quarum fructus nō homines sed Vultures, & Corui comedunt: significabat enim eos nequaquam esse homines, qui voluptatibus, & gulæ famulantur. Idem Diogenes quandoq; intuens adolescentem cultu, gestuq; parùm virilem, hæc protulit verba: non te pudet reijcere quod tibi natura concessit? siquidem illa te virum fecit, tu autem temetipsum in fœminam fingis. A

Arbores per præcipitia nascentes quibus assimilentur.

Pariter idem Diogenes lucernam accensam, etiam meridie gestans, hominem quęritare dicebatur, quoniam publicos ciuitatis mores homine vix dignos esse existimabat: quocirca idem rediens ex olympijs interrogatus, vidisset ne ibi multam turbam, respondit turbam plurimam, sed homines perpaucos. Immò quandoq; idem Diogenes stans in foro hominum frequentia circumdatus clamabat; adeste homines: ideo circumstantes indignati dicebant; en adsumus; tunc Diogenes baculo illos abigens magis vociferabatur dicens; iubeo adesse homines non sterquilinia; insinuans nomen hominis minimè competere illis, qui iuxta rationem nequaquam viuunt. B

Diogenes hominē quæritans.

Stilpone quoq, ex Laertio, in hominum frequentia conspecto, quidam dixit: isti homines te belluam admirantur; at Stilpon respondit nequaquam, sed vt verū hominem, quia solent bestiæ peregrinæ in spectaculum deduci, & vulgares homines nemo miratur, sicq; obiter interpellatorem tanquam non verum hominem taxauit. Anacharsis, ex Stobeo, interrogatus quid hominibus esset infestum, respondit, ipsi sibi ipsis. Cato maior Lentulo, qui sputum in eius faciem proiecerat, statim abstersa facie, dixit: affirmabo cunctis, Lentule, falli eos, qui te negant os habere; sicq; argutè tantam impudentiam notauit. C

Canutus Rex Angliæ assentatorem, qui omnia ad Regis nutum conuerti affirmabat, sic repressit: Suam sedem in littore maris locari iussit, quam cum ascendisset, dixit mari: tu es meæ ditionis, & terra, in qua sedeo, mea est; impero igitur tibi, ne in terram meam ascendas, neq; vestes Domini tui madefacias: interim mare, de more, vndis pedes Regis sine reuerentia humefecit; tunc Rex resiliens dixit: sciant omnes orbem habitantes vanam esse Regum potentiam, neq; Regis nomine quempiam dignum, præter illum, cuius nutui Cœlum, Terra, & Mare obtemperant; neq; deinceps coronam sibi imposuit. Cyrrus, ex Plutarcho, dicebat eos homines, qui sibi prodesse nollent, cogi oportere, vt alijs famularentur: significabat enim natos seruili animo, sibiq; inutiles imperio adigendos, vt aliorum commodis inseruiant.

Canuti Regis Angliæ assertū aureum.

De vitijs quoq; mulierum, & præcipuè improbarum nonnulla supersunt apophtegmata recitanda. Idcirco Secundus philosophus aliquando interrogatus, quid esset mulier improba: respondit, viri naufragium, domus tempestas, quietis impedimentum, vitæ captiuitas, quotidianum damnum, voluntaria pugna, sumptuosum bellum, sollicitudo confidens, leæna cōplectens, exornata scylla, animal malitiosum, malum necessarium. Vnde Theophilus Imperator vxorem ducturus multas puellas lectæ venustatis vndiq; accersiuit: cum igitur Isaciam Virginem dotibus formæ præstantiorem intueretur, hæc verba protulisse fertur: à muliere emanarunt mala. At illa honesto respersa rubore respondit à muliere res etiam meliores prodire. Verùm Diogenes aliquando conspicatus mulieres garrulas colloquentes, hanc promulgauit sententiam. Aspis à vipera venenum mutuatur. Hinc Democritus quandoq; interrogatus, cur magnæ cum esset staturæ, paruam duxisset vxorem sic respondisse D

Vitia mulierū taxātur.

Aspis à vipera venenū adágium.

ſpondiſſe fertur; ego in malo eligendo, quod minimum erat elegi. Et Protagoras interrogatus, quare inimico filiam nupſiſſet, dixit, quia nihil illi dare poteram deterius. Idem Philoſophus anum eleganter ornatam intuitus exclamauit: ſi viris, falleris, ſi ſepulcro, ornata es. Et ex Ariſtipo, mulier pigmentis faciem venuſtans, animum deformem indicat.

Solon aliquando rogatus, an vxor eſſet ducenda, reſpondit: ſi turpem duxeris, habebis pœnam, ſi venuſtam, habebis communem. Socrates autem, ex Laertio, dicere ſolebat mulierem decoræ, & egregiæ formæ eſſe templum ſupra cloacam ædificatum.

E Hinc transeundum eſt ad apophtegmata miſeriam humanam reſpicientia. Quocirca Ariſtoteles, ex Stobeo, interrogatus, quid eſſet homo, reſpondit imbecillitatis exemplum, temporis ſpolium, fortunæ luſus, inconſtantiæ imago, inuidiæ, & calamitatis trutina, reliquum verò pituita, & bilis. Hinc Philippus ex Rhodigino, poſteaquàm apud Cheroneam, Athenienſium opes profligauit, tanta ſuperbia agitari cæpit, vt infortunijs ſe minime obnoxium eſſe exiſtimauerit: ideo reſcipiſcens, & ex tanta fælicitate aliquod malum ſibimet impendere præſagiens, id munus iniunxit vni ex pueris aulicis, vt quotidie, ſtatim atq; diluculare, in domicilium ingreſſus exclamaret: memineris ò Rex, te non Deum, ſed hominem eſſe multis ærumnis, & miſerijs expoſitum: quapropter Democritus interrogatus, quid de hominum ſorte ſentiret: miſeram hominum fortunam eſſe aſſeruit; cum bona quærentibus vix contingant, & mala non quæſita præter omnem expectationem, accedant. *Miſeria humana qualis.*

F Hinc Aeneas Syluius audiens diſputantes de miſeria humanæ vitæ, pronunciauit vitam noſtram comediam eſſe, cuius poſtremus actus in morte agitur. Bias quoq; ſolebat diuulgare hominem ita vitam metiri debere, quaſi multum, & modicũ temporis victurus ſit: ſiquidem Antiphon vitam hominis carceri vnius diei aſſimilabat. Qua de re Xerſes cum vidiſſet vniuerſum Heleſpontum nauibus ſuis conſtratum, & omnia litora, necnon planitiem Abydenorum numeroſo refertam exercitu lacrymas fudit: de hoc autem interrogatus protulit ſe lacrymaſſe, cogitans, quàm breuis eſſet hominum vita, quoniam tam numeroſæ multitudinis poſt annum centeſimum nemo eſſet ſuperuicturus. *Vita humana eſt comedia.*

Item Socrates rogatus, quomodo vita ſine moleſtijs eſſet peragenda, negauit id vllo modo fieri poſſe: cum non liceat Ciuitates habitantibus, & cum hominibus G verſantibus, abſq; ærumnis ætatem ducere. Quamobrem Silenus ex Plutarcho, à Mida captus, & interrogatus, quid homini eſſet optimum, reſpondit, optimum eſſe nunquam naſci, vel natum quamprimum aboleri Solon quoq; quid eſſet homo, interrogatus; hæc protuliſse fertur. putredo eſt in ortu, bellua in omni vita, eſca vermium in morte. Quare Franciſcus Borgia, vt retulit Ribadinera, febre valde afflictatus ſolebat exclamare, nihil eſse in humanis perpetuum; vnde poſtea Iuſtus Lypſius ſuo epitaphio quod Louanij viſitur, hoc inſeruit. *In Vita Borgia.*

Humana cuncta fumus, vmbra, vanitas,
Et ſcenæ imago & verbo, vt abſoluam, nihil.

Alexander etiam, ex Plutarcho, cum Deus vbiq; ob res fæliciter geſtas appellaretur, ex duobus, nempe ex ſomno, & congreſsu, ſe mortalem eſse intelligebat: quandoquidem ſomnus gelidæ mortis imaginẽ refert, & coitus ad epilepſię ſpecies H refertur. Immò idem Alexander, cum in obſidione cuiuſdam vrbis ſagitta ictus eſset, inſtitutum deſerere, & chirurgum accerſere coactus, dixit omnes me Iouis filium pronunciant, cum hoc vulnus me mortalem eſse moneat. Iure igitur merito Ferdinandus Imperator hominem Cœlo, terra, mari, arboribus, brutiſq; animantibus longè inferiorem eſse atteſtabatur: cum hæc omnia tempeſtatem præſentiant; homo tamen mala ſua neq; præuidere, neq; eis prouidere poteſt. *Dictũ Alexandri.*

Amplius Diogenes, ex Laertio, aliquando in vita humana contemplans vrbium Gubernatores; Philoſophos, & Legislatores, tunc omnium animantium hominem præſtantiſſimum prædicabat, ſed viciſſim meditans ſomniorum Interpretes, necnon gloriæ, & diuitijs famulantes, homine nihil ſibi videri ſtultius exclamauit, inſinuãs ingenium hominis ad res optimas accommodatum probandum, & ad vitia pronum improbandum eſse. Quamobrem Phauorinus, ex Stobeo, homines partim ridiculos,

Homo ridiculus, odiosus, & miserabilis. los, partim odiosos, & partim miserabiles esse prodidit, ridiculos quia per audaciam maiora affectant, odiosos, qui ea consequuntur, miserabiles, qui spe frustrantur. Hinc Socrates existimabat Deum semper ridere vana hominum studia, quibus peractis, perpetuò se victuros esse opinantur. Tandem Crantor, ex Laertio, promulgauit quicquid alicui hominum accidit, id vnicuiq; euenire posse.

ADAGIA.

A

VLTA sunt prouerbia, quæ partim ex humanis partibus, partim ab humanis proprietatibus originem sumunt, de quibus sigillatim in præsentia sermonem habere decreuimus. Primùm igitur respiciendo partes, & potissimum caput, singularia inueniemus. *Caput scabere*: est adagium consimile illi. *Vngues arrodere*: etenim hi omnes sunt gestus hominis cogitabundi: quapropter Horatius huc respiciens canebat.

Lib. 1. Satyr. 10.

——— in versu faciendo
Sæpè caput scaberet, viuos, & arroderet vngues.

Profertur aliud prouerbium. *Capite admoto*, quo admonemur, qua ratione obiurgandus sit amicus: namq; primùm id fiet placidis, & non asperis verbis, deinde clanculum, remotis arbitris, nempe admoto propius capite. *Caput vacuum cerebro*. est prouerbium in eos prolatum, qui corporis venustate præcellunt, deinde ingenio carent. *Capite gestare*. Relatum est à Platone, & prolatum in eos, quos amore prosequimur. Translatum fortè à matribus, vel nutricibus, quæ infantes amatos, & in cunis locatos capite interdum gestant. *Tertium caput*. adagium est desumptum à baiulis, qui non solum humeris, & ceruice, sed etiam capite interdum onera ferunt. Hoc torqueri potest in homines varijs distractos negocijs. *Capiti ocream, & tibiæ galeam adaptare*. Hoc protulit Lucianus de illis, qui omnia præposterè agunt. *Nec caput nec pedes*. dicitur de negocio ita implicato, vt ratio non inueniatur, quæ illud explicare possit: quare ab Antiquis tale negocium, nec caput, nec pedes habere dicebatur. *A capite vsq; ad calcem*. hoc pronunciatur, quando rem totam complecti volumus: veluti si aliter diceremus. *A capite ad pedes*. *Ab ingressu vsq; ad coronidem*. *A vertice ad imos talos*. *Ab vnguiculo vsq; ad capillum*. *A pedibus vsq; ad caput*. *A capillo vsq; ad imum calcaneum*.

Lib. 10. de Repub.

In Rhetore.

B

C

Caput sine lingua. prolatum est in illos, qui præsentes disputationibus, & consultationibus, aliorum sententiæ semper annuunt: quare hoc poterit etiam promulgari de pedaria sententia: siquidem pedarij Senatores olim vocabantur, qui in Senatu sedentes sententiam non rogabantur, sed tantummodo in aliorum sententiam pedibus discedebant. *Capitis & inguinis nescis discrimen*. Effertur de illis, quibus differentia honesti, & turpis est ignota, quoniam caput inter membra honesta, & inguen inter inhonesta recensetur. Vnde Iuuenalis de muliere temulenta sic canebat.

——— quid enim Venus ebria curat?
Inguinis, & capitis, quæ sint discrimina nescit.

D

Lib. 10. Dypnosoph. *Capita quatuor habens*, est adagium narratum ab Athæneo de hominibus ebrijs, quibus omnia geminata esse videntur.

Præterea capilli etiam adagijs ansam dederunt. Dicitur enim. *Capillus etiam vnus*. subintelligendo vmbram suam habet: ad significandum commodũ quantumuis pusillum iuuare, & quodlibet etiam exiguum nocere. *Capillus seruilis*. effertur de homine vili, & prauis moribus imbuto, ductum est adagium à seruis manumittendis, quorum capilli olim radebantur. *Capillis trahere*. dicuntur illi, qui vi propelluntur. Pallas enim, apud Homerum, capillis Achillem à pugna reuocasse perhibetur. Non absimile est aliud. *Crines capere*, quo vsus est Plautus, vt ostenderet oblatam occasionem esse arripiendam, & arreptam retinendam: sumptum videtur adagium ab hominum consuetudine, qui crinibus aliquando retinentur. *Homo pilo dignus*.

In Mostel.

dignus. pro homine vilissimo vsurpatur: quandoquidem pilo, seu capillo nihil vilius inueniri potest. *Comam tondere.* vsurpatur pro ludificare: siquidem stupidorum, & non sentientium coma in ludibrium tondi solet. Immò hodie etiam vulgò dici solet. *Ne me tondeas.* nimirum, ne me irrideas. *Caluum hominem vellis*, pronunciatur de illo, qui operam inanem molitur. *Homo caluus comatus.* effertur in illum, qui veris bonis dissipatis, adscititijs se iactat, aut in virum indoctum, qui pro sua doctrina alienam edit.

Frontis adagia sunt hæc. *Prima fronte.* nimirum prima facie, vel primo aspectu. *Frons occipitio prior.* Antiquitas hoc adagio significabat satius esse, & rectius tractare negotium, quando præsens est, cuius est negotium: namq; illud verbũ (prior) quasi potior, & melior exponitur: siquidem cunctis erat notum frontem esse partem priorem, & occipitium posteriorem. *A fronte simul, & occipitio.* dicitur de illis, qui indicant admirabilem rerum omnium cognitionem, quæ constat scientia pręsentium, memoria præteritorum, & prouidentia futurorum. *Ex fronte perspicere.* profertur in illos, qui veluti nutibus negotium apprehendunt. Desumptum est adagium à Physiognonomis, qui ex lineamentis faciei ingenium hominis cognoscere profitentur. *Fronte sua.* hoc promulgatur de illo, qui liberè, & apertè, non autem coactè, & occultè aliquid proponit. *Frontem perfricare.* dicitur de illis, quibus nullus inest pudor: etenim frons ab Antiquis pudori erat consecrata: quare frontis perfricatæ esse dicebantur: qui pudore, veluti à fronte absterso, omnem modestiam deponebant. Tandem *frontem exporrigere, & frontem corrugare.* Sunt duo adagia sibi inuicem opposita: siquidem frons explicatur in gaudio, & corrugatur in mæstitia. Non immeritò igitur Plinius scribebat frontem humanam tristitiæ, hilaritatis, clementiæ, & seueritatis indicem esse. *Lib.6.c.17.*

Prouerbia frontis.

Iam ad oculos transeamus. *Oculus vicini inuidus.* pronunciatur de vicinis maleuolis. Quamobrem Ouidius huc fortè respiciens canebat.

Fertilior seges est alienis semper in aruis,
Vicinumq; pecus grandius vber habet.

Oculorum prouerbia.

Oculus mulieris. Adagium est prolatum de re perniciosa: propterea quod aliquando Virgilius canebat.

——— ——— vritq; videndo,
Femina.

Immò aliàs explicatum fuit amorem per oculorum fenestras introire: qua de re Ouidius meritò cecinit.

Perq; tuos oculos, qui rapuere meos.

Oculos in occipitio gerit. diuulgatur de homine versipelli, quem fallere est difficillimum: idcirco Persius talem hominem Ianum appellauit. Commendabat igitur Homerus Principem oculatum πρόσσω καὶ ὀπίσσω nimirum ante, & retro: hoc adagium ad nostram vsq; ætatem penetrauit: quandoquidem hodiernum vulgus hominem vafrum oculos in tergo gestare tradit. *Oculis magis habenda fides quàm auribus.* Siquidem quæ cernuntur certiora sunt ijs, quæ audiuntur. Ad rem igitur Horatius canebat,

Segniùs irritant animos demissa per aurem,
Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus.

In arte poetica.

Quare possumus veritatem illius sententiæ affirmare, scilicet potior est testis oculatus vnus, quàm auriti decem. *Oculis fixis intueri.* hoc publicatur quando aliquid attentius, & accuratius contemplamur. Sumptum videtur adagium ab Amantibus, qui oculis nunquam dimotis rem amatam conspicantur. *Oculis puluerem offundere.* diuulgatur, quando quis studio rem obseruat, & aduersario iudicium eripit. Prouerbium ortum esse videtur à militia, vbi excitato in hostes puluere, victoria reportatur. Hodie hoc effertur de emptore, qui rem alioquin caram vili pretio emit, quasi in oculos venditoris puluerem effunderit, ne rem pretiosam intueretur. *Oculis, & manibus.* hoc vsurpatur, quando aliquid omnibus modis compertum est: quandoquidem sunt aliqui homines ita refractarij, vt etiamsi videant, nisi manibus contrectent, non credunt. *In oculum vtrumuis dormire.* hoc prouerbium est consimile illi. *In vtramq; dormire aurem.* de ijs potissimum effertur, qui absq; molestijs

Lib.2. Rhetor. viuunt. *In oculis pudor.* Refertur ab Ariſtotele cum nos pudeat eorum, quæ videntur: ſiquidem aſpectus, vel generat, vel renouat pudorem: idcirco pueri, quando eos alicuius pudet, oculos tegunt, & Socrates apud Platonem de amore dicturus, ob verecundiam, oculos tegit: vnde Poetæ hac moti ratione Cupidinem cæcum finxerunt, quia ſit improbiſſimus. Huc ſpectat illud Ciceronis aſſertum, nimirum epiſtolam non erubeſcere, cum oculis careat. Pariter homines oculis carentes à verecundia alienos eſſe obſeruamus: hinc tandem Ouidius noctem tanquam cæcam pudore vacare aſſeuerauit. *Oculus dexter mihi ſalit.* Id pronunciamus, quando aliquod optatum videre ſperamus. Sumptum videtur à ſuperſtitione quadam mulierum, quæ ex pruritu alicuius membri diuinare volunt quid futurum ſit: idcirco noſtra etiam ætate, aiunt, per iocum, ſibi dextram tinniſſe aurẽ, ſignificantes factam de ſe cum laude fuiſſe mentionem. A

Lib.8.c.9. Idq; Plinius atteſtatur dicens quandoq; creditum fuiſſe, vt qui abſens laudaretur, dextra auris ei tinniret, & qui vituperaretur, ſiniſtra. *Ad oculos magis, quàm ad veſicam pertinet.* hoc protulit Varro de re magis ad voluptatem, quàm ad lucrũ attinente: nam hoc in loco veſica pro lucro vſurpatur: cum olim Priſci veſicis porcinis, & bubulis pro loculis, & receptaculis pecuniarum vterentur. *Oculi Atrei.* proferuntur de ſeueritate, quandoquidem Atreus in tragedia, oculis toruis, & truculentis introducebatur.

A cæcitate, & vitijs oculorum aliqua dimanant prouerbia; vt *Homo exoculatus pro cæco.* profertur, quando in vno verbo emendando, alterum eadem vi pollens adhibetur. *Oculum excludere.* dicitur, ſi res ex ſententia ſuccedat, quæ ſuccedere nequaquàm poteſt; ideo ſenex ille apud Plautum dicebat: excludito oculum, ſi dedero. *Hominis cæci præſcriptio.* diuulgatur de re abſurda, nimirum quãdo qui præſcribit non intelligit quid dicat. *Homo cæcus auribus, & mente.* de homine valde ſtupido pronunciatur. Sic refertur à Stobeo τί τυφλῷ, καὶ κατόπτρῳ, nimirum quid cæco cum ſpeculo? veluti ſi dicatur, quorſum opus eſt libris indocto? *Oculis clauſis agere.* ſpectat propriè ad illos, qui ante operationes nihil præmeditantur. *Oculus lippus non fert Solis radios.* Attinere poteſt ad homines craſſæ mineruæ, qui myſteria alicuius facultatis apprehendere nequeunt. B

In Pſeudolo

Succedunt ſupercilia, à quibus duo in conſuetudinem prouerbij venerunt: ſiquidem dicitur. *Supercilium attollere, & ſupercilium ponere.* Primùm profertur in arrogantes, & ſuperbos, quos etiã ſuperciliosos appellamus: immò ipſum ſupercilium aliquando pro faſtu vſurpatur: pariter ſupercilium ponitur, quàndo ſuperbia retunditur: cum in ſupercilijs pars animi reluceat, dum ijs annuimus, & renuimus. *Supercilium cenſorium.* hoc Seneca prodidit de eximia grauitate, & tetrica ſeueritate: cum Romæ Cenſorum Magiſtratus eſſet quinquennalis, penès quos talis erat authoritas, vt eis Senatores loco mouere, equos ab equitibus adimere, & plebeios infamia taxare liceret. C

Prouerbia ſuperciliorũ

Naſus quoq; adagia ſuppeditat. Dicimus enim. *Naſo ſuſpendere.* Quando aliquis fraudulenter irridetur: ideò homines naſuti nũcupantur qui alios verſutè ludificant. *Naris emuncta.* hoc pronunciatur de homine acris iudicij.

Oris Adagia Sub naſo os latibulatur, quod ſuis non caret adagijs: ideo dicimus. *In os præmanſum inſerere.* quando aliquis docendo, rem diligentiſſimè explanat ſumpta metaphora à nutricibus, quæ cibum præmanſum in os infantium adhuc edentulorũ inferunt. *Os ſublinire.* promulgatur, quando verba dantur, & aliquis ludificatur. Nonius Marcellus adagium oriri putat à quodam genere antiqui luſus, in quo dormientiũ ora pingebantur. *Os non habere.* Spectat ad impudentem, quoniam os verecundiã denotat. *Os expuens.* ad illos attinet, qui aliquid amoliuntur; ſcripſit enim Valerianus in id expui ſolere, quod abhorremus. *Os duodecim ſalientum.* Vocatur homo, qui magnifico valeat eloquio. ſumpta metaphora ab Athenienſi quodã fonte, qui copiam aquæ per duodecim ſcatebras effundebat. D

De lingua multa peruulgantur, quæ in præſentia ſunt enumeranda. *Lingua bellare.* dicuntur illi, qui mirandum in modum tantummodò minantur hoſti, quando res tuta eſt: idcircò Heſychius tales γλωσσάσπιδας cognominat, quoniam pro armis lingua vtantur. *Lingua amicus.* nuncupatur ille, qui verbotenus beneficium præſtat:

siquidem cum ex animo non diligat, beneuolentiam tantùm sermone præ se fert. *Linguam senis mutare*: diuulgatur in illos, qui intempestiuè operantur, etenim est notum quamcumq; linguam à pueris facilè apprehendi, quod adulti difficulter assequuntur. *Est in lingua ebrij, quod in mente sobrij.* hoc à Plutarcho, loco prouerbij, vsurpatur: sobrius enim, vel pudore, vel timore non pronunciat, quod ebrius, abstersa à vino verecundia, facile publicat. *Lingua non redarguta* refertur ad illos, qui rationibus superati non cedunt, sed semper magis refractarij euadunt. *In lingua clauis.* hoc palam recitatur, quando fida silent; spes promittitur: quandoquidem lingua veluti claue obserata esse videtur, quotiescumq; arcana non reuelat: quare ca-
E nebat ille.

Arcanum vt celet, claudenda est lingua sigillo.

Quicquid in linguam venerit. celebratur de illis, qui multa temerè, & arroganter loquuntur; cum quicquid in animum venerit, pronunciant. *Lingua prolapsa verum dicit.* Etenim verum esse creditur, quod aliquis imprudenter publicauerit, quoniam illud suspitione fictionis carere videtur: quare Cicero inter illa, quæ fidem faciunt, imprudentiam, temulentiam, pueritiam, & insaniam recensuit; vnde hodiernum vulgus solet dicere: pueros, & stultos vaticinari. *Lingua quò vadis?* hoc recitatur à Suida hunc in modum γλῶσσα ποῖ πορεύῃ, πόλιν ὀρθώσουσα καὶ πόλιν ἀνασκάψουσα: nempe lingua quò vadis, erectum ciuitatem, & eamdem denuò subuersura: voluit enim insinuare linguam plurimum vtilitatis, & pluri- *In Topicis.*
F mum perniciei afferre posse. Quamobrem Bias, referente Plutarcho, ad Amatidem *In lib. de lo-* Aegyptiorum tyrannum iubentem, vt quid in carnibus victimæ optimum, & pessi- *quacitate.* mum repertum indicaret, linguam resectam misit, significans huius præcipuũ vsum esse quotiescumq; aliquis prodesse, & obesse vellet. *Alijs lingua, alijs dentes.* cõsueuerunt hoc proferre de loquacibus, & edacibus; veluti non rarò contingit in conuiuiis, dum, aliis garrientibus, alii taciti epulas deuorant. *Lingua iurauit.* hoc palam recitatur, quando quis fidem promissi non præstat, vel quando non ex animo pollicetur. Tandem habemus à Diogene οὐκ ἐπιγλωττήσομαι, nimirũ lingua non impetam. Hesychius citat Aeschylum, ἐπιγλωττᾶσθαι, scilicet conuitijs lingua incessere, & propriè ad malcominantes attinet.

Sequuntur dentium, & labiorum adagia. *Dentem dente rodere.* diuulgatur in illum, qui carpit, & mordet aliquem pari mordacitate præditum: *Dentibus vescentiũ edentulus inuidet.* quoniam quod nobis non contingit, alijs inuidere non debemus. *Den-* *Dentiũ pro-*
G *te Theonino rodi.* dicuntur qui conuitijs lacerantur: depromptum est adagiũ à Theo- *uerbia.* ne poeta rabiosæ loquacitatis, & maledicentiæ: vnde Ausonius aliquando poetam quemdam indoctum, & mordacem coactus fuit Theonem cognominare.

Labrum mordere: prouerbium est desumptum à gestu indignantium. quamobrem Aristophanes quandoq; dicebat: comedit labia præ iracundia. *Labijs primoribus degustare.* Significat quidpiam leuiter attingere, deductum est adagium ab illis, qui leuiter cibum, vel potum libantes nihil in stomachum ingerunt. *Labra non palatum* *Labia.* *rigat.* hoc referri potest ad illos, qui exiguum largientes munus, præsenti necessitati non satisfaciunt: vel torqueri potest in illos, qui montes aureos cum pollicentur, nihil tamen vnquam donant. Hoc sumptum esse fertur ab Homero, quando verba *L. 22. Iliad.* facit de Andromache necem mariti Hectoris lugente, cui ad pellendum ab animo
H mærorem, quoddam poculum oblatum fuit.

Iam prouerbia aurium exploranda se se offerunt. *Ad aures Deorum peruenit.* Recitatur de aliquo facinore patrato. *Auribus Deorum seruandum.* hoc de re digna, atq; *Aurium ada-* insigni pronunciatur. *Tacta aure.* pro rei memoria, de qua is, cuius auris tangitur, *gia.* futurus est testis: priscus enim fuit ritus vellicandi aurem illius, qui in iudicium ducebatur: siquidem eum tanquam testem meminisse volebant. *Aurem culturæ accommodare.* hoc ad obedientiam spectare videtur: cum cecinerit Horatius hunc in modum.

Nemo adeo ferus, vt non mitescere possit,
Si modo culturæ patientem accommodet aurem.

Auribus ceram obdis, spectat ad illos, qui monita non sequuntur, aut iusta, vel iniusta audire nolunt. Prouerbium hoc originem traxisse dicitur ab Vlysse, apud

Homerum, qui aduersus dolosos Syrenarum cantus, suas & sociorum aures obturauit. *Auribus summis insides.* recitatur hoc, quando aliquid perfunctoriè auscultamus, aut quando aliquod relatum vix credimus. *In aurem dicere.* nimirum aliquid clanculum alicui communicare. Ortum est adagium ab illis, qui penes aurē aliquid insusurrant. *Ne ad aures quidem scalpendas otium est,* pronunciatur, quando ne minimum quidem temporis ad aliquid agendum superest. *Auribus purgatis.* nimirum attentè, & diligenter aliquid auscultare: quamobrem Plautus aliquando sic est locutus.

Perpurgatis ambadamus tibi operam auribus.

Helluonis conditio. *Ad ambas vsq; aures.* diuulgatur de illis, qui profundum ventrem semper esitando ingurgitant. Sumptum videtur adagium ab helluonibus, quorum os edulijs plenum ad vtramq; vsq; aurem dilatatur. *Auricula infima mollior.* hoc spectat ad hominem minimè seuerum: translata metaphora ab illa auris parte, qua in toto corpore nil mollius inueniri potest. *In aure oleum ferre.* torquetur in illos, qui alicuius sermonem fastidiunt, arrepta metaphora ab vrinatoribus, qui oleum in aures instillare solent, ne aqua intro fluere possit. *Auris Batana.* hoc pertinet ad seueritatem: quandoquidem Domitius Calderinus batauam exponit seueram: erant enim Batauui Germaniæ populi, qui domestica seditione pulsi extremas Galliæ oras cultoribus vacuas occuparunt, & potissimùm illam insulam, quam hodie Hollandiam nuncupant. *Regum multæ aures, atq; oculi.* quandoquidem Principes cuncta, quæ in ciuitate fiunt, & dicuntur, per exploratores vident, & intelligunt. *Homini surdo fabulam narrare,* nil aliud est nisi oleum, & operam perdere: iuxta illud Ouidianum. *In comment ad Martial.* A B

Quid iuuat ad surdas si cantet Phœbus aures?

Hoc non absimile est alteri à Suida relato: παρὰ κωφῷ ἀποπορδεῖν. scilicet apud surdum pedere. *Homo surdior turdo.* adagium est torquendum in illos, qui assiduè blaterantes non audiunt quid vicissim ab alijs dicatur: siquidem turdo aui loquacissimæ surditas assignatur.

Barbæ, & faciei adagia. Supersunt adhuc barba, & facies, ex quibus hæc eliciuntur. *Barbam vellere* spectat ad summum contemptum, & ludibrium: iuxta illud Iuuenalis.

Idcirco Holsdam præbet tibi vellere barbam.

Barbam à genis puerorum vellere hoc tradit Lucianus de illis, qui inanem subeunt laborem: quandoquidem nullum barbæ genus à malis pusionum euelli potest. *Ante barbam doces senes.* tunc publicatur, quando imberbis natu maiorem instruit. *Barba tenus sapientes.* sic nuncupabantur, qui præter barbam, & pallium, nihil Philosophi præ se ferebant. Quare Bagoas, in Eunucho, inquit, si philosophum ex barba metiri oporteat, hirci proculdubio primas tenebunt. *Barba Pronomi.* hoc de re inconcinna pronunciatur: cum Pronomus fuerit tibicen prolixæ barbæ, quæ in tibicine superflua esse videtur. *Ex facie bonum virum præ se fers.* Hoc pertinet ad hominem, ex cuius aspectu animi dotes coniectamus. *Facies tua computat annos.* attinet ad homines, quorum rugæ faciei senectutem indicant. Relatum fuit à Iuuenali, & prolatum in quamdam mulierem, quæ cum esset onusta annis, adhuc puellam agebat. C *Pronomus quis esset.*

Modò per pectus, humeros, & cubitum, ad manum descendemus. Itaq; *corpus sine pectore* est prouerbium pronunciatum in homines imprudentes, quoniā sapientia, & prudentia in pectore, & corde residere dicitur; ideo prudentes cordati appellantur. *Pulmo prius venisset.* spectat ad homines tardos, & lentos in operationibus, siquidem pulmo residens in pectore continuò quidem mouetur, nihilominus de sua sede nunquam mouetur. *Humeris sustinere* in illos profertur, qui summa industria alicuius salutem conseruant: quapropter qui Rempublicā quasi collapsuram sustinent, vulgò Atlantes appellantur. *Cubito emungere.* iactatur in homines sordidæ conditionis, ducto prouerbio à salsamentarijs, quibus inoleuit consuetudo mucum narium cubito abstergere, cum manus muria imbutas habeant. D *Pectoris adagia.*

Manus cum sit organum organorum infinita præbet adagia, nihilominus potiora tantùm in medium afferemus. *Manu plena.* exponitur copiosè, adagio sumpto ab illis, qui non parcè, sed manu plena aliquid largiuntur. Huic oppositum est. *Manum in sinu habere.* hoc prodidit Theocritus de tenacibus, & pigris ad largiendum.

Manu longa, & manu breui tradere. manu longa dare dicuntur, qui promiſſis agunt, *Prouerbia manuum.*
& ſpem tantummodò oſtendunt. Viciſſim manu breui tradere perhibentur, qui ſta-
tim porrigunt, quod pollicentur. *Manum peteris, & pedem porrigis.* hoc adagio vſus
eſt Diuus Hieronymus in Rufinum, & torqueri poteſt in homines auerſi ingenij,
qui aliud rogati, aliud reſpondent. *Manum non verterem.* exponitur; nihil mea re-
fert; cum nihil facilius ſit, quam manum vertere. hoc eſt conſimile illi. *Digitū non
porrigerem.* hodie vulgò dicimus: de ſede me non mouerem. *Hoc non eſt in manu
noſtra.* tunc pronunciatur, quando ſignificamus aliquod negotium non eſſe noſtri
iuris. *Manu ignauus, mente præſens.* dicitur de homine conſilijs præſtante, ſed manu
E minimè ſtrenuo. Recitatur ab Epheſtione grammatico, vt ſignificaret prudentiam,
& ingenium ſine adminiculo manuum fruſtra operari; & viciſſim robur expers inge-
nij, & prudentiæ, nihil valere; verùm ſi hæc iungantur, hominem reddūt inuictum:
quapropter huc alludebat elogiū Mithridatis Pontici, quòd ſic ſe habebat. CON- *Elogiū Mi-*
SILIIS DVX, MANV MILES: *Pugno tenere.* ſpectat ad id, quod ſentitur: hoc vſus *thridatis.*
eſt Plato, quando afferebat eorum opinionem, qui exiſtimabant quidquā non eſſe *In Theeteto*
in rerum natura, præter res corporeas, & ſenſibus expoſitas, & ſecundas inten-
tiones, tanquam inanes explodebant, cum tamen certiora ſint, quæ ratione colli-
guntur, quàm illa, quæ manibus contrectantur: iudicium enim ſenſuum non rarò
fallacia implicatur. *Inter manum, & mentum.* ſpectat ad breuitatem ſpatij; cum in-
ter manum tenentem poculum, & mentum, minimum ſpatium intercedat: nihilomi-
nus inter ſpatium tam breue multa poſſunt contingere: itaq; erit conſonum illi: in-
F ter os, & offam multa cadunt. *Manus manum ſcabit.* hoc oritur à mutuo officio,
quod homines viciſſim præſtare ſolent, vel potius à verſiculo Epicharmi comici,
quod ſic ſe habet.

ἁ δὲ χεὶρ τὰν χεῖρα νίζει, δός τι καὶ λάβοις τι.

Ideſt,

Manus fricat manum, da quidpiam, & aliquid accipies.

Monet neminem inueniri, qui velit beneficium in quempiam collocare, à quo
non ſperet aliquam commoditatem ad ſe redituram: cum officium officio inuitetur, *Beneficium*
& beneficium beneficio prouocetur. namq; mutua eſt commoditas, quādo manus ma- *mutuum.*
num lauat: ideo circumfertur apud Græcos hoc diſtichon.

ἀνὴρ γὰρ ἄνδρα, καὶ πόλις σώζει πόλιν,
G *χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλός τε δάκτυλον.*

Ideſt

Vir enim virum, & vrbs ſeruat vrbem,
Manus manum abluit, digitusq; digitum.

Manum addere. legitur apud Plautum, & nil ſignificat, niſi ludificare: translatū eſt *In Perſa.*
adagium ab illis, qui manu auri addita, aliquem irrident. *Manum ſummam addere.*
dicitur de perfectione alicuius operis. hoc translatū eſt ab artifice, qui primò quod-
dam rude operis ſimulacrum fingit, & hæc vocatur prima manus, quando verò id
expolitur ſumma diligentia, appellatur ſumma manus. Apud Græcos veteres le-
gitur *τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν*, nempe manum admouere, quotieſcumq; negotium opera
noſtra indiget. Viciſſim apud Pythagoram legitur *μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν*, nimi-
rum non cuicumq; dextram eſſe porrigendam: quo admonemur quemlibet in ami-
H citiam, vel familiaritatem non eſſe admittendum. *Manum admouere.* ſimpliciter di-
cebatur, qui ſe ſe inſinuabant in opus alicuius egregiæ rei: translatū fuit adagium à
ſacrificijs, in quibus aliquando accidebat, vt alijs rem diuinam faciētibus, alius ad-
ueniens, admota manu victimæ, ipſæ quoq; ſacrificij particeps fieret. *Manum ad-* *Fortuna im*
mouenti fortuna eſt imploranda. monet adagium fidendum quidem eſſe diuinæ opi, *ploranda*
ſed poſtea adhibendam eſſe induſtriam. Suidas originem huius adagij in quemdam *quid.*
apologum refert: nam cum ruſticus quidam ſequens boues plauſtrum trahentes vi-
diſſet currum in foueam cecidiſſe, otioſus Herculis auxilium implorabat; interim
audita eſt vox dicens: admoue manum rotæ, ſtimula boues, & Deum inuoca. *In ma-
nibus lex.* hoc profertur, quando non iuxta leges, ſed vires agitur, fortè hoc deſum-
ptum eſt à Plauto, quando quidam ſeruus minabatur ſe manu litem acturum. *Ma-
nibus ambabus haurire.* conſueuerunt dicere de ijs, qui ſummo conatu aliquid agunt.

Manibus pedibusq; hoc pronunciatur quando extremi conatus significantur. *Multa manus onus leuius reddunt.* significat mutuum auxilium, vel difficilia etiam facile confici posse, si plures negotium aggrediantur. Legitur enim apud Hesiodum πλείων, καὶ πλειόνων μελέτη. nimirum plus potest, & plurium industria. *Manibus compressis.* iactatur in otiosos; qui sedentes manus comprimere solent. *Manibus illotis.* pronuntiatur de irreuerentia, ducto prouerbio à puritate sacrificiorum; siquidem Hesiodus vetabat, ne quis illotis manibus vinum Ioui libaret. *Manum sub pallio habere.* Torquetur in illos, qui otiosè viuunt. *Manu serendum, non sacco.* Hoc monet modum in rebus seruandum esse, adagio desumpto ab agricolis serentibus, qui non sacco, sed manu rara semina spargunt. *Manus complicatas amicis non esse tradendas.* hoc habetur ex Diogene: volebat enim significare benignitatem comitati esse copulandam. *Da lapidi velam.* conuenit illis, qui sectantur, quæ non possunt assequi, vel minantur illis, quibus nocere nequeunt. Prouerbium ductum est à pueris, qui obseruantes auem volitantem percussuri inclinant se, vt sumant lapidem, interim auis nihil incommodi passa auolat. *Manu altera fert aquam, altera ignẽ.* torqueri potest in illos, qui extrinsecus blandiuntur, & intrinsecus nocent. vel in homines bilingues modò laudantes, modò vituperantes: huic adagio est finitimum illud. altera manu fert lapidem altera panem ostentat: *Manum cum minerua moue.* Monet hoc adagium, ne quis fiducia diuinæ opis fretus propriam postponat industriã. Hoc non absimile est alteri adagio. Stimula boues, & Deum inuoca. *Manus Regum longa.* hoc recitatur ab Ouidio in epistolis quando inquit,

Adagia in otiosos.

Industria propria non est postponenda.

An nescis longas regibus esse manus?

Vulgò etiam circumfertur hoc assertum, nimirum à Principibus cauendum esse, quoniam illis prælonga sunt brachia, dum per suos satellites, quibus loco brachiorum vtuntur, absentes etiam affligere possunt. *Manus Briareı inÿcere.* hoc diuulgatur de manu furaci, & violenta: siquidem Briareus fuit immanis gigas, & sæuus pyrata, cui centum brachia, & manus fuisse perhibent. Quapropter hodie etiam quando significatur aliquid aspiciendum, & non tangendum esse, dicitur. Esto Argus, non Briareus. *De manu eximere manubrium.* est prouerbium Plauti, quando facultas agendi extorquetur de manibus alicuius hominis iam aliquod speraturi. *Manum ferulę subduximus,* nempe nos quoq, litteras didicimus: namq; veteres pedagogi manus discipulorum ferula cędebant. *Manu macilenta pinguem pedem.* hoc adagio tanquam ænigmate quodam Hæsiodus paupertatem explicauit: quandoquidem mendici sunt illi, qui manu macilenta tangunt pinguem pedem, quoniam eorum manus fame gracilescunt, & pedes frigore intumescunt. *Manum prudens in flãmam mitto.* hoc pronunciatur, quando homo sciens periculis se exponit; sumpto adagio ab historia Mutij sceuolæ, vt apud Ciceronem legitur. *Manus dare.* dicuntur illi, qui se victos esse profitentur. *Manus in Aetolis habet.* hoc prouerbium est Aristophanis de homine auido, qui muneribus facilè corrumpitur: quandoquidem Aetoli erant Populi denominati ab αἰτεῖν ὅλον, quoniam totum flagitarent: hinc Homerus in Odyssea hominem mendicum iure optimo ex Aetolia oriundum finxit.

Quid manus macilẽta, & per pinguis significet.

Hactenus de manu, iam ad prouerbia digitorum properandum est. *Vnico digito scalpit caput.* hoc iam explicatum est superiùs in adagijs capitis. *Digito cœlũ tangere.* competit illis, qui ad prosperitatum fastigium peruenerunt. Quare Lysimachus, cum ouans ad Thraciam peruenisset, occupatis regni finibus, talia verba tulisse fertur. Byzantij ad me veniunt, posteaquam lancea cœlum attingo. *Digitus dies.* recitatur enim ab Alcæo apud Atheneum δάκτυλος ἁμέρα. hoc adagium spatium vitæ humanæ exiguum, & quasi digitale esse significat. *Digitum ori imponere.* Indicat in sermone non vlterius esse progrediendum. *Digitum quò proferat.* hoc vsus est Cicero pro Cecinna, quasi voluerit dicere, digitum quò proferat non habet, indicans nihil illi esse, quod dicat, vel agat. Sumpto adagio à gestu Rhetorum; qui gestus à Quintiliano varius esse traditur, sed simplicissimus est proferre digitum. *Ne crepitu quidem digiti dignum.* pro intellectu huius adagij, notandum est, quòd Aristobolus, apud Atheneum, refert sepulcro Sardanapali impositam fuisse statuam digitis dextræ manus ita compositis, veluti si crepitum edere vellent, ad indicandum res hominum esse deridendas, neq; digitorum crepitu esse dignas; immò hic digitorum gestus

Digitorum prouerbia.

Rhetorum gestus qui.

Lib 2.

gestus ad nostra vsq; tempora penetrauit de illis rebus potissimum, quas nihili facimus. *Ad digiti crepitum.* hoc spectat ad illos qui aliquid arrogantius significare volunt: siquidem hic gestus Dominorum fuisse perhibetur, qui seruis aliquod humile ministerium imperabant. *Vno digitulo.* dicitur ad significandum, nos vel nullo negotio posse vincere. *Tolle digitum.* pronunciabatur de illo, qui in pugna se victum profitebatur. hoc videtur cognatum illi; dare herbam, vel dare manus, de quo paulò ante facta est mentio. *Premere pollicem, & conuertere pollicem.* pronunciabatur de fauore; quoniam Prisci, pollice fauorem indicabant, & qui fauebant, pollicem premebant, & qui minus, pollicem conuertebant; idcircò Iuuenalis sic canebat. *Dare herbā quid significet.*

E ——— *conuerso pollice vulgi*

Quemlibet occidunt populariter.

Digitum medium ostendere. profertur de supremo contemptu, & infamia: siquidem hic digitus à Martiali impudicus, & à Persio infamis appellabatur. *Digitis metiri.* hoc attinet ad illos, qui rem accuratiùs contemplantur quàm oporteat; & adagium videtur sumptum à Poetis, qui pedes carminum digitis numerare, & metiri solent. *Digiti computatorum.* appellari possunt illi, qui varijs fortunæ casibus sunt obnoxij: nam quemadmodum digiti Arithmeticorum nunc Myriades, nunc vnum tantùm numerum significant, pariter amici Principum modò omnia, modò nihil præstare possunt. *Digitis extremis attingere.* idest leuiter, alio modo dicimus summis labijs, & tunc vsurpatur quando quis tantummodo verbis, non autem animo aliquid simulat, vel facit. *Digiti Cōputatorum qui.*

F Superest, vt ad partes inferiores descendamus: de ventre hæc habentur. *In ventrem insilire.* diuulgatur in illum, qui omnem curam ad cibum, & potū dirigit. Celebratur aliud à Plutarcho. γαστὴρ οὐκ ἔχει ὦτα nimirum venter auribus caret. hoc significat, quòd vbi de pastu agitur, honestæ rationes non admittuntur; quare hodie etiam dicimus.

Ieiunus venter non audit verba libenter.

Ventre pleno melior consultatio. quoniam vbi fames interpellat, homo non potest deliberare, etenim consultatio moram, & animi tranquillitatem expostulat. *Venter pinguis non gignit sensum tenuem* refertur à Galeno contra Trasybulum, quo significatur in homine obeso acumen mentis non residere. Quapropter, apud Lacedæmonios, infame esse perhibebatur, si quis fuisset vehementer obesus, nam inde stupiditatem ingenij coniectabant. *Adagia ventris.*

G Partes adhuc reliquæ sua exhibent prouerbia. *Vt Podex lotionem vincit.* recitatur apud interpretem Aristophanis de illis, qui in aliquod malum se se adigunt: quandoquidem podex etiamsi lauetur, rursus se inquinat; immò poterit etiā prouerbium torqueri in illos, qui inanem operam suscipiunt. Legitur apud Diogenianum κρόνου πυγή: nimirum *Saturni podex:* vnde Hesychius monet hoc prouerbium vsurpandum esse de carne ob vetustatem stupida: Saturnus enim erat Deus antiquissimus, & Prisci quicquid putre intellectu si, Saturnium appellabant. *Ne genu quidem flexo.* idest ne tantillum quidem; sumpto prouerbio ab ijs, qui quietem captare volunt, nam primum genua flectunt. *Genu sura propius.* hoc recitatur ab Aristotele, & adagium originem duxisse ferunt ex euentu in prælio, vbi quidam conspicatus fratrem, & consobrinum de vita periclitantes cum vtriq; opem ferre non posset, solum fratrem tutatus est, deinde pronunciauit hanc sententiam, quæ abijt in prouerbium. Hodie quoq; in eodem intellectu dicimus: magis tangit cutem subucula quàm thorax. *Nisi fractis cruribus.* torquetur in eos, qui ad aliquod agendum negotium nonnisi magna violentia impelluntur. Ductum fuit prouerbium ab illis, qui antiquitùs, ob scelera, crucifigebantur, siquidem eis mors nonnisi fractis cruribus accelerabatur. *Prouerbia aliarum partium.* *Li.9.Moral.*

H

Tandem ad pedes accedemus, qui multis adagiis occasionem dederunt. Circumfertur enim apud Græcos περὶ πόδα. idest *iuxta pedem.* pronunciatur de re optimè accommodata; sumpta metaphora à calceamentis ad pedum mensuram probè accommodatis. Suidas ex Aristophane recitat adagium hoc carmine. *Pedum adagia.*

δεξιὸν εἰς ὑπόδημα, ἀριστερὸν εἰς ποδονιπτρον.

Idest.

Dextrum in calceolo, lauum verò in pedonipt ro.

Scri-

Scribit Suidas hoc adagium ſolere proferri in illos, qui optimè ſe accommodant ad conditionem rei præſentis, iuxta locũ, tempus, & negotia: quapropter pedem dextrum in calceo, & ſiniſtrum in pelui habere dicuntur. *Omni pedi eumdem calceum accommodare.* Torquendum eſt adagium in medicos imperitos, qui nulla habita morborum ratione, omnibus ægrotis eadem præſidia præſcribunt. *Ne ſupra pedem calceus.* docet prouerbium negotia viribus æqualia eſſe ſuſcipienda, quia nemo debet ſe gerere, niſi quatenus ſua conditio expoſtulat. *Pedem in calceamento habet.* dicitur de illo, qui nouit laudes ſibi competentes: nam quemadmodum calceus cuilibet pedi non conuenit, ita etiam quęlibet laus quemlibet hominem non decet. *Pede tacito.* Vſurpatur pro clanculum: idcirco Cornelius Gallus in homines bella excitantes ſic canebat. A

Medicorum aliquorũ imperitia.

Quis furor eſt atram bellis accerſere mortem,
Imminet, & tacito clam venit illa pede.

Pedem vbi ponat non habet. Proferendum eſt in illos, qui nihil bonorum ſtabilium poſſident. *Pede tuo te metire.* monet adagium, ne quis extra conditionem ſuam exeat, quare ad rem canebat Martialis.

Qui ſua metitur pondera, ferre poteſt.

Omni pede ſtandum. effertur de ſumma virtute, & videtur ſumptum ab illis, qui in acie conſtanter partes ſuas tuentur, & locum minimè deſerunt. *Pedis cauum oſtendere.* huius meminit Heſychius, quando dixit: κοῖλον τοῦ ποδός δεῖξαι. vſurpatur pro fuga, quoniam qui pedibus ſibi conſulunt, cauitatem pedum oſtendunt. *In pedes retrocedit.* Spectat ad illum, qui metu, locum potentiori cedit. poterit etiam attinere ad illos, qui intentionem mutant. Legitur apud Platonem ἄκρῳ ποδί. ideſt ſummo pede. Attinet ad illum, qui ſuperficie tenus aliquid nouit. Viciſſim. *Pleno gradu.* ſpectat ad illos, qui magno ſtudio aliquid aggreſſi ſunt. *Pedibus in ſententiam diſcedere.* refertur ad comprobationem alienæ ſententiæ. Translatum eſt adagium à veteri conſuetudine ferentium ſuffragia, vbi erat multa turba: id explicat Liuius hunc in modum. *Vbi ſententiam meam vobis peregero, tunc quibus eadem placebit, in dextram partem taciti tranſibitis.* & paulò poſt. *quibus hæc ſalutaria videntur, in dextram partem pedibus tranſite.* & hæc ratio ferendorum ſuffragiorum, diſceſſio pedibus facta dicebatur. *Pedem ponere in alieno choro.* attinet ad illos, qui alienis negotiis ſe ſe immiſcent. Sumptum eſt prouerbium à choreis, ad quas ſi quis ignotus accedat à corona circumſtantium exſibilatur. *Pedem alterum in cymba Charontis habere.* competit homini in extrema ſenectute conſtituti; immo Plautus huiuſmodi ſenem acherontium appellauit. *Quantum pedibus potes.* dicitur de omni affectu, atq; conatu. *Pedibus ingredior, natare non didici.* Competit illis, qui maiorum rerum imperiti, in friuolis tantùm negotiis ſe ſe exercent. *Duobus pedibus fugere,* pertinet ad celeritatem peragendi negotii; deductum fertur adagium à nauibus vento ſecũdo currentibus, quaſi dicatur duobus clauis, quia gubernaculum nauis pedem appellant. *Ante pedes.* promulgatur de illo, quod eſt obuium, vel quod eſt præſens, vel imminens. *Pedes habet extra lutum.* Sumptum eſt prouerbium à viatoribus, & trahitur ad illũ, qui aliquod periculum euitauit. *In pedes decidit animus.* hoc effertur quotieſcumq; vehementer expaueſcimus. *Ad pedes ad caput.* hoc recitatur à Theocrito de rerum copia.

In Lachete. B

Li.3. primæ Dec. C

Duobus pedibus fugere quid.

Demùm aliquid de vnguibus, de ſanguine, & de cute dicemus. *Ab vnguibus incipere.* conuenit illis, qui à leuiſſimis rebus inchoant. *Vngue notare.* dicitur de eo, quod parùm placet, eò quod ſoleat vngui ſignũ apponi. *Vnguem latum à loco diſcedere.* hoc ſignificat tantillum de loco ſe mouere. Recitatur à Stobeo αἷμα, καὶ ψυχή, ſcilicet ſanguis, & anima. pronunciatur de re admodum grata. *Intra tuam pellem te contine.* admonetur vnuſquiſq; ne oblitus ſuæ ſortis, maiora præſtare conetur, quàm ſua facultas expoſtulet. hoc videtur conſimile adagio ſuperius exarato. *Pede tuo te metire.* natum volunt adagium à Ductoribus, qui olim in pellibus dormitabant. Martialis igitur inuehens in quemdam ſutorem, qui diues cum eſſet factus, ad priſtinam redactus eſt inopiam, ſic cecinit. D

Vnguis, ſanguis, & cutis

Luſiſti, inquit, ſatis eſt: ſed te, mihi crede, memento
Intra pelliculam Cerdo tenere tuam.

Iam exarata ſunt prouerbia, quæ partes humani corporis reſpiciebant, nũc ponderanda ſunt illa, quæ ab ætatibus, à dignitatibus, & ab alijs prærogatiuis, & accidentibus hominis deſumuntur. ratione ætatis. Primò dicitur. *Aliam ætatem alia decent.* quo oſtenditur non decere ſenem, quod iuuenem aliquando decuit. Aetate prudentiores reddimur, quo demonſtratur, homines vſu rerum fieri ſapientiores, & prudentiam augere iuxta vulgatum carmen. *Prouerbia ætatum.*

Tempus edax rerum, ſolam ſapientiam auget.

Si peculiares meditabimur ætates, alia reſultabunt adagia Dicitur enim. *Puſioni aptare cothurnos Herculis.* id profertur de re incongrua, dum minimis maxima ap-
E plicantur. *Puer ſeptennis cum ſit, nondum dentes edidit.* quadrare poteſt in illos, qui natu grandiores adhuc circa nugamenta verſantur. Legitur hoc apud Baſilium τοῦτο καὶ παιδὶ γνώριμον. ideſt *hoc & puero notum*. hoc videtur ſimile alteri prouerbio καὶ τῷ τυφλῷ δῆλον nempe, & cæco perſpicuum. hoc ſolet pronuntiari de re cunctis notiſſima. *Vt pueri laudant pauonem.* hoc prodidit Iuuenalis in auaros, qui verſus tantummodo commendant, & nihil interim poetis largiuntur. *Ne puero gladium.* ſubintelligendo, commiſeris: admonet adagium poteſtatem non eſſe concedendam puſionibus, imperitis, vel ſtultis, ne in ſuam, vel aliorum perniciem ea abutantur. *Viri iureiurando, pueri talis fallendi.* docet iocoſa ad pueros, & ſeria ad viros pertinere. Legitur apud Suidam. παῖς χρύσταλλον ideſt. *puer glaciem.* proferebatur in illos, qui cũ aliquid retinere non poſſent, nolebant tamen illud amittere. Sumptum *Adagia ex pueritia*
F videtur hoc à Sophocle, qui amorem comparabat pueris glaciẽ manu arripientibus, quæ nec facile poterat retineri, nec abijci liqueſcens: idcirco amor quoq; ob adiunctam voluntatem, excuti non poteſt, & ob copulatas voluptatibus moleſtias retineri nequit. *Pueros odi ſapientia præcoci.* inualuit opinio apud vulgum, quæ ad noſtram vſq; penetrauit ætatem, vt credant pueros maturiùs ſapientes, aut non fore vitales, aut dementes futuros: ideoq; Plinius narrat Catonem Cenſorinum veluti ex oraculo prodijſſe: quapropter tradidit iuuentam ſenilem præmaturæ mortis fuiſſe ſignum. Legitur apud Græcos νεάζειν. ideſt. *iuuenari* nempe iuuenum more inconſideranter agere. *Iuuenta viribus pollet.* hoc pronunciatur de tali ætate, quæ florida, & valida eſt. *Opera iuuenum, conſilia virorum, vota, ſeu preces ſenum.* Docet in aliqua opera iuuenes eſſe adhibendos, cum illa ætas viribus polleat, vt paulò ante exaratum fuit: viri autem mediæ ætatis in conſilium eſſe vocandos, quia in his re- *Pueri ſapiẽtia præcoci.*
G rum vſu aucta eſt prudentia, & ſenes tanquam religioſos à Dijs optima precari ſolere. Boethus tamen poeta aliter expreſſit adagium hoc verſu.

ἔργα νέων, βουλαὶ δὲ μέσων, πορδαὶ δὲ γερόντων

Ideſt.

Facta iuuenum, conſilia verò virorum, crepitus verò ſenum.

Poſteaquam incidimus in ſenectutem, hoc in loco prouerbia ſenectutẽ reſpicientia ponderabimus. Dicitur enim. *Senex doctor.* in illum profertur, qui ſerò, & intempeſtiuè aliquod opus aggreditur: ſiquidem veluti iuuentus eſt docilis, ita ſenecta intractabilis, & obliuioſa. *Maturè fias ſenex, ſi diù velis eſſe ſenex.* Monet, vt, integra adhuc ætate, labores iuueniles deſerantur, & valetudinis cura habeatur, quando per diuturnam ſenectam progrediendum eſt. *Inter pueros ſenex.* quadrat in illos *Adagia ad ſenectutem attinentia.*
H ſic eruditos, vt inter plebeios ſcioli videri poſſint, & inter eruditos indocti. *Senum prudentia.* hoc recitatur prouerbium, quia ſenes vſu plurimarum rerum ſunt periti, & quia meminerunt multorum ſuperioribus ſeculis actorum. Habetur apud Sophoclem ὀργὴ γέροντος, ideſt. *Ira ſenis.* Volebat enim ſignificare iram leuem, quæ facile deleri poteſt, cum in hac ætate feruor ſanguinis langueſcat. *Tripuer ſenex.* ſpectat ad ſenem decrepitum, qui repueraſcere videtur. Huic ſimile eſt aliud. *Bis pueri ſenes.* quadrabit in illos, qui, cũ ætate grauiori opprimantur, nihilominus in puerilia quædam ſtudia incumbunt. Legitur pariter apud Græcos. ἀνδρὸς γέροντος ἀσταφὶς τὸ κρανίον, ideſt. *viri ſenis vua paſſa caluaria.* docet adagium ſenile corpus eſſe inualidum, & flaccidum, nempe exhauſto ſucco, veluti accidit in vua paſſa. *Anus ſenior fio.* competit homini, qui tædio, & moleſtia afficiatur. *Seneſco ſemper multa diſcens.* ſignificat, vſu vitæ, & experientia multarum rerum, prudentiam generari quamobrem Seneca in epiſtola quadam ad Lucillum ſcribebat: tandiù diſcendum *Iracundia Senũ qualis*

eſſe,

eſſe, quamdiù neſcias: cum diſcipulus prioris poſterior dies eſſe dicatur. Pariter apud Græcos legitur. *στυπεῖον γερόντιον*. ieſt. *Stupa ſenetto*. hoc adagium videtur originem trahere à ſtupa, quæ à lino excutitur; ſicca enim, & inutilis eſt, quemadmodum homo in extrema ſenectute conſtitutus. *Senem vel nolentem vinum ſaltare compellit*. docemur nihil eſſe tam ineptum, neq; tam alienum, ad quod ebrietas hominem non incitet. *In ſenem ne aliquod collocaueris beneficium*: hoc recitatur ab Ariſtotele: quamuis vulgò etiam dicatur neq; ſenem, neq; puerum aliquo beneficio eſſe afficiendum: propterea quòd alter non refert gratias, alter non meminit.

Quid ſtupa cum ſene.

L. 2. Rhetor.

Seni maxilla baculus. nam ætate graues copioſiori egent alimento, vt reſtauretur, quod in dies deperditur. Quocirca interdum dici ſolet: ſenes ingredi dentibus; cum reliqui homines pedibus gradiantur. *Senem erigere*. ſubintelligendo difficillimum; propterea quòd ſenex à iuuentute vitijs imbutus difficulter corrigitur. *Sexagenarios viros de ponte deijcere*. hoc ſpectat ad illos, qui cum ætate ſint graues tāquam deliri ab omni publica functione relegantur. Multi volunt inde natum eſſe prouerbium, quia olim ſexagenarij ferendorum ſuffragiorum ius non haberent. Quamuis alij voluerint, quòd olim iuuentus Romana, vt ſola ſuffragia ferret, ſenes inualidos de ponte præcipitauerit, quoniam ſuffragium per pontem ferebatur: hinc ſenes depontani vocabantur tanquam à negotijs publicis depoſiti. *Seni iuuenculam ſemper ſubijce*. monet adagium, vt vir prouectioris ætatis puellam potius ducat, quàm anū, ne, frigore frigori addito, langueſcat venus, & ſteriles ſint nuptiæ: quanquam hoc adagium ad alia multa trahi poſſit, & præcipuè, quando ſignificare volumus aliquid eſſe temperandum. *Omnia ſecunda ſaltat ſenex*. profertur quotieſcumq; res prius in periculum deducta, præter omnium expectationem, ex ſententia ſuccedit. Seruius explicat originem adagij, & inquit dum ludi celebrarentur, ad Deum matrem placandam, neq; vllis ſacrificijs placari poſſet, quidam ſenex in ludis circenſibus ſaltauit, & hanc fuiſſe cauſam placationis retulit, vnde poſtea prouerbium dimanauit. A

Senex depōtanus qui.

B

Si reſpicimus dominium, oriuntur varia prouerbia, vt. *Homo herus ſeruo monoſyllabus*. Quandoquidem Heris, & potentioribus opus eſt breuiſſimo tantùm verbo, nimirum vt annuant, vel renuant. *Cum Principe non pugnandum*. docet difficillimum eſſe à priuato homine Principem ſuperari: iuxta illud.

Ardua res homini mortali vincere Numen. C

Virum Reſpublica docet. ſignificat neminem ad res gerendas eſſe idoneū, niſi qui longo vſu fuerit exercitatus. *Virum indicat Magiſtratus*. hoc recitauit Ariſtoteles innuens hominum mores in vita priuata vix ſatis conſpici poſſe; verùm in dominio apparet quali ſint ingenió, qui dominantur. Quamobrem Plutarchus, & ipſe ſolebat dicere, quòd Magiſtratus virum, & Magiſtratum vir oſtendit. *Senator ſine prouocatione, Legatus ſine mandatis*. hoc memorat Cicero, & torqueri poteſt in illos, qui cum nihil authoritatis habeant, primi tamen in omni loco eſſe volunt: namq; ex ſententia Iuriſconſultorum, nemo ignorat prouocationes ad Senatum fieri ſolitas: deinde nemo legatus eſſe poteſt, qui legitimis Principis ſui mandatis non ſit munitus, antequam alio ſe conferat. *Rex ſum*. hoc prouerbio vſus eſt Plautus, quando inquit: Rex ſum, ſi illum hominem hodie ad me traxero, quaſi voluerit dicere, ſummā fœlicitatē aſſequar, quandoquidē Antiquitas ſummā proſperitatē ſignificās, dicebat: Deus ſū. *Quilibet Rex domi ſuæ*. promulgatur, quando ſignificamus quæ volumus liberè in ædibus noſtris præſtare. *Aut Rex, aut aſinus*. idem eſt ac ſi dicatur: aut victor, aut victus. *Rex tragicus*. pronunciatur de homine ſuperbo, & faſtuoſo, qui nulla vi, & nulla authoritate polleat, aliter poteſt appellari rex chartaceus, ſumpta metaphora à comedijs, vel tragediis, in quibus imperium eius, qui ſubit perſonam Regis, eatenus durat, quatenus fabula peragatur: idcirco Dionyſius aliquando quemdam Regē, qui ſubiens regnum paulò poſt à vita deceſſit, Regem tragicum appellauit: *Homo homini Deus*. pronunciatur de illo, qui ſubitum, & inſperatum affert auxilium. Veteres enim nil aliud eſſe Deum exiſtimabant, quàm hominibus prodeſſe: idcirco inuentores legum, vini, & ſimilium, pro Dijs habiti, & culti fuerunt. Huic adagio oppoſitum eſt illud: homo homini lupus; cuius in hiſtoria lupi meminimus; hæc duo adagia tali diſticho explicantur. D

Li. 5. moral.

Li. 3. de leg.

In Penulo.

Rex tragicus qualis.

Homo homini Deus.

Eſt

Est homo qui locuples inopi nil donat amico,
Qui rapit, hic lupus est, qui dabit, iste Deus.

Homo honorans se ipsum honorat: quandoquidem ex sententia Aristotelis, honor non penes honoratum, sed penes honorantem esse perhibetur.

Ratione sapientiæ, vel prudentiæ varia emergunt adagia. *Homo sapiens sua bona secum fert.* siquidem eruditio, & virtus non in diuitijs, sed intra nos consistunt. Videtur adagium sumptum ab apophtegmate quodam Biantis, qui aliquando interrogatus, cur ex incendio patriæ, nihil rerum suarum secum deferret, respondit: omnia bona mea mecum porto. *Homo sapiens non eget.* Hoc videtur confirmare superius adagium, namq; vera bona hominum sunt scientiæ, & virtutes; itaq; sapienti facile est ditescere, si velit. *Homini sapienti ratio pro necessitate.* recitatur à Plinio iuniori, vt significaret sapientem neq; metu, neq; necessitate ductum, sed consilio omnia peragere. *Omnia sapienti facilia.* quandoquidem nihil est tam arduum, quod prudenti consilio non facile fiat, vel nihil est tam ærumnosum, quod sapiens æquo animo non ferat. *Nemo mortalium omnibus horis sapit.* hoc insinuat neminem esse, qui aliqua in parte vitæ non desipiat, atq; peccet. Legitur apud Aristophanem: ἄνθρωπος θαλῆς. idest. *Homo Thales.* fuit autem Thales vnus è septem Græciæ sapientibus: idcirco adagium profertur, Ironia, in stultum, qui sapiens ab omnibus haberi cupit. *Pauciloquus sed eruditus.* hoc spectat ad hominem, qui pauca quidem, sed tamen auditu digna profert. Adagia spectantia ad scientiam.

Ratione amentiæ hæc diuulgantur. *Homo stultus factum cognoscit.* hoc attinet ad illos, qui post euentum fiunt prudentes: quapropter à Tito Liuio euentus magister stultorum appellatur. *Homo stultus stulta loquitur.* etenim in nullo speculo melius apparet figura corporis, quàm in speculo orationis; idcirco ex sermone homines cognoscuntur. *Homo longus amens.* Vulgus diuulgat proceris mentem deesse, & pusillis multum animi adesse. *Homo stultior melitide.* Melitis enim fuit vnus ex illis fatuis, quos Homerus nobilitauit: hic post Troiæ euersionem Priamo opitulaturus venisse dicitur. Magister stultorum quis.

Amicitia quoq; suppeditat adagia. Videlicet. *Homo verbo tenus amicus.* competit illi, qui sermone beneuolentiam simulat, sed in mente aliud cogitat. *Homo amicus vsq; ad aras.* Monet adagium, vt commodis amicorum famulemur, sed ne recedamus à recto tramite, nimirum ne, propter amicum, Numinum reuerentiam violemus: namq; Prisci iurantes, manu, aras tangebant. *Homini nihil amicitius opportuno amico.* denotat adagium officium opportunè adhibitum esse gratissimum, & vicissim officium intempestiuum molestum. *Vbi sunt homines amici, ibi opes.* Quandoquidem amici pecunia sunt potiores, & ad præsidium vitæ magis amici, citra pecuniam, quàm opes absq; amicis valent. In huius confirmationem additur. *Nullus homo sibi nascitur.* hoc recitatur à Cicerone, dum inquit nos non nobis natos esse, quoniam ortus nostri partem vendicat patria, partem parentes, & partem amici. *Viris infortunatis procul amici.* hoc prouerbium taxat mores vulgarium amicorum, qui, ritu hirundinum, pro ratione temporis, aduolant, & deuolant, vel more formicarum, quæ horrea vacua non adeunt, iuxta illud Ouidij. Prouerbia Amicitia. L. 1. de offic.

Horrea formica tendunt ad inania nunquam.

quare Cicero aliquando scripsit, quòd fidelis beneuolentia aliquo periculo percipi potest. Alioquin dicendum est amicos, qui petant, passim versari, & qui dent, perpaucos esse. Lib. 9. epist. fam.

Ratione commoditatis, & opum diuersa habentur adagia. *Homo pecuniosus damnari non potest.* Hoc protulit Cicero in Verrem quando scripsit percrebuisse sermone omnium non solum apud Romanos, verùm etiam apud exteras nationes, in iudicijs illorum temporum, pecuniosum etiam nocentissimum damnari non posse. Huc spectat illud recitatum à Salustio in bello Saguntino Romæ esse venalia omnia. *Homo generosus ex crumena.* nominatur ille, qui obscuro loco natus, propter opulentiam, inter nobiles collocatur, quoniam opes nobilitatem parere dicuntur. *Homo absens heres non erit.* spectat ad illos, qui, propter absentiam, aliquam amittūt vtilitatem, & tractum est prouerbium ab illis, qui affinitate quadam legitimam alterius successionem expectant, sed absentes eadem priuantur. *Hominum alij seminant* Adagia commoditatis.

nant

nant alij metunt. hoc promulgatur, quando alij laborauerunt, & poſtea alij emolumentum percipiunt. *Homo quiſq; ſuam rem meminit.* hoc adagio, mos communis hominum taxatur, qui in alieno negotio dormitare, & in proprio vigilare ſolent.

Adagia egeſtatis. Si dirigatur animus ad egeſtatem, non deerunt adagia. Vt, *Homini eſurienti neceſſe eſt furari*. hoc competit illis, qui extrema ducti neceſſitate quodlibet præſtāt. *Hominis mendici pera non impletur.* Adagium ſignificat mendicitatem eſſe inexplebilem, ſed torqueri poteſt ad improbos, qui ab amicis ſemper aliquid flagitant, vel etiam ad diuites auaros, qui opibus nunquam ſatiantur. iuxta illud Ouidij.

Et cum poſſideant plurima, plura petunt.

Homini egenti verecundia inutilis. monet adagium pudorem, vrgente neceſſitate, eſſe abijciendum. *Homini mendico ne parentes quidem amici.* quandoquidem opes conciliant amicos; cum egeſtas nec illos habeat amicos, quos natura coniunxit. *Homo paxillo nudior.* ſpectat ad hominem extremæ neceſſitatis: cum à paxillis cortices etiam detrahi poſſint. Huic non abſimile eſt aliud. *Homo nudus tanquam ex matre.* recitatur de extrema paupertate: etenim nudiſſimi naſcimur, quod non item cæteris animantibus accidit. *Ab homine nudo veſtimenta detrahere.* ſignificat inde ſperare emolumentum, vnde extrahi non poteſt. *Homo egenus in turba verſetur.* quandoquidem ibi fit quæſtus, vbi eſt hominum frequentia. Demùm habetur apud Græcos ἄνθρωπος πτωχομένος, nempe homo propter quæſtum ſciens. Hoc competit Grammaticis, & alijs egenis, qui litteras non ob aliam cauſam, niſi ventris cauſa diſcunt. A

Adagia ſpectantia ad probitatem. Ratione prærogatiuarum ad probitatem ſpectantium, nonnulla emergunt adagia. Primitùs dici ſolet. *Viri boni lacrymabiles.* de illis, qui precibus flectuntur, & ad miſericordiam commouentur; veluti inexorabiles, & adamantini appellantur, qui nullis verbis ad miſericordiam incitantur. *In diſcrimine apparet qui vir.* id pronunciatur in re periculoſa, & difficili, quæ nonniſi virum virtute præditum, & ſtrenuum expoſtulat. *Homo magis promus, quàm condus.* profertur in aliquem liberalem, qui res aquiſitas facilè diſtribuit, ſumpta metaphora à diſpenſatore rei familiaris, cuius intereſt ex peno quædam promere, & in eumdem quædam condere. *Homo quadratus* competit illi, qui in aduerſis, & ſecundis rebus non mutatur: ſimilitudo ſumpta eſt à figura quadrangula, quæ in quamcumq; partem peruoluta ſemper ſui eſt ſimilis. *Omnium horarum homo.* dicitur de illo, qui rebus ſerijs, & iocoſis facile accommodatur. B

Melanior quis fuerit. *Homo Melaniore caſtior.* Appellatur ille, qui à mulierum conſuetudine abhorret. Tradunt enim Melaniorem quemdam ob mulierum odium in Solitudinem ſe contuliſſe. *Homo nouus.* proferebatur olim de homine ab incerta Regione veniente: immò qui nullis maiorum imaginibus illuſtres, ope tantùm virtutis, nobilitatem ſibi comparabant, noui homines, tanquàm ſubitò apparentes, & filij Cœli appellabantur. *Vir à frater adſit.* hoc pronunciatur de fido auxilio, & recitatur à Platone; etenim in rebus periculoſis vix vnquam frater fratri deeſſe ſolet. *Hominem velocem tardus aſſequitur.* iactatur in illum, qui cum vires habeat imbecillas arte tamen, & ingenio potentiorem ſuperat. Originem huius prouerbij referunt in fabulam Vulcani in Odyſſea recitatam, qui cum eſſet claudus, & Venerem vxorem ſuſpectam haberet, nec tales illi eſſent vires, quibus Adulterū deprehenderet, ad artes confugit, & vxoris lectum catenulis inuiſibilibus circumuinxit, deinde Martem, & Venerem congredientes his vinculis irretiuit, & Deos omnes deprehenſi adulterij teſtes conuocauit: iuxta illud Ouidij. C

Lib. 2. de Repub.

Mars quoq; deprehenſus fabrilia vincula ſenſit,
Notior in Cœlo fabula nulla fuit. D

Prouerbia pulchritudinis. Pulchritudo quoq; adagia proponit ponderanda. Vt, *Homo formoſus ſine pulchritudine.* ſpectat ad illos, qui ſmegmatibus, & fucis exoticam formam ſibi comparare conantur. *Homo in oſtio formoſus.* profertur in illos, qui gratioſi habentur. Adagium videtur deſumptum a conſuetudine Veterum, qui nomina formoſorū, & amaſiarum, in arborum corticibus, & foliis, & in parietibus ſcribebant: immo prouerbium poterit ſpectare ad illos, qui per adulationem laudantur. *Candidorum virorum nulla vtilitas.* attinet ad viros molles, & effæminatos, qui in negotiis gerendis inutiles eſſe perhibentur.

Si con-

Si contemptum, & fragilitatem hominum contemplemur alia se se offerunt adagia, quæ sunt. *Homo trium litterarum* pronunciatur, per ironiam, in aliquem, qui se ingenuum, & generosum esse putat. Origo prouerbii refertur in Veterum consuetudinem, qui viri ingenui prænomen, nomen, & cognomen tribus litteris in suis Insignibus notabant: nimirum pro Marco Tulio Cicerone. M. T. C. scribebant. *Homo triobols.* hoc recitatur a Plauto de homine nullius pretii, quasi tribus obulis digno. Huic non dissimile est aliud. *Homo tressis*, quasi nullius valoris, & tribus assibus æstimandus. Antiquitas enim genus quoddam nummuli ærei assem appellabant. *Homo nec vno dignus.* hoc spectat ad hominem vilissimum, sumpta metaphora à iactu talorum, in quibus numerus vnitatis est infimus. Huic simile est aliud. *Vir obulo dignus.* proferebatur par iocum de illo, qui in aliquo virorum numero recenseri solebat. Natum adagium est à consuetudine Reipublicæ Atheniensis quæ adscriptis in numero virorum, singulis diebus, obulum ex publico ærario dabat, & hi probati vocabantur, qui verò nondum erant probati, neq; adscripti nondum obulo digni iudicabantur. *Homo miserior monomachis.* dicebatur olim de infælici; siquidem in monomachia, aut alter, aut vterq; perit. Legitur apud Græcos πομφὸλυξ ὁ ἄνθρωπος. idest *Homo bulla.* pronunciatur de fragilitate vitæ humanæ, sumptum forte est adagium à Luciano, qui vitam hominum bullis in aqua natis comparabat, quæ temporis momento apparentes, statim euanescunt. Huic valdè simile est aliud ἄνθρωπος κέραμος, idest. *Homo fictilis.* nimirum mollis, imbecillis, & fragilis; ductum est adagium à vasis testaceis, quæ ob leuem etiam ictum franguntur.

In Penulo.

Homo bulla

Vitia, quibus homines sæpè inquinantur, adagijs locum dederunt. *Homines Ambrones*, dicebantur, qui rapto, & malis artibus viuebant: nam Ambrones, referente Festo Pompeio, fuerunt Galliarum populi, quos mare inundans finibus suis expulit, qua de re per alienum errantes solum rapinis viuere coacti sunt. *Virum improbum mus etiam mordeat.* significat quocumq; modo vindictam viris improbis non deesse. *Homo semper contradicens.* hoc profertur in stupidum, & imperitum qui in disputationibus se nunquam victum esse fatetur. Hoc videtur relatum a Galeno in illo libro, quo refellit Iulianum quemdam aphorismos Hippocratis calumniantem. *Aliud homini, aliud humanitati satis.* recitatum fuit à Varrone, & petit illos, qui in loquendo consuetudinem potius, quàm rectas rationes sequuntur. Aduertendum autem est, quod humanitas hoc in loco pro curiositate sumitur. Legitur apud Græcos ἀνὴρ ἐλάφειος, idest, *Vir ceruinus*, ferit homines timidos, qui magis fugæ, quàm viribus fidunt: sic enim Ceruos imitantur, qui venatoribus non reluctantur, sed pedibus sibi salutem quærunt. *Hominibus pigris semper est festum.* prouerbium ortum est à Tarentinis, qui propter otium, & delitias, plures dies festos in spatio annuo celebrabant. Conuenit hoc prouerbium cum alio. *Ignauis semper feriæ.* quandoquidem Ethnici à profanis negotijs, feriarum tempore, abstinebant: immo aliquot feriati dies agricolis concedebantur, vt lusu lassitudinem reficerent.

Prouerbia à vitijs petita

Homo statua taciturnior. hoc ferit hominem tacitum, & melancholicum, namq; statua refert effigiem alicuius hominis sapientis; nihilominus sermonem non edit. Huic oppositum habemus adagium apud Græcos. ἄνθρωπος βομβύλιος, idest, *Homo bombylius*: petit hominem loquacem: quoniam bombylios est genus apis à strepitu ita nuncupatum, & ad mellificium inutile. *Homo temulentus, & sopitus non est excitandus.* monet adagium non esse tentandos crabrones, & non esse refricandum illud odium, cui tempus obliuionem superinduxit. *Nec Deus, nec homo.* hoc recitatur à Pindaro, fortè de homine astuto, quem nec Deus, nec homo fallere possit. Huic simile est aliud apud Græcos vulgatum ἄνθρωπος χηναλώπηξ. perit hominem garrulum more anserum, & vafrum more vulpium, nam illud vocabulum, ex ansere, & vulpe compositum est. *Homo Euripus.* promulgatur de homine inconstante; namq; Euripus est pars maris inter Aulidem Beotiæ portum, & insulam Eubæam, vt refert Strabo, quæ septies die, atq; nocte rapidissima conuersione reciprocat. *Viro Lydo negotium non erat, sed foras profectus sibi parauit.* hoc pariter attinere potest ad hominem inconstantem, & inquietum: diciturq; natum adagium à Cresso Lydorum Rege, qui antea fælix cum esset, Cyrrum in se prouocauit, à quo tandem superatus in infinitas calamitates incidit. *Hominum mores Regioni respondent.* Sumptum videtur

In Pythijs hymno tertio.

Lib.9

Regio quid præſtet. adagium ex apophtegmate à Plutarcho memorato, nimirum triticum in nonnullis agris, vitio Soli, in Lolium degenerare. pariter pro qualitate regionis hominum ingenia varia ſunt: etenim in Regione molli homines etiam molles, & effæminati naſcuntur. *Sardanapalus*. abijt in prouerbium ob inſignem mollitiem: idcirco Ariſtophanes de homine valde effæminato dixit. τίς ὁ σαρδανάπαλος οὗτος; nimirum quis hic Sardanapalus. Fuit enim hic homo vſq; adeo effęminatus, vt inter eunuchos, & puellas verſari eſſet ſolitus; conuenit cum prædicto. *Homo cera tractabilior*, ſed quamuis hoc videatur ſpectare ad hominem mollem, nihilominus homini etiam docili competere poteſt. *Homo Scytha*. petit hominem immanem, & ſæuum ob barbariem gentis ſcythicæ: quemadmodum hodiernum vulgus talem hominem Turcam appellat. Huic ſimillimum eſt hoc. *Homo Tenedius*. recitatur à Plutarcho, & ſpectat ad hominem ſeueri, & formidabilis aſpectus. Suidas refert originem adagij in Regem quemdam Tenedi, qui legem tulerat, vt à tergo Iudicis quiſpiam ſecurim tenens aſtaret, vt qui mendacium coram Iudice diceret, protinus cæderetur: hinc etiam abiit in prouerbium ſecuris Tenedia. A

In Collect. Adag.

Ratione motus alia ſubſultant adagia. Dicimus enim. *Hominem currentem incitare*. quando aliquis fruſtra laborat, iuxta illud.

Vanum eſt currenti ſubdere calcar equo.

Vel poteſt etiam diuulgari hoc adagium, quando hortamur aliquem ad id, ad quod ſua ſponte tendit. *Hominem fugientem ſonus lyra non remoratur*. Adagium ſignificat, in rebus periculoſis leuiora negligi, non enim veriſimile eſt, quòd cantor hominem à prælio fugientem retardare poſſit. *Homo fugiens denuo pugnabit*: Monet adagium, animum non eſſe abijciendum propter metum: quandoquidem victi denuò vincere poſſunt. Ortum volunt adagium à Demoſthene, qui, abiecto clypeo, fugit ab illo prælio, quo Philippus Macedonum Rex apud Cheroneam Athenienſes ſuperauit; & hac de cauſa cognominatus fuit ῥίψασπις, ideſt clypeũ abijciẽs, ideoq; ab inimicis reprehenſus hoc verſiculo eos eluſiſſe dicitur. B

Adagia, ex motu.

ἀνὴρ ὁ φεύγων, καὶ πάλιν μαχήσεται.

Ideſt,

Vir fugiens, & denuò pugnabit.

Homo præſens abeſt. pronunciatur in illum, qui in colloquio non animaduertit, quæ dicuntur, mente alijs in rebus occupata. *Aliud ſtans, aliud ſedens*. ſubintelligendo, loquitur homo. hoc prouerbio poterimus taxare hominis inconſtantiam, quando in pauco temporis interuallo ſententiam mutat. C

Variæ hominum operationes varijs occaſionem adagijs dederunt. Primitùs dicitur. *Homo nunc palliatus, nunc togatus*. & profertur de homine inconſtante. Etenim pallium erat indumentum Græcorum, & toga Romanorum: *Qualis vir, talis oratio*. Tunc pronunciandum eſt, quando ex ſtylo ſermonis cuiuſcumq; ingenium examinamus. *Homo victus flet, & victor interijt*. diuulgatur quando vtraq; pars exercitus magno ſuo damno diſcedit. Poterit etiam torqueri adagium ad reum, & actorem in litigijs. Legitur apud Ariſtophanem. βίος νυμφίου, ideſt vita ſponſi. Vſurpatur hoc prouerbium pro vita molli, & delicata: ſiquidem olim ſponſi ſertis coronati ad nuptias accedere ſolebant. *Homini ne fidas niſi cum quo prius modium ſalis abſumpſeris*. Adagium denotat ingenium hominis nonniſi per diuturnum conuictum, & longam familiaritatem cognoſci poſſe. *Homines agones*. ad eos ſpectat, qui cunctabundi deliberant, & nunquam aliquod opus aggrediuntur. Originem traxit adagium ab illis, qui olim Romæ victimas feriebant: quandoquidem Agones dicebantur, nam, iuxta conſuetudinem, priuſquàm victimam ferirent ad populum conuerſi, hanc vocem proferebant. (Agon) nimirum ago ne? rogabant enim populum, num adhuc victimã cædere deberent: vnde Ouidius in Faſtis huius moris ſic meminit. D

Adagia ex varijs hominum operib.

Agones qui fuerint.

Semper agat ne, rogat, nec niſi iuſſus agit.

Homo iciens ictus eſt. ſpectat ad illum, qui ſibimetipſi malum comparat. Origo adagij refertur in Herculem, qui in Olympia ſtatuam ad radios Lunæ conſpicatus, & latronem eſſe ratus, lapidem in eam contorſit, qui magno impetu à ſtatua reſiliens Herculem vulnerauit. *Hominis dormientis rete trahit*. competere videtur illis, quibus, citra laborem, optata contingunt: ortum fortè prouerbium à piſcatoribus dor-

dormientibus tunc enim pisces retibus inuoluti facilè comprehenduntur.

Numerus hominum multa adagia nobis suppeditat, in primis dici solet. Vnus homo multorum instar de homine virtutibus insignito. *Vnus vir nullus vir*. quandoquidem nullum insigne negotium peragi poterit ab vno viro omni ope destituto. *Ad viros triarios res redacta est.* pronunciatur, quando nullus superest spei locus. Triarij enim erant milites tertio loco in acie collocati, vt extremis subsidio essent. *Septem hominum conuiuium, nouem conuitium*. Adagiũ denotat paucos ad conuiuium esse inuitandos, alioquin contumelijs, & tumultu erit plenum. *A sexaginta viris venio.* pronunciabatur adagium de rebus ridiculis: namq; Athenienses summopere E delectabantur illis, qui verbis, vel operationibus risum mouerent; idcirco in hunc finem, in quodam loco ciuitatis sexaginta homines identidem congregabantur: quapropter si quis aliquid risu dignum proferret, à sexaginta viris venire dicebatur. *Centum viri vnum pauperem spoliare non possunt.* quandoquidem, ex sententia Chrysostomi, maxima paupertas propugnatione deffenditur, cum omni metu careat, & vbiq; intrepidè nullos fures metuens diuagetur: iuxta illud.

Prouerbia, ex numero hominum.

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Quot homines tot sententia. hoc est valde simile sententiæ Terentij, quando dixit. suus cuiq; mos est.

Mors quoq; & ægritudo adagijs locum fecerunt: propterea dicimus. *Hominem mortuum alloqui.* de re vana, & inani. *Hominem mortuum vnguento perungere.* non solum promulgari potest de re inani, sed etiam de sumptibus superfluis, & etiam attiF nere potest ad illum, qui serò aliquid adhibet. *Homines mortui non mordent.* competit illis, qui nullo modo lædere possunt. Originem prouerbij recitat Plutarchus, ex apophtegmate Theodori Chij, qui interrogatus vtrum Pompeius ab Aegypto esset repellendus, an admittendus, asseruit receptum interimendum esse, dicens νεκροὶ οὐ δάκνουσι, scilicet mortuos non mordere. *Homini ægroto dum anima est spes est.* aliter dicitur, *dum spirat sperat*. Monet adagium in calamitatibus, & in negotiis, etiam extremis non prorsus esse desperandum.

In Vita Pompei.

Postremò loco ponderanda sunt adagia quæ à mulieribus dimanarunt. *Mulier pudica ne sola sit vsquam.* hoc relatum fuit ab Homero de Penelope, quam duæ ancillæ semper concomitabantur. *Mulierem ornat silentium.* Etenim mulier natura sua loquax est, sed honesta dicitur, quando silet, & præcipuè apud viros, quando de reG bus seriis agitur. *Parit puella, etiamsi male adsit viro.* hoc adagium profertur quotiescumq; negotium facilè ex sententia succedit, etiamsi negligenter fuerit pertractatum: quandoquidem puella ob floridam ætatem facilè concipere solet. *vxorem quære æqualem.* alii legunt. *Tu ę fortis vxorem ducito.* Hoc torquetur in illos, qui cum sint infimi subsellii, & dignitates, & grauia ciuitatis officia affectãt: ductum est prouerbium ab illis, qui cum sint plebei, vxores tamen ex potentioribus ducunt; ideo non affines, sed dominos sibi parant. *Mulier imperator, & mulier miles.* tunc pronunciatur, quando hominibus ignauis negotium cõmittitur. *Mulier ne tollat gladium.* hoc non recedit à prædicto prouerbio. Monet enim non esse suscipiendum negotium ab illis, qui illud perficere nequeunt. Aut non ostendat spem, qui illã præstare non potest, aut non prouocet hostem, qui prouocatum non potest profligare. Huic non absimile videtur aliud. *Mulieris animus.* hoc à multis profertur in stulH tos, sed magis pertinet ad homines imbelles, & inconstantes, iuxta illud Terentii.

Prouerbia spectantia ad mulieres

Mulier miles.

Noui ingenium

Nolunt, vbi velis: vbi nolis cupiunt vltro.

Muliere nihil pestilentius. hoc refertur de improbitate, & recitatur ab Homero hunc in modum.

ὡς οὐκ αἰνότερον, καὶ κύντερον ἄλλο γυναικὸς

Idest.

Vsq; adeo nihil improbius, muliereq; peius.

In confirmationem præcedentis additur subsequens adagium. *Nec mulieri, nec gremio credendum.* Festus Pompeius hoc adagium verum esse probat, quia mulier natura sua leuis sit animi, & plerumq; accidat, vt contenta in gremio; propter obliuio-

liuionem, ipſa ſurgente, procidant. Immò hæc Feſti ſententia magis ſtabilitur alio adagio, quod ſic ſe habet. *Mulieri ne credas, ne mortua quidem.* Monet adagium mulieres aſtutas eſſe, quæ etiam mortuas ſolent ſeipſas fingere. notum enim eſt illud de Nouerca, quæ ſepulta quoq; priuignum interfecit, nimirum lapſa in pueri caput pyramide. Quare poſſumus meritò pronuntiare aliud adagium. *Mulierum exitia.* ſpectat ad illos, qui miſerabiliter pereunt, cum mulieres omnium ferè calamitatum authores eſſe perhibeantur. *Mulier Herculis ſedem non intrat.* profertur in illos, qui immeritò aliquod munus ſubeunt. Originem traxit prouerbium à religione Priſcorum, qui fæminas ab Herculis templo excludebant. *Mulier Theſſala.* hoc torquetur in mulieres veneficas, & peritas malarum artium; quandoquidem gens Theſſala veneficiorum nota erat inſignita. *Anus ſaltat.* dicitur de illo, qui indecenter aliquid agit. Huic ſimillimum eſt aliud. *Anus bacchatur.* de illo pronunciatur, qui, propter ætatem, indecorè laſciuit, cum licentia bacchanalium iuuenibus tantũmodo permittatur. *Anus velut equus profundam habebit foſſam.* Competit illis, qui tanquam inutiles pænitùs exploduntur. Quandoquidem equi ſeneſcentes in altos terrarum ſpecus præcipitantur; item mulier olim amata, cum defloruit, ab omnibus faſtiditur.

Nouerca mortua priuignum necauit.

Anus ſaltat

A

METAMORPHOSES.

B

VM transfigurationum ad genus humanum ſpectantium nonnullas ſummus rerum opifex ſupra naturæ ordinem mõſtrauerit, alias natura dederit, & demùm alias Poetæ finxerint. Nos in præſentia fabuloſas primò exarabimus, vt, his intellectis, feriæ, & veræ metamorphoſes magis eluceſcant. Simulatas igitur tranſmutationes ab Orbis primordio ad Iulij Cæſaris interitum, Ouidius libris quindecim complexus eſt. Itaq; primo libro, expoſita Mundi, & hominum origine, necnon Saturno ab Imperio pulſo, recitat Iouem imperantem. & moleſto animo tollerantem iniuriã Gigantum, qui montibus ſupra montes collocatis, ipſum à patria cœleſti expellere ſtatuerunt, eos tandem fulmine profligaſſe. Pariter narrat à Ioue dolenter ferente crimen commiſſum à Lycaone tyranno Arcadiæ. qui aduenas honorifico exceptos hoſpitio, crudeliter cædebat, in Lupum tranſmutatum fuiſſe: ideoq; ſic canit Ouidius.

Fabuloſa Metamorphoſes.

C

——— *nactuſq; ſilentia ruris,*
Exululat, fruſtraq; loqui conatus ab ipſo
Colligit os rabiem &c.

His non contentus Iuppiter, vt genus humanum ingenti metu conſternaret, tantam aquarum copiam vndiq; congregauit, vt altiſſimis montibus diluuio inundantibus, omnes homines ſubmerſi perierint, præter Deucalionem Promethei filium, & Pyrrham coniugem, qui eximia inſignes pietate ab aquis, diuino permittẽte Numine, incolumes euaſerunt: quoniam poſt diluuiem, iuſſu Iouis, lapidibus poſt terga proiectis, humanum genus repararunt: itaq; lapides à Deucalione iacti, in mares, & à Pyrrha in fæminas vertebantur; ſic igitur canit.

D

Diluuium vniuerſale.

Inq; breui ſpatio, Superorum numine, ſaxa
Miſſa viri manibus, faciem traxere virorum,
Et de fœmineo reparata eſt fœmina iactu.

Quare inter fæminas illius ætatis Daphne virgo Penei fluminis Theſſaliæ filia venuſtate refulgebat, quæ ab Apolline conſpecta, tandem adamata fuit, verùm cum neq; precibus, neq; promiſſis adduci potuerit, vt Phæbeæ voluntati morem gereret, à patre implorata ope, in Laurum transfigurata eſt; hinc colligenda eſt ratio, propter quam Phæbo Laurus ſacrata ſit. Hanc introducit Ouidius ſic loquentem.

Daphnes tranſmutatio in laurũ.

Fer, pater, inquit, opem, ſi flumina numen habetis.

Et

Et paulò inferiùs.

Vix prece finita, torpor grauis occupat artus;
Mollia cinguntur tenui præcordia libro,
In frondem crines, in ramos brachia crescunt.

Interea ad leuandam animi ægritudinem Penei infælicem filiæ exitum plorantis, cæteri accesserunt fluuii, præter Inachum, qui & ipse de Io filia amissa conquerebatur: hæc enim tam præclaris formæ dotibus erat insignita, vt illius amore Iuppiter accensus fuerit; ideoq; eam compressam, ne id ad aures Iunonis perueniret, in vaccam transfigurauit. Hoc sic explicatur ab Ouidio. *Io in vaccā.*

E *Coniugis aduentum præsenserat, inq; iuuencam*
Inachidos vultus mutauerat ille, iuuenca
Bos quoq; formosa est &c.

Iuno autem pulchram hanc iuuencam dono acceptam Argo pastori centum oculis prædito custodiendam tradidit. Sed Iuppiter Mercurio iussit, vt Argum interimeret, quem postea peremptum Iuno in Pauonem conuertit, & centum oculis caudam Pauonis venustauit, vt legitur apud Poetam. *Argo in Pauonem.*

Arge iaces, quodq; in tot lumina lumen habebas
Extinctum est, centumq; oculos nox occupat vna;
Excipit hos, volucrisq; suæ Saturnia pennis
Collocat, & gemmis caudam stellantibus implet.

F Pan quoq; Arcadiæ Deus syringam nympham Naiadum pulcherrimam deperibat, quæ eius fugiens congressum, sororum auxilio, in arundinem conuersa est; ex qua suam fistulam Pan Deus composuit: idcirco quidam eruditus huc alludens sic cecinit. *Syringa in Arundinem*

Basia, quæ Pani nimis importuna negauit
Arcadico Syrinx tibia facta fuit.

Hac fistula nonnulli referunt vsum fuisse Mercurium, vt eius suaui sono Argum in somnum compelleret, vt deinde ipsum interficere posset, de transmutatione Syringæ sic loquitur Ouidius.

Vt se mutarent liquidas orasse sorores:
Panaq; cum prensam sibi iam Syringa putaret,
Corpore pro nymphe, calamos tenuisse palustres.

G Itaq; Argo in pauonem transfigurato, Io furijs agitata totum peruagans orbem, tandem in Aegyptum peruenit, vbi placata Iunonis ira, & deposita bouis figura, pristinam formam impetrauit, & Isidis Deæ nomen sortita est.

Vt leuata Dea est, vultus capit illa priores,
Fitq; quod ante fuit &c.

Ex hac natus est Epaphus, qui creuit valde similis Phaetonti, Apollinis, & Clymenes filiō: quare Phaeton difficili animo hoc ferens, cum ob similitudinē Epaphus se Apollinis filium esse iactaret, ad patris ædes accedens, vt melius sui generis nobilitatem ostentaret, currum Solis ducendum impetrauit à quatuor tractum equis, quorum nomina sunt Pyrous, Eous, Aethon, & Phlegon. cum igitur Phæton currum ascendisset, equi metu ignoti aurigæ consternati, ad imam mundi partem tenderunt, sicq; totus terrarum orbis ardere videbatur: tunc Iuppiter humanis motus H precibus Phaetontem ob audaciam puerilem in Padum deiecit: hinc Heliades nymphæ Phætontis sorores fratris. casum lugentes, & cadauer in fluuio quæritantes, Deorum misericordiæ, in Populos arbores, & earum lacrymæ in guttas electri transmutatæ sunt de hac transmutatione Ouidius sic canit. *Heliades in Populos.*

——— ——— —— *complectitur inguina cortex*
Perq; gradus, vterumq; pectus, humerosq; manusq;
Ambit &c. L.2 *Metam.*

Huic transmutationi interfuit Cygnus Sthenelei filius Liguriæ Rex, materno sanguine, & summa beneuolentia Phaetonti coniunctus, qui circa ripam Padi casum infælicem amici, & consanguinei indolescens, tandem in volucrem sui nominis euolauit, quæ auis ab igne abhorrens, circa paludes, & stagna flebilem cantilenam emittens versatur. *Cygni transmutatio in auem.*

Fit noua Cygnus auis, nec se Cœloq; Iouiq;
Credit, vt iniustè missi memor ignis ab illo.
Stagna petit, patulosq; lacus, ignemq; perosus.

Verùm Iuppiter terrarum orbem Phætontis insania conflagratum inuisens, dum per Arcadiam vagaretur, incidit in amorem Calistos filiæ Lycaonis, quam cũ nullis precibus consequi potuisset, ad vaframenta confugiens, tandem ea potitus est: quandoquidem Dianæ formam induit, & puellæ occurrens, cum ea concubuit.

Iuppiter in Dianam.

Protinus induitur faciem, vultumq; Dianę.

Iuno autem id intelligens, Calisto in Vrsam transfigurauit, quam deinde Iuppiter vnà cum Arcade filio inter sydera septentrionalia collocauit. A

Mens antiqua manet, facta quoq; mansit in Vrsa;
Assiduoq; suos gemitu testata dolores.

Calisto in Vrsam, & Arcas filius Arctophilacem.

Calisto igitur in Vrsam mutata, & Arcade eius filio in Vrsæ custodem conuerso, quem Græci Arctophilacem appellant: Iuno in proprio curru à pauonibus tracto in Cœlum deuecta est: dum Coruus Coronida filiam Coronei Regis Phocidos amicam Apollinis in adulterio deprehẽdens, crimen ad Phœbum delaturus aduolabat, quem garrula cornix, nempe ipsa Coronis hisce verbis insequebatur. Respice Corue quemadmodum ego sim auis, & huius causam calamitatis audias. Cum Minerua Ericthonium Vulcani filium in terram cadentem sustulisset, & illum Cecropis filiabus nimirum Pandroso, Herse, & Aglauro, inclusum cista custodiendum tradidisset, atq; monuisset, ne illum cuiquam monstrarent; Aglauros curiosa cistam detexit, & puerum mihi vnà cum serpente iacentem ostendit. Ego autem imprudens confestim hoc Mineruæ communicaui, illa autem irarum motus in me conuertens, à cætu aliarum Virginum ad litora me relegauit; vbi Neptunus me eminus conspectam adamauit; immò vim mihi erat illaturus, nisi Minerua me statim in cornicem transfigurasset. B

Coronis in Cornicem.

———— tendebam brachia Cœlo.
Brachia cœperunt leuibus nigrescere pennis
Reijcere ex humeris vestem conabar, at illa
Pluma erat, inq; cutem radices fixerat imas.

Deinde prosequitur Coronis inquiens, hoc crimen venia potius, quàm culpa dignum fuisse: cũ maior fuerit error Nyctemenes filiæ Nyctei, quæ perdito agitata luxu, patris congressum non abhorruit, quo scelere Superi excandescentes illam transfigurarunt in Noctuam, quæ cæteris auibus inuisa nefandum scelus nocturno tempore occultat. Id sic à Poeta exponitur. C

Nyctemenes in noctuam.

Non audita tibi est patrium temerasse cubile
Nyctimenen? auis illa quidem, sed conscia culpę
Conspectum, lucemq; fugit, tenebrisq; pudorem
Celat, & à cunctis expellitur ęthere toto.

Postmodum Coruus rationibus cornicis minimè commotus, iam cæptum peragens iter retulit Phębo se coronida cum iuuene cubantem obseruasse; quibus verbis Apollo indignatus, sagitta puellam fœtum Apollinis filium in vtero gestantem confixit. Sed paulò post cum Apollinem facti pœnituisset, candidas Corui loquacis pennas in nigras mutauit: immò, aperta mulieris matrice, infantem eductũ, & Aesculapium vocatum, ad Chironem Centaurum misit educandum, & erudiendum, & potissimum, vt ab eo artem medicam perdisceret. Habebat autem Chiron Ocyroen ex Charicta filiam, quæ interdum furore quodam percita, futura prædicere consueuerat: hæc igitur Aesculapium in arte medica profecturum, defunctos pristinæ vitę restituturum, & tandem Aui fulmine interiturum præsagiuit. Sed posthæc vaticinia, Ocyroe formam equæ adepta est, vt canit Poeta. D

Ocyroe in equam.

Talia dicenti pars est extrema querela
Intellecta parùm, confusaq; verba fuerunt;
Mox nec verba quidem, nec equę sonus ille videtur,
Sed simulantis equam, paruoq; in tempore certos
Edidit hinnitus &c.

Posthæc Phœbus pastor factus cum Admeti Regis Thessaliæ armenta pasceret, Mer-

Mercurius, vt illum ludificaret, boues, quos cuſtodiebat procul errantes furatus, in quadam ſylua occuluit: ſed ne Battus quidam equarum cuſtos totum obſeruans, furtum manifeſtaret, Mercurius pulcherrimam illi iuuencam dono dedit, deinde vt fidei Batti periculum faceret, ſtatim aliam induens formam ad eumdem accedens, magnum præmium illi promittens, ſi quo in loco verſarentur illæ boues, indicaret. Battus lucri cupiditate ductus eas libentiſſime oſtendit, quo dolo Mercurius ſtimulatus, eum in lapidem indicem commutauit. vt canit Ouidius. *Battus in lapidē Indicā.*

——— periuraq; pectora vertit,
In durum ſilicem, qui nunc quoq; dicitur index.

E Rurſus hinc diſcedens Mercurius, & per aerem volitans, inter Virgines Athenienſium, quæ ſacra Mineruæ celebrabant, Herſen Cecropis filiā eleganti forma conſpicuam concupiuit; quare Aglauron illius ſororem rogauit, vt ſibi in hoc amore præſtò eſſet, quæ pacta argenti mercede, ſuam illi operam pollicita eſt. Minerua autem, ob auaritiam puellæ, ingentem iræ motum concipiens, in illam concitauit inuidiam; ſicq; hac in dies cruciata, cum Mercurio opem non tuliſſet, ab eodem in ſaxum fuit conuerſa.

——— ſaxum gulam colla tenebant *Aglauros in*
Oraq; duruerant, ſignumq; exangue ſedebat. *Saxum.*
Hac lapis albus erat, ſua mens infecerat illam.

Inde etiam Mercurius diſcedens, patris iuſſu, in Phæniciam profectus eſt, vt illius Regionis armenta ad litus compelleret. Interea Iuppiter ſuſcepta Tauri forma
F inter cæteros boues diuagari cæpit, cuius dorſum aſcendens Europa Agenoris Regis filia, eam in Cretam tranſtulit, quia huius nimio amore Iuppiter tenebatur. hāc metamorphoſim ſic exponit Poeta.

Non bene conueniunt, nec in vna ſede morantur *Iuppiter in*
Maieſtas & Amor, ſceptri grauitate relicta *Taurum.*
Ille pater, rectorq; Deum, cui dextra triſulcis
Ignibus armata eſt, qui nutu concutit orbem
Induitur faciem tauri, mixtuſq; iuuencis
Mugit, & in teneris formoſus obambulat herbis.

Exponitur in tertio libro tranſmutationum, quomodo Agenor, cum filiam Europam amiſiſſet, illius fratri Cadmo imperauit, vt eam diligentiſſimè perquireret, neq;
G domum, niſi ipſa inuenta, reuerteretur. Verùm Agenor adiens oraculum reſponſum habuit, vt veſtigia vaccæ primùm ſibi occurrentis ſectaretur, & vbi conſiſteret, ibi quoq; vrbem Bæotiam conderet. Cadmus igitur Numini obſequens, dum Vrbem deſignaret, ſocios ad hauriendam à proximiore fonte aquam miſit, quibus non reuertentibus, Cadmus quid mali ſuſpicatus, eò profectus eſt, & omnes ab ingenti Dracone interemptos inuenit; tuncq; illum interfecit, & dentes beſtiæ, imperante Minerua, ſeminauit, ex quibus armatorum turma eſt genita, qui domeſtico inter ſe certamine diſſidentes, omnes, præter quinq; ſocios, interierunt: deinde metamorphoſis ſic legitur.

Primaq; de ſulcis acies comparuit haſta, *Li.3. Metā.*
Tegmina mox equitum picto nutantia cono,
H *Mox humeri, pectuſq; onerataq; brachia telis*
Exiſtunt, creſcitq; ſeges clypeata virorum.

In vrbe ædificata multi nepotes ex Cadmo geniti creuerūt, quorū vnus Acteon Ariſtei filius maximum illi attulit mœrorem; dum his venando feſſus, ad fontē cum perueniſſet, in quo Diana cum comitibus nuda abluebatur, illicò à Dea in Ceruum conuerſus eſt, deinde à proprijs canibus dilaniatus: id ſic à Poeta exprimitur.

Dat ſparſo capiti viuacis cornua Cerui,
Dat ſpatium collo, ſummaſq; acuminat aures.

Verùm rectius alibi de Acteone ſic canitur. *Acteon in*

Inſcius Acteon vidit ſine veſte Dianam, *Ceruum.*
Præda fuit canibus non minus ille ſuis.

Iuno incredibilem à caſu Acteonis percepit voluptatem, quoniam Agenoris familiam graui ſemper odio proſecuta eſt, non ſolum quia Iuppiter cum Europa, ſed

etiam

etiam quia cum Semelè Cadmi filia concumbere solitus esset. Idcirco Iuno decreuit induere formam Beroes nutricis Semeles, vt persuaderet mulieri, ne Iouem alio apparatu in thalamum reciperet suum, nisi ea ratione, qua Iunonem adire consueuerat. Quapropter deinceps Iuppiter, vt amicæ morem gereret, tonitru & fulminibus armatus tecta illius ingressus est, sed tanto fulgore domo accensa, Semele subito conflagrauit incendio. Iuppiter ergo vt filium in vtero Semeles conceptum ab impendente mortis periculo liberaret, ex matrice exceptum, & suo fæmori insutum, vsq. ad perfectam partus maturitatem seruauit, & nymphis postea nutriendum tradidit. De hac igitur transmutatione Iunonis in Beroem sic habet Ouidius.

Iuno in Beroem.

A

Tunc simulauit anum, posuitq. ad tempora canos,
Sulcauitq. cutem rugis, & curua trementi
Membra tulit gressu, vocem quoq. fecit anilem,
Ipsaq. erat Beroe Semeles Epidauria nutrix.

Præterea referunt Iunonem, & Iouem, ioci gratia, inter se contendisse, nũ vir, an fæmina maiorem in congressu voluptatem perciperet, atq; huius controuersiæ Tiresiam Heueri filium iudicem constituerunt, cum hic vtrumq; sexum expertus fuisset: namq; olim in sylua serpentes cõgredientes baculo percutiens in fæminam fuit commutatus, in quo sexu septem annos traduxit; & rursum eosdẽ angues feriens pristinam viri formam acquisiuit.

Tiresias vtrũq; sexum expertus.

B

—— placuit, quæ sit sententia docti
Quærere Tiresię, Venus huic erat vtraq; nota.
Nam duo magnorum viridi coeuntia sylua
Corpora serpentum baculi violauerat ictu,
Deq; viro factus, mirabile, fæmina septem
Egerat autumnos, octauo rursus eosdem
Vidit, & est vestra si tanta potentia plagæ,
Dixit, vt auctoris sortem in contraria mutet,
Nunc quoq; vos feriam, percussis anguibus ijsdem
Forma prior redijt.

Tiresias igitur Iouis sententiam probans Iunonem condemnauit, quæ indignata Tiresiam excæcauit: Iuppiter verò illi scientiam futura prædicendi communicauit. Illius autem vaticinium prima adijt Lyriope nympha Oceani, & Tethyos filia scire cupiens an Narcissus, quem ex Cephiso genuerat, diuturnam esset ætatem victurus; cui Tiresias prospera omnia est pollicitus, dummodo Narcissus suam pulchritudinem non nosceret. Referunt enim Narcissum fuisse adolescentem pulchritudine conspicuum, cuius consuetudinem nymphæ non paucæ affectabant, & præsertim Echo Iunonis filia, quæ iuuenis amore flagrans, & frustra fugientem persequens extabuit, & in vocem mutata est, quæ hodie etiam Echo appellatur.

C

Echo Iunonis filia.

Adducitq; cutem macies, & in aere succus
Corporis omnis abit, vox tantum, atq; ossa supersunt,
Vox manet, ossa ferunt lapidis traxisse figuram.

Alias etiam Nymphas ludificauerat Narcissus, quem vt Nemesis vindictæ Dea vlcisceretur, eum venatione fessum ad fontem compulit, in cuius aquam intuens, & sui ipsius amore captus, maximoq. confectus mærore interijt, ex cuius corpore postea flos eiusdem nominis emersit.

D

Hic puer, & studio venandi lassus, & æstu,
Procubuit, faciemq; loci, fontemq; secutus,
Dumq; sitim sedare cupit, sitis altera creuit,
Dum bibit, & visa correptus imagine formæ,
Spem sine corpore amat, corpus putat esse, quod vmbra est.

Et paulò inferius.

Narcissi Metamorphosis

Nusquam corpus erat, croceum pro corpore florem
Inueniunt, folijs medium cingentibus albis.

Propter Narcissi mortem, Tiresias vates multò magis veridicus habebatur. Solus autem Pentheus Echionis, & Agaues filius vaticinia Tiresiæ aspernabatur: immò

quia

quia à vate intellexit Bacchi aduentum, & illius sacrificia ipsimet detrimento esse futura, imperauit suis, ne Bacchi præceptis obtēperarent, sed ipsum arctè vinctum in carcerem ducerent. Bacchus autem vt ipsum deluderet in Acetem Liberi comitem transfiguratus est, vt Poeta canit.

——— ——— & Bacchus vbi esset
Quærenti Domino; Bacchum vidisse negarunt.
Hunc dixere tamen comitem, famulumq; sacrorum
Cepimus, & tradunt manibus post terga ligatis.

Talis igitur fuit Bacchi potestas, vt captus à nautis thyrenis, ob eximiam formæ E pulchritudinem nauigio impositus, graui percitus ira; armenta in Feras, & serpentes transformauerit. Thyreni igitur timore consternati in mare præcipites se dederũt, & in Delphinos mutati natarunt; vt in his versibus canitur. *Thyreni in Delphinos.*

In spatium resilire manus breue vidit, & illas
Iam non esse manus, iam pinnas posse vocari.
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes.
Brachia non habuit, truncoq; repandus in vndas
Corpore desiliit, falcata nouissima cauda est,
Qualia dimidiæ sinuantur cornua Lunæ.

Pentheus tandem, iuxta vaticinium, Bacchi contemptor properans in montem Cytherona, vbi sacrificia Bacchi celebrabantur, repentè mutatus in aprum dilania-F tus est. *Pentheus in aprum.*

Ille aper in nostris errat qui maximus agris,
Ille mihi feriendus aper, ruit omnis in vnum
Turba furens.

Poeta in quarto libro aperte, & dilucidè exprimit, quomodo, præter Pentheum, Alcithoe Minei filia non solùm Bacchum flocci faciebat, verum etiam tempore sacrificiorum, vnà cum sororibus lanificio operam dabat. Dum igitur istæ mulieres operi essent intentæ, fabellas vicissim referre decreuerunt, quarum narratione laborem suum aliqua ex parte leuarent. Itaq; illarum vna assurgens dubitauit, an priùs mentio habenda esset de Babylonia, quæ in piscem fuerat mutata, an de eius filia Semiramide, quæ in columbã fuerat transfigurata, an de Naiade nympha, quæ cantionibus, & herbis, pusiones quosdam in pisces conuertit, & tandem ipsa quoq; G formam piscis induit. An in campum esset afferrenda ratio, cur fructus mori arboris olim albi, temporis tractu, nigredinem nacti fuerint; quod ex sanguine Pyrami, & Thisbes contigisse memorant. Hanc igitur fabulam non amplius auditam exararunt: de prædictis Poeta sic loquitur.

——— de te Babylonia narret *L.4. Metam*
Derceti, quam versa squamis velantibus artus
Stagna palæstini credunt coluisse figura.
An magis, vt sumptis illius filia pennis,
Extremos altis in montibus egerit annos.
Nais an vt cantu, nimiumq; potentibus herbis
Verterit in tacitos iuuenilia corpora pisces;
H *Donec idem passa est: an quæ poma alba ferebat*
Vt nunc nigra ferat contactu sanguinis arbor;
Hæc placet, hæc quoniã vulgaris fabula non est.
Talibus orsa modis, lana sua fila sequente.
Pyramus, & Thysbe iuuenum pulcherrimus alter
Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis.

Exposita hac fabula, iam Leucothoe Alcithoes soror ad aliam narrandam se accingebat. Verùm antequam exponeret, quemadmodum filia Orchami Regis Achemeniæ, & Eurinomes in arborem thuris fuerit conuersa, Martis, & Veneris adulterium expressit: siquidem cum Sol Martem cum Venere congredientem Vulcano indicasset; Vulcanus, rete artificiosè fabricato, Martem & Venerem simul vinciens in omnium Deorum conspectum attulit. Quamobrem Venus indignata operam dedit, vt Sol amore Leucothoes accenderetur, qui postea, vt facilius ea potiretur, se *Vulcani artificium.*

in

in Eurinomen illius matrem conuertit.

Dum ibi quadrupedes cęleſtia pabula carpunt,
Moxq; vicem peragit, thalamos Deus intrat amatos
Verſus in Eurinomes faciem genitricis.

Cum autem Clycie, quæ & ipſa Phæbum deperibat, inuidia quadam ſtimulata, Orchamo Leucothoes patri nunciauerit filiam à Sole ſtupratam fuiſſe; tunc pater ingenti commotus ira eam adhuc viuam tumulauit: vnde Sol infælicis amicæ miſertus eam in thuris arborem transfigurauit, quæ metamorphoſis ſic exprimitur.

Leucothoe in arborem thuris.

Virgaq; per glebas ſenſim radicibus actis
Thurea ſurrexit, tumulumq; cacumine rupit. A

Ipſa autem Clycie nympha moleſto ferens animo Leucothoen ſibi in amore prælatam fuiſſe, cum Solem maxima beneuolentia proſequeretur, ingenti affecta mærore, nouem dies abſq; alimento traduxit; ſed tandem Deorum benignitate in herbam Heliotropium mutata fuit, quæ planta adhuc priſtini amoris memor, inclinato cacumine Solem ab ortu ad occaſum concomitatur.

Clycie nympha in heliotropium.

———— illa ſuum quamuis radice tenetur
Vertitur ad Solem, mutataq; ſeruat amorem.

Expedita hac fabula, Alcithoe iuſſa eſt, vt & ipſa aliquod fabuloſum in medium afferret: quæ hilari exordiens animo, non referam, inquit, veluti Daphnis Mercurij filius, & paſtor Idæus ab vxore Thalia, ob pellicis cuiuſdam metum, in lapidē verſus fuerit, neq; verba faciam, de Scythone, qui modò in virum, modò in fæminam ceſſerat, omittam quoq; Celmi, Adamantis, & Curetum caſus, qui ex imbribus procreati eſſe feruntur, neq; ſermonem habebo de Croco adoleſcente, & Smilace virgine, qui florum formam adepti ſunt. B

Vulgares taceo, dixit, paſtoris amores
Daphnidis Idæi, quem nympha pellicis ira
Contulit in ſaxum.
Nec loquar vt quondam natura iure nouato
Ambiguus fuerit modò vir, modò fæmina Scython.
Te quoq; nunc Adamas quondam fidiſſime paruo
Celme Ioui, largoq; ſatos Curetas ab imbre
Et Crocon in paruos verſum cum Smilace flores.

Referam, inquit, quemadmodum Hermaphroditus Mercurij, & Veneris filius à nymphis Naiadibus olim in monte Ida educatus, proprijs ſedibus relictis, ad quemdam Cariæ fontem peruenit, vbi fortè Salmacis nympha habitabat. Hunc igitur nudum in fontem ingreſſum Nympha conſpicata, ita immoderato eum affectu proſecuta eſt, vt adoleſcentem complexa ab illo ſeparari nequaquam potuerit, ſed ambo vnum corpus, vtroq; integratum ſexu deinceps repræſentarunt: hoc autem ſic exponitur. C

Hermaphroditus, & Salmacis nympha in vnū corpus.

———— illa premit, demiſſaq; corpore toto
Sicut inhærebat, pugnes licèt improbe, dixit,
Non tamen effugies, ita Dij iubeatis, & iſtum
Nulla dies à me, nec me deducat ab iſto.
Vota ſuos habuere Deos; nam mixta duorum D
Corpora iunguntur, facieſq; induitur illis
Vna &c.

De hac transmutatione Auſonius elegans habet epigramma quod ſilentio inuoluendum non eſſe putauimus. hoc autem ſic ſe habet.

Salmacis optato concreta eſt nympha marito
Fælix virgo, ſibi ſi ſcit ineſſe virum;
Et tu formoſę iuuenis permiſte puellæ
Bis fęlix, vnum ſi licet eſſe duos.

His expoſitis fabulis, & ſororibus Thebanis conticentibus, repentè numine Bacchi, & ſono tibiarum hæ perterrefactæ, nocteq; ingruēte, in veſpertilionū figuram abierunt: vt in his verſibus legitur.

Dum veniunt tenebræ, paruos membrana per artus
Porrigitur.
Conatæq; loqui, minimam pro corpore vocem
Emittunt, peraguntq; leui stridore querelas;
Tectaq; non syluas habitant, lucemq; perosæ
Nocte volant, seroq; tenent à vespere nomen.

Sorores Thebanæ in vespertiliones.

Iam, explanatis exemplis, fama Bacchi facta, erat celeberrima. Sed inter cæteras Ino Bacchi nutrix, & matertera, vxorq; Achamantis potestatem Bacchi latè patere diuulgabant: qua de causa graue Iunonis odium incurrit, quæ ad Infernos E descedens recessus, vnam furiarum in Achamantem solicitauit; vnde hic furore correptus Clearchum proprium filium interemit. Sed Ino furorem mariti fugiens cum altero filio Melicerta in mare se præcipitauit, qui postea à Neptuno in marinos Deos, nempe Melicerta in Palemonem, & Ino in Leucothoen mutati fuerunt: idq; à Neptuno precibus Veneris factum fuisse perhibetur: cum ipsa quoq; ex spuma maris se originem traxisse narrauerit.

At Venus immeritæ neptis miserata labores,
Sic patruo blandita suo est: ò numen aquarum
Magna quidem posco, sed tu miserere meorum,
Iactari quos cernis in Ionio immenso;
Et Dijs adde tuis, aliqua & mihi gratia ponto est
F *Si tamen in medio quondam concreta profundo*
Spuma fui, gratumq; manet mihi nomen ab illa.
Annuit oranti Neptunus, & abstulit illis
Quod mortale fuit, Maiestatemq; verendam
Imposuit, nomenq; simul, faciemq; nouauit,
Leucotheaq; Deum cum matre Palemona dixit.

Venus orta ex spuma Maris.

Thebanæ verò Iunonis comites partim in saxa, partim in aues abierunt: quocirca Cadmus has ponderans calamitates, ex thebanis sedibus in Regionem Illyricam vnà cum Hermione vxore profugit, vbi tandem à Dijs in serpentem fuit transformatus: vxor igitur Cadmi sic ab Ouidio introducitur.

Cadme mane, teq; infœlix his exue monstris
Cadme quid hoc? vbi pes? vbi sunt humeriq; manusq;?
G *Et color, & facies? & dum loquor omnia, cur non*
Me quoq; cælestes in eundem vertitis anguem?
Et subito duo sunt, iunctoq; volumine serpunt
Donec in oppositi nemoris subiere latebras.

Cadmus, & vxor in serpentes.

Ex prole Cadmi adhuc Acrisius apud Argiuos regnabat, qui non modò Bacchũ, sed alia quoq; numina aspernabatur. In primis nepotem suum Perseum ex Ioue, & Danae natum minimè credebat. hæc autẽ incredulitas non mediocre detrimentum illi attulisse fertur. Fortè igitur Perseus ad accipiendum Medusæ caput à Polydecte missus fuerat, cuius capitis aspectu, homines in saxa vertebantur. Iamq; Perseus, Minerua opem ferente, caput Medusæ retulerat, ipsoq; per Africam iter habente, ex guttis sanguineis à capite in terram cadentibus serpentes sunt procreati, & ex H vtero Medusæ equus alatus, nimirum Pegasus exiuit.

Cumq; super Libycas victor penderet arenas
Gorgonei capitis guttæ cecidere cruentæ,
Quas humus exceptas varios animauit in angues.

Iam Perseus ad Atlantem Iapeti filium peruenerat, qui Atlas, cum olim à Themide Deorum antistite responsum acceperit, ne quemquam ex Iouis prole, hospitio honestaret, si vellet hortum, in quo poma creuerant aurea, custodiri; Perseo longo itinere defatigato hospitium negauit. At Perseus detectum Gorgonis caput illi obiecit, quo conspecto, Atlas illicò in montem eiusdem nominis mutatus est, qui ob altitudinem Cœlum sustinere perhibetur. Sic enim Perseus introducitur loquens.

Atlas in montem sui nominis.

——— at quoniam parui tibi gratia nostra est,
Accipe munus, ait, læuaq; à parte Medusæ.

Ipse

Ipſe retro verſus ſquallentia protulit ora.
Quantus erat mons factus Atlas, nam barba, comaq;
In ſyluas abeunt, iuga ſunt humeriq; manuſq;
Quod caput ante fuit, ſummo eſt in monte cacumen.

His peractis, Perſeus per Aethiopiam iter faciens ad eam peruenit ſedem, vbi Andromeda Cephei, & Caſſiopes filia, ob matris ſuperbiam, monſtro marino expoſita conſpiciebatur. Quandoquidem, Caſſiope inter Nereides ſe pulcherrimam iactante, Neptunus precibus nympharum motus marinum monſtrum ad Aethiopiam vaſtandam incitauit. Qua de re conſultus Iuppiter Hammon, qua ratione Nereidum numina placari poſſent, reſpondit id fieri non poſſe, niſi aliquis ex Cepheo, A & Caſſiope genitus beſtiæ marinæ dilacerandus obijceretur. Cum igitur Andromedam ſcopulo alligatam, & à Fera deuorandam Perſeus conſpexiſſet, dotibus formæ irretitus, eam ſe liberaturum pollicitus eſt, ea tamen conditione, vt ſibi in matrimonium locaretur. Cepheo annuente, monſtrum ſuperatur, & puella Perſeo in matrimonium datur. Cum igitur ad Regiam Cephei peruenisset, narrauit qua ratione capilli capitis Meduſæ in angues fuerint transmutati: nimirum cum ipſa crinibus aureis inſignita, & formæ ſpectabilis, & à Neptuno deſiderata, illius permixtionem effugere non potuerit, ideo cum ipſo in templo Mineruæ concubuit. Quamobrem, violata loci religione, Minerua in iracundiam præceps ducta, crines illius aureos in tot fædos ſerpentes transfigurauit.

Andromeda ſcopulo alligata.

——— *neue hoc impunè fuiſſet* B
Gorgoneum crinem turpes mutauit in angues.

In quinto libro Poeta narrat, quòd Andromeda Perſeo in matrimonium data, lautum paratur conuiuium. interea Phineus Cephei frater, cui olim Andromedam maritari promiſſerant, ex tempore hominibus armatis ſtipatus accedens puellam eripere Perſeo conabatur. Sed ex altera parte Perſeus minimè perterrefactus multos interemit, & cæteros, detecto Meduſæ capite in montes transformauit.

Multi in montes tráſformati.

——— *bis centum reſtabant corpora pugnę,*
Gorgone, bis centum riguerunt corpora, viſo.

Demum Perſeus hinc verſus patriam diſcedens, Pretum, à quo Acriſius auus à regno fuerat pulſus, mõſtrato Meduſæ capite, in lapidem mutauit, & auo (quamuis immeritò, quia ipſe cum Danae matre in arca clauſus in mare proiectus fuit) regnum reſtituit; de hac metamorphoſi ſic habetur. C

Pretus in lapidem.

——— *oraq; Regis*
Ore Meduſeo ſilicem ſine ſanguine fecit.

Hactenus Minerua ad tot, tantaq; præſtanda facinora, Perſeum adminiculauit: ſed eodem tempore Pallas ad montem Beotiæ Helicona peruenit, & à Muſis intellexit Pegaſum equum alatum, cuius paulò ante meminimus, vnà cum Chryſaore ex ſanguine capitis Meduſæ natum fuiſſe, qui accedens ad Heliconē montem, vngula humum pulſans patefecit ſcaturiginem fontis, qui *ἱπποκρήνη* nuncupatur. Poſt hæc vna ex Muſis narrauit Palladi, quemadmodū ipſæ Muſæ olim in aues fuerunt transmutatæ. Etenim dum ad montem Parnaſum properarent, oborta in itinere tempeſtate, ad ędes Pyrenei inuitantis diuerterunt, qui Virginum pulchritudine captus, in quodam thalamo claudi iuſſit, vt illis vim inferre poſſet. Muſæ autem in aues conuerſæ aufugerunt. D

——— *claudit ſua tecta Pyreneus*
Vimq; parat, quam nos ſumptis effugimus alis.

Muſa in aues.

Interea dum hæc à Muſa narrarentur, nouem picæ inter ramos arboris garriētes & humana ferè verba proferentes à Minerua conſpectæ ſunt. Vt autem ab admiratione Palladem Muſa remoueret, id totum explicauit dicens; Pierum ex Euipe vxore filias ſuſtuliſſe, quarum venuſtate, tanta animo matris acreuit inſolentia, vt Muſarum pulchritudinem illis comparare, eaſq: ad certamē prouocare auſa eſſet. Quapropter vna ex Pieridibus ſuauem cantilenam edere cæpit, narrans veluti Tipheus, & reliqui Gigantes magno ſuperos timore oppreſſerint (idq: referebatur, vt Deorum facta vilipenderentur) immò addidit, quemadmodum Superi ingenti perculſi metu in Aegyptum fugerint, vbi poſtea Iuppiter in Arietem, Apollo in Coruum,

Coruum, Bacchus in Caprum, Diana in felem, Iuno in Vaccam, Venus in piſcem, & Mercurius in Ibin transfigurati ſunt.

Iuppiter in arietem. *Apollo in coruum.* *Bacchus in caprum.* *Diana in felem.* *Iuno in vaccam.* *Venus in piſcem.* *Mercurius in Ibin.*

Duxq; gregis, dixit, fit Iuppiter, vnde recuruis
Nunc quoq; formatus Lybis eſt cum cornibus Ammon.
Delius in coruo, proles Semeleia capro,
Fele ſoror Phœbi, niuea Saturnia vacca,
Piſce Venus latuit, Cyllenius Ibidis alis.

His conuitijs in Deos à Pieridibus prolatis: ex altera parte Muſæ ſuos ederunt cantus, & inter has Calliope prima, cui totius certaminis prouincia demandata fue-
E rat, non Deorum vituperia, ſed Cereris encomia, & potiſſimum Proſerpinæ raptum canendo elegantiſſimè deſcripſit. Primoq; narrauit, veluti Pluto infernæ regionis Deus, dum per loca ſpatiaretur herboſa, viſam Proſerpinam Cereris filiam, eius amore ita conflagrauit, vt illam proprio impoſitam currui ad tartarea regna deduxerit: quamuis Cyane nympha raptui incaſſum reluctari conaretur; quocirca ingenti afflictata dolore formam fontis adepta eſt.

Cyane in fontem.

At Cyane raptamq; Deam contemptaq: fontis
Iura ſui mærens inconſolabile vulnus.
Mente gerit tacita, lacrymiſq; abſumitur omnis;
Et quarum fuerat magnum modo Numen, in illas
Extenuatur aquas.

F Ceres autem amiſſam filiam per cunctas totius orbis regiones inueſtigans, tãdem feſſa, & ſiti oppreſſa, quamdam rogauit vetulam, vt ſibi modicum aquæ ad leuandam ſitim traderet; ſed illa muſtum farina mixtum ei propinauit, quod Ceres bibẽs à quodam puero irridebatur; hinc Dea ira accenſa huiuſmodi materiam in puſionem impudentiſſimum expuens, eum in ſtellionem varijs conſperſum maculis mutauit; de qua transformatione ſic legitur.

Puer in ſtellionem.

Inq; breuem formam, ne ſit vis magna nocendi,
Contrahitur, paruaq; minor menſura lacerta eſt,
Mirantem, flentemq; & tangere monſtra parantem
Fugit anum, latebraſq; petit, aptumq; colori
Nomen habet, varijs ſtellatus corpora guttis.

Tandem Ceres, cum, luſtratis Regionibus cunctis, nullibi filiam inuenerit, denuò
G in Siciliam reuerſa eſt, vbi ab Aretuſa fontis Siciliæ nympha Proſerpinam à Plutone raptam fuiſſe intellexit. Tunc Ceres confeſtim recuperandæ filiæ gratia ad Iouem profecta, facultatem ad infernas pergendi partes impetrauit, ea tamen conditione, vt nullum cibum, niſi poſt reditum, deguſtaret. Progreſſa igitur & regreſſa Ceres ab Aſcalapho Acherõtis ex Orphne nympha filio coram Ioue accuſata fuit, quia granum mali punici in itinere deguſtauerit: vnde hic ſtatim in bubonem auem mala ſemper prædicentem conuerſus eſt.

Aſcalaphus in bubonem.

Ingemuit Regina Erebi, teſtemq; profanum
Fecit auem, ſparſumq: caput phlegetontide lympha
In roſtrum, & plumas, & grandia lumina vertit.
Fœda fit volucris, venturi nuncia luctus
Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

H Iupiter igitur æquam exercens iuſtitiam ſanxit, vt Proſerpina, ob inobedientiam, partem anni apud virum, partem apud matrem conſumeret. Interim Syrenes Proſerpinæ comites tanto amore eam proſequebantur, vt precibus alas à Dijs impetrauerint, vt facilius per terram, atq; mare ipſam inquirerent: ideoq; mutatæ in aues, facieq; & voce humana inſignitæ iuxta mare ſiculum habitant, vbi tam ſuaues edũt cantillenas, vt nautas illac tranſeuntes ſubmergant. Harum prima Parthenope, altera Leucoſia, & tertia Ligia fuit appellata.

Sirenes in aues.

Pluma, pedeſq; auium, cum virginis ora geratis.
An quia cum legeret flores Proſerpina vernos
In comitum numero mixta Sirenes eratis,
Quam poſtquam toto fruſtra quæſiſtis in orbe,
Protinus vt veſtram ſentirent æquora curam,

Posse super fluctus alarum insistere remis
Optastis, facilesq; Deos habuistis, & artus
Vidistis vestros subitis flauescere pennis.

Immò Arethusa suam quoq; transformationem recitauit: etenim hæc nympha Dianæ comes in fluminis Alphei amorem incidit; cumq; is fugientem Arethusam persequeretur, nympha, auxilio Dianæ implorato, statim in fontem cessit.

Aretusa in fontem.

———— cur sit Arethusa sacer fons?
Conticuere vnda, quarum Dea sustulit alto
Fonte caput, viridesq; manu siccata capillos,
Fluminis Alphei veteres narrauit amores.

His dictis, Ceres Athenas aduolauit, & currum ab alatis Draconibus tractum Triptolemo donauit, vt homines agriculturam doceret. Is cum in Scythiam peruenisset, à Rege Lynco honorifico exceptus fuit hospitio, sed ope Cereris à grauibus Lynei insidijs euasit. Quapropter Dea indignata Regem hunc in Lyncem transformauit. A

Rex lyncus in lyncem.

Barbarus inuidit, tantiq; vt muneris author
Ipse sit, hospitio recipit, somnoq; grauatum,
Aggreditur, ferro conantem figere pectus
Lynca Ceres fecit &c.

Prædicta igitur omnia à Calliope, eleganti carmine fuerunt recitata; hincq; Musæ, Nympharum iudicio, in hoc canendi certamine, palmã retulerunt. Pierides autem id molesto ferentes animo contabescentes in picas fuerunt conuersæ, quas inter ramos arboris obstrepentes paulò ante Minerua obseruauerat. B

Pierides in picas.

Plangere dumq; volunt, per brachia mota leuatæ
Aere pendebant, nemorum conuitia picæ;
Nunc quoq; in alitibus facundia prisca remansit,
Raucaq; garrulitas, studiumq; inane loquendi.

In sexto libro poeta exponit Palladem, audito Musarum, & Pieridum certamine considerasse, qua pœna & ipsa affectura esset Arachnem Lydam Idmonis filiã, quæ in lanificio se Minerua peritiorem esse prædicabat. Propterea Pallas anilẽ induens formam, & ad Arachnem accedens, illi persuadebat, ne imposterum Mineruã prouocare auderet. Sed puellã, præceptis vetulæ contemptis, multò magis se iactabat: hinc Pallas rursus in diuinam rediens formam, puellam impudentia taxauit. C

Pallas anum simulat; ernesq; in tempora canos
Addit; & infirmos baculo dum sustinet artus.

Immò Pallas non solum impudentem, & ineptam appellauit Arachnẽ, sed etiam prodidit faciendum esse periculum, num in tali opere ab ipsa posset superari. Quibus dictis, Pallas prima telam suam texens in ea designauit; quemadmodũ ipsa cum Neptuno, de nomine Athenis imponendo certauerit, & veluti Neptunus ex saxo equum, & Minerua ex terra oliuam eduxerit. Præterea texendo pinxit Rhodopem Strimonis fluuij filiam, & Hemum illius maritum Deos se iactantes, in montes fuisse transmutatos; quibus addidit transformationem mulieris pygmeæ in gruem, quæ Iunone pulchriorem se prædicare ausa erat; item mutationem Antigones filiæ Laomedontis in Ciconiam, quæ cum Iunone contendere non dubitauit. Itidem delineauit transfigurationem filiarum Cyrnes Regis Assyriorum in lapides gradúum templi Iunonis, necnon mutationem Cynaræ in saxum, quod prædictos templi gradus tanquam tot corpora filiarum amplectebatur; his versibus sic exponitur. D

Mulier pygmea in gruẽ

Cynara in saxum.

Cecropia Pallas scopulum mauortis in arce
Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.
Bis sex cælestes medio Ioue sedibus altis
Augusta grauitate sedent; sua quemq; deorum
Inscribit facies: Iouis est regalis imago.
Stare Deum Pelagi, longoq; ferire tridente
Aspera saxa facit &c.
Threiciam Rhodopen habet angulus vnum, & Hemum
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam.

Altera

Altera pygmeæ fatum miserabile matris
Pars habet, hanc Iuno iussit certamine victam
Esse Gruem.
Pinxit, & Antigonem ausam contendere quondam,
Cum magni consorte Iouis, quam regia Iuno
In volucrem vertit, sumpsit & candida pennis
Ipsa sibi plaudit crepitante ciconia rostro.
Qui superest solus Cynaram habet angulus orbum,
Isq; gradus templi natarum membra suarum
E *Amplectens.*

Ex altera parte Arachne intexuit suæ telæ mutationem Iouis in Taurum, ob Europam Agenoris filiam, in Aquilam ob Asterien, in Cygnum propter Lædam Testij filiam, in Satyrum ob Antronam Nyctei filiam, in Amphitrionē, ob Alcmenam Electrionis filiam, in aurum ob Danaen, in ignem propter Aeginam Asopi filiam, in pastorem ob Mnemosynen, & deniq; in serpentem propter Proserpinam. Quamuis alius Poeta quatuor tantùm Iouis transfigurationum meminerit hoc disticho. *Iupiter in varia trāsformatus.*

Factus ob Europam, Danaen, Nyctesda, Ledam,
Bos, Aurum, Satyrus, Iupiter albus Olor.

Sed hoc obiter dictum sit. Insuper Arachne suo textili simulacra amorum Neptuni addidit, qui in amnem Enipeum cōuersus est, vt Iphimeniam amplecteretur, in Taurum, vt Aeolia Aeoli filia poteretur, in arietem, vt Basaltida comprimeret, F in equum, vt Cererem, & Medusam consequeretur, in Delphinum, vt cum Melātho puella cubaret. Præterea eidem telæ intexuit amores Phæbi, ostendens illum in accipitrem, aliquandò in Leonem, & interdum in pastorē, ob Issen Macharei filiam mutatum fuisse. Neq; omisit icones amorum Bacchi qui in vuam transfiguratus Erigonem decepit. Ad calcem telæ delineauit simulacrum Saturni qui induens formam equi cum Phylira Oceani filia concubuit, ex qua postmodum Chironem Centaurum suscepit: carmina sunt hæc. *Neptuni transformationes.* *Bacchi, & Saturni metamorphoses*

Mæonis elusam designat imagine tauri
Europam.
Fecit, & Asterien aquila luctante teneri.
Fecit olorinis Ledam recubare sub alis.
G *Addidit vt Satyri celatus imagine pulchram*
Iupiter impleuit gemino Nycteida fœtu;
Amphitryon fueris, cum te Tirynthia cepit,
Aureus vt Danaen, Asopida luseris ignis,
Mnemosinen pastor, variusq; Deoida serpens.
Te quoq; mutatum toruo Neptune iuuenco
Virgine in Aeolia posuit, tu visus Enipeus
Gignis, & Aloida, aries Basaltida fallis.
Et te flaua comas frugum mitissima mater
Sensit equum, te sensit equum crinita colubris
Mater equi volucris, sensit delphina Melantho
Visitur hic etiam agrestis imagine Phebus,
H *Vtq; modò accipitris pennas, modò terga Leonis*
Gesserit, vt pastor Machareida luserit Issen.
Liber, vt Erigonen falsa deceperit vua:
Vt Saturnus equo geminum chirona creauit.

Posteaquam Arachne simulacra textilis Mineruæ miro fabricata artificio obseruauerit, atq; suum opus illi minimè esse comparandum, id acerbissimè ferens, laqueo vitam finiuit. Tunc Minerua hanc puellam in araneam conuertit. *Arachne in araneam.*

——— — pendentem Pallas miserata leuauit,
Defluxere comæ, cum queis, & naris, & aures,
Fitq; caput minimum, toto quoq; corpore parua est,
In latere exiles digiti pro cruribus hærent.
Cætera venter habet, de quo tamen illa remittit

Stamen, & antiquas exercet aranea telas.

Verùm Niobe Tantali filia caſum Arachnes minimè perpendens, cum ex Amphione marito ſeptem filios, & totidem filias ſuſcepiſſet, ſacrificia Latonæ nō ſolùm flocci faciebat, verum quoq; ſe illi in honoribus præferendam eſſe opinabatur: quamobrem Latona hac temeritate ſtimulata filios ab Apolline, & Diana ſagittis transfigi iuſſit; hac de re pater nimio afflictatus mœrore ſe ipſum peremit, & Niobe formam ſaxi adepta eſt.

Niobe in ſaxum.

Nec flecti ceruix, nec brachia reddere geſtus,
Nec pes ire poteſt, intra quoq; viſcera ſaxum eſt.

Amplius Latona per Lyciam iter habens, & ardenti vexata ſiti ad ſtagnum accedens, & ab agricolis Lyciis impedita, eos confeſtim in ranas transformauit. A

Ruſtici Lycij in ranas.

——— Dea tolleſq; ad ſydera palmas,
Aeternùm ſtagno, dixit, viuatis, in iſto.
Quamuis ſint ſub aqua, ſub aqua malè dicere tentant.
Vox quoq; iam rauca eſt, inflataq; colla tumeſcunt
Ipſaq; dilatant patulos conuicia rictus.
Terga caput tangunt, colla intercepta videntur.
Spina viret, venter, pars maxima corporis albet
Limoſaq; noua ſaliunt in gurgite ranę.

Hęc ſtupenda Deorū miracula Thebani celebrabāt; immò inter illos nō abfuit, qui Apollinis vindictā de Satyro reticeret; quandoquidem Marſyas ſatyrus tibiarū cantu Apollinem prouocans, & tandem ab eo ſuperatus, cute priuatus fuit, & ſanguis à toto corpore dimanans mutatus eſt in fluuium, qui per Phrygiam decurrens Marſyas à nomine Satyri nuncupatur. B

Sāguis Marſyę in flumē.

Marſya nomen habet Phrygiæ liquidiſſimus amnis.

His calamitatibus interfuiſſe Pelopem referunt, qui Tantali Arcadiæ tyrāni fuit filius, & ab eodem patre coctus, & Diis diſcumbentibus inter lautas epulas appoſitus, à cuius eſu omnes, præter Cererem, abſtinuerunt: immò collectis membris animam ab Inferis, ope Mercurii, euocatam reſtituerunt, & quoniam ſiniſter humerus deerat, ei eburneum addiderunt, & Tantalum patrem ad tartareas ſedes præcipitarunt: vbi inter eſculenta, & potulenta, aſſidua fame, atq; ſiti cruciatur. Ita res ſe ſe habebant, cum Principes multarum Regionum, vt publicis intereſſent ſpectaculis, Thebas proficiſcebantur. Athenienſes tantùm aberant, quia eorum ciuitas à populis finitimis oppugnabatur. Ideo Pandion Athenienſium Rex à Tereo Martis filio, & Thracum rege opem ad bellum impetrauit, & illi filiam ſuam Prognen in matrimonium dedit. Hæc igitur in mariti regia verſans incredibili videndæ ſororis Philomelæ cupidine capta maritum Tereum rogauit, vt profectus Athenas ſororem in Thraciam duceret. Tereus vt coniugi morem gereret, Athenas peruenit, & amorem Philomelæ incurrit: quare illi in Thraciam ductæ vim intulit, & ne cuipiam hoc ſcelus manifeſtaretur, lingua amputata, eam in ſtabulis clauſit, deinde ſororem coniugi in itinere periiſſe affirmauit. Interim Philomela ne tantum ſcelus occultum maneret, veſtem Terei ſceleribus deſignatam ſorori miſit. Quapropter Progne, hoc intellecto, furore quaſi percita recluſis ſtabulis ſororem in Regiam deduxit, & filium Ityn interfectum patri deuorandum appoſuit. Id animaduertens Tereus, coniugem, & Philomelam perſequens in cauſa fuit, vt omnes, Deorum miſericordia, auium pennas induerent. Itaq; Progne in Hirundinem, Philomela in Luſciniā, Tereus in Vpupam, Itys in Phaſianum conuerſi ſunt. C D

Progne in hirundinē.
Philomela in luſciniā.
Tereus in vpupam.
Itys in Phaſianum.

Tunc ſequitur nudo genitas Pandione ferro
Corpora Cecropidum pennis pendere putares.
Pendebant pennis, quarum petit altera ſyluas,
Altera tecta ſubit, neq; adhuc de pectore cędis
Exceſſere notæ, ſignataq; ſanguine pluma eſt,
Ille dolore ſuo, pœnaq; cupidine velox
Vertitur in volucrem, cui ſtant in vertice criſta.

De Philomelā autem, Author Philomelæ ſic canit.

Flet Philomela nefas incesti Tereos, & quę
Muta puella fuit, garrula fertur auis.

Pandione mortuo, Erictheus ope Palladis regnum Athoniense occupauit, vbi quatuor filias habuit, sed duarum venustiorum alteram Procrin Cęphalo maritauit, alteram Orithyam Boreas Thraciæ ventus raptam in Thraciam detulit; ex qua Zetem, & Calaim filios suscepit, qui postea cum aliis Argonautis ad vellus aureum asportandum profecti sunt.

In libro septimo Ouidius memorat Mingas Thessaliæ populos, necnon filios Orithiæ nauigantes, tandem ad Phineum in summa calamitate versante peruenisse.
E Namq; cum proprios filios Orythum, & Carabin excæcasset, ipse quoq; eadem pæna affectus fuit; immò Harpias fœdissimas aues illi rapientes escas habebat, quas postea Zetes, & Calais, vt Phineo gratificarentur in fugam verterunt. Deinde hi cum peruenissent Colchon aureum vellus postulabant; sed responsum habuerunt, tauros naribus, & ore ignem spirantes prius esse domandos, & hominum armatorum impetus ex dentibus seminandis nascentium reprimendum, necnon Draconē velleris aurei custodem sopiendum, cum his profectus erat Iason Aesonis filius, qui perueniens ad Regiam à Medea Regis filia fuit adamatus: quapropter illius ope, superatis omnibus difficultatibus, vellus aureum reportans, vnà cū Medea Corinthum reuersus est; vbi Aesonem patrem, auxilio pariter Medeæ vxoris magicæ artis peritæ, ad ætatem quadraginta annorum reuocauit. Hoc miraculum animaduertens Bacchus, eam rogauit, vt nutrices suas pristinæ iuuentuti restitueret; quod Medea
F non solum hoc libenter præstitit, sed etiam Baccho perpetuam donauit adolescentiam. Interea filiæ Peliæ inimicæ Iasonis cum Medea familiariter versabantur, & his obseruatis miraculis, illam obsecrarunt, vt senium Peliæ patris exterminaret. Illa autem vt Iasonis inimici vltionem sumeret, suasit mulieribus, vt proprium patrem interfectum decoquerent, quo facto, Medea currum Draconibus tractum conscendit, & ad Othryn Thessaliæ montem euolauit, vbi quondam, tempore diluuij Deucalionis, Cerambus, Nympharum implorata ope, in auem fuit commutatus.

Nutrices Bacchi annosæ in Iuuenes.

——— *euentu veteris leuanota Cerambi,*
Hic ope Nympharum sublatus in aera pennis

Cerambus in auem.

Deinde nemus Idæum petijt, vbi Mæram in canem conuersam vidit.

G *Et quos Mæra nouo latratu terruit agros.*

Ab hac regione Medea ad vrbem Eurypili accessit, vbi Coæ matronæ venustiores Venere se iactantes, in cornutas boues abierunt.

Mæra in canem.

Eurypyliq; vrbem, qua Coę cornua matres
Gesserunt.

Hinc Cæam quoq; vrbem penetrauit, in qua Alcidamas colombam ex filia procreatam conspicatus est.

Qua pater Alcidamas placidam de corpore nata
Miraturus erat nasci potuisse columbam.

Immò Medea alia lustrauit loca, vbi Philirus quidam puerum Cygnū deperiuit, sed is cum taurum petitum non obtinuerit, ex alto loco se præcipitem dedit, & oloris formam induit.

H *Desiluit saxo, cuncti cecidisse putabant,*
Factus olor niueis pendebat in aere pennis.

Tunc Hyriæ mater casum filii in dies deplorans tandem in stagnum sui nominis fuit mutata.

Hyria in stagnum.

At genitrix Hyria seruatum nescia flendo
Perijt, & stagnum proprio de nomine fecit.

Amplius ad vrbem Aetoliæ appellatam Pleuron profecta est; vbi Combe Ophij filia, ob interitum filiorum dolore vexata, in auem euolauit.

Adiacet his Pleuron, in qua trepidantibus alis;
Ophias effugit natorum vulnera Combe.

Combe in auem.

Inde etiam Calauream adiuit, vbi Lathoum regem cum vxore in volucres transmutatos fuisse referunt.

Inde Calaurea Lathoidos aspicit arua,
In volucrem versi cum coniuge conscia Regis.

Post casum prædictorum, Medea obseruauit Cephison fata nepotis lugentem, & ab Apolline in Phocen transformatum.

Cephison procul hinc deflentem fata nepotis
Respicit in tumidam Phocen ab Apolline versum.

Tandem petijt vrbem Ephyren, vbi primùm è fungis humana corpora genita fuisse tradunt.

Homines ex fungis nati.

——— hic æuo veteres mortalia primo
Corpora vulgarunt pluvialibus edita fungis. A

Huc cum peruenisset Medea conquerebatur se, ob Creusam Creontis Regis Corynthiorum filiam, à Iasone fuisse contemptam; ideoq; regia accensa, filijsq; ferum patre diluniatis, Athenas Draconibus alatis fuit delata; vbi Polyphemonis neptem in volucrem mutatam obseruauit.

Innexumq; nouis neptem Polyphemonis alis.

Medeam huc accedentem Aegeus non solùm honorifico hospicio, sed etiã molli lecto excepit, ex qua Medum filium suscepit. Interim Theseus Aegei filius dudum à patria absens Athenas reuersus est, quem pater, ob diuturnum tempus, nõ agnoscebat. Verùm huius aduentum Medea, & sibi, & filio timens persuasit Aegeo, vt aconitum Theseo tanquam hosti propinaret. Sed cum ille à patre tandem fuisset cognitus, Medea nubibus tecta vnà cum Medo in Asiam profugit. Interea Aegeus, ob aduentum filij, magna perfusus lætitia celebrari sacrificia iussit, in quibus encomia Thesei commemorarentur, nempe veluti interemerit taurum marathonium, & Scyronem, qui postea ob insignem crudelitatem in scopulum fuit mutatus.

Aconitum venenum. B

Terra negat sedem, sedem negat ossibus vnda,
Quæ iactata diu fertur durasse vetustas
In scopulos, scopulis nomen Scyronis inhæret.

Aegeus perfectum gaudium non potuit attingere, nam Minos Iouis, & Europæ filius bellum Atheniensibus indixit, variasq; gentes hincinde congregauit, inter quas colentes Sithon insulam recensentur; quam insulam Arne puella auri pulchritudine capta hostibus Athenas oppugnantibus prodidit, quare in volucrem monedulam fuit transfigurata.

Arne in monedulam. C

——— quamq; impia prodidit Arne
Sithonis accepto, quod auara poposcerat, auro,
Mutata est in auem, quę nunc quoq; diligit aurum,
Nigra pedes, nigris velata monedula pennis.

Posthæc Minoi auxilium aduersus Athenienses petenti Aeacus negauit. Interea nauis Atheniensium, in qua Cephalus erat legatus ad Aeacum peruenit, vt ab illo aduersus Cretenses opem impetraret: tunc Cephalo liberaliter excepto Aeacus auxilium pollicitus, regionis calamitatem narrauit, nimirum quòd vagante pestilentia cuncti homines interierunt. Ipse autem Aeacus cum esset Iouis filius à summo patre impetrauit, vt formicæ regionis in tot homines verterentur, qui Myrmidones appellati fuerunt.

Formicę in homines. D

Vota Ioui soluo, populisq; recentibus vrbem
Partior, & vacuos priscis cultoribus agros,
Myrmidonasq; voco, nec origine nomina fraudo.

His dictis ab Acaco, Cephalus Regiam ascendit, vbi à Phoco Aeaci filio honorificè exceptus interrogatur de eleganti iaculo, quod manu gestabat, cui respondit illud sibi donatum ab vxore Procride Erecthei Atheniensium Regis filia, vna cum cane, qui postea vulpem insequens vnà cum ipsa in lapidem transformatus est.

In libro octauo recitat, quemadmodum Cephalus cum copia militum Athenas reuersus est. Sed Minos interea propter necem filij Androgei Megaram, in qua Nisus regnabat, obsidere cæpit, vt, illa expugnata, facilius victoriam consequeretur. In hac obsidione Scylla Nisi filia Moenia vrbis ascendere sæpè solebat, vt Minoem bellicis rebus operam dantem intueretur; quare illius amorem incurrit, & cũ nulla potiundi facultas daretur, illa crinem aureum Nisi patris, patriæ fata continentem

furtim

furtim abscissum Minoi misit; quo accepto, Minos proditionem amans, sed proditricem odio habens, victoriam reportauit. Tunc Scylla ab illo neglecta in Cirin auem, siue alaudam, & Nisus pater in volucrem eiusdem nominis euolarunt. Nisus autem Græcis dicitur haliætos. *Pater & filia in Nisū, & Alaudā.*

Quam pater vt vidit (nam iam pendebat in auras,
Et modò factus auis fuluis Haliatus in alis)
Ibat, vt herentem rostro laceraret adunco:
Illa metu puppim dimisit, & aura cadentem
Sustinuisse leuis, ne tangeret æquora visa est,
E *Pluma fuit, plumis in auem mutata vocatur*
Cirris, & à tonso est, hoc nomen adepta capillo.

Minos iam de Atheniensibus triumphans, illis imposuit, vt nono quoq; anno quatuordecim virorum nobilium filios ad labyrinthum Cretæ à Dedalo fabricatum Minotauro Pasiphes, & Tauri filio deuorandos mitterent. Quapropter cum Theseo Aegei filio tertia sors contigisset; ille in Cretam profectus, ope Ariadne Minois filiæ, Minotauro interfecto, à labyrintho incolumis exiuit. Quamuis postea tanti immemor beneficij, Ariadnam vnà cum Phedra sorore illinc abductam in insula quadam reliquerit. Interea Dedalus in carcere à Minoe detentus, vt illinc vnà cum filio aufugeret, alas ex pennis, & cera parauit. Sed Icarus præceptis patris minimè obtemperans altius volans, & cera alarum liquefacta, in insulam decidit, quæ à nomine pueri Icarea dicta est. Dedalus, mortuo filio, ad Cocalum Siciliæ regem
F peruenit, vbi perdice aue summopere delectabatur: nam hæc olim fuit iuuenis perdix appellatus. qui cum Dedalo erudiendus fuisset traditus, ob inuidiam acris ingenij, de muro fuit præcipitatus, & à Minerua in perdicem auem commutatus. *Iuuenis in perdicem.*

Sed vigor ingenij quondam velocis in alas,
Inq; pedes abijt, nomen, quod & ante, remansit.
Non tamen hæc altè volucris sua corpora tollit,
Nec facit in ramis, altoq; cacumine nidos.
Propèq; humum volitat, ponitq; in sepibus oua,
Antiquiq; memor metuit sublimia casus.

Theseus, Minotauro interfecto, maximam sibi famam, & gloriam conciliauit: quamobrem ciues Calidonij ad necandum aprum suas deuastantem regiones illius
G opem implorarunt. Nam cum Oeneus Dijs omnibus, præterquam Dianæ sacrificasset; Dea indignata in Calidoniam regionem deuastandam, ingentem aprum immisit. Hunc Meleager, Græciæ Principibus conuocatis, pluries interficere conatus est, sed prima omnium Atalanta aprum confodit, cuius fortitudinem Meleager admiratus exuuias apri interfecti illi concessit, quas posteà fratres Altheæ Meleagri matris eripere conantes perempti fuerunt. Sed Althea fratrum mortem intelligens, stipitem à Parcis conditum Meleagri vitam continentem Vulcano tradidit, quo consumpto, Meleager interijt, cuius sorores lugentes in aues mutatæ, hodie quoq; Meleagrides nuncupantur. *Sorores Meleagri in aues.*

—— nasci in corpore pennis
Alleuat, & longas per brachia porrigit alas,
Corneaq; ora facit, versasq; per aera mittit.

H Postea Theseus Athenas reuertens ab Acheloo fluuio inuitatus intellexit quasdam insulas Echinadas olim fuisse nymphas Naiades, quæ Acheloum vilipendebāt; immò etiam percepit originem alterius insulæ ab Echinadibus non procul distantis: hæc enim fuit Perimeles Hippodamantis filia, cui Achelous vim intulit, quare puellam à patre in pelagus præcipitatam Neptunus in hanc insulam mutauit.

Naiades hæ fuerant, quæ cum bis quinq; iuuencos
Mactassent, rurisq; Deos ad sacra vocassent
Immemores nostri festas duxere choreas.

Et paulò inferius.

Vt tamen ipse vides procul, en procul vna recessit
Insula grata mihi, Perimelen nauita dicit.

Hæc narranti Acheloo Theseus, illiusq; socii interfuerunt, sed inter illos quidam

Ixionis

Ixionis filius Deorum potestatem dandi, & adimendi formas negabat. Viciſſim Lelex alius Thesei socius, Iouis, & Mercurij exemplo, vim diuinam audientibus insinuabat Iupiter enim, & Mercurius humana facie in Phrygia à Philemone, & Baucide vxore honorificè excepti quodcumq; à Dijs postulandum impetrabile concesserunt. Cæteri Oppidani hoſpitium Dijs negantes tali pœna fuerunt affecti, vt eorum oppidum in lacum abierit. Sed Philemonis, & Baucidis domus in templum est mutata, & ipsi extremam consecuti ætatem in arbores, nimirum alter in Quercum, & altera in Tiliam cesserunt.

Qui in Tiliã, & quercum fuerint mutati.

Ante gradus templi cum starent fortè, locíq;
Narrarent casus, frondere Philemona Baucis
Baucida conspexit senior frondere Philemon. A

Neq; id reuocandum erat in dubium, cum etiam Protheo Oceani, & Tethyos filio Dij permiserint, vt in varias formas, & ipsi conuerterentur; quemadmodum etiam Metra Erisicthonis filia id, permittentibus Dijs, præstare poterat.

In nono libro Poeta diuulgat veluti prædicta exempla ab Acheloo recitabantur, vt vis diuina humanis imprimeretur mentibus; cum & ipse Achelous olim varias induere formas consueuerat, & potiſſimum quando pater Deianiræ Oenei filiæ virginum Aetolarum venustiſſimæ, eam in matrimonium illi dare decreuerat, qui in lucta victoriam reportaſſet. Itaq; Achelous cum Hercule in certamen descendens varias figuras repræsentabat Herculem ludificans, sed postremò induit formã Tauri, quando Hercules ex illius fronte cornu ademit, quare Achelous superatus totus in fluuium liquefactus est. B

Achelous in flumen.

—— —— —— vultus Achelous agrestes,
Et lacerum cornu medijs caput abdidit vndis.

Hoc cornu postea Naiades illius filiæ omni genere florum, & fructuum refertum cornucopiæ appellarunt. Ideo Hercules victor Deianira potitus, post necem Eurynomi pusionis, cum vxore in patriam reuertebatur. Sed perueniens ad flumen Euenum, vxorem Nesso centauro trans fluuium deferendam commisit, qui mulieri vim inferre volens ab Hercule sagitta sanguine hydræ infecta interfectus est. Verùm Nessus moriens vestem sanguine inquinatam Deianiræ donauit, affirmans tantam illi vesti inesse virtutem, vt quotiescumq; eam indueret Hercules, omnes mulieres, præter Deianiram, odio esset habiturus. Cum igitur ad aures Deianiræ peruenisset Herculem Ioles Euryti filiæ ingenti conflagrare amore, hanc vestem ab Hercule perferendam curauit, qua indutus illicò furore agitatus Licham famulum ex monte Cæneo in mare Euboicum præcipitauit, quem postea Tethys in scopulum transfigurauit. C

Famulus Herculis in scopulum.

In rigidos versum silices prior edidit ætas
Nunc quoq; in Euboico scopulus breuis eminet alto
Gurgite, & humanæ seruat vestigia formæ.

Tandem Hercules se in constructo rogo composuit, & deposita humana figura, à Ioue inter cælestes coetus collocatus est. Sed Alcmena mater Herculis facinora filij diuulgabat, & sua infortunia Iolæ puellæ aliquando narrabat: namq; Herculem in vtero gestans, ob partus difficultatem, Lucinam Deam inuocauit, sed illa Iunonis iussu, non ad iuuandum, sed ad partum impediendum, figura vetulæ, ante fores matris Herculis, manibus complectens genua sedebat. At Galanthis ancilla quid mali suspicata, accedens Deianiram iam partu solutam vetulæ nunciauit, quod Lucina credens surrexit, & confestim Deianira Herculem peperit: Lucina igitur hoc Galanthidis stratagemate delusa eam mutauit in mustelam, quam mutationem sic exprimit Poeta. D

Galanthis in mustelã.

Numine decepto, risiſſe Galanthida fama est,
Ridentem, prensamq; ipsis Dea sæua capillis
Traxit, & è terra corpus releuare volentem
Arcuit, inq; pedes mutauit brachia primos:
Strennitas antiqua manet, nec terga colorem
Amisere suum, forma est diuersa priori:
Quę quia mendaci parientem iuuerat ore,

Ore

Ore parit, nostrasq; domus velut ante frequentat.

His ab Alcmena narratis, Iole quoq; sororis casum silentio inuoluere noluit. Quandoquidem Dryope Ioles soror ab Apolline amata, cum ex Loto arbore ramum decerpsisset, in quam arborem olim Lotos nympha violentiam Priapi fugiens conuersa est, quia sacras frondes violauerat, Dryope in truncum est transfigurata.

Dryope in truncum.

Lotos in hanc nymphę fugiens obscęna Priapi
Contulerat versos seruato nomine vultus
Nesciebat soror hoc, quę cum perterrita retrò
Iret, & oratis vellet discedere nymphis
Hęserunt radice pedes &c.

E Dum hæc narrabantur, Iolaus Herculis, & Hebes filius à matre ad iuuentutem fuit reuocatus, quod priuilegium Hebe nemini concessum asseuerabat: nisi Themis iustitiæ, & religionis Dea testificata esset filios Callirhoes ex infantia confestim ad iuuentutem fuisse delatos, vt patris per insidias necati mortem vlciscerentur. Superos ob tot miracula indignatos Iupiter oratione placauit, ex cuius verbis Poeta in mentionem Mileti incidit, vt facilius mutationem Byblidos in fõtem describeret. Etenim ex Mileto Cretensi, qui in Asia vrbem sui nominis ædificauit, Byblis, & Cannus orti sunt. Cum autem puella fratrem impudico amore prosequeretur Cannus talem detestatus impudicitiam à patria profugit: illa autem fratrem insequens in Cariam peruenit, vbi illius lachrymæ in scaturiginem fontis conuersæ sunt.

F

Lacryma in fontem.

Sic lacrymis consumpta suis phœbeia Byblis
Vertitur in fontem, qui nunc quoq; vallibus illis
Nomen habet Domina, nigraq; sub Ilice manat.

Huius fama miraculi in Cretam quamprimum peruenisset, nisi aliud magis admirandum in illa Regione contigisset. Etenim Ligidus quidam plebeius homo Telethusam vxorem duxit, cui grauidæ imperauit, vt pariẽs fæminam perimeret, & marem tantummodo educaret. Quamobrem Telethusæ, propter sæua mariti mandata, mæstitia afflictatæ Dea Isis per quietem apparens, illi persuasit, vt fæminã pariens educaret, promittens, se, data occasione, illi præstò futuram: quocirca Telethusa fæminam enixa, marem esse marito insinuauit, & infanti nomen aui, nempe Iphin imposuit. Puellæ autem tertium decimum annum agenti pater Ianthen Telestis filiam in matrimonium dedit: quare Telethusa vnà cum filia templum Isidis petiit, cuius ope, Iphis in virum conuersa est.

G

Puella Iphis in virũ.

Mater adit templum, sequitur comes Iphis euntem,
Quàm solita est maiore gradu, nec candor in ore
Permanet, & vires augentur, & acrior ipse est.
Vultus, & incomptis breuior mensura capillis,
Plusq; vigoris adest, habuit quam fœmina, nam quę
Fœmina nuper erat, puer est &c.

In libro decimo habemus primò à Poeta matrimonium Orphei, & Eurydices; hic enim Apollinis, & Calliopes filius, vel secundum aliorum mentem, filius Oeagri fluuij, & Polymniæ musæ, nympham nomine Eurydicem omine infausto vxorem duxit: siquidem hæc per latissima, & lætissima spatians prata serpentis ictu in herba H latibulantis interempta est. Orpheus igitur hoc adeò acerbè tulit, vt ad infernas sedes, recuperandæ vxoris gratia, descenderit, vbi suauissimo citharæ concentu à Plutone impetrauit, vt ea conditione ad supernas auras vxorem reduceret, ne prius nisi ibi eam intueretur: hac autem conditione non seruata, Euridices denuò ad inferos rapta fuit. Quamobrem Orpheus omni spe vxoris recuperandæ destitutus, deinceps graui odio cunctas mulieres prosecutus est, & nefando Veneris masculæ contagio est correptus. Huic tandem canenti in colle quodam ob suauem cytharæ concentum multa animalia, & arbores accesserunt, inter quas erat Pinus Cybeli sacra, in quam arborem Atys, ipsius Deæ sacerdos fuit transfiguratus.

Atys in Pinum.

Et succincta comas, hirsutaq; vertice Pinus
Grata Deum matri; siquidem Cybeleius Atys
Exuit hac hominem, truncoq; induruit illo.

Inter

Inter has arbores aderat etiam Cupreſſus olim Cypariſſus adoleſcens venuſtiſſimus, qui, cum Ceruum ſumma altum diligẽtia imprudens interemiſſet, de hoc conceptum dolorem gladio finire cupiens ab Apolline in Cupreſſum fuit transformatus.

Adfuit huic turbæ metas imitata Cupreſſus
Nunc arbor, puer ante Deo dilectus ab illo,
Qui Citharam neruis, & neruis temperat arcum.

Cypariſſus in cupreſſũ. Tunc Orpheus amorem, quo Superi olim puſiones proſequebantur, narrare cœpit. Primumq; veluti Iupiter tanto amoris contagio erga Ganimedem Troris Dardanorum regis filium correptus fuerit, vt illum in Aquilam verſus ad Cœlum rapiens, pincernam diuinum conſtituerit. A

Rex ſuperum Phrygij quondam Ganimedis amore
Arſit, & inuentum eſt aliquid, quod Iupiter eſſe
Quam quod erat, mallet, nulla tamen alite verti
Dignatur, niſi quę portat ſua fulmina terrę.

Hyacinthus quoq; Amiclæ filius in cæleſtes ſedes ab Apolline fuiſſet delatus, niſi pondere diſci perijſſet: ideo Phaebus, vt illi gratificaretur, cadauer in florem eiuſdem nominis mutauit.

Hyacinthus in florem.

Ecce cruor, qui fuſus humi ſignauerat herbas,
Deſinit eſſe cruor, tyrioq; nitentior oſtro
Flos oritur, formamq; capit, quam lilia, ſi non B
Purpureus color his, argenteus eſſet in illis.
Non ſatis hoc Phaebo eſt (is enim fuit author honoris)
Ipſe ſuos gemitus folijs inſcribit, & ai ai
Flos habet inſcriptum, funeſtaq; littera ducta eſt.

Proſequebatur Orpheus multis inſinuans rationibus venuſtos puſiones, & Dijs gratos, & ciuitatibus ornamento fuiſſe, & viciſſim mulieres Dijs inuiſas, & ciuitatibus dedecus attuliſſe. Idq; exemplo Propætidum patefiebat, quæ Venerem Deam eſſe negantes non ſolum ciuibus ſuis inuiſæ, verum etiam à Venere in lapides mutatæ fuerunt.

Sunt tamen obſcœnæ Venerem Propœtides auſæ
Eſſe negare Deam &c.

Itaq; harum flagitijs mulierum Pygmaleon perterritus ſummam caſtitatem amplexus erat. Is cum eſſet cælator egregius eburneum virginis ſimulacrum tam eleganter ſculpſit, vt eius incredibili amore flagranti Venus ſtatuam in viuam mulierem conuerſam conceſſerit. C

—— ſimulacra ſuę petit ille puellæ
Tentatum molleſcit ebur, poſitoq; rigore
Subſedit digitis,
Dum ſtupet, & dubiè gaudet, falliq; veretur
Corpus erat, ſaliunt tentatę pollice venę.

Myrrha in arborem ſui nominis. Ex hac muliere Pigmaleon ſuſcepit filios, nimirum Paphum, & Cingiam, qui poſtremus inſigni fælicitate eſſet potitus, niſi Myrrham genuiſſet, quæ nefando patris amore vexata, ope nutricis, cum illo inſcio concubuit, quod cum pater intellexiſſet, apprehenſo gladio filiam vſq; in Arabiam proſecutus eſt, vbi miſeratione Deorum in arborem myrrham ſtillantem mutata eſt. D

—— merſitq; ſuos cortice vultus,
Quæ quamquam amiſit veteres cum corpore ſenſus,
Flet tamen, & tepidę manant ex arbore guttæ.

Cum autem Myrrha eſſet grauida, ex illa arbore poſtea natus eſt Adonis, qui tam eleganti forma, & venuſtis corporis dotibus fuit inſignitus, vt illius amore Venus conflagrans, puero venationibus intento perſuadebat, vt ſibi à Feris mirandum in modum caueret, quod vt melius menti illius imprimeret, exemplo Atalantæ, & Hippomenis vtebatur. Quandoquidem Hippomenes, ope Veneris, Atalanta Schæneï Regis filia, quæ à nemine curſu ſuperari poterat, pomorum aureorum aſtutia potitus eſt. Is poſtea accepti beneficij immemor nullas Veneri gratias retulit. Quare

Venus

Venus indignata oestrum libidinis immisit, quo agitatus, in templo etiam matri Deum sacro, cum Atalanta congressus est. Hinc Dea tanto contaminata flagitio Hippomenen in Leonem, & Atalantam in Leænam transfigurauit.

Qui in Leones cõuersi.

Pœna leuis visa est, ergo modò leuia fulua
Colla iubę velant digiti curuantur in vngues,
Ex humeris armi fiunt, in pectore totum
Pondus habet, summę cauda verruntur arenę,
Iram vultus habet; pro verbis murmura reddunt,
Pro thalamis celebrant syluas, alijsq́; timendi
B *Dente premunt domito cybeleia fręna Leones.*

Cum igitur, his exemplis, ad vitandas Feras Venus Adonin hortaretur; nihilominus puer ab apro diu ab ipso exagitato interfectus fuit. Itaq; Venus pusionis sanguinem in florem purpurei coloris commutauit, quemadmodũ Proserpina Mynthen nympham Plutonis pellicem in mentham herbam transfigurare valuit. Conuersio igitur sanguinis Adonis in florem Anemonem nuncupatum sic describitur.

Adonis in florem.

—— flos de sanguine concolor ortus
Qualem, quę lento celant sub cortice granum
Punica ferre solent; breuis est tamen vsus in illo,
Namq; malè hęrentem, & nimia leuitate caducum
Excutiunt ijdem, qui perflant omnia venti.

F De mutatione nymphæ pellicis Plutonis sic canit Poeta.

Nympha in mentham.

Fœmineos artus in olentes vertere menthas.

In libri vndecimi prima facie infælix Orphei exitus exaratur, qui vt paulò ante relatum fuit, mulieres Threijcias aspernans in graue earum odium incidit. Quare dum Bacchi sacrificia celebrarentur, mulieres Orpheum inter Feras, & arbores superum amores canentem conspicatæ, in illum magno impetu irruentes dilaniarunt, eiusq; caput à corpore ademptum, & lyram in Hebrum fluuium proiecerunt. Itaq; Bacchus acerbo ferens animo sanguine Orphei sua sacrificia fuisse violata, illas mulieres in varias arbores commutauit.

Mulieres in arbores.

Non impunè tamen scelus hoc sinit esse Liæus,
Amissoq; dolens sacrorum vate suorum,
Protinus in syluis matres Aedonidas omnes,
G *Quę videre nefas, torta radice ligauit.*

Postmodum Bacchus ex Thracia ad Tmolum Ciliciæ montem comitantibus Satyris profectus est. Aberat autem Silenus, qui olim captus, in carceribus Midæ regis Phrygiæ custodiebatur. Verùm Rex aduentum Bacchi intelligens, Silenũ illi sponte obtulit: quapropter ob tantam munificentiam à Deo impetrauit, vt quodcumq; postulatum consequeretur. Sed quia Rex erat auri sitientissimus petijt, vt quodcumq; ab ipso tactum in auream materiam conuerteretur. Vnde Midam pro esculentis, & potulentis aurum tangentem petitionis pœnituit, ideoq; Bacchum rogauit, vt concessum benefitium irritum faceret. Monitus igitur à Baccho se se in Pactolo flumine abluit, &, vi aurea flumini communicata, huius amnis arenæ aureæ esse feruntur. Deinceps Midas aurum, & opes detestans in syluas se recepit, vbi Pana pastorum Deum venerabatur. Cum autem hic Deus sono fistulæ dele-
H ctaretur, aliquando Apollinem prouocare ausus est, sed cum omnes certaminis victorem cônstituerint Apollinem, Midas solus victoriam ad Pana referendam esse existimauit. Hinc Apollo ob maximam Midæ stoliditatem, eius aures in asininas transmutauit.

Mida aures quales.

—— nec Dellius aures
Humanam stolidas patitur retinere figuram,
Sed trahit in spatium, villisq; albentibus implet,
Instabilesq; illas facit, & dat posse moueri,
Cætera sunt hominis; partem damnatur in vnam,
Induiturq; aures lentè gradientis aselli.

Itaq. Midas asininas adeptus aures tanta industria illas celabat, vt nemini nisi soli tonsori notæ essent, qui, cum id cuiquam communicare non auderet, summissa

voce

voce id terræ ſignificabat, ex cuius verbis arundines natæ feruntur, quæ vento agitatæ Midæ dedecus inſuſurrant. Apollo vnà cum Neptuno hinc diſcedens ad Laomedontem mœnia troiana ædificantem ſe contulit, promittens ſe, pacta mercede, tales muros quamprimum perfecturum. At, opere perfecto, Laomedon nihil ſe pollicitum eſſe iurauit: qua de re Neptunus diluuio troianos agros deuaſtauit, & effecit, vt Heſione Laomedontis filia monſtro marino deuoranda exponeretur, quam poſtea Hercules, ſpe poſſidendi equos à Laomedonte promiſſos, filiam liberauit. Sed hic quoq; ob mercedem negatam, ira agitatus Troiam expugnauit, & Heſionem Telamoni conceſſit, cuius Telamonis frater Peleus ſolus inter mortales Deam vxorem habuit. Quandoquidem is Dea Tethide in varias formas ſe transformante, conſilio Prothei, funibus vincta potitus eſt, ex qua Achillem virum fortiſſimum ſuſcepit. A Peleus autem in maximum incidit infortunium, dum Phocum patrem peremit, quo ſcelere commiſſo, ad Ceycem Trachine Regem acceſſit, qui & ipſe in maximo mœrore verſabatur, cum illius frater Dedaleon Chionem filiã venuſtam habuerit, quæ ab Apolline in anum conuerſo compreſſa Philemonem citharæ ſtudioſiſſimum genuit, pariterq; cum Mercurio cubans per quietem, Autolycum furem peperit. Propterea hæc quandoq; cum Diana ſe venuſtiorem eſſe gloriaretur, lingua ſagittis transfixa, perijt, cuius interitum Dedalion tam ægrè tulit, vt ex mõte Parnaſi in pelagus ſe proiecerit, quem confeſtim Apollo, prius quam attingeret vndas, in accipitrem transformauit.

Dedalion in accipitrem.

Forſitan hanc volucrem, rapto quæ viuit & omnes B
Terret aues, ſemper pennas habuiſſe putatis.
Vir fuit, & tanta eſt animi conſtantia, quantum
Acer erat, belloq; ferox, ad vimq; paratus
Nomine Dedalion.

Hæc dum narrarentur à Ceyce, paſtor armentorum Pelei, Domino nunciauit boues omnes à lupo quodam rabioſo fuiſſe interfectas, qui tandem in ſaxum fuit transfiguratus. Non tamen diu in his regionibus Peleus eſt moratus, ſed ad Acaſtum Theſſaliæ Regem ſe contulit. Interim Ceyx, cuius paulò ante meminimus, ob caſum fratris mæſtus ad conſulendum Apollinis Oraculum profecturus, Halcyoni vxori ſe ſpatio bimeſtris rediturum eſt pollicitus. Cum autem in mari Aegeo oborta tempeſtate, vnà cum ſocijs ſubmerſus fuiſſet: Halcyone ſtatuto tempore tranſacto, nec marito reuertente, ope Iunonis, à Morpheo ſomni filio mortis mariti certior reddita eſt. C Quamobrem ad litus accedens, & cadauer mariti in æquore conſpicata, in Halcyonem auem mutata illùc aduolauit. Ceyx verò tanquam vxoris aduentum ſentiens in volucrem eiuſdem generis conuerſus eſt.

Qui in aues Halcyonias.

Inſilit huc, mirumq; fuit potuiſſe, volabat
Percutiensq; leuem modo natis aerea pennis.
Vt verò tetigit mutum, & ſine ſanguine corpus,
Senſit hoc, & tandem Superis miſerantibus ambo
Alites mutantur, fatis obnoxius ijſdem
Tunc quoq; manſit amor.

Hac de cauſa huiuſmodi aues in litoribus ſemper nidificant; quemadmodum, & illa auicula, quæ mergus nuncupatur; namq; hæc olim fuit Aeſachus Priami, & Alycothoes nymphæ filius, D qui dum Heſperien nympham perſequeretur, hæc ſerpentis ictu fugiens vitam finiuit; hinc Aeſachus tanto dolore eſt affectus, vt è ſcopulo in pelagus ſe præcipitem dederit, ſed nondum vndas attingentem Tethys in auem mergum conuertit, qui adhuc vndis ſummopere delectatur.

Aeſachus in mergum.

——— corpus ſuper æquora miſit
Pluma leuat caſus, fuit Aeſachus, inq; profundum
Pronus abit, lethiq; viam ſine fine retentat.
Fecit amor maciem, longa internodia crurum,
Longa manet ceruix, caput eſt à corpore longè,
Aequor amat, nomenq; manet, quia mergitur illi.

In libro duodecimo, primùm exponitur mæſtitia Priami, & filiorum lugentium Aeſachum: ſolus Paris aberat, qui, rapta Helena, bello troiano anſam dedit: etenim

Græci

Græci raptum vxoris Menelai Regis acerbè ferentes, bellum Troianis indixerunt, & mille naues armis munitas miserunt, quas tempestas ad Aulidem Bæotiæ vrbem iactauit, vbi Græci, cum Iouis sacra celebrarent, obseruarunt serpentem in Platano aræ proxima primùm octo pullos in nido, & deinceps matrem circumuolitantem deuorasse: Hinc Calchas augur decimo anno Troiam capiendam esse præsagiuit. Serpens autem ille paulò post ad perpetuum rei monumentũ, in lapidẽ mutatus fuit. Eodem tempore Agamemnon aduersus Troianos bellaturus, Ceruam Dianæ imprudens interemit: idcirco Dea indignata mare ventis perturbauit, indeq; Græci discedere non potuerunt; immò inter illos orta est pestilentia. Quapropter Calchas

E monuit, vt sanguine Agamemnonis diuinam iram placarent. Itaq; Iphigenia Agamemnonis filia ad arã immolanda ducta fuit, quam postea Diana surripiens, Ceruam supposuit. Cum igitur de aduentu Græcorum ad expugnandum Ilium fama per terrarum orbem esset diuulgata, & iam ad prælium descendissent, Protesilaus Hiphicli filius primus omnium ab Hectore fuit interfectus, & ab Achille Cygnus filius Neptuni, qui ob duritiem cutis, cum cædi non potuerit, eliso gutture suffocatus à patre in Cygnum volucrem conuersus est.

—— corpus Deus æquoris album
Contulit in volucrem, cuius modò nomen habebat.

Cygnus in auem sui nominis.

Superati Cygni duritiem omnes Græci discumbentes memorabant, cui quẽdam Cæneum fuisse similem protulit Nestor, inquiens Cænin fuisse puellam venustissi-

F mam, quæ à Neptuno compressa ab eo impetrauit, vt in virum Cæneum mutaretur, deinde vt nullo vnquam telo perfoderetur. Cæterum cum ad conuiuium Pirithoi Ixionis filij Hippodamiam vxorem ducentis vnà cum cæteris Centauris, & Lapithis venisset, magnaq; inter illos oborta pugna, Cęneus à nemine armis lędi potuit, ideo, multitudine arborum in illum congesta, fuit præfocatus, & a Neptuno in Cenim auem transfiguratus.

Maximè vir quondam, sed auis nunc vnica, Cęneu.

Cenis in auẽ

Dùm hæc à Nestore narrarentur, Periclimeni fratris mentio facta est qui à Neptuno in varias se conuertendi figuras facultatem obtinuerat. Quapropter cũ Hercule dimicare ausus, & forma Aquilæ illum eludens sagitta herculea vulneratus est. Neptunus igitur acerbissimè ferens Cygnum filium, ab Achille fuisse interfectum, obtinuit ab Apolline, vt sagitta Paridis talus Achillis transfigeretur. Idcirco,

G Achille perempto, inter Aiacem, & Vlyssem de armis Achillis contentio orta est, & Agamemnon quæstionis iudex fuit constitutus.

In libro decimo tertio colligimus à Poeta Agamemnonem iudicem controuersię ne alterum offenderet, sententiam ferre noluisse, & iudicium alijs Græciæ Principibus concessisse, qui postea facundo Vlyssis eloquio ducti, pro illo sententiam dixerunt, consequenterq; arma Achillis illi possidenda tradiderunt. Ex altera parte Aiax ingenti mœrore affectus, hunc dolorem gladio finiuit. Verùm ex sanguine in terram fluente flos hyacintho similis pullulauit.

———— rubefacta q; sanguine tellus
Purpureum viridi genuit de cespite florem,
Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus.
Littera communis medijs, pueroq; viroq;
H *Inscripta est folijs, hæc nominis, illa querela.*

Aiax in florem.

Vlysses igitur, victoria relata, in Lemnum missus fuit, vt inde Philoctetem Herculis sagittas habentem abduceret. Hic reuersus, Troia deleta, & classe Græcorum in Thraciam transfretante, Polixenam Priami, & Hecubæ filiam proprijs manibus immolauit; cuius corporis abluendi gratia, ad litus Hecuba cum esset profecta, ibi cadauer Polydori filij à Polymestore Thraciæ Rege necati conspexit. Nam Priamus Polydorum filium cæteris natu minorem, ob incertum belli troiani euentum, ad Polymestorem misit; sed ille honorificè puerum susceptum, & necatum in mare proiecit. At Hecuba tanti sceleris impatiens Polymestorem vnà cum alijs mulieribus excæcauit: vnde illam fugientem, & à Thracibus saxis associatam in canẽ fuisse transmutatam referunt.

Hecuba in canem.

Clade sui Thracum gens irritata Tyranni
Troada telorum, lapidumq; incessere iactu
Cœpit, at hac missum rauco cum murmure saxum
Morsibus insequitur, rictuq; ad verba parato
Latrauit, conata loqui.

Hac insigni calamitate Deorum omnium animus exagitatus fuit, præterquàm Auroræ, quæ grauiori doloris causa torquebatur: namq; Memnon Tithoni, & ipsius Auroræ filius, cum in bello troiano ab Achille fuisset peremptus, à Ioue obtinuit, vt fauillæ Rogi, socijq; omnes in aues memnonidas transformarentur, quæ quot annis ad sepulcrum Memnonis inter se dimicantes confluunt. A

memnonides aues.

Atq; animum ex igni, leuitas sua prębuit alas,
Et primo similis volucri, mox vera volucris
Insonuit pennis, pariter sonuere sorores
Innumerę.

Præterea lacrymæ auroræ matris in frigidum rorem stillarũt. Deleta Troia, Aeneas cum Anchise patre, & Ascanio filio profugus Delphos peruenit, vbi ab Anio Sacerdote Apollinis, liberali, & honorifico hospitio fuit susceptus. Immò narrauit Anius qua ratione filias omnes amiserit; etenim illæ, benefitio Bacchi, quicquid tangebant, in vinum, oleum, & segetem vertebant; hoc autem intelligens Agamemnon, vt, earum opera, exercitum facilius alere posset, eas abducere conabatur, sed Bacchus fugientes in columbas transfigurauit. B

——— *in niueas abiere columbas.*

Anius postea Aeneæ illinc discedenti cratera ab Alcone Lydio cælatum dono dedit, in quo simulacra filiarum Orionis conspiciebantur, quæ pro Thebano populo sponte semetipsas præbuerunt imolandas, ex quarum rogo iuuenes duo, Stephani nimirum coronæ cognominati dimanarunt.

Stephani qui fuerint.

Tum de virginea geminos exire fauilla,
Ne genus intereat, iuuenes, quos fama coronas
Nominat.

Inde Troiani in Cretam peruenerunt, mox Ambraciã adierunt, hinc in Aoniam profecti sunt, vbi filij Regis Molossi in aues mutati fuerunt.

——— *vbi nati Rege Molosso*
Impia subiectis fugiere incendia pennis. C

Filia Molossi regis in aues.

Tandem Troiani Siciliam inuiserunt, vbi Galathea Nerei, & Doridis filia Scyllæ, & cæteris nymphis propriam calamitatem communicabat. Hanc Acis ex Simethide nympha, & fauno ortus deperibat: idcirco ambos colludentes animaduertẽs Cyclops eiusdem amore nymphæ flagrans scopulum in illos proiecit: quare Galâthea illico sub vndis se occultauit, Acis autẽ saxo obrutus in amnem sui nominis se transfosmauit.

Fecimus vt vires assumeret Acis auitas
Puniceus de more cruor manabat, & intra
Temporis exiguum rubor euanescere cœpit,
Fitq; color primò turbati fluminis imbre,
Osq; cauum saxi sonat exultantibus vndis.

Acis in flumen.

Galatheæ inter vndas hæc narrantis aspectum Glaucus Deus procul adamauit, dumq; illam blãdis verbis alloqueretur, vndis caput occuluit. Tunc Glaucus ex scopulo eminenti se Deum esse prædicabat. Fuit quidem olim piscator, qui dum esitaret herbas, in quibus pisces iacuerant, in mare prosilijt, & à Dijs in marinũ Deum fuit mutatus. D

Glaucus quis.

Terra vale dixi, corpusq; sub æquore mersi
Dij maris exceptum socio dignantur honore.

Quocirca Glaucus cum se contemni à Scylla animaduertisset, ad Circem profectus est, vt eius ope, vel magicis cantionibus amica potiretur.

In libro decimo quarto Glaucus ad Circem Solis filiam verbis, & herbis præpotentem peruenit, quæ facilem inter se, & nympham amorem conciliaret. Tunc autem Circe Glauci amore accensa, eum apud se detinere conabatur, sed cum contemptum

temptam ab illo eſſe animaduerteret, omnem furorem in ſcyllam conuertit, verbiſq; magicis effecit, vt Scylla maniaco affectu quodam vexata ſe in mare ſiculum præcipitaret, & in ſaxum fuit mutata, quod adhuc à nautis vitatur.

Ni prius in ſcopulum, qui nunc quoq; ſaxeus extat
Transformata foret, ſcopulum quoq; nauita vitat. Scylla in ſcopulum.

Hunc igitur ſcopulum cum euitaſſet Aeneas, ad inſulas Pithecuſas acceſſit, quæ à Simiarum multitudine cognominantur. Namq; Iupiter periuria Cecropum exoſus, illos in ſimias transfigurauit, qua de cauſa inſulæ, quas coluerant, Pithecuſæ cognominantur.

E *Quippe Deum genitor fraudem, & periuria quondam*
Cecropum exoſus, gentiſq; admiſſa doloſa
In deforme viros animal mutauit, vt ijdem
Diſſimiles homini poſſent, ſimileſq; videri.

Hinc poſtea Aeneas ad ſybillam Glauci filiam penetrauit, à qua in Elyſios campos ductus, progeniem ſuorum venturam cognouit, necnon à Sybilla intellexit, veluti ipſa ab Apolline impetrauit, vt tot annos viueret, quot arenas in manu ſtringeret. Poſtmodum Aeneas iter in Italiam faciens, Machareum Ithacenſem Vlyſſis comitem offendit, qui innumeros ſuorum ſociorum caſus recenſuit: namq, cum ſocij Vlyſſis domum Circes petiiſſent, varias belluas olim homines ſunt conſpicati. Immò ipſe Machareus poculis Circes in quadrupedem fuit mutatus: ſed demũ Vlyſſes, implorata Mercurij ope, ſocios omnes recuperauit. Cecropes in Simias.

F ——— *accipimus ſacra data pocula dextra,*
Quæ ſimul arenti ſitientes hauſimus ore,
Et tetigit virga ſummos Dea dira capillos,
Et pudet, & referam, ſetis horreſcere cœpi,
Nec tam poſſe queri, pro verbis edere raucum
Murmur, & in terram toto procumbere vultu.

Quamobrem Machareus exemplorum peritiſſimus validis rationibus Aeneæ perſuaſit, ne litus à Circe habitatum attingeret: quandoquidem Picus etiam Rex ab eadem Circe, ſola tactus virga in picum auem euolauit.

Ter iuuenem baculo tetigit tria carmina dixit;
Ille fugit, ſed ſe ſolito velocius ipſe Picus Rex
G *Currere miratus, pennas in corpore vidit;* in auem.
Seq; nouam ſubito latijs accedere ſyluis
Indignatus auem, duro fera robora roſtro
Figit, & iratus longis dat vulnera ramis.
Purpureum clamydis pennę traxere colorem,
Fibula quod fuerat, veſtemq; momorderat aurum
Pluma fuit, & fuluo ceruix præcingitur auro.

Præterea, & ſocij Picum regem inquirentes, in varias effigies mutati ſunt.

——— *Regemq; repoſcunt*
Vimq; ferunt, ſæuiſq; parant inceſſere telis.
Illa nocens ſpargit virus, ſuccoſq; veneni,
Cuius ab attractu variarum monſtra ferarum
H *In iuuenes veniunt, nulli ſua manſit imago.*

Vxor poſtea Regis Pici, Canens cognominata, ob amiſſum maritum, ingenti agitata dolore apud fluuium Tyberim extabuit, qui locus Canens ab illius nomine appellatus eſt.

Tabuit, inq; leues paulatim euanuit auras;
Fama tamen ſignata loco eſt, quem rite Canentem
Nomine de nymphę veteres dixere coloni.

Itaq; Aeneas à Machareo monitus domicilia Circes vitans in Italiam profectus eſt; vbi cum Rutulis prælians pro Rege Latino opem ab Euandro impetrauit. Turnus autem Dux Rutulorum Venulum miſit ad Diomedem Legatum, vt ab illo aduerſus latinum, & Aeneam auxilium obtineret, quod Diomedes minimè conceſſit aſſeuerans Venerem pro Aenea pugnare, & huius Deę tantum eſſe Numen, vt eam

cuncti metuere debeant: quandoquidem & ipsi Diomedis socij cum, inuita Venere, ad bellum essent profecti, in aues cygnis similes abierunt, quas Authores aues Diomedeas, & vulgus Artenas nuncupant.

Socij Diomedis in aues.

Vox pariter, vocisq; via est tenuata, comaq;
In plumas abeunt, plumis quoq; colla teguntur,
Pectoraq; & tergum, maiores brachia pennas
Accipiunt, cubitiq; leues curuantur in alas
Magna pedes &c.
Si volucrum quę sit dubiarum forma requiris,
Vt non cycnorum, sic albis proxima cycnis. A

Hanc igitur Diomedes attulit excusationem, ne pro Turno aduersus Aeneam milites cogeret. Quapropter Venulus, accepto responso, agros Apuliæ reliquit: quamuis illum Pan Mercurij filius, necnon nymphæ inuitarent, quas cum pastor quidam Apulus oratione inconcinna offendisset, in arborem oleastrum fuit transfiguratus.

Pastor in Oleastrum.

Improbat has pastor, saltuq; imitatus agresti
Addidit obscenis conuicia rustica dictis.
Nec prius obticuit, quàm guttura condidit arbor:
Arbor enim est, succoq; licet cognoscere mores
Quippe notam linguæ baccis oleaster amaris
Exhibet, asperitas, verborum cessit in illas. B

Tandem, desperato Diomedis præsidio, Turnus proprijs fisus copijs Troianos profligare nitebatur, iamq; in eorum classem immiserat ignem; quando Deorum mater (quoniam naues Teucrorum in Ida monte Phrygiæ, vbi potissimum ipsa colebatur, fuerant fabrefactæ) à Ioue impetrauit vt omnes in nymphas verterentur: Deniq; Turno ab Aenea perempto, Ardea vrbs, quam ille habitabat, accensa est, ex qua volucris eiusdem nominis cum vrbe euolauit. Itaq; Aeneas cum ad extremam ætatem peruenisset, post tot, & tanta facinora, precibus Veneris, in Deum indigitem fuit conuersus. Aeneæ successit Ascanius, cui Syluius, Latinus, Epitus, Capys, Capetus, Tyberinus, à quo Tybris denominatus est, deinde Agrota, Auentinus, à quo mons Auentinus fuit cognominatus, & demum successit Palatinus, quo regnante, Vertumnus Deus in varias mutari formas erat solitus, & Pomonã Deam peramabat; cumq; illa nunquam potiri potuisset, tandem conuersus in anum multa narrabat, quibus muliebris animus flecti solet. Sed cum Pomona à pristina opinione nullo modo remoueri posset, tandem Anaxeritis Cypriæ exemplum ante mentis oculos repræsentauit, quæ, nimia crudelitate, in causa fuit, vt Iphis adolescens illam diligens, laqueo vitam finiret, quæ postea à Venere in saxum fuit commutata. C

Ardea auis vnde dicta.

Iphis in saxum.

——— calidusq; e corpore sanguis
Inducto pallore fugit, conataq; retro
Ferre pedes, hæsit, conata auertere vultus
Hoc quoq; non potuit paulatimq; occupat artus,
Quod fuit in duro iampridem corpore saxum.

His auditis, Pomonæ rigidus animus flecti cœpit: propterea Vertumnus pristinam induens formam illam complexus est. Iam post Palatinum Albæ Regem Aemulius, & Numitor fratres successere: deinde ex filia Numitoris compressa à Marte Romulus, & Remus orti sunt, qui grandiores facti Amuliũ interfecerunt, & regnum auo Numitori à fratre ablatum restituerunt. Immò ipsi vrbem Romam ædificarũt, quam cum Romulus à virgine Tarpeia auri pulchritudine capta proditam liberasset, & bellum aduersus Titum Tatium, pro raptu virginum susceptum confecisset, omnibus lege compositis, in Cœlũ fuit susceptus, & Quirinus Deus nuncupatus; quem cum Hersilia coniux tanquã amissum ploraret, Iuno illam immortalem constituit, & Dea Ora Quirini à Romanis fuit nuncupata, quorum templa à Romano populo, in colle Quirinali ædificata fuerunt. D

In libro decimo quinto habemus Numam Pompilium Romuli successorem, qui vt Pythagoram præceptorem audiret Crotonem se conferre consueuerat, quã ciuitatem Mycilus quidam filius Alemonis condidit Crotonem appellatam à nomine Croto-

Crotonis qui illo in loco ſepultus fuerat. Itaq; eò Pythagoras Samius tyrannidem patriæ odio habens ſe receperat; vbi inter alia præcepta docebat, nefas eſſe veſci animalibus, quoniam animas mortalium ex corporibus in corpora migrare aſſeuerabat. Quamobrem temporibus aureæ ætatis, homines ab eſu animalium abſtinebãt. Præterea diuulgabat omnia commutari, nempè curſus temporum, ætates hominum, & elementa, quam tranſmutationem elementorum in ſe inuicem noſtri etiam Philoſophi promulgant. Inſuper Ouidius multa exarat, quæ in eadem natura permanere minimè videntur: ſiquidem in Africa lacus eſt Iouis Hammonis, qui die gelidus, noctu verò feruens eſſe perhibetur. Lignum in aqua fontis Athamantiæ merſum accenditur. Flumen eſt apud Cicones, cuius aqua potantem in lapidem vertit. Crathis, & Sybaris Calabriæ fluuij capillos aureos reddunt. Salmacis Cariæ fons homines effeminatos efficit. In Aethiopia lacus eſt, cuius aqua homines, vel in dementiam, vel in ſoporem ducuntur. Clitorius fons Arcadiæ, poſtquam Melãpus medicus in eum proiecit herbas, quibus filias Preti Argiuorum Regis ab inſania liberauit, bibentes abſtemios reddit. Viciſſim Lynceſtius Thraciæ Fluuius potantes ebrios facit. In Arcadia aquæ fluunt, quæ noctu potæ obſunt, interdiu verò proſunt. In vrbe Pallene hyperborea, homines in paludem Tritonaciam ſe mergentes in volucres vertebantur. *Pythagora dogmata.* E *Mirabilia quædam.*

Eſſe viros fama eſt in hyperborea Pallene,
Qui ſoleant leuibus velari corpora plumis,
Cum Tritoniacam noxies ſubiere paludem.

F Demum Pythagoras tractu temporis cuncta mutari aſſeuerauit; idq; magnis ciuitatibus, & imperijs contigiſſe non eſt ignotum: ſiquidem Troia, Spartæ, Mycenæ, Thebæ, & Athenæ olim in fælici ſtatu conſtitutæ, in nihil redactæ ſunt. Viciſſim Roma ex humili in immenſum creuit imperium, quod Helenus Priami filius quondam Aeneæ eſt vaticinatus. Talis enim eſt rerum omnium viciſſitudo. Id cum Numa Pompilius à Pythagora diligenter percepiſſet, Romam reuerſus, & regni ſceptrum ſuſcipiens, populum Romanum ad pium Deorum cultum dirigebat. Is tandem ſenio confectus vitam morte finiuit. Quare Aegeria nympha illius coniux mærore afflictata in ſyluam Aricinam ſe contulit, vbi Hippolytus Theſei filius eã conſolari conabatur propriam ei narrans infælicitatem. Etenim Phædra Paſiphes filia, & Theſei vxor Hippolytum priuignum turpiter deperibat: quare is apud patrem acG cuſatus, quòd nouercæ vim inferre voluiſſet, in exilium actus eſt, & dum per litora quadrigis veheretur à Phocis fuit interfectus, ſed precibus Dianæ, & præſidijs Aeſculapij priſtinæ vitæ fuit reſtitutus, & in nemus Aricinũ ductus, vbi quicquid mortalis habebat deponens Deus Virbius creatus eſt. *Hippolyti caſus.*

Nec niſi Apollinea valido medicamine prolis
Reddita vita foret.

Et paulò inferius.

———— quiq; fui ſtò
Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius eſto
Hoc nemus inde colo.

Verùm hæc Hippolyti verba conſolatione referta apud Aegeriam nihil ponderis habuerunt: quandoquidem illa tandiu fleuit, donec aſſiduæ lacrymæ in fontem H ceſſerint. Hac de re non minus obſtupuit Virbius, quàm Tyrrhenus ille agricola, cui aranti gleba in Tagen puerum vaticinandi peritum transfigurari viſa eſt.

Haud aliter ſtupuit, quàm cum Tyrrhenus arator *Puer vaticinandi peritus.*
Fatalem glebam medijs aſpexit in aruis
Sponte ſua primum, nulloq; agitante moueri,
Sumere mox hominis, terraq; amittere formam,
Oraq; venturis aperire recentia fatis.

His fabulis expoſitis, Poeta ad res romanas exarandas acceſſit, vt Iulij Cæſaris metamorphoſim, & eius præclara geſta facilius diuulgare poſſet. Itaq; Romani graui peſtilentia oppreſſi, monitu oraculi, Aeſculapium figuram ſerpentis referentem Romam duxerunt, cui poſtmodum in inſula tyberina ſumptuoſum templum ædificarunt. Hic autem Romæ fuit Deus aduena; cum Iulius Cæſar in vrbe propria Deus

fuerit constitutus, qui varijs muneribus functus, deinde in senatu necatus, à Venere, & cæteris Dijs susceptus, inter sydera fuit collocatus.

Vix ea fatus erat, media cum sede senatus
Constitit alma Venus nulli cernenda, suiq;
Cesaris eripuit membris, nec in aera solui
Passa recentem animam, cęlestibus intulit astris.

Cum hactenus in exarandis hominum transformationibus congerronem egerimus: iam nostra intererit veras, & naturales, necnon etiam supra ordinem naturæ patratas metamorphoses promulgare. *Lib.7.c.4.* Plinius in primis recitat se inuenisse in Annalibus ad P. Licinium Crassum, & C. Cassium Longinum Consules spectantibus, A puerum Cassini ex virgine marem factum, & iussu Aruspicum in Insulam desertam delatum fuisse. Item Licinius Mutianus, referente Plinio, tradit se nouisse Argis Aesconem olim Aescuse nomine vocatum, qui nupsit, sed barba erumpente, virilitatem adeptus, vxorem duxit. Idem Plinius memorat L. Cossicium ciuem Trisdritanum, qui nuptiarum die in marem transformatus est. Accedit Liuius, qui meminit Consulatus C. Fabij Maximi, & M. Claudij Marcelli, quo tempore, quidam Spoleti vir ex muliere factus est. *In lib. de coniug. vet. & non. leg.* Aetate Constantini Imperatoris, vt refert Diuus Augustinus, puella quædam in parte Campaniæ, in masculum mutata est, qui postmodum Romam ductus fuit. *L.24. comē. Rom.* Idem accidisse temporibus Alexandri prodit Volaterranus. *Li.1. de Emped.* Immò Empedocles Agrigentinus sectæ pythagoricæ, authore Philostrato, se puellam, & puerum fuisse testatus est. *Centur.1.* Apud Lusitanos in oppido Esqueria nuncupato nouem leucis ab vrbe Cinymbrica distante, puella quædam nobilis, teste Amato Lusitano, cum ætatem nubilem attigisset, penem intus latitantem emisit. B *Li.1. de reb. Celest.* Ex Gaietana etiam muliere, vt Iouianus Pontanus scripsit, quæ viro piscatori nupsit, repente virilia eruperunt: ideoq; cum eam puderet suæ conditionis, quoniam à cūctis irridebatur, ad monasterium se contulit, & tandem defuncta in Templo Mariæ ad Mineruam tumulata est. *Lib.1. cap.6* Pariter, ex Fulgosio, Neapoli regnante Ferdinando primo, Ludouicus Gnarra ciuis Salernitanus quinq; filias ex vxore suscepit, quarum duæ natu maiores, altera nomine Francisca, & altera Carola anno quartodecimo mares euaserunt, & nominibus mutatis, Franciscus, & Carolus nuncupati sunt.

Hæ igitur vehementer veræ, atq. indubitatæ sunt metamorphoses: siquidem in primordio generationis, horum hominum virilia intra cutem procreantur, cū extrinsecus fissura tantùm cutis muliebria æmulans pudenda conspiciatur: sed tractu temporis, vel propter casum, vel propter saltū, dilatata fissura, virilia iam perfectè constructa exiliunt, & qui prius fæmina videbatur, in marem confestim degenerat. C Nouimus nostræ ætatis chirurgos, qui aliquando tactu virilia intus latibulari præsenserunt, deinde fissura cutis, per quam infans mingebat, ferro aperta, penis vnà cum testibus erupit. *Lib.18. de Anim. cap.3* Nostram confirmat opinionem Albertus Magnus historia cuiusdam sua ætate nati, virilia intra pellem continentis; cum tamen inter fæmora duæ eminentiæ faciem vuluæ repræsentarent, sed facta per Chirurgum incisione testes cum virga prosilierunt. *Lib. 2. Chirurgia ca.5.* Hanc sententiam stabilire potest Ambrosius Pareus, cui versanti in Vitriaco Francico comitatu Caroli Noni Regis, quidam Germanus Maria nominatus fuit ostensus, cum olim fæmina, Maria vocaretur. Is ad annum vsq: decimum quintum pro virgine habitus, dum porcos suæ curæ destinatos in Messem irruentes acrius persequeretur, magno saltu fossam transiuit: quapropter rupta cute, virilia hactenus abdita emerserunt: quare plorans domum se contulit narrans matri in dando vehementi saltu, intestina prosilijsse. D Hinc mater vnà cum aduocato chirurgo degenerasse in virum obseruauit, quapropter re ad Eminentiss. Cardinalem Lenancurium Episcopum delata, conuocata concione, nomen & habitū viri mutarunt. *Loco cit.* Non dissimilem casum anni sexagesimi supra sesquimillesimum idem Author recitat, de quodam ad annum vsq: decimum quartū fæmina putato, cuius Ludibundi cum alijs ancillis virilia hactenus implicita eruperunt. Hoc cum parentes intellexissent, facultate ecclesiastica interueniente, nomine mutato, Ioannem pro Ioanna deinceps appellarunt. *Li.1. Thebr. cap.6.* Similiter Montuus vir celeberrimus refert se intellexisse à Serenissima Eleonora Caroli Quinti Imperatoris germana, quamdam ancillam in marem mutatam fuisse. Sed prudenter addit, quod in his sexus non mutatur, sed detegitur.

Ex

Ex altera parte diligenter perpendendum est, num pueri, vel viri fœminarũ metamorphosim induerint, itaut sexus virilis tractu temporis euanescens muliebrem ostenderit, & præcipuè cum Ausonius pueri Beneuentani in virginem transformati meminerit his versibus, in quibus fœminas in viros mutatas non solum in humano, sed etiam in brutorum genere, ad calcem verò cuiusdam Ephebi in puellam transfigurati meminit: versus autem sunt huius tenoris:

Vallebonę res nota, & vix credenda poetis,
Sed quæ de vera promitur historia.
Fœmineam in speciem conuertit masculos ales,
E *Pauaq; de pauo constitit ante oculos.*
Cuncti admirantur monstrum, sed mollior agna.
Alstitit in teneram de grege versa marem
Quid stolidi ad speciem nota nouitatis habetis?
An vos Nasonis carmina non legitis?
Canea conuersis proles Saturnia Consus,
Ambiguoq; fuit corpore Tiresias,
Vidit fœmineum fons Salmacis Hermaphroditum,
Vidit nubentem Plinius Androgynum.
Non satis antiquum, quod Campana in Beneuento
Vnus Epheborum virgo repente fuit.
Nolo tamen veteris documenta arcessere famę.
F *Ecce ego sum factus fœmina de puero.*

Præterea legendi sunt Galeotus de doctrina promiscua, Cardanus de varietate rerum, Vuerius de Præstigio Dæmonum, Gemma in Cosmocritica, Marcellus Donatus in historia mirabilium, & multi alij, qui in hoc genere quicquid dixerint, fallacem verborum gannitum esse arbitramur: cum nequaquam fieri possit, vt virilia nisi amputata euanescant, neq; vi alicuius morbi ita contrahantur, vt sexum muliebrem referant. Nisi velimus in campum afferre historias eorum, qui sexum virilem, vel muliebrem simularunt, ex quibus fortè inualuit opinio apud vulgus mulieres aliquando masculescere, & denuò ad pristinam naturam reuerti. Legitur enim apud Lipomanum de Pelagia, quæ omnia immensi valoris, & quæstu meretricio conquisita per Episcopum pauperibus distribuẽda reliquit, & virili habitu inter Monachos G vixit, donec per mortem sexus fuit detectus. Similiter Eugenia Philippi Consulis filia, vt Christi mandatis rectius obtẽperare posset, Eugenius credita munus etiam Abbatis obijt. Item Euphrosine, ex Metaphraste, in Alexandrina vrbe, contemptis nuptijs, sub nomine Smaragdi inter Monachos latens, annos octo supra triginta vitam religiosissimam duxit. Ideo si hæ mulieres habitu virili depósito, ad pristinam vitam reuersæ essent, vulgus ex maribus in fœminas degenerasse asseuerasset. Quod verò de Ioanne Octauo Anglo Pontifice Romano fœmina credito diuulgatur, inconditum deliramentum esse arbitramur, quia nullus Authorum, qui illius monumenta annalibus mandarunt, hoc nunquam scripsisse legitur.

Tom. 2.

Mulieres quæ mares.

Verum quidem est, quod interdum ludificatione dæmoniaca homines in bestias transfigurari videntur: quandoquidem habetur in Vitis Patrum, puella quædã, quæ omnibus sub effigie equina, & Beato Machario, nonnisi humana forma apparebat, H quoniam apud sanctum, & iustum virum diabolica illusio cessabat. Item homo quidam formam asini spatio triennii induit, maleficæ mulieri famulans, donec maleficentia detecta, & restituto in pristinam formam homine, mulier vltimo supplitio affecta fuit. Scribit enim Diuus Augustinus perniciosa mulierum arte, & Dæmonum facultate, homines in lupos, & iumenta verti, rursusq; in pristinam effigiem reuerti posse: dummodo non putemus ferinam mentem in illis fieri, sed rationalem seruari, quoniam Dæmones naturas non creant, sed tantummodo id præstare valent, vt, quod non est, esse videatur. Quapropter Copas apud Plinium retulit Demarchum quemdam in sacrificio Arcadum, delibatis extis, in lupum fuisse conuersum, & decennio tandem transacto, pristinæ formæ restitutum. Idq; magis de authoritate Dæmonum credendum est, cum rebus naturalibus similia procreentur: siquidẽ herba quædam prunis imposita, teste Diuo Thoma, trabes suffumigatæ intuentibus tot serpentes apparent.

In lib. de Spiritu, & Anima cap. 26.

Huic

Huic addere possumus lucernam adipe leporino plenam, quæ in cætu mulierum ardens constringit omnes, vt, nudato corpore, saltent, donec lumen extinguatur. Pariter si lucernarum ellychnia atramento sepiæ, & modico æruginis æris insuccata ardeant, homines circumstantes partim nigri, partim ærei videbuntur. Apud Massagetas crescunt arbores, teste Homero, quarum fructus in flammam proiecti, proximiores igni reddunt stolidos, qui confestim à sedibus resilientes in choreas, & saltationes incumbunt. Cum igitur rerum naturalium peritissimi sint Dæmones, nulli dubium est, quòd multas huius generis metamorphoses ostendere possunt.

Tandem metamorphoses supra ordinem naturæ patratæ sunt ponderandę. O missa igitur Regis Nabucdonosoris transmutatione, quæ in sacris paginis apud Danielem legitur, se se offert illa Tetidatis Armeniorum Regis, qui Piplimem, & Gaianam virgines nefandis insectans modis, vt earum pudicitiam læderet, & demum martyrio affecit, paulò post, Deo permittente, in Porcum transformatus est. Item in finibus Britanniæ regnabat quidam tyrannus nomine Ceretius, qui ad reuocandam à diuina lege Christi fidelium mentem omni genere pręstigiorum, versutiarum, & tandem vltimo supplicio vtebatur. Quamobrem Sanctus Patritius, audita Tyranni crudelitate (Eusebio Iesuita authore) illum epistolis monitorijs ad frugalē vitam, & ad viam salutis reuocare conabatur. At ille, spreto omni admonitionum genere, cruentas Christicolarum cædes quotidie magis atq; magis dilatabat: vnde Sanctus Patritius ad Deum sic orasse fertur. Domine Deus sicuti vis, & potes, hominem hunc vulpinum, omniq; scelerum genere inquinatum, & monstrosum, modo etiam monstroso à facie terræ eijcias: tunc Deus Clementissimus vocem serui exaudiens, tyrannum in foro stantem multitudine suorum stipatum in vulpem transformauit, quæ confestim ab hominum conspectu fugiens, nunquam amplius comparuit.

Cap. 4. — Lib. 2. hist. de mirac. nat.

MIRABILIA HVMANAE NATVRAE.

INFINITA ferè dictu, & auditu mirabilia circa humanum corpus hoc in loco essent recensenda; sed potiora tantùm in gratiam lectoris meditabimur. Primùm capilli se se offerunt considerandi, qui in aliquibus vnica nocte canuerunt. Etenim, authore Schenchio, fuit iuuenis nobilis in aula Cæsaris versans, qui virginis, quam deperibat, pudicitiam expugnauit; cum tamen ibi hoc supplitio capitali esset vetitum. Quocirca in carcerem ductus postridie plectendus capite, ea nocte, concepta mortis formidine, ita immutatus est, vt sequenti die coram Tribunali constitutus à nemine eorum, quibus cum familiariter versabatur, neq; etiam ab ipso Cæsare dignosceretur. Color ex florido erat luridus, facies cadauerosa, barba illuuie deformata, & totum deniq; caput canitie tectum: idcirco Cæsar illum intuens suppositiitium esse suspicatus est; immò explorare iussit an illa canities esset adulterina, & barba aliquo liquore oblinita: & cum nullam esse imposturam animaduertisset, horrido iuuenis aspectu obstupefactus de vindicta in miserationem animum deflexit. Verùm magis admirari debemus pusiones, qui cani nascuntur, & progressu ætatis nigrescunt. Constat enim ex Solino, populos Albanos ita cognominatos, quia albis capillis nascūtur. Ratio autem naturalis esse potest, quoniam crines in vitæ primordio phlegmate nutriantur, quod tractu temporis in sanguinem vertitur: propterea capillus primùm albus, dum sanguine postea nutritur pedetentim nigrescit. Vicissim tradit Rhasis se nouisse quemdam, qui hausta calchanti drachma, vnica nocte, omnes capillos albos amisit: hoc remedii genus omni quaq; non est probandum, cum Galenus calchanthi vsum in medicaminibus internis improbauerit.

Lib. 1. obser obser. 1. — In polyhist. cap. 19. — In Obser.

Præterea ex Dodoneo habemus Monastriam graui onustam ætate, quæ post casum

ea sum crinium alborum, capillos nigros emisit, rugas faciei deposuit, & mammæ denuò ita tumefactæ sunt, vt honestam hanc mulierem huius nouitatis puderet. Fuerūt etiam homines ex Cardano, qui capillos, capite immoto, ad frontem traducebant, denuoq; reducebant: cum tamen notum sit tali virtute capillos non pollere, nisi id in robur, & laxitatem cutis referatur.

Insuper non defuerunt mulieres barba admirabiles: cum teste Vuolfio, in Gynecio Alberti Bauariæ Ducis mulier barba nigra, & promissa insignis versaretur, & in Museo Illustrissimi Senatus Bononiensis conspicitur icon mulieris Germanę, quæ olim Bononia transiens barbam duos palmos longam gestabat. *Li. 8. de variet. c. 43.*

E Si ad oculos animū dirigamus, adhuc multa admiratione digna inueniemus. Nam Plinius memorans nonnullos insigni oculorum acie refertos, in arenam ducit quemdam Lynceum, qui in bello punico, à Promontorio Siciliæ Lylibeo classem à portu Carthaginensi exeuntem videbat: immò in hoc interuallo centum, & vigintiquinq; mille passuum, numerum omnium nauium recensebat. Item Callicratis acutissimam admiratur visionem, qui formicas ex ebore ita tenues fabricabat, vt cæteris partes earum essent inconspicuæ. Pariter, ex Plinio, habemus nonnullos in Illyria habitasse, qui ira perciti diutius aliquem intuentes fascinabant. Idem præstare dicuntur mulieres in Scythia Bythiæ nuncupatæ, quæ duplici oculorum pupilla sunt refertæ: immò apud Solinum omnes duplicem pupillam habentes veneno non carere perhibentur. Item scribit Cornelius Gemma se quemdam nouisse, qui noctu, externo lumine non adhibito, litteras legebat. Immò Suetonius in Vita Tiberij Cæsaris author est, ipsum noctu absq; lumine cuncta clarè prospexisse. Posteaquam de visione fit sermo non sunt omittendæ admirabiles quorumdam proprietates; nam Scaliger meminit cuiusdam sibi noti, qui ad simplicem Crescionis, siuè sysimbrij aquatici aspectum tali horrore corripiebatur, vt illicò inde fugere cogeretur. Et Marcellus Donatus nouit Mantuæ virum nobilem Hippolytum Lanzonum Hericij terrestris aspectum adeò formidantem, vt, ipso viso, syncope statim corriperetur. De his postea qui feles, & mures perhorrescunt, suo loco explicatum est. Abenzoar quoq; de se ipso scriptum reliquit, se vulnus etiam simplex aspicientem animi deliquium incurisse, sed hæc proprietas in alijs quamplurimis etiam obseruatur. *Lib. 7. ca. 2.* *Lib. 1. Cosmocrit. c. 7.* F *Exerc. 274.* *In lib. de med. hist. c. 4.*

De cæcitate legimus, quòd Diodorus Stoicus luminibus cassus Geometriā docebat, præcipiens discipulis, vbi, vnde, & quò linea quælibet esset ducenda. Dydimus quoq, Alexandrinus Præsul Cæsariensis ab ineunte pueritia cæcus Dialecticam, & Geometriam didicit, necnon Commentaria in Psalmos, authore Volaterrano, scripta reliquit. Nostra ætate, nimirum quatuor ab hinc annis, Ioannes Gambasius Volaterranus insignis statuarius Florentia Romam profectus est. Hic circa annum ætatis vigesimum, vtroq; captus est oculo: quocirca per decennium in hac arte nihil erat operatus, sed deinceps subijt eum cogitatio ingenij, denuò artis statuarię vires experiendi, & contrectata diligēter manibus statua marmorea, quæ Cosmum primum Hetruriæ Magnum Ducem referebat, aliam ex argilla adeò similem expressit, vt omnes rei nouitate stupidos reddiderit. Quare iussu Ferdinandi Magni Ducis Hetruriæ, Romam petijt, & expressam Vrbani Octaui Pontificis Maximi ex argilla effigiem quam simillimam eidem obtulit, deinde multas etiam nonnullorum formas effinxit. Hodie Lanius cæcus Bononiæ versatur, qui solo tactu belluas mactandas quanti sint ponderis æstimat, libellas stateræ numerat, monetas noscit, equitat, & alia multa ad munus Lanii attinentia fæliciter obit. Postremo Dodoneus meminit senis nonagenarii cæcutientis, qui, vulnere supra frontem accepto, tantum abfuit vt perierit, vt potius sanato vulnere, cum omnium admiratione visionem recuperauerit. Memoriæ etiam proditum est Vespasianum Imperatorem cæco homini visum restituisse, saliua oculorum membranis inspersa, quod vt à Principe victore cæcus exoraret, per quietem à Serapi fuerat admonitus. Verùm veluti hoc est dubium, illud sanè est certissimum, & omnibus notum Reges Galliæ, & Angliæ sola saliua strumis cruce signatis, laborantes ab hoc morbo liberare; siquidem Polydorus Virgilius Edoardi Regis Angliæ id præstantis meminit. G *Statuarius cæcus.* H *In obser.* *Lib. 8. hist. Angl.*

Quod de acutie visus explicatum est admirandum, de subtilitate etiam auditus est intelligendum; siquidem ex Plinio, prælium quo Sybaris deleta est, ipso die

auditum

auditum fuit Olympiæ, quo peractum, per interualla maris, & terræ longissima; veluti etiam Orosius recitat, quando de bello Xersis verba facit.

Lib.5.morb. pop. Demum quoad auditum Hippocrates meminit cuiusdam Aicanoris, qui timore soni tibiæ noctu ad conuiuia inuitatus non progrediebatur, interdiu verò tali sono nihil commouebatur. Scaliger quoq; admirandam, & iocosam proprietatem cuiusdam memorat, qui audito phormingis, seu citharæ sono, illicò vrinam reddere cogebatur. Exerc. 344.

Tō: 2. offic. Iam promulganda sunt admirabilia ad linguam,& dentes attinentia. Atys Crœsi filius, vt refert Textor, adhuc semestris animaduertens paterno iugulo gladium imminere, in cunabulis locutus est. Similiter, ex eodem authore, Eyles Athleta Samius, cum sortitionem inter socios non bona fieri fide obseruasset, magnam concipiens iram locutus est, cum antea semper mutus fuisset. Vice versa, ex eodem Textore, vxor Nausimenis atheniensis filios, in incestu deprehendens, horrore nefandi sceleris attonita vocem amisit. Tandem Plinius linguæ quorumdam hominum inesse venenum protulit: idcirco scripsit Isidorus in Africa versari quasdam familias, quarũ verbis probata intereant, arbores arescant, & infantes pereant. Nostro etiam seculo, quidam miles per Cataloniam vagabatur, qui laudum præconio, aliquid persequens, pænitùs exterminabat. Circa dentes, obseruantur nonnulli cum dentibus nati, & alij, qui loco dentium os continuum habuerunt, vt quidam filius Prusiæ Regis Bithynorum. At Timarchus Mestoris Cyprij filius gemino dentium ordine vtrinq; munitus fuit; veluti etiam Direpsima Mithridatis filia. Cum Ion Chius, apud Cælium, triplicem ordinem dentium Herculi attribuat; neq; hoc admirãdum est, quoniã Columbus nostri æui anatomicus celeberrimus meminit pueri triplicem dentium ordinem gerentis. A Lib.7.cap.2 B In lib. Anat cap. 10.

Centur. 2. curat. 36. In l. de med. hist. cap. 4. Circa olfactum admiratione detinemur: cum Amatus Lusitanus scriptis mandauerit sua ætate vixisse monachum ex ordine Prædicatorum nobilem Venetum ex Barbarigorum familia, qui odore rosæ in animi deliquium incidebat. Immò Venerius olim Venetorum Dux odore rosæ ferè exanimabatur. Marcellus Donatus nouit strenuum militem, qui rutæ odorem nullo modo perferre poterat, sed statim fugæ se committebat. Fuerunt etiam nonnulli, qui solo medicamenti olfactu magis purgati sunt, quàm si medicamen hausissent. Tandem ad olfactum referenda sunt eorum excrementa non iniucundum odorem spirantia: nam Quintus Curtius de Gestis Alexandri Magni historiam conscribens tradit ex sudore Alexandri Magni suauissimum odorem dimanasse. C

Circa gustum nonnulla sunt attingenda: nam Lusitanus scribit fuisse nonnullos, qui ab esu piscium maxime abhorrebant, quibus si caro piscium alijs cibarijs admixta oblata fuisset, statim animi angustias cum vomitu, & alui deiectione incurrebant. Brasauolus nouit Iuliam Taraconensem Federici Regis Neapolitani filiam natu minorem, quæ carnes gustare non poterat, & si incautè illas libasset, vehementi syncope detinebatur. Conciliator Aponensis, referente Mattheo Gradẽsi, lac ita abominabatur, vt neq; illud edentes sine nausea intueri posset. Item Marcellus Donatus nouit Mantuæ nobilem virum, qui illud Ouatartici genus scilicet edulium paratum ex ouis sturionis vulgo cauiaro nuncupatum non modo libare, sed nec etiam intueri posset. Quemadmodum de alio ouatartico vulgo Botarga nuncupato in alijs accidisse obseruauit. Id quod hactenus de esculentis diximus, de potulentis etiam asserendum esse putamus: siquidem Pontanus scribit suis temporibus fuisse quemdam, qui toto vitæ cursu à vino abstinuit: immo imperante Ladislao Neapolitano Rege, cum primoribus labiis vinum libasset, maxima noxa affectus est. Vicissim Andron, Argiuus nunquam ferè siti vexatus fuit: quandoquidem per aridam iter faciens Lybiam potionis nunquam indiguit. D In lib. de reb. calest.

Lib.7.cap.2 Admirabilia quoq; aliarum partium silentio non sunt inuoluenda. Nam Plinius ex Crate Pergameno, adhuc in Hellesponto quosdam homines Ophiogenos nuncupatos versari prodidit, qui, solo tactu, Serpentum ictus sanabant; veluti in Historia Serpentum fuit explicatum. Immo, ex eodem Plinio, pollex dextri pedis Pyrrhi Epirotarum Regis, solo tactu lienosos liberabat: quare cum eius cadauer in rogo cremaretur, cæteris partibus combustis, solus ille digitus incombustus remansit.

Item

Item Inuictissimus quicumq; Galliarum Rex, solo manuum tactu ægritudinem gutturis, nempe strumas attenuat, atq; sanat; vt paulo ante fuit explicatum.

Memorat Schenchius honestum quemdam ciuem Vratislauiensem, ex cuius vena secta non solum sanguis, sed etiam manauit lac, quod pridie assumpserat. Item ex Dodoneo, Syrus quidam, coniuge defuncta, infantem filium sic aluisse perhibetur; illum proprijs vberibus sæpè admouebat. & lacte, propter continuum suctum, inde manante nutritus est. Neq; hoc in doctrina Aristotelis videbitur mirabile, cum is lac assiduo suctu in mammas difluere posse tradiderit. Verùm magis admirari debemus ossa absq; medulla; nam Lycdamnus Syracusanus, ex Solino, vir fortissimus non solum caruit medulla ossium, immo neq; sitiuit, neq, vnquam sudorem emisit, & primus in certamine olympico Pancratij præmium reportauit. Tandem de cute Habitantium Britãniam minorem admirandum narratur: cum infantes quadam nobilitatis nota insigniti nascantur, nonnihil albedinis in partibus posticis habentes; quare hoc signo carentes ex adulterio nati esse creduntur. *Lib.3.obser. 63.*

E

Solinus inter mirabilia naturæ humanæ, risum infantis ante diem quadragesimum recenset. Sed Zoroastes ea hora risit, qua natus est; cum Crassus Zoroastis auus nũquam risisse visus sit, qui postea in bello Parthico fuit extinctus. Itaq; ad mentem Solini, risus præcox pro fælici omine fuit habitus; cũ Zoroastes bonarũ artium fuerit peritissimus. quemadmodum vice versa tardus, vel nullus risus ad malum omen refertur. Veluti igitur vixerunt homines, qui nunquam riserunt, vt Anaxagoras, Clazomenius, Cato, & M Crassus, sic etiam fuerunt, qui nunquam ructarunt, vt Pōponius Poeta, & qui nunquam spuerunt, vt Antonia Drusi; & tandem qui risum nunquam cohibere potuerunt vt Zenophantus. *Risus admirandus.*

F

De ingenio, & memoria hominum quidam prædicant admiranda. In primis multæ mulieres in Musarum studijs exercitatæ fuerunt memorabiles, vt Aspasia, Sappho, Elpis Boethij vxor, Cornelia Graccorum mater, quæ testimonio Ciceronis, epistolas eruditissimas, & oratoria scaturigine respersas scripserunt. Sed, his omissis, ad memoriam memorandam accedemus: nam Petrarcha in historia rerum memorandarum, meminit Clementis Sexti Pontificis Maximi, qui quicquid vel semel legerit, obliuisci, etiamsi vellet, non potuerit, & talem memoriam à magno capitis ictu est adeptus, antequam summæ dignitatis culmen attingeret: siquidem contingere aliquando potest, vt ex ictu capitis, sanguine manante, memoria reddita sit præstantior, & illustrior. Habemus etiam ex Eusebio Cæsariensi mirabilem memoriam Valentis Aeliæ ciuitatis Diaconi, qui cuncta Dei verba scripta callebat. Idem traditur de Ioanne Palestino cæco, qui de sacris Biblijs interrogatus, statim omnia tanquam ex quodam litterarum penu proferebat. Vixit etiam puer, referente Maiolo, Anno Domini vigesimo octauo supra millesimum, & centesimum in vrbe Suessoniensi, qui omnem veteris testamenti historiam rithmicè referebat, & augetur admiratio, quoniam erat pecudum custos; sed hoc non aliunde, nisi infusa diuinitus Beatæ Mariæ semper Virginis gratia, didicisse asseuerabat. Præterea ex Plinio, Cyrus nomina omnium sui exercitus recensebat. Rex Mithridates viginti duabus Nationibus imperans totidem linguis iurà dicebat, & singulas sine interprete intelligebat. Seneca, & ipse in principio declamationum tanta memoria pollere testabatur, vt ducentos versus recitatos, mente retineret, & ordine retrogrado proferret, immò duo etiam milia nomina eo, quo prolata erant, ordine, repeteret. Nouimus, & nos iuuenem ingenij dotibus illustrem, qui centum theses publicè disputandas proposuerat, & centum argumenta ad theses expugnandas prolata ad vnguem ordine retrogrado replicabat. Itaq; memoria pars est animi valdè delicata, & fragilis, quam senectus facile depopulatur: item hæc propter casum, ictum, vel grauem morbum amittitur. Narrat enim Plinius fuisse quemdam, qui læso capite ab ictu lapidis, omnium litterarum oblitus est, similiter alium, qui ab alto delapsus tecto, parentes & omnes consanguineos obliuioni mandauit; & deniq: alium, cuius ægritudo grauis memoriam proprii nominis aboleuit. *Lib.8. hist. cap.21.* *In Colloq.* *Memoria mirabilis.*

G

H

Cæterùm contemplantibus faustum hominis euentum primò occurrit Telephus Herculis filius, iussu aui, in syluis expositus, & à Cerua nutritus. Deinde Semiramis fæmina illustris, quæ infans penè prius periclitata est, quàm in lucem edita, quo-

quoniam iacuit infans iuxta Syriæ ſtagnum defectu alimēti mox interitura, niſi aues ei alimoniam miniſtraſſent; hinc à paſtoribus Regis ſublata, & alta, tandem adulta Regi maritata, quæ regnum non modò obtinuit, ſed etiam auxit. Pyrrhus Aeacide filius regia domo excidit, & prementibus à tergo hoſtium telis ægrè ſeruatus, ſed Glauciæ commendatus, tandem adultus in regnum fuit reſtitutus. Cyrus ſtatim atq; in lucem prodijt Feris expoſitus caſu magis, quam conſilio matris nutritus, & ſeruatus eſt. Romulus tandem, & Remus in Tyberi periclitantes à flumine ad ripam depoſiti proculdubio perituri, niſi vagitu lupam non rapientem, ſed nutrientem attraxiſſent.

Dies Natal. fauſtus. Addere poſſumus diem natalem quorumdam fauſtum, & memorabilem, ſit igitur exemplum Caroli Quinti inſtar omnium, qui vigeſima quarta die Februarij natus, eadem die Galliarum Regem ſuperatum, penes Ticinum, captiuum duxit, & deniq; eadem die à Clemente Septimo Pontifice Maximo Bononiæ diadema auguſtale ſuſcepit. Viciſſim Antipater Sydonius diem natalem ſemper infauſtum habuit, quia febre anniuerſaria eadem die laborauit, qua tandem eadem die natali conſumptus eſt. A

Inſuper robur virium admirationem immenſam nobis affert: ſiquidem Dauid puer corporis robore, & animi magnitudine longè alijs præſtabat, dum, ex ſacris paginis, curſu Leonem, & Vrſum anteuertebat. *Lib. 1. Reg.* Apud Plinium facta fortia Milonis leguntur, qui currendo bouem baiulabat, & pugno ipſum interficiebat. Tritanus gladiator hominem armatum ſolo digito ſuperabat, & ſuperatum digito ad caſtra ſui Imperatoris deferebat. B Ruſticus etiam Alemanus quæcumq; grauia onera attollebat, & tale robur ex panis eſu in margine cuiuſdã fontis inuenti ſe adeptum eſse prædicabat. Cleomenes Aſtypaleus magnitudinis enormis multa facinora vi potius corporis, quam animi præſtitiſse traditur. Is tandem ingreſsus ludum litterarium, & fracta columna domicilium ſuſtinente, cōfeſtim ingentem puerorum numerum oppreſſit: qua de re ad extremum requiſitus ſupplitium, ſepulcrum intrauit, & operculum ſuperimpoſitum, contra vim reuellentium aliquandiù tenuit, ſed tandem, illo fracto, nuſquam apparuit. Item narrat Maiolus ſe vidiſse hominem Aſiaticum coram Marchione Piſcariæ, arreptam pilam marmoreā ambitus trium pedum in altum proijcere, & ſæpiſſimè ex alto relabentem vlnis recipere, deinde celerrimo iactu illam tanquam pilam luſoriam ante, & retro excipere. *Robur viriū admirandū.*

Prædicatur etiam admiranda fortitudo Rodamantis Mantuani ex Gonzaga gente, qui ferreos equorum compedes manibus torquebat, & funem craſſitie brachij torquens, & retorquens diſcindebat. C Deniq; Olaus Magnus homines Suetiæ, & Gothiæ maſcula virtute conſpicuos admiratur, qui equum, aut bouem attollentes ferunt, & pondus librarum mille ad multa milliaria baiulant. Demum Vberti de Cruce Mediolanenſis fortia facta in hiſtoriis celebrantur: hic enim Anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo, equum currentem immobilem reddebat, & iumentum tritico onuſtum humeris ferebat. De robore Herculis multa à Poetis tradita tanquam fabuloſa omittimus, & conſultò etiam Sanſonis fortitudinem in capillitio conſiſtentem ſilentio inuoluimus, cum hæc ex ſacris paginis ſit notiſſima.

Inter viros vtraq; fortitudine præſtantes collocandi ſunt illi, qui cruciatus, tranquillo animo, ſuſtinuerunt, veluti Leæna meretrix, quæ torta Harmodium, & Ariſtogitontem tyrannicidas non indicauit. D Aequo etiam animo Anaxarchus cruciamenta tulit, qui tortus linguam ſibi amputauit, ne reuelaret illos, qui de tyrannicidio pertractarunt.

Lib. Iudic. cap. 13. 14. 15. Iam ad ſimilitudines vultus admirabiles properandum eſt; cum aliquando: ſpecies facierum humanarum tam ſimiles inueniantur, vt ab inuicem intuitu diſtingui nequeant. Narrat enim Solinus Anthioco Regi Syriæ Artemonem quemdã plebeium ita fuiſſe ſimilem, vt Laodice Regis vxor, huius aſpectu, maritum defunctum tandiu diſſimulauerit, donec iuxta voluntatem Rex alter electus fuerit. *Lib. 21. ca 8* Viues D. Auguſtini Scholiaſtes tradit filios gemellos natos fuiſse Mechliniæ, vultu, & geſtis adeò ſimiles, vt in his dignoſcendis, non ſolum extranei, ſed etiam ipſi parentes alterum pro altero vocantes errarent. *In Lib. de Anim. cap. 5* His fortè non diſſimiles fuerunt gemelli, quos in Germania Albertus Magnus ſe vidiſse promulgat, tantæ conformationis,

vt

vt nullo modo ab inuicem distinguerentur, immò ijdem gestus, eædem animi affectiones, vox, & loquela eadem admirationem augebant, & præcipuè cum vterq; eamdem incurreret ægritudinem, & eodem tempore liberaretur. Ad rem legitur apud Fulgosium, quòd Mendardus Episcopus Nouiodunensis, & Ghildardus Episcopus Rhothomagensis fratres fuerunt vnico partu nati, eadē die in Episcopali sede locati, eadē die defuncti, simulq; Sanctorum cætui adscripti: propterea de his legitur apud Maiolum hexasticon huius tenoris. *Lib. 1.*

Vna dies peperit, mitras dedit altera, mortem
Altera, & in sanctos lectus vterq; fuit.
E *Felices fratres, quorum communis origo,*
Vita, corona, obitus, gloria, festa dies.
Quin communis erat mens, & cor: dicite sed vos
Corde vno possint corpora bina regi.

Ex altera parte Plinius tot facierum dissimilitudines in natura humana admiratur: cum in tot millibus hominum, duos vultus vnius, & eiusdem conformationis obseruare minimè potuerit; immò huius rei causam non immeritò imaginationi assignat, quæ in generatione hominis valdè operatur; quod in brutis non accidit, cum ratione careant. Itaq. homo libero præditus arbitrio animum valde celerem, & mobilem habet, hinc fieri nequaquam potest, vt duo homines eamdem conformationem sortiantur. *Li. 6. cap. 1. & cap. 12.*

F De agilitate, & leuitate humani corporis admirabilia prædicantur. Nam Maiolus in arenam ducit hominem à Canarijs insulis oriundum, qui vestigio sinistri pedis insistens, per interuallum octo passuum, volentibus cum saxo petere se se exponebat, & modò caput inclinans, modò erigens, nunc totum corpus subtrahēs, nūc crura permutans, venientem ictum agillimè vitabat. Sed Philetus Cous elegiographus, ex Textore, fuit corporis adeò leuis, & tenuis, vt illi necesse fuerit plūbum plantis pedum alligatum gestare, ne aliquo ventorum flatu raperetur. Verùm Plinius memorat multos, qui ob leuitatem, & agilitatem corporis in cursu valuerunt, vt Philippides, qui ab Athenis ad Lacedemonem ducentum, & quadraginta stadia cucurrit. Item fuit alius, qui à meridie ad vesperum septuaginta quinq; millia passuum peregit. Nuperi Authores in historia noui Orbis referunt tabellarios Mexicanos non minori currere celeritate, quàm equi soleant, & fuisse nonnullos, qui leucas G septuaginta quatriduo transuolarunt. Vt omittamus funambulos, qui in dies mira corporis agilitate multa admiratione digna præstant. His addantur, qui in aquis fuerunt agillimi: etenim Pontanus, & Alexander ab Alexandro tradunt sua ætate fuisse hominem Cataniæ vrbis Siciliæ piscem Calanum nuncupatum, qui toto ferè vitæ suæ curriculo in aquis degebat, & magna etiam in mari vigente tempestate nullo periculo fluctus tranabat; alterum eiusdem naturæ memorat Petrus Messia piscem Nicolam vocatum, qui nisi in aquis degisset interitum timebat. *In Colloq.* *Pri. par. syl. var. lect. c. 21.*

Circa inediam, & esum, mirabilia quoq; narrantur. Pontanus scribit fuisse hominem, qui nullo vnquam tempore vinum, aut aquam bibit. Scimus quidē ex Strabone Aethiopes nunquam cruciari siti, quotiescumq; loto herba vtantur. Memorāt quemdam Venetijs versantem, qui continuis sex diebus supra quadraginta ieiunus H fuit, sed temperatura corporis admodum frigida erat præditus. Philinus quidam ad mentem Textoris, dum vixit, nullo cibo, & potu, sed solo lacte vsus est: quemadmodum alij solam vrinam adhibuerunt. Quandoquidem Anno Domini quinquagesimo secundo supra sesquimillesimum, referente Schenchio, Franciscus Pelusius Lugdunensis sexagenarius dum puteum altum ad quadraginta pedes foderet, terra desuper irruente ad profunditatem triginta quinq; pedū, fossor viuus oppressus est, ibiq; septem dies, & noctes absq; cibo vixit, solo propriæ vrinæ potu stomachum recreans, tandem refossa terra, vt tumularetur, viuus repertus est. Testatur quidem Plinius homines spatio vndecim dierum, inediam pati posse, quamuis homo diuina ope fultus diuturnum ieiunium seruare valeat. Tandem notandum est, veluti vixerunt nonnulli, qui inediam tulerunt, pariter fuerunt, qui res minime ediles vorarūt. Nouimus hic Bononiæ, anno Domini millesimo sexcētesimo vigesimo sexto, quemdam baiulum, qui volens, vel mercede incitatus, vrceos, vitra, clauos, coria, ligna, *Lib. 2. de reb. celest.* *Lib. 3. obser. 41.* *Lib. 11. cap. 54.*

anguillas, aues implumes, & mures viuos deuorabat, & abſq; vitæ diſcrimine, omnia per anum egerebat.

De affectibus humanis res admiratione dignæ notandæ eſſent, ſed, breuitatis ſtudio, nonnullæ, & potiores exarabuntur. In muliere Senonenſi fætum perfectè formatum obſeruauit Schenchius, quem ſpatio viginti octo annorum in vtero geſtatum in duritiem lapideam conuerſum, & poſt obitum matris exemptũ multi conſpexerunt. Pariter anno Domini nonageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, in muliere trigeſimum quintum annum agente vterus totus lapideus ponderis ſeptem librarum viſus eſt, vnà cum veſica lapidea, & peritoneo duriſſimo. Ex eodem Schenchio intelleximus fuiſſe mulierem, quæ ſpatio annorum treſdecim, ſceleton fætus mortui ab omnibus tactu perceptum in vtero geſtauit. A

Lib. 4. obſer 185. Immò ex eodem Authore mulier fuit in caſtro Pomponij, anno quadrageſimo ſupra ſeſquimilleſimum, quæ ſceleton fætus mortui vtero gerens denuò concepit, & accedentibus doloribus, & vitæ periculo, per ſectionem ſceleto exempto, & vtero conſolidato, conceptus viuus in lucem prodijt, illæſa fertilitate, nam quater poſt hanc curationem peperit. Puella nata eſt, referente Fernelio, vinculis articulorum adeo laxis, vt quocumq; artus facilè verteret. Sed maiorem affert admirationem, quod recitat Hollerius de muliere quadam Lutetiana, cuius corpus molle flexibile, & abſq; ſolidis oſſibus erat. Totum oppoſitum tradit Columbus de quodam homine in Xenodochio incurabilium Romæ obſeruato, qui nullam partem, præter linguam, oculos, abdomen, & thoracem, mouebat, quia eius ſceleton à capite vſq; ad pedes vnicum os referebat. B

L. 2. de Abd. rerum cauſ. cap. 9.

In lib. Anat

Lib. 3. obſer. 312. Circa vrinæ affectiones, multi vermes per vrinam fuiſſe redditos memorant, ſed rarum eſt, quod Argenterius de Dracone alato, quem per vias lotij exeuntem obſeruauit. Auget admirationem Schenchius, qui viuum ſcorpionem cum vrina eiectum conſpicatus eſt: hinc colligendum eſt in humanis corporibus quãdoq; animantia præter vermes generari; olim enim in Hungaria accidit, vt in multorum hominum aluo ſerpentes naturalibus ſimiles generarentur; hac de re multa hominum millia perierunt. Libet hoc in loco icones nonnullorum animalium exhibere, quæ ex putredine in humanis corporibus genita fuerunt, partim per vomitum, partim per vterum, & partim per vrinam excluſa.

Lib. 4. de gẽ. Anim. c. 4. Antequam mirabilia humanorum affectuum abſoluamus animaduertendum eſt multos olim natos, & adhuc naſci imperforatos, quos Ariſtoteles vocauit ἀτρήτους, & Sueſſanus in Commentarijs hanc affectionem marmoream appellauit. Verùm quod magis admirandum eſt aliquos hac ægritudine perculſos vixiſſe; nam Schenchius meminit puellæ filiæ hæbrei cuiuſdam Teutonici nuncupati, qui fæces per vuluam excernebat, quam Mercurialis vidiſſe fatetur, rurſus idem Schenchius meminit pueri lapicidæ filij, qui natus imperforatus, ſtercus per lotium trudebat, ſed quoniam Chirurgus quidam audax anum gladio reſerare voluit, ſanguine copiosè fluente interijt, & diſſecto cadauere, rectum inteſtinum in veſicam ſe ſe inſinuare inuenerunt. C

Lib. 1. de morb. puer. cap. 9.

1. Mon-

1. Monstrum serpentinum ab humano vtero exclusum.

2. Vermis serpentiformis vomitione eiectus.

3. Monstrum anguineum ex aluo virginali natum.

4. Illuuies scarabeum imitans per vrinam reddita.

5. Millepedis rudimentum vrina excretum.

Lib.4.de gener.anim. Præterquanquod Albertus Magnus, & Sueſſanus ſe tales homines imperforatos vidiſſe referunt; & Ariſtoteles memorat vaccam fuiſſe Perintioli in Thraciæ oppidi, quæ non ſolum imperforata vixit, verum quoq; quoties anus Chirurgi ope aperiebatur, toties denuò claudebatur. Beſtia autem viuebat ex mente Ariſtotelis, quia natura ſiccas fæces extenuans per veſicam trudebat. Mercurialis quoq; in *Lib.2.cap.4* ſuo opere de excrementis, noſtra ætate quemdam vixiſſe Romæ memorat, qui toto ferè vitæ ſuæ curriculo fæces aluì per os expurgauit. Pariter Schenchius narrat, *Lib.3.obſer. 351.* quòd Conſtantiæ circa annum trigeſimum ſupra ſeſquimilleſimum, quidã Andreas officio Mendicorum Conſul; ſpatio viginti annorum omnia excrementa ſicca euomuit, per aluum nihil reddens, erat interea mediocriter ſanus, & ſuo munere vſq; ad ſenium functus eſt. Similiter Schenchius recenſet puellam annorum viginti, quæ Coloniæ, tertio quoq; die, alui excrementa, per os egerere ſolebat, ſicq; per triennium continuauit clyſteribus, & medicamentis purgantibus incaſſum adhibitis, decumbebat autem perpetuò, quia crura omnino contracta habebat, interim ſatis benè colorata, & admodum ingenioſa erat. Præterea idem Author aliorum huius generis meminit obſeruatione ſexageſima octaua libri tertij ad quam Lectorem relegamus. A

His addamus, iuxta ſententiam Textoris, homines Locris, & Crodonæ nũquam peſtilentia vexatos fuiſſe.

Circa hominum connubia, infinita ſtupore digna eſſent exaranda, nihilominus in præſentia tantùm obſeuabimus fuiſſe mulierem, quæ duo, & viginti coniugia experta eſt: quemadmodum viciſſim ætate Damaſci Pontificis Maximi, vixit homo, qui non iterum, atq; tertiò denupſit, ſed viginti vxorum defunctarum vir fuit. Quo circa nemo poſthac Martialem irridebit, qui de ſeptem vxoribus Phaleri cecinit hunc in modum. B

To. 2. offic. Lib.7.c.52.

Septima iam Phaleros tibi conditur vxor in agro,
Plus nulli, Phaleros, quàm tibi reddit ager.

Poſtremò inter mirabilia collocandi ſunt illi homines, qui mortui reuixiſſe feruntur. Etenim Pamphilus Phareus, referente Textore, cæſus in acie decem diebus iacuit, & inde ſublatus, rogoq; impoſitus reuixit. Auiola Conſularis, ex Plinio, in rogo locatus ſpiritũ reſumpſit, ſed cũ violẽtia flammarũ adiuuari nõ potuerit, viuus concrematus eſt. Idem memorat Corfidium, qui ad foueam delatus, ſepelientem domum reportauit; necnon mulierem ſeptem dies exanimem, quæ in vitam redijt. C Apud eumdem authorem fit mentio cuiuſdam, qui in Sicilia, iuſſu Pompei, decollatus, cum per integrum diem in litore iacuiſſet, vitam iterauit, & poſtquam Pompeio mandata Deorum Inferorum narrauerit, iterum expirauit. Prædictis tãquam coronidem addamus nonnullos homines dolore, alios gaudio, alios amore, atq; metu perijſſe. Quandoquidem Plinius meminit viri, qui, ſibi denegato conſulatu, dolore vitam terminauit. Chilon Philoſophus, audita filij victoria apud Olympiam, præ gaudio expirauit.

Item Dionyſius tyrannus, & Sophocles ambo, audito tragicæ victoriæ nuncio, lætitia diffuſis ſpiritibus, exanimati ſunt. Similiter quædam mulier, cum filium, in bello Canenſi, lethali vulnere perculſum intellexiſſet, multò poſt illum intuens incolumem, gaudio ingenti acta animam emiſit. Pyramum poſtea, & Thyſbem ſummus amor ad mortem impulit. Sed rectius miles quidam peregrinus, cum loca D omnia, in quibus Chriſtus fuerat verſatus, ſumma pietate viſitaſſet, tandem ad montem Oliueti perueniens, cum Chriſtum amplius ſequi nequiret, ſummo amore, & ingenti perfuſus gaudio interijt: diſſecto autem cadauere tria hæc verba in corde erant exarata. AMOR MEVS IESVS. De metu quid dicamus in præſentia non ſuppetit.

HI-

HISTORICA.

VLTA ad humanum genus spectantia, quæ magnam admirationem non patiuntur, ad Rubricam Historicorum referenda esse duximus. Primitùs nonnulla visum respicentia exarabimus. Democritus, authore Tertuliano, cum mulieres absq; concupiscentia conspicari non
E posset, semetipsum excæcauit. Stesichorus Poeta, ex Polliciano, cum Helenæ opprobriū carminibus diuulgasset, excæcatus est; sed vbi palinodiam cecinit, visionem recuperasse perhibetur. Nemini dubium est Homerum Poetam fuisse cæcum, ita vocatum, vt nonnulli autumant, quia ad iter faciendum humeris alienis indigeret: sed cæcitatem vnde contraxerit, non satis constat. Alij fuerunt huius opinionis, cæcitatem Homeri ex morbo chronico fuisse productam, alij ex senectute. Ouidius tamen in Ibin retulit Homerum aculeis apum in cæcitatem incidisse. Belissarius quoq; teste Procopio, Præfectus copiarum Iustiniani Imperatoris, deletis Vandalis, acto de Persis triumpho, & Italia à Barbaris non semel liberata, ob fælices euentus, in suspitionem Imperatoris venit; ideoq; fuit excæcatus; Tugurium igitur in publica via sibi strauit, vbi victum à prætereuntibus his verbis mendicabat: viator da obulum Belissario, quem virtus extulit, & inuidia excæcauit. *Poeta cæci qui.*

F De varijs affectibus hominum multa in historijs leguntur: etenim Plinius scribit Ptolemeum Philadelphum Aegypti Regem vomica laborasse, sed pectore vulnerato (cum in acie mortem inquireret) medicinam inuenit; namq; sanie abstersa, & euacuata, liberatus est. Item Seruius Clodius Eques Romanus aliquando podagra laborauit, cuius dolore non mediocri vexatus veneno pedes illiniuit, & referente Suetonio, protinus sensu illarum partium priuatus est. Accon vetula, vt prodidit Cælius, quadam veluti dementia capta, apud speculum, cum propria imagine, tanquam cum viua muliere confabulabatur. In fatuitatem non minorem incidit Claudius Princeps, qui Domitium Hermen adoptauit, cum, teste Sabellico, Britanicum legitimo matrimonio natum haberet. His addenda est stultitia Cippij, qui stertere, & dormire simulabat; vt eius vxor facilius mæcharetur: hinc natum esse videtur
G illud adagium apud Ciceronem. *Non omnibus dormio.* Et sexcenta huius generis afferri possent, quæ, breuitati studentes omittimus. Sed posteaquam in somnum incidimus, de hoc nonnulla pariter, & de vigilia monumentis digna recensebimus. Meminit Plinius cuiusdam pusionis, qui itinere fessus, quamdam ingressus speluncam, ibi per spatium septem, & quinquaginta annorum dormiuit, & tandem expergefactus, mutatam rerum faciem admiratus est. Vicissim C. Mecænas postremum vitę triennium absq; vllo somno transegit: neq; mirum est; cum referant Nizolium illum ciceronianum decennium insomne traxisse; & post grauem morbum conualescentem, pristinum somnum recuperasse. *Fatuitatis genus.* *Lib. 7. c. 52.*

De parricidiis, fratricidiis, & aliis mortis generibus, non iniucunda auditu referenda essent, verùm nonnulla pauca tantummodo recitabimus. Ozias prophetam
H Amos patrem vecte percussit, quia spreto Hieroboam Regis mandato Verbū Domini prædicauerit. Vlyssem Troia redeuntem Thelogonus filius tanquam ignotum vita priuauit. Nicomedes Prussiam patrem Bythiniæ Regem libidine dominandi stimulatus interfecit. Nero Aggrippinam matrem nimis curiosè facta sua inquirentem variis modis, & potissimum veneno perdere conatus, tandem occidi iussit. Orestes quoq; in vltionem Agamemnonis patris Clytemnestram matrem peremit. Mithridates, referente Cælio, tanta impietate fuit refertus, vt matrem, fratrem, tres filios, & totidem filias necauerit. Ioannes Maria Ioannis Galeatii filius olim Dux Mediolani Catherinam matrem facta sua acerbius obiurgantem in turri conclusam mori coegit. *Parricidia varia.*

Vicissim non defuerunt patres, qui propriis filiis mortem intulerunt. Herodes Rex Iudeæ, teste Macrobio, præter cædem Innocentium, tres etiam ex propriis liberis vitali spiritu priuauit. Hippomenes Athenienfum Princeps filiam in adulte-

rio deprehensam hoc modo puniuit, illam cum equo ferociori concludens neutrorum cibum præbuit: vnde equus fame in rabiem actus puellam deuorauit: hinc ortum est illud prouerbium. *Homo magis impius Hippomene*. Hercules etiam, ad mentem Criniti, epilepsia correptus, & dementatus filios interemit. Manlius Torquatus, vt recitat Liuius, filium securi percussit, quoniam in Samnites contra edictum præliatus esset.

Homo magis impius Hippomene.

Pariter Cassius signifer, ex Plutarcho, Romanis contra Latinos pugnantibus, Crassum Brutum filium necauit, quoniam portas hostibus recludere voluisset. Tandem Diodorus iuxta sententiam Cælij, cum multos suscepisset filios, omnes præter vnum iugulauit, vt ille superuiuens ditior, & potentior euaderet. Præterea si vellemus fratrum, & sororum interemptores recensere, necnon mulieres, quæ maritos, & vicissim viros, qui vxores interemerunt, proculdubio nobis tempus deficeret. A

Iam properandum est ad illos diuulgandos, qui spontaneam sibi necem intulerunt Lactantius Firmianus prima facie recenset Cleanthem Philosophum, qui cognita animarum immortalitate, voluntariam mortem petijt. Menander tradit, referente Textore, Publium Terentium amissis centum, & octo fabulis, quas è græcis latinas reddiderat, se submersisse. Ex eodem authore collegimus, Empedoclem Poetam Siculum, nouo mortis genere immortalitatem affectantem, in ardentes montis Aethnæ cauernas se præcipitasse. Item Labienus Poeta conspicatus libros suos, ob nimiam increpandi libertatem, publico decreto flammis commissos, suis superuiuere monumentis noluit, & iugum spontaneæ mortis subiuit. Hipponax Poeta Iambographus acerbo ferens animo se à Bubalo pictore deformi facie expressum, ad propellendam iniuriam, carminibus tam contumeliosè pictorem prosecutus est, vt eum laqueo vitam terminare coegerit. Hinc dimanauit illud adagium, *Hipponacteum preconium*; quod pro nota infami vsurpatur: hoc prouerbio in epistolis familiaribus Cicero quandoq; vsus est. Similiter Archilochus poeta Parius à Neobole filia Lycambis iam sibi in matrimonium promissa repudiatus, ignominiosis iambis Lycambem ita insectatus est, vt eum cum filia ad furcam impullerit: vnde Horatius de ira huius Poetæ sic cecinit. B

Qui sibi necem intulerunt.

Hipponacteũ preconium.

Archilochum proprio rabies armauit Iambo.

Sardanapalus Rex Asyriorum olim vir tam mollis, & effæminatus, cum res suas profligari, & nullam spem iam superesse intueretur, pyram in Regia struxit, eòq; supellectile delata, flammarum incendio sponte se commisit, hacq; tantum ratione, mortem minime formidans, virum se esse manifestauit. Hoc genus mortis Ouidius memorat in Ibin. C

Sardanapali mors.

Inq; pyram tecum carissima corpora mittas,
Quem finem vitæ Sardanapalus habet.

Themistocles Atheniensis Nicoclis filius inuidia ciuium relegatus, ad Artaxersem confugit, à quo dum aduersus patriam præliari cogeretur, hausto sanguine murino interijt. Item Nero Domitij, & Agrippinæ filius cænosa omnium flagitiorum latrina, cum hostis patriæ à Senatu fuerit iudicatus, ne quid suis meritis dignum pateretur, Vrbem egressus, proprio gladio semetipsum transfixit: hunc interitum sic memorat Ausonius. D

Neronis mors.

Matricida Nero proprij vim pertulit ensis.

Portia Catonis filia, teste Plutarcho, intellecta Bruti mariti morte, ferrum ad mortem sibi inferendam quæsiuit, quo occultato, carbones hausit, sicq; inaudito necis genere, spiritum emisit. Item Cleopatra, Antonio marito defuncto, cum intellexisset se ab Augusto in triumphum viuam seruari, brachium aspidi mordendum porrigens ab hac vita decessit. Sed quid in his diuagamur? dum legimus apud Iosephum Hebreum, quòd Herodes Rex Iudeæ Antipatri filius, post Innocentes trucidatos, & tres proprios filios interremptos, scilicet Alexandrum, Aristobolum, & Antipatrum, ad intercipiendũ sacrum Beatæ semper Virginis partum, scatentibus per vniuersum corpus vermibus, mortem sibimet intulit. Similiter Iudas cum vili pretio Christũ Iudæis venalẽ exposuisset, sceleris ponderans grauitatem, & veniæ desperata, ad laqueum properauit. His succedit Pontius Pilatus patria Lugdunensis,

Herodis mors.

nensis, referente Gregorio Turonensi, qui nefaria in Christum lata sententia, manu propria interitum sibi parauit. *Pilati mors*

Varia obitus genera, quibus viri insignes fuerunt extincti, sunt innumera. Q. Catulus Luctatius Orator, teste Valerio Maximo, qui fuit collega Marij in Consulatu, & vnà de Cymbris triumphum egerat; iussu Marij in domicilio quodam clausus, vapore candentium carbonum extinctus est. Item Zoe Nicostrati martyris vxor à Beato Stephano ad cultum Christi deducta, crinibus suspensa, & fumo suffocata interijt. Felicula virgo, cum nullis pollicitationibus à Christiana Religione reuocari posset, iussu Flacci Comitis, in latrinam præcipitata obijt. Pariter Diuus Bar-
E tholomeus Apostolus Regis Syriæ filius, mandato Astiagis, detracta à toto corporis ambitu pelle, in Cœlum euolauit. Alij insignes viri fuerunt sagittis confossi, decollati, fulmine icti, combusti, fame extincti, veneno profligati, lapidibus obruti, iugulati, & aqua submersi: nam Galeatius Mantuanus, ex Pontano, cum Ticini hybernaret, puella, quam deperibat, per iocum imperante se in flumen deiecit. Tandem homines egregij ab equis cæsi, lapsu equorum mortui, à Serpentibus perempti, ab apris trucidati, à Leonibus dilaniati, à canibus lacerati, & demùm morsu aliarum Ferarum interfecti, in historijs prædictorum animalium memorati sunt, ad quas lectorem relegamus.

MYSTICA DE PARTIBVS HOMINIS.

MODO omnes humani corporis partes nimirum à vertice vsq; ad calcaneum diligenter ponderandæ sunt, quatenus sub illis aliquid arcani latibulatur. Primitùs capilli in sacris Biblijs animæ cogitationes designant: nam quemadmodum capillis totum caput exornatur, similiter anima cogitationibus decoratur: propterea Diuus Gregorius, per capillos supra cerebrum insensibiliter crescentes, curas vitæ præsentis ex- *Capilli.*
G primebat, quæ interdum animæ impedimento esse solent, ne ad diuinas cogitationes se conferat. Ideo Christus in lectione Euangelica capillos capitis nostri numeratos esse pronunciauit; quoniam Deum cordis humani, & cogitationum scrutatorem esse significabat.

Capilli postea mulieris, ex sententia Diui Augustini, denotant superflua, quæ ab hominibus possidentur. Quocirca Monastæ, & alij, qui se se Deo in religiosâ seruitutem dicant, caput abradunt, minima tantum portione capillorum relicta, vt minimam rerum mundanarum curam habere ostendant. Demùm per capillos Dei, D. Augustinus Sanctos Angelos, & omnes iustos interprætatur, de quibus dicitur. *In lib. de contemptu Mundi.* *In lib. de Essent. Diuina.*

Capilli capitis eius quasi lana alba. Vel vt in Apocalypsi, albo capite apparuisse dicitur. Idem Augustinus in epistola ad Galatas, per id, antiquitatem veritatis significat.

H Caput iuxta Goropij sententiam, in prima lingua dicebatur Heet, quæ vox imperiū manifestat: namq; capiti totius corporis dominium destinatur. Aliter in prima lingua Hoet appellabatur; addita littera T. quæ facultatem alligandi possidet: caput enim nos Deo Omnipotenti alligat. Alioquin in prima lingua caput vocabatur etiā Huet, quo vocabulo custodia designatur; cum caput sua prouidentia totū hominem tueatur. Itaq; cum caput tot, & tantis gaudeat prærogatiuis, non est mirandum si Deo attribuatur, vt apud Danielem legitur, vbi essentia diuinitatis designatur, cui omnia subiiciuntur, quapropter in Apocalypsi Seraphin Dei caput velare dicuntur, vt indicentur alta Dei mysteria, quæ ad eius diuinitatem, & potentiam spectant: Psalmographus quoq; caput obumbratum nominauit, quo diuinitas tempore Passionis Christi latens exprimitur. At caput plenum rore, & guttis noctium, vt scribitur in Canticis, amorem Dei humanis criminibus in Ecclesia refrigeratum ostendit. *In Hermath.* *Capitis Mystica.* *Cap. 7.* *Psalm. 139* *Cant. cap. 5.*

Quan-

Genes.c.28. Quando verò legimus in Genesi caput Iacob super lapidẽ positum, christicolarum principatum Christo innitentem intelligere debemus: quemadmodum per caput,& *Cap.9.* caudam apud Isaiam, Christus, qui est principium, & finis, intelligendus est. Item per caput Ioannis Baptistæ amputatum, Christus à Iudæis, & à lege ablatus desi- *Cap.26.27.* gnatur. Caput Christi vngitur apud Mattheum,vt homo discat præclaris operibus Deum sibi deuincire; & quando apud eumdem Euangelistam,sertum spinis contextum capiti Christi imponitur, Deus humanis peccatis, tanquam tot spinis offendi traditur. In Leuitico caput Sacerdotis non radebatur, vt mystica esset doctrina, sapientiam à Sacerdotibus minime separandam esse, vt vitia laicorum reprehen- *Leuit.c.11. & 21.* dere possent. Pariter in eodem libro caput leprosi nudum amissionem galeæ salu- A tis, vel Christum ab anima separatum indicare potest. In Prouerbijs autem, capiti gratiam addi; Glossa ordinaria doctrinam noui testamenti cum spe Regni cœ- *Lib.2. Reg. cap.15.* lestis dari exponit. Tandem caput tectum, in historia Regum, tristitiam diuulgare potest; etenim qui tristes erant, caput operire solebant.

Si mentem ad frontem conuertamus. Habemus in Exodo, laminam aureã Dei *Cap.28.* nomine signatam fronti Sacerdotis imponi solere, quæ internam cordis cogitationem indicat, vel confessionem oris, & operis, qua fideles referti esse debent, vt *Lib.1. Reg. cap.17.* Glossa ordinaria explicat. Legimus etiam in sacris Paginis, quòd frons Goliath percussa fuit, cuius mysticus sensus esse perhibetur, eos percuti,& perire, qui signo crucis haudquaquam muniuntur, quoniam frons mentem designare potest,vt Lauretus in Sylua Allegoriarum astruit.

Lib.14.hierogl. Succedit oculus, qui in prima lingua, referente Goropio, nominabatur Oog,ab B Hog, idest altum: indeq; sensus mysticus est, nos debere esse memores, oculos à summo opifice nobis esse datos, vt superna perpetuò contemplemur. Sed aduertendum est, quod oculi in doctrina mystica, tàm bonum,quàm prauum sensum sortiri possunt. Ratione primi, Deus per oculum intelligitur: nam veluti oculus in minori mundo, nempe in homine, cum regit: pariter Deus in maiori mundo cũcta regit, cuncta videt, & cuncta moderatur, Vel dicamus, sicuti oculus est receptaculum lucis; ita Deus non modò lucis scatebra,sed etiam ipsa lux nuncupatur; iux- *Mystica oculorum.* ta illud Ioannis. *Lux erat in Mundo.*

Immò oculi sponsi in Canticis, piscinæ Chesbon assimilati significant perfectam visionem, & cognitionem rerum omnium,etiam antequam fiant,quæ est in Christo Ecclesiæ capite, in quo capite per sponsum signato, rerum omnium ideæ reperiuntur: idcirco oculi sponsi non iniuria ad aquas piscinæ tanquam ad rationes ideales C comparantur; vocatur enim piscina Chesbon, idest cognitionis; cum ideæ sint rationes excogitatæ rerum producendarum, quæ omnes in Verbo erant, vt Diuus Augustinus interprætatur. Nisi velimus asseuerare, per oculum Dei, gratiam, & fauorem significari. namq; Deus aliquem aspiciens illi suam gratiam protinus impertitur. Alioquin in rebus mundanis,oculus voluptuosos effectus significat;cum homines per oculos amore illaquentur. Quid si præcepta Domini oculis designen- *Psalm.18.* tur? Legitur enim apud Psalmographum. *Præceptum Domini lucidum illuminans oculos.*

Pariter in Apocalypsi.Oculi dicuntur veluti flamma ignis,& Dei præcepta significant. Et quando in Psalmo trigesimo tertio, oculi Domini super Iustos leguntur, D *In Comment. ad Psalmos.* tunc ad mentem Basilij, oculi Domini sunt Angelicæ virtutes, quæ homines tutari perhibentur. Aliter quando legitur in Psalmo decimo sexto: custodi me vt pupillam oculi, tunc pupilla sensus spirituales indicare dicitur.

Deut.c.13. Amplius in mysticis, benignitas, & misericordia ad oculos refertur, ita legitur in Deuteronomio. Parcat ei oculus tuus, & ibi oculus pro misericordia sumitur. Item oculi Domini in Psalmo trigesimo secundo, eius misericordiam,& benignita- *Genes.c.43.* tem ostendunt. Et in Genesi oculus Ioseph Christi benignitatem præsagit:immo in eodem loco; oculos leuans Isaac, Christum respicientem ad salutem humani generis insinuabat. Quandoquidem quando legitur apud Isaiam. Parauit Dominus brachium suum in oculis omnium gentium; tunc id asseritur, quoniam salus per Christum acquirenda omnibus fuit proposita. Oculi etiam in Ecclesia dicuntur esse,

esse, nimirum viri eruditi, & ad percipienda mysteria idonei. Aliter oculi, qui passim leguntur in sacris paginis, vim animæ intelligentem significare solent.

Præter hæc, nomine oculorum, varia etiam manifestantur. Primò præsentia oculis declaratur, dum legitur apud Iob. Nec abstuli mala ab oculis meis: siquidẽ res præsentes in oculis esse dicuntur, & tunc ab oculis auferuntur, quando à præsentia remouentur. Iuxta vulgatum carmen. *Cap.3.*

Qui procul est oculis, procul est à limine cordis.

Quapropter idem significatur ab Isaia quando scripsit. Et oculo ad oculum videbunt, nempe facie ad faciem respicient, qua ratione Beati Deum contemplabuntur. *Isaia c.52.* *Osea ca.13.*
E Viciſſim consolationem ab oculis abscondi, vt habetur apud Oseam. Diuus Hieronymus consolationem non admittendam exponit. Pariter idem D. Hieronymus oculos auertere à Sabathis apud Ezechielem, interprætatur non cogitare requiem Dei, quæ est in notitia scripturarum. Item quando in Deuteronomio, munera excæcant oculos sapientum, tunc per oculos iudicium manifestatur. *Deuter.cap.16.*

In altero intellectu, oculi quandoq; vsurpantur; nam, ex Hieremia, iudicium naturale boni, & mali oculi significant, quos oculos multi habent, sed non vident, dum male operantur: hinc oculus corporis appellatur mens, qua operamur, & oculus simplex rectam intentionem ostendit; & veluti oculus nequam apud Mattheum, prauam intentionem exprimit. Propterea in Numeris, cadere apertis oculis, iuxta sententiam Laureti, nil aliud est, nisi scienter peccare. Vnde apud Psalmographum. Oculi seruorum in manibus Dominorum suorum, exponuntur aliqui ad crimina perpetranda parati, & oculi ancillæ in manibus Dominæ suæ, dicuntur esse, quando anima, voluptuosis obsequijs famulatur: quamuis alij interpretentur oculos seruorum in manibus Dominorum suorum, quando famuli à Dominis fauorem expectãt, & pœnam formidant. *Hierẽ. c.4.* *Matth. c.6.* *Numer.c 24* *Psalm.122* F

Hi igitur erunt oculi eruendi, de quibus Christus in Euangelio verba fecit; neq; oculi carnei intelligendi sunt, quemadmodum nonnulli Hæretici impiè, & ineptè exponunt; hincq; arrepta calumniandi ansa, ad exasperandam Christiani iugi suauitatem, præcepta Christi seuera appellarunt. Verùm isti, ex mente Chrysostomi, Cypriani, & aliorum, valdè stupidi sunt, & mysticum Euangelicæ lectionis sensum penetrare nequeunt: quandoquidem id intelligendum est non de oculis, sed de amicis illis arcendis, & remouendis, quorum consuetudo animæ nostræ perniciem
G affert, vel qui prauo exemplo nos offendunt, vel iniquis adhortationibus à recto salutis tramite nos abducere conantur.

Insuper multi sunt gestus, & affectus oculorum vitia denotantes. Oculis annuere apud Psalmographum, Diuus Augustinus declarat Hypocritam, qui vultu non ostendit, quod in pectore residet. Alibi Saul rectis oculis Dauid non intuebatur; quare per hos oculos, multi insidias manifestant. Item oculi caligantes cæcitatem Iudæorum monstrant. Immo oculi clausi apud Isaiam, Hæbreos Christum non agnoscentes indicabant. Rursus oculi terribiles apud Iob, sæuitiam Iudæorũ erga Christum demonstrabant. Similiter apud eumdem Iob. Oculus videns testimonium reddebat mihi. Lauretus in Sylua Allegoriarum designat populum Hebreum, cui per Prophetas Christus prẹnunciatus fuerat, & præsentia aduentus id testificabatur. Tandem oculi cæci à natiuitate, quibus apud Ioannem Christus lucem restituit, cæcam Hæreticorum mentem significant, quam Christus aduentu suo illustrauit. Demùm oculi quasi hominis in cornu bestiæ, vt legitur apud Danielẽ, Diuus Hieronymus per hæc verba, Antichristum hominem, & non Dæmonem futurum esse asseuerat. Item apud Ezechielem oculus dexter tenebrescens obscurabitur, est scientia illa, quam Antichristus sibi falsò arrogauit. Ad finem quando palpebrę Deo attribuuntur, per has Diuus Hieronymus incomprensibilia Dei Omnipotentis iudicia interpretatur. *Psalm. 34.* *Lib.1.reg. cap.18.* *Isaia c.24.* *Iob.c.16.* *Cap.29.* H *Ioan.cap.9.* *Daniel.c.7.* *Ezechiel cap.11.*

Auris iuxta mentem Goropij, in prima lingua vocabatur Oor, idest origo, cuius mysticus sensus esse potest, nihil nobis audiendum esse, quod ad primam originem non referatur. Itaq; Psalmographus aures Deo assignat, vt nobis insinuet vim Dei, qua sic omnia percipit, vt nihil eum lateat. Et alibi quando scribit aures Domini in preces eorum, tunc Diuus Basilius exponit Angelos preces nostras Deo Omnipotenti *Lib.14.hierogl.* *Psalm.114.* *Psalm.33.*

Psalm. 30. tenti offerrentes. Et tandem quando idem Psalmographus habet. Inclina ad me
L. 15. cal. Hierarch. aurem tuam: hoc exaudire significat. Insuper aures in Angelis Dionysius inquit denotare non modò vim participandi, sed etiam scientiam, qua se diuinitatis participes esse intelligunt.
Matth. c. 10 Aure audire, vt legitur apud Mattheum, indicat doctrinam
Hierē. c. 13 secretam apprehendere. Vel audire in abscondito, vt extat apud Hieremiā. Origenes spiritualem intellectum interpretatur. Rursus auris in sacris paginis clemen-
Luc. cap. 8. tiam designat, interdum etiam intellectum, vt est apud Lucam, vbi legitur. Qui ha-
Isa. c. 33. bet aures audiendi audiat. Auris obturata apud Isaiam, occasionem peccati ablatam esse diuulgat. Pariter auris ab iniquitate reuulsa, iuxta mentem Gregorij, intelle-
Iob cap. 36. ctum cognitionis apertum demonstrat. At aurem reuelare, vt legitur apud Iob, nil A aliud est nisi auditum cordis per ærumnas, & verbera dilatare. Aures apertas ha-
Isa. c. 47. bere, & non audire apud Isaiam. Diuus Hieronymus has aures Iudeis assignat, qui litteram legis callebant, & Christo mysticum sensum exponenti fidem præstare nolebant.

Tandem, per aurem, in doctrina mystica, omnes Theologi obedientiam intelligunt, quam vnusquisq; summo Deo præstare debet, memor Adami, qui, spreta obedientia, Paradiso priuatus fuit. Hanc igitur indicauit Moises, quando sanguine secundi arietis immolati, extremitatem auris dextræ non solum Aaronis, sed etiā eius filiorum liniuit. Quapropter in Psalmo trigesimo nono legitur. Aures perficisti mi-
Cap. 15. hi, alij legunt, perforasti: siquidem in Deuteronomio iuxta legem mosaicam, serui, completo seruitutis tempore, poterant aut libertatem amplecti, aut semetipsos in B Domini potestatem tradere. Hoc si eligebatur, in signum spontaneæ seruitutis, ab hero auris serui subula perforabatur.

Idem intelligendum est de homine Christi fidele sub lege gratiæ aurem Deo offerente, vt illam diuinorum præceptorum capacem efficiat. Præterquamquòd Lyranus aurem perforatam, obsequium, & obedientiam exponit. Prædictis addamus, quod auris dextra in sacris paginis, intentionem supernæ visionis, & auris sinistra intentionem piæ operationis significat.

Nasus quoq; in sacris paginis Deo assignatur, & denotatur inuestigatio, qua Deus
Nariū Mystica. corda hominum odoratur. Ideo legitur quod Noe sacrificante, Dominus Deus odorem suauitatis olfecit, quoniam sacrificium à probo, & iusto viro oblatum, Deo summopere placet. Immò animæ etiam nares attribuuntur virtutem inferiorem si-
Cap. 7. gnificantes, qua diuina percipiuntur. Alioquin in Canticis, nasus sicut turris Li- C bani fortè, & viuidum iudicium demonstrat.
Ioa. cap. 41. Per nares, à quibus fumus apud Iob egreditur, nares Diaboli insidiam semper exhalantes exprimuntur, quibus occulte cordis nostri cogitationes olfacere cona-
Psalm. 113. tur. Demùm quando legitur apud Psalmographum. Nares habent, & non odorabunt, exponuntur illi, qui instrumento spiritualis odoramenti sunt referti, nihilominus illo non vtuntur.

Genæ, quæ multis in locis sacræ paginæ leguntur exponi possunt genæ Ecclesię, nimirum Sacerdotes, & concionatores Ecclesiam exornantes, qui in conspectu Populorum eminentes, tanquam in facie Ecclesiæ manifesti conspiciuntur.

Genæ verò sponsæ in Canticis, affectus animæ interiores ostendere possunt.
Cant. cap. 1. Quando autem in loco præcitato, genæ turturis nominantur, indicant virgines, cæterosq; pudicitiæ operam nauantes. Ibidem quoq; Genæ sicut areolæ aromatum D consitæ à pigmentarijs, sunt genæ mysticæ sponsi, nempe martyres Christi, qui pro fide sanguinem effundere non dubitarunt: quare hi tanquam rubentes genæ di-
Isaia c. 50. cuntur, dum pulchritudo fidei Christianæ per hos diffunditur, & publicatur. Demùm quando apud Isaiam legitur genas meas dedi vellentibus: id, quoad litteram, de Passione Christi intelligendum est.

Circa faciem. Inter quatuor Euangelistas legitur hominis facies, quæ Mattheum denotare potest, quoniam Euangelij exordium ab humana generatione inchoauerit: quamuis hæc humana facies, iuxta mentem Diui Augustini, Diuum Marcum significet qui Christum hominem demonstrat. Item quando in sacris litteris legitur, quòd Deus in faciem hominis, spiraculum vitæ inspirauit: intelligendum est, Deum omnes sensus capiti hominis communicasse: facies enim illo in loco tanquam pars dignior,

dignior, & poſteriorem ſequentem trahens accipitur, vt Diuus Auguſtinus in libro de ſpiritu, & anima optimè, & eleganter explicauit.

Iam accedendum eſt ad os, quod in ſacris paginis Deo attribuitur, & vis generatiua, & ſpiratiua appellatur, & potiſſimum in Canticis, vbi os ſponſæ virtus Dei mentem illuſtrans exponitur. Immò os Dei ipſe Chriſtus. & lex oris Dei, lex Chriſti eſſe perhibetur. Quamuis interdum os Dei dicantur Prophetæ, per quos voluntatem ſuam nobis patefacit. Verùm quando in Pſalmo trigeſimo tertio fit mentio oris Dei, tunc oſtenditur voluntas, mens, & cogitatio, quæ diuina preconia diſſeminat. Os apertum poſt Hieroſolymam deuaſtatam apud Ezechielem, ſignificat Euangelium Chriſti, deleta Hieroſolyma, toti terrarum orbi fuiſſe communicatum. Deniq; os, vnde ignis egreditur, vt legitur in Apocalypſi, os Eccleſiæ, nimirũ orationem ſignificat. Apud Pſalmographũ hęc habentur verba, non eſt occultatum os meum à te, quod feciſti in occulto. Hilarius in Commentarijs ad Pſalmos inquit indicari his verbis, quòd myſteria Eccleſiæ clanculum à Deo fabricata patefiunt, & diuulgantur. Pariter in hiſtoria Regum habetur: ex ore vetere recedere; ſicq; traduntur verba otioſa ad hominem veterem ſpectantia eſſe prætermittenda. Et quando puer ab Eliſeo ad vitam reuocatus ſepties oſcitauit, myſticus ſenſus eſt, animam inſtitutione ſeptem munerum ſpiritualium firmandam, & muniendam eſſe.

Oris myſtica.

E

Ezechiel. cap. 33.

Lib. 1. Reg. cap. 2.

Os habent, & non loquentur, vt eſt in Pſalmo centeſimo decimo tertio, hoc ad illos attinet, qui virtutem confeſſionis nouerunt, & quomodo confiteri debeant, nihilominus non confitentur. In Pſalmo autem vigeſimo primo. Aperuerunt ſuper me os ſuum; hoc nihil aliud eſt, niſi os Iudæorum aduerſus Chriſtum in Paſſione recluſum: ſiquidem locutum eſt vanitatem, vt Pſalmographus alibi expreſſit. Os verò peccatoris, & doloſi apertum eſt ſuper me, vt conſtat in Pſalmo centeſimo octauo; hoc ad os Iudæ proditoris pertinet. Quandoquidem os loquens ingentia apud Danielem, ſpectat ad Antichriſtum, qui ore diabolico refertus erit. Quamuis omnes impij, & fraudulenti tali ore ſint referti. De his etiam legitur in Pſalmo quadrageſimo nono os tuum abundauit malitia. Demum os veſte contectum, vt extat in Leuitico, ad improbos, & Hæreticos attinet, quibus prohibenda eſt prædicatio, ne venenato ſermone auditores inficiant.

F

Pſalm. 143.

Daniel c. 7.

Leuit. c. 13.

Dentes lacte candidiores leguntur in Geneſi, qui iudicium nouiſſimæ diei candidum rectum, & iuſtum fore ſignificant. Vel iſti dentes candidi Eccleſiæ applicari poſſunt, cuius dentes Apoſtoli, & Concionatores eſſe feruntur, quoniã præmanſum Dei Verbum auribus fidelium inſinuant, & homines à criminibus, dente monitionis præcidendo, remouent. Dentes ſicuti greges dicuntur in Canticis, qui monaſtas in Eccleſia indicare poſſunt, qui rebus mundanis exuti, fortes in doctrina, & rectis operibus tanquam dentes in gengiuis perſiſtunt. Alioquin per dentes peccantium, vt legitur in Pſalmo tertio, Principes criminoſorũ intelligendi ſunt, quorum authoritate homines à ſocietate iuſtorum præciduntur, & ſegregantur. Ideo dentes eorum Deus conteret, vt conſtat in Pſalmo quinquageſimo ſeptimo, dum homines improbi, & hæretici proprijs verbis confunduntur. Ad finem dens putridus nominatus in Prouerbijs comparatur homini, qui ſpem quamlibet in homine fragili collocat.

Cap. 49.

G

Cap. 4.

Prou. c. 25.

H

Lingua eſt membrum humanum non ſolum pro formanda voce, ſed etiam pro dignoſcendis ſaporibus præſtantiſſimum, & aſſignatur Deo in Pſalmo quadrageſimo quarto. Lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribentis. Hæc autem lingua Dei oſtendit vim generatiuam patris verbum producẽtis; diciturq; calamus ſcribæ, quoniam verbum permanens protulit; vel etiam indicat ſpiritum diuinũ, per quem Deus humano generi arcana ſua manifeſtat. Lingua autem erudita apud Iſaiam, lingua Chriſti, & Concionatorum exponitur.

Cap. 50.

Alioquin lingua adhærens faucibus in Pſalmo vigeſimo primo, Chriſtũ in Paſſione taciturnũ, vel Apoſtolos pariter in Paſſione ſilentes ſignificat. Quamuis alij linguam adhærentem faucibus Chriſti, Eccleſiam minimè recedentem à præceptis eius exprimant. Aliter lingua ſponſæ in Canticis ſub qua mel, & lac continetur, myſticam animæ, aut Eccleſiæ linguam demonſtrat, quæ licèt in conuerſione peccantium verba aſpera effundat; nihilominus ſub ea quædam latibulatur dulcedo,

Cant. c. 4

pro-

propter quam nullo afficiuntur mœrore, ſed benignitate quadam recreantur. At
Cap.13. lingua hominum, & Angelorum, vt legitur libro primo ad Corynthios, pro perfecta
Cap.2 cognitione, & expoſitione myſteriorum vſurpari videtur. Rurſus in Actis Apoſtolorum ſpiritus diuinus linguis varijs apparuiſſe perhibetur, quoniam linguæ ſegregatæ in Eccleſia erant copulandæ.

Iob cap.5. Legimus apud Iob linguas flagello abſcondi, & Diuus Gregorius in morali doctrina, mentem, verbis cõtumelioſis auditis, minime vexari interpretatur. Et quando in Pſalmo quinquageſimo primo dicitur; tota die in iuſtitiam cogitauit lingua ſua. Tunc lingua pro corde accipitur: quemadmodum in Pſalmo centeſimo vigeſimo quinto, vbi ſcribitur. Linguam exultatione repleri. Præterea apud Iſaiam lingua areſcere ſiti dicitur, quibus verbis monſtrãtur Ethnici, qui inter dogmata Philoſophorum veritatem doctrinæ Euangelicæ veluti aquam viuam deguſtarũt. Apud eumdem Iſaiam, linguam mutorum apertam Diuus Hieronymus Ethnicos vnum Deum confitentes exponit. Ibidem linguam balborum velociter loquentem interpretantur linguam Ethnicorum qui in aduentu Chriſti fidem catholicam amplexi ad celebrandas Dei Omnipotentis laudes confugerunt.

Lib.6 moral cap.19. Iſaiæ c.41. Cap.35. Cap.32.

Cap.20. Ex altera parte lingua in ſacris litteris multa mala ſignificat. Nam legimus apud Iob, cum enim dulce fuerit in ore eius malum, abſcondet illud ſub lingua ſua. Ille igitur occultat malum ſub lingua, quando illud non confitetur; quapropter Hypocrita illud præſtat, quando malitiam in mente latibulantem velamine blandi ſermonis tegit. Malum igitur in lingua, & non ſub lingua eſſet, ſi Hypocrita loquendo prauitatem ſuam manifeſtaret In Apocalypſi habemus linguas, quas dentibus damnati præcidunt, quæ malas cordis cogitationes deſignant. In Pſalmo quinquageſimo ſexto. Lingua eorum gladius acutus, linguam Iudæorum indicat, qui in Paſſione Chriſti hanc vocem. *Crucifige, Crucifige* pronunciarunt. At lingua doloſa in Pſalmo centeſimo decimo nono linguam Dæmonum exprimit, qui ad lethalia crimina varijs tentamentis homines hortantur; immo indicat etiam linguam Hæreticorum, & aliorum improborum, qui clanculum homines ad ſcelera trahunt. Agere dolum in lingua, vt legitur in Pſalmo decimo quarto, nil aliud eſt, niſi verbis pijs, & diuinis nefaria, & obſcæna permiſcere. Quando autem Iſaias ſcribit, quòd Dominus deſolabit linguam maris Aegypti. Tunc lingua blaſphemiam, & Idolatriam Aegyptiorum oſtendit. Deniq; apud Hieremiam, hæc habentur verba. Venite percutiamus eum lingua. Multi interpretes eruditi hæc verba ad accuſationem referunt.

Cap.16. Cap.11. Hierẽs.18.

Iam properandum eſt ad pectus. Quandoquidem pectus Chriſti in ſacris paginis arcanum Diuinæ Sapientiæ, & communicationem ſenſuum ſpiritualium ſignificat. Verùm pectus Aaron, vt legitur in Exodo deſignare poteſt Apoſtolos, qui pectus Chriſti æmulantur. Pectus verò in Angelis ſummam virtutem, & vim ſaluandi exprimit. Pectus argenteum ſtatuæ apud Danielem eloquentiam, & doctrinam ſine charitate oſtendit. Deniq; faſcia pectoralis apud Hieremiam, doctrinam Euangelicam manifeſtat.

Exod. c.28. Daniel c.2.

Cor Deo attribuitur, & intelligitur arcanum illud diuinæ ſapientiæ, ex quo Verbum, ideſt filium ſuum abſq; initio genuit; ideoq; per Prophetam ſic loquitur Eructauit cor meum verbum bonum, innuens filium Ieſum Chriſtum altæ ſapientiæ myſterio genitum, vt Eucherius notauit. Aliquando, per cor Dei, ſacra pagina intelligitur, in qua Deus Omnipotens cor ſuum explicat. Immò ille iuxta cor Dei operari perhibetur, qui mandatis, & præceptis diuinis obtemperat. Alioquin cor in Angelis eſt ſymbolum vitę diuinam ſpeciem repræſentantis. Cor aliud immutat Deus, vt legitur in hiſtoria Regum, quando ſeptiformem diuini ſpiritus gratiá impertitus eſt: ſiquidem Apoſtoli antea formidantes, poſt aduentum diuinj ſpiritus, aduerſus hoſtium impetum maximam fortitudinem ſunt adepti; quemadmodum in Actis Apoſtolorum legitur.

Pſalm. 44. Lib.1. Reg. cap.10.

Cor liquefactum, vt cera in Pſalmo vigeſimo primo, ſacra pagina olim implicita, nunc explicita exponitur, vel eſt Eccleſia ante Chriſti Paſſionem dura, quæ in diuina paſſione tamquam cera liquefieri viſa eſt.

Cor dilatatum in pſalmo centeſimo decimo octauo indicat hominem ſapientia, & cha-

& charitate hilarem. Cor turbatum in Psalmo centesimo quadragesimo secundo significat hominem ærumnis, & tentamentis vexatum, quibus omnino resistendum est. *Isaias c. 6.*

Ad cor altum accedere in Psalmo sexagesimo tertio, Diuus Augustinus arcana summi Dei cognoscere explicat. Cor excæcatum apud Isaiam, cor Iudæorum in aduentu Christi tenebricosa vertigine oppressum significat. Cor contritum in Psalmo quinquagesimo designat hominem semetipsum, & res mundanas aspernantem, qui in solum rerum diuinarum studium incumbit. Cor mundum in eodem Psalmo hominem sublimia tantùm meditantem ostendit. Item in Psalmo centesimo trigesimo
E mo septimo, cor Deo attribuere, nil aliud est, nisi omnes cogitationes, & cunctas operationes ad summum Deum tamquam ad supremam metam dirigere: quapropter in quotidiano Missæ sacrifitio à Sacerdote hæc verba in præfatione recitantur. *Sursum corda.* vt omnes intelligant humanas cogitationes esse omittendas, & mentem ad cæleste domicilium dirigendam esse.

Cor induratum, & ingrauatum in Exodo ostendit hominem criminibus adeò obrutum, vt nullis perculsus calamitatibus resipiscat. Huic affine est cor lapideũ apud Ezechielem. Aliqui non ineptè exponunt primam originis labem, cum dicat Propheta. Auferam cor lapideum, & dabo vobis cor carneum, nempe baptismum, siuè propensionem ad Dei legem in baptismo per diuinum spiritum infundẽdam; ita exponit Galatinus. Cor sponsi in Canticis ostendit illum, qui sapientiam; & myste- *Cap.7.8.& 9.* *Ezech.c.36* *Cant.c.5.*
F ria quotidie meditatur. Cor inuenire, vt in historia Regum, significat peccatum abominari. Vicissim in Psalmo quadragesimo nono: à corde relinqui, indicat animum ad crimina procliuem. Cor hominis datum bestiæ apud Danielem, denotat cor carneum illi concessum, qui iumentis insipientibus comparatur. Cor Regis perire dicitur apud Hieremiam, quando Principes, & Ecclesiæ Doctores à fide recedunt. In corde iniquitatem aspicere, vt constat in Psalmo sexagesimo quinto, D. Augustinus crimina amplecti interpretatur. Tandem cor, quia in intimis thoracis penetralibus latitat, ideo in sacris paginis pro re abdita sumitur. Immò pro sepulcro interdum vsurpatur, quod in visceribus terræ fabricatur, sicuti cor in pectore conditur: quapropter Christus in Euangelio sepulcrum cor terræ appellauit dicens: filius hominis erit in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus. *L.2.Reg.c.6* *Daniel c. 7.* *Hierẽ.c.4.*

Brachia succedunt ponderanda: quare brachia Dei patris filium, & diuinum spi-
G ritum significant, iuxta assertum Isaiæ, brachia mea populos iudicabunt: ita Diuus Augustinus in libro de essentia Diuinitatis exponit. Igitur non sine ratione multi Theologi brachium Domini filium interprætantur: cum Isaias proferat hæc verba. *Brachium Domini cui reuelatum est? labores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, afflictusq; est propter scelera nostra, disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus.* Alioquin hoc brachium tanquam potentia, & iustitia Dei diuulgatur: etenim legitur in Psalmo vigesimo. *Donec annunciem brachium tuum generationi omni, quæ ventura est.* Item brachium excelsum in Psalmo cẽtesimo trigesimo quinto, designat Christum, vel eius virtutem, quæ in Passione sacrosanctam humani generis redemptionẽ operata est. *Isaias c.51.*

H At brachium legens spicas apud Isaiam demonstrat Apostolos, & concionatores, qui aliquos ex Iudæis ad bonam frugem, & ad viam salutis traxerunt. Per brachium extensum apud Hieremiã, multi intelligunt illa prodigia, & miracula, quę summus opifex populum ab Aegypto reuocans patrauit. Quamuis alij interprætentur virtutem nominis diuini, quod nomen Moyses in plures ramos extendit, quando legem tulit. Lex enim nil aliud erat, quàm nomen Dei in nomina, & cognomina sua extensum, vt multi Theologi asseuerant. *Isaias c.17* *Hierẽ.c.32.*

Quando Psalmographus scribit brachium hominis delinquentis conteri. Origenes intelligit brachium debilitatum; cum ad nullum opus misericordiæ, & beneficentiæ se extendat. Brachium autem à Deo proiectum apud Malachiam, Lauretus in Sylua allegoriarum, praua opera à Deo neglecta, & reiecta esse exprimit. Isaias aliquando hæc verba pronunciauit. Vir carnem brachij sui comedet. Multi exponunt hoc esse symbolum hominis rem alienam inuadentis, aut denotare ingrati ani- *Malach.c 2* *Isaias c. 9.*

mi vitium; cum brachium totis viribus corpori famuletur, & cibum etiam ori porrigat, deinde ab homine tanti beneficij immemore deuoratur. Parauit Dominus brachium sanctum suum, ex sententia Isaiæ, in oculis omnium gentium: id paulò ante fuit explicatum, quando de mystica oculorum doctrina verba fiebant. Brachium arefactum apud Zachariam, Diuus Hieronymus potentiam Antichristi profligatam, & dissipatam intelligit. Tandem brachia sempiterna, quæ habentur in Deuteronomio, iuxta Glossam interlinearem, significant Christi Domini vindictam, qua iniquos damnat, & iustos liberat. Posteaquam ad brachia spectat cubitus, non erit absurdum in medium afferre assertum Ezechielis de illis, qui assumunt ceruicalia sub omni cubito: sic enim homines otiosi, & nimis delicati designantur.

Isaias c. 52 *Zach. c. 11.* *Deut. c. 33.*

A

Manus multos sensus mysticos sortitur. In primis pro authoritate, & potentia sumitur; & in hoc significatu recitantur à Psalmographo hæc verba. exaltetur manus tua. Pariter Hieremias de summa Dei potestate sermonem habens dixit. Sicut lutum in manu figuli, ita & vos in manu mea Domus Israel: etenim sacra pagina vbiq; clamat, in manu Dei sunt omnes fines terræ, nimirum in potestate Dei. Aliter Theologi per dextram suscipientem, diuinam opem intelligunt; cum antiqua consuetudine receptum sit, ad præstandum auxilium, dextram porrigere, in qua magis; quàm in sinistra virtus, & aptitudo ad operandum residet. Propterea in Psalmo sexagesimo tertio ad rem legitur. Tenuisti manum dextram meam, idest, instar optimi assertoris, manum meā appræhendisti, & me de seruitute babylonica eduxisti. Quamuis alij hunc locum aliter exponant: namq;, per dextram manū à Deo apprehensam, intelligunt meliora opera, quæ grato, & benigno animo à Deo suscipiuntur. Neq; hoc à ratione alienum esse videtur; propterea quod alibi, per manus, operationes intelliguntur; vnde in Psalmo septuagesimo octauo legitur. Deum exquisiui manibus meis nocte coram eo. Manus igitur hoc in loco rectas denotant operationes, quæ noctu, nimirùm occultè, & tantummodo coram Deo fiunt. Idq. magis stabilitur, quoniam manus in Leuitico offerrentes hostiam Domino, opera à Theologis exponuntur. Alioquin manus sacrificio admotæ in eodem loco mysteria theologica indicant; cum nobis sufficiat illa leuiter tantùm attingere. cum sublimia contemplans comparetur illi, qui, vt calefcat, manus solum igni admouet, neq; illas vlterius porrigit, ne comburantur: pariter qui speculando diuina penetralia ingredi cupit, blasphemiam incurrit, dum cœlestium arcanorum intellectum assequi nequit. Huius rei symbolum fuit populus Israeliticus, qui in montem Domini non ascendebat, sed iuxta montis radices, constituta corona, desidebat.

Mystica manuum.

B

C

Pariter manus in hac doctrina mystica Deo assignantur: vt in Exodo manus valida manum Dei demonstrat; hæc autem manus dicitur Christus filius, per quem pater omnia operatur. Item apud Isaiam, manus mea hæc omnia fecit, Eucherius per hāc manum, filium intelligit. Alioquin manus Dei, secundùm alios, sunt filius, & diuinus spiritus.

Exod. c. 3.

Cæterùm manus Dei in Psalmo centesimo decimo octauo vocātur Angeli, vel Apostoli, vel Concionatores, per quos tanquam per ministros Deus agit. Amplius dextra, & læua in Deo considerantur. A dextra, per filium Dei, lex gratiæ, & misericordiæ dimanat: hac de re filius semper in dextra Dei esse dicitur: namq; ab hac manu liberalitas, benignitas, & omnia grata, & iucunda proueniunt: ideoq; in Psalmo centesimo decimo Christus iuxta patris dextram sedere videtur; hinc Theologi, per sessionem, requiem, & delectationem diuini imperij, & patri, & filio propriam, & honore æqualem intelligunt. Itaq; per dextram Dei, immensam eius benignitatē, & vicissim per læuam, flagella seuera, quibus puniuntur criminosi, interpretari debemus. Manus in Angelis virtutem agentem indicant, quemadmodū in Genesi legitur, quando Lot apprehensus fuit.

Mystica manuum.

D

Cap. 19.

Modo accedendum est ad mysticum eorum sensum, quæ in manu Domini esse feruntur. Primò apud Isaiam, calyx in manu Domini esse dicitur, quando actu punitionem exercet; item ventilabrum in manu Christi apud Mattheum, arbitrium iudicialis potestatis designare potest. Pariter septem stellæ in manu Christi, vt extat in primo capite Apocalypsis, populos in eius dominio collocatos præsagiunt. Manus

Moysis

Moysis eleuatæ in Exodo, preces, & orationes operationibus copulatas ostendunt; vel ostendunt manus Christi, qui in Cruce sacrosanctam humani generis redēptionem operatus est. Lapis autem absq; manuaria ope abscissus apud Danielem, fuit symbolum ortus Christi, qui in vtero Mariæ semper Virginis, absq, humano opere formatus fuit. Insuper apud eumdem Prophetam, manus in pariete scribens Christum iudicem, & condemnatorem exprimit. Item manus Abrahæ ad gladiū extensa, vt legitur in Genesi, executionem Zeli Dei patris in filium propter humanum genus significat. *Exod. c. 17.* *Dan. c. 2.* *Genes. c. 22.*

Manus hominis sub pennis animalium, vt constat apud Ezechielem, vitā actiuam à contemplatiua dependentem manifestant. Deniq; manuum ablutio in sacris paginis puritatem, & innocentiam patefacit. Hoc ex Deuteronomio colligitur; vbi, inuento hominis cadauere, & ignorato cædis authore, seniores ciuitatis ad locū pollutum accedentes in deserta valle manus abluendo sacrificabant, vt hac ratione, & ipsi, & omnis populus absoluerentur. Similiter Psalmographus fatetur se altare Domini circumdaturum, si prius cum innocentibus manus abluerit Item Pilatus, quando crimen nefariæ in Christum latæ sententiæ delere voluit, innocentiam suam testificaturus coram populo manus lauit. Nam priscis temporibus hoc consuetū erat, vt qui volebant manifestare se alicuius sceleris esse immunes, neq; vllum patratis facinoribus assensum præstitisse, in multorum hominum cætu, manus abluerent: quandoquidem ex illa manuum munditia, pariter, & animi candorem ostentare opinabantur. *Ezechiel. c. 1.* *Deut. c. 21.*

E

F

Ex altera parte manus in opposito etiam sensu sumuntur, & flagella identidem significant: in quo intellectu legitur illud apud Sophoniam. *Extendam manum meam super Iudam, & super habitantes Israel, & disperdam de loco hoc reliquias Baal.* quapropter Beatus Iob de calamitatibus, & ærumnis suis verba faciens inquit. *Manus Domini tetigit me.* Immò alibi in sacris litteris, vbi legitur. Firmasti super me manum tuam: hoc de flagello, & punitione intelligendum est. Quando Palestini, in historia Regum, arcam Domini in templum Dagonis idoli duxerūt, die adueniente, Dagon truncatis manibus in terram prolapsus est: quapropter eruditi interpretes, per manus truncatas, præsagiunt, cum doctrina Christi ad Ethnicos peruenisset, Idolorum manus abscindi, nempe præstigia, quibus mortalium oculi ludificabantur, dissipari, & deinceps Dæmonum potestatem aboleri. Manus habent, & non palpant in Psalmo centesimo decimo tertio dicuntur illi, qui rectas operationes norunt, neq; tamen earum fructum semel percipere nituntur. Manus Moysis leprosa in sinu locata, vt legitur in Exodo, opera Iudæorum occultata, & tanquam inutilia ostendere potest: quamuis, secundùm alios, hæc Moysis manus symbolum Christi in sinu patris esse possit, vbi natura Diuinitatis refulgebat, sed quia aliquo modo à sinu per susceptionem carnis discesserat, inter iniquos fuit reputatus, at denuo per resurrectionem, sinum patris adiuit. *Per manus aliquando flagella intelliguntur.* *Lib. 1.* *Exod. c. 4.*

G

Manus Ioseph super oculos patris in Genesi, insinuare possunt Regē Ieroboam ab eo descendentem, qui manum supra oculos Israel locasse perhibetur, quando populum ad idolatriam impulit. Manus violenta apud Iob fuit symbolum potestatis Ethnicorum aduersus Christum. Item manus impij apud eumdem, exponuntur Iudæi Dæmonum ministri, qui Christum ad cruciamenta traxerunt. Tandem manus Pilati ablutæ apud Mattheum, opera gentium per Christum mundari præsagiunt. *Genes. c. 46.* *Iob c. 5.* *Cap. 25.*

H

Digiti in numero multitudinis Prophetas monstrare possunt, per quos Diuinus spiritus, afflatu suo, libros legis conscripsit. Quare huc respiciens Psalmographus, iuxta nonnullorum mentem, dicebat. Videbo Cœlos tuos *opera digitorum tuorum.* Per Cœlos multi Prophetarum incitationem interpræantur, qua ducti tot admiranda de diuinis, atq; humanis rebus oracula disseminarunt. Digitus ergo plerūq; pro diuino spiritu in sacris litteris accipitur. Dicebat enim Christus in Euangelio, *Si in digito Dei eijcio Dæmonia, profectò veniet in vos regnum Dei.* Diuus Gregorius hunc digitum exponit diuinum spiritum; nec præter rationem, quandoquidem vbi Diuus Marcus scribit: in digito Dei. Alius Euangelista legit: in spiritu Dei. Deniq, qui appendit tribus digitis molē terræ apud Salomonē; hoc Sanctiss. Trinitatis *Digitus quid.*

Deut. c.21. symbolum esse potest.

Vnguibus muniuntur digiti. Quare vngues mulieris præcidendæ in Deuteronomio, sunt symbolum scientiæ Ethnicorum, quæ prorsus resecanda est. Et vnguis adamantinus, in quo peccatum Iudæ apud Ieremiam scriptum esse perhibetur, difficultatem huius delendi criminis patefacit. Cum igitur vnguis sit finis corporis, & adamas sit adeo durus, vt ferro secari nequeat; hinc fit vt nomine vnguis adamantini, æternus finis designetur.

Hier. c.17

Iam descendamus ad ventrem, qui in sacris litteris tanquam rationis, & mentis receptaculum collocatur. Nam quando apud Ieremiam legitur: ventrem meũ doleo; tunc non venter corporeus, sed spiritualis intelligitur. Idq; magis explicatur in lectione Euangelica, vbi Christus inquit: qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. At venter veluti aceruus tritici in Canticis, venter Mariæ semper Virginis intelligitur, qui Christum granum frumenti, & panem viuum nobis peperit: quapropter, apud Isaiam, Deus Christum à ventre vocauit. Venter autem sponsi pariter in Canticis, humanam Christi naturam denotare potest. Amplius venter significare potest sinagogam, de qua Paulus egressus ad fidem Christi confugit: quemadmodum in epistola ad Galatas legitur. Similiter de hoc vẽtre egressus dicitur Christus, quando, relictis Iudæis incredulis, ad Ethnicos transitũ fecit; veluti Ioseph, relicto in manibus adulteræ pallio, aufugit. A

Cant. c.7.

Isaia c.5.

In Psalmo quadragesimo tertio legitur: cõglutinatus est in terra venter noster. Diuus Augustinus hominem rebus mundanis nimis adhærentem intelligit. At venter impletus in Psalmo decimo sexto, ingluuiem & crapulam significat: namq; Terentius aliquando dixit: pugnos in ventrem ingere. Donatus hunc locum sic exponit: pugnos ingere in parasitos, qui insatiabilem ventrem semper esitando distendunt. Apud Isaiam, Israel ex ventre transgressor vocatur, nimirum eo tempore, quo de terra Aegypti egressus est, quoniam à Deo quasi in ventre gestabatur. Demum venter statuæ æneus apud Danielem, doctrinam respicientem cænodoxiã significat. B

Isaia c.48.

Vmbilici mystica. Cæterùm quia ventrem exornat vmbilicus; sciendum est vmbilicum in sacris paginis ad concupiscentiam referri: quandoquidem Ezechiel de Hierosolyma profanata hæc protulit: *in qua die nata es non est excisus vmbilicus tuus*. nimirũ anima ab origine minime separata est; cum adhuc mollicici, & concupiscentiæ adhæreat.

Antequam ad alias partes descendamus, nonnihil de vtero publicandum est. Siquidem vterus Deo quoq; attribuitur. Habemus enim in Psalmo centesimo nono hæc verba. *Ex vtero ante luciferum genui te.* Hic vterus Dei patris indicat abditam substantiæ, vel eius essentiæ originem, ex qua, ineffabili modo ante omnia creata, filium sibi consubstantialem, & coæternum genuit. Quamuis alij, per vterum Dei, iudicia Dei incomprehensibilia exponant, quæ inuestigare nemini concessum est. Item vterus, in quo Deus apud Isaiam, Iudæos gestasse dicitur, denotat iugẽ misericordiã, qua criminosos amplexus est; immò indicat Dei gratiam, in qua tãquam in vtero Iudæi fouebantur. Sed quoniam, in aduentu Domini frigore perfidiæ veluti constricti feruorem fidei, & charitatis amiserunt: ideoq; ex recondito gratiæ sinu expulsi, quasi glacies, vt extat apud Iob, de vtero Creatoris egressi sunt. Rursus apud Iob legitur: nudus egressus sũ de vtero matris meę, & nudus reuertar illuc. C

Vteri mystica.

Iob cap.38.

Iob c.1.

Per hæc verba describitur ille, qui tentamentis vexatus cognoscit se in fide per primam gratiam absq; vllis meritis genitum, sed post tentamenta, gnarus infirmitatis suæ, metuensq; ne virtutibus priuetur, magna animi demissione fultus ad gratiam redit, & quicquid virtutis possidet, ad diuinam opem refert. Vterus tandẽ matris in Psalmo centesimo trigesimo octauo prauam mundi consuetudinem significat, ex qua emergit ille, qui diuino auxilio ad bonam frugem reducitur. D

Sequuntur fæmora, genua, crura, & nates. Quoad fæmora, hæc, iuxta mentem Georgij Veneti, olim Solem generationis parentem designabant: propterea in sacris paginis legitur, quòd Abraham missurus seruum ad inuestigandam vxorẽ pro filio Isaac, ex cuius prole Christus erat nasciturus, supra fæmora iurare ei iussit. Rursus fæmur Iacob, post pugnam cum Angelo peractam, claudicans denotabat fontem, vnde filij Israel emerserunt, qui sæpius in lege claudicarunt. Genuo minimè

me flectere dicuntur, qui fortitudine insigni sunt referti: quare hoc habetur in historia Regum. *Dereliqui mihi septem millia virorum, qui non curuauerunt genua sua ante Baal.* Hoc igitur idolum, cum esset peccati symbolum, homines genua non flectentes in fide firmatos esse indicabat. Verùm genua flectentes ante Ioseph, vt constat in Genesi, genua mentis ante Christum flectenda præsagiunt. Lib. 3.

Crura sponsi in canticis ostendunt Apostolos, per quos sponsus, nempe Christus totum terrarum orbem circuiuit, dum ipsi diuino sermone sacrosanctam Christi fidem inter populos disseminarunt: vt exponit Diuus Gregorius. Item crura Christi, iuxta priscam consuetudinem non fuerunt fracta; quandoquidem hæc Christi E crura, vt animaduerit Robertus Abbas, misericordiæ, & veritatis erant symbolum quæ duæ marmoreæ columnæ à nemine debilitari, neq; frangi possunt. Tandem crura detecta, vt extat apud Isaiam, turpitudinem criminum patefactam denotant, vt Diuus Gregorius in morali doctrina explicauit His addantur nates, quæ in sacris paginis partem ad crimina procliuem ostendunt. Item nates apud Isaiam detectę ignominiam significant. Cant. c. 5. Isaias c. 47. Li. 6. moral. cap. 11.

Iam peruenimus ad pedes, qui à doctrina mystica non arcentur. Pes enim in prima lingua, ex Goropio, dicebatur Voet, quæ vox nutrire significat, & Diuino spiritui attribuitur, qui igneo suo calore, quod Pater plantauit, & filius sanauit, fouet, atq; nutrit. Pedes autem in Deo diuinam naturam, & stabilitatem æternitatis demonstrant; sub quibus pedibus in Psalmo decimo septimo caligo esse perhi-F betur, quoniam modus susceptæ à Deo carnis abditus, & incognitus fuit. Ostendunt etiam pedes firmitatem virtutis Dei, quia scribebat Isaias. Cœlum mihi sedes est, Terra autem scabellum pedum meorum.

Pedes insuper doctrina mystica Angelis assignat, qui mobilitatem, seu potius celeritatem æterni cursus ad diuina properantis patefacere possunt: quocirca in Exodo, quando legitur: tetigit pedes meos. Aliqui id de Angelis intelligunt. Pedes animæ, præcipuæ potentiæ, scilicet intellectus, & voluntas esse feruntur, quibus ad bona, vel mala properat: idcirco pedes ligati apud Mattheum, potentiæ impeditæ designantur. Quamuis pedes vincti apud Platonem, vt Ficinus interpretatur, ostendant iussos non duci, neq; progredi, sed violentia quadam raptari Huc respexit Psalmographus dicens: pes meus stetit in directo, alludens ad intellectū, & cogitationem, nam sicuti pedes nos quocumq; ducunt, ita cogitationes ad bonū, vel G malum peragendum nos trahunt. Exod. c. 4. Cap. 22. Lib. 10. de Repub. Psalm. 25.

Pedes Christi designant illius humanitatem, quam etiam ostentant pedes agni, vt in Exodo habetur. Immo pedes Christi, qui currunt ad pacem conciliandam, sunt infimi in Ecclesia, Apostoli, Concionatores, necnon animo demisso prædití, qui in operibus misericordiæ in dies se exercent. Pedes demum Christi loti, & liniti à peccatrice apud Lucam, misericordiam, & iudicium demonstrare possunt: vel etiam, iuxta sententiam Clementis Alexandrini, Apostolos prophetica prænotione delibutos significant, qui suaue diuini spiritus vnguentum participarunt. Pedes quoq; Sanctorum, quos seruat Dominus in historia Regum, fortitudinem, & animi demissionem manifestant: quandoquidem fortitudine in rebus aduersis, & animi demissione in prosperis incolumes seruamur. Exod. c. 12. Luc. c. 7. L. 2. Pedag. cap. 8.

H Modò quid pedes calceati, vel discalceati præsagiant, considerandum est. Etenim iussit Dominus Apostolis ad doctrinam Euangelicam disseminandam profecturis, vt se calceamentis exuerent, quoniam fœlicissimæ vitæ perpetuitatem annunciaturi, omni mortalitatis nota carere debent: siquidem calceus nonnihil mortalitatis possidet; cum ex pellibus mortuorum animalium concinnetur. Hinc Sacerdotes Aegyptii, referente Pierio Valeriano, ad hoc euitandum, calceos ex papyro paratos induebant. Item Moyses ad montem Dei accessurus, pedes suos calceis exuere iussus est, cum interfit illius, qui in loco sancto consistere velit, nihil mortalitatis secum habere. Quamuis per pedes Moysis discalceatos in Exodo, nonnulli extrema tempora interpretentur, quibus à lege demissa est Sinagoga, vt Christus eam doceret, sed paulò inferius in Exodo pedes calceati rectas operationes cum debitis attributis demonstrant; ideoq; à nuditate abhorrere debent, vt opera rectum effectum sortiantur. L. 1. reg. c. 2. Exod. c. 3 Cap. 12.

Pes dexter, qui in Leuitico illinitur, directionem operationum in bonam frugem
Leuit.c.8. ſignificat. Pes intinctus in ſanguine, iuxta Pſalmum ſexageſimum ſeptimum, cuiuſcumq; carnem in Paſſione Chriſti abluendam deſignat. Pes ſcandalizans apud
Matth.c.18 Mattheum, poteſt oſtendere illos, qui, affectione diuino amori præpoſita, à regno cœleſti excluduntur: propterea talis pes eſt abſcindendus. Pes ſuperbiæ in Pſalmo trigeſimo quinto patefacere poteſt illos, qui fulgore ſuæ fortunæ inſolenter gloriantur, vnde receſſus à Deo dimanare ſolet. Demùm pedem in aqua Iordanis
Cap. 3. ponere apud Ioſuem; nil aliud eſt, niſi occulta diligenter inueſtigare plerũq; tamen in ſacris litteris, pedes affectus voluptuoſi ſymbolum eſſe perhibentur: quapropter in Cœna Domini pedes Diſcipulorum lauantur, vt deterſa omni labe animi, ad ſacrum Euchareſtiæ munus nitidi accederent. A

Siquidem pro cogitationibus pedes, etiam vſurpantur, quæ pietatem animi noſtri, inſtar pedum, ſuſtinent, atq; regunt; & in hoc intellectu leguntur illa verba Pſalmi ſeptuageſimi ſecundi. *Mei autem penè moti ſunt pedes penè effuſi ſunt greſſus mei*. Alioquin in Pſalmo centeſimo vigeſimo primo. *Stantes erant pedes noſtri in atrijs tuis*. mentis, & fidei ſtabilitatem ſignificant. Aliter de malefidis in Pſalmo decimo ſeptimo dicitur. Claudicauerunt aberrantes à ſemita.

Item in Pſalmo centeſimo decimo tertio pedes habent, & non ambulant, vocantur illi, qui perfectam callentes ſcientiam, nullum tamen in ea progreſſum faciunt. Deniq; per verba hæc Deuteronomij. *Qui appropinquant pedibus eius doctrinę illius aliquid aſſequentur*. Hi diuinæ ſapientiæ interpretes exponuntur. Denuo pedi laſ- B
Prouerb.25 ſo in Prouerbijs comparatur ille, qui die horrida iudicij, ſpem in homine collocat. Ad finem quando Pſalmographus inquit: impoſuiſti homines ſupra capita noſtra. Alij legunt impoſuiſti pedes: vtcumq; ſit: Clariſſimi viri exponunt: conceſſiſti alijs de nobis triumphum: quandoquidem erat ſolemnis conſuetudo Regum triumphantium corpora captiuorum pedibus conculcare.

Superſunt adhuc partes pedis, ſcilicet digitus, planta, & calcaneus ponderandæ.
l.9.Hierogl Pedis digitus in prima lingua, vt notat Goropius nominabatur Zeen, quod vocabulum exponitur ad vnum: quare in doctrina myſtica ſignificabit nos ab imis principijs operum noſtrorum ad vnum debere ſpectare. Similiter planta pedis in prima lingua plant appellabatur, ſi veritatem faſſus eſt Goropius, quæ vox plantare exponitur, & Deo Patri aſſignatur; cum dixerit Dominus: omnis plantatio, quam non plantauit pater meus, eradicabitur. C

Item pedis calcaneus in prima lingua dicebatur Hiel, ſiue Heel, quod vocabulum exponitur, ſana, & in integrum reſtitue, & Filio attribuitur, ad quem ſalus humani
Calcanei myſtica. generis accepta refertur. Alioquin calcaneus, in ſacris paginis, ſignificat imbecillitatem mentis: idcirco Deus in Geneſi dixit ſerpenti: homo tuum obſeruauit caput, & tu illius calcaneum, nimirum imbecillitatem mentis, quæ facile peruertitur. Niſi velimus cum Philone aſſeuerare calcaneum eſſe illam partem animæ, quæ terreſtri naturæ adhæret, & ad voluptates valde procliuis eſt. Aliter calcaneus pro termino actionis vſurpatur; ideo Pſalmographus in hoc intellectu ſcribebat: ipſi calcaneum meum obſeruabunt.

Cap.2. Oſſa ab hac doctrina non ſunt remouenda. Etenim os ex oſſibus Adæ, vt habetur in Geneſi, ſignificat Eccleſiam, quæ eſt veluti os Chriſti; quandoquidem ex oſ- D
Oſſa. ſe, vel fortitudine Chriſti dimanauit. Immo oſſa in Pſalmo quinquageſimo populum Eccleſiæ oſtendere poſſunt. At in Pſalmo vigeſimo primo omnia oſſa mea diſperſa indicant Apoſtolos, qui in Paſſione Chriſti diſperſi aufugerunt, vel iuxta Gloſſam interlinearem, quando poſt reſurrectionem, ad verba euangelica diſſeminanda, tanquam oues inter lupos in varias orbis regiones ſe contulerunt. Nam, per
Ezechiel.c.37. oſſa quoq; diſperſa apud Ezechielem, Chriſti fideles in varijs diſperſi regionibus intelliguntur, qui tandem ad nouiſſimum iudicium properabunt: niſi velimus deſignare Ethnicos; vbiq; ſparſos, qui ad fidem Chriſti identidem confluunt. Verùm oſſa diſſipata ſecus Infernum in Pſalmo quadrageſimo ſupra centeſimum, corpora Martyrum poſſunt ſignificare, quæ ſupra vim naturæ à terra eruperunt, & die po-
Iſaia c.66. ſtrema erumpent: quemadmodum oſſa germinantia, vt herba apud Iſaiam, glorioſa corpora in reſurrectione manifeſtant. At per oſſa humiliata apud Pſalmographum

multis

multis in locis, virtutes, & animi motus designantur. Vicissim ossa inueterata in Psalmo trigesimo primo, virtutes peccatis diminui, & dissipari ostendunt: vel iuxta sententiam Diui Augustini, vires mentis labefactari denotant. Quemadmodum in Psalmo primo supra centesimum, ossa arescentia virtutes deficientes patefaciūt: vel ossa arescentia, vt cremium in eodem Psalmo, iuxta expositionem Laureti in sylua allegoriarum, animam amittere omnem delectationem boni significant. Pariter in Psalmo trigesimo tertio, custodit Dominus omnia ossa eorum, tunc animæ virtutes roboratæ, vel actiones fortes ex virtutibus dimanantes intelliguntur. Ossa verò mortuorum apud Ezechielem designant illa opera, quæ speciem iusti præ se Ezech.c.24
E ferunt. Iob c.21.

Per ossa medullis irrigata apud Iob, homines improbi notantur, qui publicis muneris cumulantur, necnon dignitatibus, & honoribus irrigantur. Similiter apud eundem Iob, ossa Behemoth sunt fortiores in vitijs, qui maximam labem in dies contrahunt. Demum ossa filiorum Israel circum aras dispersa apud Ezechielem significant Hæresiarchas, ex mente Diui Hieronymi, qui circa suos errores confunduntur, & propterea à se inuicem segregantur. Cap. 40. Ezech.c.6.

Postremo loco cutem, vel pellem debemus ponderare, quam in sacris litteris aliqui meretricem interpretantur: quandoquidem legitur in Leuitico: vestem, vel pellem, quam habent, lauabit aqua. Hunc locum Hesychius Hierosolymitanus ad meretricem refert, nec præter rationem; cum olim Romanis meretrices scorta appel- Leuit.c.15.
F larentur à pellibus scorteis, quibus pro stratis vtebantur. Præterquamquòd, cutis nomine, illi potissimum intelliguntur, qui in exteriora tantummodo, & mundana incumbunt. Amplius in Leuitico, lucens candor in cute claritatem Euangelicæ doctrinæ, & sensum spiritualem manifestat: quemadmodum vicissim si cutis non sit tota candida, suspitionem criminum præsagit. Cap.31.

MYSTICA DE HOMINE.

G HACTENVS mystica singulas corporis partes respicientia examinauimus, modo nostra interest ad mystica toti homini conuenientia mentem dirigere, vt hæc doctrina perfecta habeatur. Primitus animaduertendum, quòd nomen masculi in diuinis litteris, hominē virtutibus perfectum, & fortem significat; cum vicissim mulier sit tantæ imperfectionis, & debilitatis, vt Salomon in sapientia, hæc verba prodiderit: melior est iniquitas viri, quàm mulier benefaciens. Immò iubet Dominus mares, tantummodo prolis Aronis sacrificato vesci, quia non omnium partes sunt de rebus diuinis disputare; cum id deceat illum, qui in cogitationibus nihil fæmineum participat. Legitur ergo in Epistola ad Galatas. *Postquam factum sum vir.* hoc in loco, vir, iuxta sententiam Clementis Alexandrini, significat Christi fidelem: quemadmodū infans denotat Iudæum: quandoquidem Diuus Paulus sectans legem infans dicebatur, Cap.4.
H deinde meditans spectantia ad Christum, quem diuinæ litteræ virum vocant, tunc vir euasit.

Posteaquam incidimus in pueros, nonnulla de his mystica ponderanda sunt. Siquidem apud Mattheum hæc verba leguntur: *Nisi efficiamini sicuti paruuli estis.* Clemens Alexandrinus, per hos paruulos, homines cælestia regna affectantes intelligit, qui solum Deum patrem habere debent: veluti pusiones patri suo tantùm blandiuntur, &, noxa leui accepta, ad illum tantummodò confugiunt. Nisi velimus, per paruulos, cunctos homines iustos perfectos, & innocuos intelligere, de quibus scripsit Psalmographus. *Laudate pueri Dominum.* cum spectet præcipuè ad homines scelerum immunes diuina præconia celebrare. Quando verò in historia Regū, pueri, Eliseo conspecto, clamauerunt. *Ascende Calue.* Matth.c.18 Lib.1.Pedagogię c.5. Psalm. 112 Lib.4. Regū cap.2.

Lauretus in sylua allegoriarum, ascensum Christi ad Caluariæ locum interpretatur. At puella mortua nondum tamen ab ædibus elata, quam Christus ad vitam

reuo-

reuocauit, indicat animam prauæ aſſentientem cogitationi, quæ tamen nondum effectum ſuum ſortita eſt. Hæc igitur anima intus mortua, per Dei gratiam reuiuiſcens ad Dominum reuertitur. Verùm adoleſcens mortuus, quem Dominus extra portam ad vitales auras reuocatum matri ſuæ reſtituit, demonſtrat animam aſſentientem prauis cogitationibus, quæ effectum ſuum ſortitæ ſunt: nihilominus quia eam pænituit, propterea Dominus illam gratiæ matris Eccleſiæ reſtituit. Lazarus veró, qui iam quatriduanus putebat à Domino vitæ redditus manifeſtat animam criminibus committendis aſſuetam, quæ peccatis inuoluta, veluti in illis ſepulta fœtet: verumtamen Dominus miſericordiæ parens, hanc quoq; ex ſententia D. Auguſtini, gratiæ reſtituit. A

Iam accedendum eſt ad nomen viri, atq; hominis, vt quid in myſtica doctrina ſignificet, ponderemus. Vir Dei, qui reprehendit Ieroboam, atq; brachium eius areſecit, & poſtea ſanauit, neq; cum eo inuitante cibum ſumere voluit, & deinde in via deceptus à Propheta comedens interijt, vt habetur in hiſtoria Regum, denotat illos, qui ob magna quædam opera inſolenter gloriantur, & poſtmodum, permittente Deo, magna peccant. Vir iuxta cor Dei in præcitata hiſtoria, eſt homo charitate imbutus, qui Deo ſummopere gratificatur. Alioquin, per virum Dei, multi cætum Apoſtolorum intelligunt. Sicuti vir indutus veſtibus albis eleuans dextram, & ſiniſtram ad Cœlum, quem Daniel conſpicatus eſt, Angelum demonſtrat.

Lib. 3. Reg. c. 13. *Lib. 1. Reg. c. 13.* *Daniel c. 18*

At vir afferens mille argenteos pro fructu vineæ in Canticis, eſt homo, qui voluptates, & res mundanas pro Chriſto aſpernatur. Vir diues auferens ouem pauperis in Hiſtoria Regum, eſt Chriſtus humanum genus redimens, ipſumq; à diabolicis inſidijs liberans, qui aliter vocatus eſt vir dolorum apud Iſaiam, cum varios cruciatus in paſsione ſubierit. Immò vir etiam voluntatis Dei fuit appellatus; cum in omnibus rebus voluntati diuinæ ſatisfecerit. Item vir rixæ, & diſcordiæ apud Ieremiam vocatus eſt, quoniam poſitus eſt in ſignum, cui contradicetur. Hinc nominatus eſt vir dextræ Dei in Pſalmo ſeptuageſimo nono. Immò in Exodo vir pugnæ Deus Iehoua nomen eius, Chriſtum Dominum cum hoſte humani generis præliaturum, & tandem victoriam relaturum ſignificat. Pariter iuxta Zachariam, vir equitãs equum ſanguineum ſtans inter myrtos in conualle, ex mente Galatini, Chriſtũ Dominum inter viros iuſtos morantem oſtendit, ſed equus ſignificat corpus Domini noſtri, quod in ara Crucis ruborem ſanguinis erat adepturus. B

Cant. c. 8. *Lib. 2. Reg. c. 12.* *Ierem. c. 15.* *Exod. c. 15.* *Zach. c. 1.*

Alioquin vir pugnator in Exodo vocatur Dominus Deus, cum nemo eius poteſtati reluctari poſsit. His addatur vir, quem Hieruſalem proijcit apud Ezechielem, quoniam eſt ſymbolum verbi Dei, quod anima peccans aſpernatur. Vir vnus ex acie fugiens, & arcam eſſe captam nuncians, vt legitur in Hiſtoria Regũ, cõcionatorem ex Iudæis ad fidem properantem, nempe Paulum Apoſtolum oſtentat. Item vir pugnans contra fratrem ſuum apud Iſaiam, iuxta mentem Diui Hieronymi, hominem, relictis rebus pretioſis, & carioribus, ad Chriſtum accedentem repræſentat. At vir vnus perſequens mille homines, vt conſtat apud Iſaiam, eruditum doctorem vires Hæreticorum profligantem deſignat. Immo vir, qui non roborabitur in fortitudine ſua, vt extat in Hiſtoria Regum, eſt homo in diuina doctrina fortis, ſine qua omnis fortitudo nihili æſtimatur. Viciſsim vir linguoſus, & iniuſtus iuxta Pſalmum trigeſimum nonum ſupra centeſimum, exponi poteſt Iudas; & vir teſticulis auulſis indicat hominem antea piam ducentem vitam, & tractu temporis, ad nequitias incumbentem; namq; cum teſtes ſint indicia virtutis, pariter vice verſa euirario mollitiem ſignificabit. C D

Ezech. c. 16 *Lib. 1. Reg. c. 4.* *Iſa. c. 30.* *Lib. 1. c. 2.*

Nomen viri: in numero multitudinis, myſticos ſenſus in ſacris Biblijs nõ paucos ſortitur. Siquidem in Numeris, viri duo portantes botrum in vecte poſſunt ſpectare ad duos latrones cum Chriſto crucifixos, aut deſignare poſſunt populum Iudaicum præcedentem, & terga Chriſto dantem, necnon populum Ethnicorum ſequentem, conſequenterq; faciem Chriſti contemplantem. Vel duplicem Chriſti amorem, nimirum in Patrem, & in homines, ſiue duo teſtamenta, in quibus continetur Chriſtus, manifeſtant.

Numer. cap. 13.

Per viros tres, qui Abrahæ in Geneſi apparuerunt, poſſumus intelligere aduentum Chriſti, quem Moyſes, & Elias comitantur; nempe alter, per legem, aduentum

Geneſ. c. 18.

Domini

Domini prædicans, alter verò circa Mundi finem, aduentum iudicij præueniens. Per viros quinq; qui Iudæis opitulaturi apparuerunt, vt extat in Machabeis, Georgius Ederus quinq; libros Moysis intelligit. Et quinq; viri mulieris Samaritanæ apud Ioannem erant quinq; sensus, quibus illa ante tempus rationis regebatur; nam vir huius mulieris erat spiritus rationalis, qui non erat vir, quoniam ei non obtemperabat; aut vir, qui non erat vir, erat error adulterij, in quo tunc versabatur. Viri duodecim Patriarchæ nuncupati denotant omnes patres duodecim Tribuum, qui in primo statu vsq; ad Christum fuerunt. Immo duodecim Principes, qui in Deserto ceciderunt, cum his, qui ab Aegypto sunt egressi, duodecim Apostolos cum successoribus ostendere possunt. Viri fortes sexaginta, in Canticis, lectum Salomonis stipantes, Diuus Gregorius interpraetatur Sãctos, qui verbis, & exemplis sanctam mentem muniunt, in qua Christus Dominus quiescit. Tandem viri mille in monte Bethel Saul associantes, vt legitur in Historia Regum, à Diuo Gregorio exponuntur viri Ecclesiam propugnaturi, qui suo Principi Ecclesiastico adhærent.

Lib. 2. Machab. c. 10. *Io. 4.* E *Cant. c. 3.* *Lib. 1. Reg c. 13.*

Supersunt adhuc viri in numero multitudinis constituti qui animaduersione indigent; vt viri exercitus in Numeris, qui pugnauerunt, hi dicuntur esse, qui omne vitiorum genus exterminarunt. Viri virtutis, in Machabeis, applicantes se ad ciuitatem Ephron, à Laureto declarantur tot Doctores sensum spiritualẽ penetrantes, vt criminosos à vitijs ad bonam frugem reuocare possint.

Num. c. 31. *Lib. 1. Machab. c. 5.*

Viri diuitiarum in psalmo septuagesimo quinto nominantur illi, qui suas nõ possident diuitias; immò ipsi à diuitijs possidentur, propterea somnum suum, nõ autem Christi dormire perhibentur.

F

Viri Iuda, qui cum Dauid, in Historia Regum, ad arcam deducendam progrediebantur, possunt nuncupari populi fideles, qui cum Christo ad Ecclesiæ amplificationem in dies incumbunt: quemadmodum fideles mutuam opem sibi inuicem præstantes, ex Diuo Hieronymo explicantur per viros apprehendentes manus proximi sui apud Zachariam. Viciſsim viri Niniuitæ, apud Mattheum, Ethnicos significant.

L. 2. reg. c. 6. *Zach. c. 14.* *Matth. c. 12*

Viri sanguinum in Psalmo trigesimo octauo supra centesimum vocari possunt Hæretici, qui prauis documentis animas interimunt, vel homines, qui adhuc in voluptuosas, & venereas actiones incumbunt. Tandem viri Anathoth quærentes animam Hieremiæ, Iudæos, sed potiſsimum Sacerdotes, & Scribas aduersus Christum designant.

G

Modo se se offert nomen hominis, quod suis mysticis sensibus non caret; quandoquidem, hoc nomine, prius multa perfecta, & optima, nempe Christus, Beata Maria semper Virgo. Angeli, mens, & perfecti viri intelliguntur: quamuis deinceps per hoc nomen multa etiam mala declarentur. Quoad primum, homo primus dicitur Adam de terra terrenus, secundus homo est Christus de Cœlo cælestis, vt in Epistola ad Corynthios legitur. Propterea homo, quem Deus in Psalmo sexagesimo quarto assumpsisse perhibetur, humanitatem verbi Dei assumptam significat. Vel talis homo iuxta mentem Laureti in sylua allegoriarum, Ecclesiam, cuius caput est Christus, demonstrat.

[illegible]

Quo circa homo in Genesi, quem Deus in Paradiso collocauit, fuit symbolum Christi, qui in Ecclesia tanquam caput residet. Pariter homo apud Lucã centum oues possidens, exprimitur Christus, qui Angelis, & hominibus dominatur. Idem Christus est homo natus in Sion, quam in Psalmo octuagesimo sexto ipse fundauit. Item in Psalmo centesimo octauo, homo redimens, & pauper, Christus dicitur. Idem est ille homo paratus ad ferendum hircum in desertum, vt habetur in Leuitico. Idem est ille homo, qui in Numeris, de Israel erat surrecturus. Immò Christus est idem homo, cuius inimici, apud Micheam, sunt eius domestici. Amplius Christus erat ille homo, quem apud Ioannem Paraliticus expectabat, vt eum in piscinam mergeret. Insuper homo peregre profectus apud Mattheum significat Christum ad Cœlum ascendentem, vt Origenes interpraetatur. Demum Christus est ille homo Rex, qui posuit rationem cum seruis suis, & homo pater familias, vt apud Mattheum multis in locis legere possumus. Præterea Beata Maria semper Virgo, sæpè homo nominatur: cum Christus filius Hominis dicatur: appellatur autem Christus filius hominis

Genesis c. 2. H *Luc. c. 15.* *Leuit. c. 16.* *Num. c. 24.* *Mich. c. 6.* *Io. c. 5.* *Matth. c. 25* *Matth. c. 13 & c. 18.*

nis, & non homo, quoniam licet ex genere Adam deſcendat, non tamen eſt vermis homo, cum non ſit putredo: licet ſit vermis, & non homo, vt habetur apud Iob. His addamus quod homo primus, iuxta ſententiam Antiquiorum Rabinorum, denotat Matrem Redemptoris, quæ quoad materiam vnà cum Adam producta fuit, & ab ea Adam proceſſit: referunt enim Deum amore Meſſiæ, & eius matris mundum creaſſe, & de hoc primo homine intelligunt illud Prouerbium. *Iuſtus primus in lite ſua venit amicus eius, & inueſtigauit, eum.* Hic primus homo, exponente Galatino, qui eſt mater Meſiæ, ob quam ipſe filius hominis dicitur, iuſtus eſt in lite ſua, in qua accuſatur ab Aduerſarijs, quod in labe originis concepta ſit: vnde venit amicus eius, nempe Deus, & hanc litem inueſtigans, ſententiam tulit in Canticis dicens. *Tota pulchra es amica mea, & macula non eſt in te.* Nomen quoq; hominis Angelo quandoq; attribuitur: ſiquidem Angelis humana forma aſſignatur, quia mente vigeant vt homines videndi vim poſſideant, & ad imperandum, & regendum ſint idonei. A

Prouerb. cap. 18.

Cæterùm homo factus ad imaginem, & ſimilitudinem Dei in myſtica doctrina hominem interiorem denotat, qui in mente diuina extitit antequam Deus de limo terræ hominem exteriorem formaret: ideoq; quando in Numeris nominatur homo, intelligitur homo interior ſua alimenta, & indumenta poſſidens, quæ in homine exteriori requiruntur; eſt autem mens, vel ratio, vel anima: quandoquidem illa, quę ſunt hominis exterioris, ad interiorem referri poſſunt.

Num. c. 30.

Hic igitur erit ille homo, qui apud Mattheum ſinapim in agro ſuo ſerens, theſaurum inuenit. Ad hoc confirmandum poſſumus in medium afferre illud Geneſis, vbi, nomine hominis, mens, & ratio deſignatur: verba ſunt hæc. *Non erat homo, qui operaretur terram.* Id exponitur quando mens ideam ſenſus non exercebat. Homo oſtendit etiam prophetam, & ſapientem: quandoquidem apud Iob, terra abſq; homine erant Ethnici ſine Prophetis. Idcirco homo, qui in Pſalmo centeſimo tertio præeſt beſtijs, demonſtrat virum perfectum, qui præſit rudibus. Item homo creatus, qui in Geneſi præſit piſcibus maris, & volatilibus Cœli, hominem iuſtum, & perfectum indicat, qui ſanctimonia, ſapientia, & doctrina alios antecellat. B

Matth. c. 13
Geneſ. c. 2.
Iob c. 38.

Homo Soli iunctus maſculum procreare dicitur, vt legitur apud Platonem, idq; ſignificat, quod homo lumini diuino copulatus virile, & rectum opus operabitur: ſiquidem Sol ſupremæ lucis ſimulacrum eſſe perhibetur. Vice verſa homo terræ iunctus eſſe dicitur, quando concupiſcentiæ adhęret; quare tunc opus terreſtre, & fæmininum procreat. Hocq; ſtabilitur ſententia, Pythagoræ aſſerentis oportere hominem fieri vnum; quibus verbis, myſticus ſenſus intelligendus eſt de homine Deo adhærente; nam Deus verè vnus eſt, & qui Deo adhæret cum eo vnus ſpiritus efficitur. Quapropter homo à Deo creatus fuit vnus, & non multi, quoniam, ex mente Diui Auguſtini, homo ad concordiam, & myſterium vnitatis fuit propagatus, vt hac ratione Dei imago in homine refulgeret; hinc quemadmodũ ab vno Deo per creationem omnia, ſic ab vno homine per propagationem omnes dimanarent. C

Lib. 12. de Ciuit. Dei.

Homo ferens amphoram aquæ, vt extat apud Marchum, eſt Moyſes ferens litteram legis; non enim effertur proprio nomine, quia chriſtianum nomen nondum erat notum.

Cap. 14.

Homo habens manum aridam, qui apud Lucam à Chriſto liberatus fuit, deſignat illum, qui nihil boni operatur, ſed poſtea à Chriſto ſanatus rectas operationes moliri incipit. Demum hominis figura inter quatuór animalia circa ſedem Dei in Apocalypſi denotat Diuum Mattheum Euangeliſtam circa humanitatem filij Dei verſantem, veluti etiam expoſuimus quando ſuperius de myſtica facie hominis diſſerebamus. D

Luc. c. 6.
Cap. 18.

Amplius nomen hominis in numero multitudinis ſuos ſortitur myſticos ſignificatus. Namq; homines multiplicati in Geneſi deſignare poſſunt vires rationales in virtutibus multiplicatas. Item homines Aegypti, & homines Regionis Amorrheorum, qui duobus in locis Exodi leguntur, oſtendunt homines prophanos, qui in res mundanas, & voluptuoſas incumbunt. Tandem homines, & iumenta ſaluabis Domine, vt extat in Pſalmo trigeſimo quinto. Per hæc verba primo debemus intelligere homines perfectos, & iuſtos, deinde homines à ſenſu, & non à ratione doctos, qui etiã ſaluantur, dummodo perfectionem amplexi per viam ſalutis progrediantur.

Geneſ. c. 6.
Exod. c. 8. et c. 34.

Poſtea-

Posteaquam in vitia incidimus, non erit absurdum in calce huius rubricæ, sensus mysticos praui hominis manifestare. Namq; iuxta vitia hominem occupantia, homo vocatur iumentũ, homo serpens, homo vipera, & homo vulpes. Quocirca apud Mattheum homo non habens vestem nuptialem hominem criminosum, consequenterq; omnes vitijs deditos repræsentat. Item omnis homo dicitur mendax in Psalmo centesimo decimo quinto, iuxta tamen conditionem naturalem, cum ad fidem spectantia non attingat: hinc Paulus scribens ad Galatas tradit se loqui secundùm hominem, quando rudia docet. *Matth.c.22* *Cap.3.* *Cap.6.*

Pariter apud Paulum scribentem ad Romanos legitur homo vetus, nempe fidei
E expers: quemadmodum vicissim homo nouus in eodem loco dicitur, qui per fidẽ ad rectum vitæ tramitem dirigitur. Homo ineptus ad redimendum, vt legitur in Psalmo quadragesimo octauo, exponitur purus homo, qui potius redemptione indiget: propterea non permittitur homo esse in tabernaculo Fæderis, quando Pontifex intrat in Sancta Sanctorum, quia cum ibi possint esse, iam non sunt homines, nimirum mortales, sed facti sunt Dij, vt in Leuitico habetur. Sumitur etiam homo pro puro homine apud Ieremiam, quando hæc verba prodidit. *Maledictus homo qui confidit in homine*. Insuper homo apud Mattheum, qui de Hierusalem in Hierico descendens incidit in latrones, exponitur à Diuo Thoma Adam, qui à Diabolo superatus de statu pacis calamitatem incurrit. Homo autem inimicus, qui apud Mattheũ superseminauit Zizania, indicat Diabolum, qui interdum homo inimicus appellatur. *Cap.17.* *Matth.c.4.* *Cap.13.* *Cap.18.*
F Item homo apud eumdem Mattheum, per quem scandalum venit, demonstrat populum Iudaicum, qui non solum Christum negauit, sed etiam alios ad negationem compulit. Idem populus Iudæorum ostenditur ab homine habente immundũ spiritum apud Lucam. Quamuis homo in Exodo appelletur etiam Iudæus ad differentiam Ethnicorum. Homo pacis in Psalmo quadragesimo, exprimitur Iudas, qui osculo pacis Christum prodidit. Rursus homo parans mittere hircum in desertum, vt legitur in Leuitico, qui postea se lauabat, iuxta mentem Laureti in sylua Allegorarum, exprimit Pilatum, qui Christum in Crucem mittere decreuerat; nihilominus lauit se, vt opera sua munda ostentaret. Deniq, homo, qui in Deuteronomio non suscitat semen patris, indicat sermonem hæreticum, qui oriens ex sacra pagina, filios Christo minime generat. *Luc.c.4.* *Exod.c.19.* *Leuit.c.6.* *Deut.c.25.*

G

MORALIA EX PARTIBVS humanis desumpta.

QVEMADMODVM humanum corpus varijs integratum partibus, ijsdem tanquam instrumentis ad varia munia idoneis vtitur: assimiliter Ecclesia Dei varijs hominibus, tanquam partibus constituitur, per quos, tanquam per idonea instrumenta, varias functiones
H obit. Immo veluti humani corporis partium aliæ sunt animales motum, & sensum toti corpori communicantes, aliæ vocantur spirituales vitam corpori impertientes, & aliæ dicuntur naturales nutrimentum pro toto præparantes: pariter in Ecclesia sunt partes animales, nempe Præsules, qui alios regunt, partes spirituales erunt viri perfecti, & Deo in religiosam seruitutem dicati qui suis precibus vitam gratiæ alijs communicant; tandem partes naturales erunt Euangelij Præcones, qui diuinis præceptis animas hominum nutriunt. Verùm cum in corpore humano partes generationi destinatæ naturalibus partibus adscribantur: item in Ecclesia omnes viri doctrina insignes hoc generationis munus obire feruntur, dũ criminosos, quasi illos generando, gratiæ diuinæ restituunt: ad rem enim scribebat Apostolus ad Corynthios. *Ego per Euangelium vos genui.* *Lib.1.c.4.*

Cum igitur omnes humani corporis partes doctrinæ morali sint famulaturæ, operæ pretiũ esse duximus à capillis inchoare, & deinceps per cæteras partes ad plantam

tam vsq; pedis descendere. Itaq; capilli caput tegendo exornant, & ornando muniunt; qui licet sæpè iuxta partem capitis anteriorem, vel ob raritatem cutis, vel ob defectum alimenti defluant, nihilominus pars posterior capitis, vel ob cutem densam, vel ob copiam humoris, illis nunquam caret: quare pars anterior iuuentutem, & pars posterior senectutem repræsentat.

Cum igitur iuuentus, vel ob defectum alimenti pietatis, vel ob raram in superos obseruantiam, rectis operibus careat; senectus tamen densa, & munita precibus, & copioso pietatis humore affluens in recta opera semper incumbit: iuxta illud Psalmographi. *Senectus mea in misericordia vberi.* Deinde obseruandum est, quòd capilli à fumosis exhalationibus producuntur; ideoq; quantò maior erit exhalationum copia, tantò copiosiori crine caput tegetur, quibus deficientibus, caput pilis priuatur: propterea humanus animus a capite, & cogitationes ab exhalationibus referuntur, quæ crines virtutum, & operum generare solent. Quamobrē quantò maior erit copia bonorum affectuum, tantò maior erit abundantia virtutum. Vicissim quando crines virtutum recedunt, tunc animus rectis cogitationibus nudatur. Ad rem igitur legimus apud Mattheum. *Vestri autem capilli capitis omnes numerati sunt.* Quandoquidem, iuxta sententiam Ciceronis, ignorare non potest Deus, qua quisq; mente sit.

Senectus, & iuuentus. A

Cap. 10.

Insuper capillorum canities ex frigiditate humoris alimentalis producitur, quia frigiditas albedinem generat. In senectute igitur, ob humoris frigidi abundātiam, crines albescunt: quapropter per canitiem, senectus intelligenda est, in qua frigus diuini timoris dominatur, hinc albedo castæ vitæ dimanat, cum senes capulares futuram vitam in dies meditentur; vt veritatem assequatur illud assertum Sapientiæ. *Cani sunt sensus hominis, & ætas senectutis vita immaculata.* B

Cap. 4.

Posteaquam de capillis sermo habetur, hic quoq. nonnihil de pilis, & barba recensendum est. Siquidem pili duri, & asperi sunt, quando à dura, & aspera cute erumpunt: vnde in hac doctrina, pili operibus, & cutis affectui assimilantur: quocirca à duro affectu operationes nonnisi duræ, & vice versa dimanare poterunt. Veluti legitur apud Mattheum. *Bonus homo de bono thesauro suo profert bona, malus verò similiter mala.* Pariter barba pilis integrata viri ornamentum esse perhibetur, maresq; à fæminis separat. Per barbam intelligenda est prudentia finem consuetudinis exornans, quæ fæminas à viris, nempe improbos à probis, & criminosos à virtute præditis distinguit. C

Cap. 3.

Succedit caput, quod totius corporis fundamētum, & principium esse fertur, dum cæteræ partes ab illo sensum, & motum hauriunt. Cum igitur caput secunda valetudine fruitur, cætera membra rectas functiones obeunt, & vicissim, capite laborante, cæteræ partes languescunt. Per caput, in hac doctrina, mens intelligitur, quæ si perfecta, & iusta sit, inde nonnisi rectæ operationes prodeunt. Vicissim quando animus est maleficus, nonnisi mala opera generare potest. Amplius caput est tanquam caminus totius corporis, ad quem fumiferæ alimentorum exhalationes ascendunt, sed cum sit copiosis refertum meatibus, alibilibus retentis, excrementitij vapores per porros euanescunt. Caput in hoc loco est Princeps, exhalationes sunt subditorum petitiones, & querelæ ad Principem quotidie ascendentes: quamobrem necesse est, vt hoc caput sit foraminibus discretionis, & prudentiæ refertum, vt superflua facile exeant, & necessaria tantummodo retineantur. D

Capitis moralia.

In capite cerebrum clauditur, iuxta opinionem Medicorum, natura frigidum, & post cor immediatè generatum: quapropter cordi calidissimo opponitur, vt huius feruor alterius frigiditate temperetur. Per cerebrum possumus exprimere Beatam Mariam semper Virginem, quæ in corpore Ecclesiæ post cor, nempe post Christum, primùm occupat locum. Itaq; hæc Virgo Misericordiæ parens huic cordi opponi perhibetur, dum suis precibus feruorem summi Iuris lenit, atq; temperat. Deinde cerebri frigiditas, & humiditas canitiem, sicuti vicissim caliditas, & siccitas caluitiem generare solet. Canities symbolum sapientiæ esse dicitur, iuxta illud Sapientiæ. *Cani sunt sensus hominis.* Caluities verò eleemosynam denotat, quæ capillos diuitiarum tondet: propterea homo cerebro conscientiæ, ob Dei timorem, frigido, & ob pietatem humido refertus, citò canitiem sapientiæ adipiscitur: iuxta illud Psalmogra-

Moralia cerebri.

Cap. 4.

mographi. *Initium Sapientiae est timor Domini*. Item homo vi charitatis calidus, & qui macerescens fit siccus, illicò caluitiem rerum mundanarum acquirit.

Frons, vt in Rubrica Physionomiæ fuit relatum, est illa capitis pars, in qua verecundia, honor, virtus, & animi constantia refulgent, præterea est pars dura, & iniuriç aeris, patiens. Frons Ecclesiæ ab Apostolis, & martyribus repræsentatur, qui iniuriæ Tyrannorum patientes, Christi fidem pugnacissimè defenderunt. Nasus est ille, qui odores discriminans, & suauibus tantùm oblectatus, à tetris summoperè abhorret, deinde aerem inspirat, & expirat. Nasus animæ est pietas, quæ diuina, & æterna suauitate delectata fætorem voluptatum aspernatur, deinde spiritum gratiæ attrahens, orationis aerem emittit. *Moralia ad frontem attinentia.*

E Præterea natura sagax duobus oculis caput exornauit, vt alterius deficientis munus alter suppleret. Hæc igitur oculorum duplicatio charitatis conditionem docere potest, quæ, teste Gregorio, inter duos saltem administratur, cum duo viri iusti non voluptatibus, non conuiuijs, sed communi vtilitati se natos esse arbitrantur. Rursus oculi in parte profunda siti remota optimè intuentur, sed oculi prominentes nonnisi proxima videre possunt. Oculi concaui sunt viri perfecti, qui à rebus voluptuosis segregati in profunda animi demissione morantes, remota, nimirũ sublimia optimè contemplantur. Sed oculi prominentes sunt homines superbi, qui nihil aliud, nisi proximum præsentis fortunæ nitorem conspicantur, & meditantur. Rursus pupilla oculi cuncta videt, cum se ipsam intueri nequeat. Hæc ideo assimilatur *Oculorum moralis doctrina.*
F homini, qui aliena vitia melius, quàm propria conspicit, & in alienis negotijs rectius quàm in proprijs se gerit: quocirca ad rem Diuus Bernardus dicebat. *Multi multa sciunt, & se ipsos nesciunt* quid plura? Natura palpebram duplicauit, vt oculus vtraq; munitus externas iniurias facilè arcere posset. Ita oculus mentis duplici discretionis tegumento claudendus est, nempe illo, quod spiritualia, & altero, quod mundana respicit, ne indiscriminatim aliquod noxium intuendo appetat.

Natura quoq; aures humanas geminauit, vt caput in medio illarũ collocatũ vndiq; sonorum differentias apprehenderet. Sic Iudex, & Confessarius in loco publico semper morari debent, vt facilè querimonias, & crimina audire possint: iuxta illud Psalmographi. *Auribus percipite, qui iudicatis orbem*. Nisi velimus, per caput inter aures, Christum intelligere, qui semper inter homines residet, vt flagitatores non molestos exaudiat: iuxta assertum Psalmographi. *Oculi Domini super iustos, & aures* *Aures.*
G *eius in preces eorum.*

Dentes humanum os exornantes sunt albi, duri, acuti, ordine quodam digesti, labijs septi, necnon ad formandam vocem, & ad nutritionem corporis necessarij. Dentes Christi, vel Ecclesiæ sunt Euangelij Precones, quibus peccantes mandendo ad se attrahunt: quapropter apud Ioannem dicebat Christus. *Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis*. Sunt igitur hi castitate albi, seueritate acuti, stabilitate mentis duri, ordine quodam concordiæ digesti, labijs animi demissionis circumdati, & tandem veritate doctrinæ ad nutriendum Ecclesiæ corpus, necnon ad vocem diuini encomij formandam necessarij. Alioquin dentes assimilantur illis, qui alienam famam mordicus lacessunt. Sin dentes fuerint recti, & copulati, vitæ longitudinem, veluti rari, & curui breuitatem præsagiunt. Tales dentes ad Iudices, vel familiares Principis comparari possunt, qui si bonis moribus fuerint coniuncti, & propter iustitiam recti proculdubio in illa iurisdictione diu versabuntur: sin ob discordiam fuerint rari, & ob iniustitiam curui, tunc in iurisdictione paruum temporis spatium consument. Succedunt molles gingiuæ, quibus dentes altis radicibus nituntur. Hæ mollem benignitatis virtutem repræsentant, quæ in humano ore versari debet, in qua postea dentes, nempe placida verba radicantur; iuxta illud Ecclesiastici. *Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos*. *Dẽtes qui.* *Cap.3.*
H *Gingiua.* *Cap.6.*

Lingua instrumentum gustus, & orationis esse dicitur; quamobrem Euangelij Preco, in mystico Ecclesiæ corpore, linguam Christi refert; siquidem, instar linguç, saporem profanorum à sapore sacrorum, & spiritualium discriminat, & orationem effundens diuina encomia, & gratiarum actiones celebrat. Labia sunt partes molles totum dentium ordinem tegentes; hinc Precones Euangelij labia Ecclesiæ esse feruntur, per quos lingua Dei Patris, nimirum spiritus diuinus ad populum concio- *Lingua.* *Labia.*

nem habet. Hi igitur molles, & benigni esse debent, vt duritiem dentium, idest seueritatem diuinæ iustitiæ emolliant, & temperent. Genæ postea sunt partes faciei mollitiem, albedinem, & ruborem participantes, à quibus ostenditur exterior consuetudo, in qua moralis pulchritudo refulget. Hæc igitur mollitiem pietatis, ruborem charitatis, & alborem puritatis referre debet. Os ad nutritionem valde necessarium esse liquidò constat: quandoquidem nisi os cibaria præparans ad stomachum demandaret, proculdubio membra humana deficerent. Os in Ecclesia Dei est theologicæ sapientiæ Doctor, qui cibum diuinæ doctrinæ diligenter examinatum membris, nempe auditoribus distribuit, vt eorum animam reficiat, atq; nutriat. Præterea obseruandum est, os humanum esse paruum, cum bruta valdè amplo ore referta sint: namq; homo rationis particeps ore paruo fuit à natura donatus, quia modicus sermonis esset, & paucam alimenti quantitatem adhiberet: iuxta illud Prouerbiorum. Qui custodit os suum, custodit animam. Os autem vastum in brutis, nimirum in criminosis obseruatur, quia non solum sunt largiloqui, verùm etiã nulla vtuntur temperantia, quæ impetum appetitus moderari possit.

Genæ. *Os.* *Cap. 21.* A

Ab ore ad guttur faciendus est transitus, in quo duæ ad pulmones, & ad stomachum patent viæ, quarum prima aerem, altera verò cibum ad ventriculum defert. Guttur in morali doctrina significat mentem duabus vijs, nempe affectionibus insignitam, quarum altera spiritualis, altera voluptuosa dicitur. Spiritualis est illa, per quam aer bonorum ad animam attinentium attrahitur, altera, per quam bona voluptuaria appetuntur. Itidem, scilicet in gutture aer, & cibus diuersas sortiuntur vias, quoniam aer per asperam arteriam ad cor, cibus autem per oesophagũ ad ventriculum descendit: quare, ob viciniam imminet periculum, ne portio cibi viã aeris, maximo patientis incommodo, ingrediatur. Cum igitur in morali doctrina, aer summum bonum, & cibus bonum fortuitum significet, quorum primum cor, & alterum stomachum, nempe marsupium petit: sæpè sæpius impendet discrimen, ne bonum fortuitum viam cordis obstruat: quemadmodum Auaris accidit, quorum diuitiæ à via marsupij aberrantes cor petunt, & suffocantes animam impediunt, quominus egenorum calamitates videre, & eorum querimonias audire possit. Idcirco quidam Poeta hominem auarum rei insensibili comparabat hunc in modum.

Guttur. B *Auarus quid præstet.*

Arca tumet nummis, socios nec pascit egentes,
Si posset, miseros pasceret, arca loqui.
Arca magis tute es, quàm quæ tibi pondera seruat.
Arca tu, illa hominis nomine digna fuit.

C

In prædicta parte vox etiam formatur, quæ si fuerit suauis ærumnosos exhilarat, amorem conciliat, laborem lenit, mentem à timore ad audaciam, ab ira ad Clementiam reuocat. Talis est vox diuinæ laudis, & optimæ eruditionis, quæ peccantibus spem, & lætitiam affert, pietatem erga Deum excitat, laborem, & mæstitiam, per pænitentiam lenit, sicq; penes Deum, & homines præconium laudis sibi conciliat. Itaq; vox optima, & perfecta editur, quando canales pulmonis erũt lenes, & excrementis inanes; namq; humore aliquo referti grauem, & inæqualem vocem reddunt. Hi canales repræsentant Euangelij Precones, & Theologicæ sapientiæ Doctores, qui si fuerint lenes, & ab excrementis criminum alieni, suauem vocem, nempe doctrinam gratam populo effundent: sin fuerint vitijs infecti ingratam eruditionem audientibus communicabunt: vnde ad rem Gregorius hæc verba proferebat. *Tunc authoritas, amittitur, quando vocem opera non concomitantur.* iuxta illud vulgatum.

Vocis moralis doctrina. D

Tunc sic censura, & tunc sic exempla parantur;
Cum Doctor, alios quod monet, ipse facit.

Etenim Maiores prauis exemplis mirandum in modum cæteros offendere solent ideo ad rem Scaliger in quodam epigrammate introducit iuuenem Priscorum Deorum mores imitatum sic loquentem.

Si vitio mihi quis vertit, quòd seruus amoris
Erro, quod omne oculis aucupor alitibus;
Ille Iouem sciat, ac Ditem, Dominumq; profundi
Serua cupidineo colla dedisse iugo.

Si ta-

Si tale atq; homini genus eſt imitabile Diuum,
Poſt Diuos, quodnam crimen amare meum eſt?

Itaq; ſicuti vox grauis, & rauca harmoniam perturbat, & aures audientiũ lædit; ita Improbi vocem grauem,& raucam edere dicuntur,dum frænum propriæ linguæ minime cohibentes harmoniam honeſtæ conſuetudinis turbant, & hac voce viris probis,& perfectis ingrati eſſe feruntur. Demum hominis collum,veluti & aliorum animantium fortitudinis ſymbolum eſſe ſolet; nam collo vincto, fortitudo animalis ſuperatur. Per collum intelligenda eſt loquela, cum vox in collo formari incipiat: *Collum.* in hac magna animæ vis reſidet: non enim quis poteſt vnquam à Diabolo ſuperari,
E donec opem diuinam implorare, & crimina confiteri poſſit: iuxta illud Iſaiæ. *Conſurge Hieruſalem, ſolue vincula colli tui captiua filia Sion.* *Cap.52.* Anhelitus quoq; in hac parte celebratur,dum maior copia aeris attrahitur,quàm emittitur,at ratio inde oritur, quoniam magna aeris portio nutritioni ſpirituum famulatur: hic aer attractus beneficia à Deo in nos collata ſignificat, quemadmodum aer emiſſus noſtram in Deum ſeruitutem denotat. Plus ergo aeris recipitur,quàm emittitur,quoniam diuina erga nos benefitia multò plura ſunt, quam quæ Deo retribuere poſſimus. Non immerito igitur Pſalmographus ſcribebat. *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?* quaſi inferre vellet, fieri minime poſſe, vt Deo ex condigno ſatisfaciamus.

Iam deſcendendum eſt ad pectus,in quo cor pars præcipua à natura primum for-
F mata latibulatur. Cor in homine interiore eſt recta conſcientia, quam vnuſquiſq; virtutibus exornatam primùm fabricare debet. Deinde cum cor fons caloris,& vitæ eſſe feratur, ipſo læſo, animal ad interitum properat. *Cordis moralia.* Cor rectam in Deũ fidem repræſentare poteſt, vnde calor charitatis, necnon vita virtutis, & gratiæ dimanat: cum ſcripſerit Abachuch. Iuſtus ex fide viuit, quæ læſa proculdubio interitum *Cap.2.* animæ, & corporis progignit. Inſuper cor in medio pectoris reſidens cæteris partibus vitam impertitur. Cor Præſul eſſe dicitur, qui in medio Eccleſiæ ſedens, vitam gratiæ, & ſapientiæ cuicumq; communicat. Immò cum cor à cura denominatum fuerit; mens animæ merito nomine cordis erat appellanda, quoniam propria ſalus illi curæ eſſe debeat. Rurſus cor varijs gaudet prærogatiuis. Primò iugi motu afficitur, dum conſtringitur, & dilatatur. Pariter cor humanæ affectionis in aliquo opere recto ſemper ſe exercere debet: vel omnes conſcientiæ latebras erga
G Deum dilatare: iuxta illud Apoſtoli ad Corynthios. *Os noſtrum patet ad vos Corynthij, cor noſtrum dilatatum eſt.* *Lib.2.cap.6* Secundò cor in thorace ita locatum eſt, vt ad partem ſiniſtram parumper vergat, ſicq; naturalis frigiditas huius partis temperatur. Cor eſt miſericordia viri perfecti, quæ ſemper tendit ad ſiniſtram partem eorũ, qui in egeſtate, & calamitate verſantur: aut vergit ad læuam eorum,qui frigore lethalis criminis opprimuntur, vt feruore ſpirituali foti ad recta opera excitentur. Tertiò, ex medicorum ſententia,quando temperatura cordis nonnihil ad frigidum,& humidum vergit, tunc pulſum producit mollem, & hominem effæminatum, & glabrum reddit. Pari ratione quando affectio gerens vicem cordis pietate fuerit frigida, & voluptatibus humida, tunc pulſum operum mollem, & imbecillum reddet, necnon priuationem pilorum, nempe defectum virtutum procreabit. Quare poterimus pro-
H nunciare illud Pſalmographi. *Comprehenderunt me iniquitates meæ, & cor meum dereliquit me.*

Reliquum eſt, vt ponderemus pectus, cuius pars anterior mamillis exornatur, & *Pectoris* dorſo, necnon lateribus concluditur. Pectus manibus percuſſum ob internam caui- *moralia.* tatem ſonum edit: homo igitur peccans, per indignationem aduerſus crimina, pectus percutiat, & confeſſione ſonitum edat, deinde rectis operibus manus adhibeat: nam de confitentibus quibuſdam legitur apud Lucam. *Percutientes pectora ſua reuertebantur.* *Cap.28.* Mamillæ humanum pectus exornant, cum in ventre brutorum conſpiciantur. Mamilla eſt benefitij ſymbolum, quod in pectore virorũ perfectorum refulget; namq; horum operationes, ex corde, & gratis prodeunt; cũ benefitia improborum ex ventre, nimirum vtilitatis cauſa, in cæteros conferantur. Deinde ma- *Mamilla.* milla eſt pars cordi proxima, & ſanguinis in lac tranſmutandi facultate potitur; vt inde infantes alantur. Mamilla aſſimilatur miſericordiæ viri iuſti, hic enim cordi,

nempe Deo est proximus; hic igitur sanguinem diuitiarum in lac eleemosynæ conuertit, quo postea infantes scilicet egeni aluntur. Item mamillæ mulieris vtero gestantis, ex sententia Medicorum, si copioso lacte redundauerint, fœtum fore debilem demonstrant. Cum igitur fœtus operationis, & lac loquelæ symbolũ esse possit, non poterimus nisi præsagire fœtum operationis fore imbecillum, quando lacte verborum mammæ labiorum abundauerint. Legitur enim hæc sententia in Prouer-
Cap.14. bijs. *Vbi verba sunt plurima, ibi frequenter egestas.* Duo latera iuxta partem dextram, & sinistram thoracis obseruantur. Hæc duo latera duobus hominibus ad metã proficiscentibus comparantur, qui peruenientes ad limitem si reuerti voluerint, horum dexter sinister, & sinister dexter efficitur. Similiter ad limitem interitus peruenientes eamdem incurrunt sortem, nam qui per latus dextrum prosperitatum graditur, tandem in limite mortis sinistrum latus ærumnarum occupat, & vicissim egeni, qui viam calamitatum cucurrerunt, tandem ad dextrum latus æternæ lętitiæ tendunt. A
Dorsum. Deniq; dorsum homini hoc beneficium præstat, vt supinus iacere possit, cum bruta hoc beneficio careant. Idcirco inter homines, & bruta, scilicet inter viros perfectos, & improbos hoc cadit discrimen, vt viri iusti supra dorsum iacentes sublimia intueantur, & æterna meditentur; bruta verò, scilicet criminosi, nonnisi terrena aspiciunt, & contemplantur.

Humeri. Succedunt humeri partes ad baiulandum destinatæ. Humeri animæ sunt virtu-
Cap.6. tes obedientiæ, & constantiæ ad ferendum onus patientiæ, & calamitatis idoneæ; iuxta illud Ecclesiastici. *Subijce humerum tuum, & porta.* Brachium postea ab humeris dependet duobus ossibus integratum, & validum; hoc repræsentari potest Christus à Deo patre dependens, & ex duobus ossibus nimirum ex humanitate, & diuinitate integratus, qui, ob singulare robur, potestati diabolicæ resistere potuit. B
Brachia. Cum scriptis mandauerit Psalmographus. *In brachio virtutis tuæ depostuisti aduersarios meos.* Insuper brachia, corpore ægrotante, Chirurgi vulnera ferunt; immo parte sinistra corporis laborante, vena brachij dextri aperitur corpus mysticum est Ecclesia, cuius brachium dextrum vocatur Christus, per quem Pater Omnipotens
Cap.36. cuncta operatur: iuxta illud Ecclesiastici. *Glorifica manum, & brachium dextrum.* At brachium sinistrum huius mystici corporis est genus humanum, quod ab initio languescebat, quare, ad illud liberandum, brachium dextrum, nempe Christum vulnerari necesse fuit. Amplius brachia tantam cum capite habent familiaritatem, vt ad illius tutelam, sæpè ferientium ictibus sese opponant. Brachia Christi sunt fideles, qui ad capitis, nimirum ad rectæ in Deum fidei tutelam, idolatris reluctari, & tyrannis se se opponere non dubitant. Tandem brachia, cum sint cordi vicina, solent per pulsum arteriarum, cordis valetudinẽ Medicis obseruantibus manifestare. Cum autem cor sit symbolum mentis, & voluntatis, & brachium operationum; propterea ex operationibus humanis mentem, & humanam voluntatem penetrabimus. Scribebat enim Gregogius. *Per hac, quæ foris apparent, quid intus lateat, aperietur.* C

Circa finem brachiorum sunt manus, quæ ex pluribus constant ossibus, vt quamcumq; actionem obire possint. Manus sunt nostræ operationes ex pluribus ossibus, nempe ex multis virtutibus integratæ, vt cunctis, & præcipuè egenis opitulari pos-
Manus. sint. Insuper manus sunt quædam instrumenta, quæ ad extensionem, ad constrictionem, ad laborem, ad percussionem, ad pugnam, & ad tutelam idonea esse videntur. Hinc quilibet Princeps manus potest appellari, quæ in liberalitate extẽditur, clauditur, quando in homines indignos beneficia non conferuntur, laborat in rectis operibus, percutit puniendo peccantes, præliatur dum reprehendit, & tandem omnes suæ subiectos potestati tutatur. Ideo de hac manu potest illud Ezechielis pronuntiari. *Manus Domini erat mecũ confortans me.* Vola est pars interior manus glabra, & etiam plana, aliqua tamen concauitate non carens, quæ nunquam, iuxta scrutatores rerum naturalium, aculeo scorpionis læditur. Ecclesia est manus, in qua viri saluti D
Cap.3. æternæ destinati continentur: iuxta illud Sapientiæ. *Iustorum animæ in manu Dei sunt.* Volam huius manus viri perfecti repræsentant: sunt enim ob veritatem plani, ob animi demissionem concaui, glabri, quia diuitias aspernantur, & tandem ab
Cap.10. aculeo diabolici scorpionis tuti, cum Christus apud Lucam dixerit. *Ecce dedi vobis virtutem calcandi serpentes, & scorpiones.*

Post-

Poſtmodum digiti à manu pendent tribus oſſibus integrati, recti, graciles, flexiles, & vnguibus muniti. Manus eſt Eccleſia, cuius digiti ſunt fideles, ſeu viri in ordinem religioſum Deo dicati; ex tribus autem oſſibus conſtare dicuntur, quia Sanctiſſimam Trinitatem venerantur: quare Eccleſia poterit diuulgare illud Canticorum. *Digiti mei pleni ſunt myrrha probatiſſima.* Prꝩterquamquòd tales digiti iuſtitia ſunt recti, ad eleemoſynam flexiles, & deniq; vnguibus armati, vt, oblata occaſione, aliquam ſeueritatem in Eccleſia exercere poſſint. Rurſus igitur Eccleſia poterit illud Pſalmographi pronunciare. *Benedictus Dominus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum.* Amplius digitis hoc ineſſe proprium animaduertunt, quod ante prandium craſſiores, & poſt cibum graciliores euadant. Viri iuſti hanc digitorum naturam imitantur, dum ante cibum diuini beneficij ſuperbia ſunt tumidi, ſed poſtmodum magna animi demiſſione graciliores fiunt. Digiti.

E

Stomachus accedit ponderandus, qui alimentum quodcumq; recipit, illudq; concoctum, tam purum, quàm excrementis refertum ad partes nutriendas demandat, excrementa tamen per partes inferiores truduntur. Stomachum in doctrina morali vir perfectus æmulatur, qui cibum cuiuſcumq; doctrinæ recipit, & ad vires animæ refocillandas mittit, & purum tantummodo retinens, impurum illicò expellit. Moralia ex ſtomacho.

Iecur eſt viſcus temperatura calidum, colore rubicundum, & in dextro hyppocondrio collocatum. Per hanc partem principalem, mens hominis intelligēda eſt, quæ pietate debet eſſe calida, memoria ſanguinis Chriſti rubicunda, & in dextra parte ſita, dum ſpem vitæ æternæ meditatur. Prꝩterquamquòd hepar in homine eſt magnum, vt validam charitatis affectionem inſinuare poſſit. Demùm hepar in ordine ad cor, locum inferiorem occupat, vt ab illo tanquam à parte principaliori calorem hauriat. Pariter calor, & charitas cordis, ſcilicet Præſulum, Principum, & Dynaſtarum frigiditatem hepatis, nempe ſubditorum temperabit: ſiquidem ſi defectu virtutum hi frigeſcant, calore exempli Maiorum foueri debent: iuxta illud vulgatum. Hepar.

F

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

In hepatis concauitate fel latibulatur, quod ſua acrimonia humores incidit, & detergit: idcirco Medici illo in collyrijs vtuntur. Fel hoc in loco amara pænitentia exponitur, quæ humores peccantium incidit, & abſtergit: hac de cauſa viri iuſti concionem ad populum habentes felle pænitentiæ Sanctorum in collyrijs concionum, & præceptorum vtuntur, vt hac ratione oculos mentis audientium abſtergant.

G

Splen in ſiniſtro locatus hyppocondrio cauſa riſus eſſe perhibetur, & nihilominus melancholiæ eſt receptaculum, quæ aſſiduam mæſtitiam generare ſolet. Splen eſt ſymbolum mundanæ proſperitatis, quæ homines in præſenti vita reddit hilares, cum tamen æternæ mæſtitiæ cauſam ſecum habeat. Id autem magis ſtabiliri poteſt, quoniam ex medica obſeruatione, quando ſplen tumeſit, & creſcit, corpus macreſcit, & è contrario quando lien decreſcit, corpus pingueſcit, & augetur. Pari ratione quando lien voluptatum admodum creſcit, tunc humanæ virtutes decreſcunt, & ex aduerſo mundana fælicitate diminuta, virtutes in homine mirandum in modū augentur: quare poterimus iure merito diuulgare, quod in Prouerbijs habetur. *Nec paupertatem, nec diuitias dederis mihi Domine, tribue tamen victui meo neceſſaria.* Lien. Cap.30.

H

Sequuntur renes, & veſica. Renes in primis ſunt partes pinguedine carentes, nihilominus adipe ſemper ſunt inuolutæ. Huius conditionis debent eſſe diuites, qui cum in adipe diuitiarum ſint ſepulti, ab omni tamen affectu earum alieni eſſe debēt. Renes vehementi calore ſunt referti, vnde ſuperuacaneam attrahentes humiditatem, extra corpus eā pellunt. Renes Eccleſiæ à viris iuſtis repræſentātur, qui in corpore Eccleſiæ militantis feruore igneæ charitatis mira operantur. Etenim hi viri à ſuperfluitatibus vitiorum fideles expurgando, eos liberant. Renes inſuper venereæ voluptatis ſedes eſſe conſtituuntur, quoniam ab illis genitura originē ducere perhibetur; hinc non eſt mirum, ſi pernicioſæ libidinis hos eſſe ſymbolum ſtatuāt: hac de cauſa Sacerdotes, in Exodo, à renibus vſq; ad fæmora velamen geſtabant, vt re- Renes.

nes voluptatis eſſe cooperiendos inſinuarent. Legitur enim apud Iſaiam. *Non ſoluetur cingulum renum eius.* Præterea veſica iuxta partem ſuperiorem orificium habet, cum tamen pars inferior illo careat. Ita pars ſuperior humani affectus debet eſſe perforata, vt res cæleſtes recipere poſsit, pars verò inferior orificio careat, ne rebus mundanis aditus pateat, Item veſica vento repleta in magnum tumorem eleuatur, modico tamen inflicto vulnere, adeo detumeſcit, vt nullum fere locũ occupet. Veſicam vento plenam Diuites faſtu tumeſcentes æmulantur, qui vento inſolentiæ tumidi ſunt, ſed ſtatim atq. aculeo mortis punguntur, recedente vento pauonini ambitus, confeſtim euaneſcunt. A

Veſica.

Inteſtina. His partibus inteſtina adhærent in ſinu ventris locata, & ad fæces recipiendas deſtinata, vt illas tandem per infernas partes expellant. Inteſtina poſſunt appellari Confeſſarij, qui medium corporis Eccleſiæ occupantes audiendo piaculares confeſſiones, totius corporis Eccleſiæ crimina recipiunt, deinde abſolutione cõtractas animi ſordes eluendo expellunt.

Iam exaratum eſt, quod ad partes in ventre contentas pertinebat, modò de partibus continentibus aliquid dicendum eſſe videtur. Ventres igitur, ex ſententia Hippocratis, hyeme ſunt calidiores, conſequenterq; hoc anni tempore maior appetitus generatur, æſtate verò ventres ſunt minus calidi, & propterea minor appetitus producitur. Ratio huius effectus inde naſcitur, quoniam calor naturalis, vrgente bruma, ad partes penitiores confugit, & viciſsim, æſtate, ad extimas tendẽs partes diſſoluitur. Pari ratione, hyeme calamitatum, feruor charitatis internas mentis partes petens, virtutes roborat, ſicq; appetitum boni operis excitat; ſed æſtate fælicitatum, calor charitatis diſsipatur, & appetitio recti operis deſtruitur. In centro partis externæ ventris conſtituitur vmbilicus, per quem fætus in vtero viuens nutritur, ſed ſtatim atq; infans in lucem egreſſus eſt, illicò vmbilicus præciditur. Per vmbilicum, venerea voluptas exponitur, quæ in medio humanæ naturæ reſidet, per quam fætus, nimirum peccans in ventre mundanæ fœlicitatis ſtabulans ſanguinem vitiorum ſugit: quapropter quando talis fœtus, nempe criminoſus in lucem gratię egreditur; confeſtim vmbilicus voluptatum recidendus eſt, ne rurſum in ſentinam vitiorum relabatur. B

Lib. 3. Aphoriſ.

Vmbilicus.

Prædictis partibus addantur genitalia membra præcipua, quibus auulſis, virtus virilis aufertur, & homo ita mollis, & effæminatus redditur, vt, pilis cadentibus, vocem fęmineam acquirat. Per genitalia virtus rectas producẽs operationes oſtenditur, quæ dum radicatur in anima, fętum bonorum operum procreat. Verùm quando genitalia diuinæ gratiæ violentia vitiorum demuntur; tunc homo adeo fit mollis, vt fæmineam naturam adipiſcatur, ſicq; vox precum, & confeſsionis peruertitur, pilli virtutum defluunt, & omnis ſpes moralis corrumpitur. Inter partes genitales recenſetur vterus, quæ pars in muliere ad conceptionem, ſemen recipit. Verùm aliquando accidit, vt ob humorum affluẽtium corruptelam, loco perfecti fœtus, maſſa carnis, mola à medicis nuncupata generetur: vnde mulier in fine grauiditatis fruſtum carnis parit. Hoc ſępè contingit illis, qui ſemen Verbi Dei concepiſſe creduntur, ſed tandem inhoneſtum, & perniciosum opus pariunt. Quocirca hoc erit conforme aſſerto Iſaiæ. *Expectaui vt faceres vuas, & fecit labruſcas.* Immò hoc non eſt valdè alienum ab eo, quod legitur apud Mattheum. *Domine nonne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo, vnde ergo habet zizaniam?* C D

Genitales partes.

Cap. 4.
Matth. c. 13

Fęmora ſunt partes ab inguinibus ad genua protenſæ, ob carnis, & neruorum copiam validæ, quæ totum corpus ſuſtentant. Ab his partibus Principes referuntur, pondus regiminis, & præfecturæ ſuſtinentes. Hi fortes ob conſtantiam, carnoſi, & molles ob clementiam, & mobiles ob aſsiduam diligentiam eſſe debent. Alioquin, per fęmur, Antiqui prolem ſignificabant, vt in Rubrica myſticorũ declaratum fuit. Idcirco dum enſis in ſiniſtro fœmore, & pugio in dextro geſtatur: pariter pugionem Verbi Dei, & enſęm diuinæ Iuſtitiæ debemus fæmoribus, nempe venereis cupiditatibus applicare, vt diuino ducti metu harum partium luxum coerceamus.

Fæmura. Fœmora in genibus terminantur, quæ à genis dicta eſſe feruntur, quoniã infans in vtero latibulans genua cum genis coniungat. Hinc homo caput inclinans ad genua magis ad lacrymas pronus redditur, quaſi memor vterinæ latebræ, in qua per ſpatium

spatium nouem mensium mutatus est. Genua animi demissionem, & diuinum metum significant: hæc enim sunt genua, quæ mentem ad contemplationẽ terrestrium inclinant: quare homo in genuflexione facilè lacrymas effundere debet. Deus ergo oculos genibus in domicilio vterino copulasse videtur, vt genua, nimirum animi demissionem, & timorem Dei meditaremur. Aliter genua sunt partes, super quibus nutrix gestato infanti blanditur. Genua hoc in loco adminiculum spei, & diuinæ consolationis demonstrant, quibus Deus in præsenti vita fidelibus blanditur, necnon significant blandimentum æterni gaudij, quo Deus imposterum viros iustos amplectitur. Iuxta illud Isaiæ. *Ad vbera portabimini, & super genua blandietur vobis.* Genua. Cap. vlt.

E

Crura, ex aliquorum mente, à currendo, vel tibiæ ob concauitatem appellantur; hæ partes sunt fortes, & ad totum sustinendum corpus idoneæ Euangelij Præcones crura Ecclesiæ repræsentare possunt, non solum quia hùc, atq; illuc currendo doctrinam Christi, cunctis regionibus insinuent, verumetiam, quia, instar tibiarum, diuinam doctrinam modulantur. Præterquamquòd veluti columnæ totum Ecclesiæ corpus sustentant: immò veluti crura ossea medulla humefiunt, similiter hi medulla pietatis, & gratiæ irrigantur. Propterea de his, & de corpore Ecclesiæ poterimus diuulgare illud Canticorum. *Crura eius columnæ marmoreæ, quæ fundatæ sunt supra bases aureas.* Crura. Cap. 5.

Pes in animali postremum occupat locum: est enim osseus ad imprimendum vestigium, & ad motum localem necessarius. Pedes in morali doctrina finalem perseuerantiam significant, ideo vestigiũ recti operis imprimunt, ossei sũt ob firmitudinem, deinde motui locali animæ famulantur, vt ad cælestem patriam peruenire possit. Iuxta illud aureum Dictum. *Qui perseuerauerit vsq; in finem, hic saluus erit.* Per pedes etiam exponuntur affectus: idcirco ad rem scribebat Diuus Augustinus. *Pes meus affectus meus, eo feror, quocumq; feror.* Itaq; pedes affectionis nostræ, vi constantiæ, ossei, vi clementiæ, caui, & plani ob simplicitatem esse debent. Amplius pes dexter velocioris est motus, quam sinister: quare homo validæ virtutis, primò pedem dextrum, deinde sinistrum mouet. Pes dexter in præsentia rectum, & spiritualem affectum demonstrat; sinister prauam, & voluptuosam affectionem, denotat; ideoq; pes dexter semper erit anteponendus. Iuxta illud Prouerbiorum. *Vias, quæ à dextris sunt, nouit Dominus, peruersæ autem viæ, quæ sunt à sinistris.* Tandem notandum est hominem duobus niti pedibus, cum cætera animalia quatuor pedibus gradiantur. Homines vitijs dediti assimilantur brutis, quoniam horum instar proni terrestria assiduè meditantur; homines verò perfecti æterna intuentes, vi contemplationis erecti incedunt. Dicebat enim Psalmographus. *Perfecit pedes meos tanquam Ceruorum, & super excelsa statuens me.* Planta pedis à planitie denominata est, & cum sit dura lædentibus facilè reluctatur: hæc animi voluntatem designat quæ propter animi demissionem plana, & ob impressionem bonorum operum, dura esse debet. Deniq; calcaneus est pars extrema à mole totius corporis compressa, quæ pars semel læsa difficilem admittit curationem, quoniam à fonte caloris valde remota sit. Calcaneus est symbolum senectutis, quam moles vitiorum iuuẽtutis premit; ideoq; si criminibus lædatur, difficilem sanitatem adipiscitur, quia senum vitia, ob pertinaciam, & ob defectum caloris gratiæ, difficillimè corriguntur. F Pedes. Cap. 4. G Planta pedis. Calcaneus.

H

His animaduersis, nonnulla adhuc de venis, sanguine, pinguedine, neruis, ossibus, & cute ponderanda sunt. Quoad primum venæ, aut à veniendo dictæ, aut quasi viæ, per quas sanguis ab hepate ad cæteras corporis partes, nutritionis gratia, veniat; in corpore Ecclesiæ militantis viros pios ostendunt, quia per hos cæteris bona communicantur; alij enim homines per hos, tanquam per venas ab hepate, scilicet à Deo sanguinem boni fortuiti hauriunt. Insuper vena statuto tempore aperta putridum effundens sanguinem sanitatem patienti restituit, & nisi recludatur patiens necem incurrit. Per venam intelligenda est locutio; veluti legitur in Prouerbijs. *Vena vitæ os iusti.* Hæc vena animi valetudinem indicat, quæ si confessione aperiatur, corruptos criminum humores effundens sanitatem patienti impartitur, sin verò per confessionem minimè recludatur, interitum animæ affert, quoniam mors, & vità in manu linguæ. Pariter aliquando in venis humor putridus, & ma- Vena. Cap. 6.

lignus

lignus continetur, qui alios ob consuetudinem inficere potest. In vena humanæ vitæ sanguis etiam prauæ affectionis latibulatur, qui putredinem peccati inducit, hinc postea familiares verbis; & exemplis offenduntur.

In venis massa sanguinea continetur, quæ à Medicis in quatuor humores, nempe in sanguinem, bilem, pituitam, & melancholiam distribuitur. Quoad sanguinem, hic in iecore in gratiam nutritionis totius corporis generatur, & in morali doctrina vocatur memoria sanguinis, & passionis Christi, quæ in iecore, scilicet in affectu ad animam nutriendam continetur. Præterea quando corpus copioso redundat sanguine, sagax natura per aliquam hæmorrhagiam, illum expellens, aduersam valetudinem arcet. Hic sanguis voluptuosam affectionem exprimit; hinc natura sagax nimirum ratio, per hæmorrhagiam pœnitentiæ, illam euacuare debet. Immò quando aliqua pars corporis læditur, illicò ad illam sanguis confluit, vt ei opituletur: pari ratione amicus charitate feruens naturam huius sanguinis sic imitari debet, vt, quoad fieri potest, amico egeno opem ferat. Demùm sanguis menstruus venenata qualitate non caret; siquidem mulier hoc sanguinis fluxu affecta aliquem non innocuè intuetur. Qui igitur inhonesta, & perniciosa libidine tenetur, prædictæ mulieri comparatur, cum huius aspectus sit venenatus, & alios in luxuriã procliues reddat. Itaq; quando prædictus sanguis statuto tempore euacuatur, corpus in secunda valetudine conseruatur, sin retineatur in venis, multæ ægritudines procreantur. Talis sanguis est symbolum peccati, quod piaculari confessione diligenter euacuatum perfectam valetudinem in anima conseruat, sin retineatur, multæ vitiorum ægritudines inde dimanant.

Massa sanguinis. A

Bilis est humor materiam igneam referens, & hominem celerem, & ad actiones audacem reddit. In hominibus perfectis, nil aliud est bilis, nisi zelus iustitiæ; ideoq; illos ad rectas operationes incitat. Immo bilis in corpore humano cæteris dominans humoribus, hominem mente leuem, iracundum, & immitem constituit. Bilis in hac doctrina lethale crimen repræsentat, quo percitus homo mente leuis, iracundus, & immitis redditur. Pituita est humor frigidus, & humidus, qui in venis paulatim naturam sanguinis adipiscitur, vt tandem membra nutriat. Pariter in venis, nimirum in Ecclesia, Deus non modò sanguinem, nempe viros perfectos, sed quoq; pituitam; nempe viros imperfectos collocauit, vt, deficientibus perfectis, alij perfectionem adipiscerentur. Nisi velimus per pituitam humorem inconcoctum interpretari Peccantem, cuius affectio inconcocta, nempe imperfecta est: idcirco Isaias dicebat. *Excoxi te, sed non quasi argentum.* Tandem melancholia in humano corpore est humor niger assiduum procreans metum: quare non est mirandum si Medici tradant Melancholicum absq; manifesta causa formidare. Hic humor peccati symbolum proculdubio nuncupari potest, quod splendore gratiæ carens, nigredinem participat: ideo qui tali humore inficiuntur, vitijs denigrantur, quorum stimulis agitati semper formidant.

Bilis. B

Pituita.

Cap. 49. C

Melãcholia.

Ex massa humorum caro, & pinguedo generantur. Caro mollis, necnon calida, & humida est, quæ ossa tegit, & inania musculorum spatia replet. Per carnem, intelligenda est mens perfecta, quæ humore pietatis, & calore charitatis referta, ossibus, nimirum egenis velamentum præbet, deinde vacua musculorum spatia replere dicitur, dum vacuis pauperum loculis satisfacit. Amplius caro propter mollitiem impatiens laboris esse perhibetur: quare animalia carnosis pedibus referta, vt homo, diuturnos labores tollerare nequeunt, nisi calceos induant. Pari ratione homines carnosi, nimirum delitijs inuoluti laborem calamitatum difficulter perferunt: veluti legitur apud Mattheum. *Caro autem infirma.* Quamobrem necesse est ad calceamenta exemplorum. & doctrinæ Sanctorum confugere. Pinguedo sub cute genita illam emollit, meatus obstuit, dum augetur, venas comprimit, & tandem ignis fomes est. Pinguedo quoq; voluptatum cutem emollit, & meatus affectuum ita obstruit, ne diuina gratia ad intimas cordis latebras penetrare possit: immo crescens potentijs animæ dominatur, venas voluntatis comprimit, & demùm ignem auaritiæ nutrit.

Caro. D

Cap. 46.

Pinguedo.

Deniq; nimia pinguedo impedire solet, quominus mulier concipere possit; & qui nimio adipe obruuntur, si valetudinem incurrant, difficillimè sanitati restituuntur. Simi-

Similiter qui adipe diuitiarum redundant, vi criminum, ægrotant, & ob auaritiam difficillime conualescunt, immo fœtum recti propositi non facile concipiunt. Quandoquidem pinguedo diuitiarum calorem charitatis extinguit, motũ perfectæ operationis aufert, & vias interni affectus obstruit.

Nerui à cerebro ortum trahentes per totum corpus disseminantur, vt cũctis partibus motum, & sensum impertiantur. Nerui exponuntur virtutes à cerebro nempe à Christo dimanantes, & toti animæ com nunicantur, vt motum rectæ operationis, & sensum misericordiæ excitent. Nerui insuper quò proximiores sunt cerebrò, eò sunt molliores, ex quò remotiores, eò duriores euadunt. Hi nerui Iudices, vel Legatos à cerebro, nempe à Principe in varias regiones missos designare possunt: siquidem hi quò sunt capiti nimirum Principi proximiores, molliores sunt, dum benignitatem erga populum exercent: metuunt enim, ne propter viciniã, populi querela ad aures Principis perueniat. Sed quando à capite, ob loci longinquitatem, sunt remotiores, maiorem exercentes sæuitiam, duriores euadunt. Demùm nerui iuxta obseruationes medicas, si fuerint præcisi, non regenerantur, neq. glutinantur. Per neruos intelligere possumus Schismaticos (σχίσμα in Ecclesia appellatur, quando Grex in contraria studia scinditur, à verbo σχίζω scindo, nam vnione rupta diffident, qui prius consenserant) qui nunquam ad vnionem fidei, & gratiæ reuertuntur. *Nerui.*

E

Ossa cæteras partes sustentantia, sicca, dura, valida, alba, concaua, medulla irrigata neruis colligata, & carne tecta sunt. Ab ossibus viri perfecti, & Deo cõsecrati repræsentantur, qui cæteras partes, scilicet alios homines in doctrina Christi imbecilles optimis documentis fulciunt. Hi ieiunio sicci, patientia duri, constantia fortes, castitate albi, paupertate concaui, medulla pietatis referti, neruis charitatis copulati, & tandem carne tecti esse debent, dum assiduè imbecillitatem humanã contemplantur. Alioquin hæc ossa sicca, insensibilia, medullis humecta, quæ fracta difficillimè glutinantur, ad criminosos comparari possunt, qui contumacia sunt sicci, & insensibiles dicuntur, dum misericordiæ stimulos nõ sentiunt, & medulla voluptuosæ affectionis humefiunt, immo vi criminum fracti, glutine Pœnitentiæ Deo difficillimè copulantur. Ossa quoq; extrinsecus dura, & intus molli referta humore significare possunt Principes, qui extrinsecam duritiem, & seueritatem, internam verò benignitatis mollitiem erga subditos exercere debent. Tandem aliqua etiam reperiuntur ossa medulla carentia, quę inuicem concussa scintillant. Pariter multi homines in hoc orbe versantur, quorum ossa, nimirum interiores affectus medulla pietatis carent, & propterea nonnisi ignem iracundiæ, & sæuitiæ emittunt. Ad finem medulla est quædam substantia alba, pinguis, mollis, quæ multis ægritudinibus remedio esse perhibetur. Hæc est diuina gratia, puritate innocentiæ alba, charitate pinguis, eglutinosa, & pietate mollis, quæ pluribus animi affectibus opitulatur: siquidem hæc à cerebro, nimirum à Deo per neruos affectio ũ descendens, animam ab ægritudine ad sanitatem, & ab ærumnis ad lætitiã ducit. Legitur enim apud Iob. *Medullis ossa illius irrigantur.* *Ossa moralis doctrina*

F

G

In calce huius Rubricæ, nonnihil de chartilagine disserendum est, quæ iuxta Galeni sententiam, est simplex animalis particula aliarum quidem omnium durissima, toto autem osse mollior, inter os, & carnem media; ideo facilè absq; fractione flectitur. Chartilago animæ appellatur propensio ad bonum, quæ intra duritiem, & mollitiem collocanda est; non enim incredula esse, neq; temerè omnia credere debet; cum scripserit Ioannes. *Non enim est credendum omni spiritui, sed probate spiritus, si ex Deo sunt.* Item chartilago est particula sensu, & motu carens; immò si amputetur, non regeneratur. Chartilagines Diaboli sunt Peccantes, qui ad omne genus vitiorum flexiles, & proni sunt, deinde sensu misericordiæ, & motu rectæ operationis carent, immò si peccati gladio ab Ecclesia rescindantur, nolunt pænitentiæ glutine denuò ipsi copulari. *Li 7. de vsu part. cap. 5.* *Cap 5.*

H

Postremò cutis est pars corporis extima, iniurijs aeris exposita, vt cæteras corporis partes tueatur. Cutis in hac doctrina est animæ tollerantia, quæ iniurijs aeris, scilicet calamitatibus exponitur, & ab ipsa cæterę partes, nimirum interiores animę affectiones defenduntur. Ideo de hac cute patientiæ intelligere possumus *Cutis.*

mus

Cap.37. mus illud assertum Ezechielis. *Super extendam in vobis cutem, & dabo vobis spiritum, & viuetis.* Deniq, homo inter cæteras animantes tenuissima munitur cute; quare cum frigoris, vel caloris noxam facile persentiat, aduersus aeris iniurias, vestimentis induitur. Assimiliter homo ita tenui patientię cute est munitus, vt vel parùm, vel nihil pro salute tollerare possit, si aculeis calamitatum aliquando pungatur: quamobrem illius interest vestibus exemplorum, & doctrinæ Sanctorum sese induere, vt frigori calamitatum, & feruori ærumnarum resistere possit, pronuntians
Cap.16. illud Iob. *Saccum consui super cutem meam.*

A

MORALIA AB HOMINE,

Eiusq; varijs Attributis petita.

HACTENVS de partibus humanis disseruimus, modò ad hominem, eiusq; attributa examinanda accedemus, vt documentis moralibus inde elicitis nostra hæc historia perficiatur. Primò aliquod discrimen humani sexus ponderandum est: siquidem mares in comparatione ad fæminas, sunt calidiores, corpore robustiores, animo audaciores, magis hispidi, pluribus referti dentibus, & maiori caloris innati copia redundant; & propterea maiori etiam ciborum quantitate egent. Pari ratione viri iusti, necnon illi, qui in religiosam seruitutem Deo sunt dicati, in comparatione ad Laicos, mares esse perhibentur: quapropter charitate sunt calidiores, constantia validiores, prompta voluntate audaciores, assidua animi demissione hispidiores, deinde plures dentes discretionis habent, & quoniam feruore charitatis vtuntur, ideo quotidie circa alimenta plurium meditationum versantur. Si consideretur homo quatenus sponsus, proculdubio hic sponsam primò blandis verbis, & xenijs ad amorem allicit, deinde nuntijs, & litteris votum suum exprimit, ludis, & spectaculis sese exponit, in cultu vestium nouando, sibi nimis indulget, & tandem eam diligenter circumspectam ducit coniugem. Nos possumus in præsentia nomē sponsi Christo, & nomen sponsæ Ecclesiæ, vel animæ assignare: quandoquidem hic sponsus à mundi primordio hanc sponsam diligens in matrimonium accipere decreuit; propterea ab initio dona, nimirum cuncta eius offitia ei destinauit, & ad exprimendum votum suum, Patriarchis, & Prophetis, tanquam nuncijs vsus est, spectaculis flagellorum, & crucis sese exposuit, vestimento humanæ carnis induit & demum eam diligenter circumspectam blando sermone allocutus est: quemadmodum in Psalmo quadragesimo quarto legitur. *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui.*

B

Sponsus, & sponsa.

C

Si contemplemur septem ætates, per quas tanquam per tot gradus homo ad postremum vitæ terminum accedit, has quoq; ad moralem doctrinam trahi posse comperiemus: propterea quod septem ætates sunt septem virtutes spirituales, per quas Vita gratiæ ad optatum æternæ gloriæ finem progreditur. Prima igitur ætas in hoc genere est demissio animi, quæ infantiam æmulatur: nam veluti hæc humanam inchoat vitam; pariter illa vitæ moralis principium esse fertur. Immo si infantia à non fando deducitur; sic vir demissione animi refertus, ob verecundiam, loquendo, limites vrbanitatis non excedit: præterquamquòd ille, qui hanc primam virtutem profitetur, apud Catonem, linguam compescere debet; namq; Ouidius solebat dicere.

Aetates. D

Præcipua est virtus præstare silentia rebus,
Et contrà grauis est culpa silenda loqui.

Secunda ætas est Charitas, quæ homines Deo, amicis, & inimicis indissolubili quodam amoris vinculo conciliare nititur. Tertia est Pietas, quæ instar adolescentiæ, auctionis meritorum est procuratrix. Quarta est iuuentus, nempe fortitudo,

qua

qua homines aduerſus tentamenta armantur. Quinta eſt Honeſtas vitæ, quæ virilem ætatem æmulans cauet, ne quid indecorè, aut libidinosè fiat, atq; cogitetur. Sexta eſt Prudentia, quæ tanquam ſenectus mollitiem carnis deſtruens ſapientiam ſpiritus illuſtrat. Septima & poſtrema ætas ſpiritualis eſt Timor Dei, qui decrepitatis æmulus, hominem ſuperbia erectum incuruat, & mentem ad contemplationes mortis pronam reddit.

Modò nonnulla peculiaria de infantibus, & pueris conſideranda ſe ſe offerunt. In primis ad procreationem infantis materia à matre ſuppeditata, ſemen viri, matrix totum recipiens, ſecundina, nimirum membrana hanc maſſam inuoluens, & calor *Infans.*
E naturalis totum formans, & efficiens confluunt: præterea ſanguis maternus eſt neceſſarius, qui genitum iam infantem nutriat, atq; augeat. Pariter vt aliquis vi pœnitentiæ ad gratiam genitus, filius Dei euadat, multa ſunt neceſſaria, primò matrix, ideſt locus conueniens, nempe fides Eccleſiæ, quæ recipiat, materia, ſcilicet recta voluntas, quæ obtemperet, ſemen viri, nimirum Verbum Dei, & doctrina Euangelici Præconis, quæ hominem diſponat, & tandem idoneum reddat. Calor operans eſt gratia diuini ſpiritus, quæ totum efficit, ſecundina eſt charitas, quæ omnia coniungit, & deniq. ſanguis nutriens eſt memoria ſanguinis Chriſti, quæ cuncta fouet, atq. auget. Præterea in generatione infantis, natura primitùs mẽbra principalia, nimirum cor, cerebrum, & hepar producit, deinde ad cæteras partes formandas ſe accingit. Partes præcipuæ, in doctrina morali, virtutes theologicæ ap- *Partes præcipuæ in moralibus.*
F pellantur, cor enim, propter amorem, eſt ſymbolum charitatis, Cerebrum, cum ſit principium ſenſus, Fidem deſignat, Hepar quoniam totum corpus alit, Spem inſinuat. Hinc Chriſti Fideles Naturæ æmuli primùm has virtutes præcipuas formare, & perficere debent; deinde ad alias à prædictis dimanantes pedetentim acquirendas properare.

Amplius infans in vtero materno non illicò, ſed paulatim perficitur, & formatur, præter Chriſtum, cuius corpus intra momentum temporis, formatum animatum, & à Verbo aſſumptum fuit. Pari ratione homines naturam imitantes paulatim virtutes induere debent, vt deinceps probi, perfecti, & docti euadant. Oppoſitum tamen contigit Chriſto, qui illicò ſcientiarum, & gratiarum omnium cumulo redundauit; veluti expoſuit Ioannes capite primo. *Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, & vidimus gloriam eius quaſi Vnigeniti à patre plenum gratiæ, & veritatis* Rur-
G ſus infantes ſtatim poſt ortum in loco obſcuro collocantur, ne lucidus aer viſionem eorum lædat: aſſimiliter infantes, nimirum, qui nuper ad fidem, vel pœnitentiam, vel religionem nati ſunt, aeri lucido negotiorum non ſunt exponendi, ne ſplendore proſperitatis mundanæ offendantur; propterea in opaco animi demiſſionis loco conſtituendi ſunt, donec validiorem diſcretionis viſionem adepti fuerint. Iterum membra infantium ita tenella ſunt, vt facile curuaturam incurrerent, niſi nutrices faſcijs illa arctarent: ita membra infantium, ideſt affectiones iuuenum ſunt naturæ adeò flexibilis, vt niſi ab erudita nutrice, ſeu perfecto viro, faſcijs optimæ diſciplinæ vinciantur, curuaturam prauorum humorum facilè contraherent. Inſuper infantes, vt copioſum alimentum concoquant, diuturniori etiam indigent ſomno: hinc nutrices illos ſuaui cantilena ad ſomnum procliues reddere ſolent. Item in-
H fantes, ſcilicet homines, qui copioſo mundanæ proſperitatis alimento veſcuntur, diuturno pietatis, & contẽplationis ſomno indigent: quapropter nutrices, nimirum Euangelij Præcones, iucundis doctrinæ, & exemplorum cantilenis ſomnum illis conciliare nituntur.

Quando verò infantes adoleuerunt, pueri nuncupantur, & cum ſint adhuc imbe- *Pueritia.*
cilles ad labores non ſunt idonei, ad cadendum faciles, & ad iracundiam proni. Tales vocari poſſunt Peccantes, qui, puerorum inſtar, ſunt imperiti, ad laborem contemplationum, & rectarum operationum inepti, ad concipiendos irarum motus proni, & ad cadendum faciles, dum quotidie de crimine in aliud crimen prolabuntur. Item pueri à valetudinarijs geniti ſimiles ægritudines tãquam hæreditarias incurrere ſolent. Pari ratione pueri ſunt Subditi, vel Diſcipuli; namq; ſi Principes, vel Præceptores fuerint valetudinarij, nimirum varijs infecti vitijs, ſimiliter filij, veluti Subditi, & Diſcipuli prauis exemplis læſi inquinantur: non immeritò igitur canebat Cato.

Turpe

Turpe est Doctori, cum culpa redarguit ipsum.

Si conuertatur sermo ad puellas, quæ hoc nomen integritatis sortiuntur; hæ debent esse graciles, flexibiles, & venustæ. Puella hoc in loco animam repræsentat, quæ temperantia gaudere debet, in animi demissione gracilis, ratione obsequij, flexibilis, & tandem dotibus honestatis pulcherrima.

Patris amor in filios. Ratione consanguineitatis parentes, & filij ponderandi sese offerunt. In primis pater immoderato filium amore prosequitur, & eum ab vberum nutrimento remotum quotidianum sibi conuictorem constituit; deinde crescentem erudiens verberibus corrigit, immò etiam erudiendum ad præceptores mittit, & quò magis sibi similem obseruat, tantò maior sibi in illum amoris cumulus accedit, & iuxta ætatem, dignitates illi impertitur, & hæreditatem augere non cessat. Hic pater est Deus Omnipotens: iuxta illud Malachiæ. *Pater vnus est omnium vestrum.* Filij sunt omnes viri iusti ab ipso per gratiam geniti, & alti. Dicebat enim Ioannes. *Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine eius.* Itaq; hic summus Pater tales filios effusissimè diligit, immo ab vberibus delitiarum separatos ad sacram Gratiæ, vel Eucharestiæ mensam ducit, curæ præceptorum diuinæ legis commendat, verbis sacræ paginæ eos erudit, & verberibus calamitatum identidem corrigit. Sic enim veritatem assequitur illud Prouerbiorum. *Qui parcit virgæ odit filium.* Immò hic pater quantò magis filium in moribus sibi similem obseruat, tantò maiori affectu, & misericordiæ oculis eum intuetur; deinde iuxta ætatem perfectionis, portionem dignitatis æternæ gloriȩ illi distribuit, & iuxta meritorum augmentationem, hȩreditatem cœlestis patriæ amplificat.

Cap. 2.
Io. cap. 1.
Cap. 13.

A

B

Matris amor in filiũ Mater quoq; filium in vtero morantem proprio sanguine, & post ortum lacte nutrit. Hȩc mater exponi potest Euangelij Prȩco, qui sanguine benignȩ affectionis, & lacte diuinæ doctrinȩ viros christicolas alit. Nisi velimus, per matrem intelligere Christum, qui proprio sanguine, necnon lacte diuinæ gratiæ, infantes suos, nempe viros pios, & catholicos, sacro pane Eucharestiæ sustentat. Hoc enim habetur manifestum apud Ioannem. *Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus.* Amplius mater quò magis pariture appropinquat, eò maiori dolore, ob infantis motum affligatur.

Cap. 6.

Hæc mater est conscientia, quæ fœtum peccati eniti debet, dum igitur tempus confessionis piacularis appropinquat, per quam crimina in lucem emittuntur, hæc maiori dolore opprimitur. Immò si mater in paritione patitur, & post partum, lenito dolore, exhilaratur: similiter homo quando apud Confessarium crimina effũdit, pudore vexatus valde mæret; sed posteaquam Sacramentum pænitentiæ obiuit, peccatis eductis, exhilaratur, quoniam conscientia est benè actæ vitæ recordatio iucundissima. Tandem mater, vel nutrix præcipuis quibusdam munijs circa infantes fungitur, dum eos famelicos lactat, & nutrit, lapsos erigit, stantes conseruat, fœdatos mundat, & demum ad gressum, & locutionem eos erudit. Hæc mater, vel nutrix Beata semper Virgo appellari potest, quæ infantes suos, nempe illos qui præcipuo quodam cultu eam venerantur, lacte gratiæ nutrit, labentibus in crimina opitulatur, stantes, nimirum in diuina gratia constitutos conseruat, inquinatos purgat, & tandem ad gressum bonorum operum, & ad locutionem diuini sermonis eos instruit.

Consciẽtia, quid sit.

C

D

Si consideremus filios; horum alij sunt primigenæ, alij verò deinceps nascũtur. Verùm antiqua inoleuit consuetudo, vt maior hæreditatis gentilitiæ portio primigenis contingeret; nisi forte comissa noxa, parentes bonis primogenitorum eos exhæredarent; nam tunc minores natu maioribus præferebatur. Deus igitur ab initio, duos filios, nempe populum Israeliticum, & populum Ethnicum habuisse perhibetur. Populus Israeliticus dicebatur primigenus; veluti legitur in sacris paginis. *Israel, quem coæquasti primogenito tuo.* Deinde alius filius, nimirum populus Ethnicus postremò genitus vocabatur, consequenterq; non huic, sed illi maior hæreditatis gratiæ, & gloriæ portio competebat: verùm quia populus primigenus Deo carnem humanam induto aduersatus est, propterea iure primogenitorum priuatus fuit, atq; hæc cælestis, & æterna hæreditas in Ethnicum collata fuit. Id autem in sacris Biblijs, per Rubem, & Ioseph elegantissimè fuit figuratum. Idcirco ad rem poterimus

In Eccles. c. 36.
Lib. 1. Paralip. c. 5.

rimus diuulgare illud Matthei. *Erunt nouissimi primi, & primi nouissimi.* Aut pronunciare aliud, quod apud eumdem Mattheum legitur. *Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructum eius.* Matth. c. 20

Si contemplemur homines, quatenus imperant, & famulantur; tunc natura Dominorum, & seruorum sese offert ponderanda. Dominus seruos suos non opprimit, immò illos aduersus inimicorum impetum tutatur, illosq; in egestate versari nō permittit. Iudex, vel Princeps naturam Domini ingenui, & iusti imitari debent, dum enarratas prærogatiuas erga subditos exercent, & seruando æquitatem, eorum innocentiam tuentur. Hoc enim erit conforme asserto Psalmographi. *Iustus Dominus, & iustitias dilexit, æquitatem vidit vultus eius.* Nisi velimus, per Dominum, interpretari Christum, qui optimos seruos alit, & tutatur, prauos verò tam Dæmones, quàm homines punit, atq; deprimit: id innuebat Psalmographus his verbis. *Suscipiens mansuetos Dominus, humilians autem peccatores vsq; ad terram.* Vicissim Dominus perditus famulis minimè opitulatur, immo illis damno est, dum ius petentibus non reddit, & præmia à reis expectat. Hunc Dominum imitatur Tyrannus, qui suæ potestati subiectos diuitijs spoliat, &, omni iure postposito, ita operatur, vt pœnas innocentes pro nocentibus pendant. Hoc ideo non erit absimile illi, quod recitauit Isaias. *Dabo Aegyptum in manu Dominorum crudelium.* Cap. 19.

Ex altera parte serui si considerentur, hi à seruando dicebantur, quoniam in bello captos Triumphans seruaret, vel vt venderentur, vel vt ab hostibus redimerentur: nisi potius dicamus à seruiendo nuncupatos quoniam multis seruitijs destinentur. Serui antiquitùs in triplici genere constituebantur. Alij erant vernaculi, qui sub iugo seruitutis nascebantur, alij emptitij, qui rapti vendebantur, alij conductitij, qui sponte, & spe lucri, alicui famulabantur. Pariter, in mundo morali, varia sunt seruorum genera, varijs Dominis spiritualibus famulantia; hos quoq; à seruando nuncupatos asseueramus; quandoquidem Deus eos in vita seruat, vt tādem ad bonam frugem se recipiant, & semel à vitijs redimantur. Aut illos à seruiendo cognominatos asseremus, quia, aut Deo, aut Dæmoni famulentur. Horum alij nuncupantur vernaculi, vt Ethnici, qui sub iugo seruitutis; idest peccati orti sunt, & in hac eadem naui versantur paruuli, qui labe originis inquinati nascentes, ante ablutionem aquæ sacri fontis decedunt; ideoq; ab huiusmodi seruitute nunquam liberantur. Serui emptitij sunt Christicolæ peccantes, qui aqua sacri fontis loti, & pœnitentia liberi à Diabolo emuntur, dum voluptatibus seruiunt, & vitiorum omnis generis seruitute opprimuntur. Deniq; serui conductitij sunt Christicolæ perfecti, qui non vi, sed sponte, & spe lucri æternæ gloriæ ad voluntariam Dei seruitutem se recipiunt. Hi meritò poterunt pronunciare illud Genesis. *Eme nos in seruitutem, & læti seruiemus Regi.* Famula quoq; iuxta Priscorum consuetudinem, vilibus seruitijs destinatur, illiberali nutritur cibo, vestibus nullius valoris induitur, assiduo seruitutis iugo premitur, immò filium nonnisi seruituti addictum concipere potest, hæc ad libitum nubere non permittitur, tanquam bellua venditur, virgis interdum cæditur, & si, fortuitò, libertati donetur, ob ingrati animi vitium rursus ad pristinam seruitutem reuocatur. Hæc famula anima peccans esse creditur, quam Diabolus libertate conscientiæ priuans, seruituti criminum addicit; siquidem vilioribus peccantium offitijs famulatur, vulgaribus diuitiarum alimentis reficitur, abiectis vestibus prauæ conscientiæ induitur, nefariæ consuetudinis seruitute premitur; immò si filium boni operis concipit, ipse quoq; seruituti destinatur, quatenus gratia, & virtute meritorum caret. Item hæc à Diabolo suis Dominis mundi, & carnis venditur, sicq; consuetudini Christi, & Sanctorum copulari nequit: quamobrem cum illi desit gratissima in Christum eam liberantem voluntas ad soluendas gratias, ipsam ad seruitutem Inferorum reuocat, vbi assiduis flagellis verberatur.

Seruorū variæ differentiæ.

Cap. 47.

Anima peccans assimilatur famulæ.

Hactenus examinata sunt illa, quæ ad ætatem, sexum, & constitutionem hominis spectabant. Iam tempus est differendi de illis rebus, quæ si rectè adhibeantur, hominem in secunda valetudine conseruant, sin secus, eius valetudinem destruunt: hę nonnaturales à Medicis appellantur. In doctrina morali has res quoq; inueniemus: siquidem vita gratiæ aerem puritatis, cibum pietatis, & Eucharistiæ, potum sapientiæ, exercitium diligentię, quietem tranquillitatis conscientiæ, vigiliam meditationis,

nis, & prouidentiæ, somnum contemplationis, & glorię expostulat. His igitur vita gratiæ custoditur, & conseruatur, ne criminibus inquinata pereat. Cęterũ has res in specie paulò accuratiùs meditari debemus, & inchoando à cibis, hos multiplicis generis esse comperimus. Nam cibi delicati, & tenues paucis scatent excrementis, consequenterq; copiam sanguinis procreant. Alij sunt cibi crassi succi, multisq; redundantes fęcibus, qui paucum sanguinem generant. Pariter cibi spirituales, nempe diuina gratia, & Eucharistiæ sanguinem pietatis, & misericordiæ gignũt, & propterea excrementis vitiorum carent. At cibi mundani, scilicet bona fortuita paucum pietatis sanguinem, immò multa criminum excrementa procreant. Nisi dixerimus cupedias, quæ citò in substantiam aliti transmutantur, stomacho imbecillo competere, cibos verò illiberales, & crassi succi stomacho calidi temperamenti conuenire. In hac doctrina, cibi tenues, & optimi succi sunt viri iusti, de quibus Christus apud Ioannem hæc verba prodidit. *Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis.* Præterquàmquòd tales cibi facilè conficiuntur, deinde fide, atq; gratia dispositi in corpus Ecclesiæ conuertuntur. Cibi autem illiberales, & crassi succi sunt Diuites, & auaritiæ dediti, qui difficulter concoquuntur, qui aut nunquam, aut serò ad bonam frugem se recipientes in corpus Ecclesiæ conuertuntur. Quocirca primi cibi stomacho tantùm delicato, nimirum gloriæ paradisi competunt; cæteri verò nonnisi stomacho feruenti, scilicet igni inferorum conueniunt. Ad finem veluti cibus moderatus, & salubris virtutem conseruat, deperditas vires instaurat, calorem temperat, sanguinem auget, somnum conciliat, & secundam valetudinẽ tuetur. Ita moderatus cibus scientiæ, vel pænitentiæ, aut cibus Eucharistiæ, seu charitatis, & amicitiæ multas animæ commoditates affert. Primò deperditas gratiæ vires restaurat, calorem cupiditatum temperat, sanguinem pietatis auget, somnum contemplationis prouocat, & deniq; valetudinem animæ tuetur.

Vita gratiæ qualis. — *Cap. 4.* — A — B

Iam post cibaria ad potionem descendere debemus, quæ in triplici discrimine constituitur. Alia est simplex, vt aqua, quæ minimè nutrit, sed alimentum tantummodo ad partes nutriendas vehit, secunda est vinum, quod non solum alimenti est vehiculum, verum quoq; alijs mixtum edulijs tandem corpus nutrit; tertia est potio medicata, quæ neq; veri potus, neq; cibi naturam participat. Hanc triplicem potionum differentiam doctrina moralis exhibet. Prima vocatur simplex potio, vt Philosophia, & alia huius generis scientia, qua homines simpliciter docti, sed nõ probi, & perfecti efficiuntur. Alia est potio vini, & cibi naturam possidens, vt scientia Theologica, quæ, more potionis, scientiam stillat, & virtutibus hominem nutrit. Tertia potio est veluti Iurisprudentia, quæ neq; cibi, neq; potus locum subire potest, cum neq; hominem in speculatione perfectum, neq; in moralibus rectum reddere possit; vocatur tamen potio medicata, quæ vitia delens, & criminosos puniens, publicæ vtilitati tanquam medicina prodest.

Potionum differentiæ. — C

Amplius potio pro vehiculo humani alimenti, aut vinum, aut aqua esse debet. Vinum moderatè sumptum humano corpori infinitas affert commoditates; namq; calorem auget, spiritus recreat, lætitiam, & audaciam excitat, virtutem roborat, iracundiam mitigat, corpus siccum humectat, appetitum prouocat, concoctionem adiuuat, ingenium acuit, obstructiones reserat, excrementa absumit, lippitudinem soluit, facundiam generat, lithiasi medetur, arenulas educit, & deniq; vulnerũ medelæ conuenit. Sin autem homo, in vino hauriendo modum excesserit, proculdubio non merum, sed venenum potabit: iuxta vulgatum distichon.

Vini prærogatiua. — D

Immodico, sed si tua proluis ora lyæo,
Pro dulci potas tetra aconita mero.

Per vinum hoc in loco intelligere possumus monumentum sanguinis Christi, aut feruorem pietatis, aut diuinam scientiam, siue pænitentiam: siquidem hæc omnia sunt tot vina spiritualia, quæ animæ mirandum in modum conferunt: iuxta illud Prouerbiorum. *Inebriamini carissimi, bibite vinum, quod miscui vobis.* Quocirca huiusmodi vinum feruorem charitatis auget, virtutem fortitudinis roborat, gaudium in diuino spiritu, & audaciam aggrediendi bonas operationes excitat, iracundiæ caussam temperat, siccitatem impietatis humectat, appetitum boni operis prouocat, intellectum illustrat, obstr[illegible]doris confessione aperit, superfluas diuitias elee-

Cap. 9.

mosy-

mosyna absumit, lippitudinem oculorum cordis aufert, eloquentiam diuinæ laudis, & orationis perficit, lithiasim contumaciæ sanat, arenulas vitiorum educit, & deniq; vulnera doloris, mœroris, & inuidiæ ad perfectã cicatricem ducit. Præterea quemadmodum à potione putrida, siue sit vinum, siue aqua, summopere cauendum est, quandoquidem venas ingrediens, & sanguinem inficiens multa morborum genera producere potest. Similiter Christicola potionem hæresis, necnon sermonis obscæni vitare debet; cum huiusmodi potus corruptæ doctrinæ non solum animam inficiat, sed etiam multas vitiorum ægritudines generet. *Quæ potiones vitãda.*

E Accedamus modò ad ponderationem somni & vigiliæ namq; somnus mediocris calorem naturalem roborat, corpus humectat, crudos humores digerit, temulentiam tollit, ægritudines dissipat, & victoriam naturæ aduersus morbum prænuntiat. Ita somnus contemplationis calorem charitatis confirmat, mentem pietate humectat, crudos voluptatum humores dissipat, ebrietatem criminum aufert, morbum animę exterminat, & victoriam aduersus crimina publicat. Insuper homo quiete nocturna oppressus extrinsecam gelidæ mortis imaginem ræpræsentat, cum tamen intrinsecè vita fruatur: immò partes exteriores frigescunt, cum tamen intimæ non mediocrem calorem participent. Naturam huius somni referunt illi, qui spe, & pietate allecti in Domino dormire feruntur; siquidem extrinsecus dicuntur frigidi, dum egestate sunt oppressi, & veluti cunctis rebus destituti, & quasi alicuius defuncti simulacrum ostentant: cum tamen intrinsecè, idest quoad Deum viuant, & quoad conscientiam, pietate, & charitate feruentes sint. Huc igitur respiciens Apostolus scribens ad Corynthios dicebat. *Quasi morientes, & ecce viuimus*. Vicissim, in vigilia, homo suas functiones obit, graditur, videt, audit, gustat, olfacit, tangit, loquitur, & intelligit; quæ actiones, vrgente somno, irritæ sunt. Vigilans hominem iustum propriæ saluti consulentem demonstrat: cum hic nullo criminum somno impeditus spirituales actiones exercere possit: quamobrem pedibus amoris, & affectionis progreditur, oculis contemplationis intuetur, auribus demissionis animi potum percipit, gustu pietatis delectatur, spe odoratur, in alios benefitia conferens tangere dicitur, confessione, & encomijs Dei loquitur, & tandem assidua meditatione totum intelligit. *Vis contemplationis.* F *Lib. 2. cap. 6*

G Alia duo inter res non naturales, nimirum motus, & quies non sunt prætermittenda: siquidem homo ante prandium se exercere debet, vt excrementa in stomacho contenta descendant, & dissipentur, antequam illuc nouus accedens cibus cum excrementis mixtus corrumpatur. Pari ratione antequam cibus spiritualis doctrinæ, vel Eucharistiæ sumatur, pænitentiæ exercitium præcedere debet, vt vitiorum excrementa absumantur; sic enim locus conscientiæ expurgatur. Ex altera parte quies laboris, & cuiuscumq; motus terminus esse perhibetur; quoniam quicumq; motus natura sua ad quietem tendit: iuxta tritum carmen. *Motus, & quies considerantur.*

Quod caret alterna requie durabile non est.

Etenim quiete vires refocillantur, & membra fessa recreantur. Per quietem hoc in loco exponere possumus statum contemplationis, & vitam religiosæ consuetudinis, in qua mens ab exterioribus negotijs ad intimas conscientiæ operationes retrahitur; vt pace circumdata Deum solum veram quietem meditetur: iuxta assertum aureum Diui Augustini. *Inquietum est cor meum, bone Iesu, donec quiescat in te.* hæc enim quies statum gratiæ conseruat, vires animæ roborat, & lassitudinem mentis in mundanis negotijs fatigatæ mirandum in modum tollit. H

MORALIA AB HVMANIS aegritudinibus petita.

CVM res naturales,& non naturales pauculis verbis complexi fimus; nunc res præter naturam ita à Medicis appellatas paucis etiam exponemus, quatenus fcilicet moribus hominũ accommodari poffunt. Namq; ficuti pulfus à Medicis diligenter examinantur, vt cordis affectiones percipi poffint: ita Medici morales, nimirum Princeps, vel Dynafta aliquando pulfus fubditorum ita diligenter perpẽdere debent, vt cordium difpofitiones cognofcant, & malè operantes à tramite obliquo retrahant. Vel nomen moralis Medici confeffario affignetur;qui pulfus confitentium magna induftria obferuare debet, vt intimas cordis difpofitiones intelligere poffit. Itaq,in præfentia præcipui affectus corpus humanum profligantes examinandi funt,fcilicet quatenus morali doctrinæ famulantur. Inchoantes igitur à morbis capitis, alopeciã primò contemplabimur, quæ generatur, quando humores acres capillorum radices erodunt. Caput eft Princeps, & capilli funt homines poteftati fubiecti: ideo quando prauis humoribus, nempe prauis Principum exemplis capilli, ideft fubditi inficiuntur, tunc ftatim in luxum difluunt, & foluuntur. Caluities quoq, cafu capillorum producitur, & priuationem virtutum violentia peccati productam defignare poteft. Immò veluti iuuenis caluitiem incurrens denuò crines acquirere poteft; cum fenex, aut difficulter, aut nunquam caluitie liberetur. Affimiliter iuuenis ob amiffas virtutes caluus, rurfum, vi pænitentiæ, his virtutũ capillis exornatur, quod fenex difficulter affequitur;cum vitia fenum incorrigibilia effe videantur. Habemus enim in Prouerbijs hanc fententiam. *Adolefcens iuxta viam fuam, etiam cum fenuerit, non recedet ab ea.*

Medicus moralis quis.

Cap.26.

Succedit Epilepfia cõfideranda, morbus capitis præcipuus, ita à Grecis nuncupatus, quia partes fuperiores comprehendantur; alioquin inter varia nomina, quibus infignitur, morbus facer cognominatur. Oritur hic affectus, quando humoribus ventriculos cerebri occupantibus, tranfitus fpirituum animalium intercipitur; tuncq; patiens conuulfus cadit, & cum fpuma circa os, ftridore dentium, & tortura faciei, toto corpore contremifcere videtur. Hæc affectio proculdubio ægritudini fuperbiæ affimilanda eft, quæ re vera facer morbus nuncupari poteft, cum de viris fanctis, & perfectis triumphum egerit. Item Epilepfia vocatur quafi noxa partium fuperiorum, nec præter rationem, cum fupernos Angelos proftrauerit: legitur enim in facris paginis. *Sedes ducum fuperborum deftruxit Dominus.* Generatur ergo hic affectus fuperbiæ, quando praui humores inanis gloriolæ ad ventriculos mentis feruntur; nimirum quando homo nobilitatem generis, robur corporis, & copiam diuitiarum contemplatur, vel quando nomine mediocris cuiufdam litterationis fibi mirificè blanditur; tunc enim omnis motus rectæ operationis impeditur, & anima de ftatu gratiæ præceps cadit; ficq;tremor defperationis,ftridor iræ,& perturbationis, fpuma maledictionis, & tortura vultus, nempe turpitudo malæ confuetudinis introducitur.

Epilepfia comparatur fuperbia.

In Ecclefiaft.ca.10.

Paralyfis etiam eft affectus, qui inter morbos capitis recenfetur, & tunc affligit, quando nerui à capite defcendentes fenfu, atq; motu priuantur. Caufa huius ægritudinis ab humoribus obftruentibus, vel à calore abfumente, vel à frigore conftipante, vel à vulnere continuum foluente dimanare poteft. Per Paralyfim, intelligendum eft peccatum, quod proculdubio fenfum difcretionis,& motum rectæ operationis aufert; hocq;ab humoribus voluptuofæ delectationis mentem obftruẽtibus, vel à calore auaritiæ, & ambitionis, vel à frigore timoris, & defperationis, vel deniq; à vulnere inuidiæ, & iracundiæ oriri poteft.

Phre-

Phrenesis est morbus ad caput spectans, cũ patiens hoc oppressus alienationem mentis incurrat. Quare diligens Medicus huic præstò est abrasione capillorum, & sectione venæ, deinde patientem ligari, & in cubiculo obscuro decumbere præcipit. Phreneticus Peccanti comparatur, qui à ratione alienatus tanquam brutum vitia omnis generis amplectitur. Tunc igitur Medicus spiritualis illicò capillos, idest criminum occasionem auferre debet, & sanguinem peccati cōfessione minuere, necnon criminosum in loco obscuro, scilicet in solitudine collocare, nimirum a negotijs publicis, atq; spectaculis cum remouere, & tandem vinculis diuinorũ præceptorum coercere, vt quamprimum amissam mentis valetudinem adipiscatur. Huic morbo oppositus est lethargus: siquidem Phrenesis à causa calida, & lethargus a causa frigida producitur: quare quis hoc correptus in profundum somnum labitur. Est igitur communis Medicorum sententia, læthale signum esse, dum Phrenesis in lethargum degenerat, & viciſſim non esse desperandum, quando oppositum contingit. Lethargici Hypocritis, & Proditoribus assimilantur, qui extrinsecè homines simplices, & veluti dormientes videntur; cum intrinsecè pessimis vitijs redundent. At Phrenetici publicis Peccantibus comparantur, quorum vitia omnibus manifesta sunt. Quamobrem si accidat, vt Phreneticus fiat lethargicus, idest vt Peccans publicus fiat occultus, id pessimum esse existimandum est: quandoquidem vitia hypocritarum velata magis obsunt, cum ab omnibus virtutes esse credantur. Sed si oppositum contingat, vt quis de lethargo ad Phrenesim properet, nempe vt abdita Peccantis crimina manifestentur, id magnam spem salutis pollicetur, cum vitia manifesta non solum minus noceant, sed etiam facilius emendari possint.

Phreneticus comparatur peccanti.

E

Lethargici quibus sint assimilandi.

F

Tandem sternutatio est violēta cerebri concussio à natura excitata ad superfluas humiditates trudendas. Hic autem motus cerebrum exonerat, totum corpus côcutit, circa nares strepitum producit, & demum magnam spem futuræ salutis affert: hęc affectio comparatur ad contritionem, quæ discussione cerebrum mentis mouet, confessione strepitum generat, mentem satisfactione à superfluitate vitiorum exonerat, sicq; certam salutis spem animæ pollicetur.

Vis sternutationis.

Oculi humani varijs affectionibus vexantur. Primitus patiuntur solutionem continui, inflammationem excitatam à puluere, à vento, fumo, splendore corporis lucidi, à nimio vini potu, à venerea voluptate, & deniq; à cibis acribus. Per oculum explicanda est anima, quæ cuncta intuetur, & intelligit: vel per duos oculos intellectum, & voluntatem repræsentare possumus: etenim hi cordis oculi varias vitiorum ægritudines incurrunt: siquidem inuidia vulnerantur, puluere auaritiæ perturbantur, fumo superbiæ, & vento cænodoxiæ vexantur, aliquando à nimia claritate offēduntur; dum scilicet oculi mentis diuina mysteria nimis curiose perscrutantur: iuxta illud Isaiæ. *Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum.* Immo oculi mentis temulentia prauæ doctrinæ infestantur, venerea voluptate inquinantur, & tandem acredine ciborum iracundiæ petuntur. Scribebat enim Psalmographus. *Turbatus est à furore oculus meus.* Quid si oculus incurrat cæcitatem? nam homo luminibus orbus semper manu, vel baculo prætentans sensim graditur, aut puero ducenti credere debet. Peccans cæcigenæ assimilatur, quia res alienas inuestigare nititur, deinde non est sui iuris, cum Diabolo, & Mundo credens, illis obsequatur.

Oculus comparatur animæ.

G

Cap. 38.

H

Aurium surditas in iuuentutē si fuerit genita, incurabilis redditur. Pariter surditas contumaciæ, quando iuuenibus contigerit, & fuerit antiqua, proculdubio non adminiculo naturæ, neq; medica ope, sed miraculo indiget.

Os fœtore potissimum scatere solet, qui ex multis causis, nimirum, vel ex corruptione gingiuarum, ex vlceribus palati, ex partibus thoracis malè affectis, ex putridis humoribus stomachi, & deniq; à toto corpore interdum dimanat. Os morale est locutio, & fætor oris obscænis verbis repræsentatur, qui ex varijs causis pendere solet, primò à gingiuis mentis hæresi corruptis, deinde ex vlceribus maledictionis, tertiò à partibus thoracis inuidia vexatis, quartò à putri humore voluptuosi stomachi, & deniq; à toto corpore, quando homo est famosus, & famam alienam violat. Ab ore ad guttur veniendum est, quod angina sæpè laborat. Verùm quando in hoc affectu tumor in collo apparet, Medici spem salutis concipiunt, sin secus, desperandum esse asseuerant. Guttur peccantis hoc morbo sæpe occupatur, & tunc ægri-

Os cui assimiletur.

Guttur peccātis quale.

ægritudo appellatur lethalis, quando crimen in conscientia latibulatur: quemadmodum accidit criminosis peccata confessione non patefacientibus. At Medicus spiritualis, nempe confessarius, magnam spem peccanti pollicetur, quando crimen manifestatum obseruat. Habemus enim in Prouerbijs. *Qui confessus fuerit peccata sua, misericordiam consequetur.*

Cap. 28.

Si dirigatur animus ad ægritudines pulmonis, hic aliquando patitur vlcus excitatum ab humoribus acribus a capite ad thoracem dilabentibus, ideoq; ad aerem excipiendum ineptus redditur. Idem accidit, quando acres diuitiarum humores ad pulmonem nostræ affectionis præcipitantur; talis enim contrahitur labes, ne imposterum aer gratiæ, & pietatis recipiatur. Alioquin anhelitus multifariam læditur, interdum à tumore vias pulmonis obstruente, aliquando ab inflammatione, & deniq; à partium corruptela, hinc postea aer inspiratus inficitur. Anhelitus sermonem ab ore prodeuntem significare potest, quia aliquando à tumore superbiæ, quandoq; ab inflammatione auaritiæ vexatur: legitur enim apud Ioannem. *Qui de terra est, de terra loquitur.* Et demum ob partes nimio luxu corruptas; nam sermo inquinatus auditores proculdubio inficit. Dicebat autem Apostolus scribens ad Corynthios. *Corrumpunt bonos mores colloquia praua.* A

Anhelitus quid significet,

Cap. 3.

Quando stomachus aduersa valetudine laborat, aut cruditate, aut vomitu, aut singultu, aut eructatione, aut fluxu afficitur. Humana loquela à stomacho repræsentatur, quæ varios affectus morales incurrit. Primò cruditate insolentiæ cruciatur, deinde vomitu iactantiæ, singultu inuidiæ, eructatione maledictionis, & fluxu inhonestæ voluptatis occupatur. Nisi velimus, per vomitum, confessionem piacularem interpretari, quæ stomachum conscientiæ abstergit, concoctionem morum adiuuat, & tandem homines ab ægritudine peccati liberat. Interdum, vitiato ore ventriculi, præceps virium lapsus oritur, quem Medici syncopem vocitant; tuncq; motus, & sensus patientis intercipitur. Syncope hoc in loco est symbolum peccati, qua correptus cum sit homo, vita gratiæ intercipitur, & motus bonorum operum coercetur. B

Ventris affectiones.

Venter quandoq; nimia repletione distenditur, & hic affectus euacuatione tollitur, interdum inanitione laborat, & tunc repletione sanatur. Per ventrem mens intelligenda est, quæ, ritu ventris, cor intelligentiæ, iecur affectionis, & fel iracundiæ continet. Hæc igitur cum sæpissimè vitijs, & diuitijs repleatur, confessione, ratione vitiorum, & eleemosyna, ratione diuitiarum, euacuanda est: quãdo verò inanitionem virtutum, & scientiarum incurrit, tunc fidei, & scientiæ documentis est replenda. Renes quoq; patiuntur lithiasim, dum viscida, & tenax materia ab immoderato calore in lapillos glutinatur. A renibus affectiones hominum voluntariæ referuntur, quæ viscidis, & glutinosis diuitiarum, & deliciarum humoribus redundant: vnde calor immoderatus concupiscentiæ lapillum contumaciæ generat, & mundanos affectus praua consuetudine glutinat. C

Renum affectus.

Intestina non paucis morbis obnoxia esse Medici pronunciant. Namq; distenduntur, & soluta vnitate dolor generatur, aliquando ita exsiccantur, vt fæces expelli nequeant, interdum tumore præter naturam, necnon profluuio alui, & torminibus afflictantur. Intestina sunt affectiones humanæ mentis, quæ inuidia extenduntur, & auaritia adeò exsiccantur, vt nulla operatio recta inde emergat: interdum tumore superbiæ stimulantur, cupiditate intemperata in fluxum luxuriæ soluuntur, & deniq; torminibus iracundiæ, & sæuitiæ corripiuntur. Habemus enim in Prouerbijs hoc assertum. *Viscera autem Impiorum crudelia.* Alioquin intestina tribus præcipuis alui fluxionibus vexantur. Prima est simplex fluxio diarhea nuncupata, secunda est lienteria, quando cibaria inconcocta deijciuntur, tertia nuncupatur dysenteria, quando sanguis vnà cum abrasione intestinorum educitur. Per has tres fluxionis species, tria profluuia moralia, nempe in loquendo, audiendo, & operando exponere debemus Profluuium verborum simplicem diarheam repræsentat, cum quidam iuuenes in verbis quidem dissoluti sint, & tamen ab inhonesta consuetudine, & à sanguine lethalis criminis abhorrent. Profluuium auditus æmulatur lienteriam; quandoquidem nonnulli sunt in audiendo ita negligentes, vt ne parum quidem Verbi Dei retineant. Deniq; profluuium operationis refert dysenteriam, quia cum sanguine lethalis D

Cap. 12.

Profluuia moralia quę

thalis criminis, & abrasione virtutum moralium producitur. Intestina tandem verminatione ad desperationem vsq; Medicorum laborare solent; cum variæ vermium species in intestinis generentur. Per vermes crimina sunt intelligenda, quæ intestina conscientiæ sæpissimè corrodunt; horumq; variæ differentiæ obseruantur: quandoquidem vermes auaritiæ à diuitijs, vermes luxuriæ a delicijs, vermes superbię à dignitatibus, vermes inuidiæ ab aliena prosperitate, & vermes intolerantiæ à calamitatibus oriuntur. Immò quemadmodum vermes intestinorum pharmacis truduntur, ne inde patientis interitus prodeat; pariter vermes peccatorum piaculari confessione educendi sunt, vt imminens æternæ mortis periculum euitetur. *Crimina vermibus assimilantur.*

E Pedum vitium præcipuum est podagra inuadens illos, qui quotidianis epularum lautitijs delectantur, & corpus nonnisi in venereo actu exercent. Sed aduertendum est, quòd Eunuchi, pueri, & mulieres hac ægritudinis specie minime vexari feruntur. Podagra pigritiam, & segnitiem corporis nobis exhibet, quæ solet illos occupare, qui cupedijs summopere gaudent, & frequenter in Venerem incumbunt. Pueri autem homines simplices, Eunuchi castos, & mulieres homines pios, & clementes significant; idcirco hi prædicta morbi specie non corripiuntur. *Vitia pedũ.*

Iam peruenimus ad cutem, quæ multis morbis obnoxia esse dicitur. Etenim solutione continui, corrugatione, pustulis, serpigine, & scabie affligitur. Item cutis consuetudinis humanæ varias vitiorum ęgritudines patitur, primò solutionem continui ab ira, & discordia excitatam, deinde corrugationem inuidiæ; pustulas superbiæ, serpiginem auaritiæ, & deniq; scabiem libidinis incurrit. Nisi velimus, per F pustulas in superficie cutis excitatas, crimen veniale declarare, quod ad intimas cordis partes non penetrat, sed tantùm in superficie consuetudinis obseruatur. His addenda est lepra, quæ à Medicis non solum inter affectus cutis contagiosos, sed etiam inter hæreditarios collocatur. Leprosus peccantem significat, qui consuetudine aliorum criminosorum infici potest; dicebat enim Poeta. *Cutis vitia qualia.*

Morbida facta pecus totum corrumpit ouile.

Quamuis id melius expresserit Psalmographus dicens *Cum sancto sanctus eris, & cum peruerso peruerteris*. Deinde homo in lepram facile incidit, quando veteres parentes simili morbo semel correpti fuerint: ita homines praui Maiorum exemplis peccantes euadunt. Item in cute aliquando tumores præter naturam producuntur, qui inde fiunt, vel quia humores noxij sint adeo tenues, vt ad cutim facile fluere G possint, vel quia meatus patientis sint adeo lati, vt per illos quilibet humor etiam crassus ad extimam cutim penetrare possit. Hic tumor, lethalis criminis symbolum esse potest, quod vel ex latitudine sensus delitiosi, vel ex conscientia nimis lata, idest ad peccandum procliui, vel ex tenui humore inconstantiæ prodire potest. Alia species tumoris hernia vocata in cuti abdominis oritur, quando peritoneum, seu membrana intestina continens ob clamorem, vel luctam nimis extenditur, aut rumpitur. Hic tumor discordiam nobis repræsentat, quæ membranam charitatis scindit, dum clamor contumeliarum, & lucta controuersiæ inter homines vigēt: hæc enim omnia charitatem, & amicitiam dirimere solent. *Tumores præter naturam.*

De affectibus peculiaribus hactenus sermo est habitus, nūc ad vniuersales totum corpus hominis vexantes descendere oportet, qui vt plurimum à sanguine in venis H corrupto oriuntur. Sanguis igitur in venis, vel putredine, vel alieni humoris permixtione vitiatur: ita sanguis affectionis humani cordis, aut putredine peccati, aut nefaria, & perdita aliorum consuetudine inquinatur. Cæterùm quia plerumq; accidit, vt, sanguine fœdato, febres emergant, nonnihil de illis dicēdum esse existimauimus. Febris est calor præter naturam à corde per cunctas humani corporis partes disseminatus, & quoniam in humano corpore tres partes, nimirum spiritus, humor, & pars solida reperiuntur, in quibus calor febrilis accendi potest; hinc tres à Medicis febrium differentiæ constituuntur. Prima febris dicitur ephemera, quæ occupat spiritus, secunda putrida humores vexans, & tertia hectica partes solidas afficiens. Febris moralis ad concupiscentiam mentis, feruorem affectuum, & intemperantiam cupiditatum refertur; hæcq; triplex esse perhibetur. Prima vocatur concupiscentia dignitatum, & est superbia, secunda concupiscentia voluptatum, & dicitur luxuria, tertia concupiscentia diuitiarum, & auaritia nuncupatur. Superbia febrem *Febriũ differentiæ.* *Concupiscētia quot species.*

brem ephemeram æmulatur, quia spiritus tantummodo, & res inanes veluti cænodoxiam respicit. Luxuria febrem putridam refert, quoniam ab humoribus vitiatis, & ab inquinamento carnis prodeat. Auaritia tandem febrem hecticam repræsentat, cum res solidas, nempe aurum, & argentum omni voto appetat. Auaro enim nullus satis est thesaurus, nihilominus is humanæ vitæ spolio exutus quolibet mendico pauperior euadit: hoc elegantissimè expressit Ausonius in illo epigramate, in quo Cresum Regem olim opulentissimum, & Diogenem mendicissimum, apud Inferos introducit colloquentes in hæc verba.

Effigiem, Rex Cresse, tuam ditissime Regum
Vidit apud manes Diogenes Cynicus: A
Constitit, atq; procul subito maiore cachino
Concussus dixit, quid tibi diuitię
Nunc prosunt, Regum Rex ò ditissime, cum sis
Sicut ego solus, me quoq; pauperior?
Nam quæcumq; habui mecum fero, cum nihil ipse
Ex tantis tecum Cresse feras opibus.

Nonnulli veniale crimen febri ephemeræ assimilant, cum non sit aliud, nisi intemperantia spirituum humanæ mentis, ideoq; instar prædictæ febris, facilè accedit, atq; recedit. Immò quemadmodum febris ephemera interdum in febrem putridam, & aliquando in febrem hecticam degenerat: pari ratione veniale crimen, nisi pænitentia quamprimum expugnetur, aut in febrem putridam, aut hecticam, nimirum B in lethale aliquod crimen conuertitur: iuxta illud Gregorij. *Peccatum, quod per pænitentiam non diluitur, mox suo pondere in aliud ruit.*

Crimen veniale assimilatur febri ephemeræ.

In calce huius rubricæ nonnulla de veneno dicenda esse censuimus. Venenum illud est, quod sine præcedente ægritudine hominem necat, & ex triplici familia, nimirum animalium, vegetabilium, & mineralium elicitur. Pariter, in doctrina morali, venenum reperitur, quod tentamentis animã venenat, & prauo consensu eam occidit: hoc autem venenum in triplici discrimine constituitur. Primum venenum est morsus animantium venenatorum, nimirum Dæmonum, & hominum improborum, scilicet adulatorum, & hæreticorum, quorum verbis anima venenatur: iuxta illud Psalmographi. *Venenum aspidum sub labijs eorum.* Secunda veneni species ex vegetabilibus elicitur, hæc autem vegetabilia, in doctrina morali, delicias, & voluptates referunt, quibus anima morte opprimitur. Tertium venenum ex mineralibus, nimirum ex diuitijs eruitur, siquidem hæ malè adhibitæ animam venenando interficiunt. C Cæterùm quando venenum exhibetur, quia iniucundum est, dulci liquore permisceri solet. Pariter venenum peccati, quia natura sua animæ horridum est; idcirco Diabolus illi dulcedinem alicuius delectationis permiscet, vt hac ratione voluntatem decipiat. Quamobrem tutum erit à dulcibus, nimirum à mundi delectationibus obstinere, ne fortè contingat, vt in ipsis venenum peccati latibuletur. Tandem homo veneno infectus consuetudine alios inficere potest: pariter qui criminibus sunt venenati, & prauis moribus imbuti, alios simili veneno inficere possunt dum obscænis verbis, & prauis exemplis vtuntur.

Venenorum quot species

D

SYMBOLA.

CVNCTAS symbolorum differentias, de quibus in præsentia fit sermo, vel ex figura humanarum partium, vel ex integro hominis cuiuscumq; ætatis, & vtriusq; sexus simulacro depromptas esse comperimus. Namq; ratione primi, licet intueri apud Paradinum, figuram humani capitis armati galea simulacro corui insignita, cum titulo INSPERATVM AVXILIVM. Et hoc symbolum M. Valerio Coruino assignat, qui sæpè ab Omnipotenti Deo perenni præsidiorum fonte inopinatam opem dimanare significabat. Apud eumdem Authorem, effigies humani capitis, aure subula perfo-

In Symbol. her.

perforata, obſeruatur, cum titulo. SERVITVS LIBERA. quo docemur Chriſticolam à legis ſeruitute liberum, & in gratia conſtitutum debere aurem ſummo offerre Deo, vt illa præceptorum capax, & mandatis diuinis obſequioſa reddatur. Ibidem conſpicitur icon manus cum pugione, quæ frontem humani capitis percutere nititur, cum inſcriptione. VEL IN ARA. Nobis inſinuat author ſceleſtos homines ab æterno Iudice vbicumq; puniri; immo id accidiſſe narrat Galeatio Franciſci Sfortiæ filio, qui ab Andrea Lampugnano ante aram peremptus fuit. Præterea Caluariam hominis inter ſceptrum, & ligonem effigiatam Gabriel Simeon exhibet cum hoc titulo. MORS SCEPTRA LIGONIBVS AEQVAT. Vt deſignaret mortem indiſcriminatim, tam mendicos, quam diuites de medio tollere. Idcirco Horatius ad rem canebat. *Mors aequo pulſat pede pauperum tabernas, Regumq; turres.* Quamuis alius ſymbolum non abſimile hoc titulo decorauerit. MORS NVLLI PARCIT HONORI. Meminimus vidiſſe alibi indicem manus delineatum frontem humani capitis picti oſtendentem, cum hac inſcriptione. FRONS HOMINEM PRAEFERT. Quandoquidem hoc ſymbolum humanam frontem humanæ indolis indicem eſſe demonſtrat. Quando verò pollex, & index admotus parti infimæ auris pingitur, ſymbolum memoriæ demonſtratur: proptereaquod illa pars auris apud Antiquos vellicata memoriam atteſtabatur. Alioquin apud Portam, auris manu tacta eſt ſymbolum litteræ A. veluti tangere barbam ſignificat B. Caput C. dentes D. frontem F. epar E. guttur G. humeros H. ilia I. linguam L. manum M. naſum N. oculos O. Palatum P. quinq; digitos Q. Renes R. ſupercilia S. tempora T. & deniq; tangere ventrem V. denotatur.

Icō manus. E *In lib. de furt. litter. notis.* F

Si proſequamur in recenſendis ſymbolis à reliqua partium ſerie deſumptis, inueniemus apud Claudium Paradinum, iconem humanæ linguæ, cuius baſis caudæ ſerpentinæ adhæret cum hoc titulo. QVO TENDIS? Volebat enim ſignificare verba incautè non eſſe proferenda: quamuis huius ſymboli explicatio in Rubrica Prouerbiorum videnda ſit, quando de prouerbijs à lingua petitis verba fiunt. Apud eumdem authorem conſpicari poſſumus brachium enſe euaginato armatum, & lilijs decoratum, cum hac græca inſcriptione. ἀπλανῶς. Ideſt ſine fraude, additq; fuiſſe ſymbolum Ducis Mormorentiani, quo, in ſignificanda vera fidelitate, vtebatur. Alioquin effigies brachiorum humanorum in Zodiaco, ex Georgio Veneto, ſymbolum Geminorum oſtendunt. Sadelerus quoq; duas manus ſimul copulatas pingit, cū duab. inſcriptionibus, quarū ſuperior ſic ſe habet. FAELICITAS TEMPORVM. inferior verò eſt. RERVM CONCORDIA. & hoc ſymbolum Philippo Secundo Hiſpaniarum, & Indiarum Regi aſſignat. Item Paradinus delineauit duas manus catena iunctas cum titulo. NEC FAS EST, NEC POSSE REOR. Vt ſignificaret omnes captiuos non eſſe reos iudicandos, ſed eos tantummodo, qui vitijs ſunt inquinati: quandoquidem quamuis, iuſſu Herodis, Petrus Apoſtolus duplici catena iunctus cuſtodiretur; nihilominus, catenis cadentibus, angelica ope aufugit Demū in veteri ſchemate Clodouei duæ manus Cœlo ſupinæ figurantur, quæ alijs duobus fulciuntur, cum titulo. TVTISSIMVS. Hoc videtur deſumptum ex victricibus Moiſis manibus, quæ hoſtium cuneos feriebant, dum ſublatæ in preces quaſi feriebantur.

In lib. de ſymb. heroic *Brachia.* G *Manus.*

H Si deſcendamus ad alias partes. Inter ſymbola pythagorica, vnum reperitur huius tenoris. COR NE DEVORES quo docemur, intellectum, & animam in rebus terrenis, & voluptuoſis non eſſe immergendam: cor enim partem rationalem denotat. Verùm Coſtalius partem oppoſitam huius ſymboli declarauit, quando delineauit hominem cor deuorantem, vt homo mundanis curis vexatus demonſtraretur. Alibi Pythagoras dicebat. PEDIBVS NVDIS SACRIFICA, ET ADORA. Hoc ſymbolo cunctis inſinuabat partem ſenſualem hominis contemplantis à criminibus ſolutam eſſe debere. Idem ſolebat dicere. PEDEM DEXTRVM AD CALCEANDVM MOVE, IN PELVIM SINISTRVM. Multi exponunt, hoc ſymbolo, rectas, & heroicas actiones tanquam dextras eſſe admittendas, prauas verò tanquam ſiniſtras deponendas.

Pag. 39.

Succedunt modò exaranda ſymbola integrum hominis ſimulacrum referentia, quorum nonnulla naturam potius emblematis, quàm ſymboli ſapiunt: nihilominus

quo-

quoniam nonnulli authores hæc nomine symbolorum circumferunt: propterea hoc in loco simulacrum iuuenis habentia primùm recensebimus, vt deinceps ad alia pedetentim accedamus. Bocchius pingit iuuenem, qui funem anchoræ per acus foramen transmittere conatur, cum titulo. NVNQVAM BEARI POSSE AVARVM DIVITEM. Argumentum ab aureo Euangelij Dicto deprom ptum esse videtur, vbi legitur facilius esse Camelum transire per foramen acus, quàm diuitem intrare regnum Cœlorum: hæc tamen sententia de diuite auaro intelligenda est. Idem author exhibet effigiem iuuenis senem vincientis sub antro: inscriptio est talis. VNAM VIDENDAM VERITATEM IN OMNIBVS. hæc duo iuuenis, & senis simulacra Aristeum, & Protheum repræsentant, qui ambo veritatem, opinionibus exterminatis, hauriendam esse denotant: opiniones enim varijs animalibus in antro stabulantibus designantur. Idem author effigiauit iuuenem proprium caput à collo recisum manibus simulacro Fortunæ offerentem, quæ manu collum tribus capitibus Leonis, Serpentis, & alterius bruti insignitum iuueni genuflexo applicatura videtur, vt denotetur homo fortunæ se credens, nam proprio capite, nempe ingenio caret, & naturam bruti induere videtur: hocq; symbolum sic inscribitur. BELLVA FIT, CAECAE STATVIT, QVI CREDERE SORTI. Item Matthias Archidux Austriæ expressit simulacrum iuuenis, nimirũ Persei Andromedam liberantis cum titulo: AMAT VICTORIA CVRAM. nam veluti Perseus Andromedam virginem formosam ab immani monstro eripuit; sic ipse Hungariam regionem pulcherrimam à iugo Turcarum erat liberaturus. Pariter Bocchius figurauit iuuenem palo transfixum, & fumo suffocatum, cum hoc titulo. A PVBLICA RE EXTERMINANDVM ESSE AMBITIOSVM. Argumentum huius symboli ab historia deductum est: nam Alexander Cæsar quandoq; iussit iuuenẽ quemdam ambitione ardentem fumo necari. Meminimus vidisse in prima facie cuiusdam libri figuram iuuenis Cœlum intuentis, & titulus erat talis. BEATVS VIR, CVIVS EST DOMINVS SPES EIVS, ET NON RESPEXIT IN VANITATES, ET INSANIAS FALSAS.

Symb.34.

A

Symb.66.

Symb.86.

B

Posteaquam peruenimus ad virorum simulacra, primùm de illis verba fient, quæ cum rebus inanimatis figurantur. Costalius aliquando figurauit hominem in solitudine citharam pulsantem, quo simulacro Aspendius citharædus repræsentatur, qui nec etiam ab amicis audiri volebat, sed sibi tantùm psallebat. Hoc igitur symbolo referuntur illi amici, qui vtilitate amicitiam metiuntur: ideoq; non veri, & fidi amici, sed infidi, blandi, & vulgares appellantur. Iuxta illud carmen.

Peg.49.

C

Vulgus amicitias vtilitate probat.

Iterum idem author delineauit hominem ante vas fabis plenum citharam pulsantem, & inscriptio symboli est hæc. DORICA MVSA. Voluit enim nobis insinuare interdum nonnullos esse Iudices, qui munera tantummodo respiciunt, & iuxta illa iudicant: fabis enim suffragia denotantur. Qui pulsat citharam est dorica musa, nimirum iudicare, quatenus δῶρα, idest munera adsunt; alludit enim ad vocabulum δῶρον, quod donum significat: quare addit aliam inscriptionem in hæc verba. IN IVDICES ΔΟΡΟΦΑΓΟΥΣ. Idem Costalius exponit iconem hominis sono vasa probantis cum titulo. HOMINIS ORATIO PROBAT, ET NON VESTIS. Voluit enim monere hominem sermone, & non vestitu esse probandum; propterea solebat dicere Diogenes. *Loquere vt te videam*. Idem author figurat virum aqua cuiusdam fontis faces accedentem, & inscriptio symboli est. IN SIBI PRAEFIDENTES. Alludit author ad fontem Dodoneum, in quo faces extinctæ accendebantur, & accensæ extinguebantur; siquidem hic fons diuinæ iustitiæ symbolum esse videtur, quæ nimis fidentes extinguit, & deprimit, extinctos verò nimirũ humiles extollit, & accendit. Apud Gabrielem Simeonem conspicitur figura hominis gladio ignẽ fodientis, cuius scintilla in oculum simulacri prosilit; titulus est. IGNIS GLADIO NON FODIENDVS. Argumentum ex afferto pythagorico desumptum est, & symbolum est prolatum in litigiosos, qui sæpè læduntur ab illis, quos irritant. Sigismundus Malatesta Princeps Arimini habebat in symbolo simulacrum Mutij, cum dextra in ignem extensa, & inscriptio erat. HIS GRAVIORA. Quippequi erat paratus: non solum manum flammis, instar Mutij, sed totum etiam corpus

Peg.34.

Peg.35.

D

Peg.23.

pus

pus pro tutela subditorum exponere. Apud Sadelerum obseruatur figura hominis, dextra bilances, & sinistra cornucopiæ tenentis, cum inscriptione. BONAE SPEI. attribuit hoc symbolum Carolo Nono Valesio Regi Francorum Christianissimo. Item apud Gabrielem Simeonem pingitur figura hominis bilãces gestantis, quarum altera nimio pondere fracta est, cũ titulo. STATERÆ ORDO NON EST TRANSILIENDVS. Author innuebat ab hominibus iniquis nullum mensuræ modum seruari: ideoq; sæpè exitum nocuum, & inopinatum experiuntur; veluti altera lanx nimio pondere pressa rumpitur. Costalius quoq; effigiauit virum bilances manu tenentem, cum inscriptione. NIL VIRTVTE MELIVS, NIL PRÆSTANTIVS. Pag.27.

E Alludit Author ad Critolaum pecuniam, honores, & virtutes ponderantem: quare Author, hoc symbolo, virtutem diuitijs, & ambitioni præferendam esse ostendit. Quamuis hoc aliquibus nullam symboli naturam sapere videatur. Idem Author addit aliud symbolum, quod secundùm aliquos nil habet symboli: pingit enim hominem pugno saxum percutientem, cum titulo. STVLTITIÆ EXEMPLVM. Sic enim, non esse contendendum cum pertinaci, ostendere conatur. Verùm Gabriel Simeon delineat hominem litteras cælantem in marmore cum titulo. SCRIBIT IN MARMORE LÆSVS. Significat quemlibet læsum iniuriæ memorem esse, quoniam sunt nonnulli, qui ita propriæ authoritati & opibus fidunt, vt facile quosuis infimæ conditionis contumelijs afficiant, nam temporis tractu id obliuioni tradendum esse existimant, nihilominus falluntur, cum iniuria in marmore scribatur. Pag.45.

F Sambucus excogitauit simulacrum viri humi sedentis manu librum apertum tenentis, cum ense, falce, & cornucopiæ supra caput, addito titulo. CONSILIVM. Vt innueret omnia consilio peragenda esse. Gabriel Simeon figurauit hominem supra iconem terrarum orbis cum gladio in dextra, & libro in læua. Titulus est. EX VTROQ. CAESAR. Voluit enim significare Iulium Cæsarem ita litteris armatum, & in armis litteratum fuisse, vt totius orbis dominium fuerit consequutus. Bocchius delineauit funabulum ambabus manibus oblongum tenentem baculum cum inscriptione. TENERE MEDIVM SEMPER EST PRVDENTIAE. Hoc enim symbolo monemur virtutem in medio consistere. Symb.12. Symb.57.

Gabriel Simeon effigiat hominem cum orbe terrarum in dextra, & scheda in sinistra, & addit hunc titulum. AVT CAESAR AVT NIHIL. Hoc fuit symbolum, seu potius assertum Cæsaris Borgiæ Ducis Valentinensis citra simulacrum, quod

G postea Gabriel Simeon vsurpauit pro titulo descripti simulacri, vt lectori insinuaret se vel moriturum, vel aliquod celebre facinus patraturum. Siquidem vir armatus in hoc simulacro altera manu tenens figuram terrarum orbis quodammodo Monarchiam Iulij Cæsaris refert, & scheda in altera manu multiplicato charactere exarata nihil repræsentat. Hoc symbolum aptè temerario Borgiæ competebat; nihil enim peregit, sed adhuc iuuenis in Regno Nauarræ fuit trucidatus, & epitaphio huius generis tumulatus.

Borgia Cæsar erat factis, & nomine Cæsar,
Aut nihil, aut Cæsar, dixit, vtrumq; fuit.

Meminimus legisse in hoc genere tetrasticon huius tenoris.

Aut nihil, aut Cæsar, vult dici Borgia, quidni
H *Cum nihil, & Cæsar possit, & esse simul*
Omnia vincebat, sperabat omnia Cæsar,
Omnia deficiunt, incipit esse nihil.

Philippus II. Hispaniarum Rex pictura expressit orbem terrarum supra Herculis humeros cum epigraphe. VT QVIESCAT ATLAS. posteaquam Carolus Quintus Cæsar, & parens ei regnorum suorum administrationem cessit. Sadelerus quoq; figurat hominem dextra gladium, & læua palmam tenentem cum inscriptione. REQVIES HAEC CERTA LABORVM. Et attribuit symbolum Carolo Barbonio Nauarorum Regi. Item delineat hominem dextra columnas erigentem, & læua hastam stringentem, & symbolum hoc versu decorat MIRA FIDES LAPSAS RELEVAT MANVS VNA COLVMNAS: hoc symbolum Carolo nono Valesio Regi Francorum vigesimo sexto assignat. Gabriel Simeon exhibet iconem hominis genuflexi mortis simulacrum supplicantis, à quo telo peti videtur,

nis, & prouidentiæ, somnum contemplationis, & glorię expostulat. His igitur vita gratiæ custoditur, & conseruatur, ne criminibus inquinata pereat. Cęterū has res in specie paulò accuratiùs meditari debemus, & inchoando à cibis, hos multiplicis generis esse comperimus. Nam cibi delicati, & tenues paucis scatent excrementis, consequenterq; copiam sanguinis procreant. Alij sunt cibi crassi succi, multisq; redundantes fęcibus, qui paucum sanguinem generant. Pariter cibi spirituales, nempe diuina gratia, & Eucharistiæ sanguinem pietatis, & misericordiæ gignūt, & propterea excrementis vitiorum carent. At cibi mundani, scilicet bona fortuita paucum pietatis sanguinem, immò multa criminum excrementa procreant. Nisi dixerimus cupedias, quæ citò in substantiam aliti transmutantur, stomacho imbecillo competere, cibos verò illiberales, & crassi succi stomacho calidi temperamenti conuenire. In hac doctrina, cibi tenues, & optimi succi sunt viri iusti, de quibus Christus apud Ioannem hæc verba prodidit. *Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis.* Præterquàmquòd tales cibi facilè conficiuntur, deinde fide, atq; gratia dispositi in corpus Ecclesiæ conuertuntur. Cibi autem illiberales, & crassi succi sunt Diuites, & auaritiæ dediti, qui difficulter concoquuntur, qui aut nunquam, aut serò ad bonam frugem se recipientes in corpus Ecclesiæ conuertuntur. Quocirca primi cibi stomacho tantùm delicato, nimirum gloriæ paradisi competunt; cæteri verò nonnisi stomacho feruenti, scilicet igni inferorum conueniunt. Ad finem veluti cibus moderatus, & salubris virtutem conseruat, deperditas vires instaurat, calorem temperat, sanguinem auget, somnum conciliat, & secundam valetudinē tuetur. Ita moderatus cibus scientiæ, vel pænitentiæ, aut cibus Eucharistiæ, seu charitatis, & amicitiæ multas animæ commoditates affert. Primò deperditas gratiæ vires restaurat, calorem cupiditatum temperat, sanguinem pietatis auget, somnum contemplationis prouocat, & deniq; valetudinem animæ tuetur.

Vita gratiæ qualis. — *Cap. 4.* — A — B

Iam post cibaria ad potionem descendere debemus, quæ in triplici discrimine constituitur. Alia est simplex, vt aqua, quæ minimè nutrit, sed alimentum tantummodo ad partes nutriendas vehit, secunda est vinum, quod non solum alimenti est vehiculum, verum quoq; alijs mixtum edulijs tandem corpus nutrit; tertia est potio medicata, quæ neq; veri potus, neq; cibi naturam participat. Hanc triplicem potionum differentiam doctrina moralis exhibet. Prima vocatur simplex potio, vt Philosophia, & alia huius generis scientia, qua homines simpliciter docti, sed nō probi, & perfecti efficiuntur. Alia est potio vini, & cibi naturam possidens, vt scientia Theologica, quæ, more potionis, scientiam stillat, & virtutibus hominem nutrit. Tertia potio est veluti Iurisprudentia, quæ neq; cibi, neq; potus locum subire potest, cum neq; hominem in speculatione perfectum, neq; in moralibus rectum reddere possit; vocatur tamen potio medicata, quæ vitia delens, & criminosos puniens, publicæ vtilitati tanquam medicina prodest.

Potionum differentia. — C

Amplius potio pro vehiculo humani alimenti, aut vinum, aut aqua esse debet. Vinum moderatè sumptum humano corpori infinitas affert commoditates; namq; calorem auget, spiritus recreat, lætitiam, & audaciam excitat, virtutem roborat, iracundiam mitigat, corpus siccum humectat, appetitum prouocat, concoctionem adiuuat, ingenium acuit, obstructiones reserat, excrementa absumit, lippitudinem soluit, facundiam generat, lithiasi medetur, arenulas educit, & deniq; vulnerū medelæ conuenit. Sin autem homo, in vino hauriendo modum excesserit, proculdubio non merum, sed venenum potabit: iuxta vulgatum distichon.

Vini prærogatiua. — D

Immodico, sed si tua proluis ora lyæo,
Pro dulci potas tetra aconita mero.

Per vinum hoc in loco intelligere possumus monumentum sanguinis Christi, aut feruorem pietatis, aut diuinam scientiam, siue pænitentiam: siquidem hæc omnia sunt tot vina spiritualia, quæ animæ mirandum in modum conferunt: iuxta illud Prouerbiorum. *Inebriamini carissimi, bibite vinum, quod miscui vobis.* Quocirca huiusmodi vinum feruorem charitatis auget, virtutem fortitudinis roborat, gaudium in diuino spiritu, & audaciam aggrediendi bonas operationes excitat, iracundiæ causam temperat, siccitatem impietatis humectat, appetitum boni operis prouocat, intellectum illustrat, obstructionē pudoris confessione aperit, superfluas diuitias eleemosy-

Cap. 9.

mosyna absumit, lippitudinem oculorum cordis aufert, eloquentiam diuinæ laudis, & orationis perficit, lithiasim contumaciæ sanat, arenulas vitiorum educit, & deniq; vulnera doloris, mœroris, & inuidiæ ad perfectã cicatricem ducit. Præterea quemadmodum à potione putrida, siue sit vinum, siue aqua, summopere cauendum est, quandoquidem venas ingrediens, & sanguinem inficiens multa morborum genera producere potest. Similiter Christicola potionem hæresis, necnon sermonis obscæni vitare debet; cum huiusmodi potus corruptæ doctrinæ non solum animam inficiat, sed etiam multas vitiorum ægritudines generet. *Quæ potiones vitãdæ.*

E Accedamus modò ad ponderationem somni & vigiliæ namq; somnus mediocris calorem naturalem roborat, corpus humectat, crudos humores digerit, temulentiam tollit, ægritudines dissipat, & victoriam naturæ aduersus morbum prænuntiat. Ita somnus contemplationis calorem charitatis confirmat, mentem pietate humectat, crudos voluptatum humores dissipat, ebrietatem criminum aufert, morbum animæ exterminat, & victoriam aduersus crimina publicat. Insuper homo quiete nocturna oppressus extrinsecam gelidæ mortis imaginem ræpræsentat, cum tamen intrinsecè vita fruatur: immò partes exteriores frigescunt, cum tamen intimæ non mediocrem calorem participent. Naturam huius somni referunt illi, qui spe, & pietate allecti in Domino dormire feruntur; siquidem extrinsecus dicuntur frigidi, dum egestate sunt oppressi, & veluti cunctis rebus destituti, & quasi alicuius defuncti simulacrum ostentant: cum tamen intrinsecè, idest quoad Deum viuant, & quoad conscientiam, pietate, & charitate feruentes sint. Huc igitur respiciens Apostolus scribens ad Corynthios dicebat. *Quasi morientes, & ecce viuimus.* Vicissim, in vigilia, homo suas functiones obit, graditur, videt, audit, gustat, olfacit, tangit, loquitur, & intelligit; quæ actiones, vrgente somno, irritæ sunt. Vigilans hominem iustum propriæ saluti consulentem demonstrat: cum hic nullo criminum somno impeditus spirituales actiones exercere possit: quamobrem pedibus amoris, & affectionis progreditur, oculis contemplationis intuetur, auribus demissionis animi potum percipit, gustu pietatis delectatur, spe odoratur, in alios benefitia conferens tangere dicitur, confessione, & encomijs Dei loquitur, & tandem assidua meditatione totum intelligit. *Vis contemplationis.* F *Lib.2.cap6*

Alia duo inter res non naturales, nimirum motus, & quies non sunt prætermittenda: siquidem homo ante prandium se exercere debet, vt excrementa in stomacho contenta descendant, & dissipentur, antequam illuc nouus accedens cibus cum excrementis mixtus corrumpatur. Pari ratione antequam cibus spiritualis doctrinæ, vel Eucharistiæ sumatur, pænitentiæ exercitium præcedere debet, vt vitiorum excrementa absumantur; sic enim locus conscientiæ expurgatur. Ex altera parte quies laboris, & cuiuscumq; motus terminus esse perhibetur; quoniam quicumq; motus natura sua ad quietem tendit: iuxta tritum carmen. *Motus, & quies considerantur.* G

Quod caret alterna requie durabile non est.

Etenim quiete vires refocillantur, & membra fessa recreantur. Per quietem hoc in loco exponere possumus statum contemplationis, & vitam religiosæ consuetudinis, in qua mens ab exterioribus negotijs ad intimas conscientiæ operationes retrahitur; vt pace circumdata Deum solum veram quietem meditetur: iuxta assertum aureum Diui Augustini. *Inquietum est cor meum, bone Iesu, donec quiescat in te.* hæc enim quies statum gratiæ conseruat, vires animæ roborat, & lassitudinem mentis in mundanis negotijs fatigatæ mirandum in modum tollit. H

MORALIA AB HVMANI ægritudinibus petita.

CVM res naturales, & non naturales pauculis verbis complexi sumus; nunc res præter naturam ita à Medicis appellatas paucis etiam exponemus, quatenus scilicet moribus hominũ accommodari possunt. Namq; sicuti pulsus à Medicis diligenter examinantur, vt cordis affectiones percipi possint: ita Medici morales, nimirum Princeps, vel Dynasta aliquando pulsus subditorum ita diligenter perpẽdere debent, vt cordium dispositiones cognoscant, & malè operantes à tramite obliquo retrahant. Vel nomen moralis Medici confessario assignetur; qui pulsus confitentium magna industria obseruare debet, vt intimas cordis dispositiones intelligere possit. Itaq, in præsentia præcipui affectus corpus humanum profligantes examinandi sunt, scilicet quatenus morali doctrinæ famulantur. Inchoantes igitur à morbis capitis, alopeciã primò contemplabimur, quæ generatur, quando humores acres capillorum radices erodunt. Caput est Princeps, & capilli sunt homines potestati subiecti: ideo quando prauis humoribus, nempe prauis Principum exemplis capilli, idest subditi inficiuntur, tunc statim in luxum difluunt, & soluuntur. Caluities quoq, casu capillorum producitur, & priuationem virtutum violentia peccati productam designare potest. Immò veluti iuuenis caluitiem incurrens denuò crines acquirere potest; cum senex, aut difficulter, aut nunquam caluitie liberetur. Assimiliter iuuenis ob amissas virtutes caluus, rursum, vi pænitentiæ, his virtutũ capillis exornatur, quod senex difficulter assequitur; cum vitia senum incorrigibilia esse videantur. Habemus enim in Prouerbijs hanc sententiam. *Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea.* A B

Medicus moralis quis.

Cap. 26.

Succedit Epilepsia consideranda, morbus capitis præcipuus, ita à Grecis nuncupatus, quia partes superiores comprehendantur; alioquin inter varia nomina, quibus insignitur, morbus sacer cognominatur. Oritur hic affectus, quando humoribus ventriculos cerebri occupantibus, transitus spirituum animalium intercipitur; tuncq; patiens conuulsus cadit, & cum spuma circa os, stridore dentium, & tortura faciei, toto corpore contremiscere videtur. Hæc affectio proculdubio ægritudini superbiæ assimilanda est, quæ re vera sacer morbus nuncupari potest, cum de viris sanctis, & perfectis triumphum egerit. Item Epilepsia vocatur quasi noxa partium superiorum, nec præter rationem, cum supernos Angelos prostrauerit: legitur enim in sacris paginis. *Sedes ducum superborum destruxit Dominus.* Generatur ergo hic affectus superbiæ, quando praui humores inanis gloriolæ ad ventriculos mentis feruntur; nimirum quando homo nobilitatem generis, robur corporis, & copiam diuitiarum contemplatur, vel quando nomine mediocris cuiusdam litterationis sibi mirificè blanditur; tunc enim omnis motus rectæ operationis impeditur, & anima de statu gratiæ præceps cadit; sicq; tremor desperationis, stridor iræ, & perturbationis, spuma maledictionis, & tortura vultus, nempe turpitudo malæ consuetudinis introducitur. C D

Epilepsia comparatur superbia.

In Ecclesiast. ca. 10.

Paralysis etiam est affectus, qui inter morbos capitis recensetur, & tunc affligit, quando nerui à capite descendentes sensu, atq; motu priuantur. Causa huius ægritudinis ab humoribus obstruentibus, vel à calore absumente, vel à frigore constipante, vel à vulnere continuum soluente dimanare potest. Per Paralysim, intelligendum est peccatum, quod proculdubio sensum discretionis, & motum rectæ operationis aufert; hocq; ab humoribus voluptuosæ delectationis mentem obstruẽtibus, vel à calore auaritiæ, & ambitionis, vel à frigore timoris, & desperationis, vel deniq; à vulnere inuidiæ, & iracundiæ oriri potest.

Phre-

Phrenesis est morbus ad caput spectans, cũ patiens hoc oppressus alienationem mentis incurrat. Quare diligens Medicus huic præstò est abrasione capillorum, & sectione venæ, deinde patientem ligari, & in cubiculo obscuro decumbere præcipit. Phreneticus Peccanti comparatur, qui à ratione alienatus tanquam brutum vitia omnis generis amplectitur. Tunc igitur Medicus spiritualis illicò capillos, idest criminum occasionem auferre debet, & sanguinem peccati cõfessione minuere, necnon criminosum in loco obscuro, scilicet in solitudine collocare, nimirum a negotijs publicis, atq; spectaculis eum remouere, & tandem vinculis diuinorũ præceptorum coercere, vt quamprimum amissam mentis valetudinem adipiscatur. Huic morbo E oppositus est lethargus: siquidem Phrenesis à causa calida, & lethargus a causa frigida producitur: quare quis hoc correptus in profundum somnum labitur. Est igitur communis Medicorum sententia, læthale signum esse, dum Phrenesis in lethargum degenerat, & vicissim non esse desperandum, quando oppositum contingit. Lethargici Hypocritis, & Proditoribus assimilantur, qui extrinsecè homines simplices, & veluti dormientes videntur; cum intrinsecè pessimis vitijs redundent. At Phrenetici publicis Peccantibus comparantur, quorum vitia omnibus manifesta sunt. Quamobrem si accidat, vt Phreneticus fiat lethargicus, idest vt Peccans publicus fiat occultus, id pessimum esse existimandum est: quandoquidem vitia hypocritarum velata magis obsunt, cum ab omnibus virtutes esse credantur. Sed si oppositum contingat, vt quis de lethargo ad Phrenesim properet, nempe vt abditæ Peccantis crimina manifestentur, id magnam spem salutis pollicetur, cum vi- F tia manifesta non solum minus noceant, sed etiam facilius emendari possint.

Phreneticus comparatur peccanti.

Lethargici quibus sint assimilandi.

Tandem sternutatio est violẽta cerebri concussio à natura excitata ad superfluas humiditates trudendas. Hic autem motus cerebrum exonerat, totum corpus cõcutit, circa nares strepitum producit, & demum magnam spem futuræ salutis affert: hęc affectio comparatur ad contritionem, quæ discussione cerebrum mentis mouet, confessione strepitum generat, mentem satisfactione à superfluitate vitiorum exonerat, sicq; certam salutis spem animæ pollicetur.

Vis sternutationis.

Oculi humani varijs affectionibus vexantur. Primitus patiuntur solutionem continui, inflammationem excitatam à puluere, à vento, fumo, splendore corporis lucidi, à nimio vini potu, à venerea voluptate, & deniq; à cibis acribus. Per oculum explicanda est anima, quæ cuncta intuetur, & intelligit: vel per duos oculos intel- G lectum, & voluntatem repræsentare possumus: etenim hi cordis oculi varias vitiorum ægritudines incurrunt: siquidem inuidia vulnerantur, puluere auaritiæ perturbantur, fumo superbiæ, & vento cænodoxiæ vexantur, aliquando à nimia claritate offẽduntur; dum scilicet oculi mentis diuina mysteria nimis curiose perscrutantur: iuxta illud Isaiæ. *Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum.* Immo oculi mentis temulentia prauæ doctrinæ infestantur, venerea voluptate inquinantur, & tandem acredine ciborum iracundiæ petuntur. Scribebat enim Psalmographus. *Turbatus est à furore oculus meus.* Quid si oculus incurrat cæcitatem? nam homo luminibus orbus semper manu, vel baculo prætentans sensim graditur, aut puero ducenti credere debet. Peccans cæcigenæ assimilatur, quia res alienas inuestigare nititur, deinde non est sui iuris, cum Diabolo, & Mundo credens, illis obsequatur. H Aurium surditas in iuuentute si fuerit genita, incurabilis redditur. Pariter surditas contumaciæ, quando iuuenibus contigerit, & fuerit antiqua, proculdubio non adminiculo naturæ, neq; medica ope, sed miraculo indiget.

Oculus comparatur animæ.

Cap. 38.

Os fœtore potissimum scatere solet, qui ex multis causis, nimirum, vel ex corruptione gingiuarum, ex vlceribus palati, ex partibus thoracis malè affectis, ex putridis humoribus stomachi, & deniq; à toto corpore interdum dimanat. Os morale est locutio, & fætor oris obscænis verbis repræsentatur, qui ex varijs causis pendere solet, primò à gingiuis mentis hæresi corruptis, deinde ex vlceribus maledictionis, tertiò à partibus thoracis inuidia vexatis, quartò à putri humore voluptuosi stomachi, & deniq; à toto corpore, quando homo est famosus, & famam alienam violat. Ab ore ad guttur veniendum est, quod angina sæpè laborat. Verùm quando in hoc affectu tumor in collo apparet, Medici spem salutis concipiunt, sin secus, desperandum esse asseuerant. Guttur peccantis hoc morbo sæpe occupatur, & tunc ægri-

Os cui assimiletur.

Guttur peccãtis quale.

ægritudo appellatur lethalis, quando crimen in conſcientia latibulatur: quemadmodum accidit criminoſis peccata confeſſione non patefacientibus. At Medicus ſpiritualis, nempe confeſſarius, magnam ſpem peccanti pollicetur, quando crimen manifeſtatum obſeruat. Habemus enim in Prouerbijs. *Qui confeſſus fuerit peccata ſua, miſericordiam conſequetur.*

Cap.28.

Si dirigatur animus ad ægritudines pulmonis, hic aliquando patitur vlcus excitatum ab humoribus acribus a capite ad thoracem dilabentibus, ideoq; ad aerem excipiendum ineptus redditur. Idem accidit, quando acres diuitiarum humores ad pulmonem noſtræ affectionis præcipitantur; talis enim contrahitur labes, ne impoſterum aer gratiæ, & pietatis recipiatur. Alioquin anhelitus multifariam læditur; interdum à tumore vias pulmonis obſtruente, aliquando ab inflammatione, & deniq; à partium corruptela, hinc poſtea aer inſpiratus inficitur. Anhelitus ſermonem ab ore prodeuntem ſignificare poteſt, qui aliquando à tumore ſuperbiæ, quandoq; ab inflammatione auaritiæ vexatur: legitur enim apud Ioannem. *Qui de terra eſt, de terra loquitur.* Et demum ob partes nimio luxu corruptas; nam ſermo inquinatus auditores proculdubio inficit. Dicebat autem Apoſtolus ſcribens ad Corynthios. *Corrumpunt bonos mores colloquia praua.* A

Anhelitus quid ſignificet.

Cap.3.

Quando ſtomachus aduerſa valetudine laborat, aut cruditate, aut vomitu, aut ſingultu, aut eructatione, aut fluxu afficitur. Humana loquela à ſtomacho repræſentatur, quæ varios affectus morales incurrit. Primò cruditate inſolentiæ cruciatur, deinde vomitu iactantiæ, ſingultu inuidiæ, eructatione maledictionis, & fluxu inhoneſtæ voluptatis occupatur. Niſi velimus, per vomitum, confeſſionem piacularem interpretari, quæ ſtomachum conſcientiæ abſtergit, concoctionem morum adiuuat, & tandem homines ab ægritudine peccati liberat. Interdum, vitiato ore ventriculi, præceps virium lapſus oritur, quem Medici ſyncopem vocitant; tuncq; motus, & ſenſus patientis intercipitur. Syncope hoc in loco eſt ſymbolum peccati, qua correptus cum ſit homo, vita gratiæ intercipitur, & motus bonorum operum coercetur. B

Venter quàndoq; nimia repletione diſtenditur, & hic affectus euacuatione tollitur, interdum inanitione laborat, & tunc repletione ſanatur. Per ventrem mens intelligenda eſt, quæ, ritu ventris, cor intelligentiæ, iecur affectionis, & fel iracundiæ continet. Hæc igitur cum ſæpiſſimè vitijs, & diuitijs repleatur, confeſſione, ratione vitiorum, & eleemoſyna, ratione diuitiarum, euacuanda eſt: quãdo verò inanitionem virtutum, & ſcientiarum incurrit, tunc fidei, & ſcientiæ documentis eſt replenda. Renes quoq; patiuntur lithiaſim, dum viſcida, & tenax materia ab immoderato calore in lapillos glutinatur. A renibus affectiones hominum voluntariæ referuntur, quæ viſcidis, & glutinoſis diuitiarum, & deliciarum humoribus redundant: vnde calor immoderatus concupiſcentiæ lapillum contumaciæ generat, & mundanos affectus praua conſuetudine glutinat. C

Ventris affectiones.

Renum affectus.

Inteſtina non paucis morbis obnoxia eſſe Medici pronunciant. Namq; diſtenduntur, & ſoluta vnitate dolor generatur, aliquando ita exſiccantur, vt fæces expelli nequeant, interdum tumore præter naturam, necnon profluuio alui, & torminibus affligantur. Inteſtina ſunt affectiones humanæ mentis, quæ inuidia extenduntur, & auaritia adeò exſiccantur, vt nulla operatio recta inde emergat: interdum tumore ſuperbiæ ſtimulantur, cupiditate intemperata in fluxum luxuriæ ſoluuntur, & deniq; torminibus iracundiæ, & ſæuitiæ corripiuntur. Habemus enim in Prouerbijs hoc aſſertum. *Viſcera autem Impiorum crudelia.* Alioquin inteſtina tribus præcipuis alui fluxionibus vexantur. Prima eſt ſimplex fluxio diarhea nuncupata, ſecunda eſt lienteria, quando cibaria inconcocta deijciuntur, tertia nuncupatur dyſenteria, quando ſanguis vnà cum abraſione inteſtinorum educitur. Per has tres fluxionis ſpecies, tria profluuia moralia, nempe in loquendo, audiendo, & operando exponere debemus. Profluuium verborum ſimplicem diarheam repræſentat, cum quidam iuuenes in verbis quidem diſſoluti ſint, & tamen ab inhoneſta conſuetudine, & à ſanguine lethalis criminis abhorrent. Profluuium auditus æmulatur lienteriam; quandoquidem nonnulli ſunt in audiendo ita negligentes, vt ne parum quidem Verbi Dei retineant. Deniq; profluuium operationis refert dyſenteriam, quia cum ſanguine lethalis D

Cap.12.

Profluuia moralia quę

thalis criminis, & abrasione virtutum moralium producitur. Intestina tandem verminatione ad desperationem vsq; Medicorum laborare solent; cum variæ vermium species in intestinis generentur. Per vermes crimina sunt intelligenda, quæ intestina conscientiæ sæpissimè corrodunt; horumq; variæ differentiæ obseruantur: quandoquidem vermes auaritiæ à diuitijs, vermes luxuriæ a delicijs, vermes superbię à dignitatibus, vermes inuidiæ ab aliena prosperitate, & vermes intolerantiæ à calamitatibus oriuntur. Immò quemadmodum vermes intestinorum pharmacis truduntur, ne inde patientis interitus prodeat: pariter vermes peccatorum piaculari confessione educendi sunt, vt imminens æternæ mortis periculum euitetur. *Crimina vermibus assimilantur.*

E Pedum vitium præcipuum est podagra inuadens illos, qui quotidianis epularum lautitijs delectantur, & corpus nonnisi in venereo actu exercent. Sed aduertendum est, quòd Eunuchi, pueri, & mulieres hac ægritudinis specie minimè vexari feruntur. Podagra pigritiam, & segnitiem corporis nobis exhibet, quæ solet illos occupare, qui cupedijs summoperè gaudent, & frequenter in Venerem incumbunt. Pueri autem homines simplices, Eunuchi castos, & mulieres homines pios, & clementes significant: idcirco hi prædicta morbi specie non corripiuntur. *Vitia pedũ.*

Iam peruenimus ad cutim, quæ multis morbis obnoxia esse dicitur. Etenim solutione continui, corrugatione, pustulis, serpigine, & scabie affligitur. Item cutis consuetudinis humanæ varias vitiorum ęgritudines patitur, primò solutionem continui ab ira, & discordia excitatam, deinde corrugationem inuidiæ, pustulas super-F biæ, serpiginem auaritiæ, & deniq; scabiem libidinis incurrit. Nisi velimus, per pustulas in superficie cutis excitatas, crimen veniale declarare, quod ad intimas cordis partes non penetrat, sed tantùm in superficie consuetudinis obseruatur. His addenda est lepra, quæ à Medicis non solum inter affectus cutis contagiosos, sed etiam inter hæreditarios collocatur. Leprosus peccantem significat, qui consuetudine aliorum criminosorum infici potest; dicebat enim Poeta. *Cutis vitia qualia.*

Morbida facta pecus totum corrumpit ouile.

Quamuis id melius expresserit Psalmographus dicens *Cum sancto sanctus eris, & cum peruerso peruerteris.* Deinde homo in lepram facile incidit, quando veteres parentes simili morbo semel correpti fuerint: ita homines prauis Maiorum exemplis peccantes euadunt. Item in cute aliquando tumores præter naturam producuntur, qui inde fiunt, vel quia humores noxij sint adeo tenues, vt ad cutim facile fluere

G possint, vel quia meatus patientis sint adeo lati, vt per illos quilibet humor etiam crassus ad extimam cutim penetrare possit. Hic tumor, lethalis criminis symbolum esse potest, quod vel ex latitudine sensus delitiosi, vel ex conscientia nimis lata, idest ad peccandum procliui, vel ex tenui humore inconstantiæ prodire potest. Alia species tumoris hernia vocata in cuti abdominis oritur, quando peritoneum, seu membrana intestina continens ob clamorem, vel luctam nimis extenditur, aut rumpitur. Hic tumor discordiam nobis repræsentat, quæ membranam charitatis scindit, dum clamor contumeliarum, & lucta controuersiæ inter homines vigẽt: hæc enim omnia charitatem, & amicitiam dirimere solent. *Tumores præter naturam.*

De affectibus peculiaribus hactenus sermo est habitus, nũc ad vniuersales totum corpus hominis vexantes descendere oportet, qui vt plurimum à sanguine in venis

H corrupto oriuntur. Sanguis igitur in venis, vel putredine, vel alieni humoris permixtione vitiatur: ita sanguis affectionis humani cordis, aut putredine peccati, aut nefaria, & perdita aliorum consuetudine inquinatur. Cæterùm quia plerumq; accidit, vt, sanguine fœdato, febres emergant, nonnihil de illis dicẽdum esse existimauimus. Febris est calor præter naturam à corde per cunctas humani corporis partes disseminatus, & quoniam in humano corpore tres partes, nimirum spiritus, humor, & pars solida reperiuntur, in quibus calor febrilis accendi potest; hinc tres à Medicis febrium differentiæ constituuntur. Prima febris dicitur ephemera, quæ occupat spiritus, secunda putrida humores vexans, & tertia hectica partes solidas afficiens. Febris moralis ad concupiscentiam mentis, feruorem affectuum, & intemperantiam cupiditatum refertur; hæcq; triplex esse perhibetur. Prima vocatur concupiscentia dignitatum, & est superbia, secunda concupiscentia voluptatum, & dicitur luxuria, tertia concupiscentia diuitiarum, & auaritia nuncupatur. Superbia febrem *Febriũ differentię.* *Concupiscẽtia quot species.*

brem ephemeram æmulatur, quia spiritus tantummodo, & res inanes veluti cænodoxiam respicit. Luxuria febrem putridam refert, quoniam ab humoribus vitiatis, & ab inquinamento carnis prodeat. Auaritia tandem febrem hecticam repræsentat, cum res solidas, nempe aurum, & argentum omni voto appetat. Auaro enim nullus satis est thesaurus, nihilominus is humanæ vitæ spolio exutus quolibet mendico pauperior euadit: hoc elegantissimè expressit Ausonius in illo epigramate, in quo Cresum Regem olim opulentissimum, & Diogenem mendicissimum, apud Inferos introducit colloquentes in hæc verba.

Effigiem, Rex Cresse, tuam ditissime Regum
Vidit apud manes Diogenes Cynicus:
Constitit, atq; procul subito maiore cachino
Concussus dixit, quid tibi diuitię
Nunc prosunt, Regum Rex ò ditissime, cum sis
Sicut ego solus, me quoq; pauperior?
Nam quæcumq; habui mecum fero, cum nihil ipse
Ex tantis tecum Cresse feras opibus. A

Crimen veniale assimilatur febri ephemeræ.

Nonnulli veniale crimen febri ephemeræ assimilant, cum non sit aliud, nisi intemperantia spirituum humanæ mentis, ideoq; instar prædictæ febris, facilè accedit, atq; recedit. Immò quemadmodum febris ephemera interdum in febrem putridam, & aliquando in febrem hecticam degenerat: pari ratione veniale crimen, nisi pænitentia quamprimum expugnetur, aut in febrem putridam, aut hecticam, nimirum B in lethale aliquod crimen conuertitur: iuxta illud Gregorij. *Peccatum, quod per pænitentiam non diluitur, mox suo pondere in aliud ruit.*

Venenorum quot species

In calce huius rubricæ nonnulla de veneno dicenda esse censuimus. Venenum illud est, quod sine præcedente ægritudine hominem necat, & ex triplici familia, nimirum animalium, vegetabilium, & mineralium elicitur. Pariter, in doctrina morali, venenum reperitur, quod tentamentis animã venenat, & prauo consensu eam occidit: hoc autem venenum in triplici discrimine constituitur. Primum venenum est morsus animantium venenatorum, nimirum Dæmonum, & hominum improborum, scilicet adulatorum, & hæreticorum, quorum verbis anima venenatur: iuxta illud Psalmographi. *Venenum aspidum sub labijs eorum.* Secunda veneni species ex vegetabilibus elicitur, hæc autem vegetabilia, in doctrina morali, delicias, & voluptates referunt, quibus anima morte opprimitur. Tertium venenum ex mineralibus, nimirum ex diuitijs eruitur, siquidem hæ malè adhibitæ animam venenando C interficiunt. Cæterùm quando venenum exhibetur, quia iniucundum est, dulci liquore permisceri solet. Pariter venenum peccati, quia natura sua animæ horridum est; idcirco Diabolus illi dulcedinem alicuius delectationis permiscet, vt hac ratione voluntatem decipiat. Quamobrem tutum erit à dulcibus, nimirum à mundi delectationibus obstinere, ne fortè contingat, vt in ipsis venenum peccati latibuletur. Tandem homo veneno infectus consuetudine alios inficere potest; pariter qui criminibus sunt venenati, & prauis moribus imbuti, alios simili veneno inficere possunt dum obscænis verbis, & prauis exemplis vtuntur.

D

SYMBOLA.

In Symbol. her.

CVNCTAS symbolorum differentias, de quibus in præsentia fit sermo, vel ex figura humanarum partium, vel ex integro hominis cuiuscumq; ætatis, & vtriusq; sexus simulacro depromptas esse comperimus. Namq; ratione primi, licet intueri apud Paradinum, figuram humani capitis armati galea simulacro corui insignita, cum titulo INSPERATVM AVXILIVM. Et hoc symbolum M. Valerio Coruino assignat, qui sæpè ab Omnipotenti Deo perenni præsidiorum fonte inopinatam opem dimanare significabat. Apud eumdem Authorem, effigies humani capitis, aure subula perfo-

perforata, obſeruatur, cum titulo. SERVITVS LIBERA. quo docemur Chriſticolam à legis ſeruitute liberum, & in gratia conſtitutum debere aurem ſummo offerre Deo, vt illa præceptorum capax, & mandatis diuinis obſequioſa reddatur. Ibidem conſpicitur icon manus cum pugione, quæ frontem humani capitis percutere nititur, cum inſcriptione. VEL IN ARA. Nobis inſinuat author ſceleſtos homines ab æterno Iudice vbicumq; puniri; immo id accidiſſe narrat Galeatio Francisci Sfortiæ filio, qui ab Andrea Lampugnano ante aram peremptus fuit. Præterea Caluariam hominis inter ſceptrum, & ligonem effigiatam Gabriel Simeon exhibet cum hoc titulo. MORS SCEPTRA LIGONIBVS AEQVAT. Vt deſignaret mortem indiſcriminatim, tam mendicos, quam diuites de medio tollere. Idcirco Horatius ad rem canebat. *Mors aquo pulſat pede pauperum tabernas, Regumq; turres.* Quamuis alius ſymbolum non abſimile hoc titulo decorauerit. MORS NVLLI PARCIT HONORI. Meminimus vidiſſe alibi indicem manus delineatum frontem humani capitis picti oſtendentem, cum hac inſcriptione. FRONS HOMINEM PRAEFERT. Quandoquidem hoc ſymbolum humanam frontem humanæ indolis indicem eſſe demonſtrat. Quando verò pollex, & index admotus parti infimæ auris pingitur, ſymbolum memoriæ demonſtratur: propterea quod illa pars auris apud Antiquos vellicata memoriam atteſtabatur. Alioquin apud Portam, auris manu tacta eſt ſymbolum litteræ A. veluti tangere barbam ſignificat B. Caput C. dentes D. frontem F. epar E. guttur G. humeros H. ilia I. linguam L. manum M. naſum N. oculos O. Palatum P. quinq; digitos Q. Renes R. ſupercilia S. tempora T. & deniq; tangere ventrem V. denotatur.

Icō manus.

E

In lib. de furt. litter. notis.

F

Si proſequamur in recenſendis ſymbolis à reliqua partium ſerie deſumptis, inueniemus apud Claudium Paradinum, iconem humanæ linguæ, cuius balis caudæ ſerpentinæ adhæret cum hoc titulo. QVO TENDIS? Volebat enim ſignificare verba incautè non eſſe proferenda: quamuis huius ſymboli explicatio in Rubrica Prouerbiorum videnda ſit, quando de prouerbijs à lingua petitis verba fiunt. Apud eumdem authorem conſpicari poſſumus brachium enſe euaginato armatum, & lilijs decoratum, cum hac græca inſcriptione. ἀπλανῶς. Ideſt ſine fraude, additq; fuiſſe ſymbolum Ducis Mormorentiani, quo, in ſignificanda vera fidelitate, vtebatur. Alioquin effigies brachiorum humanorum in Zodiaco, ex Georgio Veneto, ſymbolum Geminorum oſtendunt. Sadelerus quoq; duas manus ſimul copulatas pingit, cū duab. inſcriptionibus, quarū ſuperior ſic ſe habet. FAELICITAS TEMPORVM. inferior verò eſt. RERVM CONCORDIA. & hoc ſymbolum Philippo Secundo Hiſpaniarum, & Indiarum Regi aſſignat. Item Paradinus delineauit duas manus catena iunctas cum titulo. NEC FAS EST, NEC POSSE REOR. Vt ſignificaret omnes captiuos non eſſe reos iudicandos, ſed eos tantummodo, qui vitijs ſunt inquinati: quandoquidem quamuis, iuſſu Herodis, Petrus Apoſtolus duplici catena iunctus cuſtodiretur; nihilominus, catenis cadentibus, angelica ope aufugit Demū in veteri ſchemate Clodouei duæ manus Cœlo ſupinæ figurantur, quæ alijs duobus fulciuntur, cum titulo. TVTISSIMVS. Hoc videtur deſumptum ex victricibus Moiſis manibus, quæ hoſtium cuneos feriebant, dum ſublatæ in preces quaſi feriebantur.

In lib. de ſymb. heroio

Brachia.

G

Manus.

H Si deſcendamus ad alias partes. Inter ſymbola pythagorica, vnum reperitur huius tenoris. COR NE DEVORES quo docemur, intellectum, & animam in rebus terrenis, & voluptuoſis non eſſe immergendam: cor enim partem rationalem denotat. Verùm Coſtalius partem oppoſitam huius ſymboli declarauit, quando delineauit hominem cor deuorantem, vt homo mundanis curis vexatus demonſtraretur. Alibi Pythagoras dicebat. PEDIBVS NVDIS SACRIFICA, ET ADORA. Hoc ſymbolo cunctis inſinuabat partem ſenſualem hominis contemplantis à criminibus ſolutam eſſe debere. Idem ſolebat dicere. PEDEM DEXTRVM AD CALCEANDVM MOVE, IN PELVIM SINISTRVM. Multi exponunt, hoc ſymbolo, rectas, & heroicas actiones tanquam dextras eſſe admittendas, prauas verò tanquam ſiniſtras deponendas.

Pag. 39.

Succedunt modò exaranda ſymbola integrum hominis ſimulacrum referentia, quorum nonnulla naturam potius emblematis, quàm ſymboli ſapiunt; nihilominus quo-

quoniam nonnulli authores hæc nomine ſymbolorum circumferunt: propterea hoc in loco ſimulacrum iuuenis habentia primùm recenſebimus, vt deinceps ad alia pedetentim accedamus. Bocchius pingit iuuenem, qui funem anchoræ per acus foramen transmittere conatur, cum titulo. NVNQVAM BEARI POSSE AVARVM DIVITEM. Argumentum ab aureo Euangelij Dicto depromptum eſſe videtur, vbi legitur facilius eſſe Camelum tranſire per foramen acus, quàm diuitem intrare regnum Cœlorum: hæc tamen ſententia de diuite auaro intelligenda eſt. Idem author exhibet effigiem iuuenis ſenem vincientis ſub antro: inſcriptio eſt talis. VNAM VIDENDAM VERITATEM IN OMNIBVS. hæc duo iuuenis, & ſenis ſimulacra Ariſteum, & Protheum repræſentant, qui ambo veritatem, opinionibus exterminatis, hauriendam eſſe denotant: opiniones enim varijs animalibus in antro ſtabulantibus deſignantur. Idem author effigiauit iuuenem proprium caput à collo reciſum manibus ſimulacro Fortunæ offerentem, quæ manu collum tribus capitibus Leonis, Serpentis, & alterius bruti inſignitum iuueni genuflexo applicatura videtur, vt denotetur homo fortunæ ſe credens, nam proprio capite, nempe ingenio caret, & naturam bruti induere videtur: hocq; ſymbolum ſic inſcribitur. BELLVA FIT, CAECAE STATVIT, QVI CREDERE SORTI. Item Matthias Archidux Auſtriæ expreſſit ſimulacrum iuuenis, nimirū Perſei Andromedam liberantis cum titulo: AMAT VICTORIA CVRAM. nam veluti Perſeus Andromedam virginem formoſam ab immani monſtro eripuit; ſic ipſe Hungariam regionem pulcherrimam à iugo Turcarum erat liberaturus. Pariter Bocchius figurauit iuuenem palo transfixum, & fumo ſuffocatum, cum hoc titulo. A PVBLICA RE EXTERMINANDVM ESSE AMBITIOSVM. Argumentum huius ſymboli ab hiſtoria deductum eſt: nam Alexander Cæſar quandoq; iuſſit iuuenē quemdam ambitione ardentem fumo necari. Meminimus vidiſſe in prima facie cuiuſdam libri figuram iuuenis Cœlum intuentis, & titulus erat talis. BEATVS VIR, CVIVS EST DOMINVS SPES EIVS, ET NON RESPEXIT IN VANITATES, ET INSANIAS FALSAS.

Symb.34. Symb.66. Symb.86. A B

Poſteaquam peruenimus ad virorum ſimulacra, primùm de illis verba fient, quæ cum rebus inanimatis figurantur. Coſtalius aliquando figurauit hominem in ſolitudine citharam pulſantem, quo ſimulacro Aſpendius citharœdus repræſentatur, qui nec etiam ab amicis audiri volebat, ſed ſibi tantùm pſallebat. Hoc igitur ſymbolo referuntur illi amici, qui vtilitate amicitiam metiuntur: ideoq; non veri, & fidi amici, ſed infidi, blandi, & vulgares appellantur. Iuxta illud carmen.

Vulgus amicitias vtilitate probat.

Iterum idem author delineauit hominem ante vas fabis plenum citharam pulſantem, & inſcriptio ſymboli eſt hæc. DORICA MVSA. Voluit enim nobis inſinuare interdum nonnullos eſſe Iudices, qui munera tantummodo reſpiciunt, & iuxta illa iudicant: fabis enim ſuffragia denotantur. Qui pulſat citharam eſt dorica muſa, nimirum iudicare, quatenus *δῶρα*, ideſt munera adſunt: alludit enim ad vocabulum *δῶρον*, quod donum ſignificat: quare addit aliam inſcriptionem in hæc verba. IN IVDICES ΔΟΡΟΦΑΓΟΥΣ. Idem Coſtalius exponit iconem hominis ſono vaſa probantis cum titulo. HOMINIS ORATIO PROBAT, ET NON VESTIS. Voluit enim monere hominem ſermone, & non veſtitu eſſe probandum; propterea ſolebat dicere Diogenes. *Loquere vt te videam.* Idem author figurat virum aquā cuiuſdam fontis faces accedentem, & inſcriptio ſymboli eſt. IN SIBI PRAEFIDENTES. Alludit author ad fontem Dodoneum, in quo faces extinctæ accendebantur, & accenſæ extinguebantur; ſiquidem hic fons diuinæ iuſtitiæ ſymbolum eſſe videtur, quæ nimis fidentes extinguit, & deprimit, extinctos verò nimirū humiles extollit, & accendit. Apud Gabrielem Simeonem conſpicitur figura hominis gladio ignē fodientis, cuius ſcintilla in oculum ſimulacri proſilit; titulus eſt. IGNIS GLADIO NON FODIENDVS. Argumentum ex allato pythagorico deſumptum eſt, & ſymbolum eſt prolatum in litigioſos, qui ſæpò læduntur ab illis, quos irritant. Sigiſmundus Malateſta Princeps Arimini habebat in ſymbolo ſimulacrum Mutij, cum dextra in ignem extenſa, & inſcriptio erat. HIS GRAVIORA. Quippe qui erat paratus; non ſolum manum flammis, inſtar Mutij, ſed totum etiam corpus

Peg.49. Peg.34. Peg.35. Peg.23. C D

pus pro tutela subditorum exponere. Apud Sadelerum obseruatur figura hominis, dextra bilances, & sinistra cornucopiæ tenentis, cum inscriptione. BONAE SPEI. attribuit hoc symbolum Carolo Nono Valesio Regi Francorum Christianissimo. Item apud Gabrielem Simeonem pingitur figura hominis bilāces gestantis, quarum altera nimio pondere fracta est, cū titulo. STATERÆ ORDO NON EST TRANSILIENDVS. Author innuebat ab hominibus iniquis nullum mensuræ modum seruari: ideoq; sæpè exitum nocuum, & inopinatum experiuntur; veluti altera lanx nimio pondere pressa rumpitur. Costalius quoq; effigiauit virum bilances manu tenentem, cum inscriptione. NIL VIRTVTE MELIVS, NIL PRÆSTANTIVS. Peg.27.
E Alludit Author ad Critolaum pecuniam, honores, & virtutes ponderantem: quare Author, hoc symbolo, virtutem diuitijs, & ambitioni præferendam esse ostendit. Quamuis hoc aliquibus nullam symboli naturam sapere videatur. Idem Author addit aliud symbolum, quod secundùm aliquos nil habet symboli: pingit enim hominem pugno saxum percutientem, cum titulo. STVLTITIÆ EXEMPLVM. Sic enim, non esse contendendum cum pertinaci, ostendere conatur. Verùm Gabriel Simeon delineat hominem litteras cælantem in marmore cum titulo. SCRIBIT IN MARMORE LÆSVS. Significat quemlibet læsum iniuriæ memorem esse, quoniam sunt nonnulli, qui ita proprię authoritati & opibus fidunt. vt facile quosuis infimæ conditionis contumelijs afficiant, nam temporis tractu id obliuioni tradendum esse existimant, nihilominus falluntur, cum iniuria in marmore scribatur. Peg.45.
F Sambucus excogitauit simulacrum viri humi sedentis manu librum apertum tenentis, cum ense, falce, & cornucopiæ supra caput, addito titulo. CONSILIVM. Vt innueret omnia consilio peragenda esse Gabriel Simeon figurauit hominem supra iconem terrarum orbis cum gladio in dextra, & libro in læua. Titulus est. EX VTROQ; CAESAR. Voluit enim significare Iulium Cæsarem ita litteris armatum, & in armis litteratum fuisse, vt totius orbis dominium fuerit consequutus. Bocchius delineauit funabulum ambabus manibus oblongum tenentem baculum cum inscriptione. TENERE MEDIVM SEMPER EST PRVDENTIAE. Hoc enim symbolo monemur virtutem in medio consistere. Symb.12. Symb.57.

Gabriel Simeon effigiat hominem cum orbe terrarum in dextra, & scheda in sinistra, & addit hunc titulum. AVT CAESAR AVT NIHIL. Hoc fuit symbolum, seu potius assertum Cæsaris Borgiæ Ducis Valentinensis citra simulacrum, quod
G postea Gabriel Simeon vsurpauit pro titulo descripti simulacri, vt lectori insinuaret se vel moriturum, vel aliquod celebre facinus patraturum. Siquidem vir armatus in hoc simulacro altera manu tenens figuram terrarum orbis quodammodo Monarchiam Iulij Cæsaris refert, & scheda in altera manu multiplicato charactere exarata nihil repræsentat. Hoc symbolum apte temerario Borgiæ competebat; nihil enim peregit, sed adhuc iuuenis in Regno Nauarræ fuit trucidatus, & epitaphio huius generis tumulatus.

Borgia Cæsar erat factis, & nomine Cæsar,
Aut nihil, aut Cæsar, dixit, vtrumq; fuit.

Meminimus legisse in hoc genere tetrasticon huius tenoris.

Aut nihil, aut Cæsar, vult dici Borgia, quidni
H *Cum nihil, & Cæsar possit, & esse simul*
Omnia vincebas, sperabas omnia Cæsar,
Omnia deficiunt, incipis esse nihil.

Philippus II. Hispaniarum Rex pictura expressit orbem terrarum supra Herculis humeros cum epigraphe. VT QVIESCAT ATLAS. posteaquam Carolus Quintus Cæsar, & parens ei regnorum suorum administrationem cessit. Sadelerus quoq; figurat hominem dextra gladium, & læua palmam tenentem cum inscriptione. REQVIES HAEC CERTA LABORVM. Et attribuit symbolum Carolo Barbonio Nauarorum Regi. Item delineat hominem dextra columnas erigentem, & læua hastam stringentem, & symbolum hoc versu decorat MIRA FIDES LAPSAS RELEVAT MANVS VNA COLVMNAS: hoc symbolum Carolo nono Valesio Regi Francorum vigesimo sexto assignat. Gabriel Simeon exhibet iconem hominis genuflexi mortis simulacrum supplicantis, à quo telo peti videtur,

Mortis ſimulacrum. detur, titulus eſt. IMPROBVS NVLLO FLECTITVR OBSEQVIO. Sic enim Author naturam improborum, & crudelium explanat, qui nullis precibus flectuntur: ideoq; illos morti aſſimilat, quæ nemini parcit.

Modò ſymbola explicāda ſunt, in quibus ſimulacra hominum cum alijs animantibus delineantur. Ideo Perinus Cardinalis Gonzaga figurauit Herculem claua hydram percutientem, cum titulo. TV NE CEDE MALIS. quippe qui æqua animi fortitudine, monſtra inuidiæ erat ſuperaturus; & Coſtalius exhibet iconem hominis equum percutientis, qui pondere ſarcinæ preſſus humi iacet, cum inſcriptione. NE QVID VLTRA VIRES. Innuit enim, in cunctis peragendis, vires eſſe examinandas. Homo quoq; conans baculo percutere ſerpentem cryptam ingredientem, deinde elabentem, fuit ſymbolum ſambuci, vt opportunis remedijs morbo occurrendum eſſe demonſtraretur. Item figura paſtoris oues tondentis habetur apud Coſtalium cum titulo. MODERATIO IN SVBDITOS. voluit enim ſignificare benignitatem Principis erga ſubditos eſſe probandam. Item apud eumdem obſeruatur effigies hominis à defuncto neſcioquid eripientis, cum inſcriptione. MODERATIO IN VECTIGALIBVS. Huius argumentum videtur à prouerbijs deſumptum, vbi de auaris legitur, quòd à mortuis etiam pecuniam exigunt, veluti ſunt Principes in Vectigalibus nimis graues. At Gabriel Simeon depingit hominem conculcantem lapathum, quam herbam Latini rumicem appellant, inſcriptio eſt. VIRESCIT VVLNERE VIRTVS. Significat author hominem virtute præditum ab Inuidis quandoq; vexari; cum tamen virtus ſtudioſi viri, & ingenium in dies magis, atq; magis manifeſtetur: quemadmodum lapathum quò magis teritur, eò magis vireſcit.

Pag. 30. — Pag. 79. — Pag. 52. — Lapathum quanam herba. — A — B

Conſpicitur apud Coſtalium icon hominis porcum alloquentis ad ſignificandam voluptatem, quàm vnuſquiſq; etiam immanis, & vilis ſequitur. Ibidem obſeruatur homo lupum, apprehenſis auribus, coercens, ad denotandos illos, qui temerè aliquod opus aggrediuntur, à quo poſtea nonniſi maxima cum difficultate ſe expedire poſſunt. Vir poſtea manu geſtans ouum, ex quo pullus erumpit, ſymbolum fuit Sambuci ad certam ſpem exprimendam. Item vir coercens ſerpentem exuuias deponentem, fuit ſymbolum Sambuci, vt opportuna prodeſſe demonſtraret: quandoquidem ſerpens ſpolium deponens captus veneno carere perhibetur. Albertus Auſtriæ Archidux pinxit Serpentem, & Taurum ad pedes Iaſonis manu vellus aureum geſtantis, cum titulo. ASSIDVITATE. Etenim hoc ſymbolo ſpes alicuius conatus heroici monſtrabatur, ad æmulationem Iaſonis, qui cum Argonautis, recuperandi gratia velleris aurei, in Colchidem nauigauit.

Pag. 54. — C

Varia tandem ſymbola huius generis apud Authores conſpiciuntur, nam Sambucus excogitauit ſimulacrum viri armati fulmine muniti, & ab alio viro picti. Sic enim denotatur Apelles Alexandrum pingens, vt Iouis filius eſſe crederetur: cum poſtea Apelles à Liſippo fuerit reprehenſus, nam ipſe eumdem Alexandrum haſta tantùm munitum delineauit. Author igitur hoc ſymbolo nobis adulatorem oſtendit. Coſtalius effigiauit virum toga ornatum, cum ramo viridi in dextra, & ſcheda implicita in ſiniſtra; vt indicaret illos, qui iuris peritos aſpernantur. Apud eumdem conſpicitur figura hominis terram fodientis, vt oſtenderet nihil eſſe, quod nos aſſiduo labore non aſſequamur. Idem author effigiat hominem monoculum in tribunali ſedentem, vt iudicem ſordidè iudicantem demonſtraret, cum vnam ſolā partem, non autem ambas reſpiciat. Figura hominis dentibus nuces frangentis, & panem gladio incidentis, fuit ſymbolum Sambuco attributum, vt oſtenderet prauam conſuetudinem difficillimè auferri poſſe, quoniam nuces duræ ferro potius, quàm dentibus frangendæ, & panis mollis dentibus potius, quàm ferro comminuendus. Apud eumdem, vir proijciens in flumen fruſtum quercus, fuit ſymbolum ſignificans apta eſſe reijcienda: nam quercus ſeu robur in aquis lapideſcit, cum cætera ligna ibi putreſiant. Demùm homo intuens ſpeculum ſine bractea, vnde imago intuentis reddi nequeat, eſt ſymbolum, quo vſus fuit Sambucus, vt ſordidam, & inanem amicitiam eſſe illam exprimeret, in qua mutua gratia, vel beneuolentia non redditur.

Apelles Alexādrū pinxit. — Pag. 37. — Pag. 78. — Iudex monoculus quis. — D — Speculū ſine bractea qd.

Non deſunt ſymbola, in quibus ſimulacra ſenum, & mulierum obſeruantur. Nonnulli

nulli pingunt senem alatum falce munitum, & horologio arenario, adduntq; hunc titulum. HANC ACIEM SOLA RETVNDIT VIRTVS. Quandoquidem homines eximio virtutum splendore coruscantes vitam perennem ducere perhibentur. Habemus etiam apud Bocchium iconem senis speculum adolescenti porrigentis; inscriptio est talis. EN VIVA E SPECVLO FACIES SPLENDENTER EFFERTVR, SIC SAPIES, POTERISQ; OMNIA, DVM IPSE VELIS. Argumentum symboli depromptum est a Socrate, qui iuuenes in speculis conspiciendos docebat, vt pulchritudinem animi venustate corporis æquarent: sin minus deformitatem corporis venustate animi relarcirent. Apud eumdem licet intueri figuram senis in cathedra sedentis calicem dextra tenentis à venusto iuuene porrectum, cum titulo. PROPINO HOC PVLCHRO CRITIAE. Author voluit denotare Phreramynem vnum è triginta tyrannis athenienfibus, cuius Cicero in quæstionibus Tusculanis meminit, hoc igitur symbolo percipiendum est, contemptu mortis, cor metu liberari. Circa simulacrum mulierum, meminimus vidisse in prima libri facie iconem Virginis sybillam referentis hoc disticho exornatam. *Symb.59.* E *Li.1.Tusc. quæst.*

NE TVRBATA VOLENT RAPIDIS ORACVLA VENTIS,
NVNC FOLIO VATES COMMODIORE SONAT.

Alludit enim author ad libros nostræ ætatis, & ad vaticinia sybillæ, quæ olim in folijs arborum scribebantur. Eleonora de Toledo vxor Cosmi Magni Hetruriæ F Ducis delineauit Lucretiam Collatini vxorem, quæ à Tarquinio compressa, ne dedecori esset superstes, necem sibi intulit: titulus est. FAMAM SERVARE MEMENTO. siquidem viri ob plurimas virtutes, & fœminæ propter pudicitiæ famam commendantur. Sadelerus quoq; pingit simulacrum trium virginum, nimirū Gratiarum cum inscriptione. HAS HABET, & SVPERAT. hoc symbolum Isabellæ Emanuelis Lusitaniæ Regis filiæ, & Caroli Quinti vxori attribuit.

Iam properandum est ad illa symbola, in quibus plura hominum simulacra obseruantur. Costalius delineat virum equitantem turba militum stipatum, præcedente Tortore securi quemdam percutiente, ad ostendendam seueritatem in bello adhibendam. Alludit enim ad Lamacum Ducem, qui leui de causa milites extremo supplicio multabat. Hæc eadem pictura obseruatur in Pegmate sexagesimo, vbi Author Deum cuncta videre, & prouidere demonstrat. Sed vt verum fateamur, multi viri eruditi id nihil symboli habere asseuerant: quemadmodum, & sequens symbolum, in quo pingitur homo sedens, & alloquens adolescentem sambuca psallentem, quo simulacro repræsentat Antigenidem hortantem discipulos, vt verba indoctæ multitudinis aspernarentur. Nihil etiam symboli sapere videtur, quādo Costalius depingit homines armatos infundentes aurum liquatum in os mortui senis. Voluit enim hac pictura Persas auro os Cressi Lydorum Regis obstruentes repræsentare: etenim Cressus hoc in loco mortem beare, & ditare homines significat. G *Quæ non habent aliquid symboli.* *Peg.41.*

Ad significandam inertiam, & otium multa se se offerunt symbola; nā Bocchius delineauit hominem seminudum sedentem, pede sinistro horologium arenarium inuersum calcantem, cui mulier admodum macilenta, & nuda adstat: inscriptio est. H IN LENTVM, INERTEM, ET OTIOSVM. hoc igitur symbolo famem hominis inertis comitem esse significauit. Apud eumdem delineatur simulacrum Cupidinis hominem dormientem sagitta vulnerantis; vt Amorem in otio negociosum ostenderet. Propterea prudenter Ouidius monebat iuuenes, & negotiarentur, namq; dum otiantur, à Cupidine se extricare non possunt: sic igitur canebat. *Symb.26.*

Nam Venus otia amat, finem qui quæris amoris,
Cedit amor rebus, res age, tutus eris.

Homines quoq; in sphæristerio ludentes pinguntur in symbolo, quod Sambucus ad iacturam temporis significandam excogitauit.

Symbola ad Iudices, & Magistratus attinentia non sunt omittenda. Namq; apud Bocchium conspicitur homo in tribunali sedens alium alloquens, & manu dextra alteram aurem obturans, cum inscriptione. IMAGO IVSTI IVDICIS. Argumentum huius symboli ex historia depromptum est. Referunt enim Alexandrum *Symbola ad Iudices spectantia.*

Magnum tanquam Iudicem in Tribunali sedentem Actori alteram aurem præbuisse, & digito alteram clausisse: idcirco de hoc interrogatus respondit vnam aurē actori satis esse, & alteram Reo seruandam. Quare colligendum est, quod Iudex iustus, nonnisi ambabus auditis partibus sententiam ferre debeat. Item Costalius delineat viros sedentes habitu Iudicis indutos, in quorum medio conspicitur icon pueri pampinis coronati. Voluit enim insinuare Iudices temulentos iustā sententiam ferre non posse: iuxta vulgatum carmen.

Symb. 53. *Peg. 31.*

Non est in multo mens bene docta mero.

Peg. 80. Similiter idem Author exhibet picturam hominis in tribunali sedētis, cui pulchra astat Virgo: hoc enim simulacro Apius, & Virginia repræsentantur, vt moneret, quòd Iudices amantes rectè iudicare non possunt. Pariter idem Author figurat multos homines, cum icone luporum ad pedes. Hoc simulacro Neuri populi referuntur, qui olim in lupos conuerti credebantur, sic enim author ostendit Prætores, Iudices, & Magistratus in Regimine, & Præfectura, more luporum, non debere esse rapaces, neq; muneribus delectari. Idcirco viri ferentes munera per ianuam intromissi, & alij homines nihil afferrentes per aliam ianuam exclusi, in quodam symbolo Sambuci obseruantur, vt peculiaris nostræ ætatis auaritia ostenderetur: iuxta illud Ouidij. A

Auaritia nostra ætatis.

Si nihil attuleris, ibis Homere foras.

Deniq; pictura viri ostendentis mulieri manum prementem spongiam, & effundentem aquam, refertur ad symbolum Sambuci, quo Fiscum in auaritiæ viscum transire non debere ostentabat. B

Peg. 38. Succedunt symbola plures hominum icones referentia, quæ ad amicitā, ad pacem, ad opes, & ad mutuam opem spectant. Etenim Costalius pingit duos homines coronatos mutuis amplexibus iunctos, cum duabus stellis eorum capiti impendentibus, quæ Castorem, & Pollucem repræsentant, sicq; symbolum fraternæ amicitiæ demonstratur. Apud eumdem Authorem icones duorum virorum arma inuicem permutantium conspiciuntur, cum inscriptione. PAX AVRO REDEMPTA. Hic aduertendum est arma in hoc simulacro conspecta alterius aurea, & alterius ferrea esse; hæc enim imagines Diomedem, & Glaucum referunt: sicq; Author pacem pecunijs aliquando recuperandam esse docet. Idem effigiat duos homines dextras in pugnum redactas sibi inuicem offerrentes, sinistras verò sub pallio occultantes. Immò alios duos pingit homines, qui dextris panem sibi inuicē offerunt, sinistris verò lapides occultant: vt fucatam amicitiam ostentaret, nam quidam sunt, qui verbis amicos se præstant, cogitatione verò insidias struunt. Idcirco apud Gabrielem Simeonem duæ sunt hominum icones, quorum alter est personatus, & ab altero frons laruæ bacillo tangitur cum titulo. AMICO FICTO NVLLA FIT INIVRIA. Vt simultates ab Assentatoribus deponendas esse significaret: homo enim laruatus animi fucati symbolum esse dicitur, ideoq; larua virga percutitur, vt tandem facies simulata deponatur. Alioquin vir terram fodiens, & alius in arca nummos pertractans, fuit symbolum à Sambuco propositum, ad manifestandam benignitatem. Nam quemadmodum terra excauata non imminuitur: pariter pecunia, quam dilargimur, non perit. Canebat enim Ouidius. C

Peg. 50. *Peg. 36.* *Simulata amicitia.* *Benignitatis symbolū.*

Quas dederis solas semper habebis opes.

Gabriel Simeon exhibet picturam viri mendicum humi iacentem subleuantis, cum titulo. BIS DAT, QVI TEMPESTIVE DAT. Sic enim ostenditur immortale beneficium præstari, quando quis egeno, necessitate vrgente, & citra spem mercedis, citò opitulatur: canebat enim Ausonius. D

Si benè quid facias, facias citò, nam citò factum
Gratum erit, & ingratum gratia tarda facit.

Ad rem videtur spectare symbolum illud pythagoricum. HOMINI PONDVS SVBLEVANTI SVCCVRRE, SED NON DEPONENTI. Quamuis postea id denotet honestas operationes esse probandas, & rectè agentes esse adminiculandos. Namq; per hominem, ratio, & mens intelligitur, per pondus verò, sensus, & affectus corporis designantur. Quamobrem subleuare pondus illi dicuntur, qui rationem à terrenis ad sublimia erigunt. At symbolum, in quo sunt viri onera, &

Symbolum pythagoricū

opes

opes ex quodam oppido asportantes, & alius vir nudus respiciens conspicitur, Sambucus excogitauit, vt nobis insinuaret, Priuatis obliuioni mandatis, Publica curanda esse.

Sadelerus pingit nauem varijs hominum iconibus onustam in medio fluctuū, cum inscriptione. IN FLVCTIBVS EMERGENS. Additq; hoc fuisse symbolum Innocentij Noni Bononiensis Pontificis Maximi. Quare si hæc icon nauiculam Apostolorum, & Petri repræsentat, titulus symboli quadrare videtur: nam de illa sic canitur. *Symbolum Innoc. Noni Pont. Max.*

Fluctuat, & nunquam mergetur illa ratis.

E Gabriel Simeon pingit hominem veluti naufragum Mercurij habitu indutum, caduceum alteri homini in litore stanti porrigentem, cum titulo. HVC CVRSVS FVIT. Sic enim demonstratur, quòd optimus Princeps aliquem numero suorum familiarum adscribens, cum tanto beneficio sibi deuincit, quantam obligationem naufrago opitulans sibi comparat. Alioquin viri duo prælantes, spectantibus viris togatis, cum icone pueri sortes extrahentis ex duobus vasis, fuit symbolum Sambuci, vt audaces à fortuna iuuari manifestaret. Veluti agricola ligonem abijciens, miles ensem, & mercator pecunias, apud eumdem spectant ad symbolū, quo ostendit neminem sua sorte contentum esse. Pariter vir cote ferrum acuens, & alij duo viri cadauer humi stratum intuentes pertinent ad symbolum Sambuci, quo sapientiam insipientem patefacit. Nam veluti cos non incidit, sed ita operatur, vt ferrum

F incidat: ita sensus non sapiunt, sed sunt in causa, vt homo sapiat. Bocchius figurat senem pelle leonis indutum clauam dextra tenentem, cum arcu, & sagittis, sed exiles catenulæ ab illius lingua dependent quarum altera extremitas auribus innumeræ multitudinis hominum sectantis affixa est, cum inscriptione. CVRA, ET LABORE PERFICI ELOQVENTIAM. Hoc simulacro Hercules eloquēs designatur; est enim senex quia iuuentus plerumq; eloquentia caret. Catenulæ conuenientiam aurium cum lingua ostendunt. Demum sagittæ indicant acumina rationum, quibus Orator ad populum alliciendum vtitur. Deniq; viri duo eleuantes manus ad hamos, quos diuina manus de Cœlo mittere videtur; attinent ad symbolum Sambuci, quo significare nititur, quòd Deus neminem inuitum trahit, & neminem cogit. *Herculis eloquētis Imago.*

G

EMBLEMATA.

QVONIAM emblemata maximam cum symbolis habere affinitatem videntur: idcirco hunc locum in historia illis concedere decreuimus. Cum autem in his simulacra partium humani corporis, necnon pusionum, iuuenum, virorum, senum, & mulierum obseruentur: hæc omnia sigillatim, & concisa breuitate exarabimus. Exemplum partium exhibet Alciatus, quando in sexto decimo emblemate, depingit manum apertam,

H cuius vola picturam oculi monstrat, his effigiem pulegij addit: vt vnusquisq; duo præcepta hinc eliciat, primum est sobrietatem esse diligendam, secundum est, leuem credulitatem esse vitandam: etenim pulegium temulentiæ resistit, & manus oculata certam rerum fidem exhibet. *Emblemata cū iconibus partium.*

De iconibus pusionum, habemus apud Reusnerum picturam pueri supra cranium humanum dormientis, cum titulo. VIVE MEMOR LETHI, & addit hexastichon, quod his versibus terminatur. *Lib. 1. Emb.*

Viue pius, moriere pius, viuesq; beatus
Post mortem; vita mors via sancta noua est.

Florentius quoq; pingit pueros propter nuces, & lapillos contendentes, cum inscriptione. SEMPER PVERI, & addit tetrastichon huius tenoris.

Rixantur pueri, si quis lapidesue, nucesue
Auferat, & semper vilia quæq; stupent.

Nos etiam pueri, qui, donec vita superſtes,
Propter opes luteas digladiamur humi.

Homines quare pueri dicantur. Seneca quoq; nos homines non bis pueros, vt vulgus ait, ſed ſemper pueros appellauit. Nam quemadmodum pueri nucum, & lapillorum auaritia præmuntur, dum inter ſe pro his grauiter præliantur; cum tamen nullius ſint valoris, & ratio inde oritur, quia animum infirmum gerunt: ſimiliter homines pro auro, & argento magnum quandoq; bellum ſuſcipiunt, & tamen hæc quoq: ſunt vilia, quia ſtatim fluunt, & repente dilabuntur. Apud Coſtalium conſpicitur puſio nudus cum gladio euaginato quaſi percuſurus, cum inſcriptione. VIX TEMERE ANTE PILOS VENIT SAPIENTIA. vt denotetur periculum quod homines incurrunt, quando à iuuentute Publica curantur: id totum Tetraſticho declaratur. A

Deſine ſtulte puer dubiam tractare bipennem,
An ne audes molli tingere tela manu?
Quàm male Conſcripti tractant arcana ſenatus,
Qui nondum primas deſeruere nates.

Si à puſionibus ad icones iuuenum fiat tranſitus, inueniemus apud Alciatum effigiem iuuenis ſiniſtram alatam attollentis, cum dextra pondere depreſſa: inſcriptio eſt hæc. PAVPERTATEM SVMMIS INGENIIS OBESSE, NE PROVEHANTVR. carmina ſunt,

Embl. 120.

Dextra tenet lapidem, manus altera ſuſtinet alas,
Vt me pluma leuat, ſic graue mergit onus. B
Ingenio poteram ſuperas volitare per arces,
Me niſi paupertas inuida deprimeret.

Paupertas quid praestet. Hoc emblemate percipimus aliquando eſſe adoleſcentes tam acris ingenij, vt in diſciplinarum cognitione ſerium progreſſum breui tempore facerent, niſi ſumma facultatum inopia eos coerceret, non immerito igitur canebat Iuuenalis.

Haud facile emergunt, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi.

Iuuenem etiam alatum de Cœlo cadentem apud Florentium licet intueri, cum inſcriptione, ALTVM SAPERE PERICVLOSVM. hoc ſimulacro Icarus alis munitus repræſentatur, qui nimis alte volans deorſum fuit præcipitatus. Quandoquidem illa res non eſt inquirenda, quam ſcire non eſt datum, nec ſcitari permiſſum, nec ſcrutari religioſum: etenim quod Deus regnum ſuum, neq; ſine arbitris regat, ſanctius, & reuerentius eſt credere, & mirari, quàm rimari. Idcirco ad rem canebat Horatius, C

Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit Deus,
Ridetq; ſi mortalis vltra
fas trepidet.

Apud Alciatum pingitur figura iuuenis alati è Cœlo cadentis cum inſcriptione, IN ASTROLOGOS. hac icone refertur Icarus cereis alis munitus altiora petens, qui, cera liquefacta, ad terram ruit. Ideo in poſtremo diſticho hexaſtici Alciatus hæc habet,

Embl. 103.

Aſtrologus caueat quicquam prædicere præceps D
Nam cadet impoſtor, dum ſuper aſtra volat.

Florentius quoq; iuuenem figurauit à ſumitate arboris in terram cadentem, cum titulo. MEDIO TVTISSIMVS IBIS. hoc emblema videtur conforme ſymbolo Bocchij ſuperius recitato, in quo pingebatur funambulus cum inſcriptione. TENERE MEDIVM SEMPER EST PRVDENTIAE. hoc emblemate docemur pedetentim per ædes Fortunæ incedendum eſſe, ne dum ad culmina proſperitatum peruenire contendimus, vnà cum ramis decidamus. Reuſnerus pinxit venuſtum iuuenem Narciſum, in limpidiſſima fontis aqua iconem propriam intuentem, cum titulo. NOSCE TEIPSVM. At Florentius delineauit iuuenem ſedentem, cum ſimulacro virtutis in dextra, & ſimulacro voluptatis in ſiniſtra parte locato, inſcriptio eſt. LVBRICVM IVVENTVTIS. Icon huius emblematis refert Herculem, qui blanditijs voluptatum allectus, & virtutis hortatu ſollicitatus, tandem, virtutis ope,

Li. 3. Embl.
Embl. 35.

ope, ad superos iter sibi strauit. Sic enim monentur iuuenes in triuio vitæ constituti, & magno in periculo versantes, ne à voluptatum blanditijs decepti, & à recto virtutis tramite abducti in vada, & scopulos ferantur: quandoquidem qui in simili ætate non labuntur, tunc sperandum est, vt deinceps cursu inoffenso, candidam metam pertingere possint. Icon etiam iuuenis alteri iuueni arma donantis conspicitur apud Alciatũ, quod simulacrũ Hectorẽ, & Aiacẽ repræsentat. Inscriptio est græca. ΕΧΘΡΩΝ ΑΔΩΡΑ ΔΩΡΑ. quandoquidẽ ex Sophocle Aiax refert se postquàm ab Hectore inimicissimo ensem accepisset, loco muneris, nihil præter damnũ à Græcis reportasse: propterea quadrat illa inscriptio emblemati, quæ latinè sic redditur. *Inimicorũ dona qualia*

E INIMICORVM DONA NON DONA. nam quælibet dona etiam nullius valoris ab amicis accepta boni sunt consulenda, ab hostibus vero, & inimicis etiã pretiosissima tanquam perniciosa sunt contemnenda, quia non solum vocanda sunt ἄδωρα nimirum non dona, sed κακόδωρα, nempe infælicia. Demùm Florentius delineat iuuenes simulacro fortunæ manum admouentes, cum titulo. NIHIL IGNAVIS VOTIS. namq; prouerbio celebratum est apud Lacedemonios, fortunam admota manu esse inuocandam, & alibi etiam meminimus recitasse in hoc intellectu, boues esse stimulandos, & opem Iouis esse implorandam, alioquin inuocationẽ esse inanem: non enim votis, & supplicationibus diuina parantur auxilia, sed agendo, vigilando, & rectè consulendo omnia prosperè cedunt, & hæc de emblematibus, in quibus icones iuuenum conspiciuntur. *Embl. 167.* *Fortunæ prærogatiua*

F Iam ponderanda sunt illa, in quibus figuræ hominis adulti pinguntur. Meminimus vidisse picturam hominis poma legentis, cum inscriptione. HOMO POMO SIMILIS. & emblema simili tetrasticho decoratur.

Cruda vt adhuc ramis alieno tempore poma
Ni velluntur, humi putria lapsa iacent.
Præcipiti fato sic, aut rapiuntur acerba,
Aut effeta annis corpora nostra cadunt.

Pariter apud Authores varias hominum icones circa multifaria exercitia versantium intueri licet. Propterea quod Alciatus pinxit hominem pelle caprina indutum, & reticulo piscem sargum coercentem, cum titulo. IN AMATORES MERETRICVM. Argumentum desumptum est à natura sargi piscis, qui a laruato piscatore deceptus capitur: ideoq; hoc embla profertur in illos, qui cæco, & turpi amo- *Sargi piscis natura.*

G re decepti in obscænam meretricis personatæ nassam incidunt, rati pulchrum esse, quod pulchrum apparet; neq; recordantur communis asserti. oportere prius noscere, quàm amare, non immerito igitur Ouidius ad rem canebat.

Quale sit id, quod amas, celeri circumspice mente,
Et tua læsuro subtrahe colla iugo.

Idem Costalius voluit significare, quando pinxit hominem, cuius collum dipsade serpente circumdatur: voluit enim denotare illum, qui amore meritricio detinetur: nam dipsadem meretricis esse symbolum in Historia Serpentum declaratum fuit; inscriptio est. In ΠΑΡΘΕΝΟΠΙΠΑΣ. quæ vox homines virginum nimis auidos spectatores significat. Postea quam in piscatum incidimus, non inuoluemus silentio hominem apud Camerarium pictum, qui lucium piscem suos fætus vorantem

H obseruat, cum inscriptione. PROPRIIS NON PARCIT ALVMNIS. id omittere noluimus quoniam Author in disticho, hominem huic animanti comparat, in hæc verba. *Lucij piscis natura.*

Lucius in proprium, vt, sæuit genus, impleat aluum,
Sic ipse se se conficiunt homines.

Alciatus quoq; delineat hominem anguillas captantem, cum titulo. IN DIVITES PVBLICO MALO. Author nobis insinuat, quòd sicuti anguillæ non capiuntur, nisi aquę sint turbidæ, & cænosæ; ita aliqui sunt homines, qui cuncta turbant, vt rem suam magis augere possint; argumẽtum emblematis desumptum videtur ex fabula Aesopi de piscatore aquam turbante, vt fugientes pisces incautè in retia laberentur: de qua turbatione aquarum interrogatus piscator respondit, nisi aqua turbaretur se perire fame necesse esset. Quamobrem, vulgato adagio illi dicuntur anguillas captare, qui, priuati commodi gratia, tumultus concitant. Verba *Embl. 88.*

Aristophanis id eleganter declarant.

Fecisti, vt ii, qui captant anguillas, facis.
Quieta cum sunt stagna, venatur nihil:
Sed cenum vbi omne illac, & hac subuerteris,
Captura magna est; tu quoq; vbi perturbaueris
Hanc ciuitatem, & inde plurimum capis.

Postea quam de anguillis fit mentio, habemus picturam hominis anguillam ficulneo folio stringentis apud Alciatum cum hac inscriptione. IN DEPREHENSVM. significat enim fidem humanam fallacijs labentem vi adstringendam esse, quemadmodum aspero ficus folio anguilla lubrica facilè continetur. Argumentum desumptum est à communi adagio. FOLIO FICVLNEO ANGVILLAM. quod prolatum fuit in illos, qui quodcumq; lubricum ita stringunt, vt nullo modo dilabi possit. A

Adagium de anguilla.

Præterea cum sermo fiat de humanis iconibus cum animalibus, non erit à ratione alienum delineare hominem sagittis aues petentem, cuius pes à serpente pungitur apud Alciatum cum inscriptione. QVI ALTA CONTEMPLATVR CADERE. Sic enim significatur, quòd qui alios insequitur, sæpè à non sperato opprimitur. Author nobis insinuat animum non esse ad tam distantia applicandum, quin propinqua etiam meditetur: veluti in historia serpentum explicauimus. Item apud eumdem obseruatur icon hominis domo egredientis, qui prima fronte mustelam offendit, cum inscriptione. BONIS AVSPICIS IINCHOANDVM. Antiquitas enim superstitiosa aliquem primo aspectu occurrisse Monacho, vel anui meienti, vel lepori, vel mustelæ, ominosum, & sinistrum esse opinabatur, quoniam magnam vim bonis, & faustis negotij suscipiendi principijs inesse referebat: ideoq; vix bonum habere posse exitum negotia dicebat, quæ infælix initium sortita fuerint: huc spectat illud Sophoclis ex Plutarcho sic latinè redditum. B

Embl. 104.

Embl. 126.

Quicumq; rem rectâ ratione inceperit,
Bonum illius certè sperabit exitum.

Costalius depingit hominem venerandum in curru à quadrigis tracto, hoc titulo decoratum. HONOR DEBITVS VIRO DOCTO. Siquidem hoc simulacro, ex mente nonnullorum, Plato repræsentatur. Florentius quoq; pinxit virum togatum funibus vincientem fortunam humi stratum, hoc titulo insignitum. SAPIENS SVPRA FORTVNAM. Sic enim docet sapientem à Fortuna minimè regi, quoniam caput Sapientis est liberum, & libertas, ex sententia Ciceronis in Paradoxis, est potestas viuendi, vt velis. Qui igitur viuit, vt vult, recta sequitur, & legibus non propter metum obtemperat, sed quia id maximè salutare, & vtile esse existimat. Soli autem contingit sapienti, vt nihil coactus, & nihil inuitus operetur. Demum Alciatus exhibet picturam hominis Sarmatæ nihil habentis, præter pelles, quibus totum corpus tegitur, inscriptio est OMNIA MEA MECVM PORTO. argumentum videtur desumptum à Iustino historico, qui describens Regionem Scytharum, horum nonnullos domum non habere, sed per solitudines cum vxoribus, & filijs armenta pascentes viuere prodidit: hinc colligendum est nihil possidentem à latronibus tutum esse, iuxta vulgatum carmen. C

Platonis simulacrum.

Embl. 2.

Sapientis prærogatiua

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Supersunt aliæ hominum figuræ, quæ ab Authoribus delineantur, vt peccantes, & crimina exprimantur; quapropter Reusnerus exhibet ante oculos iconem hominis in sella supra puteum locati, cum gladio pendente supra caput, & quinq; ensibus hinc inde ipsum ferientibus. Titulus est. HOMINIS PECCANTIS SPECVLVM. Huic simile fuit illud emblema Florentij; vbi conspicitur ensis filo pendens supra caput hominis coronati sedentis, cum tali titulo. MISERRIMA TYRANNORVM VITA. neq; ab hoc sensu est alienum illud Reusneri, in quo est pictura hominis, cuius iecur aquila exedit (refert enim Titium) cum inscriptione. O VITA MISERO LONGA. propterea postremum decastichi distichon hoc sensu terminatur. D

Embl. 26.

Lib. 1. embl.

Sic inconsumptum Titij, semperq; renascens,
Sæpius vt pereat, non perit omne iecur.

Verùm

Verùm vt melius criminosorum malitia exprimatur, pinxit Alciatus hominem saxum proijcientem, quod postea canis mordet, cum titulo. ALIVS PECCAT ALIVS PLECTITVR. Quandoquidem sunt plerumq; nonnulli, qui, cum lædentibus nocere nequeant, vt acceptam iniuriam vlciscantur, famulos, vel suorum aduersariorum amicos adoriuntur; simile quid præstare solent pusiones, qui iracundia stimulati virgas frangunt, & adurunt, quibus a parentibus plexi sunt. Embl. 174.

Si ad crimina peculiaria sermo conuertatur, primò se se offert Auaritia, ad quam exprimendam, effigiatur homo Tantali æmulus in aqua ore tenus demersus, cum ramis fructiferis ad frontem vsq; pendentibus, & tamen fructus carpere, & aquam
E bibere nequit, titulus erit. DIVES AVARVS. Id totum his carminibus poterit declarari.

Nec bibit inter aquas, nec poma patentia carpit
Tantalus infelix, quem sua vota premunt,
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & sicco concoquit ore famem.

Idem voluit exprimere Alciatus, quando delineauit hominem cum cithara à nautis in mare proiectum, quem postea Delphin dorso subleuatum in portum vehit, inscribitur emblema. IN AVAROS. Sic enim conatur demonstrare hominem opum esurientissimum, & lucri auidissimum quauis bestia marina, vel terrena esse immaniorem; argumentum depromptum videtur ab epigrammate quodam græco
F primo libro Anthologiæ exarato, quod latinè sic redditur. Embl. 82.

Præcipitem è naui citharædum aliquando latrones
In vastum pelagi fortè dedere fretum;
Protinus in medijs Delphin apparuit vndis
Illectus grata dulcisonaq; chely,
Sessoremq; Isthmum deuexit adusq; Corinthi,
Fluctibus, & medijs reddidit incolumem.
Hinc patet indomito meliores æquore nasci
Pisces, quam tellus gignat aluma viros.

Comparatio brutorũ ad homines.

Hanc historiam, seu potius fabulam tractat Herodotus, quam postea Ouidius libro secundo fastorum retulit de Arione Citharædo, qui ob excellentiam artis, parta pecuniarum copia, cum patriam Corynthum repeteret in Pyratas incidit, qui
G nummorum auiditate ducti eum interficere decreuerũt; quod vbi Arion animaduertisset, impetrata ab illis venia, fidibus cecinit, deinde e prora se in profundum deiecit, quem postea Delphin dorso exceptum Corynthum vsq; vexit.

Post auaritiam succedit crimen gulæ, quod Alciatus nititur exprimere pictura hominis ventricosi collo oblongo, cum Laro in sinistra, & Onocratalo in dextra, titulus emblematis est. GVLA. Sic enim putat demonstrare homines voracitati suę deseruientes, qui sedent sagina expleti, & stertunt crapulam exhalantes. Quandoquidem Larus est auis edacissima ex mari, & lacu victum quæritans: quamobrem non immeritò quidam parasitum famelico Laro compararunt. Pariter onocrotalus inexplebili ingluuie est refertus, quam Martialis obseruãs, de quodam helluone ventrem semper distendente sic cecinit. Embl. 90.

Lari auis natura.

H *Turpe Rauennatis guttur onocrotali.* Lib. 1.

Ad exponendam voluptuosam deliciam Costalius pinxit hominem effæminatum pulchris vestibus indutum, & incedentem. Hoc simulacro repręsentatur homo Sybarita, qui non permittit, vt quisquam vestium plicam tangat, alioquin lites non desunt: hæc enim fuit natura, & mollities talium gentium, quæ ab ædibus quoties in publicum procedebant, tantam in compositione vestium curam ponebant, ne vlla earumdem plica moueretur.

Ad Detractionem publicandam Alciatus expressit hominem flabello muscas pellentem, & altera manu cicadam tenentem, & inscripsit emblema. IN DETRACTORES. Sic enim conatur repræsentare hominem, quæ impudentes Detractores explodat: concinnauit autem Alciatus hoc emblema, vt nonnulli referũt, quia ægrè tulit se à nonnullis ludimagistris carpi. Embl. 163.

Ad exprimendam inertiam pingitur apud Alciatum homo stans, sinistra facem accensam Embl. 89.

cenſam tenens, & aſtra meditans cum inſcriptione. DESIDIA. ſiquidem in hoc ſimulacro, prætextu ſpeculationis, otium oſtenditur, quod lumen virtutũ extinguit, & vitijs alimentum miniſtrat. Propterea alibi idem Author delineauit hominem torquentem funes, quos poſtea aſella comedebat, vt deſidiam, & ignauiam vxoris demonſtraret, quæ omnes mariti labores abſumit. Vnde vt inertia vitetur, Alciatus exhibuit picturam hominis in choenice ſedentis cum titulo. DESIDIAM ABIICIENDAM. hac enim ratione homines ad laborem hortatur. Argumentum eſt deſumptum ex paræmia pythagorica, quæ præcipiebat non eſſe inſidendũ choenici, nimirum cibo diurno non eſſe fidendum, id explicatur hoc tetraſticho.

Choenix quid ſit.

Quiſquis iners abeas; nam in choenice figere ſedem
Hoc prohibent Samij dogmata ſancta ſenis.
Surge igitur, duroq; manus aſſueſce labori,
Det tibi dimenſos craſtina vt hora cibos. A

Deniq; ad manifeſtandam moroſitatem Florentius vtitur illo ſimulacro, quod in ſymbolis etiam memorauimus, vbi homo ignem fodiens pingebatur inſcriptio tamen eſt differens: hoc enim in loco legitur. MOROSIS CEDENDVM. diſtichon autem totum declarat hunc in modum.

Embl.40.

Cedito moroſis, nam quò magè concutis ignem,
Tunc magis attollit mota fauilla iubar.

Etenim in adagijs habemus ignem gladio non eſſe fodiendum, quo monentur homines iracundiam Principum, & Dynaſtarum conuitijs non eſſe exagitandã, cum flamma, quò magis mouetur, eò magis inualeſcat, & viciſſim ſi quieſcat, ſopitur, & extinguitur. B

Flammæ natura qualis.

Succedunt modo emblemata ſimulacris exornata, in quibus homo cum varijs inſtrumentis, & alijs rebus inanimatis conſpicitur. Pingitur apud Florentium homo arborem inſerens, cum hoc titutulo. ARS NATVRAM IVVAT. vt ſignificaret, quòd ſicuti arbor citra inſitionem vt plurimum fructus inſipidos producit, ita homo niſi naturam doctrina excolat, tanquam rudis maſſa in hoc mundi theatro verſatur. Apud Camerarium conſpicitur homo non inſerens, ſed cædens corticem arboris ex cuius vulnere balſamum manat, inſcriptio eſt. VVLNERE VVLNERA SANO deinde in diſticho comparatur homo ſtipiti, qua comparatione Author hominis duritiam, & ſæuitiam deteſtatur in hæc verba.

Embl.29.

Centur.1.

Dic age cum proprio tua vulnera vulnere ſanem,
Stipite cur hominum durior hoſtis homo es? C

Poſteaquam de arboribus fit mentio, conſpicari licet apud Florentium hominem, qui annoſam quercum ambabus manibus euellere conatur; inſcriptio eſt. A TENERIS ASSVESCENDVM. argumentum deſumptum videtur ab Ouidio in libro primo de remedio amoris, vbi ſic canit.

Embl.46.

Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus vmbras,
Quo poſita eſt primùm tempore, virga fuit,
Tunc poterat manibus ſumma tellure reuelli,
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.

Hoc emblemate author nititur admonere incumbendum eſse in correctionem liberorum, dum adhuc in prima ætate verſantur, quia tunc tractanda eſt cera, quando eſt mollis, & virga curua eſt flectenda adhuc tenella in eam formam, quã ei perpetuam eſse deſideramus. Pictura hominis calceis laneis induti cum fulmine in manu videtur apud Coſtalium; titulus eſt. VINDICTA DIVINA. argumentum deſumptũ eſt ab Ethnicis, quorũ Dij pedes habere laneos dicebantur, quoniam lento gradu, & ſine ſtrepitu ad vindictam progrederentur; id elegantiſſime hoc tetraſticho explanatur. D

Liberorum correctio quando.

Iupiter æthereа, qui fulmina vibrat ab arce,
Intextos lana fertur habere pedes.
Tardior ira Dei, & lento vix cognita greſſu,
Vltrici inſequitur crimina noſtra pede.

Dij cur dicantur habere pedes laneos.

Conſpicitur ſimulacrum hominis apud Alciatum cum multis libris, & digito indice labia prementis; inſcriptio eſt. SILENTIVM. voluit enim monere hominem tacen-

Embl.11.

tacentem cognosci minime posse, an prudens, vel amens sit. Emblematis argumentum depromptum est ex libro primo Anthologiæ græcorum epigrammatum, vbi legitur hoc distichon.

πᾶς τις ἀπαίδευτος φρονιμώτατος ἐστὶ σιωπῶν,
τὸν λόγον ἐγκρύπτων ὡς πάθος αἰσχρότατον.

Idest.

Dum taces indoctus, poteris cordatus haberi,
Is morbos animi namq; tacendo tegit.

Costalius quandoq; pinxit hominem nescioquid in puteo expiscantem, cum in-
E scriptione. VERITAS IN PVTEVM DEMERSA. alludebat enim ad doctrinam Democriti, qui assiduè veritatem inuestigans, eam tandem in puteo latere asseverabat, vt hominibus persuaderet, veritatem in penetralibus naturæ occultari. Alciatus verò delineauit hominem in aquis proprio clypeo sustentatum, cum titulo. AVXILIVM NVNQVAM DEFICIENS. cum clypeus in bello, & in aquis homini opem tulerit: erit enim typus, & symbolum veri, & fidi amici auxilium semper ferentis. Alciatus huius emblematis argumentum ex græco quodam epigrammate deprompsit, in quo Myrtilus miles scuti sui encomia celebrat in hæc verba.

ἐν ἐνὶ κινδύνους ἔφυγον δύο μυρτίλος ὅπλῳ
τὸν μὲν ἀριστεύσας, τὸν δ' ἐπινηξάμενος.
ἀργείης ὅτ' ἔδυνε νεὼς πρύμνην ἀσπίδα δ' ἔχον
F εὐθὺς χειρομένῳ ὕδατι, καὶ πολέμῳ.

Hæc carmina sic latinè redduntur.

Effugi geminum clypeo discrimen in vno
Myrtilus, & pugnans fortiter, atq; natans
Arripui clypeum depressa flumine puppi,
Fluctibus oppressus, belligerisq; viris.

Figuratur apud Alciatum homo mendici habitu, dextra pateram, & sinistra fasciculum spicarum tenens, cum inscriptione. IN SIMVLACRVM SPEI. Etenim hoc emblemate bonum euentum manifestat. Patera in hoc simulacro collocatur; cum Gyraldus scripserit se vidisse picturam spei in numismate aureo Adriani Imperatoris, quæ repræsentabatur à muliere pateram tenente, hoc titulo decorata. SPES P.R. At Costalius delineauit hominem calculos in mensa numerantem, vt G denotaret Affectatores, nempe Aulicos, qui sæpè speratas fœlicitates recensent, & nihilominus spe frustrantur, quoniam spes insomnium vigilantium esse perhibetur. Ad rem Alciatus effigiauit hominem compedibus aureis detentum, cum titulo, IN AVLICOS. propterea infrascriptis versibus id declarat.

Embl. 44.

Spei simulacrum.

Vana palatinos, quos educat Aula, clientes
Dicitur auratis nectere compedibus.

Sic enim aulicos, vel vt alij volunt, maritum vxoris diuitis manifestare voluit, argumento desumpto ex apophtegmate Diogenis, qui solebat dicere Aristipũ Philosophum aulicum aureis compedibus coerceri, ne exire posset quia splendidiore Principum vita captus philosophicam vitam agere non poterat: quapropter Seneca in hoc intellectu retulit vanum esse, & absurdum compedes suas tanquam aureas H adamare. Costalius pinxit hominem norma Lesbia quadratum saxum metientem, cum titulo. BONVS IVDEX. Etenim hac norma æquitas significatur, cum Prisci hanc normam Lesbiam cæteris prætulerint. Conspicitur apud Florentium pictura hominis sedentis, & folle carbones accendentis, cum inscriptione. IN ALCHYMISTAS. carmina sunt hæc.

Aulici quibus detineãtur.

Embl. 48.

Dum certis incerta sequor, res, prodigus, omnis
Vertitur in fumos, & miseros cineres.

Chymistæ appellantur miseri, quia pollicentur aurum illis, à quibus aurum petũt, deinde in arte chymica nonnulla fingunt nomina, scilicet Leonem viridem, ceruum fugientem, aquilam volantem, stultum saltantem, Draconem caudam suam vorantem, bufonem tumidum, & similia nugamenta, ne ab alijs intelligantur: immo cum ætatem inter experimenta vana consumpserint, bonis omnibus consumptis, nempe in fumum, & cinerem conuersis, annosi, pannosi, esurientes, semper sulphur olentes,

Chymistæ cur dicãtur miseri.

tes,

tes, & propter assiduam hydrargiri contrectationem, nil nisi paralysim immedicabilem reportant.

Centur.2. Apud Camerarium conspicitur effigies hominis fœni aceruum intuentis cũ titulo, SIC OMNIS CARO. id postea explicatur tali disticho.

Quisquis es hunc fœni, qui spectas fortè maniplum:
Respice te, fœnum es, pone supercilium.

Embl.13. Icon hominis Solem intuentis est apud Florentium, cum inscriptione. IN DEO LÆTANDVM. Sic enim Author nobis persuadere nititur, quòd veluti Sol minimè à Cœlo remotus proprio splendore terrarum orbem lustrat, hominis quoq; animus licèt corpore clausus, Deum meditari potest. Apud Costalium videtur effigies hominis ostendens annulum arctum è digito extractum, cum titulo. LIBERTAS. Quandoquidem annulus arctus libertatis priuationem designat. Apud eundem effigiatur homo pingens in tabula humanam figuram, quo simulacro repræsentatur Protogenes pictor, qui ferè nunquam penicillos deponebat; idcirco Author à contrario sensu monet aliquando feriandum esse, sicuti canebat Poeta. A

Symbolum priuationis libertatis.

Intermissa minus sarcina pondus habet.

Demùm Reusnerus pinxit Mercurium in medio circuli, cum titulo. MVLTA MVLTVM LEGENDA. & sexcenta huius generis apud ipsum videre licet. Modò conuertendus est animus ad emblemata, in quibus figura senum obseruatur. Siquidem Florentius habet picturam senis cyathum abijcientis, & pueri manu

Embl. 41. concaua aquam e flumine bibentis, cum inscriptione. SAPIENS SVPERVACANEA BONA NEGLIGIT. Hac effigie repræsentatur Diogenes, qui aliquando obseruans pueros manu è fluuio aquam haurientes, vt sedarent sitim, illicò indignabundus cyathum ligneum, quem circumferebat, tanquam superfluum abiecit, quasi significare volens, diuitijs superfluis exclusis, quietem, & tranquillitatem nobiscum habitaturam. Figura senis videtur apud Costalium, qui tanquam pusio litteras à ludimagistro discere videtur, inscriptio est. OMNIVM RERVM SATIETAS, PRÆTERQVAM DISCIPLINÆ. Hæc pictura repræsentat Catonem illum optimum oratorem, summum senatorem, & præstantissimum censorem, qui sexagesimum agens annum litteras græcas discere non erubuit; cum iuuenis negotijs implicitus eas apprehendere non potuisset: vnde colligendum est, doctrinæ studia nunquam intermittenda esse. Neq; alienum ab hoc sensu proponit aliud emblema Costalius, in quo apparet icon senis iacentis in margine fontis ad montis radicem siti, cum titulo. DII LABORIBVS OMNIA VENDVNT. hæc pictura refert Hesiodum vetustissimum poetam, qui, apud Heliconem multo tempore consumpto, poeta repente euasit: vnde colligimus, in acquirendis scientiis, diu laborandum esse: iuxta illud vulgatum. B C

Cato optimus orator senex quid præstiterit.

Virtutem posuere Dy sudore parandam.

Deniq; apud Florentium figuratur senex detecto, & caluo capite in prato sedens, & testudo ab vnguibus aquilæ supra caluum caput cadens, cum titulo. FVTVRA LATENT. Scribunt enim rerum naturalium scrutatores aquilæ tantùm esse ingenij, vt raptam testudinem in saxum aliquod demittat, vt, fracta testa, carnibus vesci possit: quocirca caluitiem Aeschyli poetæ saxum esse putans, demissa testudine, miserum interfecit: quare improuisus Aeschyli casus imbecillitatis, & fragilitatis humanæ vitæ nos admonet. D

Mors Aeschili poetæ.

Emblemata mulierum effigie exornata non sunt prætermittenda. Nam Florentius exhibet iconem mulieris nempe Dianæ arcu, & sagittis munitæ, & Ceruum

Embl. 31. sectantis, cum inscriptione, LABOR AMORIS DOMITOR. Finxerunt Poetæ olim Cupidinẽ omnes Deos, atq; Deas, præter Dianam, vinculis amoris constrinxisse: propterea quod Diana, in assiduas incumbens venationes, nullo modo potuit irretiri: vnde significare voluerũt fœdam illam voluptatem indignis modis corpus, & animam polluentem, otio, & mollitie nutritam, laboribus, & vitæ asperitate domari: idcirco ad rem sic canitur.

Otia si tollas, perijt vesana libido,
Quam labor assiduus, draq; vita domat.

Embl. 12. Iunius quoq; delineat venustam mulierem, nempe Venerem, capite velato in sella

fella pedicis illaqueata sedentem, vt pudorem, & custodiam domus significaret, quæ
vxoribus competit. Propterea meminimus vidisse iconem Veneris stantem supra
testudinem cum titulo. VXOR CVSTOS ÆDIVM. Prædictus Alciatus addit Embl. 129.
iconem trium puellarum iactis talis inquirentium, quæ nam fato esset concessura,
cum titulo. SEMPER PRAESTO ESSE INFORTVNIA. Nam quæ viderat,
ob iactam sortem, sibi impendere mortem, risu id neglexit, cum tamen, tegula re-
pentè in caput lapsa, vitam finiuerit; hinc veritatem assequitur illud adagium, scili-
cet mala, vel etiam non quærentibus contingere, cum bona etiam quærentibus vix
accedant. Præterea iconem mulieris, cum pabone monstrat Camerarius, & multa
E alia huius generis proponunt Authores, quæ apud ipsos sunt legenda, & ponde-
randa.

Deniq; si consideremus semihomines, seu potius statuas humanas in emblema-
tibus expressas, primò conspicari licet apud Alciatum figuram hominis vmbelico
tenus, cum partes inferiores serpentinam habeant figuram; hæc icon dextram ma-
num ad Cœlum attollere videtur cum titulo SAPIENTIA HVMANA STVL- Embl. 5.
TITIA EST APVD DEVM. Profertur hoc emblema in illos, qui spiritu cœle-
sti, & anima rationali referti sunt, nihilominus in terrenis rebus semper versantur,
&, neglecta meliore sui conditione, in belluinam naturam degenerantes, & super-
na nunquam meditantes, humi repunt: de hac figura liber quartus Anthologiæ le-
gendus est. Apud eumdem Alciatum effigiatur homo vmbelico tenus, nam dein-
F ceps est lapis quadratus, cum titulo. TERMINVS. Meminimus tamen vidisse ali- Embl. 157.
bi hanc picturam alia inscriptione decoratam, nimirum. NVLLI CEDO. Hac
icone Deus terminus repræsentatur, qui nec ipsi Ioui cedere voluit: sic enim extre-
mus dies, vel terminus mortis significatur, vltra quem progredi non licet: præter-
quamquod terminus stabilitatem, & immobilitatem ostendit. Florentius verò pin-
xit humanum sceleton regio coronatum diademate, cum sceptro in dextra, & hoc ti-
tulo in sinistra. VIVITVR INGENIO. Sic enim patefacit omnia esse inania, Embl. 19.
præter famam, quam homo viuens adipiscitur, nam deinceps etiam defunctus per
ora hominum perpetuò viuit. Ad rem igitur canebat Ouidius.

Pro viuax scriptis vatibus, experq; sepulcri
Notitiam serę posteritatis habet.

Ad finem Costalius exhibet humanam statuam supra columnam, in cuius faciem
G sol radios mittere videtur; cum inscriptione. IN ADVOCATOS. Pro huius in- *Memnonis*
tellectu sciendum est, Memnonis statuam in Aethiopia tanto artificio fuisse fabrefa- *statua qua-*
ctam, vt, quando aurei Solis radij eius os tangebant, quamdam veluti vocem ede- *lis.*
ret. Hac igitur pictura Author aduocatos auaros describit, qui non loquuntur, nisi
auri splendor eorum oculos illustrauerit: non immeritò igitur canebat ille.

Iuris consultus promittit, & accipit aurum.

Iam accedendum est ad emblemata, in quibus plures hominum icones conspiciun-
tur. Etenim Reusnerus pingit Deucalionem, & Pyrrham genus humanum saxis re- *Lib. 1. embl.*
parantes, cum inscriptione. MILLE HOMINVM SPECIES. Quamuis alibi
idem Author delineauerit Adamum, & Euam secus arborem pomi vetiti, cum titu-
lo. VITA MORS. cum homo in libero versetur arbitrio, vt quam voluerit par-
H tem amplectatur: idcirco Alciatus figurauit hominem togatum in cathedra seden- Embl. 108.
tem, cuius dextræ Pallas, & sinistræ Venus adhæret, cum tamen ille Venerem allo-
qui videatur. Sic enim Author ostendit hominem virtutibus deditum, sæpè, studijs
omissis, perditum luxum sectari. Quare, ad manifestandos homines huiusmodi vitijs
imbutos, Costalius figurauit complures in scaphio comedentes, cum titulo. IN
SCAPHIO NE EDITO. Hoc enim fuit symbolum Pythagoræ ad nefarios ho- *Pythagoræ*
mines indicandos, quorum conuictus in Scaphio erat. Vitanda igitur sunt vitia, ad *symbolum.*
quod Alciatus nos hortatur, pictura hominis rostrum porci viris pluribus offeren- Embl. 45.
tis, cum titulo. IN DIES MELIORA. Vt significaret, in dies procedendum esse
in melius, quoniam porcus pascendo non retrograditur, sed semper progreditur: qua
de re aliqua temporis particula effluere non permittatur, quin aliquis fiat progres- Embl. 45.
sus, & aliqua virtus acquiratur. Huic non dissimile erat symbolum Caroli Quinti,
cum titulo. VLTERIVS. propterea iure merito poterimus canere.

Nulla

Embl. 190. *Nulla dies abeat, quin linea ducta ſuperſit.*

Quidam pinxit cor ardens manu à Cœlo demiſſum inter duos homines dextras ſibi inuicem iungentes, fortè ad manifeſtandam religionem, quæ amicitia, & concordia ſtabilitur. Alioquin Alciatus effigiauit virum, & mulierem ſub pomifera arbore ſedentes, & dextras inuicem copulantes, cum icone canis, titulus eſt. IN FIDEM VXORIAM. Etenim duo ſunt, nimirum fides, & amor, quæ coniugibus maximè competunt: canis autem ſymbolum fidei, & arbor pomifera ſymbolum amoris eſſe perhibetur, quæ olim Veneri ſacrata eſſe dicebatur: refert enim arborem malorum aureorum Heſperidum Veneri dicatam, quarũ beneficio Hippomenes Athalantam ſuperauit. A

Embl. 197. Succedunt illa emblemata, in quibus icones hominum in regali dignitate conſtitutorum conſpiciuntur. Nam Alciatus coram ſimulacro Regis, hominem viuũ, cum defuncto ligatum repræſentat, vt manifeſtaret conditionem filiarum, quæ à parentibus in matrimonium, ſenibus, aut valetudinarijs collocantur: quocirca inſcribitur emblema, NVPTA CONTAGIOSO. Conqueritur hic puella de inhumano patre, qui eam viro lue gallica fœdato nuptum dederat; idem videtur manifeſtare Coſtalius quando pinxit patrem filium in flumen rapidum præcipitantem, quo ſimulacro non ſolum filiæ ſenibus, & valetudinarijs nuptæ intelliguntur, ſed etiam filij vtriuſq; ſexus qui adhuc impuberes Deo in Religioſam ſeruitutem dicantur. Namq; hoc facinus videtur valdè ſimillimum illi, quod olim valdè familiare erat Mezẽtio Tyrrhenorum Regi Deorum, & hominum contemptori, qui inaudita quadam ferocitate motus, corpora viua mortuis copulari iubebat, vt ſenſim fœtore confecti perirent. Apud eundem Alciatũ pingitur homo regia redimitus corona, cum ſceptro in dextra, & liene in ſiniſtra, ad pedes figura Hydropici conſpicitur cum titulo. B

Embl. 146. OPVLENTIA TYRANNI, PAVPERTAS SVBDITORVM. argumentum à natura ſplenis videtur depromptum, cum Medici, liene intumeſcente, cætera membra macilẽta fieri obſeruauerint: quocirca Fiſcus meritò lieni comparatur, nam eo creſcente, cæterorum membrorum, nempe ſubditorum macies, & inopia oritur; Non eſt igitur mirandum ſi Græci quidam tyrannos δημοβόρους, quaſi vorantes populum appellauerint: ideoq; magis regium eſſe dicitur addere, quàm auferre, & Ptolemeus Lagi filius conuenientius eſſe Regi ditare, quam ditem eſſe pronunciabat.

Splenis proprietas.

Embl. 147. Non diſſimilem ſenſum habemus in ſubſequenti emblemate apud Alciatum, vbi pingitur vir coronatus ſiniſtra ſceptrum, & dextra tenens ſpongiam aqua plenam coram pluribus, qui patibulo ſuſpenſos intuentur, inſcriptio eſt. QVOD NON CAPIT CHRISTVS, RAPIT FISCVS. ſpongia hoc in loco ſignificat illos, qui obcæcati per fas, atq; nefas publicis vectigalibus ditantur, & tandem iuſſu Principis poſtremo damnantur ſupplicicio, eorumq; bona male parta Fiſco adduntur. Pariter apud eundem effigiatur vir oculis captus ſceptrum tenens in medio cætus hominum ſine manibus, cum titulo. IN SENATVM BONI PRINCIPIS. corona virorum in hac pictura eſt ſine manibus, ad veros Iudices indicandos, qui xenia capere non debent. Cæcitas Principis inſinuat eum ſolis auribus, abſq; affectu, acta probare debere. Argumentum emblematis deſumptum eſt ab hiſtoria Thebanorum, qui ſtatuas magiſtratuum ſine manibus, & ſtatuas Principum clauſis oculis formabant, vt naturam Iuſtitiæ debere eſſe incorruptam diuulgarent, quæ nec pretio, nec precibus, neq; vllo affectui cedat. Virum quoq; coronatum in cætu mulierum colum, & fuſum habentem licet intueri apud Florentium cum titulo. MISERA SERVITVS SERVIRE VOLVPTATI, hoc ſimulacro Sardanapalus proculdubio repræſentatur, qui tetraſticho exponitur hunc in modum C D

Qui locupletantur quales ſint.

Statua Thebanorũ qua.

Embl. 8.

Imbelli digito dum carpis fila; columq;
Fœmineos inter Sardanapale greges;
Seruus es tu famis, quid enim ſeruilius illo,
Quem premit imperij fœda libido ſuis.

In picta Poeſi conſpicitur icon hominis in throno ſedentis quatuor famulis ſepti, quorum primus flores, alter fructus, tertius vuuas maturas, & quartus veſtes porrigit, ad fores ædium mendicus aſtat, cum inſcriptione. DIVITIBVS TEMPVS OMNE COMMODVM. Id totum his carminibus explicatur.

Egeſtas qualis.

Magni-

Magnifica medius sedet aliò diues in aula,
Circumstant varij quattuor hunc famuli;
Vnus habet veris flores; fructus gerit alter
Aestatis, cornu diuite suppeditans;
Porrigit in calatho maturas tertius vuas,
Multiplicem vestem denique quartus habet.
Assistit foribus mendicus homuncio, panem
In lacera, gestu supplice, veste rogans.
Scilicet id signum, quòd agentibus otia tutò
E *Commoda tempora sunt omnia diuitibus.*
At contrà signum, quòd mendicantibus, omni
Tempore, deficiunt omnia pauperibus.

Cum de coronis paulò ante facta fuerit mentio, non erit à ratione alienum, picturã Alciati exhibere, in qua duo viri sertis ex oliua contextis coronant medium, quem multi alij ramis oliuæ ornati concomitantur. Hoc emblemate docet Alciatus optimum ciuem à patria summis honoribus cumulandum esse; nam, per delineatum simulacrum, repræsentatur Thrasibulus Atheniensis ciuis, qui patriam à sæuitia tyrannidis liberauit, deinde interposita fide publica, de abolendis præteritis iniurijs, legem sanxit: hac de causa coronam ciuicam applausu totius ciuitatis promeruit: hæc lex euangelicæ doctrinæ de iniurijs remittendis conformis esse videtur. *Embl. 134.*

F Costalius etiam pingit virum cum fulgure in dextra, & aquila, in solio Regali, vbi icon mulieris falce munitæ conspicitur: hæc duo simulacra Iouem, & Themidem ostendunt, vt à Deo iusta tantummodò petenda esse intelligamus: siquidem Themis, falce, impia hominum desideria præcidere dicitur. Deus enim immortalis ad hominum cupiditates, & praua desideria nõ est pronus, immo crimen est putare, quòd præstantissimum numen sitim nefarij desiderij, & sceleratæ cupiditatis explere vellit. *Iusta à Deo petenda.* Huic simile fuit emblema Florentij, in quo apparet vir coronatus cum sceptro sedens in throno, vbi etiam puella cum ense, & lancibus visitur, cum titulo. IVSTE FIVNT QVAE A DEO. hoc etiam simulacro Iuppiter, & Themis ostenditur, nam Author innuit hoc disticho. *Embl. 55.*

Cur Iouis adsessrix Themis est? quòd iusta putanda
Quę diuina Dei mens rata cumq; velit.

G Prisci enim simulacrum Themidis Ioui addebant, vt quicquid à Deo factum, iustè factum esse insinuarent. Quamuis nonnulli Deos nullos esse crediderint, vel de iustitia eorum dubitauerint, cum in hoc terrarum Orbe impios quandoq; honestatos, & iustos depressos obseruauerint. Vndè Claudianus in Rufinum canebat. *Iusticia diuina quæ.*

Sapè mihi dubiam traxit sententia mentem
Curarent Superi terras, an nullus inesset
Rector, & incerto fluerent mortalia casu:
Nam cum dispositi quæsissem fœdera mundi,
Præscriptosq; maris fines, annisq; meatus,
Et lucis, noctisq; vices, tunc omnia rebar
Consilio firmata Dei.

H Verùm idem poeta paulò post addebat.

Sed cum res Hominum tanta caligine volui
Aspicerem, lætosque diu florere nocentes
Vexariq; pios, rursus labefacta cadebat
Religio.

Postmodum Poeta ad saniorem quasi reuersus mentem, & difficultatis afferens solutionem, rursus sic cecinit.

Abstulit hunc tandem Rufini pœna tumultum,
Absoluitq; Deos; iam non ad culmina rerum
Iniustos creuisse queror, tolluntur in altum,
Vt lapsu grauiore ruant.

Quandoquidem vltrix necessitas vbiq; & semper Deum cõcomitatur vindex eorum futura, qui à sacra lege discesserunt.

Neq; ab emblematibus cataphractarij arceantur; cum Alciatus delineauerit hominem armatum cum inerme libros tenente colloquentem, qua pictura Diomedes, & Vlysses ostenduntur: quorum alter virium, alter verò ingenij symbolum esse perhibetur: sic enim colligimus, in rebus gerendis, robur corporis, & prudentiam animi esse adhibendam: qua de re Alciatus sic canit.

Embl. 41.

Viribus hic præstat, hic pollet acumine mentis,
Nec tamen alterius non eget alter ope.
Cum duo coniuncti veniunt, victoria certa est;
Solum mens hominem, dextra ve destituit.

A Pariter Alciatus duos homines cataphractos dextras copulantes designauit, cum titulo. CONCORDIA. Argumentum videtur desumptum ex Cornelio Tacito, qui dextras vltrò, citroq; ab exercitibus datas signum concordiæ esse referebat: quapropter non immeritò canitur.

Lib. 2. c. 18.

——— id habet Concordia signum
Vt quos iungit amor, iunget, & ipsa manus.

Demùm Alciatus exhibet picturam hominum armis munitorum in carcerem trudentium tubicinem, qui classicum cecinerat, cum titulo. PAREM DELINQVENTIS, ET SVASORIS CVLPAM ESSE. Argumentum depromptum est ex fabula æsopica, vbi tubicinis in bello capti fit mentio, qui cum neminem occidisset insontem se esse pronunciabat: cum tamen iudicatum fuerit ipsum, inter cæteros, mortem magis promereri, nam quamuis præliandi esset expers, alios tamen ad bellandum concitauerat, siquidem, ex mente Iurisconsultorum, qui agunt, & qui assensum præbent, nimirum delinquentes, & hortatores, æquali supplicio afficiendi sũt. Hoc emblema in illos potissimum torquetur, qui verbis, & consilijs Principes ad belligerandum solicitant. B

Embl. 173.

Supersunt adhuc nonnulla emblemata, in quibus plures virorũ icones varia exercentium obseruantur, namq; Alciatus pingit viros sacrificio in ara parato assistentes, vbi Serpens auiculas in arbore nidulantes vorat, cum titulo. EX ARDVIS NOMEN PERPETVVM. Hac pictura repræsentantur Græci sacrificantes, & simulacro serpentis auiculas comedentis, decem anni indicantur, quibus Græci Troiam obsiderunt. Posteaquam in sacrificia incidimus non est omittenda pictura Costalij, in qua cernuntur homines Ioui supra aram scillas offerentes: hoc simulacro Author voluit significare Phaselites populos, qui primitias nullius valoris, nempe scillas viles Dijs consecrabant, hoc autem ad illos potest attinere, qui sibimetipsis tantùm diuites esse curant. Rursus apud Alciatum conspiciuntur icones hominum cum tympanis, quorum alterum pulsatur, altero quiescente, cũ titulo. VEL POST MORTEM FORMIDOLOSI. Scribunt enim rerum naturalium inuestigatores tympano ex pelle lupi fabrefacto, & pulsato, alterum ex pelle ouina cõstructum obmutescere, quemadmodum in Historia Quadrupedum digitatorum fuit exaratum. Hoc igitur emblemate voluit Author insinuare, esse nonnullos, qui ob morum suauitatem, & virtutum splendorem, post mortem sui memoriam posteris relinquunt, & vicissim esse alios, quorum memoria, ob ferocitatem morum in posteritate non extinguitur. Ferunt enim fuisse apud Turcas Hunniadem quemdam Ducẽ fortissimum, cuius nomen post mortem etiam adeo terrificum fuisse dicitur, vt nutrices ad cohibendum puerorum vagitum, Hunniadem adesse simularent. Iterum Alciatus figurat homines poma Loti arboris legentes, cum inscriptione. IN OBLIVIONEM PATRIAE. Hac pictura Vlyssis comites repræsentantur, qui in insulam Lotophagorum profecti, & dulcedine huius fructus allecti, nullis precibus adduci potuerũt, vt in Ithacam reuerterentur, quemadmodum apud Homerum legitur. Emblema attinet ad illos, qui, in aliquo amæno degentes Solo, patriam obliuione delent, vel potius spectat ad illos, qui ad fastigium dignitatum peruenientes, & sui, & suorum redduntur immemores. Insuper effigiat Alciatus hominem cæcum baiulantem hominem videntem, sed fractis cruribus, cum titulo. MVTVVM AVXILIVM. Argumentum depromptum videtur ex libro primo epigrammatum græcorum, vbi habetur tetrastichon sic latinè redditum. C D

Embl. 131. Scylla ad q. Embl. 170. Embl. 114. Embl. 160.

Cæcus

Cæcus claudum humeris gestat, pro munere tanto
Ille oculos claudi mutua dona refert.
Imperfecti ambo coeunt, sed corpus in vnum,
Quodq; deest socio, præstat vterq; suo.

Eiusdem omninò argumenti fuit illud hexastichon Antiphili, quod sic latinè redditur.

Ambo mendici, cæcus, claudusq; fuere;
Alterat alterius sustulit arte malum.
E *Attolens humeris claudum, qui luce carebat,*
Claudi oculis dubiam tentat inire viam.
Coniunxere simul, quod sors vtriq; negarat,
Natura ambobus sic satis vna fuit.

Hinc colligendum est ad subleuandam humanæ vitæ inopiam, hominem homine indigere: nam quemadmodum non omnis tellus fert omnia; ita quoq; quiuis quibuslibet non abundat; propterea vulgatæ circumferuntur paræmiæ. Vnus homo nullus homo. Manus manum fricat. Multæ manus onus reddunt leuius, & aliæ huius generis, quæ in Rubrica Adagiorum fuerunt recitatæ. Item Costalius duorũ hominum picturam exhibet, quorum alter apprehensam equi caudam incassum euellere nititur, cum alter singulos extrahens pilos tandem totam caudam euellat, inscriptio est. EXEMPLVM SAPIENTIS, ET STVLTI. Hinc colligendum est F omnia temporis diuturnitate fieri: vnde optimo iure Ouidius canebat. *Mutuũ auxilium.*

Tempore Pœnorum compescitur ira leonum. *Tempore cũcta fieri.*

Idem author effigiat virum lacrymantem, & virum ridentem, cum inscriptione. IN VITAM HVMANAM. Per hæc simulacra, intelliguntur Democritus, & Heraclitus: siquidem hic quoties domo egrediebatur, humanas ineptias luctu solebat excipere, quia omnia illi deploranda esse videbantur. Ex altera parte Democritus eadem motus causa ridebat, quia humanas actiones tanquam ludicras meditabatur. Immò si hodie reuiuiscerent ampliorem, vel luctus, vel risus materiam incurrerent, cum omnia in dies fiant deteriora, hinc Horatius ansam canendi arripuit.

Damnosa quid non imminuit dies?
G *Aetas parentum peior auis tulit*
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitiosiorem.

Postremò Alciatus exhibet duas hominum icones, & alterius vestibus figuram cicadarum addit, alterius verò calceis, picturam crescentis lunæ, cum titulo. NOBILES, ET GENEROSI. Quandoquidem Aristoteles inter nobilitatem, & generositatem collocauit discrimen: cum nobile vocetur illud, quod ex bono genere profectum est, generosum verò, quod à sua natura non degenerat. Immò alibi idem Philosophus præclarius esse asseuerauit aliquem generosum, quàm nobilem appellari, quoniam nobilis maiorum tantummodo virtute, & gloria refulget, generosus autem, & suis, & maiorum virtutibus commendatur. Itaq; omnes generosi sunt nobiles, cum tamen non sit necesse huius propositionis conuersionem admittere, cum H omnes nobiles semper non sint generosi; namq; nobiles quidam ob animi demissionem à virtute maiorum degenerant. Apud Athenienses igitur, cicada erat nobilitatis symbolum, & propterea crinibus illas nodabant, vt nobiles, & indigenas se esse cunctis manifestarent, quapropter Athenienses τεττιγοφόροι, nempe cicadiferi cognominati fuerunt. Huius ratio inde orta esse videtur, quia, inter cæteras animantes, cicadæ potissimum indigenæ nominantur, cum in ea regione, in qua nascuntur, pariter viuant, & moriantur. Quamobrem homines iactatores, & gloriosos τεττίγων ἀναμεστὸς, nimirum cicadis tectos iure optimo appellare poterimus. Cæterùm, quia Romani alijs populis nobilitate antecellere visi sunt, figuram lunarem in calceis habuisse retulerunt, vel ad significandam Romani Imperij conditionem, quod statim crescebat, & tractu temporis, instar Lunæ, decrescebat, vel, ex aliorum mente, ad inurendam viris superbis notam instabilitatis rerum humanarum, cuius symbolum Luna esse perhibetur, quæ ab obscuritate in lumen, & rursus in obscuritatem

Embl. 136.
L. 1. de hist. Anim. c. 5.
Lib. 2. de arte dicendi.
Cicada cur esset symbolum nobilitatis.

tatem reuertitur. Iuuenalis huius Insignis figura Lunæ notati meminit, quando de Fabio verba facit hunc in modum.

Symbolum nobilitatis.

Falax, & sapiens, & nobilis, & generosus,
Appositam nigræ Lunam subtexit alutæ.

Immo Arcades hoc calcebrum genere pictura Lunæ notato vtebantur, vt eiectis propriam antiquitatem insinuarent, quoniam vniuersum mortalium genus olim diluuio extinctum ab Arcadibus rursus originem traxisse existimarunt: quocirca, signo Lunæ, se alijs antiquiores esse indicabant. His addamus tanquam coronidem pulcherimum Florentij emblema ad cænodoxiam spectans, in quo duo viatores aduerso tramite progredientes ad radios Solis pinguntur: quare vmbra alterum comitari, & alterum antecedere videtur, cum inscriptione. IN AMBITIOSOS. Itaq; si rectè has icones contemplemur, harum altera propriam vmbram sequi, altera verò illam fugere videtur: quapropter hexastichon Authoris hoc disticho terminatur, in quo ambitio ad animi demissionem comparatur.

Embl.6.

Gloria sic humiles amplectitur, at sibi quisquis
Poscit si nimia hanc ambitione, fugit.

Poterimus ergo gloriam introducere sic loquentem.

Qui sequitur fugio, qui fugit, ipsa sequor.

NVMISMATA.

IN veteribus memorijs hoc scriptitatum legimus, & in aliquibus nummis etiam obseruauimus, quòd imagines tum partium humani corporis, & interdum integri hominis in monetis Antiquitas impressit. Ideo in prima facie huius Rubricæ de iconibus partium, & deinceps de integro hominis simulacro verba fient. Quando igitur humanum caput in multis numismatibus cusum obseruatur, pro comperto habendum est, illud, ad magnificandam figurati excellentiam, vel quoad doctrinam, vel quoad dominiũ, impressum fuisse: siquidem figura capitis Virgilij, vel aliorum Poetarum, excellẽtiam, Cæsarum verò, & aliorum Principum præstantiam Imperij denotat.

Caput in Monetis.

In nummo æneo caput Iulij Cæsaris, cum corona ciuica cusum, clementiã significare perhibetur. In alijs nummis conspicitur caput hominis lauro coronatum, cuius occipitium pharetra, & frontem stella tangit; hinc fortassis Apollo conseruator designatur. Item caput humanum exuuijs capræ tectum, cum fulmine ad iugulum, & arcu ad occiput visitur, cum postea in latere inuerso numismatis icon Pegasi, & sagittæ appareat; quæ simulacra, ex mente Valeriani, velocitatem velocissimam indicabant. Erizus monstrat numisma Antonini cum capite, & pectore muliebri turribus coronato, atq; hac ratione Vrbem Laodicensium indicari asseuerat. Alioquin prædicta capitis figura vnà cum effigie capitis viri, & caducei ad occiput, Mercurius denotatur, illa autem designatur ciuitas, quæ numisma in honorem Principis cudi iussit. Insuper ab Erizo caput viri cornibus arietinis decoratum ostenditur, quo simulacro, Iupiter Amon Coloniæ Cossæ, vulgo Orbetelo nuncupatæ Deus olim tutelaris significatur.

Apollo conseruator.
Lib.23.hierogl.

Apud eumdem Erizum est numisma Antonini Eliogabali, in quo venustum hominis caput corona insignitum, addito lauri ramo, cusum est: namq; simili icone Solem significari credebant. Alioquin, ad eumdem indicandum, in nummo argenteo Marci Antonij apparet caput viri radijs coronatum in medio templi quadrati: quamuis in alijs monetis caput viri imberbis, crinibus passis, serpente ab vtraq; aure pendente intueri liceat; vt fortassis Sol oriens significetur. Aliter Valerianus refert se in quibusdam nũmis obseruasse caput humanum radijs coronatum cum dextra manu alata, & passa, vt Oriens designaretur.

Caput lauro coronatum.

Sol oriens quomodo denotaretur.

Quandoq; numismata caput hominis insignibus militaribus affixum repræsentãt, quod in nummo æreo Claudij Cæsaris potissimum conspicitur; vnde, ex sententia

Erizij,

Erizij, victoria manifestatur, quam Romani de Barbaris reportarunt. Alioquin Pierius Valerianus, ad Victoriam patefaciendam, caput muliebre alatum capillis in nodum collectis, in aliquibus monetis, obseruauit. Nam caput muliebre cum cupidine in numismate argenteo Iulij Cæsaris, Venerem demonstrare perhibetur. *Caput muliebre.* Aliquando in numismatibus cōspicitur caput mulieris galeatum, quo multi Romam significari asseuerant, vel quia Romani omnia armis superauerint, vel quia a Marte ortum duxerint, aut quia Romam orbis caput prædicauerint, vel quia id prædiuinarent, ex mente Valeriani, quod Christus Petro erat dicturus, nimirum capitis nomen esse assecuturum, dum Romæ sedem Ecclesiæ erat fundaturus; propterea Petrum vocauit quasi petram, dum ad immobile capitolij saxum aspiceret. *Lib. 3. hierogl.* In alijs monetis conspicari licet capita muliebria vtrinq; singula, capillis nodo simplici collectis, quibus, ex sententia Valeriani, libertatem Antiquitas designabat. Cæterùm in alijs nummis duo capita ab vnica ceruice prodeuntia apparent, cum altera nummi facies figuram nauis referat: quare Aeneas Vicus fuit huius opinionis, hanc monetam fuisse cusam, vt æterni honores Saturno decernerentur, qui Italos sationem, & putationem docuerat. *Lib. 40. hierogl.* *L. 1. de NŽ. cap. 3.* Alioquin, ex aliorum mente per duplex caput, Legislator, & pictura nauis, fluminis commoditas denotatur. Tandem duo capita conspiciuntur in altera parte nummi Tenediorum, cum pars opposita figurā securis repræsentet: sic enim seueritatem indicabant: quandoquidem cum Rex Tenediorum supplicium capitale adulterio indixisset, & proprium filium deprehensum vnà cum adultera securi percussisset; deinceps de seueritate factus est prouerbio locus. *Securis Tenedia.* *Duo capita.* *Securis Tenedia.*

Præterea in plerisq; Antiquorum nummis duæ manus iunctæ visuntur, quæ proculdubio fidem indicabant, cum inscriptio id insinuare videatur; nam in aliquibus legitur. FIDES ROMANORVM. in alijs verò. FIDES EXERCITVVM. Quamuis hæc manuum copulatarum figura ad alia etiam significata trahatur. In alijs nummis quandoq; typus manus expansæ cernebatur, quod signum exercitus Imperij Romani præferebat, vt beneficium Concordiæ ostentarent. Sed in monetis Philippi Imperatoris brachium extensum, cum manu aperta apparet, & hoc simulacro Gabriel Simeon libertatem indicari arbitratur. Id melius explicatur nummo T. Claudij Cæsaris, in quo manus dextra pileum tenens, læua exporrecta, videtur, cum inscriptione. LIBERTAS AVGVSTA. *Lib. de illustr. epit. antiq.* Et quamuis pileus per se libertatis symbolum insinuaret, manus tamen aperta significatum auget, ad differentiam manus complicatæ, quæ apud Priscos impedimentum demonstrabat. Alioquin in nummo Gratiani, manus mulieri genuflexæ porrigitur, cum inscriptione. REPARATIO REIPVBLICAE.

Hactenus de figuris partium in nummis disseruimus, modò ad integra hominis simulacra in monetis impressa accedemus. Primùm si de icone pusionum sermo habeatur, Aeneas Vicus exhibet nummum Commodi, in quo pueri quatuor ad quatuor anni partes exprimendas visuntur; quamuis alij retulerint, horum puerorum tres nudos, & quartum indutum esse; immo addunt nudorum primum, manibus calathum floribus plenum, ad Ver denotandum, gestare, secundum dextra falcem, ad messem Aestatis indicandam, tenere, tertium sinistra calathum fructibus onustum, ad monstrandum Autumnum, ferre, & quartum tandem indutum humeris bacculum, à quo pendet auis mortua baiulare, vt fortassis hyemem manifestaret. *Quatuor anni tēpora indicantur.* In numismatibus quibusdam conspicitur iuuenis coronatus cum tripode, dextra sagittas, læua citharam stringit, & immanis serpens ad pedes iacet, ibi quoq; cernitur laurus cum coruo, sub qua nouem puellæ sedent, vbi scatebra aquæ perennis est. Erizus his simulacris, Apollinē cū Musis in monte Parnaso apud fontē Castaliū repræsentari arbitratur. *Apollo cum Musis.* Quamuis simulacrū Apollinis in aliis nummis aliter effigietur. Siquidem interdum conspicitur iuuenis stans sinistra lyram tenens, vbi vir nudus arbori est alligatus, de cuius ramis fistula pendet; sic enim Marsiam ab Apolline fuisse superatum demonstrabant. Erizus monstrat iuuenem baiulantem Arietem, & Mercurium esse autumat. Sed aliter figuratur in numismate Hadriani, vbi icon iuuenis altera manu caducæum, altera verò Imperatorem apprehendit, cum inscriptione. FÆLICITAS AVGVSTI. *Mercurij icō varia.* At in nummo æneo Vitelii icon viri cum virga, & serpente, &

noctua ad pedes, Aesculapium significat. Aliter vir stans, & adhærens baculo, à Serpente circumdato denotat Aesculapium, vbi conspicitur icon mulieris serpentem pertractantis, quæ Higiam, siue Deam salutis denotabat. Hæ autem imagines iuxta sententiam Erizi, cusæ fuerunt ad denotandum, veram totius Orbis salutem esse illum Principem, cuius imago in altera parte numismatis conspiciebatur.

Posteaquam in virorum icones incidimus, licet conspicari in nummis Domitiani iconem venerandi viri, qui dextram tribus mulieribus extra templum genuflexis porrigere videtur: sic enim arrogantia Domitiani ostenditur, qui ex sententia Erizi, tanquam Deus adorari voluit. Hic obiter notandum est, quod ante dictaturam C. Iulij Cæsaris, in numismatibus, nonnisi Deorum effigies imprimebatur, & præcipuè illorum, quos Antiquitas singulari quodam honore afficiebat. In nummo argenteo Auli Posthumi est cælatura viri, ante aram, manum dextram ad taurum porrigentis: hac ratione Veteres Sacerdotem Dianæ sacrificantem demonstrabant. Quando verò viri tres veste Sacerdotis induti, ad quorum pedes multæ animantes iacent, ante aram visuntur, ex sententia Erizi, Imperatorem sacra fecisse ostēdunt. Alioquin vir indutus vestibus Sacerdotis scropham in templum ducens denotat Consulem, qui de Victoria relata, meritas Dianæ agit gratias, quemadmodū vnusquisq; in numismate æneo Marcelli contemplari potest.

Domitiani arrogantia. A

Imperator sacra faciēs quomodo pingeretur.

Non desunt in numismatibus icones virorum armis munitorum, quæ varios sortiuntur significatus: nam iuxta sententiam Erizi vir armatus in nummo dextra adhærens clypeo, & sinistra iaculo humi fixo, Martem Deum significat, & quando in alijs nummis vir clypeo, & iaculo armatus veluti gradiens conspicitur, ex eodem et authore, Mars propugnator denotatur. Alioquin licet intueri in nummo argenteo Caracalæ, virum galea, lorica, ochreis, clypeo, & hasta munitum, qui Martem victorem ostentat: cum idem simulacrum in nummo æneo Mameæ, & in nummo argenteo Hadriani conspiciatur. Aliter in nummo æneo V telij apparet vir armatus galea, lorica, & ochreis, sinistra clauam, & dextra Victoriam alatam tenens, qui Martem victorem, secundùm aliquos, ostendit: quamuis in moneta ænea Antonini Pij, eamdem iconem cum pugione, & tropheo possimus intueri.

Mars varijs modis figurabatur. B

Verùm quando numismatum simulacra exhibent virum galea tectū, armatis cruribus, cum sceptro in dextra, & hasta in sinistra, necnon pede dextro testudinē premens; iuxta sententiam Chouli, Honorem manifestat, qui Author tale simulacrum in nummo æneo Vitelij se vidisse fatetur. Etenim vir dextra hastam, & sinistra orbem tenens Imperatorem Mundi Dominum ostendit. Nam quando idem simulacrum secùs pedes habet captiuum nudum manibus vinctis, ad mentem Erizi, Tyrannum ab Imperatore fuisse profligatum intelligere debemus. Et quando idem vir armatus cum hasta in dextra, & sceptro in sinistra, pede sinistro hominē humi stratum premit, & ab vtraq; parte homines cum vasis, è quibus aquæ effluant; tunc Erizus Imperatorem, fusis hostibus, Armeniam, Mesopotamiam, & Parthiam occupasse significat, nam per vasa aquam effundentia, Araxis, & Euphrates flumina intelligenda sunt. Alioquin idem simulacrum in nummis premens virum humi stratū cum vrna, Erizus esse Imperatorem Germaniam debellantem monstrat. Immo idem Author ponderans in numismatibus virum armatum, qui sinistra pilum tenet, & dextra hominem armis, & spolijs onustum coronare videtur, vbi duo captiui secus pedes conspiciuntur, inquit inde coniectandū esse, victoriam de Germania fuisse relatam. Pariter vir stans, sinistra hastam tenens, & dextram mulieri genuflexæ porrigēs, quæ orbem manibus tenere videtur, Italiam ab Imperatore restitutā fuisse indicat; cum Erizus, icone viri, Imperatorem, & icone mulieris, Italiam designet. Insuper vir adhærens hastæ, cum icone mulieris dextra nauis clauum, & sinistra cornucopiæ tenentis, vbi quoq; sit icon alterius mulieris dextra virum coronantis, ex mente Erizi, Fortunam, & Victoriam Imperatoris denotat.

Honoris icō. C

D

Italia restituta quomodo pingeretur.

Quandò autem vir armatus sinistra premit hastam, & in suggestu plures homines armatos alloquitur, veluti videre licet in nummo æneo Commodi Imperatoris; tūc, vt scripsit Choulus, Fides significatur. Aliter in numismatibus quibusdam aliquando apparēt homines armati, veluti tot milites intentis auribus adstantes, cum inscriptione. ADLOCVTIO. Nam, quid agendum esset, significare volebant: siquidem auscul-

Fortuna, & Victoria.

auscultatio est quoddam indicium operis, quod homo aggressurus est. Verùm effigies viri supra spolia, clypeos, & arma sedentis, manu sub genu adhibita, secundùm Erizum, Regem Daciæ ab Imperatore superatum fuisse indicat. Propterea quod imago hominis sagittam iaculantis in nummo Darij Persarum Regis cusa fuit.

Iam ad icones supra equos cælatas accedemus; etenim per virum armarũ in equo sedentem, hasta, & flagello munitum, Erizus Martem designat. Neptunus verò in moneta Tarentina argentea sic figuratur, vt voluit Choulus. Cælabatur vir nudus galeatus equitans, cum panno ab humeris pendente, & à ventis agitato, item cum iaculo in dextra, & duobus in sinistra. Alioquin vir equo adhærens, cum iaculo in sinistra, & icone stellæ capiti impendentis, Castorem Deum manifestat. Erizus tamen hoc simulacro, Prouinciam Parthorum ostendit. Quando verò intuebimur virum supra equũ alatũ, qui telũ in bestiã capite leonis, & draconis integratã iaculatur, Perseum cum Chimera prælianteм intelligere poterimus, vt significauit Erizus; quamuis alij dixerint iuuenem in equo alato sedentem esse Belerophontẽ, sed tamẽ hic cũ Perseo coincidit, cũ nomen Belerophontis virũ probũ, & prudentem ostendat. Aliter vir in equo currens, & hasta percutiens Iconem, iuxta Erizi sententiam, significat illũ, qui in publico spectaculo cũ Feris dimicauerit. Verùm duo viri equitantes, & brachium dextrum extendentes, quemadmodum in nummo argẽteo Philippi licet conspicari, ex mente Chouli, virtutem significant. Quando autem in numismatibus est vir armatus equitans, quem vir armatus pedester antecedat, & plures armati subsequantur, tunc Erizus expeditionem Imperatoris ad bellum intelligit. Quemadmodum etiam vir equestris currens claua munitus Imperatorẽ ad bellum properare indicat. Sed si equitans hasta alium virum humi stratum percutiat, tunc, vt opinatur Erizus, Imperatorem Sarmatas, & Gothos debellasse pronunciandum est: Et quando equitantem pedester cum tropheis præcedit, & alius cum Insignibus militaribus subsequitur, tunc Erizus victoriam de Parthis relatam diuulgat. Et si accidat, vt in monetis vir pedester Insignia militaria sinistra ferens equitãtem præcedat, tunc dissipatis hostibus, & occupata Prouincia, Imperatoris reditum intelligere debemus. Demum numismata ærea Traiani cum iconibus duarum Prouinciarum sunt rara, & potissimum illa, in quibus eius simulacrum equitans conspicitur.

Icones virorũ equitantium.

E

Castor De'.

F

Expeditio imperatoris ad bellum.

G Humana simulacra absq; vestimentis aliquando in numismatibus conspiciuntur. Nam numisma argenteum L. Lentuli, & C. Marcelli exhibet figuram viri nudi dextra fulmen, & læua aquilam tenentis cum ara, & stella, vt denotet rem diuinã Ioui peractam, postquam templum Iouis Capitulini fulminatum fuit. Vir seminudus in eminenti locatus sede manu dextra ad aquilam porrecta, cum curru Solis, & Lunæ cusus fuit in nummo æneo Alexandri, vt Iupiter Olympius significaretur. Etenim Iupiter victor icone hominis seminudi in cathedra sedentis cum hasta in sinistra, & victoria alata in dextra demonstratur, quod simulacrum in nummo æneo Domitiani possumus intueri. Alioquin in numismate æneo Neronis homo pariter seminudus in cathedra locatus cum fulmine in dextra, & hasta in sinistra conspicitur, ad Iouem custodem indicandum. Quamuis, ex aliorum mente, in nummo argenteo Vespasiani, icone viri nudi in sinistra hastam tenentis, & dextra aram ardentem, Iupiter custos demonstretur. Verùm Choulus virum nudum cum hasta in dextra, & fulmine in sinistra in nummo argenteo Gordiani contemplatur, & hac ratione Iouem vltorem significari asseuerat. Quamquam Erizus virum nudum dextra fulmen iaculantem, & auem sinistra tenentem obseruans, Iouem fulminantem denotari autumat.

Simulacra nuda in monetis.

Homo seminudus vbi.

H

Cæterum in exprimendo Ioue seruatore, authores inter se sententijs dissident. Nam Choulus in nummo argenteo Domitiani monstrat virum nudum dextra fulmen tenentem, & sinistrum brachium attollentem, & hoc simulacrum Ioui seruatori assignat. Idem author exhibet nummum argenteum Antonini Pij, in quo vir nudus tenens in dextra hastam, & in sinistra fulmen obseruatur, & hoc modo Iouem pariter seruatorem exprimit. Sed in nummo æneo, & argenteo Gordiani; nec non in moneta argentea Maximiani, vir quidem nudus apparet panno ad dorsum proiecto cum

Simulacrũ Iouis seruatoris quale.

cum fulmine in dextra, & haſta in ſiniſtra, ad cuius pedes homuncio apparet; hacq; ratione Iouem ſeruatorem inſinuant, nam per hominem paruum in hoc numiſmate ſculptum, Imperatorem à Ioue ſeruatum intelligunt. Quando verò in nummo argenteo Alexandri Seueri conſpicamur hominem nudum, panno ab humeris pēdente, dextra fulmen iaculantem, & ſiniſtra aquilam tenentem, Iouem propugnatorem intelligere debemus; ſed ſi aliquando in eodem nummo conſpiciamus virū nudum dextra haſtam, & ſiniſtra fulmen tenentem, Iouem ſtatorem apprehēdere debemus. Choulus tamen, ad ſignificandum Iouem ſtatorem, in nummo argenteo Diocletiani, virum nudum panno ab humero ſiniſtro pendente, dextra orbem cum victoria tenentem, & cum aquila obſeruat.

Iupiter propugnator.

Iupiter ſtator.

A

Hactenus de Ioue, modò ad Neptunum ſermo conuertatur: etenim Choulus in nummo argenteo Auguſti, & Veſpaſiani virum nudum tridente armatū, & orbem pede ſiniſtro prementē obſeruat, quod ſimulacrū fuit cuſum poſteaquàm Deo Neptuno, poſt reditum à bello nauali, gratiæ habitæ fuerunt. Pariter vir nudus, cum panno ab humeris pendente ventis agitato in cymba à duobus equis tracta in nummo argenteo M. Agrippæ cuſus Neptunum ſignificat. Item in nūmo argenteo Pompei obſeruatur turris in naui, cuius faſtigium vir nudus tridente armatus occupat, quo ſimulacro Neptunus pacificus demonſtratur. Alioquin in eodem nummo, vir pubetenus in duas caudas piſcium deſinens, ambabus manibus clauum nauis ſtringens, Neptunum iratum oſtentat. Demum in nummo argenteo Demetrij, vir nudus tridente quaſi percuſſurus videtur, & hac icone Neptunū exprimunt; cū in parte oppoſita numiſmatis conſpiciatur prora nauis, cum victoria alata, quæ dextra coronam, & ſiniſtra palmam geſtat, vt victoria naualis deſignetur.

Neptuni ſimulacrum.

Victoria naualis quomodo pingeretur.

B

Iam properandū eſt ad alia ſimulacra, quibus alia Priſcorū Numina ſignificantur. Nam Erizus in nūmis aliquando contemplatur duos homines nudos ſtantes, quorū alter clauæ adhæret, alter caduceo, cū talaribus ad pedes, per hunc, Mercurius, & per illum, Hercules eſt intelligendus, quæ duæ icones, ad manifeſtandā ſapientiam, & fortitudinem Imperatoris, in numiſmatibus cuſæ fuerunt. Aliter ſolus vir nudus claua, & leonina pelle munitus in nummis, Herculem denotat, quam imaginem Erizus, ad indicandam virtutem Imperatoris, in numiſmate cælatam fuiſſe autumat. Quando autem idem vir nudus dextra attollit clauam, Draconem arbori pomiferæ adhærentem percuſſurus, brachiumq; ſiniſtrum pelle leonina tectum habet, iuxta ſententiam Erizi, indicat Herculem, qui poma aurea ex hortis Heſperidum eripit.

Herculis ſimulacrū eripiētis poma.

C

Si proſequamur meditantes numiſmata, in quibus icones hominum nudæ conſpiciuntur, in nummum aureum Aureliani incidemus, qui exhibet virum nudū radijs coronatum, panno ab humeris pendente, orbem dextra tenentem cum captiuo ad pedes, quo ſimulacro, ex ſententia multorū, Solem orientem ſignificabant. In nummo etiam æneo Conſtantini vir nudus conſpicitur, pudendis panno tectis, cornucopiæ eſt in ſiniſtra, & patera in dextra penes aram, & per hanc iconem. Genium Populi Romani intelligebant. At vir ſeminudus ſiniſtra tenens orbem, & dextra tria capita, inſinuabat æternitatē; nā per ſimulacrū triceps, tempus præſens, præteritum, & futurum notabatur, hocq; ſimulacro æternitatem Imperatori precabantur. Aliter vir ſeminudus galeatus, cum haſta in dextra, & cornucopiæ in læua, conſpicitur in nummo æneo M. Aurelij, quæ imago ex mente Chouli, Honorem oſtentabat. Demū in nūmo M. Herenij cælatus eſt vir nudus ſiniſtro humero ſenē baiulans, quo ſimulacro, Choulus pietatem ſignificat. Pariter in nummo argenteo Iulii Cæſaris, vir nudus baiulans ſenem conſpicitur, ſiniſtra verò tenens mulierē galea, & haſta munitam, quod ſimulacrum, vt voluit Choulus, Aeneam ferentem Anchiſem, & Palladem ſignificat.

Sol oriens quomodo indicaretur.

D

Pietatis ſimulacrum.

Numiſmata plerumq; icones hominum in curru exhibent; propterea Erizus ſcribit, ſi aliquando contingat, vt in monetis conſpiciatur vir in curru à quatuor elephantis tracto, cum ramo laureo in dextra, & ſceptro aquila decorato in ſiniſtra, tunc Imperatorem, debellata aliqua prouincia, triumphantē intelligere debemus. Alioquin, ex mente eiuſdem Authoris, vir dextra tenens ramum, & ſiniſtra quid ſimile clauæ, vbi icon Cameli, & Struthionis ſit, Arabiam ab Imperatore ſuperatam eſſe

Arabia ſuperata icon.

esse significat quamuis alij velint, per virum in curru triumphali à quatuor equis tractum, semper intelligendum esse Imperatorem, qui, superata aliqua Natione, triumphum agat. Quando verò idem vir in curru sedens à quadrigis tracto, manu sinistra Insignia militaria gestat, tunc Erizus Victoriam de Armenis & Parthis relatam demonstrat. Aliter si virum flagello armatum in curru spectemus, hunc Erizus Martem cognominat. *Martis simulacrum.*

Icones hominum in nummis sedentes aliquando apparent, & propterea Erizus hominem super Tauro sedentem, in nummis Iouem appellat. Figura etiam humana sedens, manu exporrecta, pollice submisso, in moneta M. Catonis Proprætoris cernitur, quæ victoriam consilio partam significare potest. Et quando in nummo effigiatur vir sedens dextra orbem tenens, qui à muliere alata coronatur, Erizus insinuat hunc esse Imperatorem, qui, ob relatam de Britanis victoriam, coronam promeruit. Immò, vt sentit idem Erizus, quotiescumq; in numismatibus apparet figura Victoriæ virum coronantis; tunc id factum fuisse insinuat, vt singularis honor Imperatori decerneretur, cuius imago in altera nummi parte apparet. Interdum vir sedens in eminenti chathedra coronatus à Victoria, cum icone mulieris spicas porrigentis, exhibetur ab aliquo numismate: vnde Erizus elicit indicari Imperatorem, qui propria munificentia populum à penuria liberauit. Idcirco in nummis T. Vespasiani Cæsaris cernitur vir tenens dextra iconem mulieris, quæ libello, & cornucopiæ est munita, vbi quoq; simulacrum nauis cum calatho, & spicis apparet, vt ostendatur Imperator, qui summa industria annonam procurauit: icon enim mulieris, ad mentem Valeriani, propter spicas annonam designat. *Victoria cõsilio parta.* E *Imperator summa industria annonam procurans quomodo pingetur.* F

In nummis Tarentinorum vir sedens supra Delphinum conspicitur: hinc Tarentum ab Hercu le fuisse conditum conijciunt: quamuis in alijs monetis, per hoc simulacrum, vt voluit Pausanias, Phalantum Lacedemonem intelligant: immo aliqui, hoc eodem simulacro, Telemachum Vlyssis filium ostendunt. Cum autem numismata exhibent iconem viri stantis, & manum mulieri genuflexæ porrigentis, tunc Authores Restitutorem Reipublicæ intelligunt; & eò magis adducimur, vt id credamus, cum in nummo simulacrum Imperatoris quemdam genuflexum subleuantis obseruauerimus, cum his litteris. RESTITVTORI GALLIÆ. Sin vir stans post terga habeat multa arma, mulierq; ibi mæsta sedeat, cum arbore Palmæ, tunc hæc numismata, ex sententia Chouli, post Iudeam captam cusa fuerunt. Quamquam hoc simulacrum in varijs numismatibus variè cælatum conspiciatur. Deniq; vir stans si auem intueatur, ab Erizo Imperator augurium captans exponitur. *Restitutoris Reipublicæ pictura.* G

Iam ad varios manuum gestus in monetis obseruatos accedamus. Namq; in nummo Alexandri Augusti simulacrum humanum est læua hastæ innixum, dextrâ porrigens, digitis demissis, & pollice pendente, cum his litteris. RESTITVTOR. In nummo, qui inscribitur. TRAIANVS HADRIANVS. Conspicitur figura Imperatoris iungentes dextram manum dextræ cuiusdam Dei sedentis. Inferior pars monetæ his litteris est exarata. ADVENTVS AVG. Sed si in nummis appareat figura viri iungentis dextram alterius dextræ, muliere armata præsente, tunc Erizus, hoc simulacro, Imperatorem alteri Imperium tradere, Roma assentiente, declarat. Alioquin vir genuflexus dextram dextræ Imperatoris copulans, secundùm aliquos, denotat Phrygiam Prouinciam Imperatori gratulantem. Aliter viri duo dextras iungentes, secundùm Erizum, concordiam duorum Principum significant. Sin horum duorum virorum alter toga, & alter pallio indutus sit, quæ simulacra in nummo C. Egnatij videntur, cum oppositum nummi latus Cupidinem alatum exhibeat, tunc, his iconibus, exprimitur Concordia, quæ inter litteras, & arma esse debet: etenim Gabriel Simeon, icone hominis togati, pacem, & icone pallio induti, bellum intelligit. Licèt alij, ad designandam Concordiam, & Fidem, addant iconem columnæ, quod simulacrum in nummo quodam Hadriani conspici solet. Simulacrum humanum dextram expansam porrigens, & læua donarium in ara ponens, in nummo Antonini intueri possumus. Idem simulacrum in nummo aureo L. Aelij Cæsaris apparet, cum inscriptione. PIETAS. Et in nummo Gordiani Pij, est simulacrum humanum passas hinc inde manus ad Cœlum tollens, cum inscriptione. PIETAS AVGVST. Demùm in nummo Iuliæ Piæ cernitur Veneris simulacrum, dextra expansa, *Phrygia Imperatori gratulans.* H *In lib. de illustr. antiq. epitaph.*

pansa,

Venus cur genetrix. pansa, cum læua hastæ innitatur, inscriptio est. VENVS GENETRIX. Quandoquidem Romani, & potissimum gens Iulia à Venere genus suum trahere assueuerabant. & hæc moneta ad explicandam partus fælicitatem cusa fuisse perhibetur.

Cum infinita ferè numismatum sint genera, modò rariora sunt recensenda ideo notandum est monetas aureas, & argenteas Othonis esse raras, cum tamen monetæ æreæ antiquæ esse non videantur. Item raræ sunt monetæ argenteæ Augusti, & potissimum quæ in altera parte coronam quernam referunt, immò raræ, quæ statuam Augusti equitantem repræsentant. Numismata ærea Vespasiani sunt rara, & potissimum illa, quæ Iudeæ capræ imaginem exhibent. Monetæ æreæ Tiberij raræ sunt tantummodò illæ, quarum alterum latus effigiem templi cælatam habet. Pariter rara sunt numismata ęrea cum effigie Augusti, quorum oppositum latus corona rostrata est insignitum. Sunt quidem raræ monetæ æreæ Caligulæ, sed potissimum illæ, quarum pars opposita simulacro Deæ pietatis est decorata. Numismata ærea Claudij, illa sunt rara quorum inuersum latus gemino cornucopiæ est refertum. Neronis nummi ærei illi sunt rari, quorum pars opposita nauem rostratam exhibet, & rarissimi sunt illi, qui effigiem Popeæ eius vxoris cælatam habent. Galbæ nummi rari sunt ærei, qui statuam Victoriæ exhibent. Seueri monetæ sunt raræ, in quibus duo apparent capita, & rarissimæ in quibus est icon templi. *Numismata rara qua* A

Commodi numismata sunt rara, in quibus est mater Deorũ, rarissima, in quibus quatuor anni tempora, & quatuor pueri conspiciuntur. Reperiuntur quidem plura numismata Antonini, sed rarissima sunt, quæ iconem Italiæ cum Aenea Anchisem baiulante ostendunt. Hadriani rari sunt nummi, in quibus plures figuræ apparent. Rara quoq; sunt numismata L. Veri, quæ plures habent icones, necnon illa, quæ statuam Imperatoris à Roma coronatam repræsentant. M. Aurelij monetæ sunt raræ, quæ pluribus figuris sunt refertæ, immò rariores, quæ simulacrum templi Dianæ Ephesiæ ostendunt. Monetæ Domitiani referentes statuam Imperatoris equitantis sunt rarissimæ. Item nummi Neruæ, cum effigie Romæ renascentis, non reperiuntur. *Rarissima numismata.* B

Caracalæ nummi sunt rari, in quibus simulacrum Herculis conspicitur, immo rarissimi iconem Herculis Hydram necantis referentes. Numismata Getæ cũ tribus figuris equitantibus sunt rara, item numismata Alexandri, in quibus propria effigies cum icone Mameæ Matris conspiciuntur. Pariter numismata Gordiani iunioris cum multis figuris supra pontem sunt rara, immò cũ simulacro Herculis, & Mercurij rariora. Monetæ Philippi cũ propria effigie, & eius filij sunt rarissimæ; quemadmodum nummi Martiæ cum imaginibus Philippum, nempe mariti, & filij rari sunt. Demùm numismata Vitelij, cum rarissima, sint magni æstimantur. *Numisma Getæ, cũ tribus figuris.* C

Deniq; quoad effigies proprias, numismata rara sunt Caligulæ, Neronis, Claudij, Germanici, Drusi, Galbæ, Titi, Neruæ, Paulini, Lucillæ, Crispinæ, Seueri, Getæ, Caracalæ, Iuliæ Piæ, Iuliæ Mameæ, Maximi, Maximini, Papieni, Balbini, Philippi iunioris, Decij iunioris, Treboniani, Volusiani, Valeriani senioris, & Galieni, & hæc de monetis figuram humanam repræsentantibus dicta sufficiant.

SIMVLACRA. D

CVM fictæ imagines hoc in loco recensendæ, vel aliquam partium, humanarum iconem, vel integram hominis figuram referre debeant primò nonnulla ad partes spectantia litterarum monimentis mandare decreuimus, vt deinceps diuina, & prophana Ethnicorũ simulacra breuiter percurramus. Itaq; iuxta opinionem Ioannis Baptistæ Portæ, pictura capitis deiecti, demissionem animi, veluti capitis supini arrogantiã designat, quando verò ita effigiatur caput, vt in latus sit pronum; tunc languorem significat. Caput humanum capillis serpentinis munitum, referens caput Medusæ olim in sepulcrorum lapidibus figurabatur, vel vt violatoribus tumulorum terror incu- *In lib. de furt. litter. notis.*

incuteretur, vt scripsit Iacobonius, vel secundùm alios, vt homines inde perciperent, inani scientiæ, & opum persuasione non esse intumescendũ, neq; luxui indulgendũ, cũ Medusa, ob aureorũ venustaté capillorũ, graues pœnas dederit, veluti in Rubrica Metamorphosum explicatum fuit. Item ex eodem Iacobonio, Prisci in saxis tumulorum, duo capita humana effigiabant, virile alterum, & fæmineũ alterum, idq; factum esse scripsit Author, ad sepulcri custodiã, vel ad indicandas laruas, quas sepulcrorum tutelares Antiquitas esse existimauit. Caput quinis frontibus repræsentauit Manassem, qui apud Hæbreos regnauit; quandoquidem posteaquã sustulit Isaiam prophetam, quincuplici facie delineari voluit, vt longe plura se prospicere E indicaret, quàm Prophetæ, qui videntes ab hominibus appellabantur. Demum humanum cranium, quod ad pedes imaginis Christi crucifixi pingitur, ex Nauclero id factum esse dicitur, quoniam Adam ibi sepultus esse fertur, vbi Crux Domini Nostri in expiationem humani generis locata fuit.

In Ap. de prisc. Cas. gent. cap. 10
Cap. 14.
Craniũ humanum cur ad pedes Christi crucifixi.

Aliquando Prisci figuram cordis in saxo tumulorum pingebant, vel vt indicarent ex ore defuncti nihil simulati fuisse prolatum, sed ea tantùm edidisse, quæ ex corde, & animi sinceritate prodibant, vel vt cunctis manifestarent consanguineos, & affines ex corde parentasse, vel vt significarent virum tumulatum vitam affinium abstulisse, quæ in corde propriam sedem habere dicitur, vel deniq; vt cunctis pateficeret, ob viri tumulati necem, viuentium cor curis vexatum esse: ita enim Iulius Iacobonius exposuit. Alioquin figura cordis, apud Chymistas, quemadmodum, & nomen F cordis aurum significat, vt in Lexico Paracelsi legitur; cum tamen Ioannes Garlandius, pictura cordis, in chymica facultate, ignem designare conetur.

In appẽd. de prisc. Cas. gent. c. 16.

Quandoq; icon digiti in tumulo fuit conspectas: namq; inter Megapolim, & Messeniam, in Regione Maonia nuncupata, digitus lapideus tumulo erat superpositus. Pausanias tamen non alia de causa id factum fuisse testatur, nisi quia Orestes Furijs agitatus vnum propriæ manus digitum abroserit; quocirca tali simulacro rem monumentis mandari voluerunt.

Iam ad integras hominis icones accedendum est, quibus variè figuratis, infinita pene significantur. Aegyptij, referente Cartario, rerum omnium Creatorem sic exprimebant, virum cærulei coloris, cum circulo stellis ornato in dextra, cũ sceptro penna decorato in sinistra, cum ouo excludente puellum in ore pingebant. Siquidem penna difficultas monstratur, sceptro, regia maiestas, ex motu circuli, vita mun-G di hauritur, per ouum intelligendus est mundus, & per puellum Vulcanus illius caloris symbolum, qui cunctis rebus vitam impertitur. Rursus iuxta mentem eiusdem Cartarij, ad exprimendum Deum rerum omnium authorem, delineabant puerum in ramis Loti arboris sedentem, cum folia, & fructus huius arboris rotunda igneũ Dei imperium designent, cum actio mentis circulari motu absoluatur. Ante Christi Aduentum veritas mysticæ in Deo Trinitatis Ethnicis fuit insinuata: nam Deũ Sabinorum, sanctum Fidium, & semipatrem nuncupatum triplici facie pinxerunt, & illum in vrbem detulerunt, nomine triplicem, & re ipsa vnum attestantes, tantiq; hoc triplex simulacrum fecerunt, vt summam in iusiurandis authoritatem obtinuerit, sub cuius facie trinus vnica potestate Deus intelligebatur. Quamuis alij referant in vetustissimo marmore, apud Romanos, simulacrum Fidij fuisse visum facie im-H berbi, sed matura ætate, cum hoc titulo. HONOR. hæc imago Veritati vultus virginei manum porrigebat, in medio stabat puer amorem referens: his enim tribus simulacris Fides describebatur, quippe quæ veritate, fide, & amore nitatur.

Icon creatoris rerũ omnium.
Trinitas Ethnicis insinuata.

VanaEthnicorũ simulacra ab ipsis diuina nũcupata olimvarijs hominũ figuris repręsentabãtur: nihilominus cũ ab omni veritatis tramite recedãt, sic canere possumus.

Iupiter, Orta freto, Bacchus, Saturnus, Apollo,
Mercurius, Pallas, Iuno, Diana, Ceres,
Neptunus, Pluto, Ianus, Mars, atq; Cupido,
Numina sunt falsis annumeranda Dijs.

Illorum tamen simulacra parumper ponderare licebit, vt varias hominum figuras contemplemur, quibus Antiquitas, in his significandis, vsa est. Primò, vt Saturni iconem referrent, senem aperto capite, cum falce in dextra, & nescioquid pannis inuolutum in sinistra, pinxerunt; imago tamen quatuor pusionum secus pedes

Saturni simulacrum quale.

des

des apparet. Delineabatur senex, quia primus omnium Deus fuerat, detecto capite, quia in prima ætate veritas omnibus erat manifesta, falx denotat cuncta tempore rescindi, & aboleri; deinde senex ille deuoraturus illud pannis inuolutum, cuncta tractu temporis consumi significat; Demum per quatuor pueros quatuor elementa denotantur. Alij repræsentarunt Saturnum pingentes senem seminudum, cum figura serpentis instar circuli in dextra, capite panno viridi tecto, quod simulacrum lento gradu incedere videbatur: per serpentem, annum, per vellus viride Ver, per canitiem senectutis niues, & pruinas hyemis, per gradum lentum tardam reuolutionem sphera Saturni intelligebant. Alij, ex mente Cartarij, pinxerunt Saturnum cum serpente in capite, cum capite apri in dextra, & capite leonis in sinistra: siquidem figura trium capitum, tempus præteritum, præsens, & futurum significabant. A

Alia Saturni simulacra.

Ad Iouem si accedamus, hic designabatur figura hominis nudi, iuxta partem supernam, & vestibus tecti, iuxta partem infernam, habentis in sinistra sceptrum, & in dextra aquilam. Quandoquidem ex Cartario pars superior simulacri nuda Deum supernis intelligentijs se manifestare indicabat; pars verò inferior induta, Deum ab hominibus in terra versantibus minime videri posse denotabat. Alioquin vir sedens in tribunali in dextra fulmen, & in sinistra hastam tenens Iouem custodem referebat: quamuis Cartarius hoc simulacrum alio modo pictum, nempe virum supra duos tauros sedentem exhibuerit: cum vir nudus stans hasta, & fulgure munitus Iouem statorem ostendat: immo ambabus manibus tenens fulmen Iouem scelerum vltorem designat. Ideo huc respiciens Poeta, quandoq; cecinit, B

Iouis simulacra.

Si quoties peccant homines, sua fulmina mittit

Iupiter, exiguo tempore inermis erit.

Aliter simulacro viri nudi, cum fulmine in dextra, & pelle caprina in sinistra, Iupiter iuxta merita puniens ostenditur, quia in pelle illa omnes humanæ actiones describi dicebantur.

Quando verò, simulacro Iouis, Palladis ortus significatur, tunc Cartarius pingit virum stantem, & securi aperientem caput viri seminudi sedentis supra florulentum collem, cum aquila, ex cuius vulnere virgo armata exit, namq; per virum stantem, Vulcanum, per sedentem Iouem, & per virginem à vulnere capitis exilientem Mineruam intellexit. Interdum pictura hominis bilancem auream manutenentis, & modò hanc, modò illam declinantis Iupiter significabatur, qui, iuxta sententiam Cartarij, vel bonum, vel malum, vt lubet, alicui impertitur. Alioquin vir in dextra, & mulier in sinistra, qui dextras pusioni medium occupanti præbent, ex codẽ Cartario, Iupiter Fidius exprimitur; namq; vir honorem, mulier veritatem, & puer seruatam fidem ostentant; cuius simulacri paulò ante meminimus. C

Minerua origo qualis

Cæterùm notandum est Iouem, apud varias Nationes, varijs etiam modis fuisse designatum. Cartarius apud Eleos, pro exprimendo Ioue, exhibet virum ex auro, & ebure fabricatum in sede Regia locatum sertis ex oliua redimitum, cum Victoria in dextra, & sceptro in sinistra, cuius fastigium aquila occupat, palla simulacri est aurea, varijs animalium, & florum figuris intertexta. Alioquin apud Leontinos, ad exprimendum Iouem, vir cum aquila in sinistra, & iaculo in dextra pingebatur. Immo Cartarius Iouem, apud Arcades, pictura iuuenis nudi, cum patera in sinistra, & thyrso in dextra cuius summitatem occupat aquila, pampinis coronati ostendit. In Creta olim simulacrum humanum absq; auribus visebatur, & illud Iouis fuisse ferebatur, quo monebant eum, qui cæteris iura est daturus, vt neminem vnquam priuatim auscultaret, sed omnibus publicè consulere deberet. Insuper Cartarius, apud Lacedemones, simulacrum viri quatuor auribus referti, pro Ioue demonstrat: hac enim ratione Principis prudentiam insinuabant, qui quicquid de eo loquuntur populi, patienter audire debet. Quamuis alij hoc simulacrum tribus oculis insignitum repræsentauerint, vt naturam cuiuscumq; Principis manifestarent, quæ talis esse debet, vt omnia intueatur. Sed rectius, & satius est asserere, iuxta mentem Cartarij, hoc simulacrum Iouis tribus oculis fuisse figuratum, vt cunctis tria regna Cœli, Terræ, & Maris innotescant. Deniq; apud alios pictura hominis cum aue in dextra, & fulmine in læua varijs coronati floribus Iouem quoq; demonstrat. D

Iupiter apud Eleos quomodo pictus.

Iupiter quatuor aurib.

Iupiter tribus oculis.

Non

Non desunt simulacra Apollinem referentia: nam Antiquitas aliquando pinxit virum venusta facie, capillis aureis, pallio ex purpura, & auro intexto ornatum cum clypeo in dextra, & face in sinistra, & hoc modo Apollinem ostentauit. Alioquin apud Achæos, pro Apolline, vir nudus, pedibus tamen indutis, horum altero caluariam bouis premens pingebatur. Immo apud Lacedemonios; pro Apolline humanum simulacrum quatuor manibus, & totidem auribus insignitum ostentabatur, qua icone, sapientia significabatur, cuius Apollo symbolum esse dicitur, quam nemo nisi multarum rerum auscultatione, & multis operibus sibi comparare potest. Item apud alios Apollo galeatus, & triginta cubitos altus, cum arcu, & hasta effigiabatur: quamuis Cartarius hæc potius ad prærogatiuas Martis spectare existimet. *Apollinis varia icones.*

E Licèt icon viri tenentis arcum, & sagitta lacertam percussurus, Apollinem, nempe Solem demonstret, quoniam, vt voluit Cartarius, Sol radijs suis terrã exsiccando, talia animalcula ex putredine generari non permittit. Quemadmodum etiam effigies viri pede murem prementis, Apollinem, nimirum Solem significat. namq; Sol radijs suis putredini terræ resistens, murium generationem prohibet. Quando autem vir altera parte capitis abrasa, & dextra capillata, pingebatur, tunc simulacrum Solis intelligebatur, nã per capillos, pars anni dies habens longiores denotabatur, & per partem capitis abrasam, ex mente Cartarij, dies breuiores, & hyemales manifestabantur. Quamuis Valerianus, pictura viri cum pudendo erecto, & calatho supra caput, Osyridem, nimirum Solem exprimat: etenim, effigie pudendi erecti, generationem à Sole fieri, & figura calathi beneficium educationis indicat. Aliter, ex Cartario, vir nudus duplici refertus cornu, & sagitta aliquem veluti percussurus, Iouem, vel potius Solem radios in terram diffundentem significat. Tandem vir nudus supra quadratum lapidem facie caput leonis referens, cum cornu bouino in vtraq; manu indicat Solem, quem Persæ Mithram vocatum venerabantur. *Apollo, vel Sol.* *Osyris, & Sol.*

F

Posteaquam Apollinem Iouis, & Latonæ filium eodemq; partu cum Diana, siue Luna genitum Antiqui retulerint, & propterea illam Phæbem, nimirum Phæbi sororem appellauerint; iure optimo post iconismum Phæbi, nimirum Solis, ad iconismum Phæbes ponderandum descendemus. Cartarius enim figura hominis nudi, capite accipitris vna cum Priscis Lunam designat à Sole lumen recipientem, cum accipiter Solis symbolum esse diceretur. Alioquin idem author, effigie hominis nudi, capite Arietis, eamdem Lunam demonstrat, quoniam hæc Soli in signo Arietis copulata maiorem humiditatem influat. At, iuxta mentem interpretis Hesiodi, simulacro hominis tricipitis, Phæbe ostenditur, quæ in Cœlo Luna, in terris Diana, & in partibus infernis Proserpina nuncupatur. Aliter hac imagine tempus præsens, præteritum, & futurum denotatur, & apud Latinos triplex mensis diuisio in Calendas, Nonas, & Idus exponitur. Alij hac eadem icone, demonstrant Gerionem, alij hanc figuram Hispaniæ symbolum esse asseuerant, vel quia, vt notat Valerianus, Geriones ex Hispania ortum duxerint, vel quia Hispania tripartita esse videatur. Alioquin figura hominis tricipitis pluribus oculis, & manibus referti exponitur ille, qui in peragendis negotijs multorum consilio, & opera vtitur. *Phæbe est Luna.* *Phæbe cur triceps.*

G

Qui Mercurij iconismum videre desiderant, ad Cartarium confugiant, qui exhibet venustum caput tectum galero, quem duæ serpentum figuræ circumdant. Quamuis idem author pro Mercurio pingat iuuenem nudũ galero duobus alis munito tectum, cuius partes inferiores in quadratum lapidem desinunt; namq; illa quadrata figura, Veteres Mercurium Grammaticæ, Musicæ, Geometriæ, & Palestræ inuentorẽ fuisse insinuabant, cum vulgare Mercurij simulacrum à figura iuuenis cum caduceo, & talaribus ad pedes repræsentetur. *Iconismus Mercurij.*

H

Vir cataphractus hasta, & flagello munitus, aliquando equestris, & interdum in curru ab equis tracto Martem Deũ significat. Verùm aduertendum est, quòd picturæ famæ alas excutiens simulacrum Martis præcedit, & identidem hic Martis currus à quatuor equis ignem spirantibus trahi fingitur. *Martis simulacrum.*

Ab icone Martis ad effigiem Cupidinis transeamus, cum hic Martis, & Veneris filius esse crederetur. Eustathius quandoq; expressit Cupidinem, delineans pusionem nudum pedibus alatis supra auratum currum, cum face accensa in dextra, & arcu in sinistra, vtrinq; nudi ensis figuram locat, & circa simulacrum innumeræ gentes

Cupidinis pictura.

cuiuſcumq; ſexus, conditionis, & ætatis delineantur, ſed inter has gentes mulier alba, & mulier nigra conſpiciuntur: hæc Cupidinis imago contra viros arma, contra mulieres facem, aduerſus Feras arcum, & alas propter aues geſtat, & demũ nudus pingitur, vt aquas ſubire poſſit; illæ verò mulieres, quarum altera alba, & altera nigra pingitur, diem, atq; noctem ſignificant. Hodie tamen Pictores ad Cupidinem exprimendum, nudum puſionem luminibus caſſum ſagittis, & arcu munitum effigiant, & ipſum Deum amoris cognominant. Cæterùm quidam Poeta meritò dubitat, cur Amor cæcus vocetur, atq; pingatur, cum tamen admodum ſit oculatus; præterquamquod oculos in amore duces eſſe alias dęclarauimus, propterea his carminibus ſuam profert ſententiam: ſcilicet hoc inde naſci, quia Cupido alios cæcos efficiat. A

Cęcus an ille fuit, cęcum qui finxit Amorem?
Cęcus Amor non eſt, lynceus ille nimis.
Nam vigiles ſunt illi oculi, pętiq; trucesq;
Quos collimatos ad ſcelus omne parat.
His blandè illecębris nunc vtitur, hicq; tribunal
Imperij primum deliget eſſe ſui.
Excubias vnus in his, & ab his ſua ſpicula torquet;
Siue homines tentet, ſiue ferire Deos.
His oculos, pectus malè cauti figit amantis;
Mox miſer, accepto vulnere, cęcus abit. B
Sic, quia forte facit cęcos ſua caſtra ſequentes,
Caſſus ob id duplici lumine fertur Amor.

Non defuerunt præterea, qui, iuxta opinionem Cartarij, Cupidinem nudum alatum cum duplici claue pinxerunt, vt ipſum duplicis Cæli portæ cuſtodem conſtituerent, quarum alteram animæ in corpus deſcendenti, & alteram animæ à corpore in Cœlum aſcendenti patere, hancq; Deorum, illam verò hominum portam eſſe Antiqui pronunciarunt.

Alia Cupidinis ſimulacra.

Meminimus etiam vidiſſe, pro icone Cupidinis, puerũ nudum alatum, qui, arcu depoſito, lyram contrectabat. Aliter Cartarius ad ſignificandum Cupidinem, & Anterotem, exprimit duos pueros nudos alatos pharetra munitos, & inter ſe ita dimicantes, vt alter ab altero palmæ ramum eripere velle videatur: quandoquidem vbi amor reciprocus verſatur, proculdubio hinc inde certatur, vt alter alterum in amando vincat. C Aliter ex eodemmet Cartario, icon Cupidinis læthei, nimirum obliuione amorem delentis, exprimitur figura pueri alati nudi, & pharetra armati, qui facem accenſam in fluuio extinguere conatur.

Cupido lætheus qui.

Modò tempus accedit effigiandi Bacchum, qui icone puſionis nudi ſupra ſaxum ſedentis, & ambabus manibus botrum vuæ tenentis repræſentatur. Aliter, ex Cartario, vir prolixa barba, cum longa veſte, in antro vitibus circumdato iacens, & manu poculum porrigens pro Baccho pingitur. In Inſigni Ciuitatis Heracliæ, cuius Bacchus erat Deus tutelaris, ſic pingebatur, vir cum patera in dextra, & racemis vuę in ſiniſtra.

Bacchi icones variæ.

Quamuis alii ad repræſentandum Bacchum vſi ſint ſimulacro viri nudi, cum botro in dextra, & pelle tygridis in ſiniſtra. Apud alios, pro Baccho, vir imberbis hedera coronatus viſus eſt. Demùm Priſcorum nonnulli Bacchum vuis coronatum cum ferula in dextra, & capitibus papauerum in ſiniſtra effigiarunt: ſic enim figura papaueris, poſt potum, conciliari ſomnum innuebant, & ſimulacro ferulæ, bibaces pœnas promereri ſignificabant, quæ ſententia exprimitur hoc diſticho. D

Scilicet, vt vino plenus det corpora ſomno,
Poſtridiè pœnas ſe meruiſſe ſciat.

Inter hæc ſimulacra Neptunus connumeratur, pingebatur enim, ex Cartario, vir capillis cæruleis cum tridente, & buccina ſtans in marina concha tracta à duobus equis, iuxta partem poſticam, in piſces deſinentibus.

Neptunus olim ſic pingebatur.

Veteres Neptuno tridentem aſſignarunt, propter tria maria, vel ad indicanda tria aquarum diſcrimina; nimirum maris, fontis, & lacus, quibus omnibus hic Deus præeſſe ferebatur. Alioquin apud eumdem Authorem, pictura viri nudi, cum tribus corigijs in dextra, & panno ab humeris pendente, Neptunum quoq; ſignificat. Alij in exprimenda Neptuni effigie, virum nudum altero pede proram nauis prementem, cum Delphino in dextra,

& tri-

& tridente in sinistra pinxerunt. Quando autem idem simulacrum conspicitur in concha marina à quatuor equis marinis tracta, cum venusta muliere, & pusione supra Delphinum sedente, tunc Cartarius Neptunum cum Amphitrite, & puero Palemone esse autumat: quemadmodum si conspiciatur vir nudus corona regia redimitus, qui dextra tridentem, & sinistra stiuam premat, tunc denotatur commoditas aquæ, qua humanum genus iuuatur, non admodum absimilis vtilitati, quam humanum genus ex terra percipit. *Neptunus cũ Amphitrite, & Palemone.*

Ex altera parte, si vir pictus capillis apio palustri similibus insignitus, squamis tectus, oculis viridibus refertus, & circa ventrem pinnulas instar delphini habeat, &
E deniq; iuxta partes inferiores in piscem degeneret, iuxta sententiam Cartarij, Tritonem, designat. Veluti etiam pictura hominis cana, & prolixa barba referti cum capillis passis ad humeros, cilijs hispidis, simulq; copulatis, & pectore viridanti musco tecto, & cætera piscis Glaucum Deum marinum denotat. Verùm quando obseruatur pictura senis, cum annosa muliere in curru per mare à duobus cætis tracto, quem Tritones præcedunt, & plurimæ nymphæ cum grege piscium sub vno custode concomitantur, tunc per virum, Neptunum, per mulierem, Tethidem, per nymphas, flumina in mare se exonerantia, & per currum, Oceanum terram circumdare intelligere debemus: siquidem rotæ currus rotunditatem terræ demonstrant, iuxta Ouidij assertum. *Glaucus Deus marinus.*

Terra pilæ similis nullo fulcimine nixa,
Aere subiecto tam graue pendet onus.

F Aesculapius Apollinis filius sic figurabatur. Iuuenis pallio indutus, cum fructu pinus in dextra, & baculo, & serpente in sinistra fingebatur. Alioquin iuuenis sinistra limbum vestis tenens cum varijs fructibus, qui dextra duos gallos gestat, vt voluit Cartarius Deum Aesculapium ostendit. Alij, pro simulacro Aesculapij, virum barbatum cum galero in capite, pallio tectum, habentem in dextra iconem puellæ alatæ, in sinistra baculum serpente circumdatum, cum gallina, & noctua secùs pedes figurarunt: quandoquidem, imagine puellæ, valetudinem, gallina, victum ægroto conuenientem, noctua, dolores noctu grauiores, barba prolixa, medicum senem significabant. Fingebant quoq; nonnulli Aesculapium barbigerum fuisse natum. Alij autem ex imberbi statim fuisse factum, vt facilè Medicis persuaderent, momento horæ faciem morbi mutari posse, ideoq; occasionem non esse dimittendam, cum
G Hippocrates in prima aphorismorum fronte occasionem præcipitem esse prædicauerit. *Icon Aesculapij.* *Aliæ Icones Aesculapij.*

Si Dei Panos simulacrum quis intelligere desiderat, scire oportet vrbem Panos olim in Aegypto fuisse, vbi imago huius Dei, erectis pudendis, visebatur, qui flagellum in Lunam ad dextram simulacri sitam attollebat: addebant Lunam huic simulacro, quia cuncta humano vsui necessaria à Luna suppeditari existimabant. Alioquin communis pictura huius simulacri est imago viri cornuti pinea corona redimiti, auriculis caprinis, facie ignea, barba ad pectus vsq; promissa, pelle Pardi maculosa tecti, cum pedo in sinistra, & fistula ex septem cannis compacta in dextra, sed partes inferiores caprinam figuram referunt; hac enim ratione Antiquitas vniuersum significabat, non solum quia Pan apud Græcos omne denotat, sed etiam quia cornua
H huius simulacri radios Solis, & Lunæ indicant, facies rubicunda ignẽ elementarem, barba prolixa aerem, & pellis maculosa octauam sphæram stellis ornatã demonstrat. Sed pedum propter obliquitatem, annum, fistula ex septẽ tabulis integrata, septem planetarum orbes significat, & tandem pedes caprini terram arboribus, fruticibus, & herbis hispidam manifestant. *Panos varia simulacra.*

Cum prædicto simulacro Priapus maximam videtur habere affinitatem. Nam quamuis Cartarius, ad exprimendum Priapum, pingat pusionem crassum, & deformem, cum pudendo erecto, tam amplo vt totum pusionis corpus adæquare videatur: nihilominus, apud Aegyptios, fuit simulacrum humana effigie, Priapi nomine, quod læua penem arectum contrectabat, & dextra sceptrum disco, & pennis decoratum gestabat: sic enim virtutem Solis demonstrare posse opinabantur: namq; per genitale erectum, abdita in terræ visceribus semina, & herbas, virtute Solis tandem erumpere demonstrabant: etenim ad rem canebat Ouidius. *Priapi simulacra.*

Herbaq; quæ latuit cerealibus obruta ſulcis
Exerit è tepido molle cacumen humo.

Per ſceptrum, imperium Solis in Cœlo, & in Terra demonſtratur, diſcus indicat orbem, & tandem pennæ velocitatem manifeſtant; cum Sol quotidie ſpatio horarum viginti quatuor totum Cœlum circumdet. Non eſt igitur mirandum ſi Antiquitas *Tutela Hortorũ qualis.* ſimulacrum pudendi virilis in hortis locauerint, & Priapum appellauerint. Quamquàm poſtea hanc conſuetudinem receptam fuiſſe ſcripſerit Varro, quia hortos ad tutelam Veneris referrent, quæ totius generationis Dea eſſe perhibebatur. Hoc ſimulacrum, nimirum, membri virilis, in ſacris Cereris Eleuſinæ adhibebatur multis faſcijs inuolutum; & antequam detegeretur, multis ceremonijs vtebantur; in primis diu ante fores ſacelli morabantur, & multa alia circa ſilentium, & veſtes peragebant, quæ Apuleius ſigillatim recenſet; ſed quod magis ignominioſum erat, Principes, Philoſophi, & ipſi romanarum rerum Domini, leuitate quadam ducti, ad fœdum hoc ſimulacrum detectum conſpiciendum accedebant. A

Antiquitas iconem Iani duobus capitibus inſignibat, vt indicaret prudentiam *Iani Imago* ad illum ſpectantem, qui præterita ſcire, & futura præuidere profitetur. Quamuis alij ſcripſerint Ianum hac figura formatum fuiſſe, vt initium, & finis anni ſignificaretur; cum Ianus in medio collocatus vtrumq; intueatur. Alij Ianum quadricipitem figurarunt, vel quia rerum omnium principia, fines, introitus, & exitus illi eſſent cõſecrata, vel vt quatuor anni tempora indicarentur. Quamquam alij quadricipi- *Ianus quadriceps cur.* tem figuram Iano aſſignauerint, vt quatuor eius filias ſignificarent, quæ dolore interitus patris actæ, laqueo vitam terminarunt: quandoquidem nonnulli ruſtici vino à Iano inuento donati, & facti temulenti, illudq; venenum eſſe rati, Ianum lapidarunt. B

Canopus Deus, qui nauis Menelai fuit rector ſic pingitur à Cartario, nimirũ vir craſſus, & penè rotundus, collo obliquo, & tibijs breuiſſimis. Quamuis Goropius in *Canopi Dei Imago.* Hieroglyphicis, pro Canopo Deo, deſcribat puerum velato capite auribus magnis extantibus, & brachijs ita decuſſatim figuratis ſub veſte, vt manus dextra in ſiniſtro latere, & ſiniſtra in dextro conſpiciatur, reliquum poſtea corpus baſi quadrangula terminatur, in qua litteræ heiroglyphicè exaratæ ſunt, dextra manus A. cũ funiculo tenere, & ſiniſtra falcem geſtare videtur. Quare puſio in illa ætate eſt conſtitutus, in qua pueri alphabetum diſcere ſolent.

Harpocratem pingebant Priſcorum nonnulli puerum digito ori appoſito, vt humanæ menti inſinuarent nihil eſſe magis neceſſarium hominum ſaluti, quàm habere C aliquem indicem, qui rationes omnes vitæ rudibus puerorum animis imprimeret, & quoniam hoc digito ſilentium indicatur: quapropter, hoc ſimulacro, ſapiẽtes admo- *Lib.5.hieroglyph.* nebant, ſapientiam longa taciturnitate diſcendam eſſe. Quamuis Goropius alibi pro Deo Harpocrate, pinxerit puſionem ſedentem ſupra baſim circularem, dextra os prementem, & ſiniſtra facem accenſam tenentem, dextro brachio guttur galli gallinacei prementem, & ſiniſtro humero pharetram ſagittis plenam geſtantem; deinde faſtigium capitis huius ſimulacri aure aſini exornatur, & frons icone Lunę decoratur. *Harpocratis varia ſimulacra.* Apud Aegyptios, hoc Harpocratis ſimulacrum fuit notiſſimum, nimirum digito indice labijs impreſſo, vt ſilentium de Dijs immortalibus habendum eſſe manifeſtarent. D

Apud Romanos, quædam effigies obſignato ore, ſub nomine Angerones, conſpiciebatur: ſic enim ſilentio prætereundum eſſe ſignificabant: hoc ſimulacrum in ſacello Volupiæ erat locatum, & ita appellatum, quia angores, & animi ſolicitudines expellere crederetur. Alioquin, pro ſilenij ſimulacro, Cartarius iuuenẽ imberbem, & nudum indice manus dextræ ori applicato delineat. Quamuis alij, ex eodemmet *Silentij ſimulacrum quale.* authore, iuuenem aſtomum pelle lupi tectum cum galero in capite pinxerint; deinde toti ſimulacro infinitos oculos, & aures addiderũt: ſiquidem per tot oculos, & aures, ſignificabant multa audienda, & videnda eſſe, ſed ſilentio inuoluenda, quoniam ſimulacrum ſine ore fingebatur; galerus quoq; ſimulacri libertatem tacendi, ſed non loquendi denotabat, pelle etiam lupi ſilentium indicabatur, cum, viſo lupo, vox adimatur.

Iam peruenimus ad ſimulacrum Herculis, quod vt plurimum pictura viri nudi ſtantis,

stantis, cū tropheo in sinistra, & claua in dextra mōstrabatur. Quāuis alij designantes virum nudū cū claua, & pelle leonis in sinistra, & ramo lauri in dextra, Herculem se ostendisse existimauerint. Alij pro Hercule, virū nudum, cum tribus pilis in dextra, & claua in sinistra figurarunt. Alij virum nudum cum claua, & pelle leonis in sinistra, & dextra duos tauros stimulantem finxerunt. Quando autem conspicitur figura hominis robusti, qui iuuenem poculum porrigentem pugno percutit, tunc significatur Hercules, qui Ciathum iuuenem necauit, cum indecenter Pincernæ munus obierit. Pariter quando conspicitur icon viri magni, & robusti scyphum manu gestantis, ex Cartario, Hercules potator intelligitur, cum huiusmodi vas potorium ab Apolline dono acceperit. At quando apparet vir magnus claua, & pharetra armatus, Hercules pro Thebanis aduersus Mineos præliaturus ostenditur. *Herculis varia pictura.*

E

Cæterùm si contingat intueri iconismum, in quo sint infrascriptæ figuræ, nimirum vir pelle leonis indutus cum claua in sinistra, qui dextra ad se tripodem trahere conatur, quem ex altera parte iuuenis imberbis eripere nititur; deinde sint icones mulierum quarum prima arcu, & pharetra munitur, altera matrona esse videtur, tertia est galeata, & loricata, cum hasta, & clypeo Gorgonis capite insignito. Mulier armata Palladem, alia pharetra, & arcu munita Dianam, & matrona Latonam significat. Vir pelle leonina indutus tripodem trahens denotat Herculem à templo Apollinis tripodem auferentem, cum oraculum sibi fauens ad libitum audire non potuerit. Aliter apud Gallos olim simulacrum hominis senis fuisse referunt, quem ratione spolij leonis, & clauæ Herculem esse intellexerunt: hoc tamen simulacrum faciem in humeros conuersam ad numerosam hominum multitudinem illud concomitantem habere videbatur, sed omnium aures catenæ singulæ aureæ connectebāt, quæ mox veluti in fasciculum collectæ perforatæ simulacri linguæ inserebantur: siquidē, hoc simulacro eloquentiæ vim exprimere conabantur. Demùm per virum robustum à terra subleuantem, & collidentem gigantem, intelligendus est Hercules, qui Antheum terræ filium compressione necauit. *Hercules tripodem de tēplo Apollinis eripiens.*

F

Si pingatur vir claudus, turpis, nigra facie, plerumq; nudus, vel seminudus, pileo cæruleo tectus, interdum cum malleo, & incude, à Cartario Vulcanus Deus significatur. Vir ex omnī specie metallorum, & lignorum conflatus, & ita magnus, vt, extensis manibus, vtrumq; templi latus attingat, à Cartario pro Deo Serapi apud Alexandrinos Aegypti exprimitur. Alioquin apud eumdem Authorem, vir canino capite, cum caduceo in sinistra, & ramo palmæ viridis in dextra, Deum Anubim denotat; cum, capite canino, sagacitas Mercurij denotetur, quem Deus Anubis repræsentat. Verùm si cernatur iconismus senis curui, pallidi, aperto ore, & baculo terram percutientis, Deum Momum, ex Cartario, manifestat. Sed quando pingitur iuuenis floribus coronatus, rubicundæ faciei, cum hasta in sinistra, & face ardenti in dextra, cithara de manibus quasi cadente, per rimas ostij thalami introspiciens Comum Deum repræsentat. *Vulcani Dei Imago qua.* *Momus Deus.* *Comus Deus*

G

Alioquin iuuenis nudus capillis circa frontem longis, caluo occipitio, cum nouacula in manu, & talaribus ad pedes supra rotundum lapidem locatus Cerum Deum ostendit, qui à Latinis, occasio nuncupatur, quapropter Poeta canebat. *Cerus Deus qui.*

Fronte capillata post hæc occasio calua.

H

Si pictura Dei Genij desideratur, confugiendum est ad gentes Eleorum, qui, ad exprimendum Deum Sosipolim, siuè Genium, pingebant puerum indutum veste variorum colorum, & stellis ornata, manu cornucopiæ porrigentem. Alioquin Cartarius, pictura iuuenis, cum funiculo in sinistra, & patera in dextra, quæ supra altare floribus ornato effunditur, Genium bonum manifestat, & vicissim figura hominis fusci, aspectu horribilis, & pelle lupina induti, Genium malum significat. *Geniorum Icones.*

Inter simulacra Ethnicorum, duo iuuenes armis induti cum pilo in dextra visebantur, & Deos penetralia domus custodientes indicabant. Post Penates succedebant Lares, qui exprimebantur icone duorum iuuenū pellibus caninis indutorum, cum figura canis ad pedes: namq; aliter etiam, iuxta mentem Cartarij, pingebantur, nempe duo iuuenes induti pannis sub axilla dextra pendentibus, & supra sinistrum humerum nodatis. *Penates.* *Lares.*

Si meditemur icones mulierum, primò se se offert mulier armata cum lancea in

dextra, & noctua in ſiniſtra, quæ Palladem, vel Mineruam repræſentat iuxta illud.

Nocte vigent ſenſus, hinc eſt ſacrata Mineruæ
Noctua, quę triplici lumine nocte videt.

Minerua. Ante ſacellum Mineruæ in Capitolio locatum, tria ſimulacra genibus flexis olim viſebantur, quæ à nonnullis Nixidia appellabantur, quia nixibus, & doloribus parturientium præſtò eſſe crederentur. Conſultò omittentes iconem Veneris, quæ figura mulieris venuſtæ cum columbis, & ſimulacrum Iunonis, quod icone mulieris cum pauonibus exprimebantur, accedemus ad ponderandam imaginem venerandę mulieris cum cingulo in manu, quam Priſci Viriplacam indigitabant, quia coniuges agreſti odio inter ſe diſſidentes conciliare dicebatur; immò maritus, & vxor ſtatim, conceptis inter ſe odijs, ad ſimulacrum Viriplacæ confugiebant. A

Viriplaca qualis Dea. Inſuper tres icones nudæ puellarum mutuò ſe amplectentium, ſub nomine Aglaiæ, Euphroſines, & Thaliæ, ſimulacrum trium Gratiarum repræſentabant. His addebant tres fæminarum effigies, quas Priſci Deas fatales, nimirum Parcas cognominarunt, quia nemini mortalium parcerent; de his ſic canitur.

Parcæ tres. *Suſtinet ipſa colum Clotho, trahit altera ſtamen,*
Perrumpit vitę tertia fila ſoror.

Hinc paulatim ad tartareas peruenimus ſedes, vbi vir coloris fuſci ebeno coronatus in tribunali ſedens, cum tricipite cane ad pedes conſpici dicebatur; quo ſimulacro, Cartarius Plutonem exprimit. Aliter ſimulacrum Plutonis pingebatur cum virga, vel claua in manu, aliquando cum muliere in alio tribunali ſedente cum claue in dextra. Vir ſignificat Plutonem partium infernarum regem, mulier denotat Proſerpinam, clauis cuſtodiam animarum ſignificat, canis triceps terrorem animabus incutere dicebatur, ne ab Inferis egrederentur, aut potius indicat terram, quæ carnes tumulatorum deuorare videtur; quemadmodũ canis ille triceps animas exitum quærentes deuorare credebatur. Alioquin, ex ſententia Valeriani, figura duorum humanorum capitum in tumulis expreſſa, cum his litteris D. M. Deos Manes manifeſtabant in quorum tutela defuncti eſſe perhibebantur.

Plutonis Iconiſmus. B

Manes.

Apud Inferos etiam pingebant ſenem horrido aſpectu, oculis flammeis, barba longa, & implicita, veſtibus indutum laceris, & Charontem cognominabant, vbi quoq; icon viri in aqua oretenus merſi cum arboribus fructiferis circa ripas Tantalum indicat. Non deſunt alia ſimulacra explananda, nam ſignificaturi Orpheum figurabant virum veſte philoſophica indutum, citharam pulſantem, cum multitudine variorum animalium, necnon arborum, quæ ad ipſum audiendum properare videntur. Quamuis Coſtalius huiuſmodi ſimulacro vſus fuerit, ad vim eloquentiæ demonſtrandam, quam Euripides Reginam, & Ennius Flexanimam cognominauit. C

Tantalus.

Gigantum ſimulacra ab Antiquis patefiebant iconibus virorum magnæ ſtaturę, capillis per humeros diffuſis, barba ad pectus vſq; promiſſa, & cruribus ſerpentinis. Inter hos homines vaſtæ molis Tiphonem admirabantur pennis tectum, ore magno, & flammas ſpirante, capite ſydera tangente, altera manu ad orientem, & altera ad occidentem porrecta. At icon iuuenis manu premens genitale Tiphonis ſignificat Horum, qui Tiphonem ſuperauit, quamuis eum non occiderit; cum transfiguratus in Crocodilum abierit. Demùm ſi conſpiciantur figuræ Nympharum, quarum aliæ galeam, aliæ talaria iuueni porrigant, Perſeum ad necem Meduſæ ſe præparantem demonſtrant. D

Gigantum pictura.

His addamus tanquam coronidem quoddam ſimulacrum Aegyptiorum, quod effigie hominis, & Feræ figurabatur, & ſphinx nuncupatum in veſtibulis templorum locabatur: etenim hoc tanquam ſacrum ſymbolum combinationis duarum virtutum, nimirum Prudentiæ, & Fortitudinis venerabantur: namq; per imaginem Feræ, robur, & per iconem hominis prudentiam intelligebant, quibus copulatis, vnũquodq; inexpugnabile eſſe arbitrabantur. Clemens quoq; Alexandrinus ſcriptis mandauit, quòd in æde ſacra, quæ vocabatur Pylon in vrbe Dioſpoli, viſebatur puellus, ſenex, accipiter, piſcis, & crocodilus, cũ hac inſcriptione. O QVI NASCIMINI, ET INTERITIS, DEVS ODIO HABET IMPVDENTIAM. Siquidem per puellum,

L. 5. Strom.

lum,ortum,per senē,interitum,per accipitrem, Deum,per piscem, odium, & per crocodilum impudentiam intelligebant.

Iam ad simulacra inanimatorum ponderanda accedemus,in quibus tamen humanæ effigies conspiciuntur. Namq; Cartarius, in figurando Mundo, vtitur icone viri pedibus obliquis multicolore vestimento induti, & capite magnam pilam sustinentis. Pila enim Mundi rotunditatem, pedes repandi nullam loci mutationem, & vestis multicolor variam stellarum naturam significant. Quid plura ? ad exprimendos etiam ventos, Prisci figura humana vsi sunt. Nam simulacrum Boreæ erat vir malis tumidis, capillis niue tectis, caudis serpentinis, & alis crutibus annexis. Ventus huic oppositus nimirum Notus, siuè Auster, iuxta sententiam Cartarij ostendebatur figura viri alati facie obscura, & fronte nebulosa, capillis, & barba madidis ; siquidem Ouidius de hoc vento verba faciens, pluuiam illi attribuebat. *Iconismus Mundi.* *Ventorū simulacra.*

E

contraria tellus
Nubibus assiduis, pluuioq; madescit ab Austro. *L.1.metam.*

Si ventum ab orientali plaga venientem describere voluissent,pingebant virum nigri coloris alatum cum icone Solis ignei supra caput ; sic enim Eurum ventum designabant : siquidem Sol oriens ignei coloris, Eurum sequenti die flaturum indicat. Verùm delineantes iuuenem molli facie, nudum, & alatum, floribusq. coronatum, Zephirum ventum intelligebant: etenim hic ventus Ver, & annum aperiens ab Antiquitate maritus Deæ Floræ constituebatur.

F

Mensium simulacra non sunt prætermittenda quæ, iuxtà opinionē Eustathij philosophi, variè figurantur: nam quamuis homo bifrons Ianuarium mensem designet, quia hic Mensis præcedentis anni finem principio sequentis copulet ; nihilominus Eustathius pingit iuuenem indutum, sinistram attollentem, & dextra canibus blandientem, quasi illos ad venationem incitaturum, cum, Mense Ianuario, homines ad Ferarum venatum incumbant. Pro Februario significando,senē pellibus indutum, pedibus nudis, penès loculentum caminum figurat. Vt Martius exprimatur ab eodem authore, miles cataphractus, hasta, & clypeo munitus pingitur ; alludit enim ad nomen Mensis, qui ideo Martius nuncupatus est, quia Marti esset consecratus, vel quia milites, postquam hyemauerint, rursus hoc Mense ad prælium se accingant. *Mensium simulacra.* *Ianuarius.* *Februarius* *Martius.*

G

Aprilis exprimitur icone Pastoris cum capra, & hædis nuper natis ; sic enim alludit ad talem Mensem, quo animalia passim multiplicantur. Sed si iuuenis venustæ facici, crinibus per humeros difusis, & coronatus rosis in prato florulento depingatur, tunc Maium Mensem, ad mentem Eustathij, significabit. Alioquin homo rusticis indutus vestibus, brachijs, & pedibus nudis, corona ex lini floribus redimitus, & cum falce designatus Iunium denotabit, quo tempore, linum, & fænum perfectam maturitatem adipiscuntur. Sed homo pileo tectus totus ferè nudus in campis triticum metens significat Iulium, quo tempore, Messores in spicilegium incumbunt. Aliter homo nudus cum poculo in dextra, & sinistra pannis pudenda tegens ante balneum, Augustum demonstrat, cum hoc tempore homines vino, & balneis vtantur. *Aprilis.* *Maius.* *Iunius.* *Iulius.* *Augustus.*

H

September autem declaratur figura hominis crinibus per humeros sparsis, & pedibus nudis, qui dextra vitem premat, & sinistra racemos demat. Quando autem icon iuuenis cum caueis auium, & pedicis in prato conspicitur, October intelligitur, cum hoc tempore homines aucupio delectentur. Siquidem homo indutus, pileo tectus cum bobus, & aratro Nouembrem significat. Et quando talis figura cum calatho seminibus pleno conspicitur Decembrem indicabit. *September.* *October.* *Nouember,* *December.*

Alij, ad singulum Mensem exprimendum, iuxta agricolarum mentem, figuris quidem humanis vtuntur, addentes figuram illius instrumenti, quod ruricolæ, singulis mensibus, adhibent. Alij, & fortè rectius, vt vnumquemq; Mensem repræsentarent, pinxerunt iuuenem manu ostendentem illud signum Zodiaci, in quod, singulo Mense, Sol ingredi solet, quemadmodum exprimitur his versibus.

Martius, atq; Aries producent tempora Veris,
Aprilis secum torui fert cornua Tauri,

Floribus

Floribus adducis Geminorum sydera Maius,
Solstitium æstiuum Cancri fert Iunius axe,
Quintilem mensem Leo feruidus igne perurit,
Augusto messes secum trahit aurea Virgo,
Aequat September noctes examine Libra;
Scorpius Octobrem pugnax iubet ire minacem,
Exerit Arcitenens medio sua signa Nouembri,
Solstitiumq; affert hyemis Capricorne Decembri,
In medio Iani madidi stat sydus Aquari,
Procedunt duplices in februa tempora pisces. A

Ripa autem in sua Iconologia quando singulos menses repræsentat, semper figuris iuuenum vtitur, nec præter rationem, cum tempus in horas, dies, menses, & annos distribuatur: namq iure optimo horæ constituendæ erunt in ætate puerili, dies in adolescentia, menses in iuuentute, anni in virilitate, & tandem tempus in senectute erit reponendum. Huius temporis diuisio sic se habet.

Absoluit cursum duodenis mensibus annus,
Quatuor hebdomadas mensis complectitur vnus
Hebdomada est septem rursus distincta diebus,
Quæq; dies constat viginti quatuor horis;
Nec tamen integris numeratus partibus annus.
Ter centum cum sexaginta quinq; diebus B
Perficitur, si sex tamen addas insuper horas,
Integer inde dies quarto fit quolibet anno,
Hinc bissextilis tum deniq; nascitur annus.

Cum igitur hæc diuisio germanam assequatur veritatem, nulla debemus teneri admiratione, si Doctissimus Ripa in figurandis mensibus, tot elegantes iuuenes pinxerit.

Fluuiorum simulacra. *Tyberis.* Cæterùm si aliquando incidamus in simulacrum senis nudi humi strati, passis capillis, barba promissa, cum cornibus, & magnæ vrnæ adhærentis, ex qua copiosa scaturiat aqua, iconem alicuius fluminis esse pronunciabimus: propterea quod Cartarius, quando exprimit Tyberim, pingit senem frondibus, & fructibus coronatum, humi iacentem cum arundine in manu: sic enim fertiles campos à Tyberi irrigatos demonstrat; cum agricolæ illarum regionum lætamine non vtantur, immo illius quodcumq; genus in amnem proijciunt. C *Padus.* Pariter figura senis nudi, cornuti, & humi iacentis brachio adhærentis vrnę aquam fundentis designat Padum fluuium, cornibus enim, ripæ fluuiorum obliquæ significantur, vel, vt alij volunt, ad denotandum aquarum murmur, quod mugitui boum assimilari solet.

Nilus. Tandem senex sedens supra Crocodilum, vel Hippopotamum, brachijs adhærens vrnæ aquam emittentis, vbi circa simulacrum sexdecim pusiones diuagari videntur, Nilum Fluuium denotat, & per effigies sexdecim pusionum, augmentũ Fluuij sexdecim cubitos excedere non debere significant.

Matrimonium. *Aeternitas.* *Seculi felicitas.* *Fauor.* His intellectis de fluuijs, ad alia, & varia examinanda simulacra properabimus. Etenim Cartarius pingens virum cum iugo, & compedibus, matrimonium significat. Figura viri Elephantem equitantis, æternitatem demonstrat: quapropter Antiquitas Imperatorem in curru ab Elephantis tracto pingebat, vt ipsum Deorum numero adscriptum esse cunctis insinuarent. D Quando autem duos pusiones in lecto colludentes figurabant, fęlicitatẽ seculi exprimere credebant. Pictura iuuenis eleganti veste ornati cum patera in dextra, & spica, necnon papauere in sinistra, ex Cartarij mente, bonum euentum significabat, quemadmodum figura iuuenis cæci, & alati pedibus supra rotam firmatis fauorem denotabat.

Honor. *Pietas.* Item pusio purpura indutus laureo serto coronatus à Cupidine ad Deam virtutem ductus, simulacrum Honoris insinuat. Quies verò designabatur simulacro hominis, qui pedem supra pedem poneret: quocirca huiusmodi simulacrum in lapide tumulorum cælatur, ad requiem significandam; quamuis nonnulli arbitrentur. Tali simulacro interdum otium, & aliquando meditationem demõstrari. Demùm quando icon mulieris duorum virorum iungere dextras videtur, simulacrum pietatis esse iudicabimus.

Ad finem, pro simulacro Furoris, Cartarius depingit virum aspectu horridum, facie sanguinolenta supra galeas, clypeos, & enses sedentem, manibusq; post terga reuinctis. Idem author, ad significandum Terrorem, ab Antiquis Mineruæ socium nuncupatum, quia in quocumq; bello semper adsit, figurauit, ad mentem Priscorum, puerum minacem varia facie, quam ad libitum mutat, & pluribus manibus insignitum. Quamuis alij, pro Terrore, puerum capite leonino pingendum esse existimauerint; alij autem puerum facie, & habitu muliebri, sed aspectu horribilem finxerunt. *Terroris icon.*

His tanquam coronidem addendum est Fortunæ simulacrum: erat enim icon
E fœminæ oculis captæ, nudæ, pennigeræ, dimidium barbæ habentis, & pedibus supra globum consistentis, cum cornu aureo in sinistra, & sceptro in dextra: cuncta autem in hoc simulacro contenta his elegantissimis versibus exponuntur. *Fortunæ icō elegans.*

Visa tibi pictor Fortuna est fœmina: visa est.
Cur? quia fœmineo lubrica more fluit.
An Dea, dic sodes? Dea nota vtcumq; per orbem,
Cur globulo insistis? labilis instar aquæ est.
Cur oculis captam pinxisti? non vides illa,
Vel quibus aspirat, vel quibus ipsa nocet.
Cur pars vna vacat, pars plena est altera barba?
Eius quòd subsit sexus vterq; pedi.
F *Cur nudam? quod quicquid habet pueroq; seniq;*
Inconsulta etiam donet adusq; cutem.
Et cur pennigeram? vehitur quicumq; fauore
Illius, ex humili scandit ad astra loco.
Fundamenta pedes standi at cur dempseris? hacq;
Quæ ferat haud vlla sint stabilita basi.
Cur cornu leua auricomum, cur dextera sceptrum
Gestat? opes illud signat, id imperium.
Sit tibi mens quidnis pingendi libera; nam cum
Fortunam appellas, esse Chimera potest.

Qui plura in hoc genere scire desiderat, iconologiam Ripæ viri in litteris summi adeat, vbi simulacra Mundi, Elementorum, Fluminum, Ventorum, quatuor anni
G temporum, quatuor mundi partium, & plagarum, immò anni, mensium, dierum, horarum, ætatum, temperamentorum, dignitatum, triumphorum, scientiarum, facultatum, artium omnium, necnon musarum, item virtutum, & vitiorum, quinq; corporis sensuum, variarum animi affectionum, & tandem ortus vitæ, & interitus, summa cum voluptate intuebitur.

SIMVLACRA COELESTIA.

H
SVPERSVNT modò ponderandæ illæ icones, quæ inter sydera, iuxta mentem Astronomorum, humanam figuram repræsentare videntur, & quoniam constellationes humanam effigiem referentes, inter alias cælestes brutorum, & inanimatorum icones, permixtæ, & implicitæ apparent: quapropter ex omnibus enumeratis, nostræ historiæ famulantes eliciendæ erunt. Hic igitur est stellarum ordo, in quo Vrsæ duplices auersis caudis inuicem sibi aduersantur, inter quas obliquus Draco dilabitur: sub vnius pede est Serpentarius, cuius Serpentarij pedes frontem scorpionis tangūt: à latere stat Arctophilax, & sub pedibus eius Virgo cum spica in manibus apparet. Retrò eius vestigia iacet Leo, & medio æstiuo solstitio Cancer, & Gemini. Agitatoris genua caput Geminorum tangunt, & pedes eius cornibus Tauri iunguntur. Hædi maiori Vrsæ sunt proximi, quæ à dextris, iuxta coronam, serpentem in manibus serpentarij habet, necnō Herculē, qui sinistro pede Draconis septētrionalis ver- *Constellationū series, & ordo.*

ticem

ticem calcat, & alterum brachium Libræ, & alterum Coronæ porrigere videtur. Et ad minorem Vrsam vltimus pes Cephei tendit. qui Cygnum manu dextra apprehendit, super cuius alas equus extendit pedem & super equum Aquarius extollitur, iuxta quem Capricornus est. Sub Aquarij pedibus Piscis magnus austrinus apparet. Ante Cepheum est Cassiopea, & post tergum Herculis Perseus pedem extendit, & super Persei caput Cassiopea properare videtur. Inter Cygnum, & Genuflexum constituitur Lyra, in quorum medio, iuxta Orientem, Delphinus conspicitur, sub cuius cauda est aquila, & hæc de ordine aquilonari Constellationum.

Pars australis cæli. Iuxta ordinem australem, sub aculeo Scorpionis ara est constituta, & sub eius corpore pars anterior Centauri videtur. Immò pes sagittarij ex alia parte sub circulo australi cernitur, & propè Centaurum cauda Hydræ, & Coruus locantur. Iuxta genua Virginis Vrna est posita, nimirum iuxta sinistram partem Orionis, sub cuius pedibus Padus, siue Eridanus fluere videtur, vbi quoq; Lepus resplendet, & retrò pedes canis refulget, post cuius caudam nauis est cōstituta. Ad Tauri pedem manus orionis extenditur. Anticanis siue Procyon est super caput Arietis. Et non longè à pedibus Andromedæ Deltoton est collocatum, & tandem sub Ariete, & Piscibus Cætus coruscat. Verùm quoniam Ausonius nonnullis versibus has omnes constellationes complexus est, non piguit illos recensere, vt inde facilius figuras humanas ex stellis repræsentatas eliciamus. A

Manilij versus.

Ad Borea partes Arcti iunguntur, & Anguis,
Post has Arctophilax, pariterq; Corona, Genuq;
Prolapsus, Lyra, Auis, Cepheus, ac Cassiopea,
Auriga, & Perseus, Deltoton, & Andromedę astrum,
Pegasus, & Delphin, Telum, Aquila, Anguitenensq;
Signifer inde subest bis sex, & sydera complens,
Hic Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraq; Scorpius, Arcitenens, Capricornus, & Vrnam
Qui tenet, & Pisces. Hi sunt in partibus Austri
Orion, Procyon, Lepus, ardens Sirius, Argo,
Hydrus, Chiron, Thuribulum quoq; Piscis, & ingens
Hunc sequitur Pistrix simul Eridaniq; fluenta
Acaruar, Coruusq; Lupus, Craterq; Corona. B

Arctophylax. Arcturus. Inter figuras enumeratas, quarta, nempe Bootes, siue Bubulcus, & iuxta Græcos. Arctophylax, nimirum custos Vrsæ humana esse videtur. Hunc referūt fuisse filiū Helices, quę olim puella Calisto nomine filia Lycaonis in Vrsā mutata esse fertur: viginti duabus stellis hoc sydus integratur, inter cuius fęmora Arcturus celebris apud Poetas stella rutilat, quoniam autē hæc constellatio est tardi motus, itaut neq; oriri, neq; occidere videatur: idcirco de hac sic canitur. C

Vrsæ tarda sequens vestigia, nomina sumpsi,
Arctum qui seruat dicitur Arctophylax.

Geniculator Quinta constellatio humana vocatur Hercules, Engonasin, Geniculator, Saltator, & ab Ausonio Genuprolapsus dicitur, qui dextra manu clauam quasi pugnaturus stringit, & stellis viginti octo constituitur.

Cepheus. Nona figura Septentrionalis humana est: repræsentat enim Cepheum olim Regem Aethiopum maritum Cassiopeæ filiæ Andromedæ, quam expositam Cæto marino deuorandam Perseus liberauit, & vxorem duxit stellis duodecim insignitur, & sic loquens introducitur. D

Astra colo, dedit hoc timidi mihi bellua Ponti;
Aspice me nitidum sors mala læta fuit.

Cassiopea. Cassiopea sedet in via lactea stellis tredecim spectabilis, quæ est decima constellatio borealis, hæc autem sic loquitur.

Obliquo licet ore, tamen torquemur ab axe
Sydereo, facies non nocet atq; nocet.

Perseus. Succedit vndecima constellatio, quæ repræsentat Perseum Andromedæ liberatorem, qui dextra manu macheram, & sinistra caput Gorgonis, seu Medusæ, & iuxta nuperos Astrologos, caput Algol gestat, stellas sex supra viginti, & tres informes

formes

formes complectitur; sicq; fari videtur.

Non genus, aut sanguis, sed me super athera virtus
Sustulit, hac homines, hac facit esse Deos.

Pro duodecima constellatione humanæ effigiei Andromeda catenis vincta conspicitur, quæ ex stellis tribus supra viginti integratur. *Adromeda.*

Quarta decima figura Septentrionalis est humana, quam esse Bellerophontē nonnulli referunt: sed, iuxta mentem Pausaniæ, est castus Hippolytus filius Thesei. Verum pleriq; authores in hanc descendunt sententiam ab hoc cælesti sydere Eniochum Atheniensem artis aurigandi inuentorem repræsentari, quem postea alij Erichthonium, alij Vectorem, alij Agitatorem nuncupant: quapropter sic introducitur loquens. *Auriga.*

E

Ars nocet, ars prodest, amisi fulmine vitam
Hac, petij radios hac ego sydereos.

Vigesimam cōstellationem borealem, Ophiucum, Anguitenētem, Anguigerū, vel Serpentarium appellant, quia hæc imago serpentem tenere videatur, & ab hac Aesculapium medicum celeberrimum referri asseuerant, & vigintiquatuor stellis ornatum esse pronunciant. Orion est prima constellatio austrina octo stellis supra triginta integrata, in huius humero dextro magna stella bellatrix nuncupata conspicitur, huic similis in pede sinistro refulget. Romanis veteribus hoc sydus Iugula cognominabatur: quamobrem scruulus apud Plautum immobilitatē Cœli admiratus, dixit neq; iugula, neq; Vesperuginem, nimirum Hesperum, neq; Vergilias occidere. Referunt igitur Orionem in Bæotia fuisse Principem ab Atlante astronomiā edoctum: ideoq; ob huius facultatis excellentiam, post obitum, domicilia cælestia promeruisse pronunciarunt: idcirco Orion hunc in modum canere dicitur. *Anguitenēs quis fuerit.* *Orion.*

F

Inuidia flammis me perdere terra putauit,
Aeternum at reddens, me tulit ad Superos.

Succedunt ponderandi Gemini, quibus tertium Zodiaci signum figuratur. Delineatur autem duplex humana effigies, quia Sole hoc signum ingrediente, cuncta terræ nascentia vegetant, & augentur. Prisci Castorem, & Pollucem vnico partu editos, & inter sydera collocatos esse prædicant: De his igitur sic canitur. *Gemini.* *Castor, & Pollux.*

Sum frater, frater iunctus mihi creditur vnus,
Est vnus, nostrum claudit vterq; duos.

G

Vnus amor, mens vna simul, duo pectora seruant,
Qui dubitat, fratrem non amat ille suum.

Si contemplemur cætera Zodiaci signa, duo adhuc humanam referentia formam inueniemus, nam sextum Zodiaci locum occupat Virgo, quæ olim filia Icari, & soror Penelopes fuisse perhibetur, quæ, ob necem patris à rusticis ebrijs perēpti, tam graui affecta est mærore, vt semetipsam suspenderit; ideoq; à Dijs in hoc cæleste signum fuit transfigurata. Referunt igitur Astrologi, quòd quemadmodum Virgo est fæmina sterilis, pariter Sole hoc signum peruagante, terra sterilitatem nanciscitur, cum nullum fructum deinceps producat; de hoc signo sic canitur. *Virgo.*

Erigone, Fortuna, Ceres, vel filia Phœbi
Nuncupor, hac lucis nomina dant tenebræ.

H Postremò, in loco vndecimo Zodiaci Aquarius reponitur figuram humanam referens; quoniam hunc Ganimedem fuisse asseuerant, qui raptus à Ioue inter sydera fuit collocatus, sed nomen Aquarij sibi vendicauit, quia vrnam aqua plenam effundere videatur; id autem hoc disticho exponitur. *Aquarius.*

Errant, qui dicunt me Cecropa, sum puer, axes
Raptus ad athereos ecce Iouis patera.

Astrologi tamen huic signo nomen Aquarij ab effectu assignarunt; quandoquidem Sol hoc signum illustrans pluuiæ copiam progignere soleat. Non defuerunt tamen Authores, qui effigiantes humana simulacra, singulorum Zodiaci signorum facies repræsentare conati sunt. Etenim Ioannes Angelus in Astrolab o plano figurans caput hominis in homine, primum signum Zodiaci designauit, & figura viri cum ense euaginato in dextra, primam faciem arietis indicauit; quemadmodum vir stans, & toga indutus secundam faciem eiusdem signi significat; sicq; in alijs facie- *Etymum Aquarij.*

bus

bus huius signi manifestandis humanum conspicitur simulacrum. Quando autē apud eumdem authorem, cernitur imago viri stuam aratri prementis, cum tabella abece-
Signorū Zodiaci facies daria, qua prima facies Tauri significatur, & sic deinceps de alijs faciebus huius signi videndum est. Verùm si conspiciatur vir stans, cum manu dextra porrecta, & sinistra cingulo adhęrente, prima facies Geminorum ostenditur; sicq; in reliquis faciebus huius signi exprimendis humanum simulacrum vario gestu accommodatum obseruatur. Immo vir vtraq; manu mutilus decimum septimum gradum huius signi ostendit; propterea quod, iuxta sententiam Astrologorum, qui, hac facie ascendente, nascitur, inutilis, ignauus, & segnis esse perhibetur.

Sequitur Cancer quod signum, ex mente Georgij Veneti, figurato humano pe- A
Cancer signū caleste. ctore, manifestatur: attamen Ioannes Angelus in Astrolabio plano, figura viri, & mulieris, manibus iunctis, primum Cancri gradum significabat, & sic deinceps, in alijs gradibus huius signi exprimendis, humano simulacro vtitur. Idem author, ico-
Leo. ne viri Leonem equitantis, primam Leonis faciem demonstrat, & effigie rustici tri-
Virgo. ticum ferentis primum gradum Virginis patefacit. Praeterea pingit virum togatum
Libra. sedentem, & multos libros apertos intuentem, vt primam faciem Librae denotaret.
Scorpius. Item figurans duos viros praeliantes, primam faciem Scorpij monstrauit & simulacro
Sagittarius. viri stantis cum gladio in sinistra, primam partem Sagittarij intellexit. Immò pictura viri pallio tecti, in actu gradiendi constituti, cum crumena in sinistra, primam
Capricorn. faciem Capricorni docuit. Et quando pinxit virum cum aue in vtraq; manu, primam
Aquarius. Aquarij partem patefecit: demum, effigie viri geruli baculo bifurco adhaerentis, pri- B
Pisces. mam Piscium faciem ostendit: quamuis ex sententia Georgij Veneti, figura pedum humanorum, hoc postremum Zodiaci signum repraesentetur.

STATVAE.

PRISCI bifariam solicitati statuas insigni opificio fabricatas erexerunt. Primò in aeternum illius monumentum, quem singulari afficiendum honore existimabant: immò, iuxta Valeriani mentem, statuae, quae olim maiores esse alijs visebantur, illorum Heroum memoriam C testabantur, quos viuentes immodici honoris titulo cuncti prosequebantur. Deinde aliae statuae olim caelabantur, vt, ratione numeri, ratione loci, &
Cur Statuarū varietas. ratione varij manuum, & digitorum gestus, intuentibus aliquid indicarent. De his igitur prima facie differendum esse censuimus. Itaq; Graeci non solum, vt honoribus Demetrium Phalereum cumularent, statuas sexaginta supra trecentum erexerunt, sed etiam vt annum significarent, qui tunc temporis, teste Plinio, praedictum dierum numerum non excedebat. Alioquin ad eumdem annum significandum, authore Valeriano, vna tantummodo statua incidebatur cum dextra exporrecta, in qua digitus medius, annularis, & minimus versus volam inflexi erant, reliquis digitis ex-
Statuarum cur varij gestus. tantibus, cum sinistra ita accommodata, vt vnguis pollicis ab indice premeretur, & digitus medius versus palmam curuaretur. Haec quidem statua Ianum anni Deum D repraesentabat, sed varijs digitorum gestibus tercentum, & sexaginta quinq; dies anni manifestabantur: nam digiti dextrae manus statuae tercentum, & digiti sinistrae sexaginta quinq; indicabant.

Ratione loci, Veteres multas statuas venustam mulierem nimirum Venerem repraesentantes in quibusdam antris erexerunt, quibus singularem hominum verecun-
Statuae in antris. diam, in Venere exercenda, patefaciebant, cum caeterae animantes palam congrediantur, & homines clanculum, & potissimum noctu liberis operam dare consueuerint; Quamobrem Pausanias cuiusdam sacelli Veneri nigrae dicati apud Maliastas
Lib. 8. meminit.

Antequam descendamus ad illas statuas quae vario manuum, & digitorum gestu multa significare dicebantur, de Capite, atq; oculis nonnulla publicare decreuimus. Nam Manasses Rex Iudaeorum, vt legitur in sacris Biblijs, cum Isaiam Prophetam inte-

intercmisset, statuam quinq; capitibus decoratam sibi erigi iussit: hac enim ratione cunctis insinuare profitebatur se plus vidisse, quàm Prophetas, qui videntes à cūctis appellabantur. Pariter statua Iani duplici capite cælabatur, vt tempus præteritum, & futurum demonstraretur. Item Iouis statuam tribus oculis insignem in subdiali ara fuisse Pausanias tradit, ad quam Priamus, capta Troia, confugisse perhibetur, quæ postea à Stheneleo Capanei filio Argos fuit translata. Hac igitur statua triplici lumine sculpta, triplicem Iouis prouidentiam ostendebant, qua, cælestia, terrestria, & inferna regere ferebatur. Aliquando Prisci statuas Principum cælarunt oculos auersos habentes, vt Iustitiam à donis alienam esse debere significarent, cum Principes munera subditorum aspernari debeant. *Statua Iani* *Statua oculis auersis.* E

Si gestus manuum statuarum ponderētur: statua M. Aurelij ex ære fabricata equo insidens ante ædes lateranas dextram porrigit resupinam aliquantulum inclinatam, digitis disiunctis, pollice deorsum verso, qui gestus in statuis Pacificatores indicare solebat. Item statua T. Liuij Patauini supra fores Prætorij Patriæ cum digito indice ori admoto conspicitur, quo gestu fortè significatur, quod hic author scribendo tam multa complexus est, vt alijs scriptoribus silentium insinuare videatur. Tharsi quoq; olim visa est statua Sardanapali, manibus ita cælatis, vt se se complodere videretur, qui gestus lætitiæ signum esse dicebatur. *Statua T. Liuij.* *Statua Sardanapali.*

Modò de statuis absq; manibus fabricatis nonnihil dicendum est. Quandoquidem apud Veteres, statua Iani erat quidem biceps, sed manibus, atq; pedibus carebat: hac enim cælatura, vim Dei in pedibus, atq; manibus non consistere indicabāt; cum Deus rerum omnium opifex, solo nutu, totum terrarum orbem perterrefacere possit. Immò apud Athenienses, statuæ Mercurij sinè manibus visebantur: quamobrem Mercurius Cyllenius fuit nuncupatus: Græci enim homines sine manibus κύλλως cognominant: siquidem hac ratione sermonem sine gestu vi pollere significabant. Verùm cum apud Aristotelem duplex sermo habeatur, nimirum primæ, & secundæ intentionis, proculdubio sermo per hanc statuam Mercurij significatus ad primam intentionem referendus est, quasi sit sermo mente tantum conceptus; cum sermo secundæ intentionis instrumentis postea nimirum voce, & manibus indigeat, vt auditoribus aliquid persuadere possit. Insuper Mycerinus Rex Aegyptiorum viginti statuas ancillarum circa cadauer filiæ manibus truncis erexit, vt ostenderet pœnam, qua eius vxor famulas viuentes affecit, quia adulterij tam nefarij ministræ fuerunt, dum operatæ fuerant, vt pater complexu filiæ abuteretur. Amplius Thebis omnes Iudicum statuæ sine manibus cælabantur, quia fortè indicabant munera à Iudicibus non esse sumenda. Immò apud has statuas alia sine oculis repræsentans Principem cernebatur, vt Principem nullo affectu animi solicitandum esse demonstraret; cum æquitatem tantummodo intueri debeat. F *Statua sine manibus.* *Statua viginti Ancillarum.* G *Statua absq oculis.*

Si meditemur varios gestus digitorum, qui in manibus statuarum obseruantur; hi erunt penè innumeri: nihilominus in præsentia potiores tantùm notabimus. Meminit Valerianus cuiusdam statuæ ornatu barbarico, gestu saltatorio cælatæ, cum digitis supra caput, veluti aliquid argutum crepitantibus, qua effæminata, & perdita mollities denotabatur. Præterea in aliquibus statuis manus dextra tenens fasces obseruabatur, cum sinistra ita accommodata, vt digitus minimus quasi in circulum conuersus medium volæ tangeret, quo gestu, vnitas notabatur: sic enim demōstrare volebant illum, cuius erat statua, semel tantùm dignitatem consulatus obiuisse. Et quando in statua, digitus minimus, & annularis manus sinistræ inflexi erant, vt paulò ante fuit exaratum, bis significabant: immò si talis gestus digitorum erat in dextra ducenties ostendebat. Deinde si digitus minimus, annularis, & medius sinistræ manus simul inflexi fuissent, ternarium numerum indicabant, sed talis gestus in dextra manu trecenties insinuabat. Verùm digitus medius, & annularis ad palmā curui, cæteris extantibus, in sinistra quatuor, & in dextra quadringenties manifestabant. Sed digitus medius tantummodo inflexus sinistræ manus, reliquis exporrectis, quinq; & in dextra quingenties denotabat. Digitus annularis sinistræ solus curuatus, cæteris extensis, sex, & in dextra sexcenties ostendebat. Digitus minimus sinistræ ita inflexus, vt infimum volæ tuberculum tangeret, septem, & in dextra septingenties significabat. Annularis, & minimus sinistræ manus in postremam vo- *Statuarū varij gestus.* H *Varij numeri ex gestu digitorum.*

læ partem flexi, octo, & in dextra octingenties aperiebant. Digitus minimus annularis, & medius læuæ ita curui ad extremam partem volæ, vt illam tegerent, nouem, ſed in dextra nouingenties recludebant.

Quando digitus index læuæ ita curuabatur, vt extremitatem vnguis in primam ſuffraginem pollicis figeret, decem, & iuxta dextrã manũ, mille indicabat. Et quando index ſiniſtræ ita accommodatus erat, vt retulimus, & minimus digitus ita inflexus, quemadmodum ſi vnitatem ſignificaret, vndecim demonſtrabat, cum tamen in dextra decem ſupra centum denotentur. Deinde digito indice ita accommodato, vt dictum fuit, & minimus cum annulari ſint ita inflexi, vt duo ſignificent; duodecim deſignant, qui geſtus in dextra manu, viginti ſupra centum denotat. Rurſus indice ita diſpoſito, vt deſcriptum fuit, & minimus, annularis, & medius inflectantur ad denotandum numerum ternarium, tredecim monſtrant, quo geſtu, in dextra obſeruato, triginta ſupra centum intelliguntur. Denuò indice figurato, vt ſupra, ſed tamen annularis, & medius curuentur ad denotandum quatuor, quatuordecim, & in dextra, quadraginta ſupra centum intelliguntur. Iterum indice ſic diſpoſito, ſi medius ſit inflexus pro numero quinario, quindecim, & in dextra quinquaginta ſupra centum oſtenduntur. Et ſic deinceps indice eodem modo figurato, & annulari ad ſignificandum ſex inflexo, ſexdecim, in dextra tamen manu ſexaginta ſupra centum ſignantur. Similiter indice, vt ſupra effigiato, & annulari curuo pro nota ſeptenarij, decem, & ſeptem, & in dextra ſeptuaginta ſupra centum ſignificantur. A

Alij geſtus manuum.

Verùm ſi digitus index ſiniſtræ ita curuabatur vt eius vnguis radicẽ pollicis tangeret, nonaginta, & in ſiniſtra nouem millia demonſtrabat. Immò curuato vngue indicis ad infimam pollicis ſuffraginem, medio inflexo, & annulari, & minimo porrectis nonaginta quinq; intelligebantur; cui numero ſi addebatur index dextræ manus ad primam ſuffraginem ſui pollicis oppreſſus, ſignificabãtur mille, ex ambabus manibus ita diſpoſitis, mille, & nonaginta quinq; reſultabant, qui numerus apud Antiquitatem taciturnitatis ſymbolum eſſe dicebatur: hocq; inde colligebant, quia niſi puer ſpatio trium annorum loquebatur, qui anni mille, & nonaginta quinq, diebus conſtituuntur, hinc non amplius locuturum præſagiebant. B

Numerus ſymbolũ taciturnitatis qualis fuerit.

Quando autem digitus pollex extremitatem vnguis in poſtremam ſuffraginem indicis figebat (loquendo tamen de ſiniſtra manu) viginti ſignificabat: cum tamen id geſtus in dextra manu duo millia denotaret. Sed ſi pollex, & index blando contactu vngues iungebant, in ſiniſtra manu triginta, & in dextra tria millia aperiebãt. C Item pollice, & indice blando contactu iunctis, annulari, & minimo ſiniſtræ inflexis, triginta duo notantur. Verùm ſuffragine pollicis ſupra mediam partem indicis locata, itaut crux conſtituatur, in ſiniſtra manu quadraginta, & in dextra quatuor millia intelliguntur. Rurſus digito pollice ſiniſtrę ad palmam paſſam inflexo, ad inſtar litteræ græcæ Γ. in ſiniſtra quinquaginta, & in dextra quinq; millia notantur. Iterum pollice inclinato, & indice ſupra eius mediam partem locato, in ſiniſtra manu ſexaginta, & in dextra ſex millia manifeſtantur. Rurſum pollice ſiniſtræ ita exporrecto, vt medio indicis adhæreat, ſeptuaginta, ſed in dextra ſeptem millia patefiunt. Demum pollice inter indicem, & medium porrecto, itaut index circumflectatur, in ſiniſtra octuaginta, & in dextra octo millia notantur.

Sequuntur geſtus ad numeros indicandos.

Hactenus de manu, modò de pedibus ſtatuarum aliquid etiam dicendum eſt. D Quandoquidem in multis Priſcorum ſtatuis, pes ſiniſter porrectus fuit obſeruatus, quo geſtu, aggreſſionem indicare volebant; ſiquidem talis geſtus ad incedendum magis aptus eſſe videbatur.

Geſtus varij pedũ ſtatuarum.

Cum de ſtatuis geſtu manuum, & pedum aliquid ſignificantibus ſermo habitus ſit, nonnihil etiam diſſerendum eſt de illis, quę cum armis, vexillis, clypeis, & alijs quoq; animantium ſimulacris cælabantur. Sed vnà inſtar omnium ſit illa Hermanſal nuncupata, quam Goropius in ſaxonibus deſcripſit: hæc referebat virum armatum, dextra vexillum militare cum effigie roſæ tenentem, ſiniſtra libram: pectore inermi, Leone in clypeo ſculpto penes hanc erat Vrſus, ſtatua in campo florulento erat erecta, vexillum ex multis faſcijs haſtæ alligatis integrabatur: hac ſtatua indicari aſſeuerabat Goropius, nullam pacem talem eſſe, quin arma in promptu ſemper eſſe debeant: per inerme pectus, animus imperterritus erat intelligendus: per Vrſum

Statua Hermanſal.

ciuibus

ciuibus sæuities insinuabatur, qua aduersus hostes referri esse debebant: Leo in clypeo sculptus magnum animũ, & regium denotabat, vexillum multis vittis hastæ alligatis constitutum, ciues vnanimes esse debere significabat: rosa in vexillo ficta ciues ad amicitiam paratos hortabatur: siquidem rosa Veneri sacrata ad amorẽ inuitare ferebatur.

Cum hucusq; de illis statuis verba facta sint, quæ ob variam manuum, & cæterorum membrorum cælaturam aliquid intuentibus significabant; modò breuiter illas complectemur, sed tantùm potiores, quæ in præmium doctrinæ, & virtutis fuerunt erectæ. Sessostris Rex Aegypti bellica virtute strenuus statuam adeptus est. Aristogitoni, & Armodio statuæ ab Atheniensibus fuerunt erectæ. Astylo Crotoniatæ statua fuit locata. Autolycus pancraciastes statuam habuit. M. Portius Cato, Demetrius Phalereus, Eunomius Locrensis Verius Flaccus grammaticus, M. Claudius Marcellus, Mutius Sceuola, Homerus, Oppianus Poeta, Horatius Coclites, & Pausanias Cleombroti filius, ob virtutes, multis cumulati honoribus, statuas meruerunt. Immò Phryne meretrix, ob venustatem, statuam habuit. Iosephus Iudæus propter libros de captiuitate iudaica conscriptos, statuam Romæ obtinuit. Chelia Virgo Romana quia armata, & equo insidens ad declinandam vim Porsenæ Regis Hetruscorum se contulit, statuam est adepta. Insuper vt Claudio Secundo Romanorum Imperatori, Epicuro Atheniensi Philosopho, Minutio Augurino, Trebio, Numæ, Platoni, Phocioni Atheniensum Principi præstantissimos decernerent honores, insigni cælatura statuas erexerunt. Lucullus à Cheronensibus, Demosthenes ab Atheniensibus statua donatus fuit. Cononi Atheniensium Duci, & Euagoræ statuæ fuerunt positæ. Polydamas fortitudine insignis statua non caruit. Cylon ab Atheniensibus statuam sibi comparauit. Octauianum Oratorem Romani statua decorarunt. Archias Hybleus statuam meruit. Claudianus poeta Alexandrinus in foro Traiani statuam habuit. In monumentum Iunij rustici Philosophi M. Antonius Imperator statuam cælari iussit. Mantuani Virgilium statua honestarunt. Beroso Athenienses statuam posuerunt. In æternam Antonij Musæ Medici memoriam Romana ciuitas statuam Aesculapij statuæ proximam locauit. Caia Tarquinij vxor statuam in templo erectam promeruit, & sic deinceps per infinitas alias statuas huius generis progredi possemus: nam olim Romæ tantus erat statuarum numerus, vt alter populus lapideus esse videretur; sed quoniam, tractu temporis, innumeræ sunt dirutæ, in præsentia illas breuiter enumerabimus, quæ nostra ætate adhuc Romæ visuntur.

Qui statuã ob virtutes promeruerunt.

Virgilius Poeta à quibus statua donatus.

Populus lapideus vbi.

Alexandri Magni statua cum Bucephalo insigne opus Praxitelis ante ædes Cardinalis Ferrerij visitur. Item Alexandri Magni miles vulgò Pasquinus ante ædes Cardinalis Caraphæ Neapolitani. Egregia Apollinis statua est in viridario Magni Ducis Hetruriæ. Marmoream Aesculapij statuam ante ædes Cardinalis Caraphæ, & aliam eiusdem Aesculapij aliter cælatam in viridario Magni Ducis Hetruriæ licet intueri. Adonidis simulacrum marmoreum cum apro in ædibus Episcopi Aquinatis conspicitur. Augusti statua marmorea, necnon alia Armeniæ Regis captiui in Capitolio visuntur. Deinde statua Atrei in nouo Palatio Farnesiorum, statua Amazonis pulcherrima in villà Iulij Tertij Pontificis Maximi, statua Agrippinæ M. Agrippæ filiæ in villa Burghesia, & statua Anchyroes in hortis Cardinalis Carpensis conspiciuntur.

Statuę quæ hodie Romæ visuntur.

Cum antiquitùs Dijs potissimum statuæ decernerentur, non est mirandũ si hodie Romani statuam Bacchi in Viridario Cæsarinorum, & aliam eiusdem in Valle, nec non statuam marmoream Bacchæ nimirum mulieris olim Baccho sacrificãtis in ædibus vallensibus, immò Bellonã marmoream in ædibus Burghesij admirentur. Item mira Cereris statua in Capitolio, alia eiusdem in villa Iulij Tertij Pontificis Maximi, & demùm alia in hortis Cardinalis Ferrariæ conspicitur. Pariter statuam Cupidinis in Musæo Garimberti, aliam Castoris, & Pollucis in ædibus Fabij Bauerij, Co. Iulij Cæsaris simulacrum marmoreum in Capitolio, Colossum celebrem, cui Dacia capta subest in hortis Cardinalis Cæsis, statuam Consulis in hortis Cardinalis Ferrariæ, & Cleopatram marmoream in Palatio Beluedere nuncupato Romani conspicantur.

Bacchi statua.
Cereris.
Cupidinis.
Cleopatra.

Tanti fecerunt Ethnici sua Idola, vt cuicumq; non vnum, sed etiam plura simula-

Fauni. *Flora.* cra marmorea consecrauerint, nam Fauni statua in ædibus Cardinalis Burghesij,& Deæ Floræ in ædibus Farnesiorum,& Ganimedis in viridario Magni Ducis Hetruriæ ab omnibus cernitur. Verùm Herculis statuæ multæ sunt: siquidem Romani æneo Herculis simulacro excellentis artificis manu fabricato in Capitolio gaudēt, deinde Herculem marmoreum cum pomis in hortis Cardinalis Carpensis, aliam eiusdem statuam in hortis Cardinalis Ferrariæ, vbi est alia statua incognita, Herculem cum Leone colluctantem, in viridario Magni Ducis Hetruriæ, Herculē marmoreum in Musæo Garimberti, immo in villa Iulij Tertij Pontificis Maximi, necnon in Palatio nouo Farnesiorum, & demùm Herculem adhuc puerum cum anguibus in ædibus Albertonij cernunt. *Herculis varia statuæ.*

Prædictis addantur Laocoontis elegantissima statua in viridario Pontificio, Lędę simulacrum in villa Burghesia, vbi est etiam Memnosinæ Mineruæ statua in Capitolio, vbi etiam Marcus Aurelius, Antonius Augustus lapideus conspicitur. Nili statuæ multæ ab Antiquis fuerunt fabricatæ, quarum vna in horto Vaticano, altera in hortis Cardinalis Cæsis est locata. Naturæ, vel Terræ statua est in Musæo Garimberti, & quædam nymphæ statua in horto Carpensi. Statua Pastoris, & Psiches villam Iulii Tertii Pontificis Maximi exornat, quemadmodum Pomona lapidea villam Burghesiam, & Parthorū Rex captiuus ædes Farnesianas, necnon alter Parthorum Rex captiuus ex nigro lapide fabrefactus ædes Cæsianas decorat. *Statuæ fluuiorum.* *Pomona.*

Statua Regionis Sinarum.

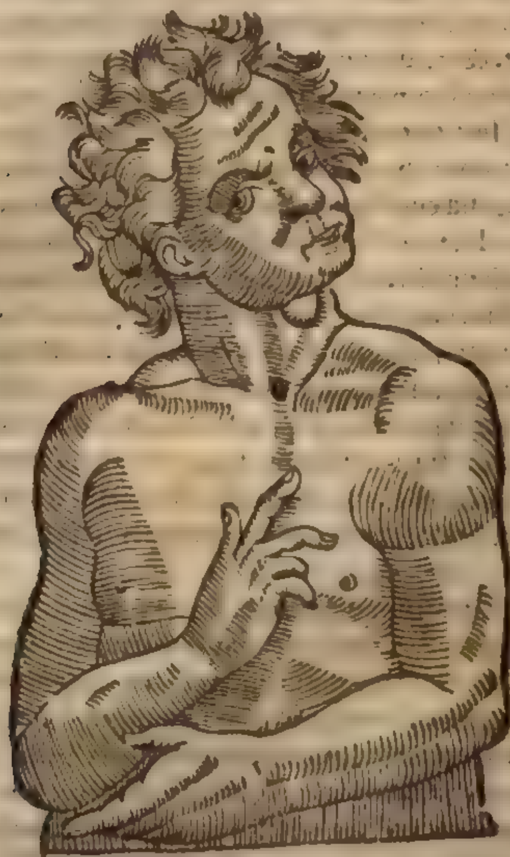

Romam

Romam in lapide porphirite cælatam, capite tamen, brachiis, & pedibus æneis villa Iulii Tertii Pontificis Maximi admiratur. In eadem villa locata est statua Deæ incognitæ, necnõ statua Spei. In ædibus Capranicæ, Sabinæ statua marmorea conspicitur, vbi quoq; est Semele marmorea. Sabinæ alia statua exornat ædes Farnesianas, immò alia ædes Episcopi Aquinatis, & alia hortos Cardinalis Carpensis, & Silenus villam Burghesiam. Sybilla cum libris sybillinis hortos Magni Ducis Hetruriæ. Satyrus puerum docens ædes Cæsianas venustat. Tandem statua ænea miro artificio elaborata in Capitolio; statua incognita in villa Margheritæ de Austria, & alia statua incognita in ædibus Hieronymi de Cupis, propè templum S. Mariæ de E Anima, conspiciuntur. *Semele.* *Sybillæ statua.*

Tyberis Fluuij statua in horto Vaticano cernitur: immò antiquã Tygridis Fluuij marmoream statuam in Capitolio nuperi statuarii Tyberi fluuio accommodarunt. Thalia marmorea, & Tyro Herculis vxor in horto Carpensi locantur. Vestalis Dea in marmore nigro cælata, manibus tamen, & pedibus ex marmore candido fabrefactis villam Iulij Tertij Pontificis Maximi exornat, ibidemq; simulacrum Veneris marmoreum refulget. Postremò statuam Zeti, & Amphionis, qui Dircem cornibus Tauri crinibus alligatam in fontem præcipitarunt, propter lapidis magnitudinem, & singulare artificium, in Palatio Farnesiorum cuncti admirantur: hanc historiam Apollodorus de Origine Deorum conscripsit. Prædictis tanquam coronidem addamus statuas colosseas Regionis Sinarum: etenim Incolæ ex lapide tam eminentes F fabricant, & suis idolis consecratas in loco aperto, & conspicuo erigunt, vt per multa milliaria à viatoribus conspici possint; quarum icon subijcitur. *Dea vestalis.* *Statua Zeti, & Amphionis.*

INSIGNIA GENTILITIA.

CVM simulacris, & statuis gentilitia stemmata quamdam affinitatem habere videntur; propterea quod in his interdum partes humani corporis figurantur, & aliquando integra hominis simulacra vario modo dilineata cognomentis familiarum plerumq; conformia imprimun-G tur. Siquidem multæ sunt Bononiensium ciuium stirpes, quarũ stemmata effigies humani capitis decorat, cum in aliquibus caput pusionis, in aliis caput iuuenis cincinnati, in aliis caput vittatum, in aliis caput humanum inter priores Leonis pedes, & in aliis caput muliebre inter ramos arboris figuratum conspiciatur. Immò, capitis puellæ icone, Illustrissimum Bolognetorum stemma venustatur, in qua familia hodie Celeberrimi Doctores, & Senatores refulgent. Aliæ cognationes figuris duorum capitum caluorum, aliæ duobus capitibus circa verticem tonsis, pro insigni gentilitio, delectantur. Pariter aliæ ab iconibus duorum capitum Aethiopis non abhorrent. His addantur effigies triplicis vittati capitis, triplicis capitis Aethiopis, necnon triplicis capitis cum pileo turcico, quod postremum stemma stirpi de Turcis competit. *Capitis humani figura in stemmate.* *Bolognetorũ stemma.*

H Si manus ponderentur, comperiemus ciuium stirpem, quæ vnam manum, quæ duas, quæ tres, & quæ pingendo quatuor, sibi proprium stemma comparet. Cæterùm aliquando picturam manus cum arbore, cum rosis, vel cum vexillo, vel cum racemo vuæ, vel cum ramo oliuæ, vel cum figura crucis delineatas in stemmatibus conspiciemus. Attamen in gentilitio Insigni gentis Albanorum manus librum apertum sustinens figuratur, in qua familia hodie Doctores medicæ institutionis, & Iuris prudentiæ floruerunt, & adhuc florent; immò inter hos splendescit Dominicus Albanus Causidicus Excellentissimus, Iuris vtriusq; scientissimus, & de omnibus disciplinis, quàm optimè meritus. *Effigies manuũ in stemmatibus.*

Quid? plures sunt ciuium Bononiensium agnationes, quæ humanum brachiũ pro stemmate pictum gerunt; aliquod tamen discrimen in hac brachij pictura obseruatur; dum aliud brachium cum palma, aliud cum arbore, aliud cum lilijs, aliud cum rosis, aliud cum falcula, & aliud cum manipulo auenæ effigiatur. Interdum in his stem- *Figura brachij in stemmatibus.*

stemmatibus duo, & tria brachia figurata cernuntur: sed inter has stirpes nobilissima de Designis Familia, icone brachij extensi, & quasi ad consecrationem proni delectatur.

Tandem omissis illis gentibus, quarum stemmata picturam crurum, & pedum repræsentant, breuiter accedemus ad illas, in quarum gentilitio Insigni integra hominis simulacra refulgent. Quandoquidem nonnullæ stirpes icone iuuenis, aliæ senis, aliæ hominis syluestris, aliæ mulieris fortunam referentis delectantur. Aliæ effigie hominis veste teutonica induti, aliæ, pictura Peregrini, clarum stemma proprio generi addunt. Sunt quæ, delineato homine cataphracto, proprium stemma decorant, & muniunt, veluti familia de Ferris, cui nuper Gaspar Medicus celeberrimus plurimum splendoris, & dignitatis adiecit, & nunc etiam Iulianus filius philosophicæ institutionis Doctor, bonarum litterarum longè peritissimus, & ædium Sanctæ Mariæ Maioris optimis Canonicis instructarum Antistes, hanc familiã illustriorem reddit. Deniq; non desunt ciuium Bononiensium cognationes, quæ in stemmate gentilitio duorum hominum se mutuo complectentium icones pingant, & aliæ duas manus copulatas symbolum Fidei repræsentantes figurant, & sic deinceps sexcenta possemus recensere stemmata, quæ figuras partium hominis, & integram eiusdem picturam exhibent, sed de his hactenus. A

Item hominis in Insignibus.

Familia de Ferris.

SIGNATVRÆ PARTIVM B

Humani corporis in plantis.

OMnes herbæ, arbores, & frutices, necnon horum frondes, & flores sunt tanquam tot libri ab immensa superni opificis benignitate generi humano donati, per quos quicumq; industrius indagator ad veræ medicinæ cognitionem penetrare potest. Siquidem Deus omnipotens cuicumq; plantæ suum proditorem assignauit, vt genuinæ earum virtutes abditæ, per externas signaturas, nimirum per similitudinem formæ, atq; figuræ partibus humani corporis conformem proderentur, & patefierent. Etenim plantæ signaturis, tanquam tot linguis proprias hominibus vires insinuant. Professores igitur botanicę facultatis non modò in variis herbarum nomenclaturis dignoscendis, & explorandis diligentes esse debent; verum quoq; vtiliora diuinitùs in plantis impressa vestigia rimentur, vt occultas earum prærogatiuas ab externæ faciei inspectione apprehendant. C

Itaq; inchoando à capite notandum est, quòd Polytricon Apulei, Adiantum, & Tricomanes nonnullis cincinnorum inuolucris humanos capillos exprimunt: quare hæ plantæ crines densos, crispos, & pulchros reddunt. Thapsia tenui fronde humana æmulatur capillamenta; propterea, authore Auicenna, in crine restituendo, alopecia vexatis, nulli medicamento cedit. Vt omittamus oblongum muscum arboribus adhærentem, & herbas in palustribus nascentes, quæ, quoad formam, capillares sunt, & propterea earum decoctiones in casu capillorum commendantur. D

Capillorum signaturę.

Nux, siue iuglans integram capitis signaturam possidet: hæc enim herbaceo, & exteriori inuolucro, pericranium, cortice duriori, cranium, pellicula nucleũ vestiente, piam cerebri meningem, & tandem, nucleo, cerebri figuram affabrè repræsentat. Quid mirum igitur, si herbacei corticis decoctione, capilli denigrantur, & ab eodem sal extractus vulneribus pericranii medeatur, & demùm si nuclei venenum profligantes, cerebro conferant, & extrinsecus applicati idem roborent? Nux indica sua magnitudine humanum caput quasi adæquat, & eius oleum in vitijs capitis vtiliter adhibetur. Scylla quoq; capitis figuræ consimilis, in epilepsia, & alijs affectibus huius generis suas prærogatiuas exercet. Folliculus floris Poeoniæ conclusus non modò capitis, sed eius suturarum typum exhibet; ideo in ægritudinibus cerebri

Capitis signatura.
Nux Indica.
Scylla.
Paeonia.

rebri flores, semina, & radices huius plantæ præscribuntur. Betonica, & stæchas in orbe glomerato capitis æmulo flores, & semina producunt; quare à medicinis caput respicientibus meritò non excluduntur. Papauer capitatum, mala cydonia, cucurbitæ, & melones sunt fructus ad instar capitis formati, quapropter capitis doloribus miram vtilitatem afferunt; vt omittamus alias huius generis, & præcipuè Antirrhinum syluestre, quod flore, & semine caluariam humanam refert. *Betonica.* *Papauer.* *Antirrhinũ syluestre.*

Caltha, Anthemis, Buphthalmus, Abrotonum fœmina, Aconitum Pardalianches, Helenium, Aster Atticus, Argemone, Anemone, & Hieracium, quo accipiter oculorum hebetudinem discutit, suis floribus iconem oculi exprimunt, idcirco oculo-
E rum affectibus non modico sunt adiumento. Semperuiuum maius, alijs Zoophthalmon, & Romanis oculus Iouis nuncupatur, folijs in plantæ ambitu oculorum simulacra ostendit, & Dioscorides hac planta in oculorum inflãmationibus vtitur. Grana herbæ Paris pupillæ habent signaturam, ex his arte chymica oleũ elicitur, quod à Chymistis anima oculorum nominatur, estq; aduersus oculorum affectus efficacissimum. Immò flos Potentillæ pupillam in oculo repræsentat, & huius aqua chymicis organis sublimata in oculis vexatis est admodum singularis. Consultò omittemus Euphragiam, quam omnes Botanici à signatura, & ab effectu ophthalmicam indigitarunt. *Signatura oculorum.* *Herba Paris* *Potentilla.*

Nasus pereleganter à folio menthæ aquaticæ refertur, huius ergo Extractũ amissionem odoratus restituit. Aures à folijs Asari exprimuntur, ideo conserua ex flori-
F bus huius plantæ parata auditui confert. Signatura gingiuarum à sedo minori muris adherente ostenditur, & succus ab hac herba expressus in scorbuto, & alijs gingiuarum vitijs commendatur. *Nasus.* *Aures.* *Gingiuæ.*

Acini malorum punicorum dentes ostendunt; sic gingiuas læsas emẽdant, & dentes firmant. Viola dentaria, & aliæ species dentariæ radicem miro naturæ artificio compactam proferunt, nam quadam serie squammarum dentes æmulantur. Siliqua Hyosciami figuram dentis maxillaris habet, & huius oleum, vel radicis, aut seminis decoctio parata in aceto, in odontalgia præstantissimum remedium præbent. Demùm nuclei pinei dentes incisorios, & radices Pseudohermodactyli caninos mentiuntur, qua de re folia Pini in aceto feruefacta dolores dentium mulcent. Radices Viuulariæ, Ceruicariæ, & Scrophulariæ effigiem glandum gutturis referunt; ideò strumosis non sunt infrugiferæ. *Signatura dentium.*

G Pulmonaria saxis, & arboribus adhærens, & Pulmonaria altera maculis albicantibus insignita, quæ substantiam pulmonum exprimere videtur, in ægritudine pulmonum non improbantur. Anacardi fructus figura & colore cordi sunt similes, sicq; labentes sensus reuocant. Radices Anthoræ, & Nardi montanæ duo ostẽdunt corcula, fructus Citri cor æmulantur, Melissæ folia, & Trifolij acetosi, cordis effigiem habent, ideoq; horum omnium eximiæ dotes, in roborando corde, celebrantur. Solanum vesicarium repens in vesicis semina nigra profert, sed nigredo seminũ albam humani cordis effigiem exhibet; quamobrem multi hęc semina ad cor valere retulerunt. Immò mulieres Siculæ hanc plantam, natura duce, Concordiam appellant, quoniam maritos cum vxoribus rixantes conciliet. Consultò omittamus mala persica, & alios fructus huius generis, qui affabrè cor mentiri videntur. *Pulmonis, et cordis signatura.* *Solanũ vesicarium.* *Concordia herba qua.*

H Manuum simulacra in folijs Ficus, & Ricini, necnon in radice Palmæ Christi intueri licet, propterea Mesue his plantis humores ad articulos fluentes vim purgandi attribuebat. Imaginem digitorum referunt radices Hermodactyli, in quibus vnguium etiam rudimenta conspiciuntur, & hæ radices, ex sentẽtia Serapionis, chiragræ opitulantur. Gramen quoq; in parietibus nascens in quinos surculos tanquam in quinq; digitos cacumen distribuit, Ischemon nonnulli appellant, & vtilitatẽ immensam digiti, & vngues ex hac planta accipiunt. *Signatura manuũ, & digitorum.*

Figuram intestinorum in calamo aromatico, & cassia fistula obseruamus, veluti formam vmbilici in Cotyledone, seu vmbilico Veneris cõspicamur; idcircò Dioscorides hanc plantam ad amatoria valere prodidit; cum nonnulli vmbilicum lucem luxuriæ appellent.

Lienis formam in Scolopendra, seu Cetrach, necnon in Lingua ceruina, seu Phyllitide conspicari poterimus, quæ plantæ lienosis plurimum prosunt. Folia Hepa-

ticæ

Signaturę lienis, & hępatis. ticæ pinnulas hepatis repræsentant, &, in hepate refrigerando, æquale non habent medicamentum. Radix fumariæ bulbosæ, quæ Capnos phragmitis appellatur, Iecoris formam æmulatur, ideo hæc scyro hepatis laborantibus, iuxta mentem Actij, non parum vtilitatis est allatura, consulto omittentes Pyra, quæ quodâmodo signaturam iecoris præbent, & iecori magno etiam sunt adiumento.

Signatura Renum in Portulaca obseruatur; quare hæc herba affectis renibus non mediocriter conducit. Verùm Alkakengi, seu Halicacabum, item solanum vesicarium repens, staphilodendron, & Colutea vesicaria, producunt vesicas humanæ vesicæ æmulas; quamobrem affectibus vesicæ laborantes ex his plantis amplissimum fructum consequuntur. *Signatura renum, & vesicæ.* A

Vteri figura in radice Aristolochiæ rotundæ obseruatur, ideo hæc radix puerperis mirum in modum opitulatur. Cyclamini radix, & Leontopetali figuram vteri referunt, quocirca Theophrastus, & Dioscorides has radices ad amatoria trahebant. Macis nucem myristicam amplectitur, veluti matrix fœtum inuoluit; hinc macis, & nux myristica sunt affectibus vterinis remedium salutare. Nymphæa habet signaturam secundinæ, & viridis cortex interior Betulæ, necnon sabina figuram matricis venis sanguineis insignitæ referunt, ideo tartarum in his partibus concretum dissoluunt, veluti medicamina ex nymphæa parata secundinam expellunt. Silentio Pisa inuoluuntur, quæ & ipsa vteri signaturam habere feruntur. *Signatura vteri.*

Arone integrum generationis instrumentum demonstratur. à Fabis perfecta pudendorum, & colis glandis anatomia exprimitur: hinc harum farina affectis pudendis adhibetur. Fructus Pini figuram glandis penis exhibet, & in Venere stimulanda est ex vsu. Cicorium, erecto pistilio, penem exprimit; ideo ex huius decoctione intrinsecus, & extrinsecus adhibita, in affectu pudendorum incredibilis vtilitas recipitur. Pętermissis cicere, & lupino, à quibus etiam mentulæ figura repræsentatur. B *Pudendorũ signatura.*

Omnes species Orchidum manifestam testium signaturam habent, quæ in sopita Venere primum locum occupant. Immò Tragorchis, seu illa Satyrij species, quæ redolet hircum, inter cæteras, homines ad Venerem magis pronos reddit, cum hircus omnium animalium sit luxuriosissimus. Radix Dracunculi maioris, instar testiculi, bulbosa, Venerem prouocare dicitur. Item Porrum simile scroto Venerem excitare traditur. Immò Phallus humanam mentulam referens ab Hadriano Iunio in vsum venereum trahitur. Demùm vuarum acini vtriusq; sexus signaturam præbent; hinc Prisci optimo iure Venerem sine Baccho frigere retulerunt. C *Vtriusq; sexus signatura.*

Multæ sunt plantæ, quæ radicibus hæmorrhoidales venas æmulantur, vt Chelidonium minus, filipendula, & multæ Ranunculorum species; quæ omnes hemorrhoidibus fructum non paruum afferent. Præterea aliarum venarum signaturam Lapathum sanguineum possidet. His addatur Plantago quæ neruorum figuram exprimit: quemadmodũ Equisetum, & filix fęmina spinam dorsi ęmulantur, cum decoctio ex his in aqua, & vino parata prædictæ parti magno sit adminiculo. Folia Hypericonis cum sint perforata porrorum cutis signaturam exhibent, quare in pellendo sudore, & auferenda obstructione commendantur. Geranium habet signaturam ossis tibiæ; idcirco huius puluis in fractis ossibus non parùm habet momenti. Deniq; tanquam coronidem addamus plantas integram hominis figuram referentes, cuius rudimentum in radicibus Mandragoræ, & Bryoniæ conspicitur, pręterquamquòd in nemorosis locis quędam satyrij species crescit florem humanę effigiei producens; hac de re nonnulli Botanici hoc satyrium Anthropophoron appellarunt. *Signatura pororum cutis.* D

VSVS IN CIBIS.

VLTI hoc admodum demirari non desinent, quòd humanæ carnes
humano esui famulentur: nihilominus Gaspar Balbus meminit non- In Itiner.
nullorum regnum Dacim incolentium, qui lingua vernacula Bata- India oriẽt.
E chi nuncupantur: apud hos publica consuetudine receptum est, vt
viciniam incolentes non tenui apparatu excipiantur, quando consan-
guinei senio confecti, & mactati deuorandi sunt. Immo Rex Regionis omnes reos
morti addictos Batachis donat: quemadmodum olim Romani capitali pœna dignos,
ad Bestias condemnabant: Itaq; Batachi ad Reos accedentes præsentibus omnibus Batachi qui
aulicis, capite, & pedibus truncatis, carnem incisam sale, & pipere conditã crudam,
vorant: cum in Regno Dacim magna piperis quantitas gignatur. Rursus idem au- Loco cit.
thor memorat insulam Carnalcubar cognominatam, quam feri homines colunt, &
humanis carnibus vescuntur; sed aduertendum est, quòd hi se inuicem non come-
dunt, sed homines alterius insulę deuorandos venantur: alioquin piscibus plerumq;
victitant.

F In horum confirmationẽ recitat Petrus martyr Cãnibales humanis quidem car- Decad. I.
nibus, sed præcipuè carnibus pusionum vesci: quapropter pueros comprehensos eu- lib. I.
nuchant, deinde, ob castraturam, pinguefactos in insigni epularum apparatu co-
quunt: quare in captiuis pusionibus eumdem præstant ritum, quẽ nos in gallis gal-
linaceis, suibus, & arietibus seruamus, vt tales bestię ad esum pinguiores euadant.
Adultos autem homines ad ipsorum manus peruenientes, confestim perimunt, &
eorum intestina adhuc recentia cum extremitatibus epulantur, cętera autem mem-
bra sale condita, tanquam tot pernæ suillę, ad tempus seruantur. Cæterùm mulieres Canibalorũ
cõprehensas non comedunt, quia apud ipsos obscænum, & nefas est, muliebri carne mores.
vesci; cum hæ tanquam gallinæ oues, & iuuencæ ad sobolem procreandam alantur,
idcirco cui mirum non videbitur, si Petrus martyr referat in coquinis Cannibalorũ
carnes humanas ad instructam epularum magnificentiam, cum carnibus Psitacorum,
G & Anserum elixari, & asari. Hodie igitur grauem deponemus admirationem si in-
tellexerimus apud nos fuisse aliquem, qui inscius humanam carnem comederit:
hæc enim ad mentem Galeni gustui grata, & carnibus suillis similis esse perhibetur.
Audiamus igitur Galenum sic loquentem: *Carnes Suum humanis sunt similes; com-* Lib. 10. de
perti sunt hospites, & coqui complures, qui humanas carnes pro suillis venderent: simp. med.
tametsi, qui eas edissent nullum omnino discrimen percepere. Quin & ipse fac.
narrantes audiui viros fide dignos, se se in Diuersorio publico ius esi- Digiti por-
tasse delicatũ, cũ carnibus suauissimis: cęterùm, cum iam penè tio.
saturi essent, inuenisse digiti partem anteriorem, qua vi-
delicet ad vnguem est: quo perculsi, & metuentes eos,
qui agebant in diuersorio, ne scilicet se quoq;
vorarent, ceù ei rei assueti, protinus il-
linc exiere, & vomitu redditis, qua
ederant, ita iter denuò in-
gressi sunt.

VSVS IN MEDICINA.

NVllam in humano corpore eſſe partem, nullumq; progigni excrementũ arbitramur, ex quibus, pro ægrotis, medicus nõ modicam frugem demetere poſſit: quandoquidem ſi reſpiciamus caput, habemus apud Sextiũ philoſophum, quòd capilli primùm à puliorũ capite tonſi ad podagrã ſeruantur: ſiquidem circumligati fluxionis impetum coercere dicũtur. A

Capillorum virtus. Capilli verò adultorum morſibus canis ex aceto medentur, & combuſti vulnera capitis ex oleo, & vino ſanant. At ſi in teſta concrementur, oculorum ſcabiem, & pruriginem emendant. Sin fuerint capilli mulieris, & adurantur, horum nidore ſerpentes fugantur, ſed rectius eodem odore mulieres vteri ſtrangulatu, & procidentia laborantes adiuuantur.

Oſſa humana. *L.5.de ſecr.* Cranium humanum combuſtum in multis affectibus adhibetur: ideo huius cinis iuuat, quia humorem, & cauſam morbi exſiccãdo abſumit: namq; oſſa combuſta formã ſubſtantiæ amittunt, & non niſi elementares qualitates ſuperſunt, & quamuis oſſa humana ęgrotis in aliquo liquore propinanda exhibere abominandum eſſe videatur, nihilominus non deſunt authores, qui illa prҫſcribunt. In primis Vuecherius B abradit os caluarię hominis circa comiſſuram ſincipitis, & huius drachmam, cum iure, aut vino patientibus paſſionem colicam, aut internum aliquod apoſtema propinat. *Li.2.Antid. ſpec.* Pariter, ex mente Vuecherij, pilulæ epilepticę componuntur, quę raſuram humani cranij recipiunt. Item cranij humani puluerẽ cum miſtura puluerum caput calefacientium, & exſiccantium reponit. Crollius verò cranium inter medicamenta podagrica recenſet: immo idem Author oleum ex oſſibus hominis morte violenta *Balſamum podagricum* perempti paratum, balſamum podagricum appellat. Inſuper oleum ex caluaria vel cranio humano chymicis organis ſublimatum, epilepticis pҫcipuam affert vtilitatem. *Lib.1.pharmac.c.25.* Conficitur etiam apud Quercetanũ Extractum cranij humani, quod tanquam theſaurum pretioſiſſimum aduerſus epilepſiam prædicat, immò ex cranio ſal extrahit, quem antiepilepticum appellat; vt omittamus aquam, & magiſterium cranij, C quæ omnia apud nos etiam parantur. Antequam à cranio diſcedamus, neceſſe eſt meminiſſe cuiuſdam vnguenti armarii nuncupati, quod olim Paracelſus tanquam *Vnguentum armarium quale.* expertum Maximiliano Cęſari dono dedit, quo ferrum, quod ſauciauit, aut lignum ſanguine vulnerati madidum, ſi linibatur, patiens etiam abſens ſanabatur. Hoc igitur vnguentum, pręter humanũ adipem, mumiam, ſanguinem humanum, oleum lini, terebenthinam, & bolum, vſneam quoq; ſeu muſcum in humana caluaria aeri expoſita natum recipiebat.

A cranio ad dentes accedemus: quandoquidem primus dens pueri, qui ceciderit, maximam pręrogatiuam habere perhibetur, ſi, antequam terram attingat, in dextrocherio includatur, nam mulieres hoc munitę doloribus vterinis minimè corripi creduntur. Antequam ad virtutes aliarum partium ponderandas properemus, nonnihil de cęteris oſſibus paucis verbis complectemur. Haubertus, iuxta mentem Ga- D leni, oſſa humana in cinerem redigit, & ad podagram conſeruis capitalibus permi- *Puluis dyſentericus.* ſcet. Crollius autem rectius operatur, dum oſſa humana in fornace vitraria prius cremata puluerí cuidam admiſcet, quem poſtea dyſentericis non vulgariter prodeſſe aſſeuerat. Chirurgi noſtræ ætatis in vlceribus diſepuloticis polline oſſium humanorum propter ſympathiam vtuntur, & præcipuè in oſſibus detectis, vt, carie ablata, citius carne cooperiantur. Animaduertunt tamen in vlceribus tibiæ, puluerem tibiæ, in vlceribus pectoris, puluerem coſtarum, & ſic deinceps eſſe adhibendum. *Lib.de ſecr.* Euonimus ex humanis oſſibus chymica arte oleũ parat, quod in ſedãdis articulorum *Li.1. Antid ſpec.* doloribus maximopere iuuat. Pręᵭictis addit Vuecherius portionẽ oſſis brachij, cũ ſumitate alæ anſeris geſtatam laboranti quartana febre non mediocriter conducere.

Virtus vmbilici humani. Vmbilicus humanus ſuis non caret virtutibus; nam portio illius à puero naſcente præ-

Præcisa in annulo argenteo gestatur, vt carnem contangat: siquidem Cardanus hoc præsidio patienti dolorem colicum sanitatem pollicetur.

Pinguedo humana antequam ad vsum medicum trahatur, prius, ritu pinguedinis aliorum animantium, præparanda est, deinde in officinis medicorum est seruanda, nam ad neruos roborandos, propter aduersam valetudinem debilitatos, incredibili quadam sympathia commendatur. Præterea hic adeps pretiosum vnguentum Vuecherij ingreditur, ex cuius vsu laborantes pleuritide, & podagra amplissimum fructum sunt consecuturi. *Li. 2. Antid spec.*

E Succedunt humani sanguinis virtutes examinandæ. In primis laborantes elephantiasi ex hoc multum adiumenti percipiunt: idcirco quando Reges Aegyptij hoc morbo vexabantur, eorum solia in balneis humano sanguine madefiebant. Item Orpheus, & Archelaus humanum sanguinem non infrugiferum præsidium in angina existimant: dummodo pars affecta sæpè liniatur. Epileptici virtute humani sanguinis à paroxismo liberantur; immò non amplius illum incurrent, si tres guttæ sanguinis ex interscapilio patientis scarificatione eliciantur, & vnà cum ouo corui in fine paroxismi ægroto exhibeantur. Alioquin alij ad liberandum à paroxismo epilepticum, pollices pedum incidunt, & sanguine inde manante faciem patientis inspergunt. Vuecherius in hoc casu sanguine humano labia patientis humectat, & statim paroxismum arcere profitetur. Quamuis alij, vt prorsus morbum comitialem exterminent, sanguinem humanum ægrotantibus propinant. *Sanguis in epilepsia.* *Li. 2. Antid. spec.*

F Clarissimus Faloppius humanum sanguinem septies arte chymica distillat, donec omnis aqua euanuerit, deinde hac materia in resolutione neruorum vtitur. Euonimus ex humano sanguine, ouis, & carnibus quintam extrahit naturam, quam Chymistæ quintam essentiam appellant. Item, ex mente Alberti Magni, vitreis organis aquam ex sanguine humano sublimant, quam in omni genere ægritudinum, tam internarum, quàm externarum, magnificant. Aliter aquam humani sanguinis Crollius inter medicamenta ophthalmica recenset. Alij hanc aquam, in concinnando emplastro ad herniam, vsurpant: quamuis Galenus, pro humano sanguine, suillum substituat. Nostra ætate in officinis Medicorum, pro hernia, ceratum de pelle arietina paratur, quod portionem sanguinis humani recipit. *In Basil. chym.* *L. 3. de Alim*

G Oleum quoq; humani sanguinis in officinis Chymistarum fabricatur, sed Gordonius ex sanguine hominis rubicundi, & agentis annum vigesimum quintum miro artificio sublimat oleum, quod vitum appellat, quia plurimas ægritudines pellat, & homines in secunda valetudine seruet. Cæterum de simplici distillatione humani sanguinis, legendus est Brusuicensis in libro germanico distillationum. Tandem Vuecherius meminit salis ex humano sanguine parati, qui dolores sedare perhibetur. Præterea addatur Elixir vitæ à Chymistis paratum, quod sanguinem humanum recipit, deinde in febribus mali moris, & in virium imbecillitate adhibetur. Quid plura? Sanguis ipse humanus hæmorrhagiæ sanguinis medetur; si sanguis à naribus fluens supra ferrum ignitum exsiccetur, deinde puluis per calamum in nares insuffletur. *L. 2. Antid. spec.*

H His notatis de virtute partium, modò ad vim totius ponderandam accedendum est. Sunt quædam gentes, vt populi Psilli, & Marsi, qui toto corpore prodesse possunt, nam tactu percussos à Serpentibus liberant, vt in Historia Serpentum explicauimus. Item ex mente Cornelij Agrippæ, masculus septimus absq; fæmella intermedia natus, tactu, sanandi strumas vim possidet. *Remedium strumarum*

Medici nostræ ætatis in varijs morbis profligandis, humano corpore exsiccato vtuntur, & Mumiam Antiquorum esse opinantur. Quandoquidem Mumia est vox arabica, quæ apud Rhasim, & Auicennam, Pissasphaltum significat. Isaac tamen scriptis mandauit Mumiam esse vocem persicam denotantem quoddam liquamen in illis sepulcris inuentum, in quibus cadauera hominum aromatibus condita multos annos seruata fuerunt. Hæc mumia nonnullis Cerops nuncupatur, fortassis, iuxta sententiam Renodei, quia ceræ consistentiam habeat: reperiebatur autem in sepulcris Regum, & Heroum Aegyptiorum, qui quamdam futuræ resurrectionis cognitionem habentes, vt corpus humanum diutissimè incorruptum seruarent, myrrha, cinnamomo, aloe, gummi Cedri, alijsq; pluribus aromatis cōdiebāt. Verùm multos *Mumia qua vox.*

post

Conditura cadauerum Aegyptiorũ. poſt annos omnibus bello vaſtatis, & Sepulcris funditus euerſis, in quibuſdam liquorem inſtar mellis denſum, & odoratum inuenerunt, quem Medici Aegyptii eximiis pollere virtutibus arbitrati, in multis affectibus adhibitum, tanquam mirabilem comprobarunt: quamobrem facti audaciores hanc cadauerum conditurain in tumulis aliorum Magnatũ quæ fuerunt, quibus exhauſtis, tandem ad tumulos etiam hominum infimæ ſortis acceſſerunt, in quibus liquamen multò deterius compertum eſt: hoc tamen ſumptum mumiam appellabant, & in varijs morbis adhibebant. Hinc colligendum eſt non eſſe veram, & legitimam Aegyptiorum mumiam carnem exſiccatam illorum cadauerum, quæ in arena Arabiæ deſertæ inuẽta in diuerſas regiones pro medicinis tranſmittuntur. Quamobrem ex dictis veram mumiam in noſtris officinis minime ſeruari atteſtabimur. Et quamuis hodie nonnulli componant balſamum, vt humana cadauera à corruptione intacta ſeruent: nihilominus hoc balſamum à conditura Priſcorum maximè diſcrepat. A *Vera mumia nõ habetur.*

Lib. 4. Mag. nat. Hodie, ex mente Portæ, cadauer aperto latere exenteratur, & caluaria diſſecta, cerebrum eximitur, abiectis etiam pupillis, ſpinali medulla, & teſtibus, & ſpatio quatuor horarum, ex pedibus ſuſpenditur, mox aceto deſtillato, & aqua ardenti lauatur; poſtmodum exſiccatum calce viua, alumine, & ſale aſpergitur, & biduo ſupra fumum myrthi, lauri, roſmarini, & cupreſſi ſuſpenſum ſeruatur. Tandem condimentum ex calce viua, alumine combuſto, ſale, aloe, myrrha, ligno aloes, oleo nardino, & cineribus roſmarini viridis, æris combuſti, & cupreſſi, tartari, necnon ex croco, ſeminibus colochintidis, puluere antimonii, moſco, & ambra paratur, & hoc condimento per triduum corpus in loco aperto confricatur, & hæc de hodierna conditura ſufficiant. B *Conditura Nuperorum*

Sin Antiquorum liquamen, ad cadauera condienda, adhibitum intelligere deſideramus, confugiendum eſt ad Herodotum, & Diodorum Siculum, qui de hac materia verba fecerunt. Itaq; ex horum mente, tres homines hoc munus abſoluebant. Primus circa ilia cadaueris humi ſtrati locum inciſionis deſignabat, deinde accedebat qui lapide ęthiopico locum aperiens, illicò aufugiebat, ob metum circumſtantium, qui interdum talem operarium lapidibus inſectari ſolebant. Tertiò Pollinctores, eductis per locum apertum interaneis, præter cor, & renes, vino odorifero cadauer lauabant, & lotum vnguentis ex cedro, & aliis ſimplicibus pretioſis, ſpatio triginta dierum, linibant, deinceps myrrha, & cinnamomo inſpergebant, vt odoriferum redderetur, tuncq; cadauer ita paratum, & conditum conſanguineis tradebatur, pilis ſuperciliorum, & palpebrarum ita accommodatis, vt tanquam homo dormiens repræſentaretur, & hic eſt primus modus, qui ad mentẽ Herodoti, in cadaueribus condiendis, ab Antiquitate ſeruabatur. Secundus modus erat, dum corporibus minimè diſſectis, per clyſterem ex vnguine cedrino paratum, & in aluum iniectum, inteſtina educebant, deinde diebus ſeptuaginta, corpus ſaliebant. Tertius modus in egenis ſeruabatur, dum eorum ventrem lotionibus abſtergebant, deinde ſpatio dierum ſeptuaginta, ſale corpus arefactum reponebant. Iudæi, teſte Strabone, in condiendis cadaueribus, aſphalto, ſiue bitumine vtebantur, verum melior conditura erat apud Aegyptios, de qua paulo ante verba fecimus. Hodie tamen ad condimentum cadaueris, puluerem myrrhaceum nuncupatum adhibẽt, qui quodammodo vires conditurę Aegyptiorum æmulari videtur. Huius pulueris multiplex apud Authores deſcriptio legitur, propterea libet in præſentia vnam addere. Sumunt copiam ſalis, alumen cum myrrha, & aloe fuſum, abſynthium, cinnamomum, caryophillos, piper, cuminum, ſiler montanum, & omnia in craſſiorem puluerem redigunt, cum modici aceti inſperſione, hoc puluere aluum cadaueris implẽt, & cera circumlitum feretro plumbeo includunt. Cum igitur ex dictis vera Antiquorum mumia, vel Aegyptiorum conditura haberi nequeat, Crollius tincturam mumiæ hoc modo parat. Sumit cadauer hominis rufi ætatis annorum vigintiquatuor ſuſpenſi, puluere myrrhæ, & aloes aſpergit, deinde aliquot dies, ſpiritu vini macerat, & fruſta in aere ſuſpenſa exſiccat, & tandem ſpiritu vini tincturam rubicundiſsimam extrahit, quam in exterminanda peſte, & in expugnandis venenis, mirandũ in modum extollit.

Primus modus cõdiẽdi cadauera apud Antiquos. (C) *Secundus modus.* *Tertius modus.* *Lib. 16.* (D) *In Baſil. chym.* *Tinctura mumiæ.*

Reliquum eſt, vt virtutes excrementorum hominis examinemus; ſed quoniam excremen-

crementorum hominis alia vtilia, & alia inutilia in scholis Medicorum esse perhibentur; primùm de vtilibus, nimirum de lacte, & spermate verba fient. Itaq; lac humanum inter alia lactis genera in variis morbis propter sympathiā maximopere commendatur. Igitur lac humanum stomachi rosionibus conducit, pulmonum incommodis confert, affectibus oculorum ab ictu benignum, & salutare est præsidium, & tandem qui lacte matris, & filiæ perlinitus fuerit, oculorum metu tota vita liberari perhibetur. In vitijs aurium lac cum modico oleo præscribitur, & cum succo cicutæ vel cum modico opii podagricis vtilitatem affert. Postremò si quis potu hyosciami dementiam incurrat, à copia humani lactis hauriendа abhorrere non debet. Præterea spermati humano nonnulli vim delendi impetigines, sedandi dolorem podagræ, & dealbandi cicatrices assignat. *Virtutes humani lactis* *Vis spermatis.*

E

Si dirigamus animum ad excrementa humani corporis inutilia ita à Medicis appellata, nempè ad saliuam, sudorem, fæces, & vrinam, hæc admodum vtilia in vsu medico comperiemus. Primitùs saliua hominis potissimum ieiuni in exterminando multiplici affectu mitis gaudet prærogatiuis: nam omne pustularum genus abstergit, lichenas, mentagram, & impetiginem delet, ad rem igitur canebat Quintus Serenus hunc in modum. *Virtutes saliuæ.*

Si verò vitium est, quod ducit ab impete nomen,
Hoc matutina poteris cohibere saliua.

Insuper vulnus à crabronibus, scarabeis, & araneis inflictum, humana saliua emendatur, quandoquidem, ex mente Auicennæ, hæc saliua scorpiones interimit, immò Scolopendras marinas, & alias bestias venenatas conficit, idq; præstare saliua dicitur ob quamdam qualitatem venenatam, quam partim à sordibus dentium, partim à vitiosis humoribus contrahit, nam ad os, & fauces assidui quidam fumi ascendentes sputum praua quadam qualitate inficiunt: hinc fit, quòd sputum quandoq; saporem amarum, quandoq; acidum, & quandoq; subdulcem participet. Amplius saliua humana vi digerendi, & concoquendi potitur; idcircò rustici mandunt triticum, vt cum saliua misceatur, hacq; ratione paratum, instar emplastri furunculis imponunt, eosq; celerimè digerunt, alioquin triticum in aqua maceratum concoctionem non ita celerem moliretur: optima igitur de causa nutrices panem mandunt, deinde instar emplastri, membris puerorum sugillatis applicant, quia ob virtutem saliuæ breui temporis spatio discutitur sugillatio. Demum saliuam mulieris ieiunæ, & præcipuè, si pridie à cibo, atq; vino se abstinuerit, ad oculos cruentatos valere nonnulli asseuerant. *Triticum cum saliua quod remedium.*

F

G

Sordes aurium hominis ab vsu medico non sunt arcendæ, cum ex his laborantes hemicrania, perculsi humano morsu, & icti à scorpionibus, & serpentibus incredibilem vtilitatem sint recepturi. Quid plura? sudor etiam humanus inter medicamenta locum habet: siquidem olim in palestris sudor puluere mixtus, & in balneis strigmenta colligebantur, non solum, secundùm Plinium, ad linienda vlcera, & ambusta, sed etiam, secundùm Galenum, ad tumores præter naturam discutiendos, & ad dissoluēdum lac in mammis concrescens: immò quando huiusmodi Athletarum sordes sudoribus mixtæ erant licciores, oleo rosaceo molliores reddebantur; audiamus igitur Galenum sic loquentem. *Porrò sudor etiam in palestris exercentium miscetur sordibus, confereq; vt tumores præter naturam per halitum digerat; nam illæ plus repercutiunt, minus autem digerunt: at post adiunctum exercentium sudorem, acquirunt multum facultatis digerentis; ergo in phlegmonas vberum solę hæ sordes impositæ efficaciori sunt remedio. Sin ficciores videbantur, cyprinum addito, & si non adsit cyprinum, rosaceum bonum miscuisse sufficit.* *Sordes humani corporis.* *Lib. 10. de symp. med. fac.*

H

Vrina humana non est prætermittenda, cum Medici in multis affectibus hāc non infrugiferam inuenerint. Primitùs hæc nitro admixta, & imposita, capitis furfures, & corporis exulcerationes emendat. Sextius philosophus eruum in hac macerat, & hoc medicamine maculas faciei à quacumq; causa ortas delet. Immò addit si vrina humana mulieri puerperæ degustanda præbeatur, secundinam illicò eiicit. Insuper vrinam podagris mederi multi autumant, exemplo fullonum, quos tali morbo vexari negant. Amplius hæc vrina scabiei, & lepræ medetur, cocta cum modico mali punici, & in aures infusa iuxta mentem Sextii philosophi, pus abstergit, & vermes abigit. *Vrina humana vires.*

abigit. Deinde idem author eam non solum in morsu viperarum, sed etiam in ictibus aliorum venenatorum animantium commendat.

Vrina pusionum. Cæterùm sunt nonnulli, qui in medico vsu vrinam quidem humanam non abhorrent, sed illam tantummodo probant, quam pusiones, & virgines reddunt: hanc igitur difficulter spirantibus, & potissimum orthopnoicis propinant. Item hæc cum melle in vase æreo decocta cicatrices emendant, & albugines oculorum delent. Immò hac cum aqua mellis, vel cum iure ciceris præscripta, Icteritiam tollere profitentur. *Lib. 10. de simp. fac.* Galenus de vrina humana hæc habet. *Cæterùm vrina hominum, vt si quid aliud, extergendi vim obtinet: quòd cum alij multi satis indicant, tum maximè Fullones, qui sordida vestium ea expurgant atq; extergunt. Hanc eius virtutem cum Medici conspexissent, scabies, & lepras ea detergunt; perfunduntq; vlcera tum multa humiditate, tùm sordibus, & impuritate scatentia, ac multò magis vbi putridum quiddam obtinent. Quin & achoras, & furfures ea curant, capiti identidem perfundentes.* Quæ verba Galeni in medium protulisse libuit, vt quæ hactenus de vrinæ humanæ virtutibus sunt dicta, stabilirentur. *Sal pro lithiasi.* Crollius verò non vrina, sed calculo per vrinam eiectò vtitur, dum ex hoc salem artificialem componit, vt lithiasi medeatur. A

Tandem fæces humanæ & ipsæ hominum valetudini conducunt. Quamuis stercus humanum, & propter abominationem, & propter fætorem ab omnibus medicinis arcendum esse videatur: nihilominus non desunt authores, qui intrinsecus, & extrinsecus illud adhibuerint. *Li. 1. Antid. spec.* Sextius philosophus hoc stercus comburit, cuius cinere vlcera cancerosa inspergit. Vuecherius hoc, instar emplastri, anginæ superponit. Immò alij hoc stercus siccatum cum melle, aut vino præscripserunt illis, qui febribus typicis affligantur. *Li. 4. de secr.* Vuecherius commendat quidem stercus humanū cum melle attico tanquam præstantissimum in columellæ inflammationibus, sed illud solum probat, quod puer reddiderit, qui biduo lupinis cum optimo pane fuerit nutritus: namq; tertio die redditum excrementum, ad prædictum vsum exsiccari iubet. *Galen. l. 10. de simp. med fac.* Verùm hoc nobis non videtur arcanum nemini reuelandum; cum Galenus apertis verbis id exposuerit hunc in modom. *Erat autem stercus pueri siccum cum melle attico ad læuorem tritum. Victitabat autem puer, cuius stercus accepturus erat, vt ipse, qui medicamentum dederat, ostendit, lupinis, illis videlicet, qui ex more edi solent, cum pane benè cocto in clybano, modicum salem, & fermentum habente. Præbebat autem bibendum vinum puero in mediocri tamen quantitate, vt perfectè omnia in stomacho concoquerentur. Itaq; cum primo die eo victu esset vsus, postero tamen die nondum stercus capiebat, sed in eo quoq; die rursum eodem alebat victu, & tertio demū sumebat ad vsum.* Hinc postea Chymiatri edocti, ex humano stercore aquam sublimant, quam Cardanus in bubonibus, & morbis gulæ præstantissimam prædicat. *Aqua ad bubones, & fistulas.* Sed alij hac aqua fistulas sanari, vlcera difficilia curari, cancros, & tineam auferri, cicatrices dealbari, oculorum leucomata aboleri promittunt. Insuper epilepticis hanc propinant, in lithiasi hanc adhibent, & in hydrope hanc præscribunt, & demum tanquam mirabile antidotum, aduersus morsum canis rabidi, & aliorum venenatorum prædicant. Chymicis organis aqua ex humanis fæcibus educta tandem oleum distillat, quod Euonimus in fistulis, atq; cancris fælici cum successu adhibendum esse asseuerat. *In lib. de secr.* B C

Postremò non defuerunt homines, qui humana etiam verba, & cantiones in morbis depellendis maximam vim possidere protulerint; quod minimè credendum esse asseueramus, & præcipuè, cum Quintus Serenus vir alioqui insignis verba faciens de typo febris quotidianæ declinando, cecinerit hunc in modum. D

Verba quid polleant.

Multaq; præterea verborum monstra silebo.
Nam febrem vario depelli carmine posse
Vana superstitio credit.

Qui plura de medicamentis ex humano corpore decerptis scire desiderat, quæ ferè sunt infinita, confugiat ad Quercetanum, ad Crolium, ad Milium, ad Renodeum, ad Clauem medicam, & alios authores huius generis, qui varia magisteria ex partibus hominis chymica arte parata descripserunt.

VSVS IN SACRIFICIIS.

ADEO cæca fuit Antiquitas, vt prętextu Religionis, & suggestu Dæmonum ducta ad nefarias etiam hominum cædes præceps rueret; dum Ioui, Saturno, Baccho, & alijs numinibus falsis victimas humanas litabat. Etenim inoleuit nefanda consuetudo apud Phænices, vt infantes Magnatum sorte ducti, & regio induti vestimento Saturno sacrificarentur: immo illos morti subtrahere nemini licebat: idcirco copiosis ciuiũ lacrymis, & funera, & sacrificia humectabantur. Quamobrem quando Aspar fuit imolandus, mater eius nempe vxor Annibalis apud Silium sic conquerebatur.

Quæ porro hæc pietas delubra aspergere tabo? L.4. Punic.
Heù prima scelerum causa mortalibus agris
Naturam nescire Deum; iusta ite precari
Thure pio, cædisq; feros auertite visus
Mite, & cognatum est homini Deus hactenus oro
Sit satis ante aras cæsos vidisse iuuencos.

Produnt etiam Historiæ Aristomenem Messenium Ioui, quem Ithomaten appellabat, trecentos homines, inter quos fuit Theopompus, vnica vice litasse. Sed quod magis admirandum est, Romani olim toti imperantes orbi, in hæc etiam errata inciderunt: nam, apud ipsos, Saturnus, & Iupiter Latialis humana hostia placabatur: immo inter sacrificandũ Numinis simulacrũ humano sanguine aspergebatur; donec Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Crasso Consulibus, S. C. cautum fuit, ne hominem immolare, aut humano sanguine litare nemini imposterum liceret. Bacchus apud Græcos, in celebritate anniuersaria, humana victima delectabatur: immo vir immolandus, seu immolatus maximam probitatis, & religionis gloriã apud cęteros reportabat. Rursus in Chio, & Salamine per multas aetates, penetrauit consuetudo homines Dionysio sacrificandi. Huius Dionysij templum in Arcadia fuit, vbi puellæ penes aram ad necem vsq; flagellabãtur. Mars ab huiusmodi sacrificijs non abhorruit: nam quidam ethnici à prælio redeuntes, captiuos per centurias distribuebant, & ex singulis centurijs vnum iugulatum Marti consecrabant. Immò scripsit Procopius, apud Incolas Thulæ insulæ, ętate Iustiniani Imperatoris, victimam fuisse hominem, quem in prælio primum comprehendebant, huncq; Marti mactatum dedicabant.

Victima humana quibus Dijs immolaretur.

Martis sacrificiũ quale.

Quid? numina etiam fæminea humanis victimis fuisse delectata historiæ referunt. In Asia Laodicæi Virginem Mineruæ immolabant, quemadmodum Iupiter Lycęus apud Arcades litatione pueri gaudebat. Apud Tauros Scythiæ populos solemnis erat consuetudo, vt aduenas, & præsertim naufragos tanquam tot hostias Dianæ sacrificarent. Quemadmodum Sparthæ penès aram Dianæ Orthiæ pusiones flagellis percussos sacrificabant. Demum olim Larundæ, nimirum Maniæ Larum matri in compitis humana capita dedicabantur; donec Iunius Brutus Consul hoc sacrificij genus horrificum, atq; abominandum abhorrens, loco humani capitis, papauerum capita deinceps immolanda esse decreuit: quapropter multi hac ratione ducti, plantam papaueris Lacundæ dicatam fuisse existimarunt. Postremò Thraces Zamolxin, quem maximum Deum putabant, non alia ratione propitium fieri arbitrabantur, quàm si homo, penès aram, ictu lancearum concideret.

Aduenæ sibi sacrificãti.

Capita papaueris vbi immolata.

Infinitæ Nationes hoc sacrificii genere vsæ sunt: nam, iuxta Boristhenem, homines pro victimis offerebantur, & in sacrificio humanis ossibus adolere solebant. Licuit etiam Celtis caput hostis captiui purgare, & caluariam auro celare: siquidem illa tanquam poculum in celebritatibus adhibebatur. Lusitani antiquitùs intestina cæsorum hominum diligenter intuebantur, vt inde vaticinia captarent, & abscissas captiuorum dextras, tanquam munera Diis litabant. Galatæ, & Massagetæ nõ aliter Deos consuli posse putabant, quàm apud aras, iugulato homine, ex cuius casu,

vel motu membrorum, vel sanguinis fluxu, futura diuinare profitebantur. Itē Galli olim grauioribus morbis, aut periculis affecti, ad placanda Numina, vel homines immolabant, aut se immolaturos vouebant. Cymbri fontes homines sudibus affixos proprijs Dijs, tanquam victimas consecrabant. Albani hominem sacris initiatum, sanctitate probum, & impensè saginatum, cum alijs victimis, apud aras adolebant. Leucadij, ad arcendam Deorum iram, hominem de montis cacumine in mare præcipitem dabant. Senones, cæso homine, statis quibusdam diebus, infanda sacrificia celebrabant, & hac ratione omnia delicta expiari credebant. Persæ, ad habendas Dijs gratias, iuuenes adhuc spirantes terra obruebant. Brittannis mos quidam antiquus inoleuit, vt nurus, & coniuges nudæ, & quodam herbarum succo dilinitæ in templo supplicarent, & sanguine captiuorum Dijs litarent. Sed quid per antiquos vagamur ritus? legimus in historijs de insula Carolina nuper ab Hispanis orbem lustrantibus inuenta; quòd statuæ æneæ suorum Numinum intrinsecus cauæ, frequentes ibi visuntur, in quibus, tempore sacrificij pusiones inclusos, igne subiecto Dijs adolebant: quamobrem demirari non debemus si legitur in sacris litteris. Omnes abominationes, quas auersatur Dominus, fecerunt, Dijs suis offerrentes filios, & filias, & igni comburentes. Interpretes igitur, illa simulacra, ex ære cyprio, & alijs metallis conflata fuisse tradunt. Prædictis tanquam coronidem addamus ritum Mexicanorum, qui in templo, coram Deorum simulacris, viros, & fæminas iugulabant: præterea Sacerdotes sumptis arundinum cuspidibus, varias corporis partes sauciabant, & effluentem inde sanguinem Dijs offerrebant.

Sacrificia olim in Gallia qualia. A

Deut. c. 10.

B

VSVS IN SPECTACVLIS.

HAEC rubrica cum præcedenti maximam habet conuenientiam: propterea quod, si ibi homines ad aras, coram circumstantibus mactabantur; assimiliter hic, homines, coram populo, à Feris dilaniantur. Nam pro veteri consuetudine, Romani tria spectaculorum genera exercere solebant. In primo Feræ cum Feris, in altero homines cum hominibus, & in tertio homines cum bestijs præliabantur. Id confirmat Plinius, quando dixit Elephantes in Circo, Claudij Pulchri ædilitate curruli, aduersus tauros pugnauerunt; & de secundo genere sic scripsit: Naualı prælio in monte Cælio, defosso lacu, biremes, triremes, & quatriremes Tyriæ, & Aegyptiæ classis, magno pugnantium numero conflixerunt, ad quæ spectacula tot vndiq; homines confluxerunt, vt pleriq; aduenæ, inter vias, tabernaculis locatis manerent, & sæpè, præ turba, plures exanimati fuerunt. De tertio spectaculorum genere retulit, Domitij Aenobarbi Aedilitate curruli, Vrsos Numidicos centum, & totidem venatores Aethiopicos in Circo, magna hominum cæde, dimicasse. Idcirco Cassiodorus, qui hæc vidit, & scripsit, hoc certaminis genus tanquam horrificum, & infælix detestatus est: cum inuenirentur homines, tam audaces, qui vnica tantum spe decipiendi animalis fisi, cum feris contendere vellent, qui nisi Feram effugissent, nec sepulturam interdum inuenire poterant, quoniam cadauer à Feris truculentissimè absumebatur.

Spectacula Romanorū tria erant. C

Praliū hominum cum bestijs. D

Non defuerunt tamen, teste eodem Cassiodoro, aliqui auari sanguinem habentes venalem, qui theatrum ingredientes pertica tantùm muniti, Vrso, aut Leoni bestijs in id maceratis obuiam irent, & flexibili adminiculo ligni bestiam in eos irruentem transuolarent, quæ postea tanquam pudore quodam superata, victores suos vltra impetere negligebat. Alij, pugnæ cum bestijs committendæ causa, scuto ex cannis contexto, quo cum redemptoribus erant pacti, armabantur, & in spectaculum læti prodibant, vbi Feram è caueis in illos emissam, illicò in terram prostrati, & cannarum inuolucro tecti deterrebant, quæ bestia eos denuò impetere non audebat: quamobrem, referente Cassiodoro, non secus, quàm spinæ ericium in orbem collectum, debilis cannarum munitio hos seruabat. Alij labenti vtentes rota, Feras irruentes

Qua ratione Feras euitarent.

ruentes motus celeritate fallebant. Sunt verò hæc spectacula ex his, quæ Cicero ad Marcum Marium scribit hunc in modum: sed quæ potest esse homini politico delectatio, cum aut homo imbecillus à valentissima bestia laniatur, aut præclara bestia venabulo transuerberatur? quam sententiam Ciceronis secutus Seneca, & huiusmodi spectacula detestatus, hæc prodidit. Nuper in ludo Bestiariorum vnus è Germanis cum ad matutina spectacula pararetur, secessit ad exonerandum ventrem, nullum enim aliud illi dabatur sine custode secretum, ibi lignum illud, quod ad emundādum obscœna, adhærens spongiæ positum est, totum in gulam farsit, & ibi præclusis faucibus, spiritum elisit, & infra: Cum adueheretur nuper quidam inter custodias, ad
E matutinum spectaculum missus, tanquam somno premente nutaret caput, eò vsq; dimisit, donec radijs insereret, & tandiu in sedili se tenuit, donec ceruicem circumactu rotæ frangeret. Secundo naumachiæ spectaculo vnus è Barbaris lanceā, quam in aduersarios acceperat, totam iugulo suo mersit. Quocirca nostra ætate Principes Christiani populis interdixerunt, ne spectacula huius generis celebrarentur, & horum loco Troiæ lusum, & Belli simulacra instituerunt.

VSVS IN BELLO.

F

PRINCIPES statimatq; ad martium certamen prouocantur, vel quando alteri bellum inferre volunt, hominum multitudinem congregantes, eos milites conscribunt, qui excellentes pugnas edere possint. Deinde ex his disciplina militari claros, & rei maritimæ peritissimos eligunt, vt alijs imperium classis demandent, alios in præfecturam deligant, & demum alios agmini equitatus præficiant. Hi postea cunctos milites centuriant, exercitū recensent, & cohortes plenissimas ducunt. Amplius pro copijs tutissimū locū eligunt. alijs imperāt, vt vigilias noctis circumeant, & aliquos ad excubias tentandas ponunt: hoc igitur modo, constituta acie, producendo copias prælium prius tentant, postmodum, tota acie, manum cum hoste conserere nituntur. Immo, data occasione, exercitum augent, & auxilia multiplicare conantur, donec hostem, vel fundant, vel intercludant, vel penitus perdant. Interdum homines ad explorandum alicuius vrbis situm mittunt, inde ad vrbem castra admouentes, & obsidione cingentes illam oppugnant, quandoq; struendo insidias cuniculos aduersus ciuitatem agunt, & præstò sunt illi, qui arces, & portas præsidijs firmatas occupare audent. Non defuerunt etiam mulieres bellicosæ, vt Cleopatra Aegyptia, Artemisia Regina Cariæ, & Amazones, quæ olim intrepidæ certarunt. *Varia militum munia.* *Mulieres quæ militauerunt.*

Amplius, præter belli Imperatores, & ordinarios milites, in prælio sunt homines signiferi, equestres, pedites, antesignani, meratores, equites leuis armaturæ, tubicenes, tympanotribæ, mensores, velites, peltati, cataphracti, hastati, scutati, ferentarij, nempe eminus dimicantes, sagittarij, chiliarchi, tyrones, rorarij, qui quadam
H leui pugna prælium ineunt, gregarij, triarij, omnium fortissimi, qui postremam exercitus partem occupant, dimarchæ, nempe duplici genere pugnæ certantes, mucronigeri, cultelliferi, sclopigeri, spiculiferi, scorpionarij, qui, machinis scorpionibus nuncupatis, vtuntur, balistarij, fundibalarij, qui funda lapides iaculantur, colubrinarii, pyrobolarii, qui glandes ignitas in aduersarios vibrant. Cæterùm qui scire desiderat ordinem velitum, numerum Hastatorum, prærogatiuas Tribunorum militum, & Centurionum, diuisionem equitum, numerum manipulorum, situm turmarum, & munia præfectorum, adeat Iustum Lipsium, qui in libro de militia romana, hæc omnia diligentissime pertractauit. Placuit tamen vsum hominum in bello apud exteras nationes admiratione dignum tanquam coronidem prædictis annectere. Principes Regionis Cumanæ, pro scuto, hominibus vtebantur, dum quatuor Indi Principem semper præcedentes, ne violaretur, sua corpora iaculis hostium opponebant, & quando eorum quis perculsus cadebat, illicò alius substituebatur. *Nomina militū ab officijs, quibus funguntur.* *Mos Principis Cumanæ*

VSVS IN VARIIS.

IN variis variæ hominum partes adhibentur: quandoquidem sanguis humanus, in vndecimo experimento Artephii, vt in scholiis Paracelsi legitur, locum habet, dum simulacra virorum, & fœminarum fictilia humano sanguine liniuntur circa caput, & capita vacua seminibus papaueris implentur, quæ statuæ postea in terram proiectæ tot hominum, & fœminarum simulacra repræsentare feruntur, quot semina papauerum in capitibus includebantur: quæ nugamenta non ad spectaculum, sed, ad aliquid significandum, in arte chymica proponuntur. A

Cum ex sanguine, iuxta Medicorum mentem, pinguedo generetur, ad vsum humanæ pinguedinis accedemus. Referunt igitur teste Vuecherio, candellam ex humano sebo paratam, & delatam in locum, vbi thesauri reconditi esse perhibentur, strepitu illos detegere, & thesauris proximam extingui: quocirca nonnulli ex sympathia quadam contingere arbitrantur: cum pinguedo ex sanguine ortum trahat, & ex sanguine spiritus instrumenta animæ dimanent, quæ in homine viuente desiderio auri, & argenti irretitur. Insuper dira cupido mentes hominum adeo inuasit, vt quæ natura mortalium commoditati largita est, abutantur: quandoquidem, ex multis horum coacervatis, lamiæ componunt vnguentum, cui ipsæ plurimum superstitionis admiscent, nihilominus naturali virtute desideratum ab ipsis effectum parere potest. Pinguedinem pusionum aeneo vase coquunt, addendo apium, aconitum, folia populi, fuliginem, sanguinem vespertilionum, solanum somniferum, mandragoram, lolium, fabam inuersam, hyosciamum, papauer, opium, & alia huius generis, quæ profundum somnum conciliare solent. Idcirco Vuecherius, post corpus inunctum prædicto linimento, mirabilia videri narrat: referunt enim tales maleficæ mulieres, se intueri per quietem, theatra cœnas, viridaria, formosos iuuenes, & cætera huius generis, quibus summopere delectantur. Neq; id demirari debemus, quoniam simplicia vnguen descriptum componentia, somniorum violentorum causæ esse feruntur. Præterea aliud vnguentum huius generis Vuecherius in Antidotario descripsit. B C

Lib. 10. de secr. — *Thesauri inuentio.* — *Pusionum pinguedo.* — *Lib. 15. de secr.* — *Li. 2. Antid. spec.*

Dentes potissimum puerorum ab hoc vsu non arcentur: quandoquidem, ex sententia Sextii philosophi, dens pueri septennis inclusus in dextrocherio, & delatus à muliere, conceptionem adimere dicitur. Quamuis Albertus dentes puerorum in prima ætate cadentes colligendos esse pronunciet, antequam terram contingant, qui argento inclusi, & de collo mulieris suspensi sterilitatem procreare feruntur: quamuis hæc omnia inter fabulas aniles recensenda esse existimemus.

Si dirigatur animus ad vsum cæterorũ ossium, habemus ex Petro Martyre, apud Cannibales in angulis ædium, multa humana ossa, & præcipuè brachiorum, & tibiarum reperiri, cum illis, ad cuspides sagittarum conficiendas, vtantur: cum illæ regiones ferro careant. Brasiliani quoq; ex ossibus hostium in bello cæsorum fistulas parant, vt in itinere comitum animos recreent, & in bello, militum mentes ad perdendos hostes excitent. D

Li. 2. prima Dec. — *Vsus ossiũ.*

Ex humana vrina, & cupro idoneum auri ferrumen conficitur: præterquamquod aurifices ad aurum detergendum hac vtuntur. Immò lamina argentea supra vas vrina plenum locata talem contrahit rubiginem, quæ colorem lapidis lazuli æmulatur, qua pictores pro cæruleo transmarino vti possunt. Præterea Chymistæ vrinam humanam distillatam, ad quædam metalla soluenda, adhibent. Vitium ægrotantium præsidium est cinis sarmentitius, & quercinus, cum aceto circa truncum aspersus, sed Vuecherius satius, & rectius esse putat, si vrina humana circa radices vitis fundatur.

Vsus vrinæ humanæ. — *L. 9. de secr*

Tandem saliua humana ingreditur vnguentum, quod secundum Vuecherium auctionem capillorum coercet. Item saliua humana hydrargyrum facile dissoluitur, ex quo postea Pharmacopæi vnguentum ad pediculos parant. Præterea saliuæ hanc attribuunt prærogatiuam, vt si aliquem pæniteat ictus eminus, vel cominus manu illati, & confestim expuat in volam manus, quæ percussit, tunc dolore percussus leuatur. His addamus quod in Labra. Iouis Gnidij fonte, anguillæ manibus resecebantur, & idem contingere cuidam fonti Mesopotamiæ retulerunt.

Li.3.Antid. spec.

E

DE MONSTRO IN GENERE

Caput II.

ÆQVIVOCA.

F

FESTVS cum omnia naturæ modum excedentia monstra appellauerit, proculdubio multa in genere monstrorũ constituentur; quãdo quidem Natura mirandum in modum in conformandis animaliũ conceptibus, in fingendis plantarum formis, & in rerum inanimatarum figuris, identidem ludit, dum monstrosas, & peregrinas conformationes rebus imprimit. Verùm, ne ambiguitas nominis legentes ludificet; placuit prima facie æquiuocationem explanare. Etenim monstrum quandoq; pro monstratione vsurpatur, quam significationem expressit Virgilius libro tertio Aeneidos, quando inquit. *Monstra Deum refero.* Item Præcentiones citharœdorum, quas experientes temperantiam chordarum, etiam iuxta congruam harmoniæ rationem extensarum, edunt, monstra appellantur. Immò si contra vsitatum morem, aliquid in Mundo contingat, monstrum vocatur, & in hoc intellectu locutus

G est Horatius, quando pluuiæ abundantiam recenset, quæ in diluuio vniuersali iuga montium superauit, sic.

Mõstra pro monstratione.

Terruit gentes, graue ne rediret
Seculum pyrrhæ noua monstra questa.

Li.1.Carm. od.2.

Quamuis alij fuerint huius opinionis, per monstra hoc in loco esse exponenda nuncia maiore plena; propterea Cicero scribens ad Atticum, hæc retulit. *Venerat duobus diebus ante Cherippus mera monstra nuncians.* Vbi quidam interpretes, per mera monstra, aduersam Quinti valetudinem exponunt: licèt monstra etiam ad res incredibiles, & ad prodigiosa mendacia referantur, idcircò Quintus Serenus monstra nuncupauit illa verba, quæ ad exterminandos morbos à nonnullis proferuntur, his versibus.

Li.4 ep.76.

Monstra pro mendacijs.

H *Multaq; præterea verborum monstra silebo,*
Nam febrem vario depelli carmine posse
Vana superstitio credit.

Amplius res intellectu difficiles, veluti latebrosa, & cæca quædam ænigmata monstra dicuntur, quem intellectum secutus Seneca libro primo Thebaidos sic ait. *Quis tanta monstra explicabit?* Rursus quando viri, vel mulieris adeo decora, & spectabilis forma cõspicitur, vt nil venustius à natura fingi possit, à vulgo monstrum pulchritudinis appellatur: quare ad rem Franciscus Petrarcha De venustate Lauræ sic canebat.

O delle donne altero, e raro mostro

Quemadmodũ ex aduerso vir deformitatis speculum, monstrum quoq; nominatur. Legitur enim in Vita Aesopi, quod vxor Xanthi tantam noui, mancipij nempe Aesopi deformitatem admirata, increpans maritum dixit. *Vnde mihi hoc monstrum attulisti?*

Monstrum pro pulchritudine, & deformitate.

tulisti? Immo vir supra humanum modum viribus pollens, & tanquam singulare fortitudinis specimen, monstrum cognominatur; propterera veteres Herculem in hoc sensu monstrum indigitarunt, cum huius viri fortia facta, in cęteris doman dis monstris, per totum terrarum orbem celebrentur.

Præterea cum monstrum dicatur, quod ordinem sui generis magna omnium admiratione, excedit, proculdubio virũ non vulgari ingenij dexteritate conspicuum, tanquam monstrum manifestabimus. Quare, iuxta hunc intellectum, Diuum Thomam Aquinatem, cuius ingenio nil præstantius fuit, ingeniosum monstrum meritò appellarunt. Ex altera parte hominẽ omniũ, quos terra sustinet, impijssimum, omniq; scelerum genere contaminatum, tanquam monstrum nominant, & pro genuino huius typo Neronem verum humani generis portentum, & monstrum ostendunt: pariter Cicero in Catilinam, in hoc sensu loquens, monstrum hominis se dicturum esse attestatur. Petrus etiam Crinitus homines illos tanquã monstra monstrat, qui volumina aduersus rectam religionem, & Christum composuerunt; vbi inter alia flagitia, quæcumq; de Christo à priscis vatibus præsagita, de alijs quoq; intelligi potuisse tradiderunt, quæ opiniones postea à Diuo Augustino, Origene, & Cypriano mira facilitate exploduntur.

Monstrum pro singulari ingenio. A

Lib. 9. de honest. discip. c. 10

Sed, præter has animi ferinas actiones, homines aliquando vixerunt, qui monstra merito fuerunt nuncupati, qui corporeas brutorum operationes imitantur. Narrat enim Ioannes Langius medicus celeberrimus fuisse in Austria homines, qui latratu, & pernicitate cursus, cum canibus contendebant: immo cum illis in sylua illæsi assidue venabantur. Quid plura? vitium ipsum optimo iure monstrum vocitatur: siquidem ibi monstrum nutriri asseueramus, vbi aliquod crimem latibulari significamus, sumpta fortè metaphora à veris mõstris, quæ, ob pudorem, in locis abditis aluntur. Demum monstrosum hominem licet appellari illum, cui omnia benè, & prosperè accidunt, iuxta monostichon trochaichum. B

Vitium dicitur Monstrum.

Monstrosa res homo, vnquam cui nihil mali accidit.

At quãdo, p quietẽ, horrifica aliquibus spectra, & deuia somnia apparẽt, hæc somni mõstra sũmis rationibus cognominãtur. Et à nomine mõstri nõ sunt segreganda illa formidabilia simulacra, quę Dęmones, ad horrificãdos viros, Deo dicatos, repręsẽtãt. Immò ipse Diabolus monstri vocabulo cohonestandus esse videtur, dum ex varijs cunctorum animantium partibus propriam figuram aliquando integrat; ideo Diuus Hieronymus optima de causa Diabolum monstrum monstrorum nominauit. C

Diabolus dicitur Monstrum.

Insuper monstra ad miracula referri videntur, dum Ouidius, de transfiguratione sororum Phætontis in populos, verba faciens, huic miraculo Cygnum Stheneleii filium interfuisse recitat his verbis.

Lib. 2. Metam.

Affuit huic monstro proles Stheneleia Cygnus.

Huic non absimile miraculum, seu monstrum erit, si accidat, vt Nouerca alioquin immitis sęua, & monstrifera ab authoribus appellata, priuignum singulari pietate, & charitate complectatur; quod in quadam ciuitate aduena admiratus obseruans, id tanquam monstrosum notauit: quemadmodum etiam si contingat, vt pater à filijs prodatur: hac de re Ouidius Scyllæ proditionem monstrum nuncupauit.

Nouercę amor Monstrum.

Lib. 8. Metam.

Pariter absurda quæcumq; monstra dicenda erunt, dummodo naturæ ordinem superent: etenim conuersio fœminæ in marem, & vicissim maris in fœminam huc referenda esse videtur; siquidem canit Ausonius hunc in modum. D

Cunćti admirantur monstrum, dum mollior agna
Astitit intemerum de grege versa marem

Absurdum quoq; & similiter monstrosum est, si vir nubat viro: ideo Iuuenalis taxans sanctitudinem simulatorum, qui tamen ad improbiorum genus hominum referendi sunt, meminit præsertim eorum, qui inuicem, præter naturæ ordinem, ritu mulierum, nupserunt, & hoc monstrum valde absurdum appellauit.

Satyr. 2.

Scilicet horreres, maioraq; monstra putares
Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum.

Et paulò inferius.

Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi.

Præterea medicina suis non caret monstris: quandoquidem morbus, vel cognitu

difficil-

difficilis, vel alicui Regioni peculiaris, apud cæteras Nationes monstrum nominatur. Vnus instar omnium sit Plica morbus Polonis familiaris, qui nil aliud est nisi pilorum glutinatio ita indissolubilis, vt pili tenaci glutine iuncti esse videantur. Prodit hic affectus à substantia viscida, & glutinosa, qualis autem sit hæc materia, vbi, & quando generetur, & cur in has partes potius, quam in alias transmittatur, non est præsentis loci explicare. Hoc vnum est Bononiæ annis nuper elapsis mulierem Polonam hoc affectu laborantem fuisse, ad quam spectandam tanquam ad monstrum multi confluebant. *Plica qualis Morbus.*

E Rursus in medicina monstrum appellari licet, quando aliquis pernicioso, maligno, & lethali morbo afflictatus, & à Medicis tanquã deploratus relinquitur, nihilominus, præter omnium expectationem, conualescit: quocirca non sine ratione canebat Ouidius. *Mõstrum in Medicina*

Sæpè aliquem solers Medicorum cura reliquit;
Nec tamen hic, vena deficiente, perit.

Monstra quoq; ad humana excrementa referri possunt: namq; in hominibus tẽperaturæ melancholicæ tales humores, & ita ab aliorum natura recedentes generantur, vt monstra prorsus esse videantur: quapropter Galenus in Libro de Melancholia scriptum reliquit fuisse nonnullos melancholicos, qui aliquod noxium se deuorasse existimarunt, cum quædam abominanda, & monstrosa euomerent. *Excrementa mõstrosa*

Succedunt commentitia, & imaginaria Poetarum monstra, quæ aliqua animaduersione indigent. Retulerunt enim Cassiopeam Cephei vxorem tanto venustatis
F fulgore elatam, vt se Nereidibus pulchriorem iactauerit; hinc Nymphas indignatas à Neptuno impetrasse tradiderũt, vt maritimũ monstrũ Aethiopiã deuastaret, neq; Numina Nereidũ placari posse, nisi Andromeda Cassiopeæ filia mõstrosę belluæ exponeretur. Huius generis fuerunt monstra, in quæ socij Pici Regis à Circe fuerunt transmutati, de quibus canit Ouidius hunc in modum.

Illa nocens spargit virus, succoq; veneni *Lib. 14. Metam.*
Cuius ab attactu, variarum monstra Ferarum
In iuuenes veniunt, nulli sua mansit imago.

Similia monstra recenset Homerus memorans Cyclopem in vasto speleo habitantem, carnibus humanis vescentem, & lac pro vino potantem his versibus.

αὐτάρ ἐπεὶ Κύκλωψ μεγάλην ἐμπλήσατο νηδὺν *Lib. 9. odyss.*
G ἀνδρόμεα κρῖ ἔδων, καὶ ἐπ' ἄκρητον γάλα πίνων,

Idest.

Cæterum postquam Cyclops magnum impleuerat ventrem
Humanas carnes comedens, & ad hac merum lac bibens.

Hinc postea alij Poetæ Cacum montis Auentini monstrum igneum spirans halitum, & vicina loca deuastans finxerunt, cuius sic meminit Ouidius.

Cacus Auentinæ timor, atq; infamia syluæ *Lib. 1. Fast.*
Non leue finitimis, hospitibusq; malum.
Dira viro facies, vires pro corpore corpus
Grande; pater monstri mulciber huius erat.

His dictis de Poetarum monstris, accedemus ad ponderandos homines, qui iustã
H staturæ humanæ mensuram, vel magnitudine, vel paruitate non seruantes, inter monstra recensentur. Hi sunt Gigantes vastæ molis proportione membrorum, & recta eorumdem conformatione referti, quos olim à terra genitos Poetæ fingebãt: qua de causa Horatius sic canebat. *Monstrosa statura*

Iniecta monstris terra dolet suis, *Lib. 3. Car Od. 4.*
Moretq; partus fulmine lucidum
Missos ad Orcum, &c.

Similiter Pygmei, Pumiliones, & Nani, ratione exiguæ staturæ, in genere monstrorum à nonnullis collocantur. Hanc æquiuocationem Gibbi, Claudi, macrocephali, & similes non effugiunt: quamuis rarò non generentur, & quandoque à natura parẽtum non valde recedant. Quemadmodum à natura consanguineorum non multum declinare videntur plures partus ad effigiem canis, bouis, & aliorum brutorum accedentes; cum tamen prædictorum animantium caput prorsus; non *Pumiliones inter monstra.*

ęmu-

æmulentur, ſed tantummodò prædictorum brutorum quædam referunt rudimenta, & lineamenta, ex quibus poſtea Phyſiognomi varios hominum mores elicere poſſunt, quæ doctrina in Phyſiognonomicis Ariſtotelis continetur.

Aliquando in rebus etiam inanimatis, quædam ex cauſis abditis prodeuntia contingunt, quæ monſtri æquiuocationem incurrunt: veluti ſpectra hominum in aere digladiantium, & brutorum ſimulacra in nubibus apparentia: quamuis hæc potius portenta, & prodigia, quam monſtra dici debeant. Quamobrem olim Iudæi in ciuitate Hieroſolimæ, cum, ſpatio quadraginta dierum, varias equitum haſtis munitorum, & ſtolis aureis indutorum turmas in aere vidiſſent, & ſonitum clypeorum audiſſent, monſtra in bonum conuerti aſſiduè rogabant: nam Ioſephus hebreus, hæc portenta, ante deletam Hieroſolimam, apparuiſſe tradidit. Similia monſtra, ſeu potius prodigia memorauit Virgilius canens. A

Monſtra cæleſtia.

L.2. Aeneid.

Nec dubijs ea ſigna dedit Tritonia monſtris.

Nomen etiam monſtri ſortiri videntur illa animantia, quæ cum ſint vnius naturæ in ſuo genere, & perfectæ conſtitutionis; nihilominus ex fęmina alterius ſpeciei prodeunt: veluti ſi mulier ranam, aut ſerpentem enitatur; quod olim in Vmbria accidiſſe hiſtoriographi referunt: quapropter Lucanus huc reſpiciens quandoque canebat

——Matremq; ſuam conterruit infans.

Similiter in paſcuis Nicippi, authore Aeliano, Ouis Leonem peperit, & ex annalibus Colmarenſibus, anno ſeptuageſimo ſexto ſupra milleſimum, & ducenteſimum, in Turego, Lupa domeſtica duos lupos rufos, & nonnullos canes maculoſos enixa eſt. Hæc autem non monſtra, ſed quaſi monſtra aliqui indigitant, cum ortum tantummodo monſtroſum, non autem ſubſtantiam habeant. His non abſimiles ſunt partus albi ex nigris parentibus prodeuntes, & viciſſim nigri ex genitoribus candidis in lucem venientes, quam opinionem Pareus ſectari videtur. Verum, & hi fœtus quaſi monſtra appellari poſſunt, quoniam nullam intuentibus admirationem niſi in comparatione ad ſuos genitores, afferunt. B

In var. hiſ.

Monſtra quaſi monſtraqua.

Tandem aduertendum eſt, quod veluti in ſingulis gentibus quædam hominum monſtra oriuntur: aſſimiliter in vniuerſo genere humano quædam ſunt monſtra gẽtium, vt Monoculi, Cynocephali, & ſimiles, qui in Africa habitare feruntur. Sed neq; tales veri monſtri nomen ſibi vindicant; cum ex ſimilibus parentibus oriantur: poſſunt quidem nobis monſtra appellari, incolis tamen monſtra non dicuntur, cum illis nullam admirationem pariant. Id quod de hominibus huius generis exaratur, de brutis quoq; intelligendum eſſe promulgamus: nam piſces repertos eſſe humana facie Hiſtorici recitant, & Alexander ab Alexandro hominis marini meminit. Fulgoſius quoq; memorat piſcem humana effigie pelle anguillæ tectum. Immò Cardanus, & Bellonius in quodam lacu Pomerianæ, poſt inundationes, & ſæuas maris tempeſtates, piſcem mulierem captum fuiſſe diuulgarunt. De his animantibus ſuperius in primo capite, & in Rubrica differentiarum ſigillatim pertractatum fuit. His addamus, ex hiſtoria indica, anguillas cauda capræ, quæ ab indicis latebris prodeuntes, fluuijs exundantibus, ad mare confluunt: quamuis alij Authores has in mari indico naſci, ibiq; ali prodiderint. Hæc igitur licet rarò conſpiciantur, attamen vera moſtra nuncupari nequeũt, cum à proprio genere non degenerent. Hic igitur in gratiam lectoris iconem animalis Africani admodum deformis exhibemus, rotundo corporis ambitu inſtar teſtudinis, cuius dorſum duæ lineæ flauæ ad angulos rectos ſe ſe interſecantes condecorant, in quarum ſingula extremitate ſinguli oculi, & ſingulæ aures affixæ viſuntur: itaut hoc animal quatuor oculis intueatur, & totidem auribus audiat: vnicum tamen os, & ventrem habet, ſed plures pedes globoſum corpus adeo cingunt, vt in quamcumq; partem ſe vertere poſſit; cauda eſt longa, & in extremitate valde villoſa. Hoc non diſcrepabit valdè ab animali tetracephalo Ramuſij, quod quatuor capita tali ordine diſpoſita habebat, vt quatuor mundi plagas ſpectaret, & quò greſſu, horum vnum capitum ſe dirigebat, illicò, nulla conuerſione, reliquum corpus ſequebatur. C D

Piſcis humana facie

Lib. 3

Deſcriptio animalis deformis Africani

ANI-

Animal Africanum deforme.

Demum inter volatiles animantes, iconem galli indici auriti tridactyli repræsentamus, qui prima facie nobis monstrum esse videtur, & tamen à suo genere minime degenerans nullam admirationem incolis Indiarum affert. Mira est galli species, & nulli volucrum generi pulchritudine inferior. Rostrum reliquorum gallorum est dissimillimum, sed psitacorum rostris respondens: est enim aduncum in superiori parte, & totum rubrum. Caput totum, pectus, & venter colore roseo diluto: cristis insignitur duabus, primum carnea more nostrorum gallorum, quæ propè rostrum est; Altera crista pennis constat luteis; oculorũ pupilla est nigra iris lutea, cũ cilijs pariter nigris. Aures magnæ, & erectæ asininis non absimiles, quas quispiam fictitias iudicaret, & tamen minime monstrosæ sunt, sub mento pennæ quædam virides *Descriptio galli indici.*

Gallus Indicus auritus tridactylus.

rides dependent, veluti barbæ figuram æmulantes: ex collo superiori, & vropygio, quæ viridia sunt, pennæ cæruleæ albis calamis ornatæ deorsum pendent. Alæ diuersi admodum coloris sunt: nam primæ earum pennæ obscuræ virent, sed ita sunt dispositæ, vt squamulas quodammodo efficere videantur, & harum medium linea alba percurrit, quæ sequuntur intensè admodum virent, sed in extremitate albæ sunt; harum tamen tres inferiores cæruleę sunt, sed circum circa subuirides. Extremæ deniq; remiges luteæ sunt, & omnium costæ albæ: inferior autem alarum pars colore est subcæruleo ad viridem tendens superior verò roseo, & costæ omnes itidem albæ. Cauda est duplex, prior exigua & quinque tantum pennis integrata, iisq; rubicundis, & admodum breuibus, si secundæ caudæ comparentur. Secunda cauda nouem longissimis pennis constat, quarum alię alijs longiores sunt, & diuersum colorem sortiuntur. Maiores sunt ferrugineæ, pennulis tenuissimis oblongis fuscis hincinde depēdētibus cōstantes, in extremitate ceu oculos ouales rubicundos, & circumcirca cæruleos obtinent. Pedes rubri tribus digitis distincti, vngues cum calcaneo albi:

E — *Cauda galli Indici descripta.*

Itaq; monstra propriè dicta erunt illa, de quibus primo loco in præsentia disseremus, mox de alijs quoq; verba facturi. Hæc sunt animantia aliquid humani habentia suis genitoribus valde dissimilia, & raró contingentia, veluti homines trimani, fœtus semicanes, & similes animantes inusitatam structuram præ se ferentes.

F

SYNONIMA, ET ETYMVM.

MONSTRVM, ex mente Isidori, ita nuncupatur, quia aliquid futurum monstrando, homines moneat: quapropter nonnulli hac ratione ducti monstrum quasi monestrum appellarunt, vel quia monendo, aliquod mysterium diuinæ vltionis pręmonstret, vel quia tanquam aliquod singulare à singulis obseruetur, & propter admirationem digito monstretur, quæ postrema etymologia magis arridere potest; cum prima ab Isidoro allata non prorsus quadret; primò quoniam multa in multis regionibus monstra oriuntur, ex quibus nullum præsagium elici potest. Possumus quidem attestari his aliquando summum Deum posse hominibus futuram calamitatem indicare, nihilo minus plerumq; his monstris propriè dictis non vtitur; cum in sacris paginis nullum monstrum huius generis à Deo procreatum legerimus, & tamen multa alia prodigia patrauit. Prę terquamquod talia monstra in solitudine Africæ nasci authores asseuerant, vbi nulli monendi homines diuagantur. Alioquin monstra ab alijs miracula physica vocitantur, quæ contingunt, quotiescumq; Natura non iuxta consuetam legem in conformationibus fœtuum operatur.

Lib. u. Orig. — G — *Miracula physica qua*

Alij monstrum appellarunt Ostentum; cum hoc nomen multò plura, quam monstrum amplectatur: siquidem ostentum est, quod, præter naturæ ordinem, nascitur, vt fętus tripes, & vnimanus; deinde omnia illa prodigiosa comprehendit, quę Græci φάσματα nominant. Alioquin ab alijs mōstrum dicitur etiam Portentum, quia, iuxta primam etymologiam, aliquid futurum portendat. A' quibusdā monstrū nomine prodigij circumfertur; cum monstrum sit quasi Porrodigium, quia porrò dicat, & aliquid venturum præsignificet, quam significationem ex auspicijs haurire videntur. Nihilominus hæc nomina sępissimè confunduntur, & alterum pro altero ab Authoribus vsurpatur: quamobrē Cicero libro primo de Diuinatione optimè scribebat monstra, ostenta, portenta, & prodigia appellari, quoniam mōstrent, ostendant, portendant, & prædicent.

H — *Ostenta, portenta, prodigia, & mōstraque*

Si ad Græcos animum conuertamus, pariter in hanc nominum confusionem incidemus. Etenim Aristoteles aliquando τὰ τέρατα ἁμαρτήματα τῆς φύσεως appellauit, nimirum monstra errata naturæ; vbi Theodorus Gaza portenta reddidit, nec fortè præter rationem, cum τέρας scilicet monstrum παρὰ τὸ εἴρω deducatur, nempe à nuncio tamquam monstrum sit signum, quo summus Deus ad aliquod nunciandū

Lib. 4. de Gen. An. c. 4

Synonima græca

vtatur: quãuis Niphus in Commentarijs portenta non eſſe in hoc genere aſtruat, Siquidem, φάσμα, iuxta ſententiam eiuſdem Ariſtotelis, in meteorologicis, propriè monſtris cœleſtibus, nempe portentis, & prodigijs competit: nihilominus hoc etiam vocabulum nonnulli authores pro monſtro vſurparunt. Aliter apud Græcos πέλωρ exponitur quidem monſtrum, ſed potius id, quod ingentem, & immanem, molem præ ſe ferat, quaſi πέλας ὄρους ὢν τῷ μεγέθει, quoniam ſua magnitudine montem ferè adęquet. Idcirco Apollonius in Argonauticis aliquando, in nominandis Gigantibus, hoc vocabulo vſus eſt: quamuis poſtea idem author alibi, ad indicandum partum monſtroſum, eandem vocem adhibuerit. Alij Græci mõſtra ἀποφώλια indigitarunt, quaſi quod hæc vox ἀποφώλιος rem monſtroſam, & prodigioſam ſignificet, ſed tamen plerumq; aliquid vanum, & irritum denotat: quapropter oua illa auium propriè dicuntur ἀποφώλια, quæ ſterilitate non carent; cum tamen hoc vocabulum partus etiam degeneres comprehendat. A

Lib. 1.

Lib. 2. Argon.

Cap. 13.

Monſtrum hebraice, vt habetur in Deuteronomio, vocatur Mopeth à verbo Haphah, nimirum illuxit, vel à verbo Pathah perſuaſit, quoniam monſtra, & portenta homines, quibus ventura prædicunt mala, ad meliorem mentem reuocent. Germanicè E in vuunderging, E in vnnaturlich. Hiſpanicè Milagro, Gallicè monſtre, Italicè moſtro nominatur.

DIFFERENTIÆ. B

ONSTRORVM Differentiæ ita cognitu ſunt difficiles, vt ſybilla interprete indigere videantur. Quandoquidem tot authores in illis exarandis, tot ſententias in medium protulerunt. Ariſtoteles, in hiſtoria generationis animalium, has ad tria præcipua capita, nempe ad abundantiam, & defectum partium, necnon ad præpoſterum, & peruerſum naturæ ordinem in ſitu earumdẽ reduxit. Aueroes in Commentarijs ad eundem locum Ariſtotelis partus monſtriferi quatuor conſtituit ſpecies, dũ harũ alias in numero, alias in quantitate, alias in qualitate, & alias in ſitu diſcrepantes prædicat. Iſidorus primùm conſiderat monſtra magnitudinis, & paruitatis corporeæ, ſicq; Gigantes, & Nanos complectitur, deinde, ratione magnitudinis, & paruitatis membrorum, fætus cum magnis, vel paruis partibus natos non excludit. Tertiò ſuperfluitatem, & defectum partium reſpicit, vt infantes trimanos, vel ſine manibus, & alijs partibus huius generis, comprehendat. Quartò meditatur monſtra ſecundùm partem transformata veluti partum cum capite canis natum, vel transfigurata in alienam naturam, veluti ſerpentem ex muliere ortum. Quintò mutationem ſitus partium, veluti oculum in pectore, & iecur in ſiniſtrò hyppocondiro contemplatur. Sextò præcocem partium creationem, vt infantem cum dentibus, vel barba, vel capillis canis, ab vtero exeuntem admiratur. Septimò in arenam adducit complicationem plurium differentiarum monſtrificarum, quam fætus cum capite leonis, & pedibus vituli repræſentare poteſt. Octauò tandem affert permixtionẽ generis, vel ſexus, quam differentiam hermaphroditi conſtituunt. C D

Lib. 4. c. 3.

Libr. 11. Orig.

Præcox generatio partiũ

Clariſſimus Septalius ad triplex genus humana monſtra reducit; cum aliquid fieri extra intentionem, & facultatem naturæ, & à parentibus diſcrepare trifariam contingat. Primò quoad ſubſtantiã facti, & quoad id, quod fit, quod eſt maximum, deinde quoad id, in quo fit, quod eſt longè minus, & tertiò quoad modum, & ordinem faciendi, quod adhuc minus excedit, & minus eſt diſſimile. Ad primum genus illa refert monſtra, quæ ſecundùm totum, vel ſecundùm partes, nempe quoad modum, & ad id, in quo fit, & quantum ad id, quod fit, & ad ſubſtantiã facti, à facultate naturæ, & à ſimilitudine parentum recedunt, & hæc monſtra ſupremum gradum occupãt, quia nunquam rationem finis ſubeunt; veluti quando in humana ſpecie, monſtra figuram bruti, vel in toto, vel in aliqua parte geſtant; quoniam partes bruti non ſolum eo modo, in quo fiunt, facere vellet, ſed nec etiam humana

In commẽt. ad probl. Ariſt.

Monſtra trifariam diſcrepant.

humana specie operari vllo modo vellet, quod spectat ad substantiam facti: quocirca dissimilitudinem non solum accidentalem, & indiuidualem, verum quoq; specificam à parentibus habent. Ad secundum genus trahit illa monstra, quæ superfluis integrata membris in lucem exeunt: cum natura, illas quidem partes procreare vellet, sed non tamen in eo, in quo fiunt, nec eo modo; quamobrem duplici ratione à parentibus discrepant. Tertiò, & postremo generi Septalius illa monstra assignat, quæ partibus non rectè dispositis constant: siquidem natura illas quidem vult formare, sed non tamen eo modo, & ordine: hinc neq; quantum ad id, quod fit, neq; quantum ad id, in quo fit, sed solum in modo erratum contingit.

E Ioannes Georgius Schenchius, in opusculo de monstris, iuxta abundantiam, & inopiam materiæ, nec non iuxta malam qualitatem eiusdem, & imaginationem genitorum, varias monstrorum differentias discriminat. Quandoquidem ad luxuriem materiæ, gemellos connatos, bicipites, quadrimanos, tripedes, gigantes, & hermaphroditos reducit; deinde ad eiusdem materię defectum, nanos, acephalos, vnimanos, & apodes refert. Deniq; prauæ qualitati materiæ, & imaginationi parentum cæteras turpes, & absurdas hominum, & aliorum brutorum conformationes assignat. *Differentia ex Schēchio*

Vir musarum, charitumq; munificentia ornatissimus Vlysses Aldrouandus in quodam Catologo suorum operum, quatuor monstrorum differentias constituit, in quarum prima monstra ob excessum, & defectionem reponuntur, in secunda

F sunt, quæ ex congressu animalium diuersæ speciei prodeunt, in tertia locantur, quorum causæ ad imaginationē referuntur, & deniq; quartam differentiam constituunt illa monstra, quæ à causis non sublunaribus dimanant.

Benedictus Pererius multò plures monstrorum differentias assignare videtur, dum inquit multa esse monstrorum genera, cum monstrum multifariam effici possit, nimirum in sexu, vt si fuerit aut incerti sexus, aut habuerit vtrumq; cuiusmodi est Hermaphroditus, Secundò propter aliquam qualitatem, veluti si habeat nimiam crassitiem, aut tenuitatem, aut aliam quampiam notabilem, & inusitatam qualitatem. Tertiò in excessu, aut defectu magnitudinis, veluti si mēbra fuerint iustò maiora, vel minora. Quartò in situ, veluti si partes præter naturalem consuetudinem sint transpositæ. Quintò in figura, veluti si homo sit figura non recta, sed prona, more quadrupedum, vel si homo habeat faciem, aut aliam partem non humanā, *Lib 7. de princip. nat.*

G sed ferinam. Sextò in victu, & moribus. Etenim qui humanis carnibus vescuntur, veluti Anthropophagi inter monstra, & portenta Humanæ naturæ recensenda sunt. Septimò in numero, veluti si homo biceps nascatur, vel cum senis digitis, aut sit monoculus, vel vnipes. Cæterum, vt nostra fert opinio, Pererius, in assignandis his differentijs, à cæteris non multum dissentire videtur: nam præcitati Authores, in enumerandis his differentijs, per generica capita progressi sunt; cum ipse ad differentias magis specificas accesserit, ad quas non commodè reduci possunt differentiæ monstrorum ratione temporis, veluti infans cum barba vel dentibus natus, de quo suo loco verba fient. *Differentiā à tempore sumptam nō recenset.*

Alexander Massarias vir non vulgariter eruditus monstra esse quidem errata naturæ statuit, sed hęc omnia errata, minime recedēs à doctrina Galeni, ad affectus *Li. 4. pract. cap. 7.*

H in mala compositione reducit. Siquidem Galenus, expeditis morborum partium similarium differentijs, alterius generis morbi partium instrumentalium meminit, quod mala constitutio, vel praua membrorum compositio nuncupatur. Harum igitur partium affectiones vel sunt simplices, vel compositæ, his postpositis, ad quatuor affectus simplices partium organicarum accedit, quorum primus est turpis conformatio, vel forma corrupta; secundus est magnitudo vitiata, Tertius numerus partium deprauatus, Quartus demum est situs earumdem partium vitiosus. Forma in primis trifariam deterior redditur, vel propter naturale vitium figuræ in vtero contractum: nam Galenus in Arte medicinali, obseruasse fatetur ventriculum, vesicam, & hepar, ob inatæ conformationis vitium, sua munia perperam obiuisse. Deinde forma partium corrumpitur propter aduentitium, & externum figurę vitiū, quod post natiuitatem contingit, huius exemplum luxatio, & fractura malè curata esse potest, & huc monstra arte parata reduci possunt. Tertio forma turpis redditur, *In Lib de morb. caus. cap. 7.* *Forma trifariam viciatur*

amissis cauitatibus, & meatibus, quos natura alicui parti valde patentes destinauit. Id accidit quando meatus fiunt magis patuli, quando coalescunt, quando constipantur, & à parte proximiori comprimuntur, & demum quando concidunt, contrahuntur, & ab humoribus crassis, & viscidis obstruuntur. Tertiò, & postremò figura à leuitate, & asperitate partium vitiatur, quę natura sua vel leues, vel asperæ esse deberent, & nihilominus oppositam naturam sortiuntur, & huc referenda essent illa monstra, quæ in cuti asperitates, & leuitates quasdam præter naturam possident. Pariter magnitudo partium, vel ante, vel post natiuitatem, vitium auctionis, & diminutionis contrahere potest: item numerus, vitio defectus, & abundantiæ, siue naturali, siue non naturali premitur; nimirum quando quis cum sex digitis, vel cum quatuor tantùm in lucem emergit, & post ortum id contingit veluti si pterigium in oculo crescens visionem obtenebret, aut quando partes mutilantur, vel radicitus auferuntur, idq; monstro artificiali competere potest. Deniq; situs partium labem contrahit, veluti si lien dextrum hyppocondrium occupauerit, & post natiuitatem quando intestina descendentia herniam constituerint: hæc igitur fuit opinio clarissimi Massariæ, quæ vt nostra fert sententia, à veritate minime recedit.

Magnitudo quomodo, & quando lædatur A

Alij, ratione subiecti, monstrum in hominem, in brutum, & in plantam diuiserunt. Alij hanc diuisionem à materiali principio hauserunt, ratione varię constitutionis, & deformitatis membrorum corporis, quæ vitiantur, dum monstra generantur. Alij considerant fætum in animali degenerantem secundùm se totum, vt legitur apud Iosephum Hebreum, de vacca agnum pariente, vel degenerantem tantummodo secundùm partes, quia sint inutiles, ob defectum motus, vel quia deficiant propter magnitudinem, & paruitatem, vel propter situm, vel propter figuram; quemadmodum paulò ante ad mentem Galeni exaratum est. Demum ratione temporis, Aliqui monstra discriminant, cum alia in vtero materno, & alia extra vterum procreentur: quamobrem Cardanus affert exemplum de quodam infante in syluis exposito, qui vnà cum lacte non solum mores ferinos, sed etiam vultum, vngues, & caudam est adeptus, quod monstrum in Mysnia comprehensum fuit. Habemus quoque in sacris paginis exemplum Regis Nabucdonosoris, qui per septennium in nemoribus degens, crescentibus capillis, & vnguibus, & esu fæni, Feram prorsus æmulabatur, sed hoc supra vim naturæ accidisse credendum est.

L.7 de bell. Iudaic. B

Lib. 18. de Subtil.

Fortunius Licetus multiformi eruditionis suppelectile instructus, qui hodie Philosophiam in sede eminenti Bononiensis Archigymnasij profitetur, in sua monstrorum historia, magis scientificam diuisionem molitur, dum ratione essentialis monstrorum formæ, nimirum corporis partium compositionis vitiatæ, monstrum in vniforme, & multiforme distribuit. Vniforme vocat illud, quod habet partes repræsentantes membra vnius speciei viuentis, & multiforme appellat, quod integratur ex partibus æmulantibus membra viuentium diuersæ speciei. Postmodum vniforme monstrum diuidit in mutilum, veluti est fœtus sine manibus, & in excedens, quemadmodum est infans biceps, & in monstrum ancipitis naturæ, veluti esset fætus duplici capite refertus, & carens pedibus. His addit monstrum diforme, vti partum cum membris transpositis, necnon monstrum informe, vti puellum rotūdum, & demum enorme, quod genus monstri à fætu semilapideo repræsentatur.

C

Monstrum vniforme, & multiforme.

Omnes igitur predictæ distinctiones, & differentiæ doctæ sunt, & eruditæ, sed cum nostra intersit in præsentia monstrorum genera multo plura comprehendere, & explicare, prædictas diuisiones ampliabimus; & monstrum iuxta subiectum hominis, bruti, plantæ, & rei inanimatę, in quatuor suprema genera distribuemus. Ratione rei inanimatæ bifariam monstrum consideratur, vel quatenus generatur in aere, & sic meteora extraordinaria comprehendit, de quibus in postremo capite huius operis verba fient. Vel producitur in terris, & est duplex, nimirum naturale & artificiale. Naturale est aliquod simulacrum à natura in saxis delineatum vel cęlatum. Narrat enim Eusebius Iesuita reperiri, in insula Mona, saxum humano fæmori conforme, cui insita virtus est, vt spatio quantolibet asportatum proxima per se nocte reuertatur. Ex eodem authore, in Dominici præsepij Aquilonari latere interiori conspicitur lapis venerandum senem barba oblonga repræsentans, quam effigiem natura ludibunda lineis nigricantibus tanto artificio expressit, vt omnibus

Diuisio amplior. D

Lib. 3. de mirac. nat. Europę

industriè

industriè depicta videatur. Sunt qui miraculo rem adscribant, & Diui Hieronymi iconem exprimi putent. Referente eodem authore, in loco vbi Sanctus Stephanus lapidibus fuit obrutus, eius imago saxo impressa conspicitur. Immò ex eodē, in saxo quodam Cedronis, aut Vallis Iosaphat, expressa videntur signa manuum, & pedum Christi Domini, qui vinctus, & violenter tractus super illam rupem cecidit. Idem narrat, saxum, quod Eliæ Prophetæ quondam pro lecto fuit, eiusdem effigiē repræsentare. Hæc supra vim naturæ esse concedamus, & alia huius generis ad mentem Olai Magni referamus, qui in Regione Ostrogothorum saxa in quodam flumine esse prodidit quorum aliqua humanas manus, alia pedes, alia brachia, & E alia caput referunt: ideo Incolæ huiusmodi spectaculis assueti nulla admiratione detinentur. Quid plura? in quibusdam Torrentibus nostræ Regionis saxa aliquando inueniuntur, quæ ita industriè à natura sunt cælata, vt panes, caseos, pyra, & etiā animalia exprimant. Meminimus vidisse magnum frustum venæ miniariæ in fodinis inuentum, quod Acathem, Chrystallum, Smaragdum, & Ametistum præ se ferebat, id animali monstroso ex partibus diuersæ speciei integrato assimilari poterat. Monstrum similiter artificiale in rebus inanimatis obseruatur, dum cælator ob inscitiam in saxo monstrum sculpit, dum pedem vnius animantis, & aures alterius in cælatura fingit, id præstat etiam Pictor imperitus, qui sæpè animalia, quorum effigiem, & lineamenta ignorat, cum omnium admiratione, monstrifera depingit.

Figura varia in saxis

Saxa à natura sculpta

Monstra artificialia in rebus inanimatis.

Si res animatas contemplemur, & primum plantas, in his pariter monstrum naturale, & artificiale procreatur. Naturale est, quādo herba mōstrifica à natura gene- F ratur, artificiosum monstrum est, quando fructum alicuius plantæ crescentem ad formam alicuius vasis reducimus, & cucumeres crescentes vinculorum angustijs ad formam anguium producimus.

Monstra artificialia in plantis.

Si consideremus bruta, his etiam monstra naturalia, & artificialia contingunt. Naturalia plerumq; sunt bigenera, quæ ex congressu brutorum diuersæ speciei oriuntur; vnde de mula hoc ænigma legitur.

Dissimilis patri, & matris diuersa figura
Confusi generis generi non apta propago,
Ex alijs nascor, nec quisquam nascitur ex me.

Et cętera huius generis, veluti Canes Indici ab Epirotarum Rege Alexandro G Magno dono dati, qui ex Canibus, & Tigribus progeniti esse ferebantur; necnon Thoes, iuxta mentem Oppiani Poetæ, quæ animantes ex Panthera, & Lupo, aut iuxta sententiam Pollucis, ex Vulpe, & Lupo prodibant, quoniam hæc animalia vocem Vulpis æmulabantur. Prætereà Aristoteles in Historia Animalium, has procreationes adulterinas in auibus quoq; & piscibus admittebat, Hac de re idem Philosophus in eadem Historia hæc verba protulit. Semper enim aliquid noui Africa afferre dicitur, quoniam diuersa Animalium genera congrediantur, ob aquæ penuriam terræ illius, cum ad loca rigua ibi pauca multa animalia conueniant: vnde, ex mente Aristotelis, animalium bigenerum generationes non improbantur. *Lib. 2. c. 5.* Nos igitur possumus tantum reijcere illos fœtus adulterinos, quos nonnulli, ex animalibus natura, temperamento, & magnitudine discrepantibus prodire affirmant.

Artificiosa quoq; monstra in brutis parantur, quemadmodum si canis recenter H nati pedes anteriores amputentur, nam cito vulnere curato, pedibus posterioribus progredi cogitur. Hæc monstra vel fiunt statim post ortum, vel tractu temporis: nouimus enim Circumforaneum, qui insolentis cuiusdam cynocephali pedes anteriores ira percitus truncauit; nihilominus bestia curata conualuit, & semper erecta pedibus posterioribus gradiebatur.

Monstra artificialia in brutis.

Si conuertamus animum ad hominem, adhuc in monstra naturalia, & artificialia incidemus, hæcq; artificiosè parata iuxta tempus differunt, siquidem vel fiunt monstra statim ab vtero, vt obseruamus in illis, qui Phasim habitant, caput valde acutum habentibus, nam eorum caput statim post ortum adhuc tenerum, & molle manu obstetricis fastigiatur: cum olim illa gens caput acutum ad gentem generosissimam spectare existimaret, & nulla alia natio tali capite referta esse videtur. Deinde tractu temporis in hominibus etiam adultis, ob partes mutilatas, vel prorsus truncatas monstra contingunt; etenim sæpè milites mutilatis brachijs, & resectis pedi-

Monstrum artificiale in genere humano est duplex.

bus ex bello redeuntes conspiciuntur.

Si monstrum sit naturale ab humano vtero emergens, aduertendum est, quòd discrepabit ab effluxionibus, & à Molis, quæ pariter ab humano vtero prodeunt. Nam Mola, iuxta sententiam Aristotelis, est caro in vtero mulieris concepta, & Aristoteli Galenus multis in locis adstipulatur: sed ambo hi clarissimi viri hanc sententiam ab Hippocrate hauserunt, qui in lib. de Morbis mulierum, & in libro de sterilitate, molam improbum, & vitiosum conceptum appellat, carnemq; esse confirmat. Hinc postea Aetius, & Paulus Aegineta ansam dicendi arripuerunt, molã esse carnem informem in tunicis vteri consistentem, quæ, instar conceptus, in lucẽ egredi. Vocatur autẽ mola, quia instar lapidis molaris difficulter moueatur, & à medicis ad morbum in numero reducitur: sed dicitur informis, non quia omni planè forma careat; habet enim mola figuram variam, & maiori ex parte rotundam; ideo Leuinus Lemnius medicus insignis narrat se nouisse mulierem quandam in vtero gestantem, quæ post spatium nouem mensium edidit massam informem rotundam, cui vtrinq; duæ ansæ erant annexæ. Nuncupatur ergo mola informis, quoniam à figura humana sit aliena. Nichilominus in musæo Illustrissimi Senatus Bononiensis iconem molæ cum rudimentis humanæ formæ inuenimus (cum nomine hoc. Mola anthropo morphos) quam in gratiam lectoris hic dare non piguit; hæc fortè non erit absimilis partui cuiusdam mulieris Augustæ Vindeleciorum, quæ anno trigesimo primo supra sesquimillesimum, caput humanum multis inuolutum membranis enixa est.

L. 4. de Gen. Anim. c. 7. L. 14. de vsu part. cap. 7. & lib. 14. meth. c. 13.

Mola Etymum.

A

B

Mola anthropomorphos.

D

Hic autem est notandum secundum nonnullos, quod molarum aliæ sensu, & motu carent, aliæ aliquot horis sentiunt, & mouentur, aliæ sunt planè informes, aliæ aliquam formam sortiuntur, vt illa mola ansis decorata à Leuino Lemnio memorata, quæ cum palpitatione ab vtero exiuit. Hæ postremæ molæ potius ad monstra, quàm ad molas reducendæ sunt; harum causam si quis inquirat, petat Hippocratẽ, qui in lib. de morbis mulierũ docebat copiosos menses morbosum semen excipiẽtes ad morborum causas esse referendos. Præterquamquod habemus assertum Auerrois in Comment. ad Aristotelem, qui tradebat molarum potissimam causam esse, quia natura inter semina, ratione qualitatis, & quantitatis, non concordat.

Differentia molarum

L. 4. de gen. An. cap. 7.

Post effluxiones, molas, & abortus, fœtus statuto tempore ab vtero egrediens dissimilis genitoribus erit monstrum naturale, quod erit, vel simplex, vel bicorpor,

& vtrumq;

& vtrumq; iuxta variam discrepantiam internarum, & externarum partium erit varium: namq; vel differet in vna, vel duobus, vel in maiori numero partium, vt contingit in monstris raræ, & insolentis speciei, de quibus in Rubrica præsagiorũ agetur. Vel partes etiam conformes partibus genitorum erunt plures, vel pauciores, vel deturpatæ, vel extra propriam sedem locatæ, vel ratione figuræ curuæ, vt fetus, ritu quadrupedis, gradi cogatur. Aut fœtus in sexu erit vtriq; genitori similis, vt hermaphroditus, aut à genitoribus secundum totum discrepabit; quemadmodum si animal diuersi generis in lucem edatur, quod accidit mulieri canem, aut serpentem parienti. Deniq; partus in ortu parentibus erit similis, sed tractu temporis cum debitam hominis staturam non adæquet, erit Nanus, & si staturam consuetã excedat, fiet Gigas. Cæterùm huiusmodi monstrorum species rarò simplices, & plerumq; complicatæ inueniuntur veluti suo loco obseruabitur.

Monstra naturalia quæ

E

DEFINITIO.

F

IN examinanda interna monstri natura, & definitione, consulendus est Aristoteles pluribus in locis. Siquidem in historia generationis animalium, monstrum esse statuit oblæsionem rei, præter eius naturam, in his, quæ non semper, sed vt plurimum agunt eodem modo. Idem Aristoteles in physica Auscultatione hæc habet verba. *Fit autem, & in hisce peccatum, quæ per artes conficiuntur: scripsit enim Grammaticus non rectè, & potionem medicus non rectè porrexit. Quare patet, & in hisce fieri posse quæ natura conficiuntur. Quod si aliqua sint in arte, in quibus tam quod rectè fit alicuis efficitur gratia; in ijs autem, quæ peccantur gratia quidem alicuius ars aggreditur facere, sed non assequitur illud, similiter, & in naturalibus erit, & monstra peccata erunt illius, quod alicuius gratia fuit. Et in primis igitur compositionibus, ea, quæ partim ex hominis partibus, partim ex bouis constabant, si non ad aliquem terminum, finemq; poterant peruenire, aliqua sane principio perinde, atq; nunc semine labefactato corruptóve fiebant.* Hinc decreuit monstrum esse naturæ vitium, finem destinatum non assequentis, propter aliquod impedimentum quemadmodum in rebus etiam artificiosis contingere solet: nimirũ quando artifex conceptum iam in mente finem assequi minime valet. Cum igitur ad mentem Philosophi natura in procreandis monstris quodammodo à proprio genere degeneret, non erit asserendum homines auritos in Oceano septentrionali habitantes, & alios huius generis, de quibus, in primo capite, verba fecimus, inter monstra esse collocandos, quoniam in suo ortu à proprio genere non recedunt. Itaque cum definitio, authore Aristotele, ex proximo genere rei definiendæ, & differentijs essentialibus integretur, & monstra admirabili deformitate suam naturam constituant; non præter rationem clarissimus Licetus, in suo monstrorum opere, asseuerabat, monstrum esse subcœleste viuens, enormi membrorũ constitutione horrorẽ cum admiratione intuentibus incutiens, rarò admodum nascens, & secundariò naturæ instituto genitum propter impedimentum in principijs suæ conformationis. Siquidem quando natura perfectissimum opus moliri nequit, imperfectum efficit; propterea statuẽdum est monstra ex secundario naturæ instituto, propter aliquod impedimentum prodire. Verùm hoc genus monstri non solùm speciem humanã, sed brutorum, & stirpium complectitur; præterea hac definitione monstra tantummodo propria comprehenduntur, cum quædam res apud vulgum monstrosæ excludantur. Item bruta ex muliere orta non vera monstra nuncupantur, cum nullam admirationem, nisi in comparatione ad genitores, intuentibus afferãt; licèt eorum origo monstrosa fuerit.

Lib. 4. c. 4.

Li. 2. Phys. text. 8 2.

G

Definitio adæquata.

H

Quæ vera monstra non sint.

Nos autem in præsentia iuxta diuisionem monstrorum superius allatam, possumus sectari opinionem Donati, qui monstrum omne præter naturam appellabat, sicque definitionem adeo dilatare poterimus, vt multò plura comprehẽdat, asserentes monstrum esse quodcumque sublunare non iuxta consuetam naturæ normam fabricatũ,

quod

quod propterea aſpicientes magna afficiat admiratione. Etenim ſi ad mentem Ariſtotelis, monſtrum eſt peccatum naturæ, dum finem, aliquo principio corrupto, aſſequi non poteſt; hinc proculdubio colligendum eſt, monſtra in omni genere rerum naturalium, præterquam in elementis, contingere poſſe, cum cunctis pateat, naturam interdum à ſuo fine deuiare, ſed hoc erratum naturæ in rebus inanimatis eſt obſcurius, & magis ignotum, quia minus obſeruatum, in animalibus autem, & plantis manifeſtius, ſed poſtea in animantibus frequentius, propter duplicem rationem; primò quoniam ſemen animalium mollius, & humidius eſt, quàm ſemen plantarum, ideoq; cuilibet alterationi, & corruptioni magis obnoxium, & ad quaſlibet affectiones recipiendas magis idoneum eſſe perhibetur: deinde quoniam generatio animalium multo difficilior eſt, quam procreatio plantarum, & pluribus indiget, quibus deficientibus, animal monſtrificum gigni eſt neceſſarium. A

Mõſtra cõtingunt in omni genere rerum naturalium

NATVRA.

SI in præſentia monſtrorum mores inueſtigentur, hoc ab inſtituto noſtro non eſſe alienum arbitramur: propterea quod id non in monſtris brutorum, ſed in monſtris humanis tantummodo inquiritur, & eò magis, quoniam monſtrificus homo moderatis moribus eſſe non poteſt; & præſertim cum Ariſtoteles de phyſionomia verba faciens, ad Alexandrum ſcripſerit, quod albedo liuida, vel flaua ad hominem fallacem ſpectat, & ſi prædictis effigies monſtrifera addatur, tunc homninem, & natura, & mente diminutum prædicat. Idcirco ab homine huius generis, ſeu aliqua parte mutilo, tanquam ab inimico pertinaci cauendum eſſe promulgauit. Itaq; homines monſtroſi, deformes, & mutilati, iuxta doctrinam Ariſtotelis, temeritate redundant, cuncta abſq; iudicio proferunt, & deniq. verbis ſuis intempeſtiuè laſciuire ſolent. Nec præter rationem, cum vulgatum adagium doceat, pedibus claudicantem, animo quoq; claudicare: hodie dicimus homines turpibus notis à Deo inſignitos eminus eſſe ſalutandos. Quandoquidem Gibbi, Strumoſi, & alijs vitijs corporeis referti cæteros facilè circumueniunt, verba dant, impoſturas faciunt, & deniq; ad mouendum aliorum animum, technis, præſtigijs, & vaframentis agunt: conſtat enim quod vitioſum corpus vitioſæ naturæ certiſſimum ſit ſimulacrum. Id totum ſtabiliuit Homerus in ſuo Therſite, quo alter turpior, & Seditioſior inueniri non potuit; de quo diſtichon græcum ſic latine ſonat. B C

Vitioſum corpus eſt vitioſa naturę.

Vt pede, ſic animo es claudus, namq; extera membra
Interna mentis ſunt ſimulacra tua.

Quid autem de moribus monſtrorum alterius generis dicendum ſit in præſentia non ſuppetit, ſolummodo memoriæ mandandum eſt, quòd monſtra ijs erunt imbuta moribus, qui à dominio partium pendere poſſunt.

DENOMINATA. D

SVNT quædam nomina adiectiua à monſtro deducta, vt monſtroſus, & monſtroſiſſimus, quæ quodcumq; præter naturam ſignificant: quemadmodum monſtrifer, & monſtrificus, quæ nomina aliquid monſtri referens indicant. Quamuis aliquando per translationem, monſtroſus homo pro vitioſo, & fabula monſtroſa pro turpi vſurpetur. Pariter apud Græcos τερατώδης, τερατικός, & τεράςιος monſtroſus dicitur; hinc τερατεία pro narratione monſtroſa ſumitur. Alioquin τερατοφόρος ad monſtriferum refertur, & τερατωπός eſt aſpectu monſtroſus, & portentoſus. Cum τερατοσκόποι ex pona-

Monſtroſus pro turpi

exponatur ille, qui portenta intuens, aliquid interpraetatur, vel qui ex facie monstrorum, futura praesagit. Aliter τερατολόγος vocatur, qui de monstris sermonem habet, aut qui prodigiosa narrat, aut qui verbis monstrosis vtitur: hinc dimanat τερατολογία, quae monstrosam, & prodigiosam narrationē significat, quamuis etiam hoc vocabulū ad historiam monstrorum trahi possit, in qua de monstris perfecta narratio habetur. *Historia mōstrorum quomodo grecè vocetur.*

Caeterum τερατουργὸς appellatur homo, qui monstrosa, & nunquam visa praestat, veluti est praestigiator; hinc τερατουργία effectus prodigiosi operis appellatur: vnde etiam τερθρευς, quasi τερατευς, nimirum praestigiator, & impostor deducitur. E Deniq; ad rem nostram spectat τερατοτόκος nomen faeminini generis; sic enim appellatur, quae monstra parit; vnde postmodum τεράτοτοκια nimirum partus monstrosus nascitur.

EPITHETA.

CVM monstrum, ob rei nouitatem, & insolentiam formae, graui admiratione humanam inuadat mentem, iure optimo mirabile appellarūt. F Deinde informe, turpe, deforme, & enorme dixerunt, quoniam à natura perperam fuerit figuratum: hinc, iuxta deformitatem, quia horrorem aspicientibus incutiat, horrificum, horribile, horrendum, & terrificum cognominarunt, sed iuxta hunc sensum, Homerus vocauit πελώριον δεινὸν scilicet monstrum terribile, & formidabile; veluti in Odyssea αἰνὸν horrificū, & horribile. *L.2. Illiad.* At Theocritus in Idilijs monstrum vocitat ἀμείλικτον, quoniam mulceri non queat, cum asperum, & rigidum, sit, sed ibi monstrum sumitur in sensu diuerso à nostra significatione, quemadmodum etiam Oppianus in Alieuticis, qui monstrum πολυδήριτον contentiosum, & controuersum indigitauit. Hoc quidem exploratum, & certum est, quòd monstrum ab enormi alicuius membri magnitudine vel multitudine membrosum dicitur, iuxta carmen Mantuani.

Vidimus ingentes laruas, membrosaq; monstra

G Caeterum si talis deformitas ad caput attineat, capitosum appellari poterit, iuxta aliud carmen. *Monstrum cur membrosum*

Quod genuit proprio capitosum sanguine monstrum.

Itaq; si aliquando contingat, vt Authores monstrum grande, immane, & ingens vocitent, tunc staturam giganteam respiciunt; sed quando monstra exitialia, fatalia, & minacia appellant, tunc monstra tanquam portenta, & prodigia contemplantur, quatenus aliquid praedicere possunt; iuxta assertum Valerij Flacci.

Interea augurijs, monstrisq; minacibus vrbem
Territat.

Verùm quando apud Poetas monstrum rabidum, efferum, infame, trux, ferum, furiale, dirum, pestiferum, & impium legitur; sciendum est, quod tunc sermo habetur H de monstro sumpto in diuerso intellectu ab illo, de quo in praesentia loquimur. Satius esset, iuxta nostrum significatum vti vocabulo, quod adhibet Hesychius, scilicet ὑπερφυής, quae vox quid naturae modum excedens, vel quid admirandum significat, & verumquè in monstro obseruatur; qemadmodum in definitione superius allata fuit explanatum.

SIMV-

SIMVLACRA.

FVISSE monſtrifica illa Ethnicorum ſimulacra nonnulli aſtruunt, quibus ipſi Semones, aut Semihemones, nempe ſemihomines exprimere conabantur; cum olim hominem Hemonem cognominarent, monſtroſi igitur hi fuiſſe videntur, quia partim ex membris humanis, partim ex membris Ferarum integrarentur. Verum id nequaquam aſſerendum eſt, quia Deos minores hos ſemihomines Antiquitas vocabat, non ſolum quia circa leues operationes occuparentur, ſed etiam quia naturam hominis, & naturam Deorum maiorum participarent. Hoc quidem certum, & exploratum eſt Fortunam monſtroſam, nimirum duplici facie priori hilari, & poſteriori mœſta ab Ethnicis fuiſſe depictam. Quapropter Guntheius poeta libro primo de Geſtis Friderici fortunam monſtrum biforme his verſibus nuncupauit. A

Semones qui.

Fortuna dicitur biformis.

Atq; tibi toties conatum illudere fruſtra
Fortunam, vulgare paro monſtriq; biformis
Ambiguos vultus.

Apelles quoq; egregius pictor talem fortunam ſic ſed ſedentē figurare ſolebat, & de hoc interrogatus reſpondebat: quia non ſtat. Poſteaquam de ſimulacro bicipiti verba fiunt, non erit ab re in memoriam reuocare monſtrificam iconem duobus inſignitam capitibus à Ripa effigiatam, vt Prudentiam demonſtraret: cum vir prudentiæ virtute præſtantiſſimus memoriam præteritorum obliuione non deleat, & futura præuidere nitatur. Immò, ex eodem authore, Theologia ſimulacro bicipiti declaratur, cuius altera facies iuuenilis cœlum, & altera ſenilis terram intuetur. Hæ facies, referente Diuo Auguſtino ad Voluſianum, nobis inſinuant Theologiam in aſſidua meditatione, & amore Dei, & Proximi conſiſtere. Et quoniam hominis bicipitis caput alterum, non niſi altero depreſſo, attolli poteſt: hinc coniectandum eſt, quod Theologi intellectus ad tam ſublimia non eſt ferendus, vt humanæ conditionis obliuiſcatur, quæ facilè in errata poteſt incidere. Apud eumdem authorem, bicipitis mulieris icon, pedibus aquilinis, & cauda ſcorpionis, Fraudem publicat: ſic enim fallacia multifarijs paranda modis oſtenditur. B C

Prudentia Icon qualis

Fraudis icō

In promptuario Numiſmatum, icon monſtriferi capitis obſeruatur aſſignata Melluſinæ Gotfredi matri, quæ in Gallia, regnante Philippo Roberti filio, vixit, idq; inde originem traxiſſe referunt, quoniam infernæ huius mulieris partes eſſent monſtriferæ: quamuis alij hoc potius monſtrificum caput ad decorandum mulieris gentilitium ſtemma inuentum fuiſſe arbitrentur. Monſtroſum etiam ſimulacrū hominis cum facie leonis Ripa repræſentauit, vt Terrorem exprimeret, cum propriū ſit Leonis primo aſpectu graui metu intuentes afficere. Pariter monſtroſus homo, capite aſinino, apud Ripam cernitur, quo ſimulacro, Ignorantia manifeſtatur: nam veluti aſinus terram aſſiduè intuetur, Inſcius quoq; & Imperitus nunquam oculos ad Solem virtutis attolit. Idem, in patefacienda Gaſtrimargia, monſtroſæ mulieris icone vtitur: hæc enim eſt ventricoſa, & collo ita longo prædita, vt collum Gruis æmuletur: ſiquidem magnitudo ventris ad ganeam ſpectat, & homines gulæ dediti gruis collum habere deſiderant, vt diuturniore ciborum delectatione fruantur. Monſtrifer etiam iuuenis cœlum meditās apud Ripam viſitur è cuius capite tanquā à cute orti ſerpentes inter capillos pendent: ſic enim diuinus afflatus exprimitur, quoniam capilli cogitationum ſymbola inter ſerpentes mixti indicant, quòd Peccans, honeſtate poſtpoſita, & inter crimina verſans, cogitationibus nonniſi abominandis redundare poteſt. Hinc Diuus Gregorius in Commentarijs ad primum Regum ſcripſit. *Cogitationes turpes euitare non poteſt, qui honeſtatem non habet.* D

In 3. part. icon.

Igorantia icon.

Si monſtroſa ſimulacra multitudine, & forma aurium admiranda, & conſpicienda ſunt, confugiendum eſt ad Ripam, qui iuuenem quadrimanum, & quatuor auribus refertum pingit, vt humana ſapientia demonſtretur; cum olim Lacedemones

In 3. part. icon.

non solum contemplationem, sed etiam vsum, & praxim homini sapienti necessariam esse existimauerint; propterea hoc in loco praxis, figura plurium manuum, & aliena consilia figura plurium aurium exponuntur. Conspicitur etiam monstrosus homo leporinis auribus insignitus, quem Ripa, in figurando Furto, adhibet: etenim fur timidum leporem æmulatur, dum leui causa ductus semper suspicatur, ne furtū quamprimum detegatur. Idem author, pro Arrogantia, mulierem auribus asininis pingit, cum asinus animal stolidum ignorantiæ symbolum esse perhibeatur: quandoquidem Arrogantia refertus etiam ad munia inhabilis, publica officia affectare non cessat: idcirco Diuus Thomas optimis rationibus eum arrogantem esse asserebat, qui sibi attribuit, quod non habet. *Sapientia simulacrū.* *Secūda sec. quest. 22. art. 1.*

E Insuper Ripa alio in loco iuuenem pariter auribus asininis decoratum cum ligone, & scopa in manu effigiauit, vt vulgus indoctus, & ignobilis intelligeretur, qui bonum à malo non discriminat, & identidem sententiam mutat. Ab hoc dissimile est aliud simulacrum mulieris multis auribus munitæ, quo Curiositatem ostendebat; quoniam curiosus multis eget auribus, vt innumeras nouitates apprehēdere valeat. Quocirca Diuus Bernardus curiosum monachum describens dicebat. *Si videris monachum vagari, caput erectum, & aures portare suspensas, curiosum cognosces.* Præterea icones humanæ cum alis capiti adhęrentibus multæ apud Ripam conspiciuntur, dum, in exprimenda Inuentione, in describendo Furore poetico, & in pictura Scientiæ, his vtitur. *Parte 3. icō.* *Curiositatis Icon.*

F Monstrosa simulacra ratione linguæ non sunt omittenda. Nam Ripa monstrificam pingit mulierem cum linguis ex omni parte corporis pendentibus, vt mendacium exprimeret; nam variæ hæ linguæ inconstantiam mendacis demonstrant, qui in loquendo à veritate recedit, & apparentiam tantùm veritatis in singulis rebus describit. Item pingitur mulier cū lingua in sincipite, vt Persuasio intelligatur, cum lingua sit instrumentum persuasorium, & apud Aegyptios hieroglyphicum verborum esse ferebatur. *Parte 1. icō.*

Si monstrificas manus simulacrorum consideremus; Operatio manifesta declaratur icone mulieris expansis palmis, in quarum vtraq; figura oculi conspicitur: siquidem ex Priscorum mente manus hieroglyphicum operationis erat, deinde oculus qualitatem operationis demonstrabat, quæ semper manifesta esse debet. Quadrimanum, & bicipitem licet intueri hominem apud Ripam, qui cunctis obligationem G manifestat: homo enim obligatus, & deuinctus duplicem induit personam, dum sibi, & alteri satisfacere debeat. *Operationis Icon.* *Parte 2. Icon.*

Si progrediamur circa inferiores partes monstrificas simulacrorū examinandas, incidemus in picturam mulieris pube tenus, cuius crura ad formandum circulum supra caput curuantur: sic enim Aeternitas principio, & fine carens à Ripa demōstratur. Alioquin apud eumdem, simulacrum humanum alibi visitur, cuius fæmora in caudas serpentinas terminantur, vt Fallacia exprimatur: etenim qui fucum facit, specie probitatis velata illecebra, hominem in fraudem ducit, siquidem hoc simulacrum supernas partes habet humanas, cum deinceps in serpentes desinat. Similiter, in designanda Hypocrisi, macilenta mulier pedibus Lupinis depingitur: cum simulatores extrinsecam agni benignitatem præ se ferant, & postea mentem moribus H rapacis lupi imbutam habeant. Tandem Ripa, vt Mundum repræsentaret, effigie hominis cornuti, pedibus caprinis vsus est, de quo monstroso simulacro in Rubrica Hieroglyphicorum verba fient. *In 1. parte Icon.* *Hypocrisis Icon.* *Par. 2. Icō.*

Posteaquàm in capræ sermonē incidimus, non erit à re nostra alienum monstrosæ chymæræ meminisse, quam Hesiodus monstrum triforme descripsit his verbis.

Ante Leo, retroq; Draco, mediumq; capella est.

Immò etiam Ouidius in Transmutationibus describens hoc monstrum sic canebat. *Lib. 6. metā.*

Quoq; chimæra iugo medijs in partibus hircum,
Pectus, & ora leæ, caudam serpentis habebat.

Hinc postea pictores his Poetarum figmentis nixi monstrificum Chymæræ simulacrum ex partibus Leonis, Capræ, & Draconis integratum delinearunt. Nos tamen hic damus iconem depromptam ex statua quadam litteris hetruscis exarata, quæ fortè ad Chymæram repræsentandam hunc in modum fuit cælata.

Icon

Icon Monſtroſæ cuiuſdam Chimæræ.

Alio

Alioquin iuxta veritatem hiſtoricam, Chymæra mons Lyciæ igniuomus fuiſſe perhibetur, in cuius faſtigio leones verſabantur, mediam montis partem paſcuam capræ colebant, & demum circa radices montis ſerpentes nidulabantur. Hinc factus eſt fabulæ locus, chymęram fuiſſe monſtrum, cuius pars antica erat leonina, media caprina, & poſtica ſerpentina; & quoniam Bellerophontes Glauci filius ſumma diligentia hunc montem habitabilem reddidit: propterea Priſci hoc immane, & efferum monſtrum à Bellerophonte mactatum fuiſſe monimentis mandarunt.

Tabula Bembi. Præterea extat quædam Bembi tabula, cuius titulus eſt. Typus vetuſtiſſimæ tabulæ eneæ hieroglyphicis, nimirum ſacris Aegyptiorum litteris exaratæ, in qua, E ad publicam vtilitatem, monſtrificæ animantes expreſſę conſpiciuntur, quæ non modò monſtroſæ, ſed etiam, vt noſtra fert opinio, fabuloſæ eſſe videntur: cum ibi multa cernantur animalium ſimulacra, quæ partim ex lineamentis auium, partim ex lineamentis quadrupedum integrantur. Libuit autem iſthæc hoc in loco ſpectanda proponere, vt nihil noſtræ monſtrorum hiſtoriæ deeſſet. Primitùs hæc tabula quatuor Harpyarum ſpecies referre videtur. Quandoquidem ἅρπυαι rapaces quædam Deæ ab Antiquis eſſe credebantur, deducto nomine à verbo ἁρπάζω rapio. Sed Heſiodus in Theogonia ſcriptum reliquit Harpyas fuiſſe Dæmonia ala- *Harpyæ quid fuerint.*

Harpyæ prima icon.

Ff ta,

ta, quæ homines violentia raperent: idcirco ſi quis ex hominum oculis abreptus fuiſſet, ab Harpyis dilaniatus eſſe dicebatur. Alij Thaumantis, & Electræ filias eſſe ſtatuerunt. Alii Terræ, & Ponti filias crediderunt: qua de re Seruius has Pelagi volucres appellauit, nec immeritò cum Priſcorum multi Harpyas Neptuni filias nominauerint; quia olim Oceanum cunctorum ferè prodigiorum patrem conſtituebant. Virgilius tamen de his loquitur hunc in modum.

Lib.3. Aeneid.

Triſtius haud illis monſtrum, nec ſæuior vlla
Peſtis, & ira Deum Stygijs ſe ſe extulit vndis
Virgines volucrum vultus, fædiſſima ventris
Proluuies, vncaq; manus, & pallida ſemper
Ora fame.

A

Vtcumq; ſit, hæc monſtroſa Poetarum nugamenta eſſe arbitramur. Iam accedemus ad primam tabulæ iconem, quæ refert picturam auis, præter faciem, quæ humana eſt, capite cincinnatis capillamentis decorato, pedibus nigris, & ſquamis quibuſdam partes alarum tegentibus: quapropter ex primo aſpectu hanc imaginē ſirenem, vel potius Harpyam Aegyptiorum fuiſſe coniectandum eſt.

Harpya icō qualis

Iam ad ſecundam iconem accedamus, quæ pariter fabuloſam harpyam refert; habet quidem faciem humanam, cum cætera ad auem pertinere videantur.

Tertia refert faciem mulieris cum vaſe apud pedes, ex quo erumpit planta, quæ Palmam repræſentare videtur.

Harpyæ ſecunda icon.

Harpyæ

Harpyæ tertia icon.

Prædictis ex tabula Bembi addenda est quarta Harpyæ icon, humana facie, cæteris partibus ad auem attinentibus, quam vnà cum alijs ornithantrhopon appellare poterimus. Sunt nonnulli, qui Harpyam secundo loco constitutam quadrialam cognominant: vnde coniectamus hoc animal monstrosum, prorsus esse fabulosum; cum animalia quatuor alis integrata, & duobus pedibus nixa in rerum natura non reperiantur: essent enim contra Doctrinam Aristotelis; etenim hæc quatuor alarum prærogatiua nonnisi animantibus exanguibus competit, & tamen Harpyæ inter animalia sanguinea locabantur.

Harpyæ quarta icon.

Prædictis additur Harpya carcinoformis; & hoc animal, si in rerum natura versaretur, omnes in sui admirationem traheret: siquidem tria animantium genera æmularetur, primò refert caput mulieris cum fronte cincinnata. Deinde duas habet chelas, & octo pedes, scilicet vtrimq; quatuor, ritu cancrorum, corpore oblongo, cortice reticulato, in cuius medio duæ lineæ percurrunt, inter quas lineolæ sunt ductæ scalæ gradus referentes, cauda Scorpionis æmula, sicut in figura subiecta licet intueri.

Harpya

Harpya carcinoformis.

Inter monstrifica Aegypti simulacra, animantes corpus Leonis alas, & faciem Aquilæ habentes recensentur, qui Gryphes nuncupantur: equis vehementer infesti, ideo non est mirum, si ab aliquibus Hippogryphes appellentur. Mandauilla tamē in suo itinerario has bestias describere videtur tanquam naturales animantes, ex quarum vnguibus pocula parari, & ex pennarum costis arcus fabrefieri retulit, sed fides penès authorē maneat. Nos in præsentia ex tabula Bēbi, horum tria simulacra inter se discrepantia, & vt opinamur fabulosa, proponemus. Prima icon habet caput Aquilæ, alas ingentes, & cætera membra Leonis, dextro pede quoddam instar veru gestat, & posterioribus pedibus anguem Aesculapij calcat: propterea quòd Aegyptij hoc simulacro Apollinem indicare solebant: hinc veteres Poetæ currum Apollinis à Gryphibus trahi finxèrunt, & Phœbum gryphinum cognominarunt: hac de causa in numismatibus Galieni, Gryphis conspicitur icon cum titulo. APOLLINI CONS. AVG.

Hippogryphes quę animalia.

Gryphis prima icon.

Succedit alia icon cuiusdam monstrifici animalis in Bembi tabula expressi; quod Hippogryphi figuram quodammodo æmulatur: faciem habet humanam cum appẽdice quadam capillari mentum exornante, & cincinno supra frontem; deinde simulacrum alis auium, & membris cæteris digitati quadrupedis integratur, vt in figura licet conspicari.

Gryphis secunda icon.

Prædi-

Prædicto Grypho non diſſimile animal expreſſum habetur in eadem tabula; vnde duplici natura conſtare videtur, cum partim effigiem volucris, partim quadrupedis repræſentet. Roſtrum quidem habet auis, ſed caput auribus, & oculis carens, icone Stellæ, & Lunæ decoratur. Cauda quadrupedis inſignitur, cum collo nigro ad pectus vſq; quemadmodum præſens figura oſtendit.

Gryphis tertia icon.

Demum ex eadem tabula monſtroſam habemus iconem, quam libuit Ornithanthropon indigitare, cum, capite auem, & cæteris membris, hominem repræſentet. Habet præterea alas dorſo annexas, & Lunæ figuram ſupra caput: quapropter Lector id totum in ſubſequenti figura meditari poterit.

Orni-

Ornithanthropos.

Inſuper tabula Bembi monſtrificam nobis præbet figuram, cum caput quadrupedis humanum corpus integret. Hoc ſimulacrum conſpicitur genuflexum, & cum caput lupinum æmuletur, placuit Lycanthropon nominare.

Lycanthropos.

Postremò in hac tabula Torquati Bembi aliæ monstrificæ icones obseruantur quas huic historiæ addere libuit, vt nihil illi desit, quod Lector possit desiderare. Auis quædam ibi conspicitur, quæ figuram anseris refert, & penès caput, circa principium colli, duos oblongos habet cincinnos, circa initium ventris cernitur sacculus, seu ingluuies, more Onocrotali, cum figura dimidiatę Lunæ supra caput: quemadmodum icon ostendit.

Auis Anseriformis.

Præterea eadem tabula exhibet iconem cuiusdam auis, alis tam amplis vt magnitudinem totius corporis excedant, quarum vna versus pedes pendebat, pectore albo punctis nigricantibus maculato, rostro admodum paruo, & hoc mirandum est quia proportioni alarum non respondet; præterquamquod nulla oculorum figura in capite auis obseruatur, & pedibus supra quemdam circulum quiescere obseruatur: veluti in proposita pictura cernere licet.

Auis

Auis monstrifera.

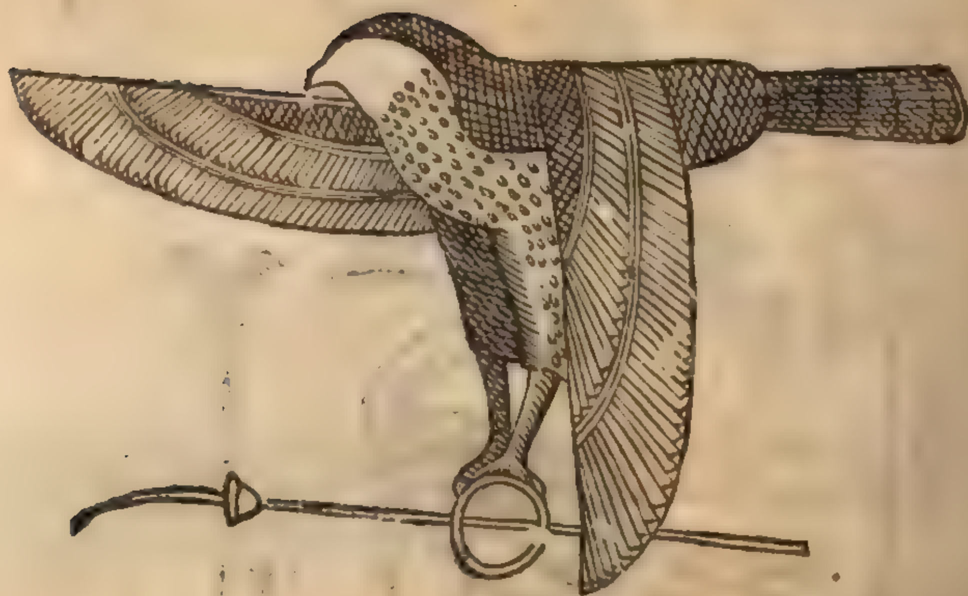

Ad finem picturam Arietis bicipitis spectandam proponimus, qualis in tabula Bembea obseruatur. Habet hoc monstrosum animal in medio duorum capitum duas appendices fortè 'aneas, quæ flammam ignis referunt, & cauda animalis est admodum breuis. Et hæc sunt illa simulacra monstrifera, quæ in tabula Torquati Bembi sculpta, atq; expressa videntur, cuius typum ex musæo eiusdem Bembi ad publicam vtilitatem Aeneas Vicus Parmensis in lucem edidit, anno Domini quinquagesimo nono supra sesquimillesimum, & Imperatori Cæsari Ferdinãdo P.I. Perpet. Aug. Ger. P. Pann. Boem. Dal. Croat. Illyr. Regi, & optimo Principi consecrauit.

Aries Biceps.

HIEROGLYPHICA.

G ACITVS aliquando monimentis mandauit veteres Aegyptios, per figuras animalium, mentis sensus effinxisse, sed satius fuisset, si dixisset, per figuras monstrificas, animi intentionem expressisse; cum in tabula Bembi, cuius in antecedenti Rubrica meminimus, monstrosæ tantummodo animantium effigies conspiciantur. Præterquamquòd obseruamus apud Valerianum (si inchoemus à capite) simulacrum biceps brachijs, & pedibus carens, & hoc hieroglyphicum firmitudinis, & stabilitatis benè consultorum constituit: nam quæ maturo fiunt consilio, stabilitatem adipisci solent; sed simulacrum absq; manibus, & pedibus fuit delineatum, vt diuina virtus exprimeretur, cui his adoperandum non est opus. Deinde simulacrum triceps apud Antiquos visebatur, & hoc tricipitium ex capite Leonis, canis, & lupi constabat: etenim capite leonis, tempus præsens indicabatur, quoniam eius conditio inter præteritum, & futurum sit feruens, capite lupi, tanquam obliuiosi animalis, tem-
H pus præteritum designabatur, & tandem effigie capitis canini, tempus futurum intelligebatur, quia hoc animal homini blandiens spem insinuat, quæ ad tempus futurum semper attinere videtur. Aliud tricipitium intueri licet apud Valerianum, quo Hispaniam tripartitò diuisam significari asseuerat: quamuis Interpres Hesiodi hoc Lunæ hieroglyphicum esse voluerit, cuius dominium in Cœlo, Terra, & locis subterraneis exerceri Antiquitas credebat. Idq; magis possumus stabilire, cum Pierius alibi hoc monstrosum tricipitium ex humana tamen, canina, & equina facie integratum Dianæ assignauerit; quæ apud Priscos eadem cum Luna esse ferebatur. In confirmationem addamus, quod Deo Anubi tricipiti eamdem vim Aegyptij attribuebant, qua Hecatem, siue Dianam, vel Lunã Græci pollere promulgabant.

Lib. 32. Hierogl. *Tricipitiũ.* *Lib. 32. Hierogl.* *Lib. 5. Hierogl.* *Mensis diuisio.*

Nisi

Niſi velimus cum alijs, hoc tricipitio, tripartitam menſis diuiſionem in Calendas, Nonas, & Idus intelligere. Prædictis addatur ſimulacrum ſepticeps, quod Valerianus hieroplyphicum multiſcij appellauit: nam Aſtrologi ſimilem iconem in quinto decimo gradu Geminorum figurarunt, inde præſagientes multiſcios fore, qui ſub eo gradu in auras vitales exierint.

Lib. 32. Hierogl.

Hactenus de multitudine capitum, iam ad brutorum capita penicillo humanis truncis inſerta accedamus. Apud Pierium, homo capite canino pingitur, & pro hieroylyphico Impudentiæ vſurpatur: quamobrem Helena apud Homerum ſe tãquam canem accuſauit, quia abominandam tot malis anſam præbuerit: immo apud Pollucem, ille oculum canis habere dicitur, qui notis impudentiæ eſt refertus. A Rurſus homo capite accipitrino, pro hieroylyphico Dei, apud Valerianum figuratur, quoniam Aegyptij accipitrem ob genituram fæcundiſſimum Soli æquiparabant: cum rerum naturalium ſcrutatores in hoc genere animalis τρίορχαν, nempè accipitrem tribus refertum teſtibus recenſeant. His addatur icon hominis capite aſinino, quem Pierius aſellicipitem vocauit, quo hieroglyphico, Aegyptij ſacerdotes hominem imperitum, & locorum ignarum ſignificabant, cum aſinorum talis ſit natura, vt longius peregrinari non ſoleant, & tamen equi, & muli longiora itinera peragunt, ſed aſini per illam tantum prouinciam, in qua ſunt nati, vagantur: niſi dicamus quod aſini ſunt ita ſtolidi, vt de homine imperito abierit in prouerbium. *Aſinus ad lyram*. Demum Pierius effigiem hominis auribus aſininis referti, & dormientis, pro ſeruitutis hieroglyphico, exhibet; ſed hoc ridiculum eſſe videtur B cùm ſuam ſententiam Onirocritorum nugamentis ſtabiliat, qui ſomniantibus ſe aures aſininas habere, ſeruitutem præſagire ſolent.

Lib. 5. Hierogl.

Lib. 21. Hierogl.

Triorchis quis.

Lib. 33. Hierogl.

Monſtrifica ob multitudinem manuum ſimulacra à hieroglyphicis non arceantur: quandoquidem Pierius humanam iconem multis brachijs: & manibus delineatam, tanquàm hieroglyphicum Veris, Hyemis, & Solis exhibet. Etenim multi, per Briareum centimanum, tempus vernum intellexerunt, ob copiam herbarum florũ, & frondium, quibus hoc anni tempus redundat. Deinde alij, per Gygem centimanum, Hyemem ſignificarunt, ob multa, quæ ad varios vſus, in hoc tempus congeruntur, Demum Homerus Solem centimanum nuncupauit, ob infinita munia, quæ in ſublunari mundo in dies obit. Additur aliud ſimulacrum hominis quadrimani, & quatuor auribus inſigniti, quo Lacedemonij Apollinem demonſtrantes, hieroglyphicum Sapientiæ, cuius Apollo erat ſymbolum, cũctis inſinuare videbantur, quoniam ille verè ſapiens non appellatur, qui multorum cognitionem, & vſum non habeat. Deniq; Valerianus monſtrificam delineauit iconem humanæ faciei ore patulo, lingua exerta, naſo obliquo, labijs tortuoſis, & oculis toruis, vt hieroglyphicũ Aduerſarij contradicentis exprimeret; cum huiuſmodi monſtro ſum ſimulacrum in decimo Scorpij gradu ab Aſtrologis fingatur. C

Lib. 35. Hierogl.

Lib. 32. Hierogl.

Accedendum eſt ad ponderandas icones monſtrificas, quæ partes ſuperiores humanas, & inferiores belluinas referunt. Quandoquidem Pierius Leænam facie virginea deſignans, hac ratione mores meretricios affabrè deſcribere exiſtimat, nixus aſſertis cuiuſdam Michaelis Bizantij, qui meretrices quaſdam ex Megara, Sphynges appellatas fuiſſe tradidit; nam tales beſtiæ humano capite manſuetudinẽ quandam præ ſe ferre ſolent, ſed reliquo corpore leonino, rapacitatem, & imperium oſtentant, quas conditiones, & proprietates meretrix in amantes exercet: D quamobrem in turpiſſimum dedecus meretrices olim megaricæ ſphynges nuncupari ſolebant, & huic adagio ſordidi Megarenſium mores ab omnibus damnati anſam dederunt. Amplius ex Valeriano habemus virgineam effigiem pube tenus, & deinceps in caudas piſcium, & pedes gallinaceos deſinentem, quo monſtroſo ſimulacro Sirenas, ſimulque perditionem rerum exprimere conatur: tunc enim homines blandis Sirenarum illecebris irretiri dicuntur, quando voluptatum luto hæſitantes fœdiſſimè computreſcunt. Iterum ex eodem Pierio habetur pictura hominis pube tenus, & deinceps caprinam formam induentis, quod monſtrum pro hieroglyphico occultæ diuinitatis publicatur: hac monſtrifera imagine, Sileni ex genere Satyrorum repræſentantur; erant autem Sileni, iuxta mentem Alcibiadis platonici, quædã icones ita concinnatæ, vt facilè complicari, & explicari poſſent: hæ igitur complicatæ

Lib. 1. Hierogl.

Meretrix Megarica quæ.

Lib. 24. Hierogl.

Diuinitatis occulta Hierogl.

catæ ridiculam,& monstrosam tibicinis effigiem ostentabant, sed explicatæ quoddam venerandum numen præ se ferebant. Iterum Pierius pictura hominis in equinam formam desinentis, hieroglyphicum humanæ vitæ fugacis, & præcipitis exponere nititur, quoniam terminus humanæ vitæ in pernici cursu consistit. *Lib. 4. Hierogl.*

Prætermisso monstro capripede, quod alibi pro hieroglyphico vniuersæ Mundi machinæ expressum fuit, descendemus ad hieroglyphica, quæ à monstrosis bestijs referuntur. Pierius aliquando Gruem bicipitem tanquam hieroglyphicum feracitatis pingebat, propterea quod, Grue bicipite quondam apparente, eo anno vberrima in Aegypto fuit annona. Quamuis hoc monstro bicipiti ver, & hyemem aliqui demonstrare potuerint: siquidem, Grue aduenιente, tempus vernum homines lætificat, & Grue abeunte, hyems ingruit. Ibidem pingitur à Pierio equus alatus potius ad famam, quàm ad celeritatem indicandam: nam tale monstrum, cum ex cæde Medusæ natum esse perhibeatur, significat, quod virtus, profligato terrore, famam generat, & hieroglyphicum terroris erat caput Medusæ, & fama statimatq; est genita, illicò per ora hominum volitat. Ad finem tanquam coronidem addamus monstrum mirabile à Valeriano depictum, nimirum serpentem alatum cũ capite accipitris, quo hieroglyphico, Aegyptij Diuinitatẽ demonstrare conabantur. *L. 17. Hierogl.* E *Fama qualis* *L. 14. Hierogl.*

F

MIRACVLA.

NON est in dubium reuocandum illa monstra, quæ ad aliquid præsagiendum in lucem sunt egressa, ad miraculorum patrationem esse referenda: nihilominus hoc in loco miracula monstrorum manifestiora, deinceps in Rubrica Præsagiorum minus aperta recensere decreuimus. Primum legitur in historia Indiæ Lusitanicæ, quòd in Regione Iaponica iam multi Ethnici christiana sacra susceperunt, quando contigit, vt omnes filij cuiusdam Neophyti perirent: idcirco, rursus impendente vxoris partu, quidam Ethnicorum huius mulieris affinis marito blandis verbis à Dęmone suppeditatis persuasit, vt, arrepta necis filiorum occasione, se se à republica christiana segregaret: quapropter ille verbis consanguinei motus, confestim, euaginato pugione, quamdam crucem transfixit, vt cunctis, hoc peracto, se christianos ritus deserere manifestaret. Sed paulò post eius vxor doloribus partus agitata infantem sine mento, & thorace ita patulo enixa est, vt omnia viscera puelli conspicerentur: quare huius monstrosi partus formidine perculsi omnes affines vnà cum marito ad cultum christianæ fidei reuersi sunt. Non dissimile miraculum accidit in Regione Fori Iulij anno Domini vigesimo quinto supra millesimum, & sexcentesimum, vbi quædam nobilis mulier prolis auida mendicam duos gestantem puellos, & victum ostiatim quæritantem irridebat, quia de filijs interrogata, se eos legitimo matrimonio, marito tunc in Nosocomio ægrotante, peperisse affirmabat. Propterea mendica id egro ferens animo, talem notam fætui mulieris nobilis ab Omnipotenti Deo imprimendam est imprecata, vt sui ipsius violata fama ab omnibus nosceretur. Accidit autem, vt nobilis mulier fæta infantem septicipitem eniteretur, & medium inter alia caput vno tantùm oculo, & auribus caprinis erat refertum. Accidit quoq; Epidauri anno vigesimo supra millesimum, & sexcentesimum, vt mulier grauida duas gallinas alterius vicinæ absentis furaretur; idcirco hæc domum reuersa, & simile latrocinium suspicata, mulierem grauidam adiuit, & placidis verbis gallinas non inuentas repetebat. At grauida iure iurando se à simili crimine alienam esse affirmabat: immò à summo Deo imprecata est se duos Dęmones, parituram, si huius generis latrocinij fuisset conscia: nec secus accidit, nam tempore paritionis monstrifici Dæmones dilaniatis matris visceribus in lucem prodeuntes vna cum matre perierunt. *Parte 4.* G *Puellus sine naso oritur* H *Infans septiceps.*

Amplius, ex Polydoro Virgilio in historia Anglica, regnante Henrico Secundo, & Thoma Cantuariensi, Pontificis Romani legato in illis regionibus versante *L. 13. hist. Angl.*

contigit vt ſupra vim naturæ infantes monſtrifici, nimirum cauda inſigniti naſcerẽtur. Quandoquidem cum Thomas Cantuarienſis vir iuſtus veniſſet Serodum, qui vicus ſitus eſt ad Meduciam fluuium Proceſtriam aluentem, tunc loci Accolæ, vt aliqua ignominia Thomam afficerent, caudam eius equi amputare non dubitarunt, vt proprio Regi morem gererent, qui ſæpè pronunciare ſolebat, ſe vnius ſacerdotis pacem in proprio regno conſequi non poſſe, & fidis amicis carere, qui hac moleſtia illum liberarent. Sed poſtea hæc infamiæ nota vna cum illis hominibus, qui peccarunt, deleta eſt.

Hactenus de miraculis ſupra vim naturæ in illis fœtibus patratis, qui monſtroſi, imperante Deo in lucem prodierunt. Reliquum eſt vt de illis infantibus verba faciamus, qui monſtrifici nati, paulò poſt ſupra naturæ ordinem venuſtam corporis formam ſortiti ſunt. At illud miraculum ſit inſtar omnium, quod Cæſarius Heſterbacenſis narrat accidiſſe Godefrido in ædibus probationis, tyronum præceptori, qui olim dum Parœciam quamdam regeret, puellum monſtroſum, & connata circa latus mole carnea mirandum in modum deturpatum, ſacro fonte intinxit, ſed poſteaquam nomine ſanctiſſimæ Trinitatis inuocato, huiuſmodi ſacro latice monſtriferum infantem tertio abluit, tunc monſtroſa caro ſupra vim naturæ euanuit; vnde parentes, & circumſtantes virtutem Sacramenti Baptiſmatis prædicantes, immenſa gloria infinitam ſummi Opificis potentiam affecerunt. A

Lib. 8. de miras. cap. 42.

PROBLEMATA. B

PROPOSITIONIBVS interrogationem annexam habentibus monſtra non carent: ſiquidem prima fronte curioſus ſcire deſiderat cur monſtra à Natura producantur. Huius cauſam aſſignat Ariſtoteles in Phyſicis, dum inquit quod Natura ſemper producere conatur, quod melius, & perfectius eſt, ſed propter materiæ diſpoſitionẽ, vel prauam vteri conformationem, vel ob influxum ſyderum, non intẽtum operis finẽ aſſequens, quod poteſt tantummodo producit. Hinc ſecundum dimanat problema. An natura in monſtris producendis aliquem finem reſpiciat. Philoſophi affirmatiuè reſpondent: etenim ſi natura nullum finem ſpectaret, proculdubio fœtus eſſet informis, ſed non eſt ſemper informis, ideò iuxta mentem Ariſtotelis natura quando in generatione errat poſtea ſuum finem in proximo genere aſſequitur, dum fœminam loco maris, bipedem loco hominis, aut impedita, quadrupedẽ progignit: hinc colligendum eſt à natura errante piſces rariſſimè, & nunquam arbores generari. Quamuis Athenæus recitet, ex authoritate Hecatij, canem truncum vitis peperiſſe, hunc tamen partum multi fabuloſum prædicant. Et ſi quis ambigeret dicens, quòd natura errans aues potius bipedes, quàm aliud genus quadrupedis producere deberet: Reſpondet Cardanus, quòd natura in aliquod genus intendens, neceſſariò etiam aliquam ſpeciem illius generis fingere conatur: quamobrem cum finem aliquem proprium aſſequi nequeat, proximiorem illi reſpicit, & quid in alio genere fabricare, nõ reluctante materia intendit. Qua de cauſa in materia diuerſarũ partium mõſtrũ multiforme pducit, ſed ex materia admodũ inutili mõſtrũ informe reſultabit. C D

Lib. 2. Physic.

Problema Secundum.

Lib. 2. Dypnos.

Monſtrum multi formę quale

Rurſus Curioſi ſciſcitantur, cur monſtroſi fœtus in vtero viuant, & in lucem edita facilè pereant. Reſpondet Cardanus genita ab iiſdem cauſis ſeruari, à quibus pendent & quæ adnata ſunt facilè etiam conuiuere, quoniam congenita eorum vitã participant, quibuſcum fuerunt genita. Cum autem difficilius ſit viuere, quàm conuiuere; hinc fit vt mõſtra in vtero viuant, deinde in vitales egreſſa auras facilè intereãt; quia nata à propria natura remouentur, ſicq; imbecilliora, & inſalubria redduntur, & obeunt. Verùm alia reſponſio in medium afferri poteſt, nimirum monſtra, quãdo generari incipiunt, à generatione perfectorum parùm diſcrepare, ſed quia tractu temporis, dum abſoluuntur, à natura generantium valde recedunt: idcirco monſtra quantò magis augentur, tantò maiorem imbecillitatem acquirunt, quia à naturali

Viuere, & conuiuere quid.

naturali primordio magis degenerant. Monstra autem quæ superuiuunt, à naturali statu minus recedunt. Hinc emergit aliud problema, cur raræ sint monstrorum abortiones, si monstra, vt paulò ante explicatum fuit, in vtero etiam crescentia in dies maiorem debilitatem incurrant. Optimè respondet Cardanus, quoniam abortus vt plurimum sunt rari, monstra quoq; sunt rariora; vnde fit vt monstrorum abortiones sint rarissimæ. Demum inquirere solent, cur mulieres Aegyptiæ frequētius, quàm aliæ monstra enitantur. Responsio est Cardani hoc inde euenire, quoniā fæminæ Aegyptiæ vnica paritione plures infantes edere soleant: quocirca, vel ex imbecillitate, vel ex concussione fætuum, à propria natura partus facile degenerāt. *Lib. 12. de rer. Subtil.*

E Deinde quæritur, cur quadrupedes non magnæ plerumq; monstra enitantur, cū tamen homini, & magnis animantibus id rarò contingat. Hoc problema dissoluit Aristoteles asserens hanc esse præcipuam causam, quoniam parua animantia vno & eodem tempore plures concipiunt fœtus, cum tamen grandiora vnum tantummodo concipiant, & pariant. Ibi autem monstra procreari solent, vbi plurima semina inter se confunduntur, & coalescunt, veluti in paruis animalibus plures fœtus concipientibus sæpè sæpiùs contingere solet. Insuper inuestigari solet, in quo genere animantium copiosiora monstra producantur. Multi respondent hoc aquatilibus competere, non solum quia multi sunt arbitrati formas cunctorum animantium in aere, & terra versantium, in aquis quoq; obseruari, sed etiam hoc aquatilibus conuenire putamus propter mollitiem materiæ, & superfluam humiditatem, *Sect. 6. Probl. & lib. 4. de gen. Anim.*

F qua generatio, & animantis constitutio facile vitiari, fędari, & deformari potest. Verùm hæc monstra aquatilia nobis minus innotescunt; cum omnes species similium animalium, ob remotam à nostris sensibus habitationem, facile ignorentur. Libuit tamen in præsentiā nonnullas monstrorum aquatiliūm icones ante oculos lectoris repræsentare, vt eorum sententia stabiliatur, qui in dies noua monstra in aquis inueniri asseuerant: hinc elicimus quòd Prisci iure meritò monstrosas Harpyas Neptuni filias cognominarunt, cum Oceanum prodigiorum, & portentorum omnium parentem constituerent. Prima icon erit monstrosi Cyprini, quē referunt fuisse captum in flumine Austriæ, quod vocant Dielirs in Ditione Comitis Iulij de Hardegg, propè vrbem Retz, anno Domini quadragesimo quinto supra sesquimillesimum, mense Octobri. Erat autem Cyprinus monstrosus, quia non vt reliqui Cyprini, de quibus in Historia piscium actum fuit, effigiem, sed humanam præ se *Monstra aquatilia minus nota.* *Cyprini varietas*

G ferebat. Rete solus fuit comprehensus, & ob raritatem, & maximè quia senibus regionis erat ignotus, diu conseruatus, & veluti quoddam miraculum passim fuit circumlatus.

Secundò loco effigiem monstrosi Suis marini damus quem Gesnerus Hyęnam cetaceam à similitudine Suis, siue Hyęnæ quadrupedum appellauit, hic, referente Olao Magno, anno Domini trigesimo octauo supra sesquimillesimum, propè Thilem insulam septentrionalem fuit comprehensus, capite quidem suillo, sed reliquo corpore squamoso, cum figura veluti adolescentis Lunæ in dorso, & ternis in medio lateris vtriusq; oculis. Animal erat incredibilis ferè magnitudinis, quia longitudinem duorum, & septuaginta pedum, & altitudinem quatuordecim æquabat. Interstitium inter oculos erat septem pedum, & iecur habebat tam vastum, vt quinq; dolia impleuerit.

H Tertiò adduntur monstra Niliaca in confirmationem eorum quæ hactenus dicta fuerunt, quorum icones erant reponendæ pagina 26 huius libri, vbi horum meminimus: nam humana planè ad pubem vsq; effigie, facie ad grauitatem composita, cæsarie flaua, & canis aliquot pilis obsita, stomacho osseo, brachijs distinctis, & dearticulatis, sed deinceps monstrum hoc hominem æmulans in piscem desinebat. Aliud verò erat vultu muliebri, promissis capillis, tumentibus mammis; quemadmodum icon exprimit. Amplius, vt stabiliatur sententia eorum, qui plura in aquis, quàm in terris monstra constituunt, annectemus iconem monstri marini, referente Pareo, capite, crinibus, & pectore equino, reliquo corpore pisciforme. Hoc in mari Oceano comprehensum, & Romam allatum, & summo Pontifici oblatum fuisse Gesnerus tradit. *Duo monstra maris, & fœmina.*

Monſtroſus Cyprinus.

Propterea valeant, qui in fabulis Antiquorum magna libertate equos marinos partim effigiem equinam, partim piscis repræsentantes constituerunt: vt quemadmodum Columbæ, Pauones, & Aquilæ suorum Numinum, scilicet Veneris, Iunonis, & Iouis currus trahere finxerunt: pariter in aquis Neptunum ab huiusmodi Hippopotamis duci voluerunt. Ideoq; iuxta Pictorum voluntatem in magnam spectantium admirationem illam equinam formam erant commenti, quæ potius cuiusdam Hippocampi, quàm Hippopotami esse videbatur. Non enim cauda Delphini in Hippopotamo vnquam fuit obseruata: neq. Romanis alius vnquam fluuialis equus visus est præter illum, de quo in Historia quadrupedum digitatorum verba fecimus. Quocirca multi asseuerarunt ambitionem Romanorum figuræ huius equi occasionem dedisse: nam, vt terræ, marisq; Dominium cunctis manifestarent, duo animalia vtriusq; elementi, scilicet equum, & Delphinum simul iunctos pingi curarunt. Hinc multi talem figuram admirantes, & vnum tantum animal esse existimantes simile monstrum, equum marinum nuncuparunt. Modo nulla admiratione teneri debemus, si icon proposita aliquam veritatem assequitur.

Neptuni equi quales

E

Origo equi Neptuni Antiquorum.

Adhuc prędictam sententiam stabiliemus si addiderimus iconem monstri aquatilis magis terrifici, quod memorat Gesnerus, & hanc imaginem pictori, qui id Antuerpiæ viuum viderat, acceptam refert. Caput monstri quid furiale præ se ferre videtur, nam cornu duplici est refertum, & auribus valdè prominentibus insignitum. Brachia verò humanis non absimilia erant: reliquum corpus piscis formam repræsentabat. Captum fuit in mari Illyrico, cum ab aquis ad litus pusionem illic morantem rapturus accessisset. Quoniam piscatores ipsum obseruantes lapidibus vulnerarunt, sed monstrum fugiens lethali perculsum vulnere, paulò post in litus, à quo discesserat, reuersum expirauit. Itaque lineamenta huius monstri in icone spectanda proponuntur.

Monstrum hoc vbi captum.

F

Monstrum aliud superiore multò mirabilius ad mentem Rondeletij subiungimus, cuius iconem accepit à Gisberto Germano medico, & ipse Amsterodamo cum litteris acceperat, quibus affirmabat, anno Domini trigesimo primo supra sesquimillesimum, in Polonia visum talem marinum monstrum, referens quodammodo rudimenta habitus episcopalis, & ad Poloniæ Regem delatum. Immò signis quibusdam indicare videbatur se ad mare regressum desiderare: vnde illò tandem deductum, in mare se coniecit. Quamobrem Rondeletius se plura omittere dixit, quæ de hoc monstro narranda essent, quia id fabulosum esse arbitratur, & addit se talem monstri iconem exhibere, qualem accepit, quæ postea vera sit, an non, nec prorsus affirmare, nec prorsus negare audet. In asserti confirmationem Bellonius hæc addit verba. Neq; hoc quoq; prætermittendum est, quod in Batauinis annalibus de pisce episcopo scriptum est, quem propè Poloniam anno millesimo quingentesimo trigesimo primo captum fuisse Cornelius Amsterodamus Gilberto Phisico Romæ scripsit, & Regi Polonię oblatum, cuius corporis magnitudo, facies, & cultus talis erat omnino, qualem videmus figuram alicuius Episcopi mitra, & reliquis suis ornamentis induti. Hactenus Bellonius.

Monstrum hoc vbi captum.

G

Bellonij opinio.

Cum igitur permulta sint naturæ in terris pro arbitrio ludentis miracula; sic etiã in mari, ob raritatem, & formæ varietatem, prope incredibilia eiusdem artificij monstra obseruantur. Etenim quis non admiratur Tritones, Sirenas, Nereides, & pleraq; alia huius generis monstra, quæ olim fabulosa esse multi putabant. & tamen talia aliquando visa esse superius fuit exaratum. Poterimus igitur meritò canere hoc distichon.

H

Aether non tot alit, nec tellus horrida monstra
In cryptis abdunt quot vada salsa suis.

Præte-

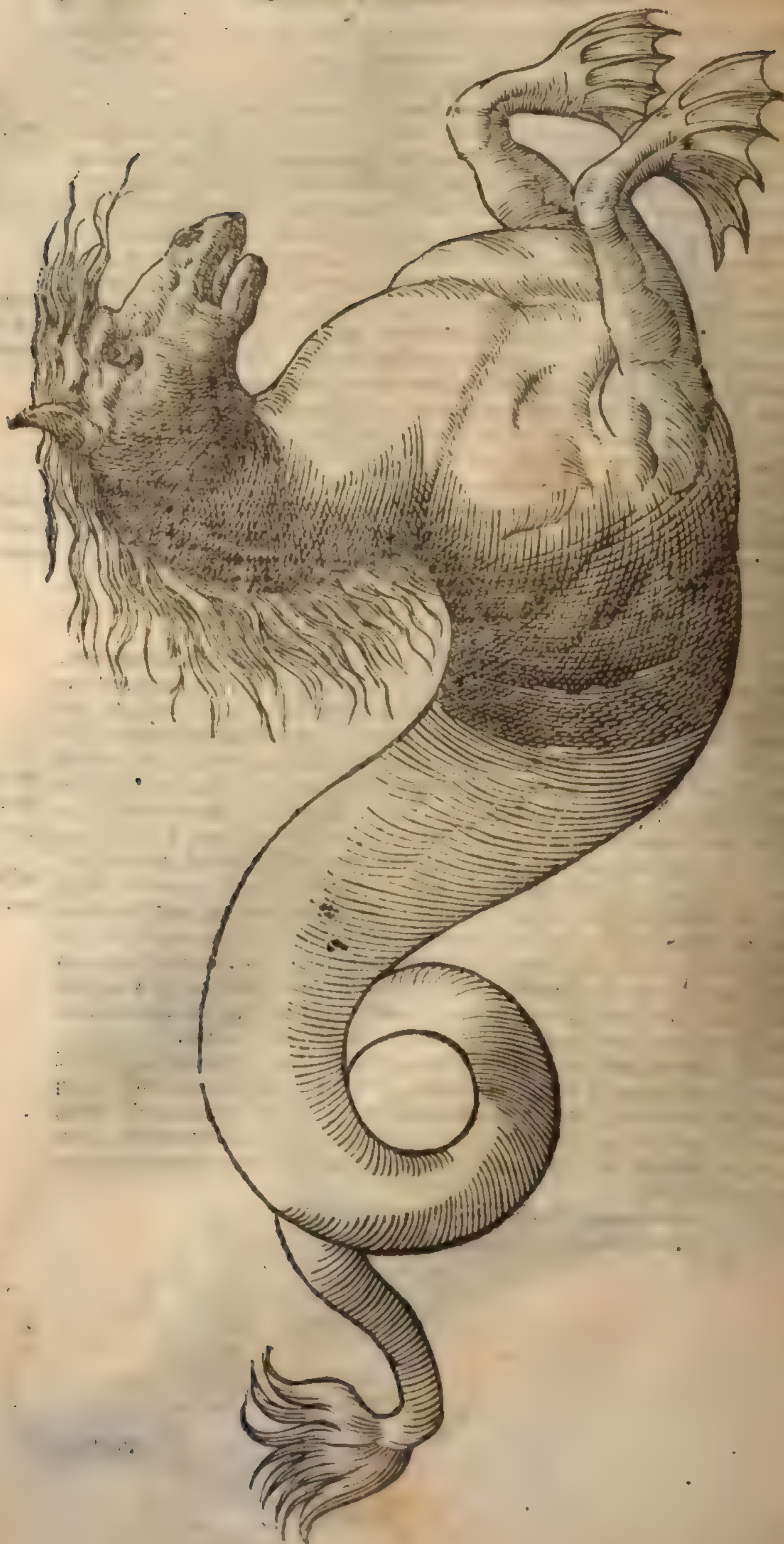

 Monſtrum Marinum rudimenta habitus Epiſcopi referens.

Præterea quæritur, an monstrificus homo veluti bicorpor vna, vel duplici anima sit refertus. Respondet Aristoteles id ex corde eliciendum esse: quandoquidem vnum in cor in tali monstro, vnum tantum animal, & duo corda duo animalia repræsentant. Modò difficultas est, qua ratione cognoscendum sit, nùm in simili monstro viuente vnum tantùm cor, vel duo corda contineantur. Niphus in Commentarijs ad Aristotelem scriptis mandauit, olim in Gallia de monstro huius generis diu à Theologis disputatum fuisse, vtrum hoc pro vno, vel pluribus, aqua sacri fontis esset Lustrandum, qui tandem ex differentia sensuum id percipiendum esse decreuerunt. Siquidem Albertus meminit cuiusdam monstri geminum hominē æmulantis, quo duos homines referti statuerunt, quia altero ira percito, alter ridebat, & altero plorante alter iucunditatem præ se ferebat, & monstrum ad annum vsq; vigesimum, vitam traduxit, immò altero pereunte, alter eatenus superuixit, donec fœtore defuncti affectus è vita decessit. Medici autem in dirimenda hac quæstione, à sententia Aristotelis valde dissentiunt: non enim cor, vt Aristoteles, sed cerebrum tantummodò respiciunt, in quo rationis domicilium, & dignitas humanę formæ residet; & quamuis, à corde, caloris vitalis scatebra dimanet: nihilominus ratiocinatio, & discursus in capite tantummodò celebratur. Præterquamquòd in maiorem sententiæ medicorum stabilitatem, facultas formatrix cuncta delineans, in conceptione primitùs circa cerebrum versatur; cum Anatomici per dissectionem, caput in embryo cæteris partibus grandius obseruauerint: immò perpetua proportione singula membra minora inueniunt, quantò longius à capitis regione distant, donec partus typum perfectæ formationis fuerit assecutus.

lib. 4. de Gē. An. cap. 4.

loco citato

E

Medicorū opinio de Monstris geminis.

Sedes rationis qua.

F

Item quæritur, quare monstra iuxta paruitatem, veluti Nani in humano genere procreentur. Respondent id à duabus causis, nimirum à loco, & ab alimento prouenire; siquidem angustia loci, seu receptaculi efficit, vt fœtus minime dilatari possit, deinde paucitas alimenti prohibet, quominus ad perfectam staturam fœtus peruenire valeat. Inuestigant etiam, cur in rerum natura mulier monstrum appelletur. Huic quæstioni Aristoteles in Physicis satisfacit, quando asserit, omne per accidens genitum monstrum nuncupari, sed quia mulier quodammodo per accidēs produci videtur, ergo iure optimo inter monstra erit collocanda: minor propositio huius rationis cunctis innotescit, quoniam Natura rem perfectiorem procreare semper intendit, sicq; procul dubio ad masculum semper generandum dirigetur; ideo aliquando fœminam, ob materiæ dispositionem, producit.

lib. 2. Phys.

Mulier cur monstrum dicatur.

G

Tandem percunctantur multi, an monstra in lucem egredientia, iuxta nominis etymum aliquid semper præmonstrent, vel præsagiant. Multi Authores fuerunt huius opinionis, ex monstrorum ortu semper aliquid esse præsagiendum: propterea Malanthon hanc sententiam stabilire videtur, natiuitate monstri ante bellum, quod Cæsar aduersus Romanos suscepit. Immò Sorbinus præcitato authori adstipulatur, dum in sua Teratologia, exemplis variorum Monstrorum, passim id confirmat.

lib. 1. Progym. nat.

Ad præsagia monstrorum homines non ita faciles, & proni esse debent: nam Diuus Augustinus hoc mirandum in modum damnat; dum inquit: viderint Coniectores monstrorum, & ostentorum, quàm ex illis sępè fallantur, & noxię vanitatis rebus animos hominum implicēt. Quamuis multa dicendo, aliquid veritatis quandoq; incurrant. Non igitur perperam locutus est Cardanus, quando asseruit, monstrosos partus mala denotare, sicuti vrina cruda in morbis, quæ naturam aliò intentam esse, & à recto tramite aberrare demonstrat. Immò Pareus hoc perpendens, tandem scripsit: quoniam sine modo, sine lege, vel vago, aut nefando concubitu, vel quo tempore, Dei, & Ecclesiæ mandato abstinere decet, miscent se parentes: ideo sępe nefanda, horrenda, & à naturæ communis regula deuia nascuntur: idcirco ad præsagitionem non est confugiendum. Verum quidem est, quod aliqua interdū extraordinaria monstra aliquid præsagire possunt. Nam Martinus Vueinrichius scriptum reliquit in Pago quodam Galliæ infantem olim fuisse natum, in cuius ventre cuspis gladij eminens conspiciebatur, qui postea, facta paulatim suppuratione, extractus est, & bellum ciuile præsignificauit. Quandoquidem huius nulla causa physica reddi poterat. Huius monstri Iconem lector suo loco, nimi-

lib. 21. de Ciuit. Dei cap 8.

H

lib. 14. de Var. rerum. cap. vlt.

In l. Anat.

In lib. de Monst. c. 49

nimirum in Rubrica præſagiorum intuetur. Quandò igitur monſtra à naturali ſtatu non valdè recedunt, quidquam præſagire non videntur, quoniam apud Aegyptios hæc præſagitio eſſet admodum frequens, vbi frequentiora, quàm in alijs Regionibus monſtra huius generis naſcuntur.

MORALIA.

QVEMADMODVM in humana natura accidit, vt monſtra, nempe homines bicipites aliquando oriantur: pari ratione id in Eccleſia contingit, in qua monſtroſi homines verſantur qui varijs intentionibus, & affectibus muniti, bicipites in eodem tamen Eccleſiæ corpore vniformes nominantur. Veluti quando ſunt multi, qui vnum ratione intentionis ſimulant, ſed tamen iuſtis de cauſis duplices, & bicipites nuncupantur, quatenus pluribus intentionibus, & affectibus famulantes, in multa veluti capita diuiduntur. A

Bicipites in moral. doctrina quales.

Monſtrum bicorpor.

Præterea ſi aliqua in lucem exeunt monſtra, quorum partes ſupernæ hominẽ duplicem, & partes infernæ hominem ſimplicem referunt, tunc partes inferiores, quæ ſunt ſimplices, partes ſupernas duplices ſuſtinere, & ſuſtentare debent. Simile monſtrum in Eccleſia aliquando conſpicitur: nos igitur Chriſticolæ cum ſimus plures perſonæ, vnum tamen corpus in Eccleſia iiſdem pedibus, nimirum iiſdem fidei fundamentis ſuſtentamur: quocirca ſi contingat, vt aliquis vulnere læthalis criminis perculſus pereat, tunc cæteri talem, ob crimina defunctum, magno charitatis feruore ſuſtentare debent: cum ſcripſerit Apoſtolus ad Gallatas. Vos, qui ſpirituales eſtis, inſtruite hos in ſpiritu lenitatis, & alter alterius onera portet. B

Cap. 6.

SYMBOLA.

EX monſtrificis etiam animalibus viri eruditi ſchemata ſymbolica componere non dubitarunt. Etenim ex Syluestro Petraſancta, iconem monſtrificæ mulieris habemus quæ, Veterum Sirenem referre videtur, cum titulo. COMTEMNIT TVTA PROCELLAS. & hoc ſymbolum Hieronymo Columnæ Paliani Duci, & Copiarum Regis Ferdinandi Præfecto aſſignat, quo cunctis perſuadere nitebatur, ſe tam in ſecundis, quàm aduerſis rebus ſemper tranquillo animo agere, quod Sirena præſtare videtur, dum in turbato, & placido mari, tanquam in proprio domicilio ſemper quieſcit. Apud eumdem authorem, aliud mirabile monſtrum conſpicitur, nempe caput equinum humano vultu decoratum, & barba in pectus promiſſa, cum pedibus gruis, & cauda galli gallinacei, additis his characteribus. FAB. adſcribitur hoc ſymbolum Fabiò Cunctatori, qui hac monſtrifica effigie, virtutes perfecti Ducis exprimebat: namq; capite equino, Præfectura, & Principatus in bello, vultu, barba, & pectore hominis, prudentia, pedibus gruis, cunctatio, & vigilantia, & demum cauda galli gallinacei, victoria ſignificatur. Poſtea quam in equum mõſtroſum incidimus, nõ eſt prætermittenda icon equi ala ti pedibus poſterioribus leonem conculcantis, quæ apud prçcitatum authorem ping itur, cum epigraphe. PERENNITAS LAVDIS. hocq; ſchema ſymbolicum Henrici primi Regis Luſitaniæ fuiſſe memorat, qui hac ratione, omnes Africæ nationes quamtumuis barbaras ſe domiturum eſſe demonſtrabat. Verùm ſi in hoc ſymbolo equus alatus effigiatur, in alio etiam citati libri Teſtudo quoq; alata figuratur, cum epigraphe. AMOR ADDIDIT. Hoc ſymbolum Fælicis Salerni Principis fuiſſe author pronunciat, quo vtebatur, vt Regi amorem, fidem, & ad ſubita obſequia alacritatem, ſine mixtione temeritatis, aut improuidæ celeritatis inſinuaret. C D

Li. 7. Symb. heroic.

Li. 6. Symb. heroic.

Equus alatus Leonem conculcans.

Teſtudo alata.

EMBLE-

EMBLEMATA.

ON possumus non mirari monstrosas etiam effigies argumentis emblematum famulari. Etenim Alciatus delineauit mulierem pedibus leoninis, & pennis auium tectam, cum epigraphe. SVBMOVENDAM IGNORANTIAM. Huius monstri pictura repræsentatur Sphinx Veterum, quæ ore virgineo pingebatur, & Thebanam Regionem infestare dicebatur, dum hominibus in præcipitium ductis ænigma soluendum proponebat, illudq; non explicantes de saxo eminenti præcipitabat. Aenigma erat tale: quodnam esset animal quadrupes, bipes, & tripes. Id totum expressit Ausonius his versibus. *Embl. 187.* *Aenigma Sphyngis.*

Qui bipes, & quadrupes foret, & tripes, omnia solus
Terruit Aoniam volucris, Leo, virgo triformis,
Sphinx volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Quare iure merito Lactantius in primum Thebaidos Sphingem monstrum, Harpyarum instar, fuisse retulit. Diodorus Sphingem inter genera Simiarum recensuit. Albertus Magnus, & Solinus Sphingem simiam nuncuparunt. Sabellicus tamen credit fuisse hominem perniciosum sphingem cognominatum, qui suis vaframentis multos peremerit. Sed his omissis, ad rem nostram tantummodo spectat, quod sphinx triformis pingitur, nimirum, facie puellæ, plumis auium, & pedibus leoninis, ad indicandam ingorantiam, quæ veluti sphinx in eminenti vitæ humanæ monte locata infinitam hominum multitudinem sua feritate opprimit, non alia de causa, nisi quia homines se se non agnoscunt, nempe se homines esse ignorant. Quandoquidem triplex huius monstri forma ad tres præcipuas, & efficientes ignorantiæ causas reducitur. Etenim virginea facies voluptatem ostendit, quæ homines aliquando ita excæcat, vt illos de humana in belluinam naturam facile transformet. Plumæ monstrum tegentes leuitatem, & inconstantiam animi significant, & leonini pedes superbiam, & arrogantiam declarant, quæ falsã de rebus opinionem in scientiam vertit, & tunc homo existimat se scire quod nescit. Tres igitur erunt ignorantiæ causæ. Prima erit voluptas corporea, qua homo irretitus, ab omni vera disciplina penitus abhorret; Secunda est leuitas ingenij, vel temeritas, quæ non videt, quod deceat; tertia est animi elatio: qua de re Plutarchus varijs in locis tradidit olim pro foribus templi Apollinis Delphici, verba litteris aureis fuisse exarata huius tenoris γνῶθι σε αυτόν. idest. NOSCE TE IPSVM. De hoc Ausonius sic cecinit. *Ignorantia est mõ strũ triforme.* *Ignorantia causa quot.*

Quamquam difficile est se noscere, γνῶθι σε αυτόν,
Quàm properè legimus, tam citò negligimus.

His sic notatis, & explicatis, modò carmina Alciati melius intelligentur quæ sic se habent.

Quod monstrum id? Sphinx est, cur candida virginis ora,
Et volucrum pennas, crura leonis habet?
Hanc faciem assumpsit rerum ignorantia: tanti
Scilicet est triplex causa, & origo mali.
Sunt quos ingenium leue, sunt quos blanda voluptas
Sunt, & quos faciunt corda superba rudes.
At quibus est notum, quid Delphica littera possit,
Præcipitis monstri guttura dira secant.
Namq; vir ipse bipesq; tripesq; & quadrupes idem est;
Primaq; prudentis laurea, nosce virum.

Idem Alciatus pinxit aliud monstrum, nempe bouem cum facie, & pectore humanis in vexillo his litteris decoratum. S. P. Q. R. cum titulo. NON VVLGANDA CONSILIA. Author alludit ad Minotaurum, quem Veteres monstrum ex *Embl. 12.*

Pasiphe, & Tauro procreatum fuisse finxerunt, quia superiori parte hominem, & inferiori taurum referebat. Hoc monstrum in labyrintho Cretæ inclusum fuisse Poetæ tradunt; sic enim canebat Ouidius.

Minotaurus

Dedalus occlusit conceptum semine matris
Semibouemq; virum, semiuirumq; bouem.

Romani hanc Minotauri iconem, authore Festo in militaribus Insignibus figurabant, vt cunctis manifestarent non minus occulta esse debere Principum consilia, & potissimum de bellicis expeditionibus, quàm olim occultus Minotauri fuerit labyrinthus. Idcirco Dion asserebat, quod Tiberius Cæsar interrogatus, cur sua consilia minime communicaret ijs, quibus tutò fidere poterat, respondisse dicitur: aut nulli, aut paucis cognitum esse oportere Principis consilium. Quare Marcellinus ad rem retulit, olim apud Persas neminem consiliorum fuisse conscium, præter optimates taciturnos, & fidos, apud quos silentij Numen colebatur. Alciati igitur carmina sic se habent. A

Consilij conscij qui apud Persas.

Limine quod caco, obscura, & caligine monstrum
Gnosiacis clausit Dedalus in latebris,
Depictum Romana phalanx in pralia gestat,
Semiuiroq; nitent signa superba boue.
Nosq; monent, debere Ducum secreta latere
Consilia, auctori cognita techna nocet.

Embl. 5. Similiter Alciatus effigiat quoddam monstrum, cuius supernę partes hominẽ, & infernæ serpentem æmulantur, cum epigraphe. SAPIENTIA HVMANA STVLTITIA EST APVD DEVM. versus autem sunt huius tenoris. B

Quid dicam? quonam hoc compellem nomine monstrum
Biforme, quod non est homo, nec est Draco?
Sed sine vir pedibus, summis sine partibus anguis,
Vir anguipes dici, & homiceps anguis potest.
Anguem pedit homo, hominem eructauit, & anguis:
Nec finis hominis est, initium nec est fera.
Sic olim Cecrops doctis regnauit Athenis;
Sic, & Gigantes Terra mater protulit.
Hęc vafrum species, sed religione carentem
Terrena tantùm quiq; curet, indicat. C

Hoc monstrum fictitium, quod nec prorsus formam humanam nec penitùs serpentinam refert sed duplici integratum natura potest significare illos, qui anima rationali præditi, terrena tantummodo sapiunt: quocirca humi repentes in naturam belluinam degenerant; nam hoc monstrum neq; in hominem, neq; in principium Feræ desinit: cum homines Epicurei non meditentur finem, propter quem Deus rationem hominibus concesserit: quapropter hi vafri, & religionis expertes vocantur: siquidem res mundanas tantummodo curantes hominum appellatione non sunt digni. Postremò Alciatus delinauit monstrificum caput, nempe bicipitium, cum epigraphe PRVDENTES. Simili pictura olim Antiquitas, in Iano biforme, vel bicipite monstrando, vtebantur, vel quia hic fuerit homo,, qui syluestrem hominum cultum ad ciuilem reduxerit, vel quia pater græcæ, & latinæ gentis fuerit creditus, aut quia Solem, quem eumdem cum Iano esse volebant, figura bicipitij intellexerint, vt illum cælestis aulæ ianitorem significarent, cum Sol oriens Cæli ianuam recludere, & Occidens eamdem claudere diceretur. Hoc igitur mõstrosum Iani caput multi ad solertiam, & prudentiam Principis traxerunt: cum hominis prudentis præterita nosse, & futura multò ante præuidere intersit. Quapropter Romani hac ratione moti Anteuortam, & Postuortam tanquam diuinitatis comites colebãt. Huc spectat illud adagium græcum. πρόσω, καὶ ὀπίσω, nempe à fronte, & à tergo. Hoc significat omnia diligenter perpendẽda esse, & præterita cũ præsentibus, & futuris conferenda. Carmina Alicati sic se habent. D

Homines belluini qui.

Embl. 18.

Ianus cur biceps.

Anteuorta, & Postuorta qua.

Iane bifrons, qui iam transacta, futuraq; calles,
quiq; retro sannas, sicut, & ante vides.
Te tot cur oculis, cur fingunt vultibus anquod?
Circumspectum hominem forma fuisse docet?

PRAE-

PRAESAGIA.

E PLERVMQVE homines arte presaga, ex monstrorum natiuitatibus, varia ventura prçsignificant: nam si, temporibus Valentiniani, duo monstra in genere magnitudinis, & paruitatis apparuerunt, quorum alterum in Syria quamcumq; eminentem hominum staturam excedebat, & alterum in Aegypto, infra incredibilem humanæ naturæ breuitatem continebatur; proculdubio (attestante Sorbino) futuras Orbis calamitates portenderunt: Siquidem hac antithesi præmonstrabatur non defuturum esse hominem, qui demisso natus loco, & abiectæ conditionis in caput, & vitam magni Imperatoris Valentiniani conspiraret. Is enim adhuc impubes ad Imperij dignitatem euectus, & subdolis Iustinæ matris artibus subornatus, tandẽ latenter seductus Arianæ impietati fauere cæpit. Præterea non defuerunt multi, qui ex monstrorum natiuitate bellum fore existimarunt: iuxta Iambicum carmen. *Homo Natura magnæ & parua.*

Monstrum omne belli tempore extat crebrius.

F Homines igitur grauibus obstricti sceleribus, Dei quidem odium subeunt, sed postmodum se accusantes veniam consequuntur: sed quando ab institutis christianis pænitùs abhorrent, neq; supplicem vnquam veniam exposcunt, Deum adeo irritant, vt illis identidem bello succenseat, quod monstris primùm prædici solet. Id quidam versus Iambici sic explanant.

Portendit iram quodlibet monstrum Dei.
Vbi monstra sunt, ibi ira non procul Dei est.

His sic se habentibus tradunt Authorçs ante bella Bruti, & Cassii tale monstrum apparuisse.

I Monstrum cornutum, & alatum instar Cacodçmonis, cuius hic figuram damus, ex muliere quadam fuisse natum autumant Appianus tamen aliter historiam narrat, scilicet Bruto, & Cassio cum copijs ex Abydo in Europam properantibus, anno ante Christum natum quadragesimo primo, prædictum monstrum, seu ostentum Bruto inter silentia noctis oblatum fuisse, corpore, mammis, & cornibus hirco simile, rictu canino, alis instar Vespertilionum, cauda vaccina, & pedibus auium rapacium. Sedebat autem Brutus in tabernaculo solus de euentu belli vehementer sollicitus, quando ad se quẽdam ingredi præsensit, & ad strepitum conuersus delineatam monstri imaginem adstare vidit: quamobrem horrendo commotus aspectu interrogauit, quis esset, & quid præterea sibi vellet: tunc phantasma submurmurans dixit: tuus malus Genius, Brute, in Philippis me videbis, & abijt. Deinde Brutus à famulis in tabernaculis versantibus sciscitatus, an aliquem ad se venientẽ, vel exeuntem vidissent; illi negarunt; quare admiratione plenus dedit se quieti. Postridie, posteaquam diluculauit, Brutus hanc phantasmatis speciem Cassio narrauit, qui id tanquam inane aspernatus, iter in Europam solicitauit; deinde omnia, quæ inter Aenum, & Senium montem interiacent, perpetuo victoriæ cursu armis subegerunt. Interea Norbanus ab hostibus Poeni circumuentus præsidio decessit, & clades aliqua insignis fuisset accepta, nisi Antonius præstò fuisset. Cæterùm si per annorum seriem percurramus, nullum monstrum sine præsagitione natum esse multi Authores, & potissimum Sorbinus pro comperto affirmant. *Monstri descriptio.* *Annorum series.*

G

H

II Infans ore gemino, quatuor oculis, dentibus binis, barba, & duabus breuissimis auriculis natus anno Domini trecentesimo octauo apud Daphnem amænum illud, & ambitiosum Antiochiæ suburbanum. Constantij Imperatoris temporibus, iuxta Marcellini sententiam, Rempublicam in statum deformem verti præsignificauit: propterea quod seculum huic natiuitati succedens, quàm obscænis moribus fuerit deturpatum, omnes Historiæ vno ore testificantur. Tunc enim mala penè innumerabilia Ecclesiam Christi, sæuientibus vndiq; hominum perditorum insultibus, *Præsagia ex monstro descripto.*

I Monſtrum alatum, & cornutum inſtar Cacodæmonis.

II Infans gemino ore oculis quatuor, & barba natus.

mirandum in modum inuaſerunt: cum Imperator Conſtantius fraudulentis Arrianiſmi impoſturis illaqueatus, à vera pietate receſserit. His addantur monſtra, quæ Mauritij ętate, nimirũ anno ſeptuageſimo octauo ſupra quingẽteſimũ, in lucem prodierunt. Nam inter alia, mulier quædam in Thracia venuſtum ſine brachijs infantem peperit, qui ab vmbilico deinceps in piſcem deſinebat. Cum præterea, & canis capite leonino, & fætus quadrupes gentibus illius ſeculi admirationem attulerint: vnde quidam Præſagi, his monſtris, portentoſum, & infelicem Mahumetis aduentum fuiſse præmonſtratum exiſtimarunt; qui, Mauritio imperante, audaci il-

Infans ſine brachijs.

III Partus humanus, & caninus.

Jecebra

lecebra, & vanissimis commentis, humanas mentes decipiens, terra, mariq; dominari cœpit: quocirca illa monstra partim terrestria, partim aquatilia fuisse referunt. Insuper foetus humanus canino capite dies anni Domini noningentesimi decimi quarti, summo mærore, obscurauit: siquidem, authore Sorbino mores Christicolarum illius ætatis prædicebat, qui assiduè rixantes mutuis morsibus se lacerabant: cum reliquiæ impiarum Hæresum Anthropomorphitarum, & Manicheorum ad illam ætatem penetrauerint. *Puer capite canino.*

III Monstrum bicorpor caninam participans naturam, quia ex homine, & cane erat integratum, in Epiro, nempe Albania ortum est anno Domini trigesimo tertio
E supra millesimum, & ducentesimum; quemadmodum in icone conspicitur, & eo tempore misera montis Albani ciuitas caninis morsibus, & clandestinis proditionibus fuit vexata: nam illi homines (referente Sorbino) multis in rebus perfectionem, & pietatem præ se ferebant, postmodum à tergo Sacrilegi, à blasphemia minime alieni erant, & deniq; canum mordacium ritus æmulabantur. Quamuis circa finem Imperij Lotharingij, foetus pariter humanus, & caninus à muliere quadam fuerit editus, nimirum corporibus dorso conglutinatis, veluti figura ostendit, & mors Imperatoris secuta est. *Præsagia ex hoc monstro.*

Monstrum etiam triceps apud Samnites, nempe in Abrucio, anno Domini quinquagesimo quinto supra millesimum, & ducentesimum, natum, & breui tempore extinctum est. Hinc multi tres Imperij Romani competitores præsagierunt. Rur-
F sus vertente anno Domini nonagesimo tertio supra millesimum, & ducentesimum, & imperante Andronico vltimo, puer biceps, & quadrimanus Bizantij ortus est, quò nil aliud, vt notat Sorbinus, nisi subita Imperij Bizantini ruina, & pernicies præostendebatur. Etenim populus, cum olim vero fidei fundamento niteretur, per varias, & fallaces opiniones, magna Christianæ pietatis iactura, vagari cœpit; quod passim Historiæ grecæ testificantur. *Monstrum triceps.*

Pariter puellus quadrimanus, & quadrupes natus circa annum Domini octuagesimum nonum supra millesimum, & trecentesimum, improbos, & inquinatos multorum Christicolarum illius ætatis mores demonstrabat; cuius nimis manifestum præbuit testimonium scisma Benedicti decimi tertij, qui antea Petrus Luna nominabatur: siquidem hæc pessimi res exempli Christianos mores fœdauit, & Ecclesiæ magnam noxam attulit. Item puer auribus leporinis natus est anno Domini nona-
G gesimo quinto supra millesimum, & quadringentesimum, quo tempore Fridericus Imperator cum Turcis obijt, & Cracouia, furente incendio, prostrata est. Vnde Sorbinus monimentis mandauit, quòd Summus Deus, his monstris tanquam tot monitis, homines à malis impendentibus abducere conabatur, cum paucos post dies in tot lepores degenerandos esse præsentiret. *Puer quadrimanus. quadrupes.*

IIII Amplius anno Domini nonagesimo sexto supra millesimum, & quadringentesimum, monstrum in Tyberi fluuio compertum fuit, corpore humano squamoso, capite asinino, cuius manus dextra erat humana, & sinistra figuram pedis elephantini æmulabatur. Pes quoq; dexter vngues aquilinos, & sinister bubulum pedem exprimebat. Venter erat fæmineus, mammis decoratus. Circa partes posteriores simile caput barbatum habebat, & aliud præterea instar Draconis. Hinc
H Sorbinus occasionem præsagij arripuit, dum scriptis mandauit varia membra hoc monstrum integrantia denunciasse varias hæreses, quæ calamitatem illius temporis constituebant. Huius monstri caput fuit asininum, quod frigiditatem, & pigritiam ostendebat, qua Lutherus, & eius Asseclæ redundarunt: nam frigefacta omni charitate, varia belli semina ex Asseclis saltem erumpentia, Germaniæ, & multis Regnis perniciem attulerunt. *Monstrum in Tyberi inuentum.*

V Præterea si per amplum ætatis præteritæ campum spatiemur, adhuc magis horrida obseruabimus monstra. Etenim anno Domini duodecimo supra sesquimillesimum, Rauennæ natum est monstrum cum cornu in capite, pede rapacis auis, genu oculato, loco brachiorum, alis, & sexu vtroq; erat refertum, cætera erant humana, vt in subiecta figura intueri licet. Eo autem tempore in lucem prodijt hoc monstrum, quando Iulius Secundus Pontifex maximus vniuersam Italiam & magnam Christiani Orbis partem in Ludouicum Duodecimum Galliarum Regem

conci-

IIII Monſtrum capite aſinino.

V Monſtrum cornutum, & alatum cum pede rapacis auis.

Preſagitio monſtri. concitauit: vnde poſtea die Reſurectionis Dominicæ, penès Rauennam, maximum bellum conflatum eſt. Alij verò, ex aſpectu huius monſtri, illud tempus varijs,& neſarijs hominum vitijs non carere ſunt vaticinati: nam per cornu monſtri, ſuperbiam, per alas, leuitatem, & inconſtantiam mentis, per defectum brachiorũ, nulla recta opera, per pedem rapacis auis, rapinam, vſuram, & auaritiam, per genu oculatum, ſolam hominum ad res mundanas propenſionem, & per vtrumq; ſexum, omnem turpiſſimi luxus ſpeciem expoſuerunt.

VI Monſtrum cornutum, & alatum aliud.

VI Non multum dissimile monstrum cornutum, & alatum aliud exhibemus: hoc habebat caput facie Satyri, cornu, & auribus deturpatum, brachiorum loco, alas instar auis, pedes duos, quorum dexter humano erat similis, cum oculo in genu, & sinister squamosus in caudam piscis desinebat. In pectore huius monstri tres litteræ, nimirum X Y & V expressæ cernebantur sed V supra figuram Lunæ veluti adolescentis obseruabatur. Hinc eruditi viri ad præsagia animum conuertentes, flagelli diuini declinandi rationem ex his tribus litteris didicerunt. Nam X Christi crucem, & Y Pithagoræ littera virtutem designat: ideoq; si homines pro arcenda Dei ira, ad Christi Crucem, & virtutes confugient, proculdubio virtutibus Cælum Lunæ penetrantes, ad sedes vsq; empyreas peruenient. *Expositio litterarum.*

VII. Vitulomonachus Sorbini.

VII. Adml.

VII Admirari deinceps oportet monstrum horrificum, quod anno Domini vigesimo tertio supra sesquimillesimum, in quadam Germaniæ villa natum esse referunt. Quamuis alij, vt Iacobus Rufus, & Ambrosius Pareus in Sceeqner Saxoniæ pago ortum esse voluerint; vtcumq; sit, hoc monstrum ex muliere in lucem editũ, omnibus ferè partibus vitulum æmulabatur, præterquam in vertice, vbi tuberculum carneum rotundum conspiciebatur, quod affabrè verticem sacerdotis in orbem tonsum referebat, deinde carnea quædam substantia à collo in dorsum ita eleganter formata pendebat, vt cucullum monachicum repræsentaret. Non igitur præter rationem Sorbinus hoc monstrum meditans Vitulomonachum nuncupauit, & nefariam infamis Luteri prædicationem præsagisse tradit. Sed magis admirandum est, quòd monstrum hoc crura habebat lacera; quæ fortè indicabant pœnam, qua vndiq; maculosa criminosi Luteri infamia erat afficienda. Quamobrem Sorbinus infinitam Dei in humanum genus clementiam, & æquam iustitiam meditari non cessat, posteaquam hac ignominiosi, & terribilis monstri natiuitate, probrosi Luteri, & inhonestorum Asseclarum defectionem à recta fide presignificauit.

Presagium Luteri.

A

VIII Aliud magis formidabile monstrum natum est in Belgio ex parentibus non infimæ sortis, anno Domini quadragesimo tertio supra sesquimillesimum, vel iuxta sententiam Iacobi Rufi, & Cardani, ortum est in Cracouia. Hoc cauda erat refertum, loco nasi, promuscidem gestabat, oculis rotundis, & alatis auribus asininis, cum duobus alijs oculis supra vmbilicum, pedum, & manuum digiti quatuor accipitrinis vnguibus erant similes, quorum tres, more anseris, membrana quadã colligabantur. Cubitis, & genibus capita canum adhærebant, in loco mammarum, duo item capita, vel canum, vel simiarum eminebant, & tribus tantum horis vixit. Sorbinus igitur hoc monstrum contemplans in tanta canum, & simiarum multitudine perhorrescere videtur, quibus tot homines caninos corpus ecclesiæ tunc temporis dilaniantes indicari pronunciauit: idcirco grauis Dei vltio erat expectanda, quæ caninos hominum mores puniret, quoniam, illa ætate, vesanis, & vagis tumultibus magna pars Germaniæ redundabat.

B

Huius Monstri presagium.

Ad præsagitionem quoq; attinere possunt monstra, quæ à naturali ordine non valde recedunt, veluti illud Lutetiæ Parisiorum natum anno Domini septuagesimo supra sesquimillesimum mense Iulij, quod repræsentabat duos gemellos natium vnitate, & vnico pariter vmbilico copulatos, consequenterq; capitibus, brachijs, & pedibus oppositis. Hoc monstrum ex parentibus infimæ sortis, nimirum ex Petro Germano baiulo, & Matthea Pernella matre prodiuit, deinde Optimatibus, & populo passim monstratum fuit; hinc varij homines varia vaticinia protulerunt. Alij ex hac gemellorum vnitate pacem sanciendam esse præcinuerunt, quam tunc Pacifiatores agitabant. Alij verò ex coniectura huius monstri spem pacis exclusam esse demonstrabant; cum horum gemellorum alter ambulare, & alter sedere non posset. Propterea nonnulla carmina in Pacis interpretes, quibus negocium concordiæ Rex mandauerat, fuerunt concinnata hunc in modum.

C

Præsagium Gemellorũ.

Quis dubitat, quin pax tam longo tempore tracta
Mox sit maiori corruitura malo?
Hoc non Pacifici portendunt omine fausto;
Claudicat hic pedibus, sed sedet ille malè.

Monstra quoq; huius generis olim, temporibus Augustini, Heronymi, & Pauli Diaconi conspecta fuisse non est in dubium reuocandum. Quandoquidem Diuus Augustinus monimentis mandauit, quòd sua ætate, infans supernis membris geminus in Oriente natus est. Et Paulus Diaconus memorat monstrum post obitum Theodosij natum, quod duobus capitibus, duplici pectore, & consequenter quatuor manibus erat integratum, in quo duplex sensus obseruabatur: nam altero dormiente, alterum caput vigilabat; immò in vigilia sæpè inter se rixabantur. Tandem monstrum eiusdem ferè speciei Liddæ conspectum fuisse Hieronymus fuit Author: quapropter duo monstri capita nil, nisi confusionem imperiorum, & rerum ferè omnium præostenderunt: tunc enim scismata in rebus ecclesiasticis emerserunt, & nefariæ Donatistarum, & Pelagianorum hæreses ex tartareis locis eruperunt, & infinitæ aliæ calamitates humanum genus afflictare cæperunt, quas omnes recensere

D

Lib. 16. de ciuit. Dei cap. 8.

Lib. 1. de Imp. Theodorij.

Præsagia, ex descriptis monstris.

VIII Infans σιγαιόπυς, cum promuscide, & capitibus animalium.

fere permolestum esset. Hoc eodem tempore Gothi, Vandali, & Hunni deuastantes passim regiones, solo illas pænitùs adæquarunt, & Romanum Imperium tunc adeo debilitatum est, vt nulla spes pristinæ authoritatis recuperandæ superesset.

IX Monſtrum tetrachiron alatum capite humano aurito.

IX His obiter animaduerſis, ad ſeriem annorum reuertentes, incidemús in annum ſeptuageſimum ſeptimum ſupra ſeſquimilleſimum, quo, circa ripas Danubij, die duodecima menſis Februarij, propè Budam Hungariæ, magno incolarum damno, viſum eſt monſtrum alatum tetrachiron, ſcilicet quatuòr manibus refertum, facie humana, auribus aſininis prædita: quare partes ſuperiores leues hominem, & inferiores admodum hirſutæ bouem æmulabantur: non iniuria igitur cum Ouidio canentes poterimus hoc monſtrum appellare.

Semi-

Seminirumq; bouem semibouemq; virum.

Itaq; quatuor manibus lapides non paruos iaculabatur, quibus plures accolas occidebat. Vnde populi perterrefacti, congregata hominum armatorum multitudine, terga hostilis monstri, dato signo inuaserunt, & tandem, magna armatorum clade, monstrum immane strauerunt; ad quod postea in Forum delatum conspiciendum multæ gentes magna admiratione confluebant. Interea quot, & quantis calamitatibus, & assiduis ærumnis illa Regio vexata fuerit Historiæ patefaciunt.

X. Monstrum triceps capite Vulpis, Draconis, & Aquilæ.

X Verum ſi hoc fuit immane, & exererabile monſtrum, non minus ferum, & terrificum fuit illud, quod in Aegypto circa ripam Nili verſabatur tribus capitibus, nimirum Aquilæ, Draconis, & Vulpis refertum, corpore ſquamoſo, inſtar ſerpentis, ab vno latere brachium humanum cum manu, & ab altero aquilinum pedem extendebat. Deinde mammas habebat humanas, caudam Leoninam, pedes quatuor omnino diuerſos, ſcilicet leoninum vnum, humanos duos, & quartum anſerinum tribus digitis præditum. Hoc mōnſtrum erat amphibiæ naturæ, & homines, reliquaſq; animantes deuorabat. Huius iconem in Muſæo publico inuentam cunctis ſpectandam proponimus.

Monſtri deſcriptio.

Amplius inter præſagia proculdubio collocandus eſt ille infans, qui, anno Domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo primo, natus eſt ex aduenis, in Vrbe Auguſtarum Aquarum Aquitaniæ, quam Vulgus Baionam appellat, hic, quoad mēbra erat benè conſtitutus, ſed multi oculi totum corpus deturpabant, quoniam fabuloſum Poetarum Argum imitabatur. Verùm ſi caput Argi totum erat oculatum, itaut ſcripſerit Ouidius. A

Li. 1. Metã.

Centum luminibus cinctum caput Argus habebat.

Oculi huius monſtri non ſolum caput, ſed cæteras corporis partes illuſtrabant. Immò inter prodigia hic monſtroſus infans erat collocandus, quoniam, antequam expiraret (vixit enim quindecim dies) clara voce locutus eſt. Deinde augetur admiratio, quoniam in eadem ciuitate monſtra cœleſtia apparuerunt, dum equites per aerem ambulantes viſi ſunt. B

Monſtrum oculatum.

Inſuper in Oſtrouizza, anno Domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto, arce inſigni per decem milliaria à Sibinico Dalmatiæ diſtante, menſe Aprilis puellus monſtrificus ortus eſt, cum tribus cornibus, tribus pariter oculis, vnico naſi foramine, auribus aſininis, & pedibus inuerſis. Quamobrem, natiuitate huius monſtri diuulgata, Dynaſtę Regionis confeſtim congregarunt Diuinantes, vt ex hoc monſtroſo partu, quid futurum eſſet prodigioſum, prędiuinarent. Itaq; hi monſtrorum Coniectores, omnibus infantis partibus diligenter exploratis, per triplex cornu, triplicem Turcarum poteſtatem, in Aſia, Africa, & Europa ſunt atteſtati: per triplicem oculum, triplicem prædixerunt vigilantiam quam Turcarum Imperator adhibet, dum homines ſuæ poteſtati ſubiectos in triplici munio, nempe in militia, agricultura, & prole aſſiduè verſari curat. At per aures aſini, Turcas egregios bellatores denunciabant: cum aſinus viuens frequenti ruditu tubam bellicam æmuletur, & mortui pellis in fabricandis tympanis adhibeatur. Deniq; per inuerſos monſtri pedes, periculum diminutionis Turcarum dominij imminere hariolabantur. C

Monſtri Præſagia

XI Eodem anno ex litteris Bizantio acceptis intelleximus monſtroſum, & horrendum fætum ab vxore Dynaſtæ Turcici exiuiſſe, magno mulierum clinicarum terrore, quæ parturientis domum auxiliaturæ petierant. Caput erat aſininum. Pedes, & manus rapacium auium vngues imitabantur. Hinc varij Diuinantes varia ſunt vaticinati; ſed plures diuinam erga infideles iram, hiſce monſtris pręmonſtrari pręnunciarunt; namq; malus Dæmon, Deo permittente, in aluo mulieris grauidæ partes conceptus in horrendam ſpeciem transformat, adiectis cornibus, cauda, & vnguibus rapacium auium, applicando actiua naturalia paſſiuis, & remouendo omne impedimentum, quod opus intentum prohibere poſſet. Sic enim intelligimus quandoq; monſtra adeo turpia naſci, vt Cacodæmonis effigiem repræſentent. Nam Cornelius Gemma monſtrum terrificum in vrbe Brabantiæ ex muliere natum fuiſſe teſtificatur, quod affabrè figuram Cacodæmonis referebat. In horum monſtrorum formatione, multi ad cauſas ſupernaturales confugiunt: quamuis alij in imaginationem parentum referant: nam ſi mulier cum viro laruam Dæmonis induto congrediatur, vel ſi mulier malefica incubum Dæmonem admittare ſit aſſueta; tunc monſtrum Dæmoniforme gigni poteſt. Etenim Dæmon, corpore aſſumpto, prolificum alicuius hominis ſemen in vterum mulieris defert: quoci rca mulier, virtute ſeminis, hominem concipit, & vi ſpectri in imaginatione impreſſa, Anthropodæmonem poſtea enititur. Sed de his inferius in Rubrica cauſarum verba fient. D

Monſtra dęmoniformia

XII Mon-

XI. Monſtrum capite aſinino, pedibus, manibuſq; vngue auium refertis.

XII Monſtrum quoq; mirabile fuit illud, cuius icon ex Regione Betica Hiſpaniæ miſſa fuit: hanc enim in Muſæo publico inuentam lectori conſpiciendam exhibemus, & nobis perſuademus, quòd natiuitas huius monſtri magnam ſpeculandi anſam Vatibus Hiſpanicis, ſeu Bæticis præbuerit. Pariter anno octuageſimo primo ſupra ſeſquimilleſimum, apud Sereniſſimum Principem, & Eminentiſſimum Cardinalem Mediceum Canis partibus monſtroſis, & capite ſerpentino conſpiciebatur. An poſtea aliquid monſtra ſemper præmonſtrent, videndum eſt in Rubrica Problematum. Cum Soleant multi ex natiuitate cuiuſcumq; monſtri aliquid per-

XII. Monſtrum ex Regione Betica Hiſpaniæ.

peram

peram præsagire: Nam si infans cum dentibus nascatur, penuriam annonæ vaticinantur. Si puellus sit multipes, aduentum hostium præsignificant. Si duo gemelli fuerint simul iuncti, bella ciuilia prædicunt. Id autem de intestinis discordijs non semper verum esse possumus attestari exemplo pueri cum gladio in ventre, ab vtero matris in lucem editi, quemadmodum in Icone XIII. ostenditur. Traditur igitur Marcus Frytschius in Meteorologicis Ante bellū Germanicum, quod Carolus Quintus Imperator Duci Saxoniæ, & Fæderatis intulit, natum esse infantem in quodam Francorum pago, in cuius ventre cuspis cultri eminens conspiciebatur, qui *Præsagiendi ratio.*

XIII Puer natus cum cultro in abdomine.

postea

Præsagium. postea, paulatim suppuratione procurata, tandem extractus est. Exijt in lucem hic puer monstrificus anno Domini quadragessimo sexto supra sesquimillesimum. Hinc Omnes bellum ciuile præsignificarunt, & mutuas ciuiũ cædes prædixerũt, qui ciues tunc inter se præliantes, veluti in proprijs visceribus ferrum occultare perhibentur. Verũ vt veritatem fateamur, hoc ad nimiam hominũ audaciam, & superstitionem attinere videtur. Possumus quidem attestari monstra esse Dei monita, quibus ad emendationem criminum incitamur, vt deletis tandem peccatis, ad bonam frugem reuertamur, & hic sensus inter alios veritati magis est consonus. *Lib. 5. gen. dier. cap. 25* Olim, vt recitat Alexander ab Alexandro, si insoliti, & monstrosi partus nascebantur, in mare, vel flumen deijci iubebantur, & paulò inferius prodit; quòd apud Athenienses, si monstra nascebantur, quæ expiatione egerent, Agys, idest vestibularijs Dijs, in semitis viarum sacra fiebant; quare Agyleus Apollo eximiè colebatur, vt si benè, & fæliciter casurum esset, prosperos successus darent, & promissa affirmarent, atq; admitterent; sin aliquid mali instaret, aditu inhibito auerterent. *In oper. de reb. & sig.* Cælius quoq; Calcagninus tradit & ipse hominem trimanum, vel quadrimanum, vel bicipitem natum apud Romanos, mandato Aruspicum, expiationis causa, in mare proijci, vel in solitudinem deferri solitum. Deinde addit, ex Iulio Obsequente, puerum quatuor pedibus, manibus, oculis, auribus, ex ancilla natum, iussu Aruspicum concrematum, & cinerem in mare deiectum fuisse. A

B

CAVSAE.

TRIPLICEM causam (loquendo de vniuersalibus) Authores de Monstrorum generatione assignare solent; primam vocant supernaturalem, quando summus Deus in vltionem alicuius commissi criminis, hominem deuenustat: quemadmodum de Nabucdonosore Rege in sacris litteris legitur. *Causa triplex.* Altera causa consistit infra naturam, quãdo malus Dæmon sensus humanos ludificat, vt quibusdam hominibus in bruta per maleficium transfiguratis accidit. Tertia causa ad naturales causas reducitur, quãdo vitium aliquod principia naturalia generationi, & conformationi destinata corrumpit: quocirca Diuus Thomas in Commentarijs ad libros Analiticos Aristotelis, monstrorum procreationem corruptioni alicuius principij attribuebat. C

Sed aduertendum est, vt veritatem fateamur, monstra determinatis causis carere, quoniam monstra non sunt effectus à natura intenti, sed tantum per accidens procreantur. Quamobrem horum causæ potius imaginariæ, quàm legitimæ in cãpum erunt afferendæ. Itaq; dicendum est ad generationem monstri causas intrinsecas, & extrinsecas concurrere; & inter causas extrinsecas Natura Regionis, & constitutio aeris reponuntur; cum frequentiores monstrorum generationes in Africa, & in Aegypto, quàm in alijs regionibus fiant.

Causæ intrinsecæ quæ. Ad causas intrinsecas virtus formatrix, materia Seminalis, receptaculum fœtus, membrana fætum inuoluens, vel distinguens reducuntur. Nam formatrix facultas ad formandum animal minime idonea monstrum gignit. Materia ob excessum, ob defectum, & ob mixtionem, monstris famulatur. Excessus materiæ in monstris plures partes extra ordinem naturæ habentibus conspicitur; defectus eiusdem materiæ in fœtibus absq; manibus, vel pedibus apparet. *Lib. 2. de Gen. An. c. 5* Mixtio materiæ idem præstare potest: nam Aristoteles aliquando scribebat in Africa sæpe monstra contingere, dum animalia diuersæ speciei propter inopiam aquarum ad fluuios confluunt ibi enim congrediuntur, & ex permixtione varij seminis monstra emergunt. D

Ratione angustiæ receptaculi fœtus, monstra nascuntur, dum copia materiæ ad duplicem fœtum procreandum ibi confunditur; hinc oritur fœtus pluribus integratus partibus, quàm oporteat. *Membrana in ouis quid denot.* Defectus etiam membranæ in ouis, quæ duobus vitelis redundant, est in causa generationis monstri, quoniam materia confunditur, & pulli monstrosi inde exilire solent. Ideo Authores hoc diligenter meditati, in propo-

proponendis monſtrorum cauſis, inter ſe ſententijs variant: quandoquidem horũ alij monſtrorum cauſas in prauam Parentum temperaturam referunt, alij ad abſurdas imaginationes, alij ad iram diuinam, alij ad conſtellationes, & præcedentes ſyderum congreſſus, alij ad naturam transferentem vim multarum partium in vnum membrum, alij ad poteſtatem mali Dæmonis, alij deniq; has cauſas ad congreſſum animaliũ diuerſæ ſpeciei reducunt.

Nos igitur in præſentia monſtra tanquam opera Naturæ contemplantes, eorũ originem ex quatuor ſummis cauſarum generibus haurire debemus, quæ ex cauſa materiali, finali efficiente, & formali conſtituuntur. Monſtra materialem cauſam habere dicuntur, quoniam quicquid vel per ſe, vel per accidens à natura producitur, proculdubio ex præexiſtenti aliquo ſubiecto reſultat. Finalem cauſam habent, quoniam natura nihil fruſtra operatur, ſed omnia ad finem aliquem diriguntur. Habent cauſam efficientem, quoniam omne productum ab aliquo producente producitur. Habent deniq; cauſam formalem, quoniam omnia naturæ opera formam conſequuntur. *quatuor cauſarum genera.*

E

Itaq; has peculiares monſtrorum cauſas in præſentia expoſituri, inter alias prima fronte cauſam materialẽ examinabimus; cum hæc prima omnium, iuxta vetus etymum, nomen cauſæ ſibi vendicauerit: cum cauſam à chaos, deducta aſpiratione dictam eſſe voluerint, quoniam confuſa illa materia primùm formas rerum omnium induerit. Preterquamquòd omnes Philiſophi, & Medici materiæ ſeminali monſtrorum omnium cauſas aſſignare videntur; quocirca Democritus frequentiores hominum congreſſus damnabat, quoniam ex hac ſeminis abundantia ſæpè monſtra prodire opinabatur. Empedocles propter copiam, & defectum ſeminis, aut eiuſdem agitationem, partus monſtroſos generari retulit.

F

Ariſtoteles quoq; monſtrorum primam cauſam in materia collocat, dum natura, in partibus conſtruendis à recto tramite recedit, propter exceſſum, aut defectum materiæ, aut propter translationem eiuſdem in aliquam partem, & locum, vbi non erat opus: qua de re duæ partes vitiantur, dum altera defectum, altera exceſſum patitur. Immò ſi generentur duæ partes ſimiles, & vna ſit ſuperflua, tunc id accidit ob materiam ſeminalem in vtero exiſtentem, quæ, vel ob motum, vel propter flatum diuiditur; vnde materia generationi digitorum deſtinata ſegregatur, & aliò fertur, vbi autem quieſcit, ibi pars ſuperflua procreatur, & quamuis talis materia perueniat ad caput, non tamen in ſubſtantiam capitis tranſmutatur, ſed in digitos, quia materia vim illius membri in ſe continet, à quo prius receſſit. Ideo in diſſectione humanorum cadauerum, ſæpè plures renes, venæ emulgentes, nec non vaſa ſpermatica, & genitalia duplicata obſeruantur; idq; ob intempeſtiuam venerem contingit, quæ ab hominibus frequentius, quàm à brutis exercetur. *L.4.de Gen. An.c.5.*

G

Galenus ſententiæ Empedoclis adhærens monſtra naſci docet, ſi ſemen copioſum, vel paucum, ſi diuulſum, ſi motu immoderato immiſſum fuerit; aut quia additionem, vel diminutionem, aut quia tranſpoſitionem, vel inflammationem acquiſiuerit. Addit præterea, iuxta nonnullorum Medicorum ſententiam, prauam vteri conformationem. *In lib.de hiſt.philoſoph.*

Ioannes Grammaticus, in cõmentarijs ad animam, ſententiæ Ariſtotelis adſtipulatur. Cardanus cauſas monſtrorum ad facilitatem, & diſpoſitionem materiæ reducit: qua de cauſa frequentiora monſtra in vilioribus, & imperfectis animalibus, quàm in perfectis obſeruat: hinc à natura humana, & elephantina rariora monſtra produci fatetur. Cum igitur Guntheius Poeta viliores, & imperfectos animantes monſtroſos ſæpè naſci obſeruaſſet, monſtrorum cauſam fæculentæ rerum naturalium materię aſſignabat, quæ cum vim perfectæ creationis non poſſideat, monſtriferos partus edit. Sic igitur canit. *Lib.12.de ſubtil.* *L.5. Animaduerſ.*

H

Quod ſupereſt mundumq; ipſum, ſeriemq; fatigans
Reſpuitur paſſim, hinc hominum, pecudumq; repente
Monſtriferi partus.

Sed his reiectis tanquam Poetarum nugamentis, ad opinionem Alberti Magni accedemus, qui monſtrorum cauſam in materia collocat, & in modo creationis eius, quod concipitur. Immò addit monſtra contingere ob aliquem errorem operatio- *L.18.de An. cap.6.*

nis

nis naturæ, iuxta abundantiam, vel defectum, aut positionem, aut figuram mẽbrorum. Alibi idem Author monstra ad quatuor causas refert, nempe ad diminutionem materiæ, ad superfluitatem eiusdem, ad prauam qualitatum proportionem ratione materiæ, & demum ad malitiam continentis. Amplius addit monstra trifariam fieri diminuta, vel iuxta diminutionem membrorum tantùm, & non iuxta numerum, deinde iuxta diminutionem, & numerum, tertiò iuxta numerum, & nõ iuxta magnitudinem. Rursus addit monstra, quæ fiunt propter diminutionem materiæ secundùm quantitatem magnitudinis, vel secundùm numerum, vel secundùm diminutionem fieri, vel ex diminutione materiæ, vel ex debilitate virtutis formatricis, quæ non potest formare nisi partem materiæ, & aliam reijcit, & sic oppositũ dicendum est de superfluitate materiæ. A

Lib. 2. Physic. tract. 2. cap. 3.

In li. Anat.

Ambrosius Pareus de causa materiali monstrorum verba faciens scribebat, Philosophorum, qui de monstris pertractarunt, hanc esse sententiam, quòd si quando animal sua natura vniparum, cuiusmodi est homo, plus materiæ seminalis in congressu exercuerit, quàm necesse sit ad vnius animalis generationem, fieri non posse, vt ex eo toto vnũ animal gignatur. Itaq; inde gemini, vel plures fœtus nascuntur. Ex hac causa prodeunt Hermaphroditi, seu Androgyni, & fœtus multiplices. Vnde ad rem Martinus Cromerus memorat Marghatitam nobilem Virboslai Comitis vxorem, quæ vnico partu sex, & triginta fœtus edidit, & Ioannes Franciscus Picus Mirandola meminit Dorotheæ Italæ, quæ gemino partu viginti liberos enixa est. Sed de his legendum est primum caput huius libri, in Rubrica partus. B Neq; in hac multiplici sobole confugiendum est ad multiplicitatem cellarum matricis; cum hoc veritati repugnet: nam anatomica inspectio nullas in vtero cellas obseruat. Reliquum est igitur, vt id in causam materialem copiosam referatur.

Li. 9. Hist. Polon.

Cellæ an sint in vtero.

In opere de monstris.

Celsus Mancinus Rauennas vir eruditus huius causæ meminit, dum ortum mõstrorum diminutæ, & copiosæ materiæ attribuit: nam ratione primi fœtus, aut staturam admodum paruam, aut defectum alicuius partis sortitur: ratione secundi, staturam nimis grandem totius, vel partis, aut superfluum in manibus digitum, & sic deinceps nanciscitur: immò, adiuuante vi formatrice, infans aliquando cum dentibus, & barba in lucem egreditur. Ad hanc causam Albertus Magnus refert illam puellam quæ mammas, instar mulieris adultæ, habebat, & menses, referente eius matre, patiebatur. Item Albertus ad rem narrat se obseruasse deforme monstrum, quod vndecim buccis, & viginti quatuor labijs imperfectis redundabat. Hinc multi causam gemellorum eliciunt, quando scilicet materia seminalis in duas partes æquales distribuitur. Sed si accidat, vt materia in varias portiones segregetur, tunc superflua membra, & non partus perfecti generantur. C

Monstrum multis labris refertũ

Regentes Parisienses, qui physicas circa doctrinam Aristotelis quæstiones, iuxta mentem Scoti monimentis mandarunt, ad calcem secundi libri Physicorum, de causa materiali monstrorum verba facientes, Alberti opinionem secuti, monstra quadruplici de causa contingere tradiderunt. Primò propter diminutionem materię; & hoc trifariam, vel quia virtus formatrix non possit formare, nisi parum materiæ, & aliam partem materiæ reijciat, ex qua proles esset procreanda, & sic sæpè animalia absq; brachijs, vel pedibus integris generantur, vel ex diminutione materiæ, & ita deficiunt partes longe à corde distantes, sicuti manus, & pedes, vel membra ita mollia redduntur, vt corpus sustentare nequeant; aut ex vtroq; simul, & ita sæpe contingit defectus in toto corpore, vel in partibus principalioribus quemadmodum accidit cuidam puellæ, quæ sine oculis, & naso orta est. Secundò ex superfluitate materiæ id contingit, & hoc trifariam, vel vitium est in solo numero, veluti quando homo cum sex digitis, vel tribus pedibus nascitur, vel in magnitudine sola, veluti quando in aliquo animali est aliquod membrum non iuxta proportionem alia membra excedens, vel quando membra vnius animantis excedunt membra aliorum in numero, & in magnitudine simul. D

Causa defectus.

Causa superfluitatis

Formæ generationis monstrorum ex causa materiali sunt multifariæ, & prima est seminum mixtio, & confusio, de qua Ambrosius Pareus verba faciens, monstra ex confusione seminum diuersæ speciei nasci asseuerabat. Idcirco Ludouicus Mercatus insignis Medicus materiam, ad similitudinem comparandam, ex similitudine, & inę-

L. 3. de Affect. mulier. cap. 7.

& inæqualitate substantię inepta fieri pronunciauit. Hæc autem forma est secundus modus procreationis monstrorum ex vitio materiæ, iuxta mentem Vueinrichij: retulit enim, quæ in vtero permiscentur semina, nisi familiaritate quadam fuerint copulata, aut nihil, aut monstrum procreare. *In lib. de monst. cap. 14.*

Item Regentes Parisienses in calce libri secundi Physicorum ad rem conscribunt contingere etiam ex diuersis seminibus monstra generari, quæ partim vnam naturam, & partim alteram participant; veluti quando animantia bigenera nascuntur: vt mulus ex equo, & asino, & quando animal ex lupo, & cane prosilit: hoc autem accidere proferunt, quando semina diuersæ speciei animalium in qualitatibus E conueniunt, & rarò id contingere, quando in qualitatibus discrepant: quemadmodùm rarò vel nunquam monstra Empedoclis visa sunt, quæ partem supernam viri; & partem infernam equi repræsentabant. Verùm hi Authores circa hæc monstra Empedoclis allucinantur, quoniam huiusmodi monstra non equi, & hominis, sed hominis, & bouis figuram referre dicebantur: quemadmodum in textu Aristotelis legitur. *Lib. 2 Phys. text. 83.*

Itaq; ad rem recitat Rhodiginus, apud Sybarin fuisse pastorem nomine Crathim, qui in nimium solutus luxum, capellam omnium formosissimam deperibat; & hanc frequenter tanquam amicam inibat; interim Hircus antesignanus, & Caprarū ductor hæc animaduertens quadam zelotypia concitatus, & pastorem quandoq; dormientem conspicatus, maximo inpetu irruens, dormientis sinciput allisit F quare pastori insigne monumentum structum est; nam de eius nomine fluuio cognomen fuit assignatum, & ex illo nefando concubitu natum tradunt infantem qui cruribus matrem, & facie patrem referebat. Neq; hoc mirandum est, quia habemus ex prima parte historiæ Peruanæ, quòd in quibusdam locis regionis, quædam simiæ grandes versantur, quibuscum tanquam cum mulieribus Incolæ quidam, suggestu Dæmonum, permiscentur; hinc oriri ferunt monstra capite, & pudendis humanis, manibus verò, & pedibus simiæ, reliquo corpore hirsuto, quæ non loquuntur, sed vlulando Dæmones quodammodo æmulantur. *L. 25. lect. antiq. c. 32.* *Partus monstrosus capella.*

Secunda forma ortus monstrorum ratione materiæ vitiatæ, iuxta sententiam Ludouici Mercati, ex effusione seminis per vterum mulieris dependet; idq; eleganti, & perspicuo exemplo plumbi liquefacti explanat, quod si inæqualiter fusum fuerit, inæqualia etiam formantur simulacra: propterea, ob hoc vitium, ex semine G deformes, & inæquales fætuū partes resultant, quando in hominibus caput iustò crassius, & cæteras partes admodum deformes manifestè conspicamur; & hæc forma attinet ad septimum vitium materiæ Vueinrichij, vbi hic author materiam non continuam sed motu segregatam contemplatur; quod aliquando, ob situs obliquitatem accidere solet. Nam Ambrosius Pareus huc respiciebat, quando scripsit, monstra à matris vitiosa, per totum grauiditatis tempus, collocatione producuntur: etenim quæ domi otiosæ sedent, quæ decussatis cruribus, quæ curuo, & prono in genua corpore, telam acu pingunt, vel suunt, quæ aliud onus subeunt, quæ ventrem fascijs, vel subligaculis, aut vestibus, arctius comprimunt, fœtus obstipos, repandos gibbosos, pedibus, & alijs partibus distortos enituntur. *Lib. 3. de Affect. mulier cap. 7.* *loco cit.* *Grauidarū operationes incontinnæ.*

Huic sententiæ Vueinrichius adstipulatur his verbis: considerandum esse mulieris prægnantis situm, quo aliquid in tenera, & molli massa peruerti potest. Id postea H confirmatur à Leuino Lemnio, dum exemplo mulierum Belgicarum, & potissimùm maris accolarum id manifestat, quæ in concubitu, cum nimis mobiles, & inquietæ sint, deturpatos, & ineptos fætus in lucem edunt. Huc referenda est angustia vteri: vnde Pareus ex loci angustia, monstra quandoq; originem ducere fassus est; quoniam pendentia ex arboribus poma, antequam debitam magnitudinē acquisiuerint, si angustis vasculis excipiantur, iustis incrementis prohibentur: nam cum ex Philosophorum sententia, locus sit forma locati, necesse est, vt ea, quæ locis admodum arctis continentur, motionis suæ libertate priuentur: qua de re imminuta manca & mutila euadunt. Ab hac sententia non recessit Vueinrichius, qui figuram vteri in auctione fœtus se minime dilatantis vasculis poma tenella excipientibus comparabat, quæ non aliam, nisi vasorum figuram accipiunt. *lib. 1. de occul. nat. mir. c. 8.* *lib. 3. de morb. mulier. cap. 7.*

Tertiam formam ortus monstrorum ex vitio materiæ pendentem Ludouicus Merca-

Mercatus proponit, quæ in crassitie, duritie, fluxibilitate, aut corruptione seminis, & sanguinis menstrui consistit: quapropter, quæ inde generantur, longè à parentum natura dissident: hunc modum Vuenrichius pro quinto vitio materiæ publicat, dum virtutem genitalem in crassiori spermate ita obrui fatetur, ne formationi fœtus commodè famulari possit. Hoc autem in sicca testium constitutione contingere solet: sicuti vicissim, semen aqueum incurrit hoc vitium, quod pro sexto vitio materiæ ab Vuenrichio prædicatur: hoc semen improbatur, quoniam cum liquidius sit, in neruos, venas, arterias, & sic deinceps in alias partes solidiores concrescere nequit.

Posteaquam sermo est habitus de recessu à natura parentum: hic obiter obseruandum est monstra hæc à parentum natura trifariam dissidere. Primò dum materia seminis idonea est, non tamen ex toto superatur, nam tunc fiunt ea quibus potest assimiliari, & id est vniuersale, & genericum, cum aliquid in specie, & in indiuiduo simile non possit resultare. Fit igitur animal, cum homo fieri non possit, tendit enim natura ad id, quod melius est, & subsistit in eo, quod potest: itaq; generatur solum sensitiuum, in quo subsistit, vitio materię; nam cum semen illud potentiã habeat ad sensibile, id saltem consequitur, rationale verò non fit, neq; anima talis introducitur propter ineptitudinem materiæ, & fabricationis. Deinde hoc defectu nati à parentibus dissident, cum magis impediatur seminis facultas, itaut neq; animal generari possit, sed tantummodo quid informe inter viuentia, & non viuentia medium, veluti est genus molarum, quas mulieres aliquando enituntur, de quibus superius in Rubrica Differentiarum egimus. Demum hoc defectu inepta redditur adeo materia, vt facultas agentis nullo modo ipsam immutare possit: vnde postea prodire dicitur illud, quod toto genere præter naturam Philosophi appellant quemadmodum si in vtero fœminarum calculi generentur.

Fœtus cur dissimiles à parentibus.

Quartam formam ortus monstrorum ratione materiæ affert Ambrosius Pareus pendentẽ ex vitio hæreditariæ materiæ, & hac ratione ex gibbis gibbosi, & ex strumosis strumosi oriuntur. Hanc sententiam stabiliebat Vuenrichius quando dicebat, quasdam in monstris deformitates, propter hæreditatem, esse obseruandas: cum ex nanis nanos nasci compertum sit: quamuis id euenire non semper necesse sit, neque in omnibus, nam quæuis monstra speciem non multiplicant.

Monstra speciem non Multiplicant.

Quinta forma originem trahit ab aliquo extrinsecus mulieri prægnanti accidente, siue sit casus ab alto, siue contusio, siue vulnus, siue aliud huius generis, quod mulieri vtero gestanti nocumento esse possit. Vueinrichius id manifestat, quando de noxis grauidæ mulieris sermonem habet: immò suam sententiam authoritate Hippocratis confirmat, qui in libro de genitura, puerum in vtero mutilum, aut contusum ex matris grauidæ plaga, aut lapsu, vel aliquo alio violento affectu fieri pronunciabat; & qua parte mater contusionẽ vel vulnus accepit, ea etiam parte fœtum mutilari affirmabat.

Sexta, & postrema forma natiuitatis monstrorum, ratione materiæ, pendet ab imaginatione, quæ vim possidet impediendi materiam seminis, quo minus genitoribus assimilari possit, & hunc etiam modum diligenter examinat Ludouicus Mercatus, quando inquit superesse aliud impedimentum, quo semen operari liberè nequeat, neq; filium parentibus assimilare possit, nimirum imaginationem vehementem, & variam, quæ non solum inter concipiendum, verùm etiam quæ toto formationis tempore concipitur, quoniam hæc formatio seminis eo modo dominatur, quo potentię inferiores superioribus obsequuntur. Quamobrem illa effigies potius per imaginationem vehementem comprehensa, quam patris idolum in fœtu imprimitur, his assentitur Diuus Thomas asserens imaginationem esse vim quamdam in organo corporeo, vnde ad speciem imaginatam mutatur spiritus corporeus, in quo vis formatiua firmatur, quæ operatur in semine; ideo interdum aliqua mutatio fit in prole, propter imaginationem parentis in congressu. Hinc constat quòd ille spiritus ab imaginatiua potentia modo prædicto motus efficacius suas vires exercet, & formationis effigiem delineat, quam ipsa formatrix, quæ ex natura membrorum parentis prodit.

Lib. 3. de morb. mulier. cap. 7.

Quest. 4. art. 8.

Tanta igitur est vis spiritus opificis plastici, vt ex vehementi imaginatione mirabiles

rabiles formæ producantur: hinc tot stigmata; næui, & characterismi fructuum, vini rubri, & carnium in partu impressi identidem resultant. Quandoquidem si in faciem, vel sinum mulieris vtero gestantis, vel cerasum, vel fragum, vel vinum proijciatur, vel infundatur, & mulier grauida id ægro tulerit animo, tunc rei nota in fœtu impressa videbitur. Pariter, teste Leuino Lemnio, idem accidet, si felis, vel mus, vel mustela, inopinatò mulierem grauidam insilierit; nam confestim nota fætui imprimetur; nisi fortè mulier membrum ab animali contactum illicò manu abstergat, & eamdem manum posticæ corporis parti admoueat. Ad rem narrat Cornelius Gemma casũ, qui Louanij accidit grauidæ mulieri partui vicinæ, quam maritus hostili vultu stringens gladium aggressa est: hæc quamuis fuga salutem inuenerit; nihilominus illa pars caluariæ infantis, cui acies gladij imminebat, magnam, & talem continui solutionem contraxit, vt post partum inde tanta sanguinis portio dimanauerit, vt nullo remedio supprimi potuerit; sicq; infans protinus expirauit. Hinc colligant illi, qui negant in fœtu grandiori nullam fieri impressionem, hoc esse absurdissimum. *Vis imaginationis.* *Lib. 1. de occult. nat mirac. c. 4.* E

Quando igitur fuerunt mulieres, quæ aliquod animal, veluti canem, aut semicanem pepererunt, & cum canibus se congressas esse fassæ sunt; vt accidit In Hetruria, tempore Pij Tertij Pontificis maximi, cuidam mulieri, quæ canem enixa, cũ cane se permiscuisse protulit: hac de re, referente Volaterrano, expiationis gratia ad Summum Pontificem delata fuit, vel vt accidit alteri mulieri in Auenione, quæ pariens canem, canem iniuisse pronunciauit; ideoq; iussu Francisci Galliarũ Regis, vna cum cane concremata est. Dicendum est Hæc monstra ex semine canis minime prodire potuisse; cum doctrinæ Aristotelis repugnet, qui in Historia generationis Animalium ouem, aut canem ex homine generari posse negat, cum semina qualitate diffideant, & hęc animalia tempore gestationis vteri non conueniant: quare asserendum erit talia animalia, seu monstra aliquando fieri non ex semine bruti; sed hominis cum talis forma frequenti mulieris cogitatione, & phantasia fætui communicatur: nam etiamsi canis mulierem iniuerit, nihilominus ex illo semine nihil generatur, concepto autem humano semine, vi imaginationis, & cogitationis monstrum producitur, quoniam illa mulier ob illum nefandum congressum se canem parituram semper cogitat. Hac de causa Diuus Hieronymus narrat se liberasse mulierem adulterij suspitione laborantem, dum partum patri minime similem ediderit; cum pictura infanti non absimilis in mulieris domicilio suspensa fuerit. *Congressus nefarius.* F *Lib. 4. de gen. An. c. 3.* *In quest. ad Genes.* G

Addit Vuierus, in assertorum confirmationem casum anni septuagesimi quinti supra sesquimillesimum, quo tempore, quidam apud Geldros ira percitus coniugem vtero gestantem hunc in modum est allocutus. Tu infernalem gestas in vtero Dęmonem, quem gladio confodiam: non paulò post mulier filium peperit iuxta partẽ inferiorem eleganter formatum, sed pars superior lituris rubicundis, & nigris erat fædata, oculis in fronte locatis, ore tetro, auribus longis, instar canis venatici, & duobus in vertice cornibus. *Lib. 4. de Prestig. Dem. c. 18.*

Potest etiam spectrum Dæmoniforme insculpi animo mulieris audiendo, vel legendo, quę de natura, & turpitudine Dæmonis referuntur. Schenchius quoq; meminit cuiusdam, qui, Bachanaliorum tempore, laruam Dæmonis indutus vxorem iniens, se Dæmonium procreare velle asseruit, concepit mulier, & fætum peperit ea forma, quali Dæmones pinguntur. Hinc colligimus, quòd imaginatio matris asciticiam effigiem aliquando infanti imprimit, & nulla ex parte patri similem. Quamobrẽ mulier quædam, cum extra legitimum thorum, se alteri viro prostituisset, metuens improuisum mariti aduentum, enixa est fætum non adulteri, cuius furtiuo vsus erat concubitu, sed absentis mariti prorsus similem. De hoc extat lepidum epigramma apud Thomam Morum, quod quia huc spectat, adscribere non granabimur. *Lib. 4. obser.* H *Dissimilitudo fatus vnde.*

Quos ante coniux quatuor
Natos Sabina protulit
Multum ecce dissimiles tui
Tuos nec ipse deputas.
Sed quem tibi puellulum

Enixa iam nuperrimè est,
Solum tibi simillimum
Proquatuor complecteris,
Adulterinos quatuor,
Vocas, repellis, abdicas,
Atq; graues tradunt sophi,
Quodcumq; matres interim
Imaginantur fortiter,
Dum liberis datur opera,
Eius latenter, & notas
Certas, & indelebiles,
Modoq; inexplicabili
In semen ipsum congeri,
Quibus receptis intimè,
Simulq; concrescentibus
A mente matris insitam
Natus refert imaginem,
Quam tot abesses millibus,
Dum gignit vxor quatuor
Quòd esset admodum tui
Secura, dissimiles parit.
Sed vnus omnium hic puta
Tui refert imaginem;
Quòd mater hunc dum concipit
Solicita de te plurimum
Te tota cogitauerat
Dum pertimescit anxia,
Ne tu Sabina incommodus
Veluti lupus in fabulam
Superuenires interim.

Tanta igitur est virtus imaginationis mulierum grauidarum, vt quid animo conceperint, facilè concepto fœtui imprimant. Idq; experientia docuit, quando Carolus Quintus Imperator ex Hispania in Belgium instructissima classe munitus peruenit: nam amplo Procerum apparatu stipatus per illas oras gradiebatur, & mulieres Belgicæ tunc vtero gestantes, ex Hispanorum intuitu, infantes supercilijs, & capillis nigris, & crispis pepererunt. Hocq; non solum mulieribus vulgaribus, sed etiam probitatis, & incorruptæ pudicitiæ matronis accidit. Quid? nuper Nebulo quidam oppidatim spectandum deferebat infantem capite inusitatæ magnitudinis; ideo huius effigiem cum grauida quædam mulier spectasset, puellum capite enormis magnitudinis enixa est. Propterea Soranus Medicinæ author ad rem narrat Dionysium tyrannum, cum ipse esset deformis, & tales filios procreare nollet, vxori in concubitu, formosissimas pusionum icones præposuisse.

Intuitus virorum quid Mulieribus afferat incōmodi.

Itaq; pleni sunt Philosophorum libri imaginationem in conceptu magnam vim possidere, quia de re præcipiunt, vt elegantes, & formosę imagines circa lectum habeantur: quemadmodum icon pulcherrimæ Andromedæ, de qua verba faciens Ambrosius Pareus scribebat Persinam Reginam Aethiopiæ ex marito etiā Aethiope filiam candidam genuisse, cum sæpè iconem Andromedæ in thalamo collocatam intueretur. Neq; intueantur imagines Aethiopum, quod præstitit illa matrona ab Hippocrate memorata, quæ ex marito candido filium nigrum concepit. Id magis confirmat Auicennas, qui hanc vim imaginationis in brutis etiam collocauit, dum narrat gallinam aspectum Milui intuentē, & metuentem pullos capite miluino ab ouis exclusisse. Hanc sententiam aliquo exemplo roborare liceat.

Pulchræ icones in thalamis quid præstent.

L. 5. de An.

Ouum

Ouum Gallinæ serpentis icone effigiatum.

G Hoc enim in loco iconem oui gallinæ collocamus, quod nobis dono dedit Petrus Vuettendellius Alemarianus Batauus Philosophicæ, & Medicæ institutionis Doctor inuentum Pisis die duodecima Februarij anno nonagesimo quarto supra sesquimillesimum, in cuius testa serpentis imago cernebatur: existimauit enim ille vir eruditus gallinam ex imaginatione hoc monstrificum ouum enixam, vel quia serpentem timuisset, vel quia auidius deuorasset, seu deuorare desiderasset. Nec mirum videri debet, quoniam varia in ouis monstrifica identidem cernuntur, & ab illis excluduntur, quemadmodum fuit Gallus ille monstrosus, cauda quodammodo serpentina, cuius iconem sequens exhibet pagina.

Hic viuus ante aliquot annos in aula serenissimi Magni Hetruriæ Ducis Francisci Medicei conspiciebatur, aspectus ita horrifici, vt intuentibus metum incuteret. *Descriptio galli monstrifici.* Caput non crista carnea erat refertum nec paleæ erant carneæ, sed vtręq; ex plumis H constabant æmulantibus conos militum, quibus galeas exornare solent. Habebat in fronte duas pennas, seu potius pennarum calamos surrectos instar cornuum; itē duos alios ab vtraq; parte rostri propè nares, nec non alium in ceruice, color totius coporis erat subfuscus, & radices pennarum erant albæ, propè vropygium, vnde cauda exit, tuberculum habebat rotundum, & subalbidum. Cauda erat carnosa, & subcærulea pilis nuda, obliqua, instar serpentis, in extremitate tamen floccus erat. Tibię veluti ocreis erant indutæ.

Pariter ab ouo gallinæ, vel vt alij asserunt ex ouo galli (si tamen galli talia oua edere possint, qua de re in Historia Serpentum actum fuit) iuxta Lucernam nobile oppidum Heluetiorum in villa quadam, cui Emmen nomen est, monstrum figura Genitalis viri est exclusū, vno testiculo, & capite quasi canino, & cristato insignitum. Hoc accidit, iuxta mentē licosthenis, anno Domini millesimo quadringentesimo octuagesimo octauo: veluti figura ostendit.

Monstrum figura genitalis viri.

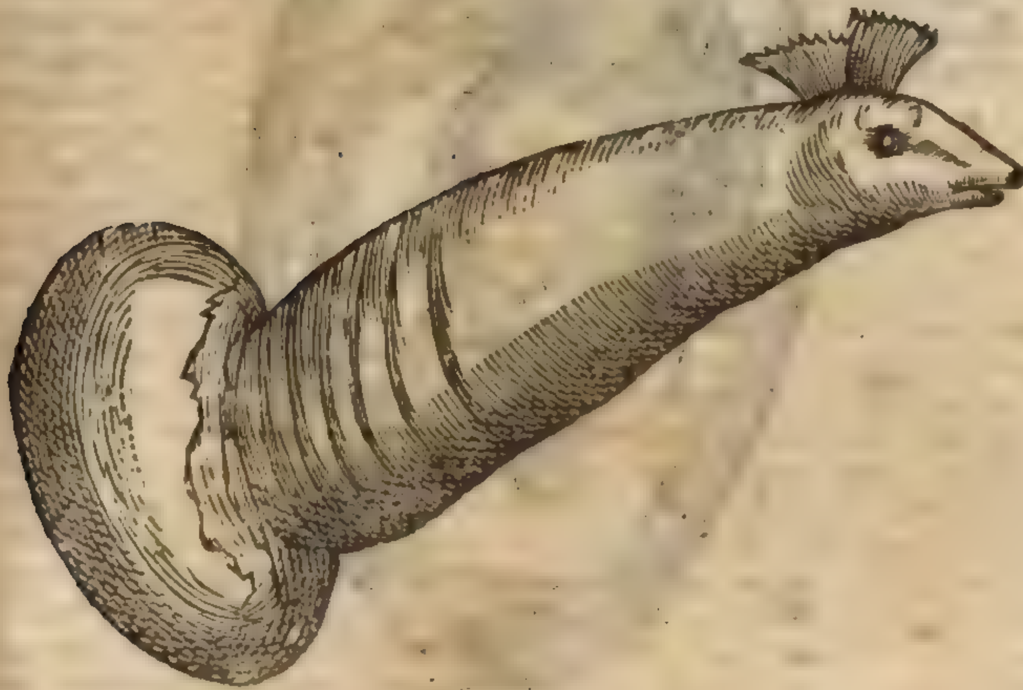

Doctissimus Licetus in Historia monstrorum refert, & ipse gallinam domi quinque digitis refertam aluisse, quæ post multa oua, vnum pusillum edidit sine luteo, in cuius albumine Serpens veluti vermis compertus est, in quem oui vitellum fuisse transformatum optime est suspicatus. Immo clarissimum virum ab Aqua pendente testem citat, qui in luteo quoq; oui vermem satis magnum inter comedendum comperit, quibus facile assentimur, cum nobis anno elapso monstratus fuerit vermis formam quodammodo piscis referens qui in ouo sorbili inuentus fuit. Quid plura? Monstrum in medio, & intimo ouo compertum narrat Ambrosius Pareus, facie quidem humana, sed capite serpentibus vndiq; horrente, & ex mento tres item serpentes instar barbæ germinabant. Hoc accidit Augustodini, in ædibus Bancheronis Causidici, dum famula multa oua butyro incoquenda frangeret, cuius oui monstrosi albumen à fele voratum mortem ei intulit. Multi narrata monstra ad causas diuinas referentes, ex hoc presagierunt hæreses, quæ in illa Regione serpebant. *Monstra in ouo sorbili inuenta.*

Huic non multum dissimile fuit illud ouum anserinum in Gallia repertum, ex quo fracto humanum caput fuit conspectum, quod loco capillorum, & barbæ, colla anserina cum rostro, & oculis habebat, veluti apposita icon ostendit. Hæc oua monstrifera in memoriam reuocant caput Medusæ fabulosum, nec non Lædam, quæ duo oua anserina peperisse ferebatur, ex quorum altero Castorem, & Pollucem, ex altero autem Helenam, & Clytemnestram emersisse finxerunt. *oua mōstrifica.*

Humana effigies monſtroſa in ouo anſerino.

Humana effigies in ouo, cum ſerpentibus ex caluaria, & mento germinantibus.

Monſtra

Monstra hæc partim ad imaginationem, partim ad voracitatem animantiū referri possunt, cum notus sit Anserū erga homines amor, de quo in Ornithologia verba fecimus, deinde liquidò constat gallinas esse talis conditionis, vt fœda quæq; immo semen, & sanguinem menstruum deuorent, neq; ab esu viuorum serpentum abstineant. Præterea gallinæ serpentibus quoq; succumbunt, quod Excellentissimus Licetus testificatur ex obseruatione famulæ, quæ non semel gallinam ab Aspide cōprimi vidit: nam hæc gallina, cum diluculabat, domo egrediens, & ad radicem annosæ quercus properans, crocitatu maritum serpentem euocabat; eius autem oua non
E pullos, sed paruos serpentes excluderunt. Pariter Licetus in recensendis causis materialibus proximam, & remotam memorat, hanc communem, & eandem constituit, quæ cunctis animantibus subcælestibus competit. Proximam verò monstrorum materiam corpus viuens subcæleste appellat; cum monstra non solum in humana natura, sed etiam in brutis, & in plantis contingant.

Si ad causam efficentem sermo conuertatur, multos Authores recensere poterimus, qui hanc causam, in malam qualitatum proportionem retulerunt; idcirco Albertus in recensendis quatuor causis monstrorum, hanc prauam qualitatum proportionem memorat; immo addit quòd ætate sua natus est Androgynus, ita affabrè in vtroq; sexu formatus, vt dignosci non potuerit, in quo sexu esset validior, & hoc inde originem traxisse autumat, quoniam qualitates calidæ masculum progenituræ, & frigidæ fæminam producturæ, adeo simul copulatæ fuerunt, vt acceden- *Causa efficiens monstrorum.*
F te valida formatrice, hermaphroditus facilè resultauerit. Hunc sensum Regentes Parisienses in quæstione peculiari ad secundū librū Physicorū secuti, contingere monstra fieri retulerunt, propter inæqualem qualitatum proportionem; hocq; ex parte agentis, aut ex parte patientis, vel ex parte vtriusque prodire scripserunt. *Lib. 1. de diuin. nat. charact. c. 6.*
Quam postea sententiam Eminentissimus Cardinalis Toletus, & Collegium Conibricense in Commentarijs ad secundum librum Physicorum non exploderunt. Immò Cornelius Gemma id magis confirmat, quando inquit, illos rectè ratiocinari, qui in turbata proportione causam monstrorum vniuersam collocant; vbi, per turbatam proportionem, proculdubio mala quatuor qualitatum proportio intelligenda est.

Causa quoq; efficiens monstrorum, Agens naturale, aut virtus eiusdem formatrix appellantur; hæc enim cum fuerit valida, multa etiam non segreganda diui-
G dit: hinc aliqui infantes cum sex digitis in manibus vel in pedibus oriuntur. Hæc aliquando erit adeo imbecilla, vt separanda minime disiungat: vnde aliqui fœtus in lucem prodeunt, qui omnes digitos coniunctos habent, etenim vidimus anno elapso egenum aduenam Bononiæ mendicantem, qui manus dextræ digitos continuo vngue copulatos habebat. Item Ludouicus Mercatus huc respiciens scribebat facultatem formatricem, & virtutem naturalē Agentis non posse quandoq; materiam fætuum moderari, vt opus esset; hinc postea iuxta maius, vel minus impedimentum agentis, monstra varia resultant. Quamobrem ratione Agentis, monstra generari non est dubitandum: nemo enim negabit in Agente imbecillitatem caloris naturalis, quæ naturam delineare, & iuxta necessitatem formare non poterit. Sic enim testatus est Auerroes in Commentarijs ad Aristotelē. Præterquam- *Lib. 3. de morb. mulier. c. 7.* *L. 4. de gen. An. c. 4.*
H quod Albertus Magnus causam efficientem virtutem formatricem appellauit, dum asseruit monstra ex debilitate virtutis formatricæ dimanare, quæ cum sit imbecilla, cum totam materiam formare non possit, portionem tantùm delineat, & aliam respuit.

Alij, pro causa efficiente monstrorum, cœlestes influxus celebrarunt, aduersus eorum opinionem, qui sibi persuadent, corpus nobilissimum, quale est Cœlum, nihil in his inferioribus operari, sed producere tantummodò lumen, & per lumen, calorem; cum tamen Aristoteles in Meteoris asseuerauerit cuncta hæc inferiora à Cœlorum virtute gubernari, & alibi hominem ab homine, & à Sole procreari: vnde fit, quòd multi effectus ex varijs cœlorum motibus, & astrorum aspectibus in his inferioribus producantur, & Cœli non solum lumine, & motu, sed etiam alijs occultis virtutibus agant; quæ virtutes postea influentiæ appellantur. Hæc fuit sententia Diui Thomæ, Alberti Magni, Conciliatoris, Pauli Veneti, Ioannis Gram- *Influxus cuius virtutis.* *L. 3. Celi test. 42.*

Grammatici, & aliorum plurium, præter nonnullos nuperos, qui id absq; villa ratione negant. Itaq; Albertus Magnus aliquando prodidit esse quædam loca in Cœlo, ad quæ dum luminaria perueniunt, materiam in vtero existentem quodammodo inefficacem reddunt, & impediunt, ne inde humana figura resultare possit.

Manilius ab hac opinione non recedens, his carminibus suam mentem exponit.

—— Permisces sæpe ferarum
Corpora cum membris hominum, non seminis illi
Partus erit, quid enim nobis commune, Ferisq?
Quis nè in portenti noxam peccaret adulter?
Astra nouant formas, cælumq; interserit ora. A

Quocirca monstra tunc producuntur, quando determinatæ quædam constellationes in mundum sublunarem influunt: quandoquidem, ætate Alberti, accidit, vt in quadam villa, Vacca vitulum humano capite ederet: qua de re Pagani hoc monstrũ admirati, pastorem quasi tanti sceleris conscium, mox cum Vacca concremandum in iudicium duxerunt. Sed huic misello præstò fuit Albertus, qui facultatis Astronomicæ peritus, non humano aliquo scelere, sed stellarum certæ constitutionis efficacia, id genus monstri procreatum attestans, pastorem ab extremo supplicio liberauit. Amplius alibi Albertus hanc veritatem aperuit, dum retulit constellationem quodam tempore ad sues generandos dominari, & tunc contigit, vt infans suillo capite procrearetur. Hinc forte accidere potest, quòd interdum humani fætus cum vultu oblongo instar canis vel alterius animalis nascantur. Hinc etiam elicere possumus causam, propter quam in quibusdam lapidibus quædam figuræ æmulantes humanam faciem, vel alterius animantis à natura delineatæ cernuntur: quemadmodum Albertus in libro de Mineralibus exarauit, cum id totum ab influxu cælesti proueniat. B

Septalius, in Commentarijs ad problemata Aristotelis, causam monstrorum efficientem duplicem constituit, nempe primariam, & instrumentalem. Principalem ad facultatem formatricem semini inexistentem spectare dixit, alteram vero ad primas qualitates, coadiuuante postea imaginatione. His addit supremam causam nempe Deum optimum maximum, aut vim mali Dæmonis, & ab his malam qualitatum proportionem non arcet, de qua paulò ante sermo est habitus; qui igitur supremam tantum causam intuentur, magis cum Deo, quàm cum Ethnicis sapientibus philosophantes, summo Opifici nihil prorsus fortuitum esse tradunt: cum diuina, mens certo fine, & instrumentis, ceu medijs operans, recta via semper incedat; & natura mutationi, & alterationi obnoxia semper illi obtemperet. C

Causæ efficientes mõstrorum ex mente Septalij.

Hæc Natura igitur, licet iuxta seriem mundi inferioris, à consueta lege deflectere videatur, nihilominus est aduertendum, quod vi diuini spiritus rapitur. Ideo hac ratione nixi, monstrosos partus, permittente Deo, sæpe diuina flagella præcedere, seu prædicere promulgant, quemadmodum in Rubrica Præsagiorum explicauimus. Ad rem Dinothus in Aduersarijs scriptum reliquit, quòd eo anno, quo Coriolanus in exilium actus fuit, multis prodigijs Vrbs fuit perterrefacta, dum monstrosi, & vix credendi partus hominum, atq; pecudum in lucem prodierint; moxq; dira lues non solum homines, sed etiam pecudes, maxima clade inuasit. Neq; ab hac sententia valdè recedit Ambrosius Pareus, dum scribit monstra aliqua esse, quibus aliquid diuini inesse videtur, & hæc ex generali monstrorum causa originem non ducunt; sicq; causam monstrorum aliquam peculiarem referre non possunt, quippe quæ ab opera supremi Numinis dimanant. D

Monstra diuinitùs producta.

Neq; hinc arcenda est vis Dæmonum, quam clarissimus Licetus in causa decima tertia monstrorum collocauit: siquidem in procreatione monstrorum, possunt Dæmones varia animalium semina prolifica in vterum deferre, & turpiter inuicem illa permiscere, nec non varias causas huic generationi necessarias simul copulare; nimirum applicando actiua naturalia passiuis naturalibus, & arcendo quæcumq; hanc actionem, & passionem impedire possunt.

L. 2. Phys. tract. 2. c. 3.

Ad prædictam causam efficientem nonnulli causam instrumentalem referunt, quam Albertus Magnus malitiam continentis appellauit. Id postea à Regentibus Parisiensibus in quæstionibus ad secundum librum Physicorum explanatum fuit, his

his verbis. Est autem continone pellis quædam fœtum inuoluens, quæ secundina appellatur; vnde hac disrupta, fœtus cum duobus capitibus, & vno tantùm corpore, vel Gemelli in dorso connexi nascuntur. *Causa efficiens.*

Hanc deniq; causam efficientem monstrorum Licetus in suo opere de monstris speculationum copia exuberante diligenter, & eleganter explicat, dum hanc, in remotam, & proximam distribuit, & remotam adhuc subdiuidit, nimirum in omniū primam, quæ est Sūmus rerum Opifex, qui cum Agentibus naturalibus, ad omnes effectus producendos concurrit: Secundam verò causam remotam appellat Cœlum, quod perenni suo motu, & lumine inferiora regit. Deinde efficientem proximam

E instrumentalem calorem materni visceris vocat, secundariam verò, & proximam, vterum indigitat. Cœterùm primariam monstrorum causam efficientem adhuc distribuit in principium, quod agit, quod à Philosophis adæquatum nuncupatur, & est portio illa seminis, ex qua fœcunditas prodit: amplius hanc distribuit in principium, quo agens adæquatum agit, & est vis, & anima seminis illi à parentibus cōmunicata, quatenus est facultas constitutiua fabricæ corporis viuentis, non absolute, sed impedita, ne finem intentum perfectè assequi possit. Hinc elicimus Efficiens proprium monstrorum esse virtutem formatricem partium corporis viuentis. *Anima seminis quæ.*

Si ad finalem causam nosmet conuertamus, hanc in doctrina Aristotelis non inueniemus: quandoquidem, cum monstra sint puræ priuationes, à Natura non intenduntur, neq; intelliguntur: hac igitur ratione monstra finali causa carebunt. Di- *L. 6. de Ciuit. Dei c. 8.*

F uus tamen Augustinus, theologicè loquendo, causam hanc finalem monstrorum assignare nititur, dum hæc habet. Deus enim Creator est omnium, qui vbi, & quādo creari quid oporteat, vel oportuerit, ipse nouit, sciens vniuersitatis pulchritudinem, quarum partium vel similitudine, vel diuersitate contexat. Sed qui totum inspicere non potest, hoc tanquam deformitate partis offenditur, quoniam cui competat, & quomodo referatur, protinus ignorat. Ideo ex his Diui Augustini verbis, hanc monstrorum finalem causam esse decorem, & pulchritudinem vniuersi haurire possumus. Ab hac sententia non multùm recedit Ambrosius Pareus, qui id ponderans dicebat monstrorum plures esse causas, sed primam esse Dei gloriam, quatenus scilicet, his restitutis, quæ fiunt præter naturam, eius immensa potentia cunctis innotescat; sic enim in Euangelio legitur de cœco nato, cui Christus supra vim naturæ visionem restituit: nam Discipuli inuestigantes causam, propter quam ille *Causa finalis qualis.*

G homo cæcus esset natus, num quia ille, vel eius parentes peccauerint; respondit Dominus, id propter crimina illi non contigisse, sed tantùm, vt Dei gloria per illū manifestaretur. Deinde addit Pareus in hunc finem quandoq; creata fuisse monstra, vt Deus hominum scelera, vel vlcisceretur, vel impendentis vltionis signa præmonstraret: etenim dum homines sine modo, absq; lege, & nefando, & vago congressu permiscentur, hinc nefaria, & horrifica, necnon à naturæ norma recedentia monstra quandoq; nascuntur. Immò Abulensis prædictis addit contingere interdum tales defectus ex voluntate Dei, ad euitanda mala eius, qui huiusmodi defectum patitur, qui alioquin prauus fieret, si integro corpore fuisset constitutus. Sed animaduertendum est hanc esse causam particularem, quæ ad omnia monstra attinere non potest. *In Matth. c. 19. q. 88.*

H Vucinrichius, & ipse huc respiciens duas causas memoratas, nempe Dei gloriam, & eiusdem erga mortales iracundiam pro causa finali monstrorum ostendere conatur; & addit tertiam causam, quæ est libera voluntas potentiæ diuinæ, dum nullo modo legibus naturę adstringitur, cum aliquando neque Cœlo pepercerit. Verum Licetus breuiter ab hac causa se expedit, hanc duplicem constituens, nimirum communem, & propriam, & communem in perpetuitate specierum constituit; cum indiuidua perennare non possint, & hic finis omni animantium generi competit. Præterea proprium finem declarat, si tamen prius intellexerimus monstra esse errata Naturæ in operatione impeditæ, ne finem intentum assequi possit; ideo cum non possit, quod vellet, præstat tamen, quod valet, & producit animatum in constitutione partium sibi simile. His sic constitutis, causa finalis monstrorum erit portio, seu pars finis perfectorum animantium; cum Natura integrum finem perfectorū animantium assequi nequeat. *In lib. de mōstr. c. 59.* *Causa finalis.*

Demum

Demum tanquam coronidem, ex eodem Authore, cauſam formalem monſtrorum duplicem annectemus, quarum prima cunctis animantibus eſt communis, propria verò, & ſpecifica monſtrorum forma nulla alia erit, niſi praua corporis conſtitutio, ſeu deformis monſtrorum fabricatio, & vitiata partium conformatio. Hæc autem ſententia eſt conformis doctinæ Ariſtotelis, qui monſtra ad peccata naturæ referebat, quæ ſententia eſt veriſſima, & quaſi ex Apollinis oraculo profecta videtur: vnde modò obſeruamus Vueinrichium à germana veritate non receſiſſe, quando traddit, quod malum, & vitiatum eſt, formam propriè habere non videtur, cum ſit formæ priuatio, aut potius deprauatio. Monſtra tamen habent quidem formas ſed alienas quæ poſtea in eorum differentijs manifeſtantur. Hac de cauſa nec etiam finem in monſtris aſſignare poterimus, quoniam, cum omnes ſpecies in natura ſuas formas habeant, eas ſi in ortu non aſſequuntur, finem non attigiſſe perhibentur. A

Cauſa formalis.

His ſic exaratis, notandum eſt cauſas monſtrorum hactenus explicatas eſſe ſimul adeo implicatas, vt vna abſq; alijs intelligi nequeat quapropter maximis premuntur difficultatibus eorum opiniones, qui monſtra ad vnam tantummodo cauſam reducere conantur, & in primis materiam tanquam monſtrorum veram productricem prædicant. Quandoquidem hi à doctrina Ariſtotelis valdè declinant: nam Philoſophus hoc tanquam axioma philoſophicum diuulgauit, materiam paſſiuum, & formam actiuum principium eſſe, & in libro ſecundo de ortu, & interitu, proprium eſſe materiæ pati, & formæ operari retulit, & libro tertio Phyſicorum, res ob materiam, & non propter formam pati pronunciauit, & tandem libro nono Metaphyſicorum, materiam ad paſſionem, & ad mutationem, non autem ad agendum, & mutandum aliquid idoneam promulgabat. Præterquamquod idem Philoſophus libro ſecundo Phyſicorum, monſtrum tanquam peccatum naturæ operantis propter finem publicabat; idcirco niſi intentum finem conſequatur, tunc error non materiæ, ſed agenti attribuitur. Tandem Ariſtoteles in Hiſtoria generationis animalũ nobis perſuadebat monſtrum eſſe effectum mutilum naturæ operantis. Præterea ſi naſcatur homo monſtrificus cum tribus orificijs in vultu, id à materia non dimanabit, ſed à formatrice valida: quapropter effectus monſtrorum non materiæ tantùm erit attribuendus. Reliquum erit igitur vt aſſeueremus prædictas cauſas ſimul multifariam copulari, vt imperfecti monſtrorum effectus producantur. B

Cauſæ monſtrorum implicatæ.

L. 4. de gen. An. c. 4.

C

DVBITATIONES.

CVM monſtrorum hiſtoria apud plurimos non ſit extra anſam dubitandi locata; operæ prætium eſſe duximus potiores tantùm difficultates in campum afferre, vt aliqua ſaltem ex parte legentibus ſatisfaciamus. Prima igitur fronte proponitur diſcutiendum, an monſtra per accidens, an verò per ſe à natura producta fuerint. Cum autem hinc inde ad id probandum variæ, & validæ rationes aſſignentur, nonnullas præcipuas in medium afferemus, vt ex illarum ſolutione veritas quæſtionis pateſiat. D

Itaq; qui monſtra à natura per accidens generari arbitrantur, his rationibus fulciuntur. Primò Natura, ſeu Agens ſemper quid ſibi ſimile procreare nititur, ſed quoniam monſtra Agenti, vel Naturæ minime ſunt ſimilia hinc à Natura per accidens fuiſſe generata inferunt. Deinde nullum caſu productum iuxta mentem Agẽtis procreatur, ſed monſtra ſunt huius conditionis, ergo iuxta intentionem Naturæ non generantur. Tertiò Naturæ intentio, & deſiderium operandi errare nequaquam poteſt, ergo neceſſarium erit, vt ſempre quid bonum procreet, ſed monſtra inter res bonas non recenſentur, ideo extra intentionem Naturæ in lucem prodeunt. Amplius Natura tantummodo indiuidua ad conſeruandam, & propagandam ſpeciem gignit; immo ſi vnico tantùm indiuiduo id præſtare poſſet, proculdubio generationem tot indiuiduorum non procuraret: at Monſtra pro ſpecie propaganda non oriuntur; quapropter poterimus aſſeuerantius dicere, Monſtra eſſe

Prima dubitatio.

Rationes plures.

Naturæ

Naturæ errata, & extra eiusdem intentionem genita, quemadmodum Aristoteles in Physicis testificatur. *L. 2. Phys. text. 82.*

Ex altera parte qui oppositam tutantur opinionem, prædicta argumenta discutiunt, & ratione primi, negant quòd Agens naturale quid simile sibi procreare intendat: nam canis congrediens, cum careat ratione, proculdubio prolem non respicit, sed tantummodo delectationis causa, ad permixtionem accedit, immò remoto omni voluptatis sensu, à coitu prorsus abhorreret: propterea hoc Agens hâc delectationem ab vniuersali Natura communicatam respicit, vt hoc modo deinceps quid simile ad speciem seruandam producat. Deinde ad tollendam secundam rationem, Monstra per accidens generari negant, quoniam monstra ad decorem, & pulchritudinem vniuersi spectare credunt: quamobrem Natura dum Mundum cunctis ornatum rebus conseruare nititur, ei necesse est, vt monstra intendat. Pro abolenda tertia ratione, monstra inter res bonas connumerāt, cum anima, quæ est quid bonum, non careant. Monstra igitur mala ab aliquibus nuncupantur in comparatione ad res perfectas: nihilominus, & ipsa quamuis praua, & imperfecta, vnà cum rebus perfectis ad conseruationem pulchritudinis Vniuersi concurrunt. Atq; ita soluitur etiam vltima dubitatio; etenim dum conseruantur species animantium, conseruantur quoq; monstra ad illas species attinentia. Et quia huic sententiæ auctoritas Aristotelis reluctabatur, qui Monstra Naturæ errata appellauit: idcirco respondent Naturam vt plurimum perfectè in generationibus operari, & aliquando etiam imperfectè, quando monstra producit: vnde hæc secunda Naturæ operatio in comparatione ad primam, actio per accidens & erratum nuncupatur, quia rarò id præstat, non tamen quia id extra Naturæ intentionem fuerit. *Solutiones* *L. 2. Phys. text. 82.*

His sic constitutis, alias fabricant rationes pro maiori huius sententiæ confirmatione, & prima est hæc. Omne Agens semper agit propter aliquem finem, ergo Natura propter determinatum finem semper operabitur; sicq; producens monstra, iuxta suam intentionem aget. Neq; officit, quòd Natura raros monstrorum partus moliatur, atq; ita sint extra Naturæ intentionem, quoniam quæ rarò fiunt, ad defectum, & peccatum Naturæ non sunt redigenda. Insuper si monstrum esset præter Naturæ intentionem, proculdubio Natura opus Monstri iam cæptum non perficeret, sed totum oppositum obseruamus, quia Monstrum in vtero inchoatum perficit, & in lucem producit, ergo asserendum est, monstra intentioni Naturæ, & Agentis respondere. Addunt nullum animal per accidens, & extra Naturæ intentionem generari, sed monstrum est animal, ergo Monstrum per se à Natura producetur. Tandem si Natura respicit præcipua ad vnam speciem spectantia, proculdubio reliqua hanc speciem consequentia respiciet; sed homo monstrificus vel cū capite magno, vel cum sex digitis in manu ad eandem speciem, ad quam homo non monstrosus, refertur: ideo Natura in generatione, hominem monstrosum, & non monstrosum respiciet. *Aliæ rationes.*

His igitur rationibus nituntur illi, qui monstra non errata Naturæ, sed procreata ad ornamentum Vniuersi esse pronunciant, atq; ita fauent authoritati Diui Augustini superius allatæ, qui scripsit conuenientiam, qua pulchra sunt omnia, non tantùm prodire ex æqualitate parium, sed etiam disparium congruenti, & ordinata gradatione: hinc postea necessitatem multorum imperfectorum in Vniuerso absque Naturæ errato eliciunt, & prædicant, vt propriam sententiam saluare possint. Demum pro coronide addunt, si causæ propinquæ, remotæ, & remotissimæ, vt Deus, & corpora cælestia ad monstrorum procreationē concurrunt, non poterit quis vllo modo asserere, hanc generationem esse accidentalem, quoniam omnes prædictæ causæ simul copulatæ nunquam præter intentionem aliquid operantur. *Lib. 19. de ciuit. Dei cap. 13.*

Quocirca hæc opinio, cum rem minime attingat, his rationibus est refellenda. Primitùs, quæ rarò accidunt, & ad species permanentes non spectant, sicuti monstra, non est asserendum hæc ad mundi decorem attinere, quoniam pulchritudo vniuersi in rebus tantummodo perfectis, & permanentibus consistit. Præterea mōstrum quatenus monstrum non nisi defectum, & priuationem indicat, iuxta sententiam Philosophi libro secundo Physicorum exaratam: ideo monstrum nullam potest perfectionem præstare, consequenterq; ad perfectionem vniuersi non pertinebit. *Solutiones rationum.*

Insu-

Insuper si monstra ornamento vniuersi conferrent, vt plurimum generarentur; quoniam hic tantus Mundi decor frequentibus effectibus sustentatur, sed monstrum rarò accidit; qua de re ab hoc mundi ornamento segregatur. Tandem pro hac Vniuersi pulchritudine monstra in lucem non exeunt, quoniam in Mundi initio procreata essent, quod nullibi legitur.

L. 2. Physicorum. Reliquum erit igitur, vt dicamus monstra esse extra intentionem naturæ, & per accidens, quam doctrinam docuit Aristoteles libro secundo Physicorum textu sexagesimo quarto, vbi legitur. *Est autem, & hoc alterius, huius quidem externus est causa, illius verò internus.* Quæ verba Simplicius, Ioannes Grammaticus, & Auerroes exponentes retulerunt, monstra non esse casu simpliciter, sed magis casu, quoniam huiusmodi casu rei factæ causa est extra, nempe indefinita, & extrinsecus occurrens, illius verò, nimirum monstri causa intra, idest materia, quæ est eius interna, & definita causa. Verùm satius erit cum Diuo Thoma interpretari illud verbum (extra) non secundum esse, sed secundum intentionem. His ideo sic explicatis prudens lector nixus omnia in oppositum allata argumenta dissoluet, & doctrinam Aristotelis tutabitur, in qua monstra esse errata Naturæ intelleximus, & hæc pro præsenti quæstione sufficiant. A

Secunda dubitatio. Secundò dubitatur, an monstra ab initio Mundi ortum habuerint. Pro affirmatiua parte non desunt opiniones clarissimorum virorum, qui rationes non improbandas afferunt. Inprimis Benedictus Pererius monstra in mundi primordio fuisse multis astruit rationibus, dum adulterinas animalium species vt muli, & similium, illo etiam tempore admittit. Sic enim clarè effatur: omne quod concurrit ad generationem harum specierum, est naturale, hinc ipsæ quoq; à Natura intenduntur, & generantur: propterea vna cum his naturalibus animalium speciebus, in principio Mundi originem habuerunt. Confirmatur antecedens huius argumenti, quoniam materia, ex qua oriuntur, est naturalis: præterquamquod locus, tempus, agentia nimirum mas, & fæmina sunt naturalia. B

Vniuersum quid appelletur. Deinde quod Deus, tempore creationis fabricauit, vniuersum appellatur, quoniam cuncta desiderata, & desideranda complectitur, sed prædictæ species adulterinæ tunc desiderari poterant; idcirco à summo rerum Opifice diebus creationis, productæ fuerunt; idq; magis stabilitur, quia si animalia huius generis non fuissent creata, Vniuersum integram perfectionem non fuisset adeptum. Amplius credendum est summum Deum humanæ commoditati necessaria non prætermisisse, sed huiusmodi species adulterinæ homini maximo futuræ erant emolumento, ergo in mūdi primordio non fuisse creatas non est asserendum. Prædictis additur authoritas sacræ paginæ, in qua legitur, nihil esse nouum sub Sole: quapropter prædictas species non de recenti productas, sed olim in ipso Mundi initio creatas fuisse pronunciandum est. C *Ecclesiast. cap. 1.*

L. 7. met. text 28. Hæc autem opinio vndequaq; non admittitur: quandoquidem prædictę species quid monstrifici præ se ferunt, & Aristoteles libro secundo de generatione animalium, species similes, partus nouos nuncupauit, & in Metaphisicis, mulum quid prẹter Naturam esse fassus est. Etenim quamuis Asinus, & equa iungantur, vt quid simile in specie producant, nihilominus id non contingit, ob impedimentū, quod à varietate seminum suppeditatur. Hinc accidit, vt Natura intentionem non assequatur, sed quid tantùm præter Naturam in lucem edat. His dictis tollitur prima positio, & secundæ etiam solutio insinuatur, & pro confirmatione notandum est, quod huiusmodi animalia sunt monstrifera, & quatenus talia ad prefectionem vniuersi spectare non possunt, vt superius fuit explanatum. D *Solutio dubiorum.*

Homil. 4 in Genes. Insuper cuncta animantia ab omnipotenti Opifice, in mundi primordio creata, & ab eodem benedicta fuerunt, quæ benedictio fæcunditatem respicit: sic enim Liranus, Abulensis, Pererius, & multi alij Doctores interpretantur. Sed inter hos, Diuus Chrysostomus hæc habet; *Et benedixit illa Deus, & dixit, crescite, & multiplicamini. Nam quia animatę creatura erant animalia, & volebat illa esse perpetua; ideo benedixit illa Deus, & dixit, crescite, & multiplicamini. Verbum enim illud in præsentem vsq; diem illa conseruat, & tantùm tempus præteriit, neq; vnum horum genus imminutum est; nam benedictio Dei, & verbum quod dixerat, vt subsisterent, & durarent,*

rent, illis contulit. Huic sententiæ adstipulatur Procopius in Genesim, quando inquit. Verùm illa animalia nequaquam, vt homines, spirituali beantur benedictione, sed eorum benedictio ad sobolem procreandam pertinet, quæ generis fit successione: at species animalium adulterinæ, & monstrosæ fęcunditate carent, quia sunt steriles, ergo illa benedictio has non respiciebat, cum illis temporibus non essent procreatæ. Siquidem quamuis intelligamus mulum quandoq; generare, hoc raró admodum euenit, præterquamquòd si aliquid generatur, non mulus, sed Ginnus ab Aristotele appellatur. Præterea licèt in Syria, iuxta mentem Aristotelis, muli, congressu, suam speciem propagent: attamen notandum est ex eodemmet Philosopho, illam mulorum speciem á specie nostratium discrepare: quandoquidem nostri muli cum illis exteriorem tantummodo quamdam similitudinem habent. *Ginnus quod animal.*

E

Neq; officit asserere, illa benedictione, animalia non solum quoad fæcunditatē, sed etiam quoad conseruationem fuisse donata, posteaquam hæ species adulterinę à mundi primordio ad hæc vsq. tempora peruenerunt. Nam hæc obiectio supponit illud, quod adhuc nobis non est manifestum, nimirum species adulterinas semper conseruari posse, deinde supponit conseruationem harum specierum alio modo, quàm prole propagari, quod postea doctrinæ philosophicæ reluctatur, & quamuis in sacris litteris habeamus nihil esse nouum sub Sole, ideoq, has species in mundi initio fuisse. Respondendum est, fuisse quidem in suis causis, non autem formaliter: & hoc decretum apud Theologos est manifestissimum: immò stabilitur à Diuo Thoma hunc in modum. Animalia etiam quædam secundùm nouam speciem aliquando oriuntur, ex comixtione animalium diuersorum secundùm speciem, sicuti quando ex asino, & equa generatur mulus, & hæc etiam præcesserunt causaliter in operibus sex dierum. Hinc colligere oportet, quòd animalia nata ex permixtione diuersarum specierum non fuisse à Deo creata secundùm se, sed tantùm secundùm alias species, ex quibus postea generantur, & quodammodo componuntur. Quapropter in mundi primordio monstra minime fuisse asserendum est. *Obiectio. Solutio. In prim. q. 73. art. 1.*

F

Altera ratio eorum, qui monstra in mundi principio constituerunt fundatur potissimum in doctrina Platonis, qui in Symposiacis, triplicem memorat hominem, nempe masculū, fæminam, & Androgynum, qui in Exordio Mundi vixerunt. Androgynus autem, cum sexum vtrumq; participet, inter monstra est collocandus: hanc sententiam Empedocles sequi visus est, dum bouigenas, & viriporcos in mūdi primordio memorat: quemadmodum Aristoteles in Physicis retulit. Cæterùm, vt veritatem fateamur, hanc Platonis opinionem, vnà cum viris doctis, tanquam ridiculā explodimus, & eò magis, quoniam hunc Androgynum non vnicum constituit indiuiduum, sed duplici facie, quatuor manibus, & vtroq; sexu refertum prædicat: vnde ex his verbis, duo perfecta indiuidua simul fuisse copulata intelligimus: immò hoc esse nugamentum apprehendimus, quoniam hi Cœlum affectantes Ioui bellum indixisse feruntur, qua de re Iuppiter indignatus, illos in masculum, & fæminam segregauit. Præterea hanc fuisse fabulam nobis persuadent verba Marsilij Ficini, qui in expositione huius loci Platonis asserit, quòd hæc Aristophanes, & alia permulta narrat monstra, & portentis similia, sub quibus, quasi velaminibus quibusdam diuina mysteria latibulari putandum est. Mos enim fuit veterum Theologorum sacra ipsorum arcana, ne à prophanis pollueréntur, figurarum vmbraculis tegere. *Secunda Ratio. L. 2. phys. text. 83. Solutio dubij Platonici*

G

H

Tandem non defuerunt, qui, ad fouendā oppositam opinionem, nimirum monstra in principio Mundi fuisse, adduxerunt in campum Adamum Hębreorum Androgynum, quia crediderunt Adamum marem, & fæminam fuisse creatum, deinde in virum, & fæminam diuisum. Sed hanc sententiam esse explodendam colligimus ex dictis Gulielmi Hameri in Genesim, dum interprætatur illa verba. *Masculum, & Fęminam creauit eos.* Nunc tertium hominum sexum, ceu neutrum quoddam genus, verum ne, an falsum dicam incertum habeo, certè constat Androgynos tanquam delirantis Naturæ portenta omnibus esse odio, & credibile non putarem integram aliquam gentem ijs propudijs constare posse, quodq; quò propensius credam, facit scripturæ huius veritas, quæ homines in duos sexus diuisos refert, ne vterq; in vno homine sexus prodigiosam, atq; execrabilem libidinis suspitionem faceret. Huc *Dubitatio Solutio.*

Nomen neutrum nullũ in lingua hębraica. accedit sacræ hæbreæ linguæ natura, quę nullum nomen neutrum nouit, sed omnia vel masculina sunt, vel fæminina, nimirum consona huic loco. *Masculum, & fœminam creauit eos.* Nam quod nos legimus seraphim in genere neutro, praua id consuetudine irrepsit, propterea notandum est Adamum Hæbreorum marifæminã non fuisse admittendum, quemadmodum Stheucus, & Alij sunt opinati. Nam Adamus Androgynus si fuisset, nomine neutro esset nominandus, quo lingua hębraica caret. Præterquamquod Liranus, & multi alij viri eruditi validissimis rationibus hanc opinionem explodunt, ad quas Lectorem relegamus.

Postremò aliqui ambigunt, an ex vtero muliebri, fœtus non humanus emergere possit: deinde, si fieri potest vt ibi gignatur, quærunt præcipuam causam à qua prodire possit. Quoad primum multæ Historiæ attestantur monstrum non humanũ in vtero mulieris fuisse generatum, quas in Rubrica Præsagiorum recitauimus. A

L. non sunt liberi ff. de statu hom. Præterea huic sententię fauent multi Doctores, & primùm Paulus Iuris Consultus qui monstrosos mulieris fœtus trifariam distinguebat, nempe in eos, qui prorsus ab humana effigie recedebant, deinde in illos, qui aliquibus partibus superfluis redundabant, & tandem in illos, qui aliquibus partibus carebant, & primos ad humanum genus minime referendos esse fatebatur. *L. quod dicitur ff. de liberis, & Posthum.* Insuper alij Iuris periti viri fuerunt huius opinionis, nonnullos fœtus monstriferos, & ab hominis similitudine pænitùs discrepantes, vnda sacri fontis non esse lustrandos: immo Excellentissimus Baldus Iuris Consultus hos statim perimendos esse decreuit. Quapropter ex assertis percipimus non semper quid simile in specie, ex vtero mulieris, sed interdum quid B dissimile prodire. *L. 5. de mundo c. 4.* Item Hieronymus Anglarensis retulit, quòd olim Imperatores huc respicientes, partum ad nullum monstrum inclinantem, pro homine habendum esse statuerunt, sed quid vagamur, cum Aristoteles in Historia Animalium, similem *L. 4. de gen. An. cap. 10* partum publicauerit? eius verba sunt hæc. *Eędem causa sunt, & vt alij parentibus similes generentur, alij dissimiles, & alij patri, & alij matri, tum corpore toto, tum verò partibus singulis, & parentibus magis, quàm maioribus suis, & ijs potius, quam quibuslibet, & mares potius patri, feminę matri, alij nullo consanguineo similes, sed tantùm homini similes, alij ne homini quidem, sed iam monstro.* Ex hac igitur Philosophi doctrina vehementer verum, & indubitatum est, quandoq; partum homini minime similem, ab vtero mulieris exire. Præterquamquòd quotidiano potest confirmari experimento, cũ nascantur interdum fœtus, qui ob deformitatẽ ablutione sacri fõtis indigni iudicantur, & plura exempla videat Lector in Rubrica Præsagiorum, C in qua series similium monstrorum recensetur. Datur ergo monstrum non humanũ ex congressu hominis, & mulieris natum.

Quantum attinet ad secundam quæstionem, nempe qua ratione similia monstra in vtero humano procreari possint. Sciendum est varias fuisse Authorum opiniones: nam horum aliqui cibis, aeri, & alijs rebus non naturalibus ita nuncupatis à medi- *In lib. de monstr. c. 14* cis, hanc generationem attribuerunt; inter quos recensetur Vueinrichius, qui scriptis mandauit locum, naturam aeris, & aquarum, quæ bibuntur, ortui monstrorum conferre. Deinde addit ex sententia Ludouici Viues, quædam loca esse Neapoli Italiæ, & in Flandria Belgica, in quibus frequentissima fiunt monstra, & multiformes ex vtero humano belluæ, vel solæ, vel cum infantibus egrediuntur: qua de re idem Author, ex frequenti vsu aliquorum animalium in cibis, similia animalia in D vtero mulieris generari posse arbitratur; suamq; roborat sententiam exemplo mulierum Salernitanarum, quæ ex frequentiori esu ranarum, pariter ranas enituntur. *Salernit. mulier. natura.* Cæterùm hæc ratio improbatur; namq; si à cibarijs hoc pendere posset, multò frequentiores essent partuum nouitates: præterquamquòd cibi hoc non possunt pręstare, cum varias partiantur mutationes, iuxta cibati temperaturam; immò in penuria annonæ egeni quacumq; re etiam sordida vescuntur, nihilominus filios sibi similes procreant: & si aliquando accidat, vt mulier ranam, vel bufonem pariat, aduertendum est, id ex corruptione seminis, non autem ab alimento dimanare: quẽadmodum in historia Quadrupedum digitatorum ouiparorum explicauimus.

Alij Authores hanc partus non humani generationem influxibus cęlestibus assignarunt Cælo enim tantam vim attribuerunt, vt destructa particularium causarum virtute sic effectum suũ produci voluerint: hac sententia motus Seneca, in Hippolyto mon-

monstra à Fato originem ducere, promulgabat & Domitius Vlpianus causam monstrorum Fatum esse publicabat. Hoc autem vndequaque nonadmittitur; quandoquidem cet eræ causæ præter cælestes in producendis effectibus, essent superfluæ:cum frustra fiat per plura, quod potest fieri per pauciora, vt Aristoteles testificatur. Ergo non Cœlum tantummodo ad hanc generationem concurret. *L. quaeret aliquis, ff. deverb.sign*

Alij causam horum monstrorum, vehementi parentum imaginationi assignarunt: idcirco à Ludouico Viue hæc narrantur: Pleni sunt Physicorum libri, visa per conceptum, magnam in partus virtutem possidere: vnde præcipitur coniugibus, vt elegantes habeant circa genitalem Lectum imagines. Vrbs est in Brabantia Buscumducis, E in qua, vt in alijs eiusdem terræ, statuto die, quo ferunt magnum Vrbis templum dedicatum, publicè supplicatur, ludiq; varijs Diuis exhibentur. Sunt qui tunc personas Diuorum induant, sunt qui Dæmonum; ex his vnus vxorem suam in lectum coniecisse dicitur, & se ex ea Dæmonem gignere velle dicens, concepit mulier, & infans editus est ea forma, quali Dæmones pinguntur. Hæc Margharita Augusta Maximiliani filia narrauit Ioanni Lamusæ homini prudentia incredibili, qui tunc erat ibi Legatus à Ferdinando Rege: hactenus Viues. *Lib. 12. de ciuit. Dei cap. 25.* *Imaginationis virtus.*

Refert postea Pareus anno Domini decimo septimo supra sesquimillesimum in Posci regis Paraetia ranam viuam palmæ manus mulierculæ febricitantis fuisse alligatam, quæ noctu cum marito concumbens, & grauida facta edidit postea fœtum facie ranæ. Narratur etiam quod Vuintëbergæ ciuis fuit facie cadauerosa, qui re- F ferebat, cum in vtero gestaretur, ex conspectu cadaueris matrem fuisse perterritam, & ex eo fœtum illi assimilatum fuisse. Addamus, quod quędam mulier cum maritum in pectore vulneratum ex improuiso conspexisset, qua parte vulnus fuit, ea fœtus etiam postea editus rimam in pectore manifestam habuit. Meminimus etiam legisse quòd pudica matrona subito occursu, & aspectu Gliris ita fuerit perterrefacta, vt fœtus in vtero existens in formam bestiolæ degenerauerit. *Gliris subitus occursus.*

Non defuerunt tamen aliqui, qui ad expugnandam vim imaginationis in generatione monstrorum, authoritatibus Aristotelis, Hippocratis, Galeni, D. Hieronymi, Diui Augustini, & Diui Thomæ reluctari ausi sunt, & ad stabiliendam propriam opinionem ratiocinati sunt hunc in modum. Mira varietas in colore, in figura, & in sapore fructuum plantarum obseruatur, & nihilominus imaginatio in plantis non viget, ergo hæc generationi minimè conferet. Deinde varias paren- G tum imaginationes in congressu tanquam superfluas publicant, cum semen absque forma in vterum effundatur. Præterea imaginationem negant in generatione; cum fœtus ab anima neq; patris, neq; matris producatur, sed à quodam tertio in semine existente. Insuper asserunt, quòd in congressu tale oritur oblectamentū, vt vires animæ à quodam veluti deliquio adeo impediantur, ne aliquem imaginationi locum præstare possint. Tandē ab vtero humano aliquando egressum esse canē diuulgant, cum tamen nullo modo sit credendum, tale producendi canis desideriū, in humana mente fuisse excitatum. *Rationes aduersus vim phantasia.*

Ad destruendam primam rationem, asseueramus talem potentiam imaginationi non esse concedendam, vt ipsa tanquam generationis adæquatum principium esse possit, quoniam plantæ sensu carentes, sobolem non propagarent; & quamuis in H fructibus plantarum varietas obseruetur, cum imaginatione careant; sciendum est hoc ab alimento ab anima vegetante suppeditato, vel ab aere, vel à situ, vel ab alijs causis huius generis prodire posse. Idcirco non semper facultas imaginatiua in generatione animalium varietatem partium fœtus progignit: cum hæc ab alijs etiā causis dimanare possit. Et quamuis vis imaginationis manifesta sit in sacra pagina de illis virgis Iacob, quarum intuitu pecudes agnos partim albos, & partim nigros enixæ sunt. Nihilominus id etiam aquarum potui Aristoteles attribuebat, quando scriptum reliquit, aquarum diuersarum vsu, nonnulla suos colores immutare; cum alibi candida, & alibi nigra reddantur; sunt enim aquæ multis in locis, quas cum oues biberint, & mox inierint, nigros generant agnos: id in terra Assiritide agri Chalcidici Thraciæ præstat amnis, quem à nimia frigiditate Psycrum vocant. Immò in Atandria quoq; duo sunt fluuij, quorum alter candorem, alter nigredinem pecudibus potantibus impertitur, & sic deinceps permulta alia loca fluuij decur- *Solutiones Rationum.* *Lib. 3. hist. An. c. 13.* *Aquarum variarum vires.*

runt his prerogatiuis referti, quos in præcitato loco Philosophus memorat.

Postmodum ad profligandam secundam rationem, asseueramus falsum supponi, nimirum vim imaginationis in primordio tantùm generationis fætus operari: cum tamen experientia oppositum doceat: etenim hæc imaginationis virtus, toto gestationis vteri tempore, viget, & operatur, dum appetitus grauidarum ab imaginatiua pendens, in imprimendis fœtui varijs figuris, toto grauiditatis tempore perduret: præterquamquod imaginatio, nonnisi operante sensu ad generationem fœtuum concurrit. His iactis fundamentis, ruit tertium argumentum ab aduersarijs propositum: quandoquidem vim, & animam seminis non solum vegetatiuam esse concedimus, sed spiritus imaginatiuæ illi quoq; copulatos esse asserimus. Quando autem parentes in congressu ob summum oblectamentum, ab omni imaginationis genere alieni esse dicebantur, aduertendum est, hoc doctrinæ Aristotelis repugnare, qui & ipse in coitu magnam delectationem collocabat; nihilominus in problematibus, hominem vt plurimum animo varium in permixtione esse testificabatur. Pereunt etiam alia argumenta: cum superius docuerimus imaginationem non esse causam adæquatam varietatis partium fœtus, neq; eam tanquam huius conditionis in generationibus esse collocandam. Deniq; iuxta doctrinam Aristotelis, partum similem brutis, nimirum canē ex muliere prodeuntem similem perfecto cani non concedimus. A

Lect. 3. Problema.
Probl. 12.

Prædictis addatur vis Dæmonum, de qua superius in Rubrica causarum verba fecimus. Præterquamquòd summus rerum Opifex supra ordinem Naturæ hæc, & multa alia patrare potest. B

DE ERRATIS NATVRÆ IN FORMATVRA CAPITIS.

Caput Tertium.

C

VMMA assensione semper probauimus modum, quem Schenchius, in recensendis Naturæ defectibus, circa quoscumq; fœtus seruauit, dum inchoando à capite, omnes partes diligenter examinat, & propterea in præsenti ab hoc ordine non recedemus. Itaq; Natura aliquando impedita à recto generationis tramite deficiens, generato fœtui in vtero, vel nullum addit caput, & aliquando plura in vno subiecto format, quasi tot Ianos, vel Geryones denuo in Mundum introducere vellit. Interdum vnum tantùm caput alicui partui impertitur, sed ita dissimile subiecto, vt instar differentiæ proprijssimæ Dialecticorum aliud prorsus constituat: cum totum caput ad speciem alterius animalis attineat, quandoq; verò Natura si caput fœtus non reddit aliud, ita tamen format alteratum, & varijs scissuris, & maculis fœdatum, vel dentibus in ipso primordio generationis refertum, vel auribus alterius animalis insignitum, vt intuentibus admirationem non mediocrem afferat. D

Ordinis Ratio.

Capitum varietas.

Quoad primum, Ctesias Gnidius in Persicis retulit Roxanem Cambysis vxorem peperisse puellum capite carentem. Quo animaduerso, Magi prædiuinarunt hunc partum loco prodigij esse habendum, quia ob defectum capitis, nemo post Cambysem esset regnaturus. Pariter anno vigesimo quinto supra sesquimillesimum, referente Licosthene, Vuittenbergæ, puer absq; capite in lucem exiuit. Amplius anno post Christum natum quinquagesimo quarto supra sesquimillesimum, infans sine capite ab vtero humano est egressus, figura oculorum in pectore expressa: quemadmodum Iobus Fincellius in opere de miraculis nostri temporis exarauit. Item anno sexagesimo secundo supra sesquimillesimum, prima die Nouembris, Villæ Francæ in Vasconia nata est puella sine capite, cuius iconem hic damus communica-

Monstrum Acephalon.

municatum Pareo ab Excellentisſimo Fontano Agenenſi ,qui ſe monſtrum vidiſſe affirmabat. Circa regionē colli tuber eminebat, & aures ſupra ſcapulas conſpiciebantur, in dorſo, oculi, & roſtrum inſtar promuſcidis apparebāt, quæ omnia ſimul collata, oculorum, naſi, & quodammodo faciei rudimentum repræſentabant. Cætera muliebre corpus affabrè compactum, niſi quòd vmbilicus paulò longius propendebat. Hæc omnia oſtendit figura huius monſtri iuxta vtramq. partem delineata.

Deſcriptio monſtri.

Hoc nullam admirationem nobis incutere debet: quandoquidem ſimiles natiuitatum caſus hic Bononiæ fuerunt obſeruati: nam anno Domini trigeſimo primo ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, penes portam viæ maioris in viculo *Torlione* nuncupato, quædam mulier enixa eſt maſculum omnibus ſuis membris integratum, mox fæmellam ſine capite, brachijs, & cruribus, & in regione colli paruum veluti orificium apparebat. A

Rurſus anno decimo quinto ſupra milleſimum, & ſexcenteſimū, ex muliere olim fęcunda, quæ poſteà per ſpatium quindecim annorum non conceperat, tandem concipiens peperit puellum ſatis grandem ſine capite, & vbi collum reſidere ſolet, os cum dentibus viſebatur, & in parte oppoſita membrana æmulans meninges cerebri cernebatur, hunc fœtum Obſtetrix aliquo motu præditum, & ab vtero exceptum nobis monſtrauit.

Monſtra nata Bononiæ.

Rurſus anno vigeſimo quarto ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum menſe Auguſti, in territorio Bononienſi natum eſt monſtrum fæmina, cuius collum oculos naſum, & os referebat, & in ſummitate colli mollior caro inſtar pyramidis eminebat, deinde lingua, laringe, æſophago, & pulmonibus carebat, quorum loco, quædam carunculæ coſtis vtrinque adhęrebant; cùm cęteræ partes rectè eſſent conſtitutæ. B

Quando autem Hu'dericus in hiſtoria ſuæ nauigationis monimentis mandauit, quòd in Regno Guianæ ſito inter lacum Caſſiſe, & ſtagnum Parime, genus hominum acephalon viuat, oculis, & cæteris faciei partibus in pectore collocatis, non facile adducimur, vt id credamus, quoniam hoc potius fabulæ, quàm veritati eſt conſonum. Quamquam, Plinius Secundus, qui vixit tempore Veſpaſiani Imperatoris, in Hiſtoria naturali ſcribat, ad montem Milo Occidentē verſus in Aſia, hominum genus ſine capite viuere, nihilominus, pro hac difficultate Lector ad Rubricam differentiarum primi capitis huius Hiſtoriæ confugiat. C

L.2. de gen. An.c.3.

Modò ſi inquiratur monſtri Acephali cauſa, hæc non erit petenda à parentibus mutilis: quoniam Ariſtoteles non ſemper neceſſarium eſſe aſſeuerabat, quod ex parentibus mutilis, fœtus etiam manci procreentur: quandoquidem vbi deficit ſpirituoſa pars ſeminis paterni, pro conſtituenda parte determinata, interdum à materno ſemine poteſt adiuuari. Præterquamquòd non eſt credendum monſtrum Acephalon à genitoribus ſine capite procreatum fuiſſe. Vtplurimum tamen Authores conueniunt monſtrum mutilum ex inopia materiæ prodire; dummodo magna portio membri non deficiat. His addenda eſt imbecillitas virtutis operantis: quamuis poſtea aliquando neq; ob defectum materiæ, neq; ob imbecillitatem agentis, ſed ob anguſtiā loci id contingat. Immò quandoq; his omnibus cauſis remotis, tale generatur monſtrum, quia portio materiæ membri alicuius formæ deſtinata, vel inepta vel corrupta eſt; & tunc nulla membri illius effigies in partu apparet; ſed hæc cauſa ad prędictum monſtrum referenda eſſe non videtur, quoniam rudimenta faciei in pectore conſpiciuntur. D

Inopia materiæ.

Dicet ergo aliquis à parentibus perfectis mutilum quandoq; fœtum generari, quia infans in vtero violētia alicuius morbi partem amittat. Neq; hoc eſt probandū, cum caput ſit pars principalis, qua corrupta, vel ablata, fœtus in vtero vitam amittit. Neq; in generatione huius monſtri confugere oportet ad imaginatiuam, quoniam vis imaginatricis quantumuis valida portionem materiæ in vtero exiſtentis demere non poteſt. Quamobrem aſſerendum erit, quod diſſipata materia, ob aliquā cauſam, capitis generationi deſtinata, & ad pectus tranſmiſſa, cum materia ſeminalis ſemper vim retineat generandæ illius partis, cui primò erat deſtinata: hinc fit, vt in pectore faciei rudimenta appareant.

Cauſa vera

CAPI-

CAPITVM MVLTIPLICATIO IN FÆTV HVMANO.

E ERVM quemadmodum Natura in capite formando quandoquè deficit: pariter in eodem figurando, interdum est superflua non solum capita duo, tria, & plura in proprio situ multiplicando, verum quoq; caput humanum, præter consuetum, in ventre etiam producit, vt suo loco obseruabitur. Siquidem, ex Iulio Obsequente, puella biceps nata est C.Lelio, & L. Domitio Consulibus.

Orosius vero narrat, quòd, impendente bello Macedonico, in agro Veienti C. Petilio, & C. Valerio Consulibus, puellus biceps natus est. Pariter Romę mulier abortiens bicipitem fœtum enixa est, qui, iussu Aruspicum, in Tyberim fuit proiectus. Immò Rabi Moyses testificatus est, mulieres Siculas quodam anno fœtus deformes, & potissimùm bicipites peperisse. *Aphoris. 25*

I. Puellæ bicipitis effigies habetur apud Ambrosium Pareum, quæ omnium membrorum venustate erat elegans, pręter duo capita, quæ eodem bibendi, edendi, dormiẽdi, & loquẽdi desiderio tenebātur: Hoc mõstrũ ostiatim victũ quæritabat, sed tandem Bauaria iussu Dynastarum, excessit; quoniam timuerunt, ne mulieres grauidæ, frequenti huius monstri conspectu, similem fœtibus deformitatem imprimerent. I.

F

Non dissimilis monstri meminit Cardanus, quod mense Ianuarij anni quadragesimi quarti supra sesquimillęsimum, Mediolani natum est. Erat quidem biceps, & reliqua omnia vnum tantùm corpus referebant: cum cadauer à Chirurgis fuisset dissectum, œsophagus cum ventriculo inuentus est geminatus, in fundo tamen coibant, vbi erat pylorus vnus, ex quo postea gemina intestina oriebantur, quæ tandem in vnum intestinum rectum coibant. Cor erat bifidum, quia litteram græcam Y repræsentabat; iecur crassum, & longum sine pinnulis cernebatur. Spina dorsi erat duplicata, cum distantia vnius digiti inter vtramq;. Renes erant gemini, sed vterus vnicus, & vnica vesica. Manifestum est igitur in his contingere, quod in fructibus, duas enim tentauit Natura creare puellas, in ipso exortu principalium membrorum collisa atq; contrita sunt omnia præter caput: omnia igitur præcipua membra, pręter cerebrum; in vnum coiuerunt, quæ autem posterius creata sunt, velut vterus brachia, & extrema ab vno tantùm principio, & tanquam in vno fœtu fuerunt absoluta. Natum est monstrum viuum, sed paulò post obijt, ob incuriam Obstetricis, quæ vnum collum torsit. *Lib. 14. de rer. var. c. 77.* *Fructus fetui comparantur.*

G

II. Monstrum biceps hermaphroditicum, & III. Monstrum biceps hermaphroditicum aliud non est multùm dissimile monstro superius delineato, quorum icones Vir Doctissimus Aldrouandus incidi curauit, & Nos inuentas in Musæo publico lectori spectandas proponere non piguit. Verùm si annorum seriem percurramus, monstra huius generis multò plura memorare poterimus. Etenim anno Domini centesimo nonagesimo tertio, vt legitur in Annalibus Dominicanorum Colmarensium, mulier, in Selecistar, puerum bicipitem peperit. Immò anno decimo octauo supra millesimum, & centesimum, Namuti natum est monstrum biceps, duplici sexu, sed cæteris membris simplex. Item in Chronicis Tritemij habetur, quòd anno trigesimo sexto supra millesimũ, & ducentesimum, in villa Gebrab puellus masculus biceps ab vtero humano exiens, auram vitalem sex menses, & totidem dies hausit. Cæterùm anno actuagesimo septimo supra millesimum, & quadringẽtesimum, Patauij infans biceps in lucem prodijt, in quo, præter Naturæ luxuriem nihil fędum aspectu obseruabatur. II. III. *Bicipites nati varijs temporibus.*

H

IIII. Eodem anno infans similiter biceps, obscęno membro, Venetijs natus esse perhibetur, quemadmodum in figura apposita licet intueri. Sed anno octuagesimo IIII.

gesimo

I. Icon puellæ bicipitis.

II. Monſtrum hermaphroditicum biceps.

Monſtrum hermaphroditicum biceps aliud.

IIII. Infans biceps obſcæno membro.

gesimo nono supra millesimum, & quadringentesimum, vt annotauit Cornelius Gemma in Ditione Vuerdenberga, monstrum biceps fœminei sexus natum est, sed cum vnico pectore, & ventre, duos pedes, & quatuor brachia habebat. Huic similis infans biceps anno decimo quarto supra sesquimillesimum, in pago Gossanu, propè Groningam ortus est. Immò Cælius memorat monstrum eiusdem anni mense Martio nati, dum inquit. In vico patrij soli, cui Sarzano nomen est, monstrum biceps erat magnitudinis inusitatæ, cum esset quadrimestre, quod multa admiratione digna præ se ferebat: omnia enim membra cum proceritate erant perfectè proportionata, facies vtraq; similitudinis ferè indiscretæ, in capitibus crines aliquantò longiores, & nigricantes, inter vtrumq; caput tertia surgebat manus, quæ aures longitudine non superabat, nec omnino integra visebatur. Reliquum corpus rectè compactum, & citra vllam maculæ fœditatem conspiciebatur. Itaque monstrum postridie ab ortu Rhodigium fuit allatum, & quoniam erat admiratione dignum, ad Ducem Hispanum, qui in colliminio vicem Regis exhibebat, deferri placuit. Et quoniam putredinis timor impendebat, monstrum fuit exenteratum, & tunc cor simplex cum duplici hepate, & gemino liene inuentum fuit. Hoc igitur monstrum Cælius libris suis inserere voluit, quia tanquam prodigium fuit habitum; cum intestinis discordijs tunc temporis Italia conflagraret.

L. 24. lect. Antiq. c. 3.

A

Præsagium quale ex hoc monstro.

Cæterùm anno trigesimo sexto supra sesquimillesimum in agro Tigurino, infans vnico corpore, & duobus capitibus ortus est; eodem anno Louanij, fœtus pariter biceps, referente Cornelio Gemma, ex humano vtero emersit. Anno autem trigesimo octauo supra sesquimillesimum, puer quidem biceps natus est, sed ad perfectam viri staturam excreuit: etenim Iacobus Rufus fatetur hunc vidisse trigesimum annum excedentem. Hic capite, & humeris erat geminus, sed capita auersa instar Iani bifrontis habebat, & miram similitudinem barbis, & oculis repræsentabat. Idem erat cibi appetitus, & vox simillima. Hoc videtur non valdè discrepare ab illo bicipite monstro, quod in Bauaria, ex sententia Parei, conspectum fuit.

B

L. 3. de concep. hum. c. 3.

Item, authore Licosthene, Assia conspicata est puellum bicipitem natum Ianuario mense anni quadragesimi supra sesquimillesimum, capitibus in dorsum reflexis, quorum facies obuersæ, minaci quodam vultu inuicem se se intuebantur. Pariter anno quinquagesimo secundo supra sesquimillesimum, in Hassia Germaniæ, Vuitzenhausæ; Ianuario mense exiuit in lucem masculus biceps, collo duplici, & reliquo corpore optimè constituto. Eodem anno vt recitat Rufus, in Anglia, non procul ab Oxonia, fœtus biceps natus est, reliquo corpore non bene compacto, nam illi quatuor brachia, & tres pedes male formati erant. Verùm anno subsequenti, Schenchio authore, in Pago Misniæ Ziehest nuncupato, non procul à Pirnah, partus biceps in reliquis membris perfectè absolu[...] muliere no[...]ignobili egressus est.

C

V.

V. Non est omittendum, quod accidit Gen[...] Allob[...] anno quinquagesimo quinto supra sesquimillesimum; fuit [...] [mon]strum [...] subiecta icone delineatur, natum ex muliere [...] inibi ha[...] [qu]od [...] [mis]eriæ seminalis indicium fuit. Non erat [...] biceps, [...] [ca]pita [...] instata, à Natura ita copulata fuerunt, [...] [fa]cies ap[...] [...]en[...] qualem Antiquitas Ianum pingere [...] [in]testina [...] ex vulua fæminæ exibat; nam mon[...] parte [...] ma[...] uam erat fæmina. Crura, quæ seorsi[...] [...]ernu[...] euulsa fuerunt. Etenim Gaspar Masse [...] qui [...] aderat, penicillo diligenter cuncta delin[...]

Monstrum instar Iani

Huius monstri generationem Phantasi[...] no[...] imaginatio, vt superius fuit explicatum, no[...] imminuere, pari ratione eamdem materiam [...] possit ad libitum formam accidentalem par[...] formatrice virtute partium, adminiculo [...] stituere.

Causa.

Eodem anno die vigesima septima septe[...] gè ab oppido Adorfio Vortlandiæ biceps inf[...]

V. Monſtrum bifrons.

qui inter fæmora, vbi proditur ſexus, vmbilicum habebat, ſed præter duo capita, quatuor manibus, & quatuor pedibus refertus erat.

VI. Ambroſius Pareus alium infantem duplici capite pingit, quemadmodum in figura cernitur, ſed dextro carebat brachio; & huius fit mentio hoc in loco, vt annorum ſeriem continuemus, cum in mundum exiuerit anno Domini ſeptuageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum. Anno autem nonageſimo tertio ſupra ſeſquimilleſimum, die ſexta Octobris, vt recitat Schenchius, in Ditione monaſterij Vuolmerſtall, vxor cuiuſdam cauponis puellam bicipitem peperit, quam mortuam Valent. Vuager viuis coloribus delineauit.

VI

Cæterùm anno nonageſimo ſeptimo ſupra ſeſquimilleſimum, vigeſima nona die mẽſis Maij, in vico Luſtnau Ducatus Vuirtenbergẽſis, diſtante nõprocul Tubinga, à parentibus plebeis, nimirum patre Iacobo Hang Vinitore, & matre Agneta partus monſtroſus editus eſt in lucem. Nam vxor Vinitoris poſt ſexdecim ſeptimanas à conceptione, puerperij dolores perpeſſa, fœtum mortuum abſq; ſuæ vitæ periculo enixa eſt. Immaturus hic fœtus vtriuſq; ſexus genitalia habebat, geminis capitibus, & binis collis conſtabat, quorum vtrumq, caput binas aures, oculos binos os vnicum, & naſum obtinebat. Erat hoc monſtrum intuentibus formidandum, & horribile. Capita à cranijs defunctorum hominum non multùm diſtabant, quorum ſingulæ frontes intermedio non aliter diuiſæ apparebant, ac ſi eſſent diſciſſæ. Crura bina, vnà, cum paruulis manibus, & pedibus macris, in anguſtum contractis, erant, vt ſolent in huiuſmodi abortibus conſpici. Fuit hoc monſtrum Tubingæ à Medicis celebris illius Academiæ, lege anatomica diligenter examinatum. Inuentum fuit cor duplex, pulmo item, & iecur duplex, in ventre inferiori, ſtomachus erat ſimplex, & inteſtina non gemina ſe ſe obtulerunt: hactenus Schenchius. A B

Abortus biceps.

Monſtri Anatome.

VII.

VII. Prædictis addendum eſt monſtrum humanum biceps cum cauda, iuxta partem anticam, & poſticam depictum, quod anno Domini nonageſimo octauo ſupra ſeſquimilleſimum, die vigeſima ſexta Octobris, in oppido inter Augeriam, & Tortonam ſito, ex congreſſu conſobrini, & conſobrinæ natum fuiſſe perhibetur, quando autem fuit à Pictore delineatum iamdiu erat mortuum, & oleo ſpicæ cõditum, Huius monſtri longitudo erat ſpithama cum dimidia, & latitudo ventris palmum cum pollice æquabat. Capita erant duo magnitudine pomi, capillis flauis referta: duo ei pedes, & quatuor brachia inerant, quorum duo ritu humano, proprium locum occupabant, alia autem duo, iuxta dorſum, ex medio vtriuſq; capitis ortum trahebant. Sed in hoc monſtro, præcæteris, vnum erat admiratione dignum, quia ſupra podicem, ſpatio duorum digitorum, caudam habebat longitudine palmi, quæ excrementorum exitum tegebat; veluti in quadrupedibus caudatis obſeruatur. Hæc cauda iuxta initium erat latitudinis digiti auricularis, & deinceps in acutum deſinens. Monſtrum, cum nulla forma genitalis virilis, & ſcroti appareret, fęminei ſexus eſſe fuit creditum. Hanc iconem Marius Galaſſus Neapolitanus ſummus rerum naturalium indagator doctiſſimo viro Vlyſſi Aldrouando olim communicauit. C

Deſcriptio monſtri.

Anno ſubſequenti, nimirum nonageſimo nono ſupra ſeſquimilleſimum, vt recitat Schenchius, in vico Zeitern, per ſpatium mille paſſuum à Bruxelle diſtante, Epiſcopatus Spirenſis, menſe Auguſti, vxor Prætoris bicipitem, & admirandum partum eſt enixa. Hæc, abſoluto geſtationis vteri curſu, rure domum veniens grauibus partus doloribus vexata in terram cadens, extemplo epilepſia correpta eſt, & nocte aduentãte, fætum edidit; cumq; aſſiduo nouem horarum ſpacio paroxiſmo comitialis morbi detineretur, tandem eadem nocte animam efflauit. Infans autem fuit horrendi aſpectus: nam illa duo capita, ſimiarum facies æmulabantur. Reliqua pars corporis puello bene conſtituto erat ſimilis, præter brachia, quæ aliqua ex parte manca videbantur. Pedes formam potius pedum ſimiarum, quam hominis referebant, & deniq; circa clunes rudimentum caudæ vulpinæ cernebatur. D

Aliud monſtrum biceps.

VIII. VIII. Hactenus de monſtro bicipite cuius capita in proprio loco cernuntur. Modò de monſtro bicipite magis horrifico, & admirando nonnulla dicenda ſe ſe offerunt. Quandoquidem eo tempore, quo Franciſcus primus Galliarum Rex cum

Helue-

VI. Infans biceps vnico brachio.

VII. Monſtrum biceps caudatum pronè, & ſupinè pictum.

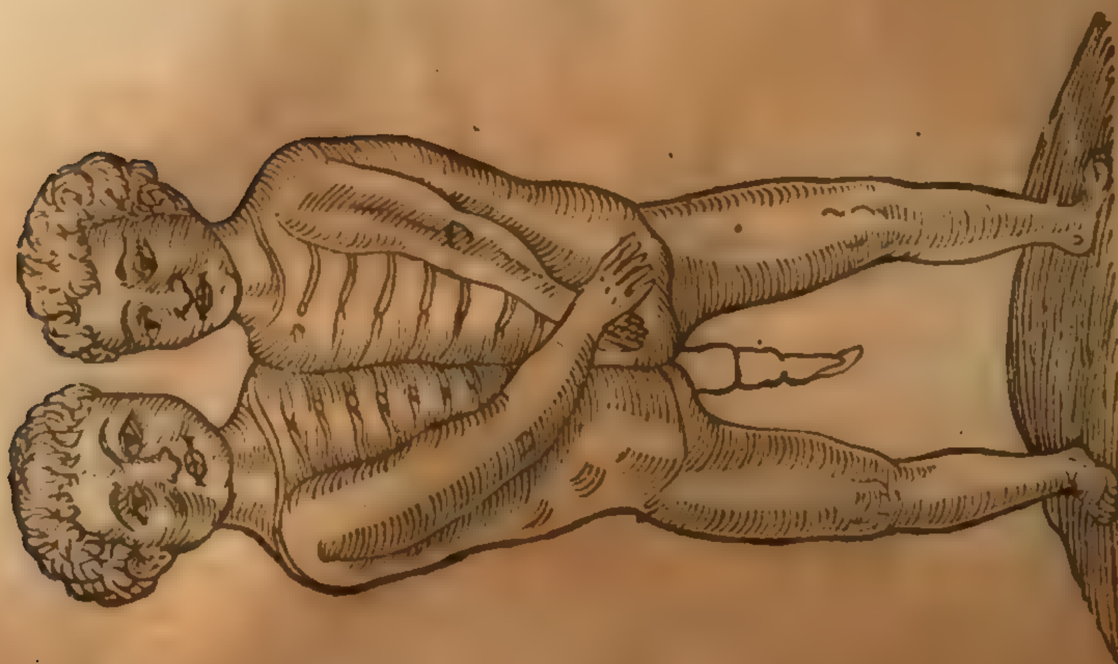

VIII. Monstrum biceps cum altero capite in ventre.

Heluetijs fœdus iniuit, iuxta sententiam Parei, natus est infans, anno decimo septimo supra sesquimillesimum, membris optimè constitutus, in cuius ventre aliud caput humanum prominebat, quod more alterius nutriebatur. Creuit infans ad virilem vsq: aetatem, quemadmodum in icone conspicitur. Tunc enim peregrinans magnam stipem à curiosis colligebat.

Casus qui Parmæ contigit.

Natura huius monstri nobis explanauit casum, qui nuper Parmæ accidit. Etenim retulit nobis admodum Reuerendus Pater Liberatus Magata Capucinus se intellexisse à celeberrimo Medico Taliaferro iuuenem ætatis annorum sexdecim circiter incidisse in tumorem circa mendosas costas, qui suppuratorijs medicaminibus adiutus, tandē suppurationē indicabat, quādo ab Excellentissimo Chirurgo Taliaferro apertus copiam saniei effudit, & deinceps singulis diebus, ex dilatato apostematis foramine, vnà cum pure, mandibulæ, & multa ossis cranij humani frusta exierunt. Itaq; tumore depresso, & vlcere ad cicatricem perducto, patiens pristinæ sanitati fuit restitutus. Illa igitur ossa, quæ à tumore exierant, simul diligenter iuncta integrum hominis cranium constituebant. Hinc non possumus nisi coniectare, quod Natura in parte intima prædicti iuuenis à primordio generationis mōstrosum caput produxerit: quemadmodum in parte extima ventris memorati, & delineati monstri aliud caput procreauit. Quamobrem illud internum caput vel à contusione, vel alia causa præmortuum, Natura per apostema illius expulsionem procurauit. A

Cranium humanum ab apostemate egressum.

Itaque quemadmodum Natura monstrum biceps, pariter, & triceps quandoq; producere potest. Siquidem Philostratus tradidit, eo tempore, quo Apollonius Syracusas venit, quædam mulier non igobilis monstrum memorandum, nēpe puellum tricipitem peperit, dum tria colla tria item capita sustentabant: cum reliquum corpus infantis rectè compactum, & constitutum cerneretur. Vnde postea multi Diuinatores, Siciliā, quæ Trinacris appellatur, perituram esse præsagierunt. Et sic deinceps Natura, iuxta opportunas causas, monstra pluribus etiam capitibus referta generare potest. B

IX.

L.3. de Vita Apoll. c.4.

Monstrum triceps vbi

IX. Meminimus legisse quondā, in regione Nouarensi ex muliere vetula egressum esse monstrùm cruribus, & pedibus bubulis, reliquò corpore humano, cum septem bracijs, & totidem capitibus vni thoraci affixis. Sed caput inter alios medium vnico oculo, & auribus hircinis erat præditum, veluti in icone spectandum proponitur. C

Alij prodiderunt hoc monstrum Eptacephalon instar Hydræ, mense Ianuario anni octuagesimi septimi supra sesquimillesimum, Eusigi in regione Pedemontana natum esse.

Monstrum septiceps, vbi.

Pariter anno Domini vigesimo quinto supra millesimum, & sexcentesimum, Bononiæ apud Nicolaum Tebaldinum impressa fuit quædam historia monstri septicipitis nati supra vim naturæ ex muliere habitante oppidum Fori Iulij. Perdonone appellatum. Quod monstrum horrificum, & formidabile intuentibus fuit, qualem Typhonem gigantem centum capitibus horrendum descripsit Pindarus, & propterea illum ἑκατογκάρανον, nimirum centicipitem cognominauit. Huic assentitur Aristophanes in Nebulis, vbi eumdem gigantem ἑκατογκεφαλατυφῶ indigitauit. Scholiastes tamen certum numerum, pro incerto ab his poetis vsurpatum fuisse asseuerauit. Cæterum hæc tanquam fabulosa in comparatione ad monstrum septicipitem hic propositum, esse arbitramur. D

IX. Mon-

IX. Monſtrum ſepticeps.

CAPITVM MVLTIPLICATIO IN FOETIBVS BRVTORVM.

VLIVS Cæsar Scaliger in Commentarijs ad libros de plantis Aristoteli adscriptos, nonnulla recenset monstra, inter quę meminit A canis bicipitis. Immò Rhasis canem tricipitem olim vidisse testificatur. Quamobrem Prisci Poetæ, viso fortè simili monstro canino, stygium canem tricipitem finxerunt, quem postea Cerberum, quasi κρεοβόρον, scilicet carnes vorantem appellarunt, de quo veteres Poetæ canebant.

Canis Inferorum qualis.

Hic tribus Infernum custodit faucibus antrum
Cui tres sunt linguæ tergeminumque caput.

Et quamuis Hesiodus in Theogonia, quinquaginta ei capita attribuerit, & Horatius belluam centicipitem appellauerit: nihilominus sciendum est id à viris doctis scriptum fuisse, propter innumera capita serpentum, qui pro uilis non modo à tribus capitibus, sed etiam à toto corpore pendere ferebantur. Immò monstrū hoc ex alio monstro, nimirum ex Typhone, & Echidna progenitum fuisse promulgabant. Sed hæc obiter dicta sufficiant. B

Lib. 2. Car.

I Modò ad seria nosmet conuertentes, incidemus in Porcum bicipitem, qui Ceræ natus esse perhibetur anno Mundi septingnetesimo sexagesimo supra tria millia, eiusdem formæ, qualis in subiecta icone conspicitur.

Sed quod de Sue hic diuulgatur, de alijs etiam brutis pronunciari potest. Namque; ex Licosthene, anno Mundi septingentesimo sexagesimo octauo supra tria millia, Ouis Suessę, Agnum dicephalon peperit.

Agnus biceps Bononiæ natus.

II. Immo subsequenti anno Mundi septingentesimo sexagesimo nono supra tria millia, Licosthenes prodit, ex Liuio, quod Asculi, agnus biceps cum quinq; pedibus in lucem exiuit, referens illam formam, quam in icone proposita damus. Cæterùm nos in præsentia natiuitatem horum monstrorum stabilire possumus casu recentiori, qui Bononiæ accidit, anno sexto supra sesquimillesimum: etenim quę- C dam Ouis Illustrissimi Thomæ Cospij agnum enixa est nigerrimum duobus capitibus, & caudis refertum; immò quinq; etiam pedes habebat, sed quintus dorso adhærebat. Idq; manifestatur ex relatione, quam Excellentissimus Ouidius Montalbanus nobis communicauit. Imò Excellentissimus Ioannes Antonius Godius seruat Domi Exuuias agni bicipitis cum duobus tantùm pedibus nati.

Sed quid vagamur per gregem agnorum bicipitum, cum agni tribus etiam capitibur referti in mundum exierint. Ambrosius Pareus narrat, quòd anno Domini septuagesimo septimo supra sesquimillesimum, in pago Blandio tribus milliaribus à Meloduno distante, natus est agnus triceps, & medium caput alijs crassius erat, & balante uno, reliqua pariter balabant capita. Hoc monstrum vidisse affirmauit Ioannes Bellangerius Chirurgus Melodunensis, & delineandum, necnon cęlandū curauit. D

Agnus ore triplici

III Sed recentior casus est, quem narrat Iobus Fincelius de agno, ore trigemino nato Halberstadij die decima octaua februarij, anno quinquagesimo quinto supra sesquimillesimum: caput huius bestiæ erat rotundum aemulans tricipitium, ore triplici, gemino naso, auribus in dorsum pendulis, instar aurium canis. sed maiori admiratione dignum erat, quòd in tertio ore magnus oculus, & lingua prolixa cernebatur, quem oculum Pictor non rectè expressit. Vnum diem tantùm vixisse, & magno clamore perhibetur.

mōstra vaccina

At multò plures fœtus bicipites Vaccæ ediderunt. quandoquidem constat, in agro Patauino, natum esse vitulum duobus capitibus, vnico tantum corpore, posterioribus, & anterioribus cruribus duplicatis. Hoc mōstrum quidam ad quæstum circumferebat, & multi, referente Schenchio, id conspicatum fuisse affirmarunt.

sed

I. Sus biceps.

II. Agnus biceps.

III. Agnus ore trigemino.

ſed rectius præſtare exiſtimamus, ſi in multitudine monſtrorum huius generis, per annorum ſeriem progredientes, illa ſigillatim enumeremus.

IIII. IIII. Itaq; anno Domini vigeſimo ſupra centeſimum in Gallia bouem bicipitem conſpectum referunt, eo modo, quo in ſubiecta icone repræſentatur. Pariter anno Domini ſeptuageſimo tertio ſupra quingenteſimum, quo tempore Romani bellum in Perſas commouerunt, plurima prodigia romanas clades portendentia, viſa ſunt, & ſimiliter, belli initio, Vitulus eſt natus, cuius ceruix duo capita ſuſtentabat. Iterum ex Licoſthene, in oppido Turganiæ anno Domini trigeſimo tertio ſu-

IIII. Bos biceps.

pra

V. Vitulus biceps capitibus in occipitio copulatis.

pra milleſimum, & quadringenteſimum, Vacca bicipitem Vitulum enixa eſt; hocq monſtrum, ſpectaculi gratia, ſpatio plurium dierum, portis oppidi fuit affixum.

Rurſus, ex eodem Authore, anno nonageſimo nono ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, Vitulus prodigioſus, nempe duobus capitibus præditus Cracouiæ natus eſt. Hanc hiſtoriam poterimus ſtabilire ſimili monſtro apud nos nato: quandoquidem anno ſexto ſupra ſeſquimilleſimum, quædam Vacca Domini Franciſi Buccaferrei vitulum bicipitem enixa eſt, & monſtri duo capita in occipite iungebantur, iuxta relationem nobis ab Excellentiſſimo Montalbano perhumaniter communicatam.

VI. Vitulus biceps quatuor oculis.

VII. Capitis vitulini geminati duplex effigies.

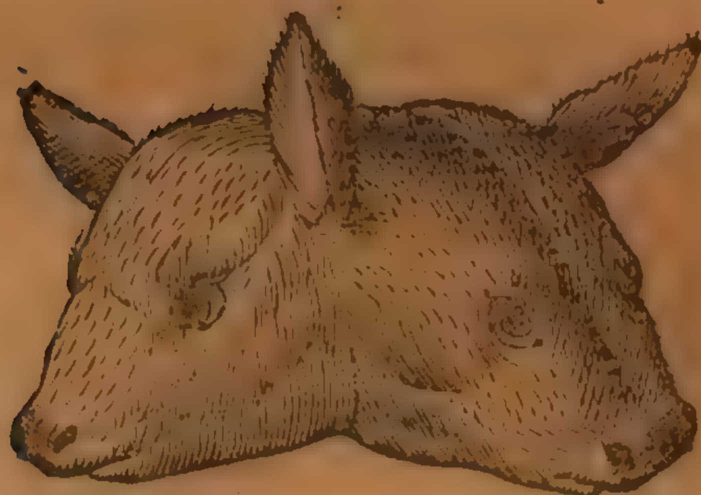

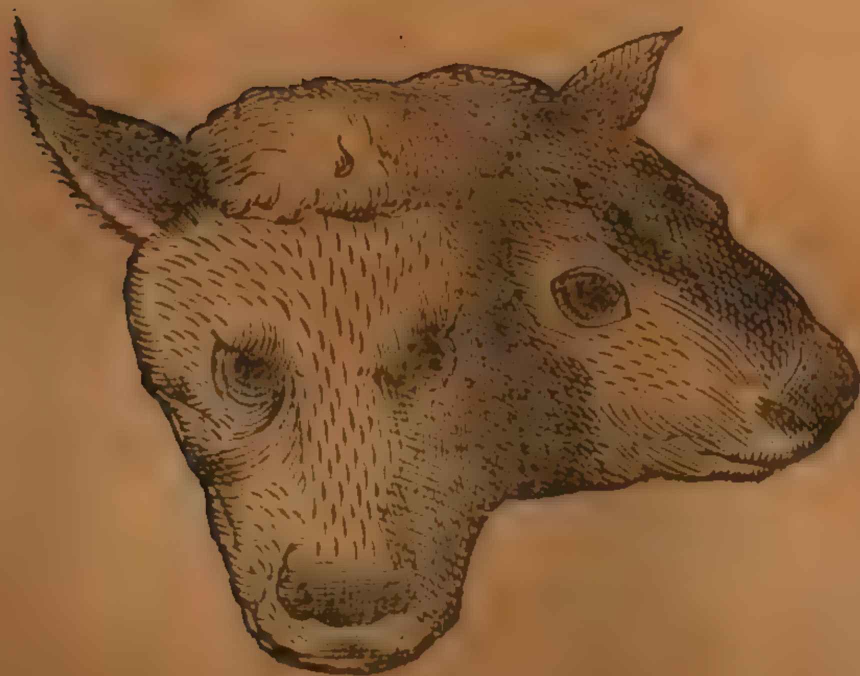

V. V. Non absimile monstrum natum intelleximus Mediolani anno quadragesimo supra sesquimillesimum: fuit enim Vitulus habens duo capita perfecta, & vnũ quodque sua lingua, dentibus, naribus, oculis, & auribus refertum erat. Sed capita in occipite erant copulata, vt figura proposita demonstrat. Horum capitum alterum rotundius, ad masculum, & alterum oblongius ad fęminam referri videbatur. Foetus ab occisa matre fuit exemptus, quia diutius partum protrahenti, periculum vitæ iminebat. Vixit monstrum spatio dimidiæ horę, in caupona, cuius insigne erat Cancer. Quid postea contigerit post ortum huius monstri, id Cardanus sigillatim recenset, ad quem Lectores relegamus.

L.14.de rer. var. cap.75

Anno autem subsequenti, nempe quadragesimo primo supra sesquimillesimum, in oppido Sardiniæ insulæ, Lagara nominato, Vacca partum bicipitem edidit ea ipsa nocte, qua Carolus Quintus Romanorum Imperator in Mauritaniam erat profecturus. Addit Licosthenes, anno quinquagesimo primo supra sesquimillesimum, bicipitem vitulum ex tenebris vteri vaccini egressum fuisse, mense Decembri in pago, Longo, nuncupato, non procul à Friburgo. A

Anno subsequenti quinquagesimo secundo supra sesquimillesimum, in oppido Bona appellato Germaniæ inferioris ad Rhenum quatuor milliaribus à Colonia Aggripina sito, mense Maio, ortus est Vitulus biceps quidem, sed cum alijs etiam partibus geminatis; itaut bicorpor potius esset nominandus, sed de hoc postea suo loco agetur, quando de monstris bicorporibus verba fient.

Vitulus bicorpor.

VI. VI. Demum Marcus Frischius in Meteorologicis scriptum reliquit, quòd, dum comitia Imperialia Augustæ Vindeleciorum, à regia Romanorum maiestate Ferdinando celebrarentur, septem milliaribus ab Augusta vrbe, anno Domini quinquagesimo quinto supra sesquimillesimum, die vigesima prima Maij, natus est vitulus in quodam pago Lader cognominato, qui duas facies, & quatuor oculos habebat, duos quidem in fronte more bubulo, alios verò in lateribus, quamadmodum icon hoc in loco collocata docet. Reliquum postea corpus, absoluto, & perfectè constituto vitulo erat simile. Diu non vixit: nam statim atq; auras vitales hausit, illicò ab illis quasi abhorrens expirauit. B

VII. VII. Recentioribus casibus poterimus casus monstrorum veteres roborare: propterea quòd hic exhibemus iconem geminati capitis vituli ad viuum expressam, qui paucis ab hinc annis Morenzani prope Venetias ortus est, duplici rictu, quatuor oculis, & ternis auribus; cum harum vna in medio vtriusq; capitis à Natura fuisset producta, sed aliæ duæ aures in fronte amborum capitum erant generatæ; sicuti lector meditans iconem apprehendere poterit, C

Monstri vituline varietas.

Amplius aliam iconem bicipitis vituli spectandam proponimus, cuius capita duplici quidem rictu, sed quatuor oculis, & binis tantùm auribus erant referta, quemadmodum in altera effigie demonstratur: similem vitulum sex abhinc annis Arimini natum fuisse à viris fide dignis intelleximus. Prædictis addamus, quòd nobis narrauit Polonus; nimirum in Polonia natum esse vitulum septicipitem, qui duabus tantùm horis vixit, & ex singulo capite singulam linguam exeruisse retulit.

Imo capita animaliũ bisulcorũ, cornuũ varietate, diminutione, geminatione, & qualibet alia ratione mirabilia, & monstrosa Euadunt. Nam Ludouicus Berthemc publicauit in suis nauigationibus ad Insulam Zeilam, referente Dalechampio in Annotationibus ad Plinium, vaccas vnico cornu insignes conspectas fuisse, & Simon Maiolus Episcopus Vulturariensis narrat, ex Olao Magno, Veruecem compertum esse octo cornibus insignitum, additque id magis fuisse dignum admiratione, quoniam Albertus Magnus Arietem quatuor insignitum cornibus admirabatur: cum tamen in Italia arietes quadricornes sint frequentissimi. Verùm prę cæteris magis mirabile fuit caput valde monstrosum capreoli, cuius icon aliquando missa fuit a Serenissimo Bauariæ Duce, in quo decem, & septem cornua partim ramosa, partim non ramosa numerantur, quæ monstrifica esse arbitrati sumus: hac de re iconem huius capitis spectandam ob cornuum varietatem, & pulchritudinem proponere decreuimus vt patet in icone VIII. Hic Capreolus πολύκερως videtur appellandus quamuis ob pulchra, & elegantia cornua καλλίκερως etiam posset nuncupari. D

VIII.

Præ-

VIII. Capreolus Polycoros.

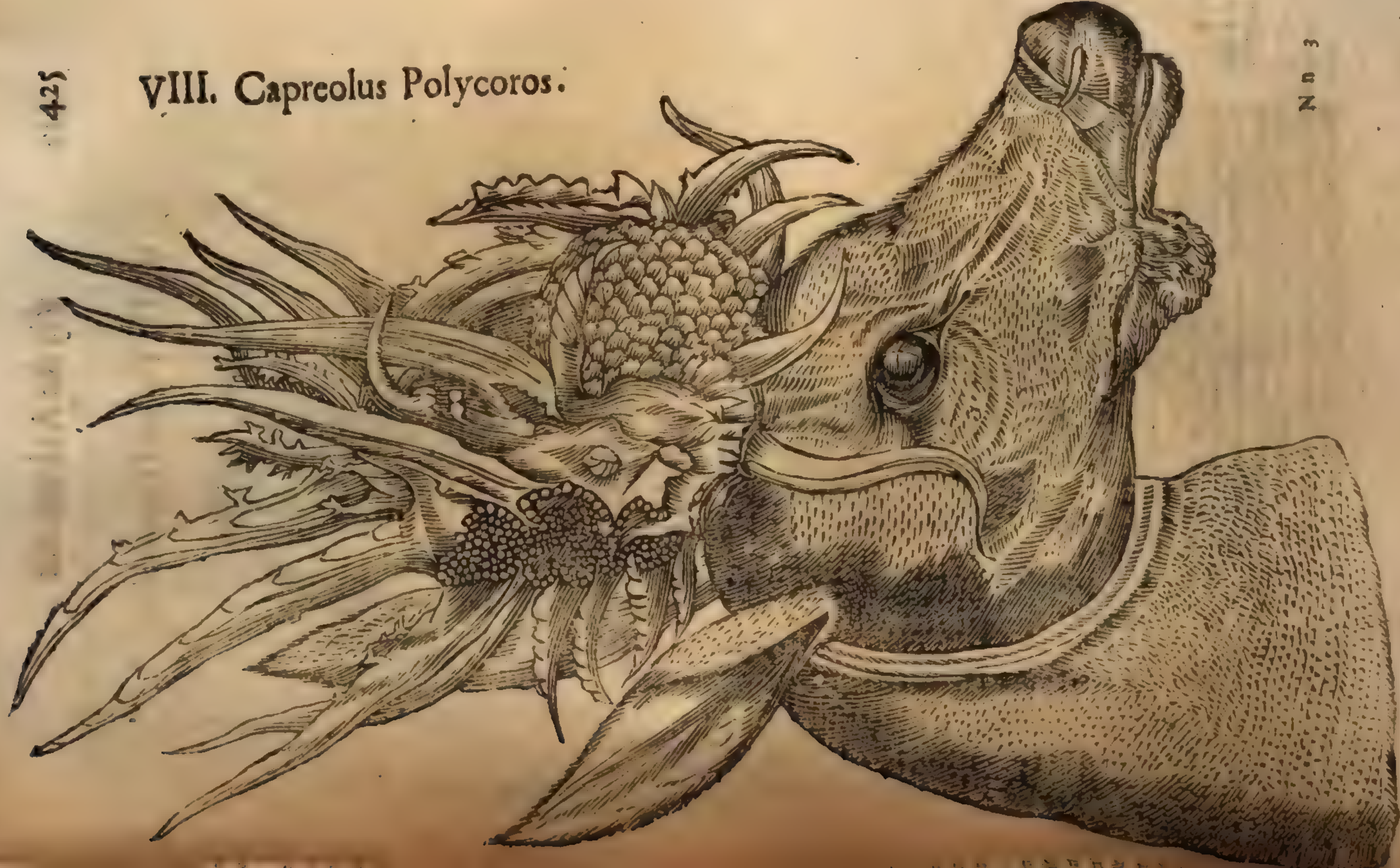

VIIII. Pullus Dicephalos.

X. Pullus Dirrhynchos.

Præterea in familia Auium magis, quàm in alio animalium genere non deſunt exempla monſtrorum ad rem noſtrã attinentia. Etenim Albertus, referente Schẽchio, Anſerem bicipitem obſeruauit Aelianus, citante Porta *L. 2. Mag. Nat. c. 17.*, refert, Ocneo in Meridie regnante, bicipitem gruem apparuiſſe, atq; ſub alio Rege, quadricipitem auem viſam fuiſſe. Licoſtenes non diſſimilem Anſeris ortum anno Domini nonageſimo ſexto ſupra milleſimum, & quadringenteſimum recitat. Siquidem in quodam pago ad Argentinenſes ſpectante, Suigenhein nuncupato, duobus ab Argentina

tina milliaribus distante, anser monstrosus in ouo inuentus est duobus scilicet capitibus, totidem linguis, vnico tantùm collo, & duplici excrementorum exitu.

Nos igitur hoc in loco exhibemus duas icones pullorum gallinaceorum, quos obseruauimus: nam qui ponitur sub numero VIII. natus est capite gemino, alis, & pedibus tantummodo binis, dorso erat coloris leucophęi, temporibus, & collo flauescentibus, pectore, & ventre albis, tibijs, & pedibus castaneis. Icon autem collocata sub numero IX. Monstrat pullicenum monstrificum duplici rostro. Natura enim dicephalon, nempe bicipitem fortassis formare voluit, sed tandem, materia duorum capitum in vnum conglobata, pullum διρρυγχον, scilicet duplici dum taxat rostello integratum formauit. VIII. IX.

E Insuper si ad familiam serpentum mentem dirigamus, illam quoq; monstris huius generis non carere inueniemus; & quamuis Aristoteles in generatione Serpentum raros contingere errores, consequenterq; in hoc animalium genere rara monstra procreari tradiderit; quoniam angues matricem seu formam vteri valdè longã habent, & oua subinde, nempe vnum post alterum, & non aceruatim descendunt, sicuti in gallinis contingere solet: quamobrẽ geminũ fœtum in ouis anguium rarũ, sed in ouis gallinarum frequentem licet intueri: nihilominus hinc non fit, quin etiam in familia serpentũm id accidat: quandoquidem Aristoteles Serpentis bicipitis meminit. Immò Aelianus diuulgauit, iuxta fluuium nomine Arcadem, serpentes bicipites aliquando vagari longitudine quatuor cubitorum capitibus albis reliquo corpore nigro. *L. 4. de gen. An. c. 4.*

F

XI. Serpens Dicephalos.

In montibus etiam Pyreneis serpentem quondam tricipitem interfectum fuisse Arnoldus pronunciat. Hinc colligunt nonnulli monstrum illud Hydræ Lerneæ septicipitis in rerum natura aliquando extitisse, quod fabulosum esse suo loco demonstrauimus. Item Ioannes Baptista Porta obseruauit Neapoli viperam bicipitem, quæ vtrumq; caput mouebat, & trisulcas exerebat linguas.

XI. Quocirca nulla debemus coerceri admiratione; nam hodie serpens etiam biceps diligentissime exiccatus ad Illustrissimum Comitem Philippum Aldrouandũ Bononiæ senatorem delatus fuit, qui in publico Musæo seruatur eo modo, quo in hac icone monstratur. XI.

Cæterùm familiam Aquatilium si diligenter examinare, & eorum latebras rimari nobis liceret, proculdubio multò plura monstra, quàm in cœteris animantium fami- *Piscium monstrosa capita.*

XII. Piſcis biceps.

familijs obseruaremus. Verùm quoniam horum penetralia perscrutari non possumus; hinc fit, quòd minor horum monstrorum numerus ostenditur.

XII. Nihilominus hoc in loco iconem piscis bicipitis spectandam damus, qui captus fuit in Nilo Aegypti fluuio, non procul ab oppido Latisiana cognominato. Hic piscis magnitudinem ferè Crocodili adæquabat, coloris erat leucophæi albicantibus maculis insigniti. Habebat quidem duo capita, vt in icone demonstratur, & propterea Dicephalos, seu biceps appellari poterat: nihilominus quia duo piscium corpora vna dumtaxat cauda referta, quodammodo æmulabatur: qua de re hic piscis inter monstra bicorpora potius, quàm inter Dicephala esset collocandus. XII.

E Monstri bicipitis causas peculiares si inuestigemus, antequam vlterius progrediamur; aduertendum est has potissimum à copia materiæ seminis dimanare. Namque hæc materia destinata constitutioni alicuius membri, exempli gratia, capitis, si in duas partes distribuatur, vi facultatis formatricis, duo capita in vno subiecto resultabunt, quæ materiæ copia vni tantùm capiti destinata, parua admodum capita procreabit. Sin duobus fuerit destinata, duo capita, ratione magnitudinis, subiecto conformia resultabunt. *Causæ monstrorum bicipitum.*

Hæc autem materia spermatica est illa, quæ ex superfluo alimento nutritionis capitis parentum remanet. propterea cum sit abundans, interdum à facultate in duas partes discriminatur, & fœtus bicipites procreantur. Quamuis eiusdem materiæ defectus possit esse in causa monstri bicipitis, & id accidere solet, quando materia in F matrice contenta pro generandis gemellis non sufficit, & pro simplici fœtu vber est: tunc Natura primùm incumbens in capitis procreationem, ob materiæ copiam, caput geminat, & reliquum corpus, deficiente materia, simplex tantummodo format. Hinc fit, quòd multa huius generis monstra fuerunt obseruata. *Materiæ copia.*

Alij monstrum huius generis superfætationi attribuunt, dum noua materia seminalis vterum ingrediens priori applicatur, itaut pars aliqua fœtus ibi geminari possit, vbi hæc noua materia deponitur. Cæterùm rarissimè id contingere posse existimamus, quoniam pars ex noua materia superueniente generata, & geminata vnà cum prima nunquam absolutam perfectionem adipisci posset: quemadmodũ neq; possumus adduci, vt credamus id pendere posse ex effusione materni seminis, citra superfætationem: quãdoquidem vis paterni seminis, iam occupata in procreatione primi fœtus, si in nouum adueniens semen ageret à primo opere retraheretur. *Superfætatio.*

G His causis addenda est vteri angustia, quæ proculdubio in hoc casu aliqua ponderatione digna esse videtur, & potissimum quando in prima paritione fœtus biceps egreditur. Etenim vbertas materiæ in loco angusto, formatis partibus præcipuis, nempe capitibus pro formandis gemellis, in reliquas partes geminatas non poterit conuerti, quia illas locus arctus non capiet: tunc igitur ex duplicatis vnum tantum fiet corpus, & monstrum biceps generabitur. Verum quidem est; quòd partes inferiores huius monstri semper iustò crassiores esse solent. *Loci angustia*

Alij causam monstri partibus redundantis referunt in parentes monstrificos. Nam si contingat, vt ambo genitores monstroso vitio scateant; tunc proles monstrifera facilè generari poterit: propterea quod Natura in perpetuandis speciebus admodum sit sollicita. Quamuis postea id semper sequi necessarium non sit: nam- H que si parentes sint bicipites, non semper biceps ab ipsis dimanabit; quoniam ipsorum capita tam exiguã materiæ portionem spermati impertientur, vt formationi vnius tantùm capitis non autem geminati famulari possit. Neque bicipitio copia alimenti causam suppeditare potest: quandoquidem fœtus in vtero iam genitus poterit quidem copiosum alimentum in nutritionem conuertens membra ante statutum tempus augere, sed non poterit partes geminare, id sæpè obseruatur in puellis, quorum capita ad enormem creuerunt magnitudinem, scilicet nutrimento magna vi attractricis ad caput rapto, vel ab alijs partibus inferioribus assiduè suppeditato. *Parentes monstrosi*

Neque ad animi affectiones Genitorum causa bicipitij referenda est, vt nonnulli asseuerarũt: propterea quòd Genitorum cogitationes, & imaginationes in substantia spirituum tantummodò resident; ideoq; monstrum superfluitate partium admirandum constituere nequaquam poterunt. Reliquum erit igitur, vt causæ *Animi affectiones.*

primo

primo loco allatæ apprehendendæ ſint, & quando in bicipitio poſtea aliæ monſtrificæ differentiæ obſeruantur, tunc ad alias cauſas proprias, & phyſicas confugiendum eſt. Vt accidit in vitulo bicipite duos oculos in lateribus habente: tunc enim dicendum eſt, quòd materia oculis formandis deſtinata aliò transmiſſa ſemper retinens vim membri, cui deſtinata fuerat, in loco etiam inepto formam illius membri induit, à quo iam diſceſſerat.

CAPITIS ALIENI PROCREATIO IN FOETV HVMANO.

A

MBROSIVS Parcus monimentis mandauit vxorem cuiuſdam Michaelis, qui operam calchographo locabat, peperiſſe monſtrum, cuius facies caput auis implumis referebat, ſed fœtus erat mortuus, quia ante tempus paritionis, illum in lucem ediderat. Verùm nobis hoc admirationem parere non debet: ſiquidem Eminentiſſimus Cardinalis Petrus Damianus Archiepiſcopus Rauennas ſcriptum reliquit Robertum Galliarum Regem cum muliere affine matrimonium contraxiſſe; ex qua poſtmodum filium monſtrificum, nempe collo, & capite anſerino ſuſcepit. Vnde, hoc animaduerſo, omnes ferè Galliarum Epiſcopi vnanimes ſacra Regi, & vxori interdixerunt. His igitur anguſtijs Rex oppreſſus ad ſanum rediens conſilium, inceſtu relicto, legitimum connubium amplexus eſt. B

Humanus fœtus capite auis.

Hactenus capita aliena ex genere valde remoto in fœtu humano obſeruauimus. Modò ſi ad genus propinquius accedamus, exempla, & caſus non deerunt. Primitùs Ariſtoteles puellum capite arietis natum memorat, & Ambroſius Parcus puellam capite leonino ortam refert. Licoſthenes in Chronicis ſcripſit, anno ante Chriſtum ſexto ſupra ducenteſimum, Sinueſſæ, natum eſſe puerum capite elephantino. Hoc etiam recitatur à Polydoro Virgilio, in ſua hiſtoria ſed nuper ex relatione virorum fide dignorum, in Hungaria hic caſus accidit vbi, anno Domini ſexageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, mulier puellum capite Elephantis, reliquo corpore bene conſtituto, enixa eſt: veluti in icone I. intueri licet. C

l.4. de gen. An. cap.4.

I.

Sed vlterius progredientes, & per gregem quadrupedum digitatorum vagantes incidemus in caput caninum à Natura fœtui humano agglutinatum. Siquidē anno Domini decimo quarto ſupra nongenteſimum, vt legitur in Faſciculo temporum, mulier edidit partum, corpore quidem humano, ſed capite canino.

l.31.c.26.

Pariter Vincentius in ſpeculo naturali, narrat ætate ſua, monſtroſum hominem, ſcilicet canino capite, ad Ludouicum Galliarum Regem fuiſſe delatum. Præterquamquòd meminimus legiſſe, quòd vxor Cornelij Gallicani, Romæ, infantem capite Anubis, nimirum capite canino edidit. Erat autem Anubis Aegyptiorum Deus, qui capite canino pingebatur, & hac pictura Mercurium intelligebant, quia cane nihil ſagacius inueniatur: huius meminit Virgilius. D

Omnigenumq; Deum monſtra, & latrator Anubis.

l.8. Aeneid

Cum igitur Poeta Anubim latratorem appellet, proculdubio capite canino fuiſſe delineatum intelligimus. Non igitur mirum eſt ſi hoc in loco proponitur ſpectanda figura II. infantis capite canino, qui, iuxta mentem Licoſthenis hiſtoriographi, ortus eſt anno quinquageſimo ſexto ſupra ſeſquimilleſimum, Baſilææ Rauracorum, corpore quidem ſatis benè compacto, ſed capite belluino, & vixit monſtrū circiter horam dimidiam. Qui viderunt monſtrum, retulerunt fœtum hoc monſtroſo capite, caput canis, vel cati, vel ſimiæ repræſentare. Nobis autem hæc effigies cynocephalum præ ſe ferre videtur,

II.

I. Puer capite elephantino.

II. Infans capite canino.

CAPITIS ALIENI PROCREATIO IN FOETIBVS BRVTORVM.

B IN exaranda, & examinanda hac Rubrica, opere pretiùm esse duximus omne genus quadrupedum, nempe Solipedum, Bisulcorum, & Digitatorum perpendere, quoniam in his omnibus monstra huius generis inueniemus. Quoad Solipedes recitat Plutarchus in Symposio, sibi monstratum fuisse partum equæ, qui excepto capite, formam equinam æmulabatur; cum caput humanam faciem repræsentaret. Sed recentius monstrum equinum illud erit, quod anno Domini quinquagesimo quarto supra millesimum, & ducentesimum, iuxta mentem Licosthenis, ortū est in agro Veronensi, eo tempore, quo ad montem Altinum, collatis Florentinorum, & Pisanorum copijs acerrimè decertatum est. Tunc enim ex equa natus est pullus humano capite, ad cuius murmur, aut vagitum accurrens quidam ruris accola, nouo attonitus spectaculo, statim euaginato gladio caput monstri amputauit; qua de re Pastor ad iudicium ductus, de origine monstrifici partus, & de causa necis interrogatus, horrore, & abominatione rei, se id fecisse testificatus est. Hic monstrosus equus ostenditur in Icone I. I.

F

Schenchius autem in suo opere de monstris, duas separatas monstrosi huius equi recitat historias, alteram, iuxta mentem Ambrosii Parei, & alteram ex sententia Licosthenis, sed ambas ad vnum finem tendere opinamur. Mussatus quoq; Patauinus historicus meminit equini pulli monstrosa facie, in territorio Veronensi nati, quem cum vir agrestis, in cuius tugurio erat editus, conspexisset, protinus monstrum necauit, & caput in acie pali ad prætereuntium spectaculum affixit. Hoc quoque monstrum à monstro iam descripto non discrepare existimamus: quamuis diuerso tempore hæc fuerint memorata. *L. 7 de Gest. ital.*

G Modò ad familiam Bisulcorum progredientibus primus omnium Aristoteles fit obuius, qui in Historia Animalium scriptis mandauit ortum esse puerum capite Arietis, & vitulum capite pueri. Et Albertus Magnus memorat vaccam, quæ in villa quadam vitulum vultu hominis enixa est. Immò in Pago Cle sdorf non procul à Pamberga, Fincelio authore, vacca peperit monstrum, quatuor pedibus vitulinis, cum barba ad mentum, auribus pariter humanis, & modicis capillis. Deinde incidemus in Vitulum repertum in agro oppidi Bitterfeld, anno Domini quadragesimo septimo supra sesquimillesimum, oculis, naribus, & auribus humanis, vertice tonso, rictu, pectore, & cruribus anterioribus vitulinis, posterioribus humanis, & breuioribus, sed vtrisq; partim in vngulas vitulinas, partim in digitos humanos desinentibus, qui sub vngulis erant, & separatim propendebant. Hoc monstrū Gaspar Peucerus in Terratoscopia descripsit; quemadmodum in subiecta icone II. apparet. *L. 4. de gen. An. cap. 4.* II.

H

Licosthenes quoq; id accidisse anno memorato in sua historia recenset. Sed adhuc recentior huius generis monstri est illa natiuitas, quam recitat Fincelius accidisse in villa Pomerianæ Rossauu, propè Passelumalck, anno Domini quinquagesimo quinto supra sesquimillesimum, de Vitulo capite glabro, & rotundo instar Simiæ, cum mento hirsuto, & lingua prominente. *Aliud monstrum.*

In hac familia oues fuerunt, quæ agnos alieno capite pepererunt: vnde Titus Liuius recitat, quòd Frusione, anno Mundi septingentesimo sexagesimo sexto, supra tria millia agnus suillo capite natus est. Item, ex Iulio Obsequente, anno Mundi octingentesimo sexagesimo primo supra tria millia, C. Mario, & Q. Luctatio Consulibus, in Lucanis duo agni nati sunt pedibus quidem equinis, sed horum alter caput Simiæ referebat. *Decad. 4. Lib. 1.*

I. Pullus equinus humana facie.

II. Vitulus capite ferè humano.

III. Capra humana facie.

Pariter damus sub numero III. iconem Capræ vultu humano, quam natam tradit Cælius Rhodiginus anno Domini quadragesimo septimo supra sesquimillesimum apud Sybarim, ex congressu Pastoris cum capella, quem postea Ductor caprarius Zelotypia motus dormientem cornibus interfecit. *L. 21. lect. antiq. c. 23.* III.

Sues in hoc genere Bisulcorum reponendæ sunt, quæ varijs temporibus, fœtus alieno prorsus capite ediderunt. Namq; anno Domini decimo supra millesimum, referente Licosthene historiographo, Porca suem facie humana peperit. Tunc autem per Angliam, atq; Hyberniam magni motus belli sunt excitati. Legendus est Polydorus Virgilius in historia Angliæ, vbi memorat, quòd, regnante Henrico primo, quando creatus fuit primus episcopus Elyensis, multa prodigia visa sunt, & inter alia, sus enixa est fœtum humana facia insignem. *L. 11.*

E

Item anno Domini decimo octauo supra millesimum, ex eodem Licosthene, Sus fœta porcellum humano capite refertum peperit, & eo anno teterrima pestilentia grassata est.

Rursus ex eodem authore, anno Domini centesimo nono supra millesimum, in Parochia Legiensi Porca enixa est partum cum vultu humano: veluti in subiectâ icone IIII. videre licet, quo tempore Philippus Rex Francorum, & Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus ex hac vita decesserunt. Demùm, iuxta historiã eiusdem Licosthenis, anno Domini centesimo decimo octauo supra millesimum, in Gallia, ex fæta sue Porcellus humano capite ortus est. IIII. *Alius fœtus in Gallia.*

F

Cæterùm Ambrosius Pareus, in sua monstrorum historia, meminit Suis iuxta sententiam Licosthenis, nati in quodam Eburonum pago, anno Domini centesimo decimo supra millesimum, qui erat capite, pedibus, tam anticis, quam posticis humanis sicuti figura V. demonstrat; quamuis postea hanc historiam apud Licosthenem non inuenerimus. V.

Denuo Ambrosius Pareus recentiorem narrat casum huiusmodi animalis, qui accidit anno Domini sexagesimo quarto supra sesquimillesimum, Bruxelæ, vbi Sus sex peperit Nefrendes, quorum primus erat monstrificus, nam capite, & anterioribus pedibus, & ommoplatis, hominem repræsentabat, & reliquo toto corpore suē: immò genitalia suis fęminæ habebat, & aliorum nefrendum more, vbera sugebat, sed, die secunda post ortum, à Plebe monstri concitata horrore, vnà cum matre hic fætus confossus est. Huius autem icon est VI. VI.

G

Recentior est historia suis humano capite in Cypro nati, authore Schenchio, anno Domini sexagesimo nono supra sesquimillesimum, die duodecima Decembris. Monstrum autem fuit tale, quale ab icone VII. ostenditur. Erat totum corpus veri porci nudum, & sine pilis, capite effigiem humanam referebat, ex cuius fronte crista imitans cristam galli indici oriebatur, quæ partem oculorũ, & partem nasi tegebat. Aures humanis erant similes. Monstrum ex Porca, vnà cum quatuor alijs porcellis matri similibus ortum esse retulerunt. VII. *Crista Galli indici.*

Ad quadrupedes digitatos si conuertatur sermo, nobis fiet obuius monstrifer partus Leonis capite humano, quemadmodum figura VIII. ostendit. Hic fœtus, teste Licosthene Cronologico, natus est in agro Constantiensi, ex muliere, anno Domini centesimo nonagesimo supra millesimum, quo tempore Rodulphus Imperator regnabat. VIII.

H

Immò nostra ætate, inquit Cornelius Gemma, natus est canis capitè accipitrino, vt icon IX. Exprimit, qui spectandus populo à quodã circũferebatur, & hoc monstrum ex terrore natum esse asseuerabat: propterea idem Cornelius Gemma admiratur tantam vim inesse imaginationi, in procreandis monstris, vt eiusdem phãtasiæ virtus incredibilis brutis etiam animantibus contingat, veluti, in prædicto cane obseruatur. His animaduersis de quadrupedibus, Nonnulli ad serpentes se conuertunt, & referunt infantem quandoq; natum capite serpentis, & vicissim serpentem capite hominis. Sed hoc ex libro de natura rerum collegerunt, vbi memoratur quidam serpens facie virginea, quoniam, Beda authore, Diabolus induit formam serpentis cum facie humana, vt primos parentes in Paradiso terrestri deciperet. IX. *Infans capite serpentis.*

Antequam ad vitiatam capitis figuram, & conformationem accedamus, causas

IIII. Fœtus suinus humano vultu.

V. Sus capite, & pedibus humanis.

VI. Porcus parte antica humana.

VII. Sus facie humana cum criſta.

VIII. Leo humano capite.

IX. Canis capite auis.

procreationis variorum capitum in fœtibus inueſtigabimus. Siquidem inter has primum locum occupat debilitas generantis, quæ imbecillitas, cum latitudinem habeat, varios etiam gradus ſortiri poteſt. Ideoq; genitor debilis, cum virtute conformatrice infirma materiei tantum dominante, hominem maſculum quidem procreabit, ſed in figura non prorſus ſimilem. Cæterùm aucto vtriuſq; nimirum virtutis, & indiuidui languore quoad ſexũ, tunc non fœtus ſibi ſimilis in forma, neq; mas, ſed fæmina diſſimilis reſultabit. Verùm ſi cum virtute ſexus imbecilliori, vis indiuidui ſit valida, fæmina procreabitur in extremitatibus corporis diſſimilis. Tandem ex imbecilli virtute ſeminis emerget fœtus non homini, ſed animali ſimilis vel ſecundùm partem, vel ſecundù totum. A

Imbecillitas virtutis

Hinc optimè colligunt viri eruditi, quòd ex mulieribus, virtute maris langueſcente, partus monſtroſi prodeunt, quæ vitioſitas varia eſt iuxta maiorem, vel minorem debilitatem. Et hic error vel vitium obſeruatur modò in capite, modò in alijs partibus, quatenus illa portiò ſeminis ægrotat, quæ conſtitutioni capitis vel alterius partis erat dicata. Quando autem hic languor vltimum gradum attinget, tunc animal non procreabitur, ſed mola, aut ſemen purum infæcundum effundetur.

Alia cauſa

Deinde quando virtus ſeminis alienam naturam induit; tunc fœtus monſtrifici referentes ſpeciem alicuius animalis diuerſi à natura Generantium in lucem egrediuntur: quapropter ex congreſſu legitimo aliquod brutum gignetur. At ſi portio tãtùm ſeminis alienam naturam ſortiatur, tunc, vel ſolum caput, vel alia pars fœtus, bruti caput vel aliam partem repræſentabit, & id, quod de Homine aſſeueramus, de alijs quoq; animantibus intelligendum eſt. B

Sect. 4 Probl. prob. 13. & 14.

Hinc liquidò conſtat, cur interdum fœtus humanus cum capite ſimiæ, vel canis naſcatur, & quãdoq; canis cum capite leporino oriatur. Hæc eſt doctrina Ariſtotelis, qui in Problematibus docebat, ex ſemine corrupto in matrice monſtra produci. Per ſemen autem corruptum non intelligebat putrefactum, ſed quod alienã induit naturam ob languorem virtutis: idcirco vitalis ſeminis animal ſimile non generatur. Quamuis poſtea ex ſemine etiam in matrice putrefacto, animalia quidem ſed potius imperfecta, veluti vermes, ſerpentes informes, & ranæ generantur. Itaq; ſemen in vtero degenerat veluti triticum ab Agricolis in terram proiectum, quòd interdum magno ruricolarum damno in lolium degenerare ſolet.

L. 4. de gen An. c. 3.

Rurſus principium materiale fœtus, fœtuum monſtrificorum ſuperius deſcriptorum in cauſa eſſe poteſt. Etenim Ariſtoteles id malæ diſpoſitioni materiæ fœtuum aſſignat: cum actus actiuorum non perficiantur niſi in patiente optimè diſpoſito, & cuncta, quę recipiuntur, ſemper per modum recipientium recipiuntur. Quapropter Agens minimè languidum, neq; à propria natura degenerans, dum materiam perfectè diſpoſitam amplectitur; tunc effectum ſimillimum, nimirum iuxta conditiones naturæ genericæ, ſpecificæ, & indiuidualis formatum producit. At viciſſim ſi idẽ agens in materiam minime idoneam incidat, & minus aptam ad dotes indiuiduales excipiendas; tunc quid ſimile in eſſentia ſpecifica, non autem in indiuiduali procreat. C

Materia diſpoſitio quid agat.

Quando autem materia maiori ineptitudine erit referta, ſine vlla propenſione ad recipiendas naturæ ſpecificæ conditiones alienam induet formam, & tunc animal integrum diuerſæ ſpeciei reſultabit. Sin portio tantùm huius materiæ prædictis carebit prærogatiuis; tunc emerget monſtrum habens partem, verbi gratia caput alienum à propria ſpecie, dummodo illa materię portio capiti fuerit deſtinata. D

Cum verò multæ portiones materiæ ab his prærogatiuis erunt alienæ, tunc etiã multæ partes fœtus formam membrorum diuerſæ ſpeciei animantium ſortientur. Ad finem ex materia omni aptitudine deſtituta, & fruſta carnis, & molæ in vtero progignentur, vt ſuo loco fuit explanatum.

Virtus nutriens quid operetur.

Iterum ex doctrina Ariſtotelis, hoc vitium monſtrificum virtuti nutrienti erit attribuendum: hæc enim, cum in aſſimilando alimento partibus, proprium munus obire nequeat, tunc forma humana partium proculdubio vitiatur. Namq; ſi pari ratione ratiocinemur, dicemus, quemadmodum virtus formatrix conceptus debilitate oppreſſa, humanam effigiem in aliqua parte materiæ imprimere nequit, & tunc aliena figura ibi gignitur; ita virtus nutriens, & alimentum aſſimilans, dum langue-

languescit, proprio munere fungi nequit; qua de re monstrosæ partes redduntur.

Insuper si virtus nutriens in causa monstri esse potest; materia quoq; alimentalis ab ijsdem vitijs non erit remouenda: quandoquidem praua dispositio huius materiæ alimentalis, absq; vitio virtutis alentis, tam in vtero, quam extra vterum, formam monstrificam alicui parti imprimere poterit: cum omnis forma, vt paulò ante fuit exaratum, per modum recipientis recipiatur. Idcirco quando pars alimenti alicui membro agglutinata carebit dispositione ad recipiendam alicuius partus figuram, tunc pars monstrifica tum extra, tum intra vterum reddetur;

E Huc referenda est imaginatio: etenim veluti sæpè contingit, vt fructus, quos mulier prægnans vehementius appetit, in fœtibus postea impressi conspiciantur: pari ratione mulier vtero gerens, si pedes vituli, aut agnini capitis edendi desiderio vehementi teneatur, huius appetitus signa fœtui imprimuntur, & propterea infantes aliquando cum pede vitulino, & interdum cum capite agnino nascuntur. *Vis imaginationis qualis.*

Id accidisse Bononiæ tribus ab hinc annis ex obstetrice fide digna intelleximus: nam vxor quædam Pharmacopęi grauida cum sæpius agnos deglubitos, & aeri expositos in aedibus vicinis per fenestram obseruasset, & desiderasset, tandem puellum agnino capite magno cum affinium mærore peperit, sed diutius non uixit. Idem asseuerandum erit, si mulieres grauidæ varias Ferarum species obseruauerint. Verùm hæc monstrosa phantasia magis matri, quàm patri attribuenda est: siquidem mulieres non modò in congressu, sed etiam post concubitum, scilicet toto gestationis vteri tempore, aliquod spectrum in mente abditum seruare possunt; quoniam F fœminæ vehementioribus imaginationibus semper adhærere solent. Superioribus etiam annis, matrona sicula, referente Liceto, astacum in manu Piscatoris è mari recenter captum conspicata, tandem tempore paritionis, quemdam astacum marino prorsus similem vnà cum fœtu enixa est; *Mulieres vehementius imaginantur.*

Neq; à causis huius generis monstrifici Genitores arcendi sunt: namq; si ambo varijs membris à natura humana alienis integrati fuerint, ex amborum congressu monstrifici quoq; partus exire poterunt: cum natura semper studeat aliquid in essentia sibi simile procreare. Immò hanc esse rationem præcipuam perhibent, propter quam in Plaga Africana, plurima huius generis monstra progignantur. *Parentes Monstrosi.*

Rursus ab his monstrorum causis nefaria venus non est remouenda: quandoquidem cum Historiographi, & doctrina Aristotelis patefaciant mulieres quandoque G brutis sucubuisse, & homines cum brutis se permiscuisse; nulla admiratione coerceri debemus, si aliquando ex mulieribus infantes capitibus brutorum insignes egressi fuerint, & si quandoq; ex brutis fœtus humano capite, vel alijs membris humanis referti emerserint. Siquidem Aristoteles id planè declarauit in libris de generatione Animalium, quando scripsit, ex hoc nefario congressu monstra identidem oriri posse; cum animalium congredientium natura, magnitudo, & tempus grauiditatis inter se non valdè discrepauerint. Nam si postea secus contigerit, rarò, aut nunquam monstrificam sobolem oriri asseuerandum est. Quapropter Plinius, Aelianus, Maiolus, Lemnius, & Cornelius Gemma monimentis mandarunt ex congressu hominum cum Feris fœtus aliquando dimanasse. *L.4.c.5.* *Venus nefaria.*

Nec aliquis sibi persuadere debet ex animalibus diuersæ speciei tertiam speciem H semper prodire posse; quoniam res ex dominio seminis iudicanda est. Quandoquidem si alterius parentis semen superauerit, propriæ speciei fœtum in essentia similem cum accidentibus alterius producet. Verùm si congrua proportione semina copulentur, tertia species monstrifera resultabit; dummodo naturæ Genitorum Verbi gratia hominis, & bouis inter se non valdè discrepent. Sin discrimen naturæ non fuerit aliqua consideratione dignum, quale inter equum, & asinum, vel inter canem, & lupum cadit: tunc proles non admodum monstrosa ab hisce Genitoribus prodibit; & hanc sobolem Aristoteles quoque admittebat, quando tempora grauiditatis conueniebant. *Species tertia qualis.* *L.2.de gne. An.c.5.*

His igitur sic intellectis, & expositis, ad aures etiam Aristotelis, de origine partus ex permixtione hominum cum Feris, qui aliquando solam naturam matris, quandoq. patris, & interdum vtriusq; refert; poterimus ad rem sic ratiocinari: quãdo fœtus perfectus ex abominando congressu humano, & belluino generatur, hoe

inde fit quia ſemen maris fœmineum perfectè ſuperat, & hac ratione puellus ex vacca natus eſſe perhibetur: quando autem fœtus ſimilitudinem matris contrahit; hoc fit, quoniam ſemen hominis agentis eſt imbecillum, ratione cuius materia non rectè ſuperata illi effigiem propriam imprimere nequit, & tunc partus Feræ, & non homini ſimilis euadit.

Congreſſus Humanus, & belluinus

Demum ſi in congreſſu hominis, & bruti, ſemen belluinum fuerit validius in partibus procreandis ſuperioribus, & ſemen humanum tantummodo validum in generandis partibus inferioribus, tunc in lucem prodeunt monſtra, quæ capite aſinino, canino, & vitulino ſunt referta. Quamuis poſſemus etiam affirmare in vtero belluæ, & in vtero mulieris, tam per congreſſum hominis, quàm per congreſ- A ſum ferarum, recepta vtriuſq; ſemina, ob anguſtiam loci permiſceri: vnde poſtea, ex hac materia coaleſcente, fera humano capite, & homo capite belluino oriri poteſt, veluti in propoſitis iconibus lector intueri poteſt.

Demùm pro coronide harum cauſarum aſſeueramus vim Dæmonis non eſſe prætermittendam, qui ludificando intuentium ſenſus, hominem capite leonino repræſentare poteſt. Immò interdum genuino ſublato partu, & aliundè monſtrum delatum mulieri parienti clanculum ſupponere valet. Amplius Dæmon, permittente Deo, poteſt omnes monſtri naturales cauſas in vterum afferre, aut virtutem ſpermatis adeò debilitare, ne fœtus inde Genitoribus ſimilis procreetur.

Vis Dæmonum.

Aut aliquando poteſt hanc materiam ſpermaticam ita labefactare, vt membra tantummodo alicuius animalis imperfecti in vtero formentur. Neq; à recto tramite recederemus, ſi dixerimus prolificum animantium ſpeciei diſcrepantis ſemen B in vterum à Dæmone deferri poſſe, vt monſtrifici fœtus cum capite ſimiæ, vel cum capite vituli inde oriri poſſint.

Niſi velimus aſſerere, quòd virtute Dæmonis, fœtus alicuius bruti fœtui humano copulari poteſt. Præterquamquòd Dæmon ægra valetudine fœtum afficiens, ipſum in formam belluinam fœdare poteſt. Et deniq; aliquod horribile ſpectrum phantaſiæ Genitorum communicare poteſt, vt partus aliquo capite belluino inſignis in auras vitales ſtatuto tempore egrediatur.

FOEDA CAPITIS CONSTITVTIO. C

HACTENVS de capite geminato, & de capite alieno, tam in fœtibus humanis, quàm in belluinis dictum eſt. Modò de capitibus aliqua nota inſigni ſpectabilibus neq; prorſus à propria ſpecie recedentibus eſt differendum. Primitùs ſi capillos ponderemus, meminimus vidiſſe annis elapſis exteram mulierem capite adeò capillorum ferace, vt crines explicati ad terram vſq, peruenirent: ideoq; ad quæſtum peregrinabatur, dum populis crines explicando, magna cum admiratione ſe ſpectandam præbebat.

Mulier capillis longiſſimis.

Id quoq; in brutis admirandum conſpicati ſumus; nam tribus ab hinc annis periijt equus Illuſtriſſimi Domini Comitis Philippi Aldrouandi Bononiæ ſenatoris, D qui colli iubas vſq; in terram promiſſas gerebat, quibus gradiendo humum verrebat, & fortaſſis ob longiores crines hic equus *Bella Donna* nominabatur.

Amplius puer cum barba natus eſt anno Domini trecenteſimo octauo in Antiochia, aetate Conſtantij Imperatoris, de quo monſtro in Rubrica Præſagiorum egimus. Mulieris quoq; Germanæ icon ſeruatur in Muſæo Illuſtriſſimi ſenatus Bononienſis, quæ annis elapſis propter admirandam barbam, quam gerebat ad ventrem vſq; promiſſam, cunctis ſpectanda circumducebatur.

Mulier barbata.

Inſuper nati ſunt infantes admirandi cum dentibus, vt puer ille barbatus, cuius paulo ante meminimus, anno Domini trecenteſimo octauo: Deinde Titus Liuius puellam cum dentibus Oximi natam eſſe prodidit. Item, ex Marcello Donato, anno ſeptuageſimo ſecundo ſupra ſeſquimilleſimum, quædam filia Sartoris, cum tribus

I. Infans capite therſitico.

II. Infans vultu obſcæno.

tribus dentibus ab aluo materna egressa est. Nostra quoq; aetate puellum omnibus membris perfectè constitutum, & iustò grandiorem, cum quatuor dentibus natum obseruauimus. Verum maiorem admirationem nobis debent afferre illi, qui loco dentium os continuum habuerunt: Cardanus enim inter memorabilia recenset mulierem nobilem in Gynecio Principis Lucemburgensis versantem, quæ os duplex loco dentium, habebat. *Puelli cum dentibus nati.*

Cæterùm hæc nullius momenti esse videntur in comparatione ad illa, quæ deinceps de fœtuum capitibus vitiosis, & fœdatis dicenda se se offerunt. Nam quandoque nonnulli capite thersitico sunt nati, qui intuentibus formidinem, & admiratio-

E nem simul attulerunt.

Thersites fuit quidam homo græcus, vt, scripsit Homerus, quo alterum deformiorem quis imaginari non poterat: hac de re in præsentia caput deforme, & varijs notis inquinatum, thersiticum nuncupamus: veluti in figura I Lector conspicari potest. Siquidem anno post partum Virginis quinquagesimo quarto supra sesquimillesimum, natus est Stetini infans, vt retulit Licosthenes, qui varijs corporis agitationibus, & clamoribus sacerdoti eum sacro Baptismatis fonte lustraturo quodammodo reluctari videbatur, sed sacerdos fusis ad Deum precibus, eumdem puellum sacro latice intinxit. I.

Habebat puer in vertice massam carnis figuram testudinis rufæ æmulantem, & versus ceruicem caudam carnosam oblongam, instar caudæ muris, capite erat thersitico; & oculis prominentibus. *Thersiticū caput.*

F Hic etiam memorandus est ille puer natus Venetijs anno octuagesimo septimo supra millesimum, & quadringentesimum, qui membrum genitale vertici adnatum habuit: ideo propter obscænitatem parentes non audebant eum in propatulo deferre. Sed admirabilior fuit puer nuper ortus in agro Mutinensi, cum testibus, & scroto vrina pleno occipiti adnatis: quocirca Chirotomus ad hanc deformitatem auferendam accersitus, statim magna dexteritate hanc prominentiam truncauit, & adhibitis conuenientibus præsidijs, salutem pueri perfectam expectabat, sed illicò, suppressa vrina, infans interijt: vnde intellexit has partes superfluas occipiti adnatas, magnum cum alijs partibus genitalibus, & cum vesica consensum habuisse.

II. Iconem addimus puelli obscæno vultu, qui anno quinquagesimo supra sesquimillesimum, referente Licosthene, natus est Friburgæ cum massa carnis dura & II.

G prominenti circa frontem, & occiput, quæ totum caput huius fœtus alioquin bene constituti, deturpabat. Non absimilis fuit puer monstrosus quoad massam carnis in fronte, instar cornu natam, cuius descriptionem clarissimus vir Ioannes Augustinus Cuchius medicæ palestræ miles exercitatissimus, & veritatis perquam studiosus nobis humaniter communicauit. Hic puer natus est Bononiæ in via Sancti Felicis anno trigesimo supra millesimum, & sexcentesimum, mense Aprilis, cum mense subsequenti pestis postea grassari cæperit: hic igitur infans omnes partes corporis aptè formatas, & constitutas habebat præter caput, cuius medium frontis cornu ex carne compactum quodammodo occupabat. Orbita oculorum vna tantùm cum magno oculo in facie sine naso conspiciebatur. Oris foramen rotundum, & adeo angustum fuit, vt vbera nutricis apprehendere non posset, sed nutritionis gratia, lac per fistulam paruo orificio aptatam instillabatur. *Monstrum Bononiæ natum.*

H Olim quoq; in Germania, nimirum anno duodecimo supra sesquimillesimum, in villa Elceffelbach cognominata, ex coniuge rustici natus est infans oris foramine angustissimo; deinde tota facies massam carnis æmulabatur, in cuius medio simulacrum pugionis ex eadem carne formatum residebat, sub hac massa carnis oculi magni, & dissimiles erant locati: quapropter ratione huius deformitatis, aqua sacri fontis non fuit lustratus, sed viuus sepultus. *Monstrum viuum sepultum.*

Ab horum capitum obscænitate non est remouendum illud monstrum natum Firmi ciuitatis Italiæ anno vigesimo quarto supra millesimum, & sexcentesimum: fuit enim puella perfectis membris integrata, præter caput, quod aspectu erat horrificum, cum fronte rugosa, sub qua Orbitæ quædam absq; oculis cernebantur, & loco nasi, frustum carnis pyriforme mediam faciem occupabat, sub hac massa carnis, pellis rubra figuræ quadrangularis erat, quæ vtrinq; oculos veluti gallinæ repræ-

 sentabat.

III. Puella naribus, & oculis carens.

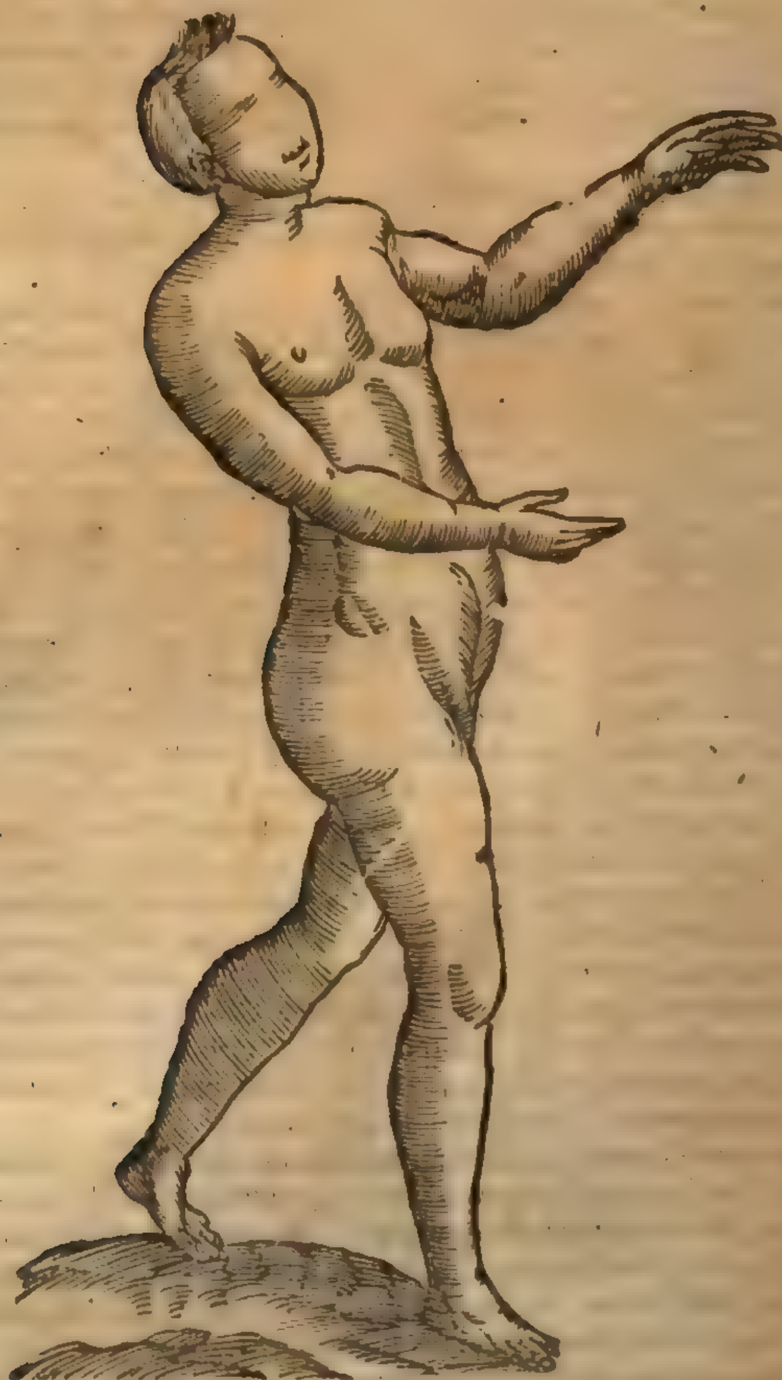

IIII. Puella alia oculis, & naribus carens.

III. Puella naribus, & oculis carens.

IIII. Puella alia oculis, & naribus carens.

Monſtrum tribus oculis, & quatuor manibus.

VI Puella oculis bubulis.

sētabat oculus vnus obscurus in occipite, & alius clarus, & humanus supra suturã coronalē visebatur sed sine palpebris, & cilijs, quorũ vicem capilli capitis gerebant.
Cæterùm si nosmet conuertamus ad illa monstra, quæ absq; oculis orta esse feruntur. Plinius, in primis, narrat quondam in Aegypto nutritum fuisse hominem sine oculis in parte capitis antica, sed verum quidem est, quòd oculi in parte capitis postica visebantur. Idq; à natura præ imbecillitate factum fuisse videtur: quandoquidem languore oppressa semina oculorum in partem capitis anticam transmittere nequiuit: cum ex anatomica inspectione liquidò constet principium neruorum opticorum in occipite residere.
Sed infantem fœminam oculis prorsus, & naribus carentem memorat Cornelius Gemma, cuius icon est III. A
Pariter, ex Licosthene historiographo, in Hassia puer membris rectè constitutis natus est, sed monstrosus erat in capite, quia oculis naribus, & auribus carebat; quapropter in facie os tantummodo conspiciebatur. Rursus Arimini, anno ante natum Christum nonagesimo primò supra centesimum, puellus sine oculis, & naso ad auras vitales ægressus est. Item die decima Maij anni decimi quarti supra sesquimillesimum, delata fuit puella ignoti cuiusdam ciuis Bononiensis, ad Diui Petri templum, vt Baptismi Sacramento renasceretur, quæ, & naso, & eius foraminibus caruit. Deniq; Rufus addit iconem alterius puellæ, quæ absq. oculis, & naribus orta est, vt in icone IIII. manifestatur.
Quemadmodum Natura, vt hactenus fuit explicatum, in oculis formandis aliquãdo est manca: vicissim in ijsdem procreandis, quandoq; est superflua. Etenim habemus apud Marcellinum, quòd anno Domini trecentesimo octauo natus est Antiochiæ puer quatuor oculis insignitus, & pariter Romæ anno centesimo vigesimo tertio, puer quatuor oculis refertus ab ancilla emersit. Immo Amatus Lusitanus id confirmat monstro Anconæ nato. Ibi enim mulier tertio grauiditatis mense edidit corpusculum quatuor oculis spectabile, cum labijs adeo deformibus, vt cunctis aspicientibus esset admirationi: Immò Ianuario mense anni decimi quarti supra sesquimillesimum, coniux Dominici de Malatendis Communis (quarto) nuncupati peperit puellam, cum duobus orificijs in facie, & quatuor oculis, & Eminetissimus Cardinalis de Grassis tunc Bononiæ Episcopus cælesti lauacro illam expiauit, & Mariam appellauit, sed vitam ad quartum tantummodo diem protraxit. B
Hic igitur damus monstrum tribus oculis refertum, quod, ob materiæ malè dispositæ impedimentum, instar ortus aliorum monstrorum, natum esse opinamur. Quamuis alij referant, ex Licosthene in Appendice Chronologica, hæc monstra tribus oculis, & quatuor manibus, ore, & naribus magnis, auribus amplis, & rotundis, in quibusdam Arabiæ locis versari: vbi mares tanquam fœminæ mammas tam grãdes habere perhibentur, vt illas difficulter tegere possint. Pelles belluinas induunt, sine calceis incedunt; & pedes absq; digitis habere feruntur; & huiusmodi homines monstrosi Sterlochi nuncupari assueuerant. Ore magno sunt referti, quia voraces sunt, nam carnibus semicoctis vescuntur. De his, & similibus legenda est Rubrica differentiarum capitis primi huius libri, vbi hæc figura V. erat collocanda. C
Sin Natura in formandis fœtibus duos tantùm oculos procreet, aliquando ita deformat, vt potius oculos belluinos, quàm humanos æmulentur, veluti in icone VI. obseruatur. Hæc enim fuit puella monstrifica nata Argentinæ nobilis Alsatiæ Metropolis, lato ore, naribus aquilinis, oculis bouillis, & prominentibus, anno Domini quadragesimo quarto supra sesquimillesimum. Tunc enim, teste Licosthene, Carolus Quintus Imperator per Hispanos Africam occupauit. D
Sin prosequamur in recensendis narium obscænitatibus, incidemus in quamdã effigiem monstrosam, & bifrontem quæ circumfertur. Hæc in vtraq; parte faciei, loco nasi, membrum virile gerit, cũm testibus loco menti, & in fine prodigiosi nasi oculi gemini conspiciuntur; incertus fuit huius monstri sexus, sed tradunt fuisse natum, antequam Rex Galliæ, superiori seculo, cum copijs in Italiam se contulisset.
Non dissimilis obscænitas nuper obseruata fuit Parmæ, in partu monstroso coniugis

VII. Infans ſciſsis naribus.

VIII. Infans auribus leporinis.

gis cuiusdam olitoris, nato mense Septembris anni octuagesimi quarti supra ses- *Caput men-*
quimillesimum. Hic puer vixit duas horas, naso carebat, sed in fronte duos te- *tulatum.*
stes cum portione carnis mentulam æmulante gerebat: deinde vtraq; infantis manus sex digitis erat referta, & pars anterior sexum maris, & posterior sexum fæminæ repræsentabat.

Præterea in tertia parte Historiæ Indiæ Lusitanicę legimus rarò in illis regionibus fœtus aliqua deformitatis nota impressos in lucem prodire: nihilominus aliquandò, per spatium milliaris à Piratininga, orta est puella monstrifica, quæ nasum *Adulterij*
extensum vsq; ad mentum gerebat, & os sub mento cernebatur. Sed pater viuam *pęna apud*
E filiam tumulauit, quo genere mortis eos punire solent, quos adulterij suspitione *Indos.*
inquinatos esse arbitrantur.

Hactenus de obscænis, & nimis prominentibus naribus dictum sit. Iam de monstrosis fœtibus, qui apertis naribus nati sunt, differendum est: siquidem, ex mente Licosthenis, anno quinquagesimo sexto supra sesqui millesimum circa solemnitatē Paschalem Basileæ puer natus est, naribus ita patulis, vt inde spectatores infantis cerebrum facile intueri possent quemadmodum icon VII. ostendit. VII.

Modò de auribus nonnulla sunt referenda: cum inuenti sint infantes sine auribus nati, veluti accidit Basileæ, secundùm Licosthenem, vbi fœtus masculus auribus carens anno quinquagesimo sexto supra sesquimillesimum, mense Septembris natus est; & loco aurium duæ exiguę rimæ apparebant, ita tamen clausæ, vt puer
F nihil audire posset, vixit infans valetudinarius vsq; ad mensem sextilem, quo tempore grauibus vexatus doloribus interijt.

Præterea nati sunt interdum fœtus humani cum auribus bruti: & fætus huius generis clarissimus Columbus in libro Anotomiæ se obseruasse fatetur. Deinde Konigisbergæ, anno supra millesimum quingentesimo nonagesimo tertio, ortus est infans masculus aure leporina, cum portione carnis instar pilei, vt Schenchius annotauit. Item Eufigij in terra noua iuxta ripas Danubij, monstrum humana facie, & auribus asininis visum est.

Rursus in suburbana villa Cracouiæ, mense Nouembris anni nonagesimi quarti supra millesimum, & quadringentesimum, mulier, vt recitat Licosthenes, fœtum auribus leporinis insignem peperit, cuius monstri genuinam effigiem icon VIII. VIII.
patefacit.

G Nascuntur insuper fœtus humani capite cornibus deturpato: nam Amatus Lusi- *Centur. 1.*
tanus meminit pueri cum corniculo in capite nati, & dum puer crescebat, cornu *cur. 17.*
quoq; creuit, idq; deponendum ex capite puer à patre flagitabat, quoniam cæteri pueri illum cornutum appellabant, reliquum huius historiæ Lector videat in Rubrica Aegritudinum primi capitis huius libri.

Deinde olim in Chero Regione Pedemontana, scilicet anno septuagesimo septimo supra sesquimillesimum mense Ianuarij, puer monstrificus, nimirum capite quinq; cornibus insignito ortus est, & ab eius occipite massa quædam carnis depēdebat, de qua suo loco verba fient. Item in oppido Rathstadio in alpibus Noricis sito, quas incolæ Taurum appellant, editus est infans cornutus, veluti fiugura IX. ostendit, anno Domini quinquagesimo primo supra sesquimillesimum. IX.

H In villa Marchiæ Dammenuualde, propè Vuitstock, coniux agricolæ cuiusdam monstrosum partum, nempe cornutum edidit, quem Fincelius, referente Licosthene, descripsit hunc in modum. Fuit infans toto corpore spadicei coloris, capite cornibus oblongioribus prædito, oculis crassis absq; naso, ore admodum patulo, in cuius medio lingua alba, & quadrangula cernebatur, & caput sine collo scapulis adhærebat, deinde totum corpus erat inflatum, & rugosum, brachio lumbis adhærente, pedes erant longi, & graciles, & tandem ab vmbilico species intestini crassi ad pedes dependebat: quemadmodum lector in icone X. meditari poterit. X.

Placuit in prædictorum confirmationem aliud monstrum humanum addere cornibus arietinis præditum, quod ex Gallia in Italiam fuit delatum: carebat fronte, *Monstrum*
& collo, & maxilla inferior sterno annectebatur; eius caput erat auritum, & cor- *cornutum.*
nutum, sed cornua figuram cornuum arietis referebant, veluti icon XI. manifestat. XI.

Antequam ad alias partes fœtuum monstrosas descendamus, de labijs nonnihil

Q q dicen-

IX. Puer cornutus.

X. Infans cornutus ore patulo.

ſtrum humanum cornibus arietinis.

dicendum est, cum illa quoq; suam deformitatē interdum sortiantur. Aliqui enim homines identidem conspiciuntur labro ita curto prædıti, vt dentes tegere nequeant; immo Trincauela narrat se obseruasse aliquos scissis labrjs natos, qui non parum in sermone defi.iebant. Bononiæ quoq; nati sunt nonnulli labris discissis, qui adulti cum eos deformitatis puderet, Chirurgi opera labiorum apertorum copulationem, & sanitatem inuenerunt: Chirurgus enim ferro ablata superficie carnis fissurę labiorum, & vulnere consuto, la..a fissa agglutinauit. L. 5. c. 12.

Interdum nati sunt infantes cum deformibus carunculis circa labia, quæ totam faciem fœtus deturpabant;& quamuis multi casus huius generis, qui Bononiæ acciderunt, recenseri possent: nihilominus vnus instar omnium sit memoratus à Ioanne Georgio Schenchio, de puero nato Hagenoæ Alsatiæ, anno supra millesimum sexcentesimo octauo, mense septembris, hic toto corpore absolutus, & vndequaq; perfectus erat fœtus, nisi quòd circa superius labium,& nasi interstitium, monstrosa caro, veluti quædam proboscis erat adnata, & referebat figuram oris ouini, exerta lingua tanquam balantis, & hæc monstrosa caro spatium nasi non excedebat, reliquo superiori labro ad vtrumq; latus fisso: quapropter puellus eiulans, diducto ore, & hiantibus alis superioris labri, admirandum vultum spectantibus exhibebat. Preterea nasus huic carunculæ prorsus connatus, imperuius,& depressus fuit; ideoque ad aerem attrahendum, nulla via illi patebat: quemadmodum etiam ad hauriendum alimentum; hæc monstrifica caro non mediocri erat impedimento.

E

Casus pueli labij monstriferi.

F Itaq; Schenchius causam huius fœdi labij à matre sciscitatus (erat enim Ioannes Georgius Schenchius medicus Hagenoensis) deprehendit matrem multis iā annis auersatam, capita illa ouina, quæ in macellis, exerta lingua, publicè venalia exponuntur, & huius fastidij occasio fuit; cum caput, prominente lingua, hominis scelesti publice decollati conspicata fuerit. Quocirca memoria localis idearum omnium retentrix, analogia facta, illam effigiem capitis decollati hominis ad ouina capita balantia domi frequentius exertis linguis conspicienda retulit; hanc postmodum imaginem mater vi phantasiæ, fœtui facilè imprimere potuit: siquidem quando prægnans fuit, capita ouina, quamuis iamodio habuisset, emit, & comedit. Puer igitur hac fœditate maculatus, Ioannes Iacobus cognominatus diu vixit. Hoc in loco causam huius monstrifici partus recensere volumus, tum quia ex manifesta vi imaginationis prodit, tum quia illam Schenchius descriptioni monstri copulauit.

Causa monstrosi vultus.

G

Inter monstrosa capita in vtero deprauata, reponenda sunt illa, quæ collocarent, vt conspici potest in icone nona, decima, & vndecima. Sed libuit ad maiorē huius rei explanationem, proponere effigiem spectandam illius infantis, qui sine collo natus est Basileæ, iuxta relationem Licosthenis, mense Augusti, anno supra sesquimillesimum quinquagesimo septimo. Cæteris enim membris optimè formatis, sola facies erat monstrosa: inprimis non erat supra collum eminens, quoniā illo carebat, oculi enormis magnitudinis quasi in fronte locati visebantur.

Partus collo carentes.

Præterquāquòd pars superior capitis huic fœtui deerat. In occipite habebat foramen, quale, ad excitandum fonticulum, Chirurgi, candente ferro, parare solent. Ex hoc igitur sanguis paulatim dimanabat;hac de re infans ortum cum interitu commutauit. Hoc monstrum in figura XII. exhibetur. XII.

H

Iterum libuit proponere spectandam in Musæo publico inuentam picturam mōstrifici puelli effigiem Bacchi æmulantis. Fuit enim embryon, nempe immaturus partus quinq; mensium, collo,& fronte carens, latissima facie: quocirca non est admirandum, si ab eruditissimo viro Vlysse Aldrouando βυσόμος fuerit cognominatus; cum rictum bouillum repræsentaret. Hoc igitur monstrum, iuxta partem anteriorem, posteriorem, & lateralem, delineatum in figura XIII, XIIII, & XV. exhibetur.

Monstrum figura Bacci.

XIII.

XIIII.

XV.

Sin Natura in fœtu collum format, aliquando illud in vtero torsione ita deprauat, vt nullo modo caput infantis erigi possit. Hoc monstratur illius pusionis effigie nati anno supra sesquimillesimum quadragesimo secundo, in Bilsen Bohemię oppido, vt Licosthenes memoriæ mandauit.

Monstrum tortione colli.

Etenim hic toruitate colli, imaginem Christi crucifixi referebat: nam caput ad

II. Idem fœtus ſine collo, ſecundùm dorſum pictus.

XV. Idem fœtus ſecundùm latus effigiatus.

III. Idem fœtus ſine collo, ſecundùm dorſum pictus.

XV. Idem fœtus ſecundùm latus effiigiatus.

II. Idem fœtus ſine collo, ſecundùm dorſum pictus.

XV. Idem fœtus ſecundùm latus effiigiatus.

IIII. Idem fœtus ſine collo, ſecundùm dorſum pictus.

XV. Idem fœtus ſecundùm latus effiigiatus.

XII. Infans ſine collo.

XIII. Fœtus sine collo Bracchi æmulus, secundùm partem anteriorem figuratus.

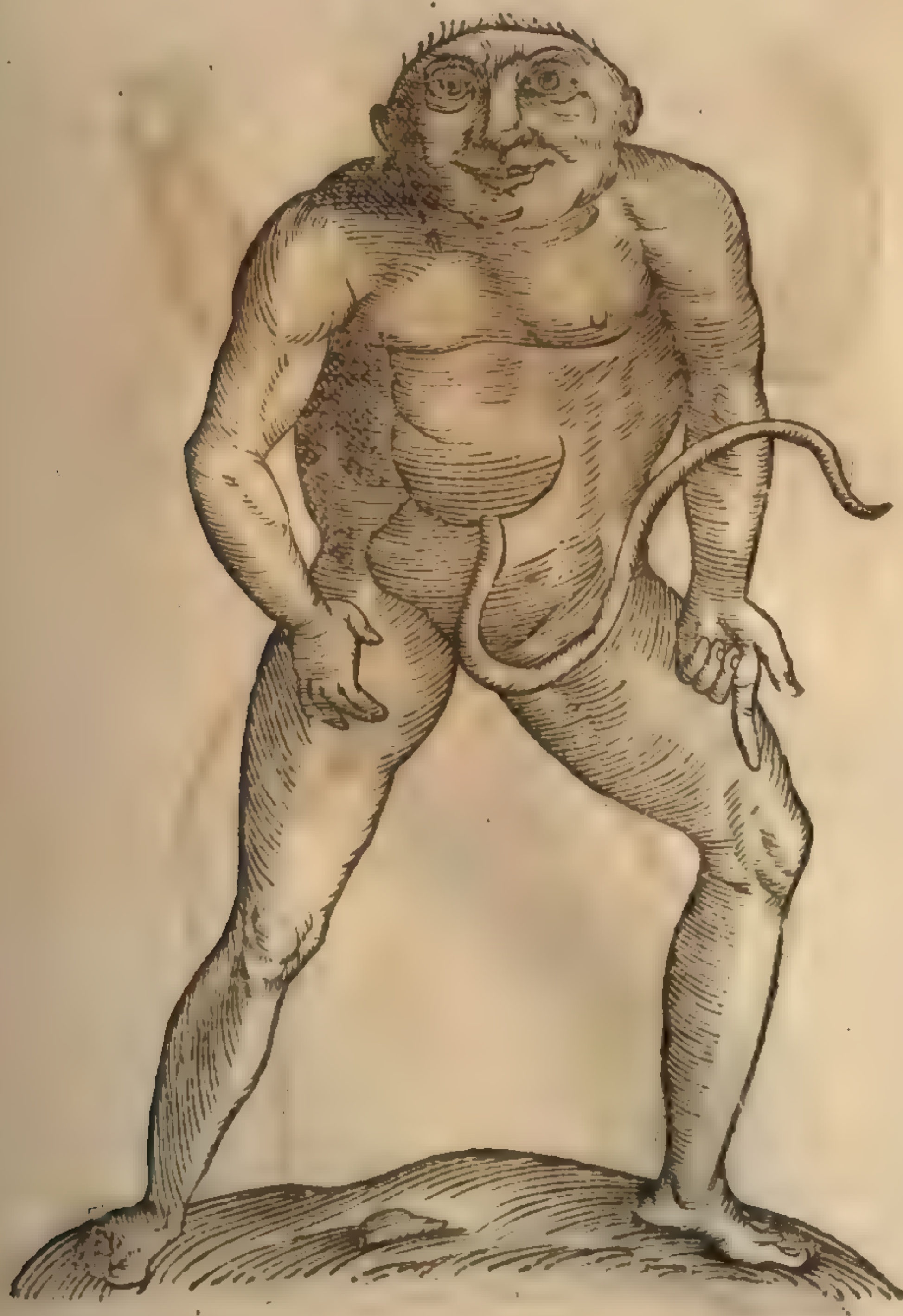

XIIII. Idem fœtus ſine collo, ſecundùm dorſum pictus.

XV. Idem fœtus ſecundùm latus effiigiatus.

XVI. Infans collo torto.

latus ita inflexum habebat, vt eius ori cibaria difficulter inferri possent. Crura quoq; decussatim locata gerebat: veluti in icone XVI. videntur, quæ etiamsi disiungebantur, nihilominus sponte ad pristinam figuram reuertebantur. Hoc monstrum Viennæ Austriæ aliquandiu vixit. XVI.

Tandem Natura, in deprauandis capitibus, illa interdum non prorsus deformat, itaut caput alienum, scilicet bruti constituat, veluti paulo ante manifestauimus, sed ea modicè tantùm deturpat, vt aliquod rudimentum rictus belluini repræsentent. Ideo nascuntur homines propria facie, speciem Canis, Simiæ, Aquilæ, & similium animantium referentes. Nimirum capite humano ad effigiem bruti inclinante. Quamobrem ex sententia Parei, mulier aliquando fœtum rictu Leonis peperit, & nuper Perusiæ, nimirum anno supra millesimum, & sexcentesimum vigesimo sexto, mense Martij, prodijt in lucem puellus membris rectè constitutis formatus, præter faciem, qua, propter hirtam frontem, effigies Bubonis repræsentabatatur, lingua ab ore exerta, cuius aspectus horrorem, & admirationem afferrebat. *Puer facie bubonis.*

Fuerunt quoq; puelli, qui aspectu ranæ in lucē prodierunt, & vnus instar omnium sit infans à Pareo delineatus, natus anno Domini supra sesquimillesimum decimo septimo, ex parentibus infimæ sortis, nimirum ex Amadeo Perneo, & Maddalena Sarbucata, in Breia sylua Parœcia Bosci Regis, via ad fontem Bellæ aquæ. Mater huius monstrosi partus iam febre vexata, consilio mulieris cuiusdam clinicæ, ranam viuam palmæ manus alligari iussit, tandiu ibi detinendam, donec expiraret; eo habitu in viri congressum veniens fætum huius formæ concepit, quæ in icone XVII. conspicitur. Vnde Ioannes Bellangerius Machinariæ Regiæ Chirurgus, qui hunc puellum monstrosum coram custodibus iustitiæ Harmoij oppidi contemplatus est, applicationē ranæ manui matris fuisse in causa deformitatis fœtus existimauit. XVII.

Addimus prædictis effigiem mulieris inuentam in publico Musæo, quæ, quoad faciem, simiam referebat; veluti icon XVIII. demonstrat. XVIII.

Sunt insuper nonnulli fœtus, qui varijs gestibus oculorum, & oris, faciem deturpant: veluti illi, qui nati sunt ore immani hiatu aperto, instar horrendè vociferantium. Quandoquidem anno supra millesimum quingentesimo septuagesimo octauo, in Agro Mechelburgensi Greuesmulem, authore Schenchio, vxor Sartoris enixa est infantem masculum, corpore integro bene constituto, præter caput, cuius genuina facies tegumento quodam carneo tegebatur, quo ad superiora tracto, facies, & caput pileum oblongum turcicum æmulabatur, & os immani hiatu apertum cernebatur, quem gestum horrendè clamantes edere solent: fætus carebat lingua, & interior oris regio, non alio, quàm sanguine plena apparebat. Oculi erant patentes, sed nulla pupilla referti; nares simum canis nasum imitabantur. collum habebat molle, & inusitatæ longitudinis: itaut, collo recto constituto, caput necessariò, antrorsum, aut retrorsum, aut ad vtrumq; latus dilaberetur. Animaduertit etiam Schenchius aliud admirandum in hoc fœtu, quòd dextra expansa, & sinistra clausa fuerit, quasi in pugnum contracta, quæ etiamsi violentia fuerit reclusa: attamen digiti sponte in pugnum denuo coibant. *Monstrum immani hiatu oris.*

Nos etiam in publico Musæo, iconem fœtus fœminei sexus inuenimus, ore valde hiante, naribus, & oculis ferè in fronte sitis, & capillamenta veluti in conum erecta conspiciuntur, vt figura XIX. ostendit. XIX.

Quod hactenus de capitibus hominum deprauatis, relatum est, de belluinis quoque intelligendum esse opinamur: quandoquidem in brutorum capitibus interdum tanta deformitas obseruatur, vt hæc à propria specie quasi aliena esse videantur. Primitus, omisso quadricorni Ceruo, quem Nicocreon habuisse perhibetur, horridiora capita recensebimus; quoniam anno supra sesquimillesimum quinquagesimo quarto, in villa Pomeraniæ Rekouu vicina Ragio ad ostium Viadri, iuxta relationem Licosthenis, pullus equi monstroso, & horrifico capite natus est. Hic oculorū loco maculas subrubras habebat, & aures pendulas instar aurium sagacis canis, quarum partes infimæ cuti coaluerunt, deinde ore erat horrendo, labijs ita inflatis vt vbera sugere non posset. Rursus collū erat tortū, sinuosum, & coloribus distinctis tāquā tot torquibus variatū, cū iuba impexa, & magnū hinnitū instar adulti equi edebat, cute erat aspera, & veste villosa, & tādē loco caudæ quędā crista erigebatã. *Capitis brutorum deformatio.*

Item

XVII. Puellus facię ranæ.

XVIII. Fœmina facie Simiæ.

XIX. Fœtus fœmina ore valde hiante.

XX. Agnus capite monſtrifico.

XXI, Canis monſtroſo capite.

Item tradit Schenchius, ex mente Parei, agnum monſtrifico capite natũ eſſe, anno ſupra ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo tertio, in Suburbio Sezenæ vrbis, qui locus campus benedictus cognominatur, in ædibus Ioannis Poleti ſalis menſoris. Hæc beſtia in lucem edita mox interijt, nec vitæ, niſi quodam exiguo motu ſigna dedit: hoc monſtrificum caput in figura XX. oſtenditur. Tempore Dionis, vt recitat Plutarchus, porci nati ſunt, cætera perfecti, ſed auribus carentes, quod inter prodigia recenſendũ eſſe exiſtimarunt. XX.

Placuit inſuper ad maiorem aſſertorum roborationem, canis iconem monſtroſo capite, & monoculo, ſpectandam proponere, quam in publico Muſæo inuenimus E cælatam, cum cynomorpho planta, nempe croco Dioſcoridis, ſecundùm Lobelium: veluti in figura XXI. repræſentatur. XXI.

Antequam ad Capitulum brachiorum, & manuum monſtrificarum accedamus exarandum, primùm cauſæ monſtroſi capitis examinandæ ſe ſe offerunt. Quoad fœtus cum dentibus natos, notandum eſt id à virtute formatrice partium humani corporis prouenire, quæ, ſiue ſit ſpiritus exiens à ſemine, vt voluit Ariſtoteles, ſiue quid incognitum, vt opinatus eſt Galenus in libro de formatione fœtus, ſiue quid diuinum ab ideis, vel ab anima mundi pendens, vt Plotinus interpres Platonis aſſeuerauit, ſiue Intelligentia, quam Auicennas datricem formarum nuncupauit, in vtero matris dentes generat, aut eorum producendorum virtutem adipiſcitur. *L.2.de Gen. An.c.3.* *L. 6 de An.*

Hac de re in nonnullis hominibus dentes aliquando ſerius, aliquando ante tẽpus F determinatum emergunt: idcirco dentitionis tempus omnibus non eſt definitum: cum in poſtrema etiam ætate dentes molares naſcantur. Narrat enim Veſſalius inſignis Anatomicus, molarem dentem ſibi natum eſſe, anno ætatis ſuæ vigeſimo ſexto. Item Alexander Benedictus in ore octuagenariæ mulieris Victoriæ Fabrienſis nuncupatæ dentes renatos eſſe recitat. Quamobrem illa vis formatrix quandoq; citò, nempe in vtero, aliquando ſerius, nempe extra vterum, ſuam operationem molitur. *L. 1. de fabric. hum. corp. c. 11.* *Lib. 7. de morb. partic.*

Quoad fœtus cum barba natos debemus memoriæ mandare cauſam pilorum eſſe ſiccam fuliginem cum humiditate craſſa, & viſcida mixtam, qua materia fœtus quandoq; redundantes cum valida facultate expultrice, præcocem pilorum, & barbæ generationem incurrunt. Interdum hæc cauſa in ſemen maris refertur, quoad illam partem, quæ ad caput ſpectat: namq; ſemen paternum originem du-G cens à capite patris viribus fuit integris in conformatione capitis maſculini fœtus, ſed in reliquis poſtea partibus conformandis à priſtino vigore deficit, quando reliquum opus, partium ſcilicet inferiorum ſpirituoſæ parti ſeminis materni formandũ relinquit. Hinc non eſt mirandum, ſi mulier capite virili, & barba inſignis, reliquis partibus muliebribus conſpecta fuerit. *Cauſa barbæ præcocis.*

Aliquando huius effectus cauſa ad parentum imaginationem reducitur, ob aliquod ſpectrum alicuius ſpeciei Genitorum phantaſiæ impreſſum: namq; hoc ſpiritibus, & virtuti formatrici communicato, facile fætus tenellus notam huius imaginis contrahit. Neq; id nos in admirationem trahere debet: quandoquidem ſi Parentum imaginatio poteſt in humano conceptu notas fructuum, & brutorum producere cum tamen hæc ab humana Natura maximè diſcrepent, multò magis formam H monſtrificæ figuræ eiuſdem ſpeciei procreare poterit. *Vis imaginationis.*

Demùm refertur hic effectus ad naturam, & formam conſimilium Genitorum: etenim ſi quis parentum monſtrifica effigie refertus fuerit, proculdubio prolem ſibi ſimilem procreare poterit; cum Natura ſemper omnes edat conatus, vt effectum ſibi ſimilem progignat. Id nuper accidit Parmæ in ſereniſſima aula Farneſiana, in illa puella hirſutæ faciei, quæ nupta, & compreſſa, aliquos fœtus tota facie hirſutos edidit. Idem de muliere Germana barbata aſſerendum erit. Quamuis id neceſſario non ſemper contingat; quoniam ſi paternum ſemen maiori præditum fuerit vigore; ſuperato matris ſemine, fœtus proculdubio inde genitus, & perfectus, & ſine monſtroſa fœditate naſcetur. At viciſſim, ſemine matris dominante, nonniſi partus monſtroſus in eadem ſpecie prodire poterit. *Gens piloſa vbi.*

Quando autem monſtra ſine oculis ſe ſe offerunt, non poſſums niſi hunc effectũ ad imbecillitatem virtutis formatricis reducere, quæ cum ſola munere formandi,

Causa fœtus sine oculis. partes fungatur, nimirum cum hæc sola figuras vnicuiq; parti affignet: hæc inquã, ob inopiam caloris, vel spirituum intemperiem, vel ob aliam causam labefactata, parti formandæ congruam, & naturalem figuram imprimere nequit: hinc aliqui fœtus sine oculis interdum prodeunt. Idq; magis asseuerare possumus, quoniam Aristoteles scribebat talem inesse substantiæ seminis calorem, qualis vnicuiq; corporis parti accommodatur, cuius abundantia, vel defectu læsi fœtus sæpè oriri solent. Quapropter in fœtibus nonnullis oculorum forma in sincipite cernitur, ob facultatis languorem, quæ ad locum destinatum materiam oculorum transmittere nequiuit. *L. 2. de gen. An. cap. 4.*

Deinde ponderare debemus mollitiem materiæ fœtuum: nam fieri potest, vt leui de causa membrum aliquod fœtus lædatur, & potissimum vehementiori motu: ideoq; monstrosam figuram partus adipiscitur absq; vllo matris crimine. Verum quidem est, quòd interdum monstrosi fœtus culpa in matrem transfertur, quando grauida choreis, saltationibus, & alijs inordinatis motibus delectatur: etenim propter angustiam vteri, vehementior motus occasionem monstrosi partus præbet: sic enim puellum scissis naribus progenitum fuisse opinamur. A *Causa pueri scissis naribus.*

Præterea, quando caput humani fœtus auribus leporinis, vel alterius bruti desertum se se offert, nonnulli statim ad permixtionem seminum, & ad nefariam Venerem tanquam propriam causam confugiunt. Alij hoc vitium in monstrosos parentes referunt. Alij ex aliquo vitio, seu morbo causam huius effectus eliciunt: cum facies hominis interdum vi morbi in faciem Satyri vertatur, vt contingit in Satyriasi, & Elephantiasi, de quibus affectibus Medici passim verba faciunt. Alij fœditatem huius vultus vitio alimenti, vel altrici facultati ægrotanti acceptam referunt. Alij in materiale principium fœtuum crimen transferunt; quandoquidem peruersa materiæ dispositio, vel iuxta sententiam Auerrois, materiæ inobedientia, multorum huius generis monstrorum causa esse potest. B *Praua materia dispositio.*

Alij non omittunt degenerationem seminis in alienam naturam, quia tunc multæ brutorum partes in fœtibus humanis producuntur. Demùm alij præcipuam causam horum monstrorum imbecillitatem agentis seu generantis appellant. Cęterùm in nostro casu imaginationem multas vires habuisse arbitramur; namq; vtriusque parentis phantasia monstroso fœtui causam præbere potest: sed mulier potissimum hac redundat, non solum propter longum gestationis vteri cursum, sed etiã quia in muliere imaginatio intentissime operatur. C *Imaginationis vis.*

Præterquamquòd absq; vlla parentum animaduersione per quietem horrifica somnia repræsentantur: vnde spectra aliquando enormia cum varijs brutorum partibus phantasiæ se se offerunt. Sed qui plura de his scire desiderat, confugiat ad causas vniuersales in Rubrica causarum exaratas. Sic enim ortus est puer vultu ranæ figura deformato, & hac ratione natum putamus puerum cum illa carnis massa circa occiput testudinem æmulante: cum ex parentum, & potissimum ex vehementi matris imaginatione occasio vel monstrorum, vel aliquorum animantium vt testudinis formatrici facultati varias diuersorum animalium partes formandi suppeditetur. Idem quoq; brutis contingere superius fuit explanatum, dum Cornelius Gemma diuulgabat ex cane grauida ob terrorem, catulum Accipitris capite ortum fuisse. *Imaginatio in brutis.* D

Deinde facies fœtus à multitudine oculorum deturpatur ob copiam materiæ his partibus formandis destinatæ, & ob validam formatricis facultatis virtutem: nisi velimus asseuerare hunc effectum robori facultatis separatricis esse attribuendum, dum materiam oculis formandis dicatam in quatuor partes distribuit: hinc postea fit, vt quatuor ocelli à formatrice fabricati faciem fœtuum fœdent.

Tandem infantes sine collo nati, quamuis à multis causis originem trahere potuerint; nihilominus hunc nostrum fœtum monstrosum à copia materiæ, & ab angustia vteri prouenisse arbitrati sumus; nam fœtus membris carnosis erat constitutus, & figuram Bacchi quodammodo imitabatur. Vber igitur fuit materia, quæ præ angustia vteri iuxta longitudinem dilatari, & augeri non potuit: quapropter caput monstri scapulis annexum coaluit. Hæc autem matricis angustia potuit esse naturalis, vel aduentitia propter vteri affectiones, & præcipuè ob tumores præter naturam, *Vteri angustia quid præstet.*

qui

qui siue sint in matrice, siue oriantur in partibus circumiacentibus, semper vterum fœminarum angustare possunt.

DE PRAVA CONFORMATIONE BRACHIORVM, & MANVVM.

E

CAP. IIII.

VM Natura multis illaqueata impedimentis, in formandis brachijs, & manibus, errata quandoq; committat; hoc in loco illa exarare decreuimus. Primitùs varios fœtus sine brachijs natos proponemus: deinde partus cum brachijs mutilis, & transpositis: tertiò cum brachijs multiplicatis ponderabimus; & tandem manus quoque monstrificas recenseamus.

Quoad primam differentiam, Schenchius in obseruationibus multas exarauit *Lib.5.obser.*
F historias eorum, qui sine brachijs in lucem prodierunt. Dion in Vita Augusti, refe- *L.4. lect.*
rente Cælio Rhodigino, inter munera ab Indis Augusto missa recensuit Tygres *antiq.c.12.*
Romæ nunquam antea visos, & adolescentulum sine brachijs, qui pedibus tantùm *L.4. Serm.*
functionem, manuum obibat, dum arcum intendens sagittas iaculabatur. Rursum *conuiu.*
Georgius Pictorius fatetur se nouisse Hispanum sine brachijs natum, & pedibus admodum celerem: etenim nebat, & acu expeditius pingebat, quàm mulier citissima ambabus manibus. Immò arma bellica ita affabrè pertractabat, vt nullus milles maiori agilitate illis vti posset.

Iterùm Gyraldus nouit hominem sine brachijs natum, qui adultus, loco manuũ, pedibus mira dexteritate in accipiendo, reijciendo, secando, & ludendo vtebatur. *L.2. Itiner.*
Præterquamquòd Vueinrichius tradidit, anno duodecimo supra millesimum, tempore Henrici Secundi, Gemellos in Saxonia esse natos, qui loco brachiorum, alis *L.de Monf.*
G anserinis erant referti. Monstrum quoq; illud Rauennæ est natum sine brachijs anno supra sesquimillesimum duodecimo, quorum loco, alas habuisse Authores memorant.

Pariter Iacobus Ruffus meminit puellæ sine brachijs natæ Priuerni, anno mũdi octingentesimo tertio supra tria millia, quæ, præter brachia, reliqua corporis parte optimè erat constituta, vt in figura I. vnusquisq; potest intueri. Quæ historia *I.*
à Licosthene quoq; recitata fuit.

Sed iuxta relationem eiusdem Authoris, anno Domini supra sesqui millesimum vigesimo octauo, mulier sine brachijs nata est Francfordiæ ad Mœnum, quæ adulta, licèt manibus careret, mira agilitate pedibus vtebatur: nam arrepto pedibus calamo litteras elegantes exarabat, colum tractabat, pecunias numerabat, & subtilissima queq; opera digitis pedum moliebatur.

H Item Nicolaus Rocheus narrat vidisse mulierem sine brachijs, anno Domini supra sesquimillesimum quadragesimo, in castro Amandino Allisero, quę pedibus, *In l.de cur.*
vice manuum, cyathum apprehendebat, & more belligerantium, arreptis baculis, *morb.c.32.*
tympanum pulsabat. Pareus quoq; Lutetiæ mulierem sine brachijs multa operantẽ obseruasse memorat.

Amplius anno Domini supra sesquimillesimum quadragesimo octauo, mense Aprilis, Misenæ, iuxta sententiam Licosthenis, ortus est infans, loco oris, exiguũ habens foramen, sed magis admirandum est, quod brachijs carebat, & vnico tantùm crure nitebatur, vt figura II. demonstrat. Immò Hali Rodoham in Commen- *II.*
tarijs ad artem medicinalem Galeni scriptis mandauit, se quandoq; conspicatum *Vir carens*
fuisse virum valdè diminutum, qui brachijs, & pedibus carebat. *brachijs.*

Rursus in Agro Piceno, vt Cornelius Gemma diuulgauit, infans quidem sine bra-

Puella ſine brachijs

II. Infans sine brachijs, & vnico crure.

III. Infans ſine brachijs, & pedibus.

brachijs in lucem prodjit, sed pedibus etiam carebat; & Licosthenes, anno Mūdi septingentesimo septuagesimo secundo supra tria millia id accidisse publicauit; vt in figura III. cernitur. III.

Prædictis additur alius partus sine brachijs, in Thracia natus, anno Domini sexcentesimo primo. Vbi mulier enixa est fœtum monstrificum, & quasi Naturæ piaculum: cum neq; manus, neq; brachia haberet, deinde ratione reliquæ constitutionis corporis, effigie, & forma iusta carebat: etenim oculorum, ciliorum, & superciliorum erat expers; & ad coxendices cauda instar piscis illi adnata dependebat. Hoc autem opus Naturæ valdè monstrificum, Mauritius Imperator conspi- *Monstrum necatum iussu Imperatoris.*
E catus interfici iussit, gladiumq; statim est exosculatus. Mater autem, quæ monstrū ediderat, cum sua culpa id procreatum esse non arbitraretur, crimine fuit absoluta: Figura IIII. hoc monstrum manifestat. IIII.

Cardanus quoq; monimentis mandauit se vidisse quemdam ambobus brachijs carentem, qui dextro pede hastam vibrabat, vestem suebat, edebat, scribebat, & in acum filum emittebat, neq; multos testes defuisse asseuerat, cum res publicè ageretur. Item Iulius Cæsar Scaliger eumdem hominem, nomine Antonium, brachijs carentem, qui se Neapoli ortum prædicabat, in Allobrogum prouincia obseruasse testificatur, qui omnibus miraculo fuit: etenim, præter enarratas à Cardano operationes, vt inquit Scaliger, clauum in asserem pænitùs malleo adigebat, deinde mira celeritate, conuersis mallei auriculis illum extrahebat. *L.17. de Subtil.* *Exercit. 334.*

F Hominem huius generis monstrosi visum fuisse anno vigesimo octauo supra sesquimillesimum Licosthenes recensuit. Pareus autem hominem quadragenariū conspicatum esse Lutetiæ affirmat, quadrato corpore, brachijs carentem, vt icon V. monstrat, qui omnia munia, quæ manibus perfici solent, fæliciter obibat: quandoquidem trunco humeri, capite, & collo adiutus securim in oppositum palum vibrabat maiori ictu, quàm quilibet alius manu id præstaret. Flagellum Aurigæ tanta vi distringebat, vt magnum strepitum, aere percusso, ederet. Præterea pedibus edebat, bibebat, talis, & aleis colludebat: sed tandem latro, & sicarius deprehensus, & comprehensus, lata vltimi supplicij sententia, strangulatus, & rotæ affixus fuit. *L. 24. r.* V.

Cæterùm Ioannes Schenchius senior, siue eumdem, siue alium eiusdem ætatis, & constitutionis corporis, brachiis carentem, qui se Heluetium prædicabat, vidit Hagenoæ, vbi, præter alia à Pareo narrata, ramum fagi crassitudinis brachii, mento,
G & humeris apprehenso, & euaginato gladio, vnico ictu dissecabat, & simili modo arreptam bipennem in designatum locū in tabula parieti adhærente exactè impingebat.

Ioannes Georgius Schenchius meminit alterius vtroq; brachio carentis, qui conspectus fuit Halæ Sueuorum, anno octuagesimo sexto supra sesquimillesimum, qui Thomas Schuueicken appellabatur, & quæ alii manibus ingeniosissima opera, eadem ille pedibus incredibili solertia perficiebat. Immo Schenchius fatetur se vidisse scripturam pedibus ab hoc homine exaratam tam eleganter delineatā, emblematibusq; variis circa margines exornatam, vt proculdubio peritissimos, qui in ciuitatibus munus publicum scribendi exercent, posset superare. Propterea epigramma in dexteritatem huius viri conscriptum apud Schenchium est huius tenoris. *Operationes hominis sine manibus*

H *Quod digitis alij præstant, hoc præstat id ipsum*
Schuueickerus mira dexteritate pedum.
Is se ie depingit decoratos syrmate versus,
Ille cibum pedibus, carpit, & omne facit.
Hoc opus esse Dei mirandum nemo negabit,
Qui modò pectus habet quod ratione valet.

De hoc viro sine brachiis nato multa possent afferri testimonia, sed instar omnium sit doctissimus Camerarius, qui de illo hæc verba prodidit. Mira est prouidentia, & solicitudo Naturæ, quam rerum omnium Opifex ei tanquam optimæ matri assignat. Quandoquidē ea, mēbris animantiū distortis, vel mutilatis, aut debilitatis, vel etiā penitùs deficiētibus, plerūq; aliis mēbris præter suū officiū, cui sūt destinata, tale robur, & dexteritatē, ex cōtinua cōsuetudine suppeditat, vt mirū sit dictu. Nā cū essemus Comburgi, apud nobilē, & præstantissimū virū Erasmum Neinstetterum.

IIII. fœtus ſine brachijs cum cauda piſcis.

V. Homo quadragenarius brachijs carens.

Thomas Schuueiker.

terum. Is enim cum nulla erga nos benignitatis prætermiſiſſet officia, iuſſit accerſiri ex vicinis ſalinis Sueuicis Thomam Schuueikerum tunc annum trigeſimum primum agentem, & ex honeſtis parentibus natum; qui, licèt mater ſua abſq; brachijs,eũ peperiſſet;nihilominus omnia manuũ munia, pedũ ſubſidio exequebatur. Nam cum in editiorem locum,qui altitudinem æquabat tabulę, in quo eſculenta erant appoſita, conſcendiſſet, apprehenſo pedibus cultro, ſcindebat panem, & alios cibos,& pedibus tanquam manibus poculum ori porrigebat. Abſoluto prãdio,pedibus pingebat, cunctis videntibus tam elegantes litteras latinas, & germanicas vt earum exempla, quaſi rem admirandam nobiscum ſumeremus. Deinde A gladiolo parabat calamos ad ſcribendum aptiſſimos,quos poſtea nobis donabat.

operationes Thomę sine brachijs.

Cum eſſet in his rebus occupatus, diligenter inſpeximus formam pedum, quorũ digiti erant ita oblongi, & ad res apprehendendas idonei, vt procul intuentibus manus viderentur. Hoc ſpectaculum ſanè iucundum, & nobis gratum fuit. Iuſsus etiam fuęrat paulò ante Cæſareæ Maieſtati, nempe Maximiliano Secundo, cum Halam vrbem ad comitia ſpirenſia tranſiret,& Electoribus Palatinatus, atq; Saxoniæ, Ludouico, & Auguſto ſe exhibere, quorum Maieſtas,& Cælſitudo,hanc admirandam Naturæ compenſationem,non abſq; munificentia, & cum admiratione ſpectauit. Vnde poſtea Ioannes Poſtius Medicus, & Poeta eximius operationes huius viri ſine manibus coram maieſtate Cęſarea peractas hoc elegantiſſimo epigrammate illuſtrauit. B

Mira fides pedibus dextrè facit omnia Schuneiker
Cui Natura parens brachia nulla dedit.
Namq; bibit pedibus,pedibus ſua fercula ſumit,
Voluit & his libros, prępparat his calamos.
Quin,& litterulas pede tam benè pingere nouit,
Artificis ſuperet grammata ducta manu.
Maximus hęc Cæſar ſtupuit quondam Aemilianus,
Donaq; ſcribenti largus honeſta dedit:
Omnia namq; poteſt vigilans induſtria, quodq;
Natura ipſa negat,perficit ingenium.

Præterea non piget addere aliud epigramma à Schenchio propoſitum, & conſcriptum de eodem Thoma Schuueikero brachijs carente. C

Thomas Schuueikerus mirandę ſortis homullus,
Quem ditem pietas, ingeniumq; facit.
Has ſine brachiolis vitales Luminis auras.
Aſpexit Sueui ſub vada lenta Nigri.
Ne Natura tamen litem pateretur acerbam,
Robur ei tribuit fortibus in pedibus.
Quod dextris alij tractant, peraguntq; ſiniſtris,
Ille miniſterio perficit omne pedum.
Nam bibit,& ſcribit pedibus, comeditq; facitq;
Cingula, mireris, ſi videas hominem.
Optimus eſt calamus crena ſcriptoribus vnca
Quem mira aſtanti praparat arte tibi; D
Hunc ſtupuit Cæſar Maximilianus,eiq;
Scribenti quondam largiter æra dedit.
Mirati Comites, admiratiq; Barones,
Mirandi nobis propoſuere modum.
Membro alij accedit ſi quid deceſſerit vni
Hęc hoc exemplo eſt maxima nacta fidem.
Quid non continuus Natura perficit vſus?
Vidi hominem bene ſit, quippe meretur, ei.

Homo sine brachijs Bononia visus

Noſtra etiam ætate, ſcilicet annis elapſis, nimirum anno ſupra milleſimum; & ſexcẽteſimum vigeſimo octauo iuuenis brachijs carens Bononiam peruenit,qui corã populo operationes hactenus enarratas pedibus optimè peragebat,& pręter illas tormentum manuarium explodebat.

BRA-

BRACHIA MVTILATA, ET TRANSPOSITA.

E ACTENVS verba fecimus de illis, qui ſine brachijs nati ſunt. Modò examinandi ſunt illi partus monſtrifici, vnico brachio, vel horum altero mutilato, vel tranſpoſito orti ſunt. Quandoquidem Oroſius hiſtoricus ſcriptum reliquit, quòd, impendente bello Macedonico, nimirum C. Petilio, & C. Valerio Conſulibus, Sinueſſæ puerum vnico brachio eſſe natum. Iulius tamen Obſequens, puellum vnico brachio ex ancilla, C. Valerio, & M. Herenio Conſulibus, prodijſſe atteſtatur. Nos tamen in præſentia damus iconem fœtus vnico brachio, & etiam imperfecto nati: ſiquidem digiti pauci, & malè erant formati: hæc figura in publico Muſæo inuenta exhibetur ſub numero. I. *Lib. 5.* I.

Iacobus Rufus in ſuo opere de conceptu humano, retulit quondam Amiterni duos infantes natos eſſe, quorum alter omnibus corporis partibus rectè conſtitutus erat, F prẹter pedes, qui erant tres: tertius enim cum tibia ex poplite ſiniſtro originem ducebat. Alter verò puellus tribus quidem pedibus erat refertus, ſed dextro poſtea brachio carebat. Huius ſecundi fœtus vnico brachio nati, anno Mundi octingenteſimo decimo nono ſupra tria millia, Amiterni, Licoſthenes meminit, & in figura II. oſtenditur. II.

Sin vlterius progrediamur, incidemus in monſtrificum hominem, qui brachiorum alterum integrum, alterum verò mutilatum habebat. Hic natus eſt anno ſupra milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo ſeptimo, in pago Dirliſtorff, die ſexta decembris, corpore bene conſtituto, ſed brachium ſiniſtrum vſq; ad cubitum tantummodò erat conformatum, in cuius ęxtremitate carnoſus tumor inſtar paruæ nucis eminebat. Alterum brachium erat quidem integrum, ſed manus in tres tantùm digitos, & penè copulatos erat diuiſa. Hic puer fuit educatus, & cibum atq. potum G non modò monſtroſis manibus capiebat, ſed etiam pecuniam numerabat, rationes ſubducebat, eaſdéq; elegantiſſimis characteribus libro aſſignabat. Deinde cætera munia exercebat, quæ ab alijs hominibus vtraq: manu perfecta fieri ſolent. Vixit, referente Licoſthene, vſq: ad annum ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimum ſeptimum, quo tempore iam annum ſexageſimum ætatis ſuæ ſuperabat; eratq; illius formæ qualis in icone III. ſpectandus proponitur. *Homo brachio mutilato.* III.

Viuit etiam hodie Bononiæ adoleſcens annorum ſexdecim Thomas Bug anellus appellatus, cuius brachium dextrum in cubito terminatur, vbi rudimenta quędã digitorum, & vnguium apparent. Pariter, dum hæc ſcriberemus, anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum quadrageſimo, die vigeſima octaua Iunij vxor cuiuſdam fabri lignarii puellum integris partibus, præter ſiniſtrum brachium, enixa eſt, quod H in cubitum deſinebat, vbi rudimenta confuſa digitorum, & vnguium conſpiciuntur.

Cæterùm ſi conuertatur animus ad monſtrificos partus brachia tranſpoſita habentes, proculdubio multos in medium afferre poſſemus; ſed horum vnum, aut alterum exemplum ſufficiet. Primum memorat Cælius Rhodiginus natum in vico patrii ſoli; erat quidem partus quadrimeſtris, ſed magnitudinis inſolitæ. Corpuſculum erat integrè formatum biceps cum duobus brachiis ſuo loco collocatis, ſed tertium brachium inter vtrumq; caput ex humeris ſurgebat. *L. 24. lect. antiq. cap. 3*

Alius infans monſtroſus natus eſt Stetini, in ſuburbio, anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto, vt annotauit Licoſthenes, ex Fincelio. Hic fœtus, præter alia monſtroſa, brachium ſiniſtrum habebat tranſpoſitum, quia locum auris occupabat. Deinde cognoſci non potuit, num fœtus vel mas, vel fæmina, vel Androgynus eſſet. Inſuper brachia, & crura infantis oſſe continuo rigebant ſine iuncturis, cubitis, & poplitibus. Manus, & pedes erant penduli tanquam fracti: hic IIII.

I. Fœtus vnicô brachio.

II. Puer vnico brachio, & tribus pedibus.

III. Monſtrum altero brachiorum mutilato.

IIII. Infans brachio tranſpoſito.

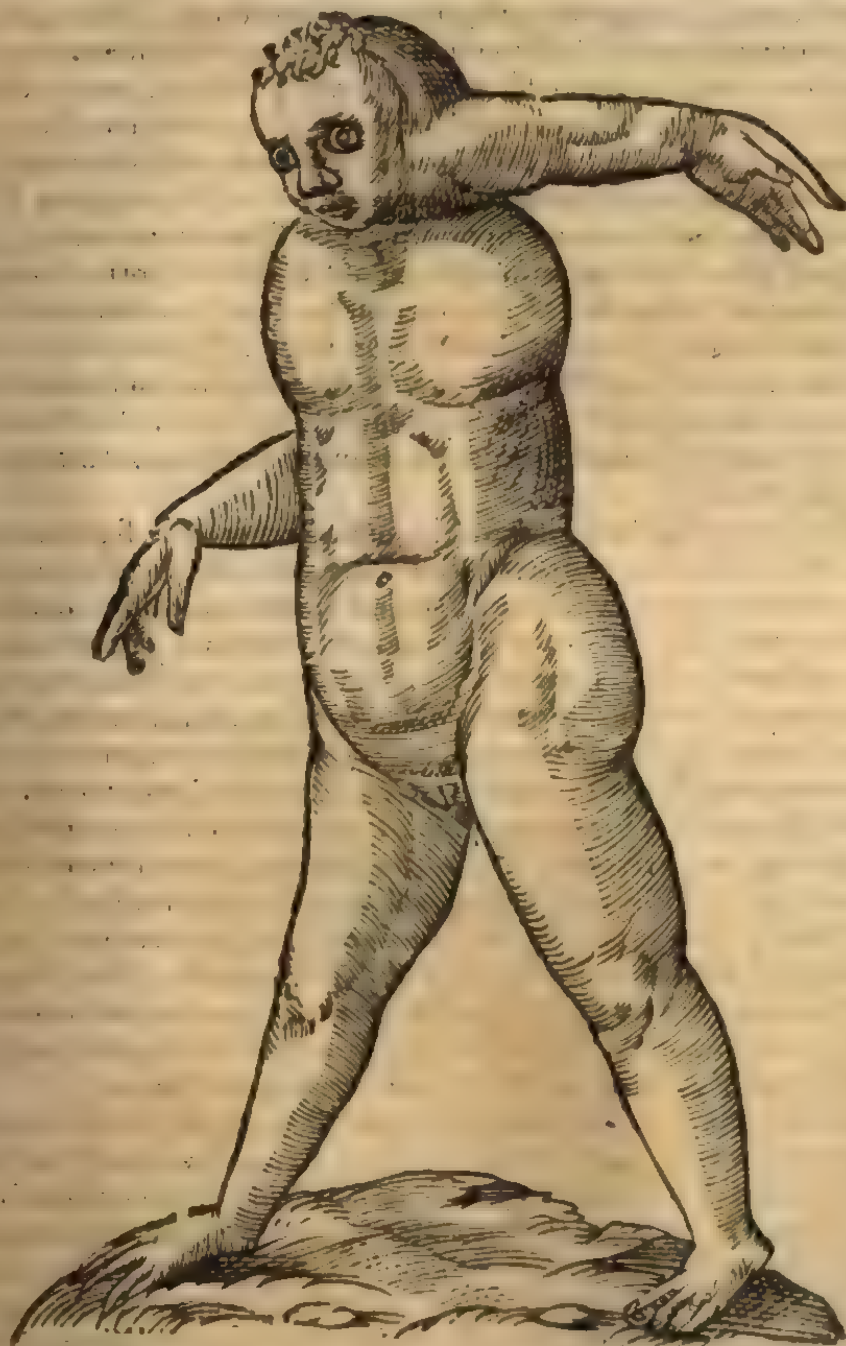

partus mortuus in lucem egressus est; quamuis in aluo materna viueret, cuius figura in numero IIII. collocatur.

L.2. de Gen. An. c.3. In inquirendis horum monstrorum causis, non erit confugiendum ad monstrificos genitores: quandoquidem, iuxta Aristotelis doctrinam, ex parentibus læsis, atque mutilis, filij interdum mutilati, & interdum minimè læsi oriuntur. Namq; vbi deficit vigor paterni seminis in conformatione alicuius partis, interdum virtus spirituosa seminis materni ita operatur, vt in procreatione illius membri, defectum paterni seminis suppleat. Verùm, in hoc casu, omnes Authores in hanc veniunt sententiam, monstra mutilata ex inopia materiæ originem trahere. Verum quidem est, quòd, in hac assignanda causa, hac distinctione possumus incedere, nimirum dicẽdo partus monstrificos, vel magnis partibus corporis, veluti brachijs esse mutilatos, vel paruis tantummodo partibus carere. Quoniam si magnæ partes, vt brachia desint, quod contingit in nostro casu; tunc cum viris eruditis asserendum erit, talia monstra ortum trahere ex defectu illius materiæ, quæ conformationi illius partis competebat: etenim quando fœtus paruis caret partibus, nempe vel oculo, vel aure, & similibus, tunc poterimus asseuerare id oriri ex defectu illius materiæ, quæ dimanauit ex residuo alimenti partium similium in corpore genitorum. A

Materia defectus quid operetur.

Nisi velimus causam horum monstrorum referre in illã portionem seminis dicatam generationi membrorum mutilatorum, quæ fœcunditate careat, alijs partibus seminis perfectam naturam retinentibus; aut quia hæc portio seminis vltimam perfectionem in testibus non sit assecuta; aut tandem quia eius vigor in vtero propter aliquam causam, dissolutus, & dissipatus fuerit. Quocirca hinc dimanauit alia ratio huius effectus, & est quando materia ad recipiendam formam membri deficientis, in primordio generationis fuerit inepta: hac de re in substantiam viuentem transmutari non potest. Et sic fœtus vnico tantum brachio, vel brachio mutilato in lucem egreditur. B

Materia inepta ad formam.

Quamuis sępè etiam hoc vitium ab angustia receptaculi fœtus prodeat, & potissimùm quando fœtus vitiatus vnà cum mola, vel cum alijs fœtibus perfectis, & iustæ magnitudinis conceptus fuerit. Immò, breuitatis studio, omissa phantasia, quæ materiam augere, & diminuere non potest, possemus hoc vitium reducere ad morbos, quibus aliqua pars fœtus in vtero mutilatur, sed de his hactenus.

Morbi vis

Quantum attinet ad membrorum transpositionem, aduertendum est, quòd causa principalis potest esse praua vteri conformatio, siue fuerit naturalis, siue aduentitia: quandoquidem si propter obliquitatem matricis, vel propter tumorem eiusdẽ, materia ad formandum brachium destinata, in proprio loco non possit dilatari, delata in alium locum, vel collo, vel capiti agglutinatur, & ibi formam brachij induit. Hinc fœtus productus, cum brachio, vel alio membro transposito ad vitales auras egreditur. Aliquando causa referri potest ad placentam vteri, quæ adhærens fundo matricis, munere iecoris in mulieribus prægnantibus fungi solet. Hæc igitur placenta, si maiorem nanciscatur molem, quàm oporteat, vel in alieno situ à naturali ob quamlibet causam augeatur, tunc materiam formando fœtui dicatam à naturali sede pellit: ideoq; monstra superius descripta resultant. C

Causa trãspositionis partium.

Neq; in hoc casu mola est omittenda, quæ nil aliud est, nisi substantia carnis ex vitiato semine in vtero, vel ante procreatum fœtum, vel post, vel vnà cum ipso conceptu generata: siquidem hæc, propter duritiem, alicui membro fœtus impedimento esse potest, ne ipsum in proprio loco, sed transpositum formam propriam induat. Cæterùm causa huius effectus potius à motu, & ab agitatione materiæ seminalis pendere potest: quando mater concipiens vehementi motu, & vaga agitatione vexatur, vel quando percussionem ventris incurrit: nam tunc illa materia, quæ ad fœtus formationem spectat, diuellitur, & à naturali sede in alienam transponitur; hacq; ratione brachium, quod ex humeris pendere debet, à collo interdum originem ducit. D

Mola est causa monstrorum.

Non negamus quidem, in producendo hoc effectu, imbecillitatem facultatis operari; quæ facultas illa est, quæ confusæ, & rudis materiæ in vtero existentis partes segregat, & ad sedem destinatam transmittit: quando igitur talis facultas, ob languorem, suo munio non fungitur, & virtus formatrix magno vigore potitur; tunc

Imbecillitas facultatis.

tunc magnum impendet periculum, ne membra absq; vllo ordine in fœtibus progignantur.

Præterquamquòd Natura in conformatione partium fœtus à viscíditate, & lentore materiæ interdum impeditur, ne vnicuique membro suam sedem distribuat: etenim materia tenax difficulter diuiditur, & tunc vis formatrix valida, in materiam licet in propria sede minime locatam operatur: quandoquidem agens naturale circa materiam dispositam semper versatur, vt illā debita forma induat; etiamsi illa materia à loco destinato fuerit remota.

E

BRACHIA MONSTRORVM MVLTIPLICATA.

NATVRAM aliquando in fœtibus brachia multiplicare obseruatum est in monstris varijs ætatibus in lucem editis. Primùm reuocandus est ad memoriam ille fœtus antea descriptus, in Agro Tigurino natus, anno Domini supra sesquimillesimum trigesimo sexto, vt Conradus Licosthenes historiographus recitauit. Erat enim refertus tribus bra- *Monstrum tribus brachijs natū.*
F chijs, & totidem pedibus; quamuis postea duo haberet capita, fuitq; valdè similis illi, qui apud Heluetios in Pago Gossouu, ante sexennium in lucem prodijt.

Immo Iulius Obsequens monimentis mandauit, P. Crasso, & M. Iuuentio Consulibus, fœtum tribus brachijs refertum ab vtero muliebri emersisse. Iacobus etiā Rufus in opusculo de conceptione, & generatione hominis, meminit pueri tribus brachijs, & totidem pedibus prædíti, qui, vt historia Romana recenset, Venafri ortus est, cuius fœtus effigies in figura I. monstratur. I.

Quid? aliquando pusiones quatuor brachijs fuisse conspectos historiæ memorant. Etenim collegimus ex Licosthene, quòd anno ante natum Christum supra centesimum sexagesimo secundo, Theatri Sedicini infantem quatuor brachijs, & totidē pedibus visum fuisse. Quamuis alij, vt Ioannes Georgius Schenchius legant hunc *Monstra quatuor brachijs nata.*
G puerum Theani esse ortum, M. Marcello, & P. Sulpitio Consulibus. Item, ex relatione Iulij Obsequentis, anno ante Christum natum sexagesimo supra centesimum, T. Gracho Consule, partum quatuor brachijs insignitum Antiquitas conspicata, & admirata fuit. Rursus anno ante natiuitatem Christi centesimo trigesimo tertiò, puer ex ancilla quatuor brachiis, & totidem pedibus, referente Licostene, ortus est. *Monstrum ex ancilla natum.*

Iterum anno Domini supra millesimum, & trecentesimum octuagesimo nono, in Italia, authore Licosthene, infans quatuor brachiis, & totidem pedibus visus est, qui cælesti lauacro a spersus, illicò expirauit. Hic puer monstrificus fortè conuenit cum illo, qui in Italia natus esse perhibetur, eo tempore, quo Veneti, & Genuenses fœdus iniuerunt. Alioquin anno supra millesimum, & quadringentesimum decimo tertio, uisa fuit puella sed biceps quaternis brachiis, & totidem pedibus præ-
H dita, quæ in Boioaria Aquilonari inter Danubium, & Alemanum fluuios auras vitales hausit.

Propè Esselinguam Neccari, anno Domini supra sesquimillesimum vigesimo octauo, ex historia Licosthenis, monstrosus infans fuit conspectus cum quatuor brachiis, & totidem pedibus. Immò subsequenti anno, vt annotauit Iouianus Pontanus, nimirum anno Domini supra sesquimillesimum vigesimo nono, die nona Ianuarii, mulier in Germania infantem masculum quaternis brachiis, & totidem pedibus refertum enixa est. Huic alium similem narrat vidisse Iacobus Rufus Chirurgus Heluetius genitalibus maris, & fœminæ refertum eius figuræ, quæ in icone II. delineatur. *Monstrum brachijs quadruplicatis.* II.

Pariter, ex Iacobo Rufo, in Anglia, anno Domini supra sesquimillesimum quinquagesimo secundo non procul ab Oxonia, puellus biceps, quatuor brachiis, & vnico ventre natus est. Denuo die vigesima septima Decembris anni supra sesquimillesimum

I. Puer tribus brachijs, & totidem pedibus natus.

II. Fœtus quaternis brachijs, & pedibus.

lesimum quinquagesimi quinti, in pago Freyuueerk non procul ab Adorffio oppido Vortlandiæ, puer, quatuor brachiis,& totidem pedibus, sed capite duplici fuit obseruatus, qui ab aluo vxoris fabriferrarii exiuit: quamuis Licosthenes tradiderit sexum huius fætus fuisse ignotum, quoniam sedem genitalium vmbilicus tantùm occupabat.

Manus quatuor cũ sex digiti.

III.

Intelleximus etiam à viris fide dignis, nuper in Agro Ferrariensi, nempe anno supra sesquimillesimum septuagesimo nono, die vigesima quarta Iulii, vespertino ingruente crepusculo, monstrum quatuor brachiis insignitum in lucem prodiisse, cuius singulæ manus sex digitis erant refertæ. Nos in præsentia exhibemus Lectori spectandum monstrum hermaphroditicum quatuor brachiis,& pedibus integratũ, cuius icon in publico Musæo inuenta est III. A

Circa multiplicationem brachiorum, Authores inter se sententiis variant: quandoquidem Conradus Licosthenes, in sua historia duobus in locis de brachiis multiplicatis verba facit, & semper vbiq; hæc plura brachia Nationibus quibusdam assignare videtur, quasi nobis insinuare velit, homines tot brachiis refertos inter monstra non esse recensendos.

Homines multis brachijs in India.

IIII.

Horum meminit Primitùs, quando recitat. A' Lusitanis nauigantibus, in medio itinere ad Calecuthum, vbi Cynosura videri non potest, reperti sunt in quadam insula homines duobus brachiis, & totidem manibus in dextro latere muniti, auribus asininis, & facie humana, qui more ceruorum currunt. Alibi verò, ex aliorum pariter relatione, scriptis mandauit hæc verba In Gestis Alexandri Magni Macedonum Regis legimus, in India homines versari sex brachiis, & totidem manibus refertos, qui toto vitæ curriculo nullam valetudinem aduersam incurrunt; quorum effigies in icone IIII conspicitur: si tamen Licosthenes, in his scribendis à recto veritatis tramite non recesserit, quod in dubitationem vertitur Quandoquidem si Natura in conformandis fœtibus errans, interdum septicipites generauit, vt superius fuit demonstratum, cur aliquando pueros etiam sex brachiis refertos,& hexachiros producere non potuerit? qui postea, Alexandri Magni aetate, obiter in aliqua regione remota conspecti, tanquam variæ hominum species fuerint crediti, sed de his legenda est Rubrica differentiarum capitis primi huius historiæ, vbi hæc figura V. erat collocanda. B

Causa monstri multis brachijs præditi.

Si vlli partus monstrifici ex vberiori seminis copia causam sortiri feruntur, proculdubiò monstra multis brachijs referta ad prædictos partus reducenda sunt. Propterea quòd Philosophorum, qui de monstris scripserunt, sententia est, si quando animal sua natura vniparum, vt homo, plus materiæ seminalis in congressu excreuerit, quàm necesse sit ad vnius animalis procreationem, fieri non posse, vt ex ea tota materia vnum tantummodo animal generetur: propterea inde, vel gemini, vel plures fœtus resultant. Hinc fit, vt postea huiusmodi partus portenta, & monstra esse ferantur; quoniam, præter consuetam naturæ legem, procreantur. Quamobrẽ partus superfluis partibus integrati, quarum exempla in superioribus figuris habentur, eamdem esse causam, quæ Geminorum, & multiparæ generationis, asseueramus. C

Partus monstrosi in Italia.

Monstra sunt breuis vita.

Etenim ex copiosioris seminis effusione, quàm pro natura partus requiritur, multiplicationem partium fieri liquidò constat. Sic narrat Diuus Augustinnus, sua ætate natum in Oriente puellum, cuius partes superiores erant duplicatæ, cum tamen inferiores partes tantummodo simplices essent: nam quatuor brachia, & quatuor aures habuisse perhibetur, qui tamen aliquandiù vixit. Pariter Cælius Rhodiginus diuulgat visos fuisse olim in Italia duos partus monstrificos huius generis, nimirum qui partes multiplicatas habebant, quorum alter masculini, alter fœminini sexus erat; sed mas citò interijt, cum tamen fęmina, præter omnium expectationẽ, ad annum vigesimum quintum vitam produxerit, & tamen hoc conditionibus monstrorum aduersatur; quoniam hæc ferè semper breuioris vitæ esse dicuntur: siqui dẽ dum inuita Natura oriuntur, pariter etiam viuunt. Ex his igitur breuiter expositis, vnusquisq; causam monstrorum multis brachijs præditorum elicere poterit, quę in excedenti vbertate materiæ consistit. D

VITIA-

III. Monſtrum hermaphroditicum quatuor brachijs, & totidem cruribus.

IIII. Homo sex brachijs refertus.

VITIATA MANVVM, ET DIGITORVM CONFORMATIO.

E VI hoc mirum videri non debet, si non pluribus complectamur monstrosas manus, quàm brachia: quandoquidem hæ partes adeo simul copulatæ sunt, vt Authores alteram pro altera identidem nominẽt. Namq; certò certiùs est quòd Historiographi describentes fœtum sine brachio, ipsum sine manu natum esse pronunciarunt, & vicissim monstrum sola manu mutilum brachio carere retulerunt. Etenim Licosthenes in Chronicis, posteritati mandauit, quòd anno Mundi septingentesimo septuagesimo quarto supra tria millia, in Piceno, puellus truncis manibus ortus est, & Hali Rodoham in commentarijs ad artem Medicinalem Galeni, hominem viuum sine manibus se conspicatum fuisse testificatur: quamuis postea vnà cum manibus etiam brachio caruerit. *Monstrum sine manibus.*

F Pariter Aretij, anno Mundi septingentesimo nonagesimo secundo supra tria millia, puer vnimanus visus est, si veritas in Historijs inuenitur. Item Romæ, anno Mundi octingentesimo septuagesimo secundo supra tria millia, ancilla puerum altera manu mutilum edidit. Et Iulius Obsequens meminit puellæ sine manu natæ Priuini.

Schenchius autem in Obseruationibus describit puellam manibus truncatam, non à natiuitate, sed quia vi morbi deciderant, non secus ac si ferro amputatæ fuissent, trunco tamen illæso: hac de re in vijs eleæmosynam quæritabat. Iacobus autem Rufus in suo opere de conceptu, & generatione hominis, infantem manibus mutilatis à natiuitate se obseruasse testatur: cum tamen reliqua corporis forma iusta, & perfecta esset, & rationem monstrosi partus imperfecto semini attribuit. Huius effigies in icone I. exprimitur. *Lib. 5. cap. 6* I.

G Puellam pariter trunca manu, cum quodam tumore, vnde manus prodire debebat, Leuinus Lemnius se obseruasse fatetur. Hanc igitur contrectandam Parentes illi libentissime exhibuerunt: ideo Leuinius contactu deprehendit in tumore illo articulos, qui Naturæ munere erant erupturi, conuolutos, atq; in se se retortos, itaut nullum digitorum rudimentum præ se ferrent. Quandoquidem omnes partes manus, quibus illa explicari, & complicari solet, in primordio generationis delituerunt. Tunc igitur, hoc animaduerso, erratum, & vitium naturæ inde contractũ pronunciauit; quia illa facultas formatrix, quæ procreationi fœtuum famulatur, aliquo impedimento prohibita fuit quominus articulos perficere, & illos in spatiosam, & decentem manum formare, & extendere potuerit. *L. 4. de Occult. nat. mirac. c. 7.*

H Nam mater huius puellæ lienis duritie laborabat, & quoniam fœmellæ in materna aluo morantes in latus sinistrum declinant, vbi lien residet: hinc coniectauit Leuinus, quòd illa vitiata manus, ex affectione, seu tumore huius visceris, cui manus monstrosa tanquam scopulo adhærebat, informem, & indecoram figuram consequta fuerit. *Causa prædicti vitij.*

Quemadmodum Natura, vt hactenus fuit relatum, impedita suas non obit functiones in formandis manibus fætuũ, vicissim ab alia causa sollicitata digitos manuũ, & pedum in aliquo fœtu ita multiplicat, vt infans quandoq; duplicatas manus in vtroq; brachio, & geminatos pedes in vtroq; crure gestare videatur. *Manuum multiplicatio.*

Huic non dissimilem puellum describit Iacobus Ruffus, in opere de conceptu, & generatione hominis, qui geminatis manibus, atq; pedum digitis, cæteris membris rectè constitutis, in lucem prodijt: quemadmodum icon II. exprimit. *Lib. 5.* II.

Amplius, ex Iulio obsequente, puer quadrimanus memoratur, natus anno Mundi octingentesimo trigesimo supra tria millia. Et nuper Terraçinæ quadrimanum fœtum multi conspexerunt, & admirati sunt.

I. Infans manibus mutilatis.

II. Infans geminatis digitis.

Insuper Natura in conformandis fœtuum manibus, alijs impedimentis vexata, & alijs causis sollicitata, manus quidem, & pedes æquo, & conuenienti digitorum numero integratas generat, sed postea manus distortas, & alio modo deprauatas pro-
Manus distorta. ducit. Id accidisse Bononiæ anno Domini supra millesimum, & quadringentesimum quadragesimo sexto, die vltima Decembris, per Historias constat: nam hora noctis octaua natus est infans imperforatus, cum dentibus, & labijs fissis, sed manibus, & pedibus contortis: effigiem autem monstri distortis manibus, & pedibus
III. Ambrosius Pareus exhibet, qualis in icone III. conspicitur.

Distortio manuum in memoriã reuocauit manum deprauatam hamatam, & mõstrificam in materna aluo conformatam, occasione gammarorum, cuius historia legenda est apud Schenchium libro quinto obseruationum recognitarum. A

Præterea anno elapso, nempe anno supra millesimum, & sexcentesimum quadragesimo, mense Maij, dum hæc scriberemus, peruenit Bononiam quidam mendicus ætatis annorum viginti, natus in agro Ariminensi, nomine Antonius, qui manum alteram valdè monstrosam, altera tamen integra, ab vtero matris reportauit; & fortassis ob rationem non valdè diuersam ab illa, quam retulit Leuinius in tube-
Causa manus vitiata rosa puellæ manu: namq; in hac etiam contrectanda manu, tres tantummodo digiti vsq; ad secundum articulum, quamuis retorti, & diminuti eruperant, reliqui verò digitorum articuli intra pellem tuberosæ manus, simùl concreti tactu deprehendebantur, hanc igitur pronè, & supinè delineari curauimus, vt Lector perpendere, & admirari possit, quas fœditates in fœtibus Natura impedimentis stimulata pro- B
IIII. creet. Hęc manus monstrosa pronè depicta in icone IIII. & eadem supinè effigia-
V. ta in icone V. demonstratur.

Schenchius quoq; meminit monstrosæ, & horrendæ manus. Puella enim agens
L. 5. obser. obser. 25. annum decimum tertium sinistram manum habebat, non à prima conformatione vteri, sed post octauum ætatis annum, monstrificam, quia in tantam magnitudinem aucta est maculis subalbis aspersa, & adeò fœda aspectu, vt magni Bufonis effigiem repræsentaret. Præterea cum hac monstrosa manu nata videbatur, quoniam tactu erat mollis, & nullius doloris particeps; quemadmodum si spongia substrata fuisset, articulis digitorum propter tumorem minime conspicuis. Hæc autem manus in eadẽ sẽper magnitudine, & enormi figura consistebat, neq; ad vllas aeris, vel Lunæ mutationes crescebat, aut decrescebat. Idq; obseruatũ fuit anno supra sesquimille-
Exercit. 199. simũ quinquagesimo quinto. Item Iulius Cæsar Scaliger in exercitationibus diuulgauit se vidisse matronam, quę manum altera duplo maiorem habebat. C

Reliquum est modò vt ad peculiarem digitorum considerationem accedamus. Siquidem facultas formatrix in materna aluo, ingruentibus causis agitata, manus paucitate digitorum deuenustat: Etenim Ioannes Georgius Schenchius monstrat iconem monstrificæ manus quatuor tantùm digitis integratæ, cuius pollex inusi-
Mala digitorum conformatio. tatã longitudinem, & proportionem præ se ferebat. Præterquamquòd superius meminimus hominis sexagenarij, cuius dextra manus tribus tantùm digitis erat integrata: nihilominus computationis munio in aedibus cuiusdam munificentissimi viri diligenter fungebatur. Nostra etiam aetate, nimirum anno decimo quarto supra millesimum, & sexcentesimum, Bononiæ versabatur quidam Philiater Tridentinus, qui quatuor tantùm digitis, ijsq; malè formatis, & contortis in vtraq, manu erat refertus: attamen vnà cum aliis medicinæ studiosis pentadactylis, Doctoris publicè legentis verba celeri calamo excipiebat. D

Monstrosum puerum, & digitis diminutum annorum nouem Ambrosius Pareus
L. 24. c. 5. obseruauit Lutetiæ, anno Domini supra sesquimillesimum septuagesimo tertio, qui natus erat Parpauillæ pago, sex à Guisio oppido milliaribus, ex Petro Renando, & matre Margherita genitus. Huic duo tantùm digiti in sinistra manu erant, brachio tamen non inuenustè formato vsq; ad cubitum, & inde vsq; ad duos digitos valde deuenustato.

Deinde cruribus carebat, & à nate sinistra figura pedis imperfecta quatuor tantùm digitis distincta proferebatur, & ex medio dextræ natis duo digiti erumpebant, quorum vnus genitali virili erat admodum similis. Effigies huius pusionis ap-
VI. paret in figura VI.

Cæterum

III. Fœtus diſtortis manibus, & pedibus.

IIII. Manus monstrosa pronè picta

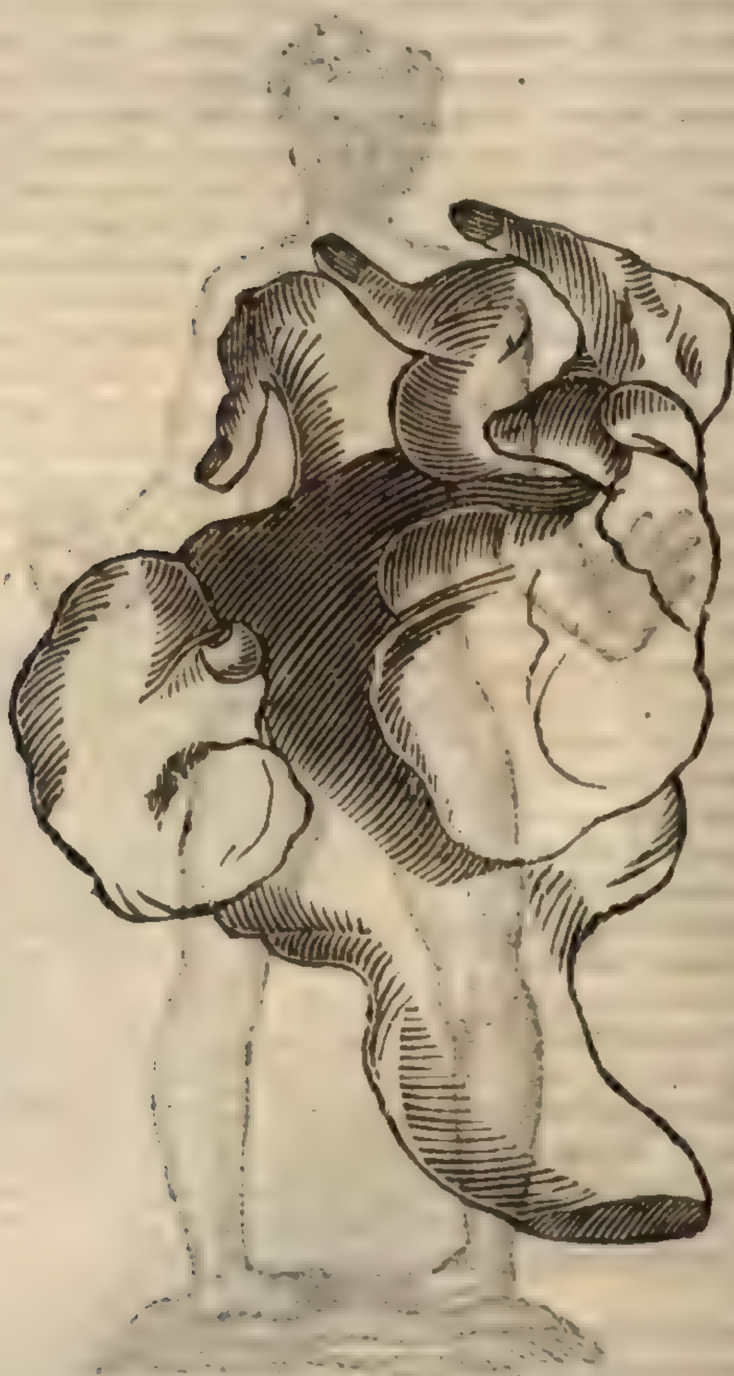

V. Eadem manus monſtroſa ſupinè picta.

VI. Puſio digitis diminutis.

Cæterũ veluti Natura fœtũ quãdoq; digitis diminutis cõstituit; assimiliter interdũ superfluos procreat. Quandoquidem in manibus, & pedibus obseruantur aliquando παρωφύσεις, nimirum agnationes, quando superfluus adnascitur in manu, vel pede digitus, ratione vbertatis materiæ. Visus est enim interdum homo senis digitis in vtraq; manu, & sextus inter annularem, & auricularem erat locatus, mobilis tamen, & ad vsum, sed manus erat insignis latitudinis. Quamquam Paulus Aegineta huiusmodi digitos superfluos quandoq; totos carnosos, nec nõ malè formatos, & aliquando immobiles esse scripserit. Hanc sententiam confirmare videtur Hali Rodohã in Commentarijs ad artẽ medicinalem Galeni, dum multoties E sextum digitum additum vidisse retulit. *Digiti superflui.*

Hæc etiam fuit doctrina Plinij, & Petri Criniti, qui sex digitos in manibus filiarum M. Coriacii fuisse tradiderunt: hac de causa illas sedigitas appellabant. Pariter Volcacium virum in Poetica celeberimum propter eamdem causam sedigitum nuncuparunt, cum eius manibus Natura sextum digitum addiderit. *L. 11. c. 43.*

Schenchius quoq; meminit honestæ matronæ senis in vtraq; manu, & pede digitis, quæ postea filiam totidem digitis refetam peperit. Accidit etiam vt, dum prælia in Geth committerentur, ibi obseruaretur homo senis digitis longissimis in vtraq; manu: vt author est Schenchius. *L. obser. 31.*

Et Licosthenes anno supra sesquimillesimum quinquagesimo sexto conspicatus est agricolam Basileę Rauracorum, cum sex digitis in vtraq; manu iustæ magnitu- F dinis, & idoneæ proportionis; Id alia obseruatione confirmat Valeriola, qui adolescentem annorum quindecim Arelatæ cognouit, anno supra sesquimillesimum sexagesimo primo, mense Iulio, qui vtramq; manum sex digitis decoratam, & vtrũque pedem septem digitis integratum gerebat. *L. 4. Obser. 2.*

Demùm addit Schenchius se nouisse iuuenem, qui indicem manus sinistræ in tres acies distinctum habebat, quæ tres digitulos affabrè repræsentabant. Vidimus, & nos Bononiæ quemdam infimæ sortis hominem cum sexto digito inter annularem, & minimum, sed mobilem, & ad omnes vsus idoneum, quoniam manus insigni latitudine erant refertæ.

Itaq; Natura non modò in diminutione, & auctione digitorum errat, verumetiam manus alia de causa ita deuenustat, vt potius bruti, quàm hominis esse videantur. Id manifestum fuit in illo fœtu nato in Germania, prope Laufferburgum op- G pidum in finibus Heluetiorum ad Rhenum flumen situm, anno Domini septuagesimo quarto supra millesimum, & ducentesimum, qui, iuxta sententiam Licosthenis, manus, & pedes anseris habuit: veluti in icone VII. conspicitur. Sed nuper in Agro Regiensi, nempe anno supra millesimum, & sexcentesimum trigesimo octauo, monstrum huiusmodi manibus, & pedibus natum nobis viri fidedigni retulerunt. *Manus more anseris procreata.* VII.

Descriptorum in hac Rubrica monstrorum causas inquirentes ordine retrogrado incedemus, dùm primò monstri postremi causas assignabimus, & deinceps aliorum quoque meditabimur. Cum igitur monstrosus puer vltimo loco delineatus, manus, & pedes alterius speciei animantis habeat, illum ex diuersis speciebus animalium integratum constituemus: ideoq; ad horum monstrorum causas confugiendum erit. Harum prima est languor virtutis generantis; dum enim in H vna vel pluribus seminis portionibus hæc languescit, non potest inde determinata particula prodire. Nisi velimus asserere vim seminis aliquando in alienam naturã degenerare, & quando degenerat, tunc partes monstrosi partus, veluti in manibus, vel pedibus monstriferæ nascuntur: sicq; formaj pedum figuram pedum anseris vel vituli referunt. *Causę monstrorum peculiares.*

Deinde principium materiale fœtus inter has causas est recensendum: quandoquidem, cum non sit optimè dispositum ad recipiendam manuum, vel pedum formam, tunc induit figuràm alterius speciei animalium, & tunc inde pedes anserini, aut asinini facilè resultant.

Insuper prætermisso vitio virtutis alentis, & alimenti, necnon morbo, quæ omnia possunt partes fætuum in alienam naturam transfigurare; accedemus ad imaginationem, quæ in parentibus, & potissimum in matre vtero gerente ita operatur, vt nota rei ab ipsa desideratæ in partu imprimatur, Quare si auidè appetat pedes vi- *Imaginationis vis.*

tuli,

VII. Infans manibus, & pedibus anſerinis.

tuli, aut anseris fieri potest, vt facilè partus pedibus vitulinis, vel anserinis refertus in lucem prodeat.

Quamuis non ignoremus id ad parentes monstrosos, & aliquando ad nefariam venerem referendum. Nihilominus hac in re phantasia primas tenere videtur; quoniam nouimus honestam mulierem vtero gerentem, quæ ab esu oui anseris timuit, ne aliqua pars anseris in fœtu imprimeretur, & digiti manuum fœtus membrana quadam, instar pedum anseris, disti cti in lucem prodierunt, quæ postea, Chirurgi ope diligenter ablata fuit. Item prætermittimus aliam causam nempe vim Cacodæmonis, qui varijs rationibus infantes in vtero existentes deprauare potest. *Vis Cacodęmonis.*

E Insuper missam facimus causam monstroru n, quę multitudine, & diminutione manuum, & digitorum desurpantur: siquidem hæc monstra ex vberiore, & deficiente materia originem trahere iam manifestatum est. Descendemus igitur ad illos partus, qui distortione membrorum fædati in lucem egrediuntur etenim hæc monstra vt plurimùm ex praua collocandi corporis consuetudine ortum deprauatum contrahunt.

Est id in mulierum grauidarum genere calamitosum, dum hoc vitium non modò matris, sed etiam prolis in vtero conclusæ corpus distorquet, & peruertit. Etenim mota quolibet modo muliere, omnia etiam, quæ in illius vtero sunt moueri necesse est. Præterea illæ mulieres, quæ subligaculis, fascijs, aut arctis vestibus corpus comprimunt, sobolem quoq; repandam, distortam, gibbam, pedibus, manibusq; obliquis enituntur: quemadmodum in icone superius delineata licet intueri. *Causa distortio. is membrorū.*

F His addendus est ictus, & lapsus ab alto, quæ occasiones, & similes iniuriæ ad grauidam mulierem attinentes, necessariò etiam ad prolem spectabunt, & penetrabunt. Quamobrem ossa tenella fœtus interdum franguntur, intorquentur, luxantur, aut alia quauis enormi fœditate deprauantur. Pręterquamquòd huiusmodi violento casuum incursu, & concusso vehementius toto corpore, rupta, & aperta vena, hæmorrhagia emergit: hac de re fœtui alimentum subducitur. Hinc postea minuta, tenuis & planè monstrosa proles resultare solet. *Casus ab altoquid praetet in fętu.*

G

DE PRAVA VENTRIS, & GENITALIVM CONSTITVTIONE.

CAP. V.

VPEREST, vt ad deprauatas alui, & genitalium partes ponderandas accedamus. Scribit Hesiodus in Melpomene Herculē quòdā inuenisse in antro virginē ancipitis naturæ, quoniā partes infra vmbilicū in effigiē Serpētis desinebāt, veluti in Historia serpentū fuit recitatū. Deinde in Thracia paulò ante Mauritij Romanorū Regis obitū,

H horrēdū mulier mōstrū edidit, quod vmbilico tenus rùdimētū humanæ formæ præ se ferebat, sed partes alui in piscē terminabātur, quod, Mauritij iussu, fuit interfectū, & mater, quia nihil ad hoc monstrum contulisset, culpa fuit absoluta; vt in capite antecedenti, iuxta sententiam Licosthenis, enucleauimus.

Huc reuocanda est memoria illius mōstri in capite bicipitum commemorati; quod natum est anno supra sesquimillesimum nonagesimo octauo, mense octobris, inter Augeram, & Tortonam, quod circa nates spatio duorum digitorum, caudam habebat longitudine ferè quinq; digitorum, quæ foramen podicis tegebat. vt in quadrupedibus caudatis obseruatur. Genuæ quoq; anno supra sesquimillesimum quinquagesimo quinto, ex muliere Galla inibi habitante natum est monstrum bifrons instar Iani, de quo superius egimus, sed pręter hanc deformitatem, ex eius dorso intestina prodibant, & circa partem inferiorem ventris, hepar pendebat ex vulua *Monstrum humanum caudatum.*

I. Infans aperto ventre.

prolapsum: nam hoc monstrum vtrumq; sexum participabat, & iuxta partem dextram mas, & iuxta læuam fœmina erat.

Huic non multum dissimile fuit monstrum à Lichostene delineatum, quod natū est in Ploa Vortlandię oppido, anno Domini supra sesquimillesimum quadragesimo septimo. Erat enim infans ventre carens, & intestina, aperto corpore ex thorace dependebant, & vmbilicus in sinistra tibia apparebat. Præterquamquòd pedes versus caput inclinabant, & caput erat acuminatum instar Cidaris, quemadmodū in figura I. depingitur. I.

Alium huius generis casum memorat Licosthenes, qui accidit anno Mundi octingentesimo quinquagesimo nono supra tria millia, & ante partum Virginis centesimo quarto, Nursiæ, vbi gemini ex muliere ingenua nati sunt, scilicet puella integris omnibus membris, nec non puer aperta aluo, vt conspicerentur intestina, & in parte posteriori solidus, qui emissa voce expirauit. *Puer aluo aperta.*

E

Aliam quoq; ventris deformationem Ioannes Georgius Schenchius Hagenoēsium Poliater obseruauit Hagenoæ Alsatiæ, anno sexto supra millesimum, & sexcentesimum, in cadauere infantis, qui nonnullos etiam dies superuixerat. Is à prima in vtero conformatione, vmbilico tenus, foramen rotundum atq; patulum ad intima ventris viscera, aperta via, penetrans, quasi pugione confossum miro spectaculo obtinuit: quapropter alimenta, & excrementa per hoc vulnus naturale statim effluebant.

Deinde cadauere aperto, cæteris partibus integris, corpus vesica destitutum, & ano imperforato fuit inuentum. Quamobrem monstriferi corporis causam inuestiganti relatum fuit prægnantem fœminam, persecutione mariti, per districtū gladium territam fuisse, & se se, ad euitandum mariti iracundi impetum, in angulum domus contulisse; quæ imaginatio matris erga fœtum, eidem facilè notam ensis in ventrem adacti imprimere potuit: immo hæc corporis contractio, & compressio in angulo ædium defectui vesicæ, & imperforationi occasionem præbuit. *Vis phantasiæ.*

F

Neq; volumus prætermittere hominem annorum triginta Burgundum ventre male conformato delineatum in icone II. qui peregrè proficiscens, dum Bononia transiret, anno supra millesimum, & sexcentesimum quadragesimo, Martio mense, perhumaniter hospitio fuit exceptus in ædibus Xenodochij Diuo Franisco dicati, vbi innumeri ferè peregrini, singulis annis, hac transeuntes diuersantur. Etenim PerIllustris Dominus Vincentius Tanarius Patritius Bononiensis in Musarum studio nulli secundus, & rerum naturalium diligens inuestigator, qui tunc ex officio has ædes hospitales reuisebat, animaduersa ventris huius hominis fœditate, Excellentissimos, & Eruditissimos viros Ioannem Augustinum Cucchium, Pompeū Bolognetum Ioannem Antonium Godium, Andream Marianum, Bartholomeum Massarium, Hyacinthum Ambrosinum fratrem meum, Franciscum Gallettum ad hoc curiosum, & monstrosum spectaculum accersiuit. Quare hi omnes Philosophicæ, & Medicæ facultatis Doctores, præsentibus multis philiatris, ventre diligenter inspecto, & contrectato, obseruarunt illi omnia inesse, quæ explanantur per patentes litteras Doctorum institutionis Mædicæ Vniuersitatis Aquensis datas Aquis, in Aula Regia Vniuersitatis, Calendis Iulij, anno supra millesimum, & sexcentesimum trigesimo nono; itaut illis aliquid addere superfluum esse existimarunt, præter nonnulla condylomata, ex imò ventre pendentia, quapropter illas in præsentia recitare non piguit sunt autem huius tenoris. II. *Doctores qui interfuerunt.*

G

H

Nos Percelebris Vniuersitatis Aquensis Doctores Medici, & Professores Regij, singulis, ad quos hæ nostræ peruenerint inscriptiones, fidem facimus nobis obuium Stephanum Veauuois Diacæseos Bituricensis, accurrata mentis, & oculorum acie, lubenter in schola medica lustrasse, cuius ventris, & obscænarum maximè partium monstrosa planè extat conformatio: siquidem, præterquamquòd nullis est interstincta vmbilici rugis totius abdominis protensa moles in extrema imi ventris parte non deligati, sed velut cicatrice obducti vmbilici vestigium cernitur tanquam ossi pubis adhærens, è regione vesicæ, & ventri infixa conspicitur caro fungosa exquisitioris tamen sensus, saturatæ rubedinis cæcis spiraculis peruia, per quæ continuò, & sensim sine sensu stillat indesinenter vrina; quæ num à pro- *Litteræ patentes Doctorum Aquensium.*

II. Homo ventre malè conformato.

minente, & extra abdomen detrusa carnosiore ceruice vesicæ, aut eiusdem musculi ianitoris vicem gerente oriatur, vel formatricis errore, & seminalis materiæ agitatione ex inuersis, & in orbem flexis cauis illis mentulam efficientibus corporibus, & ad glandem mox coeuntibus promanet, aut solidus existat adnatus fungus, stabilire est difficillimum. Verùm desuper carni huic irriguæ grandioris nucis magnitudinem vix excedenti succedit altera subter locata neutiquam perforata speciem glandis referẽs, quæ digitis pressa indolet, nec spiritibus impletur, nec distenditur, nec rubet, sed flaccida, corrupta, & pallida visitur, Præputium vinculo alligatum subtus demittitur: ad latera versus inguina non foras obducti, neque *Constructio pudendorũ.*
E penduli, sed intro, & satis profundè latentes vtrinque tractantur testes orbicularis, & paulò oblongioris figuræ, vagina, & inuolucro sola linea discreta in scroti locum contecti. Ex quibus nostram inde mentem promimus prædictum Stephanum: licèt ab ortu ad annum vsque decimum octauum, ex ipsius relatione, fœminei sexus fuerit creditus, verum tamen re vera existere, quoniam viriles intus, & extra licèt maligna conformatione præditas sortiatur partes. Hactenus Medici Aquenses.

Deinde hic homo, præter hanc ventris fœditatem, quæstus gratia, ob curiositatem, se imperforatum esse simulabat, & hanc solidam ani conformationem multi credebant, quia foramen podicis non in loco consueto, sed in perinæo versus sedem genitalium occultabatur.

F Ventrem quoque monstrosum, & admirandum in Brutis quandoque licet obseruare. Nuper Germania, referente Licosthene, ventrem capræ cornutum vidit: siquidem per illam regionem, anno Domini supra sesquimillesimum quinquagesimo quinto, à circulatore quodam circumducebatur, quæstus gratia, capra tribus cornibus referta, quorum duo caput animalis decorabant; tertium verò ex ventre prominebat, *Capra cum cornu in ventre.*

Neque hoc cornu caprinum in ventre natum mirari debemus; propterea quòd cornu tertium in collo Bouis natum obseruauimus. Etenim, præter duo in fronte conspicua cornua cæteris communia; tertium in Bouis octennis medio collo enatum cernebatur, dodrantis longitudine, radice crassa sesquipalmum, in latus dextrum nonnihil propendens mobile, non altius, quàm in cutem infixum, carni tantummodo, & membra-
G nis quibusdam annexum, infimá sui portione tenellum, adhuc nondum in duritiem concreta substantia, quæ recens in materiam cornu aggesta erat. Verùm superior cornu pars dura, & solidæ consistentiæ, & planè corneæ erat, & eiusdem, cuius cornu, substantiæ, & coloris. Tandem in mucronem sed obtusum, & nonnihil quasi hamatum, seu vncum desinebat. Hanc picturam Doctissimus Antonius Gigas communicabat, qui Epidauri bestiam natam esse asseuerabat veluti in icone apparet.

Bos cum tertio cornu in ceruice.

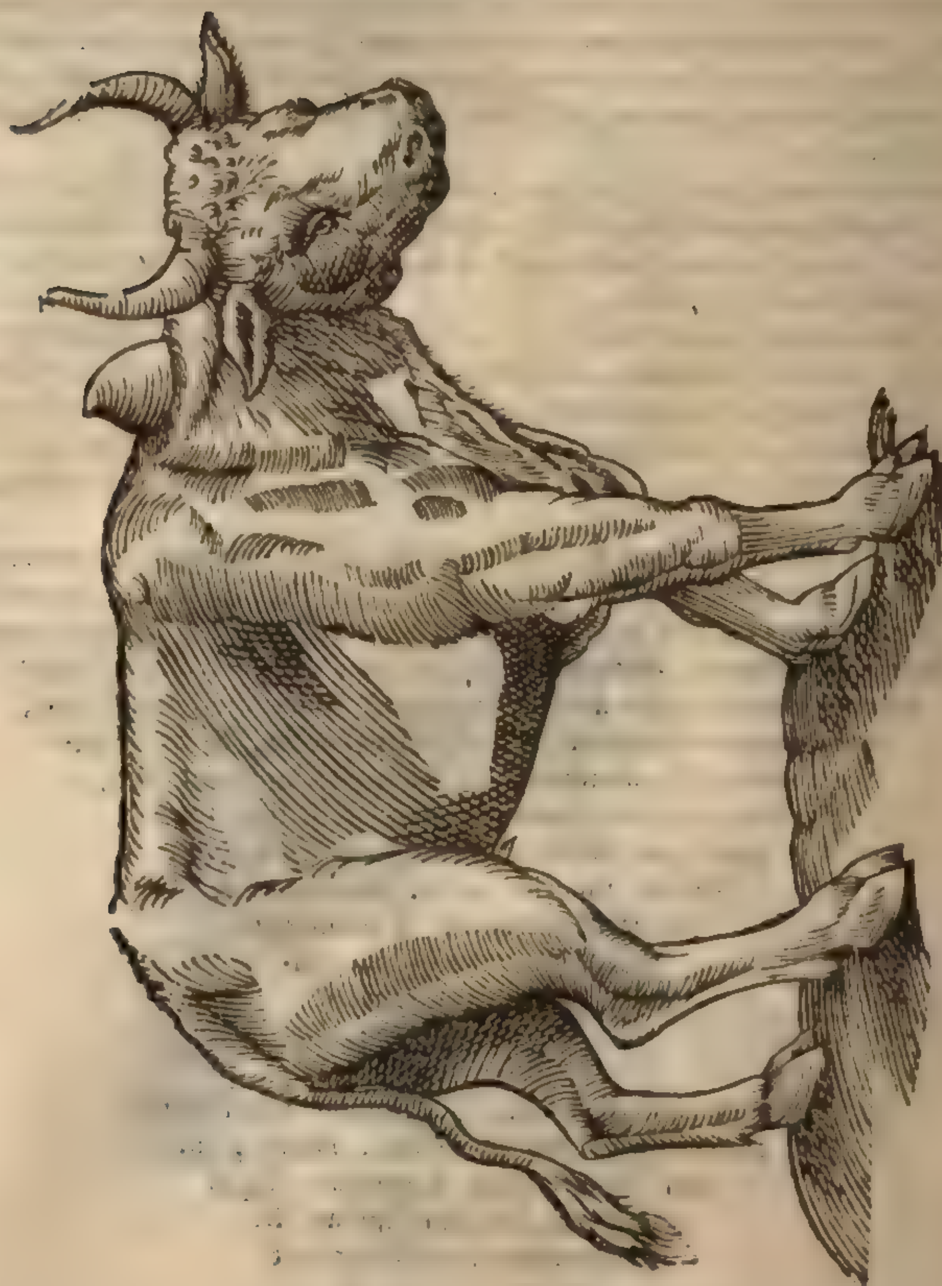

MALIGNA GENITALIVM MARIS, ET FOEMINÆ CONSTITVTIO.

E QVEMADMODVM Natura in cæteris partibus conformandis, iuxta occasionem, quandoq; liberalis, & quandoq; auara est; pariter in procreatione genitalium, eadem ratione interdum vti videtur, dum in maribus mentulam nullam gignit, aut illam geminat. Nam Thobias Cneulinus in Obseruationibus ad Schenchium missis, meminit infantis sine genitali membro nati, cuius loco erat foramen, per quod vrina reddebatur, sed postea scrotum cum ambobus testibus rectè conformatum habebat. Et Haly Rhodoam in Commentarijs ad artem medicinalem Galeni recitat se vidisse fœtum sine priapo, & sine testibus, quorum loco foramen exiguum à natura fuerat genitum, per quod lotium sensim stillabat. *Puer sine mentula natus.*

Vicissim Natura interdum hæc genitalia multiplicat: siquidem Iacobus Vuecherius in Obseruationibus ad Schenchium missis tradit se vidisse Bononiæ in publicis dissectionibus cadauer viri duplici pene referti. & Cardanus infantem rectè constitutum memorat in Britannia natum, cuius genitalia genitalibus erant inserta. Immo Vessallius in Opere de fabrica humani corporis diuulgat se nouisse Patauij nobilem adolescentem Iuris studiosum, cui in apice glandis duo patentes erant meatus, quorum alter semini, alter verò vrinæ erat paratus. Et vicissim aliqui imperforata glande nati sunt. *Lib. 14. de rer. var. c. 77.* *L. 5. c. 14.*

F

Id quod hactenus de mentula declarauimus, de testibus etiam intelligendum esse censemus: etenim Eusebius scriptum reliquit, quod Dorotheus Præsul Antiochenus græcæ, & hebraicæ litteraturæ consultissimus, Eunuchus, nempe sine testibus natus est. Sunt enim Eunuchi qui sine testibus ab aluo materna prodeunt, & Eunuchi quoq; nominantur, qui ante pubertatem testiculis priuantur: licèt tales, ad aliquorum mentem, spadones potius nuncupentur, à verbo græco σπάω, vello, quia ijs post ortum testes sint euulsi. De his quidam Poeta sic canebat.

G

Testibus exsectis perijt mihi mascula virtus.
Me tamen esse virum mentula testis erit.

Alij verò inter hos euiratos duplex discrimen constituunt, spadones vocitant, qui vno tantùm teste carent, Eunuchos autẽ ambobus priuatos indigitant. Vtcũq; sit, nulli dubium est, quòd infantes nati vnico tantum teste visi sunt. Cælius Rhodiginus Sillam, & Cottam fuisse viros vnico tantùm teste memorandos diuulgat. Et Hali Rodoham in Commentarijs ad artem medicinalem Galeni monimẽtis mandauit sua ætate vixisse puellum vnico tantùm testiculo præditum. *Spadones, & Eunuchi.* *Lib. 4. lect. ant. cap. 7.*

Quod de humano fœtu hactenus asseuerauimus, de brutis quóq; intelligendum esse arbitramur: quandoquidem Trincauella in suis operibus retulit se obseruasse canem vnico tantùm teste natum. Item Cardanus Canem sine vtroq; teste natum conspicatus est, sed cum bestiam in venerem pronam obseruauerit, tunc testiculos intrinsecè, quamuis non extrinsecè tactu percepit. *Lib. 11. de cur. morb. cap. 25.*

H

Ex altera parte Natura aliquando testes in animalibus multiplicat: propterea quod Rhodiginus periucundam Agatochlis Siciliæ Tyranni historiam publicauit, qui τρίορχις vocabatur, vel quia, vt multi putabant, tribus testibus esset refertus, vel quia similis esset Triorchi aui ex genere accipitrum, quam Buteonem Ornithologus appellat, quod animal rapacissimum, & in libidinem promptissimum esse perhibetur. Præterea Montuus in Anasceue morborum, & Fernelius in Pathologia, homines tribus testibus præditos memorarunt. Item Scholiographus Holle ij scripsit sibi contigisse videre tertium testiculum in puero Typographi filio. Nos quoq; Bononiæ, annis elapsis, in iuuene Pedemontano Philiatro tres quidem testes obseruauimus, sed tertius duplo minor contrectatione percipiebatur. *L. 1. c. 8.* *L. 1. c. 62.*

Præ-

Præterea non desunt qui asserant quibusdam familijs hoc esse peculiare, vt tertium habeant testiculum: nam Bergomi familia Perillustris est, de qua emersit Bartholomeus Coleonus fortitudine, & fide apud Venetos clarissimus, & insignis, cuius equestris statua Venetijs conspicitur in area Sanctorum Ioannis, & Pauli. Multi igitur ex hac familia tres habuisse testes perhibentur, & huius rei manifestum præstat testimonium stemma gentilitium familiæ, quod icone trium nigrorum testium insignitur. Hinc ortum est prouerbium Italis vsitatissimum. *Coglioni da Bergamo*. Quod non de homine stupido, & obscæno, sed de re inusitata, & inaudita passim profertur.

Familia tribus testibus referta.

Ab hac quoq; praua cōstitutione genitalia mulierum non sunt excludenda. Namque fæminas nasci atretas, scilicet imperforatas, ex multis Schenchij obseruationibus manifestum est. Præterquamquod Aristoteles in Historia Animalium, animalia quædam integris partibus monstrosa appellat, tantummodo quia meatus quosdam occlusos habent. Tradit igitur oriri fæminas à prima conformatione, ore matricis concreto: quemadmodum aliquando mares, glande imperforata, nascuntur. Hæc enim praua genitalium conformatio peritas etiam obstetrices decipit: siquidē narrat Pineus, quòd Lutetiæ, anno supra sesquimillesimum septuagesimo septimo, in vico Sancti Dyonisij, mulier quædam noctu infantem enixa est, qui festinanter ob languorem virium, aqua sacri Fontis fuit lustratus, & nomine Ioannæ vocatus, quia fœmina credebatur; sed paucos post dies non sine magna omnium admiratione mas fuit obseruatus, & causa erroris fuit mala partium genitalium conformatio: etenim penis erat breuior, & in suprema parte rimæ abditus, more clitoris, inter duo labia, & nymphas pudendi fæminei: cum duo latera scroti tanquam labia pudendi mulieris eminerent; & hac illecebra malignæ harum partium conformationis Obstetrices sæpè falluntur. A

L.4. de Gen. An. c. 4.

Mas creditus fæmina cur.

B

Quapropter eorum opinionem explodere debemus, qui fæmellas in masculos, tractu temporis transmutari posse arbitrati sunt: cum nulla sit ratio vel argumentū, quibus id planè, & præsertim in hominibus probari possit. Sunt enim vtriusque sexus partes genitales adeò inter se dissimiles, vt dissimilius quicquam reperiri nequeat. Præterquam quòd genitales mulierum partes sunt in imo ventris situ reconditæ, & renum regioni per vasa, & ligamenta membranacea alligatæ, quæ absque magna relaxatione descendere non possunt. Quocirca partes genitales mulierum in viriles transmutari nequeunt. C

Cur nō fiat mutatio fœminę in marem.

His igitur intellectis, ob malam conformationem harum partium, puellæ aliquādo creditæ in viros verti dicuntur, dum sexus virilis detegitur, non autem quia genitales mulierum partes in viriles mutentur: quemadmodum superius in primo capite huius Historiæ, & in Rubrica transmutationum enucleauimus. Huius rei manifestum habemus casum, qui Cataloniæ contigit, sicuti viri fide digni narrarunt. In quodam igitur Castro illius regionis versabatur puella decem, & octo annos nata, quæ cum alijs colludens ingenti genitalium dolore correpta est, quasi mox esset peritura: idcirco Medicus fuit accersitus, qui diligenter obscænas partes examinans, aliquid durum sub pelle pudendi latere obseruauit; sicq; nouacula pellē dilatauit, & illicò membrum virile cum scroto exiuit; nam illius foramen ita erat accomodatum foramini membri fæminei putati, vt inde lotium commodè egrederetur; vnde sanato vulnere, vxorem duxit, cum qua plurimos annos vixit. D

Casus Cataloniæ.

L.15. Anat.

Prauam huius partis constitutionem animaduertit etiam Columbus, dum recitat fuisse fæminam, cuius vulua à figura aliarum non discrepabat, & portio colli matricis prominebat; cum tamen in abdomine, neq; matrix neq; vasa spermatica neq; testes reperirentur. Ideoq; non est mirandum, si in congressu semper conquereretur.

L.4. Obser.

Sed maiori admiratione dignum est, quòd Natura in mulieribus etiam pudenda interdum geminat. Nam ex Iulio Obsequente, Schenchio referente, puella biceps geminata vulua nata est, sed mortua C. Lelio, & L. Domitio Consulibus. Pariter teste eodem Obsequente, memoratur mulier duplici vulua prædita, quæ C. Claudio, & M. Perpenna Consulibus orta esse perhibetur.

L.4. Obser. 86.

Deformitates postea in pudēdis mulierum genitæ post natiuitatem infinitæ possunt recenseri: propterea quòd Schenchius meminit multarum mulierum, immò virginum,

ginum, ex quarum inguinibus, aut alis vuluæ tumores carnosi instar strumarum, ponderis librarum viginti ad genua vsq; excrescentes pendebant; substantia autē horum tumorum vberibus vaccarum similis esse videbatur. Ibidem Schenchius recenset mulierem, ex cuius pudendo vena longitudinis, & crassitiei pollicaris pendebat: quamuis clarissimus Mercurialis hanc historiam de mentula muliebri exposuerit. Ibidem Schenchius memorat quamdam matronam, cuius clitoris ad longitudinem, & crassitiem colli anserini excreuit.

Non dissimilis casus nuper accidit Bononiæ. Nam vir quidam cum vxore, quam
E per decēnium inierat, diuortium facere nitebatur: propterea quod ad congressum non amplius idoneam esse significabat. Quamobrem pro diremenda coniugum controuersia, duo Medici precibus permoti pudendo huius mulieris conspecto, fidem fecerunt neque acus cuspidem per genitalium rimam penetrare posse. Interea Excellentissimus Ioannes Augustinus Cuchius in medica facultate nulli secundus eligitur, vt vna cum Quæsitore fori Archiepiscopalis mulierē visitet, qui primo aspectu foramen pudendi valdè obstructum obseruauit, quia Clitoris adeò excreuerat, vt totam rimam clauderet: nihilominus, ipso eleuato, rimam inuenit ita patulam, vt quicquid crassitudinis etiam brachialis admittere posset.

F

ANDROGYNORVM VARIETAS.

CVM in antecedenti Rubrica obseruatum fuerit aliquando à Natura in maribus mentulam, & in fæminis vuluam geminari. Modò perpendendi sunt illi fœtus, qui vtriusq; sexus genitalia participant. Hi secundùm Pollucem, Concubini, & secundùm alios Androgyni, seu Hermaphroditi nuncupantur. Iuxta hoc distichon.

In quo Mercurij facies, Venerisq; videtur;
Nec vir, nec virgo est, Hermaphroditus homo est.

Cæterùm hos infantes non solùm Androgynos. & Hermaphroditos, sed etiam Lib. 4. de
G διφυῖς, & ἀνδροθήλυας, & ἀρσενοθήλυας, appellant. Hos admittere videtur Aristoteles, quando in Historia Animalium scribit: quibus contingit gemina habere genitalia, alterum maris, & alterum fæminæ, ijs semper alterum ratum, & alterū irritum redditur. Item Plinius monimentis mandauit, interdum gigni fœtus quos Hermaphroditos vocitant: hi olim in prodigijs, nunc in delicijs habentur. Gen. An. c. 4.

Postmodum nonnulli varia Androgynorum discrimina constituunt iuxta varium Naturæ lusum. In maribus quandoq; obseruarunt exiguum muliebre pudendum in perinæo, & itidem in scroto, absq; vllo excrementi profluuio. Pariter supra radicem colis figuram vuluæ animaduerterunt. In fœminis variatio fuit obseruata, quando penis supra genitalis fastigium in clitori prominet, & quando penis ad inguina, vel in perinæo profertur. Sed hæc varietas, vt verum fateamur, est multiplex; itaut quicquam certi terminari non possit, tum ob copiosum numerum An-
H drogynorum, qui nati sunt, tum etiam quia Authores recensendo Androgynos variæ ætatis, non explicant verum situm genitalium partium vtriusq, sexus.

Ex Iulio Obsequente habemus, quòd M. Messalla, & C. Liuio Consulibus, Androgynus duodecim ferè annos natus, iussu Aruspicum, fuit necatus. Teste eodem Obsequente, L. Metello, & Q. Maximo Consulibus, Androgynus Lunæ natus est, & mandato Aruspicum in mare delatus. Pariter, ex Licosthene, anno ante partum Virginis centesimo trigesimo secundo, in agro Ferentino, Androgynus natus, in flumen fuit deiectus. Item in agro Romano Androgynus octo annos natus fuit inuentus, & ad mare delatus L. Cecilio, & L. Aurelio Consulibus, si veritatem Iulius Obsequens assecutus est. Immo Romę interdum Androgyni nati ad mare delati fuerunt. Rursus anno ante partum Virginis decimo quarto supra centesimum, iuxta mentem Licosthenis Androgynus Saturniæ annorum decem inuentus,

Androgyni ab Antiquis necabantur

Præterea non desunt qui asserant quibusdam familijs hoc esse peculiare, vt tertium habeant testiculum: nam Bergomi familia Perillustris est, de qua emersit Bartholomeus Coleonus fortitudine, & fide apud Venetos clarissimus, & insignis, cuius equestris statua Venetijs conspicitur in area Sanctorum Ioannis, & Pauli. Multi igitur ex hac familia tres habuisse testes perhibentur, & huius rei manifestum præstat testimonium stemma gentilitium familiæ, quod icone trium nigrorum testium insignitur. Hinc ortum est prouerbium Italis vsitatissimum. *Coglioni da Bergamo*. Quod non de homine stupido, & obscæno, sed de re inusitata, & inaudita passim profertur.

Familia tribus testibus referta.

Ab hac quoq; praua cōstitutione genitalia mulierum non sunt excludenda. Namque fœminas nasci atretas, scilicet imperforatas, ex multis Schenchij obseruationibus manifestum est. Præterquamquod Aristoteles in Historia Animalium, animalia quædam integris partibus monstrosa appellat, tantummodo quia meatus quosdam occlusos habent. Tradit igitur oriri fœminas à prima conformatione, ore matricis concreto: quemadmodum aliquando mares, glande imperforata, nascuntur. Hæc enim praua genitalium conformatio peritas etiam obstetrices decipit: siquidē narrat Pineus, quòd Lutetiæ, anno supra sesquimillesimum septuagesimo septimo, in vico Sancti Dyonisij, mulier quædam noctu infantem enixa est, qui festinanter ob languorem virium, aqua sacri Fontis fuit lustratus, & nomine Ioannæ vocatus, quia fœmina credebatur; sed paucos post dies non sine magna omnium admiratione mas fuit obseruatus, & causa erroris fuit mala partium genitalium conformatio: etenim penis erat breuior, & in suprema parte rimæ abditus, more clitoris, inter duo labia, & nymphas pudendi fœminei: cum duo latera scroti tanquam labia pudendi mulieris eminerent; & hac illecebra malignæ harum partium conformationis Obstetrices sæpè falluntur.

L.4. de Gen. An. c. 4.

Mas creditus fæmina cur.

Quapropter eorum opinionem explodere debemus, qui fœmellas in masculos, tractu temporis transmutari posse arbitrati sunt: cum nulla sit ratio vel argumentū, quibus id planè, & præsertim in hominibus probari possit. Sunt enim vtriusque sexus partes genitales adeò inter se dissimiles, vt dissimilius quicquam reperiri nequeat. Præterquam quòd genitales mulierum partes sunt in imo ventris situ reconditæ, & renum regioni per vasa, & ligamenta membranacea alligatæ, quæ absque magna relaxatione descendere non possunt. Quocirca partes genitales mulierum in viriles transmutari nequeunt.

Cur nō fiat mutatio fęminę in marem.

His igitur intellectis, ob malam conformationem harum partium, puellæ aliquādo creditæ in viros verti dicuntur, dum sexus virilis detegitur, non autem quia genitales mulierum partes in viriles mutentur: quemadmodum superius in primo capite huius Historiæ, & in Rubrica transmutationum enucleauimus. Huius rei manifestum habemus casum, qui Cataloniæ contigit, sicuti viri fide digni narrarunt. In quodam igitur Castro illius regionis versabatur puella decem, & octo annos nata, quæ cum alijs colludens ingenti genitalium dolore correpta est, quasi mox esset peritura: idcirco Medicus fuit accersitus, qui diligenter obscænas partes examinans, aliquid durum sub pelle pudendi latere obseruauit; sicq; nouacula pellē dilatauit, & illicò membrum virile cum scroto exiuit; nam illius foramen ita erat accomodatum foramini membri fœminei putati, vt inde lotium commodè egrederetur; vnde sanato vulnere, vxorem duxit, cum qua plurimos annos vixit.

Casus Cataloniæ.

L.15. Anat.

Prauam huius partis constitutionem animaduertit etiam Columbus, dum recitat fuisse fœminam, cuius vulua à figura aliarum non discrepabat, & portio colli matricis prominebat; cum tamen in abdomine, neq; matrix neq; vasa spermatica neq; testes reperirentur. Ideoq; non est mirandum, si in congressu semper conquereretur.

L.4. Obser.

Sed maiori admiratione dignum est, quòd Natura in mulieribus etiam pudenda interdum geminat. Nam ex Iulio Obsequente, Schenchio referente, puella biceps geminata vulua nata est, sed mortua C. Lelio, & L. Domitio Consulibus. Pariter teste eodem Obsequente, memoratur mulier duplici vulua prædita, quæ C. Claudio, & M. Perpenna Consulibus orta esse perhibetur.

L.4. Obser. 86.

Deformitates postea in pudēdis mulierum genitæ post natiuitatem infinitæ possunt recenseri: propterea quòd Schenchius meminit multarum mulierum, immò virginum,

ginum, ex quarum inguinibus, aut alis vuluæ tumores carnosi instar strumarum, ponderis librarum viginti ad genua vsq; excrescentes pendebant; substantia autē horum tumorum vberibus vaccarum similis esse videbatur. Ibidem Schenchius recenset mulierem, ex cuius pudendo vena longitudinis, & crassitiei pollicaris pendebat: quamuis clarissimus Mercurialis hanc historiam de mentula muliebri exposuerit. Ibidem Schenchius memorat quamdam matronam, cuius clitoris ad longitudinem, & crassitiem colli anserini excreuit.

Non dissimilis casus nuper accidit Bononiæ. Nam vir quidam cum vxore, quam E per decēnium iniuerat, diuortium facere nitebatur: propterea quod ad congressum non amplius idoneam esse significabat. Quamobrem pro diremenda coniugum controuersia, duo Medici precibus permoti pudendo huius mulieris conspecto, fidem fecerunt neque acus cuspidem per genitalium rimam penetrare posse. Interea Excellentissimus Ioannes Augustinus Cuchius in medica facultate nulli secundus eligitur, vt vnà cum Quæsitore fori Archiepiscopalis mulierē visitet, qui primo aspectu foramen pudendi valdè obstructum obseruauit, quia Clitoris adeò excreuerat, vt totam rimam clauderet: nihilominus, ipso eleuato, rimam inuenit ita patulam, vt quicquid crasitudinis etiam brachialis admittere posset.

F

ANDROGYNORVM VARIETAS.

VM in antecedenti Rubrica obseruatum fuerit aliquando à Natura in maribus mentulam, & in fœminis vuluam geminari. Modò perpendendi sunt illi fœtus, qui vtriusq; sexus genitalia participant. Hi secundùm Pollucem, Concubini, & secundùm alios Androgyni, seu Hermaphroditi nuncupantur. Iuxta hoc distichon.

In quo Mercurij facies, Venerisq; videtur;
Nec vir, nec virgo est, Hermaphroditus homo est.

Cæterùm hos infantes non solùm Androgynos, & Hermaphroditos, sed etiam G διφυεῖς, & ἀνδροθήλυας, & ἀρσενοθήλυας, appellant. Hos admittere videtur Aristoteles, quando in Historia Animalium scribit: quibus contingit gemina habere genitalia, alterum maris, & alterum fœminæ, ijs semper alterum ratum, & alterū irritum redditur. Item Plinius monimentis mandauit, interdum gigni fœtus quos Hermaphroditos vocitant: hi olim in prodigijs, nunc in delicijs habentur. *Lib. 4. de Gen. An. c. 4.*

Postmodum nonnulli varia Androgynorum discrimina constituunt iuxta varium Naturæ lusum. In maribus quandoq; obseruarunt exiguum muliebre pudendum in perinæo, & itidem in scroto, absq; vllo excrementi profluuio. Pariter supra radicem colis figuram vuluæ animaduerterunt. In fœminis variatio fuit obseruata, quando penis supra genitalis fastigium in clitori prominet, & quando penis ad inguina, vel in perinæo profertur. Sed hæc varietas, vt verum fateamur, est multiplex; itaut quicquam certi terminari non possit, tum ob copiosum numerum An-
H drogynorum, qui nati sunt, tum etiam quia Authores recensendo Androgynos variæ ætatis, non explicant verum situm genitalium partium vtriusq; sexus.

Ex Iulio Obsequente habemus, quòd M. Messalla, & C. Liuio Consulibus, Androgynus duodecim ferè annos natus, iussu Aruspicum, fuit necatus. Teste eodem Obsequente, L. Metello, & Q. Maximo Consulibus, Androgynus Lunæ natus est, & mandato Aruspicum in mare delatus. Pariter, ex Licosthene, anno ante partum Virginis centesimo trigesimo secundo, in agro Ferentino, Androgynus natus, in flumen fuit deiectus. Item in agro Romano Androgynus octo annos natus fuit inuentus, & ad mare delatus L. Cecilio, & L. Aurelio Consulibus, si veritatem Iulius Obsequens assecutus est. Immo Romę interdum Androgyni nati ad mare delati fuerunt. Rursus anno ante partum Virginis decimo quarto supra centesimum, iuxta mentem Licosthenis Androgynus Saturniæ annorum decem inuentus, *Androgyni ab Antiquis necabantur*

I. Hermaphroditus cum tumorę circa vmbilicum.

II. Androgynus Ruffi.

tus, & in Mari demersus fuit. Ex eodem, Androgynus Vrbini natus anno ante partum Virginis nonagesimo tertio, in mari suffocatus fuit.

Itaq; fœtuum ambigui sexus longam seriem qui videre desiderat, adeat Iuliũ Obsequentem, & Licosthenem, qui innumeros ferè recensere videntur: cum tamẽ verum situm genitalium non exprimant. Demùm Haly Rodoham in Commentarijs ad artem Medicinalem Galeni fatetur, & ipse, se aliquando obiter vidisse hominem, qui veretrum cum testibus, & vuluam mulieris habebat. Similiter in *Lib.10.* Annalibus Gallicis legitur, quòd anno salutis supra millesimum, & quadringentesimum septuagesimo octauo, regnante Ludouico XI. apud Aruernos, Monachus quidam Hermaphroditus viuebat in Cœnobio Issoriensi, qui tractu temporis grauidus est factus, & maxima diligentia seruatus donec peperit. Insuper anno salutis supra millesimum, & quadringentesimum nonagesimo sexto, penès Heildebergam, in Pago Agri Palatini, Rorbachio nuncupato, gemelli nati sunt dorso cohęrentes, & ambos Hermaphroditos fuisse Licosthenes attestatur. A

Tiguri Heluetiorum, Calendis Ianuarij, anno salutis supra sexquimillesimum decimo nono, iuxta mentem Licosthenis, natus est Hermaphroditus, qui circa vmbilicum tumorem carneum gerebat, & paulò inferius muliebre pudendum; cum suo I. loco membrum virile existeret, veluti in figura I. ostenditur.

Non dissimilem videtur repræsentare iconem Iacobus Ruffus in suo opere de conceptu, & generatione hominis, nimirum cum massa carnis rubra circa vmbilicũ & cum pudendo muliebri, supra virilia genitalia: ideoq, hanc iconem cum pręcedenti coincidere existimamus: nihilominus quia hanc quoq, in publico Musæo in- B II. uenimus, eam in figura II. repræsentamus.

Cornelius Gemma duas Androgynorum icones exhibet, quarum prima vtrumque genitale, tam maris, quàm fœminæ inter inguina gestat, altera verò genitale III. mulieris in pube, & membrum virile in loco consueto exhibet, fœtus tamen circa thoracem erat apertus, quemadmodum figura III. demonstrat.

Hic autem animaduertendum est, quod hæ partes genitales vtriusq, sexus extrinsecæ in vno, & eodem subiecto, partes intrinsecas sibi correspondentes rarò habent. Quandoquidem Bahuinus in Obseruationibus proprijs meminit puellę octodecim annorum, cuius cadauer apertũ virile membrum, & testiculos exhibuit, puella autem credebatur, quia per paruam rimam sub cole mingebat, & dissecto cole duo nerui ampli reperti sunt, & vrinarius ductus nullus fuit obseruatus. C

Lib.15. Anat. Pariter Columbus recitat sibi contigisse videre fœminam, quæ præter vuluam, membro quoq; virili erat prædita, quod tamen non erat admodum crassum, quamobrem in eius anatome vasa pręparantia ab aliarum fœminarum pręparantibus non differebant. Vasa autem deferentia discrepabant: erant enim bipartita, quia Natura ex binis quaterna produxerat, ex quibus duo, quæ maiora erant, ad concauitatem matricis dirigebantur, reliqua duo ad radicem penis descendebant, qui postea glandulis assistentibus carebat.

Erat autem in hoc subiecto maximè admiranda sagacitas Naturæ, quæ locum satis tutum elegerat, per quem vasa hæc ad penem deferri possent. Vterus autem, nec non ceruix matricis à cæterarum fœminarum matrice, & colo nihil discrepabant: sed in testibus aliquod discrimen obseruabatur; cũ testes in hoc subiecto crassiores, quàm in reliquis mulieribus essent, sed, quoad situm illorum, nulla differẽtia deprehendebatur. Peni scrotum non erat continuum; immò vero scroto prorsus carebat, & duobus musculis hic penis erat præditus, non autem quatuor, qui in maribus perfectis obseruantur. Pręterea penis huius Androgyni tenui pelle tegebatur, ibi nullum aderat præputium, sed visebantur duo spongiosa corpora, per quæ duæ arteriæ ferebantur ab illis ortæ, quæ ad vesicam tendebant. Hinc eliciendũ est, vt superius fuit explanatum, vasa genitalia intrinseca in Hermaphroditis, genitalibus extrinsecis aut rarò, aut nunquam respondere. D

Genitalium partium consideratio.

Fatetur insuper Columbus loco citato duos Hermaphroditos viuentes conspicatum fuisse, scilicet marem, & fęminam (Hermaphroditi enim mares, & fęminę vocantur, iuxta vigorem sexus: namq; si in virilibus genitalibus magis polleant, mares, sin secus fæminę nuncupantur) Hermaphroditus igitur mas, quem Columbus summa

III. Hermaphroditus Gemmæ.

ma diligentia inspexit, penem cum scroto, & testibus habebat, sub quibus, nempe in perinæo erat rima in morem vuluæ effigiata, sed non penetrabat. At Hermaphroditus fæmina fuit mulier ex genere illarum Aethiopum, quas Vulgus Italicus Cingaras vocat. Hæc enim neq; agere, neq; pati commodè poterat, quia penis longitudinem, & crassitiem minimi digiti non excedebat, deinde rima vuluæ erat ita angusta, vt apicem minimi digiti admittere non posset. Signa autem dignoscendi vim Hermaphroditorum, quibus tutò possimus diuulgare, vtrum ad sexũ fæmineum, vel masculinum sint referendi, explicata fuerunt in Rubrica Differentiarum primi capitis huius Historiæ.

In Brutis quoq; hæc fęditas, seu ambiguitas sexus aliquando obseruatur. Siquidem Plinius equas huius generis conspectas aetate Neronis memorat. Cum Nero equas vtriusq; sexus participes carpento suo subiecerit, quæ in Treuerico Galliæ agro repertæ fuerunt: Textor quoq; recitat quòd, Xerxe in Græciam exercitum parante, Mula peperit mulum vtroq; genitali scilicet maris, & fęminæ refertum. Amplius equum hermaphroditum Cardanus Antuerpiæ obseruauit, qui vnũ habebat testem loco proprio, cum mammis tumidis instar equæ, habebat deinde vuluam in proprio situ, sed ex ipsa penis prominebat. Immò tanquam masculus erecto capite, & crassiore corpore equabus ad hinnibat. A

L. 7. nat. Hist. cap. 3.

Tom. 2. Offic.

His sic expositis ad causas accedemus. Authores igitur versantes circa causas monstrosi ventris, id vt plurimum ex terrore atq; metu à matre vtero gerente concepto prodire obseruarunt; Scripsit enim Rufus fieri aliquo casu, vt, ex subita formidine semen circa hæc membra aliquid vitij contrahat. Fatetur enim ipse se vidisse infantem, cuius sexus non constabat, quia testiculi sine genitali membro prominebant, & infra testiculos rima conspiciebatur, per quam vrina fluebat. Itaque mater fatebatur se ex quodam viso ita fuisse perterrefactam, vt hinc infanti hoc contractum esse coniectaret. Quamuis etiam ab agitatione seminis ob quamuis causam similes monstrosi ventres prodire possint. B

L. 5. c. 3.

Antequam de Hermaphroditorum causis verba faciamus, breuiter ponderandum, num hi inter differentias monstrorum recensendi sint, cum nonnulli alienam amplectentes sententiam sic ratiocinentur. Illa nuncupantur monstra quæ rarò contingunt, sed Hermaphroditi frequenter nascantur, ergo in numero monstrorum non sunt collocandi. Præterea roborant hanc opinionem, quoniam Androgyni nullum Naturæ vitium præ se ferre videntur; siquidem cum virtus vtriusq; seminis, scilicet paterni, & materni ita viget in fœtu fabricando, vt infans vtrumq; sexum perfectè assequatur, tunc id ad erratum Naturæ non erit referendum, quoniam Natura tunc sibi simile in vtroq; sexu producit; quapropter iuxta hanc sententiam, omnes Hermaphroditi in serie monstrorum nòn collocantur, sed illi tantùm, quorum sexus ob exilitatem, est imperfectus, aut illi, quorum sexus est transpositus. C

Hermaphroditi an inter monstra recensendi.

Huic opinioni non esse adhærendum censemus; primò quoniam Hermaphroditi frequenter nasci videntur in comparatione ad cætera monstra, non autem simpliciter. Deinde nullos aut admodum paucos fœtus monstrificos cum vtroq; sexu perfectos fuisse arbitramur. Prætérquamquòd, si nascerentur, inter monstra essent reponendi: cum Natura in generationibus animalium semper marem, & non fæminam producere intendat, & quando ab hoc gradu perfecto deficit, fæminam procreat. Demum manifestam habemus doctrinam Aristotelis, qui Hermaphroditos monstrificos nuncupauit, & horum alterum sexum ratum, & alterum irritum esse scripsit. D

Aristotelis opinio.

Itaq. si ad horum causas mentem dirigamus, prima facie incidemus in sententiã Astrologorum, qui causam huius effectus in sydera referunt, & præcipuè quando synodus Veneris, & Mercurij in signis bicorporeis celebratur; cui sententię Paulus Aeginera adstipulare videtur. Suessanus huius effectus aliam causam amplectitur, dum scripsit, post mensium fluxum à primo congressus die ad quintum, masculos procreari, deinde ad octauum fæmellas, & ad duodecimum hermaphroditos. Verùm huic sententię nec ratio, nec experientia suffragatur: quandoquidem masculus, vel fæmella, nullo dierum discrimine obseruato, ex semine maris, vel fæminę prædominante generatur. Deinde si Androgyni, post duodecimum diem flu-

L. 6. c. 69.

xionis

xionis mensiũ, producerẽtur, horum copiosius numerus inueniretur. Quamobrem horum natiuitas æquali seminis Parentum vigori attribuenda est: veluti Boscius in Concordia Philosophorum,& Medicorum de humano conceptu optimè pronunciauit: Etenim iuxta communem, & veram sententiam, hi fœtus monstrosi à materiæ seminalis vbertate, causam suæ generationis,& conformationis contrahere perhibentur. Effusa enim æquali portione materiæ seminalis ab vtroq; genitore; tunc facultas formatrix, quæ simile aliquid sibi semper fingere conatur, æqualibus viribus in vtramq; materiam incumbit: hinc postea non est mirum, si in vno, & eodem fœtu vterq; sexus detegatur.

Vera causa ortus Androgynorum.

E

DE VITIATA PEDVM CONFORMATIONE.

CAP. VI.

F VOD in formatura brachiorum, & manuum superius obseruauimus; modò etiam in constitutione crurum, & pedum ponderandum est. Propterea quòd Natura, in his quoq; membris conformandis impedita, vel pedes nullos,& diminutos gignit, vel eos geminat, vel quauis alia ratione deturpat. Quoad primum referunt Historiæ, quòd Mauritij aetate, qui anno post partum Virginis supra quingentesimum septuagesimo octauo imperabat, natus est infans sine pedibus, cum inferior pars huius fœtus in caudam piscis desineret, cuius icon capite quarto huius Historiæ inquirenda est. Haly Rodoham in Commentarijs ad artem medicinalem Galeni, hominem viuum sine pedibus se conspicatum fuisse fatetur, & Schenchius in Obseruationibus puellæ sine pedibus meminit, qui violentia morbi deciderant, trunco tamen illæso, quæ postea in vijs publicis mendicabat. Pariter in agro Piceno, vt romana tradit Historia, natus est infans, qui, à genitalibus, cum cruribus,
G atq; pedibus careret, in conum quasi pyramidis desinebat. Erat autem, virilis sexus, cæteris partibus integrè formatis. Tandem Rufus in opere de conceptu, & generatione hominis, infantes defectu membrorum mutilos,& pedibus carentes se conspexisse testificatur.

Infantes sine pedibus nati

Cæterùm si per seriem annorum incedamus, inveniemus, in Villa Nepritez non procul ab oppido Vuutezersi ad Moldã sito, vt refert Licosthenes, infantem sine pedibus natum, anno supra sesquimillesimum trigesimo septimo, quemadmodum in icone I. ostenditur. I.

Huic non valdè dissimilem fœtum diuulgat se vidisse Nicolaus Rocheus, anno Domini supra sesquimillesimum quadragesimo primo, die octaua Februarij, in Castro Diui Amandi Alliferi, in solo Borbonico, ex notissima muliere natum, qui à
H capite ad vmbilicum vsq; imaginem hominis referebat, & deinceps loco crurum, & pedum, cauda ritu Sirenum substituebatur, & monstrum per horã à partu vixisse perhibetur.

Insuper anno Salutis supra sesquimillesimum quinquagesimo secundo, Vuidensbachi, quod distat per spatium milliaris à Schleasinga, authore Licosthene, monstrũ natum est ex muliere habens imaginem infantis, sed absq; cruribus, & pedibus, quorum loco demissa cuspis producebatur; immo ex lateribus quoq; cuspides quædam paruę prominebant: veluti in icone II. conspicitur II.

Huic addamus non multùm dissimile monstrum, & horrificum, quod vxor figuli peperit anno salutis supra sesquimillesimum quinquagesimo sexto. Hoc à vertiçe ad hyppocondria figuram humanam repræsentabat, ore tamen prominente, & facie torua. Ab vmbilico autem, relicta hominis figura, in formam pyramidalem ter-

I. Infans ſine pedibus.

II. Infans loco pedum cuſpidatus.

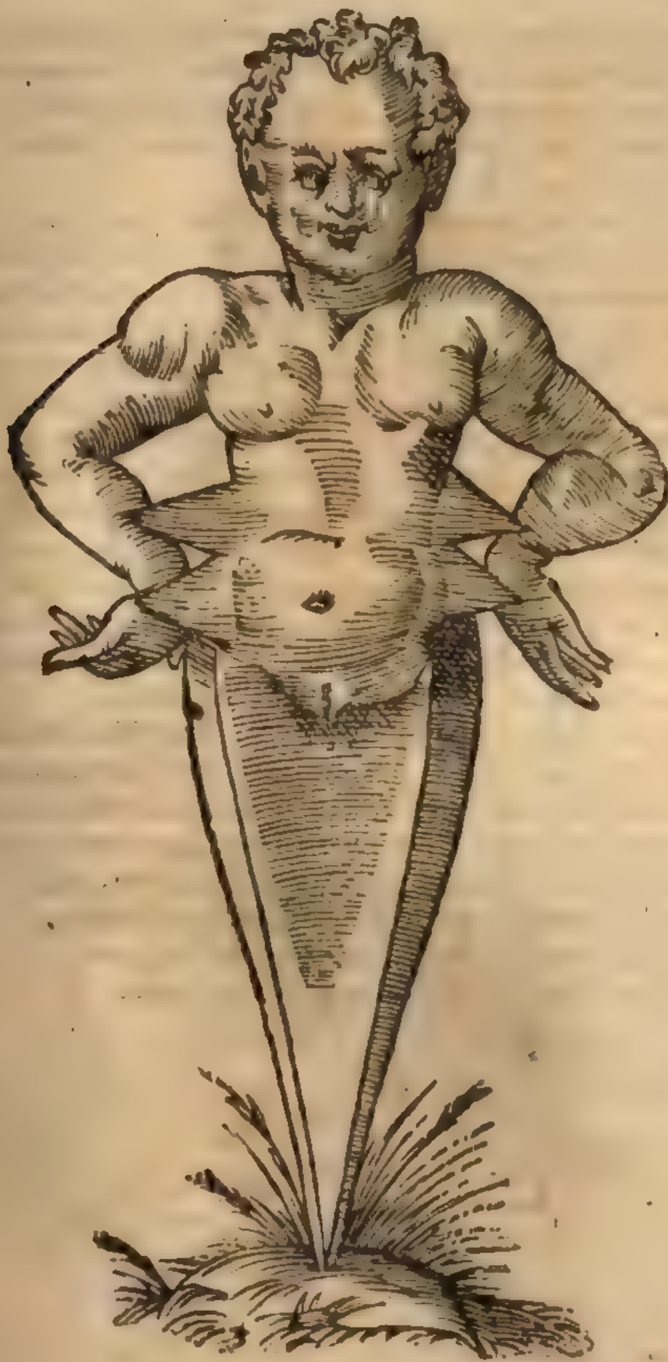

minabatur, referens in cuspide similitudinem caudæ suis inflexæ. Præterea circa spinam dorsi vmbilici effigies alia conspiciebatur, & nullum prorsus sexum exhibebat.

Infans alius pyramidalis.

Neq; omittenda est iuuenis Galla annum circiter decimum octauum agens, partibus inferioribus, nimirum fæmoribus, cruribus, & pedibus carens, quam Bononia vidit, & admirata est, anno Salutis supra sesquimillesimum nonagesimo quarto. Hæc nata est in vrbe Bison territorijs Auenionensis, nomine Catherina Mazzina appellata, venustæ formæ, & altitudinis trium dodrantum, palmo amplius, sed coxis, cruribus, consequenterq; pedibus carens. Brachia erant perfectè constituta, pectore, & trunco longiora. Pars corporis inferior quodammodo bifida apparebat, A imum lyræ æmulans.

Hæc ad rem loquebatur, canebat, cytharam pulsabat, tripudiabat manibus, more Hispanico, Mauritano, Italico, & Gallico. Pariter ad concentum lyræ gestus imperfecti corporis ita componebat, vt qui illam eminus vidissent, pedibus saltare proculdubio protulissent. Namq; quoad animi dotes, ei nihil deerat, quod alijs hominibus à Natura concessum est.

Monstrum Romæ, & Bononiæ visum idem. III.

Præterea vtroq; sexu erat prædita, magis tamen ad fæminam accedebat, quia in eo sexu magis vigebat, & propterea magis fæmina, quam vir dicebatur. Credimus omninò hoc monstrum esse idem, quod Romæ monstrabatur anno supra sesquimillesimum octuagesimo quinto Tunc enim monstrifica iuuenis annum agebat octauum. Quandoquidem ad nos delatum fuit per litteras, tunc temporis Romæ circumferri spectandam puellam octennem, cui ab origine, crura, tibiæ, & pedes deerant, cæteris membris rectè constitutis, vt figura III. demonstrat. B

Monstra sine pedibus. IIII.

Aliquando autem Natura varijs impedimentis agitata fætum in vtero fabricabit cum fœmoribus, & cruribus integris, præter pedes, qui nulli in partu conspicientur. Hanc enim infantis conformationem Iacobus Rufus in suo opere de conceptu, & generatione hominis proponit; dum testificatur se interdum conspicatum fuisse infantem iusta alioquin, & perfecta totius corporis formatura sed solis pedibus carentem. Deinde hoc fœtus vitium imperfecto semini assignandum esse arbitratur. Effigies autem huius monstri in figura IIII. ostenditur.

Præterea non est in dubium reuocandum, quòd, sicuti Natura interdum varijs oppressa impedimentis, nec crura, nec pedes in fœtibus procreat; pariter aliquando ab alijs causis stimulata, fœtum cum vnico tantùm crure, & pede gignit: vt accidit Mysenæ, anno salutis supra sesquimillesimum quadragesimo octauo, mense Aprilis, authore Licosthene, vbi natus est infans vnico tantùm crure, & pede præditus, cuius iconem lector inueniet in capite quarto huius Historiæ. C

* * * *
* * *

BRV-

III. Iuuenis Galla fæmoribus, cruribus, & pedibus carens.

IIII. Infans Iacobi Ruffi.

BRVTORVM DIVERSI GENERIS.

Α'ΠΟΔΙΑ.

E NATVRA in fabricandis humanis fœtibus si aliquando varios committit errores aliqua tamen ratione impedita, ne intentum finem assequi valeat, vt in Rubrica antecedenti, de humanorum fœtuum pedibus obseruatum fuit: non est tamen credendum hoc in fœtibus belluarum contingere minime posse: quandoquidem varijs exemplis, & casibus ostendemus Naturam pari ratione in pedibus Brutorum conformandis errata committere: cum ἀποδία, nempe pedum defectus in Brutis etiā animantibus locum habeat. Etenim Albertus meminit Hirci cum pedibus tantummodo anterioribus nati, quapropter posterioribus carens, gradiebatur quidem, sed partem posteriorem per terram trahebat. *Apodia brutorum.*

Licosthenes quoq; Historiographus memorat vitulum ex vacca natum pedibus anterioribus carentem, qui natus est anno supra sesquimillesimum quinquagesimo F sexto, Ianuario mense, in Pago quodam episcopatus Diligensis, qui vernacula lingua Obenhauusen appellatur. Hic vitulus quamuis anterioribus cruribus careret, nihilominus, vt refert Author, corpore erecto, tanta velocitate currebat vt alios vitulos in cursu facilè superaret.

Non dissimilem vituli iconem damus numero. I. qui nuper absq; pedibus anterioribus ortus est in agro Bononiensi, cuius occasione inuolucra bouili fœtus, & eius situm in vtero obseruauimus, die decima tertia Ianuarij anni supra sesquimillesimum nonagesimi secundi. I.

Fœtus igitur bubulus duabus membranis inuoluitur, quarum altera interna, & altera externa dicitur. Hæ autem inter se crassitie discrepant, nam interna est valde tenuis, cum à peritoneo fœtus originem ducat, quod vasa vmbilicalia fœtus tegit, immo à corpore egressum, & tandem expansum foetum inuoluit, & pluribus re-G dundat cotyledonibus, qui nil aliud sunt, quàm portiones quædam carneæ substantiam, & quasi figuram renum æmulantes. His carnibus vasa seminalia, ad hærent delata per hanc tunicam, & dispersa tanquam fibræ venæ portæ per mesenterium. *Anatomia bubuli fœtus*

Altera tunica crassior est, ortum ducēs à membrana carnosa, quæ prædictis omnibus portionibus carneis adnascitur, portionem quamdam sui in vnamquamq; cauitatem ipsarum carnium immittens: sunt enim hæ carnes extrinsecus veluti asperæ sinum quemdam oblongum habentes, quo tunicam externam respiciunt, in quas membrana externa portiones quasdam sui immittit, quibus tenacissimè inseritur, & cohæret.

De situ quadrupedum in vtero verba fecit Aristoteles in Historia Animalium, dum scripsit situm eorum in vtero esse extensum, quod tamen in bubulo fœtu falsū H esse comperimus. Quandoquidem in matrice ita gestatur, vt spinam dorsi flexam, & gibbosam habeat, genibus flexis, & cruribus anterioribus decussatis, quando tamen fœtus bubulus est perfectus, nam quem hic damus imperfectus erat. Caput quodammodo tibiæ sinistri pedis incumbit. Dexter verò pes versus ventrem sursum est reuolutus. In postica parte crura omnino sunt reflexa instar canis humi iacentis, & dormientis, & sub ventrem antrorsum reuoluta. Cauda inter crura retracta est, Vngulæ tenellæ, & niuis instar candidæ. Vasa vmbilicalia, quæ ab Anatomicis duabus arterijs, & vna vena constare dicuntur, in simili fœtu duæ venæ cospiciuntur extrinsecus, quæ intus in vnum principium desinunt. *Lib. 7. c. 8.* *Situs vituli in vtero.*

Inter fœtum, & primam fætus tunicam maxima copia humoris continetur pituitosi viscidi, & lenti, itaut digitis adhærens vix abstergi possit. Est autem hic humor materia vrinæ, & aqua sanguinis, fœtum nutrientis, qui ex vesica per vrachum in hanc capacitatem descendit. Hæc enim humiditas de industria ibi à Natura de-

tinetur,

I. Vitulus bipes.

II. Canis bipes cum Cynomazo.

III. Canis leporinus bipes cum Cynocephalea.

tinetur, vt in illa embryon innatans ad perfectum paritionis tempus commodius in vtero retineri poſſit: nam aqueus ille humor fœtus pondus quodammodo eleuat, & ſuſtinet, quo effuſo, neceſſarium eſt, vt fœtus ſubſideat, & in corpus vteri decũbens grauitate ponderis premat, conſequenterq; exitum ſtimulet.

Hic autem nonnulli dubitant quommodo hic humor vrinæ naturam ſapiens facilè poſſit contineri, cum ſua acrimonia tenellam fœtus cutem lædere poſſit. Sed aduertendum eſt, quod hæc materia minimè acris eſt neq; biliosa ſed tantummodo craſſa, pituitoſa, & lenta inſtar muci, quæ quamlibet acrimoniam retundere poteſt. Et hæc obiter dicta ſufficiant de inuolucris, & de ſitu fœtus bubuli. *Dubitatio circa humorem fœtus.*

E In maiorem cofirmationem monſtroſi pedum defectus, proponuntur ſpectandæ icones monſtrificorum animantium, quæ ad noſtras manus peruenerunt, & ſunt præſertim icones canum bipedum, qui abſq; pedibus anterioribus nati ſunt. Prima figura erit canis ex genere ſagacium albo, caſtaneoq; colore diſtincti qui à primordio ortus, prioribus carens cruribus, tractu temporis, poſterioribus tantùm nixus incedebat, & hic delineatur in icone II. cum cynomazo herba, nimirum cum chamæleone nigro. II.

Altera canis bipedis icon eſt canis leporini, vt in figura III. conſpicitur, vbi cum cynocephalea, nimirum cum oſyride Lobellij pingitur. Erat hic canis coloris albi natus in Gallia, nimirum Lugduni. III.

In genere felium id accidiſſe intelleximus ex Clariſſimo Liceto, qui retulit, Pa-
F tauij, in Collegio Rauennate felem inter multos catulos, vnum enixam fuiſſe bipedem quoniam cruribus anterioribus carebat, & foramen oris propè gulam habebat, auribus quadratis, ſed breui temporis ſpatio interijſſe tradit, quoniam, cum prioribus careret pedibus, ad hauriendum lactis alimentum repere non poterat. *Felis bipes.*

Hactenus de quadrupedibus bipedibus natis ſermonem habuimus. Modò notandum eſt, quòd aliquandò animantes ſua natura quadrupedes, tripedes naſcuntur, cum Natura impedita in vtero quartum pedem fœtui addere non potuerit. Itaq; Licoſthenes Hiſtoriographus monimentis mandauit, quòd anno Mundi ſeptingenteſimo octuageſimo quarto ſupra tria millia, & ante partum Vriginis Deiparæ centeſimo ſeptuageſimo octauo, mulus tripes Renate ortus eſt, vt in icone IIII. apparet. Amplius, ex eodem Authore, anno Mundi ſeptingenteſimo nonageſimo quarto ſupra tria millia, Calatiæ Aſinus tripes natus eſſe perhibetur. IIII.

G Ceterùm id noſtra ætate accidit in Cane, albo, & ruſo colore prædito, quem delineatum ſpectandum exhibemus, cum cynocardamo, nimirum cum Naſturtio Lobellij, quemadmodum figura V. oſtendit. V.

Accidit tamen aliquando, vt animal quadrupes cum quatuor tibijs naſcatur, ſed vna illarum manca. Etenim pullus equinus, ex Iobo Finzelio, in opere de miraculis noſtri temporis, referente Licoſthene, natus eſt in villa Pomeraniæ Rekouu vicina Rugio ad oſtium Viadri, anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimò quarto. Hic pullus fuit horrendo capite, auribus pendulis inſtar aurium canis ſagacis, ore monſtroſo, & labijs ita inflexis, vt vbera apprehendere non poſſet. Collum erat tortum, & ſinuoſum, iuba impexa, cute aſpera, & villoſa, necnon cauda inſtar criſtæ erecta. *Animal quadrupes mancum.*

H Tandem hic pullus rectus ſtabat, inhitu terribilis, licèt vnâ ex tibijs anterioribus eſſet manca, carebat enim pede, cum alter pes anterior humanum pedem æmularetur, pedibus tamen poſterioribus equinis, vt in figura VI. apparet. Triduum vixiſſe Fincelius retulit, qui poſtea extinctus in triuio fuit tumulatus. VI.

IIII. Mulus tripes.

V. Canis tripes cum Cynocardamo.

VI. Pullus equinus mancus.

MVLTIPLICATIO PEDVM IN FOETIBVS HVMANIS.

E VM pedum multiplicatio in foetu humano, homines quadrupedes efficere possit, animaduertendum est quod homo quadrupes æquiuocationem incurrere potest: ideoque nostra intererit prima fronte hanc ambiguitatem patefacere, vt deinceps lectio clarior euadat. In primis homo quadrupes appellatur puer gradi incipiens, qui imbecillis cruribus nondum sustentatus, manibus, & pedibus more quadrupedum incedit. Deinde Iconographi, vt cunctis insinuarent mutuum, & concordem matrimonij amorem, virum, & vxorem, vno tantùm corpore, & quatuor pedibus pinxerunt: vnde quidam Poeta huc alludens canebat hunc in modum. *Hominis quadrupedis æquiuocatio.*

Efficiunt hominem vir, & vxor amabilis vnum;
Sic homo fit quadrupes, qui fuit ante bipes.

Demùm ex fasciculo temporum collegimus, quòd ætate Mauritij Imperatoris, natus est puer quadrupes, non quòd quatuor pedes, & duas manus haberet, sed F quadrupes nuncupabatur, quoniam manus formam pedum æmulabantur, prætérquamquòd more quadrupedum gradiebatur. Item, Conrado Gesnero authore, anno salutis supra sesquimillesimum trigesimo primo, inuentum est monstrum toto corpore humano, vnguibus aquilinis, in saltu Hanesbergio Misniæ barbatum subflauum, & pilis cristam referentibus, & pronè ritu quadrupedum proficiscebatur. Qua de re quis asserere poterat hûc fuisse infantē expositū, nullo docēte factū quadrupedem, nec loqui didicisse, consequenterq; creuisse, & in illis syluosis locis, fructibus agrestibus, & Ferarum indulgentia nutritum fuisse.

Pariter Alberti Magni temporibus duo homines nimirum mas, & fœmina in nemoribus Germaniæ, more Quadrupedum incedentes reperti esse perhibentur. Cęterùm cui hoc mirum non videatur, cum anno elapso Bononiam peruenerit homo mendicissimus; qui tanquam quadrupes gradiens eleemosynam quæritabat, & G huius incessus praua coxendicum conformatio in causa erat, quia nullo modo se se erigere poterat. *Homo mendicus ritu quadrupedis gradiēs.*

Cum hactenus tres fœtuum humanorum quadrupedum intellectus expressi sint, aduertendum est in nullo horum sensuum nostram sententiam esse collocandam: quandoquidem, dum de pedum in humano fœtu multiplicatione agimus, fœtum in vtero formatum cum brachijs, & cruribus, sed ijs postea geminatis, vel alia ratione multiplicatis intelligimus. Nam Iulius Obsequens narrat Quod olim, P. Africano, & Lelio Consulibus Amiterni natus est puer tribus pedibus, & vnico tantum brachio, cuius iconem Lector in capite quarto huius Historiæ inueniet. *Verus sensus.*

Præterea, iuxta sententiam eiusdem Iulij Obsequentis, Apio Claudio, & P. Metello Consulibus, Amiterni infans tribus pedibus ortus est, reliquis partibus totius corporis rectè constitutis, vt in hac figura I conspicari licet. I.

H Pariter ex relatione Iacobi Rufi, anno salutis supra sesquimillesimum quinquagesimo secundo, in Anglia, non procul ab Oxonia, puella biceps nata est quatuor brachijs, & manibus, ventre vno, & sede vna integrata; sed in vna parte duo erant pedes, & in altera vnus tantum pes porrectus conspiciebatur, itaut tribus tantummodo pedibus referta esset. *Puella tripes.*

Insuper pusiones natos cum quatuor pedibus plures in campum afferre possemus: propterea quòd Licosthenes exhibet spectandam infantis figuram nati anno ante partum Virginis centesimo sexagesimo secundo, Therni sedicini, qui quatuor pedes, & totidem brachia habuit. Idem Licosthenes, anno ante Christum natum centesimo sexagesimo, meminit infantis cum quatuor pedibus Cære nati. Et ex eodem, anno ante partum Virginis centesimo trigesimo tertio, puella quatuor pedibus prædita visa est. *Infantes quatuor pedibus nati.*

I. Puer tripes.

II. Infans quadrupes Ruffi.

Cæterùm anno Salutis millesimo quadringentesimo decimo tertio, in Boiuaria Aquilonari inter duo flumina, nempe inter Danubium, & Alemanum, nata est puella cum quatuor pedibus, & totidem brachijs. Amplius anno Salutis supra sesquimillesimum vigesimo nono, in Germania, Iouianus Pontanus tradit, referente Pareo, die nona Ianuarij infantem quaternis pedibus, & totidem brachijs conspectum fuisse.

Anno quoq; supra sesquimillesimum trigesimo sexto, in Agro Tigurino, ex Licosthene, natus est infans biceps quatuor pedibus. Biceps pariter, ex eodem Authore, natus est ex vxore fabriferrarij die vigesima septima Decembris anni supra sesquimillesimum quinquagesimi quinti, in Pago quodam non procul ab Adorffio A oppido Vortlandiæ quatuor pedibus, & totidem manibus, absq; nota sexum prodente, cuius loco vmbilicus erat procreatus. Demùm Terracinæ quadrupedes orti esse feruntur. Nos autem hoc in loco iconem fœtus quadrupedis nati Romæ exhibemus; vti Iacobus Rufus retulit; cæteris partibus corporis rectè constitutis: vt apparet in figura II.

Infantes quatuor pedibus.

II.

Quadrupes autem ille puer natus Mauritij ætate quem Licosthenes in Historia memorauit, quatuor pedes non habuit, sed quadrupes fuit nuncupatus, quoniam, more quadrupedum, proficisceretur ob malignam partium posteriorum conformationem. Qui plura huius generis exempla videre cupit, adeat quartum caput huius Historiæ, vbi de multiplicatione brachiorum in fœtibus verba fiunt.

B

MVLTIPLICATIO PEDVM IN BELLVIS QVADRVPEDIBVS.

DE monstrificis, seu geminatis pedibus Brutorum dicturi, primò de Equo tanquam animali nobilissimo disseremus. Pedes igitur horum animantium quatuor esse debent, cum inter quadrupeda secundum Latinos, & inter τετράποδα secundū Græcos collocentur. Cæterū, si hæc animalia pauciores, vel plures pedes sortiantur, id in genere C monstrorum reponendum, & Naturæ erratum appellandum erit. Et quamuis duo equorum genera apud veteres, & nuperos quosdam Authores, nempe domesticū, & ferum reperiantur; nullibi tamen legimus, vt aliqui perperam voluerunt, feros à domesticis multitudine pedum discrepare.

Duplex genus Equorū

Erasmus Stella doctrinam Plinij secutus, hodie in Brussia equos syluestres versari diuulgauit neq; à Græcis, neq; à Latinis descriptos equis domesticis pænitus similes, non multitudine pedum, sed solo dorso ab illis dissentientes: cum equi feri dorsa ad insidendum inepta habeant, & nunquam cicures reddi possint.

Itaq; si pedes in equis multiplicarentur, proculdubio tales animantes in cursu pernicissimos appellare possemus: nam equus sua natura in cursu est adeò velox, vt in epigrammate Archiæ equus omnium velocissimus ἀετὸς ἵππων, quasi Aquila legatur; cum sit hæc auis omniū velocissima Immò Oppianus verba faciens de D equis Iberis tantæ celeritatis eos esse prodidit, vt Aquilæ tantummodò cum illis, aut Circi Accipitres nuncupati certare possint. Rursum Homerus cursum pernicissimum equorum Erichthonij filij Dardani expressurus, ex vento Aquilone conceptos esse finxit, qui ventus à vehementissimo Aquilæ volatu nomen sibi comparauit. Finxit etiam à Podarge equarum celerima Balium, & Xanthum equos Achillis præstantissimos, dum hæc per florulenta prata pasceretur, ex Zephiro vento fuisse conceptos. Præterquamquòd Podarge quoq; à velocitate pedum nuncupata est. Immo Varinus Podargem Harpyam esse diuulgauit, ex qua postea equi illi procreati fuisse feruntur, οἱ ἅμα πνοιῇσι πέτεσθεν, nimirum qui æquali cum ventis pernicitate volabant. Pariter apud Silium Italicum eodem modo Pelorum equum ex Zephiro conceptum esse legimus.

Velocitas cursus equorum.

His

I. Equus quinq; pedibus.

II. Equus octo pedibus.

His de pernicitate equorum expositis, aduertendum est, quòd si Natura quatuor, equinis pedibus alios addat, dum in procreandis belluinis fœtibus impedita errat, tantùm abest vt velociores reddantur, vt potius in cursu admodum tardi euaderēt, quoniam, vt nostra fert opinio, quintus vel sextus pes illis additus esset impedimento, quominùs pernicitatem assequi possent. *Pernicitas equorum qualis.*

Equum quinq; pedibus natum referunt Historiæ, & in primis anno Mundi octingentesimo vigesimo nono supra tria millia, & ante partum Deiparæ Virginis centesimo trigesimo quarto, natus est Romæ equus quinq; cruribus fultus in Esquilijs, Esquiliæ enim est mons, & vicus Romæ ita nuncupatus, quoniam ibi arx, & excubiæ Regis Tullij essent, qui illum montem Vrbi addidit. Præterea alius equus huius conditionis anno Salutis supra sesquimillesimum quinquagesimo quinto Bernæ Heluetiorum conspectus est; nam quintus pes vnà cum crure posticis potius, quàm anticis pedibus erat additus vt in icone I. conspicitur. *Equi quinque pedibus nati.* E I.

Verùm per veteres historias vagari non debemus, cum nostra ætate, equa octo pedibus prædita Romæ fuerit conspicua anno nostræ Salutis supra millesimum, & sexcentesimum trigesimo quarto.

Etenim quædam dossuaria equa calcem in Vrbem ferebat, quæ equam octo pedibus conformatam enixa est: hanc diligenter ali, ad prolem seruari, & ei admissarium statuto tempore admoueri iussit Eminentissimus Cardinalis Franciscus Barberinus Musarum, & Charitum munificentia ornatissimus Princeps, & diligentissimus rerum naturalium indagator, qui dum opulentam doctrinæ supellectilem in pretiosum penum, ad præsentis, & posteræ ætatis beneficium, condit, ab Vrbano VIII. Patruo Pontifice Summo, & in litteris multis modis Maximo neutiquam degenerat. F

Hæc equa tandem grauida pullum elegantem octo pariter pedibus refertum peperit, vt ostenditur in icone II. quam Clarissimus vir Honorius Beatus in medica facultate præstantissimus perhumaniter nobis impertitus est, vt rarris huius Historiæ monstris inserere possemus. Quamuis postmodū equa perierit, & pullus ob incuriam custodum, vt intelleximus, ex lapsu Tecti syluestris oppressus, & extinctus sit II.

Ad familiam bubulam, mentē, & sermonem nostrum si conuertamus, illam quoq; monstris huius generis carere non inueniemus. Habemus enim ex Conrado Licosthene, quòd anno salutis nostræ supra sesquimillesimum quinquagesimo primo. Basilææ Rauracorum, Bos quinq; pedibus visus est, qui à Circulatore quodam, quæstus gratia, circumducebatur: nam quintum crus vnà cum pede ab humero dextro pendebat veluti apparet in icone I. *familia bubula* G I.

Aelianus pariter in Historia Animalium fatetur se vidisse bouem quinq; pedibus præditum, necnon vitulum, ex cuius humeris pes quintus ad gressum prorsus inutilis dependebat. Neq; hoc alicui mirum videri debet; propterea quod an[...]is elapsis versabatur Bononiæ circumforaneus, qui vaccam octo pedibus integratam, lucri causa, circumducebat spectandam, quam tandem magno Hetruriæ Duci vendidit. *Lib. 12. cap. 3.* *Vacca octo pedibus.*

Amplius anno Salutis supra sesquimillesimum quinquagesimo secundo, authore Licosthene, in vico Thuringiæ, natus est vitulus sextipes, namq; vnum anterioribus, & alterum posterioribus pedibus in vtero Natura addiderat, præterquamquòd hoc monstrum massam carnis iuxta latus dextrum gestabat. H

Deinde anno Salutis supra sesquimillesimum quinquagesimo sexto, die tertia Martij natum est monstrum referens vitulum cum sex pedibus, gemino capite quorum alterum Orientem, alterum occidentem spectare videbatur, & tres pedes huic, & tres alteri capiti inhęrebant, si veritatem Licosthenes assecutus est Nos in prę sentia damus iconem Vituli hexapodis, nempe sex pedibus nati, quorum pedum duo ad gradiendum omninò inutiles à tergo pendebant, veluti pingitur in figura II. cum Origano Heracleotico. *Vitulus sex pedibus natus* II.

Alium vitulum septem pedibus natum vidimus referentem quodammodo monstrum bicorpor; quamuis vnum tantùm caput haberet, tergoris tamen aliqualis apparebat diuisio, & ex parte qualibet sua pendebat cauda. Posteriores pedes habebat quatuor, anteriores binos, nam septimus à fine ceruicis ortum ducebat, vt

pictura

I. Bos quinq; pedibus natus.

II. Vitulus hexapus facie agninâ cum origanô Heracleotico.

III. Vitulus ſèptem pedibus natus cum Trifolio luteo minimo.

pictura. III. ostendit. Hunc Vitulum monstrificum quidam Circulator, quæstus gratia, circumferebat, anno nostræ Salutis supra sesquimillesimum septuagesimo octauo, & in Agro Vicentino natum esse attestabatur: quare delineari curauimus, vna cum Trifolio minimo luteo Herbariorum.

Non valde dissimilis Vitulus refertus septem pedibus natus est Callisii in Polonia, anno Domini sexagesimo nono supra millesimum & ducentesimum, intra diē octauam Natalis Domini; sed quoniam præter multiplicatos pedes geminatū quoque habebat caput, ita, vt monstrum bicorpor referret, de hoc monstro seorsim in proprio Capite agetur.

E Dum hæc scriberemus, natus est in Agro Bononiēsi, scilicet anno supra millesimum, & sexcentesimum quadragesimo primo, vitulus octipes sine collo, quorum pedum quatuor partem posticam animalis quodammodo geminatam fulcibant, cum duabus caudis, duo partem anticam sustinebant, & reliqui duo à ceruice enascebantur. Huius vituli exuuiæ seruantur in ædibus Clarissimi viri Ioannis Antonij Godij Chirurgi, & Anatomici celeberrimi. Nos quoq; in Musæo Illustrissimi Senatus Bononiensis duo vitulorum spolia seruamus, quorum alter Pentapus, alter autem hexapus erat.

Hinc ad gregem Ouium examinandum si descendamus, inueniemus apud Licosthenem, quòd, ex Liuio, anno Mundi septingentesimo sexagesimo nono supra tria millia, & ante partum Virginis, centesimo nonagesimo quarto, Agnus quinque
F pedibus refertus natus est Asculi, sed præter pedum fœditatem, erat etiam biceps. *Agnus quinque pedibus natus.* Alium bicipitem Agnum, sed octo pedibus, & geminata cauda natum memorat Aelianus, sed quia intellexit hoc monstrum humana voce fuisse locutum ideo fabulosum esse existimauit.

Nos hoc in loco lectori Agnum octipedem spectandum proponimus, paucis ab hinc annis in Agro Patauino natum, cuius iconem Dominus Franciscus Riccius Patauinus nobis publicandam dono dedit. Hic Agnus erat totus niger, dorso duplici simul coniuncto, binis caudis, auribus tribus, pedibus octo, quorum tamen duo ex principio dorsi enascebantur: quemadmodum in figura IIII, exprimitur vnà cum Plantagine minore Dodonei. IIII.

Item in Pago quodam Sugenhein nuncupato, qui ad Argentinensem Episcopatum spectat, duabus ab Argentina milliaribus, anno Salutis supra millesimum,
G & quadringentesimum nonagesimo sexto, Porcus sex pedibus iuxta mentem Licosthenis, natus esse perhibetur. *Porcus sex pedibus.*

Viri quoq; fide digni nuper nobis retulerunt Canem sex pedibus Arimini fuisse natum. Id autem à veritate recedere non opinamur, cum nuper Bononiæ Canis octipes ex genere sagacium in lucem prodierit, nam partem posticam animalis sex pedes, & partem anticam duo tantùm muniebant. *Canis octipes.* Hunc canem monstrosum vnà cum malo canino Lobelii, nempe cum mandragora pingi curauimus: vt in icone V. conspicitur. V.

Modò omittimus, quòd, ex Licosthene, anno Domini supra sesquimillesimum quinquagesimo secundo, in ædibus Ludouici Dheithari, quędam domestica felis inter alios fœtus, enixa est catellum viuum octo pedibus refertum, & monocephalon
H sed bicorporem vtriusq. sexus, de quo postea inferius, nimirum in Capite de monstris bicorporibus verba fient. *Felis octipes Bononiæ natus.*

Præterea dum Historiam Quadrupedum Digitatorum scriberemus, natus est Bononiæ Catus octipes vtriusq; sexus cum duobus capitibus, & caudis, tergore verò simul connexis; non multò post exiuit in lucem felis fæmina hexapus colore partim albo, partim atrocinereo, nam quatuor pedes partem posticam, & duo tantum partem anticam felis fulciebant. Huius monstrificæ felis effigiem, vna cum Aelurogano, nempe Buglossa expressam in icone VI. damus. VI.

In feris quoq; animantibus monstra huius generis aliquando obseruata fuerunt. *Animantes syluestres monstrifica* *Legimus* enim apud Conradum Licosthenem, quòd anno nostrę salutis supra sesquimillesimum trigesimo tertio, Episcopizellæ Turganiæ oppidi apud Heluetios, dum Lepus grauidus exenteraretur, inuentus est in ventre lepusculus vnico corpore, & capite, quatuor tamen auribus, & octo pedibus, quorum quatuor proprium

IIII. Agnus octipes.

V. Canis octipes cum Malo canino.

VI. Felis fœmina hexapus cum Ælurogano.

VII. Lepuſculus octipes.

VIII. Capreolus hexapus cum Barbicapra.

situm occupabāt, & reliqui quatuor in dorso eminebant, quasi alium lepusculum repræsentantes. Cum igitur hic monstrosus lepusculus ibi à multis fuisset visus, & obseruatus, Tigurum postea tanquam res admirabilis fuit transmissus; icon huius lepusculi est VII. VII.

Versatur inter genera Bisulcorum quoddam Caprarũ genus, quas Plinius Capreas, & alij Authores Latini Capreolos cognominant. Quamuis postea Aristoteles has Dorcades vocitauerit; quam vocem deinde Martialis latinè vsurpauit, de his animalibus loquens, quæ ob elegantes maculas in delicijs puellarum Romanarum habebantur, dum canit.

E *Delicium paruo donabis Dorcada nato,*
Iactatis solet hanc mittere turba togis.

Oppianus hoc animal plerumquè δόρκον apellat; licet quandoque has capreas Iorces, quasi Dorcos ratione carminis nuncupauerit hunc in modum

τὰς δ' ἄρα κικλήσκουσιν ἐϋξυλόχοισιν ἴορκας

Etenim hoc in loco Oppianus Capreolos describit habentes corpus ceruinum, & pellem vndiq; maculosam, non aliter, atq; Pantheræ; & propterea hoc animal est valdè elegans, neq; mirum est, si olim, referente Martiali, in delicijs fuerit. Virgilius quoq; Capreolum maculis distinctum describit Ecloga secunda, vbi Corydon Alexidi puero duos capreolos promittit hunc in modum. *Capreolorũ color*

Præterea duo nec tuta mihi valle reperti
F *Capreoli sparsis etiam nunc pellibus albo*
Bina die siccant ouis vbera, quos tibi seruo

Seruius tamen, in expositione huius loci, Capreolos albis maculis respersos adhuc lactentes interprætatur, nam tractu temporis postea hunc colorem mutari asserit, & maculæ minoris gratiæ esse incipiunt. Hæc igitur libenter exposuimus ad maiorem iconis proponendæ intelligentiam. Itaq; in genere harum bestiarum aliquando inuentus fuit Capreolus senis pedibus, albicantibus maculis eleganter à Natura variatus, instar Lyncis. Vnde colligendum est hoc animal lactens fuisse; erat autem hexapus bestia cum quatuor posteriores pedes, & duos anteriores haberet. Exprimitur enim hoc animal in icone VIII. vna cum Barbicapra, quam Herbarij Reginam prati appellant. VIII. *Hexapus animans qualis*

G

MVLTIPLICATIO PEDVM IN FOETIBVS AVIVM.

It in multiparis animantibus, vt alio in loco fuit enucleatum, numerosa procreantur monstra, necnon in Ouibus, & Capris Aegyptiis, quia nostratibus sunt fœcundiores; ideoq; eorum materia seminalis suapte natura ad monstrificam paritionem est propensa, & disposita, multò magis in genere cunctarum auium id euidentius patefiet, ob numerosam prolem, nam sępè sæpius aues cum multis pedibus producuntur, quoniam frequenter congrediuntur, & sæpè concipiunt: hac de causa conceptus cohærent, cum propinqui sint, & albumina in ouis interdum continuantur, neq; vlla interiacēte membrana segregantur; hinc pulli mōstrifici prodeunt, multis pedibus, multis, alis, & capitibus integrati. Hoc assertum primò in genere Gallinaceo, deinde in genere Anserum, Anatum, Columbarum, & aliarum auium manifestare poterimus. *Natura ouium Aegypti* H

Cæterùm in gallinacea familia, magis, quàm in alio animalium genere copiosiora monstra resultant: quaproter horum aliquot icones monstrosas, quarum multas nos obseruauimus, hoc in loco lectoribus spectandas dare decreuimus; tum, ne quid huic historiæ Monstrorum desit, tum etiam vt legentes varia Naturæ miracula meditari possint. *Miracula naturę qualia*

Primitùs anno mundi Octingentesimo trigesimo octauo supra tria millia, & ante partum

I. Gallus quinquepes.

partum Virginis centeſimo vigeſimo quinto, iuxta ſententiam Licoſthenis, gallus
I. gallinaceus quinq; pedibus Cære fuit obſeruatus, veluti in icone I. depingitur.
Polydorus Virgilius in Hiſtoria Anglica ſcriptis mandauit, regnante Henrico
L.9.c.3. primo, inter alia prodigia, quæ apparuerunt, gallum gallinaceum quadrupedem or-
tum eſſe. Id quoq; retulit Licoſthenes contigiſſe anno Salutis ſupra milleſimum de-
Pullicenus cimo. Deinde addit quòd anno Domini ſupra milleſimum quinquageſimo quinto,
quadrupes. circa finem imperij Henrici Tertij Romanorum imperatoris, Gallina procreauit
II. pullum quatuor pedibus præditum, vt figura II. oſtendit.

Mon-

II. Pullus quadrupes.

Mõſtriferas, & quadrupedes beſtias huius generis multas noſtra etiam aetate obſeruauimus: nam damus in icone III. Gallum quadrupedem, qui pronè erat ad ventrem vſq; caſtanei coloris, ſupinè ad vropygium vſq; coloris lutei intercurrentibus pennis caſtaneis.

Alæ albæ, remigibus viridibus. A tergore prope caudam pennæ caſtaneæ admodum longæ pendebant. Cauda erat viridis, & nigra, criſta duplex minime crenata. Pedes erant quatuor, quorum anteriores erant lutei, & perfecti, quales huiuſmodi beſtiis competunt, poſteriores imperfecti, & pallidi veluti pinguntur in icone *III. vna* cum Aegylope.

Rur-

III. Gallus quadrupes cum Aegylope.

IIII. Gallina quadrupes cum Siligine ſpica mutica.

V. Gallus tripes in Brutijs natus.

Rurſus obſeruata fuit Gallina quatuor habens pedes vnicolor, nimirum toto corpore colore quodammodo ferrugineo. Pedes erant lutei, & praué à Natura conformati, nempe eo modo, qui in icone IIII. conſpicitur.

IIII. Deinceps multæ inueniuntur beſtiæ huius generis, quæ pedibus malè conformatis, ſed potiſſimum tripedes natæ ſunt. Siquidem Licoſthenes meminit galli tripedis, vnà cum multis alijs pullis nati in Brutijs, anno Mundi ſeptingenteſimo ſexageſimò octauo ſupra tria millia, & ante partum Deiparæ centeſimo nonageſimo

V. quarto veluti in icone V. oſtenditur.

Amplius

VI. Gallus tripes cum Gramine Alopecuroide minore.

VII. Gallina tripes cum hordeo.

VIII. Pullus tripes.

Amplius Conradus Licoſthenes memorat ſe vidiſſe Baſileæ, in Cinarum ſuburbio apud fabrum, anno Salutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto, pullum Gallinæ ternis pedibus refertum, & in curſu tantæ pernicitatis, vt cæteris anteuerteret. Nos damus ſuperiori ſimilē Gallum tribus pariter pedibus inſtructum, quem Vulgus Gallo groteſco vocitat: hic erat à collo ad anum vſq; coloris atri, ſed maculis candidis conſperſus, toto autem dorſo ad vropygium vſq; ferruginei coloris. Alarum maxima pars item ferruginea, ſuo tamen principio, & qua ventrē ſpectant, ſubfuſci coloris, ſed albicantibus maculis conſperſi, oblongis pennis. Remiges pennæ omnes albæ, Cauda ſemiuiridis, & ſemiatra. Oculos macula rubra ambiebat, veluti in icone VI. Lector intueri poteſt, vbi pingitur etiam Gramen Alopecuroides minus.

Pullus tripes miræ pernicitatis.

Gallo groteſco.

VI.

IX. Sceleton Pullastri tripedis, cuius tertius pes quinq; digitis erat refertus.

His addimus ex nostris Obseruationibus gallinam tripedem, quæ tertium pedem propè anũ nascentem habebat. Hæc gallina toto ferè corpore flaua erat. Alæ eius, & dorsum fuscis vbiq; maculis conspergebãtur. fuscæ item pennæ quædam à collo dependebant super alarum principia. Tota deniq; cauda fusca, cœtera lutea Hæc in icone VII. exprimitur cum hordeo. *Gallina mõstrosa obseruata*

Contigit quoq. nobis videre annis elapsis pullum ab ouo recenter exclusum tribus refertum pedibus, & tertium pedem habebat veluti ex vropygio natum; quapropter ad mõstrificam varietatẽ delineari curauimus, & pictum in icone VIII. damus. VII. VIII.

Immò non piguit etiam delineatum exhibere sceleton Pullastri mõstrifici, & superiori pullo ferè similis, nisi quòd pes tertius circa podicem natus quinq; digitis erat instructus, vt in icone IX. monstratur. IX.

E

Neq; volumus ommittere memoriam Galli tripedis viui dono nobis dati ab erudito, & perhumano viro Francisco Seuerino Philosophicæ, & Medicæ institutionis Doctore, anno Salutis supra millesimum, & sexcentesimum trigesimo quinto, qui præter duos perfectos pedes omnibus gallis communes, tertiũ veluti à podice enascentem sex digitis integratum habebat: quamobrem cum gallinis permisceri non poterat; cum tertius pes hexadactylos illi ad congressum esset impedimento. Quapropter in æternum Donantis monumentum, hanc belluam viuis coloribus dilineatam in Musæo Illustrissimi Senatus Bononiensis seruandam locauimus: vbi etiam sceleton eiusdem galli tripedis appensum (nuper enim perijt) quilibet hoc publicum inuisens Musæum intueri, & admirari poterit. *Gallus tripes donatus à Doctore Seuerino.*

F

Prætereà nolumus etiam prætermittere pulcherrimam monstrifici Caponis iconem à nobis obseruati, qui alicui fortè inter belluas tripedes enumerandus esse non videbitur, cum præter duos perfectos pedes, duos oblongos digitos adiunctos haberet: nihilominus in viuo animali hi duo digiti adiuncti, & dextro cruri adnati tertium quodammodo pedem repræsentabant; quemadmodum in icone X. expressimus, vna cum Bromo, seu Auena sterili. *Capo monstrosus.* X.

Posteaquam de multiplicatione digitorum in pedibus Brutorum verba fiunt, nõ est omittenda obseruatio pulliceni quinq; digitis in vtroq; pede instructi, quem delineatum in icone XI. damus. XI.

Hoc possumus confirmare quadam obseruatione Clarissimi Liceti, qui retulit, quòd anno supra millesimum, & sexcentesimum vigesimo quarto, Patauij, famula

G deplumans gallinam reperit quinq; digitos in vtroque pede cum suis vnguibus distinctos. Cui lubenter assentimur alia obseruatione Pulliceni tripedis Bononiæ nati, qui vnico tantùm pede nitebatur; cum alij duo pedes essent mutili, quorum alter quinis digitis, alter verò quatuor erat instructus. Præterquamquòd duplicem excrementorum exitum habebat, vt in icone XII. apparet. *Gallina quinq; digitis in vtroq; pede insignita.* XII.

Antequam à familia gallinacea discedamus, nolumus silentio inuoluere gallinam Monstrificam, quæ hodie tanquam res meritò admiranda in aedibus Illustrissimi Fuluij Antonij Marescalchi Bononiæ Senatoris Prudentissimi alitur. Hæc leucophei est coloris ad luteum tendentis sine cauda, & erecta, ritu humano, depositis ad calcem coxendicibus graditur, vt in icone XIII. apparet; quæ hoc in loco recensenda esse videtur, non quia monstrificis pedibus sit referta, sed quia alio modo incedere non potest, ob prauam partium inferiorum conformationem. Nam Clarissimus vir Ioannes Antonius Godius in administratione anatomica non vulgariter eruditus, partibus huius gallinæ diligenter pertractatis, & examinatis, coxendices iustò longiores, & ossa anonyma malè conformata reperit: quamobrem hæc bestia podice terram verrere, & quodammodo recta incedere cogitur. XIII.

H

Fœtat quidem sed plerumq; abortit, vt Illustrissimus Ioannes Franciscus Marescalchus senatoris frater nobis perhumaniter retulit; hocq; inde prouenire arbitramur, propter malignam prædictarum partium constitutionem, necnon sterni longioris obseruati; quia dum hæc bestia inconcinnè identidem mouetur, tunc facile abortionem incurrit.

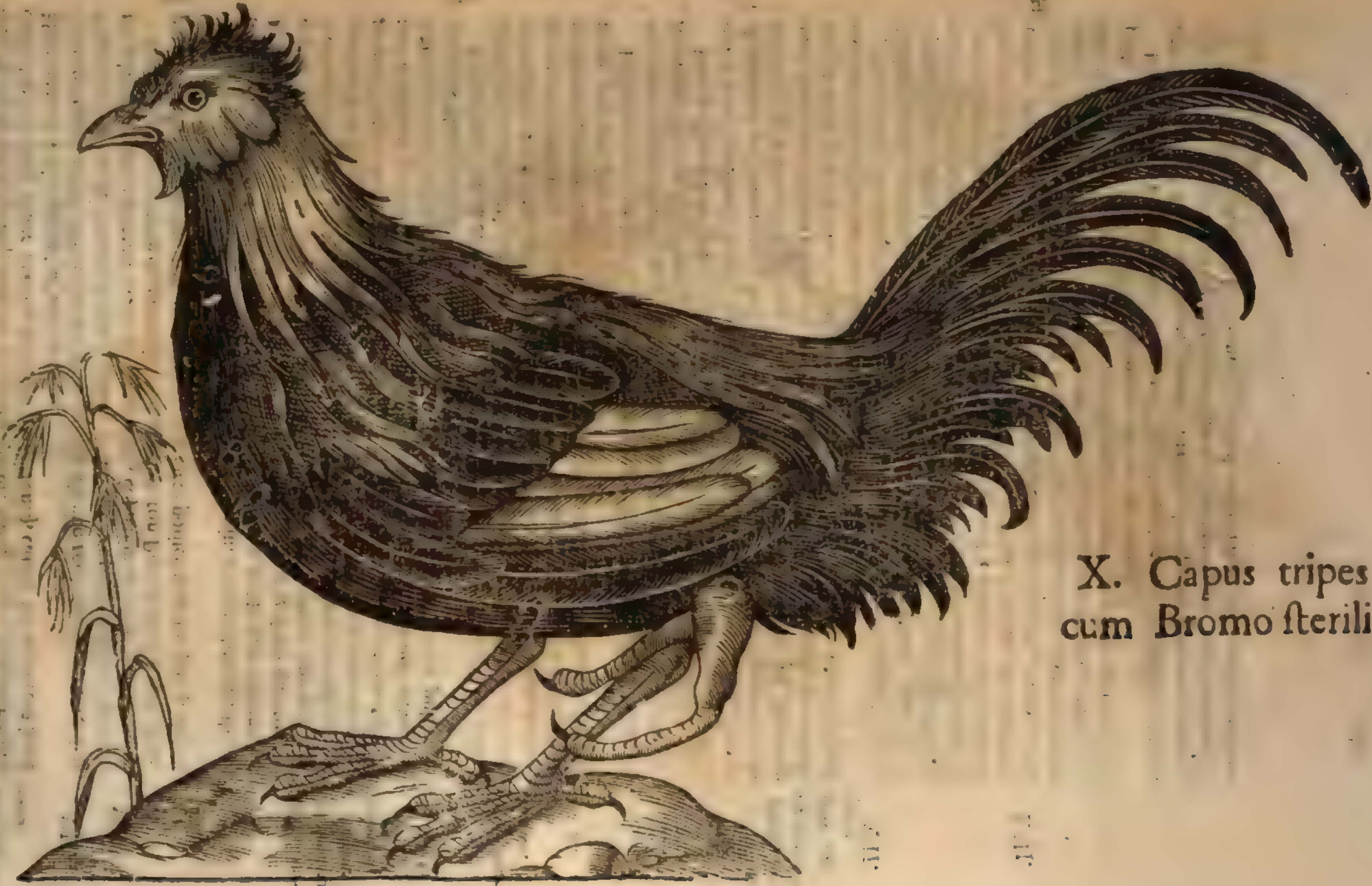

X. Capus tripes
cum Bromo ſterili.

XI. Pullicenus quinq; digitis in vtroq; pede.

XII. Pullus tripes cũ quinq; digitis in tertio pede.

XIII. Gallina monſtroſa Illuſtriſsimi Senatoris Mareſcalchi.

In Anatum quoq; & Anserum genere monstra non dissimilia aliquando inuenta sunt. Nam Iulius Cæsar Scaliger in Commentarijs ad libros de plantis Aristoteli adscriptos, meminit Anaticulæ altero crure carentis nullis extantibus alterius vestigijs; & Ioannes Baptista Porta in Magia Naturali prodidit visam esse Anatem paruam quadrupedem lato rostro, & prima parte nigra, extrema flaua, capite nigro, oculis cinereis, nigro circulo collum ambiente, alis, tergo, & cauda nigricantibus, pedibus flauis inter se non procul distantibus, quæ adhuc Torgæ asseruatur. *L.2.cap.17*

Neq. cui mirum videatur, quoniam in grege Anserum, aliquæ identidem nascuntur, membrorum numero, vel conformatione à reliquis discrepantes.

E Etenim anno Salutis supra sesquimillesimum nonagesimo sexto, referente Licosthene, in Pago quodam Saghcua cognominato ad Episcopatum Argentinensem spectante, Anser monstrosa forma inuentus est, nempe quatuor pedibus, & duobus capitibus, cum duplici excrementorum exitu. Albertus quoq; fatetur se vidisse monstrificum Anserem quaternis pedibus, totidem alis, vnico dorso, & duplici collo, sed diu non vixisse tradidit. *Anser monstrosus.*

Nos autem hoc in loco exprimi curauimus Anserem quadrupedem, qui Bononiæ aliquot annos vixit, quem pluries vidimus, & tanquam inusitatum animal pingi curauimus, vt apparet in figura XIIII. vbi est etiam Althea palustris. XIIII.

Cum igitur monstra huius generis in animalibus sæpè congredientibus, & parientibus contingant, familia Columbarum ab huiusmodi monstris non erit aliena.

F Namq; cum temporis, & loci conditio postulat, & victus suppetit, Columbæ quibuscumq. mensibus fetant, quapropter non præter rationem Aelianus scriptis mãdauit Columbas omni anni tempore parere, sed hoc ex Aristotelis sententia recitat, qui nostrates Columbas toto anno fætificare docuit, dummodò loci esset commoditas, & cibus abundè suppeteret. *Columbarũ natura.*

Sunt enim Columbæ animantes salaces, & quamuis se se mutuo ante congressum exosculentur: nihilominus fæmina quandoq; nimia salacitate stimulata marẽ sine osculo admittit. Itaq; monstra in genere horum animantium, vel quoad colorem, vel quoad numerum, & malam conformationem partium contingunt.

Opianus quoad colorem monstrosas nimirum tamquam depictas tradit fore Columbas, si cum Veneris desiderio tenentur, & oscula iam maritis miscent, Columbarius vestimenta varietate colorum decorata, præsertim verò purpurea conspi-

G cienda exhibeat his versibus. *Quomodo varia colũbę nascantur.*

Hac eadem peragit cum vult, & callidus auceps
Cui volucres cura sunt, & letalis arundo,
Atq. Columbarum pullos hac arte figurant;
Stragula flammeolis oculis rubrosq; tapetos,
Et vestes ostro perfusas obijcit Auceps,
Sicq; oculos pascens, animos eludit amantes,
Et pullos edit rubeo discrimine mistto:

Monstrosam in Columbis pulchritudinem in præsentia non admiramur, sed prauam conformationem partium, & pedum geminationem perscrutamur.

H Itaq. prima facie exhibemus spectandam iconem Columbæ quadrupedis captæ in Germania anno Salutis nostræ supra sesquimillesimum quinquagesimo, propè Pagum Rikenschouen, non procul à Landauia oppido. Hæc enim non solum quatuor habebat pedes, sed duplicem etiam excrementorum exitum, quæ postea Augustam (tunc enim ibi Comitia Romani Imperij celebrabantur) missa fuit vbi primum à Carolo Cæsare, & Principibus Imperij, & sic deinceps à reliqua hominum multitudine, vt tradit Licosthenes, miraculi loco conspecta fuit, vt cernitur in figura XV. XV.

Altera Columba quadrupes colore tota cinereo ad amethestinum tendente duplici aluo nata est Bononiæ: ideoq; vt discrimen obseruaretur, hanc delineandam cum Cannabe curauimus, & in icone XVI. spectandam proponimus. XVI.

Quoniam Columbarum peregrinarum magna est diuersitas, non solum ratione pedum, sed etiam rostri quantitate, & capitis crista, aduertendum est, inter has, pulchriores esse Cyprias, quarum duplex genus conspicitur, cristatum vnum, alterum

plano

XIIII. Anſer quadrupes cum Althea paluſtri.

XV. Columba quadrupes.

XVI. Columba quadrupes alia cum Cannabe.

plano capite. Inter Columbas cyprias plano capite aliquando nobis contigit conspicari vnam monstrificam, cui color ex amethestino erat candicans. Auis erat quodammodo bicorpor ex vno nimirum aluo par pedum emittens, cum duo reliqui pedes alteri corpori perfectò famularentur. Capitis colori amethistino alius color puniceus erat immixtus. Pedes pallidè rubescebant, & vngues nigricabant. Hæc in icone XVII. obseruatur, vbi pingitur vna cum Araco. *Columbarũ Cypriarum differentia.* XVII.

In reliquo Auium genere cum omnes sint ouiparæ, nõ est in dubium reuocandũ quòd monstrosi partus aliquando contingunt. Nam tradit Aelianus, referente Porta in Magia naturali, sub quodam Rege auem quadricipitem visam fuisse. Idem Aelianus ex Apione prodit, Oeneo in meridie regnante, Gruem bicipitem apparuisse & aliquando Accipitrem tripedem obseruatum fuisse. Nos in præsentia monstrificam auem in genere Carduelium spectandam proponimus. Hoc autem genus auium cunctis notissimum esse arbitramur: quandoquidem nulla est regio, ni fallimur, quæ hoc Auicularum genus nõ producat; vnde apud omnes Nationes in caueis passim alitur: hac de re in descriptione auis notissimæ, quæ semper ante oculos versatur, diu nõ elaborabimus, sed iconem Carduelis quadrupedis, quæ ad nostras peruenit manus, considerandam legentibus exhibemus in figura XVIII. vnà cum Carduo tomentoso. Nuper etiam Bononiæ accidit, vt Illustris Matrona ouum pauonis ex incubatione desumptum, & perforatum, curiositate ducta acu dilataret, sed quadrupedem, & bicipitem pullum conspicata, & monstroso pauone territa ouum cum pullo abiecit. *Lib.2.c.17.* E *Accipiter tripes.* XVIII.

F Causas defectus, & geminationis pedum in fœtibus Animantium indagare in præsentia quodammodo vanum esse videtur: posteaquam in Rubrica causarũ abundantiæ, & defectus partium inquiri possunt. Nihilominus in gratiam Lectoris, ne semper illuc confugere debeat, nonnulla tantùm peculiaria attingemus. Primò quoad defectum, Monstrosi Genitores in memoriam reuocandi sunt, qui aliqua parte mutilati quandoq; sed non semper monstrificos partus edunt. *Causa multiplicationis pedum.*

Vt plurimum tamen Authores causas partium mutilatarum non modò ad materiæ defectum, sed etiam ad languorem facultatis formatricis referunt. Etenim, cum pars seminis destinata ad procreationem membrorum deficientium destituatur temperatura, quam Natura partium procreandarum expostulat, tunc fœtus mõstrosi fiunt. Deinde, cum calore nimio vteri virtus illius seminis dissoluatur, quæ G formationi alicuius partis erat dicata, tũnc fœcunditate priuatur, consequenterq; monstrosæ ex illa portione seminis partes emergunt; cum tamen aliæ seminis portiones, suam vim retineant. Prærerquamquòd, ad mentem Aristotelis, inter has causas immodicus calor seminis est connumerandus. *Semen fœcunditate priuatur.* *Lib. 2. de gen. An. c. 4.*

Tandem non sunt postponendi morbi, quibus aliquando fœtus in vtero correpti aliquam partem iam genitam amittunt, & hac ratione mutili redduntur. Immò reuocanda est in mentem angustia loci, propter quam interdum mutilatæ fœtuum partes euadunt.

Præterea causas multiplicationis partium Authores plerumq; ad vbertatem materiæ seminalis reducunt. Interea monstrosi genitores non sunt prætermittendi: cum id manifestarium fit in illa octipede equa, quæ nuper Romæ compressa octipedem pariter equam genuit; vt superius in iconibus monstratum fuit, quamuis H postea id ex sententia Aristotelis non semper sit necessarium. Verumtamen vber materia cruribus, pedibus, & digitis conformandis dicata in plures portiones diuisa geminationem crurum, pedum, & digitorum producere solet. Licèt interdum materia seminalis copiosa, & ad fœtus geminos producendos destinata, ob angustiam loci, pedes multiplicat, reliquo fœtus corpore simplici: vti lector in Columbis postremo loco propositis conspicari potest, quæ bicorporem fœtum quodammodo repræsentant. *Materia copiosa seminalis quid præstet.*

Nisi velimus asserere gemellos fœtus in vtero materno ob vehementem aliquã concussionem quandoq; in vnum monstrum conglutinari; dum partes inferiores geminantur, & superiores vnum tantummodo corpus referunt. Hocq; in fœtibus humanis sæpè contingere arbitramur, quoniam hi fœtus in vtero situm non semper eumdem seruant.

XVII. Columba Cypria quadrupes cum Araco

XVIII. Carduelis quadrupes cum Carduo Tomentoſo.

Demum inter has cauſas fœtus excedentis penuria materiæ collocanda eſt, & quamuis hoc videatur abſurdum: attamen hoc à veritate neutiquam eſt alienum; quandoquidem materia ad producendos duos fœtus, quoad quantitatem, inepta, quia pauca ſit, & pro formatione vnius copioſa, tandem vnum tantummodo fœtũ, ſed monſtroſum gignit, dum crura, & pedes multiplicat, deinde partes ſuperiores ſimplices generat, & ſic deinceps illas cauſas in memoriam reuocare debemus, quę in Rubrica vniuerſalium cauſarum memorauimus.

Inopia materię quid pręſtet.

HORRENDA, ET MALIGNA PEDVM IN FOETIBVS ANIMALIVM CONSTITVTIO.

A

ROCREATÆ ſunt quandoq; à Natura tales in animantibus pedũ formæ, vt ſpectatores earum aſpectu deterriti fuerint. Conſultò omittemus Infantem in Saxonia natum inuerſis pedibus, anno ſupra ſeſquimilleſimum vigeſimo quinto, vt Licoſthenes diuulgauit, necnõ Homines à Diuo Auguſtino memoratos, qui apud Hipponem nati eſſe perhibentur lunatis pedum plantis, cum duobus digitis in vtroque pede. Item ſilentio inuoluemus puſionem natum anno ſupra ſeſquimilleſimum ſexageſimo quarto in Papauilla pago ſex milliaribus diſtante ab oppido Guiſio, qui cruribus carebat, ſed à dextra nate duo oblongi digiti naſcebantur, & à ſiniſtra pes imperfectus ſine crure prodibat, & eius icon in capite quarto huius Hiſtoriæ monſtratur. Imò relinquimus etiam infantem natum in Imperiali ciuitate Colonia, vt recitat Schenchius, anno ſalutis noſtræ ſupra milleſimum, & quingenteſimum nonageſimo ſeptimo, die ſecunda Maij, qui bene compactus erat, niſi quòd fæmura, pedeſq; ab imò ventre ad extremitatem pedis coaluerant, digitis pedis ſiniſtri omnino deficientibus, quorum loco regioni calcis eiuſdem pedis ſiniſtri maſſa quædam carnis adhærebat. Quoniam hi monſtroſi partus in comparatione ad illos, de quibus acturi ſumus nullius ferè ſunt conſiderationis.

Lib. 16. de Ciuit. Dei cap. 8.

B

Puſio cruribus coalitis.

Ad horridiores igitur pedum conformationes recenſendas ſi accedamus, prima fronte incidemus in Textorem, qui narrat vetuſtiſſimum quemdam nomine Marin ſuperna corporis parte fuiſſe humana, & inferiori fuiſſe equina, quia cruribus equinis natũ eſſe perhibebatur; quamuis alij tradiderint hunc ideo cruribus equinis eſſe creditum, quoniam omnium primus equum conſcendiſſe dicebatur: vtcumq; ſit procreatio tamen crurum, & pedum Brutorum in fœtibus humanis non eſt prorſus explodenda. Siquidem Plutarchus ad mentem Ariſtotelis prodit puellam nomine Onoſcelin ex Aſina natam cruribus tantummodò fuiſſe aſininis, reliquo corpore humano, ob Ariſtonymi Epheſii cum eadem Aſina congreſſum. Inſuper Peucerus promulgat, imperante Michaele Perpinaceo, fœtum humanum pedibus caprinis in lucem exiuiſſe. Item ex Cælio Rhodigino habemus, quòd apud Sybarim ex congreſſu Paſtoris, & Capellæ, infans cruribus caprinis emerſit.

C

Onoſcelis.

L. 4. Chronic.

Præterea anno ſupra milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo tertio, puella inupta fœtum humanum cruribus, & pedibus caninis peperit.

I. Hoc monſtrum Cardanus, & Pareus memorant, ſed primus omnium Licoſthenes in opere Chronologico, vt in icone I. oſtenditur. Non valde diſſimilem fœtum anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo quinto, tradit Magius in Miſcellaneis natum eſſe Auenione partibus ſupernis humanis, & infernis caninis: ideoq; Franciſcus Galliarum Rex matrem cum fœtu concremari iuſſit.

D

Fœtus cum matre concrematus.

Item Volaterranus in Commentarijs Vrbanis ſcriptum reliquit, ætate Pij Tertij Pontificis Maximi, fœtum non valdè diſcrepantem à prædictis in Hetruria, ex muliere, vt ipſe inquit, à Cane compreſſa, egreſſum fuiſſe, & propterea hanc, expiationis gratia, ad ſummum Pontificem fuiſſe delatam. Interdum etiã nati ſunt monſtrifici partus pedes alterius animalis habentes. Nam in Germania propè Lanferburgum oppidum, in finibus Heluetiorum ad Rhenum flumen ſitum, anno ſalutis ſupra milleſimum, & ducenteſimum ſeptuageſimo quarto, puer pedibus anſerinis à Conrado Licoſthene natus eſſe perhibetur;

Puer pedibus anſerinis.

II. Nos hic damus monſtrum hermaphroditicum cruribus, & pedibus aquilinis refertum, cætera humanum, quod fortè quia comprehendi non poſſet, Sagittis

fuit

I. Infans partibus inferioribus caninis.

II. Monſtrum hermaphroditicum pedibus aquilinis.

fuit confoſſum. Icon eſt II. talis, qualem in Muſæo publico inuenimus. II.

Non defuerunt quoq; belluini fœtus pedibus interdum humanis, & pedibus quandoq; animantium diuerſi generis referti; dum recitat Iacobus Rufus equam in Gallia à Ceruo ſubactam enixam eſſe pullum poſterioribus cruribus, & pedibus ceruinis, quem poſtea Ludouicus Galliarum rex a Poſſeſſore dono accepit. Pariter idē Author memorat partum equæ à Tauro compreſſæ in Heluetijs; fuit enim pedibus equinis, reliquo corpore tauro non abſimili, Idq; potiſſimum aſſeueramus, quoniam Ioannes Baptiſta Porta in Magia naturali retulit ex Geſnero, ad radicē montis ſpelungi in Rhetia viſum fuiſſe equum ex equa, & tauro progenitum. *L.5. de concept. hum. cap.3.* *L.1.c.9.*

E Solent Authores animal ex tauro, & equa procreatum Hippobouem appellare: quamobrem placuit iconem huius beſtiæ pedibus monſtrificis genitæ propalam dare, quæ iurè merito cornipes erat appellanda. Siquidem Natura in conformatione pedum huius animantis; quodammodo ſolipedes, & biſulcos producere voluit. & monſtroſam pedum formaturam effecit, vt pingitur in icone III. vnà cum farfara, quam plantam Botanici Vngulam cabalinam appellant. III.

Poſteaquàm de pedibus horrificis ſermo habetur, nolumus ſilentio inuoluere partum felis horrendis pedibus editum, anno ſalutis noſtræ ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto. Publicat enim Licoſthenes in opere Chronologico, quod Baſileæ aluit domi felem domeſticam fœcundiſſimam, quæ poſtquàm octauum aetatis annum attigit, plerumq; monſtrificos partus edidit, & contra naturam aliarum F matrum catulos editos deuorare cœpit. Itaq; inter alios catulos quos vnico partu in lucem emiſit, inuentus eſt vnus duobus pedibus horrificis refertus, & quaſi in ſpiram reflexis, vt in icone IIII. monſtratur. IIII.

Plinius autē verba faciens de equo Cæſaris Dictatoris, qui alium dorſo, præter ipſum, non recepiſſe traditur, pedes anteriores humanis ſimiles habuiſſe prodidit, quibus verbis Plinius potius monſtroſum, quàm ominoſum equum deſcripſit. Tranquillus etiam deſcriptionem huius equi his verbis exarauit, C. Iulius Cæſar vtebatur inſigni equo, pedibus ferè humanis, & in modum digitorum vnguibus fiſſis, quem natum apud ſe magna cura aluit, cum Aruſpices imperium orbis terræ Domino ſignificare pronunciaſſent. Hic in figura V. demonſtratur. V.

Neq; hoc alicui mirum videatur: quandoquidem anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo nono, menſe Iulio, in Patauina Ditione, prope oppidum G montis Ilicis, in Villa, cui nomen eſt Amolaradiena, referente Clariſſimo Liceto, viſus eſt felis, cum humanis cruribus, quæ animal parti poſticæ adhærentia trahebat, & monſtrum in Vrbē Patauinam delatum, tandem in flumen proiectum fuit. Etenim vxor cuiuſdam Bubulci in prædicta villa poſt partum puelli optimè conſtituti, hoc monſtrum horrificum enixa eſt. *Felis cruribus poſticis humanis.*

Hic etiam memorandū eſt monſtrū pedum varietate horrificum, quod anno Chriſtiparæ Virginis ſupra ſeſquimilleſimum trigeſimo primo in Ditione Epiſcopi Salceburgenſis, nimirum in ſaltu, quem Ameſbergium vocāt, comprehenſum eſt.

Erat enim, iuxta ſententiam Licoſthenis quadrupes, capite ferè humano, barbato, & criſtato, pedibus poſterioribus aquilinis, & anterioribus ferè leoninis, cauda canina, corpore giluo in flauum declinante, feritatis inſolitæ, homines fugiebat, & H latebras quæritabat, ſed cum ad cibum capiendum, neq; cogi, neq; allici potuerit, paucos poſt dies interijt, eius icon eſt VI. VI.

Cauſas horum monſtrorū multi eruditi viri, vt Pareus ad variam, & promiſcuā ſeminum diuerſæ ſpeciei confuſionem reducunt, dum monſtra ſemihominis, & ſemi beluæ naſcuntur; & æqualem reddi deformitatem prolis autumant, ſi belluæ diuerſi generis congrediantur. Quapropter mirandum in modum inuehunt in homines, qui nihil Deum, & leges veriti, ita ſe ſe abijciunt, vt inter ſe, & pecudes nihil intereſſe exiſtimant, dum cum illis permiſceri audent. Nihilominus hanc ſententiā prorſus amplecti non debemus; cum fieri non poſſit ad mentem Ariſtotelis, vt ex permixtione animalium ſpecie, temperatura, & vteri geſtatione valde diſcrepantium proles naſcatur: Quare ad alias cauſas naturales erit confugiendum. *Cauſæ prædictarum monſtrorū.*

Itaq; Philoſophus in Problematibus ſcriptum reliquit, ex ſemine corrupto interdum monſtra prodire, ſed per ſemen corruptum non proſus putrefactum intellexit *Lect. 4. probl. 13. & 14*

lexit

III. Hippobos pedibus monſtrificis.

IIII. Felis monſtroſis pedibus.

V. Equus pedibus anterioribus humanis.

VI. Monſtrum varietate pedum horribile.

lexit, sed tantummodò illud, in quo virtus speciei languescit, vnde postea vel totus fœtus, vel aliquæ eius partes à Genitoribus dissimiles producuntur; nam quando virtus formatrix materiam fœtuum rectè dispositam inuenit, tunc fœtum generanti similem procreat, sinsecus dissimilem producit.

Modò omittemus causas ab alimento, ab alimentali virtute, à morbis, & à parentibus mõstrosis depromptas, de quibus vberius in Rubrica causarum vniuersalium peractũ fuit. Cũ vt plurimũ horũ monstrorũ generatio ab imaginatione vehementi prodeat. Nam quemadmodum contingit, vt mulier grauida rei desideratæ imaginem fœtui imprimat, ita quoq; accidere potest, vt mulier humano impleta semine, si cum Cane postmodum permisceatur, ex assidua cogitatione & metu pariendi Canis, partes etiam canis fœtui imprimat. Tunc enim non erit dicendum ex semine Canis partum prodijsse, cum inter semen humanum, & caninum nulla conuenientia obseruetur. Hanc causam in fœtibus brutorum etiam valere superius asseuerauimus: quandoquidem Cornelius Gemma retulit Canem accipitrino capite ex terrore huius auis natum esse. A

Imaginationis virtus.

Non negamus tamen ex Animalibus diuersis conuenientis tamen Naturæ, & temperamenti monstra exire posse, quoniam Aristoteles id in monstris Africæ attestatus est: Immò in huiusmodi animantibus monstrificis, quando semen maris (si fuerit homo) in partibus superioribus fœtus vigorem habuerit, tunc partes superiores humanæ resultant, & si semen bruti in formatura partium infernarum, validè fuerit operatum, tunc infernæ monstri partes belluinæ euadent. B

Monstra Africa.

Quamuis interdum huiusmodi monstra ex duabus animantium speciebus prodeuntia nasci possint ex duobus seminibus in vtero conclusis, quæ ob angustiam loci ad formandos duos fœtus dilatari nequeant, sed ambo in vnum coalescunt, & monstrum horrendum nascitur, vt in subiectis iconibus lector meditari potest. Dummodo semina aliquã conuenientiam habuerint.

Angustia loci.

Pariter dubio procul ex loci angustia felis horrendis pedibus videtur emersisse: namq; materia pro formatura pedum constituta, cum non potuerit in illo situ dilatari, producta est in longitudinem, & pedes in spiram, ob loci commoditatem formati sunt. Equus autem humanis pedibus natus esse creditur, quoniam materia vngularum in aluo adhuc tenella in plures partes fuit diuisa, veluti ad digitos humanos conformandos: quamuis Antiquitas id ad omina, & auguria retulerit. C

DE MONSTROSA CVTIS FÆDITATE

CAPVT. VII.

VITIA cutis multos deturpantia fætus aliquàndo à colore petuntur, nimirum quando ex parentibus albis Aethiopes, & vicissim quando ex Aethiopibus infantes albi oriuntur. Deinde ad hæc vitia reducuntur fœtus villosi, qui natura sua leues, & glabri esse debent, immo, & Eminentiæ quædam ex carne, & pelle integratæ, quæ aliquãdo ex cute hominis, & aliorum animalium dependent, & tandem inter hæc vitia laceratio, & nimia durities cutis fœtus recensetur. D

Quoad colorem cutis aduertendum, est quòd interdum ex Genitoribus nigris infantes albi, & vicissim ex parentibus candidis fœtus nigri prodeunt. Quandoquidem prodidit Heliodorus Persinam Aethiopię Reginam ex Hiduste maritò pariter Aethiope filiam albo colore insignem suscepisse, quoniam in congressu fixis oculis, & intento animo, oppositam venustæ Andromedæ effigiem intueretur. E' contrario narrat Hippocrates Principem quamdam mulierem, quæ alba erat, ex marito pariter

Fetus albi ex Aethiopibus nati.

I. Infans Aethiops, & Virgo villosa.

riter albo sobolem nigram instar Aethiopis peperisse, vt in icone I. demonstratur, Idq; inde originem traxisse perhibet, propterea quòd mulier concumbens oppositam Aethiopis imaginem meditabatur: hac de causa Hippocrates hanc matronam ab adulterij suspicione liberasse dicitur.

Visphantasia.

Præterquamquòd aliquando contingit in hoc casu ex authoritate Aristotelis, post plura genera parentum, similitudinem reddi; huiusq; rei exemplum in Helide manifestatur, quæ cum Aethiope permixta filiam Aethiop concolorem non peperit, sed multò post ex eiusdem filia infans Aethiopi emersit. Pariter Niceus Poeta Bizantinus ex vtroq; parente candido in auum Aethiopem degenerauit. Hinc colligenda est ratio, cur proles interdum parentibus sit dissimilis: accidit enim sæpè ob allatas rationes, vt nepotes auis, aut proauis, non autem genitoribus assimilentur. Et quamuis huiusmodi partus simpliciter considerati monstrosi esse non videantur: nihilominus ad genitores comparati, quibus non sunt concolores, monstri nomine donandi sunt. A

Cur filij Auis assimilentur.

Interdum accidit etiam vt totus fœtus flauo refertus colore in lucem egrediatur; idq; ab Icteritia prouenire opinamur. Sic etiam Diogenes Laertius monimentis mandauit nudatum Pythagoræ femur aureum apparuisse. Aelianus verò huius rei assertorem constituit Aristotelem his verbis. *Aristoteles dicit, à Crotoniatis Pythagoram Hyperboreum Apollinem cognominari, & hoc addit ille Nicomachides, quod aliquando eadem die, & eadem hora visus sit à multis, & in Metaponto, & in ludis Crotone surgere, vbi Pythagoras etiam femur aureum ostendit*: Huius autem effectus causam ad bilem flauam à Natura in femur demandatam reducere possumus; cum huiusmodi effectus, & affectus Icteritia nuncupatus ab huiusmodi bile pendens, Aurago quoq; ab Authoribus appelletur. B

Fœtus lutei coloris.

Aurago morbus.

Si conuertamus animum ad cutim villosam, comperiemus homines copia villorũ insignes, & partus longis villis obsitos in lucem prodijsse. Primitùs in sacris Biblijs legimus Esau hominem pilosum fuisse. Et maiolus in Colloquijs recitat, ex muliere glabra in oppido agri Pisani, cui nomen est Petrasancta, editam esse Virginem oblongis villis tectam, vt in icone I. conspicitur.

Genes. c. 27.

I.

Authores autem huius effectus causam in imaginem Diui Ioannis Baptistæ cum pelle camelina de more picti referunt, cuius iconem in thalamo pendentem acrius mater intuebatur.

Villosus etiam fuit ille partus vngulis instar vrsi armatus, qui, authore Licosthene anno Salutis supra millesimum, & ducentesimum octuagesimo secundo, ex illustri matrona in lucem egressus est, Martino quarto Pontifice Maximo Christianum Orbem moderante, cuius iussu omnes Vrsi imagines in ædibus matronæ illius depictæ, fuerunt deletæ, manifesto argumento receptæ imaginationis ab illis Vrsi effigiebus in conceptu. Hic puer villosus in icone II. ostenditur. Peucerus quoque, referente Licosthene, hunc partum alio casu videtur confirmare, dum prodidit anno salutis supra sesquimillesimum quadragesimo nono partum vrsinis pilis tectum à se visum fuisse. C

II.

Præterea Realdus Columbus fatetur se vidisse quemdam Hispanum pilis oblõgis obsitum, in omni corporis parte, præterquam in manibus, & in facie. Iulius Cæsar Scaliger meminit & ipse cuiusdam pusionis Hispani pilis candidis tecti, quem ex India aduectum, vel ex parentibus Indicis in Hispania natum referebat. Item Henricus Galliarum Rex, authore Boscio, Lutetiæ Parisiorum, adolescentem nõ minus villosum cane, litteris humanioribus instrui curauit. Nuper etiam in serenissima Parmæ aula villosi homines aliundè aduecti alebantur, quorum icones in primo capite huius Historiæ collocatæ sunt. D

L. 13. de re Anat. c. 2.

Hominum villosorum varia historia.

Causis villosi partus exaratis addere possumus parentes villosos, cum Natura semper studeat effectus suis causis neutiquam dissimiles procreare: ideoque adhuc Parmæ hirsutam prolem ex illis genitoribus villosis viuere intelleximus. Deinde aliam causam naturalem recensere possumus, nimirum crassitiem, & copiam fuliginum, qua sanguis maternus interdum redundat: siquidem hæc partus pilis obrutos generare potest, quemadmodum etiam homines corde piloso inuenti sunt, cum tamen illa pars præcipua omni pilorum genere prorsus carere soleat. Neq; fulcra hirsutis

Causa fœtus hirsuti.

II. Puer villosus instar Vrsi.

ſutis pannis tecta omittenda ſunt, in quibus proletariæ mulieres vt plurimum cubant, cum pilorum frequens aſpectus tenello partui ſimilem formam imprimere poſſit.

MONSTROSÆ CVTIS APPENDICES

NATVRA ex abundanti recremento, virtute formatrice valida, in fœtibus varias carnis, & cutis appendices, galeam, pallium, & capitium repræſentantes, & alias monſtrificas cutis eminentias format, quæ poſtmodum ex carnoſa, & membranacea ſubſtantia integrantur; id autem ortum trahere ex vberi ſeminis recremento colligimus, quoniam mulieres huiuſmodi fœtum effundentes vix vllam ichoris, aut muci copiam emittūt & infantes his membraneis inuoluti ſubſtantijs, dum naſcuntur euidens in ortis, periculum incurrunt, niſi quamprimùm ab huiuſmodi membranis liberentur. Hinc Leuinus Lemnius prodidit infantes interdum monſtroſos in auras vitales egredi, dum vitta quadam membranacea cucullum monachicū æmulante capite tecto oriuntur: quamobrem, authore Guainerio, hoc fœtus membraneum inuolucrum maritos in adulterij ſuſpicionem aliquando traxit. A B

Infantes membraneis ſubſtantijs inuoluti.

Demùm Obſtetrices, & aliæ mulieres clinicæ ex huiuſmodi vittis membraneis fœtuum rubicundis, vt Leuinus refert, bona, & ex nigricantibus mala præſagirè ſolent. Hinc natum eſſe illud gallicum prouerbium perhibent. *Il eſt vay coiffe*. nimirum natus eſt cucullatus, & adagium profertur de illo, cui ex ſententia omnia cadunt. Propterea obſtetrices, apud nonnullas Nationes, has vittas, & galeas fœtuum membranaceas caro pretio vendunt Aduocatis, quibus adiuuari opinantur. Immò olim Antiqui his virtutem admirandam attribuebant, quia M. Antonium huiuſmodi cucullo celebrem prodidit. Itaq; infans huiuſmodi galea indutus, vnà cum eadem à fœtu ſeparata in figura I. oſtenditur.

Inuolucra membranea fœtuum ad quid.

I.

Præterea, annotante Fincellio, vt ſcribit Licoſthenes, anno Chriſtiparæ Virginis ſupra ſeſquimilleſimū quinquageſimo tertio, Bremopyrgi Marchiæ vrbe natus eſſe perhibetur infans circumflua, laxa, & membranacea mole carnis ita indutus, vt ſago militari germanico tectus eſſe videretur. Nos huiuſmodi formam indumenti pallium appellamus. Huius infantis effigies in figura II. exhibetur. C

II.

Inſuper aliæ appendices, & eminentiæ carnis formam aliarum rerum repræſentantes in fœtibus obſeruatæ ſunt innumeræ. Schenchius meminit infantis venuſti, & elegantis, qui ſupra podicem appendicem inſtar faſciminis adnatam habebat. Item memorat puſionem natum Coloniæ, anno ſupra ſeſquimilleſimum nonageſimo ſeptimo, aſpectu pulcherrimum, niſi quòd in ceruice duas continuas appendices carnis, inſtar duorum ouorum, ex vtero matris retulerat.

Alia cutis Eminentiæ.

Similiter apud Subalpinos, referente Ambroſio Pareo, in Quiero oppido duobus milliaribus à Taurino diſtante, anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo octauo, die decima ſeptima Ianuarij, honeſta mulier edidit fœtum quinq; cornibus veluti arietinis refertum: præterea infans à ſumma fronte ad occiput, & totum ferè dorſum, oblongam carnis appendicem capitium mulieris æmulantem geſtabat; deinde circa collum alia ſubſtantia carnoſa tanquam collare ſubuculæ voluebatur. Præterquamquòd digiti manuum erant vnci, & poplites à genibus occupabantur: crus cum pede dextro rubeſcebat, cum reliquum corpus colore bætico eſſet refertum. Hic fœtus magno clamore in lucem exiuit, cuius ad Principem ſubalpinorū delati, vt teſtatur Pareus, varia tum Aulicorum, tum aliorum fuerunt iudicia. Effigies monſtri in icone III. exhibetur. D

III.

Præterea Stetini infans in lucem eſt editus anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto, qui habuit in vertice maſſam carnis, imaginem præbens teſtudinis, & in ceruice caudam carnoſam albeſcentem, ſed inſtar caudæ muris, cuius iconem Lector in tertio capite huius Hiſtoriæ inueſtigabit.

Hoc

I. Infans cucullatus, cum cucullo membranaceo à fœtu separato.

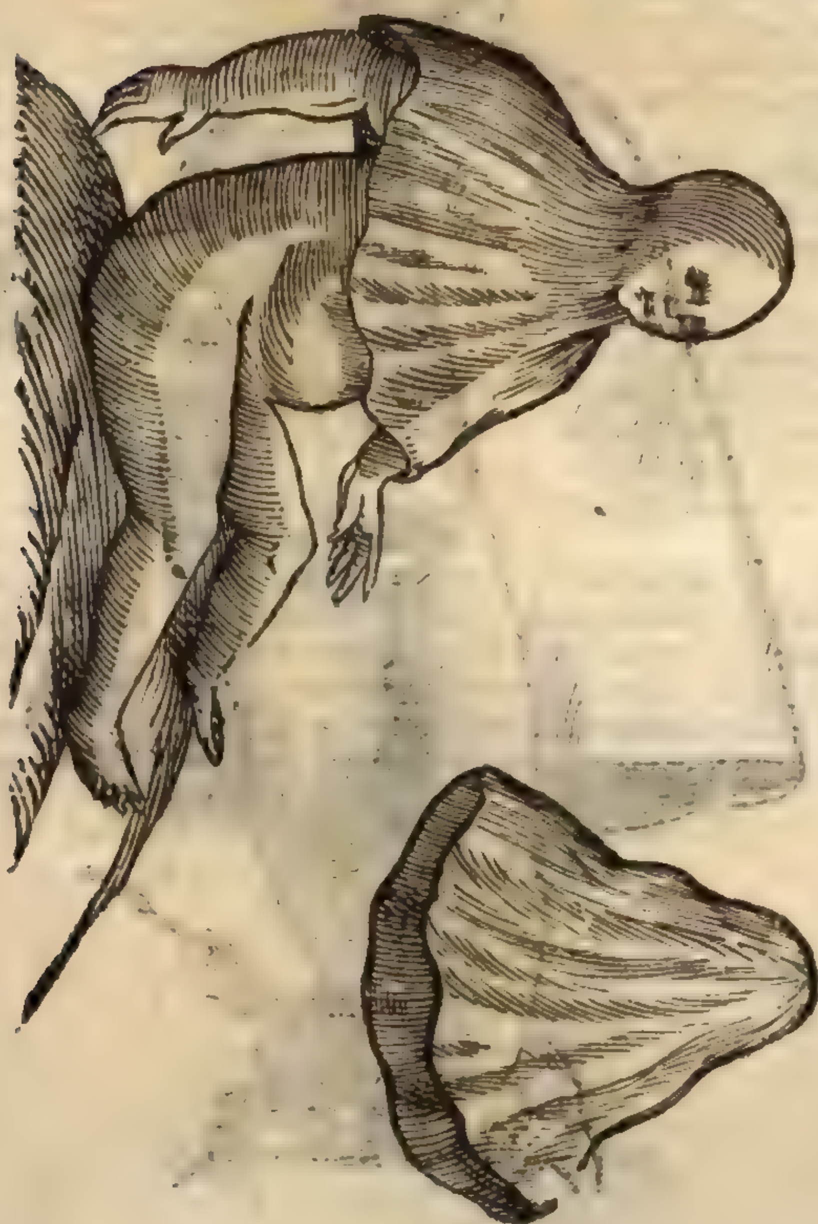

II. Infans pallio carnoſo indutus.

Hoc etiam in loco recensendus est homuncio Indicus cum substantia carnosa ad pectus pendente: hic Bononia transiens anno supra sesquimillesimum nonagesimo secundo, tanquam monstrificus ad Clarissimum virum Vlyssem Aldrouandum ductus fuit. Statura erat senum dodrantum, & inter os, & aurem dextram, duplicem carnosam molem habebat propendentem ad pectus, quarum vna nempe ori proximior erat altera breuior, & auri adhærebat. Item similis caro laxa in humerum deuoluebatur, & villis quibusdam erat tecta, sicuti, & aliæ. Sub mento, & circa initium thoracis alia maxima moles carnosa, & latissima enascens, & primò humerũ tegens deorsum pendebat per totum ferè ventrem extensa, deinde à mamilla ad axillam dilatabatur. Crassitudo molis carnosæ erat semidigiti, manibusque sursum attolli poterat; quia cuti, nonnisi in suo exortu, adhærebat. Præterea pars illa corporis, quæ ab huiusmodi materia carnosa, & membranacea tegebatur, admodũ calida persentiebatur: ideoq; credendum erat ventriculi coctionem ab huiusmodi calore iuuari posse. Hic homulus monstrificus in icone IIII. exhibetur spectandus. *Descriptio homuncionis Indici cum quadã eminentia carnis.* E IIII.

Nuper etiam in ciuitate Olysiponensi antiqua Regum Lusitaniæ sede, anno salutis post millesimum, & sexcentesimum trigesimo octauo, ex honestis parentibus in lucem prodiuit infans armatissimus: quandoquidem variæ cutis, & carnis appendices, ratione figuræ, illa arma tutelaria repræsentabant, quibus se homines ad bellum profecturi munire solent, immo, eadem materia galeatus, & ocreatus erat: quapropter omnes spectatores in magnam traxit admirationem. *Pusio armatus nitens.*

F Amplius varijs temporibus nati sunt puelli cum appendicibus carnis informibus, quemadmodum obseruauimus in illo puero Friburgi nato, anno quinquagesimo post sesquimillesimum, obscæno vultu, cum mole carnosa, & dura in fronte, & occipite, cuius icon capite tertio huius Historiæ inquirenda est.

Item anno post millesimum, & sexcentesimum octauo Hagenoæ Alsatiæ referẽte Schenchio, infans masculus optimè constitutus ab vtero matris exiuit, præter labium superius, in cuius interstitio caruncula instar proboscidis erat adnata. Similiter anno post sesquimillesimum nonagesimo tertio mense Septembris, emersit in lucem puer cum portione carnis circa collum, & alia carnosa mole supra caput. Tiguri quoq; Hermaphroditus est editus, anno post sesquimillesimum decimo nono, qui circa vmbilicum rubram carnis massam habebat.

G Cæterùm animaduertendum est, quòd aliquando hæ cutis appendices cum fœtibus etiam belluinis in lucem prodeunt. Siquidem anno post sesquimillesimum quinquagesimo primo, vt annotat Licosthenes, in vico Turringiæ natus est vitulus sextipes cum massa carnis ex lateribus dependente. Neque reuocandum est in dubium has omnes fædas cutis appendices ex purgamento, seu recremento materiæ seminalis generari, quæ postea iuxta variam materiæ dispositionem, varias etiam figuras sortiuntur, vt paulò ante fuit expositum. *Appendices carnis in fœtibus brutorum.*

CVTIS

III. Monſtrum capitio carnoſo.

IIII. Homuncio cum ſubſtantia carnoſa circa pectus.

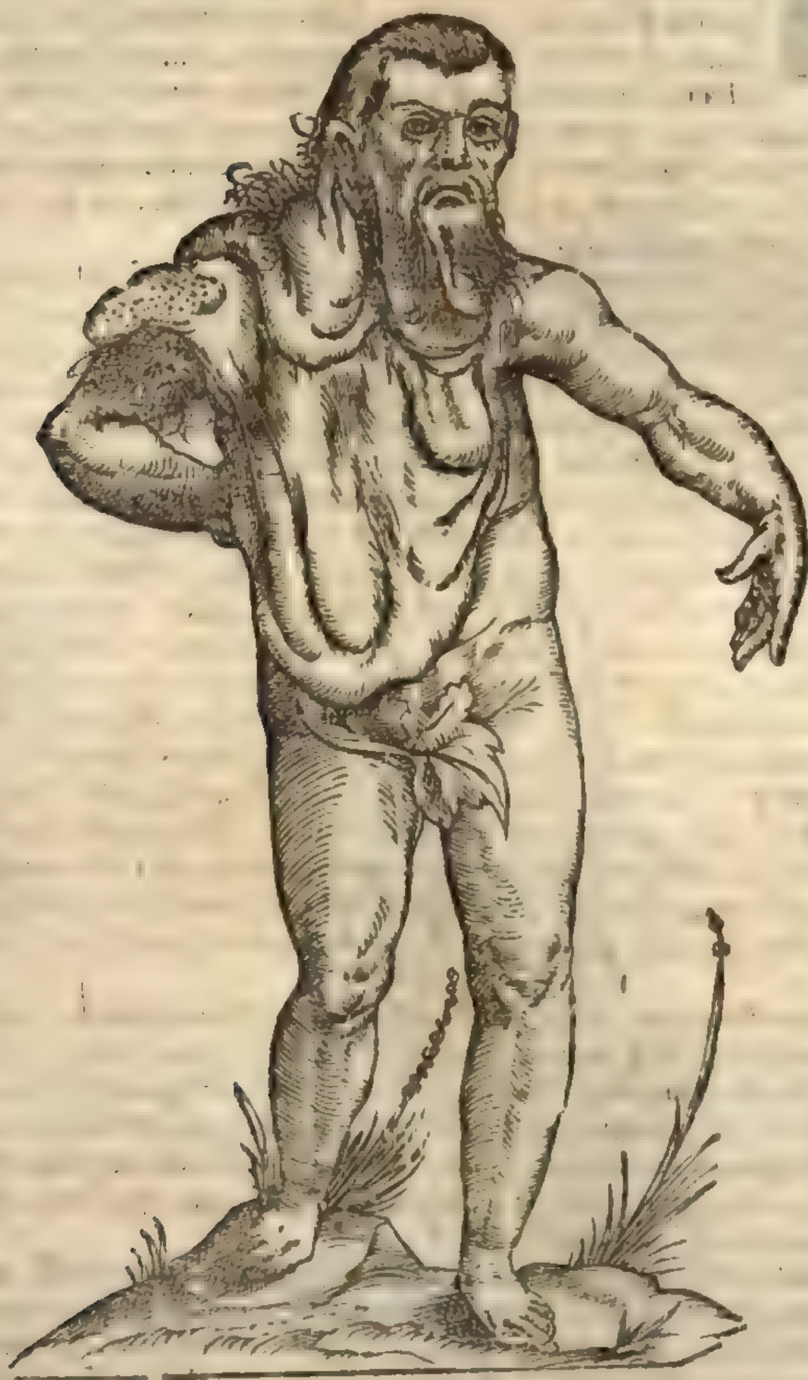

CVTIS NATVRALIBVS MONSTROSE FÆDATA VVLNERIBVS.

VLNERA naturalia vocantur in Teratologia, quæ à Natura fœtibus adhuc in vtero exiſtentibus infliguntur. Quandoquidem, ex Licoſthene habemus, quòd anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto, mulier Baſileæ enixa eſt infantem, adeo ſciſſis naribus, vt inde cerebrum facilè conſpici poſſet. Immo Clariſſimus Trincauella non paucos infantes diſciſſis labijs natos ſe vidiſſe fatetur, qui poſtmodum adulti non parum in ſermone deficiebant. Similiter Licoſthenes Baſileæ conſpicatus eſt puellum, anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſeptimo, qui natus erat cum foramine in occipite veluti pugione facto, ex quo ſanguis paulatim dimanabat: hac de re fœtus paulò poſt ortum obijt. A

Vulnera naturalia quæ.

Inſuper Schenchius memorat, quòd anno ſalutis ſexto poſt milleſimum, & ſexcenteſimum, Hagenoæ obſeruatus fuit puer monſtroſus, qui aliquot dies ſuperuixit, cum tamen ſupra vmbilicum foramen patulum, & rotundum ad intimas ventris partes penetrans, quaſi pugione cõfoſſum haberet; quocirca quæ hauriebat, alimẽta, atq; etiam excrementa per hoc naturale vulnus confeſtim effluebant. B

Puer natus aperto ventre.

Meminit quoq; Licoſthenes puſionis nati Venetijs ore pluribariam ſciſſo, qui ob alia multa fædiora, non fuit propalam conſpectus. Iterum Licoſthenes memorat alium puellum Myſenæ natum diuiſo in fronte cranio, veluti gladio ſeparato. Similiter Genuæ anno Salutis quinquageſimo quinto poſt ſeſquimilleſimum, mulier quædam Galla infantem peperit Hermaphroditum, cuius inteſtina per apertum dorſum tanquam per vulnus exibant: quemadmodum etiam in Ploa Vortlandiæ viſus eſt infans recenter natus, ita aperto ventre, vt omnia viſcera apparerent.

Partus aperto dorſo natus.

Hactenus de membris peculiaribus fœtuum vulneratis dictum ſit ſed maius ſe ſe offert ſpectaculum, quando totus cutis ambitus laceratus apparet in infante ab vtero egrediente. Id contigit in Saxonia, menſe Februarij, anno Chriſtiparæ Virginis quadrageſimo quinto poſt ſeſquimilleſimum; vbi quædam mulier effudit partum aſpectu valde horrificum, corpore quidem integro, & rectè compacto, præter cutem, quæ tota vulnerata, & lacerata eſſe videbatur, excepto capite fœtus oblongo, & quaſi turcico pileo redimito, vt recitatur à Licoſthene, & obſeruatur C
I. in icone I.

Iobus etiam Fincelius, referente Licoſthene, beſtiam quamdam, cute admodũ ſciſſa, natam eſſe tradit: fuit enim equus, qui in Marchia non procul a Regio monte valde monſtroſus in lucem prodiuit, nempè anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo, quinto; quoniam membranacea ſubſtantia caligas, & thoracem formabat, D
quib⁹ beſtia induta eſſe videbatur, deinde tota pellis ſciſſa, & lacera erat vt in icone
II. II. apparet: hanc igitur lacerationem naturalem poſſumus appellare, cum Natura illam in aluo materna moliatur.

Quoad cauſas ſcripſit Ariſtoteles ſeminali excremento talem ineſſe calorem cuicumq; corporis parti valdè idoneum, qualem vnumquodq; membrum expoſtulat, qui ſi aut deficiat, aut excedat, tunc pars generanda vel deterior vel læſa redditur. Hinc coniectandum eſt aliquando ob inopiam huius caloris facultate formatrice debilitata, membra læſa procreari.

Lib. 2. de Gen. An. cap. 4.
Cauſa.

Parentes etiam monſtroſi horum fœtuum in cauſa eſſe ſolent, dum plagis laborantes congrediuntur, & fœtus ſibi ſimiles procreant. Quamuis huc referẽda ſit anguſtia loci, & frequens motio partus, ſeu inordinatus grauidæ mulieris motus, quæ omnia membra infantium tenella mirum in modum lædere poſſunt.

Ab-

I. Infans cute lacerata.

II. Equus cute lacera.

Ab his causis non sunt arcenda mulierum purgamenta, quæ tempore conceptionis fluunt. Quandoquidem si Genitores hoc tempore in prolem incumbant, impendet periculum, ne monstra huius generis procreentur. Hæc enim fuit opinio Clarissimi Parei, & aliorum doctissimorum Virorum, quia, dum sanguis impurus huic massæ permiscetur, fieri non potest, quin aliquis monstrosus partus, & potissimum plagis affectus emergat. *Purgamēta mulierum quid operentur.*

Demum Parentum imaginatio siue vigilantium, siue dormientium in tenello partus corpusculo valdè operatur eo potissimum tempore, quo membrorum fabrica construitur. Etenim si mater aliquem multis confossum vulneribus viderit, vel sibi gladij aciem imminentem obseruauerit, fœtum vndiq; lacerum, vel aliquo tantùm
E in loco confossum parere potest. Insuper generantur plurimi scissis labijs ad formam oris leporini, eoq; affectu, & ore fœdo pusiones crescunt, quia ex terroribus, aut subitis leporum aspectibus matres vtero gestantes perturbentur, aut quoniam esum leporis auidius appetant. Equum postea laceratum, & superius monstratum potius ominosum quàm monstrosum fuisse asseueramus. *Imaginatio eius vis.*

MONSTROSA CVTIS DVRITIES.

F INTER cutis dehonestamenta asperitas, & durities collocantur, quia pellis, cum sua natura leuis esse debeat, aspredinem, seu duritiem si à natura nanciscatur, proculdubio non naturalem sed monstrosam formam acquirit. Idq; magis admirandum erit, si cutis vnà cum fœtu in vtero lapidescat. Nam quid simile accidisse Agendici Senonum, quæ Celticæ est metropolis, Ioannes Geórgius Schenchius recitauit, & similem fœtum ab effectu lithopædion appellauit. *Lithopædion quid sit.*

Hic fœtus à matre defuncta exemptus fuit, & eius situs in vtero, erat penè sphericus, facie ad thoracem affixa, sublatis ad nates genibus, ideoq; patulæ, retuiæ, & resimæ consp ctæ sunt. Ossa capitis tenuia, & firma, nec non instar cornu nitentia, cute capitis multis in locis pilosa, caput in sinistrum brachium ita procumbebat, vt à protuberante humero auris, & os occipitis impellerentur, quia ea in parte cauata cernebantur. Cubitus ad summum humerum reflectebatur, porrecta sola manu, quæ in pugnum erat contracta, & summi digiti ita palmæ adhærebant, vt
G licèt apparerent inter se distincti, nihilominus in vnum, & idem lapideum corpus concreuerant. Dextrum brachium ad vmbilicum extendebat manum: femur, genu, tibia sinistra dextris incumbebant, quibus tamen erant ita implicita, vt indissolubili nexu colligarentur. Vtrumq; crus in ventrem, & pectus reflectebatur, & certissimam fæminei sexus notam tegebat. Tibia vtraq; ad nates intorquebatur, pedibus, & pedum digitis ita inter se compactis, & lapidefactis, vt quis dixisset fuisse opus alicuius cælatoris, qui vel ex ebore, vel ex marmore absolutissimam fœtus iconem expressisset. *Situs infantis lapidei in vtero*

H Præterea partes internæ, nimirum viscera omnia cor, & cerebrum erant naturaliter constituta, præterquamquòd nimiam duritiem erant adepta, sed minorem, quàm externa, itaut hodie quoq; hoc corpusculum à putredine, & terredine intactū seruetur.

Historia autem fuit hæc. Mulier Senonensis nomine Columba Chatry, quæ Ludouico homuncioni, quadrato tamen, & benè constituto sartori nupserat. Hæc ante annos viginti octo, quæ nunquam antea vterum gestauerat, licet iampridem nupsisset, certissima habuit inchoati fœtus indicia. Nam quæ statis periodis erumpere solebant purgamenta, statim suppressa sunt. Pica primis mensibus laborauit, tempestiuum fœtus motum, & frequentem persensit. tumorem lumborum, & mammarum incurrit, & tandem lapso gestationis vteri curriculo, graues puerperij dolores sentire cæpit, suppressa aliquot dies vrina, quæ tandem magna vi erupit, profuso etiam illo ichore, qui parituram præcedere solet, mammæ conciderunt, *Pica morbus grauidarum.*

motus infantis ceſſauit, & dolores facti ſunt mitiores. Quibus omnibus attonitæ fuerunt Obſtetrices, quæ certiſsimum puerperium expectabant.

Patiens ludibrio huius fęturæ oppreſſa, triennium decubuit aſsiduè conquerens de tumore, de duritie, & de torminibus alui; necnon de graui illo pondere, quod ob varium motum, modò in hanc modò in illam partem decumbebat: hac de re hunc tumorem quibuſcumq; medicis, & Chirurgis tractandum exhibebat; ideoque ſe aliquo maleficio laborare aſſerebat.

Tumor durus in vtero

Poſtquàm defuncta fuit, accerſiti fuerunt Medici, & Chirurgi, qui aperto mulieris abdomine, ſcirrhoſum tumorem inuenire putabant, & nouacula ſecando portentoſam, & gypſeam molem inuenit; ſiquidem infans ille in orbem complicatus in lapidem conuerſus erat. A

Cauſa autem huius lapideſcentis fœtus referri poteſt in intemperiem, & prauã materię diſpoſitionem, quia hic fœtus lapideus non ab alia potuit prodire cauſa quàm ab illa, ex qua in humano corpore lapilli procreantur. Hæc autem cauſa ſolet eſſe duplex, nimirum materia craſſa, & denſa, necnon calor, ſeu frigiditas excedens: quandoquidem calor partes tenuiores diſſoluit, & craſsiores in duram materiam conuertit. Pariter in articulis podagricorum materia dura, & tophacea cõcreſcit, quæ poſtea per abſceſſus egreditur, vel opera chirurgica extrahitur. Ita fœtus in vtero lapideſcens non aliundè traxit originem, quàm ex materia generationi deſtinata, quæ craſſa, viſcida, & terreſtris fuit, in quã vteri intemperies iuſtò calidior agens, & partes tenuiores diſsipans in lapidem condenſauit. Quamuis etiã matricis conſtitutio iuſtò frigidior partes tenuiores poſsit exprimere, & craſsiores, duras, denſas, & lapideas reddere. B

Cauſa fetus lapidei

DE MONSTRIS CAVDARVM.

CAPVT OCTAVVM.

IN procreandis animantium caudis, Natura quandoq; in talia incidit impedimenta, vt cogatur, veluti in fabricandis alijs partibus expoſitum fuit, aut nullam producere, aut illam addere animanti, cui nõ competit, aut cauda alterius ſpeciei animalis alteram ſpeciẽ deturpare, aut caudas deformare, vel denique illas in animalibus multiplicare. C

Cunctis notiſsimum eſt homines cauda carere; nihilominus Annales Anglorum recitant quondam in illis Regionibus paruulos cauda inſignes eſſe natos, ſed hoc miraculo adſcribendum eſſe arbitramur: cum ſcribat Ioannes Maior in Hiſtoria Scotorum, quòd Diuus Auguſtinus ad Rocheſtriam tranſiens, à Diuo Gregorio Magno in Angliam fuit miſſus, vt Dei Euangelium diſſeminaret; ſed Vulgus, ad irriſionem, caudas piſcium in virum iuſtum proiecit; vnde deinceps paruuli caudati in pęnam criminis oriebantur; cum tamen hac tempeſtate homines caudati illic non oriantur, cum tantummodò hoc ad tempus ſupra vim Naturæ patratum fuerit vt illa gens incredula Doctori fidem præſtaret. In Hiſpania quoq; teſte Euſebio Ieſuita, alia gens caudata fuit. D

L. 2. de geſt Scot.

Gens caudata vbi

Verùm hæc omittenda ſunt, quæ à cauſa naturali neutiquam pendent, vt naturales effectus meditemur. Meminimus in capite tertio huius Hiſtoriæ exhibuiſſe iconem fœtus bicipitis caudati. Prӕterea in capite pariter ſexto propoſuimus ſpectandam iconem infantis cum cauda piſcis; ideoq; cum Horatio canere poteramus.

Deſinit in piſcem mulier formoſa ſupernè.

Veruntamen hic verſus Poetæ in memorato fœtu veritatem aſſequi non poterit, qoniam partes ſuperiores illius foetus erant admodum deformes. Schenchius quoq; exhibet iconem puſionis Coloniæ nati, anno poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo

mo septimo, qui præter multas partes mōstrosas suo loco enarratas, in parte posteriori supra podicem caudam suillam gestabat. *Fœtus cum cauda suilla.*

In Brutis sæpius caudas monstriferas obseruauimus. Meminit enim Licosthenes equi in villa Pomeraniæ nati, anno post sesquimillesimum quinquagesimo quarto, capite horrendo, auribus pendulis, labijs inflexis, collo obliquo, & iuba impexa, cui tandem loco caudæ alta crista erigebatur. Insuper Vituli cauda agnina, & vicissim Agni cauda vitulina nati esse perhibentur. Item Gallus cauda quadrupedis in secundo capite huius Historiæ fuit monstratus. Rursus in Villa quadam Thyringica ad Vnstrum ex Licosthene Bufo caudatus conspectus est. Et vir fide dignus rerumq; naturalium diligens indagator ranam cauda insignem aliquando visam esse retulit. *Rana caudata.*

E

Tandem serpentes omnes caudis oblongis, & teretibus naturaliter referti sunt. Hinc tamen non fit, quin aliquando monstrosa serpentis cauda, nempe compressa visa sit. Meminimus enim vidisse iconem serpentis (si tamen vera est) ni fallimur, in Tabula Bembi, qui serpens aliorum naturam minimè sequi videtur, quoniam post collum corpus valdè latum habebat, figura ferè ouali, cauda tamen admodum compressa, vt in icone I. lector meditari potest. I.

I. Serpens cauda compressa.

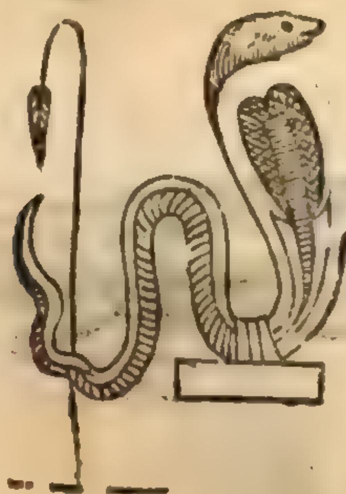

H Hactenus de praua caudarum conformatione actum sit: modò de earumdem geminatione, & multiplicatione nonnulla sunt ponderanda. Etenim, licèt Vituli, Agni, & Canes, duabus caudis referti rarò obseruentur: nihilominus in aliò animantium genere, nimirū in Lacertis caudarum multiplicatio sæpe conspicitur. Namq; Lacertas bicaudas, tricaudas, & quadricaudas conspicati sumus, quas Vulgus posteà insulsissimè ludò fauorabiles prædicat. Has autem caudas à nulla alia causa prodirè posse, nisi ab ouis dilecytis Ioannes Baptista Porta in Magia naturali opinabatur. Has lacertas monstrificas in icone II. spectandas Lectori exhibemus. Sed inter alias magis admirabilis fuit lacerta quadricauda, quæ anno post sesquimillesimum nonagesimo sexto nobis dono data fuit: etenim longior cauda tres alios ramusculos producebat. Quapropter hoc animal monstrificum ex vbertate materiæ natum esse existimauimus, & potissimum quoniam cæteræ corporis partes iustò erant grandiores. II.

II. Lacerta bicauda, tricauda, & quadricauda.

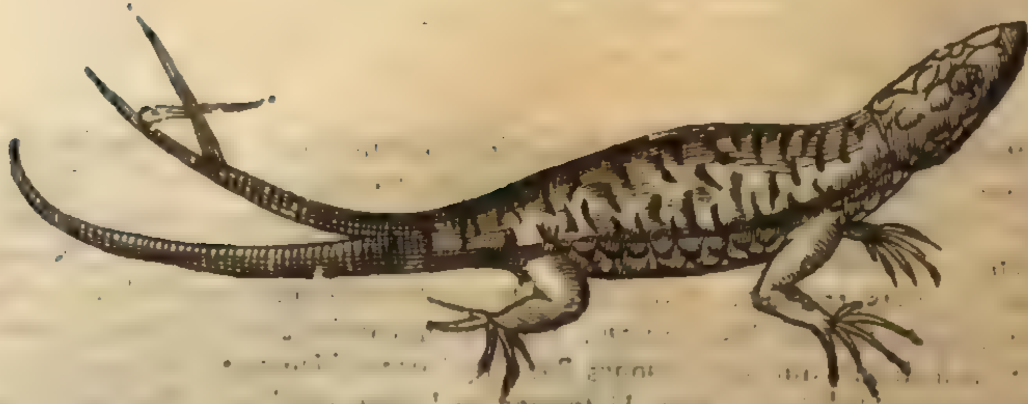

III. Lacertus viridis cauda duplici.

IIII. Effigies ſpolij lacerti viridis cauda geminata.

In genere Lacertarum quædam species recensetur quæ Lacertus viridis, seu Lacerta maior appellatur, quoniam in comparatione ad vulgarem Lacertum duplo, vel triplo maior esse videatur. Græcis σαῦρα χλωρὰ, & Nuperis χλωροσαῦρα propter colorem viridem cognominatur, Bononiæ Liguoro, quasi Ligur dicitur, fortè quia in Liguria animantes huius generis frequentiores proueniant. Syluaticus postea hunc lacertum ophiomachum à superandis, & impugnandis serpentibus indigitat, nec præter rationem, quandoquidem hæc bestia naturali instinctu serpentes adoritur, & cum illis acerrimè præliatur, cum ruricolæ hunc à Serpentibus saucium sæpè obseruauerint. Itaq; ex hoc genere animantium vnus cauda monstrosè bifurca ad nostras peruenit manus, quem delineatum Lectori exhibemus in icone .III. *Ophiomachus lacertus qualis.* III.

E

Et quoniam hoc animal ob venustatem summopere placebat, fuit exenteratum, & diligenter exiccatum, quod adhuc in Musæo publico appensum seruatur. Quocirca huius etiam spolij exiccati effigiem in musæo inuentam ob caudam geminatã proponimus in icone IIII. IIII.

Circa causas diu non esse immorandum arbitramur, quoniam hæ causæ peculiares ex vniuersalibus superius explanatis eliciendæ sunt. Namq; si defectum caudę respiciamus, sæpè conspicabimur canes cauda carentes alios sæpiùs sibi similes procreare; quamobrem hæc causa coincidet cum illa, in qua de genitoribus monstrosis disserebamus. Nisi velimus hunc effectum ad inopiam materiæ, & ad formatricem

F labefactatam referre; quæ omnia in causa defectus caudæ esse possunt; licet interdum citra materiæ inopiam, & virtutis operantis languorem huiusmodi monstrosi effectus generentur, quia materia ad formam talis partis suscipiendam est inepta. *Causę defectus caudæ.*

Si quis autem scire cupit causas, propter quas aliquando cauda humano fœtui monstrosè additur, ad causas fædarum cutis appendicum confugiendum erit.

Circa geminationem caudarum Ioãnes Baptista Porta in Magia naturali, ponderans multiplicationem caudarum in lacertis, fatebatur fieri posse, vt hic effectus ex ouis dilecythis dimanaret διλήκυθον Græci vocant vas geminum, seu duplicem ampulam; ideoq; volebat inferre interdum duo oua copulari duplicem ampulam referentia, quæ geminatas caudas procreare possunt. Quamuis etiam materia cõformationi caudæ destinata in duas vel tres partes diuisa hanc caudarum multiplicationem producere valeat. *Lib.2.c.17.*

G

DE FOETIBVS AB VTROQVE GENITORE DEGENERANTIBVS,

CAPVT NONVM.

H QVAMVIS multi fuerint Authores, qui monimentis mandauerint partus Genitoribus dissimiles non esse inter monstra collocandos; nihilominus facere non possumus, quin monstrosos fætus appellemus illos, qui naturæ Genitorum non sunt consimiles nostraque ratio ex problematibus Aristotelis deducitur: vbi Philosophus inquirens, cur proles humana ex humano prodiens semine nostra appelletur, & vicissim dissimilis, licèt ab humano vterọ prodeat, nostra minime nuncupetur. Respondet hoc inde oriri, quoniam foetus ex perfecto, & incorrupto emergens semine nobis assimilatur, consequenterque soboles nostra potest appellari. Quod autem ex corrupto semine producitur, dissimile est, consequenterque ad humanam sobolem non est referendum, sed prorsus monstrosum erit iudicandum: verba Aristotelis sunt hæc. *Quod si ex rebus nostris solo semine natum animans sit, rectè quod ita prouenerit, prolem id esse nostram putamus; vbi, vel foris putruit, vel corruptum in vtero est, vt qua* *Sect.4 prob. prob. 13.*

mon-

monſtra appellamus, prolem id eſſe noſtram haudquaquam dicendum eſt: cum enim ex corrupto creatur ſemine, non inſuper ex noſtro creatur, ſed ex alieno; quemadmodũ quod excrementis conſtiterit, vt quod ex ſtercore: omnia verò huiuſmodi ex corrupto creari ſemine hinc indicatur, quod ex non corrupto creari tale Natura ſtatuit, quale illud eſt, de quo ſemen genitale prodierit, Exempli gratia ſi de equo equus, & de homine homo.

Præterea huiuſmodi fœtus Genitoribus diſſimiles ad Genitores poſtea comparati non mediocrem ſpectatoribus pariunt admirationem, qua conditione monſtra carere non debent. Quapropter Ouidius (licèt fabuloſum ſit) Alcidamantem admiraturum introducebat, dum ex corpore filię columbam exeuntem obſeruabat his verſibus, A

Lib. 7. Metam.

At pater Alcidamas placidam de corpore nata
Miraturus erat naſci potuiſſe columbam.

Itaq; fœtum non humanum in vtero mulieris procreari poſſe eſt certiſſimum: quandoquidem id multæ Hiſtoriæ in Rubrica Præſagiorum recitatæ teſtificantur. Deinde huic ſententiæ multi Doctores, & experientia fauent. Præterquamquòd Ariſtoteles in Hiſtoria Animalium ſcriptum reliquit, alios fœtus patri, alios matri, alios conſanguineis, alios verò ab iiſdem prorſus diſſimiles procreari, qui poſtremi inter partus monſtrificos erunt connumerandi; hinc colligendum erit monſtrum nõ humanum ab humana aluo exire poſſe.

Varia in vtero mulieris generantur.

Præterea Cælius Aurelianus, Marcellus, Pareus, & alij nuperi Authores fide digni retulerunt mulieres fuiſſe, quæ mures, bubones, talpas, echinos, ranas, lepuſculos, feles, aſtacos, erucas, polypos, hirudines, lacertas, ſerpentes, porcellos, & elephantes, aliquando cum fœtu, & interdum ſine fœtu pepererunt. Etenim anno Mundi octingenteſimo ſeptuageſimo quarto ſupra tria millia, & ante partum Chriſtiparæ Virginis octuageſimo nono, inter initia belli Marſici, Alcipe mulier peperit elephantem, & quædam ancilla ſerpentem, ſicuti Licoſthenes admonuit. B

Nos verò meminimus legiſſe honeſtam quamdam matronam fætam ſubito gliris occurſu perterrefactam, loco humani partus, glirem enixam eſſe. Et Conradus Licoſthenes recitat hiſtoriam mulieris, quæ in agro Conſtantienſi leonem peperit, ſed hoc animal erat humana facie refertum: hac de re ad hunc locum ſpectare non videtur, cum hic partus à parentibus prorſus non degeneret. Verùm idem Author alibi meminit nobilis matronæ, quæ in Argoa Heluetiæ leonem valdè ſimilem fœtui leonino enixa eſt; quem partum contigiſſe anno ſalutis poſt milleſimum ducenteſimo ſeptuageſimo octauo Stumpfius in Chronicis Heluetiorum recenſet; quamuis alij Hiſtorici in aliud tempus hunc partum reiciant. C

Leo humana facie.

Pariter, ex Ioanne Georgio Schenchio, Margarita Herkelin ciuis Paſſauienſis, anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo, monſtrum ab humana natura prorſus diſſimile in lucem edidit, quod fuit tetrum animal formam potius Cacodæmonis, quàm alterius belluæ repræſentans, quòd ſtatimatq; ab vtero exiuit, conclaue velociſſimo curſu pererrauit: ideoq; mulieres clinicæ, conuocatis in ſubſidium vicinis, comprehenſum interfecerunt;

Monſtrum forma cacodæmonis.

Inſuper multæ mulieres canem enixæ perhibentur. Primitùs id accidit Brixiæ, anno Salutis poſt milleſimum, & quadringenteſimum ſeptuageſimo primo, & alia mulier Ticini felem peperit. Rurſus anno Domini poſt milleſimum, & quadringenteſimum octuageſimo octauo, Maiolo annotante, mulier nupta duos edidit canes, & ſequenti die tres alios, non tamen omnes viuos enixa eſt. Tandem Volaterranus ſe vidiſſe teſtatur diploma pontificium in expiatione mulieris, quæ canem pepererat. D

Mulier peperit viperam.

Dinothus quoq; in Aduerſarijs tradit, quòd impendente bello Syllano, mulier fœta, pro infante, viperam in auras vitales edidit. Id accidiſſe refert Licoſthenes anno mundi octingenteſimo octuageſimo ſecundo ſupra tria millia, & ante partum Chriſtiparæ Virginis octuageſimo quinto, & eodem anno in Hetruria Cluſii, mater familias viuum ſerpentem ab vtero excluſit, qui iuſſu Aruſpicum in fluuium deiectus auerſa aqua natauit. Quocirca non erit admiratione dignum ſi Lucanus ſcripſerit ſerpentem ab aluo muliebri in Vmbria egreſſum eſſe. Vnde de hoc monſtroſo partu Poeta loquens ſic cecinit.

Matrem-

Buſo caudatus ab vtero mulieris egreſſus.

——Matremq; suus conterruit infans.

Lib. 2. c. 8. Immò magis genitricem perterrefacere debuit Bufo, quem ex muliere natum recitat Vueinrichius, ad mentem Bodini, in opere Dæmonomaniæ, vbi mulier Bufonem enixa dicebatur apud Laodunum, quem admirata obstetrix, & cæteri, qui aderant, horrore quodam correpti sunt: erat enim Bufo alijs dissimilis, quem postea multi in ædes Præfecti delatum conspicati sunt.

Diuulgat etiam Licosthenes, quòd anno salutis post sesquimillesimum quinquagesimo tertio, in villa quadam Thyringica, mulier bufonem caudatum peperit vt in icone conspicitur.

Bufo caudatus ab vtero mulieris egressus.

Quamuis ante hoc tempus, nimirum anno salutis nostræ post sesquimillesimum trigesimo primo, ex eodem authore, Augustæ Vindelicorum, mulier serpentem bipedem, & porcellum enixa sit. A

Quod hactenus de partu dissimili in humano genere obseruauimus, in brutis quoque licet meditari; namq; ex Schenchio, in agro senogaliensi Piceni, Vacca serpētem miræ magnitudinis edidit, capite crassiori, collo oblongiori, & corpore cani simili, sed rotundiore. Hunc editum cum bos conuersa respexisset, quasi exterrita magnum edidit mugitum. Interim serpens cauda posterioris vaccæ pedibus circumdatis, os ad vbera admouit, tandiuq; exugit, donec lac defecerit, deinde boue relicta ad vicinas syluas aufugit. Vbera autem, & illa pars crurum, quam serpentis cauda tetigerat, veluti adusta, & nigra permanserunt. Hoc Pastores se vidisse affirmarunt (quia in armento bos versabatur) immò ab eadem boue paulò post vitulum esse egressum narrarunt. B

Bos enixa est serpentē.

Bahuinus quoq; in Appendice ad Roussetum diuulgat hanc Vaccæ historiam à Clarissimo viro Fælice Platero sibi communicatam, quæ sceleton vna cum vitulo enixa est; quoniam Vacca difficultate partus impedita, cum fœtum conceptum parere non posset, nihil grauius passa, post tempus aliquod, rursus concepit, & exacto tempore, vitulum viuum, & sceleton prioris vituli peperit. Mirandum est potuisse fœtus corruptionem à vacca perferri, & denuò, ossibus prioris vituli retentis, concipere: Verùm hoc monstrum non prorsus dissimile genitrici videtur; propterea quòd, quamuis non esset vitulus, ossa tamen vituli esse ferebantur.

Sed prorsus admirandum, & matri dissimile fuit monstrum ex vacca natum in Burgies Hispaniæ loco, anno salutis post sesquimillesimum nonagesimo septimo, vt Ioannes Georgius Schenchius promulgat. Vbi vacca marem, & fæminam humanos fœtus suis membris rectè formatis distinctos enixa traditur. Hoc cunctis, & stupori, & metui fuit maximo: quocirca Archiepiscopus illius loci huiusmodi fœtus ad sacri fontis lauacrum admittere noluit. C

Vacca duo fetus.

Insuper Ludouicus Celleius scribit, referente Pareo, se legisse in probato quodam authore, aliquando ex oue natum esse leonem inæqualis planè, & inimicæ cōditionis animal. Tandem Ioannes Baptista Porta in Magia naturali pronunciauit se Romæ vidisse canem ex lupa procreatum, qui partus non videtur esse admodum admirandus; cum inter lupum, & canem non magnum discrimen cadat. Sunt enim hæc animalia diuersæ quidem speciei, sed solent esse illa, ex quibus prodeunt animantes, quæ bigeneres, & tertiæ speciei esse nuncupantur.

L. 1. c. 6.

Horum monstrorum causas inquirentes, si petamus Cælium Aurelianum; is cum Plateario scriptis mandarunt mulieres cum fœtu humano interdum Bufones, & alia huius generis animantia eniti, sed huius monstrosæ conceptionis causam non assignant. Docet quidem Platearius illa præsidia, quæ ad menses prouocandos commendantur, educere quoq; Bufonem fratrem Salernitanorum: quemadmodum alij Lacertum fratrem Longobardorum cognominant: cum mulieres Salernitanæ sæpius Bufones, & Lōgobardæ lacertos vnà cū fœtibus enitātur. Idcirco Salernitanæ in cōceptionis initio succū apij, & porri bibūt, vt huiusmodi animal interimāt, antequā fœtus humanus viuiscat. Alioquin de præsidijs ad educēdas, vel necādas in vtero similes bestias, legenda sunt carmina in fontes spadanos conscripta, quæ sic se habent. D

Animalia cum fœtibus humanis in lucē egressa.

Prouocat illa igitur muliebria menstrua pridem
Suppressa, & nimium sistit vbi illa fluunt.

Ventri-

Ventriculasq; necat vermes, pellitq; per alui
Lubrica; detectis qua via nota cibis.
Quin, & paulatim putridis de mensibus ortos.
Serpentes vteri prouicit illa sinu.
Monstra lacertarum fędam referentia formam
Longa (Nefas) vnum non minus atra pedem.

Huiusmodi animantes in muliebri vtero generari non est difficile, cum notum sit ex fœminarum purgamentis in terram proiectis, & vlteriorem putredinem acquirentibus, & serpentes, & bufones procreari. Hinc Ioannes Baptista Porta in magiæ E naturali monimentis mandauit posse etiam in vtero similia animalia gigni, quoniam purgamenta retenta ad altiorem putredinis gradum accedunt. Id igitur contingere solet mulieribus impuro sanguine ob prauum victum redundantibus. *Lib.2.cap.4*

Nisi velimus causam huius monstrosi partus non in primum, sed in secundum semen emissum referre. siquidem nobis persuademus ex primo Semine in vterum deposito partum vndequaq; integrum resultare; cum deinceps error à secundo semine proueniat, quod excellentem nactum putredinem aliquod absurdum animal procreat. quare Mattheus de Gradi in parte secunda ad Almansorem scripsit quoddam ex matrice mulieris exiuisse, & euolasse. *Varia in vtero mulieris genita*

Demum congressus nefandus, nempe humanus, & belluinus ab his causis non est remouendus: nam, quamuis Philosophus hunc admittere aliquo in loco non videatur, F nihilominus alibi scriptum reliquit animantes diuersæ speciei tempus grauiditatis aliquo modo aequale habentes, si congrediantur, procreare posse. Præter quàquod Plutarchus philosophus non vulgaris pronunciauit, ex permixtione hominis, & equæ suo tempore venustam infantem natam esse. Præterea dispositio vasorum partum respicientium est consideranda; siquidem vterus vaccinus, quoad locum, humani foetus capax esse potest. Alias deinde causas huius generis potest Lector in Rubrica causarum vniuersalium inquirere

DE MONSTROSA ANIMANTIVM STATVRA.

G

CAPVT DECIMVM.

VANDO monstrosam animantium staturam hoc in loco memoramus non proceritatem Gigantum, neq; paruitatem Pygmæorum intelligimus, qui fermè ex natione Gigantum, vel Pygmæorum procreantur cum de his in capite primo huius Historiæ verba fecerimus. Sed staturam cuiuscumq; animalis insolitam, siuè ad paruitatem, siuè ad ma-H gnitudinem inclinante sermonem habemus; qui partus ex Genitoribus consuetæ, & vulgaris staturæ orti, & crescentes similem staturam non adœquant, vel illam superant. Similes enim fœtus magnam admirationem spectatoribus pariunt.

Consultò igitur prætermittemus pusiones cum magnis capitibus natos, qui in Rubrica fœditatum capitis sunt collocandi. Scimus enim ex Licosthene, quòd in agro Piceno, anno post millesimum, & quadringentesimum septuagesimo secundo, natus est infans facie magnitudinis insolitæ, & Clarissimus Licetus fatetur se vidisse Patauij, anno Salutis post millesimum, & sexcentesimum vndecimo, puellū quadrimum maximo capite, nulla ad reliquum corpus proportione. *Fœtus magno capite.*

Modò, vt ad rem nostram redeamus, Valentiniani temporibus, duo homines quoad staturam monstrosi fuerunt inuenti, quorum alter in Syria supra omnes viros eminebat, & alter in Aegypto infra paruitatem incredibilem viuebat. Item Carolus Quintus Imperator cum Bononiam à Summo Pontifice Clemente Septimo

Homines statura gigantea.

diadema Imperij accepturus peruenisset, seruum à pedibus habuit monstrosæ magnitudinis, vt in capite primo huius libri relatum fuit: Et Ioannes Georgius Schenchius narrat se nouisse quemdã Antoniũ Francken origine Geldrum annũ nonum supra trigesimum agentem staturæ propemodum monstrificæ, quia longitudinem septem pedum superabat.

Pariter anno post sesquimillesimum quadragesimo nono, iuxta relationem Licosthenis, natus est puer in agro Tigurino, Ditione kiburgensi, Parochia Vuisnangua, Maio mense, ex parentibus Ioanne, & Barbara coniugibus mediocris, & vulgaris staturæ. Hunc puerum Parochus loci Baptismo expiauit, & Henricum appellauit, A
cuius postea incrementum omnibus miraculo fuit: nam cum sex aetatis annos absoluisset, proceritatem adolescentis annorum quindecim æquabat, necnon crassitie, & corpulentia superabat, voce magna, genitalibus auctis, & pubertate hispida, neq; crescere desijt; Annos quinq; natus ingentia onera baiulabat, & aratrum instar hominis adulti moderabat. Hunc omnes ciues Tigurini nouerunt, & Gesnerus se quinquennem vidisse testificatur.

Andreas statura gigantea.

Non dissimilis partus nuper in Agro neapolitano, ex coniugibus vulgaris staturæ olitoribus in lucem prodiuit, qui sacro Latice intinctus Andreas fuit appellatus, anno Salutis post millesimum, & sexcentesimum trigesimo primo mense Martio. Hic spatio sesquianni altitudinem octo palmorum cum proportionata corpulentia superabat, cui duarum nutricum alimentum non sufficere perhibebant.

L. 15. de ciuit. Dei cap. 23.

Quod hactenus de fœtibus masculis exposuimus, de fœmineis quoq; intelligendum esse arbitramur. Legimus enim, sub Iustino Thrace, mulierem quamdam è B
Cilicia fuisse aduectam admirandæ staturæ, quia supra quoscumq; homines integrũ cubitum eminebat. Memorat etiam Diuus Augustinus mulierem Romæ visam giganteæ molis, antequam Vrbs excidijs Gothorum peteretur.

Homunciones.

Ex altera parte nonnulli etiam visuntur monstrosi ob admirandam staturæ breuitatem: siquidem ætate Valentiniani, in Aegypto vir admodum pusillus conspectus est, & Suetonius Tranquillus testificatur Octauianum Augustum aliquando publicè spectandum proposuisse adolescentulum nomine Lucium honesto loco natum bipedali minorem, & librarum septendecim. Canopas, teste Plinio, fuit in delicijs Iuliæ neptis Augusti, qui duos tantum pedes cum palmo altus erat. Præteritis etiam annis, ex Historia naturali Eusebij Iesuitæ, homuncio optimè membris constitutus in Hispania conspectus fuit, septennis iam erat barbatus, decennis omne C
suum robur habuit, & filium genuit.

His addendus est Nanus Illustrissimi Domini Caroli de Crequy vnum, & quadraginta annos natus, & triginta vncias altus, de quo in primo capite huius voluminis egimus. Huic non absimiles nanos marem scilicet, & fęminam fratres Illustrissimus Ferdinandus Cospius Patritius Bononiensis, pro summo Pontifice Copiarum equestrium Præfectus in Comitatu Bononiæ, Eques sacræ Religionis Sancti Stephani, pectore permagna cruce insignito, Bayuliuus Ciuitatis Aretij, & Serenissimi Ferdinandi viuentis Magni Hetruriæ Ducis reapte cubicularius, & vir prudentissimus domi alit, quos ex inopibus parentibus cognomento de Biauatis iustæ tamen staturæ hominibus, in Communi *Baguarola* nuncupato Agri Bononiensis terram colentibus natos curat erudiendos, quoniam hos pumiliones ad quamcumq; D
obeundam functionem idoneos obseruauit.

Nanus nomine Sebastianus iam annum sextum supra viginti natus altitudinem trium dodrantum cum dimidio vix superat. Nana alterius soror nomine Angelica iam vigesimum tertium agit annum, & tamen eius altitudo tres tantum dodrantes, & duas vncias adęquat. Preterea ambo ob elegantem partium proportionem, breui staturæ corporis congruam sunt admirandi: quapropter vtriusq. icones lectori spectandas proponimus.

Ex al-

Nanus Illuſtriſsimi Equitis Ferdinandi Coſpij.

Nana alterius ſoror.

Ex altera parte in genere etiam Brutorum similis monstrosa statura quoad magnitudinem, & paruitatem contemplari oportet. Meminimus vidisse pumilos canes, & feles, necnon pumiles gallinas, quæ ob crurum breuitatem ventre terram tangunt. Similes animantes Vulgus nanas appellat. *Bruta Nana.*

In genere Boum pumiliones interdum sunt conspecti, quorum iconem in Musęo publico inuentam lectori spectandam damus. quamuis aliqui Authores hoc boum dicant esse genus, quod Sessorem tanquam equus admittat.

Bos pumilus.

In causis horum monstrorum indagandis, ad Genitores monstriferos non erit confugiendum, quoniam causas genuinas non inueniemus; namq; si homines proceræ staturæ à Gigantibus, & vicissim si homines breuis staturæ à Pygmæis, & Nanis oriantur, proculdubio hoc monstrificum non erit iudicandum; cum Natura sibi simile semper procreare nitatur. Quamobrem ad validam concoquentis facultatis virtutem vnicuiq; parti dicatam nolmet conuertemus (loquendo tamen de procera animantis mole) hæc enim cum plus alimenti agglutinat, quam par sit; maius partium fit incrementum: hinc postea nutriendæ partes vehementer attrahunt; sicq; animal validius appetit, & vberiorem alimenti quantitatem expostulat.

Causa procera, & humilis staturæ.

Quod cunctis animantium partibus attribuimus, de aliqua peculiari parte, V.G. de capite nimis aucto affirmandum erit. Etenim dum cæteræ corporis partes debitam sibi nutrimenti quantitatem assimilant, sola pars illa monstrosa nimiam alimoniç copiam in se conuertit, dum à cçteris partibus tanquam cucurbitula attrahit illud alimentum, quod deinde ab alijs partibus illuc facilè transmittitur. A

Insuper totum oppositum de Pumilionibus erit astruendum, quorum partes parùm attrahunt, consequenterq; parùm assimilant. Præterquamquòd, facultate corpus augente, & ampliante ob aliquam causam Labefactata, & fracta, sola virtus nutriens in partiùm alimoniam incumbit.

Causa breuis staturæ.

Causæ igitur augmentum corporis frangentes, & partium amplificationem impedientes non solum sunt graues, & maligni affectus, sed etiam venena seu cibaria malignæ qualitatis virus redolentia ante septennium corpus affligtantia, veluti contigit duobus pumilionibus Illustrissimi Cospij, qui ambo in tenera adhuc aetate constituti pullos ob esũ tritici putrefacti mortuos esitarunt, & deinceps tumidi facti per quadriẽnium ægrotarũt:& tandẽ, cibi maligna qualitate ex pugnata, virtutem corpus augentem amiserunt: quapropter ab iisdem parentibus ante, & post ipsorum ortum, alij filij in proceritate genitoribus similes egressi sunt. B

DE MONSTRIS BICORPORIBVS

CAPVT XI.

C

ÆQVIVOCA.

VONIAM hoc vocabulum bicorpor multos sortitur intellectus in nostra Historia, varios nominis significatus prima facie explanare operæ prætium esse duximus, antequam ad peculiaria huius generis monstra accederemus. Quandoquidem monstrum bicorpor trifariã hoc in loco intelligimus, primò quatenus humana, deinde quatenus belluina, & tertio quatenus media, nimirum ex humanis, & beluinis integrata monstra complectitur, & quandoq; etiam illa, quæ Lucretius corpora bina appellauit his verbis. D

——Sed neq; tempore in vllo
Esse queunt, duplici natura, & corpore bino.

At contemplantes monstrum humanum huius generis, duplici discrimine varium inueniemus; quoniam aliud est duplex in superna parte, & simplex in inferiori. Aliud geminatum in partibus infernis, & superna simplici obseruauimus. Interdum visum est corpus omnibus membris optimè constitutum, & perfectum, cui aliud corpusculum imperfectum agglutinatum adhærebat. Quandoq; accidit, vt duo corpora sint perfecta, & absoluta, sed in vtero matris naturali glutine adeo connexa, vt monstrosam fœditatem, nimirum duas facies, & duo corpora referant, de quibus canere possumus cum Lucretio hunc in modum

Monstra geminata in parte superiori.

Et duplices hominum facies, & corpora bina

Hęc

Hæc autem monstra inter se, ratione variæ connexionis, discriminantur. Nãq; alia iuxta partem anteriorem, alia iuxta posteriorem, alia iuxta lateralem conglutinata conspiciuntur, & tandem sunt, quæ secundùm nates, oppositis quodammodo capitibus adhæreant. Præterea differentiæ, quæ in monstris humanis huius naturæ obseruantur, in belluinis quoq; Lector contemplari poterit.

Monstri bicorporis varia connexio.

E

MONSTRA HVMANA BICORPORA VNICO TANTVM CAPITE COPVLATA.

Vlta huius naturæ monstra olim fuisse visa Authores non proletarij testificantur. In primis Albertus magnus in Commentarijs ad Aristotelem meminit monstri, quod quatuor habuit crura, sed hoc corpus duplicatum à superna parte simplici regebatur. Item Petrus Aponensis in Commentarijs ad Problemata Aristotelis, memorat
F monstrum in Italia obseruatum fæminei sexus continuum ad cauitatem vsque ventris, deinceps geminatum. Pariter Valeriola in Locis communibus recenset quoddam monstrum Auenione conspectum, quod à ceruice infra bicorpor circumferebatur. *L. 1. locor. com. cap. 18*

Retulit etiam Imperatus natum esse Neapoli monstrum ex meretrice morbo Indico laborãte, quod duo corpora vnico tamẽ capite glutinata repræsẽtabat. Caput erat maximum, cuius altera pars effigiem vultus, altera verò vnicam aurem exhibebat, & cadauere dissecto, duo corda cum vnico ventriculo reperta sunt.

Cæterùm, si per annorum seriem vagemur, monstra multo plura huius conditionis admirabimur. Licosthenes in primis exhibet iconem puellæ natæ Bernæ in Italia, nimirum anno salutis post millesimum, & quadringentesimum septuagesimo secundo, vnico capite, & infernis partibus geminatis. At anno Domini post
G sesquimillesimum sepuagesimo octauo puer in Germania ortus est vniceps partibus inferioribus duplicatis, cum multis alijs fæditatibus monstrosis, quæ ad hunc locum spectare non videntur. *Varia bicorporum exempla.*

Amplius anno Christiparæ virginis post sesquimillesimum trigesimo primo, propè Esselingam, infans vniceps quatuor auribus in lucem prodijt; cum alijs partibus infernis geminatis, cuius monstri meminit etiam Pareus ordine aurium minimè geminato. Rursus anno Domini post sesquimillesimum quadragesimo septimo Louanij infantes gemelli vnico capite conglutinati nati esse perhibentur.

His additur icon monstrosi foetus nati anno salutis post sesquimillesimum sexagesimo nono ex quadam muliere Turonensi, quæ peperit duos gemellos mutuò se complectentes vnico capite insignes, cuius monstri sceleton Ambrosius Pareus
H à Renato Cireto se accepisse fatetur: hoc autem monstrum in icone I. exhibetur I.

Deinde anno salutis post sesquimillesimum septuagesimo nono, in Insula obscuri Lacus Ditione ferrariensi natum obseruarunt monstrum vnico capite, cũ frusto carnis circa occiput, in ore duæ erant Linguæ, quarum acutior latiori insidebat, vnico collo erat præditum, cum reliquo corpore geminato fæminei sexus. Hoc monstrum viuis coloribus delineatum in publico musæo visitur, vbi etiam mõstrum hermaphroditicum bicorpor, & monocæphalon conspicitur. *Monstra in musæo.*

Aliud magis monstrosum describere, & repræsentare volumus natum anno nostræ salutis post sesquimillesimum nonagesimo, mense Octobris, ex agricolis coniugibus, in Pago Piceni Diæcesis Asinensis; huius monstri constitutio erat talis. Ca II.
put ei erat vnicum magnum, oculis prominentibus instar oculorum Bufonis, naribus sursum repandis, ore patulo, & ad aures vsq; diducto, more ranarum, fibris carnosis instar capillamentorum ex mento pendulis, crispis, & infernè sursum nonnihil

nihil

I. Infans geminatus vniceps.

II. Monſtrum bicorpor vnico capite valdè monſtroſo.

Descriptio monstri bicorporis monocephali. nihil contortis: ideoq; appendices carnosę barbam satyrorum quodammodo æmulabantur,

Et vnicus thorax, venter, & vmbilicus erat, sed brachia quaterna, & crura totidem habebat, necnon mammas tumentes. Brachia postica erant adeo breuia, vt eorum digiti cubitos brachiorum anteriorum vix attingerent. Cætera membra inferiora cum essent duplicata sibi inuicem per diametrum erant opposita: quocirca nates, & podices ad latera monstri erant locati, distincto sexu fæmineo, itaut fæmina duplex ab hoc monstro repræsentaretur. Nam partes ab vmbilico inferiores ita à Natura erant optimè conformatæ, vt admirationem intuentibus afferrent. In cadauere dissecto, viscera geminata, præter cor, fuerunt inuenta. Monstrum autem mense septimo grauiditatis ortum est tale, quale in icone II. delineatur. A

His monstris sunt addenda illa, quorum corpus perfectum, aliud corpus imperfectum gestat cum hæc simul proculdubio nata esse perhibeantur. Cum igitur in his sub vno capite duo corpora regantur, ab hac Rubrica minime sunt segreganda: quapropter exhibemus in primis infantem marem, & fæminam bicorporem, in quo alterum corpus sub brachio alterius quodammodo latibulari videtur, & ex altera parte monstri tria brachia, & ab altera vnum tantummodo pendent. Veluti in icone
III. III. cernitur. Platerius quoq. in proprijs obseruationibus memorat humanum *Corpus perfectum cũ imperfecto.* monstrum huius conditionis, ex quo pendebat alius homo omnibus partibus absolutus, præter caput. Immò quotiescumq; vir perfectus mingebat similiter imperfectus lotium reddebat, podice tamen clauso, & nullibi apparente. B

Ab hoc monstro non discrepabit monstrifer puellus Illyricus sex annos natus boni habitus, & optimè constitutus, qui anno salutis post sesquimillesimum quinquagesimo secundo, vt refert Amatus Lusitanus, Anconam venit, ex cuius vmbilico thoracem versus aliud infantis corpusculum pendebat, cum duobus brachijs, & totidem pedibus, absq; capite. Scrotum habebat absq; testibus repræsentans oblongum præputium, per quod lotium stillabat. Immò quando perfectus puer mingebat, repente vrina per hanc viam pueri imperfecti fluebat. Fuit autem tantæ cunctis admirationi, vt per vniuersam Italiam parentes eius magnam pecuniam collegerint.

Aliud monstrum simile. Hic puer fortè non fuit valdè absimilis monstro bicorpori, & monocephalo, quod Beneuenius descripsit dicens. Mulier quædam nomine Alexandra Mediolano Florentiam venit, quæ geminos mares quæstui spectandos dabat, quorum alter erat integer toto corpore, & membris distinctis, alter verò ita adhærebat alterius thoraci, vt illuc totum caput inseruisse videretur, reliquo corpore ab alio separato de more infantis mamillam sugentis. C

L.4. de mat. med. c.141. Marcellus quoq; Virgilius in commentarijs ad Dioscoridem describit monstrũ, ex Gallia in Italiam delatum. Erat enim imperfectum corpus sine capite, & humeris quodammodo è regione ventriculi alterius perfecti pusionis emergens, & ad sensus & necessitates puelli perfecti mouebatur. Ideo Ioannes Baptista Porta in Magia
L. 2. c. 17. naturali fatetur se vidisse Neapoli monstrum, ex cuius pectore alius infans integer exibat, retento solum capite in perfectioris hominis ventre. Amplius iuxta fidam relationem, quæ seruatur apud clarissimum virum Ouidium Montalbanum omnibus disciplinis exornatum, anno salutis post sesquimillesimum decimo quinto, die vndecima Maij peruenit Bononiam adolescens Hispanus, qui sub axilla infantem gestabat omnibus membris absolutum præter caput, quod intra thoracem iuuenis perfecti occultari videbatur. D

Quamuis anno superiori, nempe post sesquimillesimum decimo quarto, iuxta sententiam Licosthenis, Colmariæ oppidi imperialis Alsatiæ ad Ilum flumen siti, natus sit infans virilis sexus, ex cuius pectore aliud corpusculum infantis omnibus
IIII. membris absoluti ad genua vsq; propendebat, solo capite in corpore maioris infantis abdito; veluti in icone IIII. ostenditur.

Præterea, ex eodem Licosthene, anno Domini post sesquimillesimum decimo nono, ex Sabaudia in Heluetiam venit, quidam homo iustæ ætatis integra forma, & omnibus membris rectè constitutus, ex cuius regione ventriculi aliud hominis corpus ita pendebat, vt caput tantùm, atq; brachia deessent, quæ in alterius ventre

recon-

III. Monſtrum bicorpor, & monocephalon vtriuſq; ſexus.

IIII. Monſtrum monocephalon binis corporibus.

recondita esse videbantur. Hic homo circumtulit hanc molem, magno hominum vndequaq; confluentium spectaculo, & admiratione, per diuersas regiones, quæstum faciens.

Similiter anno à partu Virginis Christiparæ post sesquimillesimũ vigesimo quinto, vt diuulgauit Licosthenes, in quodam pago Hirciniæ syluæ non procul à Knetbis, infans monstrosus natus virilis sexus, ex cuius corpore circa pectus aliud humanum corpus pendebat, cunctis partibus absolutum, præter caput, quod in alio corpore tectum esse videbatur. Peruenit hoc monstrum ad virilem ætatem,& huc, atq; illuc proficiscens, à curiosis hoc naturæ miraculum obseruantibus quæstum colligebat. Ideo Argentinæ in Nundinis circa diem festum sancti Ioannis Baptistæ, anno supra sesquimillesimum quinquagesimo quinto fuit visum. Immò Licosthenes se vidisse fatetur hoc monstrum Basileæ subsequenti anno post sesquimillesimum quinquagesimo sexto.

Monstrum bicorpor, quod peruenit ad virilem ætatem.

E

Hoc fortassis erit idem monstrum, quod à Iacobo Rufo, in suo opere de conceptu humano, sub anno vigesimo nono supra sesquimillesimum diuulgatur; cum ad maturam ætatem peruenerit, vt in icone V. demonstratur. V.

Pareus quoq; non dissimilis monstri meminit conspecti Lutetiæ anno Domini post sesquimillesimum trigesimo. Item Cardanus hominem monstrosum huius formæ annum vigesimum quintum natum memorat. Quidam etiam Ianus Vitalis Panormitanus de hoc monstro cecinit hunc in modum.

F

——— Truncum sub pectore librat inanem
Egressus puer, & sine nomine pectora corpus
Immuinet, huic cullum caput est, & brachia parua
Pro manibus sunt, terga polupi spectare videntur.

Langius, & ipse monimentis mandauit quòd, anno à partu Deiparæ Virginis supra sesquimillesimum quinquagesimo sexto, in pago Argentinæ Vrbis, mulier inops, ex seminis vbertate, peperit masculum, ex cuius epigastrio moles infanti non dissimilis pendebat, itaut alter infans collotenus alteri insertus esse videretur, cruribus, & pedibus perfectis, sed manibus mancis, cum in dextra quatuor, & in læua tres tantummodo digiti conspicerentur.

Tom. 2. epist. epist. 8.

Simile monstrum bicorpor, & vniceps Patauij oblatum fuit Realdo Columbo Anatomico celeberrimo dissecandum. Erat autem infans semestris, cum alio imperfecto sine capite illi agglutinato: quoniam Philiatri videre desiderabant, num cor,& alia viscera essent geminata. Itaq; aperto cadauere, in puero imperfecto nonnulla intestina reperta sunt, ex quorum portione vesica, & anus construebatur, sed ibi nullum cor, nullum iecur, & nullum cerebrum visebatur; ren tantùm permagnus ibi erat, qui munio fortè hepatis fungebatur: namq; ab extremitate iecoris perfecti infantis crassa vena instar arteriç ad illum magnum renem perueniebat, atq; inde aliæ complures venæ per corpus disseminabantur.

L. 15. de re Anat.

G

Antequam aliò sermonẽ conuertamus, non erit ab re nonnulla carmina recitare, quæ Pierius de simili monstro ad Leonem Decimum Pontificem maximum conscripsit, sunt autem huius tenoris.

Naturam, & orbis ordinem immutabilem
H *Nil frustra, & incassum facere apertum satis.*
Perfecta, quæ sunt opera miramur nihil,
Nulliq; eorumdem vsus est incognitus;
Sed quæ videntur inchoata inaniter
Portenta sunt, & abditas rerum vices
Vt exerant, sunt vsui mortalibus.
Nunc monstra Romæ cernimus, quæ Celtiber
Nutriuit, orta in Gallico tamen solo.
Pueri puellum ex vmbilico scilicet.
Pendentem, adacto capite per communia
Viscera, neq; huius tangere est vsquam caput.
Humeri, & lacerti exilitate inutiles
Adeo vsq; sunt breues, & instar pollicis

Fff *Exossis,*

V. Monſtrum monocephalon bicorpor, quod ad virilem ætatem peruenit.

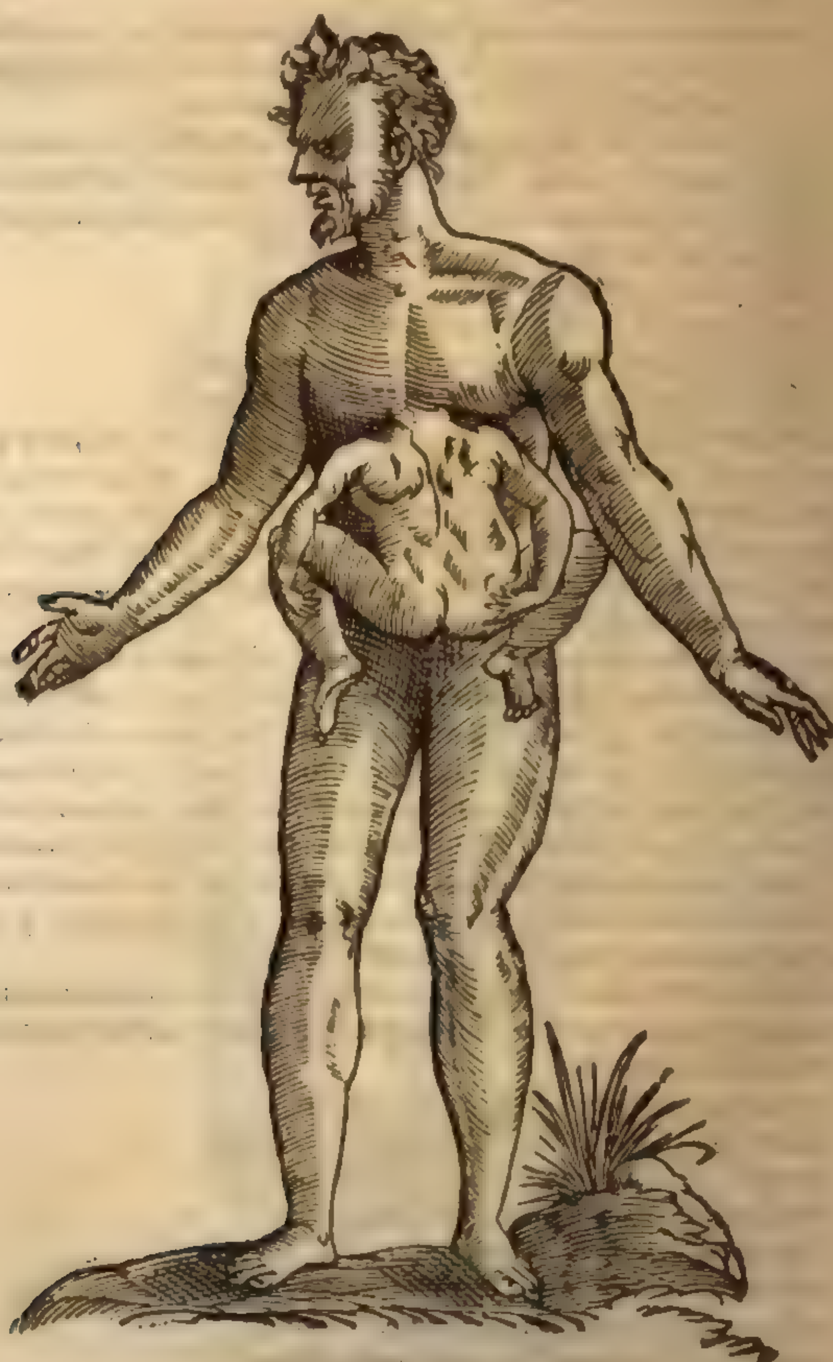

Exossis, effatiq; flacci, & languidi.
Crura vstulata, poplitesq; caumate
Iam sydcrati, iamq; ad vsum habiles minus.
Non hac fuerunt irrito Euentu, Leo,
Ostenta visa, sed tuum certè decus
Cœlo extulere, namq; concilium a literum
In Gallijs ortum, alitum ab Hispano viro
Sine capite esse, sine manu, & firmo gradu
E *Debere Laterano inseri, & inolescere*
Octaua nuper sessio palam tulit.
Hoc est Leonem inducere, hoc est Herculem
Referre, monstra qui subegit omnia.

MONSTRA BELLVINA VNICO CAPITE BICORPORA.

F IN brutis monstra huius generis multò plura, quàm in fœtibus humanis obseruata fuisse comperimus. Nam quæcumq; contra communem Naturæ legem, & ordinem fiunt, in humana generatione, eadē fieri posse in vtero brutorum asseueramus, idq; crebrius, quoniam plurima brutorum sunt multipara, & nisi essent multipara, id illis contingere potest propter copiam seminis, cū minus frequentem congressum exerceant. Propterea boues monstrosos sæpè partus enituntur, quos viuis coloribus exprimi curauit Clarissimus vir Vlysses Aldrouandus, & Hodie quilibet in publico Musæo magna admiratione intueri potest, imò non solum quos ipse obseruare potuit, sed etiam similes partus monstrosos à viris rerum naturalium fidis indagatoribus obseruatos intellexit. Inter hos partus vnum ad rem nostram spectantē comperimus: fuit enim vitulus monocephalos, bicorpor, quinq; auribus præditus, pe- *Vitulus.* I.
G dibus supernis mutuo corpora complectentibus ijsq; quodammodo ceruinis vt in icone. I. apparet. *Porcus.*

Non dissimilis formæ fuit porcus bicorpor vnico præditus capite, natus anno salutis post millesimum, & quadringentesimum nonagesimo sexto, in Suntgoia fertilissima Germaniæ Prouincia, in pago Lanser, vt recitat Licosthenes.

Sus erat vnico capite, quatuor auribus, duobus oculis, totidem linguis, necnō octo pedibus refertus: hæc bestia à capite ad vmbilicum vsq; copulabatur, Posterioribus, seu infernis partibus separatis, vt in icone II. conspicitur. II.

Aliam monstrosi Nefrendis effigiem non piguit hoc in loco delineare, quoniam ad bicorpora monocephala attinet. Natum est hoc monstrum anno Domini post sesquimillesimum septuagesimo secundo, postero à Paschate die, Metis, in Lotharingia, in hospitio, cui Sancti Spiritus imago pro Insigni est, octonis pedibus, qua- *Nefrendis monstrosi*
H tuor auribus, & vnico capite quasi canino præditum. Partes monstri posteriores, *descriptio.*
tanquam gemellorum erant distinctæ, sed anteriores copulatæ cum duabus linguis in ore, & quatuor dentibus in superioris, & totidem in inferioris maxillæ lateribus.

Sexus distinctio non satis à Natura fuit expressa, quia, num mas, aut fœmina esset, nemo dignoscere poterat: nam exigua tantùm rima sub cauda vtriusq; corporis erat aperta. Huius monstri effigiem Ambrosius Pareus Burgesio medico metensi celeberrimo acceptam refert: quemadmodum in icone III. ostenditur. III.

Similia monstra in felibus, & canibus nonnunquam contingere solent: cum sint animalia multipara, ideoq; ob copiam seminis, & multitudinem partuum monstra bicorpora enituntur. Meminit Licosthenes catelli monocephali bicorporis nati Basileæ, mense Februario, anno salutis post sesquimillesimum quinquagesimo secundo, in aedibus Ludouici Dehitæi, ex fele domestica, quæ inter alios fœtus nu-

I. Vitulus vniceps bicorpor quinq; auribus præditus.

II. Sus geminus vnico capite.

III. Sus alius bicorpor monocephalos.

merosos enixa est catellum vnicipitem bicorporem, & octipedem vtriusq; sexus, corporibus vnico capite copulatis; itaut duorum se se mutuo osculantium speciem referrent; vnde multi viri ex ortu huius monstri præsagium salutis, & concordię hauserunt.

Nos in præsentia damus iconem felis monocephali, & bicorporis, necnon octipedis, sed à primo iam descripto discrepantis, quia in hoc duo corpora non solùm capite, sed etiam sterno glutinantur; veluti in icone IIII. pingitur iuxta vtramque partem vna cum mentastro, quod ab Herbarijs balsamum felium nuncupatur. IIII.

E Immò Lectori spectandam proponimus aliam felis monstrifici iconem, quæ ad nostras peruenit manus. Fuit enim catellus felis domesticæ colore albus, octipes, vniceps iuxta partes supernas, & bicorpor iuxta partes infernas, cum duabus caudis, quemadmodum in icone V. delineatur, vnà cum Valeriana maiore. *Felis monstrosus.* V.

Quod hactenus catellis felium contigisse asseuerauimus, fœtibus etiam canum nonnunquam accidere fatemur: quandoquidem ad nostras manus peruenerunt icones, quæ monstriferos huius generis canes repræsentant. Primitùs exhibemus spectandam effigiem monstrosi canis, nempe monocephali, & bicorporis, sed discrepat à propositis felium monstris, quoniam feles erant octipedes; cum hic canis sit tantummodò hexapus, quia duobus pedibus anticis carebat; sicuti lector potest intueri in icone VI. vbi hoc monstrum iuxta vtramq; partem exprimitur, vnà cum Psyllio, quam plantam Botanici herbam cynomiam, vel cynoidem nuncupant. VI. *Cynomia herba quæ.*

F Pariter aliud monstrum caninum huius generis spectandum proponimus, quod quidem monocephalon est, & bicorpor, necnon capite, sterno, & ventre glutinatur, sed est octipes ad differentiam superioris nuper delineati veluti conspicitur in icone VII. vbi iuxta vtramq; partem ostenditur. VII.

In auium familia sępè huiusmodi monstra monocephala, & bicorpora obseruantur: siquidem ex Licosthene historiographo, anno post sesquimillesimum trigesimo octauo, Colmariæ nobilis Alsatiæ superioris, & Romani Imperij oppidi, in aedibus Thomæ Eberlini, die Iouis ante festum Paschatis (fuit enim dies decima octaua Aprilis) ab ouo exclusus fuit pullus vniceps duplici collo, & binis corporibus simul glutinatis, nempe quatuor pedibus, & totidem alis præditus vt in icone VIII. cernitur. VIII.

Hinc viri non vulgariter eruditi coniectarunt hoc fuisse præsagium vnitatis, quã
G Christi fideles semper profiteri debent; cum hoc monstrum in lucem prodierit ea die, qua Christi cœna mystica in eius passionis monumentum celebrabatur; dum cuncti Christi fideles sacramentum communionis obeuntes quodammodo copulantur, & vnum Ecclesiæ corpus sub vno Christo capite constituunt.

Prętere a hunc pullum in illis regionibus prodigiosum, & potissimum ea die cum quatuor alis, & totidem pedibus sub vno capite natum prædicarunt, quoniam quatuor Euangelij Scriptores in cœna mystica describenda vnanimes insinuare voluerit, quæ in Ecclesia fidelium absq; vllo dissensu conseruanda est. Immò quemadmodum hic prodigiosus pullus quatuor nitebatur pedibus, ita Ecclesiam Christi quatuor Euangelistis tanquam firmis nixam fundamentis, vnico capite, nimirum Christo regente nunquam corrui posse. *Mystica significatio.*

H Amplius in Gallia iuxta assertum Licosthenis, anno salutis nostræ post sesquimillesimum quinquagesimo primo, ex ouo gallinæ pullus etiam geminatus, & vniceps exclusus est, qui quamuis quatuor pedibus, & totidem alis sub vno capite esset refertus, nihilominus à superiori iam delineato discrepabat in collo: nam ille duo distincta ab inuicem gestabat colla, cum hic colla simul copulata sub vno capite habeat, vt in icone VIIII. demonstratur. VIIII.

Pariter in genere Anserum simile monstrum aliquando visum est, & potissimum anno Domini post millesimum, & ducentesimum sexagesimo octauo, si veritatem tetigit Licosthenes.

Namq; hoc tempore pullus anserinus vnico capite, & collo geminato, nec non reliquo corpore ex ouo emersit, vt in icone X. apparet: talem pullum Albertus fatetur se vidisse monocephalũ duplici collo quatuor pedibus, & totidem alis refertũ. X. *L. 4. de gen. An. cap 4.*

Optimè igitur docebat communis præceptor Aristoteles, monstra multis membris,

IIII. Felis monocephalos bicorpor pronè, & ſupinè pictus cum Mentaſtro.

V. Felis bicorpor vniceps alius cum Valeriana maiore.

VI. Canis vniceps bicorpor hexapus, iuxta vtramq; partem pictus cum Psyllio.

VII. Canis vniceps, & bicorpor alius.

VIII. Pullus geminus vniceps.

VIIII. Pullus geminus vniceps alius.

X. Anſer monocephalos collo geminatò, & corpore.

bris, quàm opus sit, integrata, rarò admodum in vtero earum animantium procreari, quæ singulos fœtus pariunt, sed crebrius in illis animantibus gigni, quarum partus est numerosus, & potissimum in genere auium, inter quas gallinæ procreationis monstrosæ sunt feraces, quippe quæ partum habeant numerosum, non solum quia tanquam columbæ sępè fætificent, sed etiam quoniam multos partus intra se semper contineant: hac de re plures fœtus geminatos enituntur: cohærent enim conceptus ob viciniam, & pulli monstrifici instar eorum, qui proponuntur in iconibus spectandi, sæpè ab ouis emergunt. Id autem non in solis pullis contingit, quia fœtus etiam aliorum animantium in vtero coalescunt, & multa eorum membra adhærent, Causa
E & fæditatem nanciscuntur propterea iure merito poterimus cum Lucretio canere, Lib. 5.

Orba pedum partim, manuum viduata vicissim,
Multa sine ore etiam, sine vultu cæca reperta,
Vinctaq; membrorum per totum corpus adhæsu,

MONSTRA HVMANA IN PARTIBVS INFERIORIBVS SIMPLICIA, & In Superioribus Geminata.

F

CVM in antecedenti Rubrica monstra sub vno capite, in parte tamen inferiori geminata in medium prolata fuerint; reliquum modò est, & rationi videtur consonum, vt hoc in loco monstra prædictis opposita recenseantur, nempe illa, quæ partibus supernis duplicatis, in partes infernas simplices desinunt. L. 16. de ciuit. Dei c. 8

In primis Diuus Augustinus monstri huius generis meminit, quod postea à Petro Crinito in opere de honesta disciplina repetitur. Fuit igitur puer vmbilico tenus simplex, partibus superioribus geminatis, nempe cum quatuor brachijs, totidem manibus, & duobus capitibus natus in oppido Emaus, imperante Theodosio Cęsa-
G re. Paulus autem Diaconus de Imperatore Cæsare verba faciens scripsit post obitū Theodosij, similem partum vmbilico tenus perfectum, & deinceps in parte superna geminatum ortum esse, quoniam duò capita, duo pectora, & quatuor brachia habebat: immo eorum altero vigilante fœtus alter dormiebat, & vicissim diuersas plerūque operationes moliebantur. Deinde eodem tempore, teste Diuo Hieronymo, aliud monstrum huius generis Lidæ natum esse perhibetur, quod duobus capitibus quatuor brachijs, & duobus pedibus erat integratum.

Item Alberus Magnus in Commentarijs ad Aristotelem meminit cuiusdam mōstri bicorporis quod iuxta inferiores partes erat simplex Et Cardanus in Commentarijs ad Hippocratem diuulgauit, monstrum in Aegypto ad quartum vsque annū vixisse, quod vmbilico tenus erat geminatum, cum partes infernæ vnum tantùm puellum repræsentarent. L. 2. Physic.

H Insuper Georgius Buchananus rerum scoticarum scriptor, referente Camerario, natum esse in Scotia monstrum tradidit, quod supra vmbilicum speciem maris referens à communi hominum effigie non discrepabat, sed supra vmbilicum membra omnia erāt geminata. Id Rex Scotiæ educandum, & erudiēdum in varijs idiomatibus, & potissimum in musica curauit, in qua miros fecit progressus: itaut maxima omnium admiratione modulatè caneret. L. 13. hist. Scot. Monstrum eruditur.

Deinde in hoc monstro alia duo erant admiranda, primò quoniam hæc capita sæpè inter se rixabantur: deinde quia, partibus inferioribus læsis, vtrumque corpus dolore afficiebatur; sed aliqua partium supernarum Læsa, sensus doloris alteri tantùm corpori contingebat. Neque huius effectus longè petenda est ratio: nam partes monstri supernæ inter se erant distinctæ, cum inferiores vtrique corpori communes cōspicerentur Vnde nerui sensum membris impertientes, cū in cruribus vtri-

I. Fœtus in parte ſuperiori geminatus, & in inferiori ſimplex clunibus cohærens.

que corpori est essent communes,consequenter etiā horum læsio vtrique nocebat, quod de partibus superioribus secus erat dicendum. Hoc monstrum ad annum vigesimum octauum vitam protraxisse dicitur,& decessisse Ioanne Prorege Scotiam administrante. *Monstri obitus.*

Sin per latam annorum seriem spatiemur,multò plura huius generis monstra comperiemus:recitatur enim apud Licosthenem,quòd anno salutis nostræ post millesimum quadragesimo quarto in confinio Normaniæ,& Britanniæ Henrico tertio regnante,nata est fæmina cum duobus capitibus,quatuor brachijs,cæterisque partibus geminatis vsque ad vmbilicum; cum partes infernę essent simplices. Vtrumque caput
E comedebat,sed alui excrementa per vnum tantummodo exitum trudebantur. At vna parte monstri præmortua,altera per spatium ferè triennij superuixit, defunctā, baiulans,donec molis pondere,& cadaueris nidore deficeret. Nonnulli Præsagi existimarunt,& monumentis etiā mandarunt, hoc monstro Regionē Angliæ, & Normaniæ significari ,quæ licèt inter se fuerint diuisæ sub vno tantùm Dominio erant constitutę ; de quo præsagio seu monstri interpretatione legendus est Vincentius in speculo naturali. Natiuitatem postea huius monstri Mattheus Palmerius ad annum Christi sexagesimum primum supra millesimum retulit. *Monstrum geminatum in parte superiori.* *L. 36. c. 38.*

Pariter in Anglia,anno Domini post millesimum, & centesimum duodecimo, ex historia Lichostenis,natus est puer geminus, à clune ad partes supernas ita diuisus vt duo infantes integri viderentur,qui clunibus cohærentes in duos tantùm pedes
F desinebant. Hoc monstrum sacri fontis aqua lustratum triduo superuixit, fuitque talis formæ, qualis in icone I. exhibetur. I.

Sed anno salutis post millesimum, & ducentesimum trigesimo quarto, in montosis Bononiæ locis, ex muliere monstrum non absimile ad vitales auras egressum est, cuius pars superior duos Infantes, & inferior vnum solùm referebat; sed horum fœtuum vnus prima die obijt, & alter sequenti die interijt. *Monstrum geminatum Bononiæ natum.*

Sub finem Imperij Græcorum, Andronico vltimo imperante, circa annum salutis nonagesimum tertium supra millesimum, & ducentesimum, monstrosus puer natus est Bizantij à pedibus vsq; ad vmbilicum continuus, inde verò separatus, vt duo capita, duo pectora, consequenterq; duplicem dorsi spinam haberet cum quatuor brachijs, sed post primùm ab ortu diem expirauit.

Insuper anno à partu Christiparæ Virginis post millesimum, & trecentesimum
G decimo, in agro florentino, monstrifer puellus effigie bicorporis natus esse perhibetur, vt Historia Licosthenis recitat, & geminis capitibus, quatuor brachijs, sed circa partes genitales ita connexus vt in duos solùm pedes desineret, & paucos dies vixit. Huius effigies visitur Florentiæ delineata in pariete loci Hospitalis ad Scalas cum epigrammate huius tenoris. *Puer geminus Florentiæ natus.*

Hac Petrus, Paulusq; vno sub corpore bini
Fabrica naturæ mira, iacemus humo.
Cuiq; suum fuit, & manuum, fuit oris opusq;
Vesica, ast vnum ventris opusq; fuit.
Iunxere extrema partes nos corporis ambos
Quas neuter simul, & dicat vterq; suas.
H *Nostra ex parte pedes; capita ex vtraq; fuerunt*
Bina, sed è medio corpore planta fuit.
Bina fuit medio, quæ corpore planta deorsum
Pendebat, sursum quinta erat vna manus.
Non verò nobis vnus somnusq; cibusq;
Nec risus nobis, fletus, & vnus erat
Somno membra dabat vnus, ridebat, & alter,
Sugebatq; vnus, flensque; & alter erat.
In florentina natos nos fluminis Arni
Valle dedit patria nos pia cura patris.
Inde alti, & sacro pariter de fonte leuati
Viximus ambo decem bis totidemq; dies.
Quid nunc Neptunum,quid nunc Ianumq; bifrontem

II. Monſtrum bicorpor vſq; ad pubem.

Miraris? Hygij terna quid ora canis?
Et quid Geryonis tria corpora? scilicet vnum
Nos corpus, binas nos animasq; lege.

Huius mõstri meminit etiã Franciscus Petrarcha in opere de rebus memorãdis.

Neq. hic cessarunt Naturę errata quandoquidem anno Domini post millesimum, & quadringentesimum nonagesimo quarto, in oppido Germaniæ Rotuil nuncupato ad Syluam Hirciniam sito infans duobus capitibus, quatuor brachijs, & duobus tantùm pedibus natus esse perhibetur, vt Licosthenes astruit. Item anno post millesimum, & quadringentesimum nonagesimo octauo, ex eiusdem Historiographi sententia, monstrum antecedenti valde simile fœminei sexus natum est, in Ditione Vuendenbergha capitibus duobus quatuor brachiis, vnico ventre, & pedibus duobus. *Aliud monstrum simile.*

Tandem in Pago Rinach non procul à Basilea Rauracorum, anno post sesquimillesimum quadragesimo tertio, vt scribit Licosthenes, mulier geminos edidit virilis sexus concretis corporibus supra vmbilicum, quatuor brachijs, & binis tantummodo pedibus insistentes. Hoc monstrum à Munstero in sua Cosmographia eleganter fuit descriptum.

His addimus iconem monstri bicorporis vsq; ad pubem, viuis coloribus delineati in Musæo publico, quod natum est in Agro Auxini ciuitatis Piceni, fuitq; duplici sacri fontis latice lustratum. Huius alterum caput lac optimè sugebat, alterum nequaquam. Effigies in figura II. repræsentatur. II.

MONSTRA HVMANA BICORPORA IVXTA LONGITVDINEM IN MATERNA ALVO multifariam conglutinata.

MODO nostra interest ad monstra reaptè bicorpora examinanda accedere, quæ cum sint omnibus partibus externis integrata adeo in matrice connectuntur, vt ab inuicem separari nequeant, Verum quidẽ est, quòd aliquando in his bicorporibus aliquæ particulæ desunt, & interdum etiam superfluæ obseruantur. Hinc tamen non fit, quin bicorpora appellari possint, cum à maiori partium numero constituantur.

Rufus igitur, & Cornelius Gemma passim horum monstrorum meminerunt, & Volaterranus diuulgat se vidisse Romæ geminos infantes aduersis vultibus simul copulatos, qui ad longum tempus vitam non produxerunt. Visi sunt etiam Louanij, authore Schenchio, Gemelli sterno, & ventre ita glutinati, vt duplici solum capite, quatuor brachijs, & totidem pedibus distinguerentur: quapropter dissecto cadauere, cor vtriq; commune compertum est; cum cæteræ partes essent geminatæ. Idcirco tunc orta est inter eruditos homines controuersia, an vis rationis in corde, aut in cerebro suum domicilium habuerit. Sed hanc litem consultò omittemus, quia meminimus aliàs, ad aures Medicorum, asseruisse, dignitatem humanæ formæ, & domicilium rationis in cerebro, non autem in corde residere; quamuis in corde fons caloris, & præcipuus nodus facultatum naturalium, & animalium occultetur. *Vis rationis vbi resideat* *Connexio Gemellorũ varia*

Satius igitur esse arbitramur, si de more, in his recensendis ad seriem annorum nosmet conuertamus; sicq; connexionem Gemellorum primò iuxta partem anteriorem, deinde iuxta posteriorẽ, & deinceps iuxta lateralem manifestabimus. Itaq; anno mundi octingentesimo septuagesimo primo supra tria millia, & ante partum Deiparæ Virginis nonagesimo secundo, ex Licosthene, Vrelsinijs Gemellæ simul nexæ, & præmortuæ natæ sunt. Item anno Domini post millesimum sexagesimo tertio,

I. Gemelli vmbilico coniuncti.

II. Gemelli pectoribus connexi.

tertio, Constantiæ ad lacum Acronium, Gemelli vtriusq; sexus membris omnibus absoluti, sed circa vmbilicum copulati in lucem prodierunt.

Pariter in Pago Vallis superioris Arni Tertanio nuncupato, anno salutis humanæ post millesimum, & trecentesimum decimo sexto monstrum natum est referens duos Gemellos vmbilico copulatos, quorum alter duo crura, alter verò vnum tan-
I. tummodo habebat, vt in icone I. ostenditur.

Similiter anno Domini post millesimum, & quadringentesimum nonagesimo quarto, mense februarij, Berhendiæ in Ditione Illustrissimi Principis Palatini Electoris, in Villa non procul ab Heyldelberga, nati sunt Gemini pectoribus conglutinatis, cæteris partibus rectè formatis, & vmbilicus vtriq; erat communis, vt pa- A
II. tet in icone II.

Insuper anno salutis humanæ post millesimum, & quadringentesimum nonagesimo quinto, mense Septembris, vt Licosthenes, Cornelius Gemma, & Pareus testificantur, propè Vuormaciam, & Bensheim, mulier quædam monstrificas enixa est puellas fronte connexas, se se mutuo aspicientes, quas Moguntiæ vidisse, anno post sesquimillesimum primo fatetur Munsterus in Cosmographia: nam tunc temporis ad ætatem sex annorum peruenerant. Hæ simul incedere, simul dormire, necnon surgere cogebantur, immo altera procedente, altera retrocedebat, nasi vtriusque se se quasi contangebant. Oculi ad visionem in latera tantummodo torquebãtur, quia paululum supra oculos frontes tenaciter cohærebant.

Gemellæ copulatæ viuentes, & crescentes.

Ad decimum vsq; annum vixisse feruntur: quandoquidem vna præmortua, altera paulò post obijt, vel quia superstes, separato alterius cadauere, vulnere perierit, vel quia cadaueris putrefactione cerebrum lethaliter affectum fuerit. B

Occasionem huius monstri hanc fuisse tradunt Authores, colloquebantur duæ mulieres inuicem, quarum altera geminos in vtero gestabat fœtus, sed tertia mulier superueniens de improuiso capita colloquentium concussit. Vnde fœta perter-
III. refacta concussionis notam fœtui impressit, vt in icone III. ostenditur.

Amplius anno post sesquimillesimum tertio, in pago Gossou Agri Tigurini apud Heluetios, honesta mulier duos fœtus vmbilico copulatos peperit, duobus capitibus, quatuor brachijs, & totidem cruribus. Et anno post sesquimillesimum trigesimo octauo, authore Licosthene, similes fœtus vmbilico connati conspecti sunt.

Item anno post sesquimillesimum quadragesimo primo, Februario mense, Friburgi Misorum, puelli, tota parte anteriori fœtus cohærente, editi sunt: sicuti Peucerus in Teratoscopia exarauit. Immo subsequenti anno in Ducatu Vuintenburgensi, duo partus pectore coniuncti nati sunt. C

Gemelli alio modo copulati.

Similiter Heyndelbergæ ad Neccarum flumen, die Pentecostes anni post sesquimillesimum quadragesimi quarti, ex Gasparo Besler Fabro patre, & Chaterina matre natus est duplex foetus virilis sexus ventre conglutinatus, cæteris partibus absolutis, vixit sesquidiem, &, aperto cadauere, Chirurgi vnum tantùm cor inuenerunt.

Cor vnum in gemellis.

Rursus anno post sesquimillesimum quadragesimo sexto, in oppido Saxoniæ ad Albim, infantes nati sunt à fæmoribus vsq; ad collum concreti, itaut se se mutuis amplexibus stringere viderentur. Hunc casum alio antiquiori, necnon recentiori stabilire possumus. Primus legitur apud Schenchium, nam anno Domini post millesimũ & centesimum sexto, Ianuario mense, in celebri, & imperiali ciuitate Argentina foetus monstrosus ex plebeis parentibus nempe ex Stephano patre fabro lignario editus est, nimirum bicorpor fœminei sexus, capitibus, collo, pectore, & ventre connatus. Vna apparebat facies binis oculis, quatuor auribus, naso, & ore non indecenter formata, si tamen monstrum iuxta partem anteriorem spectabatur, nempe iuxta partem, in qua ex duobus conglutinatis capitibus facies effigiabatur. Verùm fœtu in faciem procumbente, vbi alterius infantis facies erat formanda, duo capita in modũ vtris copulata visebantur; nihilque præter duas auriculas in colli fastigio locatas, exhibebatur spectandum. D

Partus geminus admirandus.

Hæ gemellæ pectore, & ventre cohærentes, se se inuicẽ complecti videbãtur, nẽpe brachijs & cruribus vicissim hinc inde decussatis, vmbilico vtriusquè subtus propendente. Vixit monstrum sesquihoram, & post obitum, cor pusculo aperto, Chirurgi

III. Gemellæ frontibus coherentes.

IIII. Fœtus bicorpor complicatus Aethiops, & Albus.

gi vnicum cor vnicum pulmonem, vnicum ventriculum cum duplici hepate, & quatuor renibus inuenerunt.

Non valdè absimilis sed recentior monstri natiuitas contigit Regij, mense Nouembris anni post millesimum, & sexcentesimum decimi quinti. Monstrum erat bicorpor vtroque sexu refertum, duo erant Gemelli Aethiops, & albus coniuncti ventre, thorace, & vnico vmbilico, cæteris partibus perfecti, qui quodammodo in mutuis amplexibus esse videbantur. Tres horas tantummodo vixerunt. Icon IIII. complexum, & connexionem osten lit. *Monstrum Regij natū.* IIII.

E Eodem anno Bononiæ, mense Iulij, duæ Gemellæ conglutinatæ natæ mortuę, & apertæ sunt. In primis partes exteriores vtriq; absolutissimæ erant, nec tantillum ab alijs perfectis partibus discrepabant, pectore tantummodo excepto, quod erat vnicum, & vtriq; commune. Nam hac parte inuicem copulabantur. Incipiebat autem coniunctio ab osse sterni, & in vmbilicum desinebat. Magnitudo corporis vtriq, eadem, sed non eadem erat figura.

Puella enim quæ latus dextrum occupabat alteri se se quodammodo inserebatur, itaut pectus alterius, & tergus incuruarentur. Quę corporis constitutio in causa fuit imbecillitatis virium; mortua enim prodijt cum altera viua egrederetur. Venæ vmbilicalis non vulgaris erat structura, quoniam in ipso exortu erat simplex, & vt in omni fœtu singularis, mox verò, vbi iecur ingrediebatur, in binos ramos diuidebatur, quorum singuli singulis fœtibus nutrimentum allaturi insigebantur.

F Iecur erat quidem geminum, sed alicui haudquaquam diligenter inspicienti vnicum videbatur; nam alterum sub altero veluti occultatum latibulabat. Folliculi fellis erant duo in parte superiori hepatis collocati. Item ventriculi erant duo, qui deinde iuxta pylorum in intestinum ieiunum copulabantur. Renes non coniuncti, sed separati, vtriq; tamen bini. Alter iuxta latus iecoris, & alter sub eodem latitabat. Lien erat vnicus, & in fœtu sinistro tantummodo conspicuus, figuram potius canini lienis, quàm humani referens. Intestinum colon carebat cellulis. Diaphragma duobus in locis erat perforatum, quia duo erant aesophagi, & totidem ventriculi ad quos tendebant. *Anatome partus gemināti.* *Lienis forma.*

Ossa sterni (ibi enim fœtus copulabantur) ita inuicem nectebantur, vt vnicum tātum os videretur. Pericardium erat vnum, quod bina tamen corda amplectebatur, quorum situs à vulgari valdè diuersus erat; nam cum in omni homine cuspis

G cordis deorsum vergat, in hisce gemellis cuspides cordium opponebantur.

Modò ad antiquam annorum seriem si reuertamur, incidemus in annum post sesquimillesimum quadragesimum, nam, mense Aprilis, ex Peucero in Teratoscopia, fœtus geminus Louanij in lucem exiuit, capitibus, seu quodammodo occipitio copulatus, cæteris partibus perfectè absolutis, vt in icone V. cernitur. V.

Rursus anno post sesquimillesimum quinquagesimo, mense Augusti, in Ditione Abbatis Vrsini Pago Reidensi tribus milliaribus à Kauuburen Sueuiæ oppido distante, vxor cuiusdam fabri Gemellas omnibus partibus perfectas, sed ventre ad collum vsq; conglutinatas peperit. Denuò mense Martio anni post sesquimillesimum quinquagesimi tertij, Herbeslebij, in Pago Thuringiæ, Gemellę natæ sunt ventribus agglutinatæ, quæ ab ortu post horas duas expirarunt.

H Iterum anno Domini post sesquimillesimum septuagesimo secundo, Ambrosio Pareo referente, in Ponte Seo ad Andes oppidulo, mense quinctili, prodierunt in lucem infantes fœminei sexus membris omnibus perfectæ, nisi quòd alterius manus quatuor tantùm digitis erat distincta, fœtus iuxta partem anteriorem cohærebant à mento vsq; ad vmbilicum, qui ambabus erat communis, veluti cor, & hepar in quatuor lobos diuisum. Vixerunt sesquihoram, & in icone VI. exprimuntur. *Lib. 24. c. 2.* VI.

Anno subsequenti, nempe post sesquimillesimum septuagesimo tertio, die sexta Octobris, ex obseruatione Cornelii Gemmæ, prodigiosa Gemmellarum species nata est, quæ omnibus partibus perfectæ in aluo materna, pectoribus, & inferiori maxilla ità concreuerunt, vt vnicum os quodammodo repræsentarent. Hæ post ortum spatio sesquihoræ extinctæ sunt. Aperto cadauere, cor cuiq; suum sua sede distinctum erat: cum totum oppositum in multis alijs huius generis monstris repertum sit. Effigies harum est talis, qualis in icone VII. collocatur. *Lib. Cosmocrit.* VII.

V. Fœtus bicorpor capitibus copulatus.

VI. Icon Gemellarum Parei.

VII. Gemellæ pectore, & maxilla inferiori coalitæ.

Rursus ex Schenchio, anno salutis humanæ post sesquimillesimum nonagesimo, mense Maio, in pago Hermeltzheim Ditionis Archiepiscopatus Argentoratensis, Margharita vxor Theobaldi Helden ciuis enixa est fœtum bicorporem cum duobus capitibus quatuor manibus, totidem pedibus; & duplici pudendo mulieris refertum, & omnibus partibus perfectè integratum, præter vmbilicum, qui vtriq; corpusculo erat communis.

Demum, ex Liceto, anno post millesimum, & sexcentesimum septimo mense Martio, in Ditione Genuensi, ex Baptista Colloreto, & Peregrina coniugibus natus est fœtus bicorpor ventre copulatus, alijs partibus ab inuicem separatis, virilis E sexus, sed vnus erat altero duplo maior, & fœtus minor vnico crure mancus, in reliquis partibus rectè conformatus, nisi quod oculos reclusos non habebat. Parentes tamen non erant monstrosi, & secunda valetudine fruebantur: immò ante ortū huius monstri alios filios optimè membris constitutos genuerunt. Hoc monstrum postea quadrimum Venetijs, & Patauij Clarissimus Licetus non semel vidisse fatetur, quoniam Parentes per Orbem vagantes, ostensione huius monstri, non mediocrem pecuniam à curiosis spectatoribus colligebant. *Alia exempla huius generis.*

Iuxta eiusdem Liceti narrationem, anno salutis post millesimum, & sexcentesimū decimo quarto, Iunio mense, in Villa Porcetti propè oppidum Coloniæ, ex agricolis coniugibus Gemelli per tertium abdomen veluti copulati in lucem egressi sunt. Horum alter erat sexus virilis; cum sexus alterius non esset distinctus, cuius F loco quædam cauitas ad genua vsq. protensa visebatur, quæ potius notam distinctionis fæmorum quàm fæminei sexus præ se ferebat; quoniam crura erant coalita, veluti duo plantarum trunci coalescere solent. Loco pedum, quædam carnosæ propagines in extremitate, instar pedum suis, diuisæ conspiciebantur.

Hactenus de Gemellis iuxta partem anteriorem connexis verba fecimus: modò ad copulationem dorsi sermonem conuertemus, quoniam aliquando infantes in materna aluo iuxta tergus conglutinari solent. *Connexio iuxta dorsum.*

Legimus enim in Historia Licosthenis, quòd anno salutis humanæ post millesimum, & quadringentesimum septuagesimo quinto, natus est fœtus bicorpor dorso copulatus. Sed id Ambrosius Pareus rectius explicat. Nimirum eodem anno, Veronę in Italia, editas ex muliere duas fuisse puellas dorso ab imis humeris ad nates vsq; arctissimè conglutinatas; vt in icone VIII. cernitur. VIII.

G Quamobrem monstri nouitas inopes parentes impulit, vt hoc monstrum per omnia Italiæ oppida, ad colligendam ex accurrente ad spectaculum vndiq; multitudine pecuniam, circumferrent.

Ex ijsdem Authoribus, anno Domini post millesimum, & quadringentesimum octuagesimo sexto, in Pago Agri Palatini non procul ab Heydelberga Rorbachio nuncupato, Gemini Hermaphroditi tergoribus conglutinati ad auras vitales prodierunt, quorum effigies in icone IX. apparet. IX.

Quæmadmodum ventre, & dorso, pariter lateribus interdum duo fœtus in matrice coalescunt, Propterea ex Historia Licosthenis colligimus, quòd anno salutis humanæ post sesquimillesimum trigesimo quarto, in oppido SeiKingen Patria Clarissimi viri Ioannis Iacobi Beureri in Academia Friburgensi professoris, tribus milliaribus supra Basileam ad ripam Rheni sito, fœtus geminatus, & lateribus copu- H latus natus est, sed propter graues parturientis dolores, diù non vixit.

Item Schaphusię Heluetiorum, vt Schenchius retulit, anno Domini post sesquimillesimum quadragesimo tertio, infantes duo nati sunt altero laterum coniuncti fæminei sexus, duobus capitibus, quatuor brachijs, & totidem pedibus, necnon vnico vmbilico vtriq; communi. Horum alter mortuus ab aluo ęmersit, alter verò viuus natus continuò expirauit. *Connexio gemellorum iuxta latera.*

Similiter in AcKen oppido Saxonię, infantes latere tenus connati sunt, ea tamen ratione, vt dexter sinistra manu humero alterius incumberet, & sinister dextrā thoraci alterius transuersam prætenderet: veluti Peucerus in Teratoscopia delineauit.

Aliquando duorum Gemellorum lateralis connexio efficit, vt vnusquisq; fœtus latere tenus cohærens altero brachiorum careat. Quandoquidem anno salutis hu-

VIII. Gemellæ dorso coalitæ.

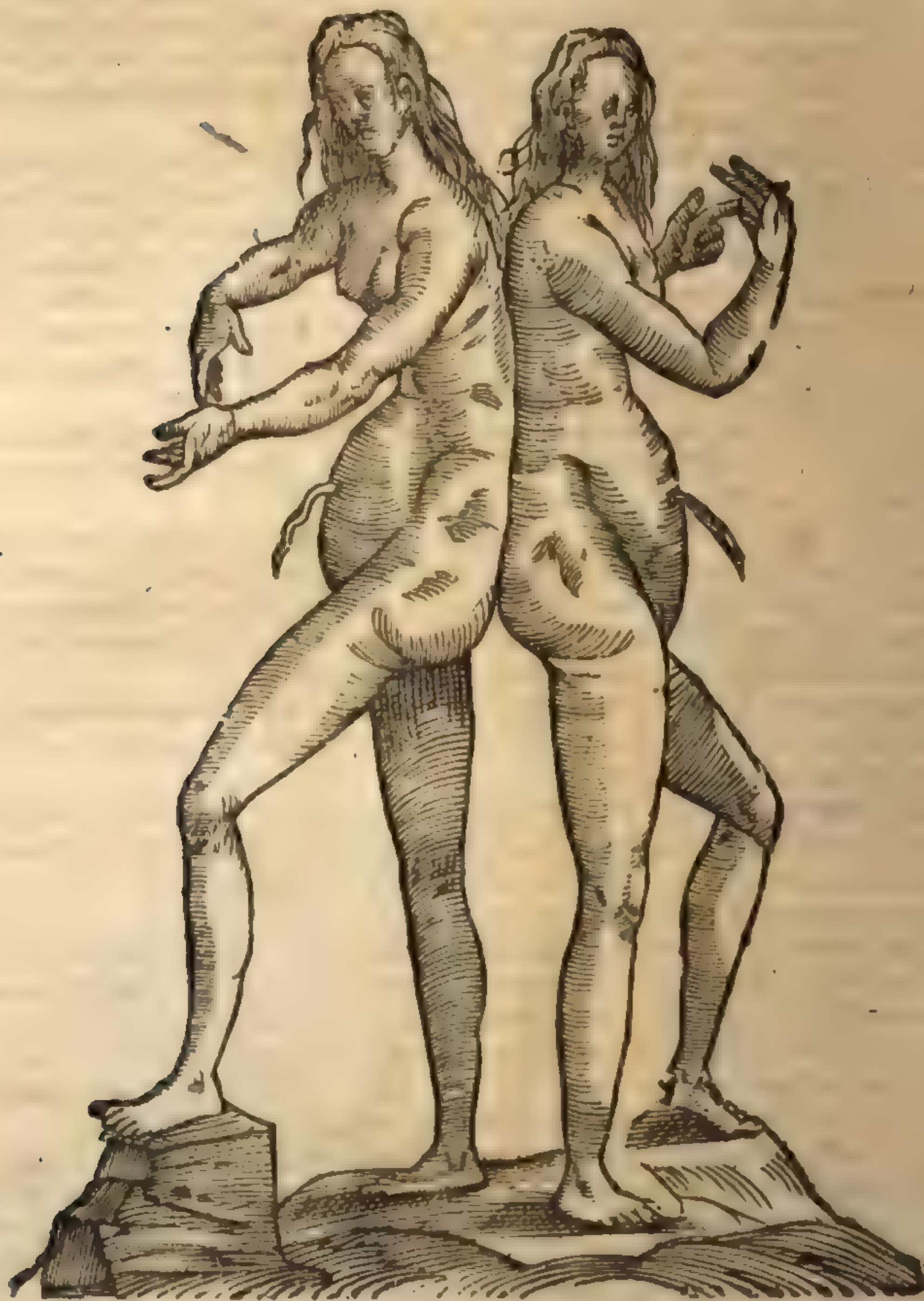

IX. Gemelli Hermaphroditi tergore connati.

X. Gemini altero brachio carentes latere coaliti.

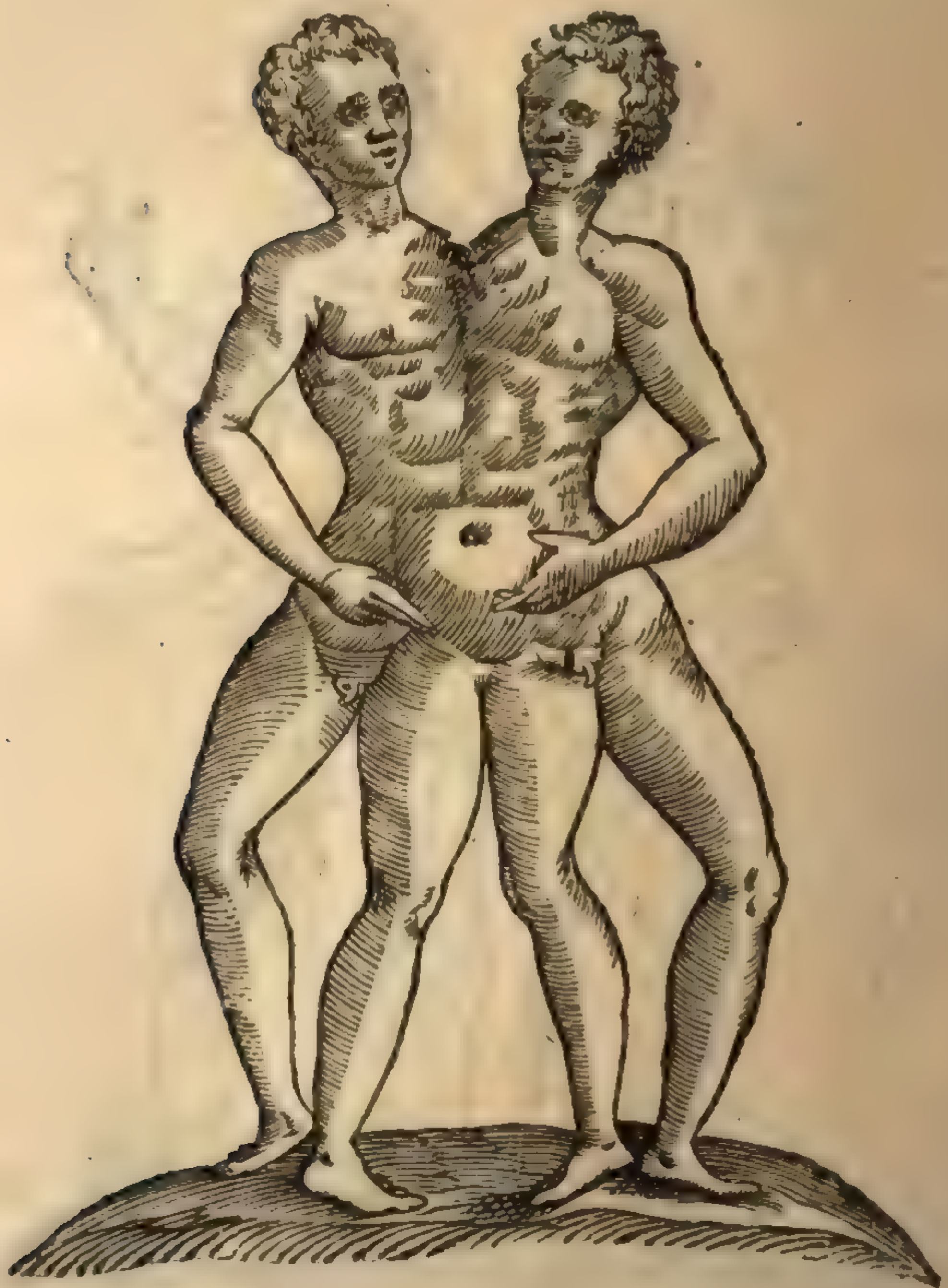

manæ post sesquimillesimum quadragesimo sexto, mulier Lutetiæ, Ambrosio Pareo referente, sexto grauiditatis mense, fœtum peperit geminatũ lateribus coalitum, consequenterque cum duobus tantũ brachijs, & quatuor cruribus; vt in icõe X. cernitur. Huius monstri cadauer Pareus dissecuit, & vnicum cor reperit. X.

Item Dodoneus in Obseruationibus meminit Gemellorum ab humero ad plantam pedis latere cohærentium. Horum alter sinistro, & alter dextro brachio carebat, vbi iuxta latus iungebantur, consequenterq; coxa, & pes vnus vtriq; erat communis, altera tamen parte corporis integra, & separata.

Non dissimilis monstri cadauer Ioachinus Camerarius in obseruationibus ad
E Schenchium missis, curiositatis gratia, se disecuisse retulit (iuuat enim sæpè huiusmo di monstra aperire, vt interna quoq; varia Naturę errata patefiant.) offendit igitur prima facie vnicum ventriculum, vnum hepar satis amplum, & latum, quia magnum etiam vmbilicum habebat hoc monstrum. quo materni sanguinis alimentum hauriebat. Intestina erant vniusmodi, neq; ita distincta, vt quilibet infans sua possideret, nihilominus duo splenes visebantur, nam vtrumq; ventriculi latus vnus occupabat. Cernebantur etiam duæ vesiculæ felis vtrimq. hepati nexæ. Præterea in quolibet infante duo renes, vesica, vterus, & partes genitales in propria sede erant collocatæ. Medium thoracem vnum cor amplum, & latum occupabat minimè à pulmone circumdatum, sed membrana mediastino nuncupata, quæ erat gemina & instar duorum parietum cor cum pericardio sepiebat; cum in reliqua pectoris caui-
F tate exigua portio pulmonum conspiceretur. Capita infantium non fuerunt aperta; quia in his aliquid singulare, & præter naturam esse neutiquam arbitratus est. Verum quidem est quod alterum infantium caput altero fuit grandius.

Anatomia Monstri.

MONSTRA HVMANA BICORPORA NATA CVM CAPITIBVS PER diametrum oppositis.

G ACCIDIT interdum, vt in humana matrice fœtus duo per nates, & perinæum coalescant, consequenterq; infantes per diametrum oppositi se se intueri videantur. nam olim Romæ, iuxta relationem Licosthenis, anno salutis humanæ post millesimum, & quadringentesimum nonagesimo tertio Gemini orti esse feruntur, ita connexi, vt aduersis manibus, & faciebus se se intuerentur, qui paucos dies vixerunt.

Rursus anno Domini post sesquimillesimum quinquagesimo secundo, mense sextili, Mildeltostoni in Anglia natus esse perhibetur fœtus bicorpor, oppositis vultibus quatuor manibus, vnico ventre, vno vmbilico, necnon ano ad trudenda excrementa idoneo refertus. Ab vna parte corporis duo crura cum pedibus iusta proportione formatis pendebant. Ab altera parte vnicum crus cum pede exibat, qui ex duobus pedibus quasi conflatus, & nouem digitis exornatus visebatur.

Varia exempla.

H Addit Schenchius, ex mente Iacobi Rufi, non dissimile monstrum fuisse visum muliebris sexus, & fœtuum alter dies quindecim, alter verò vnicum tantùm diem superuixit. Hi rarò lacrymarunt: nam alter erat admodum lætus, alter verò mæstus, & in somnum propensus. Longitudo, & latitudo horum quinq; palmos fuisse perhibetur, & effigies monstratur in icone I.

De monstro non valdè absimili verba fecit Ambrosius Pareus, quod Lutetiæ anno salutis humanæ post sesquimillesimum septuagesimo, Iulio mense, natum est, & perinæo ad nates copulatum, cum vmbilico in loco sexus existente. Sic igitur inquit: in vico Grauillierorum ad Insigne Tintinabuli, ex patre baiulo Petro Germano dicto, & Matre Matthea Pernella duo paruuli nati sunt, quos vnitas natium, & vnus vmbilicus copulabat, qui per diametrum se se intuebantur, cum distinctione sexus: siquidem sacro latice intincti, Ludouici, & Ludouicæ nomine fuerunt appellati. I.

Præte-

I. Monſtrum bicorpor capitibus per diametrum oppoſitis.

Præterea hæc monstrosa corpora conglutinata optimatibus, & Populo monstrata fuerunt. De his tamen apud Sorbinum hæc carmina leguntur.

Vnde noui genus hoc monstri? qua dira libido
Naturæ peruertit iter? partumq; creauit
Infandum, harentes genitali parte Gemellos,
Catera perfectas discreto corpore proles,
Opposita oppositis spectantes oribus ora,
Alternasq; manus, alternaq; crura, pedesq;
Vna alui cum sit compages, vnica rima
E *Subter, & summa qui prominet vnicus aluo*
Vmbilicus, certi neq; sunt discrimina sexus
Vlla, nisi secto quòd corpore dicitur alter
Signa tulisse maris; faciesq; virilior illi
Fecit, vt Androgyni species noua possit haberi,
Coniectura procul nec abest, quin dicere possim
Illum illum androgynum nostri per carmina vatis
Plusquam bisdenis, & quinq; prioribus annis
Ostensum nobis, vt catera multa malorum
Signa, decem quibus est iam conflictata per annos
Gallia, &c.

F Amplius anno Domini post sesquimillesimum septuagesimo secundo, Februario mense, vt Ambrosius Pareus recitat, in Viabani Paræcia, via, qua Carnutum Lutetia itur, in Pagulo, cui Paruarum Bordarum nomen est, Cipriana Giranda Iacobi Mercatoris Agricolæ vxor, peperit puellos ad nates copulatos, consequenterq; per diametrum se se mutuo conspicientes, quibus pudendum commune fuit, necnon vmbilicus, & abdomen, cum huic monstro duo fuerint pectora, quatuor brachia, & crura, sed parùm superuixit. *Alij gemelli per diametrum se se intuentes.*

Venetijs quoq; anno post Christum natum septuagesimo quinto supra sesquimillesimum, Maio Mense, ex muliere Hebrea monstrum admirandum natum est. Erãt duo infantes iuxta nates, & perinęum coaliti, cruribus inuicem complicatis, locis secretis, & naturalibus destituebantur, quorum vicem vmbilicus supplebat; singuliq; oppositis inter se vultibus cibum, & potum sumebant. Omnia igitur ob oculos G in icone II. ponuntur. II.

Rursus Venetijs anno salutis post millesimum, & sexcentesimum decimo septimo monstrum huius generis natum esse intelleximus; nec dissimile ortum esse perhibetur Genuæ, Martio mense anni post millesimum, & sexcentesimum septimi.

Demum in Agro Pistoriensi, anno salutis humanæ post millesimum, & sexcentesimum decimo, Martio mense, ex coniugibus carbonariam factitantibus nati sunt infantes pariter circa pudenda, & nates adeo connexi, faciebus similiter oppositis, vt sexus distingui non posset: quamuis sexus potius fęmineum participare viderentur. Erant igitur omnibus membris perfecti vsq; ad vmbilicum cum solo excrementorum exitu. Præterea alia etiam rima ibi obseruabatur, cuius interna cauitas duo foramina exhibebat. *Monstrum natum in Agro Pistoriensi.* III.

H Horum infantium alter vnum tantùm crus possidebat; quamuis manu chirurgi obseruantis ossa amborum crurum optime persentirentur: prȩterquamquòd huiusmodi crusculum in duos pedes mancos desinebat, nam octo tantum digitis integrabantur, vt ex delineatione monstri in icone III. monstratur.

Ambo infantes optimè lactebant, & potissimum primus, qui in lucem prodierat Interim dum horum alter mammam sugebat alter plorare visebatur.

MON-

II. Infantes duo iuxta nates conglutinati.

III. Fœtus geminatus vultibus oppositis in Agro Pistoriensi natus.

MONSTRA BICORPORA EX FOETIBVS HVMANIS, ET belluinis coalita.

A

NTEQVAM ad hiſtoriam monſtrorum belluinorum bicorporum exarandam deſcendamus, neceſſarium eſſe duximus nonnihil de mõſtris vtramq; naturam participantibus manifeſtare, vt ab vno extremo ad aliud extremum per aliquod medium tranſeamus, nimirum à monſtris humanis bicorporibus ad monſtra belluina pariter bicorpora, per illa, quæ vtramq; naturam participant.

Monſtra bicorpora trifariam ſumuntur.

Namq; in principio huius capituli vndecimi relatum fuit monſtra bicorpora trifariam eſſe intelligenda, primò quatenus humana, deinde quatenus belluina, & demùm quatenus ex fœtibus partim humanis, & partim belluinis integrabantur. Hęc poſtrema adhuc bifariam accipiuntur; quoniam nonnulli, per monſtrum bicorpor hominis, & beſtiæ naturam participans intelligunt illud, quod in ſimplici corpore duplici conſtat natura, veluti fuit partus ille ſemihomo, & ſemicanis, quem Romæ natum eſſe pronunciarunt, anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo tertio, ex puella virgine editum in ſignum prodigioſum eorũ, quæ deinceps flagitia erant ſecutura. Quemadmodum in icone I. oſtenditur: ſed de ſimilibus monſtris in præſentia ſermonem non habemus, cum ſuperius de his in Capitulo de monſtroſis pedibus verba facta ſint. B

I.

Verùm hoc in loco per monſtra humanam, & belluinam naturam participantia intelligere debemus illa, quę non ſolum ex duplici natura, ſed etiam ex binis corporibus inter ſe ſpecie diſcrepantibus conglutinata ſunt: vt poſſimus canere cum Poeta,

Eſſe queunt duplici natura, & corpore bino. C

Exempla bicorporum.

Vnum huius generis monſtrum fuit illud, quod natum eſt anno Domini poſt octingenteſimum quinquageſimo quarto, circa finem Imperij Lotharij Cæſaris, qui fuit Dux Saxoniæ, ex quadam muliere partu editum ſpecie hominis, & canis. Erant enim duo corpora ſpina dorſi arctiſſimè conglutinata, & poſt ortum huius monſtri, mors Imperatoris ſecuta eſt.

Pariter anno poſt partum Virginis Chriſtiparæ vigeſimo ſexto ſupra milleſimũ, & centeſimum, in Albania, ignobilis mulier peperit monſtrum bicorpor, huiuſque altera facies erat humana, cum reliquis partibus proportione faciei reſpondentibus, altera autem erat canina cum reliquis membris caninis capiti canino congruis, & ſpinæ dorſi vtriuſq; fœtus erant coalitæ, vt in icone II. ante oculos proponitur.

II.

Eſt autem annotatione, & ſumma admiratione dignum, iuxta Arnaldi Sorbini mentem, quod eo tempore, quo monſtrum hoc ex cane, & homine conflatum, in Albania ortum habuit, miſera ciuitas montis Albani Aquitanorum eadem ferè rabie, quæ hodie adiacentia loca ferè omnia caninis diuexat morſibus, vicinas vrbes armis, & proditionibus, mordebat, Albigenſium infecta erroribus. Propterea narrabat Sorbinus quòd horum miſeria clarius ſignificari non poterat: quoniam hi cum homines in ſpecie viderentur multis in rebus abſtinentię profeſſores, á tergo tamẽ canes erant mordaciſſimi, procaces, blaſphemi, Sacrilegi, Caluiniſtarum errorem, & impietatem ſectantes: nam paſſim ab Hæreticis ſacerdotes trucidabantur, ſacra Dei templa ſpoliabantur, ciuitates proditionibus occupabantur, & demum viri Catholici, mærore, & macie afflictati gradiebantur. Alij facultatum iacturam deplorabant, alij propriæ patriæ oppreſſionem, & miſeram illius temporis calamitatem. Demùm lacrymis, & ſuſpirijs omnia replebantur, tanta erat hæreticæ prauitatis impia ferocitas. Hoc futurum, monſtri in Albania nati natiuitas præmonſtrabat. D

Monſtri praſagia.

Scimus

I. Fœtus ſemihominis, & ſemicanis effigies.

II. Fœtus bicorpor humanus, & caninus.

III. Monſtrum bicorpor aliud caninum, & humanum.

IIII. Fœtus bicorpor humanus, & serpentinus.

Scimus quidem fuisse nonnullos, qui ad exprimendam iconem monstri bicorporis duplicis naturæ in Albania orti, alia vtantur icone, in qua partus humanus, & caninus conspicitur, sed cani manus etiam humanas assignant, vt in icone III. licet intueri. III.

Nihilominus nos secundæ iconi adherentes opinamur hanc effigiem esse desumptam ab illorum historijs, qui talia monstra in Aethiopia versari promulgant: quæ humana natura cum sint integrata; attamen supra humeros corpus canis humanis manibus refertum, & annexum gestare, & potestati magni Canis Tartarorum subiecta esse feruntur. Verùm hoc esse fabulosum, aut ex aliquo huius generis monstro in illis regionibus conspecto originem traxisse credimus. *Monstra fabulosa.*

E

Prædictis magis horrificum, & admirandum possumus publicare illud monstrum bicorpor huius generis, quod natum est mense Septembris, anno post partum Deiparæ Virginis nonagesimo quarto supra millesimum, & quadringentesimum, Cracouiæ, in platea, cui à Sancto Spiritu nomen est, vbi quædam mulier fœtum exanimem enixa est, cuius dorso serpens adhærebat, cadauer infantis depascens, vt in figura IIII. conspicitur. IIII.

MONSTRA BELLVINA BICORPORA.

F

NON est credendum talia construi à Natura in humano vtero, quæ in fœtibus etiã brutorum non fabrefiant: quandoquidem Natura iuxta impedimenta, occasiones, & dispositionem materiæ, tam in humano, quàm in belluino partu errare solet, & si bicorpora ab humana aluo monstra prodeunt, in brutorum etiam vtero fætus bicorpores progignuntur.

Etenim legimus in historia Poloniæ, quòd Calissii in Polonia, anno post partum Virginis sexagesimo nono supra millesimum, & ducentesimum, intra octauam Natalis Christi, natus est vitulus bicorpor cum duobus capitibus, & dentibus caninis, *L. 7. c. 14.*
G quorum capitum maius (erant enim hæc duo capita paruitate, & magnitudine discrepantia) sua sede erat locatum, alterum verò nempe minus locum caudæ occupabat. Septem pedibus vitulinis nitebatur, quorum quatuor partem bestiæ anticam muniebant, & alii tres vnà cum cauda partem posticam exornabant. Postmodum ab huius monstri cadauere Canes, & Volucres abhorruisse referunt: hoc monstrum repræsentatur in figura I. I.

Non valde dissimile monstrum vitulinum bicorpor fuit illud, quod prodiit in lucem anno Domini post sesquimillesimum quinquagesimo sexto, mense Martio, in oppido Bergendorff. Fuit igitur Vitulus sextipes biceps, vnico podice, & duabus caudis. Deinde partes monstri ita erant distributæ, vt alterum caput orientem, & alterum Occidentem spectare videretur. Tres pedes vni parti bestiæ, & totidem
H alteri parti inhærebant. Caudæ duæ cum podice circa latus monstri conspiciebantur.

Præterea non minus horrificum quàm admirandum fuit monstrum illud vitulinũ natum Bonæ oppidi inferioris Germaniæ nõ ignobilis ad Rhenum quatuor milliaribus à Colonia Agrippina siti, anno salutis humanæ post sesquimillesimum quinquagesimo secundo, Maio mense; fuit enim Vitulus duobus capitibus, & caudis; sed tribus tantũ oculis refertus: quemadmodum in icone II. conspiciendus proponitur. II.

Cæterùm accidit in Brutis, quòd in humana natura nondum fuit obseruatum, scilicet monstrum tricorpor procreari; hocq; inde oriri opinamur, quoniam multa bruta sunt hominibus fæcundiora. Namq; vbi fœtus numerosi in vtero concipiũtur, facilè duo, aut tria corpuscula coniungi, aut conglutinari possunt. Id accidit Basileæ anno Domini post sesquimillesimum quinquagesimo quarto in fele domestica Conradi Licosthenis.

Ipse

I. Vitulus bicorpor capitibus caninis.

II. Vitulus bicorpor tribus oculis præditus.

III. Felis tricorpor ventribus copulatus.

Ipse enim narrat se domi aluisse felem fæcundissimam, quæ vnico partu tres catulos non vmbilici vinculo coniunctos, sed re vera in aluo materna ventribus conglutinatos edidit, quos angustia partus nascentes interemit. Hoc mõstrum in icone III. apparet. Matrem huius mõstri re vera fęcundissimam felem Licosthenes prędicauit, cum sæpè ter singulis annis conceperit, modò quinq; modò sex catulos enixa. Sed postquam annum octauum, aetatis attigit; monstra plerumq; peperit, & tandem, contra naturam matrum, editos catulos, & ad currendum idoneos deuorauit: ideoq, ob hanc sęuitiam submersa est. III. *Felis monstrosa.*

E In genere auium bicorpora interdum inuenta esse feruntur. Quandoquidem anno Domini post millesimum, & quadringentesimum nonagesimo sexto, authore Licosthene, in quodam pago ad episcopatum Argentinensem spectante, cui Sugenheim nomen est, duobus ab Argentina milliaribus, Anser monstrosę formę ab ouo exclusus est, duobus capitibus, totidem linguis, collo vnico, quatuor pedibus, quorum duo locum occupabant, ex quo alę in alijs animalibus huius generis emergere solent, & alij duo pedes circa podicem visebantur, vbi duplex excrementorum erat exitus, & demùm alę collo quodammodo annectebantur. *Aues bicorpores.*

Itaq; hunc Anserem iure merito bicorporem appellare poterimus non valde discrepantem ab illo, quem se vidisse fatetur Albertus Magnus, duplici collo, quaternis alis, totidem pedibus, & dorso vnico, itaut vnus Anser alterum baiulare videretur: Qualis in icone IIII. spectari potest. IIII.

F Ad finem tanquam coronidem horum monstrorum in campum affere volumus monstrum bicorpor in genere lacertarum: si tamen in rerum natura vnquam fuerit, quod in Tabula Torquati Bembi delineatum inuenitur, & figuram duarum Lacertarum simul copulatarum repræsentare videtur: ideoq; placuit hoc monstrum lacertam bicorporem, seu amphisbænam indigitare, qualis in icone V. conspicitur. V.

Sed maior admiratio legentium animos occupabit, quando iconem bicorporis lacertæ meditabuntur, quę viua dono data fuit Clarissimo viro Vlyssi Aldrouando à Francisco Centensi Odontagogo celeberrimo Hæc lacerta loco caudæ aliud caput habebat, & propterea ad vtrumq; caput versus gradiebatur. Quamobrem ex ouo gemino prodijsse fateri debemus, & talis in icone VI. cernitur, qualis viua fuit delineata. VI.

G Id quod in partibus extrinsecis Animantium geminatis obseruauimus, de intrinsecis quoq; idem pronunciandum esse arbitramur: quoniam Pontanus testem citat, qui affirmauit vidisse Arietem exenteratum, in quo præcordia, & intestina geminata conspiciebantur. Prærerquamquòd superius multis in locis viscerum in multis animantibus geminatorum meminimus. *Interne partes animalium monstrosæ.*

Quamuis causæ fœtuum bicorporum omnes ab vbertate seminalis materiæ originem trahere videantur: nihilominus multæ horum fætuum causę ad materiæ inopiam referendæ sunt: veluti quando generantur fœtus bicorpores, iuxta partes supernas, vel infernas, & postmodùm cæteræ partes simplices tantummodo procreantur. Ratio est, quoniam materia duobus fætibus constituendis destinata, cum non assequatur illam quantitatem, quam geminatus fœtus expostulat, tunc fœtus bicorpor tantummodo, vel quoad partes inferiores, vel quoad partes superiores

H producitur. Namq; Natura incumbens in fabricam Gemellorum, formatis partibus supernis, si deficiat materia, fœtus resultabit bicorpor quoad caput, & thoracem, & deinceps simplex corpusculum remanebit. *Causa bicorporum.*

Ex altera parte totum oppositum esset pronunciandum de fœtibus bicorporibus quoad partes inferiores, & simplicibus quoad partes superiores, nisi obstaret difficultas, de primo ortu partium pręcipuarum, & potissimum cerebri generatione: siquidem Natura in formando cerebro, & capite primùm occupata, semper hoc genus bicorporum, & Gemellos, ob penuriam materiæ, quoad partes supernas, & simplices quoad partes infernas procreabit.

Cæterùm animaduertere oportet aliquando in hoc genere bicorporum producendo, non solum penuriam materiæ ad partes principales generandas idoneæ esse impedimento, quominus Natura Gemellos integros procreare possit in parte superiori, sed quandoq; angustiam loci, qui duplicem materiæ cerebri distributionẽ *Angustia loci quid præstet.*

capere

IIII. Anſer bicorpor.

V. Lacerta bicorpor.

VI. Lacerta bicorpor alia.

capere non potest; ideoq; materia simul conglutinata vnicum tantùm caput pro Gemellis constituit. Quamuis etiam id ex vehementi matris agitatione prouenire possit: quocirca obseruamus plerumq; Gemellos in partibus superioribus simplices à capite admodum magno regi.

Neq; parentes monstrosi ab his causis sunt arcendi, quoniam si ambo aliqua parte superflua essent integrati, facilè ex his monstrosa proles cum numerosis partibus resultare potest cum Natura quid simile in specie semper perpetuare nitatur. Licèt hoc postea non semper sit necessarium, etenim ex superfluis Genitorum partibus tam exigua seminis portio foetui constituendo assignabitur, ne partes foetus geminari possint. A

Quãdo autem Gemelli omnibus partibus integrati varijs modis in aluo materna conglutinantur, vt multis iconibus fuit ostẽsum; Hoc à multis causis originem ducere arbitramur. Primò mulier vtero Gemellos gerens ex vehementi corporis cócussione, casu, & alia causa huius generis efficere potest, vt tenella foetuum substantia coalescat. Et quoniã Gemelli in vtero nõ semper eundem situm occupant; hinc fit, vt partus bicorpores aliquando iuxta corporum longitudinem, & aliquando iuxta nates copulentur.

Causa bicorporum.

Interdum quoque morbi foetuum in causa esse possunt, vt Gemelli coaliti in lucem prodeant, dum aliquis humor acris ad vterum fluens, tenellam Gemellorum superficiem erodit: vnde, fluxione cohibita, partes illæ infantium vexatæ glutinantur in vnum, & Gemelli iuxta partem anteriorem, vel posteriorem, vel lateralem B coniuncti ad auras vitales egrediuntur.

Quod de partu humano geminato hactenus asseuerauimus, de causis foetus brutorum bicorporis confirmandum erit, quoniam Natura vtrobiq; iuxta dispositionẽ materiæ, & impedimenta semper operatur.

Quoad illa monstra bicorpora, quæ aliud corpus imperfectum, & minoris staturæ annexum habuerunt; notandum est hoc plerumq; à superfætatione prodire. Nã quamuis hæc sit rara, rara quoq; monstra huius generis obseruata fuisse feruntur. Præterquamquòd superfætationem omnes ferè Authores admittunt, & quotidiana experientia, & obseruatio docent. Primitùs Cardanus in Commentarijs ad Hippocratem, sua ætate superfætationem obseruauit. Immò Dodoneus in Annotationibus ad Caput tertium Beniuenij narrat vxorem honesti ciuis, anno Domini post sesquimillesimum sexagesimo die septima Decembris enixam esse fęlicem partum, & postridie, nimirum octaua die eiusdem mensis alium foetum nondum quadrimestrem peperisse, qui oculorum, narium, & oris nullam adhuc effigiem præ se ferebat: idcirco posteriorem conceptum, consequenterq; superfætationem arguebat. Demum Alexander Benedictus monstrosam quoq; superfætationem memorat, ad quem Lectores relegamus. C

Superfætatio quid præstare possit. *L.5. Aphor. 36.* *Lib. 25. de cur. morb.*

Cum igitur interdum fiat superfætatio, hæc vario tempore grauiditatis contingere potest. Namq; si hæc accidat primo tempore gestationis vteri, tunc semen alteri conceptui adhærens, nouam partem in illo poterit procreare: quemadmodũ obseruatum fuit in illo monstroso fętu, qui præter proprium caput, aliud in ventre gestabat, de quo monstro in Capitulo de monstris bicipitibus verba fecimus.

At superfætatio, si mense secundo, vel tertio grauiditatis contingat, tunc secundus foetus priori minor resultabit, qui dum augetur aliquando ob loci angustiam, vel ob aliam causam nobis ignotam, foetui maiori agglutinatur: veluti monstratum fuit in foetibus, ex quorum ventre, vel thorace aliud corpusculum imperfectum pendebat. Hinc fit vt ratione superfætationis, & temporis varij conceptus, alterum corpus geminati foetus altero grandius semper euadat: cum diuerso tempore progenita fuerint: siquidem Gemelli eodem tempore concepti, siue discreti, siuè coaliti, ambo æqualem corporis molem semper sortiuntur. D

Tempus superfætationis varium

Demùm causæ bicorporum ex humana, & belluina natura constitutorum eliciendæ sunt ab illis vniuersalibus causis, quæ foetus ex partibus diuersæ speciei animantium integratos respiciebant. Namq; ex semine corrupto, & in alienam naturam degenerante etiam in vtero bestiæ, ranæ, & serpentes progignuntur, veluti superius explanatum fuit; sicq; ortum esse infantem cum serpente eius dorso adhærente opinamur.

Causæ bicorporum ex humana, & belluina natura.

Quam-

Quamquam imbecillitas generantis, principium materiale fœtus prauè dispositum, phantasia Genitorum, & congressus nefandus, nimirum belluinus, & humanus, necnon cætera huius generis inter has causas sint connumeranda.

Nihilominus hoc in loco vis Cacodæmonis non est omittenda, quæ, Deo permittente, in causis naturalibus mirum in modum operatur, dum partem seminis in vtero existentem in viliorem naturam transformat, vt inde nonnisi corpusculum bruti resultare possit; Interdum semen prolificum alicuius bestiæ latenter in vterum mulieris defert, vt illinc horrificum monstrum egrediatur. Immò fœtum alicuius bruti in aluū mulieris trās ferre, & humano conceptui agglutinare potest, vt ex humana aluo semihumanum, & semibelluinum monstrum erumpat: & hæc de monstris Animalium dicta sufficiant. *Vis Cacodæmonis.*

E

DE MONSTRIS PLANTARVM.

Caput duodecimum.

F RATIO ordinis in principio huius Historiæ memorata expostulat, vt in præsentia de monstris plantarum verba faciamus: cum in illarum procreatione, Natura pariter aliquos committat errores, & præcipuè quoniam plantę cum animalibus maximam conuenientiam habere videntur. Fuerunt enim aliqui, qui plantis omnes quinq; sensus animantium assignarunt. Namq; liquidò constat Zoophytis sensum tactus inesse, cum Vrtica marina, Mimosa, & alia huius generis ad simplicem tactum se contrahant. Præterea aliqui plantis, & potissimum maritimis gustum attribuerunt: cum in Agro carente salsedinis satæ, vel non erumpunt, vel translatæ illico intereunt. Deinde olfactu præditas esse astruunt illas herbas, quæ propter accessum mulierum mensibus laborantium languescunt. Insuper in plantis auditum quidam obseruarunt propter violam albam in monte Myceno crescentem, quæ, statimatq; nouerca nominatur, confestim corrumpitur. Demùm in aliquibus herbis, & potissimum in Araxe visus fuit obseruatus, quæ planta, simulatq; se a Virginibus compertam videt, statim sanginem effundens contabescit. Sed vt veritatem fateamur hæc vana, & nugamenta esse opinamur. *Sensus in plantis.*

G

Quandoquidem, prętet hæc, non desunt argumenta, quibus vti possumus ad probandam maximam inter animalia, & plantas conuenientiam: etenim inter animal, & plantam quoddam medium veluti animalis, & plantæ vinculum à natura collocatum fuit, quod Zoophytum, nempè plantanimal, seu animalplanta nuncupatur: quod, more plantę, humi adhæret, & ritu animalis ad quemlibet leuem tactum contrahitur. *Cognatio inter animalia, & plantas.*

Amplius cognationem inter plantas, & animantes cadentem, ex mutua generatione cognoscimus: cum animalia ex plantis, & vicissim plantæ ex animalibus oriātur. Testes sunt Aristoteles, Theophrastus, & Plinius, ex cornibus viuentis Cerui hederam aliquando veluti ex humo erupisse. Item Plutarchus in arenam ducit, quemdam vrinæ difficultate diu laborantem, qui tandem culmum hordeaceum vnà cum lotio excreuit. Hinc nulla admiratione coerceri debemus, si spicæ hordei ex naribus mulieris viuentis aliquando eruperint: quemadmodum in Rubrica Prodigiorum memoratum fuit. Deniq; in dorso testaceorum, & crustaceorum herbę muscosæ crescentes interdum obseruantur.

H

Vicissim ex plantis animalia generantur. Namq; Acosta memorat vermes, & mures ex arundinibus in noua Hispania natos. Ioannes Baptista Porta, in naturali Magia, anguillas ex alga spontè prouenire docet, & tandem Cardanus scriptum reliquit ex folijs mori in Cœlo calidiori crescentis gigni bombyces, non secus atq; apes ex cadaueribus boum enascuntur. *Animalia ex plantis generantur.*

Demùm Terebinthus, attestante Plinio, quosdam folliculos emittit, ex quibus

animalcula, ceu culices paulò poſt euolant, ſed breuitati ſtudentes infinita huius generis omittimus.

His igitur intellectis de conſenſu plantarum, & animalium, iuri conſonum eſſe videtur, vt pronunciemus vnà cum Ariſtotele monſtra in plantis non ſecus, atque in animalibus neceſſariò contingere: quamuis ſint rariora; quoniam facilius eſt errare in operibus multarum partium mirò artificio inuicem connexarum, quales animalia integrant, quàm errorem comittere in partibus ſimplicioribus quæ plantas conſtituunt.

L.4. de gen. An.c.4.

Verùm, antequam ad peculiaria plantarum monſtra accedamus, ſatius erit monſtra plantarum diſcriminare; cum hæc plurifariam intelligantur: ſiquidem monſtra plantarum, vel propria, vel impropria nuncupantur, & hæc poſtrema bifariam accipiuntur, primò quatenus aliquid in plantis prodigioſum euenerit, deinde quatenus in aliqua arboris fronde, vel flore, aut arboris trunco Natura ludibunda nonnullis lineis tanto artificio exprimit iconem alicuius rei, vt omnibus induſtriè depicta videatur, aut aliquam radicem vel ramum varijs obliquitatibus, & tuberculis ita effigiat, vt cælaturam alicuius rei referat. A

Monſtra impropria.

At monſtra plantarum propriè conſiderata, adhuc bifariam conſideranda ſe ſe offerunt, nimirum vel naturaliter, vel iuxta artem parata. Artificio enim plantæ duobus modis monſtroſæ redduntur, aut per inſitionem, cum vna arbos duplex vel triplex florum, vel fructuum genus producit, aut per talem compreſſionem vel deligationem fructuum, ſeu tenellæ plantæ, vt propria figura mutetur. Naturalia autem vocantur monſtra plantarum, quando Natura in radicibus, caulibus, folijs floribus, & fructibus aliquo oppreſſa impedimento errorem committit: veluti quando duo, vel tres fructus intra rami anguſtiam copulantur; quod contingit etiam in vtero animalium, quando propter anguſtiam loci duo fœtus conglutinantur. B

Monſtra naturalia quæ.

L.2. phyſic.

Quamuis hoc poſtremo modo omnes Authores, & potiſſimum Ariſtoteles in plãtis raro produci monſtra aſſeuerauerint; tum quia ſemen plantarum eſt ſiccius, in comparatione ad ſemen animãtium, quod cum ſit mollius cuicumq; alterationi magis eſt obnoxium; tum etiam quia maior partium numerus animantium conſtitutioni, quàm plantarum competit, quarum partium poſtea vna deficiente monſtrum contingit. Nihilominus ex aſſidua obſeruatione multa quoq; monſtra in plantis comperimus; quapropter hanc hiſtoriam varijs iconibus huius generis illuſtrare decreuimus. C

MONSTRA PLANTARVM PRODIGIOSA.

MVLTA monſtra ea quidem prodigioſa in plantis varijs temporibus conſpecta fuiſſe legimus. Nam Gualterius Sigibertum citat authorem cuiuſdam Sambuci, præter conſuetudinem, vuas ferentis: ideoq; tractu temporis flores, & fructus Sambuci in flores, & fructus vitis transmutatos prædicabat. Niſi fortaſſis allucinatus fuerit illa ſambuci ſpecie fructus vuis ſimillimos producente, quæ hodie in viridarijs alta ab Herbarijs Sambucus muſcatella vocitatur, quoniam fructus deguſtati, vuæ apianæ, vulgò muſcatellæ ſaporem referant. D

Sambucus muſcatella.

L.18.c.18.

Vtcumq; ſit, multa huius generis, præter conſuetudinem, in plantis obſeruata non negamus, & potiſſimùm quoniam Plinius teſtificatur fruges in arboribus natas eſſe, anno Mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo quinto ſupra tria millia, & ante Chriſtum natum, centeſimo nonageſimo octauo, quo tempore Plautus ex Sarſina Vmbriæ, Romæ interijt, qui ob penuriam annonæ ad molas manuarias Piſtori ſe locauerat. Pariter, ex Licoſthene anno Mundi octingenteſimo trigeſimo primo ſupra tria millia, & ante Chriſtum natum centeſimo trigeſimo ſecundo, Bononiæ in ar-

I. Monſtrificum frumentum in arboribus natum.

in arboribus fruges ortæ eſſe perhibentur. Rurſus anno mundi octingenteſimo
I. quadrageſimo primo ſupra tria millia, & ante Christum natum centeſimo vigeſimo ſecundo, in Veiente, vt tradit Licoſthenes, frumentum in arboribus creuit; quemadmodum in icone I. Lector intueri poteſt.

Vlmus obſequioſa. Inſuper anno ſalutis humanæ nonageſimo octauo prodigioſam creuiſſe arborem nonnulli recitant. Quandoquidem ex Philoſtrato in Vita Apollonij Tyanei habemus, quòd Theopetion Gymnoſophyſtarum Dux ſenior præcepit cuidam vlmo, vt Apollonium Tyaneum ſalutaret, quod ex ſententia ſucceſſit: nam arbor inclinato cacumine, frondibus ſuſurrans, mandatis obſequioſa fuiſſe perhibetur.

Immò, ex mente Plinij, in quodam luco Iunoni ſacro penès Nuceriam, tempo- A
Salix Acer re belli Cymbrici, Vlmus vetus ad terram proſtrata, faſtigio cæſo, ſponte erecta, denuò frondes emiſit. Hinc Prodigiatores populum Romanum præſentibus ærumnis liberandum fore præſagierunt. Alibi quoq; Salix, & Acer arbores humi iamdudum ſtratæ folia denuò emiſerunt.

Caroli Quinti irruptio in Germaniã. Cæterùm anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo ſexto, Baſileæ Raurachorum, in quodam Viduę agro, vt teſtatur Licoſthenes, in Diui Albani ſuburbio habitantis, ſtipula ſiliginis decorata ſeptem ſpicis inuenta eſt, inter quas ſpica eminentior reliquas magnitudine ſuperabat; & eodem anno Carolus Quintus Imperator copijs Hiſpanicis ſtipatus in Germaniam irrupit, vt aliquos Principes minime obſequioſos deprimeret.

Hęc prodigioſa Siligo in memoriam reuocauit culmum quindecim ſpicarum ſuis B
ariſtis affabrè munitarum, qui anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo primo, in Germania, prope Pagum Malſch, non procul à Spira oppido im-
II. periali abſq; vlla ſatione, iuxta mentem Licoſthenis, inuentus eſt, & deinceps præſentem annonæ caritatem rei frumentariæ vilitas ſubſequuta eſt. Hęc monſtroſa planta in icone II. oſtenditur.

Iterum maiori admiratione debent nos afficere vites monſtrificæ, quę anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo primo, vuas longis barbis refertas produxerunt. Recitat enim Licoſthenes vuas barbatas vindemiæ tempore compertas eſſe in Germania propè Alberſchuuiler, non longè à Landauio oppido, quæ primùm ad Ludouicum Bauarię Ducem, & Electorem dono miſſæ fuerunt; de-
III. inde à Ferdinando Rege, & Principibus Imperij, miraculi loco, conſpectæ; im- C
mò, ab Henrico Vogther inſigni pictore viuis coloribus fuerunt expreſſę: quemadmodum in icone III. delineantur.

Braſſica monſtroſa. Prædictis addere volumus prodigioſam Braſicam natam in Pago quodam non procul à Norimberga, anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo tertio, iuxta hiſtoriam Licoſthenis, qui pagus lingua vernacula Zutdem Thon nuncupatur, ibi igitur in agro Villici Hofeleri inuentum eſt caput Braſicę, cui ſex alia capita ſupra decem ex vno, & eodem caule ſuis diſtincta folijs accreuerunt, quæ Braſica tanquam prodigioſa ad Dynaſtas illius loci delata, & multis alijs oſtenſa fuit.

Meminimus, & nos nonnullis ab hinc annis vidiſſe Bononiæ in Horto cuiuſdam Olitoris Braſicam capitatam immenſæ molis ad quam conſpiciendam multi concurrebant. Itaq; olitor curioſitate ductus circa radices Braſicæ fodiens calceum veterem terra obrutum inuenit ad quem radix Braſicæ perueniebat. Vnde olitor co- D
ria veteramentarij huic herbæ fore grata cognouit.

Poſſemus etiam, ex Plinio, in medium afferre quòd, ad primum Xerxis aduentũ in Laodiceam, Platanus in oleam eſt tranſmutata. Et alibi Platanus iam exiccata virorem frondium denuò adepta eſt. Item poſtremo Imperij Neronis anno, in prædijs V. Marcelli equitis Romani res Neronis familiares adminiſtrantis, multæ arbores, & potiſſimùm oliuæ locum mutarunt. Imò, ex Licoſthene, anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo, circa, finem Iunij in Germania propè pagum Berthol-
L.2. de diuin. nat. car. c. 1. dſzdorff non procul ab oppido Coburg, in Pyro arbore iuſtæ magnitudinis, & proceritatis pyra ad maturitatem vergentia reperta ſunt, cum in ſummitate arboris alij flores quaſi ſecundi fructus eiuſdem anni indices erumperent.

Tandem Surius, referente Cornelio Gemma, narrat, quòd anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo nono, Martio menſe, in Regione Angliæ, quam

Priſci

II. Monſtrificus ſpicarum quindecim culmus.

III. Monſtroſa vua barbis inſignita.

Prisci Cambriam, & Nuperi Vallelam vocitarunt, annosa quædam Fraxinus per medium immani tempestate dissecta effigiem Dominicæ Crucis affabrè repræsentauit, quæ ibidem pluribus annis remansit ad imprimendam humanis cordibus Crucis memoriam, & eo potissimum tempore, quo homines scelestissimi viuebant. *Fraxinus monstrosus.*

Prodigiosa hæc omnia, siue sint propria, siue impropria, cuncta à summo Deo, vna cum Diuo Augustino, originem ducere statuimus: cum is scriptum reliquerit. Quælibet igitur corporales, vel seminales causæ gignendis rebus adhibeantur, siue operationibus Angelorum, aut hominum, aut quorumcunq; animalium, siue marium, fœminarumq; mixtionibus, quælibet etiam desideria, motusue animæ matris *L. 12. de ciuit. Dei cap. 25.*
E valent aliquid lineamentorum, aut colorum aspergere teneris conceptibus, ipsas omnino naturas, quæ sic, vel sic in suo genere efficiantur, non facit nisi summus Deus, cuius occulta potentia cuncta penetrans incommutabili præsentia facit esse quicquid aliquo modo est, in quantumcumq; est, quia nisi faciente illo, vt tale, vel tale esset, prorsus esse non posset; Hactenus Diuus Augustinus, & de his satis.

MONSTROSA IN PLANTIS SIMVLACRA.

F

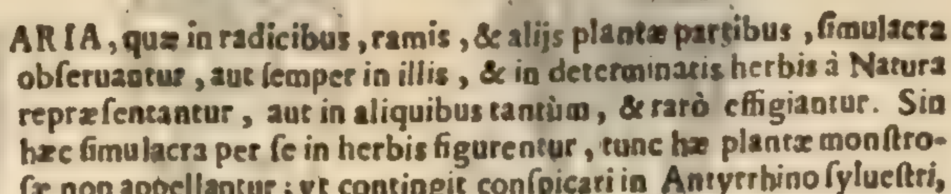

VARIA, quæ in radicibus, ramis, & alijs plantæ partibus, simulacra obseruantur, aut semper in illis, & in determinatis herbis à Natura repræsentantur, aut in aliquibus tantùm, & rarò effigiantur. Sin hæc simulacra per se in herbis figurentur, tunc hæ plantæ monstrosæ non appellantur; vt contingit conspicari in Antyrrhino syluestri, cuius capitula humanam caluariam referunt: hac de re Herbarij hanc plantam caput Defuncti indigitant. Insuper ἀνδράχλος est quædam planta apud Græcos homini similis, quasi ἀνδρείκελος, facta syncope, & mutata tenui in asperam. Hæc igitur cum Mandragora conuenire videtur, quæ in radice rudimenta humanæ figu- *Antyrrhinũ* *Andreceles.*
G ræ refert: quapropter Columella mandragoram semihominem appellabat sic.

Quamuis semihominis vesano gramine fœta
Mandragora pariat flores, mæstamq; Cicutam.

Deinde hæc eadem planta Pythagoræ ἀνθρωπομόρφος dicebatur, quasi formam hominis referens. Vt omittamus alias plantas humanam figuram repræsentantes, veluti sunt quædam satyriorum species, quarum vnius flos figuram humanã perpulchrè æmulatur: quocirca Græcis ἀνθρωπόμορφος cognominatur, quasi hæc planta in flore hominis figuram ferat. Pariter Palma Christi inter species Satyrij, & ipsa radices humanam manum æmulantes producit, & sic deinceps in multis alijs plantis idem obseruare licet: quemadmodum in primo Capite huius libri, nempe in Rubrica Denominatorum fuit enucleatum. *Anthropomorphos satyrij species*

H Cęterùm in præsentia de his non est habendus sermo, cum assiduè secundùm Naturæ leges procreantur, sed tantummodo rara quædam in plantis simulacra interdum obseruata recensebimus. Huius generis fuit quædam Bryoniæ albæ radix inuenta cum aliqua effigie humana, & adhuc in publico Musæo seruatur. Rursus radix quædam nobis dono data fuit, in qua Natura artificiosè simulacrum hominis figurauit vt in icone I. ostenditur pronè, & supinè picta. *Rara bryoniæ radix.* I.

I. Simulacrum hominis in radice cuiusdam plantæ pronè, & supinè delineata.

Natura in radicibus, & plantis, non solum simulacra hominis, sed etiam aliarum rerum identidem figurat, & monstrosas radices colligentibus, & intuentibus exhibet. Seruatur hodie in Musæo Illustrissimi Senatus Bononiensis ῥίζα ὀφιώδης, nempe radix serpentiformis, quoniam formam serpentis affabrè simulet: quamobrem iure optimo simulacrum serpentiforme in radice à Natura sculptum erit appellandum quemadmodum apparet in icone II.

Simulacrū serpentiforme.

II.

Neq; volumus omittere ramum ophiphyton, siue ophixylon, qui Clarissimo Viro Vlyssi Aldrouando tanquam res admiranda donatus fuit. Quamobrem delineatum

II. Simulacrum ſerpentiforme in radice à Natura cælatum.

III. Ramus Serpentiformis.

tum Lectori dare decreuimus, vt possit contemplari, quomodo Natura nonnullis eminentijs, & depressionibus in ramusculo figuram serpentis formauerit, vt in icone III. monstratur. Placuit Viro celeberrimo hanc figuram ramum serpentinum indigitare, cum sua effigie serpentem prorsus æmularetur. Ramus fuit appellatus, & non radix; cum alius similis fuerit obseruatus in Clematide, quæ vulgo Vitalba nominatur. Creuerat enim inter ramũ, & ramũ ramusculus, qui Cenchritem anguẽ prorsus referebat. Ideo quemadmodum tunc talis ramus in Clematide fuerat procreatus: pariter nihil prohibet, quin huiusmodi ramus in alia, etiã plãta gigni potuerit. III.

E Quòd autem icon delineata ramum, & non radicem repræsentet, hoc inde colligimus, quoniã omni prorsus fibra careat: Siquidem nulla planta in rerũ natura cresſit, cuius radix fibris vel magnis, vel mediocribus, vel minimis sit priuata: cum plantis siue perfectis, siue imperfectis fibræ ad vitam sint necessariæ, vt alimentum a terra hauriant, quia proportione venis meseraicis respondent, quæ in animalibus chilum ad hepar deferunt.

Quod modo in radicibus, & aliquibus ramis à Natura cælatum obseruauimus, quandoq; in nonnullis saxis per Torrentes, & amnes deuolutis conspicati possumus, cum interdum lapides figuram Panis, Casei, & Peponum referant. Immo tradit Olaus Magnus in Litoribus Ostrogothorum, nempe Orientalium maris Braniken nuncupati obseruari lapides, qui varias figuras partium humani corporis quasi artificiosè cælatas repræsentant. Quamuis Incolæ huiusmodi spectaculis asF sueti talia simulacra nihili faciant. *Variæ figuræ in lapidibus.*

Hactenus Naturæ cælaturas meditati sumus; iam Naturę picturas contemplari oportet. Namq; si contingit, vt ars sculpendo, & pingendo Naturam in omnibus æmuletur, vicissim Natura, quasi artem ludificando, sculptoris, & Pictoris munus imitari videtur, dum quædam lineamenta, quasi penicillo ducta in ramis, & truncis arborum, & interdum in lapidibus, ita affabrè accommodat, vt varias rerum icones exprimat. Proponimus igitur hoc in loco spectandam portionem trunci arboris Guaiaci adhuc in publico Musæo seruatam, in qua duę figuræ ad viuum expressæ conspiciuntur, quarum altera est auis aquatilis, altera verò fungi. *Picturæ naturales quę.*

Nam truncus arboris, in quo, hę duę figurę visuntur, non erat his exornatus nisi in parte illa inferiori, quę terram respiciebat: pars enim superiòr caudicis Guaiaci aliquantulum bifida apparebat, & quodammodo in duas partes minores diuideG batur sesquipalmi latitudine, sed in parté inferiori minimè bifida due illæ figuræ inuicem oppositæ duobus ramis bifidis, seu potius ramorum medullis respondere videbantur. Cum Lignum guaiacum suapte natura medullam quamdam nigricantẽ, plerumq; cætero ligno illam circumdante maiorem habeat. Attamen in hoc ligno oppositum obseruatur: cum maculæ nigræ ligno circumdante minores sint. *Signi Guaiaci truncus figuratus.*

Itaq; in altera parte ligni cernitur figura auis aquatilis, nimirum Ardeæ marinæ Totani nuncupatæ, & in altera parte trunci conspicitur icon referens formam illius fungi, quem Vulgus Galletto vocitat. Sicuti in icone IIII. exprimitur. IIII.

Quapropter non possumus nisi admirari perpulchra Naturæ opera, quæ non solum monstrifica in animalibus generat, sed etiam in lapidibus, & stirpibus, in quibus, macularum varietate, multas animalium, herbarum, & aliarum rerum icones H fingit, quas proculdubio casu factas esse arbitramur. Licet nonnulli, & potissimum Albertus Magnus horum generationem constellationibus assignent. Namq; si accidat, vt sydera disponant agentia naturalia ad procreationem Canũ, tunc inquiunt hominem cum facie rictum Canis quodammodo aemulante nasci, & pariter tunc in quibusdam lapidibus, & truncis arborum non dissimiles Canum figuras delineari, & sic deinceps de alijs animalium formis asseuerant. *Causę figurarum in truncis, & lapidibus.*

IIII. Arboris Indici portio cum duabus figuris à Natura delineatis.

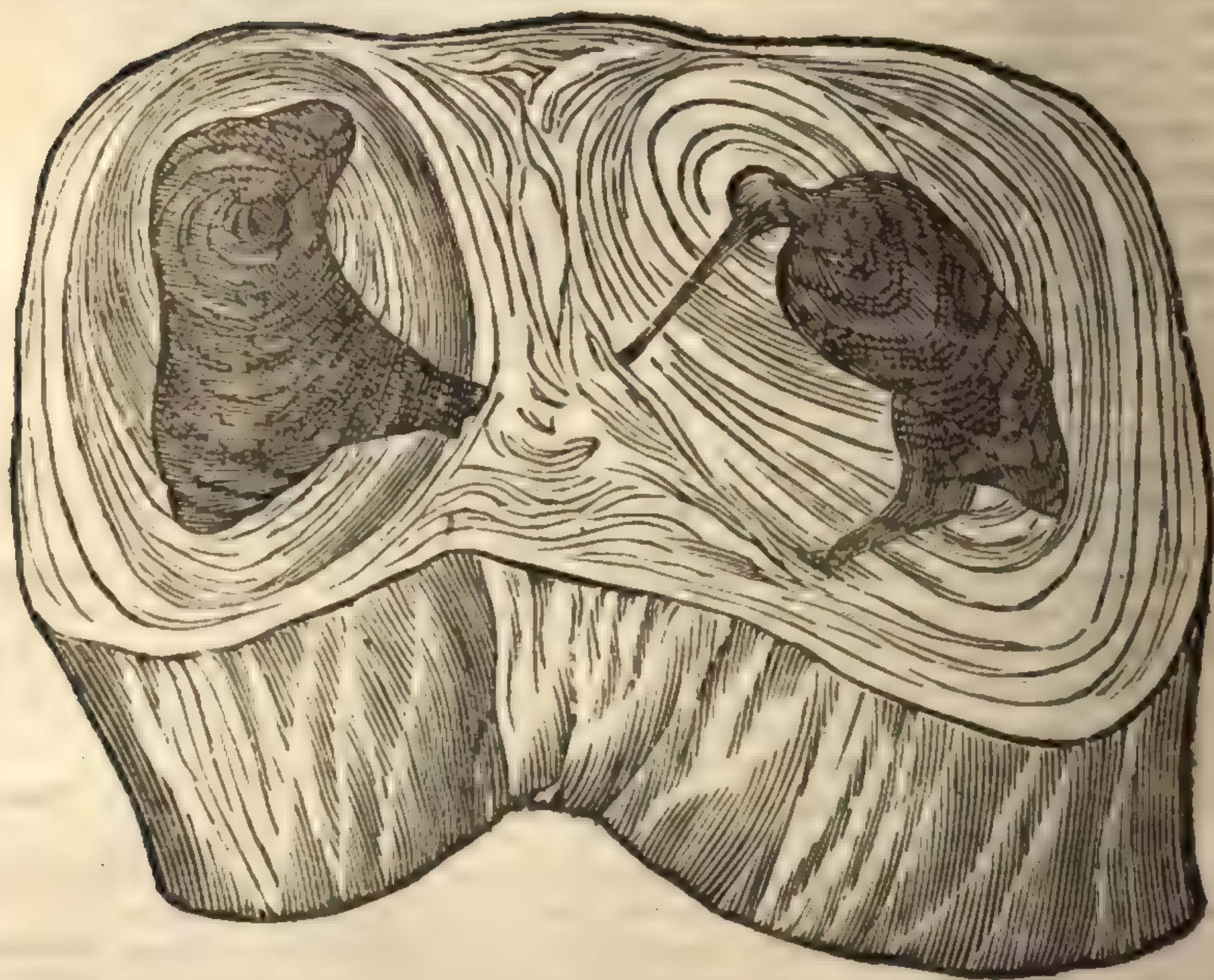

PLANTÆ IVXTA VARIAS PARTES MONSTRIFICÆ.

E REDDVNTVR plantæ monſtroſæ plurifariam, primò per inſitionẽ, quando ex commixtione diuerſi generis plantarum arbor ſua natura ſterilis, accepto fœcundæ ſtirpis ſeminario, fructus producit. Quamobrem memoriæ dignum eſt, quod Plinius ſe vidiſſe teſtatur de inſita arbore Tilia apud Tiburtes, omni genere pomorum onuſta, alio ramo nucibus, alio baccis, alio vite, ficis, pyris, punicis, malorumq; generibus; non igitur præter rationem canebat Virgilius.

Inſeritur verò ex fœtu nucis Arbutus horrida, L. 2. Georg.
Et ſteriles Platani malos geſſere valentes,
Caſtaneæ fagos, Ornuſq; incanuit albo
Flore pyri, glandemq; ſues fregere ſub vlmis.

Item Calphurnius in Eclogis huc reſpiciens ſcribebat.

F *Ars mea nunc malo pyra temperat, & modò cogit* Ecloga. 1.
Inſita præcoquibus ſubrepere Perſica Prunis.

Vidimus, & nos in pulcherrimis Viridarijs, & Florarijs Sereniſſimi Magni Hetruriæ Ducis vuarum racemos ex malo limonia prodeuntes, necnon roſas, quas planta Iaſmini proferrebat: ſed hæc ferè monſtroſa non videntur cum paſſim in hortis miro artificio parentur.

Itaq; prætermiſſis hiſce plantarum monſtris arte paratis, ad illas plantas ponderandas accedemus, quæ in primordio ſuæ generationis, iuxta radicem, vel folia, vel caules, vel flores, vel fructus monſtrificæ à Natura procreantur: quandoquidem errata Naturæ in prædictis omnibus plantarum partibus obſeruauimus, vt deinceps proponendo icones oſtendemus. *Vera plantarum mõſtraqua.*

In primis monſtrum circa radicem plantæ nobis ſe ſe offert conſiderãdum, quod
G elapſis annis in publico Viridario compertum fuit. Naſcitur planta paſſim inter ſegetes, propè ſepes, & in marginibus agrorum, folijs ſatiuo ocymo ſimilibus, ramulis hirſutis, quorum faſtigium flores candidi occupant, quibus cadentibus ſuccedunt vaſcula in quibus ſemen nigrum continetur, radice tenui, & inani, quam Matthiolus ocymaſtrum, ocymoidem, & ocymum ſylueſtre, immò Caſtor Durantes Baſilicum ſylueſtre appellat. Dodoneus verò Lychnidem ſylueſtrem albam, & Bauhinus ſaponariam hirſutam Italorum nuncupauit. *Ocymaſtri deſcriptio.*

Quoniam autem huius plantæ quatuor ſpecies obſeruantur: prima eſt iam deſcripta, quæ florem album ſimplicem emittit, à ſecunda flores purpurei erumpunt; tertia flore pleno candido creſcit, propterea Lobelius hanc Lichnidem, ſylueſtrem albam multifloram indigitauit: quarta demum florem purpureum plenum producit. *Species varia ocymaſtri.*
H Quamobrem hæ tres poſtremæ differentiæ ob pulchritudinem, & raritatem in Florarijs aluntur. Prima autem ſpecies tanquam villiſſima ſponte in Hortis creſcens à diligentiſſimis cultoribus eradicatur.

Accidit autem vt Hortorum Cuſtos, in extirpandis ſylueſtribus herbis, euelleret huiuſmodi ocymaſtrum cum radice adeò tumente, vt rapum æmulari videretur: cũ igitur hæc planta tenui radice ſuapte natura creſcat, hanc delineatam tanquam mõſtrificam Lectori ſpectandam exhibemus in icone I. Verum quidem eſt, quòd ſimilis planta in Hortis ob alimenti vbertatem, & flores, & folia iuſtò maiora producit, I.
ſed nunquam talis radix fuit obſeruata, cum in terra ſtercore ſaturata prouenerit. Præterquamquod faſtigium plantæ, vnde flores exibant, tumore quodam præter naturam laborare videbatur.

Sin ad monſtroſa plantarum folia accedamus, prima facie proponemus ramum ſpectandum Amygdali folijs monſtroſis præditum, olim tanquam admirandum à

I. Ocymaſtrum radice monſtrifica cum tumore circa faſtigium.

Fratre Gregorio Capucino Regiensi Clarissimo viro Vlyssi Aldrouando communicatum. *Folia monstrosa Amygdali.*

Est igitur Amygdalus arbor notissima, nimirum procera, caudice crasso, recto; cortice aspero, & folia gerit persico similia. Modò in summitate rami huius arboris quædam folia valdè magna, crassa, & crispa, necnon colore purpureo insignita conspiciebantur, quæ prorsus à veris Amygdali folijs degenerabant. Deinde inter hæc monstrosa folia quædam erant virore prædita, quædam admodum crassa, & quædam inter se se ita complicata, vt illos Vlmi folliculos æmulari viderentur, ex quibus animalcula veluti culices euolare solent.

E Quare coniectare possumus horum foliorum complicationem ab aliquibus erucis in fabricandis folliculis fieri, cum inter hæc monstrosa folia, filamenta candida cũ quibusdam ouis latibularentur, quæ proculdubio ab Eruca, vel simili animalculo fuerunt edita. Præterquamquòd aliquod genus erucarum determinatum fuisse exstimamus, quod folliculos, ad prolem propagandam, inter hęc folia fabrefecerit: etenim ex contextis folliculis similia animalcula ritu erucarum in chrysalidem trãsmutata Papiliones procreant.

Cęterùm cum Amygdalus sit arbos multis redundans excrementis, & superfluitatibus facere non possumus, quin dicamus monstrosa folia ex his dimanasse. Pręsertim cum copia gummi ex hac arbore stillet. Vocatur enim Græcis ἀμυγδάλη ἀπὸ τοῦ ἔχειν ἀμύχας πολλάς, quia habeat multas rimas a quibus copia gummi exeat, *Causa monstrosa plantæ.*
F & pręsertim cum intellexerimus in huiusmodi arbore nonnunquam similia folia reperiri. Quamobrem ex hac materia redundante tales monstrosæ frondes emergere possunt, ex qua deinde materia proportionata generatio erucarum potest fieri, iuxta sententiam Aristotelis, non quodlibet, ex quolibet, sed determinatum ex determinato procreari. Nisi velimus asseuerare tantam esse huius arboris attrahendi auiditatem; & frondescendi luxuriam, vt, ob fructus sata, fructibus iniuriam inferat, dum alimentum ab humo auidius attractum in frondes absumit: sicq; portio fructibus necessaria intercipitur. Probanda igitur est sententia Theophrasti, qui de vitio huius arboris loquens verbo ἐξυβρίζειν vsus est. Sonat enim apud Græcos ἐξυβρίζω insolentius efferor, seu petulantia modum excedo; videturq; ad illas spectare plantas, quę nimia soli vbertate lasciuiunt, & luxuriant. Hoc igitur mõstrum in icone II. monstratur. *Lib.3.de cau.pl.cap. 3.* II.

G Ab hisce plantarum monstris non est arcenda quędam Vrticę species à Natura monstrosè procreata, quę ad nostras peruenit manus: sunt enim Vrticę varię, nimirum pungentes, & non pungentes, & hę vel fętidæ, vel non fœtidæ, vel maculosę, vel non maculatę crescunt. Illarum nempe vrentium duo a Dioscoride genera assignantur: quamuis in Italia tria genera passim virescant. Primum genus, crescit caule aspero rotundo, & pungente, & pilulas hirsutas & horrentes cum semine in caule gerit. Secundum genus prouenit folijs quidem similibus, sed caule veluti quadrato, aspero, & ad tactum horrente, cum semine racemoso, & minuto. Tertium genus folijs minoribus sed acrioribus crescit. *Lib.4.de mat.med. c. 79.*

H Primum genus Matthiolus Vrticam primam, Tragus Vrticam romanam, Lobellius Vrticam syluestrem semine lini, Fuchsius in Iconibus Vrticam veram, Gesnerus in horto medico vrticam masculam, & Dodoneus Vrticam vrentem priorem indigitarunt. Secundum genus vocatur Bauhino Vrtica vrens maxima, & vrtica secunda Dioscoridis, Vrtica maior Fuchsio, Vrtica syluestris asperior Lobellio, Vrtica vulgaris vrens Trago, & Vrtica fœmina, & communis quibusdam appellatur. Tertium deniq; genus apud Matthiolum cognominatur Vrtica vrens minor, Cania fortè Plinij apud Bauhinum. Vrtica exigua Cesalpino, & Vrtica vrens minima Dodoneo. *Vrticarum varia genera.*

Ab his omnibus discrepantem Vrticam vrentem obseruauimus, quam damus in icone III. non tamen specie, sed tantùm monstrifica foliorum facie, quę postea ad secundam speciem referri posset. Nolumus enim imitari Tabernemontanum, qui primam Vrticæ vrentis speciem aliquando in caule, & radice rubescere animaduertens, duas Vrticæ species constituit, quarum alteram Vrticam maiorem, & alteram Vrticam rubram appellauit. III.

II. Amygdali folia monſtrifica.

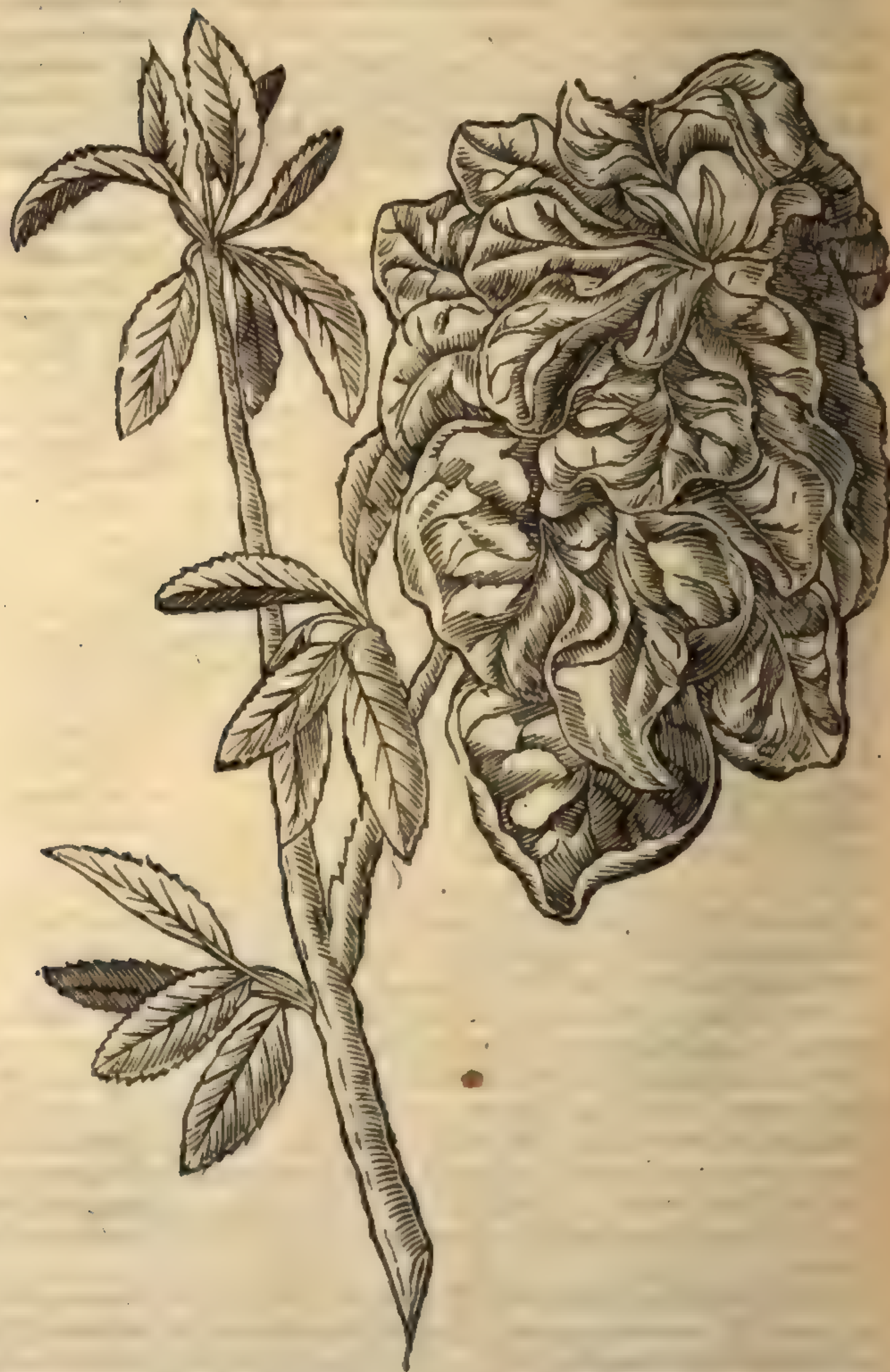

III. Vrtica monstrosa.

In hac igitur monstrifica planta, ratione situs,& figuræ,folia sunt diuersa: siquidem horum alia sunt lata,alia angusta, alia crenata, alia nequaquam, alia à pediculo pendent,alia cauli adhærent, alia demum perfectam formam sunt sortita, & alia malè conformata cernuntur. Id autem natura vario sollicitata impedimento, in procreandis stirpibus, præstare solet.

Neq; volumus silentio inuoluere monstrosum folium in Malo medica, siue citria inuentum. Malus enim citria, vel medica, aut Assyria, aut Hesperica à Regione nomen sortitur, & varietas pomorum in magnitudine, & sapore obseruatur. Arbor est perpetuò pomifera,quæ Auranciorum,& Limoniorum plantam proceritate adęquat: etenim tria hæc malorum genera, scilicet citria, limonia, & aurantia in officinis Medicorum vsitata ad vnum genus spectant: siquidem folia perpetuò in arbore virescunt,& à folijs aurancij mali, aut parùm aut nihil dissentiunt exiguis foraminibus visionem effugientibus peruia, cum ramis flexilibus, viridi cortice indutis, & spinarum copia munitis. A

His igitur intellectis de recta figura foliorum mali medicæ, non poterimus nisi asserere folium in icone IIII. delineatum fuisse monstrificum; cum omniquaq; à genuino mali assyrij folio discreparet; vt Lector contemplari poterit.

IIII. *Causa monstri.* Solet enim contingere plantis, quod, in productione Gemellorum, animantibus accidit: siquidem in vtero animantis duplex foetus interdum conglutinatur, & in plantis duo folia aliquando copulantur, & vnum monstrificum constituunt; quemadmodum hoc in loco licet intueri; & quamuis ibi folium etiam Mechoacani conspiciatur, hoc ideo factum est, quoniam à Pictore in eadem tabella fuerat delineatum, & à cęlatore incisum B

Monstrosi caules plantarum. Modò ad monstrosam fœditatem caulium plantarum sermo noster dirigetur. Namq; in stirpibus interdum caules monstrosè augentur, & dilatantur, veluti fœtus animalium quandoq; magnitudinem enormem sortiuntur: quoniam autem monstrosi caules in multis, & diuersis plantis fuerunt obseruati: idcirco ab herbis notioribus erit inchoandum.

Est igitur quædam planta κιχωριώδης nuncupata, vel quia cichorio sit consimilis, vel quia inter genera cichoriorum recenseatur, Dioscoridi σέρις nominatur,& Latinis Intubus,siue Intubum, quoniam huius plantæ caulis in modum tubi tubulatus *Indiuię etymum.* sit. Hinc Herbariorum Vulgus, nomine latino corrupto, Indiuiam, quasi Intubiā appellant. C

Est itaq; planta hæc duorum generum, quoniam in Intubum domesticum, & syluestre distribuitur. Domesticum rursus in duas species diuiditur, nempe in latifolium, necnon in angustifolium, folijsq; magis incisis. Pariter Intubum syluestre *Intubi species quot.* duas complectitur species, quæ ratione exigui seminis,& angustiæ foliorum, ab Intubis hortensibus discriminantur.

Modò inter has speciès vna est, quæ vocatur Intubum erraticum Plinio, Intubum agreste Gesnero in horto medico, Intubum syluestre, & angustifolium Lugdunēsi, Solsequium Brumfelsio, Cichorium syluestre Lobellio, Dodoneo,& Matthiolo, Cichorea cærulea Trago, & Deniq; Cichorium officinarum, & Seris picris Dioscoridi apud Bauhinum. Hæc planta colore floris variat, nempe cæruleo, albo, & roseo, quamuis hæc, quam damus, florem cæruleum protulisset. Immò caulis plantæ huius latitudo aliquando quatuor digitorum fuit obseruatus, vt testificatur Dalechampius, referente Bauhino, in Historia plantarum in capite de Beta. Quandoquidem hæc planta, ob materiæ vbertatem, solet monstrosos caules ostentare. D.

V. Non dissimile monstrum Intubi exhibemus spectandum in icone V. vbi caulis admodum latus,& compressus conspicitur, quæ compressio postea, vel ab angustia loci, vel ab aliqua re comprimente prodire solet.

Monstrum Intubi obseruatū ab Illustriss. Senatore Samperio. Non dissimilem plantam monstrosam Illustrissimus Ioannes Baptista Samperius Bononiæ Senator inuentam, ad locupletandum musęum publicum, viuis coloribus pronè,& supinè delineari curauit, die vigesima septima Iulij anni post millesimum, & sexcentesimum trigesimi septimi. Hæc erat Intubi species flore cæruleo, caule latissimo, & folijs ita complicatis, & connexis, vt nidum alicuius auis emulari videretur.

Soncho,

IIII. Mali Aſſyrij folium monſtrificum, cum folio legitimo Mechoacani.

V. Intubum ſyluestre caule monſtroſo, nempe lato, & compreſſo.

Soncho, & Intubis affinia ſunt Hieracia,ideq; Authores poſt hiſtoriam ſonchi, & Intuborum ad ponderandas Hieraciorum ſpecies accedunt. Dioſcorides hanc plantam ἱεράκιον vocitat ab aue accipitre, quæ ἱέραξ Græcis dicitur. Quapropter Latini Græcos imitati,hanc plantam Hieracium,& Accipitrinam indigitarunt,quoniã vt Plinius animaduertit Accipitres contactu foliorum huius plantæ obſcuritatẽ oculorum diſcutiant. Præterquamquòd hæc herba aliquibus Græcis σογχίτης nominatur; cum à natura, & facultate ſonchi non valdè recedat,vt paulò ante fuit annotatum. *Lib. 3. de mat. med. cap. 72.*

Huius plantę Dioſcorides loco citato duas aſſignat ſpecies, nempe Hieracium E magnum, & paruum, cum noſtra ætate ſpecies multo plures obſeruentur: namq; Bahuinus in Phythopinace duas ſpecies ſupra viginti enumerauit. Itaq; Hieraciũ maius Matthioli, Fuchſii, Dodonei, & Lobellij, ſeu Hieracium magnum Ceſalpini, Taraxacon maius Loniceri, & Hieracium minus Dalechampij in Herbario Lugdunenſi cum ſit vnum, & idem creſcit paſſim in locis incultis, folijs ſoncho, & intubo non diſſimilibus, cauſe gracili, & floribus luteis, qui tandem papoſi facti in auras euolant. Hoc in locis ſtercore ſaturatis plerumq; ob copiam materiæ, & vbertatem alimenti, monſtrificum euadit, vt licet conſpicari in icone VI. vbi hæc planta caulem admodum craſſum produxiſſe videtur, quare à natura Hieraciorum degenerans ad caulem Balſaminę fœminæ accedebat, cui caulis craſſus, pinguis, & ſucco prægnans eſt. *Hieraciorum ſpecies quot.* VI.

F Huic addere volumus Geniſtam caule lato, & monſtroſo à Natura errante ita procreato. Planta igitur, quæ Geniſta Matthiolo dicitur, Geniſta iuncea longifolia Bahuino, Geniſta Italica Dodoneo, Geniſta altera trunco rotundo Ceſalpino, Geniſta Tranſalpina, ſiue Hiſpanica Camerario, ſpartium, ſiuè ſpartum Geſnero in Horto medico, & Spartium Dioſcoridis Lobellio nominatur, & creſcit folijs longiuſculis ferè inſtar foliorum Lini, & flores luteos Lunę adoleſcentis æmulos producit.

Hinc Meſue Geniſtam inter frutices montanos enumerauit, ex cuius radice multas erumpere virgas rectas, flexiles, & fractu contumaces retulit,cum floribus luteis figuræ lunaris, quibus cadentibus ſiliquæ ſuccedunt magnitudine ſiliquarum erui continentes ſemina lenti ſimilia, & quibuſdam interuallis diſtincta. *Geniſtę deſcriptio.*

His ſic expoſitis, Geniſtam, quam hic damus, monſtroſam eſſe intelligemus, VII.
G cum caulis non ſit iunceus, ſed admodum latus, & monſtrificus, vt in figura VII. oſtenditur.

Non abſimilem Narciſſi vulgaris plantam nonnullis ab hinc annis in publico Viridario naſcentem annotauimus, quæ caulem latiſſimum cum aliquibus folijs cauli agglutinatis produxit; ſimiliter, & Allium Vrſinum caule latiſſimo, & candido ibi meditati ſumus, quarum plantarum icones in Hiſtoria generali plantarum ſpectandæ proponentur.

Inſuper quamdam Leucoi ſpeciem, ratione caulis, monſtrificam comperimus. Cæterùm animaduertendum eſt, vt cognoſcamus huius plantæ vitium, quòd Leucoium vel eſt bulboſum, vel non bulboſum. Nos in præſentia de Leucoio non bulboſo verba facimus, quod Dioſcoridi dicitur λευκόιον, nempe Viola alba, non ratione florum, eoquod omnis planta huius generis flores albos emittat, ſed ratio- H ne foliorum, quæ vt plurimum albicant; nam flores poſtea variant, dum cærulei, albi, purpurei, & lutei inueniuntur; quamuis Plinius violas tantummodo albas, & luteas cognouerit. *Lib. 3. de mat. med. cap. 138.*

Itaq; Leucoium luteum eſt illud, quod florem luteum producit, & à Dioſcoride in medicinis commendatur. Hoc igitur in ſatiuum, & ſylueſtre diſtribuitur. Satiuũ, eſt multiplex, primum vocatur Leucoium luteum vulgare folijs viridibus apud Bahuinum, Leucoium aureum Matthiolo, Leucoium luteum Fuchſio, Viola lutea Trago, Keiri Geſnero in Horto medico, Viola parua lutea Tabernemontano. Alia ſpecies appellatur Keiri maximum, & delineatum cernitur in Horto Eyſtetenſi, cũ hæc planta floribus luteis ampliſſimis exornetur. Demum Keiri pleno flore creſcit hodiè vbiq; in Florarijs, quod Lobellius Keiri duplici flore indigitauit. *Leucoi differentia.* *Keiri ſylueſtris differentię.*

Pariter Keiri ſylueſtre duplex inuenitur folijs anguſtioribus, & floribus exiguis, quarum

VI. Hieracium monſtrificum :

VII. Geniſta monſtrifica.

quarum altera ſpecierũ apud Cluſium,& altera apud Tragum deſcribitur quæ inter ſe facie non valdè diſcrepant ; namq; iuxta radicem, multa emittunt folia Leucoi lutei folijs ſimilia, viridia, ſed anguſtiora, inter quæ vnus, ſed plerumq; plures aſſurgunt caules, folijs carinatis obſiti, ſuſtinentes flores quatuor integratos folijs, flauos, & Leucoi hortenſis lutei æmulos, ſed minores, minuſq; odoratos. Succe-
VIII. dunt floribus oblonga cornicula, vt contingit leucoio ſatiuo, ſeminibus referta. Radicem habet longam candidam, & multis tenuibus fibris præditam.

Ex deſcriptis, & enumeratis Leucoi ſpeciebus Lector facile poterit elicere plantam, quam hic damus monſtrificam, in icone VIII. eſſe referendam ad genus Leucoi lutei ſylueſtris; nam folijs admodum anguſtis, & floribus luteis quidem, ſed exiguis A
exornabatur.

Quamobrem plures huius plantæ caules quodammodo agglutinati videntur, cõſequenterq; flores, qui è ſummitate ſingulorum caulium prodire ſolent, ſimul con-
Lib. 2. de mat. med. cap. 131. globati hanc plantam monſtroſam caule lato compreſſo, & contorto reddiderunt.

Monſtroſa caulis fœditas in Leucoio ſylueſtri luteo obſeruata reuocauit in mentem monſtroſum caulem illius plantæ, quæ ab Herbarijs Tragopogon appellatur. Hæc planta *τραγοπώγων, καί κόμη* Dioſcoridi, & alijs Græcis fuit nuncupata, Latinis Barba Hirci, quoniam ex concluſo calycis vertice quidppiam incanum pendeat Hirci barbulam imitans.

Erumpit à terra folijs Croci, latioribus tamen, & longioribus, flore luteo Taraxaci flori non abſimile, maiore tamen in calyce contento, qui ſereno Cœlo fatiſcit B
nubiloſoq; clauditur. Ex floribus papposum emergit caput, in quo ſemen oblongum ſeruatur. Radice nititur longa, alba, & guſtui grata, nam cocta in acetarijs com-
Tragopogonis ſpecies quot. mendatur: hac de re hanc plantam cunctis notiſſimam eſſe exiſtimamus; in pratis enim, & locis ſaxoſis ſponte prouenit.

Huius plantę poſtea ſex ſpecies in Phythopinace aſſignantur, quas hoc in loco recenſere eſſet ſuperfluum, cum de prima tantùm ſpecie verba fiant, quæ Matthiolo Tragopogon, Lobellio Tragopogon luteum, Trago Barba Hirci, Bahuino Tra-
VIIII. gopogon pratenſe luteum, & Hetruſcis Saſſefrica nuncupatur. Hæc planta cum copioſo humore ſcateat non rarò in hortis, materia luxuriante, monſtroſos caules progignit, in quibus, propter radicem in acetarijs gratam, alitur. Id oſtendit icon VIIII. vbi lector Tragopogon caule latiſſimo contemplari poteſt.

Etymum tithymali. Neq; debemus obliuioni mandare monſtroſum vitium in Tithymali caule obſeruatum. Eſt enim Tithymalus planta nota ob copiam lactis, quam vulnerata effundit. Idcirco Lexicographi græci hoc nomen *τιθύμαλος ἀ τίτθος* nempe mamma deriuant; cum ab herba hac leuiter inciſa tanquam à mamilla lac effluat. Vnde Theodorus Gaza Plinium ſecutus Tithymalum Lactariam reddidit, Columella Lactu-
Lib. 4. de mat. med. cap. 160. cam caprinam, & Celſus lactucam marinam nuncupauit: Officinæ autem Eſulam indigitant.

Dioſcorides Tithymalorum ſpecies ſeptem recenſuit. Prima *χαρακίας* dicitur, quibuſdam *ἀμυγδαλοειδής*, & Tithymalus maſculus. Secunda ſpecies vocatur
Species tithymalorũ. Tithymalus fęmina, *μυρτίτης*, quam Alij *καρυίτην, καὶ μυρσινίτην* cognominant. Tertia ſpecies nuncupatur *παράλιος*, quam Aliqui *τιθυμαλίδα* nominant. Quarta eſt *ἡλιοσκόπιος*. Quinta *κυπαρίσσιας*. Sexta *δενδροειδής*. Septima *πλατύφυλλος*. Theo- D
phraſtus plura recenſet genera, & hodie in Phythopinace à Bahuino ſex ſpecies ſupra viginti enumerantur.

Modò inter tot Tithymalorum ſpecies, quinta apud Dioſcoridem Cypariſſias nuncupata nobis ſe ſe offert conſideranda. Etenim Tithymalus cypariſſias apud Dioſcoridem eſt Tithymalus cupreſſinus, ſiue humi Pinus apud Lobelium, & Eſula cupreſſina quorumdam; exit à terra in caulem dodrantalem, & etiam maiorem, ſubrubrum, ex quo folia Pini, vel Cupreſſi æmula, ſed molliora, & tenuiora exoriuntur; vnde nomen traxit.

Candido redundat ſucco, & eadem vi cum alijs Tithymalis pollere perhibetur. Hæc ſpecies inuenta fuit ſummitatem verſus monſtrifica: nam caulis dilatabatur
X. cum multitudine foliorum; & floribus cauli adhærentibus, vt conſpici poteſt in icone X.

Alitur

VIII. Leucoium luteum ſylueſtre caule lato, compreſſo, & contorto.

VIIII. Tragopogon caule latiſsimo.

X. Tithymalus Cupreſsinus monſtroſus.

Campanula quæ planta. Alitur insuper in Florarijs, ob florum copiam, & amænitatem, quædam planta, quæ à Matthiolo Medium, & Viola mariana nuncupatur, & sponte crescit in locis nemorosis, folijs intubo similibus, caule procero, floribus amplis, & campanæ figuram æmulantibus; quocirca Bahuinus in Phythopinace hanc plantam ad earum classem retulit, quæ à forma floris campanulæ appellantur, quæ postea à Vulgo Herbariorum genera rapi sylvestris vocitantur. Hinc rustici monticolæ in agro Bononiensi rapunculum sylvestrem nominant, & Gesnerus rapi sylvestris genus maximum nuncupauit.

XI. Hęc igitur planta nonnullis ab hinc annis lato caule in publico Viridario creuit, vt in icone XI. obseruari potest. A

Lib.4. de mat. med. cap.23. Ridiculum, & magis admirandum monstrum in Anchusa conspicati sumus. Est enim ἀγχοῦσα dicta παρὰ τὸ ἄγχειν, quia suffocandi facultate potiatur: quamuis alij sic nuncupatam putant à rubicundo radicis colore; quandoquidem ἀγχίζειν apud Græcos est fuco illinire. Tria huius genera tradit Dioscorides, Plinius quatuor, & Bahuinus in Phithopinace quinque, folijs, & floribus variantes. Producit vt plurimum folia aspera instar Buglossi, flores per caulem sparsos purpurascentes, & radicem sanguineo colore refertam.

XII. Anchusa igitur, quæ est secunda apud Matthiolũ aliquando caulem admodum crassum procreauit cum copia foliorum, & florum purpurascentium in summitate complicatorum, & in orbem ita dispositorum, vt figuram ventilabri præ se ferret: quemadmodum in icone XII. apparet, vbi Lector plantã Anchusę genuinã, & naturalẽ, deinde monstrosam conspicari potest, vt perfecta, & imperfecta Naturæ opera in plantis quoq; manifestentur. B

XIII. His addimus alium Anchusæ caulem eleganter monstrosum, qui alio tempore fuit obseruatus; erat enim obliquus, & latus, cuius fastigium flosculi purpurascentes exornabant, vt in icone XIII. sub numero I. conspicitur; vbi quoq; sub numero 2. cernitur foliũ moly monstrificũ: cũ in eius fastigio fructus rotundus à Natura fuerit procreatus.

Moly quot sint differentiæ. Moly, seu μῶλυ est herba ita à Græcis nuncupata ἀπὸ τοῦ μωλύειν τὰς νόσους, nimirum ab amoliendis morbis: quapropter inter amuleta collocatur. Vnum tantummodo moly Dioscorides cognouit; cum nostra ætas species plures noscat: siquidem in Phythopinace quatuor differentiæ habentur. Ideo inter has moly maius Bahuini; seu homericum Lobellij, & moly bulbum in folio gerens Theophrasti mõstrosum illud folium edidit. C

Producit hoc moly folia scillæ folijs similia, longiora tamen, & inuicem se amplectentia, caule longissimo, crasso, concauo sine folijs, multos flores stellatos longis pediculis inhærentes sustinens, nigro semine, instar seminis cæparum. Radicem habet crassam, albam, rotundam, & nigro cortice tectam, quam negat Theophrastus difficulter erui posse, vt Homerus asseuerauit.

Præterea, iuxta caulem huius plantæ, inter folia plerumq; alius exit cauliculus planus, cuius summitas nucleum veluti Allij gerit, qui terræ commissus germinat, & prolem huius plantæ propagat. Monstrosum igitur folium procreatum esse existimamus, quia cauliculus, materia luxuriante, in folium degenerauit, cuius fastigium huiusmodi nucleo, seu fructu rotundo à natura fuit exornatum. D

His monstrosis plantarum caulibus tanquam coronidem, pulcherrimum, & admirandum caulem præter naturam latissimum herbæ Lycopsis addere volumus; quæ à natura Anchusæ non multum recedit.

XIIII. Quandoquidem Dioscorides de Lycopsi verba faciens, eam ab aliquibus Anchusam nuncupatam fuisse pronunciauit, nec præter rationem, cum & ipsa, instar Anchusæ, florido radicis colore referta sit. Hoc monstrum in icone XIIII. appa-

Ramus Cotini monstrosus. ret. Neq; à monstris huius generis est segregandus quidam ramus Cotini, qui in summitate erat planus, & instar Pedi episcopalis contortus; qui in publico Musæo exsiccatus, & delineatus seruatur, sed cum non fuerit incisus, propterea eius iconẽ spectandam proponere non potuimus.

Hactenus de monstrosis plantarum caulibus, & ramis sermonem habuimus, iã tempus est, vt descendamus ad monstrificos flores, qui à natura in varijs plantarũ gene-

XI. Medium Matthioli caule lato, & monſtroſo.

XII. Anchuſa purpuraſcens figura ventilabri.

XIII. Anchuſa caule monſtroſo purpuraſcentibus floribus. Et Moly folium monſtrificum.

XIIII. Lycopſis caule latiſsimo.

generibus interdum procreantur. A'notioribus igitur inchoantes, nonnihil de rosa ramulum herbaceum in centro floris gerente dicemus.

Rosarum igitur permultæ differentiæ à Theophrasto recensentur, quæ foliorum multitudine, paucitate, asperitate, læuitate, stirpis colore, & odore variant, plerumq; tamen rosarum duplex genus, nempe satiuum, & syluestre assignatur. Ad satiuum, & hortense genus refertur rosa illa purpurea, minus rubens à Plinio appellata, Italis incarnata dicta, in officinis medicorum rosa communis, & pallidè rubescens appellata. Huic succedit rosa alba pleno flore villior habita. Alia est saturatè rubens, holoserica Lobelio vocata, Damascena officinarum, quæ florem simplicem, & plenum emittit. Alia est huius generis, sed minus saturatè rubet. Alia moscatula ab odore vocitatur; & flore simplici, & multiplici crescit. Alia sine spinis prouenit, magnitudine, & paruitate floris varians. Alia demum rosæ incarnatæ, & vulgari hortensi est similis, sed folio crispo. Deinde genus rosarum syluestre multas comprehendit species, de quibus in Historia plantarum verba fient.

Lib. 6. hist. plant. cap. 6

E

Rosarum differentię. Monstri huius descriptio.

Itaq; inter species rosarum hortenses, illa vulgaris, & incarnata Italis nominata, anno Salutis humanæ post sesquimillesimum nonagesimo secundo, monstrifica nata est, folijs grandibus, cum calyce non ita magno, ex quo foliola barbata erumpere solent; nam ibi folia viridia magna, & lata enata conspiciebantur.

Ex medio rosæ centro, vbi anthoræ nuncupatæ locus est, ramulus sesquipalmũ longus folijs numerosis obsitus emergebat, sine vllo abortiuæ rosæ rudimento, quod

F in alijs quandoq; cerni solet.

Quandoquidem Natura ex præcipua calycis portione, luxuriante floris materia, alium florem in medio alterius fabricat. Sed oppositum in hoc monstro debemus attestari, nam, luxuriante herbæ materia, ex centro floris alia herbacea folia emisit: id monstrum in icone XV. monstratur.

XV.

Eodem anno, nimirum post sesquimillesimum nonagesimo secundo creuit in horto publico illa planta bulbosa, quam Matthiolus Martagon Chymistarum appellauit, Lobelius Lilium montanum, & Cesalpinus Lilium syluestre purpureum. Variat hæc planta ratione coloris florum; nam alij magis, alij minus rubent. Alij candidi sunt in maiori pretio habiti. Sed rubentes aliquibus maculis distinguuntur: omnium tamen flores terram spectant, & per interualla in summo caule nascuntur, & folia florum ad pediculum reflectuntur. Folia autem plantæ circa caulem sunt lata, radix est bulbacea, & colore luteo referta. Crescit passim in locis syluosis, & propterea creditur esse notissima.

Descriptio lilij montani.

G

Creuit igitur hæc planta monstrosa, & admirabilis, primò ob caulis proceritatem, quæ altitudinem sex dodrantum superabat: deinde licet caulis secus radicem per sesquidodrantem alijs plantis huius generis esset similis; nihilominus deinceps totus caulis erat latus, compressus, & herbacei coloris, vbicumq; foliolis stipatus. Sed cum plantæ huius generis ab imo ad summum florere soleant. Hæc planta eodem tempore cum flores quindecim apertos ostenderet, veritati consonum esse videbatur, nisi planta à corona radicitus fuisset excissa, quòd in maiorem proceritatẽ proculdubio se se extulisset, & reliqui flores quinquaginta numerati reclusi apparuissent. Exhibetur spectanda hæc monstrosa planta in icone XVI vbi decem tantummodo flores aperti fuerunt delineati, vt reliqui omnes clausi suis calycibus formam dactylorum repræsentantibus melius conspici possent.

XVI.

H

Contingit quandoq; nobis videre monstrosum Bellidis maioris florem, nam Matthiolus in Commentarijs ad Dioscoridem tria huius plantę recenset genera: cum tamen Bahuinus in Phythopinace duodecim species enumerauerit (vocatur Bellis ob florem bellulum, & pulchellum) hic autem de illa specie verba fiunt, quę Bellis maior nuncupatur, & emittit folia ex angusta origine in latum ambitum desinentia, subrotunda, & circumquaq;, more folij querni, serrata; sed quæ crescunt circa caulem angustiora, & magis oblonga sunt, instar foliorum senecionis. Ab vna radice plures caules cubitales, teretes, & robustos fundit, è quorum fastigio flores Anthemidis, & matricariæ floribus maiores erumpunt, colore intus aureo, & folijs albis luteum cingentibus.

Species Bellidis quot.

Bellidis maioris descriptio.

In simili planta à nobis obseruata flos ita monstrosè erat fabricatus, vt nonnisi

folio

XV. Roſa monſtroſa.

XVI. Mattagon monſtrificum quinquaginta florum.

folia alba simul iuncta sine aureo centro conspicerentur; cum calyx floris, ob membranæ fortè duritiem dilatari non potuerit; quapropter folia coalita monstrificum
XVII. florem repræsentarunt, vt in icone XVII. cernitur.

Neq; admirari debemus, cum hæc membranæ durities in calycibus Narcissorum similem effectum produxerit: ideoq; Hortorum custos forficula talem membranam dilatare solet, ne flos monstrosus erumpat; alioquin, per compressionem folia floris coalescunt, & monstra huius generis producuntur, dum folia tantummodo alba simul conglutinata sine centro luteo in lucem egrediuntur.

Lib. 2. de mat. med. cap. 106. Paucis ab hinc annis Ranunculi quoq; monstrosi flores in admirationem nos traxerunt. Est ranunculus Dioscoridi βατράχιον, quia locis humectis more Ranarum lętetur, Item σέλινον ἄγριον, nempe Apium agreste, quia foliorum forma Apium imitetur. Dicitur Herba scelerata, quoniam scelesti mendici, vt stipem extorquere possint hac in cruribus vlcera excitant. Vulgus interdum pedem Corui, necnon pedem Galli, à forma foliorum, hanc plantam indigitat. Huius multa genera Dioscorides, & Plinius memorarunt, sed multò plura Bahuinus in Phythopinace enumerauit, dum quatuor species supra quadraginta recensuit. A

Ranunculi species quot

Illa igitur species octaua in ordine apud Bahuinum, nempe ranunculus erectus hortensis multiplex, seu pes Corui flore pleno apud Brunfelsium, & Ranunculus polyanthemus multiflorus, seu oleraceus hortensis primus Lobelij in obseruationibus, & Ranunculus polyanthemus in iconibus apud eumdem exhibuit quandoque
XVIII. flores, quales in icone XVIII. cernuntur. Quandoquidem in summitate caulium duo simul, & tres flores coaliti emerserunt. Hocq; non aliunde dimanare potuit, nisi ab vberi materia florifera, & à facultate formatrice, quæ flores ab inuicem segregare nequiuit. B

Monstrum in Narcisso In assertorum confirmationem, conspectus est quandoq; Bononię Narcissus medioluteus polyanthos duobus diuersis floriferis caulibus coniūctis, & coalitis, naturæ luxuria compactus, quorum caulium alter ternos, alter quaternos flores ostentabat, sed vtrinq; sulcus quidam quasi caules segregaturus ducebatur. Erat igitur hic geminatus caulis septenum numero florum quasi iunctorum pulchellus mõstrosus, & admirandus.

Aliud monstrum in floribus Aquilinę obseruatum anno post sesquimillesimum nonagesimo tertio circa finem Aprilis, summopere admirandum proponere spectandum volumus. Hæc est illa planta, quam Costeus Pothon Priscorum esse voluit, & Cęsalpinus Iasionem Theophrasti. Dalechampius Διὸς ἄνθος, nempe Iouis florem apud Atheneum esse credidit. Fabius Columna Isopyrum Dioscoridis esse statuit, & tandem Gesnerus Leontostomum indigitauit. C

Pothon veterum quid

Vtcumq; sit, hodie hæc planta Aquilegia, seu Aquilina nominatur, ob mucrones florum aduncos, instar vnguium Aquilæ: in folijs quodammodo cum maiori Chelidonio conuenit; sunt tamen Aquilinæ folia rotundiora, & molliora: qua de re hæc planta syluestris Chelidonia, & Chelidonia media apud Castorem Durantem nominatur, & à quibusdam Columbina dicitur; floribus autem Consolidæ regali est affinis.

Aquilina varia nomina.

Huius plantæ differentiæ quinq; in Phythopinace recensentur, sed multo plures in publico Bononiensi viridario obseruantur, ratione magnitudinis, coloris, & multitudinis foliorum: siquidem eius flos simplex, & plenus colore cæruleo, candido, rubicundo, variato, purpureo, necnon candido nonnullis lituris purpureis asperso. Immò interdum crescit flore inuerso, degenere, & roseo. D

Itaq; Natura videtur omnes prædictas varietates ad vnam Aquilinæ plantam
XIX. retulisse, & monstrosissimam effecisse, quam spectandam damus in icone XIX. Produxit enim flores admodum varios, & insolenti forma admirandos; quosdam enim ex eadem radice, immo & caudice cæruleos protulit, alios partim cæruleos, partim herbacei coloris, & à folijs plantæ minimè distinctos. Qui viridi erant colore habitum Rosę æmulabantur, cum folijs supra se duplici ordine inclinatis.

Descriptio monstrosa Aquilinę. Nulla cauitate corniculorum superne conspicua, aut caudis inflexis inferne apparentibus, stamine florum non luteo, sed nonnihil rufescente. Quæ autem medio flore extare solent veluti siliquæ pericarpij absq; vllo pericarpio in foliola tenuia

abibant;

XVII. Bellis maior flore monstroso.

XVIII. Ranunculus polyanthemus multiflorus Lobellij monſtrificus.

XIX. Aquilina monstrosissima.

ubibant; eaq; ratione quædam ad producendum semen inepta videbantur. Quæ parte flos cæruleus resulgebat, aliquæ caudæ inflexæ subtus visebantur, qua flos virescebat, nullæ; vt in proposita icone conspicitur.

Postremo loco inter plantas flore monstrifero natas quædam Amelli species à nobis collocatur, quæ à Bahuino inter quatuordecim differentias Asteris Attici recensetur sub nomine Asteris Tripolij variegato flore, Aliter vocatur à Lobelio in iconibus Aster minor Narbonensium, flore Tripolij, aut flore Linariæ, vt legitur in Aduersarijs apud Petrum Pennam.

Amelli differentię.

Flores igitur huius plantæ cum aureo, purpureoq; colore mixto refulgeant, fuerunt nonnulli; qui Asterem Atticum Dioscoridis, & Amellum Virgilij esse voluerint. Asteris appellationem sibi vendicauit, quia folia floris instar stellæ radiata spectentur, & Attici nomen sibi asciuit, quoniam frequentius in Agro Atheniensi, quàm alibi cresceret. Amellus tandem nuncupatur quia nasceretur frequentius iuxta Mellam Galliæ fluuium: canebat enim Virgilius hunc in modum. A

L. 4. Georg.

——————Tonsis in vallibus illum
Pastores, & curua legunt propè flumina Mella.

XX. Creuit igitur in Hortis publicis planta huius generis semine ex Belgio misso, ideoq; placuit Amellum Belgicum cognominare, quæ tandem ob saturatum lętamine solum, vel ob aliam causam in monstrum degenerauit, vt in icone XX. apparet, vbi materia herbacea, & materia ad florem producendum destinata simul confusæ monstrosum nobis florem generarunt. B

Iam peruenimus ad fructus plantarum, qui nonnunquam monstrosi à natura procreantur. Quamobrem in primis de fructibus Herbarum, & deinceps de fructibus Arborum agemus: cum in omnibus aliquando monstra obseruata fuerint.

In primis nobis olim se se obtulit fructus Dipsaci monstrificus. Est δίψακος Dioscoridis ex genere herbarum aculeatarum caulem habens altum, & spinis horridũ, folijs lactucæ spinosis, & binis singula caulium genicula amplectentibus, concauo alarum sinu, in quo assiduè ros, vel imber seruatur: vnde planta hæc Dipsaci, nempè sitientis, per antiphrasim, nomen inuenit. Hinc postea Latinis sitibunda nominatur, quia rore, vel imbre ad pellendas sitis iniurias in alarum sinu recepto abutatur. In cacumine caulium capitula tanquam fructus oblonga, & echinata crescunt. Quamuis Matthiolus, & alij plantam hanc Labrum, seu Lauacrum Veneris indigitauerint, vt Cesalpinus arbitratur, quoniam aqua in hac herba reperta maculæ, seu mendę faciei emendentur. C

Dipsaci etymum.

Huius igitur duo genera assignantur nempè satiuum, & syluestre. Genus satiuum Carduus fullonius vocatur: cum Fullones echinato huius fructu, vel capitulo rudes adhuc pannos ex lana contextos pectant, & expolliant, antequam colore eos inficiant: quapropter multis in Regionibus magno quæstu seritur. Aliter vocatur Carduus Fullonum satiuus Lobelio, & Trago, necnon Dipsacus satiuus albo flore Bahuino. Huius ergo fructus, vel capitulum aliquando inuentum fuit, non iuxta consuetudinem plantæ in summitate acuminatum, sed quasi quadrangulum,

Dipsaci genera.

XXI veluti quatuor alia capitula inde producturum, vt in figura XXI apparet.

Insuper faba κύαμος Dioscoridi à feracitate dicta, planta est notissima, cuius semen inter legumina est maximum, & quò maius, eò magis iuxta longitudinem depressum, minus est rotundius. Fabæ in siliquis concluduntur vt plurimum albæ, sunt, & nigræ, & ex colore rubicundo purpurascentes. flores sunt vel candidi lituris nigris conspicui, aut ex purpura nigrescentes. Est autem faba satiua, & syluestris, iterum satiua maior, & minor. D

Fabarum differentia.

In genere satiuę minoris obseruatæ à nobis fuerunt siliquę à natura conglutinatæ, dum ex duabus vna resultabat, quasi gemella, veluti in latere superiori Thecæ
XXII. ex opposito pediculi cernitur; vbi Theca bifida adhæret, vt in icone XXII. lector potest conspicari.

Idem

XX. Amellus Belgicus monſtrificus.

XXI. Fructus monſtrificus Cardui fullonij ſatiui.

XXII. Siliquæ fabarum monstrificæ.

Idem quoq; in Animalibus contingere videtur, quando duo fœtus in aluo materna ob aliquam causam conglutinantur, & in vnum tantummodò fœtum coeunt, qui geminatus postea in vitales auras egreditur, vt in Capitulo antecedenti enucleauimus.

Huic monstro aliud simile, nimirum fructum gemellum in melopeponibus olim H obseruauimus; quorum multæ dantur species, de quibus suo loco sermo habebitur. Vocatur πέπων à verbo græco πέπτω coquo, quoniam nisi calore Solis huiusmodi fructus coquantur, & ad perfectam maturitatem peruenerint, gustui minime gratificari possunt, ad differentiam aliorum fructuum, qui etiamsi perfectè maturi non sint, aliquam tamen gratiam palato conciliant. *Peponis etymon.*

Pepones autem, & Melopepones figura, & magnitudine discrepare videntur: nam qui maiores sunt, & oblongi Peponis nomen sortiuntur apud Authores, qui verò figuram mali rotundi referunt melopepones nominantur, nomine ex malo & pepone conflato. Hoc genus Palladius melonis quasi μη'λωνας scilicet pomeos à pomorum, & malorum forma nuncupauit, quod nomen hodie passim vsurpatur.

In hoc igitur genere duos Melopepones conglutinatos in lucem damus, vt cernitur in icone XXIII. qui affabrè fœtum gemellum æmulantur. Rursus in icone XXIIII. Melopepones gibbosi, & prauè à natura conformati ostenduntur. XXIII. XXIIII.

Nam

XXIII. Melopepo gemellus.

XXIIII. Melopepones gibbosi, & malè conformati.

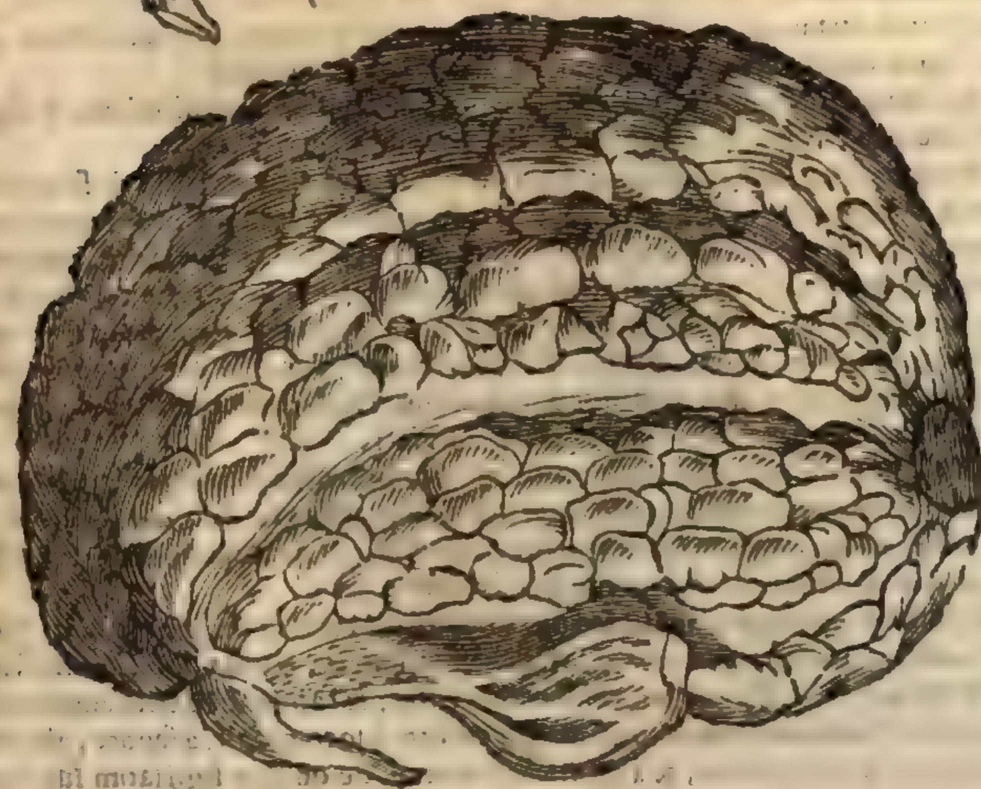

Nam veluti in vtero animalium duo fœtus pluriſariam conglutinantur, vt quando diſrupta membrana adhærent, & poſtmodum tractu temporis cohærent: ſic etiã tenella fructuum ſubſtantia nimis vicina coaleſcit, & gemellos fructus producit. Immò ſi in vtero animantis ob varium ſitum infantium, varia fit partuum copulatio: aſſimiliter ob varium fructuum ſitum diuerſa fit eorumdem conglutinatio, vt in fructibus delineatis conſpicamur.

Cauſę monſtroſi fructus.

Amplius quemadmodum ſæpè in vtero animantium ob anguſtiam loci, vel propter compreſſionem à partibus vicinis productam, partus gibboſi, & prauè conformati gignuntur: pari ratione fructus ſiue herbarum, ſiue arborum propter anguſtiam continentis, vel propter compreſſionem alicuius rami, fructus gibboſi, obliqui, & malignè formati naſcuntur: Quamquam, aliquando accidat, vt in fructibus pars rectè formata optimè nutriatur, conſequenterq; augeatur, & interim alia pars malè conſtituta, pauco alimento attracto, minimè creſcat, & fructus gibboſus euadat, vt in propoſitis Peponum figuris Lector poterit meditari. A

Napus monſtroſus.

Quòd autem anguſtia loci, & aliqua compreſſio tenellos plantarum fœtus poſſit monſtrificos reddere, poſſumus id ſtabilire alia obſeruatione in Napo facta, anno ſalutis humanæ poſt milleſimum & ſexcenteſimum ſecundo. Creuit enim Napus inter alios in Agro Bononienſi monſtroſè formatus, quia duos Napos copulatos repræſentabat. Erat autem huius figuræ. Napus primus, ex quo caulis plantæ erumpebat, erat triplo vel quadruplo craſſior altero, qui iuxta partem inferiorem maioris erat annexus coloris albi cum rubicundo mixti, ex quo poſtea radix dependebat, per quam ex terra vtriq; alimentum communicabatur. B

Cauſa monſtriferi Napi.

Cauſam autem huius gemelli Napi fuiſſe opinamur radicem cuiuſdam ſpeciei graminis, quæ Napum in primordio generationis complexa erat: ideoq. illum comprimens, atq; ſtringens effecit, vt fœtus Napi duos æmularetur. Hinc colligendum eſt compreſſionem, & loci anguſtiam tam in fœtibus animalium, quàm in fructibus plantarum eſſe in cauſa prauę conformationis, & monſtroſę fœditatis.

Ex monſtroſis Herbarum fructibus ad fructus Arborum aſcendere licet, in quibus ſimiles monſtroſos effectus, & geminatos fructus curioſitate minimè inani ſumus meditati. Primitùs de fructu Amygdali geminato nonnihil dicemus.

Amygdali deſcriptio. Differentia

Eſt Amygdalus arbor ob iucunditatem fructus notiſſima; prægrandi enim, & robuſta firmatur radice, caudice eſt procero, folijs ſalicis prælongis, & perſico ſimilibus, cui tota etiam arbor aſſimilatur; florem, vt plurimum, producit album, & fructum figura cordis duplici putamine tectum inſtar iuglandis. C

Si reſpiciamus fructuum differentias; hæ ratione saporis, magnitudinis, & figuræ erunt diuerſæ. Sunt Amygdalæ dulces, & amaræ.

Sunt item maiores, & minores: namq; triplo minores alijs ex Aſia deferuntur; ſunt tamen vt plurimum oblongę, & figura cordis quamuis rotundæ etiam inueniantur. His addere poſſumus Amygdaloperſicum in Alſatia frequentem, cuius oſſeus cortex inſtar Perſici eſt rugoſus, & nucleus eſt grati ſaporis redolens perſicũ.

XXV.

Itaq; in icone XXV. non ſolum delineatas damus Amygdalas gemellas, ſed etiam Amygdalam magnam figura cordis, & Amygdalam rotundam magnitudine ferè mali perſici, de quibus poſtea in Hiſtoria plantarum, Deo dante, diſſeremus; cum in eadem tabella omnes prædicti fructus eſſent effigiati. D

Poma monſtroſa

Ad mala ſi noſmet conuertamus fructus etiam monſtroſos huius generis iam obſeruatos proponere ſpectandos poterimus. Eſt Malus arbos Græcis μηλέα dicta, & fructus μῆλον malum, mel, propter fructus dulcedinẽ, & pomum nuncupatur a Latinis, quia potum adimat, dum eius eſu ſitis tollitur.

L. 1. de mat. med. c. 131. L. 15. hiſt. nat. cap. 14.

Si differentias mali inquiramus, ſcripſit Dioſcorides malorum genera eſſe, Vulgaria, Cotonea, Perſica, Armeniaca, Medica, ſeu Citria, Verna, Melimela, Epirotica, & Syluestria. Plinius multò plura recenſet, & tandem Tabernemontanus innumera ferè enumerat, quæ nomẽ ab Inuentore, à loco natali, à ſapore, ab odore, à colore, à magnitudine, & à figura ſortiuntur, de quibus ſigillatim ſuo loco agetur.

Inter malorum ſatiuorum genera, quædam rotunda epirotica numerantur, hodie Italis *Mele roſe*, fortè à colore roſeo. Hæc mala Primùm in Epiro proueniſſe Græci teſtificantur, dum illa Epirotica indigitant.

In

XXV. Amygdalæ geminatæ monstrificæ.

XXVI. Mala Epirotica geminata, cum pomo paradiſeo monſtrifico.

In hac igitur specie duo mala gemella ex vbertate materiæ prouenerunt, licèt non omniquaq; copulata, sed tantummodo iuxta pediculum. Item alia duo Mala epirotica, seu rosea conglutinata vidimus, quæ, licet essent geminata, vnicum tamen pomum repræsentabant, & gemella erant ratione duorum pediculorum apparentium, ex quibus pendebant, qui fuerunt rudimenta, & signa florum, quibus defluentibus, fructus, seu poma procreantur, vt in icone XXVI. ostenditur. XXVI.

Vbi proponitur quoq; spectandum pomum paradiseum monstriferum, quod anno Salutis humanæ post sesquimillesimum nonagesimo tertio, mense Nouembris, Illustrissimus Camillus Paleotus Bononiæ senator, Eminentissimi Cardinalis Paleoti primi Bononiæ Archiepiscopi frater, & Illustrissimi Camilli Paleoti hodierni Senatoris auus, rerũ naturalium diligentissimus indagator clarissimo viro Vlyssi Aldrouando donauit. Erat autem huiusmodi fructus pomum paradiseum Vulgò nuncupatum, quia suauissimum odorem spirabat, sed iuxta pediculum eiusdem pomi adnata erat appendix substantię, & coloris eiusdem fructus, quæ rostrum alicuius auis, vel digitum cum vnguiculo æmulabatur. Verùm, vt veritatem fateamur, mentulam potiùs Canis vnà cum scroto, quam effigiem alterius rei repræsentare videbatur; & in summitate talis mentulæ cuspis quædam nigra, & acuta cernebatur, sed melius id apparebat, quando hæc pomi appendix deorsum vertebatur, quemadmodum Lector in icone poterit meditari. *Appendix pomi quid referret.*

Posteaquam incidimus in sermonem pomorum paradiseorum, quæ, ob iucundum odorem, & gratum saporem, paradisea quasi cælitùs missa nuncupantur; non erit ab re describere aliud monstrum in hoc pomorum genere olim obseruatum a prædicto Illustrissimo Camillo Paleoto, anno post sesquimillesimũ nonagesimo quarto.

XXVII. Pomum paradiseum monstrificum.

Hoc nuncupari potest Diorchites, quia sit pomum gemellum figura ferè duorum testium, quorum vnus altero sit longior; Pomum maius erat figuræ colochintidis pyriformis, alterum verò formam testis rotundioris imitabatur. Pediculus postea fructus vtriq; erat communis, sed maiori pomo magis annexus. In vtroq; color flauescens ad aliquem ruborem vergebat.

XXVII. In suprema parte vtriusq; fructus, cui flos hęrere solet, vmbilicus conspiciebatur, & propè vmbilicum minoris, erat rima quædam pudendi muliebris æmula, quasi Natura alium vmbilicum ibi procreare voluerit, vt in icone XXVII. videri potest.

Natura igitur in plantis sæpè numero aberrans à scopo, monstra producit, sicuti sæpè vidimus, & præsertim in pomis: hoc enim anno obseruauimus pomũ quod cucurbitam vinatiam æmulari videbatur. Quandoquidem habebat figuram vasculi rotundioris cum collo adhærente parti superiori, quasi paruum caput pomo insideret. Hinc colligimus quòd Natura duo poma procreare voluit, sed ex inopia materię, pomum magnum, & perfectum primò genuit, deinde aliud admodum paruum quemadmodum, etiam in multis alijs fructibus accidere solet. A

Pyrorum differentiæ. Malis Pyri sunt affines, quæ, & ipsæ monstrosis fructibus non carent. Pyrus est arbor notissima, cum passim in Europa crescat; ita nuncupata, quia eius fructus pyramidem referant. Differentiæ sunt plurimæ ratione magnitudinis, figuræ, saporis, odoris, coloris, & temporis; itaut Cordus in sua Historia, quinquaginta genera Pyrorum recensuerit, quæ in Viridarijs, agris, & alijs locis cultis crescunt. B

XXVIII. Syluestria dicuntur, quæ in locis incultis, & nemoribus sponte oriuntur. In horum Syluestrium genere olim Pyrum obseruauimus admirandam, & monstrificam, cuius ramum damus spectandum in icone XXVIII. Erat hæc arbos spinis horrida, quibus Pyri syluestres scatere solent, & pyra magnitudine, figura, & colore diuersa procreauerat, quamuis postea essent insipida, & gustui ingrata, veluti fructus syluestres huius generis esse solent. Quare hæc arbos inter ἐπικάρπα δένδρα non poterat connumerari, quoniam Arbores huius generis fructus æquales, vniformes & tempestiuos ferunt.

Pyri syluestres quales fructus ferant.

Paulò superius, quando de monstriferis plantarum folijs agebamus, mali medicæ, & Aurantiæ meminimus, de quibus in præsentia verba sunt facienda, occasione cuiusdam fructus nobis donati, qui monstrosam prorsus formam præ se ferebat. C

Sunt igitur tria malorum genera, Citria, Limonia, & Arantia, quæ ad vnum genus pertinent, & inter hęc mala Aurantia parumper sunt consideranda, quæ fortè ab Arantio Achaiæ oppido, vel ab Aranea gente in Persia cognominata fuerunt; nisi velimus cum alijs Arantia, quasi aurantia ab aureo fructus colore cognominare: idcirco mala aurea Virgilio fuerunt nuncupata. An verò hæc sint Cestiana mala apud Galenum, & an martiana mala apud Suetonium in Domitiano, & an Citrangula Auicennæ, & Mesuei, non est præsentis loci disputare.

L. 2 de cõp. med. sec. loc. cap. 1.

Differentię Mali Arantij. Hæc postea variant sapore succi acido, dulci, & medio. Dulcia corticem habent glabrum, acida duriorem, & asperum. Quædam corium habent magis viride, alia magis flauescens. Reperiuntur quædam sine semine, alia duo seminum genera in eodem pomo gerunt. Nostratium cortex amarus est, quamuis in aliquibus locis cortice dulci, & suaui crescant. Variant quoq; forma aliquando rotunda, aliquando longa, necnon cortice magis, atq; minus rugoso. Sed monstrosum fuit illud pomũ nobis olim dono datum, cuius cortex multis, & oblongis scatebat tuberculis, & sex trianguli cum seminibus in eodem pomo dissecto apparebant, vt constat in icone XXVIIII. D

XXVIIII.

Malum limonium dulce. Ibi quoq; mali Limonij dulcis integri & secti effigies fuit delineata, in qua nouem trianguli conspiciebantur; Romæ Limoncello appellatur, ob appendices, quas in folijs habet: quamuis videatur potius ad malum Arantium, quàm ad Limonium spectare, præsertim cum figuram, & colorem ei similem gerat. Dissectum hoc pomum nouem exhibebat triangula, in quorum singulis bina semina concludebantur. Sed magna admiratione dignum, est, quòd nulla constat carne sed tantùm exteriori cortice subtilissimo, & interiori parte succulenta: ideoq; ratione partium internarum neq; Malo Limonio, neq; Aurantio affine esse videtur; præterquamquòd illa

pars,

XXVIII. Pyrus ſylueſtris monſtroſa.

XXVIIII. Malum Arantium monſtrificum cum malo Limonio dulci integro, & ſecto.

pars, cui pediculus annectitur, inſtar turbinis acuminata eſt, vt in effigie propoſita cernitur: Sed hæc de hoc fructu obiter dicta ſint, cum in eadem tabella vna cum monſtrifico fuerit delineatus.

Cæteris addimus tanquam fructuum monſtriferorum coronidem fructum Cerri. Eſt enim Cerrus apud Botanicos quintum genus quercus, Aegylops Idæorum, & Dodonei, Aſpris Macedonum,& Latinorum, Cerrus apud Cluſium; Plinio tamen, & Lobellio in Iconibus Cerris cognominatur, vbi duæ ſpecies maioris, & minoris glandis delineantur. *Cerri ſpecies.*

Arbor eſt Italiæ magna ex parte ignota, teſte Plinio, cum in aliquibus ſolum E Hetruriæ locis creſcat,& paſſim in ſyluoſis locis Græciæ naſcatur, procera eſt, caudice recto, excelſo,& robuſto per longitudinem ad quælibet ædificia ſuſtentanda. Folio eſt craſſo amplis inciſuris laciniato, & folijs quernis non multum abſimili. Non eſt arbor ſterilis, vt non nulli perperam ſcripſerunt, ſed glandifera, Glans eſt quodammodo rotunda, & calyce echinato munita, & adeo amari guſtus, vt nullum animal, præter ſues, illam attingant. *Glans cerri qualis.* Modò materia quandoq. huius fructus necnon materia calycis, & folij quodammodo confuſa ad procreationem fructus concurrens glandem monſtroſam generauit, qualis in icone XXX. delineata monſtratur. XXX.

XXX. Cerri fructus monſtrificus.

DE

DE MONSTRIS COELESTIBVS Cap. XIII.

IVXTA ordinem in principio huius Hiſtoriæ conſtitutum noſtra intereſt mentem dirigere ad illa, quæ in ſupernis mundi partibus, præter conſuetam Naturæ legem, generantur; quæ poſtea, ratione loci, monſtra cæleſtia nuncupantur, quoniam Cœlum hoc in loco in lata ſignificatione accipitur. Idcirco notandum eſt ſuperiorem quemdam mundum, ſeu Naturam inueniri, ex pluribus ſphæris conſtantem, quæ circulo tantùm mouentur, & huic proxima eſſe elementa, ex quibus hic inferior mundus, & ſublunaris integratur, nimirum ignem, aerem, aquam, & terram, quorum ſedes, & loca ita inter ſe ſe ſunt diſpoſita, vt poſt cœleſtem naturam ignis ſuccedat, poſt hunc Aer, deinde illum Aqua, & hanc Terra ſequatur. A

Ordo in ſub lunaribus.

Itaq; ex his quatuor elementis mundum hunc inferiorem conſtituentibus, quidã aliquando effectus meteorologici dimanant; qui, quoniam non frequenter fiunt, monſtra, & quia genita ſunt in ſublimi, cœleſtia indigitantur: quamuis poſtea hoc nomen aliquod etiam nouum, & non amplius circa ſydera obſeruatum amplectatur. B

Anaxagora opinio.

Conſultò ſuperſedebimus dubitationi, circa corpora inter Cœlum, & Terram comprehenſa, cui Anaxagoras anſam præbuit, dum, poſt ſupremum illud Cœlum, quod naturæ igneæ eſſe credidit, cœtera ad terram vſq; corpora Aerẽ tantummodo eſſe exiſtimauit: quandoquidem non eſt præſentis loci de hoc diſputare, cum alibi à Philoſophis hęc dubitatio fuerit ſoluta. Nos enim in præſentia quodammodo induere debemus habitum illius Philoſophi, quem Veteres meteorologicum cognominarunt, cuius partes ſunt contemplari illa, quæ in ſublimiori mundi ſublunaris loco procreantur; cuiuſmodi ſunt pluuiæ, rores, pruinæ, niues, & grandines: ſed hæc, quoniam per interualla quodam veluti circulo reuertuntur, monſtri nomine non donantur, conſequenterq; ad noſtrum negocium non pertinent. Quamobrẽ altius aſcendemus ad paſſiones ignitas, nempe ad Cometas, Sydera volantia, Columnas igneas, faces, & Pyramides accenſas, nec non alia ſimulacra animantium in aere, & nubibus apparentium, quæ quoniam non ita frequenter fiunt, monſtra, & oſtenta nuncupantur. C

Qualia appareant in aere.

MONSTROSA ANIMANTIVM SIMVLACRA IN SVBLIMIORI ſede conſpecta. D

NONNVLLA tantùm hoc in loco hominum ſimulacra memorabuntur cum multa alia huius generis in Rubrica Præſagiorum primi capitis huius libri relata, & delineata fuerint. Itaq; admirabiles viſu fuerunt multorum prælantium acies militum in Aere ab Incolis multorum locorũ Heluetiæ, anno poſt milleſimum, & quadringenteſimum ſeptuageſimo quarto conſpectæ; ſicut in Annalibus Baſilienſibus memoriæ proditum eſt: quo anno Heluetij aduerſus Ducem Mediolani innumeras peditum, equitumquè copias eduxerunt, & Nouembri menſe ad Teſinum flumen victoriam reportarunt.

Pariter

Pariter per annorum seriem progredientes, inueniemus quòd anno post millesimum, & quadringentesimum nonagesimo nono, Lucernæ Heluetiorum, Maio mense, Draco igneus immanis formæ, nimirum crassitudine Vituli, & longitudine octo cubitorum, maxima omnium Incolarum admiratione, volare visus est; & mense subsequenti Maximilianus Rex Romanorum numeroso stipatus exercitu in Heluetiam irrupit, & Engadinum ferro, flammisq; deuastauit. Rursus anno post sesquimillesimum trigesimo quinto, in Lusatia non procul ab oppido Ruben, quinctili mense, hominum duo exercitus à meridie ad Septentrionem fuerunt conspecti, qui *Draco volans.*
E plenissimis cohortibus, & centuriatis militibus tota acie manum conserere videbantur. Item anno post sesquimillesimum trigesimo octauo, Germaniæ Incolæ acies armatas, gladios, & funera passim in aere conspicati sunt. *Exercitus in aere visus.*

Similiter anno salutis humanæ post sesquimillesimum quadragesimo quinto, mense quinctili, hæc visa sunt in aere simulacra ab Incolis Silesiæ. Vrso instructam aciem ad Orientē ducenti, Leo copijs militum stipatus fiebat obuius, & consertis manibus sanguis ab inflictis vulneribus manabat, & cadauera cadebant: inter præliandum Aquila ex eminenti saltu ad copias Leonis volare visa est. Post pugnam Leo inter suas cohortes refulsit, Vrso nullibi conspecto. Immo eodem anno apud Polonos tres cruces punicei coloris in Cœlo apparuerunt, inter quas miles cataphractus ense igneo aduersus oppositum sibi exercitum præliatus est, qui deinde victor ab horrifico Dracone fuit deuoratus. Paulò post ingens Chasma per horæ *Cruces tres in cœlo visæ*
F spatium apparuit, demum tres Irides, quibus perpulchra Angeli alati species omnibus conspicua supersedebat, donec vnà cum nubibus omnia paulatim euanuerint.

Anno Domini post sesquimillesimum quadragesimo septimo apud Heluetios in aere duo exercitus, & duo Leones inter se acriter dimicantes visi fuerunt, quorum alter caput alterius mordicus euulsit. Eodem anno Calendis Octobris in Saxonia, oriente Sole, visus est in Cœlo tumulus panno nigro tectus, cruce rufi coloris superposita, quem præcedebant, & subsequebantur multi homines pullatis vestibus induti cum tubis tantum clangorem edentibus, vt ab Incolis facilè audiretur Item eodem anno in Italia non procul ab Vrbe, mense Decembris, Crux rubicundi coloris sereno Cœlo visa est, vbi etiam Aquila vibrās alas triduo conspiciebatur. *Crux cum aquila.*
G Rursus in Saxonia, subsequenti anno, nimirum post sesquimillesimum quadragesimo octauo, Quendelburgi, conspecti sunt in aere duo exercitus acriter pugnantes, & anno succedenti post sesquimillesimum quadragesimo nono, nonnulli viri Brunschuicenses fide digni iter facientes, teste Licosthene, Lunam obseruārunt illo coronatam circulo, qui Græcis ἅλως vocatur: immò igneum quoque conspexerunt Leonem, & Aquilam sibi pectus fodientem, vt in icone I. apparet. I.

Eodem anno in oppido Vortlandiæ obseruarunt Incolæ in aere simulacrum illius viri germanis vestimentis induti, de quo superius in Rubrica Præsagiorum primi capitis sermonem habuimus

Sequenti anno post sesquimillesimum quinquagesimo, intra Norimbergam Fichtuuangit, & Anoltzbachium, initio mensis Sextilis, die sereno, multi sunt intuiti Solem vario colore deturpatum, cum simulacro Aquilæ varijs coloribus effigiatæ, *Vide Iconē*
H passis alis, & pedibus carentis infra arcus erat cælestis, & iuxta illum eques, qui altera manu equum, & altera canem venaticum ducere videbatur, cuius monstrosi simulacri iconem Lector videat in primo capite huius Historiæ. *in primo capite.*

Eodem anno, in Saxonia ad Trebinum, Iunio mense; non procul ab Vuittenberga celeberrimo omnium disciplinarum Emporio, multa simulacra in Cœlo comparuerunt, inter quæ perpulchra Cerui species visa est, pugnantibus hincinde varijs militum aciebus, quorum sanguis instar pluuiæ stillare videbatur, & in icone II. ostenditur. II.

Rursus anno salutis humanæ post sesquimillesimum quinquagesimo tertio, Herbeslebij in Pago Thuringiæ, authore Licosthene, quinctili mense, gemini serpentes in Cœlo mordicus se se comprehendere visi sunt, caudis implicatis, in quarum medio crux ignea refulgebat, vt in icone III. cernitur. III.

Eodem anno in quodam vico Thymigræ, viri proceri effigies inter nubes appa-

I. Simulacra ignea Leonis, & Aquilæ pectus ſibi fodientis.

II. Cerui, & pugnantium ſimulacra in Aere.

III. Serpentum mutuo ſe mordentium ſimulacrum.

E ruit cuius de membris paulatim sanguis manabat. Anno succedenti post sesquimillesimum quinquagesimo quarto, Iunio mense, vt scribit Licosthenes, in Pago Blech quinq; milliaribus à Norimberga distante, virgā sanguineā Solem deturpasse perhibetur, cum turmis equitum, quæ mutuo se bello aggrediebantur, vexillis cæruleis præcedentibus.

Viri cataphracti in aere visi.

Iterum eodem anno, vt Fristchius in Meteo rologicis retulit in Palatinatu Rheni superiore ad syluam Bohemicam, duo viri cataphracti in aere comparuerunt, quorum statura minor ab altero in certamine superatus ad alterius pedes concidit, cui Victor gladio igneo vindictam maiorem minitari videbatur, donec vterq; euanuerit. Similiter prope Stolpen in Australi Cœli plaga, pugnantium, atq; magno clamore concurrentium acies in Cœlo fuerunt conspectæ: deinde, peracto prelio, ingens flammarum globus ab aere erumpens in terram cadere visus est. Demum anno post sesquimillesimum quinquagesimo sexto, mense Decembri, non procul ab Augusta Vendelicorum, Leonis, & Visi pugnam incolæ regionis in aere conspexerunt.

Armorum fragor audi tus.

F Præterquamquod varijs temporibus Fragor armorum in aere auditus est. Immò nuper, scilicet anno post millesimum, & sexcentesimum vigesimo primo per litteras intelleximus, quòd in Gallia, nimirum in ciuitate Augustarum Aquarum Aquitaniæ, non solum armorum strepitus in aere auditus est, sed etiam instructæ militum acies quasi bello aliquem aggressuræ per spatium horarum trium conspectæ sunt.

MONSTROSA RERVM INANIMATARVM IGNITARVM, ET præcipue cometarum varietas.

G

VT humanus intellectus ad simulacrorum huius generis cognitionem pronus, & idoneus reddatur, animaduertere oportet, iuxta mentem Philosophorum, & potissimum Aristotelis, in libris meteororum, ex his terrestribus, & aqueis corporibus duplicem halitū virtute Solis in sublime continuò vehi, quorum alteri nomen vaporis, quia ab humectis terræ partibus prodeat, alteri nomen exhalationis Philosophi assignarunt, quia tenuior sit, & ab aridioribus terræ partibus emergat.

Horum igitur halituum prior tanquam grauior, & humidior locum in aere maximè infimum, & terræ proximum occupat, alter verò, quia calidioris, & siccioris est substantiæ, sedem sublimiorem, & tertiam aeris regionem petit. Namq; quod inter corpora calidius, & siccius est, ignem appellamus in primo sub sphæris cœlestibus loco consistentem. Quod verò humiditatem calori coniunctam possidet, & hac H de causa est ponderosius instar vaporis, nō potest ad altiores euolare sedes, sed paulò infra ignem residet, & aereum elementum nuncupatur.

Hypocauma quid.

Pars verò illa superior appellatione ignis donatur, quia celerrimè exuri, & in ignem transmutari possit; ideoq; cum nostra exhalatione maximam conuenientiam habere videtur: quamobrem hanc Philosophi, & præcipue Aristoteles in Meteoris ὑπόκαυμα, quasi succēsibile à verbo ὑποκαίω succendo, indigitarunt: vnde hæc materia apprimè disposita, ob leuem motum quemlibet, confestim exuritur, & in flammam vertitur: quemadmodum contingere solet in face nuper extincta, quæ si illico rotetur, flammam denuò concipere solet.

His igitur sic constitutis, nimirum supposita re vstibili, seu hypocaumate, & motu corporum cœlestium, poterimus asseuerare, quòd ille calidior spiritus à partibus siccioribus terræ sublimatus, & ad destinatum locum ascendens celeri incalescat motu, & tandem inflammationem, & ignem concipiat.

Cæterùm quando prædicta hypocaumata circulari motu accenduntur, multæ

I. Hastæ, Trabis, caprarum salientium, & Arç simulacra ignea.

E rerum varietates, & diuersa simulacra in aere apparent; de quibus postea Lucanus cecinit hunc in modum.

Ignota obscura viderunt sydera noctes,
Ardentemq; polum flammis, Cæloq; volantes,
Obliquas per inane faces, crinemq; timendi
Syderis, & terris mutantem regna Cometen. *Lib. 1. Pharsal.*

Quamuis multò plura huius generis simulacra interdum obseruentur. Sępè enim accidit; vt id, quod flammam in sublimi aeris sede concipit, æqualem longitudinē, & latitudinem sortiatur, & tunc impressio hęc imaginem flammarum stipulæ in campis accensæ imitatur. Sin æmuletur camini luculenti flammam, tunc Authores hanc impressionem Aram cognominarunt, quoniam similis ardor in Antiquorum aris cum sacrificijs accensis conspiceretur. Quando maior est longitudo, quam latitudo exhalationis, hæc accensæ trabis formam exhibet. Immò, quando in longum protensa est cum gracilitate, hastæ ardentis habet figuram. At quando accen- *Impressionum ignearum varietas.*
F siones, & scintillationes non sunt simul iunctæ, neq; iuxta rectam lineam positæ, immò dispersę, & dissipatæ, itaut prima pars exhalationis sit accensa, deinde aliæ portiones successiuè, prioribus extinctis, sed non per rectitudinem accendantur modico spatio inter se dissitæ; tunc temporis saltantium Caprarum vestigia imitari videntur.

Tandem si per rectam lineam exhalatio, consequenterq; inflammatio non procedat, sed huc, atq; illuc volitet, tunc stellam cadentem, aut volitantem præ se fert; cum, vno sydere veluti extincto, ad sequentem exhalationis particulam inflammatio properare videatur. Horum nonnullorum effigies in sequenti icone I. monstrantur; vbi Aræ, Trabis, Hastæ, & Caprarum saltantium figuræ apparent. I.

Cum stellarum volantium, & prædictarum impressionum ignitarum, necnō Cometarum materia, substantia, & natura sint consimiles; iuri consentaneum esse videtur, vt de Cometis, tanquam de monstrosis Cœli simulacris sermonem habeamus. Sunt autem Cometæ calidioris, & sicciorìs naturæ: quandoquidem locum,
G & regionem, quam suo splendore illustrare incipiunt, ibi calidiorem, & sicciorem aerem fieri præsignificant.

Philosophi igitur rerum naturalium scrutatores ad insinuandam Cometarum procreationem, iuxta mentem Aristotelis, probabilibus rationibus incedunt. Primò supponunt tria, quæ antea tanquam huius doctrinæ meteorologicæ fundamenta fuerunt exarata. Primum est sub corporibus cœlestibus esse exhalationem, quā vel hypocauma, vel ignem appellare consueuerunt. Secundum est hanc substantiam, & aerem illi copulatum circulari motu agitari, & demum propter hunc motum hanc exhalationem accendi consueuisse, non tamen totam, sed illam portionem tantummodo, quæ ad ignem suscipiendum erat idonea mox cæteras inflammari partes; vnde postea tot impressionum ignitarum differentiæ originem ducere solēt. *Causa ignitarum impressionum.*

His ad mentem reuocatis, verum Cometarum ortum ad igneam vim Cœli, aut alicuius syderis referunt, iuxta quorum motum exhalationes illæ feruntur. Deinceps Cometas ad exhalationem, tanquam ad causam materialem reducunt, quæ in
H dies ex partibus terræ siccioribus in sublimiorem locum indesinēter ascendit; itaut, absumpta priori exhalatione, recens, atq; noua veteri prestò sit: propterea cum id aliquandiu perseuerat, non erit aliud Cometa, quàm exhalatio successiuo modo accensa, & inflammata.

Verùm si huiusmodi exhalatio accensa aliquam stellam instar crinium, & cincinnorum ambiat, merito poterimus hanc exhalationem Cometam, nempe stellam comatam appellare; præterea quando exhalatio, iuxta sydus, in modum barbæ fuerit accommodata, Pogoniam poterimus nuncupare. Est enim apud Græcos κομήτης crinitus, & comatus immò hoc vocabulum absolutè sumitur ab Aristotele pro ἀστὴρ κομήτης stella comans crinita, & cincinnata. Cum autem πωγωνίας exponatur barbatus, non est mirum si aliquando cometæ πωγωνίαι ἀστέρες nuncupentur. Ptolemeus autem Cometas τὰ φθαρτικὰ ἄστρα nempe corruptibiles, & elementares stellas vocitauit. *Cometa etymum.* *Stella corruptibilis quæ.*

Multi Authores, & potissimum Plinius nouem cometarum differentias constitu- *Lib. 2. Hist. nat. cap. 22*

II. Nouem Cometarum differentiæ.

1. Cometa clypei formis.

2. Crinitus.

3. Cornutus.

4. Barbatus.

5. Iaculiformis.

6. Enſiformis.

7. Solaris.

8. Equinus.

9. Lampadiformis.

E unt. Primus Cometa in icone propoſitus vocatur δισκεύς, quia figurã Diſci, vel clypei referat. Secundus κομήτης, nempe comatus, ſeu crinitus, huicq; vocabulum hoc per excellentiam competit, quoniam vt plurimum Cometæ hac forma inductæ compareant. Tertius κερατίας, nempe cornutus. Quartus dicitur πωγωνίας barbatus. Quintus ἀκοντίας, iaculi formam habens. Sextus ξιφίας enſiformis. Septimus πιθίτης effigiem dolij repræſentans, quem cometam poſtea nonnulli ſolarem, vel Roſam nuncupant. Octauus ἱππεύς, quæ vox vt plurimum equitem apud Græcos denotat, nihilominus à Plinio trahitur ad hunc cometam, quaſi equinum dixerit. Nonus, & poſtremus appellatur λαμπαδίας, quia effigiem accenſæ facis repræſentet. Hæ autem cometarum ſpecies in icone. II. delineantur.

Cometarũ nouem differentia.

II.

Verùm Authores Arabes Cometis varia nomina ab eorum effigie, tum à viribus aſſignarunt, quæ in campum afferre minimè neceſſarium eſſe iudicauimus, quoniam in delineatis figuris non tanta obſeruatur diſcrepantia, quin varij cometæ ad vnum genus reduci, & pertinere poſſint, veluti ſunt Cometæ clypeiformes, & F Solares. Præterquamquòd aliæ quoq; Cometarum differentiæ à figuris petitæ recenſeri poſſunt: ſunt enim Cometæ, qui formam Tubæ, vel Pectinis referant, ſunt quadranguli, necnon duobus, vel tribus cornibus decorati. Quamuis poſtea Cornelius Gemma, quoad fictionem figurarum, valdè dubitet, num vnquam Cometæ ſimilibus induti formis apparuerint, & potiſſimum quales ab Arabibus memorãtur: cum nulla Veterum monimenta perſonent alios orbi illuxiſſe Cometas, quam illos; qui iaculi gladij, aut pyramidis effigiem repræſentauerint. Cornuti ſemel tantùm meminerunt.

Alia differentia cometarum.

Cæterùm ſi alia Cometarum imago apud ipſos nominata, & deſcripta, præter memoratas, reperitur, ambigendum eſt, num Veteres reliqua ignita meteora cum legitimis, & genuinis Cometis confuderint. Rectius igitur, & ſatius præſtitit Ariſtoteles, qui omnes figurarum varietates, in recenſendis Cometis, ad duo tantùm genera redegit, nimirum, ad κομήτην, καὶ πωγωνίαν: cum eorum coma in longitudinem, vel in latitudinem proferatur. Quapropter hodiernum vulgus Cometas co- G matos, barbatos, & caudatos appellat: quamquam alij in figuram acutam, alij in latam proprium iubar portendere videantur.

Ariſt. opinio circa differentias.

Vt autem Hiſtoriæ noſtræ nihil deſit, in icone III. alias Cometarum differentias, ratione figuræ, exhibere ſpectandas decreuimus: vbi prima ſpecies vocatur κερατίας altera, nempe cornuta, quamuis aliquo modo figuram tubę prę ſe ferre videatur. Secunda dicitur ξιφίας altera, Tertia eſt ξιφίας tertia; quarta τετράγωνια, nempe quadrata; quinta, & ſeptima nuncupatur ἱππεύς varia, nimirum, quia vario modo equum referat. Niſi velimus cum Alberto Magno differentias Cometarum quinq; ſtatuere, non ratione numeri ſtellarum errantium, ſcilicet Mercurij Veneris, Iouis, Martis, & Saturni, ſed iuxta quinq; differentias vaporis materialis; omnis enim vapor Cometæ, licet ſit in genere craſſus, & ſibi cohærens, nihilominus ſecundùm exigentiam materiæ, poteſt eſſe craſſus, tenuis, aut medius per æquidiſtantiam inter craſſum, & tenue: vnde tria media reſultabunt, conſequenterq; erunt tantùm quinq; differentiæ Cometarum, ratione materiæ.

III.

Cometarũ differentia ex Alberto.

H Nolumus prętermittere duas Cometarum figuras, quas Cornelius Gemma propoſuit ſpectandas, & à ſydere, vel à colore ſaturnios Cometas nuncupauit, quorũ alter fulſit anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo octauo, die decima ſeptima Auguſti, in occaſu Solis, circa duodecimum gradum Virginis, diſtabatque à cauda maioris Vrſæ, per ſpatium octo graduum ſupra viginti. Stabat in Occaſu mæſta, & lugubri facie, nimirum naturæ ſaturninæ, & caudam verſus orientalem plagam porrigebat, ſed diu non fuit conſpectus, nam, pluuia ſuperueniente, ante diem ſeptimam euanuit.

Cometa Saturnius qualis.

Meminit pariter idem Gemma alterius Cometæ naturæ ſaturnię, qui effulſit anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum ſexageſimo nono, circa initium Nouembris, cauda admodum longa verſus ſubſolanum extenſa, qui circa diem vigeſimũ eiuſdem menſis paulò altior fuit conſpectus, ſed paulò poſt impetu Ventorum inualeſcente, & imbre continuo diſſolutus eſt. Horum imagines in icone IIII. ſpectantur.

Cometa Saturnius alter.

IIII.

III. Aliæ Cometarum differentiæ.

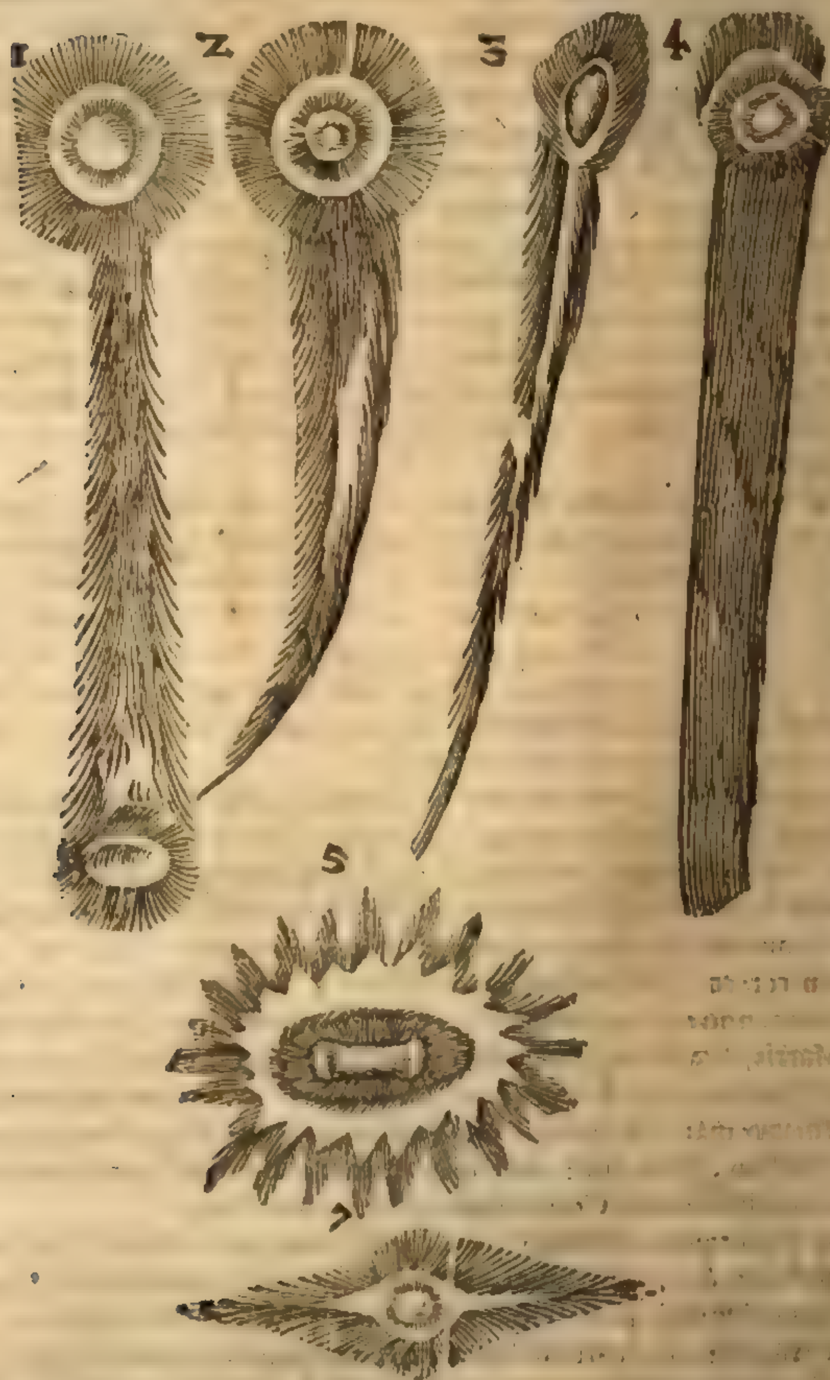

1. Ceratodes altera
2. Ensiformis altera
3. Ensiformis tertia
4. Quadrata
5. Et 7. Equina Varia.

IIII. Cometarum naturæ saturniæ duo differentiæ.

Cæterùm nullum Cometæ genus fuit tanti horroris,& tantæ admirationis,quàm illud,quod apparuit anno salutis humanæ post sesquimillesimum vigesimo septimo, die vndecima Decembris, circa occasum Solis, vt multi Authores, & præcipue, Licosthenes annotarunt, in Ditione Palatinatus. Erat hoc Cometæ genus ratione propriæ figuræ ensiformæ, & cruentum, sed ratione circumstantium imaginum horribile: etenim nube terribili, stellis, hastis, gladijs, & capitibus humanis hinc inde cingebatur, vt Lector in icone V. meditari potest. Hinc multi hoc solo spectaculo attoniti, & perterrefacti in morbum, & syncopem incidisse feruntur. A

Cometa horribilis. V.

Hactenus circa differentias, & generationem Cometarum, iuxta opinionem Aristotelis, & aliorum Philosophantium mentem, versati sumus. Modò aliorum, nempe Veterum Philosophorum sententia est aperienda: quandoquidem Anaxagoras, & Democritus concursum quemdam quinq; planetarum, præter Solem, & Lunam, cometas esse dixerunt, quos Planetarum etiam nomine donarunt: sunt enim opinati illas quinq; errantes stellas, si fortè fortuna congrediantur, & se contangant, vnius solùm stellæ imaginem repræsentare: cuius postea splendor longius difusus comam veluti quamdam præ se ferre videatur; præterquamquòd addebant, dissipatis cometis, planetas quosdam relictos comparuisse. B

Anaxagoræ opinio.

Alij prædictos secuti Philosophos quinq; planetis sextum addiderunt, quem cometam appellarunt, eumq; sub radios solares vt plurimum latibulari, ab ijsq; raro emergere: quapropter raro Cometa apparet. Hanc opinionem stabiliunt exemplo Mercurij, qui, & ipse cum sit planeta raro apparet, quoniam modico interuallo à radijs Solis recedit. Horum Philosophorum sententiam Albertus Magnus validissimis rationibus refellere nititur; vt communem Philosophantium sententiam circa generationem Cometarum probare possit. Quas rationes vnusquisq; apud eumdem Authorem videre potest.

Nos autem hanc Priscorum sententiam, neq; prorsus damnandam, aut improbandam esse arbitramur. Improbatur, dum hæc Cometarum generatio planetis assignatur; tunc illa probatur, dum in sedibus aethereis Cometæ fieri perhibentur. Nam Cornelius Gemma locum generationis Cometarum in parte nobiliore Vniuersi esse statuit, cum vim corruptibilis meteori sapere non opinetur. Præterquā quod hoc fuit perspicuum in illo Cometa, qui apparuit fulgidus, anno post sesquimillesimum septuagesimo secundo, mense Nouembris in constellatione Cassiopeę, Iouem enim magnitudine superabat, & eidem figura, & candore simillimus, limbo boreo Gallaxiæ affixus: itaut cum secunda, quarta, & duodecima Cassiopeæ stellis tertiæ magnitudinis Rhombum ferè perfectum effingeret. C

Nuperorum sententia circa cometas.

Hinc pleriq; phasmatum indagatores hoc genus Cometæ in regione elementari non fuisse existimarunt, quam sedem Aristoteles Cometis assignauit, sed in regione aetherea constituerunt, quia nullum prorsus motum proprium, & nullam parallaxim habebat. Hęcq; noua stella, instar lyræ, micabat, & de improuiso absq; vllo incremento maxima apparuit, nullumq; spargebat crinem, & diutius, quàm vnquam alius Cometa refulsit, nempe menses sexdecim, deinde paulatim in nihilum redacta est. Huius fulgor, in comparatione ad alias stellas, erat admirandus, quoniam Sirium, Procyona, Iouem, & cæteras stellas tam firmas, quàm erraticas splendore, & magnitudine antecellebat. D

Splendor cometa qualis.

Non igitur multum à veritate recesserunt Democritus, & Anaxagoras, qui Cometas, congressus quosdam stellarum esse existimarunt. Item Nicephorus scriptis mandauit visam fuisse nouam stellam, pænès quam multæ stellulæ veluti tot apes penès Ducem suum congregabantur. Dion quoq; scriptum reliquit sydus per spatium multorum dierum ab Vrbe fuisse conspectum, quod postea in multas partes dissolutum est. Demum Democritus obseruauit, Cometis in nihilum redactis, stellasquasdam apparuisse.

Quamobrem necessarium erit, vt asseueremus plura corpuscula lucida, ceù tot stellulas hactenus inuisas, tum fixas, tum erraticas in Cœlo versari, quas per Telescopium aliquando obseruauimus. Immò harum aliquas in Pleiadibus vnusquisque ad libitum per tubum specularem diligenter fabricatum intueri poterit. Item in vnica stella Cancri nebulosa, per commodum instrumentum, quini stellularum

tumuli

V. Cometa portentoſus, & horribilis.

tumuli ex opaco conſtantes lumine, aliquibus intermicantibus ſtellis, ſpectantur. A
Inſuper quædam ſtellarum congeries ſub vltimam Iugulæ conſpicitur, vbi in paruo ſpatio coaceruantur: deinde inter has ſtellulas lux candida inſtar nubis refulget. Amplius paulò ſupra iaculum ſagittarij globus etiam obſcurus intermixtis ſtellulis apparet.

Sententia quorundam recenſiorũ.

Præterea erratica quoq; corpuſcula in Cœlo reperiri coniectandum eſt ex maculis quibuſdam Solis, quas excellenti Teloſcopio multi obſeruarunt: Hæc ergo, vel alia corpuſcula lucida, quæ ſeorſim non conſpiciuntur, ſi confluant in vnum, refulgent: quemadmodum ſi planeta cum alio planeta, vel cum fixo ſydere copularetur: nam ita radij vtriuſq; confunduntur, vt vnius tantùm ſtellæ fulgor eſſe videatur. Quamobrem his ſic conſtitutis, Cometæ euaneſcere dicuntur, diffluentibus huiuſmodi corpuſculis, quæ antea confluxerant: cum autem iſta corpuſcula ſint parua, lumine quodammodo confuſo ſunt referta, ideo ſplendorem, & claritatem cęterarum ſtellarum adæquare nequeunt: vnde ex his corpuſculis Cometas conſtare multi per tubos opticos diligentiſſimè obſeruarunt. B

Tubus optices inſtrumentum.

Coma autem, & cauda Cometarum non erit flamma, non hypocauma, ſed forta ſis tranſmiſſio radiorum ſolis ea figura per corpuſcula minus vnita, eo modo, quo radij ſolares per foramen in aliquod cubiculum immittuntur. Pręterquamquod reflexio, & refractio ex varijs dimanans corpuſculis varijs Cometarum ſpeciebus crinitis, barbatis, & caudatis ſufficere poterit.

Præſagia Cometarum.

Quod autem Cometarum apparitio Orbi terrarum mala præſagiat, multi Authores affirmãt. Ideo Virgilius lib. decimo Aeneidos arma Aeneæ, quæ liberalitate Vulcani meruerat, quoniam in multorum exitium fuerant fabrefacta, Cometis, & Syrio, nimirum Caniculæ comparantur, in quorum apparitione ægritudines, & hominum interitus reſultant. Verba Virgilij ſunt hæc.

Lib. 10. Aeneid.

Non ſecus ac liquida ſi quando nocte Cometę
Sanguinei lugubrè rubent, aut Sirius ardor
Ille ſitim, morboſq; ferunt mortalibus ægris,
Naſcitur, & læuo contriſtat lumine Cœlum. C

Propterea referunt Actæos, in ortu Caniculæ obſeruando, fuiſſe diligentiſſimos, teſte Pierio; nam ex illius coniectura, num ſalubris, vel peſtilens futurus eſſet annus, intelligebant. Etenim ſi hæc ſtella obſcurior, & caliginoſior extitiſſet, pingue, & concretum Cœlum eſſe, conſequenterq; annum grauem, & peſtilentem futurum ominabantur: ſin illuſtris, atq; pellucida apparuiſſet, Cœlum fore purum, & anni ſalubritatem præſagiebant.

L. 11. hiſt. nat. c. 25.

Si tot, & tanta mala ſtella Canicula humano generi afferre poteſt, multo plura, teſte Plinio, ex Cometis elicere poterimus: cum bella, famem, clades, morbos, euerſiones Vrbium, Regnorum mutationes, hominum interitus, & varia exitia portendere perhibeantur. Ideo non ſine ratione prolatum fuit illud græcum, & vetus adagium incerti Authoris. οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὐ κακὸν φέρει, quod quidam eruditus non illepidè numeris hexametris ſic reddidit.

Heu nunquam certa viſus ſine clade Cometes.

Huic poſtea eſt valde conſentaneum illud Claudiani; D

Et numquam terris ſpectatum impunè Cometen.

Lib. 14.

Tacitus quoq; in Annalibus hæc habet. Sydus Cometes effulſit, de quo Vulgi opinio eſt, quod mutationem Regnis portendat. Propterea Silius Italicus ad rem ſic canebat.

L. 1. Pun.

Crine vt flammifero terret fera regna Cometes
Sanguineum ſpargens ignem, vomit atra rubentes
Fax Cœlo radios, & ſęua luce coruſcum
Scintillat ſydus, terriſq; extrema minatur.

Pertinax quidem eſt hominum opinio, quòd apparitio alicuius Cometæ Principum interitum denotet. Teſtatur id Suetonius in Nerone ſic. Stella crinita, quæ ſummis poteſtatibus exitium portendere Vulgò putatur. Idem in Claudio prodidit Præſagia mortis eius præcipua fuerunt exortus ſtellæ crinitæ, quam Cometam appellant. Sed facetum fuit illud, quod in Hiſtoria Veſpaſiani recitatur: nam cũ

ſydus

B sydus crinitum apparuisset; fuit dictum illud ad Regem Persarum attinere, cui capillus est effusior, quasi crines effusiores illius tremendi syderis hoc ipsum de Persarum Rege portenderent.

Verùm per annorum seriem progredientes, Cometas admirabiliores memorabimus, vt, quid præsignificauerint, intelligamus. Anno mundi post tria millia quingentesimo quinquagesimo tertio, & ante partum Deiparæ supra quadringentesimum decimo, ante cladem Atheniensium in Sicilia, quæ accidit Olympiade nonagesima secunda, Euclea Athenis Prætore, insignis Cometa in Boreali plaga visus est. Tunc autem, teste Plutarcho, in Nicia, Athenienses superati sunt, & Nicias cum multis alijs interfectus est. Rursus anno mundi post tria millia sexcentesimo vigesimo primo, iuxta circulum æquinoctialem, alius Cometa effulsit. Athenienses, suasore Demosthene, cum Philippo Macedone congressi ad Cheroneam interempti sunt. *Cometarum varia apparitiones.*

Anno mundi supra tria millia septingentesimo octuagesimo, & ante natum Christum, centesimo octuagesimo tertio maximus Cometa effulsit, qui quartam Cœli partem ita occupauit, vt totus terrarum orbis vndiq; conflagrare videretur, & antequam dissolueretur, diem octuagesimum attigit. Hic bella ciuilia inter Syllã, & Marium, mortem Scipionis, & Annibalis, necnon cædem Celtiberorum in Hispania portendisse perhibetur. *Cometa magnus quando apparuerit.*

Anno post natum Christum septuagesimo secundo, horrificus, & ensiformis cometa die Azimorum per spatium annuum Vrbi Hierosolimæ imminuit; vnde secuta est miserrima Vrbis destructio, in qua, fame, & gladio vndecies centena milla Iudæorum perierunt, quod Iosephus Hebræus in sua Historia amplissimè scripsit.

Anno Dominicæ Incarnationis post quadringentesimum decimo octauo, Cometa insignis visus est, & eodem anno omnes Iudæi ab Alexandria pulsi sunt. Anno post quadringentesimum octuagesimo octauo, Cometa horrendus apparuit; & tunc Theodoricus Ostrogothorum Rex à Mesia egressus, & in Italia profectus Ordoacem Italiæ Regem in fugam vertit, & Papiæ inclusum per triennium obsedit.

G Anno post quingentesimum octuagesimo nono, cometa memorandus per mensem effulsit, tunc multi Principes ab hac vita discesserunt, & anno quarto Mahumetus in Arabia natus est, qui Saracenis leges dedit. *Cometæ alij Insigniores*

Anno post septingentesimum vigesimo nono, duo memorabiles cometæ apparuerunt, quorum vnus orientem Solem præcedebat, & alter occidentem subsequebatur, hinc immensa siccitas dominata est, & mutationes admirandæ conspectæ sunt. Item anno post noningentesimum quinquagesimo sexto, in Italia cometa miræ magnitudinis conspectus est; qui insignem annonæ penuriam præsignificauit.

Anno post millesimum, & ducentesimum vndecimo, in Polonia permagnus, & horribilis cometa resplenduit, & vtraq; Sarmatia grauibus bellis fuit afflictata. Item anno supra millesimum, & trecentesimum quinto, cometa admirandus, hebdomada maiori visus est, & pestis teterrima per vniuersum ferè terrarum orbem grassata est. Similiter anno post millesimum, & quadringentesimum septuagesimo secundo, cometa crinibus longissimis in principio anni plagam occidentalem aspexit, eratq; in primis Libræ partibus locatus, cuius splendor ad dies vsq; octuaginta perdurauit; quo dissipato, altera ignita coma sub Arietis signo apparuit, & subsequenti anno, cuncta siccitate aruerunt. Item anno Domini sesquimillesimo supra quartum, memorat Augustinus Niphus cometam refulgentem biennio, post congressum superiorum planetarum sub signo cancri, & tanta siccitas in orbe dominata est, vt à mense Ianuario vsq; ad mensem Nouembris guttam pluuiæ Insubres desiderauerint. *Cometa insignis molis* *Magna siccitas apud Insubres.*

H

Anno salutis humanæ post sesquimillesimum quinquagesimo sexto, apparuit cometa Gallicæ calamitatis prænuncius. Leguntur etiam quædam elegantissima carmina apud Cornelium Gemmam de prodigiosa specie, & natura cometæ, qui effulsit anno sesquimillesimo supra septuagesimum septimum, in quibus hi postremi cometæ comparantur, & ægritudinum terræ scopæ esse feruntur: versus sic se habent.

Iuppiter in terram Cœli speculatus ab arce,
Quis nouus hic, toto est, inquit, in orbe furor?

Credi-

Credideram ventri tot, cum malè nuper haberet,
Pocula purgando sumpta, fuisse satis.
Sparsa sed in vastam morbi sunt semina molem
A' capite ægrotant brachia, crura, pedes.
Cor, ex quo vita viget, en modò causa ruina est,
Et mors, Incolumi quo solet esse salus.
Pars ægrota sua nescit contagia labis,
Vim tamen, & sanis partibus illa facit.
Ergo age nunc summo verrenda à vertice tellus:
Non metuunt molles aspera terga scopas.
Nuncius è foribus Capricorni prodeat Austro
Terrificam sparso qui ferat igne comam.
Vt mea si veteri purgata est Belgica flagro,
Europa medicum totius istud agat.
Per sua dum populis mitescant funera Reges,
Subdere se Regi plebs sciat ipsa suo.
Dum belli rabies cadat à radice resecta,
Quæq; odium vulsit, glutinet arctus amor. B

Hoc etiam in loco recensendi essent Cometæ, quos Aristoteles, & Hippocrates, nec non nouissima aetas obseruarunt, sed in his diu morari institutum opus negat, nonnullas tamen dubitationes circa Cometarũ præsagia dissoluere conabimur. Prima est quia non videtur vlla ratio persuadere quòd Cometæ magis Principum, quã Subditorum mortem præsagire possint; propterea quòd si horum causa referatur ad exhalationes, hæ non magis ex terra Principum, quàm subditorum eleuantur. Sin ad concursum stellarum reducatur, hæ non magis in regionem Regum, & Diuitum, quam Plebeorum, & inopum operari videntur: cum facies inferioris mundi faciei superioris ad mentem Aristotelis in Meteoris subiecta sit.

Prima dubitatio circa præsagia cometarum

Deinde, ex sententia Philosophi, cometæ à causis naturalibus pendent aliquid aliud non respicientes; quamobrem ad mortem alicuius, vel ad bellum referri non possunt. Sin ad hæc referantur, aut se se habebunt vt causa, vel tanquam effectus, vel tanquam signum, sed nullum horum est asseuerandum: non enim est causa, quia cometa neq; efficiens, neq; forma; neq; finis, neq; vt materia horum esse potest: Similiter non est horum effectus, quia neutrum necessariò alterum sequitur; cum tamen efficiens necessariò causam concomitetur. Tandem neq; cometa est considerandus tanquam signum, cum careat conuenientia: etenim constat inter signum, & signatum maximam conuenientiam semper cadere. C

Secunda dubitatio.

Insuper quinq; cometarum differentiæ penès quinq; stellas erraticas, seu planetas plerumq; sumuntur, sed non omnes planetæ producunt, tam prauos, & malignos effectus, quales à cometis prodire feruntur. Namq; Iuppiter fortunam significat; pariter Venus, & Mercurius infortunium non indicant. Hinc colligendũ est quòd mala semper præsagire, & indicare non debent, quod cometis semper assignatur. Præterquamquod scriptum reliquit Albumasar, in libro de Coniunctionibus Planetarum, aduentum Ignium, & cometarum non pendere ab aliquo planeta, nisi in aere, & potissimum quando radij fuerint in signis terreis, vel aereis, vel Luna non impediente, quoniam hæc commouet vaporem aqueum qui, postmodum effectus igneos impedire potest, & propterea non est asseuerandum quinq; cometas iuxta quinq; planetas esse considerandos, cum tales impressiones non producãtur nisi in coniunctione Martis; ideoq; ab ipso tanquam à primo mouente generari perhibentur. Sicuti etiam aliquando fiunt in Iouis, & Martis synodo, cum ex hac copulatione scintillationes, coruscationes, & ignes per aerẽ currentes procreẽtur. D

Tertia dubitatio.

Quoad primam difficultatem dè indicio mortis Regum, & Principum, dicendum est exhalationem quidem ex terra tam magnatum, & diuitum, quàm inopum eleuari, consequenterq; vtriusq; necem denotari, dum aer alteratus inficit sanguinem, illumq; ad graues producendos affectus disponit: nihilominus Principes, & optimates, quia sunt delicatiores hoc mortis periculum magis incurrunt, quàm homines plebei, qui propter robur virium læthalibus morbis reluctari possunt. Præterquam

Solutio primi dubij.

E quamquòd etiamsi tam inopes, quàm diuites, & magnates moriantur: attamen ob famam, & dignitatem mors Principum magis, quam Plebeorum consideratur, & obseruatur.

Quando autem dicebatur cometas pendere à causa naturali, absq; relatione mortis alicuius: respondendum est, quod causa earum proxima ad mortem Principum refertur, sed tantùm prima eorum causa mouens fortitudinem martis significat, qui mortem potissimum violentam designare solet, & tunc mars in commotione elemẽtorum suum Dominium exercet. Ipse enim cum dominetur periodo, causam interitus quodammodo producere videtur. *Solutio secunda difficultatis.*

Demum quando Quærebatur, vtrum cometa mortis signum, vel causa esset: respondendum est cometam esse signum non causam: namq; dominium martis prælia, mortem, & populorum rixas significat: etenim ob nimiam siccitatem, & calorẽ, ingentes irarum motus concipiuntur; hinc gentes animosæ, & ad pugnas procliues redduntur: ideo significatio cometæ prius martem respicit, qui in causa belli, & de-
F structionis populorum esse perhibetur. *Dubium tertium soluitur.*

ADMIRANDA CHASMATVM varietas.

PRÆTER monstrificos cometas multa quoque essent consideranda, veluti clypei, faces, & cętera ignita huius generis, quæ inter cælestia monstra à meteorographis recensentur. Nos tamen in præsentia hiatus, seu chasmata tanquam maiori consideratione digna memorabimus. Apud Græcos χάσμα vel χάσμη hiatum, vel hiationem signi-
G ficat, vocabulo deducto à verbo græco χαίνω hisco, & hio: hinc χασματίας, apud Aristotelem legitur in libris de Cœlo, & mundo, & denotatur terræmotus, quoniã dum hic generatur, terra aperitur, & quemdam veluti hiatum edit; vnde meteorologici hoc nomen ad quasdam cœlestes impressiones transtulerunt, & pręcipuè quando Cœlum dehiscere, & hiatus quosdam, seu voragines ostendere videtur.

Quandoquidem quando exhalatio crassior, & turbulentior nigredinem quamdam intus concipit, exterius verò ob viciniam luminis rarior, & candidior apparet; tunc iuxta hanc diuersitatem, species profundioris rei in Cœlo repræsentatur, quæ ab hiatu, aut voragine nihil distare videtur: tunc enim fit, vt albedo visionem vehementius feriat, eaq; ratione propinquior oculis videatur; nigredo verò exhalationis, propter causam oppositam, longiori interuallo ab oculis distare, & quodammodo hiare creditur: quapropter Vulgus harum causarum ignarus hæc Cœli chasmata tamquam monstrosa vehementer admiratur. *Causa hiatus Cæli.*

Neq; solum chasmata, sed alia non pauca huiusmodi simulacra interdum eodem
H in loco spectantur, veluti foueæ, fenestræ, dolia, & alia huius generis, quorum ratio cum hiatibus eadem est, diuersitate solius inter se partium nigredinis, & albedinis suscepta. Nam accidit persæpè, vt aliter, quàm in chasmatibus album, & nigrum conspiciatur. Interdum enim album erit intus locatum, & nigrum extra situm, interdum vtraque, iuxta se posita, quandoque etiam aequalia, & nonnumquam inæqualia, longis excessibus inter se distantia.

Hæc autem tanta varietas tot, & tantorum Cœli monstrorum, & imaginum in causa esse solet, eadem planè ratione, qua aliquando obseruamus sub camino flammam diuersimodè fumo permisceri: vnde ex hac mixtione multarum rerum effigiès resultant: sic enim exhalatiò turbulenta, & crassa aeri permixta non dissimilia simulacra repræsentat. *Causa aliq.*

Verùm quod ad Chasmata spectat, illud etiam prædictis addere non erit inutile, nimirum ex illis interdum torrium quorumdam imagines excidere, quæ à Meteorographis effluuia chasmatum nuncupantur, vt in iconibus suo loco reponendis ostendetur. *Effluuia quid sint.*

I. Chaſma cum diuerſis effluuijs.

A. Lucida exhalatio.
B. Orizon.
C. Locus ſub Orizonte.
D. Vinculum exhalationis.

E detur. Huius autem diuersitatis causa est, quoniam intimior pars eorum hiatuum semper ab extremo frigore mediæ regionis aereæ premitur, in qua sæpè numero hiatus contingunt, quæ tamen concretio pro ratione maioris, atq; minoris diuersa, & varia est.

Itaq; vbi valdè concreta fuerit exhalatio, necessarium est, vt magis incalescat illa pars, & instar torris exeat. Sin eadem exhalatio mediocris fuerit, Cœlum dehiscere absq; simulacro torris, & sine effluuijs videbitur. Cæterùm vbicumq; torres appareant, id in hiatibus est perpetuum, quia nunquam interdiu, sed semper noctu conspiciuntur, idq, propter splendorem Solis accidit, qui die cæteros colores opacat, veluti etiam nocte idem contingit, præterquam in colore nigro; nam licet tunc temporis non emittat iubar, vt aliorum claritatem obnubilet: attamen lumen etiam aliquod tempore nocturno ad sydera transmittit, cuius reflexus alijs coloribus est impedimento, ne prædictas rerum effigies repræsentare possint: siquidem cæteri colores, præter nigrum, albo sunt proximiores, quæ similitudo efficit, F vt remotius, veluti distantia longiori apparente, à chasmate simulacrum repræsentetur. *Causa torrium, & effluuiorum.*

Sin ad peculiaria harum impressionum exempla accedere volumus, prima fronte incidemus in Plinium, qui retulit, anno Vrbis conditæ quadringentesimo supra tertium, horrificum chasma maximo incendij effluuio coronatum apparuisse. Sed per antiqua vagari exempla non est opus; cum anno post sesquimillesimum sexagesimo quarto id acciderit, quando in vltimis partibus Cancri, vel secundùm aliorū sententiam, in primis gradibus Leonis tres superiores planetæ, nimirum Saturnus Iuppiter, & Mars, & cæteri ferè omnes congressi sunt. Nam talis synodus fuit admirabilis, non solum quia vis synodi horum planetarum in plures annos fuerit prorogata, sed etiam propter continuum Lunæ progressum, quæ ab vnius planetæ coniunctione, ad alterius congressum continua quadam serie voluebatur, & codē anno variæ impressiones cœlestes fuerunt conspectæ. *Lib. 2. nat. hist. cap. 27* *Comixtio planetarum admirabilis*

Inter has autem impressiones duo chasmata fuerunt obseruata, quorum primum G mense Februarij, alterum mense Octobris forma penè consimili, teste Gemma, magnum terrorem spectantibus incussit. Namq; nube illustri Lunæ claritatem superante intra limbum obscurum comprehensa, varia effluuia radiorum, & flammarum alternatim disposita ad simplicem ventorum impetum mouebantur: vnde Cœlo veluti dehiscente, & veluti facta ingluuie vasta, orbem totum sublunarem absorptura videbantur: quemadmodum in figura I ostenditur. I.

Iterum anno salutis humanæ post sesquimillesimum sexagesimo octauo, mense Septembris in Belgio hiatus, siue vorago Cœli versus Septentrionem, velut excussis hastis ardentibus telis, atq; flammarum globis vniuersum aerem per noctem integram illustrauit; idq; accidisse dicitur ex Cornelio Gemma, ante infaustam irruptionem militum Germanorum in Belgium.

Pariter mense Septembris, anno salutis humanæ post sesquimillesimum sexagesimo nono, ex militibus Hispanis in Belgio versantibus, qui fortè tunc excubias agebant, intellexit Cornelius Gemma noctedecima mensis visum esse Cœlum ab Hellesponto quasi sanguine perfusum, deinde cum luce horrida crucem rubicun- H dam, & octogonam natam esse, postremò crucem albam admirandæ claritatis; itaut intuentes illam vix sustinerent; immò tunc Cœlum quodammodo discindi visum est, stellis veluti discurrentibus, & flammas iaculantibus: vt in figura II ostenditur. II.

Verùm, vt inquit Gemma, si conferatur effusio sanguinis, quæ deinceps subsecuta est, ad Phænomenon fulgidissimæ crucis, proculdubio asserendum erit, id nō à causa naturali, sed à prima omnium immediate prodijsse. Quamuis etiam anno Domini post millesimum, & centesimum decimo quarto, Henrico quinto Romanorum Imperatore, die festo Paschatis, Cœlum vasto hiatu discissum fulgorem illustrem per horæ spatium emmiserit, deinde crucis simulacrum aurei coloris in medio Chasmatis apparuit.

Amplius anno post sesquimillesimum septuagesimo primo mense pariter Septembris, in Belgio apud Louanienses, aliud Chasma conspectum est in illa aeris parte, quæ Circium spectat, & prioribus iam descriptis non absimile; quod, ad mentem *Chasmatis præsagia.*

II. Chasma cum effluuijs diuersis, & crucibus.

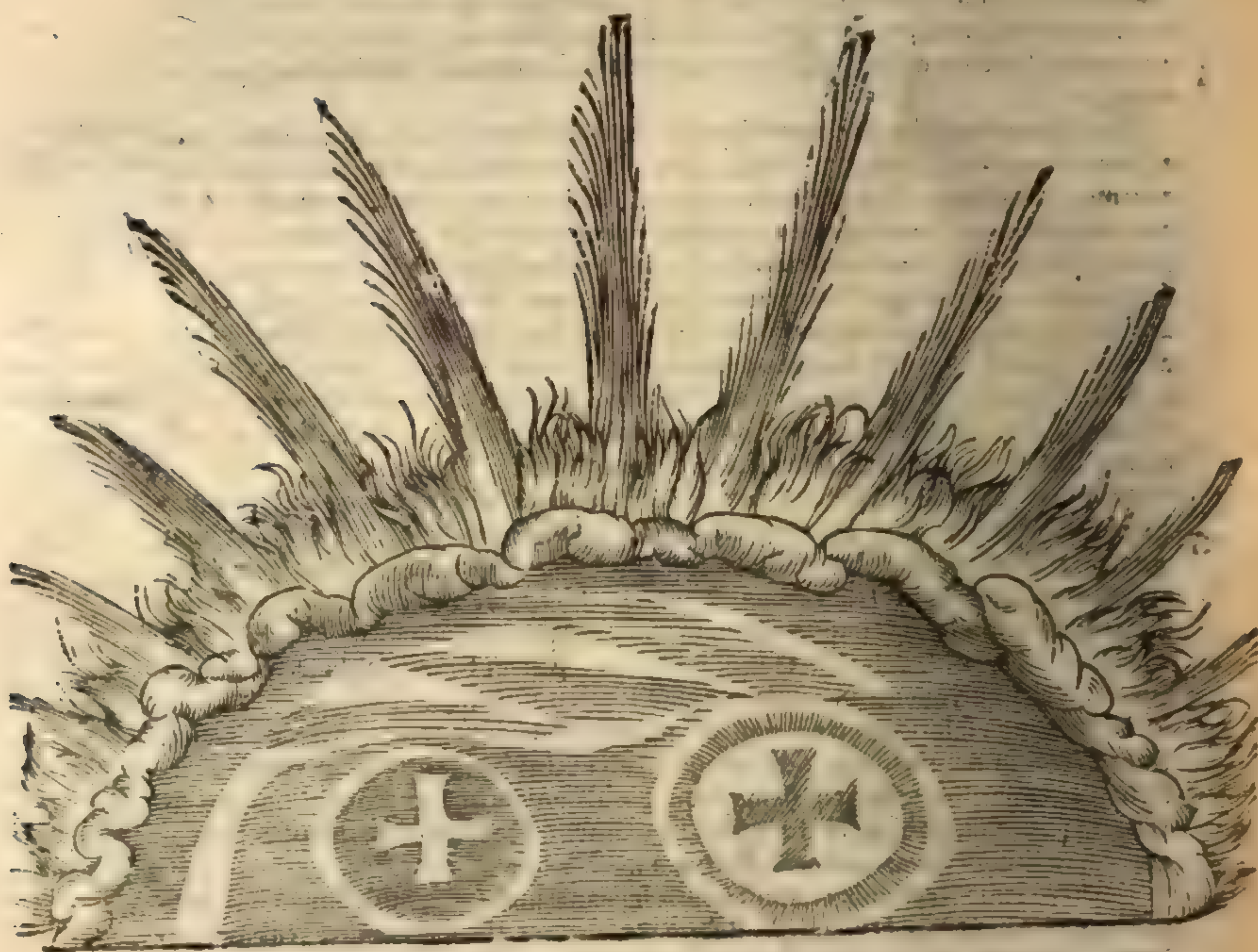

III. Chasma aliud.

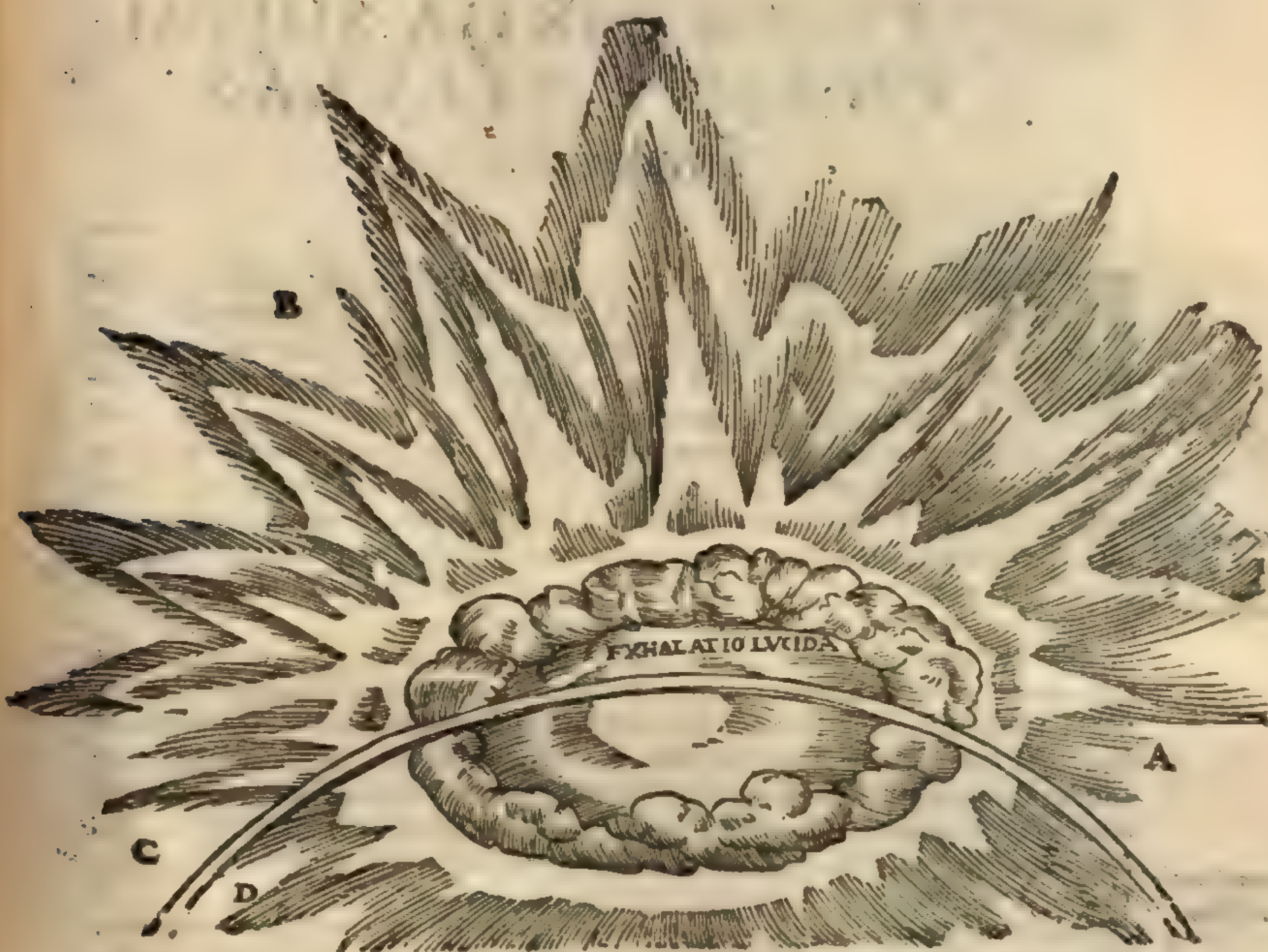

A. Vinculum exterius exhalationum.
B. Exhalationes prærumpentes.
C. Orizon.
D. Locus sub Orizonte.

Gemmæ, externorum hoſtium alterā irruptionē præſignificauit. Sicq; anno ſubſequenti ſeſquimilleſimo ſupra ſeptuageſimum ſecundum, varij in Plebe tumultus exorti ſunt. A

At anno aduenīēte poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo tertio, die vigeſima ſeptima Ianuarij, denuò aliud chaſma effulſit inſtar accenſæ ciuitatis, fortè etiam propter frequentiam, teſte Gemmā, frequentes externorum hoſtium irruptiones, ruinas Vrbium, & Populorum, proditiones, conflictus, & clades vndequaq; ſignificans. Secuti ſunt aſſultus, atq; expeditiones variæ necnon terra, pelagoq; ſtrages infandæ, quas in præſentia memorare inſtitutum opus negat. Hoc autem poſtremum chaſma in icone III. conſpicitur.

III.

MONSTROSA CIRCA SOLEM, LVNAM, & STELLAS ſimulacra.

B

DE his, quæ circa Solem, Lunam, & Stellas in Regione cæleſti mortalibus oſtenduntur, eſt admodum ſublimis conſideratio. Quandoquidem hęc triplici genere diſcriminantur; quædam enim ſunt ſupra ordinem Naturæ, veluti Eclypſes, quæ ſuo tempore non celebrantur, & vna inſtar omnium fuit illa, impendente Domini Seruatoris Noſtri paſſione, quā Beatus Dyoniſius Areopagita in quadam epiſtola ad amicum ſuum deſcribit. Item Solis quies, quæ habetur in ſacris paginis, quando, Ioſue populi Iſraelitici Duce poſt Moyſem pro Iſrael præliante, ſtetit Sol in medio Cœli, neq; per diurnum ſpatium ad Occaſum properauit; ſicq; neq; antea, neq; deinceps tam longa dies fuit, obediente Domino voci Ioſue. Similiter ortus nouæ ſtellæ, quæ in Natalitijs Domini Noſtri Ieſu Chriſti Regibus Orientis apparuit. C

Ioſue c. 10.

Cæleſtium triplex diſcrimen.

Alia ſunt naturalia, ſed ratione raritatis inter res monſtroſas, & prodigioſas collocantur: cuiuſmodi ſunt coitus ſuperiorum trium Planetarum, qui nonniſi ſpatio triginta annorum celebratur; aut ſi in Eclypſi Solis, & Lunæ totus Diameter obſcuretur, quod admodum rarò accidit. Alia demùm ſunt, quę mediam quamdam conditionem inter diuina, & naturalia ſortiuntur: quemadmodum ſi tres, vel plures Soles, aut Lunæ videantur, ſi circa ſtellas, & luminaria varij circuli appareant, & demum ſi hæc corpora veluti lumine deſtituta, & coloribus quibuſdam deturpata conſpiciantur.

Monſtra circa Solem.

Itaq. de his poſtremis verba facturi, primitus de mōſtris circa Solem diſſeremus. Et quoniam facies Solis varijs coloribus, alijs Solis ſimulacris, & diuerſis circulis deuenuſtatur, prima fronte de coloribus, & poſtmodum de alijs verba fient. Nam Priuerni, anno mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo ſexto ſupra tria millia ex Licoſthene Sol in meridie colore ſanguineo deturpatus eſt. Deinde Plutarchus in Vita C. Cæſaris narrat, quod poſt eius obitum, inter alia prodigia, quæ acciderūt, anno mundi noningenteſimo vigeſimo primo, & ante Chriſtum natum quadrageſimo ſecundo, Sol caliginoſo obſeſſus colore annuum ſpatium illuſtrauit: itaut ob lumē imbecillum, & tenuem calorem non ſolum aeris intemperies, ſed frugum etiam cruditas prodierit. Sed noſtris etiam temporibus id cōtigiſſe refert Gemma, nimirū anno poſt ſeſquimilleſimum ſexageſimo ſeptimo, tunc enim Solis faciem rutilo & ferè ſanguineo colore deuenuſtatam, ſereno Coelo, dies vigeſima ſeptembris obſeruauit. Non diſſimilis facies monſtroſa Solis, anno Domini poſt milleſimum, & ſexcēteſimū vigeſimo quinto in Bohemia viſa eſt, vt ex relatione virorum fide dignorum intelleximus. D

Alia huius generis.

Præterea monſtroſa deformitas in ſole obſeruatur, quando ſol alijs ſolis ſpeciebus circumdatur, quod interdum contingit. Namq; ex Chronographis, anno mundi

E di septingentesimo quinquagesimo nono supra tria millia, Albæ duo Soles conspecti sunt. Immo, authore Plinio, anno mundi octingentesimo quadragesimo septimo supra tria millia, tres Soles visi sunt. Item anno ante Christum natum quadragesimo secundo, Romæ tres soles orti paulatim in eumdem orbem coierunt, quod simulacrũ proculdubio vnius, & trini Dei cultum portendebat: quemadmodum etiam anno Domini quinquagesimo primo tres soles simul conspecti in eumdem statim orbem congressi sunt. *Lib. 2. nat. hist. cap. 31*

Item anno Domini post millesimum, & quadringentesimum sexagesimo nono, sol trigeminus Romæ visus multorum mentes perturbauit. Pariter Incolæ Ducatus Vuittenbergensis circa tertiam diei horam tres soles conspicati sunt. Et anno Domini post sesquimillesimum decimo quarto, pridie Idus Ianuarij, tres soles apparuerunt, quorum medius magnitudine alios superabat, & in omnibus gladij sanguinei eminebant. Amplius anno post sesquimillesimum quinquagesimo sexto, teste Licosthene, Santgoiæ, mẽse quinctili, multi, Cœlo sudo, tres soles conspexerunt. Deniq; anno salutis humanæ post millesimum, & sexcentesimum vigesimo, F nono, ex relatione fide digna, tres soles penès Neapolim apparuisse intelleximus. *Gladij in sole visi.*

Sed magis admirandum est, quod sol alijs speciebus solis associatus, varijs circulis, & iridibus coronatus per Cœlum spatiari visus est. Primitus anno salutis humanæ post sesquimillesimum vigesimo octauo, circa finem mensis Maij, Tiguri heluetiorum metropoli, multi simul soles cincti varijs circulis conspecti sunt, & Hno adueniente, Tigurini cum gentibus confœderatis quinq; Heluetiorum pagos onpugnarunt. Item anno Domini post sesquimillesimum quinquagesimo primo, cipca finem mensis Martij soles apparuerunt cum varijs circulis, quos Græci Pareliar vocant. *Præsagia.*

Theon enim apud Aratum, ex Possidonio refert παρήλια esse nubes rotundas, quæ circa solem irradiantur, nec proprio lumine sed solari vtuntur: quemadmodum etiam Luna similes illustrat nubes. Quamuis postea apud Aristotelem παρήλιος sol geminatus exponatur, & apud Suidam παρήλιος adiectiuè appellatur nebula admodum condensata, quæ à sole illustratur. Immo secundùm Philosophos ad solis latera semper vergit, veluti in virgis quoq; obseruatur. Hanc monstrosam impressionem contigisse Migdelburgi Cornelius Gemma astruit, nec multo post iussu Imperatoris Caroli, Mauritio, & Alberto Ducibus, ciuitas ad menses quindecim obsessa pacem tandem cum iniquis conditionibus obtinuit. *Lib. 3. Meteor. c. 3.* G

Monstrosum quid simile in regione coelesti apparuit Romæ, anno salutis humanæ post millesimum, & sexcentesimum vigesimo nonò die vigesima Martij ab hora decima nona vsq; ad vigesimã primã cuius schema in icone I. mõstratur vbi quinq; Soles cum triplici circulo conspiciuntur, nec non cum varijs litteris quæ explicantur.

I. Monſtroſum Solis Schema.

A. Oculus obseruantis.
B. Vertex obseruantis.
C. Verus Sol.
A. B. Planicies verticalis vbi est linea optica ad verum Solem, nam circa verum Solem duo apparuerunt circuli Iridis cum Sole concentrici.
D, E. F. Iris minor diuersorum colorum perfectum circulum non efficiens.
G. H. I. Circulus Iridis maior adeo debilis vt vix appareret, & quamuis suis esset decoratus coloribus, nihilominus erat instabilis.
K. L. M. N. Iridis circulus tertius, & maximus coloris tantùm albi, quo colore solet esse decoratus circulus Lunam interdum cingens.
In hoc exteriori circulo duo Soles imperfecti apparebant, nimirum in intersectionibus K. & N. quorum splendor erat similis Soli, & eorum pars exterior similis Iridi: immo circuli non erant perfectè rotundi sed inaequales.
Sol N. Erat inquietus, & de se caudam quodammodo flammeam emittebat, quae notatur N. O. P.
L. & M. Erant alij duo Soles in tertio circulo, seu Iride magis rotundi, & quieti, necnon coloris argentei.
Sol M. Non bene apparebat, ideoq; citò euanuit, quoniam circulus illius partis primùm euanuerat.
Sol N. Defecit ante Solem K., quo deficiente, Sol K. Splendidior euasit, qui postremo loco dissolutus est.
Q. & R. Equinoctialem signant.
S. & T. Meridianum indicant.

Tandem hoc schema in nubes albas dissolutum est, quo perdurante, verus Sol non recte refulgebat. A

Similes impressiones meditatus est Virgilius quando cecinit;

L. 1. Georg. *Sol tibi signa dabit, Solem quis dicere falsum*
Audeat? ille etiam cacos instare tumultus
Sape, monet, fraudemq; & operta tumescere bella.

Quare ad memoriam reuocandum est, quod anno subsequenti, post apparitionē prædicti schematis Solaris, circumsessio, & oppugnatio Mantuæ secuta est, deinde *Præsagium.* teterrima pestis totam Cisalpinā Galliam; nempe Lombardiam occupauit.

Cæterùm circuli Solem, & Lunam aliquando coronantes, ratione temporis, & loci variare possunt: nam cum integer circulus circa Solem, & Lunam, aut alias micantes stellas, siue nocturno, siue diurno tempore, siue antemeridianis, siue pomeridianis horis cōspicuus apparuerit, ἅλως Græcis nuncupatur; & quamuis hoc vocabulum apud Græcos propriè significet aream, in qua frumētum teritur; nihilominus *Halo quid sit.* apud Aristotelem in libris de Coelo, & mundo, pro corona, & circulo syderum accipitur, & in Meteoris circulum integrum circa Solem, & Lunam apparētem denotat, de quo in præsentia verba fiunt. B

Fit igitur Halo ex refractione intus facta: refrangitur autem visus interdum, nec vltra ferri permittitur, causa aeris, & vaporum, qui in nubem cesserunt, & præcipuè in nubem raram cum plana superficie: etenim cum à re visibili quidpiam exierit versus oculum intuentis, & interim vsq; ad oculum penitus non perueniat, alicuius rei occursu impeditum, id tunc retrocedere cogitur, & in reditu opus est, vt diffundatur; quamobrem fortè quandoq; rotundam figurā procreauerit; sicq; Halonē *Generatio Halonis.* factum esse asseuerauimus. Immò hæc corona solem sepiens interdum cum parelijs obseruatur: quemadmodum in icone II. conspicitur.

II.

Semper autem phænomena huius generis varios rerum publicarum motus presagierunt; quandoquidem, anno mundi octingentesimo vigesimo tertio supra tria millia, Lauinij inter horam tertiam, & quintam duo discolores circuli faciem solis circumdederūt, quorū alter ruborem, & alter alborem pre se ferebat, deinde nō multò post Carthago fuit diruta. C

Item anno salutis humanæ octingentesimo quinquagesimo primo, in ciuitate Paderburnensi duo circuli circa Solem fuerunt obseruati, quibus euanescentibus. Vrbs ferè tota conflagrauit. Amplius anno Domini post millesimum centesimo quinquagesimo septimo, circulus amplæ latitudinis ignei, & cærulei coloris solem fœdauit, & in Normannia, imbrium copia non mediocris subsecuta est, quæ labores Agricolarum impediens annone caritatem produxit. Pariter anno salutis post *Præsagia varia* millesimum, & trecentesimum octuagesimo septimo, in Heluetijs ingens circulus solem deformauit, deinde fames, bella, & inundationes non vulgare incolis detrimentum attulerunt. Anno etiam post sesquimillesimum vigesimo, quando Carolus quintus Romanorum Imperator Aquisgrani fuit coronatus, Area circa solem cū iride visa est.

Insuper anno post sesquimillesimum septuagesimo tertio, die vigesima nona Aprilis, ab hora duodecima vsq; ad meridiem, Cornelius Gemma fatetur se obseruasse solem Cœlo sereno admodum pallentem, quodam circulo redimitum, qui inter Halones frequentiores erat monstrificus, & instar iridis florentissime, conspicuus, trium colorum varietate distinctus. Immo addit, quòd rei ratio ad causam physicam relegari non poterat, sed insigne simulacrum in admirationem populum trahens effecit, vt id cuidam portento non absimile putaretur. Iterum addit Gem- D *Halonis varietas.* ma se multos obseruasse Halones cum nube candida leui, equali, & tranquillo Cœlo ante planitiem solis extensa; cum tamen in hoc nulla fuerit conspicua nubes, sed circulus sereno Cœlo exactam iridem præ se ferebat: hinc postea ille angustias suorum temporum præsagiuit.

Verùm inter cæteros Halones ingens, & admirandus fuit circulus solis subimperium Augusti Cæsaris, authore Plinio, qui ceu radiantibus stellis insignita corona apparuit, deinde alij duo circuli, vt ex Suetonio, & Dionē constat, prædictum circumsepiebant, quorum alter elegantissimæ iridis formam, alter verò ex spicis triticeis

ceis

II. Halo cum parelijs.

ceis ſertum repræſentabat; claro, & euidenti religionis chriſtianæ impendentis, pacis, & vbertatis argumento. Quapropter huius egregij,& memorandi Halonis ſpe- A
III. ciem in icone III. ſpectandam proponimus.

Quæ hactenus explanauimus de circulis ad ſolem attinentibus, eadem de circulis Lunam coronantibus intelligenda ſunt; namq; ſi Halo pænès ſolem quandoq; apparet, ſimiliter circa faciem lunæ generatur: immò in Sole Paralios, & in Luna Paraſelinos obſeruatur. Præterea ſi plures Soles interdum fuerint viſi, quandoq; etiam plures Lunas Veteres cōſpicati ſunt:etenim anno mūdi poſt tria millia ſeptingenteſimo vigeſimo nono Ariminenſes magna cum admiratione tres lunas conſpexerunt,& eo anno,ex relatione Hiſtoriographorū Carthaginenſes Corſos, & Sardos in Romanos incitarunt. Anno Domini poſt milleſimum centeſimo decimò octauo, Henrico primo Angliam regente, duæ Lunæ pleno orbe apparuerunt, quarum altera Orientem, & altera Occidentem illuſtrare videbatur; non multo poſt Normannia fuit ſubacta.

Tres lunæ quando conſpectæ.

Anno Salutis humanæ poſt milleſimum, & centeſimum quinquageſimo ſeptimo, B menſe Septembris, Cœlo ſereno tres ſoles, & paucos poſt dies eiuſdem menſis tres Lunæ viſæ ſunt; quarum media crucis nota ſignabatur. Vnde rerum naturalium perſcrutatores difficultatem, & diſcordiam in eligendo Pontifice Maximo præſagierunt,& id à veritate minime fuit alienum,vt in Hiſtoria Alexandri Pontificis Romani illius ætatis liquidò conſtat.

Item anno Salutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo tertio,Incolæ Madelburgi tres ſoles viderunt, quorum medius lucido planè colore erat conſpicuus, ſed collaterales rubro, & ſanguineo colore fœdati apparebant; his occidentibus,cum iam nocteſceret,tres lunæ apparuerunt, quæ longè maiorem intuentibus metum attulerunt; cum ea,quæ noctu apparent horribiliora videri ſoleant; & anno ſubſequenti, in principio Aprilis, Saltzfeldij,quod diſtat tria milliaria à Schuuinfurto oppido imperiali, dum noćteſceret,duæ Paraſelinæ conſpectæ ſunt,& paulò poſt uicus pernicioſo incendio perijt.

Tres ſoles, tres lunæ viſæ.

Inſuper Halo circa lunam pluries viſus eſt; nihilominus inſignis ille fuit, quem C obſeruarunt Baſileæ Rauracorum,anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo tertio,die vigeſima tertia menſis Ianuarij circa octauam noctis horam: ſiquidem amplus,& magnus circulus,inſtar iridis, Lunam per tres horas cinxit:deinde gelu non mediocre eſt ſubſecutum, quod arboribus, & omnibus plantis maximum attulit detrimentum.

Halo circa lunam.

Aliquando etiam præter geminatas Lunas, & circulos Lunam ſepientes,monſtrifera ſimulacra in Luna apparent:quandoquidem anno Salutis humanæ poſt milleſimum & centeſimum quinquageſimo ſexto, Crucis imago in Luna fuit conſpicua, ea
IIII. forma, quæ in icone IIII. repræſentatur. Et eo tempore, vt recitat Lycoſthenes, Albericus miles Belluacenſis pro chriſtiana fide martyrio fuit affectus, & Mediolanum à Friderico Barbaroſſa Imperatore oppugnatum, & in fidem receptum fuit, & ſequenti anno Tyberis inundatio Romæ maximum detrimentum attulit.

Non diſſimile ſimulacrum in Luna, anno poſt ſeſquimilleſimum, quadrageſimo quarto, menſe Aprilis, Cœlo ſereno, in ciuitate Vuyl Turganiæ, homines ſunt D conſpicati:namq;circa corpus Lunare crux alba refulgebat; neq; mirandum eſt, quia eadem crucis nota punicea, anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto, in Oppido Griſſenſe Thuringiæ viſa eſt, quæ totum Solis corpus tegebat cum multis alijs circulis,quos in præſentia recenſere non eſt opus

Crux in luna quando refulſit.

Iam tempus eſt opportunum, vt per cauſas prædictorum effectuum tranſeuntes ad finem huius Hiſtoriæ properemus. Nam quamuis in examinandis, & deſcribendis huiuſmodi monſtris Cœleſtibus, aliquæ cauſæ fuerint exaratæ, ſine quibus talis effectus intelligi nō poterat; nihilominus in præſentia omnes amplecti conabimur.

Inchoantes igitur à cauſis generalibus,eas in duplices diſtinguemus, quarū altera cœleſtis, altera vero elementaris dicitur. Prior meteorologicos effectus producit, poſterior autem illos recipit. Priori id videtur contingere bifariam. Primò quia ea eſt cauſa omnium effectuum, nedum meteorologicorum, motu tamen intercedente; deinde quia æterna rerum infimarum, & non aeternarum cauſa eſſe ſolent.

Cauſa monſtrorum cœleſtium.

III. Ingens, & admirandus Solis circulus.

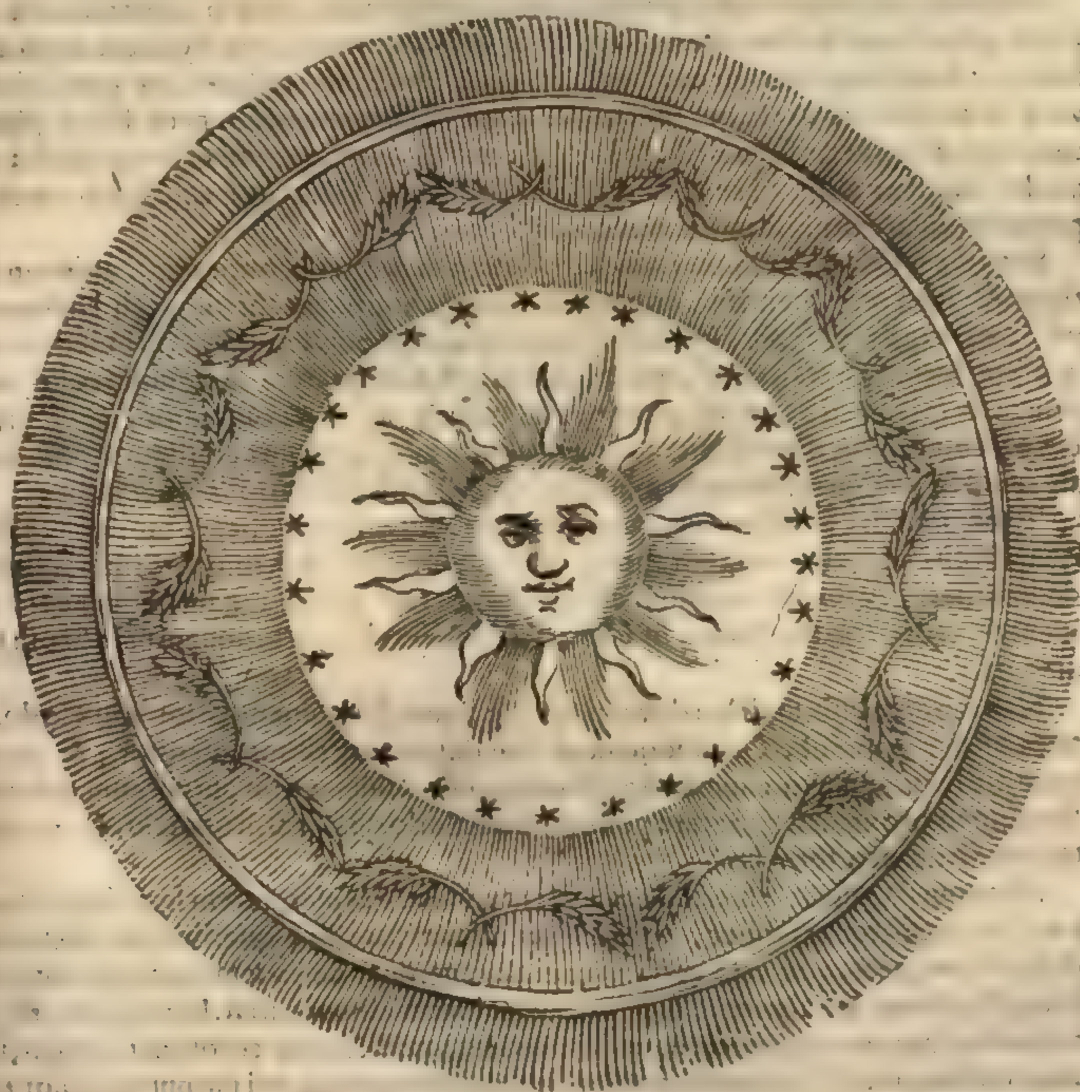

ſolent. Eſt autem ſuperior illa natura aeterna, & infinito mouetur tempore; ideoq; principium, & finem ſui motus poſſidet; cum cætera corpora ſint finita; & finitos motus habeant, & propterea cuicumq, corruptioni ſunt obnoxia. A

Cauſæ vniuerſales. Hinc colligendum eſt quòd ſuprema illa natura cunctorū aliorum effectuum, nedum meteorologicorum cauſa eſt, & effectus poſtea in materia elementari recipiuntur. Idq; alia expoſitione indigere non opinamur, quoniam alia non dantur corpora, præter elementa, quæ deſcriptas impreſſiones recipere poſſint. Immò elemēta in rebus Meteorologicis ſubeunt magis rationem ſubiecti, quàm materiæ, cum elementa verè ſint illa, quæ impreſſionibus meteorologicis ſubijciuntur, & cœleſtes actiones in ſe recipiunt. Niſi velimus has actiones diuinam poteſtatem appellare, quæ proculdubio in re quacunq; reperitur, ſiue vim ſolis, cui etiam cæleſtis virtutis appellatio ob quamdam excellentiam competit; cum lumen, & motum cæterarum ſtellarum moderari videatur. Ab his igitur cauſis vniuerſalibus cæteræ talium effectuum peculiares dependent.

Præterea cauſæ generales prædictarum impreſſionum, quæ in ſuprema aeris regione generantur ad duas iterum reduci poſſunt, quarum altera hypocauma nominatur, vt ſuperius etiam fuit explanatum, quòd cauſæ materialis vicem gerit: altera verò eſt motus circularis, qui functionem cauſæ efficientis obire perhibetur. Namq cum illùc aſcenderit ſiccior ille ſpiritus à terra eleuatus neceſſe eſt, vt incaleſcat eo modo, quo Res aliqua à celeri motu calorem haurire ſolet, quæ calefactio eatenus procedit, quatenus inflammationem concipiat. B

Cauſæ Chaſmatum. Sin ad cauſas impreſſionum, quæ citra inflammationem contingunt, animum dirigamus; hæ à præcedentibus non valdè diſcrepabunt: cum hiatus, ſeu chaſmata, vel Cœli voragines fiant, vt antea expoſuimus, quando exhalatio turbulentior nigrorem quemdam contrahit, qui craſſatum, & obſcurarum imaginum color proprius eſſe ſolet; ſed extra, ob vicinitatem luminis rarior, & candidior euadit: quocirca ratione huius diuerſitatis, quod magis intus eſt, ſpeciem cuiuſdam profunditatis repræſentat, quam ab hiatu nihil differentem eſſe ſpectatores opinantur.

Tunc enim fit, vt album vehementius percellat viſionem, eaq. ratione propinquius oculis videatur: nigrum autem, ob cauſam oppoſitam, longiori interuallo videtur diſtare, & quodammodo hiare creditur. Qua de re vulgares homines id intuentes, chaſmata, ſeu hiatus, in Cœlo eſſe arbitrantur, & tanquam monſtroſa admirantur. C

Neq. ab his cauſis multùm diſcrepant illę, quæ ſanguineos colores in Cœlo, & circa aſtra procreant. Quandoquidem exhalatio pariter turbulentior, & inopia cæleſtis lucis, dum in vnum congrediuntur, non alium, quàm purpureum colorem ſanguineo proximum generare poſſunt: dummodo quædam proportio, & aequalitas inter hæc duo ſeruetur.

Colorum varietatis cauſa. Alioquin ſi exhalatio fuerit ita turbulenta, vt longè ſplendorem lucis ſuperet, color niger magis, quam ruber, vel quilibet alius apparebit, quoniam lux iuxta eum diffundi nequeat, quæ vice verſa in cauſa eſt, vt, quando eadem lux fuerit copioſa, & craſſitudinem exhalationis ſuperauerit, colorem album pariat. Hinc denuo fit, vt, ſi neutrum horum alium vicerit, neutrum etiam prædictorum colorum emergat, ſed alius quidam vtriuſq. naturam participans, qui ſanguineus, vel purpureus color erit appellandus. D

Hinc etiam prodire poteſt cauſa, propter quam huiuſcemodi colores noctu magis, quàm interdiu videantur: etenim cauſa huius effectus eſt inopia lucis; cum diurnum lumen nocturno ſemper ſit copioſius, vnde fit, vt cuncta interdiu magis albicantia appareant. Verùm ſi huiuſcemodi ſanguinei colores fortè etiam interdiu conſpiciantur, quod minime negandum eſt, vt exemplis ſuperius memoratis manifeſtauimus, tunc aſſerendum erit id contingere æſtiuo potiſſimum tempore, quo, ob copiam caloris, & incendij fumoſæ, & turbulentæ exhalationis, hypocauma magis viget: propterea perſpicuitas prioris luminis aufertur, vel ſaltem remittitur; ideoq; tunc non candida, ſed ſanguineo veluti colore fædata aſtra, & luminaria conſpiciuntur.

Circulorum cauſa. Quoad cauſas circulorum, qui aliquando Solem, Lunam, & quoduis aſtrum circumdare videntur, notandum eſt aliam non eſſe horum circulorum ſiue halonum

cauſam,

IIII. Admirabile Crucis ſignum in Luna.

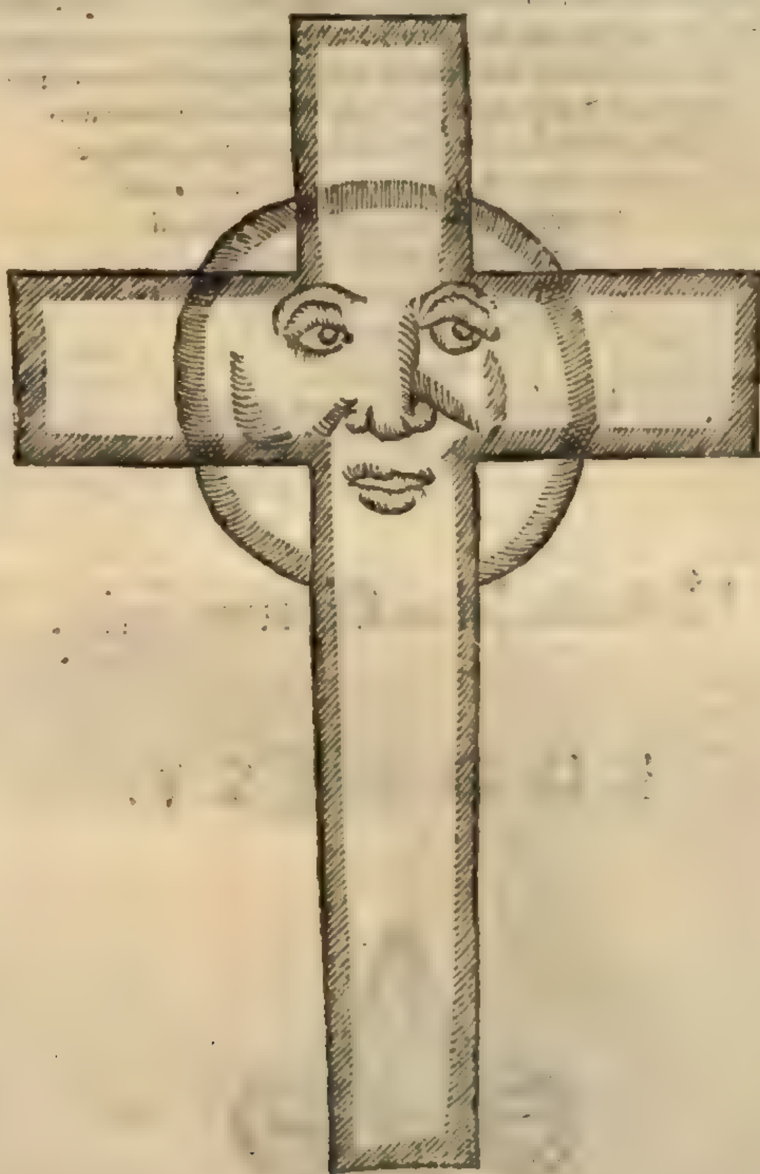

cauſam, quàm vaporem, & nubem, in qua ſplendor aſtri frangitur, quam fractionē meteorographi halonem indigitant. Nam radij aſtrorum dum vltra viſum ferri nō poſſunt, æqualiter in ipſa nube franguntur: verùm ſi nubem æqualem offenderint, exactus circulus prodibit: ſin nubem inæqualem inuenerint obuiam, tunc non integer circulus, ſed ſemicirculus tantummodo apparebit. A

Præterea circa Solem rarius, & circa Lunam frequentius halones apparent, quoniam calor Solis, qui multò maior eſt, quàm calor Lunæ appropinquantes nubeculas facilius diſſipat, quàm Luna, quæ caloris eſt imbecillioris, & propterea hæc nubes facilius admittit, & frequentius halones patitur.

Cur Halo circa lunā frequentior

Paralios autem neq; iuxta Solem, neq; admodum longè produci poteſt, quoniam propinquitas Solis nubem prius diſſolueret, quam ſpeculi vicem obire poſſet: namquè diſtantia refractionem viſus ita adimit, vt nubes longè diſtans à Sole formam nec etiam puſilli ſpeculi præ ſe ferre poſſit: quocirca redditur inepta ad albedines, & ad illos recipiendos colores, quos apparitio paralij expoſtulat. Quamobrem ſimulacra huius generis neq; ſupra Solem, vel propè, vel eminus formari poſſunt: idcirco neceſſe eſt, vt tantummodo iuxta latera Solis producantur, mediocri tamen diſtantia; ne propinquitas Solis diſſoluendo nubeculam, horum generationem impediat, & longa diſtantia vim formandi ſpeculi adimat. Hæc ſunt quæ quoad cauſas phyſicas de prædictis effectibus pronunciare poſſumus. Quando autem huiuſmodi cæleſtia monſtra à manu Diuini Opificis immediatè prodeunt, eorum cauſas humani ingenij acumen penetrare, neq; reddere poteſt. B

Cauſa phyſica.

Hiſtoriæ Monſtrorum finis.

L. D. D. P. Q. S. V.

INDEX MONSTRORVM ET RERVM MEMORABILIVM COPIOSISSIMVS.

A

Bauus qui 111. f.
Abortus quando dicatur 62. d.
Abortus trimeſtris Aldrouādo donatus 62.d.eiuſdē icon 65.
Abortus biceps 410. a.
Abortus parenchimati affixi icon 63.
Abortus cum membranis,& vaſis vmbilicalibus icon 64.
Abortus duo ſupra viginti 53.f.
Abortus cauſæ 62.d.
Abſtemij potu aquæ facti 2-9. e.
Achelous in flumen mutatus 200.h.
Achili qui 137. g.
Achillis arma cui data 205.g.
Accipitris tranſmutatio 204. b.
Accipiter tripes 567. e.
Aconitum quale 198. b.
Acridophagi qui 97.e.
Adagia ex capite humano 168. a. b. c. d. ex capillis ibidem ex fronte 169. e. ex oculis 169. f.ex ſupercilijs 170. c. ex ore 170. d. ex lingua 171.e. ex dentibus ibidem g.ex labijs ibidem. ex auribus ibidem h. ex barba,& facie 172.b. e.ex pectore 172. d. ex manibus 173.e. ex digitis 174.d.ex vētre 175. f.ex pedibus ibidem h. ex vnguibus, ſanguine,& cute 176.d. ex ætatibus 77.e.ex pueritia,& ſenectute ibidem g ex ſcientia 179.c.ex amicitia ibidē g. ex humanis cōmoditatibus ibidem h.ex paupertate 180 a.ex probitate ibidem b ex pulchritudine ibidem d. ex vitijs 181.f ex motu 182. b.ex varijs hominū operibus 182. c. ex hominum multitudine,& paucitate 183. e. ex mulieribus 183.g.
Adamus marifœmina an fuerit 397.h.398.a.
Adoleſcens mortuus quid denotet 236.a.
Adonis in florem 203.e.
Adonis mater quæ 202.d.
Aduenæ vbi ſacrificabantur 315.g.
Aduerſarius contradicens quomodo pingatur 348. c.
Adulterij pœna apud Indos 457.e.
Ægritudinum moralia 255.a.
Ægritudines humanæ 132.a.
Ægypti hieroglyphicum 154.d.
Ægyptiorum mores 95.h.
Ænigmata quæ monſtra 319. h.
Æternitatis ſimulacrum 269.d.
Æſchili poetæ mors 274.c.
Æneæ prælium 207.h.
Æthiopis quatuor oculis icon 11.
Æthiopis prodigium 145.e.
Æthiopum mores 95.g.
Ælurogonum quid ſit 543 h.
Æſculapius cur barbiger natus 291.g.
Æſculapij icon in monetis 282.a.
Æſculapij variæ icones 291.f.
Ætas aurea 209. e.
Ætas quid ſit 69.e.
Ætas ad congreſſum apta 44.b.
Ætas hominis qualis 69.e.
Ætatis diuiſio 9.h.
Ætatum numerus 70.a.250.d.
Ætatum etymologia 70.b.
Ætatum temperamenta 70.d.
Ætatum moralia 250.d.
Affectiones ab homine denominatæ 133.f.
Affectio marmorea quæ 218.c.
Agnus capite monſtrifico 473. c.eiuſdem icon 471.
Agnus biceps Bononiæ natus 416.c.
Agnus triceps vbi natus ibidem.

Agnus ore triplici 416.d.
Agni nigri vbi generentur 599.h.
Agni quinq; pedibus nati 543. f. eorumdem icones 544.
Agni bicipitis icon 418.419.
Agnatio quæ 111.e.
Agilitas humani corporis miranda 217.f.
Agones qui 182.d.
Agriopliagitæ qui 13.a.
Alaudæ metamorphosis 194.e.
Ala, & axila quæ partes 77.c.
Alopeciæ moralia 256 b.
Amantium mores 169.h.
Amantium infælicitas 115.b.
Amazonum mores 97.g.
Ambrones qui 181.f.
Amelli differentiæ 702.a.
Amelli monstrosa icon 703.
Amita quæ 111.a.
Amici veri qui 179.h.
Amicitia simulata 266.e.
Amoris domitor quis 274.d.
Amoris varia simulacra 290.b.
Amor occulatus cur cæcus pingatur 290.a.
Amor letheus qualis 290.e.
Amygdali folia monstrosa 677.e. causa ibidem f. icon 678.
Amygdali fructus differentiæ 708.c.
Amygdali fructus monstrosi icones 709.
Anaxagoræ sententia aurea 114.a.
Anas quadrupes 563.e.
Anchusæ quot species 690 a.b.
Anchusæ monstrosa icon 692.
Ancilla quinq; filios enixa 51.f.
Andagauillæ populi 97 g.
Androdamas 135.e.
Androphagi qui 133.g.
Androsaces etymum 135.e.
Androclos herba 135.f.
Andromeda scopulo alligata 192.a.
Andromeda quod sydus 299.e.
Androgyni qui 41.e.
Androgyni icon 42.
Angrogyni ab Antiquis necati 513.h.
Androgynorum synonima 513.d.
Androgynorum variæ icones 514.515.517.
Androgynorum varietas 513 f.
Angelorum lingua qualis 228.a.
Anginæ remedia 311.e.314.b.
Anginæ moralia 257.h.
Angli quales 103.g.
Anguillæ adagium 270.a.
Anguillas captare qui dicantur 269.h.
Anguitenens quis 299.e.
Anhelitus moralia 258.a.
Animarum transmigratio 209.c.
Anima peccans cui assimiletur 253.g.
Anima hominis templum Dei 114.a.
Animal diuinum quale 113.e.
Animalium elementa quæ 71.g.
Animalia quomodo homini seruiant 112.b.
Animalia genita in aspera arteria 214.a.
Animalia monstrosa vbi 337.e.
Animaliũ in vtero muliebri genitorũ 601. e. f.
Animalium in homine genitorum icones 219.
Animalium geminatorum causæ 627.e.
Animalium, & plantarum cognatio 663.g.
Animalium generatio ex plantis 663.h.
Animalis Africani deformis descriptio 322. d. eiusdem icon 323.
Anus saltat quid sit 184.a.
Anni climaterici qui, & quot 70.b.
Anni tempora quomodo denotentur 281.g.
Annorum computatio apud Aegyptios 69.f.
Anser quadrupes 563.e. eiusdem icon 564.
Anseris geminati icon 626.
Anseris bicorporis icon 660.
Antemorta apud Romanos quid 363.d.
Anterores quis 390.b.
Anthropodæmon quid 135.e.
Antropomorphos herba 135.f.
Anthropophagi qui 16.a.
Antichristus qui 225.h.
Anubis Deus quis 430. d.
Appetitus ceruicis humanæ 128.a.
Apelles Alexandrum pingit 264.e.
Apollo in Coruum 193.e.
Apollo cum musis in monetis 281.g.
Apollo sapientiæ symbolum quomodo figuretur 289.c.
Apollinis variæ icones ibidem.
Apollinis currus à quibus animalibus trahatur 241.h.
Apri metamorphosis 189.f.
Aquę commoditas quomodo pingatur 291.e
Aquarum differentiæ 390.d.
Aquarum variarum vires 399.h.
Aquarius quis fuerit 299.h.
Aquilinæ varia nomina 698.d.
Aquilinæ monstrosæ descriptio ibidem. eiusdem icon 701.
Araneæ metamorphosis 194.c.
Arabiæ superatæ simulacrum 284.d.
Arcades populi antiquissimi 280.a.
Arcas in Arctophylacem 186.b.
Archilochus poeta 222.c.
Arctophilax cur ita dictus 298.c.
Arcæ Noe dimensio 67.e.
Arcturus quis 298.e.
Ardea auis vnde dicta 208.a.
Argo in Pauonem 185.c.
Architectus 139.h.
Arimaspi etymum 13.a.
Armi qui 77.e.
Arion citharedus 271.g.
Arrogantiæ, & demissionis animi simulacra 286.d.
Artocreata qualia 73.f.
Artologanum 73.h.
Arundinum origo fabulosa 204 a.
Astomus vbi pingeretur 292.d.
Asinus ad lyram quid 348.b.
Aspis à vipera venenum 166.d.
Astrologus 138.c.168.d.
Atauus 111.f.

Atreus quis 170.e.
Atlas in montem sui nominis 191.h.
Auaritia nostræ ætatis 266.a.
Auaritia inferno assimilatur 119.f.
Auaritiæ descriptio 271.c.
Auarus quid præstet 242.b.
Auis anseriformis 345.
Auis monstrifera 346.
Auis sceleti icon 88.
Auis biceps 347.
Auis quadriceps 426.d.
Aues bicorpores 659.e.f.
Aues Americæ quales 110.a.
Aues circa sepulcrũ Memnonis uersãtes 206.a
Auium voces quomodo intelligantur 117.e.
Aui etymum 111.h.
Aulicorum mores 374.g.
Auus quis 111.f.
Auunculus cur ita dictus 111.h.
Auentinus mons vnde dictus 108.e.
Aurago morbus 580.b.
Auris batauæ qualis 172.a.
Auris cur sic dicta 76.a.
Auris mysticus sensus 225.h.
Auris partes 79.g.eiusdem anatomia 78.b.
Aures humanæ cur aliquando mobiles 72.d.
Aures in Angelis quid 226.a.
Aures cur geminæ 241.f.
Aurium signatura in plantis 307.f.
Aurium somnia 150.d.
Aurium morbi 143.f.
Aurium næui 230.b.
Auxilium mutuum 174.a.
Axillarum peripheria quæ 69.a.

B.

BAal quid sit 233.e.
Babylonia in piscem 189.f.
Balsamum podagricum 310.h.
Balsamum felium quid sit 319.d.
Bacchus in Captum 193.e.
Bacchi variæ icones 200.d.
Bambini etymum 66.a.
Baptismatis virtus 350.a.
Barba vbi colatur 105.f.
Barba quid præstet 240.b.
Barba ægrotantium, & senum cur magis cre-scat 157.h.
Barbæ præcocis causa 473.f.
Barbæ significatio 95.e.
Barbata mulier Germana 475.h.
Barberini Card. mentio 579.f.
Battus in lapidem 187.c.
Batarchi qui 309.c.
Bauarorum mores 105.e.
Benefitium mutuum 173.f.
Benignitatis symbolum 286.d.
Benedictio respicit fœcunditatem 396.d.
Belli Troiani præsagium 205.e.
Bellisarij cæcitas 221.e.
Bellidis quot species 695.h.
Bellidis descriptio 695.h.
Bellidis monstrosa icon 696.
Bestiæ cum fœtu humano ex vtero mulieris e-grediuntur 600.d.
Bilis moralia 248.b.
Bicorpor in morali doctrina quid notet 360.b.
Bicorpor nomen æquiuocum 606.d.
Bicorporis monstri varia connexio 607.c.
Bicorporum causæ 659.h.662.a.b.c.d.
Bicipitis fœtus anatomen 403.g.410.b.
Bicipitis fœtus variæ natiuitates 410.a.b.c.d.
408.a.b.c.d.
Bicipitis vnico brachio icon 411.
Bicipitis caudati icon 412.
Bicipitis cum altero capite in ventre 413.
Bicipitis causæ 419.h.
Bicipitium in emblematibus quid 362.d.
Bicipites in morali doctrina quid denotet 360.a
Bifrontis fœtus icon 409.
Bifrontis fœtus causæ 408.d.
Bohemorum mores 133.g.
Bolognetorum mentio 305.g.
Borgiæ epitaphium 167.g.
Bos cum facie humana in embl. 361.h.
Bos quinq; pedibus natus 539.g.eiusdem icon 540.
Bos pumilus 605.e.eiusdem icon ibidem.
Bouis cum tertio cornu in ceruice icon 510.
Bouis bicipitis icon 420.
Bouigenæ 397.g.
Botellus quid 75.e.
Brachium legens spicas quid 229.h.
Brachium proiectum 229.h.
Brachio vnico nati, vel mutilati 483.e.f.g.
Brachia sempiterna 230.a.
Brachia Christi quæ 244.c.
Brachia mutilata, & transposita 483.e.
Brachia monstrorum multiplicata 489.e.
Brachiorum deficientium, mutilatorum, & tra-spositorum causæ 488.a.b.c.d.
Brachiorum praua conformatio 475.e.
Brachiorum effigies in Zodiaco 261.g.
Brachiorum somnia 151.e.
Brachiorum figura in stemmatibus 303.h.
Brachiorum mystica 229.g.
Brachiorum moralia 244.b.
Brachiorum næui 230.b.
Brachijs carentes fœtus 475.f.g.h. 479.e.f.g.h.
eorumdem icones 476.477.478.480.481.
Brachijs transpositis nati 483.h.eorumdem i-cones 484.485.
Brachijs carens homo deinde latro deprehen-sus, & suspensus 479.f.
Brassica monstrosa 666.e.
Bronchi qui 137.g.
Bruta cur non habeant intellectum 72.b.
Bruta an lugeant 72.e.
Bruta an rideant 72.c.
Bruta cur manibus careant 177.f.
Bruta nana 605.e.
Brutorum comparatio ad homines 221.f.
Brutorum apodia 525.d.eorumde icones 526.
527.528.530.531.532.
Bryonis rara radix 669.h.

Bubonis metamorphosis 193.g.
Bubuli foetus anatomia 525.g.
Buccones qui 76.a. 137.g.
Buccula, & bucculus 76.a.
Bufonis caudati icon 599.
Bufonis cremati vitius 124.b.
Bufonibus qui vescantur 74.a.

C

Cadauera vbi cera circumliniantur 97.f.
Cadauera cur homines perhorrescant 161.f.
Cadauerum Aegyptiorum conditura 312.a.
Cadauerum Nuperorum conditura 312.b.
Cadauerosi fetus causæ 399.f.
Calua, & Caluaria quæ 75.g.
Caluaria hominis inter sceptrum, & ligonem picta 261.e.
Caluaria hominis pro poculo vbi 313.h.
Calculus in cerebro genitus 123.f.
Calculi in corde inuenti 124.a.
Calamitatis hieroglyphicum 157.e.
Calisto in Vrsam 186.a.
Calceus cur symbolum mortalitatis 233.h.
Calcaneus in mysticis quid denotet 234.e.
Calcanei moralia 244.g.
Camilli Paleotti mentio 711.e.
Campanula quæ planta 690.a.
Candella ex humano sebo ad quid 318.a.
Canis triceps vbi 294.b. 416.a.
Canis oculum quis habere dicatur 348.a.
Canis serpentino capite 378.a.
Canis biceps vbi visus 416.a.
Canis capite accipitrino 437.h. eiusd. icon 441.
Canis monoculus 473.e.
Canis monstroso capite 472.a.
Canis sine testibus natus 511.b.
Canis bipedis icon 527.528.
Canis tripedis icon 531.
Canis octipes Bononiæ natus 547. g. eiusdem icon 545.
Canes ad tutelam vbi alantur 19.e.
Canes syluestres vbi nutriantur 97.e.
Canum bicorporum icones 622.623.
Canities præcox miraculosa 148.e.
Canities repentè facta 212.d.
Canities vnde proueniat 149.b.
Canitiem intempestiuam cur aliqui incurrant 158.e.
Cannibalorum mores 309.f.
Canuti Regis Angliæ assertum 166.c.
Canopas pumilio 39.e.
Canopi Dei imago 212.b.
Cancrorum remedium 314.e.
Capilli aurei vbi fiant 209.e.
Capilli longissimi mulieris 446.e.
Capilli à quo generentur 440.a.
Capillorum signatura in plantis 306.c.
Capillorum vitius 310.a.
Capillorum somnia 150.b.
Capillorum physiognomia 89.g.
Caput defuncti herba 135.e.
Caput, & cauda in mysticis quid denotet 224.a
Caput humanum in Capitolio inuentum 141.g.
Caput humanum inter globos flammarum visum 141.h.
Caput pusionis canescens 141.h.
Caput quid denotet in morali doctrina 240.e.
Caput muliebre in monetis 281.e.
Caput lauro coronatum in monetis 280.d.
Caput humanum in monetis 280.b.
Caput thersiticum quale 449.f.
Caput mentulatum 457.e.
Capitis partes quot 75.g.
Capitis tempora cur sic nominata 75.g.
Capitis etymum 79.e.
Capitis partes quæ 79.e.
Capitis vitia 400.d.
Capitis physiognomia 89.f.
Capitis fæda constitutio 446.e.
Capitis morbi 125.f.
Capitis somnia 150.b.
Capitis galea muniti simulacrum 260.d.
Capitis humani figura in stemmate gentilitio 305.g.
Capitis signatura in plantis 306.d.
Capitis alieni procreatio in fetu humano 430.a
Capitis alieni procreatio in fætibus brutorum 433.e.
Capitis brutorum deformatio 468.a.
Capita piscium monstrosa 429.e.
Capita statuarum Cæsarum quandoque cecidarint 141.h.
Capitum varietas 400.d.
Capitum multiplicatio in fætu humano 403.e.
Capitũ multiplicatio in fætibus brutorũ 416.e.
Capitum monstrosorum causæ 414.a.b.
Capita ex plumis auium 110.a.
Capi tripedis icon 560.
Capra cum cornu in ventre 509.f.
Capra humana facie 437.e. eiusdem icon 436.
Capræ monstrosus partus 383.f.
Capreolus polyceros 424.d. eiusdem icon 425.
Capreolus hexapus 549.f. eiusdem icon 548.
Capreolorum color qualis 549.f.
Carduelis quadrupes 567.e. icon 569.
Carnes edules quæ 74.a.
Caro cur in cibo gratior 161.f.
Caro cur dicatur fænum 274.a.
Caro humana cuius saporis 309.g.
Carnis appendices in fętibus brutorum 585.g.
Carnis moralia 248.d.
Carnium esus syncopem generat 214.c.
Carpophagi qui 74.a.
Cartilaginis moralia 249.h.
Carica edulij genus 73.e.
Carinthiorum ritus in electione noui Principis 105.e.
Castratio apud Turcas qualis 132.d.
Castratio sine opera Chirurgi 133.e.
Castrationis humanæ causa 138.e.
Castor Deus 283.g.
Castor, & Pollux qui 299.f.
Cassiopea 298.d.
Cato senex litteras græcas didicit 274.h.
Causa triplex 380.b.

INDEX.

Causa efficiens monstrorum 391.f.g.h.
Causa finalis qualis 393.g.h.
Causa formalis 394.2.
Causa transpositionis partium 488.c.
Causa monstri multis manibus præditi 492.c.
Causæ multiplicationis pedum 567. f.g.h.
Causa defectus manuum 495.h.
Causæ intrinsecæ quæ 380.c.
Causæ efficientes Monstrorũ ex Septalio 392.c.
Causæ monstrorum implicatæ 394.b.
Causæ staturæ breuis, & proceræ 606.a.b.
Causæ peculiares mõstrorum 473.e.f.g.h.474.
a.b.c.d.488.a.b.c.d.498.a.b c.d.503.h.
Causæ monstrorum cælestium 744.d.
Causæ varietatis colorum 746.c.
Causæ circulorum cælestium 746.d.
Causæ chasmatum 746.b.
Causæ abortionis 62.d
Causæ fœtus hirsuti 580.d.
Causæ geminatorum fætuum 627.e.
Causæ figurarum in truncis arborum, & lapidibus 673.h.
Causæ monstrosorum fructuum 708.a.b.
Causarum quatuor genera 381.c.
Caudarum monstra 592.c.
Caudarum multiplicatio 593.h.
Caudarum defectus causæ 597.f.
Caudarum geminationis causæ 597.f.
Cæcitas in somnijs quid 150.e.
Cæcitatis moralia 257.h.
213.h.
Cæcus senex vulneratus visionem recuperat
Cæci fœtus causæ 474.a.
Cæci homines exercentes operationes videntium 213.g.
Cælestium triplex diuisio 738.c.
Centauri qui 30. a.
Centauri vbi 30.c.
Centauri icon 31.32.33.
Centauri an sint 32.a.33.e.
Centauri etymum 34 a.
Centaurorum origo 30. b.
Cepheus Rex Aethiopum 298. d.
Ceruix quæ pars 76.d.
Cerebrũ in doctrina morali quid denotet 240.d
Cerebri partes 79.e.
Cerebri generatio 47.a.
Cereris currus à quibus tractus 194. f.
Ceræ adulteratio 120.a.
Ceti Dei imago 293.g.
Cerri species 715.e.
Cerri glans qualis ibidẽ fructus mõstrosus ibid.
Cenodoxia quid agat 119.e.
Cerui metamorphosis 187.h.
Cerui, & pugnantium simulacra in aere 71.g.
Cerua in sacrificio adhibita 205.e.
Ceruino lacte quis altus 215.h.
Chaldeorum mores 97.e.
Charontis 294.c.
Chasmatis præsagia 735.h.
Chasmatum varietas 733.g.
Chasmatum causæ 733.h.
Chasmatum icones 734.736.737.
Chænix quid sit 272.a.
Chilus cui assimiletur 71.g.
Chilones qui 137.g.
Chimæræ monstrosæ icon 336.
Chirurgiæ instrumenta 134.a.
Christi ortus symbolum 231.e.
Christus cur filius hominis dicatur 238.a.
Christi crura quæ 233.e.
Christi pedes qui 233.g.
S.Christophori os fœmoris vbi 38.a.
Chymistæ cur miseri dicantur 273.h.
Cibus hominis 73.a.
Cibi illiberales 254.a.
Cibi, & potus moralia 254.e.
Ciborum differentiæ 254.a.
Cicadarum natura 279.h.
Cilium vnde dictum 76.a.
Ciliorum somnia 150.c.
Cincinni qui 75.h.
Cirres quæ 75.h.
Cirrus quid sit 75.h.
Circulator 138.d.
Citharedorum præcentiones quæ 319.f.
Ciuis optimi merita 277 e.
Claustrum virginale quid 84.d.
Clitoris quid sit 84.c.
Clitoris excrescit ad magnam molem 513.e.
Clypeus duo præstat munia 273.f.
Clysteres per os reiecti 124.b.
Coccentum edulium 73.e.
Coclites qui 137.g.
Cogitationes in mysticis à quibus designentur 223.f.
Cognatio 111.e.
Colis quid 78.a.
Coleonum familiæ etymum 512.a.
Collum vnde dictum 76.d.
Colli variæ qualitates 91.e.
Colli moralia 243.e.
Columbæ monstrosæ quæ 563.g.
Columbæ quadrupedes 563 h.earumdem icones 565.566.568.
Columbarum natura 563.f.
Columbarum Cypriarum differentia 567.e.
Columbarum metamorphosis 206. b.
Comi Dei imago 293.g.
Compedibus aureis qui detineantur 273.g.
Cometa Saturnius qualis 723.h.
Cometæ horribilis icon 729.
Cometæ etymum 723.h.
Cometæ magni, & insignes quãdo apparuerint 731.e.f.g.h..
Cometarum varietas 721.g.h.
Cometarum nouem icones 724.
Cometarum aliæ icones 726.
Cometarum aliæ differentiæ 725.e.f.g.
Cometarum origo 728.a.b.c.
Cometarum præsagia 732.c.d.
Cometarum dubia 733.e.f.
Conceptio quomodo adimatur 318. c.
Conuulsionis remedia 16.a.

Congressus humani tempus 44. a.
Congressus nefarius quid præstet 395. f.
Congressus humanus, & belluinus 446. a.
Contumaciæ hieroglyphicum 154. a.
Constantiæ hieroglyphicum 155. f.
Contemptus mortis hieroglyphicum 156. a.
Conuiuæ quot esse debeant 183 e.
Connubia miranda 220. b.
Concionatores quibus designentur 233 g.
Conscientia quid 252. c.
Contemplationis virtus 245. e.
Conceptus delineatio 49. a.
Concubini qui 41. e 111. f.
Concupiscentiæ differentiæ 259. h.
Concordiæ simulacrum 278 a.
Concordia herba quæ 307. g.
Constatino politanus ritus 102. b.
Constellationum ordo 297. h. 298. a.
Consiliorum conscij qui apud Persas 362. a.
Confessarij in morali doctrina quibus partibus denotentur 246. a.
Consanguineitatis gradus 111. e.
Cor cur carnosum, & crassum 47. a.
Cor humanum crescit, & decrescit 69. g.
Cor pilosum inuentum 80. a.
Cor Angelorum quid sit 228. d.
Cor induratum quid 229 e.
Cor Regis perit quid 229. f.
Cor terræ quid ibidem.
Cor inuenire quid 229. f.
Cor Iudæorum quale 229. e.
Cor Dei quid 228, d.
Cor est præsul: 243. f.
Cor vnde dictum ibidem.
Cor in homine interiore quid ibidem.
Cordis generatio 47. a.
Cordis ventriculi quot sint 8 . a.
Cordis mystica 228. d.
Cordis moralia 243. f.
Cordis situs 243. g.
Cordis ardentis pictura 276. a.
Cordis figura in tumulis Antiquorum 287. a.
Cordis figura apud Chymistas 287. f.
Cordis signatura in plantis 307. g.
Cordati qui, 172. d.
Cordus qui 137. f.
Corpus humanum sine ossibus 218. a.
Corporis humani longitudo qualis 68 a.
Corporis humani lõgitudo communis ibidem.
Cornu natum in capite humano 126. b.
Costæ viginti quinque in cadauere mulieris inuentæ 79. h.
Cotini ramus monstrosus 690. d.
Coxarum conditiones 91. h.
Coxarum somnia 151. h.
Coronis in Cornicem 186 b.
Crapula quid præstet 219. e.
Cranium absque suturis 79. e.
Cranium quomodo generetur 47 a.
Cranium humanum cur ad pedes Christi crucifixi positum 287 e.
Cranium humanũ in quibus morbis adhibeatur 310. b.
Cranium humanum ex apostemate exemptum 414. a.
Cranij humani Extractum 310. b.
Cranij humani oleum ibidem puluis ibidem sal, aqua, & magisterium ibidem.
Crania humana pro poculis vbi 102. a.
Creatoris rerum omnium icon 287. g.
Cretensium mores 102. b.
Crescionem quis abhorruerit 213. f.
Crimina vermibus assimilantur 259. e.
Crises quando accidant 131 f.
Croci adulteratio 120 a.
Crura vnde dicta 247. e.
Crurum moralia 247. e.
Cruciamenta qui facilè sustinuerint 216. d.
Crux in Luna quando visa 744. d.
Cruces variæ in Cœlo visæ 717. f.
Cupediæ 254. a.
Cupido frangens fulmen quid 156. d.
Cupido cur cæcus 170. a.
Cupidinis arma contra omnes animantes qualia 290. a.
Cupidinis hodierna effigies ibidem.
Curiositatis icon 335. e.
Cupressi metamorphosis 202. a.
Cutis monstrosa quæ 578. d.
Cutis color qualis 92 b.
Cutis moralia 248. d.
Cutis porcorum signatura in plantis 308. e
Cutis monstrosa vulnera 588. a.
Cutis durities monstrosa 591. f.
Cutis monstrosæ appendices 582. a.
Cutis villosæ causa 589. b. c, d.
Cygni metamorphosis 185. h.
Cygnus cur auis aquatilis ibidem.
Cyclopis icon 13.
Cynocephalea quid sit 529. e.
Cynocephalorum mores 22. a.
Cynocephali effigies ibidem.
Cyprini varietas 351 g.
Cyprini monstrosi icon 353.
Cynocardamum quid sit 529 g.
Cynomazum herba quid sit 529. e.

D

Daphnis metamorphosis 148. d.
Dæmonum lingua qualis 228. b.
Dæmonum vis 400. b 446. b.
Dæmoniformis partus causæ 599. e.
Defloratio quid sit 86. a.
Delphini & hominis sympathia 72. d. 171. e.
Delphinorum metamorphosis 189. e.
Democriti, & Heracliti mos 379. f.
Dedecoris hieroglyphicum 155. h.
Dens natus in palato 124. a.
Dens theoninus qui 171. g
Dentes lati & crassi quid denotent 90. e.
Dentes geminati in ore humano 214. b.
Dentes triplicati in homine 214. b.
Dentes pueri Septennis ad quid 318. e.
Dentium Gigantis effigies 37.
Dentium numerus 79. g.

Den-

I N D E X.

Dentium etymum ibidem.
Dentium mystica 227.g.
Dentium moralis doctrina 241.g.
Dentium signatura in plantis 307 f.
Dentium vsus in medicina 310.c.
Dentati infantes orti 214.b.
Dentitionis tempus 473.f.
Dessidiæ descripto 272.a.
Desperatio auget peccatum 117.g.
Deus charitas 117.g.
Deus Terminus qui 275.f.
Deus apud Priscos quis 178.d.
Dei hieroglyphicum 153.f.
Dei veteris qualis 232.e.
Deorum maiorum hieroglyphicum 153.h.
Diabolus dicitur monstrum 320.c.
Diana in felem 193.c.
Dialecticæ hieroglyphicum 155.g.
Diarrheæ moralia 258 d.
Diæta quæ comprehendat 131.f.
Dies natalis cui faustus 216.a.
Dies æstiui, & brumales quomodo figurabantur 289.e.
Digitus Dei 231.h.
Digitorum & vnguium symetria 72.d.
Digitorum omnium varia nomina 77.h.
Digitorum morbi 125.e.
Digitorum nævi 130 b.
Digitorum somnia 151.f.
Digitorum varij gestus quid significent 155.g.
Digitorum mystica 231.h.
Digitorum moralia 245 e.
Digitorum signatura in plantis 307.h.
Digitorum multiplicatio in manibus 492.a.
Digitorum vitiata conformatio 495.e.
Digiti quatuor in manu, & aliquando duo 498.d.
Digiti superflui in manibus 503.e.f.
Digiti Ecclesiæ qui 245.e.
Digiti icon in tumulo 287.f.
Digiti computatorum 175.e.
Dij cur dicantur habere pedes laneos 272.d.
Dij vestibularij 380.a.
Diluuium vniuersale 184.d.
Diogenes hominem quęrit 166.b.
Diogenes mendicissimus 260.a.
Diogenes cyathum abijcit 274.b.
Dipsaci etymum 70.b.
Dipsaci differentiæ ibidem.
Dipsaci monstrosa icon 704.
Dipsadis natura 269.h.
Disciplinæ liberales quæ 116.d.
Dispensator 139.e.
Diuinitatis hieroglyphicum 152.d.
Diuinitatis occultæ hieroglyphicum 548.d.
Diuitum miseria 113.h.
Docti cur pauciores 159.e.
Dominium indicat ingenium 178.e.
Dominorum, & seruorum conditiones 253. e.
Domitiani arrogantia 282. a.
Dormientes qui ambulauerint 123.f.
Dorsi partes 86.c.
Dorsi moralia 224. a.
Draco volans 717.c.
Dracunculus morbus 119.c.
Dryope in truncum 201.c.
Ductores vbi dormirent 176.d.
Dysentericus puluis 310.d.

E

Ebrij vitium 271.e.
Ebrij aqua facti 209.e.
Echo Iunonis filia 188.c.
Edulia varia 75.c.
Effluuia quid sint 733.h.
Effluxiones quæ sint 62.d.
Elephanti ætas 69.f.
Elephantiasis remedium 311.e.
Eloquentiæ hieroglyphicum 154.a.
Eloquentia flexanima 294.c.
Emblemata ex monstris 361.a.
Emblemata ex partibus humanis. 267.h.
Ex hominibus cum varijs instrumētis 271.e. f.g.h. 272.a.b. 273.
Ex pluribus virorũ iconibus 278.c.d. 279.e.f.
Ex hominibus armatis 278 a.b.
Ex statuis 275 f. ex hominibus in dignitate 276.a. 277 c.f.
Ex senibus 274.b. ex mulieribus 274 d.
Ex hominibus adultis 269.f.g.h.
Ex pueris 268.a.b. ex iuuenibus ibidem c.d.
Epilepsiæ moralia 256.c.
Epilesiæ remedia 117.e. 310.b. 311.e. 314.e.
Epistola non erubescere cur dicatur 120.a.
Epirotica mala quæ 708.d.
Equus alatus quid 349 c.
Equus alatus Leonem conculcans 360.d.
Equus marinus monstrosus qualis 355.e. eiusdem icon. 356.
Equus Comitis Philippi Aldrouandi 446.d.
Equus pedibus ceruinis 573, c.
Equus pedibus humanis 573.f. eiusdē icō 567.
Equus cute lacera 588.d. eiusdem icon 590.
Equi quinq; pedibus nati 530.c. icon 537.
Equi octo pedibus nati icon 538.
Equorum duplex genus 536.c.
Equorum pernicitas qualis 536.d. 539.e.
Equorum Solis nomina 185.g.
Equis albis quis vehebatur 113.e.
Equa octo pedibus, Romæ nata 539.f.
Equæ transmutatio 186.d.
Equæ vtriusq; sexus vbi 518.a.
Equini pulli manci icon 523.
Equini capitis monstrosi icon 360.e.
Equitantium icones in monetis 283.e.
Euentus boni simulacrum 273.f.
Eunuchi etymum 192.c.
Eunuchi nati qui 511 f.
Excrementa humana quot 313.e.
Excrementa humana vtilia quæ ibidem.
Excrementa inutilia ibidem.
Excrementa monstrosa quæ 121.e.

F

Fabarum differentiæ 702.d.
Fabarum monstrosarum icones 705.

Facies

Facies manu mensuratur 67.h.
Facies hominis in mysticis 226.d.
Faciei longitudo 67.f.
Faciei color varius quid denotet 90.d.
Faciei somnia 151.c.
Faciei mystica 226.d.
Faciei maculæ quomodo deleantur 313.h.
Facierum similitudo mirabilis 216.d.
Familiæ de Ferris mentio 306.a.
Famulus 139.c.
Fascinatio 313.e.
Fauoris iconismus 296.d.
Fœtus quot diebus formetur 48.a.
Fœtus assimilatur fructui 49.g.
Fœtus quando fuerit formatus 51.e.
Fœtus membranæ quot 63.h.
Fœtus sinæ vnguibus causa 73.g.
Fœtus lapideus 218.a.
Fœtus lapidei causæ 592.a.
Fœtus nō humanus an in vtero mulieris generetur 398.c.
Fœtus cum vulnere natus 399.f.
Fœtus humanus capite anis 430.b.
Fœtus scissis naribus causa 474.a.
Fœtus sine brachijs cum cauda piscis 480.a.
Fœtus capitio carnoso icon 586.
Fœtus humanus cum cauda suilla 593.e.
Fœtus à Genitoribus degenerās an sit inter mōstra 597.h.
Fœtus maximo capite 601.h.
Fœtus bicorporis æthiopis, & albi icon 636.
Fœtus bicorporis icones variæ 638.639.640.
Fœtus bicorporis humani,& canini icones 652.653.
Fœtus bicorporis humani,& serpētini icō 654.
Fœtus trecenti sexaginta 53.f.
Fætus turpes vbi plerumq; oriantur 383.h.
Fœtus cur dissimiles aliquando à parentibus 385.h.
Fœtus monstrosi circa aures 457.e.f.
Fœtus cornuti 457.g.h.
Fœtus humanus pedibus caprinis 570.c.d.
Fœtus vnico brachio nati 484.a.
Fœtus sine brachijs cum cauda piscis 480.a.
Fœtus in parte superiori geminati 628.630.
Fœtus iuxta dorsum connexi 641.g.h.
Fœtuum humanorum numerus 51.e.
Fœces alui per vuluam excretæ 124.c.
Fętore cur homo lædatur 161.f.
Fętoris oris causæ 257.h.
Fęminæ facie simiæ icon 469.
Fęminæ ore hiante icon 470.
Fęminæ in marem cur non fiat mutatio 512.b.
Fęminarū pudenda male conformata 512.c.d.
Fęmorum mystica 532.d.
Fęmorum moralia 246.d.
Febre anniuersaria quis laborauerit 125.e.
Febris purpurea quæ 125.e.
Febris alba quæ 128.c.
Febris amatoria ibidem.
Febris ephemeræ moralia 260.a.
Febris putridæ moralia ibidem.
Febris hecticæ moralia ibidem.
Febrium differentiæ 125.e.259.d.
Febrium moralia 259.h.
Febrium typicarum remedium 314.b.
Febrius piscis qualis 125.f.
Felis bipes 529.f.
Felis octipes Bononiæ natus 543.h.
Felis hexapus 542.h.eiusdem icon 546.
Felis monstrosis pedib.573.f.eiusdem icon 575.
Felis cruribus humanis 573.g.
Felis monocephali,& bicorporis icon 620.622.
Felis tricorporis icon 658.
Fellis moralia 245.g.
Fera currens quomodo coerceatur 116.d.
Ferula cur in simulacro Bacchi 290.d.
Fidei symbolum 163.f.
Filij Cœli qui 180.c.
Filij quando corrigendi 272.d.
Filij naturales qui 111.g.
Filij cur aliquando Auis assimilentur 580.a.
Filiorum alienatio immatura à patribus quid præstet 66.d.
Filiorum moralia 259.h.
Fiscus lieni comparatur 276.b.
Fisci hieroglyphicum 155.e.
Fistularum remedia 314.c.
Flammæ natura 272.b.
Flagella icone manus denotantur 231.f.
Floridensium mores 105.h.
Fluuiorum statuæ 304.a.
Fluuiorum simulacra 296.c.
Fortitudinis hieroglyphicum 154.e.
Fortunæ icon quale 164.c.297.e.
Fortunam implorare quid 173.h.
Fortuna quomodo inuocanda 269.c.
Fortuna in monetis 282.d.
Fortuna cur biformis 334.b.
Forma trifariam vitiatur 327.h.
Formicæ in homines 198.d.
Formosorum nomina vbi scriberentur 180.d.
Francisci Seuerini mentio 559.e.
Franconiæ mores 103.g.
Fratruelles qui 111.h.
Fratricidia 221.h.
Fraudis icon 334.c.
Fraxinus monstrosa 669.c.
Frons vnde dicta 75.h.
Frontis physiognomia 89.b.
Frontis næui 129.h.
Frons pudori dicata 169.e.
Frons cuius sit index 169.f.
Frons in doctrina morali quid notet 241.e.
Fronti Sacerdotis cur lamina aurea imponeretur 224.a.
Fruges vnde dictæ 77.e.
Frumenti pondus quomodo augeatur 120.b.
Frumenti monstrifici icones 665.667.
Fructus monstrosi causæ 708.a.
Fullonis hieroglyphicum 156.a.
Fundamenti hieroglyphicum 156.a.
Funambuli icon in symbolis 263.f.
Furoris simulacrum 297.a.

Furun-

Furunculorum emplastrum 313.f.

G

Galatarum nobiles qui 103.f.
Galbæ 137.g.
Gallus gallinaceus quadrupedes 550.d.
Gallus quadrupes alius 33 ... h. eiusdē icon 552.
Galli quinq; pedibus nati icon 550.
Galli monstrifici descriptio 387.h. eiusdem icō 388.
Galli tripedis icones 554.555.
Galli Indici descriptio 323.h. eiusdem icō 324.
Gallina cur in simulacrō Aesculapij 292.f.
Gallinæ quadrupedis icon 553.
Gallinæ tripedis icon 556.
Gallinæ monstrosæ Illustriss. Marescalchi icon 562.
Ganimedes in quod sydus transmutatus 299.h.
Gemelli copulati viuentes, & crescētes 634.a.
Gemellorum vmbilico iunctorum icon 632.
Gemellorum pectore connexorum icon 633.
Gemellorum frontibus cohærētium icon 635.
Gemursa quid sit 125.e.
Gena vnde dicta 76.a.
Genarum nævi 130.a.
Genarum mystica 216.c.
Genarum moralis doctrina 242.a.
Geniorum icones 293.h.
Geniculator quis 298.c.
Genitalium moralia 246.c.
Genitalium praua constitutio 305.h.311.e.f.g.
Genitalium morbi 124.d.
Generatio in doctrina morali quid 239.h.
Generatio trium ampullarum 46.a.
Generationis humanæ hieroglyphicum 633.e.
Generationis initium quale 811.f.
Generationes adulterinæ quæ 397.f.
Genistæ descriptio 683.f.
Genistæ monstrosæ icon 685.
Genua mentis quæ 233.e.
Genuum moralia 247.e.
Generositas quæ 279.g.
Germanorum ritus 103.g.
Germani fratres qui 111.h.
Geometria 138.c.
Geometriæ inuentor 189.h.
Gethæ qui populi 103.h.
Gigas ad vitam reuocatus 38.a.
Gigas seruus Caroli Quinti 38.b.
Gigantes in Regno Sinarum 35.e.
Gigantis lectus qualis 36.d.
Gigantum cadauera vbi reperta 38.a.
Gigantes cur nostra ætate non sint 161.h.
Gigantum picturæ 294.d.
Gingiuarum signatura in plantis 307.f.
Ginnus quid sit 397.e.
Glabella quid 75.h.
Gladiator 139.g.
Glis in vtero humano genitus 399.f.
Glauci icon 291.e.
Gothorum sacrificia 103.h.
Grammaticæ inuentor quis 189.h.
Gratiarum trium nomina 294.a.
Grauidarū operationes inconcinnæ quid præstent 303.g.
Græcorum mores 102.a.
Gressus in physiognomia obseruatur 92.c.
Grus biceps 549.e.
Gryphes quæ animantes 341.h.
Gryphis variæ icones 342.343.
Gubernatoris Sumatræ icon 100.
Gustus hieroglyphicum 154.b.

H

Halo quid sit 742.a.
Halo cur frequentior circa Lunā 743.a.
Halonis generatio 742.b.
Halonis varietas 742.d.
Halonis præsagia ibidem e.
Halonis icones 743.745.
Halcyones aues 204.c.
Harpyiæ quæ 197.e.
Harpyiæ cur Neptuni filiæ 351.f.
Harpyiæ etymum 337.e.
Harpyia carcinoformis 341.c.
Harpyiarum variæ icones 337.338.339.340.
Harpocratis varia simulacra 291.c.
Heliades in Populos 185.h.
Heliotropij metamorphosis 190.a.
Heliotropium cur solem sectetur ibidem.
Heluonis mos 172.a.
Hæmorrhagiæ remedia 311.g.
Hæmorrhoidalium venarum signatura in plātis 308.c.
Hepatis & lienis situs 81.c.
Herbam dare quid sit 175.e.
Herbæ andrographæ 135.h.
Herbæ capillamenta æmulantes 306.d.
Herbæ caput simulantes ibidem.
Herbæ oculos repræsentantes 307.e.
Herbæ nasi figuram fingentes ibidem.
Herbæ aurium formam reddentes ibidem.
Herbæ surdæ quæ 76.b.
Herbæ gingiuarum, & dentium signaturam habentes 307.f.
Herbæ pulmonum, & cordis effigiem referentes 307.g.
Herbæ figuram manuum digitorum, & intestinorum æmulantes 307.h.
Herbæ cum nota lienis, hepatis, renum, vesicæ, & vteri 308.c.
Herbæ referentes pudenda, vtrumq; sexum, & portos cutis 308.b.c.
Herculis famulus in scopulum 290.e.
Herculis icon cum figura orbis supra humeros 263.h.
Herculis hydrā necantis icō in symbolis 264.a.
Herculis statura qualis 34.e.
Herculis eloquentis imago 267.f.
Herculis templum mulier non intrat 184.a.
Herculis variæ picturæ 293.e.f.
Hercules se ipsum vulnerans 182.d.
Hercules ludificatus 200.b.
Hercules cur lacertosus dictus 77.g.
Hercules poma eripiens in monetis 284.c.
Hermaniai statua quæ 302.d.

Her-

Facies manu mensuratur 67.h.
Facies hominis in mysticis 226.d.
Faciei longitudo 67.f.
Faciei color varius quid denotet 90.d.
Faciei somnia 151.c.
Faciei mystica 226.d.
Faciei maculæ quomodo deleantur 313.h.
Facierum similitudo mirabilis 216.d.
Familiæ de Ferris mentio 306.a.
Famulus 139.e.
Fascinatio 313.e.
Fauoris iconismus 296.d.
Fœtus quot diebus formetur 48.a.
Fœtus assimilatur fructui 49.g.
Fœtus quando fuerit formatus 51.e.
Fœtus membranæ quot 63.h.
Fœtus sinæ vnguibus causa 73.g.
Fœtus lapideus 218.a.
Fœtus lapidei causæ 592.a.
Fœtus nō humanus an in vtero mulieris generetur 398.c.
Fœtus cum vulnere natus 399.f.
Fœtus humanus capite auis 430.b.
Fœtus scissis naribus causa 474.a.
Fœtus sine brachijs cum cauda piscis 480.a.
Fœtus capitio carnoso icon 586.
Fœtus humanus cum cauda suilla 593.e.
Fœtus à Genitoribus degenerās an sit inter mōstra 597.h.
Fœtus maximo capite 601.h.
Fœtus bicorporis æthiopis, & albi icon 636.
Fœtus bicorporis icones variæ 638.639.640.
Fœtus bicorporis humani,& canini icones 652.653.
Fœtus bicorporis humani,& serpētini icō 654.
Fœtus trecenti sexaginta 53.f.
Fœtus turpes vbi plerumq; oriantur 383.h.
Fœtus cur dissimiles aliquando à parentibus 385.h.
Fœtus monstrosi circa aures 457.e.f.
Fœtus cornuti 457.g.h.
Fœtus humanus pedibus caprinis 570.c.d.
Fœtus vnico brachio nati 484.a.
Fœtus sine brachijs cum cauda piscis 480.a.
Fœtus in parte superiori geminati 628.630.
Fœtus iuxta dorsum connexi 641.g.h.
Fœtuum humanorum numerus 51.e.
Fœces alui per vuluam excretæ 124.c.
Fętore cur homo lædatur 161.f.
Fętoris oris causæ 257.h.
Fęminæ facie simiæ icon 469.
Fęminæ ore hiante icon 470.
Fęminæ in marem cur non fiat mutatio 512.b.
Fęminarū pudenda male conformata 512.c.d.
Fęmorum mystica 332.d.
Fęmorum moralia 246.d.
Febre anniuersaria quis laborauerit 125.e.
Febris purpurea quæ 125.e.
Febris alba quæ 128.c.
Febris amatoria ibidem.
Febris ephemeræ moralia 260.a.
Febris putridæ moralia ibidem.
Febris hecticæ moralia ibidem.
Febrium differentiæ 125.e.259.d.
Febrium moralia 259,h.
Febrium typicarum remedium 314.b.
Febrius piscis qualis 125.f.
Felis bipes 529 f.
Felis octipes Bononiæ natus 543.h.
Felis hexapus 542.h.eiusdem icon 546.
Felis monstrosis pedib.573.f.eiusdem icon 575.
Felis cruribus humanis 573.g.
Felis monocephali,& bicorporis icon 620.622.
Felis tricorporis icon 658.
Felis moralia 245.g.
Fera currens quomodo coerceatur 116.d.
Ferula cur in simulacro Bacchi 290.d.
Fidei symbolum 163.f.
Filij Cœli qui 180.c.
Filij quando corrigendi 272.d.
Filij naturales qui 111.g.
Filij cur aliquando Auis assimilentur 580.a.
Filiorum alienatio immatura à patribus quid præstet 66.d.
Filiorum moralia 259.h.
Fiscus lieni comparatur 276.b.
Fisci hieroglyphicum 155.e.
Fistularum remedia 314.c.
Flammæ natura 272.b.
Flagella icone manus denotantur 231.f.
Floridensium mores 105.b.
Fluuiorum statuæ 304.a.
Fluuiorum simulacra 296.c.
Fortitudinis hieroglyphicum 154.e.
Fortunæ icon quale 164.c.297.e.
Fortunam implorare quid 173.h.
Fortuna quomodo inuocanda 269.c.
Fortuna in monetis 282.d.
Fortuna cur biformis 334.b.
Forma trifariam vitiatur 327.h.
Formicæ in homines 198.d.
Formosorum nomina vbi scriberentur 180.d.
Francisci Seuerini mentio 559.e.
Franconiæ mores 103.g.
Fratruelles qui 111.h.
Fratricidia 221.h.
Fraudis icon 334.c.
Fraxinus monstrosa 669.c.
Frons vnde dicta 75.h.
Frontis physiognomia 89.h.
Frontis næui 129.h.
Frons pudori dicata 169.e.
Frons cuius sit index 169 f.
Frons in doctrina morali quid notet 241.e.
Fronti Sacerdotis cur lamina aurea imponeretur 224.a.
Fruges vnde dictæ 77.e.
Frumenti pondus quomodo augeatur 120.b.
Frumenti monstrifici icones 665.667.
Fructus monstrosi causæ 708.a.
Fullonis hieroglyphicum 156.a.
Fundamenti hieroglyphicum 156.a.
Funambuli icon in symbolis 263.f.
Furoris simulacrum 297.a.

Furun-

Furunculorum empiastrum 313.f.

G

Galatarum nobiles qui 103.f.
Galbæ 137.g.
Gallus gallinaceus quadrupedes 550.d.
Gallus quadrupes alius 551.h. eiusdē icon 551.
Galli quinq; pedibus nati icon 550.
Galli monstrifici descriptio 387.h. eiusdem icō 388.
Galli tripedis icones 551.553.
Galli Indici descriptio 323.h. eiusdem icō 324.
Gallina cur in simulacro Aesculapij 291.b.
Gallinæ quadrupedis icon 553.
Gallinæ tripedis icon 556.
Gallinæ monstrosæ illustriss. Marescalchi icon 562.
Ganimedes in quod sydus transmutatus 290.h.
Gemelli copulati viuentes, & crescētes 634.a.
Gemellorum vmbilico iunctorum icon 632.
Gemellorum pectore connexorum icon 633.
Gemellorum frontibus cohærentium icon 635.
Gemursa quid sit 125.e.
Gena vnde dicta 76.a.
Genarum næui 130.a.
Genarum mystica 116.c.
Genarum moralis doctrina 242.a.
Geolorum icones 293.h.
Geniculator quis 298.c.
Genitalium moralia 246.c.
Genitalium praua constitutio 305.h.311.e.f.g.
Genitalium morbi 124.d.
Generatio in doctrina morali quid 239.h.
Generatio trium ampullarum 46.a.
Generationis humanæ hieroglyphicum 155.c
Generationis initium quale 121.f.
Generationes adulterinæ quæ 397.f.
Genistæ descriptio 683.f.
Genistæ monstrosæ icon 685.
Genua mentis quæ 233.e.
Genuum moralia 247.e.
Generositas quæ 279.g.
Germanorum ritus 103.g.
Germani fratres qui 111.h.
Geometria 138.c.
Geometriæ inuentor 289.h.
Gethæ qui populi 103.h.
Gigas ad vitam reuocatus 38.a.
Gigas seruus Caroli Quinti 38.b.
Gigantes in Regno Siuarum 35.e.
Gigantis lectus qualis 36.d.
Gigantum cadauera vbi reperta 38.a.
Gigantes cur nostra ætate non sint 161.h.
Gigantum picturæ 294.d.
Gingiuarum signatura in plantis 307.f.
Ginus quid sit 397.e.
Glabella quid 75.h.
Gladiator 139.g.
Glis in vtero humano genitus 399.f.
Glauci icon 291.e.
Gothorum sacrificia 103.h.
Grammaticæ inuentor quis 289.h.
Gratiarum trium nomina 294.a.
Grauidarū operationes inconcinnæ quid præstent 303.g.
Græcorum mores 102.a.
Gressus in physiognomia obseruatur 92.c.
Grus biceps 549.e
Gryphes quæ animantes 341.h.
Gryphis variæ icones 342.343.
Gubernatoris Sumatræ icon 100.
Gustus hieroglyphicum 154.h.

H

Halo quid sit 742.a.
Halo cur frequentior circa Lunā 742.a.
Halonis generatio 742.b.
Halonis varietas 742.d.
Halonis præsagia ibidem c.
Halonis icones 743.745.
Halcyones aues 204.c.
Harpyiæ quæ 197.c.
Harpyiæ cur Neptuni filiæ 351.f.
Harpyiæ etymum 337.e.
Harpyia carcinoformis 341.c.
Harpyiarum variæ icones 337.338.339.340.
Harpocratis varia simulacra 292.c.
Heliades in Populos 185.h.
Heliotropij metamorphosis 190.a.
Heliotropium cur solem sectetur ibidem.
Heluonis mos 172.a.
Hæmorrhagiæ remedia 311.g.
Hæmorrhoidalium venarum signatura in plātis 308.c.
Hepatis & lienis situs 81.e.
Herbam dare quid sit 175.e.
Herbæ andrographæ 135.h.
Herbæ capillamenta æmulantes 306.d.
Herbæ caput simulantes ibidem.
Herbæ oculos repræsentantes 307.e.
Herbæ nasi figuram fingentes ibidem.
Herbæ aurium formam reddentes ibidem.
Herbæ surdæ quæ 76.b.
Herbæ gingiuarum, & dentium signaturam habentes 307.f.
Herbæ pulmonum, & cordis effigiem referentes 307.g.
Herbæ figuram manuum digitorum, & intestinorum æmulantes 307.h.
Herbæ cum nota lienis, hepatis, renum, vesicæ, & vteri 308.e.
Herbæ referentes pudenda, vtriusq; sexus, & portos cutis 308.b.c.
Herculis famulus in scopulum 190.e.
Herculis icon cum figura orbis supra humeros 263.h.
Herculis hydrā necantis icō in symbolis 264.a.
Herculis statura qualis 34.e.
Herculis eloquentis imago 267.f.
Herculis templum mulier non intrat 184.a.
Herculis variæ picturæ 293.e.f.
Hercules se ipsum vulnerans 182.d.
Hercules ludificatus 200.b.
Hercules cur lacertosus dictus 77.g.
Hercules poma eripiens in monetis 284.c.
Hermanial statua quæ 302.d.

Hermaphroditus mas qui dicatur 41.f.
Hermaphroditus fœmina qui ibidem.
Hermaphroditi anatome 41.e. 518.c.d.
Hermaphroditi pedibus aquilinis icon 571.
Hermaphroditi an inter monstra recensendi 518.c.
Hermaphroditorũ quatuor differentiæ 41.f.g.
Hermaphroditorum officia 41.g.
Hermophroditorum discrimen ratione signorũ 41.h.
Hermaphroditorum matrimonium ibidem.
Hermaphroditorum varietas 519.f.
Hermaphroditorum causæ 518.d. 519.e.
Hermaphroditorum causa fabulosa 519.e.
Herniæ intestinalis remedia 452.e. 521.f.
Herniæ moralia 259.g.
Herodis mors 222.d.
Hieracij varia genera 683.e.
Hieracij virtus ibidem.
Hieracij monstrosa icon 684.
Hieroglyphicum firmitudinis benè consultorum 347.g.
Hieroglyphicum temporis ibidem.
Hieroglyphicum Lunæ, & Dianæ 347.h.
Hieroglyphicum adulationis meretriciæ 348.
Hieroglyphicum temporis 347.g.
Hieroglyphicum impudentiæ 348.a.
Hieroglyphicum artificij 348.a.
Hieroglyphicum Dei ibidem.
Hieroglyphicum hominis imperiti ibidem.
Hieroglyphicum seruitutis 348.b.
Hieroglyphicum Veris, Hyemis, & Solis ibid.
Hieroglyphicum sapientiæ ibidem.
Hieroglyphicum aduersarij constantis ibidem.
Hieroglyphicum mortem meretricis ibidem.
Hieroglyphicum perditionis regum 348.d.
Hieroglyphicum occultæ diuinitatis ibidem.
Hieroglyphicum humanæ vitæ fugacis 349.e.
Hieroglyphicum mundi ibidem.
Hieroglyphicum feracitatis, & famæ ibidem.
Hieroglyphica ex capite humano 153.e. ex oculis 153.f. ex superciliis 354.a. ex naso, & auribus ibidem. ex ore, dentibus, & lingua ibidem. ex barba 154.b. ex ceruice 154.c. ex corde ibidem. ex pudendis 155.d. ex manibus 155.f. ex digitis 155.g. ex homine toto 156.b.
Hippogryphes quod animal 334.
Hippobos quale animal 573.
Hippobouis icon 574.
Hipponax poeta 223.b.
Hipponacteum præconium ibidem.
Hippomeneus quis 503.
Hippocentaurus 30.e.
Hippopos 32.a.
Hipparia symbolum 289.g.
Hippophagi qui 74.a.
Hircanorum mores 97.
Hirundinis metamorphosis 506.
Historica de visione 221.e. de fatuitate 221.f. de patricidiis, fratricidiis, & aliis 221.h. de morte voluntaria 22.
Homeri cæcitatis causa 221.e.
Homo Dei qui 2.c.
Homo promiscui generis 2.a.
Homo herba 2.b.
Homo interior, & exterior 2.h.
Homo mundanus 2.c.
Homo igneus ibidem.
Homo magnus ibidem.
Homo paruus 2.d.
Homo altus Chymistarum ibidem.
Homo vnde dictus 3.e.
Homo cur dicatur paruus mundus 3.h.
Homo refert vniuersa quæ sunt in mundo 3.h.
Homo brutorum mores imitatur 4.d.
Homo varijs modis fungitur 4.e.
Homo ore, & collo gruis 14.
Homo pedibus auersis 15.
Homo temperatus, & intemperatus qualis 72.f.
Homo liene, & hepate carens 81.e.
Homo cur animal præstantissimum 112.d.
Homo cur Rex dicatur 113.h.
Homo numisma Dei 114.a.
Homo non est animal inerme 115.g.
Homo vmbra somnij 115.e.
Homo quando fiat brutum 118.b.
Homo mendax quid sit 119.f.
Homo ad virtutem pronus quomodo reddatur 116.a.
Homo mingens quid significet 156.b.
Homo monstrosus pictus quid 156.c.
Homo imago Dei 165.g.
Homo cur nascatur citò moriturus 161.e.
Homo vasi comparatur 166.a.
Homo ridiculus, odiosus, & miserabilis 168.a.
Homo caluus comatus 169.e.
Homo animal multiparum 51.e.
Homo Ianus 169.g.
Homo inuictus quis 171.e.
Homo honorans 179.e.
Homo quadratus 180.e.
Homo nouus qui ibidem.
Homo trium litterarum 181.e.
Homo bulla ibidem.
Homo ceruinus qui 181.g.
Homo euripus 181.h.
Homo Tenedius 182.a.
Homo multa mala, & bona significat 237.g.
Homo primus ibidem.
Homo secundus ibidem.
Homo in Paradiso locatus 237.h.
Homo centum oues possidens 237.h.
Homo natus in Sion ibidem.
Homo redimens ibidem.
Homo Rex 237.h.
Homo à Paralitico expectatus ibidem.
Homo pater familias 237.h.
Homo serens sinapim 238.b.
Homo Soli iunctus ibidem.
Homo terræ iunctus 238.c.
Homo cur vnus creatus, & non multi 238.c.
Homo ferens amphoram ibidem.
Homo habens manum aridam 238.d.

Homo

Homo iumentum quid 239.e.
Homo non habens vestem nuptialem ibidem.
Homo vetus ibidem.
Homo ineptus ad redimendum 239.e.
Homo inimicus ibidem.
Homo habens spiritum immundum 239.f.
Homo pacis ibidem.
Homo cur vestes induat 250.a.
Homo pomo similis 269.f.
Homo calculos in mensa numerans 273.g.
Homo viuus cum defuncto ligatus 276.a.
Homo vitiatæ figuræ est vitiosæ naturæ 332.c.
Homo capite canino quid denotet 348.a.
Homo capite accipitrino quid denotet ibidem.
Homo capite asinino quid denotet 348.a.
Homo in equum desinens quid denotet 349.e.
Homo bicorpor an duplici anima sit refertus 359.e.
Homo serpentinus in emblematibus 362.b.
Homo absque brachijs natus Bononiæ visus 382.a.
Homo duplici mentula refertus 511.f.
Homo mendicus ritu quadrupedis gradiens 533.g.
Homo cruribus equinis 570.b.
Homo imperfectus perfecto agglutinatus 610.b.c. icones 611.612.
Hominis primus significatus 2.a.
Hominis nomina græca 2.d.3.g.
Hominis nomina hebraica 3.f.
Hominis nigritæ icon 9.
Hominis Fanesij auriti icon 10.
Hominis syluestris pellis ad quid 16.a.
Hominis syluestris icon. 107.
Hominis villosi manugradi icon 21.
Hominis creatio 43.e.
Hominis centrum vbi sit 68.c.
Hominis noua mensura ibidem.
Hominis Chinensis icon 101.
Hominis cornuti historia 126.e. eiusdem icon 127.
Hominis peregrini hieroglyphicum 153.e.
Hominis imperiti hieroglyphicum 153.e.
Hominis multiscijs hieroglyphicum 153.f.
Hominis hieroglyphicum 153.h.
Hominis veridici hieroglyphicum 154.c.
Hominis descriptio 167.e.
Hominis versipelis natura 169.g.
Hominis nomen Angelo attribuitur 238.a.
Hominis quadragenarij brachijs carentis icon (480.
Hominis sex brachijs referti icon 494.
Hominis ventre malè confirmato icon 508.
Hominis quadrupedis æquiuocatio 533.e.
Hominis æquiuoca 2.a. Synonima, & Etymum 3.e. Differentiæ 4.d. Icones 6.7.9.10.11.13.14.15.16.17.18.19.20.21.22.23.24.25.27.28.31.32.33.35.36.40.42. Generatio, & congressus 43.e. Partus 50.b. Vox 66.a. Symetria 67.c. Aetas 69.e. Temperamentum 70.d Natura 72.a. Partes externæ 75.g. Anatomia 78.d. Physiognomia 89.c. Agnatio, & Cognatio 111.e. Præstantia 112.b. Miseria 114.c. Virtutes 116.a. Vitia 118.a. Ægritudines 123.e. Næui 129.f. Morborum medelæ 131.e. Castratio 132.b. Denominata 133.e. Epitheta, Dignitates, & Officia 136.d Partes quibus Dijs sacratæ 140.c. Prodigia 141.g. Miracula 148.c. Mithologica 145.f. Somnia 156.a Hieroglyphic 152.d. Problemata 154.h. 157.h. Phrenoschemata 163.e. Apophtegmata 165.f. Adagia 168.a. Metamorphoses 184.b Mirabilia 112.c. Historica 221.c. Mystica 223.f. Moralia ex partibus 239.f. Moralia ex toto homine, & attributis 250.b. Moralia ex ægritudinibus 256.a. symbola 260.d. Emblemata 267.h. Numismata 280.b. Simulacra 286.d Simulacra cælestia 297.h. Statuæ 300.c. Insignia gẽtilitia 305.f. Signaturæ partium in plantis 306.c. Vsus in cibis 386.e. Vsus in medicina 310.a. Vsus in sacrificijs 315.e. Vsus in spectaculis 316.c. Vsus in bello 317.g. Vsus in varijs 318.a.
Hominis icon in insigni gentilitio 306.a.
Hominis astomi figura 6.
Homines simi vbi 8.a.
Homines astomi 5.h.
Homines auribus longissimis 8.b.
Homines collo carentes 8.d.
Homines monoculi 12.a.
Homines collo oblongo 12.b.
Homines caudati 12.c.
Homines colentes deserta Libyæ 21.c.
Homines syluestres vbi 16.a.
Homines syluestres Americæ 110.a.
Homines marini 26.d.43.g.
Homines panivori 73.h.
Homines prisci quamdiu viuerent 69.f.
Homines nudi vbi & cur sic incedant 110.a.
Homines centimani 149.e.
Homines in saxa mutati ibidem.
Homines cur sint ferino animo 149.g.
Homines duo nudi prælliantes 156.a.
Homines quo tempore in venerem sint procliuiores 159.e.
Homines sibimetipsis infesti 166.e.
Homines adamantini 180.b.
Homines ex fungis nati 198.a.
Homines effæminati vbi 236.e.
Homines noctu absq; luce videntes 213.f.
Homines semper in aquis viuentes 217.g.
Homines imperforati an vixerint 220.a.
Homines sibi mortem inferentes 222.a.
Homines multiplicati 238.d.
Homines regionis Amorrheorum 238.
Homines in sphæristerio ludentes 265.h.
Homines dicuntur pueri à Seneca 268.a.
Homines nefarij qua ratione indicẽtur 275.b.
Homines trecenti vbi sacrificati 315.f.
Homines sontes vbi immolabantur 316.a.
Homines voce bruta imitantes 320.b.
Homines bellui ni qui 362.c.
Homines multis brachijs referti an inter mõstra recensendi 492.a.
Homines tribus testibus referti 511.h. 512.a.

I N D E X.

Homines staturæ gigantea 602. a.
Hominum duplex genus 4.d.
Hominum differentiæ ratione clymatum 5. e.
Hominum differentiæ ratione ingenij ibidem.
Hominum differentiæ ratione figuræ 5.g.
Hominum intuitus veneficus 8.c.
Hominum differẽtiæ ratione oculorum ibidẽ.
Hominum pilosorum icones 26.
Hominum mores quomodo cognoscantur 89. c. 93. f.
Hominum mores iuxta mentem Astrologorũ 93. f.
Hominum simulacra in aere visa 143. e.
Hominum plura simulacra in symbolis 665. g.
Hominum variæ icones in monetis 282. a. b. c. d
Hominũ nudorũ simulacra in monetis 283. h.
Hominum pilosorum variæ historiæ 580. d.
Hominum bona quæ 129. e.
Hominum epitheta ratione ægritudinum 137. f. ratione affectionum animi 137. e. ratione originis 137 g. ratione vitiorum 137. h. ratione opum 138. a. ratione doctrinæ 138. b. ratione ætatis, sexus, & staturæ 138. a. ratione dignitarum 138. b. ratione variorum munerum 138. d. ratione officij militaris 139. f. ratione motus localis 139. h. ratione formę operis 140. a. ratione instrumenti 140. b.
Homulum quæ voces græcæ exprimant 133. e.
Homunculus apud Chymistas qui 133. e.
Homuncionis indici habentis eminentias carnis descriptio 585. e. eiusdem icon 587.
Homunciones quales 612. c.
Honestatis, & vtilitatis hieroglyphicum 157. f.
Honoris icon 282. c. 296 d.
Honorij Beati mentio 539. f.
Hortorum tutela qualis 292. a.
Hortorum cura cur Priapo assignata 78. a.
Humani sceleti icon 87.
Humeri quales 91. g.
Humeri vnde dicti 77. e.
Humeri animæ quales 244. b.
Humor circundans fętum qualis 529. e.
Humorum numerus 71. g.
Humorum temperatura 81. b.
Humorum dominium quomodo cognoscatur ibidem
Hunnias quis fuerit 278. d.
Hydropis remedia 224. b. 314. e.
Hyacynthus in florem 202. b.
Hydrargiri vis 274. a.
Hypocritæ icon 335. h.
Hypocrita in mysticis quomodo ostendatur 225. g.
Hypocritæ mores 238. b.
Hymen quid 84. d.

I

IAnus cur biceps 362. b.
Ianus cur quadriceps 291. b.
Ianus a quibus interemptus ibidem.
Iani imago qualis 292. a.
Iauani hominis icon 101.
Iauanorum vestes 110. d.
Iethiophagi qui 26. e. 97. e.
Idolum Laponiæ quale 110. e.
Idoli tricipitis icon 110.
Iecoris signatura in plantis 308. a.
Iecoris moralia 245. f.
Iecoris situs 245. f.
Ieiuni cur diutius aliqui viuant 160. d.
Ignominia in mysticis quibus denotetur 235. e.
Ignauiæ hieroglyphicum 155. f.
Ignorantiæ icon 334. d.
Ignorantia est monstrum triforme 361. f.
Ignorantiæ causæ quot sint 361. g.
Ignorantia vitiorum nutrix 119. f.
Ilia quæ partes 77. e.
Imaginatio vehemens in mulieribus 445. f.
Imaginationis vis 385. e. 386. c. d. 399. e. g. 445. e. 447. g. 503. h. 567. f.
Imaginationis operatio 400. a.
Imperforatio quid 124. e. 220. a.
Imperatoris sacra facientis simulacrum 282. a.
Impressionum ignitarum varietas 723. f.
Impressionum ignitarum causæ 723. g.
Imperatoris annonam procurantis icon 285. f.
Imposturæ variæ 120. a.
Indiuiæ etymum 680. c.
Indorum mores varij 97. f.
Infans ab vtero gradiens, & loquens 50. d.
Infans gracilis quid præstet 55. h.
Infans in vterum matris reuersus 146. a.
Infans quinquaginta dierum loquitur 148. d.
Infans nutritus lacte patris 215. e.
Infans in mysticis quid 235. h.
Infans tricornis vbi natus 396. b.
Infans pyramidalis 522. a.
Infans armatus natus 585. e.
Infans cute lacera natus 588. c. eiusdem icon 589.
Infantis geminati vnicipitis icon 608.
Infantis maturi icon 54.
Infantis partus naturalis icon 54.
Infantis sinę naso nati miraculum 349. g.
Infantis septicipitis miraculum 349. h.
Infantis dæmoniformis miraculum 349. h. Dæmoniformis causa 385. g.
Infantis cum mole carnea nati miraculũ 350. e.
Infantis ore gemino, & quatuor oculis descriptio 363. h. icon 365.
Infantis bicipitis obscæno membro icon 407.
Infantis capite thersitico icon 447.
Infantis vultu obscæno icon 348.
Infantis naribus scissis icon 455.
Infantis auribus leporinis icon 456.
Infantis sine collo icon 462.
Infantis sine collo Bacchum æmulantis icon delineata iuxta tres partes 463. 464. 465.
Infantis collo torto icon 466.
Infantis sine brachijs, & pedibus icon 478.
Infantis brachio transposito icon 487.
Infantis manibus mutilatis icon 469.
Infantis digitis geminatis icon 497.
Infantis distortis manibus, & pedibus icon 499.
Infantis manibus, & pedibus anserinis ico 504.

In-

Infantis aperto ventre icon 506.
Infantis loco pedum cuspidati icon 521.
Infantis crure carentis icon 477.
Infantis tripedis icon 534.
Infantis quadrupedis icon 535.
Infantis pedibus caninis icon 571.
Infantis Aethiopis icon 579.
Infantis villosi icon 581.
Infantis cucullati icon 583.
Infantis pallio carneo induti icon 584.
Infantis lapidei situs in vtero 501.g.
Infantis varij situs in vtero 49.h.
Infantis in vtero existentis icon 50.
Infantes nouem vnico partu editi 51 h.
Infantes quomodo validiores reddantur 103.g.
Infantes vbi lacte non nutriantur 103.h.
Infantes cum nota nobilitatis nati 215.e.
Infantes Magnatum in sacrificijs adhibiti 315.e.
Infantes cum dentibus nati 446.d.
Infantes sine pedibus nati 519.g.h. eorundem icones 520.521.523.524.
Infantes tribus pedibus nati 533.h.
Infantes quatuor pedibus nati 533.h.536.a.
Infantium geminorum iuxta dorsum connexorum icones 642.643.
Infantium iuxta latus connexorum icones 644.
Infantium moralia 251.e.
Infantium caudatorum miraculum 349.h.
Infantiæ etymum 250.d.
Influxus cælestis vis 391.h.392.a.
Ingratitudinis vitium quale 118.d.
Ingrati hieroglyphicum 156.c.
Inguen quid 78.a.
Inimicorum dona qualia 269.e.
Insitio quid præstet 272.b.
Insignia gentilitia cum figura capitis 305.g. cũ figura manuum 305.h. cum figura brachiorum ibid. cum figura crurum, & pedum 306 a. cum figura integri hominis ibidem.
Instrumentum instrumentorum qui 113.g.
Institores 139.h.
Insula aurifodina vbi 39 e.
Insula à simijs occupata 39.h.
Intellectus ratio 72.b.
Intellectus hieroglyphicum 157.f.
Interscapilium quæ pars 77.f.
Intestinorum somnia 151.h.
Intestinorum signatura in plantis 307.h.
Intestinorum moralia 248.a.258.d.
Intestinorum numerus 80.d.
Intubi species variæ 680.c.
Intuba monstrosa 680.d. eorum icones 682.
Inuidia omnes virtutes exterminat 119.f.
Inuolucra membranea fœtuum ad quid 582.d.
Io in Vaccam 185.e.
Ioannes Pontifex Romanus fæmina creditus 811.g.
Ioan. Antonij Godij mẽtio 416.c.543.e.554.h.
Ioannis Augustini Cucchij mẽtio 449.g.513.e.
Iouis seruatoris simulacrum 483.h.
Iouis statua cum tribus oculis 301.e.
Iouis varia simulacra 268.b.
Iracundi hieroglyphicum 156.d.
Ischiade laborans casu sanatus 125.e.
Italiæ hieroglyphicum 157.f.
Italia restituta quomodo picta 282.d.
Italorum mores 105.f.
Itinerantium diuorum historia 152.b.
Iudæi cur Verpi nominati 78.a.
Iudæorum ritus 97.e.
Iudex monoculus quid 264.d.
Iudex iustus quid præstare debet 266.a.
Iudicis hieroglyphicum 157.e.
Iudicum statuæ sine manibus vbi 301.g.
Iudicium per oculos monstratur 225.e.
Iudices in morali doctrina quibus partibus designentur 241.h.
Iugulus vel iugulum quid 76.d.
Iuno in Vaccam 193.e.
Iuno in Beroem 188.a.
Iunonis icon 294.a.
Iupiter in Dianam 186.a.
Iupiter in Taurum 187.f.
Iupiter in Arietem 193.a.
Iupiter propugnator 284.a.
Iupiter stator ibidem.
Iupiter apud Eleos quã ratione pictus 268.c.
Iupiter quatuor auribus vbi 268.d.
Iupiter tribus oculis vbi 268.d.
Iupiter in varia transformatus 195.e.
Iuris prudentia qualis 254.e.
Iusta à Deo petenda 277.f.
Iunctus in doctrina morali qua parte figuretur 240.a.
Iuuenum simulacra in symbolis 262.a.
Iuuenis Galliæ cruribus, & pedibus carentis icõ 532.

L

Labia ex quibus integrata 80.c.
Labia monstrifera 461.e.
Labia multa in Monstro 382.c.
Labiorum næui 130.a.
Labeones 137.g.
Laboris hieroglyphicum 158.b.
Labyrinthus Cretæ 199.e.
Lac per vesicam exit 128.b.
Lac ex vena secta manat 215.e.
Lactis abominatio 214.c.
Lactis humani vires 313.e.
Lacertarum cũ multis caudis icones 594.595.596.
Lacertarum bicorporum icones 661.
Lacertus quid 77.g.
Lacedemonij ritus 101.a.
Laconicus sermo qualis 102.a.
Lacrymæ sanguineæ 123.h.
Lacrymę in fontem 201.f.
Lacus die gelidus, & nocte feruens 209.e.
Lacuna in facie quæ 76.b.
Lamiarum vnguentum quale 318.
Lanius qualis 139.e.
Lanius cæcus 213.h.
Lanifices 140.a.
Lapathi icon in symbolis 264.b.

Lapis index quis fuerit 187.c.
Lapides variasfiguras habentes 673.e.f.(135.g
Lapides cum figuris membrorũ humanorum
Latro quidam suspensus non moritur 80.a.
Laurus cur Phæbo sacrata 184.d.
Lætitiæ signum in statuis quale 301.e.
Leges contra mulieres latæ 102.a.
Leæna meretrix 216.d.
Leo humano capite 417.h. eiusdem icon 442.
Leonis, & aquilæ simulacra ignea 718.a.
Leonum formam qui induerint 203.c.
Lethargi moralia 257.c.
Lepræ moralia 259.g.
Lepusculus octipes 543.h. eiusdem icon 547.
Leucoi differentiç 683.h.
Leucoi monstrosa icon 687.
Liberi cur ita dicti 111.g.
Libertatis ligatæ symbolum 274.a.
Liceti mentio 529 f. 559.g.
Lienis forma 81.c.
Lienis proprietas 276.b.
Lienis moralia 245.g.
Lienis signatura in plantis 307.h.
Lienosorum remedia 214.d.
Ligni Guaraci truncus monstrosus 663.g. eiusdem icon 674.
Libij montani descriptio 695.g. eiusdem monstrosa icon 697.
Lingua hominum venenata 214.a.
Lingua pro corde 228.a.
Lingua priuati loquuntur 148.d.
Linguæ nocumenta 171 f.
Linguæ mystica 227 h.
Linguæ & labiorum moralia 241.h.
Linguæ icon 261.f.
Lithiasis remedia 314 a c. 160 a.
Lithopædrum quid sit 591 f.
Lites vbi ferro decernantur 103 g.
Litigatoris hieroglyphicum 156.d.
Litterarum symbola 261.f.
Litterarum furtiuæ notæ 261.e.
Loca à viris denominata 133 h.
Loquaces vocem amittunt 214.a.
Loti herbæ vsus 217.g.
Lotophagorum insula qualis 278.d.
Lucanica 75 e.
Lucini qui 137.g.
Lucij voracitas 269 h.
Lues noua Morauiæ 125.f.
Lumbago quid 124 c.
Luna quando maiorem humiditatem influat 289 g.
Lunæ signo qui vterentur 280 a.
Lunæ simulacrum cum cruce 747.a.
Lunæ tres quando visæ 744.a.
Lupino lactæ alti qui 316 a.
Lusitanorum mores 105.g 99 h
Lusitanorum Vrbem Bentan habitantiũ icon 100.
Lusciniæ metamorphosis 196.d.
Luteri præsagia 72.a.
Lycanthropia 133.c.
Lycanthropos quod animal, & eius icon 344.
Lyncis transmutatio 194.b.
Lycopsis herba monstrosa 690. d. eiusdẽ icon 694.

M

Magatæ Capuccini mentio 414.a.
Magnanimitatis hieroglyphicum 155.e.
Mahumetis aduentus præsagia 306 a.
Maiorum exempla quid præstent 242. d.
Mali citrij varietas 680.a.
Mali arantij differentiæ 712.e.
Mali arantij monstrosa icon 714.
Malæ vnde dictæ 76.a.
Mammæ, mamillæ, & papillæ differentia 76.d.
Mamma nomen æquinorum 76.d.
Mamillarum spatium quid denotet 68.d.
Mamillarum moralia 244.a.
Manassis statua quæ 310.d.
Manes Dij 194 b.
Manus dicitur munus 67 a.
Manus organum organorum 113.h.
Manus Dei quæ 170.a.
Manus violenta quæ 331 g.
Manus palma quid metiatur 68.a.
Manus mensura quando colligatur 67.g.
Manus palma cur sic dicta 77.h.
Manus monstrosæ icon 500.501.
Manus cum oculo in emblemate 267.h.
Manus cum pugione picta 261.c.
Manus prodigia 142.a.
Manus mystica 230 b.
Manus moralia 244.d.
Manus summa quid 173.g.
Manus altera aquã, & altera ignem ferre 174.a
Manus longas quis habeat 174.b.
Manus cur solus homo habeat 157.h.
Manus hyeme cur primo calefiant 162.a.
Manus geminatæ 495.h.
Manus distortæ in fœtu 498.a.
Manus enormes quis habuerit 498.b.
Manus more anseris procreatę 503.g.
Manuum praua conformatio 475.e. 495.e.
Manuum vitiatarum causæ 498.b.
Manuum catena vinctarum icon 261.g.
Manuum effigies in monetis 281.g.
Manuum effigies in stemmate gentilitio 305.h.
Manuum signatura in plantis 307 h.
Manuum ablutio quid 231.e.
Manuum somnia 151.f.
Manuum osculatio 95.f.
Manibus deficientibus pueri nati 495.f.g.
Marifæmina qui dicatur 41.e.
Mores in mulieres non vetruntur 211.f.g.
Mareschalchi Senatoris mentio 559.g.
Martagon monstrificum 697.a.
Mars varijs modis figuratur 283.b.
Martis simulacrum 289.h.
Martis comprehensio 180.d.
Martis epithetum 133.g.
Marsias quis 138.d.
Marsiæ icon quid denotet 156.d.
Marsiæ sanguis in flumen 196.b.

Matertera quæ 112.a.
Matrimonij simulacrum 296.d.533.e.
Materiæ dispositio quid agat 444.d.
Matricis colli descriptio 86.a.
Mauritij Imperatoris Statua 35.e.
Maxilla cur sic dicta 76.a.
Medici munia 131.e.
Medici in India quo pacto adhibeantur 97.f.
Medici morales qui 256.a.
Medicorum imperitia 176.a.
Medicorum opinio de monstris geminis 359.e
Medicinæ Aegyptiorum quæ 155.h.
Medicinæ instrumenta quot 131.f.
Medicamenta simplicia quot 131.h.
Medicamenta composita 132.a.
Meditationis hieroglyphicum 156.a.
Medorum mores 97.f.
Medulla spinalis vnde oriatur 48.a.
Megarensium mores 348.d.
Melancholiæ moralia 248.c.
Melanior quis 180.c.
Meleagri sorores in aues 19.h.
Melitis quis fuerit 179.f.
Melopeponum monstrosorum icones 706.707
Mellis quantitas quomodo augeatur 120. a.
Membrum simpliciter quid sit 78. a.
Membrũ virile in sacris Cereris abhibitũ 292.a.
Membrorum,& artuum differentia 78.c.
Membrorum distortionis causæ 505.f.
Membrana in ouis quid præstet 380.d.
Membranarum fœtus generatio 44.d.
Memnonis statua qualis 275.g.
Memoria cur melior in pueris 158.a.
Memoria humana qualis 112.g.
Memoria præstantissima 215.g.
Memoria hominũ quorundam mirabilis 215.g
Mendicus cur ex Aetolia oriundus 174.c.
Mendicitas inexplebilis 100. a.
Mensis diuisio qualis 289.g.
Mensium simulacra 295.f.g.h.
Mensuræ hieroglyphicum 155.g.
Mentum quibus animalibus concessum 76.e.
Menti næui 130.a.
Mentis humanæ hieroglyphicum 154.d.
Mentæ metamorphosis 203.f.
Mentula cur sic dicta 78.a.
Mentulæ defectus,& multiplicatio 511.e.
Mergi metamorphosis 204.d.
Mercurius Laurum irrigans 163.a.
Mercurij icon varia in monetis 281.h.
Meretrices cur scorta dicantur 235.f.
Mermecidis industria 116.d.
Mesenterij etymum 80.d.
Metamorphoseon quot species 184.b.
Metamorphoses naturales 210.a.
Metamorphoses diabolicæ 211.h.
Metamorphoses miraculosæ 212.a.b.
Metaphreni obseruatio 91.f.
Metoposcopia quæ 92.d.
Mexicanorum ritus in sacrificijs 316.a.
Mexicanorũ mos peculiaris obseruandus 97.g.
Midas auri sitientissimus 203.g.
Midæ aures quales 203.h.
Militis sinus Antongil icon 99.
Militis mercenarij hieroglyphicum 157.e.
Milites cur salubriores 161.h.
Milites triarij qui 183.e.
Militum varia munia 317.f.
Militare stratagema 169.h.
Mineruę origo 288.b.
Mineruæ iconismus 294.a.
Mingere in patrios cineres adagium 95.f.
Minois bellum 198.b.c.
Minotaurus quis 362.a.
Minutal 75.e.
Mirabilia humanæ vitę de capite 212.d. de oculis 213.f.g de lingua, & dentibus 214.a.b. de olfactu 214.c. de gustu 214.d. de tactu ib. de risu 215.e. de ingenio, & memoria 215.f. g.h. de fausto euẽtu 216.a. de robore virium 216.b.c. de similitudine facierum 216 d. de agilitate 217.f. de inedia,& esu 217.h. de morbis 218.a. de connubijs 220.b. de effectibus animi 220.d.
Miraculum à Diuo Augustino patratũ in Anglia 12.e.
Miracula physica quæ 1.g.
Misanthropia quid 133.f.
Mithridatis encomium 173.e.
Mola quid sit 330.a.
Mola est causa monstrorum 488.d.
Mola anthropomorphos 330.b.
Molæ etymum 330.a.
Molarum differentiæ 330.d.
Moly differentię 690.c.
Moly monstrosa icon 693.
Momi Dei imago 295.g.
Monedulę metamorphosis 198.e.
Monachus hermaphroditus grauidus 516. a.
Monastria iuuenescens 213.e.
Monastarum caput cur abradatur 223.g.
Monoscelli qui 12.d.
Monstrum effigie monachi 29.e.
Monstrum marinum saxis necatum ibidem.
Monstrum vitiorum quid 118.b.
Monstrum millepedis 219.a.
Monstrum pro monstratione 319.f.
Monstrum pro pulchritudine, & deformitate 319.h.
Monstrum pro singulari ingenio 320.a.
Monstrum dicitur aliquid mirandum 320. c.
Monstrum in medicina quid sit 321.e.
Monstrum quasi monestrum 325.a.
Monstrum vniforme,& multiforme 326 c.
Monstrũ artificiale in genere humano duplex 329.h.
Monstrum capripes quid denotaret 349.c.
Monstrum in Tybri inuentum 367.h. eiusdem icon 368.
Monstrum horribile Cracouiæ natum 372.a. eiusdem icon 373.
Monstrum oculatum vbi natum 376.a.
Monstrũ capite asinino vbi 376.d. eiusd. icõ 377
Monstrum ex Betica Regione delatum 378.a.

Monstrum figura mutulę 387.h. eiusdem icon 389.
Monstrum viuum sepultum 449.h.
Monstrum figura Bacciu 461.h.
Monstrum tribus brachijs 489.f. eiusdem icon 490.
Monstrum quatuor brachijs 489.g. eiusdem icon 491.
Monstrum bicorpor quod peruenit ad ætatem virilem 613.e. eiusdem icon 614.
Monstrum bicorpor vnico capite monstroso 610.a. eiusdem icon 609.
Monstrum geminatum Bononiæ natum 337.e. 629.f.
Monstrum natum in Agro Pistoriensi 647.g.
Monstrum quadrupes capite humano 573.h. icon 577.
Monstri semihominis, & semicanis præsagia 650.d. icon 651.
Mōstri geminati anatome 637.f.g. 645.e. 613.g.
Monstri vitulini varietas 424.a.b.c.d.
Monstri tribus oculis, & quatuor manibus icon 452.
Monstri altero brachiorum mutilati icon 486.
Monstri multis brachijs præditi causæ 492.c.d.
Monstri hermaphroditi quatuor brachijs icon 493.
Monstri cum capite Vulpis, Draconis, & Aquilæ descriptio 376.a. eiusdem icon 375.
Monstri alati tetrachiri descriptio & icon 374.
Monstri cornuti, & alati icon 369. eiusdem descriptio 367.h. 370. 371.
Monstri instar Cacodęmonis descriptio 363.g. eiusdem icon 364.
Monstri marini dæmoniformis descriptio 355.f. icon 357.
Monstri definitio 331.h.
Monstri marini icon 27.28.
Monstri Serpentini icon 219.
Monstri acephali icon 401.
Monstri acephali causæ 402.d.
Monstri synonima græca 326.a. differentiæ ex Septalio 326.d. ex Aristotele, & Auerroe 326.c. ex Schenchio 327.e. ex Aldrouando 327.f. ex Pererio ibidem. Aequiuoca 319.f. synonima omnia, & etymum 325.f. definitio 331. Natura 332.a. denominata 332.d. epitheta 333.f. simulacra 334.a Hieroglyphica 347.g. miracula 349.f. Problemata 350.e. moralia 36 . a. Symbola ibidem c. emblemata 361.c præsagia 363.e. causæ 380.b. dubitationes 394.c.
Monstra attinent ad animalia, & plantas 1.g.
Monstra inanimatorum 1.h.
Monstra cælestia ibidem. 321.a.
Monstra Niliaca 26.d. 351.h. icon 354.
Monstra mera quæ 319.g.
Monstra pro mendacijs 319.h.
Monstra speciem non multiplicant 384.b.
Monstra Poetarum qualia 321.f.
Monstra non monstra, sed quasi monstra quæ 322.b.
Monstra propriè dicta 325.e.
Monstra partium internarum 327.h.
Monstra artificialia in rebus inanimatis 329.
Monstra artificialia in brutis 329.h.
Monstra artificialia in plantis 329.f.
Monstra naturalia quæ 331.e.
Monstra quæ non sint vera 331.h.
Monstra contingunt in omni genere rerum naturalium 332.d.
Monstra humana cum multis manibus in hieroglyphicis 348.b.
Monstra cur à natura producta 350.b.
Monstra cur in vtero viuant, & nata citò pereant 350.d.
Monstra in quo genere animaliū sint frequentiora 351.e.
Monstra aquatilia minus nota 351.f.
Monstra an semper aliquid præsagiant 354.g.
Monstra ante bella Bruti, & Cassij 363.f.
Monstra dęmoniformia qua ratione generentur 376.d.
Monstra trifariam fiunt diminuta 382.a.
Monstra in ouo sorbili inuenta 389.h.
Monstra diuinitus producta 392.d.
Monstra an per accidens generentur 394.d.
Monstra an sint errata naturæ 395.g. 396.a.
Monstra an fuerint in mundi initio 396.b.
Monstra frequentiora vbi 398.e.
Monstra dicephala hermaphroditica 403.h. icones 405.406.
Monstra Bononię nata 402.b 449.g.
Monstra in serpentibus cur rara 427.e.
Monstra sine oculis 454.a.
Monstra sunt breuis vitę 492.d.
Monstra sine pedibus 522.a.
Monstra in genere gallinaceo multa 549.h.
Monstra Africæ quę 578.a.
Monstra caudarum 592.e.
Monstra humana bicorpora vnico capite 607.f.g.
Monstra belluina bicorpora vnico capite 615.f.g.h.
Monstra humana bicorpora capitibus oppositis 645.g.h. icones 646.648.649.
Monstra fabulosa 655.e.
Monstra naturalia quę 664.b.
Monstra belluina geminata 655.f.g.h.
Monstra plantarum prodigiosa 664.a.
Monstra plantarum quę 663.f.g.h.
Monstra impropria 664.a.
Monstra humana in partibus inferioribus simplicia, & in superioribus geminata 627.g.h.
Monstra bicorpora ex fętibus humanis, & belluinis 650.a.b.c.
Monstra bicorpora triplicia 650.a.
Monstra humana bicorpora iuxta longitudinē conglutinata 631.g.h.
Monstrorum cur rarę sint abortiones 351.e.
Monstrorum defectus causæ 382.d.
Monstrorum superfluitatis causę ibidem.
Monstrorum diuisio 398.a.
Monstrosa statura quę 321.h.

Mon-

Monstrosa animalium simulacra in aere 716. d.
Monstrosa simulacra circa Solem, Lunam, & Stellas 738. c.d.
Monstrosus homo an die nouissima cum tali fœditate sit resurrecturus 160. c.
Monstrosus pro turpi 332. d.
Moralia ex partibus humanis 239. h. ex capillis 240 a. b. ex capite ib. c. d. ex fronte 241. e. ex oculis ib. f. ex auribus ibidem g. ex dentibus ib. h. ex gingiuis ibidē. ex lingua, & labijs ib. ex genis 242. a. ex ore ib. ex gutture ib. ex voce 242. c ex collo 243. e. ex corde ib. f. g. ex pectore ib. h. ex mamillis ib. ex dorso 244. a. ex humeris, & brachijs ibidē ex manibus 244. d. ex digitis 245. e. ex stomacho ibidē ex hepate 245. f ex felle ib. ex liene 245 g. ex renibus ib. h. ex vesica 246. a. ex intestinis, & vmbilico ib b. ex genitalibus ib. c. ex fæmoribus ib. d. ex genibus 247. e. ex cruribus ib. ex pedibus 247. f. ex calcaneo ib. g. ex venis ib. h. ex sanguine 248. a. ex bile 248. b. ex pituita ib. ex melancholia ib. c. ex carne ib. d ex adipe ib. ex neruis 249. e. ex ossib. ib. f. ex chartilagine, & cute ib h. ex attributis humanis 250 b. ex ipsis 250. c. ex ætatibus ib. d ex infantia 251. e. ex pueritia ib. h. ex amore parentum 252. a. b. c. ex filijs 252. d. ex dominis, & seruis 253. e. f. g. ex rebus non naturalibus 253. h. ex cibis 254 a. ex potione ib. b c. ex vino ib d. ex somno, & vigilia 255. e. f ex motu, & quiete ib g. h ex morbis 256. a. ex alopecia 256. b. ex epilepsia ib. c. ex paralysi ibidem d. ex phrenesi 257. e ex lethargo 257. f. ex sternutatione ib. ex morbis oculorum 257. g. ex morbis oris ib. h. ex angina 258. a. ex anhelitu ib. ex stomacho male affecto ib b. ex repletione ib. c. ex alui profluuio ib. d. ex verminatione 259. e. ex podagra ib. ex morbis cutis ib. f ex lepra, & hernia ibid. ex febribus 259. h. ex venenis 260. c.
Morbus Britannicus 125. e.
Morbus effæminatus 128. a.
Morbus Virginum 128. c.
Morbus ibidem.
Morbi simplices & compositi 123. e.
Morbi vniuersales 125. f.
Morbi quo remedio omnes curentur 133. h.
Morbi solutæ vnitatis 125 g.
Morborum numerus 123. e.
Morborum signa 131. e.
Morborum differentiæ ibidem.
Mori fructus cur nigri 189 g.
Mortes variæ 233. e.
Moschouitarum mores 102. b.
Moschouitarum crucis ligneæ icon 103.
Mosys ætas 69. g.
Mosys manus leprosa 231. g.
Mulier quadriennio gestat vtero 50. d.
Mulier quatuor fætus enixa 51. f.
Mulier sexaginta filios parit ibidem.
Mulier Aegyptia septennos concipit ibidem.
Mulier pariens quando ad cubile est ducenda 60. d.
Mulier in marem per quietem mutata 152. a.
Mulier mortem simulans 149. h.
Mulier grauida cur vt plurimum valetudinaria 159. h.
Mulier cur pondus vertice melius ferat 162. e.
Mulier cur facile irascatur ibidem d.
Mulier cur loquax ibidem.
Mulier modesta viri corona 165. g.
Mulier Thessala quæ 184. a.
Mulier liene carens 81. f.
Mulier in virum 201. g.
Mulier cur monstrum dicatur 359. f.
Mulier monstrosa in emblemate 361. e.
Mulier barbata vbi 446. d.
Mulieris synonima 4. b.
Mulieris nomina hebraica ibidem.
Mulieris nomina græca ibidem. c.
Mulieris Cinnaminiæ icon 20.
Mulieris proceræ prodigium 145. e.
Mulieris selenitidis icon 36.
Mulieris grauidæ percussor qua pœna afficiendus 49 g.
Mulieris multiplici sobole grauidæ icon 52.
Mulieris Iauanæ icon 101.
Mulieris monstrosæ symbolum 360. c.
Mulieris spicas vomentis icon 147.
Mulieris cadauer cur pronū supernatet 162. c.
Mulieris animus 183. h.
Mulieris gremio cur non credendum 183. h.
Mulieris conceptionem quid impediat 248. d.
Mulieri cur Sacramentorum administratio inhibeatur 3. f.
Muliere nil peius 183. h.
Mulieres gigantææ 38. c.
Mulieres semel in vita parientes vbi 51. e.
Mulieres nuptæ vbi faciem velant 102. a.
Mulieres inuptæ vbi faciem non velant ibidem.
Mulieres Americanæ mensibus non laborant 128. a.
Mulieres castratæ vbi 132. b.
Mulieres quædam cur salaciores 159 e.
Mulieres cur infælicis sint ingenij 159. g.
Mulieres in viros mutatæ 210. a. b.
Mulieres mares creditæ 211. g.
Mulieres barba insignes 213. e.
Mulieres eruditæ quæ 215. f.
Mulieres quæ militauerint 317. h.
Mulieres Aegyptiæ cur frequentius monstra pariant 351. e.
Mulieres vehementius imaginantur 445 f.
Mulierum pilosarum icones 17. 18.
Mulierum clinicarum officium 56. a.
Mulierum leuitas 73. c.
Mulierum comparatio ad Pauones ibidem f.
Mulierum vitia peculiaria 119. g. h.
Mulierum morbi quot 128. a.
Mulierū icones in phrenoschematibus 104. a.
Mulierum vitia taxantur 166. d.
Multiloquium quid præstet 117. g.

Mulus vtriusq; sexus 318.a.
Mulus an generet 397.e.
Mumia quæ vox 313.h.
Mumia vera non habetur 312.a.
Mumiæ tinctura qualis 312.d.
Mundi iconismus 295.e.
Muris effigies in simulacro solis 189.e.
Musini sanguinis virtus 282.c.
Musarum metamorphosis 192.d.
Musculi intercostales quot 79.h.
Musicæ inuentor 289.h.
Mustelæ metamorphosis 200.d.
Mustelæ omen 270.b.
Muti loquuntur 214.a.
Myrrha in arborem sui nominis 202.d.
Myrtulus scuti encomia celebrat 273.e.
Mystica de partibus hominis 223.f. de capillis, & capite ibidem h. de fronte 224.a. de oculis ib. b.c.d. de aure 225.h 226.a.b. de naso 226.c. de genis, & facie ib.d. de ore 227.e.f. de lingua ib.h. 228.a.b. de pectore ib.c. de corde ib.d. 229.e.f. de brachijs 229.g.h. de manib⁹ 230.a.b.c.d. 231.e.f.g. de digitis ibidem h. de vnguibus 232.a. de ventre ibidem d. de vmbilico, & vtero ibidem e. de fęmoribus, & genibus, & cruribus 232.d. 233.e. de pedibus 233.f.g.h. 234.a.b. de calcaneo ibidem c. de ossibus ibidem d 235.e.f. de toto homine 235.g.h. de pueris ibidem. de viro 236.a.b.c. 237.e.f. de homine 238.a.b.c.d. 239.e.

N

Nabatheorum mores 97.e.
Naiadũ nympharũ metamorphos. 199.h.
Nakir morbus 129.e.
Nanus Ducis Caroli de Creqy descriptus 39.f. icon 40.
Nani qui dicantur 38.c.
Nani cur maiorem penem habeant 162.a.
Nani cur à natura generentur 359.f.
Nani varij 612.c.
Nanorum Illustris. Cospij descriptio 602. icones 603 604.
Napus monstrosus 708.a.
Narcissus monstrosus 698.b.
Narcissi metamorphosis 188.d.
Nares vnde dictæ 75.h.
Narium morbi 123.h.
Narium næui 129.h.
Narium mystica 226.c.
Nasus simus quid indicet 90.b.
Nasi somnia 150.d.
Nasi moralia 241.e.
Nasi signatura in plantis 307.e.
Nasi symetria 67.f.
Nasicæ 137.g.
Natura hominum 72.a.
Naufragi vbi sacrificati 315.g.
Næui etymum 129.g.
Næui spectant ad physiognomiam 129.h.
Næuorum causæ 130.d.
Nereides quæ 29.h
Neptuni simulacrum 284.a. 290.d.
Neptuni equorum origo 355.e.
Neptuni equi quales 355.e.
Neptuni transformationes 195.f.
Nepotis etymum 312.a.
Nerui præcisi non regenerantur 349.e.
Nerui vnde oriantur 48.a 79.f.
Neruorum paria quot ibidem.
Neruorum morbi 123.f.
Neruorum resolutione laborans quomodo liberatus 123.f.
Neruorum moralis doctrina 249.e.
Neruæ qui 237.g.
Neronis mors 222.d.
Nigritarum descriptio 8.a.
Nili inundatio 95.h.
Nili simulacrum 296.e.
Nili inundantis hieroglyphicum 155.e.
Niloscopij icon 96.
Nisi metamorphosis 199.e.
Nobilitas quæ 279.g.
Nobilitatis signum apud Athenienses 279.h.
Noctuæ transmutatio 186.c.
Noctua cur in simulacro Aesculapij 291.f.
Nomen neutrum an apud hebręos 398.a.
Nothi etymum 111.g.
Nouerca mortua priuignum necat 184.a.
Nouercæ amor in priuignũ dicitur monstrum 320.d.
Numerus taciturnitatis symbolũ qualis 302.b.
Numerorum varietas ex vario gestu digitorum in statuis 301.h. 302.a.b.
Numismata rara quæ 286.a.
Numismata rarissima 286.b.
Numismata cum figuris partium humanarum 280.b.c.d. 281.e.f. cum figuris integris hominum 282.a.b.c.d. cum figuris hominum armatorum 282.d. cũ figuris equitantium 283.e.f. cum figuris hominum nudorum, & seminudorum 283.g.h. 284.a b.c. cum figuris humanis in curru 284.d.
Nymphæ quæ 29.d.
Nympharum muliebrium etymum 84.b.
Nymphotomia quæ 128.a.

O

Obedientia per aurem denotatur 226.a.
Obesitas vbi damnata 175.f.
Obliuio memoranda 215.h.
Obrippi qui 117.g.
Obstetricis officium 55.h. 56.a.
Oculus vnde dictus 76.a.
Oculus mulieris qualis 169.f.
Oculus in mysticis quid denotet 224.b.
Oculus in rebus mundanis quid 224.c.
Oculus corporis qualis.
Oculus comparatur animæ 257.g.
Oculi concaui quid significent 89.h.
Oculi Leonum quales 90.a.
Oculi pupilla in mysticis 224.d.
Oculi cur duo 241.e.
Oculorum partes 79.g.
Oculorum morbi 123.g.
Oculorum somnia 150.b.
Oculorum visio acuta 213.e.

Oculorum moralis doctrina 241.f.
Oculorum signatura in plantis 307.e.
Oculorum multiplicatio in fœtibus 454.b.c.
Oculorum multorum causa 474.d.
Occ.put 75.g.
Occasionis imago 203.h.
Ocymastri descriptio 675.g.
Ocymastri monstrosi icon 677.
Odor an nutriat 5.h.
Officium gratissimum quale 179.g.
Oleum ex cranio ad quid 310.b.
Oleum viuum quid sit 311.g.
Oleum ex fęcibus humanis distillatis 314.e.
Oleum liliorum albotum ad quid 57.a.
Olei augmentum 120.a.
Onocentaurus 30.e.
Onoscelli qui 34.a.
Onoscellis puella 570.e.
Onocrotali natura 271.g.
Operationes rectæ per manum demonstrantur 230.b.
Operationis icon 335.g.
Operationes admirandæ hominis sine manibus 479.h.
Ophogeni 214.d.
Ophiophagi 207.e.
Ophiomachus lacertus 597.e.
Ophthalmica remedia 311.f.
Opiter qui 137.f.
Orchithomi qui 132.e.
Ornithanthropos quod animal, & icon 344.
Orphei iconismus 294.e.
Orphei discensus ad Inferos 201.h.
Orion quæ constellatio 299.e.
Oris mystica 227.e.
Oris moralia 242.a.b.
Orthopnoicorum remedia 314.a.
Os paruum cur homini datum 157.h.
Os duodecim salientum 170.d.
Os morale 257.h.
Ossa Behemoth 235.e.
Ossa in mysticis quid designent 234.e.
Ossa sine medulla 215.e.
Ossa medullis irrigata 235.e.
Ossis tibiæ signatura in plantis 308.d.
Ossium humanorum virtus.
Ossium humanorum oleum 310 d.
Ossium humanorum vsus varius 318.d.
Ossium moralis doctrina 249.f.
Ossium brachij nomina 86.e.
Ossium partium inferiorum nomina 86.d.
Osiculum à natura ferruminati icon 125.
Osculum, & oscillum 76.b.
Ostentum quid 325.h.
Osyris icon 289 f.
Ouum quid pariat 118.d.
Ouidij Montalbani mentio 416.e.
Ouum monstra 335.h.
Ouium Aegypti natura 549.h.
Ouum gallinæ cum effigie Serpentis 387.
Oua monstrifica 390.a.
Ozima edulia 75.f.

P

PAdi simulacrum 296.e.
Pagodi Chinensis icon 98.
Palestræ inuentor 289.h.
Pandoræ simulacrum 164.a.
Panis pondus quomodo augeatur 120.a.
Panos varia simulacra 291.g.
Papauer cur in simulacro Bacchi 290.d.
Papaueris capita vbi imolata 316.h.
Papaueris varijs vsus 318.a.
Papilla quid sit 77.e.
Paralysis moralia 256.d.
Parasitorum mores 232.b.
Parcarum numerus, officium, & etymū 294.a.
Parentes monstrosi quid præstent 345.f.
Parentum etymum 111.g.
Parentum moralia 552.a.
Pares Franciæ qui 105 g.
Parricidia varia 221.h.
Partes hominis externæ 75.a.
Partes genitales virorum 81.h.
Partes in vtero quæ primùm generetur 251.f.
Partes humanæ præcipuæ quæ 239.h.
Partes humanæ vnde sensum, & motum hauriant 240.e.
Partes internæ monstrosæ 659.g.
Partium præcipuarum generatio 45.h.
Partium humanarum officia 141.e.
Parthorum mores 97.f.
Partus decimi sexti mensis 50.d.
Partus mora in vtero 51.e.
Partus decimi mensis qua ratione sit naturalis 51.e.
Partus tempus quale 50.d.
Partus forma naturalis 53.h.
Partus forma non naturalis 55.e.
Partus non naturalis cum manibus ad latera icon 55.
Partus nō naturalis cum manibus supra caput icon 55.
Partus non naturalis tertiæ formæ icon 56.
Partus non naturalis quartæ formæ icon ibidē.
Partus non naturalis quinta icon, & sexta 57.
Partus periculosus qualis 58.a.
Partus nō naturalis icon septima, & octaua 58.
Partus noni non naturalis, nec non decimi icones 59.
Partus non naturalis Geminorum 60.
Partus manu ad exitum porrecta ibidem.
Partus geminus quotuplex 61.
Partus forma ex naturali, & non naturali mixta 60.
Partus non difficilis 61.
Partus naturalis Geminorum ibidem.
Partus decimi tertij non naturalis icon ibidem.
Partus Gemellorum periculosus 62.a.
Partus humani, & omini icon 366.
Partus impeditus 200 d.
Partus duo eamdem sortem incurrētes 217. e.
Partus collo carentes 461. g.
Partus geminus admirandus 634.d.
Paruuli in mysticis 235.b.

Patagones qui 35.e.
Patientiæ simulacrum 164.b.
Patrui etymum 111.h.
Patrueles qui 111 h.
Pauo quadrupes 567.f.
Paupertatis ænygma 174.e.
Paupertas qualis 276. d.
Peccata spinis assimilantur 224.a.
Peccati symbolum 233.e.
Peccatum veniale cui assimiletur 269.b.
Peccantis guttur quale 258.a.
Pectoris etymum 79.h.
Pectoris moralia 243 h.
Pectoris membranæ quot 80.a.
Pectoris somnia 151.e.
Pectoris mystica 228.c.
Pediculi pro Tributo vbi 97.g.
Pedes in Deo quales 233.f.
Pedes in Angelis ibidem.
Pedes Animæ ibidem.
Pedes calceati, & discalceati quid 233.h.
Pedes Apostolorum cur fuerint lauati 234.a.
Pedes magnos cur homo habeat 158.a.
Pedes loco manuum operátes 475.h. 479 e.f.g.
Pedes geminati 495.h.
Pedum prodigia 142.a.
Pedum somnia 151.h.
Pedum moralia 247.f.
Pedum statuarum gestus 302 d.
Pedum vitiata conformatio 519.f.
Pedum multiplicatio in fœtibus humanis 533.e.
Pedum multiplicatio in brutis quadrupedibus 536.e.
Pedum multiplicatio in auibus 549 g.
Pedum animalium maligna cõstitutio 570.a.b.
Pedum monstrosorum causæ 578.a.b.573.h.
Pedum multiplicationis & defectus causæ 567. f.g.h.
Pelagia quæ 211.g.
Penatum icones 293.h.
Penelopes mos 183.g.
Penis etymum 78.a.
Peponis etymum 705.h.
Perdicis metamorphosis 199.f.
Perna quid 78 b.
Perniones cur ita dicti ibidem.
Perpetuitatis hieroglyphicum 157.e.
Persarum mores 97.f.
Persei simulacrum in symbolis 262.b.
Persei constellatio 298.d.
Persianorum lex 97.g.
Pes gubernaculum nauis 176.c.
Pes dexter illinitus 234.a.
Pes superbiæ quid sit ibidem.
Pes symbolum voluptatis 234.a.
Pestis præsagium 147.e.
Pestis vbi non fuerit 230.a.
Pestis remedia 312.d.
Petauri qui 137.g.
Pharmacia quæ medicamina comprehendat 231.g.
Phasiani metamorphosis 156.d.
Phasmata quæ 335.h.
Phœbe cur triceps 289.g.
Phœbi soror quæ 289.f.
Philanthtyropus nomen æquiuocum 235.f.
Philanthropos herba ibidem.
Philipp[us] Macedo cur Arimaspis cognatus 12.a.
Philippi Aldrouandi mentio 437.b.
Philosophia qualis 254.c.
Phrenesis moralia 257.e.
Phrenoschemata 161.a.
Phthisin cur homo solus incurrat 160.a.
Physiognomonica 89.a.
Pica morbus 591 h.
Picarum transmutatio 194.b.
Picturæ naturales quæ 673.f.
Pietatis simulacrum 284.d.296.d.
Pilatum qui adorauerint 97.g.
Pilati mors 233 c.
Pincerna 139 e.
Pini metamorphosis 201.h.
Pinguedinis moralia 248.d.
Pinguedinis humanæ præparatio 311.e.
Pinguedinis puerorum vitium 318.b.
Piperis impostura 120.a.
Piscis humana facie 323.e.142.a.
Piscis episcopi descriptio 355.g. icon 358.
Piscis bicipitis icon 428.
Piscium monstrosa capita 427.h.
Pithecusæ insulæ vnde dictæ 207.e.
Pituitæ moralia 248.c.
Planetarum dominiũ in partes humanas 140.c.
Planetarum mixtio admirabilis 735.f.
Planetarum cognitio in genituris 93.d.
Plantæ iuxta varias partes monstrificæ 675.e.
Plantarum monstra 663.f.
Plantarum simulacra monstrosa 669.f.
Plantarum vera monstra quæ 675.f.
Plantarum caules monstrosi 680.b.
Platani monstra 666.d.
Platonis simulacrum 270.b.
Plauti qui 137 g.
Plenilunium grauidis nocet 73.g.
Plica morbus 321.e.
Ploti qui 137.g.
Plutonis varij iconismi 294.b.
Podagræ moralia 259.e.
Podagræ remedia 310.a.
Podagrici cur non possint liberari 159.b.
Podicis varia nomina 77.f.
Podicis etymum ibidem.
Poetæ cœci qui 231.e.
Pollex pedis quot habeat ossa 87.e.
Polonorum mores 103.g.
Poma monstrosa 708.d. icones 710.711.
Populus lapideus vbi 303.g.
Populi audaces qui 119.b.
Populi in cursu veloces ibidem.
Populi carpophagi icon 24.
Populi diu viuentes vbi 69.h.
Porcellanica vasa vbi venalia 100 b.
Porcus sex pedibus 543.g.
Porcus biceps vbi natus 416.b. icon 417.

Porci auribus carentes 473.e.
Porci geminati icones 617.618.
Porcorum mos in pascendo 275.h.
Porcorum varia monstra 437.e.f.g.
Porcorum monstrosorum varie icones 438. 439 440 441.
Portentum quid 225 h.
Portulacæ vius 135.e.
Postuorta apud Romanos 363.d.
Posthumus 137.f.
Potestas quibus non concedenda 177 e.
Pothon Veterum quid 690.e.
Potio medicata quæ 254.b.
Potiones quæ vitandæ 255.e.
Potionum differentiæ 254 b.
Prælia hominum cum bestijs 516.e.
Præsentia ostenditur per oculos 225.e.
Præsagium Gemellorū in Gallia natorū 372.e.
Præsagia ex monstris 363.e.f.408.a.
Præsagiendi ratio 379.e.
Priapi simulacra 291.h.
Principes in doctrina morali qua parte denotentur 240.d.
Principes quomodo omnia videant, & sciant 172.b.
Principum statuæ cum oculis auersis 301.e.
Principis statua sine oculis 301.g.
Principij hieroglyphicum 252.d.
Priuignus qui 132.e.
Proauus 11.f.
Problemata varia 157.a.
Problemata de capite, & capillis 157.h.de barba ibidem.de memoria 158.a.de pueris 158.b. de senibus 158.c. de congressu humano 158.d. de mulieribus 159.e. de doctrina, & disciplina 159.g.de morbis 159.h. de oculis 160.d.de cibo 161.e.de potu 161.h.
Processus mamillares vbi 79.f.
Prodigium quid 225.h.
Prodigij pusionum icon 142.
Prodigij viri Germani icon 143.
Prodigij equitis icon 144.
Prodigij crucularum icon 145.
Prodigij tumoris præter naturam icon 146.
Proditoris hieroglyphicum 156.e.
Promethei fabula 149.g.
Promethei icon cum face 163.h.
Pronomus quis 172.c.
Proserpinæ raptus 193.e.
Proprietas indiuidualis 5.g.73.f.
Prudentia medium tenet 168.d.
Prudentia quomodo generetur 177.h.
Prudentia aliarum virtutum dux 118.a.
Prudentiæ icon 334 b.
Prussiæ, & Luoniæ mores 103.g.
Ptolcon quid 78.a.
Pryllorum mores 79.e.
Pubes quid 84.a.
Pudenda fœminarum malè conformata 512.c.d. 513.e.
Pudendorum signatura in plantis 308.b.
Pudendorum somnia 151.h.
Pudendorum varia nomina 78.a.
Pudendorum partes externæ 84.a.
Pudendi muliebris alæ 84.b.
Pudoris sinus 84.a.
Pudor quando abijciendus 180.a.
Puella onosceli's quæ 43.h.
Puella per decennium ieiuna 148.a.
Puella mortua quid denotet 235.h.
Puellæ pilosæ descriptio 18.a.
Puellæ villosæ icon 579.
Puellæ sine brachijs icon 476.
Puellæ oculis bubulis icon 453.
Puellæ manibus, & oculis carentis icon 450. 451.
Puellæ bicipitis icon 404.
Puellæ vbi sacrificabantur 315.g.
Puellarum moralia 252.a.
Puer semestris loquitur 146.a.
Puer dormiens supra cranium humanū 267.h.
Puer nudus cum pugione in emblemate 268.a.
Puer capite carens 403.d.402.a.
Puer capite anserino 430.b.
Puer capite arietis 430.b.
Puer capite leonino ibidem.
Puer capite elephantino 430. b. eiusdem icon 431.
Puer capite canino 430 e.icon 432.367.e.
Puer cum barba natus 446.d.
Puer cū genitali, & testibus circa caput 419. f.
Puer facie bubonis 467.e.
Puer sine mentula natus 511.e.
Puer cruribus coalitis 570.b.
Puer natus ventre aperto 588.b.
Puer geminatus Florentiæ natus 629 g.
Pueri digitis diminutis icon 502.
Pueri quaternis brachijs, & pedibus icon 491.
Pueri tribus brachijs, & totidem pedibus icon 490.
Pueri vnico brachio, & tribus pedibus nati icon 485.
Pueri facie ranæ icon 468.
Pueri cornibus arietinis icon 460.
Pueri cornuti icon 458.459.
Pueri nati cum cultro in ventre icon 379 Præsagium 380.a.
Pueri, & stulti cur vaticinari dicantur 171.e.
Pueri sapientia præcosi 177.f.
Pueri vbi castrentur 309.f.
Puerorum morbi 178.a.
Pueritiæ moralia 251.h.
Puerperæ vbi in lecto non decumbant 123.h.
Pulchritudo corporis affectata quid sit 145.f.
Pulegij virtus 207.h.
Pullastri tripedis icon 558.
Pulliceni quinque digitis in vtroque pede icon 561.
Pulliceni tripidis icon 557.
Pulliceni quadrupedis icon 551.
Pulliceni prodigiosi mystica significatio 619 g
Pulli geminati icones 614.625.
Pullus equinus humano capite 4[illegible]
Pulmo ex quibus constet 80.b.

Pulmo

Pulmo quomodo generetur 47.a.
Pulmo cum quinq; lobis ibidem.
Pulmonis signatura il plantis 307.g.
Pupilla duplex 213.e.
Pygmei vbi visi 38.d.
Pygmæum quis habuerit 39.e.
Pythagoræ dogmata 209.e.
Pythagorica symbola 266.d.275.h.
Pythiriæ 73.h.
Pyrri syluestris quales fructus 712.b.
Pyrri syluestris monstrosa icon 713.
Pyrrorum differentiæ 712.a.

Q

QVadrimanus & quadrupes puer 367.g.
Quadrupes animal mancum 529.g.
Quadrupes paruæ corporaturæ cur frequentius monstra appareant 351.e.
Quadrupedes bipedes nati 529.f.
Quadrupedes tripedes nati 529.f.g.
Quæstus vbi fiat 180.a.
Quercus metamorphosis 200.a.
Quietis, & motus moralia 255.g.
Quirinus Deus qui 208.d.

R

RAbiei remedia 314.c.
Radix andromorphos 135.g.icon 136.
Radicis monstrosæ icon 670.671.
Rami monstrosi icon 674.
Rana caudata 593.c.
Rana in vtero mulieris genita 398.d.
Ranarum metamorphosis 196.a.
Ranini fœtus causæ 399.e.
Ranunculi differentiæ 698.a.
Ranunculi flos monstrosus 700.
Rationis sedes vbi 359.f.
Regio quid præstet 182.a.
Reginæ insulæ Floridæ icon 106.
Regina prati quid sit 549 f.
Regibus quid conueniat 276.h.
Regis sinus Antogili con 99.
Regis quoniambec icon 108.
Regis Cannibalorum icon 1.9.
Regum Galliæ & Angliæ virtus 213. h.
Regum triumphantium consuetudo 234.b.
Regnum vbi non sit hæreditarium 105.g.
Religio soli & omni homini conuenit 39.g.
Remedia vnde eliciantur 131.h.
Renum, & vesicæ moralia 245.h.
Renum situs 81.g.
Renum affectorum moralia 258.c.
Renum signatura in plantis 308.a.
Reorum crura cur olim frangerentur 175.h.
Res non naturales quæ 253.h.
Rerum non naturalium moralia 254.a.
Restitutæ reipublicæ simulacrum 285.f.
Rex tragicus qualis 178.d.
Rhetor 138.e.
Rhetorum gestus 174.d.
Rhizophagi populi vbi 97.a.
Rictus quid sit 76.c.
Risus cur facilior in pueris 158.h.
Risus admirandus 213.c.
Ritus lugubris in conuiuijs vbi 95.g.
Robur sine prudentia quid valeat 178.d.
Roboris, & ingenij symbolum 278.a.
Romæ ædificatio 308.d.
Rotis origo 206 a.
Rosæ odor deliquium animi generat 214.b.
Rosæ monstrosæ descriptio 695.e.icon 696.
Rosarum differentiæ 695.e.
Rumen quid sit 77.a.
Rutæ odor aliquos fugat 214.h.

S

SAgacitatis hieroglyphicum 154.a.
Sal ex lapillo humano ad quid 314.a.
Salernitanarum mulierum natura 398.d.
Salina mulieris ad quid 313.g.
Saliuæ vires 313.e.319.e.
Salsamentariorum mores 172.d.
Salutationis ritus 95.e.
Sambucus muscatella 664.d.
Sanctorum pedes quales 233.g.
Sanguis, & anima quod dicatur 176.d.
Sanguinis moralia 248.a.
Sanguinis humani vsus in medicina 311.e.
Sanguinis humani aqua 311.f.oleum 311.g.elixit ibidem sal ibidem puluis ibidem.
Sanguinis humani varij vsus 318.a.
Sanniones qui 76 c.
Sapientis, & Insipientis hieroglyphicum 156.b.
Sapientis prærogatiua 270.e.
Sapientis, & stulti exemplum 279.e.
Sapientiæ icon 335.e.
Sardanapalus quam statuam in tumulo habuerit 124. d.
Sardanapali mores 182.a.
Sardanapali simulacrum 276.d.
Sardanapali mors 222. c.
Sargi pisci natura 2.9. g.
Saturni, & Bacchi metamorphosis 195.g.
Saturni culus quid 175.g.
Saturni simulacrum quale 287.h.288.a.
Satyri vbi visi 24.a.
Satyri marini qui 26.e.
Satyrorum variæ icones 23.24.25.
Satyrorum species 135.g.
Saxonum mores 103.g.
Saxorum figuræ variæ 329.e.
Scala quatuor entium qualis 112.c.
Scauri qui 137 g.
Sceleti humani simulacrum in symbolis 263.h.
Sceleton infantis diu gestatum in vtero 218.a.
Sceleton humanum coronatum 275.f.
Sciopodes qui 12.d.
Sciendi appetitus mirabilis 1.h.
Scilla in sacrificijs à quibus adhibita 728.c.
Scorpius in cerebro genitus 133.f.
Scurra 138.d.
Scutum Principum regionis Cumanæ quale 317.h.
Scytharum mores 102. a.
Sebum quomodo vitietur 120.a.
Securis Tenedia 182.a.
Seculi fælicitas 296.d.

Secundina quomodo expellatur 313.h.
Segetes in arboribus natæ 148.a.
Semen fœcunditate priuatur 567.g.
Seminis anima quæ 193.e.
Semidei qui habiti 26.a.
Semihomo herba 135.f.
Semiramis in Columbam 189.f.
Semones qui 834.a.
Senis baculus qualis 178.a.
Senes depontani qui ibidem.
Senes vbi honorentur 165.h.
Senes cur non facilè corrigantur 158.e.
Senes cur cibo satiati parum dormiant ibidem.
Senum supercilia cur crescant 154.a.
Senum mutatio in iuuenes 197.f.
Senum prudentia qualis 177.h.
Senum simulacra in symbolis 265.e.
Senectus in Doctrina morali, quibus denotetur 240.a.
Senectus duplex 70.a.
Septicipitis monstri icon 415.
Sepulcra sumptuosa vbi 95.e.
Seraphini cur Dei caput velare dicātur 223.b.
Serici pondus quomodo augeatur 120.a.
Sermo quotuplex 301.f.
Sermonis varietas vnde 66.e.
Sermonis hieroglyphica 153.h.155.e.
Serpens cum capite accipitris 349.c.
Serpentis bicipitis icon 427.
Serpentis tricipitris mentio 427.h.
Serpentis cauda compressa icon 593.
Serpentem bipedem mulier peperit 600.a.
Serpentem bos enixa ibidem.
Serpentes in corpore humano geniti 318.b.
Serpentum mutuo se mordentium simulacrum 720.
Seruus à manu 139 g.
Serui vernaculi qui 253.f.
Serui emptitij ibidem.
Serui conductitij ibidem.
Seruorum etymum ibidem.
Seruorum differentiæ ibidem.
Seueritatis hieroglyphicum 154.a.
Sexus abditus quomodo detegatur 120. d.
Sexus ambiguitas in brutis 518.a.
Sexum vtrumq; quis expertus 188.b.
Sibyllæ ætas 207.f.
Sibyllæ statua 305. e.
Siculæ mulieres fœtus bicipites pepererūt 402.f.
Silenti signum in statuis 301.e.
Silentij simulacra 292.d.
Sileni qui 348.d.
Silones qui 75.h.
Simiarum metamorphosis 707.e.
Simones qui 75.h.
Simulacrum ignitorum Icones 722.
Sinagoga quomodo significetur 232.a.
Sinciput 85.g.
Sirenes recipiunt alas 193.h.
Sirenes quæ 29.h.
Sirenes in parte inferiori aues 30.a.
Sirenum nomina 193.h.
Sisyphus pumilio 39.e.
Sitis patientes qui 214.d.
Sobrini,& Consobrini qui 11.h.
Sol oriens quomodo denotaretur 280.d.
Sol cur dictus centimanus 149.f.
Solis icon 289.e.
Solis & Lunæ hieroglyphicum 153.g.
Solis radij cur vitentur 161.g.
Solis monstrorum schema 740.
Soles tres quando visi 744.b.
Solstitij hieroglyphicum 156.a.
Somni hieroglyphicum 154.b.
Somnium Galeni 152.e.
Somnia 150.
Somnia vt plurimum cuius sint naturæ 152.c.
Somnus longissimus 221.g.
Somni moralia 255.e.
Somniculosi hieroglyphicum 155.f.
Sordes humanæ ad quid 313.g.
Sorores vndæ dictæ 111.h.
Spadonis etymum 132.e.
Spadonum, & Eunuchorum discrimen 311. e.
Species tertia qualis 445.h.
Spectacula Romanorum quot 316.e.
Spei simulacrum 273.g.
Spermatophagi 75 e.
Spermatis vires 313.e.
Sphynx in quo genere animalium 381.f.
Sphynx triformis pingitur ibidem.
Sphyngis simulacra 294.d.
Sphynges megaricæ quæ 348.d.
Sponsi vita qualis 182.e.
Sponsi,& sponsæ moralia 250.e.
Sponsam fax accensa præibat 150.a.
Spurij vnde dicti 111.h.
Spurij hieroglyphicum 137.c.
Statuam quis meruerit 303.e.f.g.
Statuæ æneæ intus cauæ ad pusiones sacrificandos 316.a.
Statuæ regionis finatarum icon 304.
Statuæ in antris quæ 300.d.
Statuæ quæ hodie Romæ visuntur 303.g.h.
Statuæ sine manibus quales 301.f.
Statuæ viginti ancillarum 301.g.
Statuæ humanæ è Cœlo cadentes 146.a.
Statuarum cur varij gestus 300.d.
Statuarum cur tanta varietas 300. e.
Statuarius cæcus operatur 313.g.
Staturæ humilis & proceræ causa 606.a.b.
Stellionis metamorphosis 193.f.
Stella corruptibilis quæ 723 h.
Stercoris humani vis medica 314.a.
Stercoris humani aqua 314.e.
Stercora bubula pro lignis 102.a.
Sternutationis moralia 257.f.
Stomachi concoctio quo tempore absoluatur 71.f.
Stomachi partes 81.e.
Stomachi hieroglyphicum 155.h.
Stomachi moralia 245.e.258.a.
Strumarum remedia 311 h.
Struthiopedes qui 12.d.

Saupa

Stupa cur seni assimiletur 178.a.
Stultorum magister quis 179.f.
Stultitiæ genus mirandum 251.g.
Sublunarium ordo 716.a.
Sudor cur potius à capite quam aliunde exeat 160.b.
Sudoris humani virtus 313.g.
Sueuorum sacrificia 103.h.
Suffragines quæ partes 78.b.
Suffragiorum ferendorum ratio 176.b.
Sugillationis remedia 313.f.
Suis marini monstrosi descriptio 351.g. icon 353.
Superbiæ hieroglyphicum 154.c.
Superfœtatio quid præstet 662.b.
Supercilium censorium quid 170.c.
Superstitiosi qui 170 c.
Suræ quæ partes 78.b.
Sutura coronalis qua ratione inuestigetur 67.g.
Syluani Dei qui 26.a.
Symbolum Innocentij noni Pontificis maximi 167.e.
Symbolum Hieronymi Columnæ 161.c. Fabij Cunctatoris ibid. Henrici Primi Regis Lusitani ibidem. Fœlicis Salerni Principis ibid.
Symbola cum figura capitis 260.d. cum icone manus 261.e. cum figura brachiorum ibidem g. cum figura cordis ibidem h. cum effigie pedum ibidem i. cum simulacro iuuenum 262.a.b.cum pictura virorum 262. c.d. 263. passim cum effigie Herculis 263.h. cum iconibus hominum, & aliorum animantium 264.a b.c. cum iconibus senum, & mulierum 265. e.f. g. cum pluribus hominũ simulacris 266.b.c d. 267.e.f.
Symetria partium humani corporis 67.a.
Syringa in arundinem 183.f.
Syrones qui 109.c.

T

Tabelarii mexicani cursus 217.g.
Tantali pictura 294.c.
Taprobanæ mores 105.g.
Tartarorum mores 101.a.
Tata nomen æquiuocum 76.d.
Taurus pedibus equinis 573.c.
Temerarij vitium 171.c.
Temperamentum hominis 70.a.
Temperamentum ad iustitiam quale 71.f.
Temperamentum hominis ratione regionum 71 e.
Temperamentum temperatum quale 71.e.
Temperamentum ad pondus 71.f.
Temperamentum partium humani corporis 72.a.
Temperamentorum numerus 71.f.
Temperantia quid præstet 117.h.
Temporis hieroglyphicum 157.e.
Temulentia quid agat 119.e.
Terra sine homine quid 238.b.
Terroris simulacrum 297.e.
Testium etymologia 78.a.
Testium defectus, & multiplicatio 511.g.h.
Testudo alata in symbolis 160.d.
Tetis, & Achilles 165.e.
Thales quis 179.e.
Thebanorum statuæ quales 276.c.
Themis Dea quæ 277.f.
Themidis simulacrũ cur simulac ro Iouis additum 237.g.
Theologia qualis 254.c.
Theologorum veterum mos 397.h.
Thersites quis fuerit 449.e
Thesauri inuentio 318.b.
Thoracis limites 76.d.
Thoracis ossa quot 79.h.
Thoracis partes 80.a.
Thoracis morbi 124.a.
Thracum mores 102.b.
Thuris arbor 190.a.
Tilliæ metamorphosis 200.a.
Tineæ remedia 314.c.
Tithimali etymum 686.c.
Tithimali species ibidem.
Tithimali cupressini monstrosa icon 689.
Tomacula 75.f.
Tomotochia quod remedium 128.c.
Tragopogoni species 686.b.
Tragopogoni monstrosa icon 688.
Tribades quæ mulieres 84.c.
Trichiasis nomen æquiuocum 123.h.
Tricipitium quod 347.g.
Trinitas Ethnicis insinuata 287.g.
Triorchis bestia quæ 348 a.
Triticum cum saliua quid præstet 313.g.
Tritauus qui 111 f.
Trifones qui 26.c.
Truncus in homine quid 76.d.
Tubus opticus 730.b.
Tubicen 139 g.
Tumorum differentiæ 126.a.
Tumorum moralia 259.g.
Tunicarum in vtero genitarum figura 45.
Tunicarum mores 102.a.
Turdi surditas 172 b.
Tyberis simulacrum 296 e
Tympanum in aure quid 7.9g.
Tyranni mores 553.c.

V

Vacca octo pedibus nata 539.h.
Vacca serpentem enixa 600.b.
Vacca duos fetus humanos enixa 600.c.
Vacca imperforata viuit 220.a.
Vaccarum monstra 416.d.433.g.
Vaccij 137.g.
Valetudinis tutela 132.a.
Vari qui 137.g.
Vasa genitalia mulierum 82.a.
Vasa spermatica quæ 81.h.
Venæ Aortæ orificium osseum 82.b.
Venarum moralia 247 h.
Veniæ hieroglyphicum 156.a.
Venenorum differentiæ 260.c.
Venenorum moralia ibidem.

Vene-

Venenati animalis ictus remedium 314. a.
Ventorum simulacra 295. e.
Ventorum plagæ septentrionalis icon 104. e.
Venter auribus carere cur dicatur 175. f.
Venter animæ qualis 154. d.
Ventres in humano corpore tres 78. d.
Ventris inferioris partes 80. d.
Ventris infimi morbi 124. a.
Ventris mystica 231. a.
Ventris somnia 151. g.
Ventris hieroglyphicum 156. a.
Ventris morborum moralia 258. e.
Ventris praua constitutio 505. h.
Ventris monstrosi causæ 548. b.
Ventriculi regio qualis 91. h.
Venus vnde orta 191. f.
Venus in piscem 193. e.
Venus cur genitrix dicta 186 a.
Venus nefaria an sit causa monstrorum 445. g.
Veneris hieroglyphicum 254. c.
Veneris icon 294. a.
Veneris icon supra testudinem 275. e.
Veneris oestrum quale 84. c.
Venerem cur homo semper appetat 158. d.
Venerem masculam cur solus homo sectetur 158. d.
Verborum vis 114. d.
Veretrum cur sic dictum 78. a.
Veritas in puteum demersa 273. e.
Vermis monstrosi icon 319.
Vermes in capite geniti 123. f.
Verminationis moralia 259. e.
Verpa quid 78. a.
Vertebræ quot 86. e.
Vertumnus Deus 268. e.
Veruex octo cornibus 424. d.
Verruca naturalis quæ 129. h.
Vesica in homine duplex 81. g.
Vesicæ signatura in plantis 308. a.
Vesicæ somnia 151. h.
Vesicæ suillæ pro loculis 170. a.
Vespertilionum metamorphosis 191. e.
Victoria in monetis cusa 282. d.
Victoriæ naualis figura 284. b.
Victoriæ consilio partæ simulacrum 285. e.
Victima humana, quibus Dijs immolata 315. f. g. h.
Vigilias annuas qui passi sint 123. g.
Vigiliæ longissimæ 221. g.
Vigiliæ moralia 255. f.
Vincentij Tanarij mentio 507. g.
Vinum abhorrentes 214. d.
Vini prærogatiuæ 254. d.
Viperam mulier peperit 598. d.
Vir vnde dictus 3. f.
Vir in mysticis quid 235. g.
Vir Dei quis 236. a.
Vir iuxta cor Dei ibidem.
Vir indutus vestibus albis ibidem.
Vir dolorum 236. b.
Vir rixæ ibidem.
Vir dexteræ Dei ibidem.
Vir pugnæ ibidem.
Vir equitans equum sanguineum ibidem.
Vir pugnator 236. c.
Vir vnus ex aere fugiens ibidem.
Vir pugnans contra fratrem 236. c.
Vir vnus persequens mille ibidem.
Vir linguosus ibidem.
Vir testiculis auulsis 236. d.
Vir qui non erat vir 237. e.
Viri armati icon in symbolis 281. g.
Viri cataphracti in aere visi 721. e.
Viri Anathoth 237. f.
Viri duo portantes botrum 236. d.
Viri tres ibidem.
Viri quinque 237. e.
Viri fortes sexaginta ibidem.
Viri mille in monte Bethel ibidem.
Viri exercitus ibidem.
Viri virtutis ibidem.
Viri diuitiarum 237. f.
Viri Iuda ibidem.
Viri Niniuitæ ibidem.
Viri sanguinum ibidem.
Viri sexaginta apud Athenienses quales 185.
Viri à fœminis animantur 165. h.
Virgilij statua vbi 305. f.
Virgo signum cæleste 299. g.
Virgines vbi immolatæ 315. g.
Virgines vestales ob incestum puniantur 147. a.
Virginum flos quid sit 84. d.
Virium robur admirandum 216. b.
Viriplaca Dea quæ 294. a.
Viriporci qui 397. g.
Virtus nutriens quid operetur 444. d.
Virtutes per quas partes humanas figurentur 151. f.
Visio restituta 148. e.
Visio cur varia 160 d.
Vita humana comediæ assimilatur 168. f.
Vita humana instar carceris vnius diei ibidem.
Vita humana theatro assimilatur 166. a.
Vitæ humanæ longitudo 174. d.
Vita gratiæ 254. a.
Vitam qui iterarunt 220. c.
Vitelij patina qualis 73. h.
Vitia hominis 118. a.
Vitium dicitur monstrum 320. b.
Vitricus qui 112. a.
Vitulomonachus monstrum 371. a.
Vitulus humano capite 433. g. icon 435.
Vitulus sex pedibus natus 539. h. icon 541.
Vitulus septem pedibus natus 539. h. icon 542.
Vitulus octo pedibus Bononiæ natus 543. c.
Vituli situs in vtero 525. h.
Vituli bicipitis icones 421. 222. 423.
Vituli bipedis icon 526.
Vituli bicorporis icon 616.
Vituli bicorporis aliæ icones 656. 657.
Viuere, & conuiuere quid 350. d.
Vlcerum differentiæ 126. a.
Vlcerum remedia 310 d.
Vlceris cancerosi præsidium 314. b.

Vlmus

Vlmus monstrosa 666.a.
Vlysses socios recuperat 207.f.
Vmbilicus vnde dictus 77.e.
Vmbilici somnia 151.g.
Vmbilici moralia 246.b.
Vmbilici mystica 232.b.
Vmbilici humani vsus in medicina 310.d.
Vmbilici signatura in plantis 307.h.
Vngariæ mores 103.g.
Vnguentum armarium quale 310.e.
Vngues quales 91.g.
Vnguis adamantinus 231.a.
Vnguium mystica 232.a.
Vniuersum quod appelletur 396.h.
Vola quę 77.h.
Volæ moralia 244.d.
Voluminis Antiquorum icon 94.
Voluptatis venereæ sedes 245.h.
Voluptatis hieroglyphicum 156.d.
Vomica laborans obiter sanatur 221.f.
Vopiscus qui 137.f.
Vox humana 66.a.
Vox articulata quæ 66.b.
Vocis moralis doctrina 242.d.
Vocis mutationes tot sunt, quot animi 66.b.
Vpupę metamorphosis 196.d.
Vrbani Octaui Pontificis Maximi mētio 539.f.
Vrina puerorum ad quid 214.a.314.a.
Vrina per anum reddita 124.d.
Vrinę maxima copia breui tempore reddita 124.d.
Vrinę potus famem sedat 217.h.
Vrinæ vlus in varijs 105.g.
Vrinę humanę vis medica 313.h.
Vrinatorum mos 171.a.
Vrna terebrata aquā ferre quid significet 3.g.
Vrticarum varia genera 677.g.h.
Vrticę monstrosę icon 679.
Vteri cum orificio exteriori, & vasis adhęrentibus icon 82.
Vteri partes 83.e.
Vteri situs ibidem.
Vteri internum ostendentis orificium icon 83.
Vteri partes compositæ 84.a.
Vteri icon cum fętu intus sito 85.
Vteri etymologia 86.b.
Vteri sectio sine vitæ discrimine 132.d.
Vteri mystica 232.c.
Vteri signatura in plantis 308.a.
Vteri angustia quotuplex 474.d.
Vterus an habeat cellas 382.b.
Vterus lapideus in muliere 218.a.
Vtilitatis hieroglyphicum 154.b.
Vulcani artificium 189.h.
Vulcani imago qualis 293.g.
Vulnerati sagitta casus pulcherrimus 125.g.
Vultus etymum 76.e.
Vultus monstrosi causa 461.f.
Vulua vnde dicta 78.a.
Vuæ monstrosæ icon. 668.
Vxor improba quid præstet 149.h.
Vxor an ducenda 167.e.
Vxoris conditio 183.g.
Vxores viuæ cum defunctis maritis sepultæ. 102.b.

Z

Zodiaci signa 141.e.
Zodiaci signorum facies 300.a.

FINIS.

Menda sic emenda.

Pag. 1 g. delireare l. delineare pag 5 f. excrutior l. excrucior. pag 8. in marg. occulorum l. oculorum pag. 15 effigiat l. effigiata ibid. onoualle l. conualle pag 19 e. Cinnamij l. Cinaminij ibid. in margine Pupili Cinnamij l. populi Cinnaminij pag. 22. illesi l. illæsi. ibid in margine armorur l. armorum pag. 29. vmbelicum l. vmbilicum pag. 29. h. Syrenes l. Sirenes. pag 31. in margine Cosmographus l. Cosmographus pag. 35. d magnitudinis l. magnitudini. ibid. quem magnitudinem l. quã magnitudinem pag 48. d Pygmeos l. Pygmæos pag. 39 e septenis l. septennis. pag 48. a Ægilij l. Ægidij. pag. 51 h. Germagnia l. Germania. pag. 55. g Guglielmum l. Gulielmum ibid. Sxao l. Saxo. pag 50 in margine periculisissimus l. periculosissimus pag. 70 b quam textæ l. quasi sextæ. pag. 72. a. medula l. medulla. pag 72. c. Achilis l. Achillis pag 76. a vescerentur l. vescuntur pag. 81. e pyloron l. pylorus. pag. 84 in margine Tribades mulier l. Tribades mulieres pag 97. in margine ryophagi l. rhizophagi ibidem Mixicanus l. Mexicanus. pag 101 a. exsiccatis l. exiccatis. pag 101 e ncedit l. incedit. ibid critque tum l. eritque tu pag 119 h vestimentorum cultum l. ob vestimentorum cultum. pag. 121. b crepidos l. crepidas. pag 123 g. lugophthalmia l. lagophthalmia. pag. 126. a relecauit l. resecauit pag 129. g similiter in marg. physionomiam l. physiognomiam. pag 135. g. Saxonum l. Saxorum, pag. 137 f. Aggripa l. Agrippa. pag. 147. crassata l. grassata. pag 156 item in margine Hippocrita l. Hypocrita pag. 160. d. Physiognonomis l. Physiognomis. pag 171 a Syrenarum l. Sirenarum. pag 171. d. in margine Agia l. ad agia. pag. 185. d. misericordiæ l. misericordia. pag. 186. a. Phætontis. l. Phaetontis. pag. 187. h his l. is. pag. 193. h Syrenes l. Sirenes. pag. 195 g. Deolida. l. Deoida. pag. 216. a Igitur l. legitur. ibidem perficisti l. perfecisti. pag. 234. d. geminantia l. germinantia. pag. 241. e. physionomiæ l. physiognomiæ pag. 249. f. in margine ossa. l. ossium. pag. 252. d referebatur l. præferebantur, pag. 261. f epar l. hepar. pag. 269. f embla l. emblema. pag 269. h. in versu ipse l. ipsi pag. 270. a. pungitur l. pingitur, pag. 274. d. in margine Aschili l. Aeschili. pag. 274 d. in versu draque l. duraque pag 289 g. ostendiur l. ostenditur, pag. 299. e. in marg. Adromeda l. Andromeda. pag. 313. e. assignat l. assignant. pag 315. h. Lacundæ l. Larundæ. pag. 315. g. in marg. sibi sacrificant l. vbi sacrificantur pag. 320. c. Phætontis l. Phaetontis. pag 307. e eneæ l. æneæ. pag. 349 g. egro l. ægro. pag. 380. a. issu l. iussu pag 398. d partiantur l. patiantur pag 414 d. Septicipitem l. Septiceps, pag. 425. polycoras l. polyceros. pag 461 h. in marg. Bacci l. Bacchi. pag 463 Bracchi l Bacchi pag. 474 c se l sed, pag. 475. f. Tygres visos. l. Tigres visas ibid milles l. miles. pag. 479. e pænitus l. penitus. pag. 529. g Finzelio l. Fincelio pag. 543 h. & 546. Aelurogano l. Aelurogono. pag. 578. d. in marg fętus l. fœtus. pag. 601 g. sed staturam l. sed de statura ibid insolitam l. insolita pag 669. c. in marg. monstrosus l. monstrosa pag. 675. g in marg signi l ligni, pag. 727. duo l. duæ,

PARALIPOMENA
ACCVRATISSMA HISTORIAE OMNIVM ANIMALIVM.

Quæ in Voluminibus Aldrouandi desiderantur.

BARTHOLOMÆVS AMBROSINVS
in Patrio Bononiensi Archigymnasio
Simpl. Med. Professor Ordinarius,

Musæi Illustris. Senatus Bonon. necnon Horti publ.
Præfectus summo labore collegit.

MARCVS ANTONIVS BERNIA BIBLIOPOLA BONONIENSIS proprijs sumptibus in lucem edidit.

BONONIÆ, Typis Nicolai Tebaldini 1642.
Superiorum Permissu.

ILLVSTRISSIMIS
BONONIENSIS
REIPVBL.
SENATORIBVS

Bartholomæus Ambrosinus F.

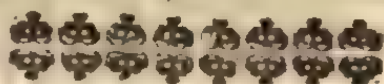

NVNQVAM possum, Illustriss. Senatores, inter illa vestræ benignitatis, & beneficentiæ argumenta, quibus quotidie vestros Ciues, & præsertim Ministros prosequimini, illud postremo loco reponere, dum me omnium minimè peritum non modò custodiæ vestri Musæi θαυματοφιλακίω designastis, sed etiam mihi tot, tantorumq; operum condendorum, & perficiendorum curam demandastis. Quod postea munus pro viribus exercendum aggressus, quàm vigili studio, & quanta sedulitate præstiterim, interdiù, noctuque huic inuigilans messi, narrare non est opportunum: quia nunquam talem virium mearum imbecillium solicitudinem in hoc opere consumere possum, quin semper maiorem Illustrissima tantorum Patrũ humanitas non mereat. Sed animus meus hoc identidem versiculo recreatur.

Si desint vires, tamen est laudanda voluntas.

Itaq; hoc tantùm annuo, quòd nudius tertius in vestro dũ versarer Musæo, vastum historiæ omniũ animantium intuens pelagus, multas Icones omissas, historijsq; minimè insertas animaduerti. Quarè id admiratus, tum ne perpetuis obruerentur tenebris, tum vt vobis in obsequiosos pergratis morem gererem: iuxta illud Virgilianum.

Et benè apud memores veteris stat gratia facti. Li.4. Aen. vers.519.

Ex Iconibus collectis hæc Paralipomena historiæ cunctorum animalium accuratissima, ab omnibus studiosis expetita concinnaui, & eadem vestro Nomini, quasi Numini obtuli; nec immeritò: sic enim vestrum campum, quem olim mihi dedistis excolendum, nunc vepribus expurgatum, semitis reclusum, & multis lucubrationibus cultum restituo, seu potius flores in hoc fertili, & ameno lectos agro quasi in fasciculum compositos vobis olfaciendos reuerenter porrigo. Pergite vos vestro patrocinio me fouere, quem olim ad hoc munus obeundum tanto suscepistis ardore. Valete, & fælices viuite.

Bononiæ Cal. Decembris M. DC. XXXXI.

PARALIPOMENA ORNITHOLOGIAE

OLIM Ornitologia ab Eruditiſſimo viro Vlyſſe Aldrouãdo in tres partes fuit diſtributa, in quarum prima aues rapaces, tam diurnæ, quam nocturnæ recenſebantur, in ſecunda, præter aues granivoras, nempe gallinacea genera, columbas, pauones, phaſianos, ſimileſq; alias, illę etiam, quæ vermibus vitam ſuſtentant, necnon pamphagæ numerabantur: in tertia demum quotquot aues in aquis ſe mergunt, vt anſeres, & anates, & quæcirca aquas, pabuli gratia, ſemper verſantur, vt Ardeæ, & cæteræ huius generis, collocabantur. Nos in præſentia, hoc ſeruato ordine, pauca addemus, quæ partim ob multitudinem iconum, quæ in Muſæo olim Aldrouandi, & nunc Illuſtriſſimi ſenatus Bononienſis ſeruantur, partim quia, maturius Author non obſeruauerat, typis non fuerunt mandata. *Pamphagæ aues.*

Primitùs proponimus ſpectandum, & conſiderandum Lectori vnguem alicuius auis rapacis, qui in muſæo adhuc diaphanus conſpicitur. Hanc enim iconem Lector contemplabitur, num ad diurnas, vel nocturnas aues huius generis ſpectare poſſit. *Aues rapaces nocturna, & diurna.*

Sin hic vnguis ad rapaces aues diurnas attineat, aliam, atq; aliam iconem ad nocturnas pertinentem exhibemus: namq; figuram Periophthalmij noctuæ, ſiue Vlulæ, necnon ouum habebit Lector, & meditabitur.

Vnguis rapacis Auis.

Periophthalmion Noctuæ.

Ouum Noctuæ.

Nolumus prętermittere iconē Accipitris capite, & cauda nigri, cęteris verò albi, si tamen hoc animal in rerum natura versatur de quo valdè dubitamus, quandoquidem hæc icon obseruata fuit in tabula Bembi supra caput Apollinis effigiata, in qua tabula multæ aliæ aues monstrificæ fuerunt delineatæ, vt in Historia monstrorum explicauimus.

Accipiter capite, & cauda niger.

DE AQVILIS.

A

Erpulchrum, & regium Aquilæ genus corona, vel crista nigra redimitum per Indiam vagatur, quod Incolæ Yzquauhtli nuncupant, rostro circa radicem luteo, deinceps nigro, pedibus pallidis, vnguibus nigris, cruribus, & ventre ex colore nigro, & candido permixtis, collo fuluo, dorso, & cauda nigris, atq; fuscis. Hæc Aquila magnitudine vulgarem aequat Arietem, magna audacia, & ferocia est prædita, itaut homines, cicur etiam facta, leui de causa adoriatur: mitescit tamen, & aucupio, instar aliorum Accipitrum, quorum videtur species, famulatur.

Aquila ad Aucupium.

B Aquilæ albæ, præter memoratas à Doctissimo Aldrouando, vagantur per montes vltra regnum Malabar, per mille milliaria ad regnum Morfili, quod nemini est tributarium, & serpentibus in conuallibus illis versantibus vescuntur. His Incolæ in venatione gemmarum, & præcipuè Adamantum vtuntur: cum in montibus huius regni multi Adamantes generentur. Idcirco post pluuias multi homines egrediuntur ad riuos aquarum de montibus descendentes, & in arena aliquos inueniunt adamantes. Sed quoniam plurimi ad conualles inaccessas ab vndis conuehuntur; æstiuo tempore homines ascendunt montes, & in illas valles proijciunt recentium frusta carnium, Aquilis albis aspicientibus, quæ postea ab ipsis in montes sublata nonnullos adhærentes habent Adamantes. Aduertunt igitur, quò aues sublatam portent carnem, & accurrentes strepitu Aquilas abigunt, & lapillos carni adhærentes colligunt. Sin Aquilæ proiectam carnem in conuallibus comederint, obseruant diligenter locum, in quo noctu Aquilæ dormiant, & mane ab excrementis lapillos eliciunt, si quos vnà cum carne deuorauerint.

Venatio adamantũ per aquilas.

C

DE AVRIS, SIVE AVIBVS Ventorum

VIS est quædam apud Indos, quæ nomen aduersus quamuis auræ violentiam, & ventorum impetum meruit. In locis maritimis vocatur Zamuro, Peruanis Suyunu, Mexicanis Tropilloti: Coruini videtur generis, & magnitudine ad Aquilam accedit, colore est nigro, vngue adunco & atro, crure fusco, rostro instar Psitaci, fronte depili, & cute plicatili obtecta, necnon raris, & nigris pilis circumuallata, Morticina carne, stercore humano, & alijs sordibus vescitur.

Corui genus

D In arboribus, & rupibus huiusmodi aues pernoctant, sed mane ad ciuitates aduolant, & à locis eminentioribus diligenter intuentur plateas, vt quicquid immundum, & exangue in escam sumant. Perspicaces enim sunt, præpetes, & mirifile ntij, neq; enim vociferantur, neq; canunt, sed quoddam leue murmur edunt. Hernandus author est ignotæ esse originis, cum locus, vbi nidulentur, & sobolem alant, ignoretur; tamen in singulis nouæ Hispaniæ angulis sunt frequentissimæ. Nihilominus Acosta scribit eorum pullos esse albos, & adolescentes coruinam nigredinem adipisci, & odoris esse ingrati. Cinis pennarum ortum pilorum coercet. Caro estur ad morbum gallicum expugnandum; stercus haustum in aliquo liquore, melancholicis confert, & cor Sole exsiccatum suauissimum spirat odorem. Quocirca huiusmodi aues in aliquibus Prouincijs, lege lata pæna, non interimuntur.

Vsus in medicina, & alijs.

Alia auis est Cozcacoauhtli ab Indis vocata, & regina Aurarum, scilicet earum esse perhibetur, quas Mexicani Auras, nempe Ventorum Aues nominant. Mexicanę

Aue s ventoru m.

E canæ Prouinciæ est indigena, hancq; nomenclaturam sibi vindicauit; quoniam magna vi resistens ventis, ijsdem sedibus perstet immobilis. Magnitudine Gnefias adæquat Aquilas. Totum corpus, præter collum, & pectus, ex nigro purpurascit. Alæ subtus circa exortum nigræ, cætera cinerea, desuper verò mixtim fuluæ, nigræ, & nonnihil ad purpureum colorem tendentes. Crura rubra sunt, vngues vnci, rostri extremitas Psitacorum æmula, alba, cætera rubicundo colore infecta; nariũ foramen est amplum, oculi nigri, iris fulua, rubræ palpebræ. Frons sanguineo est perfusa colore, rugis plicatilibus exornata quas instar galli pauonis aliquando explicat, cum pilis quibusdam raris, & nigris. Cauda est Aquilæ infernè cinerea, foris autem nigra. Vescitur, & ipsa morticinis carnibus, & stercore humano, deinde anguibus, lacertis, & muribus, quibus in dies insidiatur. Indi plumas huius auis vlceribus admouent, & carnes elixas, perdurante hoc affectu, necnon in profliganda lue gallica fæliciter vsurpant. *Vsus in medicina.*

F

DE AVIBVS PSITACO congeneribus.

EX Moluccanis insulis quædam auis Noyra nuncupata in Indiam defertur, quæ Psitaci faciem apprimè exprimit, & cantum etiam imitatur, nisi quòd pennis rubicundioribus est vestita, & caro pretio venditur. Præterea hoc peculiare sibi vindicat, quòd altorum suorum capita, aures, nares, & vultum, lingua studiosè, more Canum, detergit; itaut his gesticulationibus Dominis suis non parùm oblectationis afferat. Præterquamquòd vario, & amæno pennarum colore alios Psitacos longè superat.

In Chiappa quoq; aues quædam, Accipitres fluuiatiles nominatę versantur, mon-G strosæ quodammodo pedibus videntur; cum horum alterum anserinum, & alterum aquilinum habeant; etenim dum altero innatant, altero prædam rapiunt. *Accipitres fluuiatiles.*

DE PICIS.

QVædam auis à sedando, & dissipando capitis dolore Picus salutifer fuit appellata, merula est maior, rostro longo, & nigro, sed inferna parte breuiori, vertice, & toto ferè collo desuper rubicundo, infernis partibus prorsus cinereis, alis autem, & dorso nigris, sed albis lineis transuersis variatis. Frequentat agros prouinciæ Totonacapæ, & ad Pici genera referri creditur; cum arbores rostro perforet. *Picus salutifer.*

H Plumæ capitis rubescentes applicatæ, capitis dolorem leuare feruntur, siue id à signatura retulerint, cum in vertice capitis huius auis emineant, siue quia experimento id comprehenderint.

Est ibi alia species huius auis, quæ Picus imbrifœtus indigitatur lingua vernacula Quatotoni, magnitudine Vpupam aequat, nigro, fuscoq; colore variatur. Rostrum, quo arbores cauat, tres digitos est longum, firmum, & candens, sed infernè breuius. Caput est paruum, plumisq; rubris contectum, & decoratum crista rubicũda tres vncias longa, & in superna parte nigra. Ab alterutro colli latere fascia nigra ad pectus vsq; descendit. Pedes, & crura sunt liuida. Non longè à mari australi degit, in excelsis arboribus nidificat, cicadis, & vermibus victitat, & tempore imbrium in prolem incumbit, vnde nomen sibi comparauit. *Picus imbrifœtus.*

DE

A

DE NOCTVIS, ET VESPERTILIONIBVS.

Noctua canora est, Chicoatli apud Indos vocata, quæ magnitudine nostratem æquat, rostro est longo, tenui, & pullo, necnon tænijs iuxta vtrumq; oculum luteis, & obliquis. Inferiora corporis pallida sunt, nigris quibusdam plumis circa collum interfertis. Nigri ei sunt oculi, iride lutea. Cætera ex fuluo, fusco, & cinereo permixta sunt; montosa colit loca, & in vimineam coniecta caueam non mediocriter garrit, vnde nomenclaturam acquisiuit. Facili alitur negocio; quia pane, vermibus, & alijs huiusmodi rebus vescitur. Calidis, & frigidis regionibus comprehenditur, & non insuaue præbet alimentum. Nonnulli à Noctua vulgari Chiaquatotol appellant, quoniam illa non minus sit auguralis. B

Vsus in cibis.

Vespertiliones occidentales grandes sunt, itaut horum nonnulli pedalem longitudinem superent, duris, & longiusculis pilis præditi, color est diuersus: nam quibusdam ex flauo est cinereus, aliorum est magis fuscus, & nonnullorum spadiceus. Alarum partes corpori proximiores pilis sunt tectæ rarioribus, earumq; supina pars magis, quàm prona. Sunt autem alæ sesquipedalis longitudinis, & latitudinis octo vnciarum: quamuis in aliquibus sint breuiores, & angustiores, sicuti viciſſim in alijs latiores, & longiores. Color alarum ex fusco est cinereus, summa singularum alarum pars officulum duas vncias longum continet, in acutum, & curuum vnguem definens, quo arboribus adhærent; similiter ab extrema ala vnguis minor, & vix eminens pendet.

Vespertilionum descriptio.

Duas habent aures sed paruas in comparatione ad magnitudinẽ, & craſſitiem capitis, extima parte angustas, & in mucronem desinentes. Rictus nonnullorum obtusus, quasi rictus felis obseruatur, aliorum verò oblongius, & ad vulpeculæ rictum accedens. C

Demum in superna mandibula vtrinq; seni, & in inferna septeni sunt dentes, quorum anteriores cæteris sunt longiores, & candidi. Crura binas vncias longa, pedes parui, & semiunciales, qui in quinq; digitos binis articulis integratos distribuuntur, quorum singuli in magnos firmos, acutos, curuos, & nigros vngues desinunt, ijs similes, qui membranaceis alis inesse retulimus, quibus de arboribus se suspendunt,

Cap. 61. Gomara, in sua generali Historia, horum animalium magnitudinem prędicat, sed eorum faciem non describit, solum addit esse animantes admodum mordaces, morsumq; esse valdè nocuum, qui ablutione aquæ marinæ, & adustione curatur. De inde paulo inferius ad rem, non iniucundam narrat historiam. Accidit, inquit ipse,

Cap. 80. vt in Prouincia Chriribichi, famulus monachorum Dominicanorum in Cœnobio, cui nomen Sanctæ fidei, pleuritide corriperetur, sed vena, ad tollendum morbũ à Chirurgo minimè deprehensa, ægrotus deploratus relinquebatur, interim sequenti nocte Vespertilio ægroti decumbentis pedem nudum inueniens circa venã momordit, & sanguine satur, aperto vulnere discessit; ideoq; tantùm sanguinis effluxit, vt patiens à morbo liberaretur, non sine magna monachorum admiratione: vnde pro miraculo id prędicare solebant. D

Casus pleuritidis.

In Plaga Orientali viuunt etiam Vespertiliones immensæ ferè molis, quoniam magnitudine gallinas aequare perhibentur, quorum caro palato est grata, & iucunda: sunt tamen fructibus admodum infesti; propterea noctu agros custodire oportet; & hęc de Auibus ad primum ornithologiæ tomum attinentibus dicta sint.

DE

DE GALLINIS, ET VROGALLIS.

Allinarum, in Regione Mozambicha, caro atra est; immò pennæ, carnes, & ossa ita nigricant, vt si coquantur, in atramento elixę esse videantur: nihilominus sapidissimę sunt, & reliquis longè meliores creduntur. Icones gallinarum indicarum habẽtur in secundo tomo Ornithologię hic autem damus Iconem oui gallinę Indicę vt lector discrimen inter hoc, & ouum gallinę nostratis meditari possit.

Ouum Gallinæ Indicæ.

Amplius

Icones variæ ouorum Gallinæ .

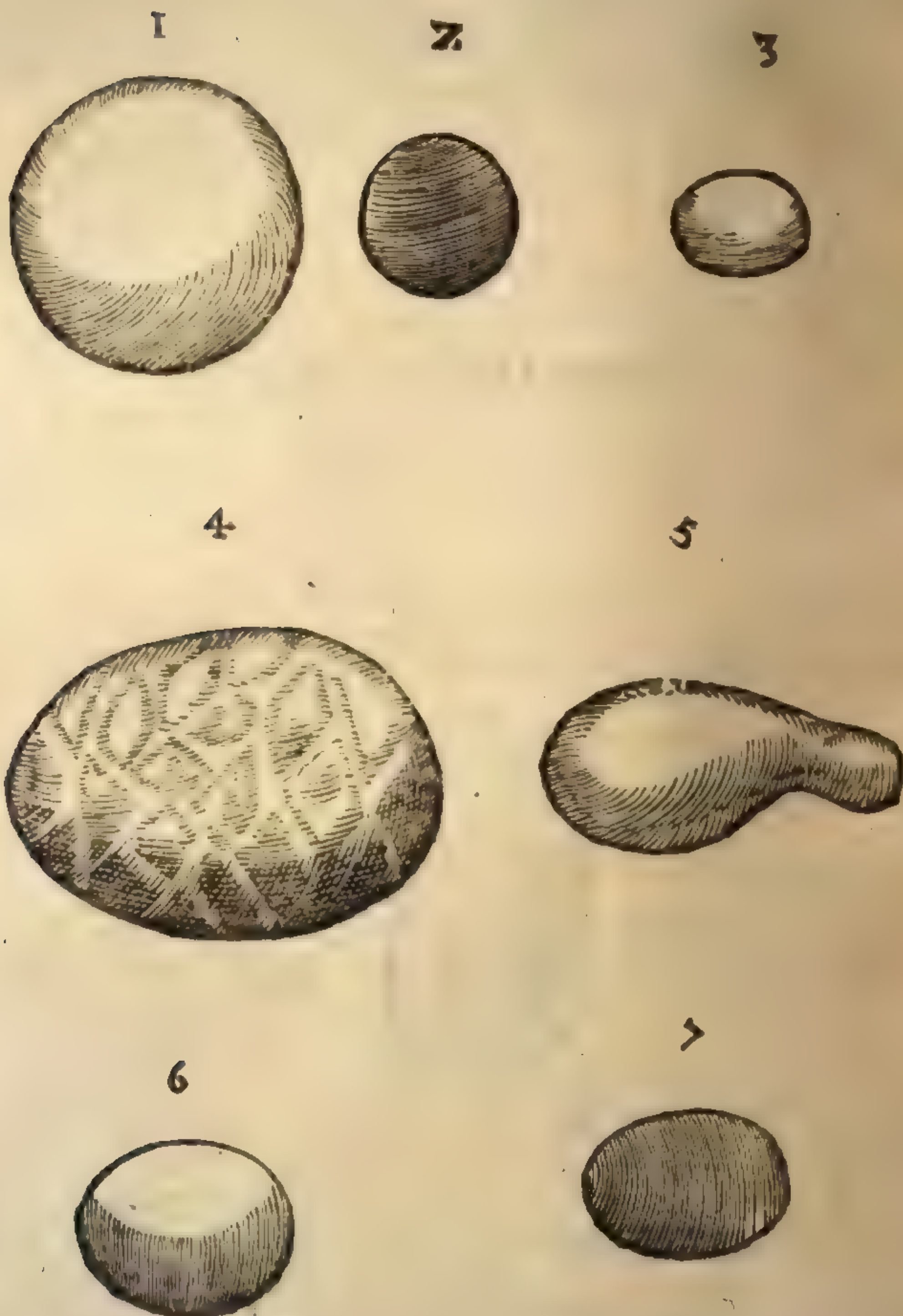

Amplius adduntur icones omiſſę varietatis ouorum gallinæ quę monſtrificam quodammodo naturam referunt veluti in hac tabella conſpicitur.

1. Ouum gallinę rotundum inſtar pilę.
2. Ouum aliud gallinę paruum rotundum cortice duriſſimo.
3. Ouum gallinę magnitudine oui columbini.
4. Ouum gallinę monſtrificum, nempe vndoſum, & rugoſum.
5. Ouum gallinę monſtroſum nempe figura cucurbitę perticalis.

Cęterùm oua delineata ſub numero ſexto,& ſeptimo ſunt aliorum animalium ſiquidem ſub numero ſexto repręſentatur figura oui Teſtudinis terreſtris, & ſub numero ſeptimo effigies oui Noctuæ quę ambo in eadem tabella erant inciſa.

Pręd ictis addimus iconem alterius oui gallinę magis monſtroſi; quandoquidem collum inſtar phialę habet,

Ouum gallinæ cum collo inſtar phialæ.

De Vrogallo poſtea tam maiori,quam minori in ſecundo Ornithologię tomo ſuſius egit Vlyſſes Aldrouandus, quos Tetraonem maiorem, & minorem appellauit. Verùm Olaus, Magnus, pręter memoratos,alios Vrogallos minores in ſeptentrione,

Vrogalli minores Septentrionales.

E ne, nimirum in Noruegia, & regionibus finitimis, degere scripsit, qui sub niue duos aut tres menses, absq; cibo latibulantur, fortassis eo modo, qui pingitur in superiori icone; ideoq; tunc à Venatoribus facilè capiuntur.

Hos igitur si attente Lector meditabitur proculdubio discrepare ab illis asseuerabit quos Clarissimus Aldrouandus loco citato delineauit.

Hę autem aues, iuxta sententiam Ornithologi, non erunt absimiles illis, de quibus in libro mirabilium Aristoteli adscripto, hæc habentur. In Ponto per hyemem quædam aues reperiuntur, quę neq; excernunt, nec, si pennæ euellantur, sentiunt, nec etiam si veru transfigantur, sed tantummodò quandò ab igne incaluerint, & quamuis aliqui id sibi persuadere nequeant: attamen quando inferius de auicula epilepsię verba fient, & illius propietates narrabũtur, proculdubio id etiam credẽt. *Aues hyeme veluti mortuæ.*

F

DE AVIBVS INDICIS PHASIANIS nuncupatis.

Vis montana Tepetototl ab Hispanis indigenis Phasianus nuncupatur, est magnitudine Anseris colore nigro, & splendenti, plumis nõnullis infernè candicantibus circa caudam, & in postremis alis cruribus, & pedibus cinereis, rostro curuo, partim cinereo, partim luteo, & circa radicem veluti tumente, crista plicatili, & oculis nigris, frugibus frumentaceis, seu in massam, seu in panem coctis, alijsq; similibus edulijs vescitur. Caro est edilis, & palato grata. Auis postea, est valdè familiaris, & hominum amica: propterea sępè domesticorum pallium rostro apprehendens cibum exigit, & ianuam domus clausam rostro similiter pulsat, hominemq; G sequitur, si ei liber detur aditus, & domum repetentem blanditijs excipit. Hinc Lector colligerè debet, quod adulatio, & societas canũ hanc auẽ minime superat. *Auis blandiens more canum.*

Non dissimiles aues habet Tartaria, quas vocant Seyserach, magnitudine, & pennis Phasianum aemulantes, & in planitie quadam monga nuncupata versantes. Sed quoniam in loco non procul hinc Ciba appellato, militum agmina ad custodiam resident, vt quorumcumq; hostium impediant transitum, quando huiusmodi aues aduolantes, & vnica facta veluti acie, fugientes obseruant, inimicorum aduentum intelligunt, & illico ad arma, & ad tutelam se accingunt. *Aues hosti indicantes.*

DE PERDICIBVS.

H

Egunt Perdices tam magnæ in insula Sanctæ Helenæ, vt crassitudinẽ Gallinæ adæquent, coloris sunt cinerei, & adeo cicures, vt homines sibi appropinquantes intueantur, nec facilè auolent. Magna frequentia foueis conduntur, vt quandoq; viginti, & plures in vna tantùm crypta latibulentur.

E

DE COTVRNICIBVS INDICIS.

Vnt huiuſmodi aues noſtris Coturnicibus quodammodo ſimiles; quamuis ad genus Perdicum potius ſint referendæ. Multa genera apud nouos Hiſpanos reperiuntur. Nonnulla ſunt fuſca, & criſtata, quæ Quauhtzonecolin appellant, mediocris magnitudinis: alia fuſca, ſed criſtarum expertia, & paulò minora: alia omnium maxima, & fulua, ſed capite albo, & nigro colore variato, extremis autem alis, & dorſo albicantibus. Pedes, & roſtrum nigra ſunt, omnia tamen genera homini optimo ſunt alimento, & gulæ gratificantur, dummodo per triduum iugulentur, antequam menſis apponantur. Immò harum auium carnem ægrotis, & valetudinarijs exhibent, neq; Indi habent aliam carnem, quæ poſt carnem cohortalium huic præferri poſſit. Canunt more noſtratium, quamuis aliæ alijs ſuauius, in vimineis carceribus includuntur, & frumento indico, & noſtrate aluntur. *Differentiæ* *Vſus carnis* F

Alia auis Coyolcozque nuncupata eſt ſpecies Coturnicis mexicanæ, quæ noſtratibus magnitudine, cantu, nutrimento, volatu, & moribus aſſimilatur, diuerſo tamen eſt colore prædita, nam supernè color eſt ex fuluo, candidoq; permixtus, infernè autem tantummodò fuluus. Præterquamquod verticem, & collum nigræ, albęq; plumæ occupant. Oculi ſunt nigri, & crura fulua. Indigena eſt auis, & alimento noſtratibus communi victitat. *Alia ſpecies*

Eſt alia ſpecies Acolin dicta Sturno magnitudine ſimilis, cruribus, pedibuſq; ex viridi paleſcentibus, & in quatuor longos digitos diuiſis. Roſtrum eſt luteum, & longiuſculum pro corporis proportione, necnon tenue, & mucronatum. Oculi nigri iride fulua cincti, corpore tamen paruo. Inferna corporis alba ſunt, lateribus fuſco colore maculatis. Superna verò, & cauda breuiuſcula, fulua ſunt, ſed maculis nigricantibus diſtincta, & candidis lineis quaſcumq; pennas ambientibus. Indigena eſt auis Mexicani lacus, quia muſcis, & paruis animalibus circa aquam volitantibus veſci Solet. G

DE PTEROPHÆNICO INDIÆ.

Vis quædam alarum nota inſignis vocata Acolchichi, propter humeros rubicundos honorificum apud Hiſpanos nomen meruit: quandoquidem aues huius generis Comendadoras indigitant; cum Inſignia equitum militarium circa latus rubore fulgentia æmulentur. Sturnis magnitudine, colore, & forma ſunt ęquales, & cum illis vbicumq; verſantur: quamuis humeri primò fului appareant ad rubedinem tendentes; deinde tractu temporis, & ętatis, talis rubor in fuluum prorſus colorem degenerat. In caueis interdum ſeruantur; nam lepidè garriunt, & voces humanas imitantur, etiamſi liberè per domos incedere permittantur; qualibet re ſed potiſſimum pane, & frumento indico nutriuntur, in Regionibus calidis, & frigidis inueniuntur, in arboribus non procul ab hominum commertio nidificant, & ſata in quibus fortè conſederunt, depopulantur. Tandem horum animalium caro non inſuauem, & minimè gratum ſuccum prębet. *Aues Comēdadoræ quæ.* H *Mores, & vſus.*

DE

E

DE TVRTVRIBVS INDICIS.

Vrtur indica, siue Cocotzin passere nostro paulò est maior, cuius vniuersum corpus superne est fuscum, plumis tamen singulis ambiente nigro colore. Alarum partes anteriores partim sunt nigræ, sed pro maiori parte fuluescunt. Cauda extrema albo, & fusco colore promiscuè referta est. Plumæ infernum tegentes corpus sunt albæ, sed lineis atrofuscis terminantur. Infernæ alarum partes fuluæ, cinereæ, & nigræ. Caput paruum est, rostrum paruum, & nigrum, collum breue, crura rubentia, & demum vngues fusci, & parui.

F Apud Mexicanos ab alarum colore, & strepitu, apud Hispanos, quia has aues Turtures vocant, à murmure, sapore, & nutrimento nomen sortiuntur: quamuis nostris Turturibus longè sint minores. Versantur potissimum in montibus, & etiã iuxta oppida, & Mexicani agri sunt alumnæ. Referunt autem harum carnem, si mulieri insciæ in edulijs permisceatur, Zelotypiæ mederi. *Nomen vnde sumptum*

Præterea est aliud genus prædictæ aui prorsus simile, sed fuluo, & nigro corpore; capite autem cinereo. Sunt qui Tlapalcocotli ob fuluum colorem indigitent. *Aliud genus.*

DE AVIBVS PARVIS INDIÆ.

G Stauis florida Xochitototl nuncupata plumis multicolor: pallet enim, nigrescit, candet, partim quoq; est fusca, & vbiq; incola. Passerem magnitudine, & forma ferè æmulatur. Vermiculis, & exiguis seminibus vescitur, ex arborum ramis nidum suspendit, ibiq; ouis incubat; amæna est auri, & palato, quoniam canora est, & gulæ mirandum in modum gratificatur.

Fortassis hæc eadem, vel non multùm in moribus discrepabit ab auibus Chagrinis, quæ instinctu naturali ductæ pensiles nidos miro artificio struunt, vt à latrocinio Simiorum securæ sint, qui circa fluuium Chagren frequentes sunt, & omnes arborum ramos visitant, vt nidos auium exinaniant. Itaq; huiusmodi aues ex besucis nidos suspendunt. Sunt autem besuci palmites tractabiles absq; folijs hærentes, & reptantes per arbores proceras vsq; ad earum culmina, quibus Indi pro funibus vtuntur. *Aues Chagrinæ.* *Besuci quales.*

Præterea minores adhuc aues in regione Peruana versantur; sunt enim ita exiguæ, vt apes, papiliones, seu cicadæ volantes esse videantur. Immò harum auicu-
H larum volatus est adeo celer, & præpes, vt alarum motus non magis conspici possit, quam crabronis, & qui talem auiculam præteruolantem videt, crabronem esse opinatur, & Auis nidorum magnitudini respondet, quos ex floccis gossypij illic abundè crescentis construit. Plumæ elegantibus coloribus, nempe aureo, viridi, alteriusue generis colore præditæ sunt. Rostrum est adeò tenue, vt acu, qua vestes farciuntur, sit exilius. His auiculis nomen, *Tominein*, impositum est, quoniam auis ita sit leuis, vt vno tantùm tomino, nimirum duodecim grana pendat. *Auium minimarum mores.*

Sunt tamen hæ auiculę diuersæ speciei, quarum vnam. Indi Hoitzitziltototl appellant; nos variam auem diceremus, quia plumis tegitur vario colore infectis, quibus postea artificiosè copulatis, & contextis Diuorum effigies, & quarumlibet aliarum rerum imagines Indi artifices eleganter exprimunt. His auiculis talis est natura, vt eatenus volitent, quatenus herbæ, & flores perdurant virides, quorum succo aluntur: quandoquidem aduentante hyeme ad Pinus, vel alias arbores confugiunt, & de earum ramis tanquam mortuæ rostro se suspendunt, donec vernan- *Natura auicularum.*

tibus agris, & reflorescentibus herbis, denuo reuiuiscant, seu potius expergiscan- A
tur; indeq; ad florulenta loca euolent, similes vices pluries subituræ, neq; hoc nu-
gamentum videri debet; siquidem hoc multorum virorum fide dignissimorum testi-
monio compertum est, qui auiculam stipiti affixam intra cubiculum tulerunt, & eam,
cum menses brumales tãquam exanimis ibi iacuisset, statuto sibi à natura tempore,
Vsus in medicina. reuiuiscentem, & dimissam, ad agros volitantem obseruarunt. Insuper referunt
huius auis concrematæ puluerem epilepticis summo esse adiumento, quod à signa-
tura, vel ab experimento, vel ab vtroque nouerunt: propterea non immerito auis
Auis Epilepsiæ qualis. epilepsię esset nuncupanda. Gomara tamen in Historia de expugnatione vrbis
Mexicanæ, Vicicilin hanc auiculam nominare videtur.

DE AVIBVS AQVATICIS, ET primùm de Cycno cucullato. B

PER aues aquatiles non solùm eas intelligere debemus; quæ in vndis natantes alimentum quæritant, sed etiam illas, quæ circa aquas fluuiales, marinas, & stagnantes victum sibi comparant. Miris igitur Natura vafRamentis instruit aues quasdam Prouinciæ Veræ pacis, quæ victum inueniunt egesto in amnes stercore, ad quam escam pisces emergentes rapiunt.

Quædam auis Cycnum magnitudine ęquans, reperta est in insula, quam Batauí insulam Mauritij à Principe Mauritio cognominarunt, antea tamen Lusitani insulam Cycneam forsitan ab aue, de qua in præsentia sumus acturi, appellabant, quoniam
Insula Cycnea quæ. ipsi hanc auem verum Cycnum esse opinabantur; licèt Clusius hoc animal gallina- C
ceum gallum peregrinum nominet.

Gallus peregrinus. Itaque hæc auis magnitudine Cycnum quidem aequat, aut superat, Forma tamē longe diuersa: quandoquidem eius caput est magnum, & tectum quadam veluti membrana cucullum referente. Deinde rostrum non planum, sed crassum est, & oblongum subflaui coloris, parte corpori proxima, cuius extimus mucro est niger. Superior rostri pars adunca, & curua, inferior verò subcærulea, & macula mediam partem inter flauum, & nigrum occupat. Raris, & breuibus pennis auis est tecta, alis caret, quarum loco quaternæ, aut quinæ tantùm pennæ admodum longæ, & nigræ apparent. Posterior corporis pars præpinguis, & crassa est, in qua pro cauda pennæ crispæ, & conuolutæ cinerei coloris conspiciuntur. Crura illi sunt crassa potius quàm longa, quorum pars superior genutenus nigris pennis est vellata, inferior vnà cum pedibus subflaui est coloris. Pedes in quatuor digitos sunt distributi, quorum terni longiores antrorsum spectant, quartus verò breuior retrorsum,
omnesque nigris vnguibus sunt præditi. Nautæ hanc auem suo idiomate Vualgh- D
Vogel vocitant, quasi auem nauseam mouentem, quoniam huius caro per diutur-
Auis mouens nauseam. nam elixationem non fiat tenera, sed dura remaneat, & difficilis concoctionis. In
ventriculo huius auis duo lapilli fuerunt inuenti, non quod ibi fuerint geniti, sed
Lapilli auium. potius secus maris litus ab aue deglutiti, cum huiusmodi aues secus litora maris ad victum inueniendum versentur.

DE

DE AVE VIVIVORA PELICANO simili.

St quædam auis peregrinæ gulæ Tlauhquechul nominata, viuis tantū piscibus vitam sustentans; mortuos enim pisces non attingit Plateæ, seu potius Pelicano, nempe Onocrotalo est similis, sed coccineo, & pulcherrimo vniuersi fere corporis colore, lato, & rotundo circa finem rostro, & cinereo, pupilla nigra, iride rubra, fronte galli pauonis, depili ferè capite, & albicante cum vniuerso collo, & parte pectoris, necnon fascia nigra, & lata caput à collo discriminante. Circa litora maris, & ripas fluminum viuit.

Posteaquam in sermonem Onocrotali, seu Pelicani incidimus non à ratione alienum esse existimauimus hoc in loco Anatomen, & sceleton Onocrotali recensere, eiusq; iconem spectandam proponere, quoniam in tertio Ornithologiæ Tomo, tāquam in propria sede haudquaquam fuit delineata. Onocrotalus.

DE

Onocrotali Sceleton.

Litteræ in Onocrotali ſceleto exaratæ ſic explicantur.

A. Mandibula inferior palmi longitudine ſuperiorem excedens, cum ab interiori parte capitis ortum ducat.

B. Ingluuies, vel receptaculum piſcium tantæ capacitatis, vt etiam exiccatum, pedem immiſſum capiat: conſtat enim ex duplici membrana omni fibrarum genere prædità, quæ ſe ſe contrahentes ingluuiem anguſtant, & ſe ſe extendentes dilatant.

C. Mandibula ſuperior tres digitos lata, longa autem duas ſpithamas.

D. Roſtri extremitas curua inſtar hami,

E. extremitas ſuperior æſophagi, quæ ingluici nectitur.

F. Pars oſſis Hyoidis.

G. Cranium.

H.H.H. Vertebræ colli.

I. Sternum.

K. Iugulum ſiniſtrum.

L. Iugulum dextrum

M. Omoplata ſiniſtra

N. Omoplata dextra.

O. ooooo. Extremitates ſterni cartilagineæ, quæ extremitatibus coſtarum nectuntur.

P. ſuperior pars alæ dextræ, quæ humerus etiam dicitur

Q. R. media pars alæ, in qua Q. deſignat cubitum, & R. Radium.

S. Pars inferior alæ, quæ manui reſpondet, cuius prima pars carpum, ſecunda metacarpum, & tertià digitos denotat.

T.T. Os ſacrum, cui iuxta latera oſſa anonyma nectuntur

V.V. Vropygium in vertebras diuiſum

X.X. Dextrum & ſiniſtrum os femoris, quæ primæ partes cruris dicuntur

Y.Y. Pars ſecunda cruris cute velata

Z.Z. Tertià pars cruris, quæ pes nominatur ſua cute, & vnguibus munità membrana inter digitos intercurrente.

A

DE ANSERIBVS DOMESTICIS, & feris.

Anserum vigilantia.

Ntiquæ domesticorum Anserum historiæ recentem horum animalium vigilantiam, ex Ioanne Eusebio Nierembergio Madritensi addere debemus, quæ accidit anno salutis humanæ post millesimum, & sexcentesimum vigesimo octauo, in Libu, vbi quidam Nigrita noctu imaginem pueri Iesu furatus erat, sed cum icone prodiens obuiam habuit Anserum gregem, qui impetu in furem irruerunt, & horum Anserum nonnulli morsibus vestes furis apprehenderunt, alij ad Cœnobij turrim auolantes cãpanam pulsarunt, alij horribiliter gracitantes incolas excitarunt, qui tandem à somno expergefacti, & accurrentes furem deprehenderunt. Non ergo dicendum erit posthac, quod Roma solum harum volucrum excubijs fuerit redempta. B

Anser Magellanicus qualis.

Præterea Anseribus feris addendus est Anser Magelanicus ita Clusio nuncupatus, quia in insulis Magelanici maris eum Batauj inuenerint, sed hi à copia pinguedinis huiusmodi aues *Pinguins* nominarunt. Est admirabilis hæc volucris ex genere Anserum, quamuis rostro sit dissimilis; in mari victitat, & semper magna pinguedinis copia redundat. Magnitudo est prægrandis anseris, prona parte nigris pennis tecta est auis, supina, & circa ventrem albis. Collum crassum, & breue candidis pennis instar torquis cinctum. Cutis crassa, & densa instar suillæ. Est alarum expers, quarum loco duæ pinnæ, quasi ex corio confectæ circa vtrumq; latus tanquam brachia propendent, prona parte breuibus, angustis, & rigidis pennis tectæ, supina vero minoribus, rigidioribus, & albis, quibus nonnullis in locis nigræ permiscentur; quæ pinnæ ad volandum sunt ineptæ, ad natandum verò huic animali maximo sunt adiumento: cum vt plurimum in aquis versetur, & terram tantummodò sobolis gratia petat. Namq; quaternæ, aut quinæ huius generis aues in vna scrobe nidulantur, quia cryptas valdè latas, & profundas, instar cuniculorum, in litore fodiunt; immò interdum adeò altas, vt Nautæ per litus gradientes sæpius in eas genu tenus ruant. Huiusmodi volucres rostrum coruino maius habent, non adeo tamen elatũ, & caudam valde breuem, pedes nigros, planos, & forma pedum Anseris, non tamen ita latos. Erectæ, & capite sublimi incedunt, demissis pinnis tanquam brachijs in latera, itaut procul intuentibus tot homunciones, seu Pygmæi gradientes videantur. Aemulatur profectò gallinam illam monstrosam, quam domi alit Illustrissimus Fuluius Antonius Marescalchus, cuius icon in capite quinto Historiæ Mõstrorum conspicitur. Hæ igitur aues erunt fortassis Anseres, quos Gomara scripsit sine pennis esse, nunquam à mare egredi, & pennarum loco villis quibusdam tegi. C

Descriptio Auis.

Variæ differentiæ Anserum.

Insuper in Farris insulis duæ diuersæ Anserum species vagantur, quarum prima Helsingegaas nominatur, magnitudine Anseris, caput, & collum habet magnum torque albicante cinctum, pectus album, alas leucophæas, tergum cyanæi coloris, & pedes rubros. Altera species vocatur Erandgaas Ansere syluestri paulò minor capite leucophæo, collo rubente torque decorato, pectore fusco, alis, & pedibus rubris. Hæ species Anserum syluestrium Farris rarissimè conspiciuntur, neq; ibi fætificant; vnde autem veniant, & quò migrent adhuc nemini est cognitum. Longa autem experientia superstitio quædam ibi nata est, quòd, cum huiusmodi aues apparuerint, mutatio Magistratuum immineat. D

DE

DE ANATIBVS.

Vædam Anatis species circa paludes Mexicanas versatur. Xlepapantotl nominata, cuius rostrum in acutum desinit, nullum illi Natura colorem negauit, quoniam pennarum varietas pulchritudinem, & pulchritudo ei nomen assignauit, cum passim auis pulchra cognominetur. *Auis pulchra qua.*

Amplius est quædam auis Mexicanæ plagæ familiaris, rauca, ob vocis sonitum, nuncupata, quam nonnulli ad Halcyonium species, alij ad Anates feras reducunt; cum eius caro non dissimile nutrimentum, & gustum carnis Anatis feræ præbeat, est
F tamen fera Anate paulo minor. Rostrum habet spithameum tres digitos in medio latum, mox in acumen desinens, & morsui idoneum, supernè nigrum, infernè albū, & circa latera pallidum. Oculi sunt nigri, iride circa pupillam rubra, deinde pallida, & demum candicante. Ab oculis vsq; ad rostri originem fascia ex viridi pallescens procedit. Crura, & pedes in digitos fissi virescunt extrinsecus; intrinsecus verò ad pallorem inclinant. Color totius corporis magna ex parte albus est, fuluis insertis pennis. Sed superna magis fusca sunt, inferna autem alba. Alæ infernæ cinereæ, desuper circa extremitates nigræ, mox ex fuluo rubescentes, deinde pallescentes, cauda breui, & nigra. Piscibus vescitur, & facilè cicur redditur. Vere inter iunceta in sobolem incumbit; sed mirandum est, quòd ceruicem habet, in comparatione ad reliquum corpus, longissimam; nihilominus, frequenter in miram breuitatem illam contrahit. *Descriptio.*

Tandem in Farris insulis, quæ vulgò Ferroyer à plumarum copia nomen adeptæ videntur, multæ aues sunt palmipedes, sed, inter has, multæ etiam ad feras Anates
G essent referendæ, & potissimum illæ, quas Incolæ Landas, Alkas, & Iomuuias nuncupant, quæ tum copia, tum plumæ vsu reliquis harum insularum auibus præferuntur. *Landa* rostro est rubente, & latiusculo pectore candido, tergore nigro, alis, & pedibus rubicundis, mole corporis anatæ inferiori. Hæc proculdubio videtur illa auis, quam Carolus Clusius in Exoticis anatem arcticam nuncupauit, quæ in cauernis excelsorum scopulorum nidificat, & oua gallinarum ouis æqualia parit, singulo Vere reuertitur, & Hyeme, quò abeat, ignoratur. *Landa auis* *Anas arctica*

Alka prædicta aliquanto maior est, rostro lato, & nigro, itemq; corpore, nisi quòd sub extremo pectore, & alis albicat. Pedes sunt nigri, caput deniq; fuscum, & linea alba ab vtroq; oculo ad partem rostro proximam ducitur. In editissimis pariter scopulis, vt Landa, nidulatur, & oua, ex albo, & nigro maculata enititur.

Iomuuia demum est grandior, cuius corpus totum est nigrum, præter pectus, quod albicat, pedes item nigri sunt, rostrum nigrum, acutum, & oblongum, oua similiter in eminentioribus scopulis excludit cyanei quidem coloris, sed lineamentis di-
H uersorum colorum variegata.

DE CORVIS AQVATICIS.

Missa Corui Indici historia, qui Cacaloti nuncupatur, & aliquibus pennis candidis vestitur, & triplici colore variatur, duploq; maior, quàm Europeus est, nosmet conuertemus ad Coruum aquaticum plagę mexicanæ indigenam ab extrema cauda vsq; ad acumen rostri, quatuor ferè spithamas longum, & mediocris latitudinis. Crura ei sunt sesquispithamea, rostrum, instar arcus, curuum, duos palmos longum, & mediocriter tenue, pedes in quaternos digitos finduntur vnguibus nigerrimis munitos, crura minus *Coruus Mexicanus.*

Carbonis Aquatici Sceleton.

A

C

A

DE MERGIS.

Coruis aquaticis mergi sunt affines, quorum plures differentiæ in Tomo tertio Ornithologiæ assignantur, sed, præter illas, mergus arcticus ex Noruegia missus, & à Carolo Clusio descriptus non est silentio inuoluendus. Est enim auis marina, palmipes, ansere domestico maior: vt plurimum à collo, vbi pectori iungitur, vsq; ad vropygium, duos pedes lõga est, & corporis ambitus binorum pedum: Alæ quatuordecim vncias longę, cauda breuis, & vix trium vnciarum. Collum ferè octo vncias longum, caput breue tres vncias latum. Rostrum nigrum, mucronatum, magnitudinem quatuor vnciarum superans.

Descriptio Auis.

B

Lingua tres ferè vncias longa, nigra, mucronata, chartilaginea, & circa partem superiorem, vbi rostro nectitur, dentibus introrsum recuruis vtrimq; prędita, media autem parte aspera. Similiter palatum quatuor exiguorum, & breuium dentium introrsum spectantium ordine munitur, quibus facilè pisces retinet, & conficit: cum rostrum dentibus careat.

Pennarum varietas.

Totum corpus densis pennis tegitur, quæ in pectore, toto ventre, & alarum supina parte breues, & albæ, in dorso autem, & parte alarum prona longiores, & nigricantes, singulæ tamen circa extremitatem maculis candidis insignitæ: hæc enim pennarum varietas circa dorsum, & latera meleagridis, seu gallinæ Numidicæ varium colorẽ repræsentat. Deinde collum torque ex nigris constante pennis decoratur: caput etiam similibus pennis tegitur. At quæ rostrum, & oculos ambiunt candidis maculis sunt distinctæ. Sub gutture quoq; aliquas paruas pennas albas nigris habet permixtas. Crura in extremo corpore sunt sita tribus vncijs paulò longiora, plana, & nigra. Pedes sunt quatuor vncias longi, nigri, tribus digitis referti, & atra membrana simul ad vngues vsq; copulati. Immò circa posteriorem partem singulorum pedum paulò supra inflexionem paruus articulus instar calcaris conspicitur. C

Hoierus scriptum reliquit auem huius generis, in Farrensi insula inter Noruegiam, & Islandiam sita, fuisse deprehensam; in aquis educare, nec nisi aduentante Autumno conspici, terram autem rarò attingere. Huic non valde dissimilis videtur mergus ille marinus, quem Gesnerus in Paralipomenis memorat. Pariter ab his auibus non multùm degenerat Mergus Americanus alis exiguis insignitus: qua de re auis monstrosa esse perhibetur.

Mergus Marinus Gesneri.

DE COTVRNICIBVS.

D

Qvamuis in secundo Ornithologiæ Tomo vnum dumtaxat Coturnicum genus fuerit memoratum: licet Aristoteles scripserit visam fuisse Coturnicem albam, tamen diuersam speciem haudquaquam constituit: cur postea aliquibus in locis interdum aues albescant suo loco fuit explicatum. Nihilominus legimus apud Martinum Cromerum visas fuisse Coturnices pedibus virentibus, quarum esus, & vsus conuulsionem generat, & tamen nostrates virore pedum carent. Modò Coturnicem aquaticam addimus, non quia ad idem genus referenda sit, sed solum ratione magnitudinis, & velocitatis pedum.

Auis conuulsionem generans.

Est, enim quędam auis fusca Mexicani lacus indigena, magnitudinem Coturnicis æmulans, prolixo tamen rostro, & ad inferiora curuo, pedibus longis, & iuxta summitatem aquarum celerimè cursitans; cum nunquam ferè volet, vescitur pisciculis, & ab Incolis lingua vernacula Coturnix aquatilis cognominatur.

Coturnix aquatilis.

DE

E

DE AVIBVS FVLICIS congeneribus.

Elatum fuit in tertio Ornithologiæ tomo ad mentem Alberti quasdã aues fulicas nuncupari, quę potius ad Mergorum genera erant reducendę: pariter Ornithologus scribebat apud Italos duas fulicarum species, nempe maiorem, & minorem versari; quamuis ipse maiorem fulicam Coruum aquaticum Aristotelis esse putauerit: quandoquidẽ in Italia vnum tantummodò fulicæ genus habetur.

F Apud Indos Yachacintli auis ad fulicas Nuperorum videtur referenda, virentibus est cruribus, capite, & ventre cyaneis, sed in colorem purpureum tendentibus, alis promiscuè fuluis, & nigris. Rostrum tres digitos latos longum, & circa exortum in coccineum colorem vergens, parte anteriori capitis depilli. Piscibus iuxta lacus, & flumina viuit, edilis est eius caro, sed minime grato alimento. *Descriptio.*

Eodem nomine indigitant aliam auem Indi fulicę pariter æmulam; quamuis alijs vocetur quachiltone, coloris est purpurei ex nigro interſertis albicãtibus pennis. Rostrum initio pallet. Adolescentibus rubet, cũ caluitie iuxta originem rostri. Crura sunt lutea ad virorem inclinantia, & quatuor digitis pallidis terminantur. Oculi sunt nigri, iride fulua, circa paludes cursitat, piscibus victitans, & huius caro ad differẽtiam superioris palato non est iniucunda. Tandem huiusmodi auis vigiliam, & cantum Galli gallinacei imitatur: siquidem nocte intempesta, & crepusculis aduentantibus matutinis canit. *Auis galli gallinacei æmula.*

G

DE PASSERIBVS AQVATICIS, & exoticis.

Ersatur in Mexicanis Plagis auis nuncupata Acototloquichitl, seu passer aquaticus, quoniam passerem nostratem magnitudine, & forma simulet, rostro est nigro, cruribus, & pedibus fuluis, inferiori parte corporis plerumq; candida, cæteris fuluis albedine aliqua, & nigredine variatis. Pertinacis cancionis est animal, quia non minus canit, quàm sol pergit, dum contumaci sonitu mures imitante garrit. In iuncetis plerumq; insidet, & nidulatur, & toto Cœlo discrepat ab illo passere aquatico, qui in secundo Ornithologiæ libro fuit memoratus. *Vox auis qualis.*

H Est alia auis in illis regionibus passer aquatilis pariter nuncupata, cui insignis stultitia, & simplicitas nomen dedit, quia manus apprehendentium non fugit, admiratur solum, & tanquam auis stolida stupet; voce Graculum, magnitudine Picã, & forma Larum æmulatur. Rostro est tenui tres vncias longo, rotundo, & recto, necnon propè extremitatem nonnihil curuo, pupilla nigra, & membrana oculos cingente in ambitu cinerea. Crura sunt nigra, & pedes instar animalium palmipedũ membrana muniuntur. Marina est auis, & vescitur pisciculis. *Passer stultus.*

Cęterùm aues huius generis, nauris appellentibus, arboribus insident, & securę ad manus accedunt: qua de re passeres stulti nominantur: Bononiæ verò auiculam longè ab his diuersam passerem stultum indigitant, nimirum motacillæ quamdam speciem nonnullis etiam Aucupibus magnaninam vulgò nominatam; item abã auiculam, quę corporis habitu passerem simulat, licèt colore sit diuersissima; de quibus postea in secundo Ornithologiæ libro vberius actum fuit. *Motacilla auis quæ.*

PARALIPOMENA HISTORIÆ INSECTORVM. A

De Vespis.

Mnes persequi Vesparũ differẽtias admodũ difficile esse opinamur, cũ alię ab Antiquis, aliæ à Nuperis recẽseantur. Prætorea alię legitimæ alię spurię, aliæ nostrates, alię exoticæ, & potissimum Indicæ nuncupantur. Modò, præter illas in Historia Insectorum memoratas, quoddam Vesparum genus aculeatum, & pungens Tetlatocha ab Indis vocatur, quoniam, singulis quibusque diebus, effossa terra, & aliò delata, cubiculum sibi parat, sed fauos minime cõstruit. Vespa est nigrã ad cęruleum vergens, exceptis alis, quæ fuluæ sunt; similiter cornicula luteo tinguntur colore. In montibus potissimum Tepoatlamicis viuit. B

Vespa Indica.

DE PAPILIONIBVS.

I genera Papilionum inquiramus innumera ferè inueniemus. Namque alij sunt diurni, alij nocturni, nempe lucis & tenebrarum amantes. Alij magni, alij parui, alij mediocres. Alij vno tantùm prędito sunt colore, alij duobus, alij pluribus. Alij maculati, alij maculis carent.

Inter hos autem nullus reperitur aculeo infestus: cum tamen in India plures huius generis nascantur, vbi etiam quoddam Papilionum genus versatur, quod à Barbaris Arauers nuncupatur, grilli magnitudine, vt Lerius testificatur. Huiusmodi autem Bestiæ gregatim tanquam grilli ad focum, & ad loca calidiora accedunt, & si edile aliquid offendunt, illico exedunt; immò vestes ex corio paratas ita aliquando corrodunt, vt earum superficiem penitus absumant. Deinde si Pullastri cocti, aut aliã cibariã, per incuriam, noctu incondita remaneant, manè vsque ad ossa carnibus nudata reperiuntur, & hæc est noxa, quam huiusmodi Insecta Incolis afferunt. C

Papilio Indicus.

DE SCARABEIS.

ÆC animalcula primùm inter se colore discrepare videntur, dum alij nigri, alij uirides, alij quouis colore, præter album, insigniti obseruantur. Alij magnitudine, alij sono, alij generandi modo, alij demum capitis constitutione differunt: cum alijs caput cornutum, vt Ceruis volantibus, alijs absque cornibus insit. D

Illud igitur genus cornibus refertum varios habere vsus perhibetur, vt in Historia Insectorum fuit explanatum: siquidem in doloribus sedandis fæliciter vsurpantur, & contractiones neruorum mirandum in modum tollunt, quem affectum Vulgus *Grancio* vocitare solet. Immo in hiusmodi affectionibus vice amuleti auro, & argento tales bestiolæ includuntur: deinde ex cornibus harum bestiarum amuleta ad fascinationes, & ad terriculamenta puerorum parant: quamuis alij in omnibus puellorum affectibus tale præsidium commendent. Præterquamquod multi, in quartanis febribus abigendis, hæc cornua vtiliter suspendunt.

Vsus in medicina.

Sed

E Sed, præter hæc, iam suo loco narrata, sciendum est in nouo Orbe Scarabeos ex genere cornutorum generari, quos Temolin Incolæ nuncupant, & quorumdam cornua deradunt, & in aqua propinant, & Venerē mirandum in modum stimulare potentur. *Scarabeus cornutus Indicus.*

DE MVSCIS.

Libro postremo Historiæ Insectorū Muscæ fluuiatiles Rondeletij memoratæ fuerunt, quæ supra vndarum superficiem, Aestate, volant, oculis magnis pro corporis mole, dorso rotundo, ventre plano, senis pedibus, & postremis maioribus, qui ad corpus in aqua impellendū,
F eis magno sunt adiumento: quamuis inter natandum geminæ alæ extendantur; qua de re non solum natare sed etiam volare possunt.

Verùm in Plaga Mexicana, musca palustris non prosus prædictæ dissimilis in aquis versatur, Akkagacatl nuncupata, quoniam faciem aquosam repræsentet, & valde similem elemento, in quo assiduè versatur. Hæc continuam annonam Plebi mexicanæ suppeditat; dum vber harum muscarum copia, statis quibusdam temporibus ad retia venit: ex his tritis, & commixtis globuli ad totius anni emporia præparantur, namq; Indigenæ illas membranis spicæ mayzi, nimirum frumenti indici conuolutas, & in aquam nitratam coniectas coquunt, atq; ita bonum, & gustui minime ingratum alimentum præstant. Præterquamquod ijsdem mille auicularum genera alunt, quæ caueis inclusa, non sine audientium voluptate voces varias modulantur: tandem harum muscarum genus maius, & minus reperitur. *Musca Mexicana palustris.* *Vsus in cibis.*

Insuper lacus Mexicanus magnam præbet copiam Ahoautli: sic enim oua prædictarum muscarum Indi cognominant. Hæc Papauerum seminibus sunt similia, &
G capiuntur proiectis in lacum funibus brachialis crassitudinis, qua parte fluctus sunt tumidiores: siquidem illis oua adhærescunt, & inde Piscatores illa corradunt, & in vasis ad vsum seruant. Ex his postmodum placentas, aut orbes effingunt, & in membranaceis inuolucris spicarum Mayzi recondunt, vt deinde, oblata occasione, torrefaciendo fercula parent. Piscium odorem spirant, nec prauum penitus alimentum præstare perhibentur; immò ventriculum imbecillum, & dissolutum roborare dicuntur. *Oua Muscarum Indis ad quid.*

Iam explicatum fuit, muscarum alias esse aquatiles, alias terrestres: pariter terrestrium duplex generatio suo loco fuit assignata, quarum altera ex ouis, altera ex putredine procedit, quamuis postea ex ouis prius vermis dimanet, qui sensim pedes, atq; alas effert, & tandem volucris, nempe musca euadit.

Cum igitur vermiculorum muscas progignentium duplex sit origo, nimirum congressus muscarum, & putredo: aduertendum est, quòd hæc putredo non solum cadauera, sed etiam corruptionem fructuum respicit. Quamobrem hoc in loco libuit
H exhibere iconem muscæ in quercus pilula natæ, vbi Lector poterit etiam intueri iconem Blattæ telas sectantis. *Muscarum varia origo.*

Musca ex Quercus pilula prodiens, & Blatta telas sectans.

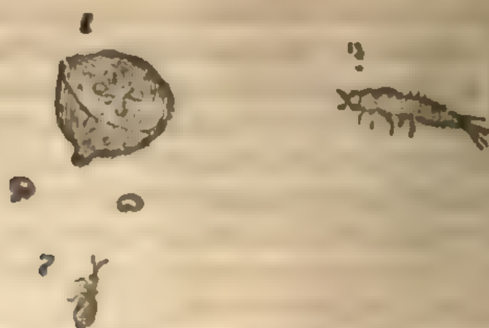

DE ARANEIS.

C

MVLTAE Araneorum species apud Indos generantur, quarum præcipuas memorare decreuimus, cum multæ aliæ in historia Insectorum enumeratæ fuerint: quædam species magnitudinem ouum columbinum superans Ahoachrocatl vocitatur, quæ cum tantæ sit molis, nullius tamen esse veneni dicitur. Rursus alij apud Caribes sunt Aranei, dimidium malum citrium adæquantes exiguis tamen pedibus, dentibus tamen longis, & acutis referti, qui elaborant telam satis resistentem, in qua si parua volucris incidat proculdubio irretitur. Posset hæc aranea tanquam Calantica, seu reticulum capitis mulieribus inseruire, & potissimum quia ablutione alba redditur. Alia species Hoitztocatl, nempe Araneus spinosus dicitur, qui morsu dementat, superna, & media corporis parte est niger, cætera luteus, figura aculeata, & tribulo similis: vnde apud Indos nomen sibi comparauit cum Hoitztli spina vocetur.

Reticulum capitis. *Alia species aranei*

Atocatl autem est Araneus iuxta aquas degens, rubro, aureo, & nigro variatur colore, & vitam ducit in planta ab Incolis Metl vocata; mira dexteritate telam peragit circino veluti semper rotundatam: innocui, aut saltem leuissimi est ictus. D

Tertia species.

Tandem in illis regionibus aranei paruuli sunt, aureis, & punctis nigris distincti Horum vulnus est noxium, quoniam ictus ad quamdam veluti insaniam patientes ducit, & partibus stuporem communicat non sine anxietate, & dolore, quibus postea Indi proprijs antidotis resistunt.

DE

E

DE MVLTIPEDVM Differentijs.

RIA diuersa, & terrestria Insectorum genera multipeda Prisci appellarũt, nempe Iulum, Scolopendram, & Oniscum, sed de postremo in pręsentia habetur sermo. Oniscos vocauit Aristoteles ὄνους πολύποδας, nimirum Asellos multipedes, nec præter rationẽ, quoniam nomen Aselli multis animantium generibus apud Græcos competit; ideoquè adiecit multipedes, quoniam Latini etiam Veteres à numero pedum has

F bestias multipedes indigitarunt. Galenus ὀνίσκους appellauit, & apud suos κυάμους dici tradidit eosque sic descripsit. Aselli sunt animalia, quæ in globum se se contrahunt; qua de re nuncupant κυάμους, nempe fabas, quia fabis esculentis similes sub hydrijs intueri licet. Immò Galenus pluries horum Asellorum meminit, & semper sub hydrijs nasci, & versari scripsit. *Asellorum descrip.*

Marcellus Virgilius in Commentarijs ad Dioscoridem has bestiolas ὄνους, nempe asinos, similiter Galenus ὀνίσκους, nimirum asellos nominauit, quia liuido colore instar asinorum tales bestiæ sint præditæ. Quid si addatur incessus, cum hæ multis instructæ pedibus, tardo tamen gressu, instar asinorum moueantur. Itali Porcelletos à totius corporis specie, & Latini pariter Porcelliones cognominant, Horum autem dantur variæ species, quę in Historia Insectorum, neque memoratæ, neque delineatę fuerunt. Quamobrem Lector hoc in loco eas meditari poterit: siquidem hic obseruatur Oniscus cinereus, deinde alter cinereus obscurus. Item alia species punctis albis medium dorsum maculantibus, & demum Oniscus peregrinus, qualis fortè ab

Onisci etymum.

Onisci varij.

L. 19.c.5.

G Ambrosio Pareo depingitur, vbi de varijs animalibus per vrinam excretis verba fiunt.

1. Oniscus cinereus.
2. Oniscus alter cinereus obscurus.
3. Alius punctis albis dorsum maculantibus.
4. Oniscus peregrinus.

DE

A

DE HIRVDINIBVS.

Vorum generum esse hirudinem, siue sanguisugam, alteram in aquis salsis, & alteram in aquis dulcibus viuentem iam in libro septimo de Insectis fuit enucleatum. Modò prędictis addimus hirudinem tenuem, & terrestrem ad Indos spectantem, quæ Incolis Lamatech nominatur. Est molestissima hirudinis species inter herbas, & montanas arbores degens semidigitum longa, & admodum tenuis, pręterieuntibus tenaciter adhęret, & quoscumque humani corporis meatus etiam angustos, & fędos subit, neque prius illinc discedit, quàm humano satietur sanguine; tunc enim, instar nostratium, sponte cadit; minusque molesta est vigente Sole: Remedium est quibusdam pręacutis arundinibus eas euellere, aut se se intra aquas saxis confidendo tueri, aut igne illas abigere. Itaque huiusmodi hirudo à natura nostratium abhorret, dum inter herbas versans aquas auersatur. B

DE VERMIBVS.

Ifferentię vermium sunt plurimæ; nã ratione corporatur, æalij sunt magni, alij parui, & alij mediocres: ratione partiũ, quidã caudati, quidã cornuti & quidam pilosi: ratione coloris, alij sunt albi, alij flaui, & alij alterius coloris: ratione originis, quidam in animalibus viuis, & quidam in mortuis proueniunt. Ratione qualitatis, alij sunt venenati, alij C veneno carent, & tandem ratione loci natalis, quidam nostrates, & quidam exotici nuncupantur. Etenim Peruani habent vermes, ex quibus lethifera venena parant.

Præterea, in Huexutla Prouincia Panicensi, vermes generantur lineis albis, & cyaneis distincti versantes inter folia quarumdam herbarum, quas Tunas vocant. Mirabilis sunt facultatis in curanda insania: nam bini vermes tusi & in aqua dissoluti per os sumuntur, & si morbus sit inueteratus, bis, & ter medicamentum repetitur, siquidem somnus conciliatur, & patiens post longum excitatus somnum resipiscit, sunt enim huiusmodi vermes innoxij. Hinc fit vt tutò propinentur; immo Paralyticis, & Epilepticis fœliciter etiam præscribuntur.

Stella trib. radijs supra decem exornata.

Aliud vermis genus est in Mexicanis agris iuxta moros, & salices degens, qui Cuchipilutl, seu vermis concilians somnum nominatur, magnitudine, & forma quasi Bombycis; nam, de illius more, mense Octobri, firma se conuoluit membrana, & Aprili in Papilionem mutatus prodit. Hunc Indi cunis infantium suspendunt, atque illis somnum conciliare asseuerant, & ab hoc effectu nomen bestiæ imposuerunt. Eumdem in puluerem redigunt, & cum vini portione ad stimulandam Venerem præbent. Tales bestiolæ ex prædictis arboribus victum sibi comparant. D

Reperitur etiam quoddam genus Vermium, seu lumbricorum tenuissimorum Yxcahoitli dictum, capitur retibus, seruatur vasis capacibus in mercatus deferendum. Posteaquam illos Institores concoxerint, in pullum abeunt colorem, & odorem spirant non absimilem ouis piscium. Inde fiunt placentæ, quas exiccatas seruant, quoniam puerperarum, & nutricum lac augere perhibent.

Versantur etiam in paludibus illarum regionum quidam Vermes similes illis, quos caro putrida hospitatur. Mexicani hos vocant Ocuiliztac, crudi sunt nigri, & torrefacti albicant, quoniam hi quoque gulæ famulantur.

Vermes varijs coloribus decorati reuocarunt ad mentem Amphisbænam marinam, cuius icon nullibi est expressa; ideoque non prætermittenda. Fuit igitur Amphisbęna hęc cõprehẽsa in mari Anglico, vbi multæ alię huius generis versabantur

B Habet talis bestia binà capita geminis exornata oculis. Capita ab inuicem discerni non possunt, nisi quòd alterum altero maius conspicitur. Quatuor lineæ coloris amethistini totum corpus decorant, quæ quidem lineæ vndequaque flosculis quibusdam pulcherrimis videntur insignitæ, ad instar florum Pseudosycomori arboris. Hæc autem in sequenti icone repræsentatur. *Amphisbæna marina descriptio.*

Amphisbæna marina.

A

DE PVLICE MARINO.

PLinius Pulicis marini meminit, qui noctu in mari somnũ pisciũ infestare creditur. Kiranides hanc bestiolam Psyllum marinum appellauit. Niphus, & ipse memorat hoc animal, sed illud postea cum scolopendra confundit. Rondeletius pulicem marinum esse animalculum tenui crusta tectum asseuerat, quod aspectu homuncionem, vel simiam simulat alijs partibus locustæ similibus, cum appendicibus in cauda, ritu *squillæ*; idque opinatur esse pulicem marinum, nempe ψύλλον θαλάττιον, cuius meminit *Aristoteles*, quando de somno piscium verba fecit. Sed, vt veritatem fateamur, ex hac Rondeletij descriptione non possumus nisi coniectare, pro pulice marino, squillam marinam minorem intellexisse: quapropter aliam iconem hic damus in publico inuentam Musæo ab icone Rondeletij valde discrepantem, vt Lector optime poterit intueri.

Piscium somnus.

B

Pulex marinus iuxta vtramq; partem delineatus.

DE

E

DE STELLIS MARINIS.

VARIA stellarum marinarum genera obseruantur; quædam enim in ingentem excrescunt molem, nonnullæ medioeri contentę sunt magnitudine,& quædam semper paruæ manent,neque vllam auctionem adipiscuntur. Item aliæ sunt aculeatæ,alię reticulatæ, aliæ leues,sed hæ sunt raræ, alię ramosæ, quæ à nonnullis arborescentes appellantur; aliæ tandem sinuosę, & omnes postea colore plurimum variant. Tandem aliæ quinque tantùm radijs,& aliæ pluribus sunt refertæ, *Stellarum differentia.*

Inter illas, quæ constant quinque radijs, collocatur ea, quæ à Rondeletio sol marinus nuncupatur,quoniam Solis picturam quodammodo referat: nam è medio corporis trunco, tanquam à centro quinq; radij erumpunt, minimè asperi in superiori parte, sed veluti ex squamis compositi, in lateribus verò paruis veluti aculeis rigentes, & ad extremitatem vsq; gracilescentes. At corpus stellæ rotundum in medio effigiem rosæ pictæ habet expressam, vt in icone proposita in Historia Insectorum appareat, vbi pronè tantùm delineatur; sed, hoc in loco, icon huius stellæ marinæ iuxta vtramq; partem delineata exhibetur.

F

Stella quinq; radijs constans, seu Sol Rondeletij iuxta vtramq; partem delineatus.

Pariter

Pariter in Historia Insectorum differentiæ marinarum stellarum duodecim tantùm radijs ornatarum à Clarissimo viro Vlysse Aldrouando obseruatæ, delineatæ, & descriptæ fuerunt: quibus addimus stellam tredecim radiorum insignem, quam Carolus Clusius in calce libri sexti Exoticorum descripsit. Erat hæc stella ex genere aculeatarum, orbe corporis satis amplo, & radijs non admodum longis constabat, qui numero erant tredecim recti, & minimè sinuosi, omnes tamen æqualis longitudinis. Hi igitur radij æquales sescunciam erant longi, & diameter corporis orbiculati binarum vnciarum. Singuli radij prona parte quinis aculeorum ordinibus erant præditi, tribus medium occupantibus, & duobus alijs latera; ita ut singula latera decem aculeis pectinatim munirentur. Stella hæc pronè rubescebat, & supinè flauescebat.

Stella trib. radijs supra decem exornata.

Quoniam autem multæ icones Insectorum post impressionem Historiarum, inuentæ fuerunt, & illas publicare voluimus, hoc in loco tanquam coronidem eas collocauimus.

1. 1. Papilio oculatus fuscus hirsutus mediocris, pronè, & supinè effigiatus.

2. Item Papilio paruus cæruleus polyophthalmos pronè pictus.

3. & 4. Papilio alius exiguus rufus nigris guttis notatus pronè, & supinè delineatus.

5. Papilio alius exiguus ex fusco rufus oblonga macula transuersim distinctus.

7. & 8. Papilio corpore crasso fusco villoso magnis oculis pronus, & supinus, Tabani fortè species.

1. Teredo in cortice iuglandis genita suo folliculo inuoluta.

2. Forbicina tota nigra.

3. Forbicina rubra, & nigra culioptera in fungis boletis reperta.

4. Culiopteron exiguum araneo simile.

5. Cimex maximus syluestris.

6. 7. Termites.

1
2
3
4
2
5
7
8
2
3
1
5
4
6
7

1. Papilioni caudato insectum congener.

2. Insectum ambiguum tergo bicorni habitu Bubonis rictu Bufonis.

3. Papilionaceum insectum.

4. Musciforme insectum pedibus longissimis.

5. Analytrum quadripenne rostro acuminato.

1. Cimex ſylueſtris colore leucophæo.

2. Cimicis ſylueſtris alia ſpecies.

3. Cimex ſylueſtris non fœtidus colore viridi diluto.

4. Cimex alius ſubuiridis, & ſubluteus duplici punctorum ordine diſtinctus.

5. Cimex totus viridis.

6. Cimex ſylueſtris ſubuiridis fœtidus.

7. Cimex fœtidus ſubtus tantùm quatuor punctorum ordinibus varius.

8. Cimex colore ſubnigro capite rubeſcente.

1. Infectum cinereum cimiciforme figura ouali.

2. Infectum aliud cinereum cimiforme.

3. Infectum aliud aluo longiufcula.

4. Infectum culici fimile fed monftrofum aluo oblonga, & cauda trifida.

1. Musca syluestris chrysopteros aluo lineis albis cincta.

2. Musca leucophæa capite albo.

3. Musca api similis.

4. Musca boaria, Tauanello vulgò dicta.

5. Musca oblonga tęnijs nigris, & luteis aluo alternatim variata.

6. Musca aurea alis argenteis.

7. Musciforme insectum ventre acuminato.

8. Musciforme insectum minimum.

9. Insectum quadripenne musciforme.

10. Musca cum longa promuscide.

1. Muscilionaceum insectum.

2. Eiusdem oua ex quibus prodierat.

3. Insectum musciforme quadripenne cauda tricuspida.

4. Insectum inter culicē,& muscā ambiguum cauda tricuspida.

5. Insectum papilionaceum cauda bifurca.

6. Insectum muscilionaceum.

7. Insectum papilionaceum aliud.

8. Insectum musciforme ventre oblongo,& angusto.

1. Vermis triticarius κὶς Græcis nuncupatus
2. Eiusdem ſpolium.
3. Eiusdem chryſalis.

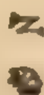

1.2.3. Pediculi campeſtres cimicibus lectularijs ſimiles.

1. Chryſalis aquatilis inſtar ſeminis ricini, aut phaſeoli in radice nympheæ inuenta.
2. Vermiculus ex chryſalide tranſmutatus parte ſupina pictus
3. Idem vermiculus parte prona delineatus.
4. Nympha ſeu rudis quædam formatio inſecti cimiformis.
5. Inſectum cimiforme vaginipenne corpore oblongo.

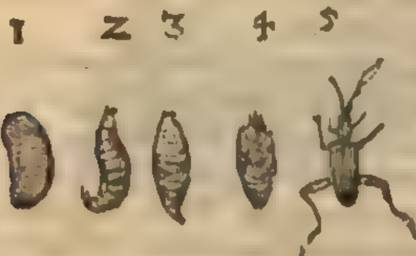

1. Folliculus alicuius Erucæ incertæ.

2. Eiusdem spolium.

PARALIPOMENA MOLLIVM, Crustaceorum, & Testaceorum.

DE LEPORIS MARINI Differentijs.

Epus marinus, est animal de genere mollium, quod ab Aeliano cochleę testa exemptæ comparatur, nec præter rationem: quandoquidē Plinius & ipse hāc bestiam offam informem, nimirum massam carneam potius, quàm piscem apellauit: cum neque pinnę, neque oculi, neque alia membra rectè distincta in hoc genere animalium, quemadmodum in alijs piscibus conspiciantur.

Alia genera Leporis marini. Rōdeletius tria genera huius animalis descripsit, quorum icones libro primo de Mollibus spectandæ fuerūt expositæ. Pręter hæc tria genera, alia etiā tria à Doctissimo viro Vlysse Aldrouando fuerunt effigiata, quorum primum lepori terrestri, colore, & parte anteriori, planè assimilatur, sed posteriori parte informis offa, iuxta sententiam Plinij, apparet. Secundūm genus forma, & colore ab antecedenti discrepat, quia colore amethistino maculis albis variato refulgeat. Tertium genus est cinereo colore magis refertum, deinde albo, & amethistino maculatum.

His, & alijs in generali Historia expositis, duas alias addimus differentias, in quarum prima Lepus marinus colore prorsus amethistino collocatur, & in altera Lepus marinus purpurei coloris, veluti in subsequentibus iconibus exprimuntur.

DE

Leporis Marini duæ differentiæ, nimirum coloris prorsus amethistini, & coloris purpurei.

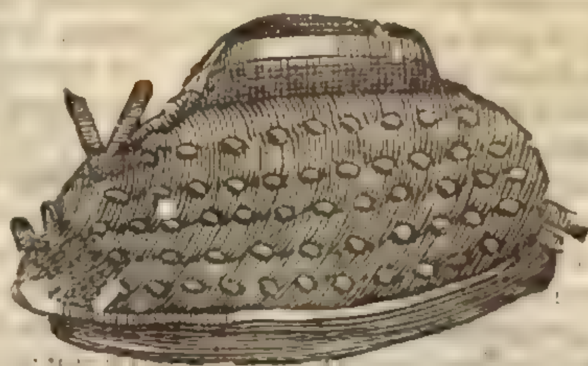

A

DE CANCRIS

Lijs cancrorum speciebus Cancer Molluccanus addendus est, quia circa Molluccanas insulas fuerit comprehẽsus. Descriptus fuit à Clusio in Exoticis hunc in modum. Perpolitam is habebat crustam, & versicolorem, in qua lumini opposita, colores ex flauo, & rubro mixti obseruabãtur. Constabat autem testa duabus partibus, anteriore, & posteriore inter se quadam chartilagine connexis: anteriore quidem breuiore, & angustiore, tres tamen vncias longa, & quatuor lata, & posteriore longè maiore; nimirum quatuor vncias cum semisse longa, & septem cum semisse lata. Vtraq; pars in dorsum instar fornicis assurgebat, posterior tamen magis, quàm anterior, & veluti in tres eminentiores diuisiones breuibus quibusdam aculeis refertas distincta. Pariter vbi anteriori parti connexa erat magis eminens, & breuibus quibusdã aculeis armata, deinde in lunata quædam cornua se se diuidens ad longos vsq, anterioris partis aculeos pertingentia, dentata vtrinq; & in firmam spinam desinentia, & circa connexionem asperis quibusdam villis tecta. In media quasi parte crustæ iuxta dorsi latera orbiculatæ quędam eminentię conspiciebantur, oculorum ferè effigiem repræsentantes, duræ tamen, & testaceæ.

Descriptio Cancri Mollucani.

B

Anterior verò crustæ pars, qua posteriori nectebatur tres vncias erat lata, & quatuor, vbi erat amplissima, extima binas tantùm vncias, quæ in tres breues aculeos æquali spatio inter se distantes desinebat. Iuxta medium aculeum, adnexum habebat non exteriori crustæ adhęrens, sed quadam articulatione sub ipsa crusta cornu triangulare septem vncias longum angustum, & mucronatum. Supremus in prona aculei parte angulus breuibus aculeis instar serræ erat refertus, suprema eius pars leuis, & carinata. Latera anterioris partis crustæ septem aculeis, præter extimum, firmis, planis, & vnciam, longis spadicei coloris erant insignita.

Anterioris partis descriptio.

C

Totum huius animalis corpus siccitate contractum, & vetustate ferè corruptum Clusius est conspicatus: nihilominus decem pedes habuisse obseruauit, quorũ priores, an chelas habuerint necne, nõ potuit conspici. Posteriores quidem pedes subsequebantur exiguę chelæ tribus articulis integratæ nullis vel capitis, vel caudæ vestigijs apparentibus. Illa autem pars testæ, ex qua ortum ducebat triangulare mucronatum cornu, erat concaua.

Pedum animalis numerus.

Aliqua hirsuties huius cancri in memoriam reuocauit quamdam speciem Cancri heracleotici, cuius icon in Historia Crustaceorum fuit locata: vocatus enim fuit Heracleoticus ab Heracleis Vrbibus, quarum vna Põto, altera Propõtidi adiacet. Huiusmodi Cancer crusta nec valde leui, nec valde aspera tegitur. Rondeletius hunc gallum marinum nominauit, non alia de causa, nisi quia brachia huius animalis, instar cristæ galli formata esse videantur, quemadmodum Lector in iconibus propositis, & proponendis intueri potest.

Cancer Heracleoticus.

D

Pariter Rondeletius hoc animal cum Vrso quadrupede comparat, quia brachijs, oculis, & ori appositis conglobatus, more Vrsi dormiat. Verum hoc nomen alteri speciei competit, quam non obseruauit Rondeletius, quæ Vrsi corium, ob pilorum densitatem, æmulatur: immo robore prædictum cancrum heracleoticum superat.

Vrsus Marinus.

Itaq; libro secũdo de Crustaceis in prima facie fuit locata icon Cancri heracleotici leuis, deinde hirsuti; aut igitur hirsuti duæ dantur species iuxta icones inuentas, aut icon hirsuti hic proposita ad similitudinem leuis fuit effigiata.

Insuper in Plagis orientalibus tanta vis & moles cancrorum est, vt ab hominibus formidentur; nam quæcumque chelis suis comprehendunt illicò obtruncant, & immediatè vorant. Hocque non est in dubium reuocandum: siquidem Nautæ fide digni nuper ex India in Lusitaniam nauigantes, hanc veritatem iureiurando affirmabant.

Cancri plaga Orientalis quales.

Reperitur etiam in Virginia Seeccanauc piscis testacei generis, cauda crustacea Cancris congener, quia multis refertus est pedibus, vt Cancer, oculis in dorso eminentibus

nentibus

Cancer Heracleoticus hirſutus pronè pictus.

Cancer Heracleoticus hirſutus ſupinè pictus.

E nentibus, pedem circiter latus, aquas marinas restagnantes sequitur, & gratissimi est saporis.

Mexicanis lacubus frequens est animal, forma, magnitudine, & colore, ex pullo in atrum vergente Scarabeos terrestres simulans, tegitur crusta, cancrorum more, ob cuius duritiem, ab Incolis Atetepitz nominatur: quatuor tantum sustentatur pedibus, iisdemq; saltitat. Ab Incolis estur, qui ritu Pamphagorum, nulli fere rei parcunt. Vulgare præbet alimentum, veluti, & aliæ scarabeorum palustrium species, quibus item vescuntur. *Pāphagi populi.*

Similiter Indi edunt Atopinam animal simile Scarabeo, quatuor tantum vncias longum, & extensum duas in latitudinem. Color ei est fuscus, tegmineq; crustaceo, more cancrorum, vestitur. Hæc bestia volans crepitat, & crica lacum Mexicanum noctu in iuncetis versatur. Editur ab Indigenis elixa cum alijs piscibus, & herbis. *Scarabeus Mexicanus edilis.*

F

DE CONCHIS, & CONCHILIIS.

VARIÆ Concharum differentiæ in mari Australi nouæ Hispaniæ reperiuntur. Vna vocatur Xochpaltapachth, nempe concha coloris minij, auriculata, mediocris magnitudinis, transuersis semicirculis, lineas secundùm rectum procedentes secantibus, & colore minij rubeo dilutiore, & luteo in ruborem tendente distincta. Altera species maior est, & lineis simillima, sed colore candido rubro, & fusco varia. Tertia demum circa auriculas est rubicundo diluto, & fusco colore prædita, lineis tantùm rectis.

Habet australe Indiarum pelagus Tapachporcauhqui, nimirum Concham muscosam, quæ hoc nomen sibi comparauit, quia muscus illi inascatur. *Concha muscosa.*

Item Panacensis Prouincia alit concham quamdam veneream insolentis formæ, G aurita est, sed auris altera multò minor. Color extrinsecus est niger, vnde Concha nigra appellatur; infernè vero ex nigro ad cinereum vergit, stirijs distinguitur nouem, quæ, ob lineas alias transuersim discurrentes, in quosdam orbiculos secari videntur. *Concha venerea exotica.*

Quamuis nomen conchylij pro vniuerso testaceorum genere aliquando accipiatur: nihilominus priuatim pro vna tantùm specie eorumdem apud Veteres vsurpatur; & quando priuatim sumitur, non purpuram, neq; buccinum, sed concham ab his diuersam, & peculiarem significat, nempe qualem Rondeletius sub hoc nomine exhibuit, buccino valde dissimilem, & nullis purpuræ aculeis muricatis circundatam: muricis tamen species est, quando scilicet murex pro colore accipitur.

Itaq; Conchylium, iuxta mentem Rondeletij, in genere Concharum maiorum turbinatarum collocatur, ea parte latius, qua in turbinem desinit, aculeis, & alijs tuberculis carens, & foramen, quo interior caro ostenditur, non est rotundum, veluti in buccino, & purpura, sed longum apparet. Ideoq; huius etiam Formæ est foraminis operculum. Quapropter addit Rondeletius liquidò constare operculum purpuræ βλάττον, siue βλάττιον βυζάντιον appellandum esse: quamuis Blatta byzantia Arabum nil aliud sit, quam Conchylij operculum. Hinc Pharmacopolæ nostri Authores Arabes secuti, Conchyliorum, & Buccinorum opercula permixta vendentes, Blattas byzantias, & vngues odoratos nuncupant: quamquam hæ sint rotundæ, illæ verò oblongæ: hoc enim ex doctrina Serapionis, & aliorum Arabum colligitur. Quamobrem non à ratione alienum erit si hoc in loco veri vnguis odorati, necnon falsi icones exhibeantur, quas Lector perpendens, horum tres differentias poterit meditari. *Conchilium quid sit.* *Blatta Byzātia quales.*

H

1. & 4. Vnguis odoratus Officinarum.
2. & 5. Pseudounguis odoratus
3. & 6. Vnguis odoratus verus.

Vt autem exacta horum vnguium cognitio habeatur, notandum est apud Pharmacopolas verum vnguem odoratum rarò obseruari. Nam qui primo loco effigiatur non est latior dimidio digito auriculari, habetq; lineamenta quædam subtilia: pars autem inferior concaua est, & lineas seu eminentias à medio ad extremum habet productas, vt numero 4. apparet.

Insuper aliquando habetur apud eosdem Pharmacopæos vnguis alter odoratus, quem Pseudonichim angustiorem appellare poterimus, lineasq; transuersas habet, vt in numero 2. & 5. cernitur.

Itaq; sunt prædicti vngues odorati falsi, quia sunt opercula cuiusdam cochleæ, quę semetipsam claudit, & recludit; sed vnguis odoratus genuinus est quidem operculum, sed illius Conchilij, de quo superius egimus latitudine duorum digitorũ, & lõ-

gitu-

E gitudine trium. Eminentias, & lineas quasdam exterius habet, in medio autem nullas, vt in icone 3. videre licet : siquidem in icone 6. pingitur iuxta partem inferiorem, quæ animali adhærebat; vbi est magna concauitas, in superiori vero parte quamdã habet veluti appendicẽ lucidam, quæ vnguem quemdam æmulari videtur. *Descriptio.*

Posteaquam Conchylijs nonnulli Authores addunt Mytulos, nolumus silentio inuoluere pulcherrimam mytuli speciem, quam Clarissimus vir Clusius conchiferam appellauit obseruatam anno Salutis humanæ post sesquimillesimum nonagesimo nono. Erat hic Mytulus Conchifer septem vncias longus, & tres latus, vbi maxime dilatabatur, forma non valdè dissimili Conchæ longæ à Rondeletio descriptę. Testa erat spissa, & rugosa, quæ duabus patula conchis fuisse videbatur, caua erat, dorso eleuato, & nigro, cui vermiculorum tubuli inhærebant, necnon parui frutices sex, vel septem vncias longi, quorum nonnulli crassiusculi, alij graciliores, & valdè ramosi erant, à quibus paruæ conchæ dependebant musculis non absimiles hirtis, veluti capillis obsitæ. *Mytuli descriptio.* *Lib. 1. de Testac. cap. 21*

F

DE TVRBINIBVS

CVM Turbo sumatur pro quocumq; habente in imo formam acutam, & in summo latiorem, non poterimus negare hoc nomen nõ competere Conchilijs, de quibus in pręsentia verba fiunt; cum hæ conchæ turbinatæ hanc præcipuam figuram sortiantur.

Aristoteles igitur inter turbinata vnum simpliciter turbinem collocauit, deinde oẽs eodem nomine complexus est, nulla, aut magnitudinis, aut qualitatis habita ratione. Rondeletius tamen, & Vlysses Aldrouandus infinitas fere Turbinũ differentias recensuerunt, quando quidem alios magnos, alios paruos, quosdam acuminatos, & quosdam obtusos, alios auritos, alios tuberibus scatentes, nimirum nonnullos leues, & nonnullos asperos, quosdam angulosos, quosdam muricatos, alios Tesseradactylos, alios Pentadactylos, quosdam tandem concolores, & discolores obseruarunt. *Differentia multa.*

G

Inter tot igitur differentias à viris clarissimis tot iconibus illustratas, nulla icon cum sua carne fuit delineata: idcirco in gratiam doctæ curiositatis, Turbinem acuminatum cum Limace exhibemus spectandum.

Turbo acuminatus cum Limace.

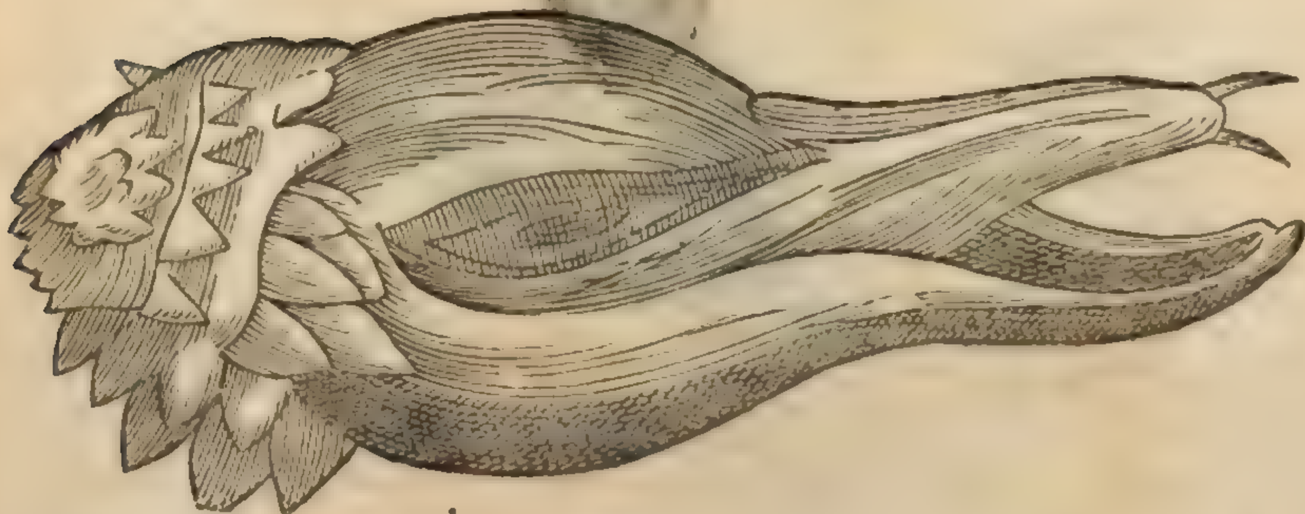

A

DE PATELLIS, SEV LEPADIBVS.

PATELLAS Rondeletius appellauit nonnullas Conchas ad formam vasis escarii patulas, cum quo magnam videntur habere similitudinẽ Galenus autem in Glossis, vbi ab Hippocrate Lepades nominantur vertit Conchas saxis adhærentes, nec præter rationem, quoniam habemus apud Aristotelem, Lepadem esse μονόθυρον, scilicet vniualuem. Est enim in doctrina Aristotelis vniualue genus, quod saxis adhæret, testa in dorsum data.

Vniualuis quid.

Lepadum igitur duas differentias Rondeletius assignauit, quarum altera Lepas simpliciter vocatur, altera Lepas agria, & Auris marina dicitur. Forma autem inter se discrepant, & præsertim quia Lepas in loco superiori os habet, & in inferiori loco B ori opposito meatum excrementorum; cum Auris marina hæc foramina in testa habeat. Nomen verò Auris sibi comparauit à figura, quoniam perbelle humanam Aurem repræsentat, vt licet intueri in iconibus datis libro tertio de Testaceis apud Vlyssem Aldrouandum: sed quoniam ibi Patellæ sine carne delineatæ exhibentur, libuit in præsentia iconem Auris Marinæ cum sua carne dare spectandam.

Auris marinæ differentia.

Auris marina cum sua carne.

DB

DE PENICILLIS

TVBVLI quidam testacei, Penicilli à Nuperis appellantur, quia in eorum cauitate quid continetur similitudinem referens Penicillorum, quibus Pictores vtuntur. Hi, iuxta sententiam Rondeletii, molli quadam, & laxa substantia saxis alligantur; itaut aquarum vndis facilè cedant, & agitentur. Quando autem egreditur id, quod intus carnosum latet, frondeum quoddam expandit, quod exprimitur in iconibus apud Rōdeletium: quamuis multi alij sint Tubuli, in quibus vermes latibulentur. Et tandem alij sunt, qui in Spongijs viuere perhibentur, qui in sequentibus iconibus exprimuntur. Licet nonnullis Authoribus hi Turbines Dentalis species esse ferantur.

Penicillorum instar Viuentes in spongijs.

A

PARALIPOMENA HISTORIAE Piscium, & Cetorum.

DE PISCIBVS VOLATILIBVS.

TRES piſcos volatiles Plinius recenſuit, ſcilicet Hirundinem, Miluū, & Lucernam, qui Piſces noſtra ætate ſunt notiſſimi, ſed, præter hos, multo plures fuerunt ob ſeruati, qui Plinio non enumerantur. Namq́ Piſces volatiles ſquamoſi diſtincti tamen à noſtris Hirundinibus volatilibus reperiuntur, qui circa caput Bonæ ſpei degunt, & duos dicuntur habere hoſtes, nimirum in aquis Albicos piſces, & extra B vndas Cornicem. Hi per aliquod temporis ſpatium ſupra aquas alis corpus ſuſtentant, deinde in aquam rurſus decidunt.

Li.11 c.35 Videntur quodammodo hi piſces non abſimiles illis, quorum meminit Ioannes Euſebius Ieſuita in Hiſtoria Naturæ, dum inquit. Noctu volucres quidam piſces palmaris longitudinis in naues claſſis Indicæ cadere, & comprehendi ſolent, qui ha-
Antipathia bent membranaceas alas ferè inſtar Veſpertilionum, quibus explicatis, ad centum, vel amplius paſſuum interuallum, vndas maris ſuperuolant, vt alios piſces inſequentes effugiant, ſed interdum vngues rapacium auium marinarum incurrunt; quapropter vbiq; pericula ſubeunt; ſicq; citò denuò merguntur, vt a Coeli periculo ſe ſubducant. Horum nonnullorum icones in tabula Africæ delineantur, vt hic apparet

Piſces volatiles ſquamoſi.

Pariter

Pariter in tabula Oceani ſeptentrionalis , apud Olaum Magnum , conſpicitur pictura aliorum piſcium volantium : Prima icon piſcis exprimit caudam repandam inſtar Delphini. Secunda icon ſpectat ad piſces tabulæ Lacus Albi , qui maximus , & remotiſſimus eſt uerſus Septentrionem,& partim ad Moſcouitas, partim ad Sueuos, vel eis ſubditas gentes pertinet, vbi piſcis volatilis verſatur, qualis in ſubiecta icone delineatur.

Piſcis volans ex Olao Magno.

Piſcis volans Lacus Moſcouitici.

DE DENTICIBVS

VLTI sunt pisces, qui vel à copia, vel ab aliqua dentium prærogatiua nomen sortiuntur. Vocatur συνόδοντις quædam Thuni species à vigore dentium, & συνοδων, siue συνόδους Græcis appellatur piscis, quem Latini Denticem nuncupant. Sed aduertendum est nonnullos pisces, nempe Denticem, synagridem, & Auratam ob singulares dentium notas, ab Authoribus confundi. Hoc igitur in loco Synodontis maxillas cum dentibus in palato delineatas exhibemus, deindè Auratam veterem dentatam, quæ pro Synagride, aut Synodonte quandoq; ab Authoribus vsurpatur.

Synodontis maxillæ cum dentibus in palato.

Aura-

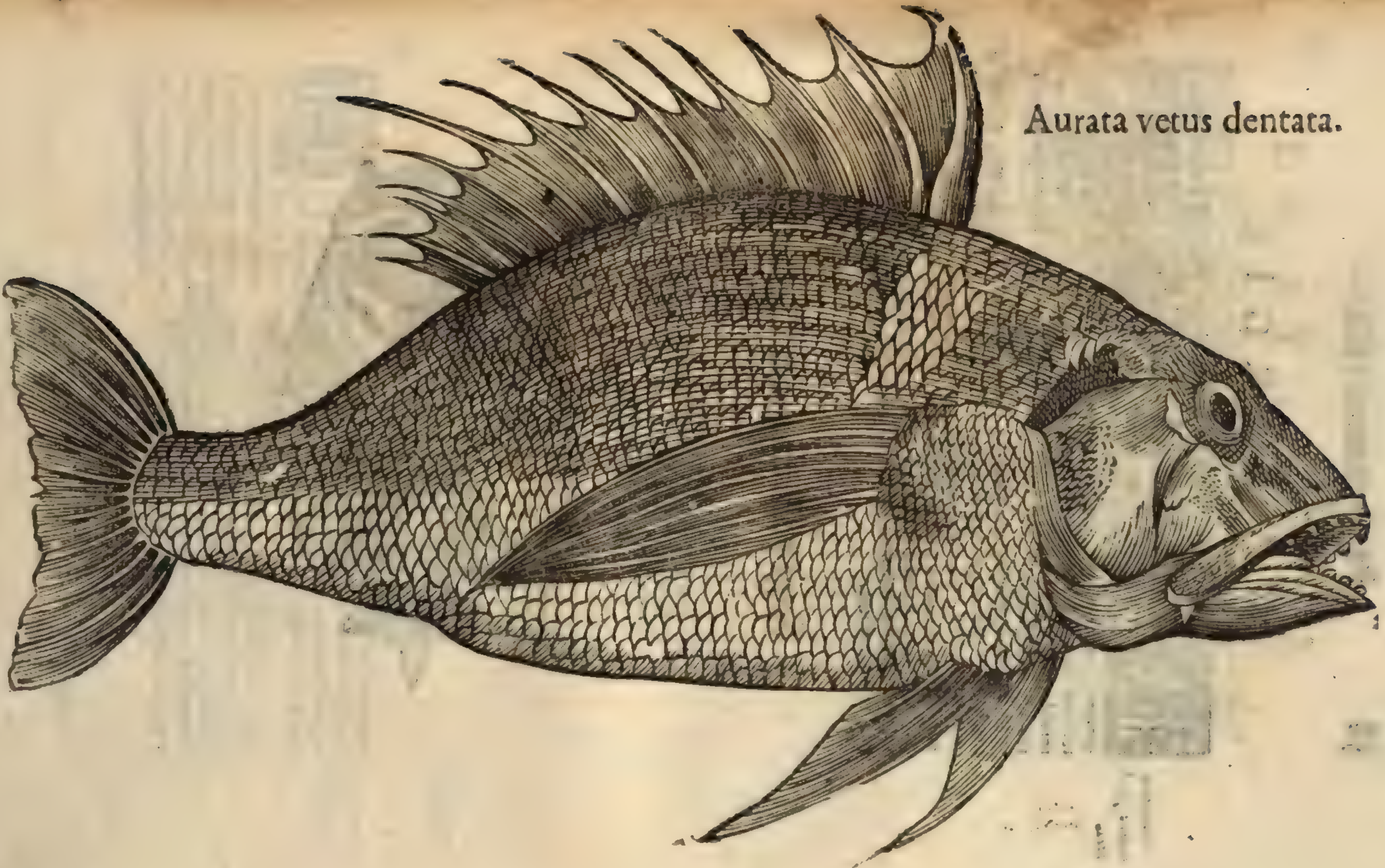

Aurata vetus dentata.

DE DENTICIBVS

VLTI sunt pisces, qui vel à copia, vel ab aliqua dentium prærogatiua nomen sortiuntur. Vocatur συνόδοντις quædam Thuni species à vigore dentium, & συνοδων, siue συνόδους Grecis appellatur piscis, quem Latini Denticem nuncupant. Sed aduertendum est nonnullos pisces, nempe Denticem, synagridem, & Auratam ob singulares dentium notas, ab Authoribus confundi. Hoc igitur in loco Synodontis maxillas cum dentibus in palato delineatas exhibemus, deindè Auratam veterem dentatam, quæ pro Synagride, aut Synodonte quandoq; ab Authoribus vsurpatur.

Synodontis maxillæ cum dentibus in palato.

Aura-

Aurata vetus dentata.

DE DENTICIBVS

MVLTI sunt pisces, qui vel à copia, vel ab aliqua dentium prærogatiua nomen sortiuntur. Vocatur συνόδοντις quædam Thuni species à vigore dentium, & συνοδων, siue συνόδους Græcis appellatur piscis, quem Latini Denticem nuncupant. Sed aduertendum est nonnullos pisces, nempe Denticem, synagridem, & Auratam ob singulares dentium notas, ab Authoribus confundi. Hoc igitur in loco Synodontis maxillas cum dentibus in palato delineatas exhibemus, deindè Auratam veterem dentatam, quæ pro Synagride, aut Synodonte quandoq; ab Authoribus vsurpatur.

Synodontis maxillæ cum dentibus in palato.

Aura-

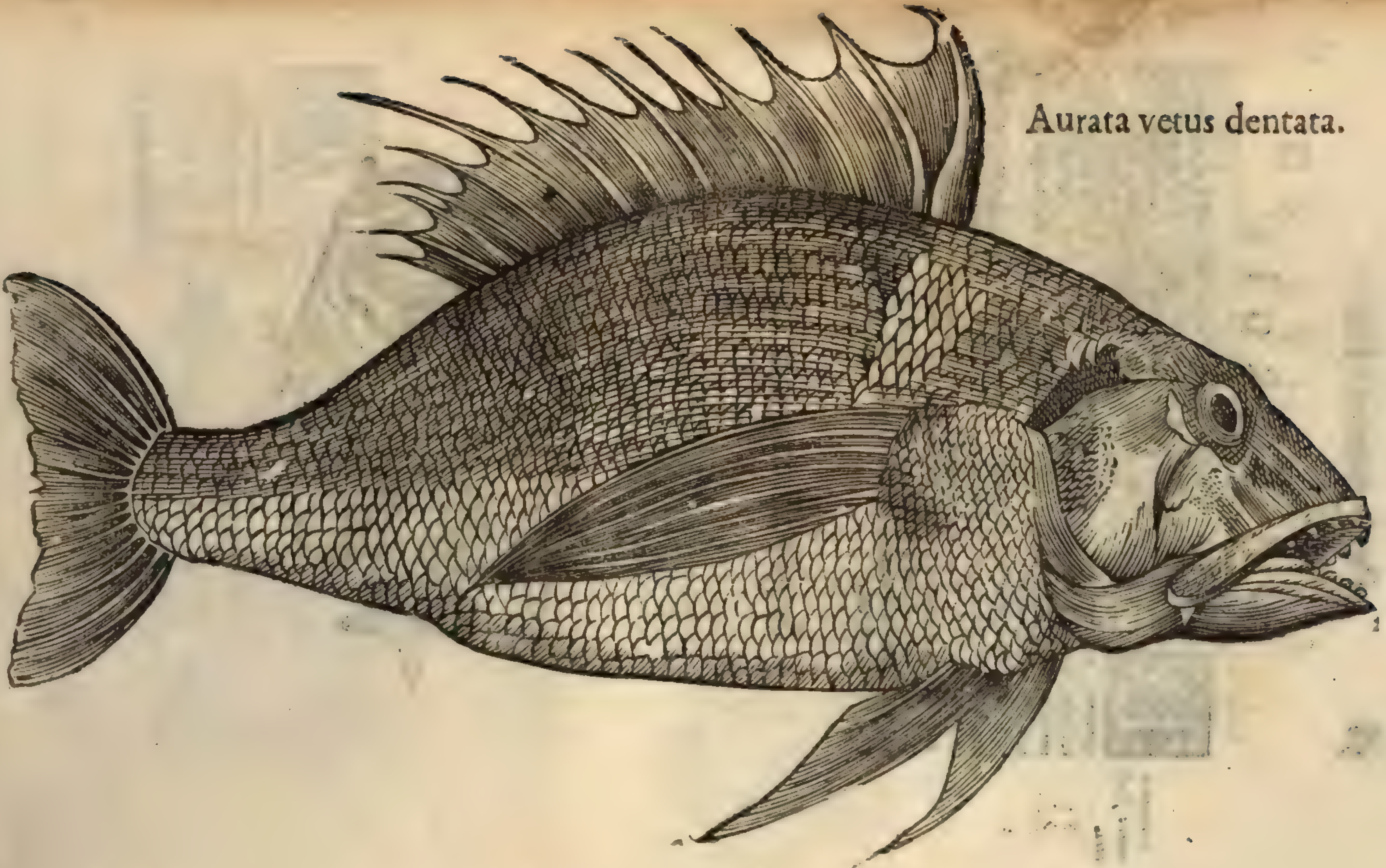

Aurata vetus dentata.

DE DENTICIBVS

VLTI ſunt piſces, qui vel à copia, vel ab aliqua dentium prærogatiua nomen ſortiuntur. Vocatur συνόδοντις quædam Thuni ſpecies à vigore dentium, & συνόδων, ſiue συνόδους Græcis appellatur piſcis, quem Latini Denticem nuncupant. Sed aduertendum eſt nonnullos piſces, nempe Denticem, ſynagridem, & Auratam ob ſingulares dentium notas, ab Authoribus confundi. Hoc igitur in loco Synodontis maxillas cum dentibus in palato delineatas exhibemus, deindè Auratam veterem dentatam, quæ pro Synagride, aut Synodonte quandoq; ab Authoribus vſurpatur.

Synodontis maxillæ cum dentibus in palato.

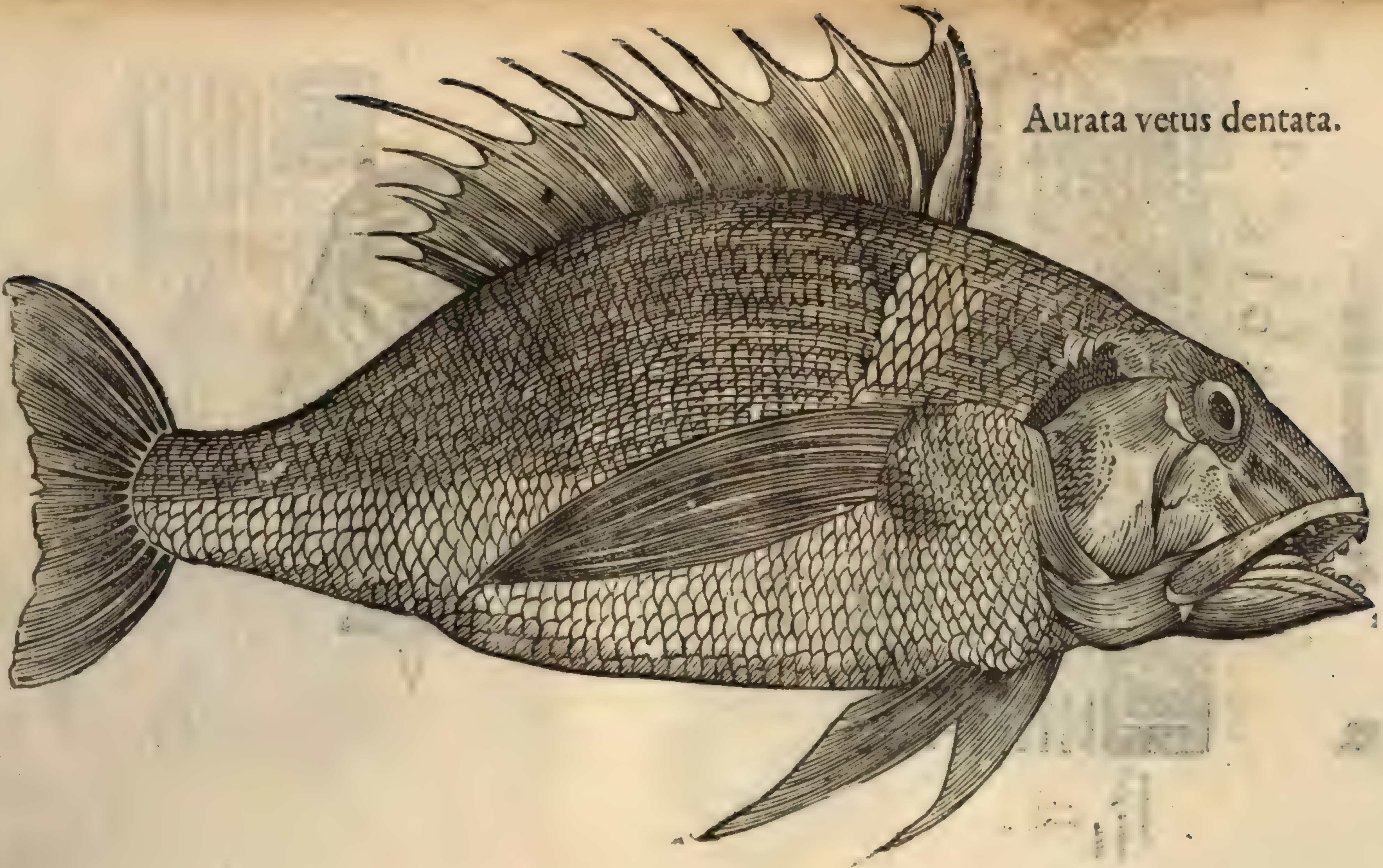

Aurata vetus dentata.

A

PARALIPOMENA HISTORIAE Piscium, & Cetorum.

DE PISCIBVS VOLATILIBVS.

RES pisces volatiles Plinius recensuit, scilicet Hirundinem, Miluũ, & Lucernam, qui Pisces nostra ætate sunt notissimi, sed, præter hos, multo plures fuerunt ob seruati, qui Plinio non enumerantur. Namq́ Pisces volatiles squamosi distincti tamen à nostris Hirundinibus volatilibus reperiuntur, qui circa caput Bonæ spei degunt, & duos dicuntur habere hostes, nimirum in aquis Albicos pisces, & extra B vndas Cornicem. Hi per aliquod temporis spatium supra aquas alis corpus sustentant, deinde in aquam rursus decidunt.

Li.11 c.35 Videntur quodammodo hi pisces non absimiles illis, quorum meminit Ioannes Eusebius Iesuita in Historia Naturæ, dum inquit. Noctu volucres quidam pisces palmaris longitudinis in naues classis Indicæ cadere, & comprehendi solent, qui habent *Antipathia* membranaceas alas ferè instar Vespertilionum, quibus explicatis, ad centum, vel amplius passuum interuallum, vndas maris superuolant, vt alios pisces insequentes effugiant, sed interdum vngues rapacium auium marinarum incurrunt; quapropter vbiq; pericula subeunt; sicq; citò denuò merguntur, vt a Coeli periculo se subducant, Horum nonnullorum icones in tabula Africæ delineantur, vt hic apparet

Pisces volatiles squamosi.

Pariter

Pariter in tabula Oceani septentrionalis, apud Olaum Magnum, conspicitur pictura aliorum piscium volantium: Prima icon piscis exprimit caudam repandam instar Delphini. Secunda icon spectat ad pisces tabulæ Lacus Albi, qui maximus, & remotissimus est uersus Septentrionem, & partim ad Moscouitas, partim ad Sueuos, vel eis subditas gentes pertinet, vbi piscis volatilis versatur, qualis in subiecta icone delineatur.

Piscis volans ex Olao Magno.

Piscis volans Lacus Moscouitici.

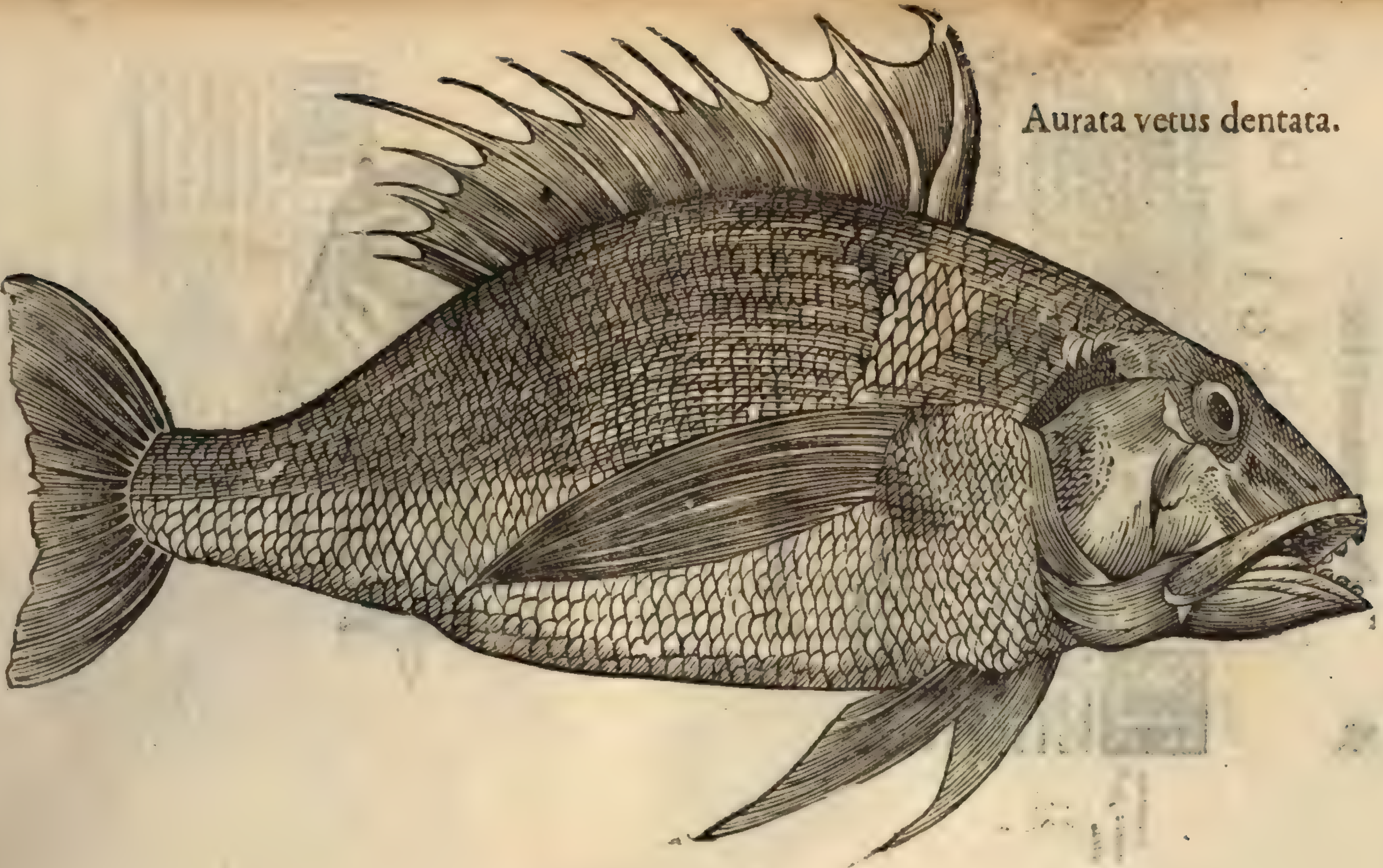

Aurata vetus dentata.

E

DE ATHERINA.

PISCICVLVS marinus,& litoralis est Atherina, quæ in marinis etiã stagnis reperitur, Aphijs similis,dodrãtali magnitudine,parui digiti crassitudine,dorso spisso,vẽtre leuiter depresso,ore paruo absq; dentibus,& oculis magnis, colore est vario:nam venter est argẽteus,dorsum est fuscum,circa caput ex flauo rubescit, instar Sardinarũ, pinnas habet quatuor,binas ad branchias,binas in ventre,& aliam à podice,& præter has, duas alias in dorso,omnes candidæ sunt. Cauda duabus pinnis constat, vt in icone Bellonij apparet. Pro linea in medio corpore à brãchijs ad caudam protensa,spissum quid sub cute ostenditur, quod non potest aliter, quàm per similitudinem fascia appellari. Duæ igitur icones in Historia Piscium fuerunt locatæ,nunc additur tertia, quam in publico Musæo inuenimus, vt Lector his iconibus inter se comparatis magis congruam eligat. *Descriptio.*

F

Atherina alia.

DE RHOMBIS. *Lib.2.c.48.*

H

DVPLEX Rhomborum genus,leue vnum,& aculeatum alterum recensetur in Historia piscium. Aculeatum prona parte multos habet aculeos,maxime circa caput,& a capite caudam versus,quibus aliud genus penitus caret,alioquin simile;nisi quod tenuius est,capite,ad mentem Bellonij,magis eleuato,& grandi. *Rhomborum differentiæ*

Preterea ambo differunt postea magnitudine: etenim Rhombi in Oceano comprehensi cæteris sunt maiores. Cum igitur loco citato tres Rhombi icones fuerint exhibitæ,nimirum Rhombi aculeati,Rhombi leuis,& Rhombi leuis veri. Modò addimus iconem speciei à prædictis diuersæ,colore Lamiæ,maculis obscuris,& Rhombus leuis alter poterit appellari. Rursus additur alia icon Rhombi aculeati,quæ icones infra erunt consideran dæ.

RHOM-

Rhombus leuis alter.

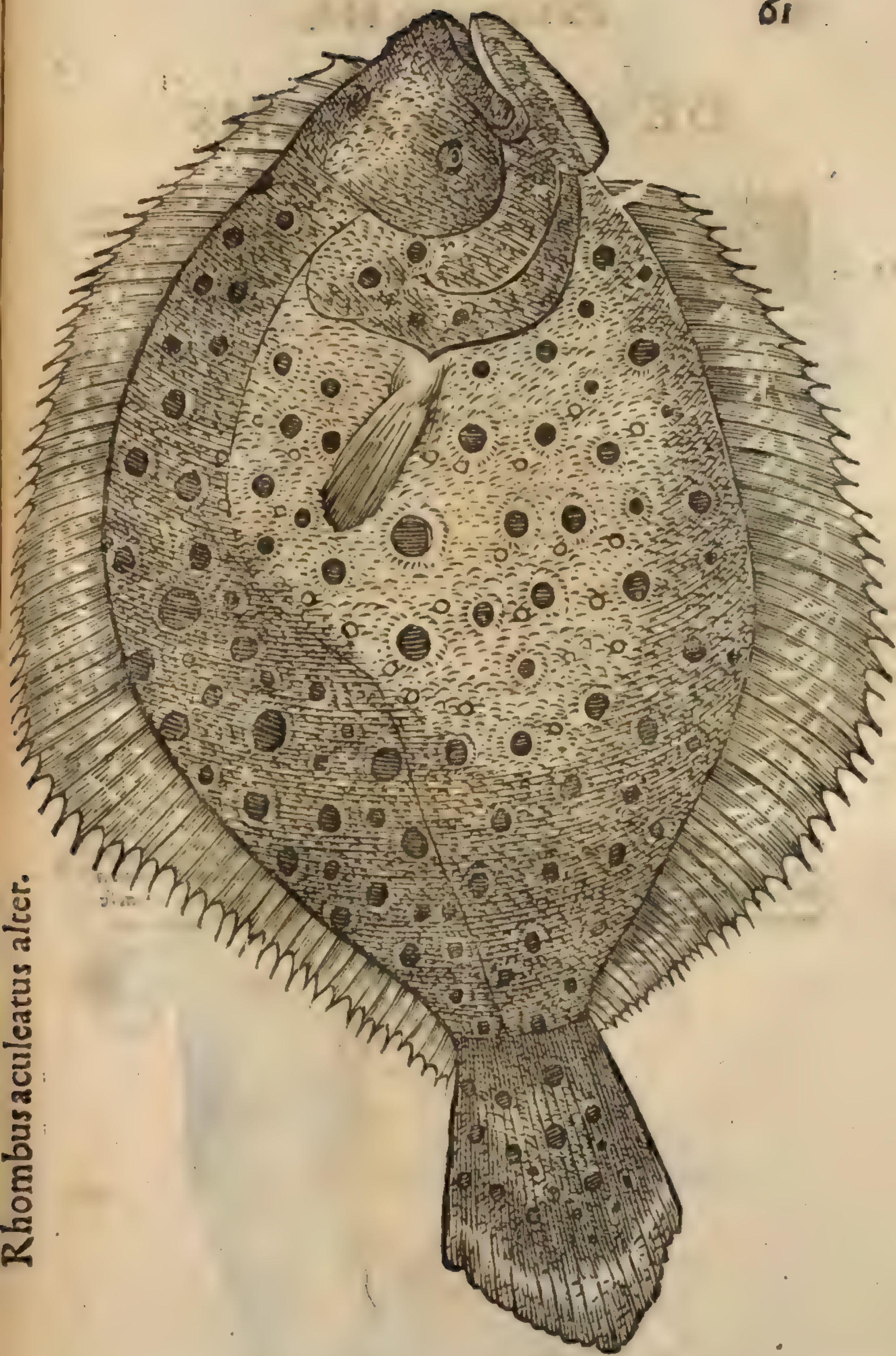

Rhombus aculeatus alter.

Aper Marinus Cetaceus.

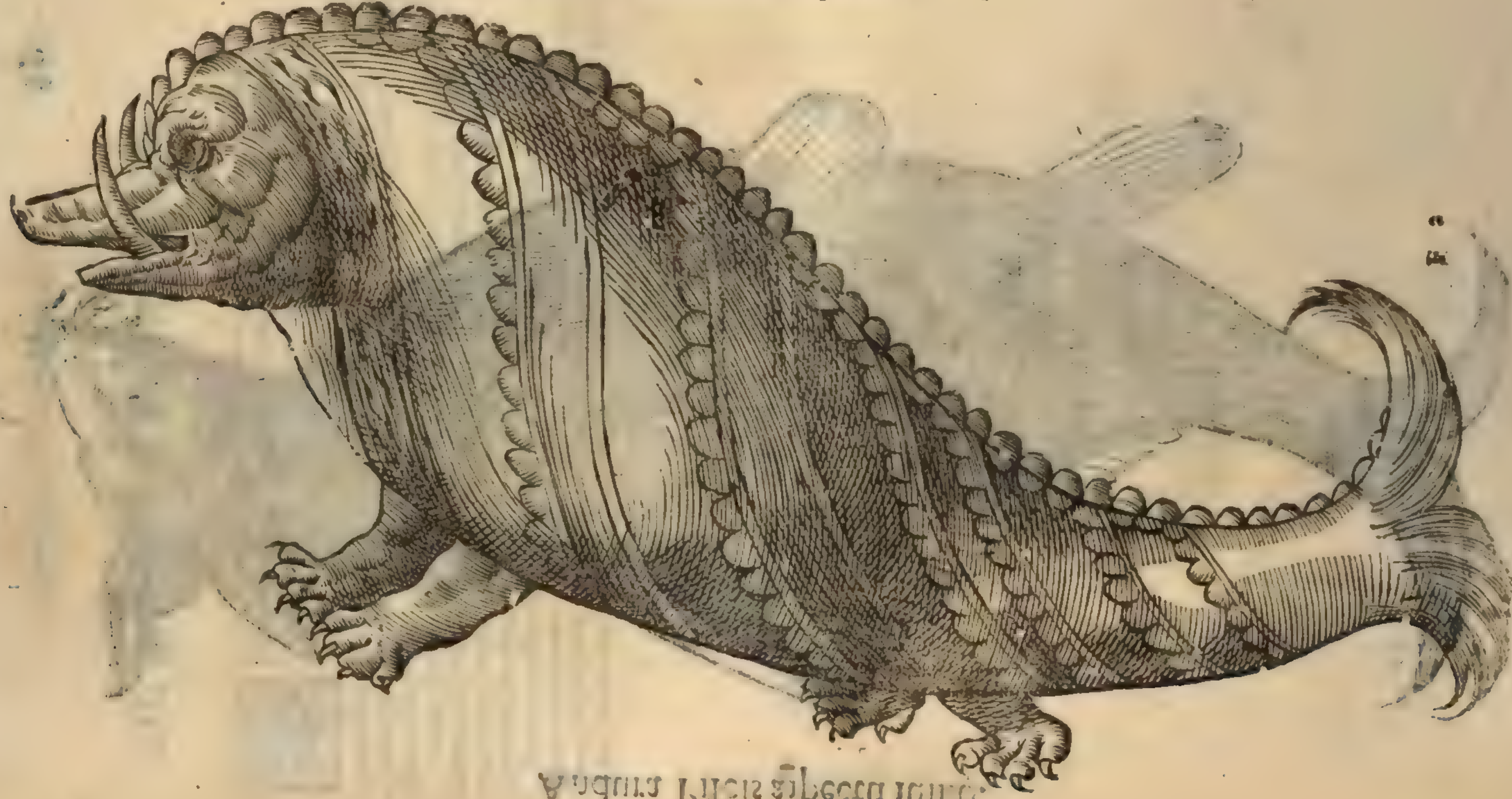

E

DE GALEIS, SIVE MVSTELIS.

D Pisces longos rotundos, & chartilagineos, Authores Mustelos, siue Galeos referunt, qui ita nominantur, non solum quia Mustelam terrestrem longitudine corporis repræsentent, sed etiam propter nonnulla alia, quæ ambobus communia esse credũtur: quemadmodũ suo loco fuit explanatum. Sunt autem Canum marinorum species, quas Authores promiscue, modo latina, modo græca voce vtentes, interdum mustelos, & aliquando Galeos cognominant: immo sæpe caniculas appellant, quia, ritu Canum, dentibus noceant. *Galeorũ multæ differẽtiæ*

F Horum piscium multæ differentiæ in Historia fuerunt numeratæ; nimirum κύων Aristotelis, Canis Galeus Vulgaris, Catulus maior, & minor Saluiani, Mustelus leuis ex Gesnero, Galeus Asterias, necnon Galeus glaucus Rondeletij, & demum Galeus Acanthias, siue Spinax.

Cæterùm possumus iconum numerum augere, dum primo loco Galei leuis aliam speciem damus, nec non aliam Musteli differentiam, qui crassus, niger, & curuus est, huncq; Vulgus Massiliensium Gautum, Auguerum cognominat. Rondeletius hæc verba Cattum Algarium interprætari videtur. *Cattus Algarius.*

Muſtelus leuis alter.

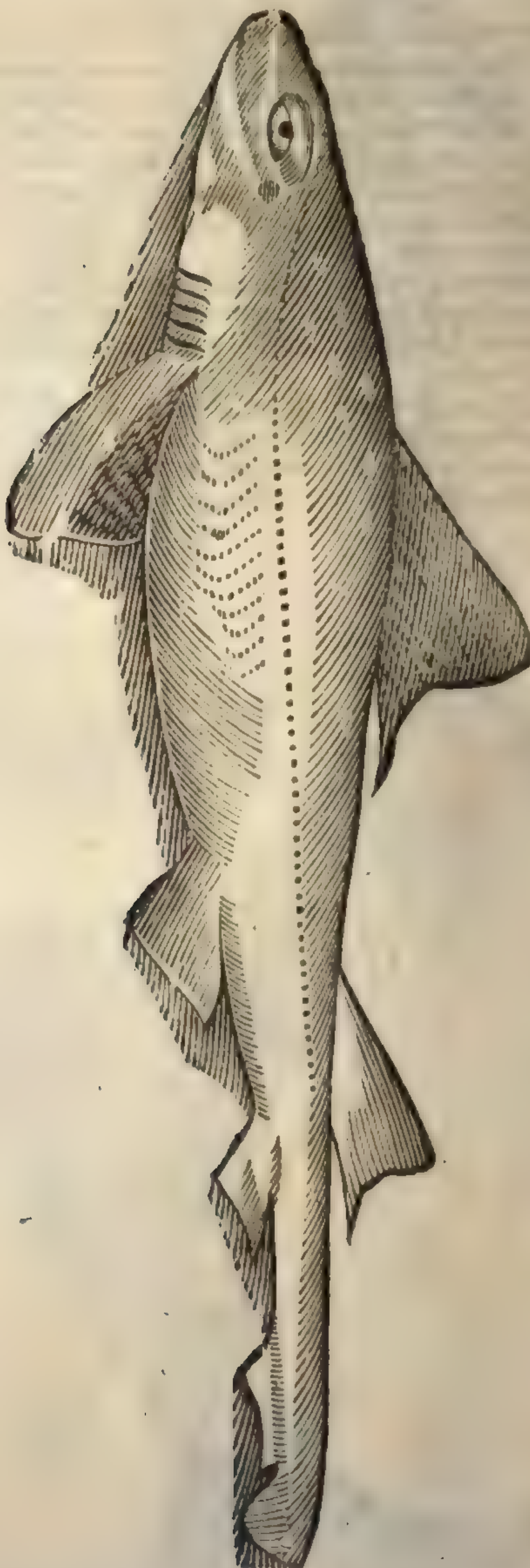

Cattus Algarius.

Pariter ſilentio non eſt inuoluenda quædam muſtelæ Bohemicæ ſpecies: quamuis, iuxta aliorum Sententiam, ad Lampetras referri videatur. Eſt igitur, teſte Geſnero, hic piſcis pulcherrimis diſtinctus coloribus, ſcilicet flauo, crocco, candido, roſeo, & atro, pupilla oculorum nigra, & parte ambiente cærulea. Ante paucos annos huiuſmodi piſces in Bohemia comprehendi cæperunt, & primi, propter pulchritudinem, in vaſe amplo aqua pleno viui Regi ſeruabantur. *Deſcriptio.*

Muſtelæ Bohemicæ ſpecies.

Quoniam in genere Galeorum, Vulpeculæ, & ſimiæ marinæ à nonnullis recenſentur; placuit hoc in loco belluam ex genere Amphibiorum, terreſtrem Vulpem facie ſimulantem delineare. Hæc voce Arabica Brethmechi, vt putat Geſnerus, nominari perhibetur. Capta fuit in Iaua Inſula, anno Salutis humanæ poſt Seſquimilleſimum quinquageſimo primo, menſe Aprilis, fuitq; longa circiter decem cubitos, & alta duos, cum dimidio, magna ex parte rubicundi coloris, & quibuſdam in locis cœrulea. Cauda autem, vbi inſtar caudæ equinæ diffundebatur, ad colorem cæruleſti dilutum inclinabat, rubeis diſtincta maculis. Vngues leonini ferè, ſeu potius pantherini apparebant; veluti & cauda, quæ caudam Pantheræ, ratione macularum, ſimulare videbatur.

Brethmechi Arabum.

A

DE LAMIIS.

AMIA παρὰ τοῦ λαιμοῦ, nimirum à gula nuncupata eſt, quoniã magnã habeat, gulam, ideſt quòd voraciſſimum ſit animal, ſed teſte Bellonio, noſtris piſcatoribus piſcis eſt incognitus, nam quamuis Nicander, & illius verbis fretus Rondeletius, Lamiam à Cane carcharia Ariſtotelis non diſcriminẽt: nihilominus ſi attentè verba Ariſtotelis meditemur, inueniemus Lamiam inter genera planorum piſcium, non autem Galeorum à Philoſopho fuiſſe collocatam. Item Oppianus Lamias à Canibus diſtinxit: quamobrem vnà cum Bellonio Lamiam latum eſſe piſcem ſtatuendum eſt. Creſcit igitur ex eodẽ Authore, talis piſcis in maximam molem, cute tegitur ſcabra, os habet in anteriore capitis parte, vt ſquatina, & mirandum eſt, vt inquit ipſe, quòd dentibus plus minus ducentis eſt refertum, in vtraq; maxilla per quaternos ordines diſpoſitis circa radicem latis, in pyramidem deficientibus, & circa latera crenatis. B

Lib. 5. Hiſt. An. c. 5.

Dentium deſcriptio.

Quare hæc Bellonij verba multis dubitandi anſam dederunt, quòd Bellonius cũ iconem huius animalis omittat, hanc beſtiam cum Cane Carcharia confundat. Etenim quis vix poteſt ſibi perſuadere, quòd Lamia piſcis planus, tam amplis dentibus muniatur: non negamus quidem illi ineſſe multos dentes, ſed vt plurimum paruos, quales in ſequenti icone conſpiciuntur.

Denticuli exiſtentes in ore Lamiæ.

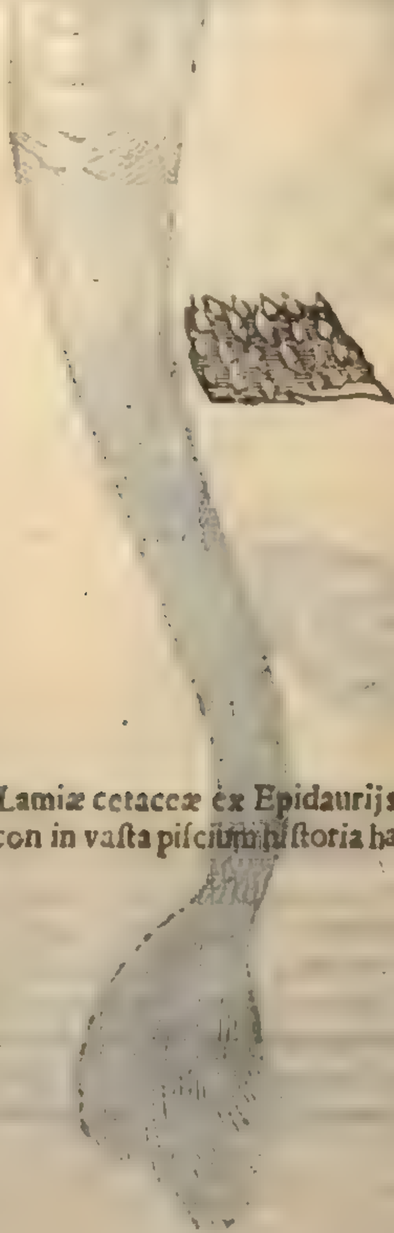

Præterea damus iconem Lamiæ cetaceæ ex Epidaurijs litoribus aduectæ, vt aliqua ſaltem huius animalis icon in vaſta piſcium hiſtoria habeatur.

Lamia

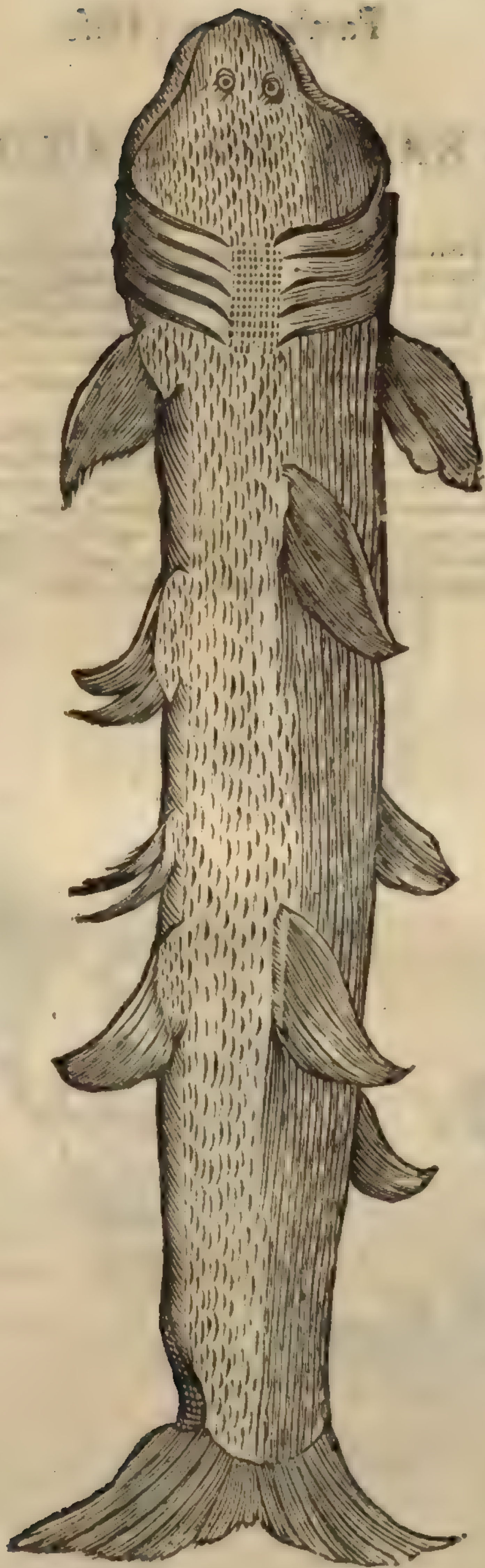

Lamia Cetacea ex Epidauro.

A

DE RANIS PISCATRICIBVS.

Descriptio. ANA marina, seu piscatrix ita dicta, quoniam in piscando magna vtatur solertia, caput habet toto corpore longe grandius aculeatum, asperum, orbiculatum, & depressum, os pro corporis mole amplissimũ, & dentibus multis acutis, & recuruis armatũ. Oculos habet amplos, potius in vertice capitis, quàm in temporibus sitos. Cauda rotunda est, breuis, & carnea, cute tegitur iuxta infernam partem subalbida, & iuxta supernã ex nigro flauescente.

Nos igitur in præsentia huius piscis multas assignari differentias opinamur, propter diuersas icones, quæ hodie monstrantur. Siquidem in Historia Piscium tres conspiciuntur. In prima icone apparet Rana piscatrix vulgaris; deinde rana piscatrix Authoris, & demum tertio loco Rana piscatrix minor effigiatur. Modò alias addimus picturas, in quarum prima Rana piscatrix Georgij Fabritij apparet, & tandem datur icon illius Ranæ, quam nostri Piscatores, seu potius Ichthiopolę Bufonem marinum, & Nautæ piscatores Diabolum marinum indigitant. B

Differentia

Rana

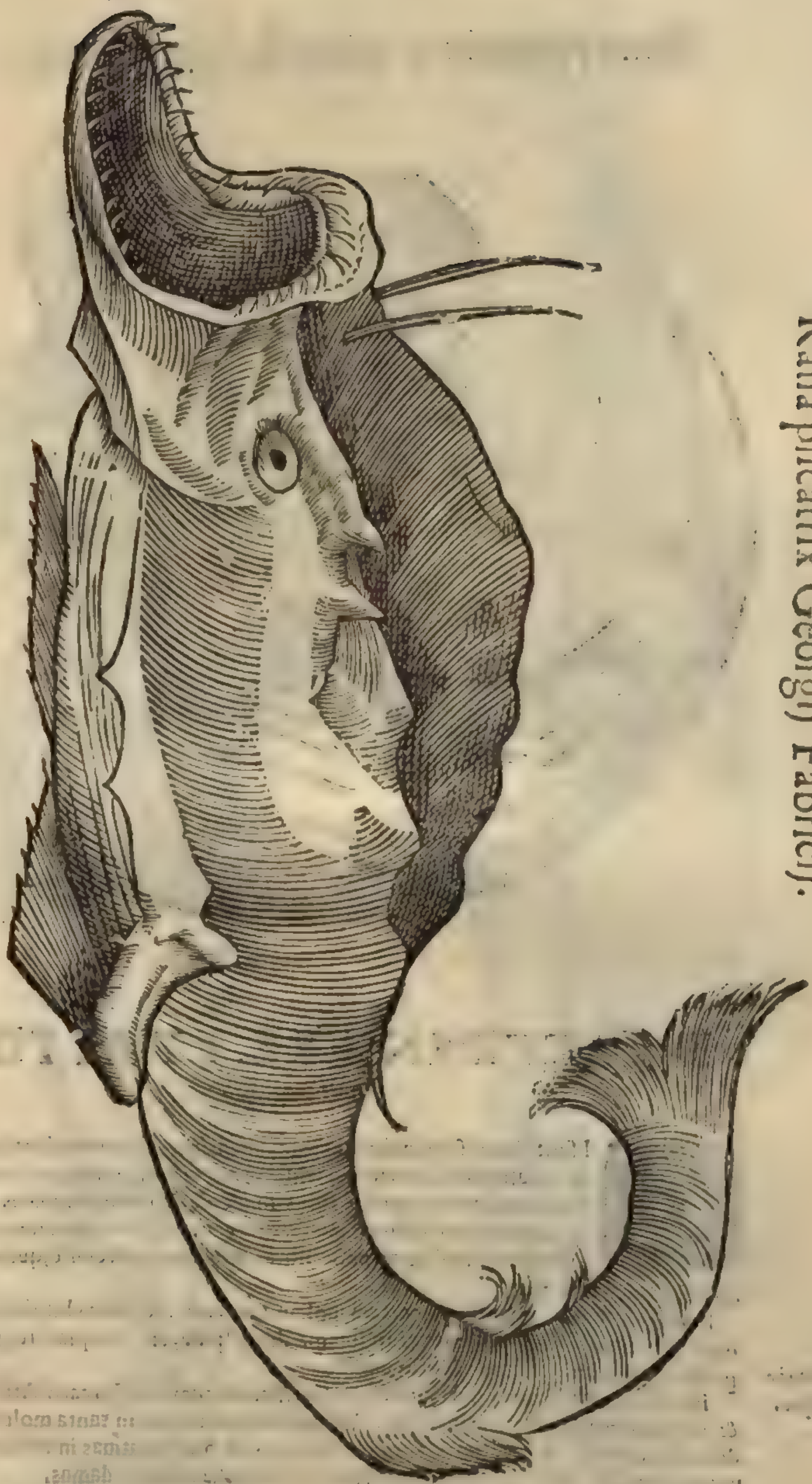

Rana piscatrix Georgij Fabricij.

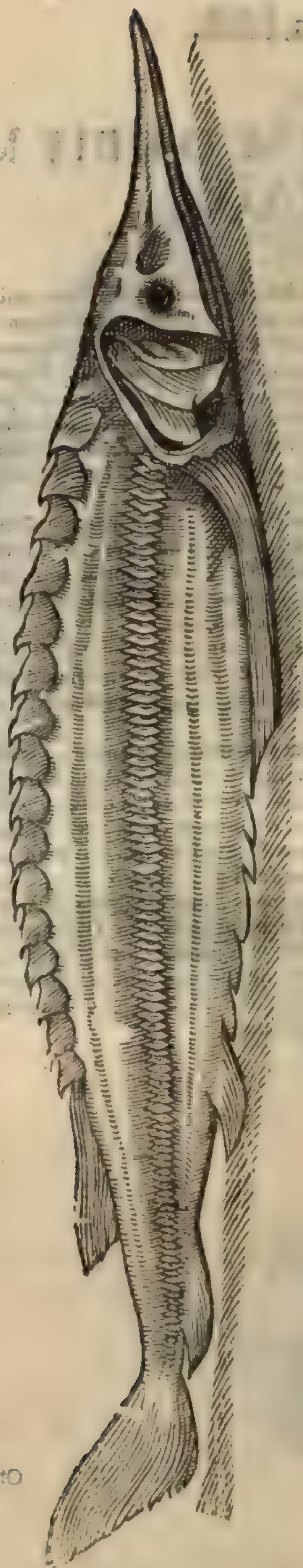

Accipenseris icon ex Polonia.

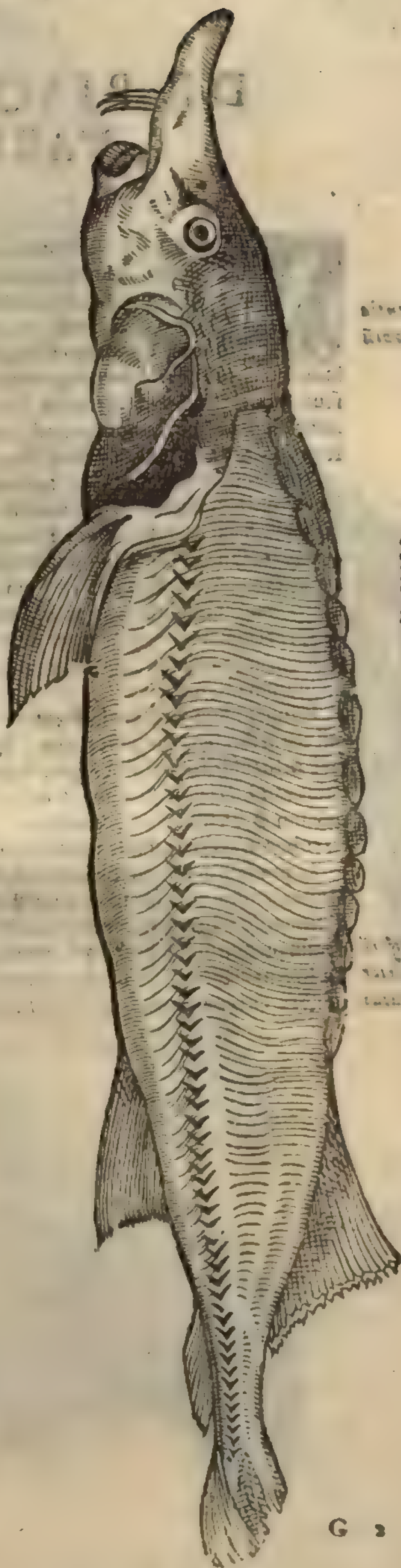

Attili alia icon.

Orbis Hiſpanicus dentatus.

Piſcis Septentrionalis fortè ad genus orbium referendus.

Piſcis echinatus fortè ex genere orbium.

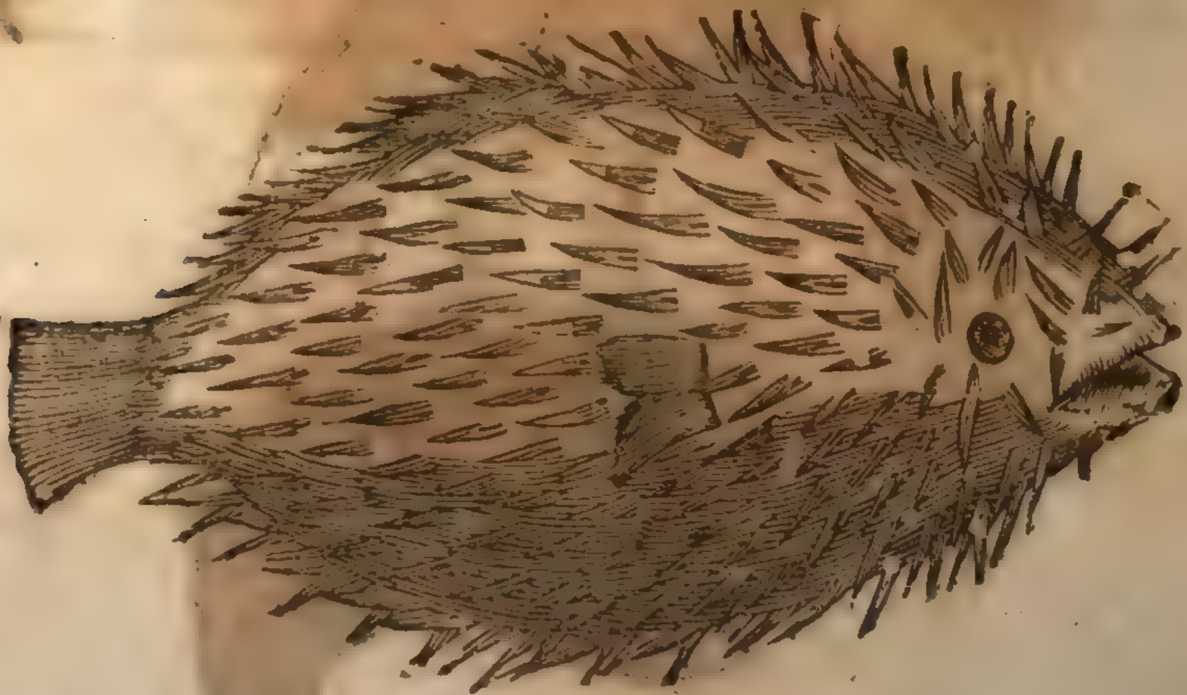

E Præterea Carolus Clusius in Exoticis alias huius generis piscium icones exhibet prima species squamis prorsus carebat, sed dura cute tegebatur, aculeis adeo firmis roborata, vt non sine nocumento apprehendi posset. Erant aculei in dorso, & lateribus longiores, & maiores, in pectore verò minores, & breuiores. Ex Oceano septentrionali allatum piscem esse coniectabat. *Lib.6.c.22.*

Alterius etiam Orbis echinati iconem præbet spectandam, qui ab extremo ore ad caudam vndecim vncias erat longus; eius ambitum sexdecim vnciæ explebant. Coloris erat in dorso fusci nigris maculis conspersi, & circa ventrem cinerei. Binas pinnas in lateribus habebat; pariter alias duas, quarũ vna in extremo dorso supra caudam locabatur, altera post podicem fusci coloris. *Descriptio horũ pisciũ*

F

DE RELIQVIS PISCIBVS. aculeatis.

RBIVM Echinatorum historia in memoriam reuocauit nonnulla alia piscium genera, quæ spinis armantur. Vnius meminit Clusius sub nomine piscis histricis. Hic piscis ab extremo ore ad initium caudæ longus erat viginti vncias, & crassus viginti nouem, squamis carebat, & corio albicante tegebatur, vbiq; firmis, & acutis spinis obsito quarum basis in binas alias breues & sub cute latentes desinebat. Labia erant rugosa, & bina ossa pro dentibus stabant. Oculi erant illi grandes, & supercilia elata quatuor spinis horrifica. Vtrinq; in lateribus pinnam gestabat, item binis alijs munitus in fine dorsi. Breuiores spinæ erant vnciam longæ, longissimæ triunciales, mediæ duarum vnciarum. Longissimæ latera armabant; reliquæ totum corpus, ser- G uata quadam serie, sed circa caudam rariores. Spinæ supra caput erant erectæ, & quæ versus os vergebant in anteriorem partem erant conuersæ. Quamobrem, ratione huius descriptionis, hic piscis videtur quodammodo conuenire cum aliqua specie orbium echinatorum, iam ab eodem Clusio delineatorum. Prætérquamquod os rictum histricis aemulare videbatur. *lib.6 exot. cap.22.* *Orbes echinati.*

Pariter Theuetus, referente Pareo, in sinu Persico, Arabiã versus, scribit comprehendi piscem Carpioni quodammodo aequalem, longis aculeis circumuallatum, quibus, aduersus omne genus piscium, præliatur. His autem dentibus si homo leuiter vulneretur, nisi præstò sint præsidia, intra spatium viginti quatuor horarum perit, & talem belluam Herinaceum marinum appellare videtur. Exprimitur igitur in hac icone, vel saltem illi non absimili. *Venenũ piscis.*

Herinaceus

Herinaceus Marinus.

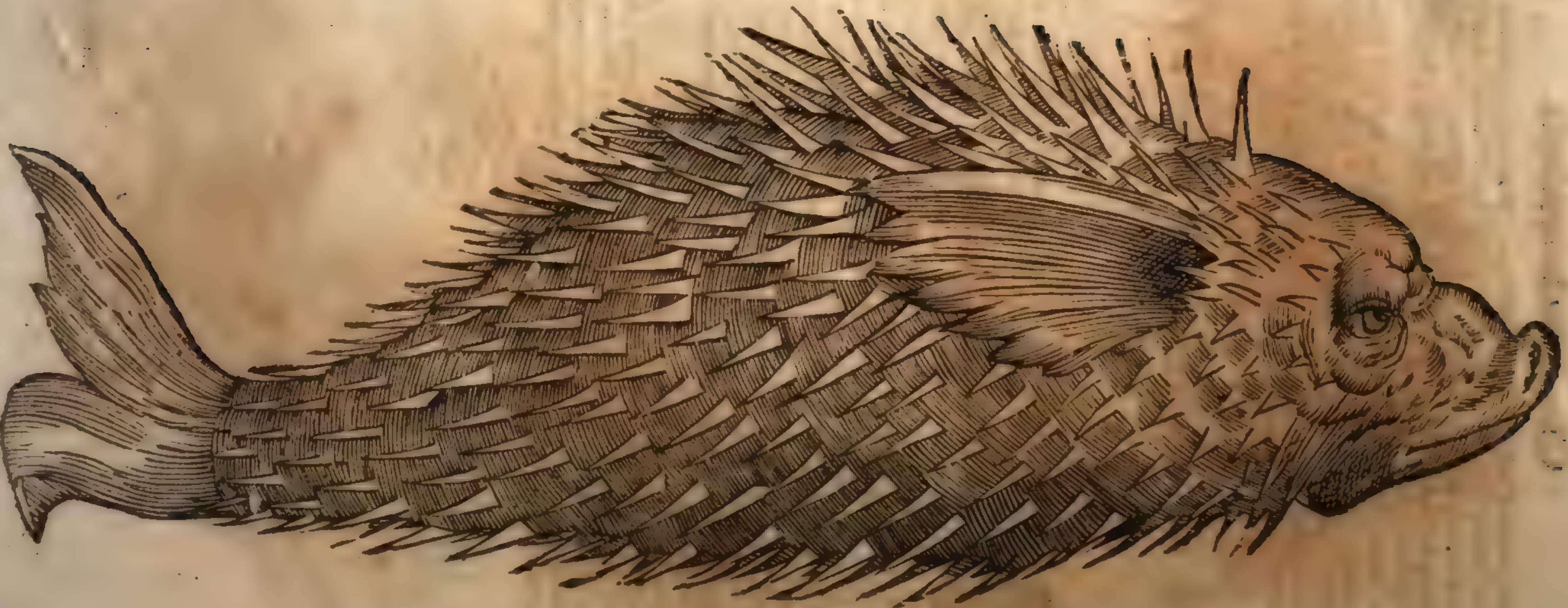

I Amplius ſi aliquod animal ad Herinaceos marinos eſt referendum, proculdubio erit ille piſcis, qui ab Arabibus in Oceano obſeruatur, & ab ipſis Calſtol Iaul nuncupatur, quæ voces piſcem periculoſum ſeu mali ominis nobis inſinuāt: propterea quod, quando ſæpe apparet, plerumq; aduerſi quidpiam contingere ſolet. Effigiatur à Cornelio Iudæo in tabula Aſiæ. *Piſcis mali ominis.*

In primis eſt animal horrendi aſpectus, & rictum inſtar ſuis geſtat, cum dentibus ſerratis: deinde ab initio capitis ad extremitatem caudæ ſex aculei firmmi, & magni; necnon ad pugnandum, & feriendum idonei conſpiciuntur: ſed tres prope caput cæteris ſunt maiores, nempe inſtar corniculorum, cum alij minores ſint, & aequaliter inter ſe diſtantes, poſtremus verò prope caudam aliquantulū eſt recuruus. Cauda eſt bifida, & pars ſuperior maior eſt inferiori, cum aculeis in ſummitate. Circa ventrem pinnis eſt refertus, quibus natando vtitur. In ſequenti icone exprimitur.

Herinaceus Arabum.

A

DE COPSO, BARBOTA, & Botatrissa.

Copsus qui Piscis.

ISCEM quemdam Ichthiocollam, quasi glutine redundantem Authores nuncupant quemadmodum in Ponto similem piscem Collanum indigitant. Itali Colpiscem, & Vulgus Colabuccum cognominat, vt Bellonius testificatur, qui similem piscem Bononiensibus Copsum appellari asseuerat; cum tamen Copsus nobis, & Ferrariensibus sit Galeus Rhodius Veterum, vt in sua Historia fuit explicatum. Reliquum est modò, vt piscem sub hoc nomine ab Hispania missum Lectori ostendamus, vt figuram huic nomini magis congruam ponderet. B

Barbota Etymum.

Galli vulgo Barbotam appellant quemdam piscem non à barba, vt testatur Bellonius, sed ex eo quod, Barbotare, cænum, & lutum rostro, more Anserum, commouere dicunt: hinc tamen non fit quin Barbota cirro recto, & breui, instar barbæ, in maxilla inferiori non insigniatur. Nos in præsentia damus aliam barbotam multis cirris decoratam, quæ Plinij Glanis esse à multis perhibetur.

Botatrissam Insubres appellant quamdã piscis speciem, quæ aliter mustela lacustris nuncupatur, & Mediolanenses secundùm Cardanum, Bottam simpliciter indigitant, quia vtri sit similis: cum Mediolanensibus vtris botta cognominetur. Sed satius esset ob capitis huius piscis similitudinẽ cum Bufonibus, Bottam cognominare: nam Bufones Botti nominantur; quandoquidem non solum figura capitis, sed etiam rictu hic piscis ranas simulat. Datur hic alia icon, quæ in Historia piscium non fuit locata, & Botatrissa, seu congener mustelæ palustri Bellonij nuncupari potest.

Copsus ex Hispania.

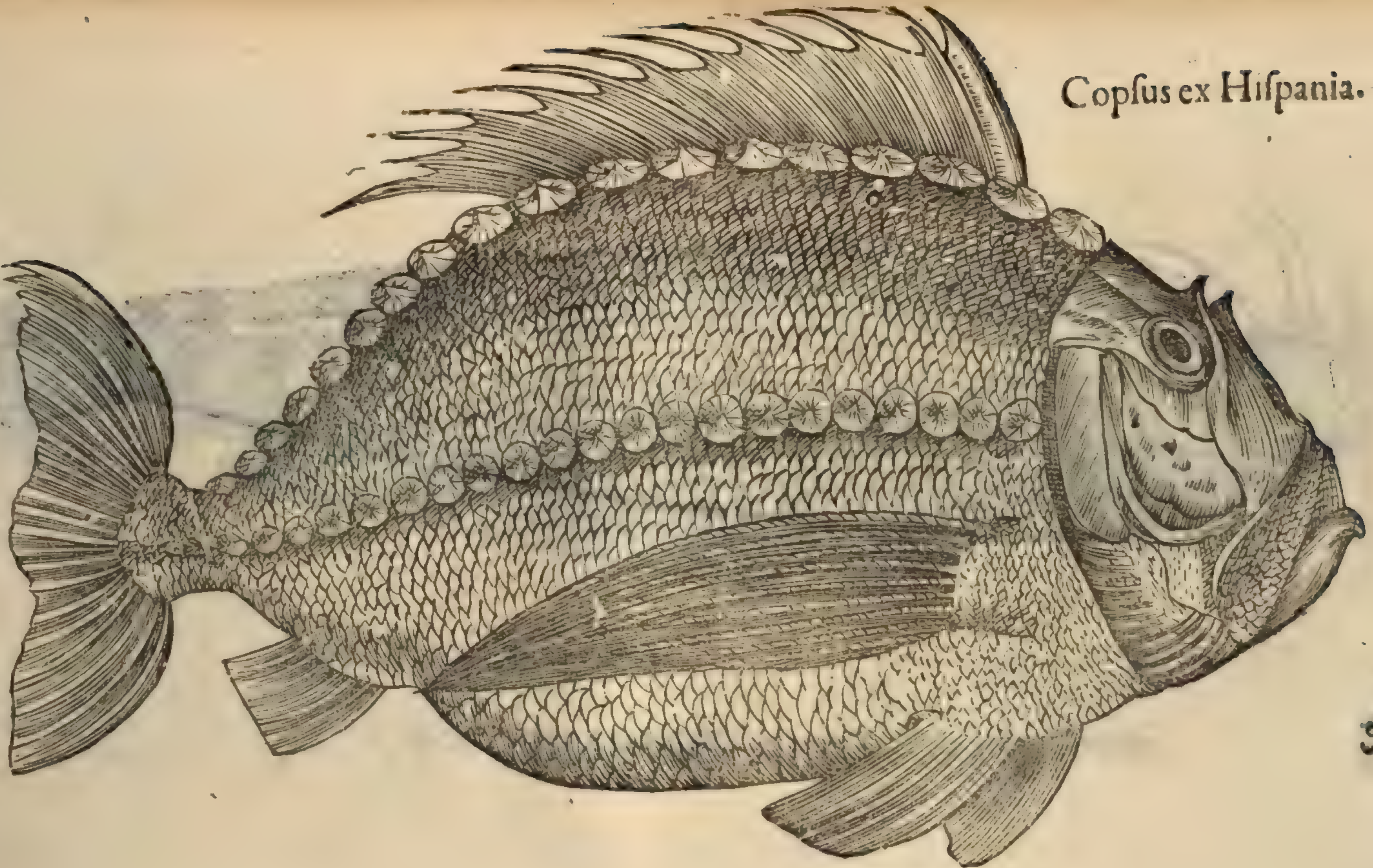

Barbota alia.

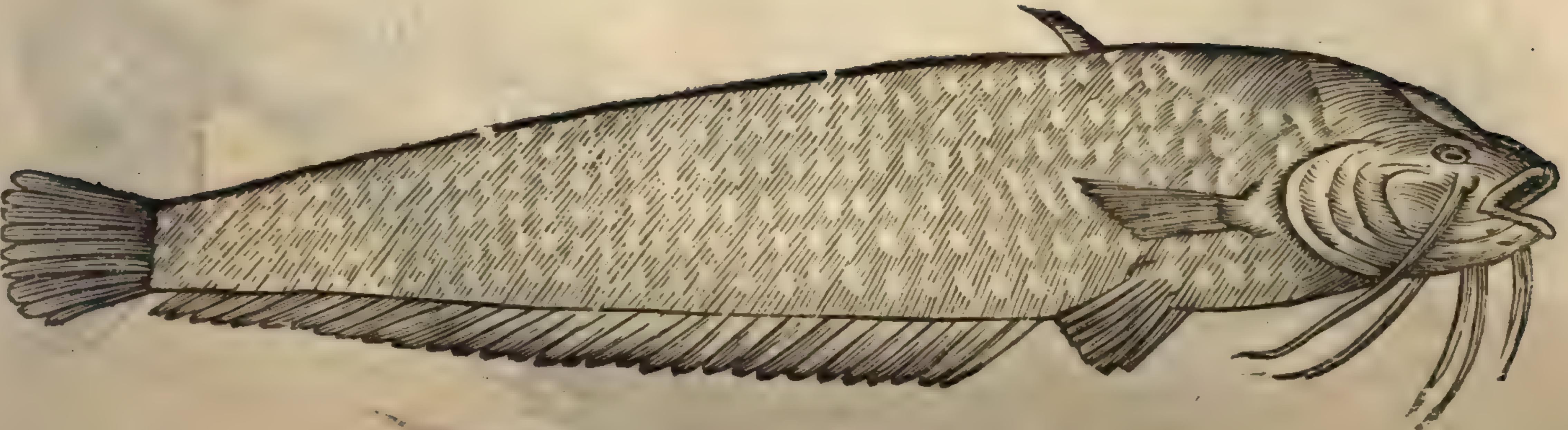

Botatrissa alia, seu Mustelæ palustri Bellonij congener.

DE EPERLANO.

ONDELETIVS Eperlanum vocat quendam piscē, cuius icon datur in Historia Piscium, quoniam suo nitore, Vnionem, nempe Perlam referat; quamuis postea Bellonius, & Gesnerus Epelanum nuncupēt. Gesnerus Epelanum Sequanæ describit Lutetiæ frequentem, quasi Excellanum à præstantia, qua cæteros pisces sui generis antecellit.

Epelani Etymum.

Arburno facit simillimum in hoc tantummodo differentē, quod rufas radices pinnarum habeat, & lineam, quæ latera secat versus caudam valde inflexam quinq; digitorum longitudinem, & pollicis latitudinem interdum superare asseuerat. Deinde scribit à Ferrariensibus Borbolum nuncupari, & à Rothomagensibus Ouellam, quoniam hic piscis ouis semper sit prægnans. Huius forma datur in sequenti icone.

Ouella Piscis

Eperlanus Gesneri.

DE TRVTIS.

RVTA à trudendo aquæ impetu dicta, multas comprehendit species: cum aliæ sint fluuiatiles, aliæ lacustres, quæ Salmonata cognominantur. Deinde fluuiatiles, aliæ magnæ, aliæ paruæ sunt, item colore inter se variant. Tradit Rondeletius quasdam Trutas paruas esse, easq; albas, quales in fluuijs Santonum, & Boiorum versantur, alias

esse

E esse maiores, & flauas. Pariter Gesnerus scribit se audiuisse alicubi in Germania Trutam flaui coloris fuisse comprehensam.

Vtcumq;sit, in præsentia exhibere volumus iconem Trutæ vulgaris, quam mustelæ speciem nonnulli esse autumant, & cum Spinulo Alberti conuenire arbitrantur. Potest quoq; vocari Spinula rubea capta Bononiæ in fluuio Sapinæ. *Truta vulgaris*

Truta vulgi, seu Spinula rubea capta in fluuio Sapinæ.

DE LVCIO.

PISCIS est Lucius nulli non notus, ita nominatus, quia noctu luceat: hac de re admirandus, sed potissimum propter caput, cum Author de natura rerum Lucium in cerebro lapidem chrystallo similem gerere scribat. Nos autem caput huius Animalis admiramur, quia rostrum
H habet longum, rictum maximum, anserino rostro à Rondeletio comparatum. Maxilla inferior superiore est longior, & instar cochlearis excauata. Dentes in eo plurimi non vno modo dispositi, & teste Alberto, diuersarum acierum; nam in parte anteriore inferioris maxillæ dentes sunt parui, in os recurui; in superiori maxilla nulli, quoniam, cum ea latior sit, dentes extra os prominentes, & inferioribus non occurrentes, essent inutiles. Itaq; horum loco, natura, Rondeletio teste, duos dentiũ ordines palato infixit. Placuit igitur hæc omnia icone capitis huius animalis explanare, posteaquam in Historia Piscium non fuit collocata. Immo addimus reliquas partes internas Lucij diligẽter delineatas, & à Clarissimo viro Io. Ant. Godio Anatomico nostræ ætatis celeberrimo examinatas: veluti in Iconibus lector cõspicari poterit.

 A. Foramina, quæ sparsim frontem Lucij insigniunt.
D. Nares

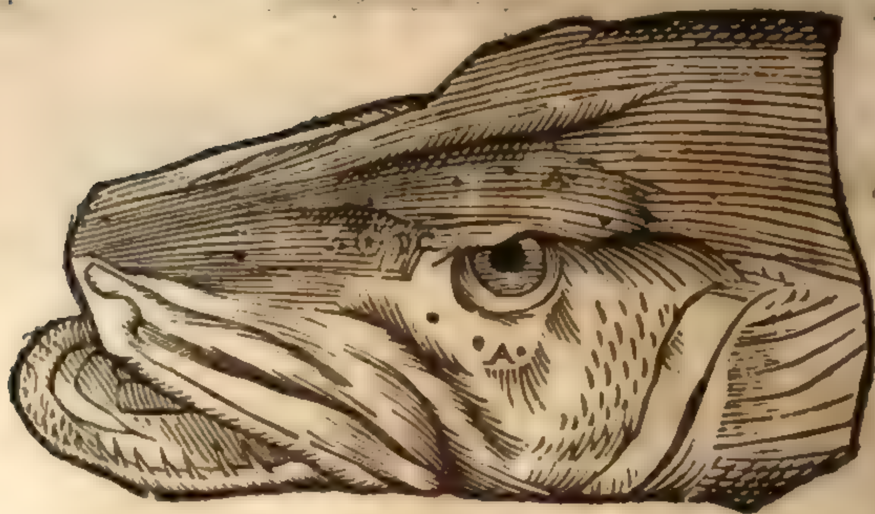

A.A.A. Dentium series in palato.
B B B. Faucium aspera scabrities.
C,C.C.C. Branchiæ vtriusq; lateris introrsum dentatæ, & extrorsum, seu foras inflexæ.
D. Os gulæ, seu œsophagi
E. Lingua.
F. Dentes mandibulæ inferioris
G. Rictus gulæ
I.I. Palatum.
K Palati aspera scabrities

A,A. Prinnæ ſuperiores ad inferiorem partem thoracis,
B. Angulus ſuperior, & pars ſuprema thoracis.
C.C. Thoracis latitudo, quam pleura veſtit.
DD. Septum tranſuerſum
E Hepar
F. Cor.
G. Veſica fellis.
H. Lien,
I. Inteſtini exitus,
K. Ventriculus deſinens
L. Origo inteſtini
M. Podex
N. Pinnæ.

B. pudendum
C. anus.
DD. reuersus intestini deorsum.
E. intestini orificiũ in quod stomachus desinit.
F. lien.
G. stomachus.
H. uena à vesica fellis in lienem.
I. altera vena à vesica fellis in lienem.
K. fellis vesicula.
L. hepar inuersum.
M. vas ab hepate in lienem pinguedine inuolutum.

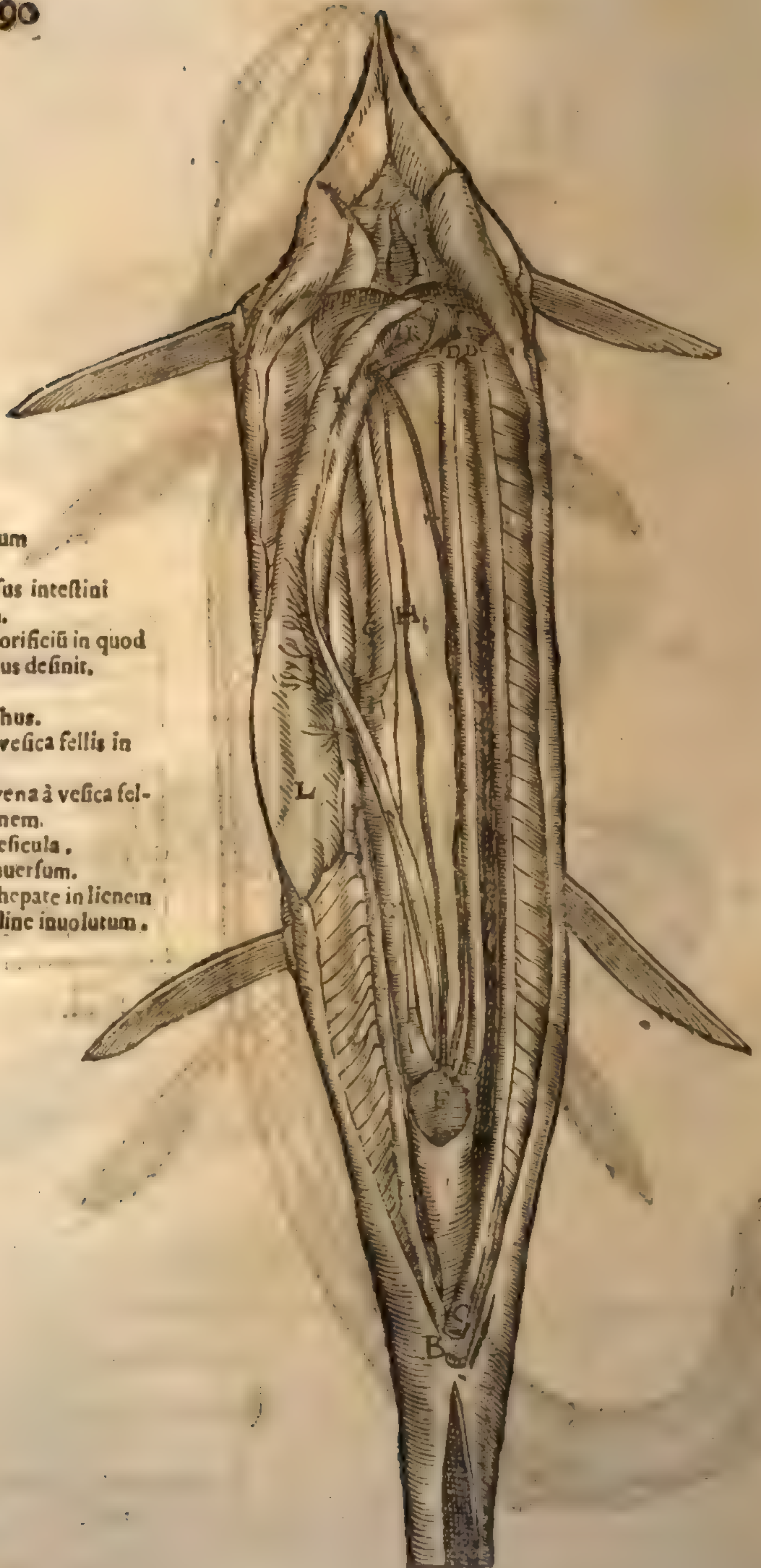

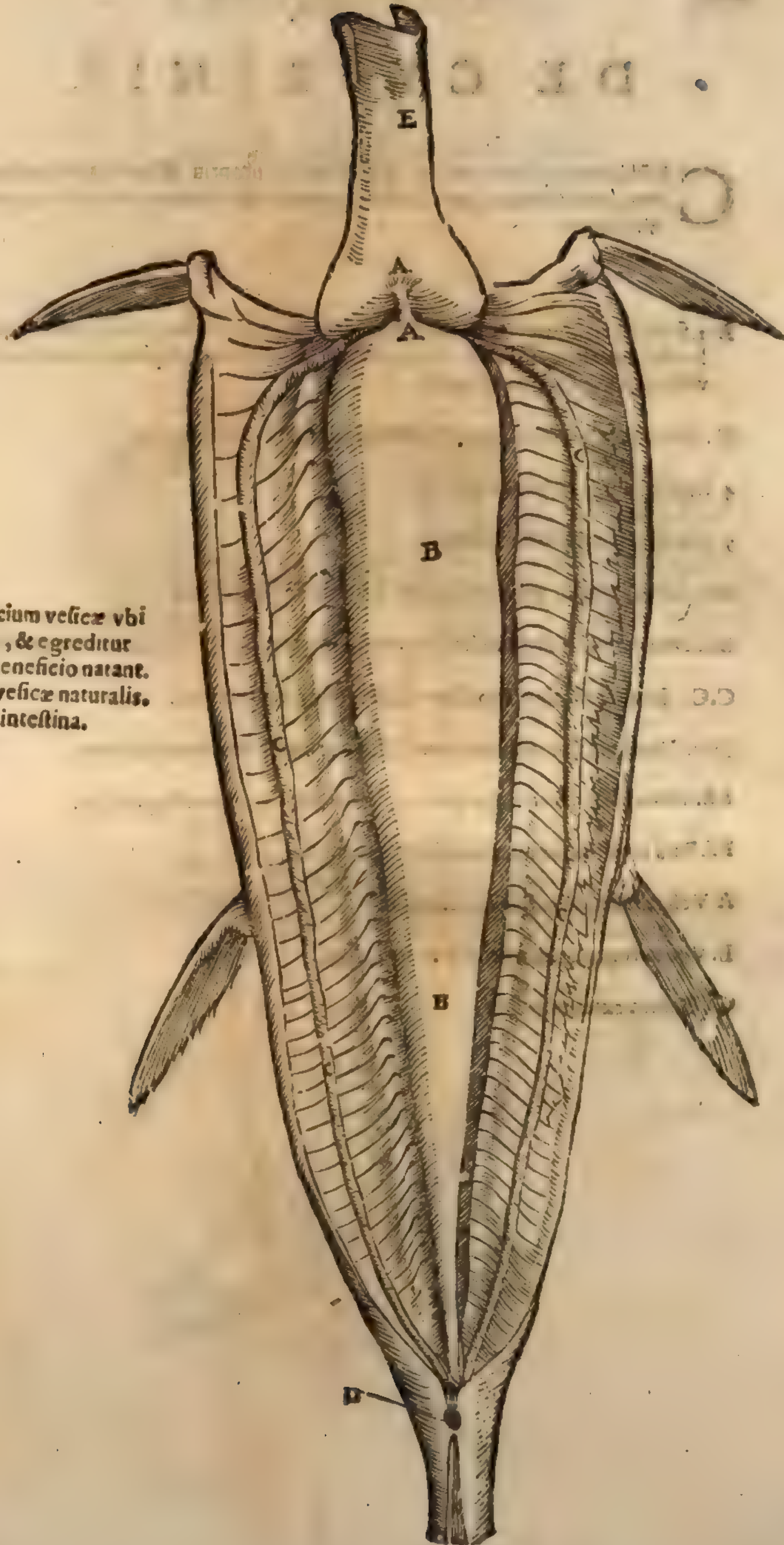

AA. orificium veſicæ vbi ingreditur, & egreditur aer; cuius beneficio natant.
BB: figura veſicæ naturalis.
C.C.C.C. inteſtina.
D. podex
E. gula

DE CYPRINIS.

CVM horum piscium multæ differentiæ in propria Historia memoratæ fuerint, in præsentia Cyprini palustris partes internas proponimus examinatas; Videlicet.

A. 1. semicirculi branchiarum ossei superficies interna vtrinq; cirrata: item semicirculi ossei superficies inferior vtrinq; cirrata, quẽadmodum superior villosa, nimirum villis duplicis ordinis insignita.

C. Acetabulum in quo lapis Cyprini continetur.

4. Lapidis Cyprini pars exterior.

5. Eiusdem lapidis pars interior.

AA. Dens interior primi ordinis, & secundæ magnitudinis

BB. Dens alterius ordinis, scilicet medij, magnitudinis primæ, & omnium maximus.

C.C. Dens ordinis etiam secundi, & tertiæ magnitudinis.

DD. Dens pariter ordinis secundi, & magnitudinis omnium minimæ

EE. Dens ordinis tertij, qui, ratione figuræ, papillaris potest appellari.

FF. Pars maxillarum interna respiciens ventrem.

A. Vesica inferior respiciens caudam.

B. Vesica superior desinens in ventriculum.

C. Tunica externa vesicæ.

Cyprini Palustris anatome.

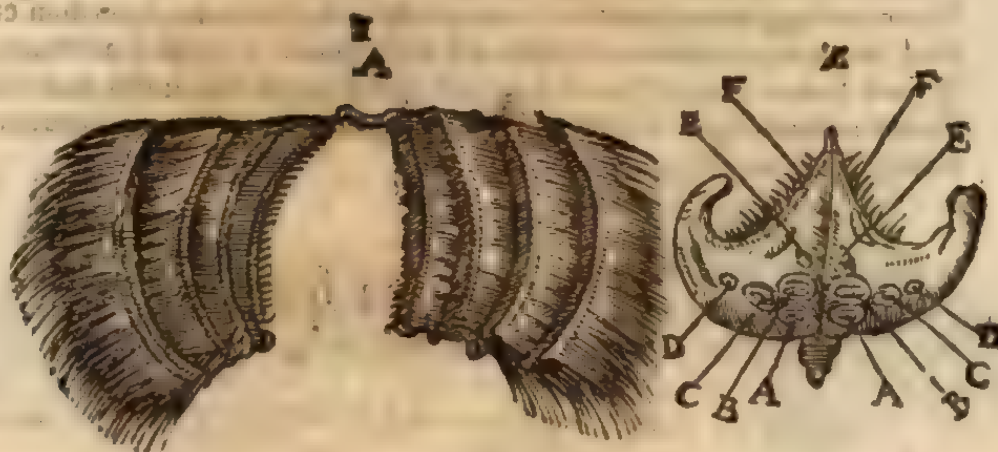

3

4 5

6

A

DE PERCIS.

Percarũ varia species.

ERCA est ille piscis quē nos piscem Persicum appellamūs, cuius multas icones Lector conspicari potest in Historia Piscium, vbi maiores & minores delineantur, sed hic damus aliam ibidem non delineatam. Deinde alium piscem Percæ consimilem, quem Gesnerus Schedal Danubij in Bauaria esse opinatur, quoniam comprehendatur in Danubio, circa Viennam, Badam, & alibi, & Luciopercam posse nuncupari astruit. Vilis esse pretij, carne molli, absq; dentibus scribit, & habere barbulas infra, & supra stylo ferreo, qui vaginis ensium addi solet, crassitudine aequales, interdum etiam longitudine. Forma non multum dissimilis est Lucio, pinnis verò dorsi aculeatis, rictu Percę, & putat Schaid dici in Danubio à noxa, quā alijs piscibus infert, nam alios deuorare B dicitur: quandoquidem schedel cranium est sicq; fortassis à magnitudine capitis nomen pisci est impositum.

Percæ alia species.

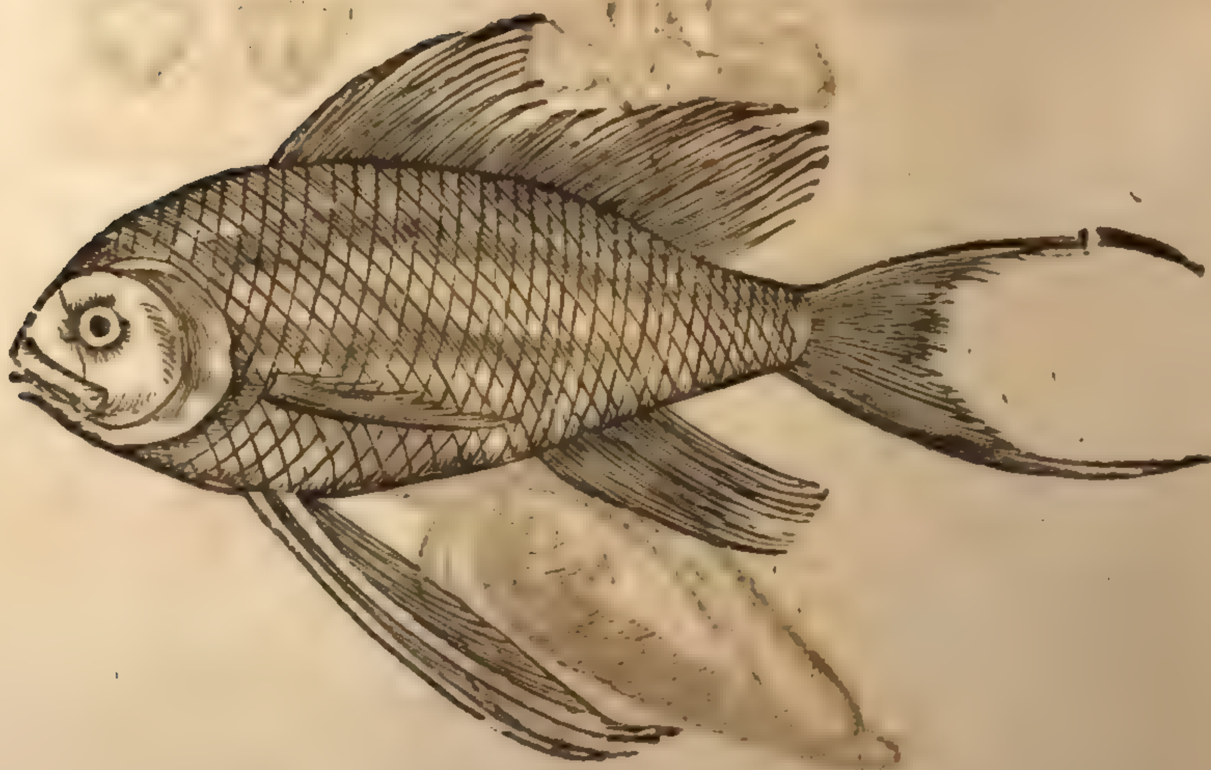

Schedel Danubij apud Gesnerum.

DE NONNVLLIS ALIIS PISCIBVS diuersi generis.

ICONES nonnullorum diuersi generis piscium, quæ sub Neptuni imperio vagantur, in publico musæo inuentas, ne in tenebris iacerent, hoc in loco spectandas proponimus, & prima est figura cuiusdam piscis, reticulati, iuxta litus Iluę insulę capti, qui, loco miraculi, Serenissimo Francisco Magno Hetruriæ Duci fuit oblatus. *Piscis Reticulatus.*

Secundo loco effigiatur piscis, apud Polonos, Sedacz nuncupatus, qui ad magnitudinem vlnæ Bononiensis excrescit.

Tertio loco pingitur piscis versans in Oceano circa Polum magnetis, cuius figuram Cornelius Iudæus in tabula Asiæ exprimit.

Quarto loco damus effigiem ouorum alicuius piscis, quæ nigerrima erant, & foliolis herbæ adhærebant, sicut in icone exprimuntur.

Piscis

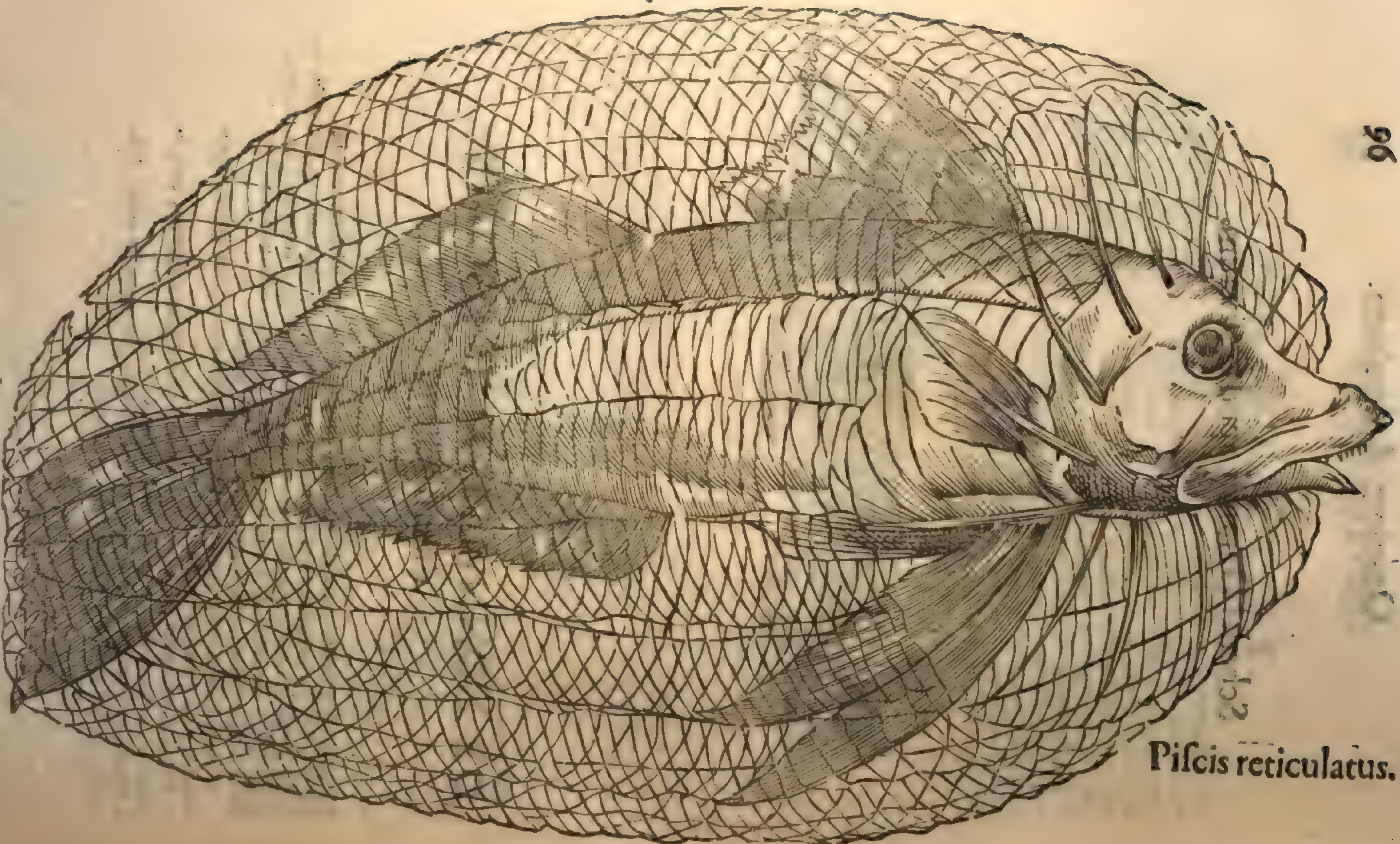

Piſcis reticulatus.

Sedacz Piſcis.

Piſcis icon veluti eſt in Tabula Aſiæ.

Oua nigerrima Piſcis.

DE CETIS ET ALIIS AQVATILIBVS immensæ molis.

QVAMVIS superius nonnullorum Cetorum obiter meminerimus: nihilominus in præsentia ex professo horum nonnullorum icones dare spectandas decreuimus: cum in Historia Piscium impressę non fuerint. Primitùs exprimitur effiges Ceti capillati vel criniti, cuius figuram tantummodo Olaus Magnus in suis Tabulis delineauit, cum nullam eius explicationem proposuerit: ideoque veritas in ambiguo versatur. *Effigies ceti capillati.*

Cetus capillatus.

Deinde eodem in loco Olaus Magnus pingit aliud maximum animal aſpectu quaſi flammeo horrendum, capite quadrato, barba prolixa, & multis cornibus inſignitum. Geſnerus Cetum barbatum appellare voluit. Caput quatuordecim cornibus eſt radiatum, quæ vtrinque ab oculo inchoantia per occipitium tranſeunt. Sed dubitat Geſnerus an hoc animal rectè fuerit deſcriptum. Quandoquidem Albertus nonnullis Cetis cornua ineſſe non ſcripſit, ſed appendices quaſdam corneas circa oculos, octo ferè pedes longas, plus minus iuxta magnitudinem piſcium, quæ ex lato in acutum deſinunt. A

Cornua piſcium.

Inter Cetos reponitur etiã Phyſeter, ſeu Phyſalus animal aquatile; quis Phyſeter apud Ariſtotelem ſit fiſtula, qua huiuſmodi animantes aquã proijciunt. Quidã, Geſnero teſte, Phyſeterem nuncupant, quoniam, excitatis vorticibus, vndas maris tale animal ſubuertat; & licèt ſit animal immenſæ molis, ad Balenæ tamen magnitudinẽ nunquam accedit. Turnerus ad Geſnerum ſcripſit, quòd huiuſmodi Bellua tantã aquæ copiam fiſtulis in naues aliquando profundit, vt facilè ſubmergantur.

Phyſeter vox æquiuoca.

In tabulis Regionum ſeptentrionalium Phyſeterem forma equina capite ſine auribus, patulis naribus, ore ſine lingua, & duabus fiſtulis prominentibus depingunt, vt in ſequenti figura licet intueri, ſed hanc picturam vnà cum Geſnero abſurdam eſſe opinamur: etenim Lector effigiem Phyſeteris genuinam in Hiſtora Piſcium ſeu Cetorum delineatam conſpicabitur. B

Cetus

Cetus barbatus.

E Cum inter Cetos Delphini recenſeantur, & eorum genuinæ icones in propria Hiſtoria locatæ fuerint, in præſentia nihil, niſi nonnulla oſſicula Delphinorum proponenda habemus, vt apparet in iconibus.

Delphini oſsicula.

1

2

3

Phocæ, ſeu Vituli marini duę differentiæ in Cetorum Hiſtoria fuerunt memoratæ. Hic addimus tertiam, quæ ab Ambroſio Pareo Vitulus marinus monſtroſus appellatur, fortaſſis quoniam à Vitulo marino vulgari diſcrepet: non tamen ſimpliciter monſtrum nuncupari debet; cũ huius generis beſtia non rarò comprehendatur. Tradit enim Olaus Magnus ſimilem belluam, iuxta litus Bergæ, fuiſſe captam, & nuper aliam ſimilem Carolo nono Regi fuiſſe oblatam, quæ in Viuario fontis Belleaquæ diu vixit, & ab aquis in terram gradiebatur. Demum quinq; ab hinc annis Bononiæ à quibuſdam Circumforaneis tale animal viuum, quæſtus gratia, publicè monſtrabatur, & ſenex maris vocabatur; quandoquidem eius aſpectus faciem ſenis apprimè ſimulabat, vt in icone conſpicitur. *Vbi tales beſtiæ ſit*

Vituli

Vituli marini alia ſpecies.

E Quædam bestia inter Cetos, numeratur, quæ Germanis, teste Gesnero, *Rusor* nominatur, quod nomen factum esse asseuerat ab impetu, & sonitu belluæ, dum per vndas marinas fertur: hinc quidam latina voce Rosmarum indigitare voluerunt. Verùm putat Gesnerus hoc nomine fuisse donatam bestiam à voce, *Rus*, quæ, lingua germanica, Gigantem indicat, fortassis à magnitudine, & robore, quo cæteris Piscibus, & Cetis hæc bestia præstat. Hæc bellua binis dentibus elephantinis est prędita, quibus tanquam clauis se de scopulis suspendit. In extrema Moscouia, vel Hungaria scythica, non longè ab ortu Tanais *Morsz* nominatur, sed Ambrosio Pareo Elephantus marinus dicitur, cui amphibium est animal, additq; dentibus circa rupes se suspendere, sicq; dormire: vnde Nautæ conspicientes litus petunt, & crassioribus funibus ipsum constringunt. Sed animal his vinculis non excitatum, magno strepitu, & lapidum iactu expergefacere conantur, sicq; in mare solito impetu resilire conatur, sed vinculis nodatum adeo mansuescit, vt arbitrio nautarum regatur: quamobrem ipsum mactant, adipem eliciunt, & corium in corrigias diuidunt, quæ F quoniam validæ sunt, & nunquam corrumpuntur magni pretij esse perhibentur.

Somnus animans.

Vsus.

Succedit alia bellua marina, nostro iudicio, cum superiori eadem, elephantis magnitudinem aequans, quam genuinum rosmarum esse multi autumant, cuius figuram Olaus Magnus in sua Tabula delineauit, sed nullam explicationem addidit; quapropter Gesnerus pedes in hoc pisce improbat: quamuis pictura huius animalis, quæ in Curia Argentinæ spectatur, pedes ostendat. Etenim caput ad sceleton veri capitis factum esse, & reliquum corpus ex coniectura delineatum Gesnerus intellexit. Pariter dentes in hac figura deorsum vergunt, & tamē effigies Tabulæ Olai Magni dentes bestiæ sursum eleuatos ostendit. Author, qui chronographiam moscouiticā publicauit, *Morsz* hanc belluam nuncupauit, & similiter binos dentes exertos è superiori mandibula descendentes, pinxit.

Alia descriptio.

Addunt præterea, quòd bestia hæc montes litorum scandit, & graminibus vescitur, item somni gratia, se de rupe suspendit; hinc Piscatores animal sopitum obseruātes funibus vinciunt. Quamobrem colligendum est hoc animal vnum, & idem cum G superiori esse: quamuis picturæ diuersimodè delineatæ varias animalis species ostendere videantur, vt apparet in iconibus.

Somnus.

Aliud animal magnum, aquatile, horrificū, & valde ferum, pedes nouē, aut decem longum, & iuxta proportionem longitudinis latum, corio, instar Crocodili, vestitum Orobonis nomine, circumfertur. Hoc pisce aluntur Arabes Incolæ Mazouanij montis, qui iuxta mare rubrum porrigitur.

Elephas Marinus.

Rosmarus bellua marina eadem cum superiori.

Orobonis Piſcis effigies.

E Prædictis addimus icones trium aquatilium animalium, quæ in Tabula Europæ apud Cornelium Iudæum pinguntur. Primum rostro est Balenæ,& versari perhibetur in mari Tyhrreno, prope Sardiniam, rostro est acuto, pinnis munitur magnis, nempe duabus propè caput, & binis, alijs circa initium caudæ. Caudam circulis quibusdam insignitam, & reuolutam gestat, cuius extremitas est bifida cum flocco, summitatis caudæ Leænæ æmulo. *Primi descriptio.*

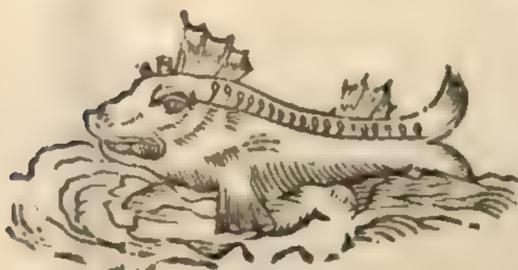

Pinna alicuius Ceti.

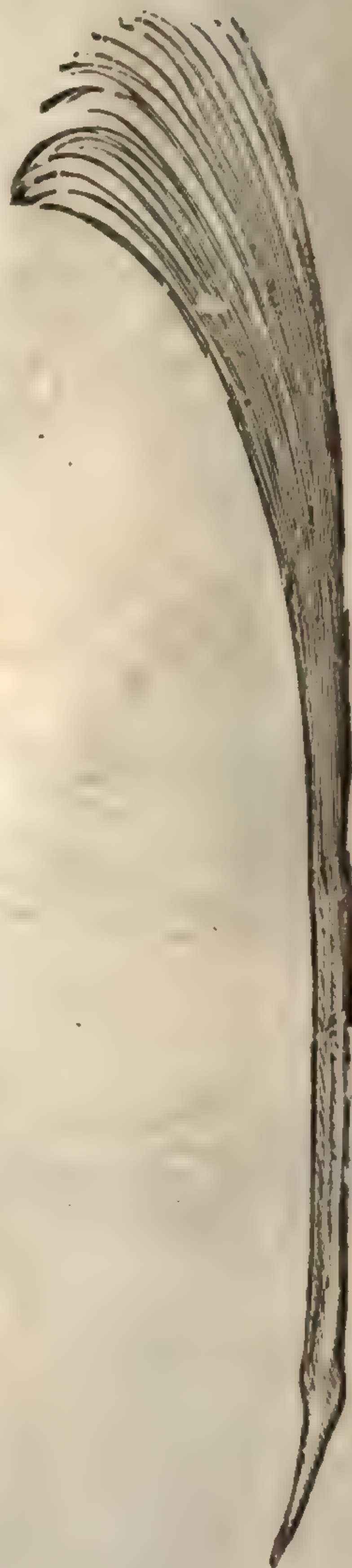

Secundum animal est Boui simile, & Vualrus cognominatur: immò ratione pedum anteriorum, Phocam, seu Vitulū marinum refert. Prima facie hæc bestia catum simulat, si posterioribus pedibus esset referta. Desinit tandem in caudam pinnatā, & triangularem cum extremitate pinnarum serrata supra os appendices quasdam instar corniculorū gerit, & pedes in quinq; vngues finire videntur.

Secundi delineatio.

Tertiū animal est Suiterrestri simile: ideoq; id ancipitis naturæ esse arbitramur; quandoquidem quatuor habet pedes, quibus in mari, loco pinnarum, ad natandum vtitur, & in terra ad gressum: namq; hirundo etiā marina alis natans vtitur, & quādo supra vndas attollitur, easdē ad volandum adhibet: Præterea hoc animal binas habet aures acutas, suillum rictum edentulum, & pinnam ab initio capitis vsq; ad finē caudæ porrectam, quæ setas suum aemulatur; cum reliqua corporis pars depilis appareat, cauda tamen lata, & bifida, vt in iconibus conspicitur.

Tertij descriptio.

His quoq; libuit addere pinnam alicuius Ceti, quam ita delineatam in Musæo inuenimus

DE

E Pinna hæc ad animal aquatile attinere debet, cum figuram remi maxime referat quandoquidem pinnæ ad vsum nauigandi, iuxta sententiam Philosophorum, quatuor esse dicuntur, licet quandoq; sint duæ, vt in anguillis. Præterea similes pinnę dis crepare solent inter se, substantia, magnitudine, forma, colore, numero, excessu, & defectu. Namq; nonnullæ solida substantia constant, quædam filis, & membranis integrantur, quædam ex sola chartilagine, & demum aliæ ex chartilagine & osse con piciuntur, vt in belluis marinis licet conspicari. *Pinnarum differentia.*

Quapropter, vt nostra fert opinio, pinna hæc ad aliquam belluam marinam spectare debet, cum mediam naturam inter chartilaginem, & os participet, præterquamquòd colorem eburis æmulatur. Deinde pinnæ sunt quædam, alas auium, iuxta quamdam proportionem, repræsentantes. Similiter hæc longitudine vnius dodrātis, & duorum palmorum, & latitudine digiti auricularis referta, à media sui parte vsq. ad summitatem in tenuia fila scinditur; itaut simulare videatur ramos arboris Pal;mæ, antequam folia expandantur: non igitur pręter rationem, hæc pinna Phœni-

F cites appellari posset.

Cuius autem sit animalis non potest quidquam certi in medium afferri: fieri enim potest, vt hæc non sit integra pinna, sed pars, & fragmentum alicuius maioris: pariter potest esse ex numero earum, quæ vel sunt in dorso, vel ad podicem, vel ad caudæ extremitatem *Pinna ambigua.*

Antequam ad Paralipomena Historiæ quadrupedum accedamus, piscem, seu Cetum quadrupedem ponderare decreuimus, vt is ad familiam terrestrium quadrupedum examinandam aditum referet. Hoc animal non diu ante obitum Pauli Tertij Pontificis maximi, in medio Tyrrheni maris, magna cum omnium admiratione comprehensum fuit, forma, & magnitudine planè leonina, vt in icone figuratur, sed corpore squamoso, & voce nonnihil humanæ simili. Hoc Romam deductum fuisse referunt, vbi diu non vixit, naturali loco, & proprio alimento destitutum. Huius animalis historiam Philippus Forestus, referente Pareo, scriptis mandauit. *Animal Leonino aspectu.*

Quocirca hoc animal ex genere eorum fuisse videtur, quæ apud Iapones in qua-

G dam sylua gignuntur, facie, & magnitudine canina, aureo colore, & molli villo. Hoc enim genus animalis, vt tradit Aloysius Almeida, & multi confirmant, dimissa terra spontè mare ingreditur idcirco Maripeta appellatur: ibiq; paulatim in piscem transformatur. Idq; adeo verum esse testatur Author, vt affirmet aliquando contigisse piscem quandoq; captum, omnibus corporis quadrupedis partibus nondum prorsus transformatis. Additq; hoc fabulosum non esse, quia omnium Indigenarum consensus huic veritati adstipulatur. *Maripeta.*

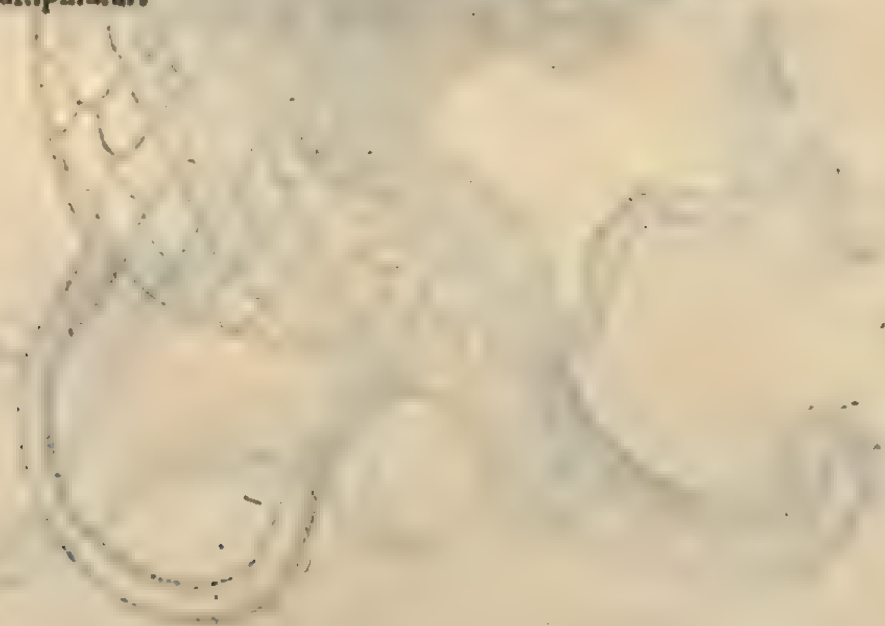

Amplius aliud animal aquatile, & quadrupes non est omittendũ, quod in vna Moluccarum insularum viuit, Camphurch vocatum, vt testatur Theuetus, referente Pareo. Hoc magnitudine Ceruum aequat, cornu gestat in fronte mobile, fere instar cristæ galli indici, trium pedum longitudine, & aliquando ad crassitudinem humani brachij accedens. Ceruicem pilis cinerei coloris habet tectam. Pedes posteriores anserinis habet similes, quibus ad nandum in aquis dulcibus, & salsis vtitur. Pedes autem anteriores ceruinis sunt affines. Piscibus victitat. Pleriq; sibi persuaserũt hoc animal Vnicornis esse speciem, & propterea cornu aduersus venena habere efficax. Rex Insulæ, Theueto teste, huius Feræ nomine insigniri gloriatur.

Camphurch effigies.

A

PARALIPOMENA HISTORIAE omnium Quadrupedum.

DE MONOCEROTE.

IRCA formam huius animalis, Authores inter ſe ſententijs variant vt in Hiſtoria Solidipedum narratum fuit. Cum nonnulli hanc beſtiam ad genus quadrupedum Solidipedum, alij ad genus Biſulcorũ, & demum alij ad genus Digitatorum referant, nec mirandum eſt, quoniam alicubi canes cornuti viuere feruntur. Veruntamen vt plurimum inter quadrupedes Solidipedes recenſetur: ſiquidem teſtificantur, quod in Occidentali India Barbari Veræpacis apud ſe magnum animal forma equi, craſſum cornu in fronte gerens verſari aſſerunt. Alij autem Authores alia tradũt: nihilominus adhuc non conſtat cuiuſnam formæ conditionis, & prærogatiuæ ſit illud animal, quod per excellentiam Vnicorne appellatur. Monſtrantur quidem à Circumforaneis cornua, & fruſta cornuum, quæ monocerotis eſſe feruntur; cum tamen quicquam certi non habeant, quo id probare poſſint. Nos pariter multas differentias huius cornu, quæ ad noſtras peruenerunt manus hic exhibemus delineatas. Primo loco figuratur Monoceros vulgaris, deinde monoceros alter, tertio, & quarto loco duæ aliæ differentiæ proponuntur, & poſtremo loco duæ differentiæ monocerotis ex terra effoſſi; nam quandoq; contingit, vt Cetacei piſces à mare in arenas pulſi obruantur, & poſt multos annos ex imis terræ viſceribus oſſa eruuntur cornuum ſimulacra referentia, & Circumforanei credulis ſpectatoribus cornua monocerotis eſſe perſuadent.

Canes cornuti vbi.

Fruſta Monocerotis varia.

B

C

Qui plura ſcire cupit de hoc animali, adeat huius Hiſtoriam in Tomo quadrupedum Solidipedum.

1. Monoceros vulgaris.

2. Monoceros alter.

3. & 4. Monocerotis aliæ duæ differentiæ.

5. & 6. fruſta Monocerotis ex terra effoſſi.

Quæ-

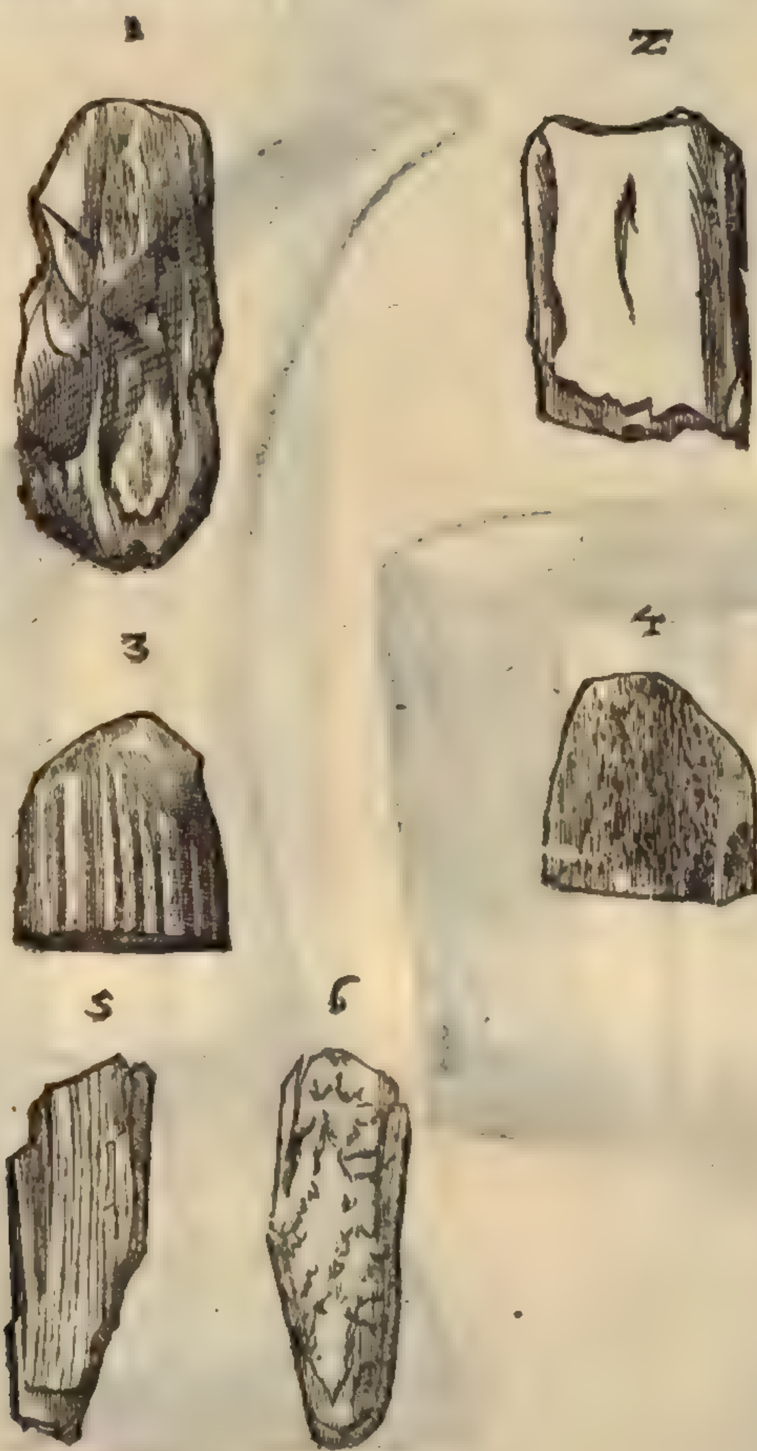

Quapropter Nos in præsentia exhibemus iconẽ cornu Rhinocerotis quod aliquibus cornu Monocerotis appellatur. Pariter iconem cyathi ex cornu eiusdẽ Rhinocerotis, quod pariter pro cornu Monocerotis habetur.

Cornu

Cornu Rhinocerotis cum cyatho ex eodem.

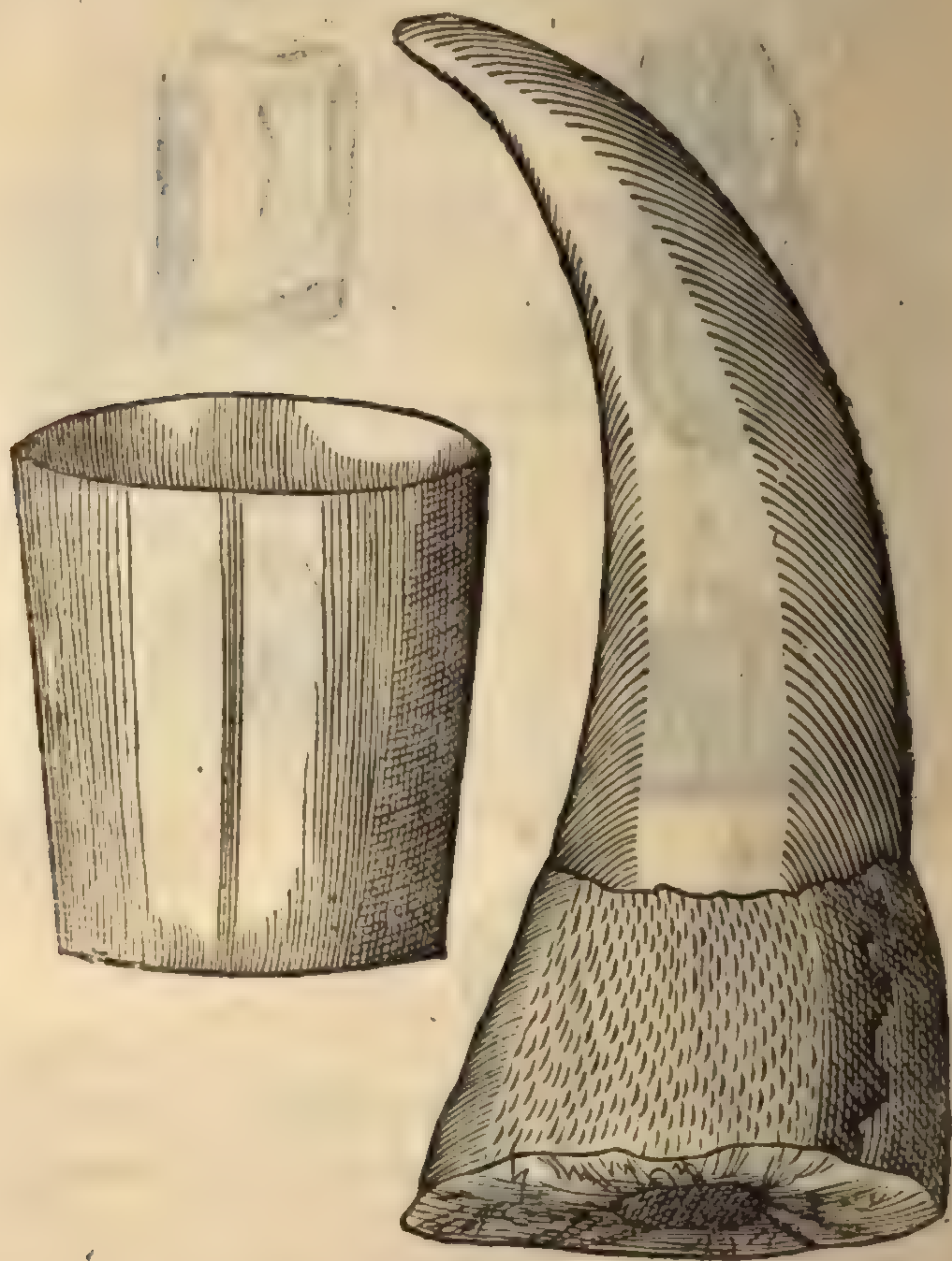

DE ELEPHANTO.

HOC animal dentium candore, & magnitudine est admirandum, & propterea ebur eius dens dicitur, quasi a barro, qua voce, Incolæ Elephãtum appellant: quamuis postea solum ebur sit illa pars pręcipua, quæ extra os animalis prominet, quod nos etiam docuit Plinius. Placuit igitur in præsentia icones horum dentium exprimere, posteaquam in Tomo solidipedum non fuerunt collocatæ, & primo loco damus dentes Elephantis superiores supinos, deinde eosdem dentes cum parte prona superioris maxillæ.

Den-

Dentes Elephantis superiores supini.

Dentes Elephantis cum parte prona maxillæ ſuperioris.

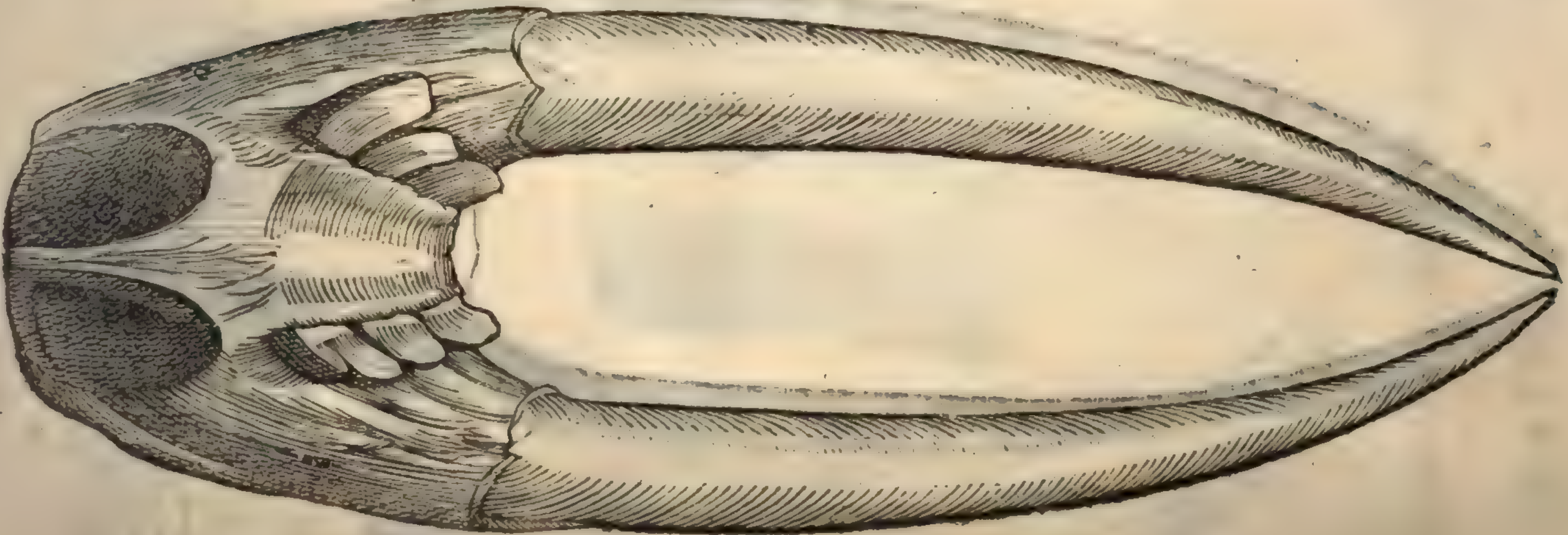

E

DE TAVRIS.

VNT quædam animalia bisulca, quæ ratione ætatis, & sexus, varia sortiuntur nomina: nam Bos in ætate iuniori constitutus, Vitulus, vel à viridi ætate, vel à vitulando, nempe lasciuiendo, vel à vita fuit vocatus, vt in propria Historia exaratur. quando autem ad ætatem adultā peruenit, antequā castretur, Taurus dicitur, veluti post castrationes Bos cognominatur. Item, ratione sexus, Bos fœmina, Vacca appellatur. Itaq; hoc in loco nil aliud habemus, quod addamus nisi figuram dentis Vituli vnius mensis. *Nomina varia.*

Præterea habent Indi animal, quod Tlachaxolotl indigitant, bestiam Tauro nō
F valde absimilem, sed aliquanto maiorem, capite magno, rictu oblongo, latis auribus, dētibus atrocibus, crasso collo, vngulis taurinis, sed maioribus, cauda crassa, & prolixa, pelle densa, cum pilis hispidis. Animal est solitudinis incola, & edile. Vescitur montanis quibusdam herbis, vastatis passim campis & satis, quibus deficientibus ad frondes arborum confugit. Humanum aspectum non reformidat, neq; sagittis facilè occumbit, quia tergus ferè habet impenetrabile. Quapropter defossa terra, & desuper ramis arborum tecta, facilè capitur: quemadmodum elephas apud Indos decipitur. *Taurus Indicus.*

Dentes Vituli vinius Mensis.

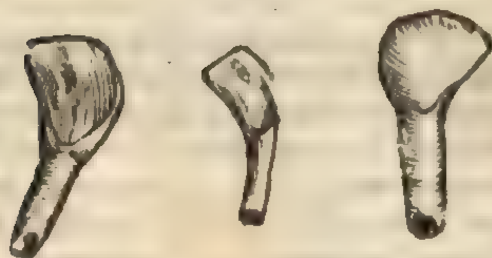

Pinna

A

DE CAPRIS.

Pannus Cymatilis.

NTER animalia bisulca, differentiæ Caprarum exoticarum sunt admirabiles, inter quas recensetur illud genus incolens Aethiopiam, cuius mares ad vituli molem accedunt, prolixis pilis terram verrunt, sed pili non sunt tenues, immo instar crinium equorum, & magno in pretio habentur.

Soli mutatio quid præstet

Neq; omittenda est memoria illarum caprarum, ex quarum pilis pannus ille texitur, quem cymatilem, seu vndulatum nuncupant: est enim earum pilus tenuissimus, & nitens, & ad terram vsq; propendens, ideoq; pulchritudine serico non cedit. Hunc Caprarij non tondent, sed depectunt: capræ tamem sæpius in fluminibus lauantur; gramine per illos campos pascuntur exili, & sicco, quod, ad lanæ tenuitatem producendam multùm conferre certum est: quandoquidem liquidò constat huiusmodi Capras aliò translatas, eamdem lanam non producere, sed vna cum pabulo mutari, totasq, capras ita degenerare, vt vix agnoscantur. B

Vicuna animal.

Capiendi ratio.

Sunt, apud Peruanos, quædam animantes pernicissimæ, quas Vicunas appellant syluestribus capris valde similes, ad quod genus fortassis referuntur, cum tamen cornibus careant. Gaudent montanis locis; ideoq; frigus, & deserta amant, gelu, & niue recreari videntur, societate, & grege delectantur. Celebri venatione capiuntur: namq; Barbari congregantur, vt numerum trium millium compleant, & aliquẽ montem circumdant, sicq; paulatim in vnam sedem has Feras aliquando plusquam trecentas cogunt, & fæminas ad prolem dimittunt. Aliter capiuntur, quando ad conueniens interuallum accedunt, coniectis ad pedes funibus plumbo extremitati innexo, quibus bestiarum cursus impeditur. Tondent has capras ad stragula, nam culcitras ex lana infarciunt, quæ inflammationes renum, & podagras mitigare dicitur. Præterea in harum visceribus lapis Bezaarticus generatur, qui secundum locum post Orientalem, occupat, qui plura de hoc lapide scire cupit, adeat historiam Bisulcorum in capite de Hirco Bezaartico. C

Lapis Bezaar.

Antequam ad aliam accedamus Historiam, iconem sceleti Capræ exhibemus spectandam, deinde Capreolum plumoso capite & bicorni cum Dictamno Cretico, Dorcidio inde nuncupato, sed aduertendum est, quòd duo cornua huius animalis ex crista propendent. Hic capreolus in Sueuia à quodam caupone fuit altus; sic quidã philiater Augustanus nobis retulit, qui animal viuũ se vidisse est testificatus, & illã in fronte eminentiam ex materia inter plumas, & pilos media cõstare asseuerauit.

Preterea addimus iconem animalis, quod faciem Asini, & pilos, pedesq; Capræ repræsentat; pingiturq; cum Onopyxo tertio Dalecampij.

Capreolus capite plumoſo, & bicorni cum Dictamno Cretico.

Capri-

Capriaſinus cum Onopyxo tertio Dalecampij.

Lib. 3 Caprarum mentio in memoriã reuocauit, quod recitauit Ariſtoteles in Hiſtoria Animalium: nimirum in Lemno inſula Caprum ex mammis, quas geminas, iuxta genitales, habebat, tantùm lactis effluxiſſe, vt inde coloſtra fierent. Sed recentior caſus eſt, quẽ narrat Diuus Franciſcus Xauerius in tertia epiſtola ſecundi libri, referẽte Ioanne Euſebio Ieſuita, in Hiſtorijs Naturæ. Hæc igitur ſunt verba Diui Franciſci in originali epiſtola manu ipſius propria Hiſpano idiomate ſcripta, quæ ſeruatur in Collegio Societatis Ieſu Madritenſi. *In hac Inſula Amboino, rem vidi incredibilẽ, & ante hoc tempus inauditã, quã fortaſſis operepretiũ erit agnoſcere: Caprum marem, inquam, vidi lacte ſuo paruos alentem hædos: vbere enim, quod propè genitalia, vnicũ habet, tantum lactis reddebat quotidie, quantùm ſcutella capere poteſt.* Addit præterea in huius confirmationem Ioannes Euſebius Ieſuita ſe quoq; proprijs oculis vidiſſe mulam ſterilem, quæ tamen lacte copioſo aliam paruam mulam nutriebat, quam Aſina quædam pepererat.

Capri vbera

Mula lactãs

DE AGNO.

MVLTA de hoc animali in Tomo Biſulcorum quadrupedum fuerunt exarata, quò Lectorem relegamus. Hic ſolùm nonnulla de extis huius Animalis recenſebimus, quæ olim in delicijs fuiſſe apud Priſcos comperimus, veluti apud Plautum in Pſeudolo: qua de re horum iconem pronè, & ſupinè delineatam exhibemus.

I. Ventres Agni externa parte depicti

A. Ventriculus.

B. Reticulum.

C. Omasum.

D. Obomasum.

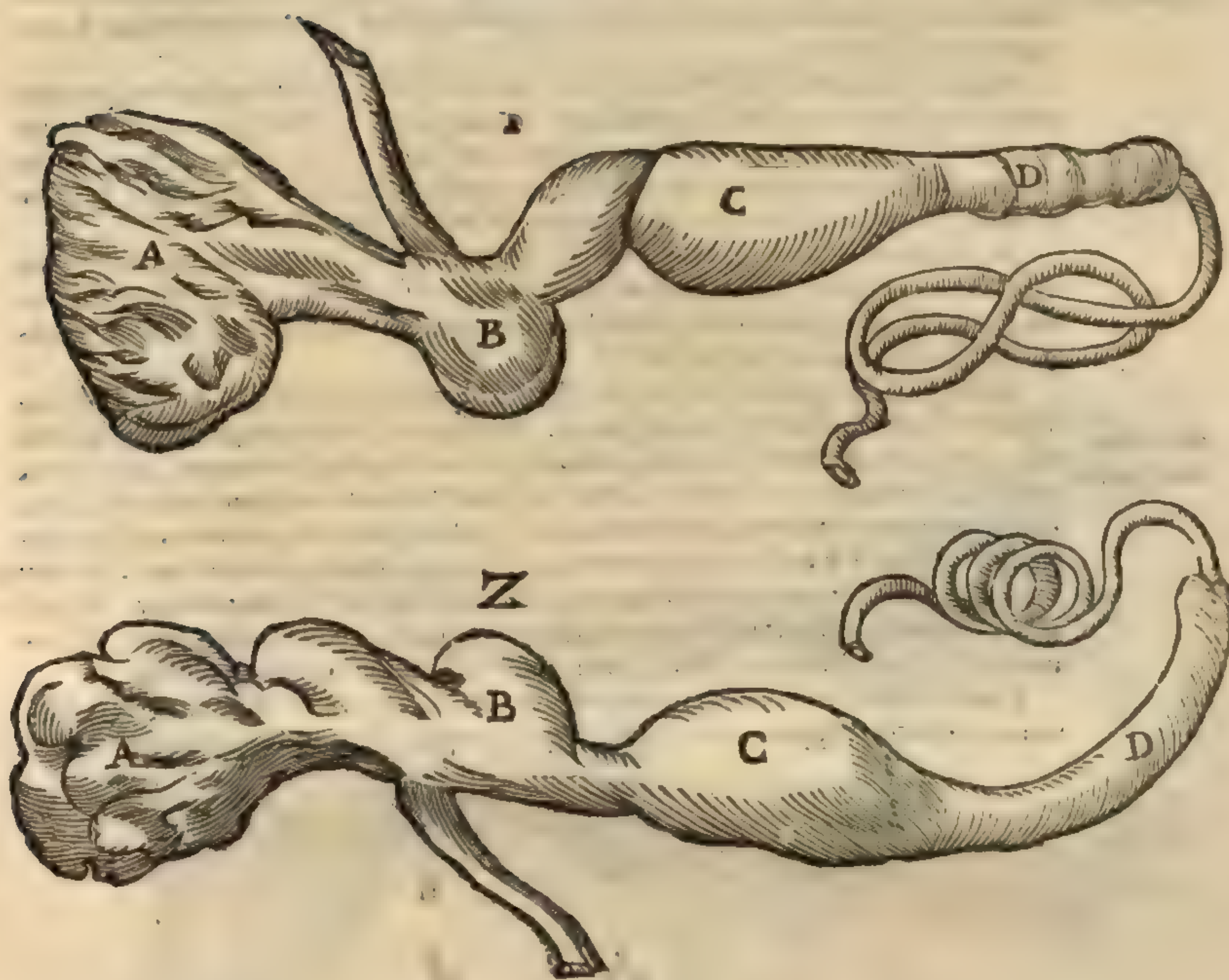

2. Ijdẽ ventres parte inuersa delineati.

A. Ventriculus.

B. Reticulum.

C. Omasum.

D. Obomasum.

A

DE CERVIS

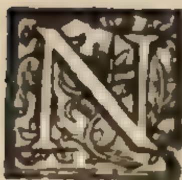

Ceruorum exoticorum differentia

NON ſimplex Ceruorum genus in noua Hiſpania obſeruatur. Etenim quidam sũt rubei, quidam albi toti. Hos Ceruorum reges vocant Indi, & Yztacmacame. Alij ſunt noſtratibus forma conſimiles magnitudine, & ingenio, Aculhuame vocitant. His minores Quauhtlamacame, magnæ ſunt generoſitatis, & à ceruina timiditate degenerãt, nam vulnerati efferociunt, & Venatores adoriuntur, & ſæpè occidunt. Eiuſdem molis, & moris ſunt Tlalhuicamacame, ſed impares animo, Minimos tandem Tamamacame indigitant.

Ceruorum vſus.

In Duarhe Xapida, & alijs Regionibus noui orbis, Ceruorum armenta errant quemadmodum in noſtra Plaga Boues. Domi pariunt, ſoluti per nemora paſtum quærendo, luce durante, vagantur, Veſperi pullos domi retentos reuiſunt, immo, B paſtis pullis, ſe mulgeri patiuntur, non enim ex alio lacte caſeus conficitur. Septentrionales curribus Ceruos iungunt, quibus celerimè vehuntur,

In aliquibus Occidentis regionibus, Cerui à Venatoribus cæſi, quærunt herbam Atochielt (ſic illam vocant Barbari, & eſt Pulegij ſpecies) hac enim recreantur, vnde reſtauratis viribus nouam pernicitatem acquirunt; ſiquidem illis hæc herba magis, quàm Dictamni virtus præſtò eſt.

Aliæ ceruorum ſpecies

In Virginia, Cerui longiori cauda, quàm noſtrates ſunt prædití, & cornuum extremitatem in dorſum recuruam gerunt. In America quoddam genus Ceruorum, eſt, quod noſtratibus eſt humilius, minora gerit cornua, & pilos longos, ritu Capræ, emittit. In Plagis noui Mexici Cerui vagantur habentes caudam valde piloſam, & prolixam, more mularum, quarum molem ſuperant, maximiq; roboris eſſe perhibentur. Quid? ſi addamus iconem illius Animalis, quod aſpectu Cerui, & equi C formam ſi mutat, & propterea Hippelaphus, nempe equiceruus nominatur. Immò proponimus etiam ſpectandam iconem illius Animalis, quod faciem Cerui, & Cameli refert: quamobrem à Matthiolo in epiſtolis Elaphocamelus appellatur.

Libuit hoc in loco veram figuram oſſis de corde Cerui iuxta vtramq; partem deli, neati exhibere, vt apparet numero 7. & 8. quandoquidẽ non eſt ambigendum in ſub-

ſtantia

ſtantia cordis ceruini quamdam materiam chartilagineam nō reperiri,quæ ad materiam oſſeam maximè accedat, coloris albicantis & figuræ triangularis: quapropter Riuodeus Pariſienſis in Ceruis potiſſimum annoſis huiuſmodi oſſiculum eſſe ſcribebat, quod Venatores à figura, crucem cerui appellant. Immò in cordibus etiam Camelorū os inueniri multi autumant. Namq; Toſtatus, in enarrationibus Leuitici, os in corde cameli, & in corde Cerui reperiri promulgauit; deinde Dalechampius, in Annotationibus Plinianis, Toſtati ſententiam stabilire videtur: cū tamen cæteri authores, tum græci, tū latini id negauerint. Itaq; notandum eſt in cordibus magnorum animalium, & præſertim ſeneſcentium, bronchia arteriarum talē adipiſci duritiem, vt oſſeam ſubſtantiam facilè ſimulēt: non igitur admirationi nobis eſſe debet, ſi interdum in corde magni animalis ſeneſcentis oſſa reperiri perhibeantur. Qui plura huius generis ſcire deſiderat, adeat Hiſtoriam Biſulcorum, vbi de hoc oſſe fusè diſputatur. *Os de corde Cerui*

Hippelaphus.

Elaphocamelus.

DE

DE ALCE, SEV MAGNA BESTIA

HEC Bellua, iuxta multorum sententiam, tres partes medico vsui vtiles habet, nimirum cornua, neruos, & vngues: quamobrem Menabenus tradidit, in Suetia, cornuum rasuram summoperè probari, & Prutenos Principes, in epileptico affectu, cornuum virtutem cognouisse. Quamobrem nulla debemus coerceri admiratione, si ex huiusmodi cornibus, magno artificio corcula parentur: quemadmodum in sequenti figura conspicitur, quæ postea ad huius affectionis prophylacticam de collo suspenduntur. *Alcis partes ad vsum medicum quæ.*

Corculum ex cornu Alcis.

H Præterea vngues huius magni Animalis in Epilepsia magis commẽdantur, illudq; magna admiratione dignum est, hunc vnguem non tantùm terapeuticum, sed etiã prophylacticum esse: non enim solum factam iam epilepsiam curat, sed impendentẽ etiam prohibet. An verò omnis vnguis huius animalis eadem potiatur facultate, variæ sunt apud Authores sententiæ. Non desunt, qui sinistro vngui posteriori plus tribuunt, quàm alijs, quia hunc bestia auri apponẽs morbum propellat. Nos verò dextro potius, quàm sinistro posteriori primas tribuendas esse censemus: siquidem si vsum vtriusq; respiciamus, dexter facilius, quàm sinister auri apponitur, aut vtrũq; vnguiculum indiscriminatim eadem pollere facultate pronunciamus, cùm vterq; auri sine difficultate iuxta animalis appetitum, & opportunitatem loci, & situs, applicari possit. Nihilominus in præsentia genuinam iconem vnguiculi posterioris dextri pedis exhibemus spectandam. *Vnguis Alci, quis optimus.*

Alcis

Alcis vnguiculus posterior dextri pedis.

1

2

DE CAMELI, & CAMELOPARDALI differentijs.

ARIÆ species huius Animalis enumeratæ fuerunt in Tomo quadrupedum Bisulcorum, necnon ibi variæ icones fuerunt propositæ. Nos hic damus alias icones, quarum prima erit Cameli Bactriani altera species. Secunda erit Cameli frequentis in Libyæ, & Numidiæ Desertis, in quo Animalis genere diuitiæ Arabum consistunt. Huius Cameli figura delineatur à Cornelio Iudæo in tabula Africæ; est enim diuersa ab effigie huius animalis, quam alibi pictam posuimus D

Cameli Bactriani altera species, cum iunco odorato.

Cameli alia differentia picta à Cornelio Iudæo in Tabula Africæ.

In Hiſtoria Biſulcorum quadrupedum poſt exaratam naturam Cameli, de Camelopardali quoq; actum fuit, vbi vna tantummodò icon iſtius animalis fuit propoſita, modò ad maiorem huius animalis cognitionem, duas icones maris ſcilicet, & fæminæ exhibemus ſpectandas, vt Lector faciem vtriuſq; ratione ſexus diuerſam eſſe agnoſcat.

Camelopardalis mas.

Camelopardalis fœmina.

DE APRIS INDICIS

ERAM montanam vocant Indi Coyametl, alij quapicotl, alij faiassou, alij Saynum, siue Zainum. Est similis nostrati Apro, minor tamen, & deformior, cum vmbilico supra dorsum, ad regionem renum, & expressus humorem aqueum effundit: nô tamen verum vmbilicum esse dicunt, sed veri vmbilici rudimentum: quapropter scriptores Americanæ Historiæ huiusmodi Apros foramen in dorso habere referunt vt in icone apparet. *Aper cum foramine in dorso.*

Porcus Americanus, siue Zainus.

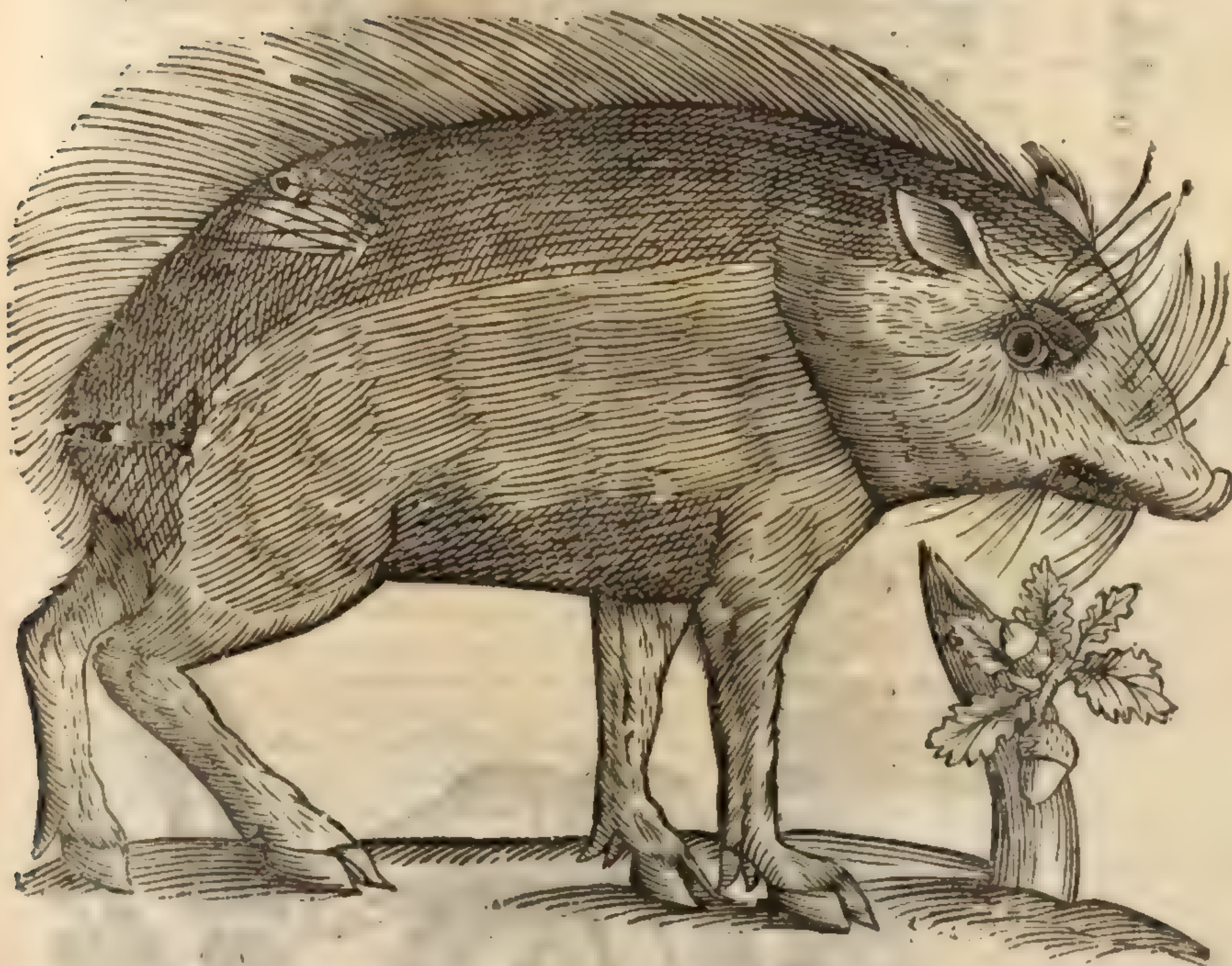

Sceleton ſuis noſtratis.

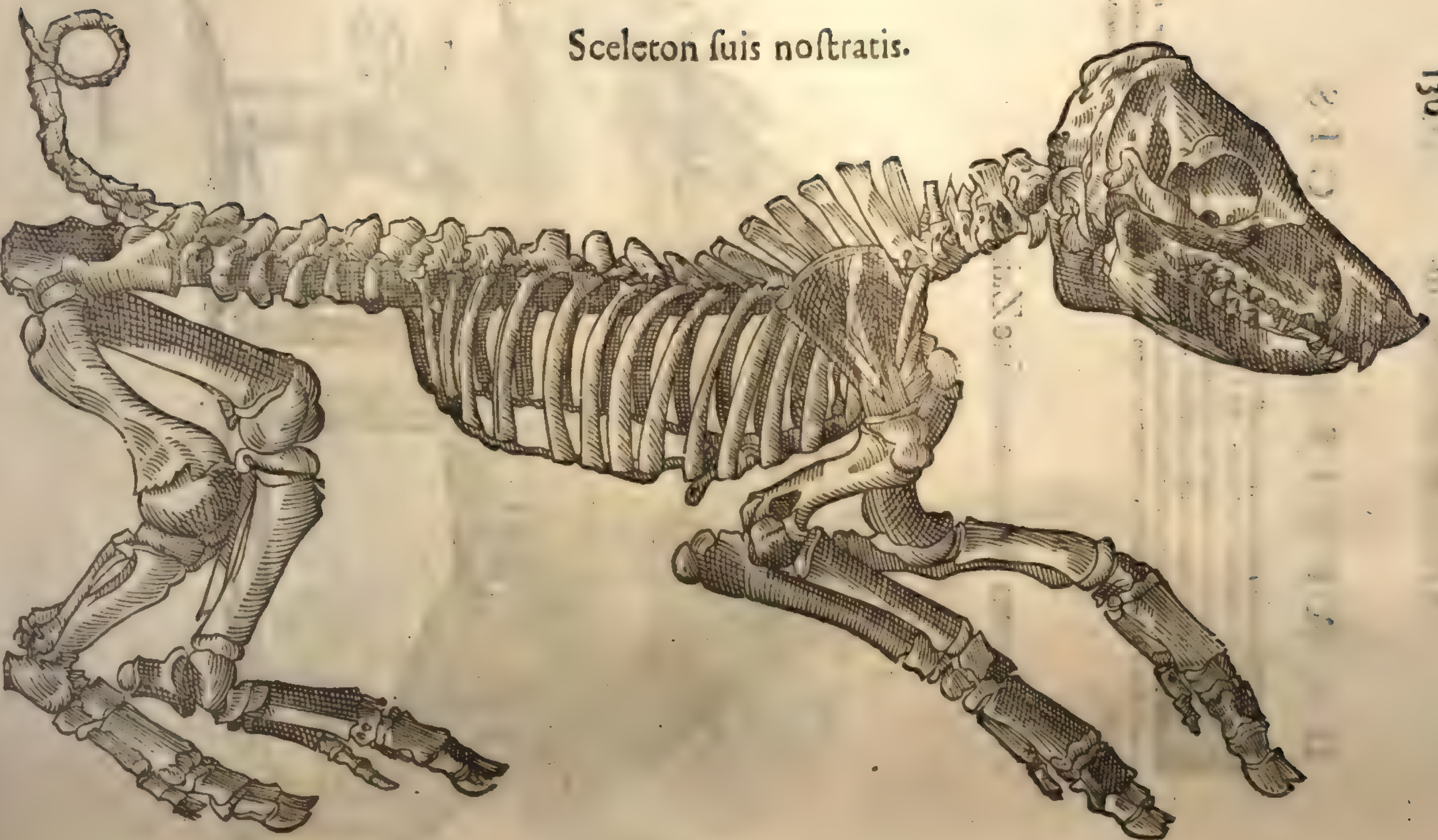

E Iracundũ est animal. Conscendunt Venatores arborum summitatem, & grex Zainorum accurrit, qui mordent arboris truncum, cum hominem non possint vulnerare; interim Venator supernè tutus venabulo illos cædit.

Mira inter hanc bestiam, & Tigridem est Antipathia; ideoq; constituunt Ducem, & iste Dux Zainorum quoscumq; potest sui generis, trecentos, aut plures conuocat, quemadmodum Imperator milites conducit. His copijs inuadit Tigridem, quæ licèt ferocissima sit bestia, præ cæteris Americanis Feris, vincitur tamẽ multitudine non sine magna Zainorum strage, nam inuenti sunt innumeri occisi, simul cum Tigride. *Antipathia Zainorum.*

Caro est similis suillæ, vel aprugnæ, sed durior, atq; insuauior. Setæ sunt asperg albo, & nigro colore variatæ. Vescitur glandibus, radicibus, & alijs montanis fructibus, necnon vermiculis, lumbricis, atq; alijs animalibus huius generis, quæ in locis vliginosis nascuntur. Additur in gratiam Lectoris Icon sceleti porcelli vulgaris *Victus.*

F

DE LEONIBVS.

AB ISVLCIS animalibus ad bestias quadrupedes digitatas transeundũ est. Apud Indos noui orbis natio Leonum est ignauior, Puma Peruani vocant. Minores, quàm Africani sunt, fugaces, atq; innocentes, nisi prius lædantur, degeneres omnino animo, mole, iuba, & colore, quia sunt potius fusci, quàm fului. Ad horum venationem conueniunt Indi lapidibus, & fustibus eos interimunt, quoniam eorum carne vescuntur, quæ est alba, & crassa, adipem medicamẽtis reseruantes, & ossa pro saltationibus, & choreis. *Vsus Leonũ in cibis.*

Est in Chiappa animal simile cani leporario nigrum, præter caput, & collum, quæ alba sunt, Indi tamen Leonem album appellant. *Leo albus qualis.*

G Præterea sunt aliæ Feræ Leoni affines; veluti Miztli, animal ita à Barbaris appellatum Leoni nostrati non iubato congener, quod adhuc paruum, est fuscum, crescens verò fit fuluum, & interdum rubrum, & subalbidum, quod, ob regionis diuersam naturã, potest euenire.

Item Quamztli bestia affinis est Leoni, vnde nomen sumpsit, sed mitior, & agilior, hinc nonnulli Hispani Pantheram esse existimarunt. Ad has etiam differentias Machamiztli bellua pertinet, quæ a Ceruo, & Leone nomen sumpsit, quas animãtes nonnullis corporis partibus simulat: immò & Cuitlamiztli à Leone, & Lupo indigena mutuata nomenclatione huc spectat. Bestia est Leone crassior, mitior tamen, & minor, venatione ceruorum, & ouium viuit, immò etiam satur, quæcumq; offenderit animalia interimit. Cum famem semel expleuit, binos, & ternos dies dormit, abstinens à præda donec esuriat. *Animantes Leoni congeneres.*

Insuper est Tlalmiztli fele minor, sed facie leonina, mirabilis est in paruo corpusculo animalis vultus, & ferocia. Cacamiztli vocatur aliud animal, quod ad genus H Leonum paruorum, vel felium pertinet, & in iuncetis versari solet. Quadrupes est, quaternas spithamas longo corpore, sed non admodum amplo, fuluo pilo, & aliquantisper prolixo, auriculis breuibus, & penè nullis, capite ælurino, cauda prolixã, & hispida. Adeo ferox est bestia, vt Ceruos plerumq; aggrediatur, & etiam occidat: vnde fortassis nomen sibi comparauit, nisi hoc nomen à fele potius profectũ sit. Etenim Miztli apud Mexicanos interdum ælurum, & aliquando Leonem significat. Viuit animal apud Pannocenses. *Leones parui quales.*

A

DE TIGRIBVS INDIARVM.

IGRIS in nouo Orbe non vna est, vel mole', vel furore, vel specie Vulgaris nostratibus est maior. Huic alia similis, quæ quia minor est, ab Indis Tlaco ocelotl, idest parua Tigris nuncupatur, maculis fuscis, & nigris variata, non pallidis, & candentibus, vt in alijs, apparet.

Tigris Leone ferocior.

Sunt hæ Tigræs Leonibus ferociores,& auidè Indos quærunt etiam in aedibus, & nisi constanter fores sint clausæ, clanculum ingrediuntur, & comprehensum aliquem Barbarum mordicus deferunt,non secusac felis murem, & tanta feritas huius B animalis non potest vinci nisi baculo circa renes bestia cædatur, & reddatur elumbis;sic enim languet, & paret victoriæ. Nulla alia Fera magis timetur Indis occidentalibus, quàm hæc:immò honoribus cumulatur, quoniam Dæmon illos sæpissimè specie Tigridis alloquebatur, sed postquam Indi rectam in Deum fidem receperunt;timor,& reuerentia huius feræ euanuit.

Animalculũ comitãs Tigrim quale.

In Bengala ferocissimæ sunt Tigres, & contumacis odij, quia ad spacium mille passuum supra triginta insequuntur per littora nauim, qua aufugit læsor. Præterea obuijs quibuscumq; Hominibus,& Feris atrox. Nihilominus natura præuenit tantã pestem. Comitatur tigrim aliud animalculũ, quod assiduo latratu illã indicat, quo audito, aliæ Feræ recedunt,& conduntur,homines autem fugiunt.

In Brassilia quoq; magna Tigrium est multitudo, quæ famelicæ magna pollent velocitate,& tremendis viribus. Eædem pastæ tanta feruntur esse ignauia,vt confestim à gregarijs etiam Canibus in fugam vertantur.

Animal Tigridi affine

Tigridi affine videtur esse animal Thanacth vocatum, quod se vidisse fatetur C Theuetus,apud Indos mercatores, dum mari rubro veheretur. Hoc magnitudine,& membrorum conformatione Tigridi non erat absimile, facie tamen ferè humana, sed naribus valde resimis. Immò anteriores pedes humanis manibus & posteriores Tigrium pedibus similes habebat. Cauda carebat, & pilo vestiebatur fusco. Deniq.capite,auribus ,ceruice,& ore hominem, capillis verò subnigris & crispis aethiopem referebat:cætera Tigris. Simile animal vidisse in Germania quidã medicinæ studiosi nobis anno elapso publicum inuisentes Musæum referebãt,quod, quæstus gratia, à quodam circumforaneo ducebatur veluti in sequenti icone effigiatur.

Animal

Animal Tigridi affine.

DE VRSO.

A

Lib.1,c.4.5. N Historia quadrupedum digitatorum explicatum fuit, iuxtà nonnullorum mentē, fœtum Vrsæ ab aluo informe egredi; quem postea mater lingua formare videtur; nihilominus inspectio anatomica Vrsę prægnantis occisæ oppositum monstrauit: siquidem in aluo Vrsulus suis membris distinctus inuentus fuit, ea forma, quæ in sequenti icone cōspicitur. *Lib.8.c.36.* Hinc patet multas opiniones esse falsas, quæ præcipuè relationi adhærent: veluti est opinio illa de excisione testium Castoris, de partu viperæ, & pariter de informi partu Vrsæ; cum in vtero vrsino imperfectus nō sit fœtus, citra distinctionem membrorum, quæ post partum linguà matris perfici, & distingui dicuntur: etenim autopsia totum oppositum demonstrat. Hinc Plinius corrigendus est, qui falsò hanc opinionem protulit.

Pariter hic damus figuram vnguis vrsini, qui refert effigiem illius lapidis ex terræ visceribus eruti, qui Græcis Rhincolithos appellatur, cum rostrum rapacis auis B simulet.

Vrsulus ex cæsa matris aluo exemptus.

Vnguis Vrsi adulti.

E

DE LVPIS.

REGIONES nouæ Hiſpaniæ calidiores alunt Lupum, quem Indi Cuetlachtli appellant: noſtratibus eſt ſimilis, ſed amplitudine capitis maior, Tauros, & aliquando Homines adoritur. Inueniuntur nonnulli albi.

Lupi Regionis Bambæ oleo Palmarum ſummopere delectantur. Oleum.n.ex fructu Palmarum expreſſum, craſſum eſt, & inſtar butyri ductile, quod corticibus cucurbitarum excipitur, & magna diligentia reſeruatur. Sed mirandum eſt, quàm dextrè hi Lupi id furentur; mordicus enim vaſa comprehendunt, & humeris, vt Lupi noſtrates ouē furati, in ijciunt, vt curſus tantò ſit expeditior, & verbera perſequentium effugiant. *Luporum verſutia.*

F

DE HIPPOPOTAMO.

IN Hiſtoria quadrupedum digitatorum. Hippopotami meminimus, quoniam re vera vngulas in quatuor veluti digitos diuiſas habeat. Quapropter ibi icones Hippopotami maris, & fæminæ dedimus, inſuper figuram capitis Hippopotami, in qua melius dentes conſpiciuntur. Modò ante oculos Lectoris repræſentamus picturam partis anterioris Hippopotami fæminæ, in qua nares patulæ melius conſpici poſſunt.

G

Præterea nolumus ſilentio inuoluere picturam cuiuſdam beſtiæ Hippopotamo congeneris, (vel affinis, quæ inter Hieroglyphica, in tabula Bembi, fuit delineata. Itaque ibi conſpicitur hoc animal, veluti in aliquo agro verſans digitatum, & valdè craſſum, cum cauda pariter craſſa, & breui. Ante hoc animal cernitur homo Aegyptius, qui telo beſtiam adoriri videtur: quemadmodum in icone propoſita licet conſpciari. *Hippopotami differentia.*

Hippo-

Hippopotami fœminæ pars anterior, in qua nares melius apparent.

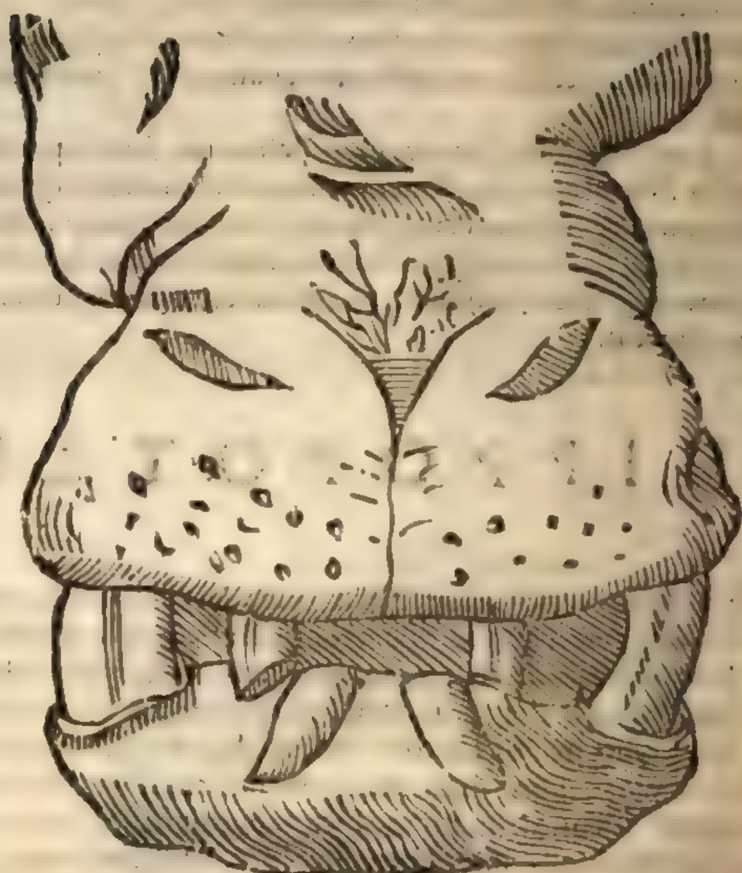

Animal Hippopotamo affine.

E

DE VVLPIBVS INDICIS

NIMAL, quod nonnulli Hispanorum Vulpem, & alij Oedipum, Indi Coyotl, alij Atoc vocant, Est ignotum orbi veteri, lupino capite, viuidis oculis, paruis, & acutis auribus, rostro longo, nigro, nec admodum crasso, cruribus neruosis, vnguibus vncis, cauda valde pilosa, & crassa, & morsu nocuo: valde enim accedit ad formam nostratis Vulpis, ad cuius fortasse genus spectare potest, media constans magnitudine inter Vulpem, & Lupum quamobrem non solum sues, & similia animalia, sed Ceruos etiam, & interdum homines adoritur. Fusco longo candidoq; promiscuè pilo tegitur: vulpinis est moribus, & adeò pertinax iniuriæ vltor, & ereptæ sibi predæ ita memor, vt post aliquot dies, agnoscat raptorem, insectetur obuium, & adoriatur, immo cognitis aedibus, & interemptis quibuscumq; domesticis animalibus, iniuriam vlciscatur. Vice versa erga beneficos est bellua comis, & grata, & intactis auibus cohortalibus animi beneuolentiam testatur. Incolit potissimum loca calidiora nouæ Hispaniæ. Vescitur carne imbecilliorum animalium, Maizio, & alijs frumentaceis, nec non saccharinis arundinibus si quando offenderit. Decipulis; & laqueis capitur, & Sagittis necatur. *Vulpium Indicarum mores.*

F

Ad hoc genus pertinet aliud animal Indis coyotl vocatũ, & eodem ingenio præditum, sed formicarum assistit cauernis; vnde nomẽ sibi vindicauit. Cum noctu vlulat, multiformes edit clamores, quod præstat etiam aliud animal Hal coyotl nuncupatum, quod versatur circa oppida, & plerumq; ex rapina auium cohortalium viuit. Similiter animal Ilpemaxtla dictum species est Vulpis candido, nigro, & fuluo pilo vestita, capite paruo, auriculis paruis, corpore gracili, & quatuor ferè dodrãtes longo, rostroq; prolixo, & tenui, sed victu, & moribus vulpinis. *Animantes Vulpibus affines.*

G

Alia Vulpecula, quæ maizium tostum colore aemulatur, vocatur Indis Yzquiepotl technis & artibus nostrati Vulpi est similis, duos penè dodrantes longa est, & humilis, rostro tenui, paruis auriculis, piloso, & nigro corpore, & potissimum iuxta caudam, quæ longa est, & nigro, candidoq; pilo quemadmodum, & dorsum vniuersũ, vestita. Breuibus est cruribus, & nigris, necnon vncis vnguibus. Viuit in antris intra saxa, vbi educat prolem. Vescitur scarabeis, & vermiculis, aues etiam cohortales iugulat, sed solum earum caput deuorat. Cum pedit, halitum fœtidissimum fundit Vrina etiam, atq; stercus sunt fœtidissima, itaut nihil adeo pestilens in toto orbe reperiatur. Hinc fit, vt in extremo constituta periculo, reddito lotio, & deiectis fæcibus, ad interuallum octo, vel plurium passuum se se ab omni vindicet iniuria. Editur tamen eius caro, necnõ stercus ab ijs, qui luem Hispanicam, aut Indicam potius patiuntur. Fit quoq; ex hoc animali oleum vulpinum non minus efficax illo, quod ex nostrate Vulpe paratur. Demum Chiappa nutrit vulpeculas, quæ per arbores auiculis insidiantur. Deniq; notandum est circa partes Vulpis, eius genitale esse osseum, veluti Aristoteles retulit: sic enim in Historia quadrupedum digitatorũ explicauimus; quoniam autem eius icon non erat ad manus, non potuimus lectori satisfacere; idcirco hoc in loco illius effigiem exhibemus. *Vulpecula alia Indica.* *Vsus in Medicina.* *Oleum vulpinũ quale.*

H

Genitale Vulpis osseum.

DE SIMIIS.

Bezaar Simiorum.

AGNA est industria Venatorum Orientalium, qui miro artificio ex simijs conficiunt lapides, quos postea pro Bezaar venditant. Certo anni tempore ad Simiorum venationem prodeunt, non vt interimãt, sed vt tantummodo sagittis leuiter vulnerent, quos cruentatos deinceps non insectantur. Interea ex cruore lapis quidam intra corpora Simiorum generatur. Etenim singuli tot lapides procreant, quot vulnera à sagittis inflicta sustinuerunt. Cum autem Venatores maturos esse lapillos arbitrantur, rursus ad illos comprehendendos egrediuntur, Simijs interemptis.

Nomina varia belluae.

Sunt qui ad simiarum genus, seu Cercopithecorum illud animal referant, quod Indi Mapach nuncupant. Non desunt etiam, qui ad Vulpeculas indigenas reducant Varia tamen sortitur nomina apud Indos, nam alijs dicitur Illamaton, seu Vetula, alijs Maxtle, seu gossipinum cingulum, alijs Cioatlamacazquu, seu Sacerdotissa. Est animal paulò maius cane melitensi, humile, teres, pilis tectum, nigro, alboq; colore promiscuè variatis, magno capite, paruis auriculis, rostro canis venatici, fascijs singulis candidis, iuxta oculos, in rectum procedentibus, cauda longa, humanis ferè manibus, & pedibus, quibus omnia prætentare videtur. Cicuratum, & in aedibus altum facilè mitescit, & quibuscumq; oblatis vescitur. Iacet iuxta Heros, volutatur humi, & mille modis lasciuit, & ludit, astu, & moribus Vulpeculam, imitatur. Instar felium manibus faciem lauat, & ijsdem, ritu Simiæ, cibaria ori apponit. Exteris, & Aduenis se ferocem bestiam ostendit; cum tamen familiaribus blandiatur.

Mores belluae.

D

DE PIGRITIA, ET ANIMALI Ignauo.

E nominibus, natura moribus, & cibo huius animalis fusum sermonē habuimus in Historia Digitatorū. Reliquū est modò vt addamus verba Parei, & proponamus effigiē spectandā, quę tunc temporis nō erat in promptu. Inquit igitur Pareus, quòd hoc animal Haut nominatur, lib.2.c. 10. magnitudine Cercopitheci, capite, & facie puerum referens. Captū gemit, & suspiria ab imo trahit pectore, instar hominis anxij, & dolentis; pedes tri-

Pigritia, seu Haut, & ignauum Animal.

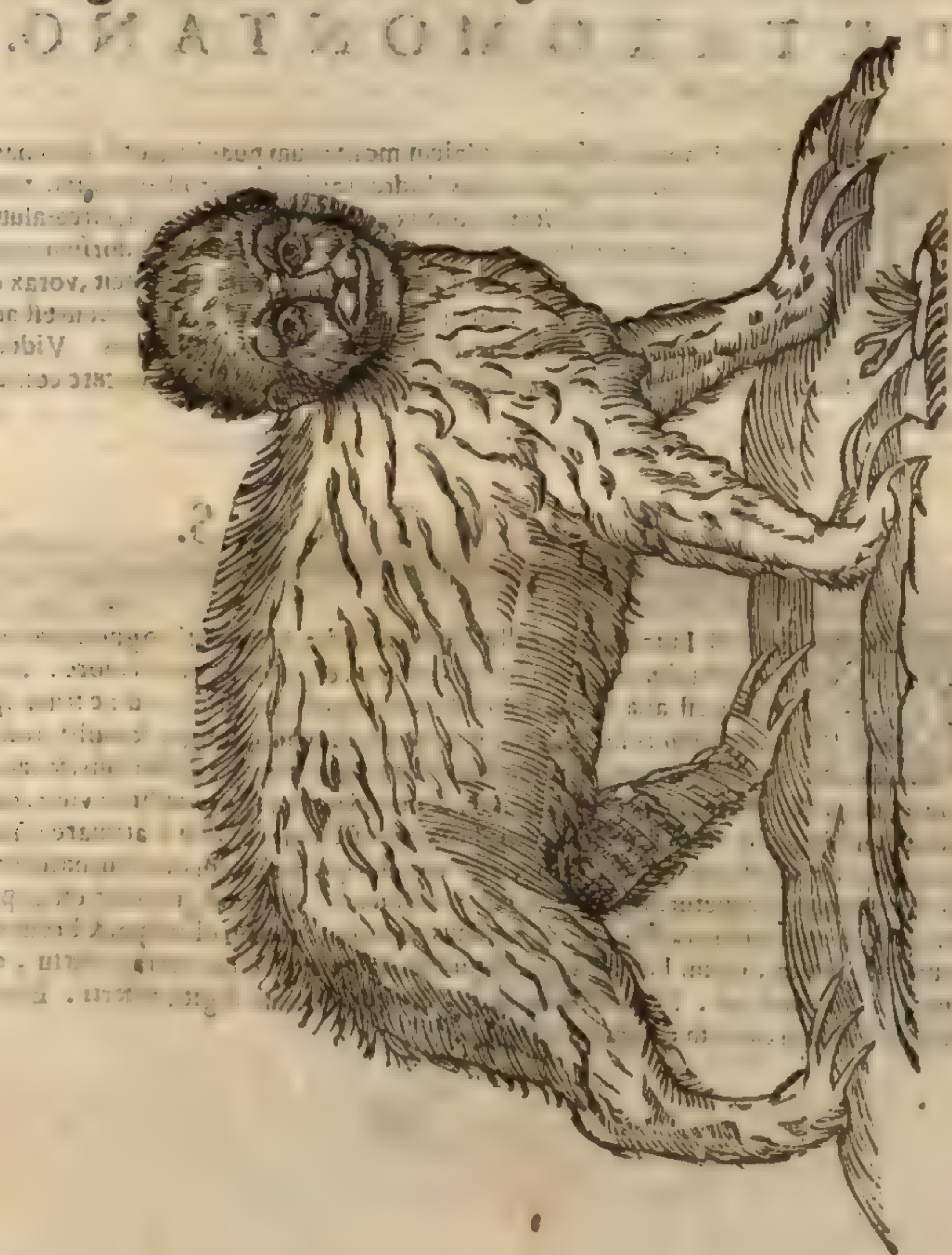

bus vnguibus ſunt muniti, ſcandit arbores, illicq; frequentius, quàm in terra degit A
Mores pigri animalis. Adeò lentè incedit, vt in extenſione pedum ventre humum tangere videatur. Spatium iactus lapidis, quindecim diebus, non abſoluit, & arborem aſcendens, biduum conſumit, neq; greſſũ, aut minis, aut plagis accellerat. Quo circa Ioannes Euſebius Ieſuita naturam huius animalis ad hominem pigrum conferens, hoc aliquando luſit octaſticho.

Te ridet natura, Piger: Braſilica Tempe
Beſtia fœda colit nomine dicta tuo.
Tarda gradu reptat, pede non aſſurgit inanis;
Ventre ſed adlambit lento adipalis humum.
Ad iactum properat ter quina luce lapilli,
Et biduo frondens laſſa cubile ſubit.
Acta minis, plagis, neutris ignaua cedit:
Nec ſinit inſtictu valuere torpor iners. B

DE TAXO MONTANO.

INDI nouæ Hiſpaniæ Melem montanum puauhpecotli nominant. Animal eſt duos plus minus dodrantes longum, roſtro prolixo, tenui verſus ſuperna contorto, prolixa itẽ cauda, pilo longo, circa aluum albicante, cætera fuſco, vel nigro, & candenti, ſed circa dorſum nigriore, atris pedibus, & incuruis vnguibus. Facilè miteſcit, vorax eſt *Taxi species.* quia nullis parcit oblatis eſcis, nec tamen caro eius eſt edulis. Placidum eſt animal; nam mirandum in modum blanditur, & ludit, noxium tamen ignotis. Videtur tamen referendum ad genus Taxi proptereaquod nonnulli Texon vocare conſueuerunt. C

DE LVTRIS.

GENVS Lutræ videtur illud animal Indis Ahoitzotl cognominatum, magnitudine canis melitenſis, nigro, & pullo variatur colore. Huic *Leo aquatilis.* affinis eſt alia beſtia Leo aquaticus appellata, longitudine trium ſpithamarum, ruſo, & obſcuro circa dorſum pilo, longo, & molli, roſtro tenui, & longo, incuruo vngue, breuibus cruribus, & auribus, & cauda longa duos dodrantes. Piſcibus victitat, & non procul à litore auſtrali viuit, eius tantummodo pellis eſt in vſu. His beſtijs proxima eſſe videtur alia Cattiuare nũcupata, amphibia, veſcitur quodam iunceo genere in ripis aquarum dulcium naſcente. D
Si metu aliquo occupetur, fugit in aquas vſq; ad imum. Cæteris grandior eſt, caput habet ferè leporinum, craſſius tamen, & minus auritum, caudam obtuſam, & breuem, crura magis alta, quàm Lutra habet: ſiquidem veloci etiam per terram curſu, ex amne in amnem fugit. Pilus eſt ſubniger, & pedes tribus digitis referti. Edilis eſt, quæ ſuillam carnem comedenti ſapit.

E

DE HISTRICIBVS.

IN Malaca quædã ſpecies Hiſtricis viuit,in cuius felle lapis generatur, quem Malacenſem appellant,& omni ſpeciei Bezaar præferũt. Ideo tanta eſt in æſtimatione apud Indigenas, vt ſcripſerit Gargias, è duobus, qui ſuo tempore reperti ſunt, alterum pro ſummo munere ad eum, qui pro Rege Luſitaniæ Indiam gubernabat, miſſum fuiſſe. Et quamuis iſthic lapis Bezaar frequens inueniatur: Nihilominus hunc Hiſtricis lapidem Incolæ cæteris alexipharmacis præferũt. Vnum tantùm vidiſſe refert Gargias, cuius color dilutioris videbatur purpuræ, guſtu amaro, tangenti lubricus, inſtar Saponis gallici Cluſius addit anno ſalutis humanæ poſt milleſimum ſexcenteſimo tertio ſe vidiſſe ſimilem fortè lapillum planum non ſuperantem magnitudinem vnguis digiti humani, leuem, coloris ex cinereo candicantis, ſed paruis quibuſdam maculis rubiginoſis aſperſum, qui valdè commendabatur aduerſus venena. Illum ex India orientali recenter alatum ferebant, lapidemq; porcinum eſſe dicebant. Ex his notis Cluſius coniectabat eſſe poſſe lapidem malacenſem iam commemoratum, qui in felle Hiſtricis quandoq; reperiri ſolet. *Lapides Histricis conditiones* F *Lapis Malacensis.*

Ferdinandus Lopes meminit & ipſe cuiuſdam lapidis, cui non minorem facultatem attribuit, quam lapidi Bezaar, aut Malacenſi: cum mirandum in modum omnibus venenis reſiſtat. Eſt lapis magnitudine auellanæ, rarus admodum, cum in capite animalis, quod Indi Bulgoldalf appellant, naſci perhibeatur. *lib. 1. hiſt. Ind.*

Cætera ad Hiſtricem noſtratem attinentia in Hiſtoria Digitatorum exarata fuerunt, vbi non ſolum icon Hiſtricis, ſed etiam pellis conſpicitur, in qua cutis externa Hiſtricis dorſi, cauda, & vropygium, nec non cutis interna, pes anterior, & pes poſterior conſpiciuntur. Nunc huius animalis alias partes delineatas addimus, vt in icone cernitur.

G Præterea hic etiam delineatur figura dentis huius animalis, aut valde ſimilis dentibus anterioribus eiuſdem, qui olim nobis fuit communicatus. Huiuſmodi dens, iuxta latera, membranas habebat adnexas, & vbi nectebatur, erat ſubtilis, rimaq; per medium notabatur, ſed non ita profunda, qualis in dentibus Hiſtricis conſpici ſolet: ſiquidem dens huius animalis figuram duorum dentium ſimul copulatorum aemulari ſolet. Hinc aſſeueranter dentem eſſe Hiſtricis non atteſtamur: niſi fortè Natura dentem monſtrificum produxerit, quod aliquando in animalibus accidit. *Dentis Histricis deſcriptio.*

Dens ſimilis denti anteriori Hiſtricis.

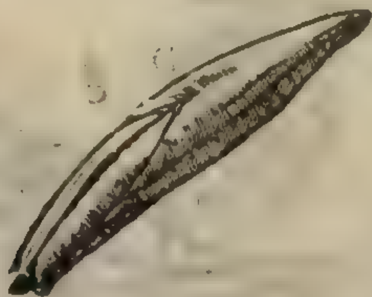

Histricis variæ Partes

A. Mandibula superior

B. Mandibula inferior

C. Fulcrum separatum, & de loco suo exemptum

D. Organum auditus.

E. Lingua.

F. Intestinum cæcum

G. Tympani membrana

H. Officulum fulciens tympanum.

I. Concameratio, seu antrum osseum.

E

DE CANIBVS INDICIS.

N Orbe nouo variat caninum genus,præter differentias, quas vetus orbis cognouit. Primum genus vocant Barbari Xoloitzcuintli, excedit mole corporis, quia tres plerumq; superat cubitos, nullo pilo tegitur, sed tantùm molli cute, fuluis, & cyaneis maculis aspersa. *Canum varietas*

Secundum genus nuncupant Itzcuin teporzotli, & à Patria vnde venit, Michua canem. Simile est Melitensibus, variat candido, nigro, & fuluo colore, in delicijs habitum, & gratissimum, collo penè caret, gibba quadam fœditate supra

F humeros eminenti.

Tertium genus Barbaris dicitur Techichi, alioqui nostratibus similè, nisi quòd aspectu est mæstum, Indis est edule. Nutriunt hos canes comedendos, quemadmodũ Hispani cuniculos, quos ad esum destinant, castrant, quia cito pinguefiunt, copiam fæminarum procreandę soboli seruant, ex maribus exiguũm numerum.

Insuper Barbari quoddam genus Canum paruulorum. Alco vocitant, quorum societate mirandum in modum delectantur: ideoq; sibimetipsis cibum detrahunt vt illos alant. Cum iter agunt, hos secum, vel humeris, vel gremio deferunt. Cũ ægrotant, consortio inseparabili, & familiaritate horum catellorum recreantur. *Vsus in varijs.*

Versãtur etiã apud Indos cães muti, vulpina facie Cozumella insula hos nutrit. Immò percussi nec gemitum, nec clamorem edunt. *Canes muti vbi.*

Canem montanum vocãt Indi Tepeytzcuintli, magnitudine mediocri audacissimum tamen animal, quia aggreditur Ceruos, & illos quandoq; interimit. Corpus vniuersum nigrum est, sed caput, pectus, & collum candens. Pili longi, longa cauda, & caninum caput, vescitur vitelis ouorum, & pane in aqua calida dissoluto, quã-

G do cicuratur. *Canes montani.*

Demum aduertendum est quòd Canes communes ex Hispania in Hispaniolã transuecti, aucti numero, & magnitudine, per syluas discurrere cæperunt gregibus, tanquam lupi nocentissimi; ideoq; tale præmium constitutum est occidentibus illos, quale apud nos venantibus Lupos.

DE FELIBVS SYLVESTRIBVS.

H VODDAM genus felis sylueftris, seu potius mustelæ Indi vocant Tepemaxtlaton. Aeluro simile est animal magnitudine, rostrum tamen est longum, auriculæ paruæ, breuia crura, & cauda transuersis fascijs nigris, & candidis decorata. Vestitur pilis nigris promiscuè tamen albicantibus. Puluis huius animalis febrientibus conferre perhibetur. *Vsus in Medicina.*

Aliud genus felium syluestrium, seu Mustelarum nuncupant Indi quauhtentzo. Viuit in regionibus calidis Xonotlæ, assimilatur quodamodo Vulpeculæ, pręlongã habet caudam, fuscos, & mollissimos pilos, punctisq; nigris distinctos. Mitissimum est animal siquidem ad cognitos, & domesticos accedit. Ex pelle vestes magno habitæ pretio, tum ornamenti gratia, tũ ad propellendas frigoris iniurias parãtur. *Vsus pellis.*

A

DE RANIS, ET RVBETIS.

Gyrini vbi edules.

AM peruenimus ad animantes quadrupedes digitatas, & ouiparas: propterea sciendum, quòd licèt Europa ab esu ranarum caudatarũ, quas Authores Gyrinos appellant, abhorreat: nihilominus indica gula huiusmodi recreatur; quia neq; Gyrinis, neq; formicis, atq; locustis parcit. Vocant has caudatas ranas Atolocatl, & has non solum comedunt, sed etiam pro mercatura, ad nundinas, venales conuehunt.

Lac rubetarum venesicum.

Habent præterea ranas vnius libræ, quas malulas nominant, quæ iucundæ, & gratæ palato sunt. Præterea lacus mexicanus Rubetas tum paruas, tum magnas nutrit; exiguæ vocantur Tamacoli, magnæ verò immensæ molis dicuntur Aquaquę. B Harum lac parte posteriore effusum est veneficum.

DE SCINCO INDICO.

ERSATVR quoddam genus animalis dictũ Axolotl in Lacustribus locis Indiarum molli cute tectum, & lacertarum more quadrupes, longitudine dodrantis, & pollicari crassitudine. Vuluam habet muliebri simillimam, & venter eius maculis fuscis distinguitur, caudam habet prolixam, quæ paulatim, & sensim gracilescit. Pro lingua charrilago breuis, & lata visitur. Quaternis natat pedibus, in totidem digitos fissis caput depressum est, in proportione reliqui corporis magnum. Rictus hiscit, & color est ater. Huic animali menstrua singulis quibusq; mensibus fluere, muliebri ritu, sæpius obseruatum est: quapropter ad Venerem excitandam animal prædicãt, more scinci, quem terrestrẽ Crocodilum quidam nuncupant, ad cuius genus hoc animal fortassis spectat: gratum in cibo præbet alimentum carni anguillarum non dissimile: propterea multis modis parari solet. Assatur enim, & elixatur: sed vt plurimũ ab Hispanis aceto mulso, addito pipere, caryophillis, atq; siliquastro indico paratur, A Mexicanis verò solo siliquastro illis familiarissimo, & pergrato condimento. C

Scinci Indici vires.

DE TESTVDINE MARINA.

Testudinis varia icones

MNIA ad hoc animal spectantia in Historia quadrupedum digitatorum Ouiparorum fuerunt exarata, vbi multæ icones conspiciuntur. Prima icon fuit Testudinis marinæ pronè pictæ, secunda icon eiusdẽ Testudinis supinè pictæ, tertia icon erat cranij testudinis marinæ, ore clauso, modò additur quarta icon, nimirum cranij testudinis marinæ ore aperto, vt in sequenti Icone apparet. D

E

Cranium Testudinis ore hiante.

A. Oculorum foramina.

B. Foramina narium.

C. Palatum.

D. Mandibula inferior.

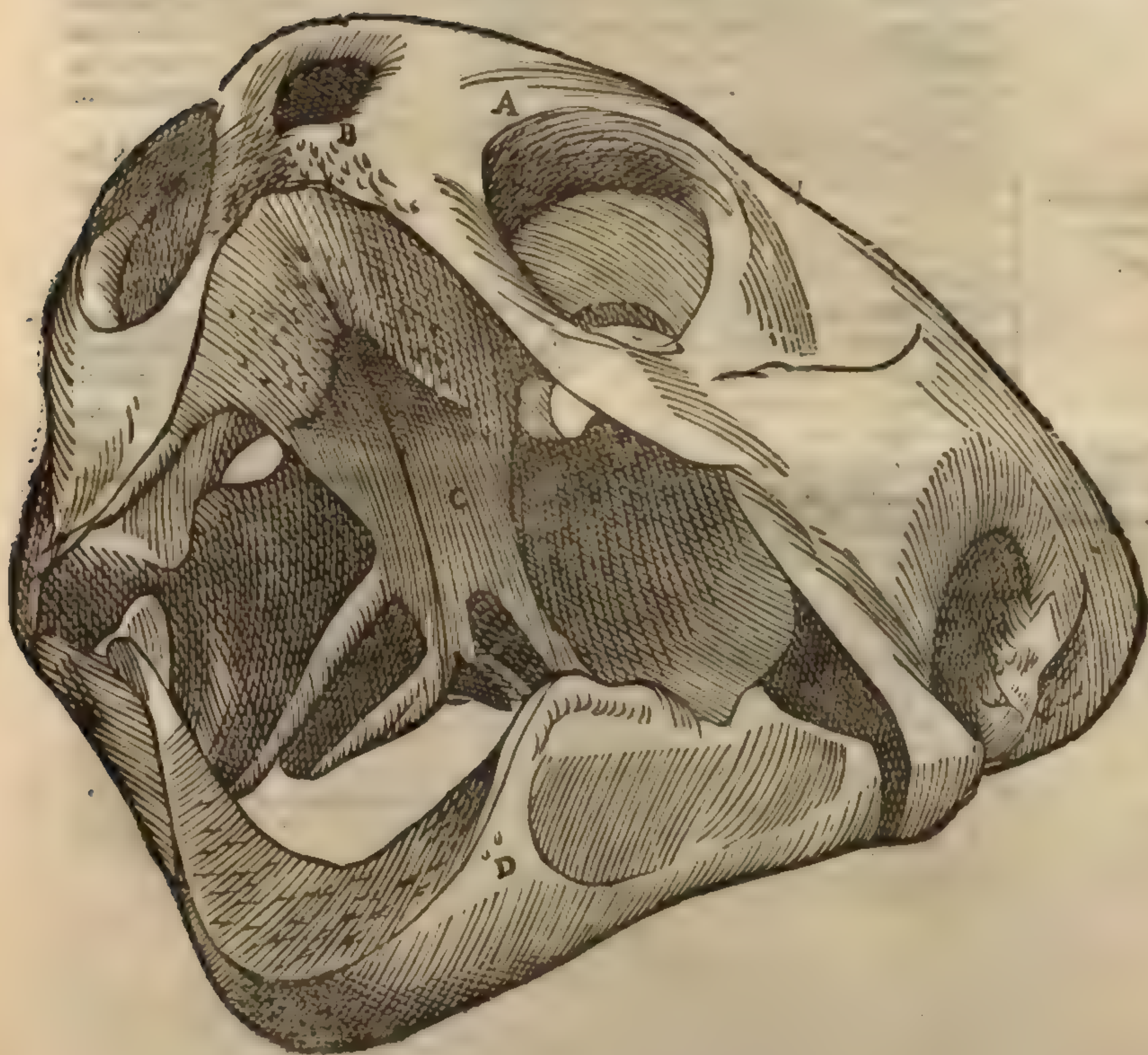

A

PARALIPOMENA HISTORIAE SERpentum, & Draconum

DE VIPERIS EXOTICIS.

Viperarum varietas

HIAPPA alit magnum genus viperarum, quod pestilentem spiritum quatuor narium foraminibus effundit. Præterea versantur ibi quædam aliæ viperæ equum intra diem occidentes. Sunt aliæ variegatæ, aliæ nigræ, & prolixæ, quæ quemcumq; momorderint, perimunt: crescente Luna mitescunt, & decrescente irritantur. Aliæ sunt pallidæ nigris distinctæ lineis, maculis albis variatæ: decidit caro per frusta ab ijs, qui demorsi fuerint. Alijs tantùm inest virus, vt si fuste contangantur, venenum vsq; ad manus subeat. Aliæ sunt huius conditionis, vt si manè mordeant, demorsus sanguinem vomens perit: sin vesperi, ictus non sunt lethales. B

Serpentum Domina quæ.

Est aliud serpentum genus viperis affine, Teuhtlacocauhqui, siue Dominam serpentum Indi nuncupant, Hispani Viperam, vel propter similitudinem capitis, vel veneni. Hic anguis viperino est capite, ventre ex albo pallescente, lateribus opertis, candentibus squamis, fascijs tamen pullis per interualla mixtis, dorsum fuscum est, luteis lineis se se in spina secantibus. Per saxa fertur celeri cursu: qua de re nonnulli Mexicanorum à vento nomen illi indiderunt, vocantes Hoacoatl. Oculi sunt nigri, mediocris magnitudinis. Binos habet superna maxilla caninos dentes incuruos, quibus venenum effundit. Narrant multi, qui hunc serpentem domi aluerunt, integrum annum absq; cibo, & potu durare, & caput abscissum per spatium decem dierum, vel amplius moueri. Ictus ab hoc serpente post spatium diei naturalis perit, nisi præsidijs citò occurratur. Excogitatum est partes demorsas humare, terr aq; obruere, & ita manere, donec prorsus cesset dolor, & morbus sit curatus prospero vt plurimum euentu. Medici mexicani caninos dentes huius animalis seruant, & ad sedandum capitis dolorem, collum, & ceruicem pungunt. Deinde pinguedine huius animalis ferè nocentissimi lumbos perungunt, vt eorum dolori medeantur, & similiter alias corporis partes dolore vexatas liniunt. Edunt Indi horum animalium carnes, & cohortalium carnibus esse præstantiores testificantur. C

Veneni huius animalis remediū

DE

E

DE HEMORRHOO INDICO.

NOVVS orbis habet Hæmorrhoum, Ahucyactli nuncupatum. Est autem maior illo Hæmorrhoo, de quo in Historia Serpētum egimus; eiusdem tamen veneni: namq; icti ab hoc Serpente per omnes corporis meatus sanguinem fundunt.

Pariter in Agro Iucatanensi versatur serpens Hæmorrhoo nostrati affinis, quatuor longus dodrantes, fusco colore, sed cyaneis, & rubescentibus maculis conspersio. Huius animalis ictus est adeò pestilens; vt intra spatium vnius horę F hominem ad vomitum sanguinis inducat, & post spatium diei naturalis ab omni corporis parte eumdē effundat. Antidotum esse referunt siliquastri succum liquori Tabaci permixtum. Cauernas saxorum colit, inibiq; prolem educat. Cum ab antro egreditur, si strepitum audiat, in quosuis obuios impetum facit.

Antidotus huius veneni.

DE IACVLO, ET SERPENTIBVS ei affinibus.

G

PRÆTER species Iaculorum memoratas in Historia Serpentum, aliam differentiam monstrabat annis elapsis quidam Circumforaneus. Erat animal longitudine quatuor dodrantum cum dimidio, habebat oris hiatum longitudine pollicis transuersalis. Rostro erat acuminato, & squamis magnis, & oblongis tectum, figura quodammodo quadrangulari, licèt inæqualiter · squamæ tamen dorsi erant aliquantò maiores, ijs, quæ ventrem tegebant Deinde versus caudam, more aliorum serpentum, extenuebatur. Propè hiatum obseruabatur rima vtrinq; ad latera corporis, qua tanquam ala, seu appendice ad saltum vtebatur. Hæc autem appendix, seu ala ad genitalia terminabatur. Bestia hæc erat species Iaculi, sed Vulgò à Circulatoribus *Crepasasso* appellabatur. Alia species Iaculi versatur apud Indos Texminani nuncupata, siue serpens oculos inuolans, quoniam oculos primum petat: ideoq; alijs oculipeta dicitur. Serpens prælongus est, & tenuis ventre liuido, & dorso fusco: quidam Indorum Micoatl indigitant, quoniam sagittæ sit similis. Vibrat se ex arboribus in homines, & potissimum in humanos oculos: hac de re Iaculi species censetur: H etenim licèt crassitudine corporis Iaculis cedat, proprietate tamen, & natura eis assimilatur.

Lib. 1. c. 13

Iaculi serpentis alia species, & descriptio.

Oculipeta serpens qualis.

DE

A

DE ALIIS SERPENTIBVS INDICIS.

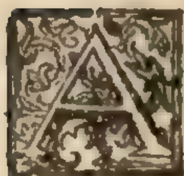NNO humanæ salutis post millesimum, & sexcentesimum vigesimo octauo, ex litteris Patris Iosephi Adei Iesuitæ intellectum est non procul à Tuna Puma, in quodam nemore versari serpentem bouinæ ferè crassitie, longitudine moli proportionata, cuius annona Testudines erant,& Cerui sopiti. Quà transibat,herbas adurebat. Procùl odorabantur Serpentem mulæ, nullisq; stimulis instigatæ procedere volebant. Idē contingebat canibus, fugam sollicitantibus, cum primùm excrementa anguina naribus hauriebant. Ibi erant tumuli ossium animalium à Serpente voratorum, neq; fætebant,sed potius suauem odorem moschi spirabant.

Serpētis immanis vbi.

B

Alium serpentem vocant Indi Tzicatlinan,seu matrem formicarum, quia in cuniculis formicarum viuat,& statis anni temporibus,eas sequatur,cum foras prodeunt. Hic anguis pulcherrimus est omnium,neq;cuiquam noxius; minimi digiti crassitudinem aequat,& duorū dodrantum longitudinem, fasciis distinguitur candidis, rubrisq;transuersis, & alternis. Indi hunc ad usum medicum trahunt,nimirum ad discutiendos tumores præter naturam,dum illum contusum tumori applicant.

Serpens Indicus in tumoribus adhibetur.

Paruulus anguis Attaligatus dictus versatur apud Indos, qui pennæ anserinæ crassitudinem, & longitudinem non excedit. Centeni huius generis Serpentes semper, pluresue offenduntur, neq; vnquam à se inuicem separati. Veneni sunt expertes;alioquin adeo perniciosi,vt aggressi dormientem, si fortè quemquā inuenerint, nulla arte auelli possint, donec tandem ictibus hinc inde illatis hominem interemerint,& totum deuorauerint.

Serpētes parui nocentissimi.

C

Libuit nonnulla remedia aduersus venena serpentum addere,quæ non iuxta ordinem,sed supra vim naturæ bestias venenatas exterminant. Primitus puluis pauimenti circa sepulcrum sancti Remigij collectus Serpentes fugat; vt scribit Hodoardus de quodam colono villæ episcopi Rhemensis,qui secus amnem Sarem in loco lutoso habitabat, & à serpentibus mirandum in modum vexabatur. Hic igitur puluerem ex pauimento Ecclesiæ sancti Remigij collectum per ædes sparsit, & deinceps nullus serpens apparuit. Compertum etiam est, quòd in omnibus templis sancti Remigij,necnon atrijs,& cæmeterijs circumiacentibus serpens nullus soleat inueniri: quinimò si illuc delatus fuerit, nullatenus viuat. Hactenus Hodoardus, referente Ioanne Eusebio Iesuita.

lib.2. Hist. Rhem.

Insuper terra Hiberniæ exitialis serpentibus esse perhibetur,post admirandam benedictionem, quam Hibernia à Sancto Patritio accepit, eiectis inde baculo suo omnibus venenatis reptilibus:miranda enim scribit Giraldus de baculo, quo sanctus Patricius venenata animantia ex hac insula expulit. Pariter eiusdem baculi meminit Sanctus Bernardus in vita Sancti Malachiæ. Itaq; narrat Giraldus, referente Ioanne Eusebio Iesuita, inter omnia reptilium genera innocuis solum gaudet Hibernia;etenim Serpentibus,bufonibus, ranis, scorpionibus; & draconibus caret. Habet quidem araneas, sanguisugas, & lacertas, sed prorsus innocuas: immo si aliunde venenatæ bestiæ illuc deferuntur, illico intereunt. Nam legitur in antiquis terræ istius sanctorum scriptis, quòd serpentes aliquando, periculi faciendi causa,in ollis æneis delati sunt,sed statim atq.medium maris Hibernici cursū transierunt, exanimes reperti sunt. Præterea mercatores,cum naues in portu Hibernico aliquoties exonerassent,bufones casu illatos in fundo nauium inuenerunt, quos dum viuos in terram proiecissent, confestim,omnibus videntibus interierunt. Contigit quoq; nostra aetate, vt scribit Giraldus, in Borealibus Angliæ finibus, vt iuuenis nullo remedio posset à Serpente liberari, cuius dormientis os ingressus fuerat. Hic cum loca Sanctorum per Angliam lustrasset, tandem saniore cōsilio

D

in

E in Hiberniam transuectus, statimatq; aquas illius terræ hausit, lethalem hostem extinctum per partes inferiores expulit. Quod contigit Hiberniæ meritis Sancti Patritij. Idem debemus attestari Melitæ insulæ meritis Beati Pauli fuisse concessũ: siquidē terra Melitensis aduersus quascumq; venenatas bestias fæliciter adhibetur. *Draconis descriptio.*

Circa Dracones multæ differentiæ in propria Historia fuerunt assignatæ, & præcipuè ratione loci; cum alij in montibus, alij in planitie versentur, in Regionibus tamen calidioribus. Præterea aduertendum est alios etiam esse aquatiles, diuersos à memoratis in Historia Piscium. Quandoquidē olim Draco marinus dono datus fuit Clarissimo viro Vlyssi Aldrouando ab Illustrissimo, & Reuerendissimo Bouio Episcopo Ostiensi. Erat hic Draco viridis, bipes, vnico tantùm oculo insignitus, rostro Delphini, & serratis dentibus refertus, & squamis munitus, & in mari Adriatico propè Ostonium captus, veluti in sequenti icone cernitur.

Deniq; quoniam iconem oui Serpentis inuenimus, vt legentibus morem gereremus, hoc in loco spectandam exhibemus.

F

Ouum Serpentis.

Draco marinus monophthalmos bipes.

PARALIPOMENA HISTORIAE Monſtrorum.

IN Rubrica Denominatorum meminimus cuiuſdam radicis rudimentum humanæ formæ referentis; immo ibi iconem illius pronè & ſupinè delineatam dedimus: quamobrem aliam illi congenerem hic ſpectandam præbemus, quæ folio 135. erat collocanda: immò in eadem tabella effigiatus eſt ramus ſerpentinus, qui in folio 672. erat reponendus.

Radix anthropomorphos, & ramus ſerpentinus.

Relatum fuit in Historia Monstrorum, capite secundo, exeuntia ab vtero fœmineo vel esse effluxiones, vel molas, vel abortus, vel fœtus perfectos, vel tandem imperfectos, & monstrosos. Omnium autē icones fuerunt exhibitæ, preter figuram effluxionū, quam hoc in loco damus pagina 330. reponendam. Hic etiam effigiatur Mola antropomorphos altera, quæ ibidem desideratur. Et quamuis delineatę effluxiones ex aluo muliebri exierint: hinc tamē non fit, quin ex vtero brutorū aliquādo prodeant; quandoquidem Andreas Taurellus Diuionēsis I.C., & in Bonon. Academia professor publicus, Virq; politioris Musæ studiosissimus nobis retulit se nuper in Gallijs versantem prædictis non valdè absimilem effluxionem obseruasse, quæ ex vtero equino prodierat. Itaq; vir in his indagandis valde curiosus, & diligens inter Mortales curiosos non est recensendus: siquidē in tali curiositate ὀξυπονος summoperè commendatur; cum inde causas naturales rimari possit. A

Demum ad caput primum historiæ monstrorum, vbi de pilosis hominibus agitur, hæc de muliere monstrosè barbata ex Gyraldo, sunt referenda. Hic in Topographia Hiberniæ scriptum reliquit; quòd Rex Limiricēsis mulierem habuit vmbilico tenus prorsus barbatam; imò cristam, instar pulli annui a collo per dorsum crine vestitam gerebat, non erat hermaphrodita, & curiam assidue cum intuentium risu, & stupore sectabatur. B

Mola anthropomorphos. altera.

Variæ

Variæ Effluxionum vitalium, & non vitalium effigies.

L. D. D. Q. S. V.

Finis.

INDEX EORVM, quæ in Paralipomenis continentur.

A

ACcipitris capite, & cauda nigri icon pag. 7.
Accipitres fluuiatiles 9. G.
Acolin 16 F.
Acolchichi 16 G.
Acoltoloquichitl 27 G.
Acullianama 126 A.
Adamantes vbi generentur 8. B.
Adamantum venatio ibid.
Agni partium internarum anatome 125
Ahoauili quid sit 29 F.
Ahoacprocatl animal 30 C.
Ahucyactli serpens 153 E.
Alcis partes ad vsum medicum quales 129 E.
Alcis vnguis quis optimus 129 H.
Alcis vnguiculi icon 130.
Alka quę auis 33 G.
Amphisbęna marinę descriptio 33. E. icon ibid.
Anas Cretica 23 G.
Andura piscis 62 C. icon 64.
Animal Leonino aspectu 111. F. icon 112.
Animal ignauum 145. eiusdem mores 146.
Animalculum Tigrim concomitans 138 B.
Anser Magellanicus 22 B.
Anseres sine pennis 22 C.
Anserum noua vigilantia 22 A.
Anserum syluestrium differentia 22 D
Aper cetaceus 62. A. icon 63.
Aquila ad aucupium 8 A.
Aquilę genus regium ibid.
Aquilę albę vbi 8 B.
Araneri animal 28 C.
Araneus spinosus 30 C.
Aranei noxa in India 30. D.
Araneorum India varietas 30. C
Atetepitz animal 49. E.
Atherina icon alia 59.
Atocatl animal 30 D.
Atopinam animal 49 E.
Atochietl herba 126. B.
Attili & Accipenseris descriptio 74 D. icones 75.
Auis hominem sequens instar canis 15 G.
Auis nauseam mouens 18 D.
Auis viuipara 19
Auis epilepsię 18 A.
Auis pulchra qua 23 A.
Auis rauca 23 A.
Auis conuulsionem generans 26 D.
Auis galli gallinacei æmula 27 F
Aues ventorum 8 C.
Aues Psitaco congeneres 9 F.
Aues hyeme veluti mortuę 15 E.
Aues hostem indicantes 15 G
Aues minimę in India 17 H.
Aues chagrinę 17 G.
Auarum regina quę auis 8. D.
Aurata veteris dentata icon 57
Auris marina varietas 52. B.
Auris marina cum sua carne icon 52.
Axolotl animal 150 C.

B.

BArbota etymum 82 B.
Barbota alia 84
Bejuci qui 17 G.
Bezaar simiorum 144 D.
Bezaarticus lapis qualis optimus post Orientalem 120 C.
Blatta telas sectans 29 H. icon 30
Blatta Bizantia 49 H
Borablus piscis quis 86 A.
Bottatrissa alia 85
Brethmechi Arabum 69
Buso marinus 72 B.

C

CAlcaloti auis 23 H.
Cacamiztli animal 137 H.
Calanticha ex araneo 30 C.
Cameli varietas 130 D.
Cameli Bactriani alia icon 131.
Cameli alia differentia ex Cornelio Iudęo 132
Camelopardalis mas 133.
Camelopardalis fœmina 134.
Camphurch animalis descriptio 113 icon ibi.
Cancer Heracleoticus 46 C. icones 46. 47
Cancri Orientales quales 46 D.
Cancri Mollucani descriptio 46 A.
Canum varietas 149 E.
Canes cornuti vbi 114 B.
Canes muti vbi 149 F.
Caper suos alit hedos 124 A.

Capitis doloris remedia 9 H.
Caprarum varietas 120 A.
Capra sceleton 131
Capreoli plumoso capite icon 122
Capriasini icon 123.
Carbonis aquatici sceleton 25.
Caseus ex lacte ceruino 126 B.
Cattus algarius 67.
Cerui Crux quid sit 127 F.
Ceruorum reges qui 126 A.
Ceruorum exoticorũ varietas 126 A
Ceti capillati effigies 99
Ceti barbati descriptio 100 A. icon. 101.
Chiaquatotol 10 B.
Chichoatli 10 A.
Cimices formis insecti varia species 40. 43.
Cimicum varia icones 39.
Cocotzin 17 E.
Comendadora aues 16 G.
Concha muscosa 49 F.
Concha venerea exotica 49 G
Conchę saxis adhærentes apud Galenum. 52 A.
Concharum varietas 49 F.
Conchilium propriè dictũ quod 49. G
Conchily nomen ęquiuocum ibid.
Copsus quis piscis 82 B.
Copsus ex Hispania 83
Corculum ex cornu Alcis 129.
Coruus Mexicanus 23 H.
Corui genus mirandum 8 D.
Coturnix aquatilis 26. D
Coturnix alba ibid.
Coturnicum indicarũ varietas 16 E
Coyolcozque 16 F.
Cozcacoauhtli 8 D.
Coyametl animal 135 E.
Cranium testudinis marinæ ore hiante 151.
Cuchipilulanimal 32 C.
Cyathus ex cornu Rhinocerotis 136
Cygnus cucullatus 18 B.
Cyprini palustris anatome cum iconibus. 92. 93.

D

Delphini ossiculorum icones 103
Dentices qui pisces 56 A.
Diabolus marinus 72 B.
Draconis aquatici descriptio 134.
& icon 136.

E

Effluxionum vitalium, & non vitalium icones 159
Elaphocamelus 126. C. icon 128.
Elephas marinus qualis 105. 106
Elephantis dentium icones 117
Epelani Gesneri icon 76
Epilepsia remedia 18. A 32. C
Equicervus quale animal 126 C.
Erandgaas qua auis 22 D.
Erucę incertæ folliculus, & spoliũ 44.

F

Fascinationis amuletum 28 D.
Febrium quartanarum amuletum 28. D
Felium syluestrium varietas 149. H.
Fulica maior quę auis 27. E.
Funes Indorum ex quibus parentur 17 G.

G.

Galeorum varietas 62. E.
Gallina indę oui vera icon 11.
Gallinę habentes carnem nigram in qua regione versentur 11. E.
Gallus gallinaceus peregrinus 18. C.
Gallus marinus Rondeletij 46. D.
Gyrini vbi edule, 150. A.

H.

Haemorrhous indicus qualis 153. E
Haut animal quale 145.
Helfingegaas quę auis 22 D.
Herinaceus Arabum qualis 81.
Herinacei marini vis 79. G. icon 80.
Hippelaphus 126. C. icon 127.
Hippopotami fœminę pars anterior delineata 142.
Hippopotamo affine animal quale ibidem.
Hirudo terrestris indica qualis 32. A.
Hirudinis indicę natura 32. B.
Histricis piscis descriptio 79. G.
Histricis lapidis prerogatiua 147. E.
Histricis dentis icon ibidem
Histricis quadrupedis varię partes delineatę. 148
Hoga piscis qualis 62. C.
Hoga arbor ibidem
Hoitzili quid sit 30. C.
Hoitztocatl animal 30. C.
Hoitzitzilototl 17. H.

I.

Iaculi serpentis alia species 153. G.
Insectum amb ignem 38.

Insanię

INDEX.

Insaniç remedia 32.C.
Ioannis Antonij Godij mentio 87.H.
Immunia auis quę 53.H.

L.

LAc nutricum quomodo augeatur 32.D.
Lamatech animal 32.A.
Lamię denticuli effigiati 70.
Lamia cetacea icon 71.
Landa auis quę 23.G.
Lapis mallacensis qualis 147.F.
Leo aquatilis qualis 146.D.
Leo albus 137.F.
Leonum varietas ibidem
Lepades Hippocratis quę 52.A.
Lepadum differentia 52 B.
Leporis marini varietas 44.
Leporis marini icones 45.
Lucij anatome cum iconibus 87.88.89.90.91
Lupi exotici qui 141.E.
Lupi Bambę oleo palmarū delectantur 141.F
Lutrarum varietas 146.D.

M.

MApach animal 144.D.
Maripeta animal 111.G.
Maxtle animal 144.D.
Melancholia remedia 8.D.
Mergus magnus niger Alberti 24.B.
Mergus Arcticus 26.A.
Mergus marinus Gesneri 26 C.
Mergus Americanus ibidem
Mizli animal 137.G.
Mola anthropomorphos 158.
Monocerotis varietas 114.B.icones.115.
Morbi gallici remedia 8.D.9.E.
Morsz animal 105.F.
Mula sterilis proprio lacte nutrit aliam mulam 124.A.
Mulier barbata vbi vixerit 158.
Musca mexicana 29.F.
Musca aquatilis 29.F.
Musca in pilula quercus nata 29.H.eiusdem icon 30.
Musca mexicana vsus in cibis 29.F.
Muscarum varia origo 29.H.
Muscarum varia icones 41.42.
Musciformia insecta varia 38.41.42.
Mustela Bohemica alia species 68.
Mustelus leuis alter 66.
Mytulus conchifer admirandus 51.E.

N.

NOctua cauerna vbi viuat 10.A.
Noctua ous vera effigies.6.
Noctua periophtalmion.6.
Noyra 9.F.

O

OCuitzlac animal 32 D.
Oculipeta serpens qualis 153 G.
Offa informis quid sit 44
Oniscus peregrinus 31 G.
Oniscorum differentia 31 F.
Oniscorum varia icones 31 G.
Onocrotali sceletō delineatum 20
Onocrotali ossa examinata 21.
Orbis piscis ictu ranę 76 B.
Orbis piscis oblongus capite testudinis 76 C.
Orbis piscis Hispanicus dentatus 77 B.
Orbium piscium varietas 76 B.
Ornithologia authoris 5 F.
Orbonis piscis icon 108
Ossis de corde cerui icon 126 C.
Ouella piscis qualis 86 A.
Ouum Gallinæ cū collo instar phiala 13.
Ouum serpentis delineatum 155.
Oua nigerrima piscis 98
Oua muscarum Indiæ ad quid. 29 G.

P

PAmphaga aues quę 5 E.
Pamphagi popul. 49 E.
Papilio Indicus 28 C.
Papilionum rariorum varia icones 36.37.
Papilionacea insecta varia 38.42
Paralysis remedia 32 C
Passer aquaticus 27 G.
Passer Hulens 27 H.
Patella quid sit 52 A.
Pediculi campestres 43.
Penicilli Nuperorum 53 E
Perca alterius icon 94
Percarum varietas 94 A.
Perdices magna molis vbi 15 H.
Phasiano auis congener 15 F
Phocarum differentia 103
Physalis descriptio 100 B.icō 102
Picus salutifer 9 G.
Picus imbri fœtus ibidem.

Pigri-

INDEX.

Pigritia animal quale 145. eiusdem icon ibid.
Pinguini auis 21 B.
Pina alicuius Ceti 110
Pinnarum varietas 111 F.
Piscatio ope Cornu marini vbi peragatur 24 A
Piscis versicolor instar Chamæleontis. 62. C
Piscis Septentrionalis ex genere orbium 78
Piscis echinatus ex genere orbium ibid.
Piscis mali ominis 81 E.
Piscis reticulatus 96
Piscis icon in tabula Asiæ delineati 97
Piscis Leonini effigies 112.
Piscium volatilium varietas 54 A. Eorundem icones 54.55.
Piscium somnus 34 A.
Pleuritidis remedia 10 D.
Podagræ remedia 120 B
Porci Americani icon 135
Pseudonchus 50
Pseudophyseter 102.
Psyllus marinus 34 A.
Pterophœnicus Indiæ 16 H
Pulicis marini icon ibid.
Puma quid sit 137 F.

Q.

QVachiltone auis 27 F.
Quauhtzoncoelin 16 E.
Quautlamacane animal 126 A.
Quamzcli animal 137 G.
Quatotomi 9 H.

R.

RAdix antropomorphos 157.
Ranapiscatricis varietas 72 B. icones 73.74.
Rana ponderis vnius libræ vbi reperiantur 150 B.
Rhinocerotis cornu 115.116
Rhombi læuis icon 60.
Rhombi aculeati alia icon 61.
Rhomborum varietas 59.
Rosmarus animal 105 E. eiusdem vsus ibid. icon 107.
Rusor animal 105 E.

S.

SAcerdotissa animal 144 D.
Sargi icon apud Gesnerum 58
Sargorum varia species 58 A.
Sayuus quale animal 135
Scarabeus cornutus Indicus 29 E.
Scarabeiodsles vbi 49 E.
Schedel piscis qualis 95.
Scincus Indicus 150 C.
Sedacz piscis 97.
Senex maris quale animal 103.
Serpentes parui nocentissimi vbi degat 154 B
Serpentum Domina, quæ bestia 152 C.
Serpentum venenatorum remedia 154. C. D
Serpentinus ramus 157
Seyferach 15 G.
Sol marinus Rondeletij 35 F.
Soli mutatio quid præstet 120 B.
Stella marina tribus radijs supra decem insignita 36 A.
Stellarum marinarum varietas 35 E.
Suis marini differentia 62. B.
Suis nostratis sceleton 136.
Suyuuu 8 C.

T.

TAmamacame animal 126 A.
Tapachporchubqui animal 49 F.
Taurus Indicus 119 F. eiusdem captura ibi.
Taxi differentia 146 B.
Temolin quod animal 29 E.
Tempestatum præsagia 62 B.
Tepetotol 15 F.
Teredo in cortice iugulandis genita 36.37.
Terra Melitensis virtus 155 E
Testudinis terrestris ouum 12
Testudinis marinæ cranium ore biante 151.
Thanacatli animal 138 C.
Tigris vbi fuerit adorata 138 B.
Tigridi animal affine 139.
Tigrium varietas 138 A.
Tlacocelotl parua Tigris. ibid.
Tlalmizcli animal 137 G.
Tlachaxolotl animal 119 E.
Tlalhuicamacame animal 126 A.
Tlaubquechul 19 F.
Tlapalcocotli 17 F.
Tominejo auis 17 H.
Tropilloti 8 C.
Truta vulgaris icon 87
Trutarum varietas 86 D.
Turbinis cum limace icon 51.
Turbinum differentia 51 F
Turtur indica qualis 17 E.

V.

VErmis triticarius 43.
Vermis conciliaus somnum 32 C.
Vermes Peruani quales 32 C.
Vermium differentia 32 B.
Vespa Indicæ 28 A.

Vesper-

INDEX.

Vituli marini alia icon 104.
Vituli etymum 119 *E.*
Vituli dentes vnius mensis 11.
Vlcerum remedia 9 E.
Vnguis rapacis auis icon 5.
Vnguis odorati differentia 4 H. *icones* 50
Vnualue quid sit 52 A.
Vrogalli minores Septentrionales 15 E. *icon* 14
Vrsus marinus Rondeletij 4 D.
Vrsus in vtero matris nō est imperfectus 140 A
Vrsi adulti vnguis icon 140
Vrsuli ex cafa matris aluo exempti icon ibid.
Vulpis offeum genitale 144
Vulpium varietas 143
Vulpium Indicarum more 143 F.
Vulpibus bestia affines 14 G
Vulpinum oleum quale 13 H.
Vulpecula marina 68 D
Vualghuogel 18 D.
Vualrus animal 110 A

X.

X*Lepapantotl* 23 E.
Xochitotol 17 C.
Xochpaltapachtli animal 49 F.

Y

Y*Cachacintli auis* 8 F.
Yxcahoetli 32 D.
Yzquauhtli auis 8 A.
Yztacmacame animal 126. A.

Z

Z*Ainus qua bestia* 135.
Zainorum antipathia 137 E.
Zamuro 8. C.
Zelotypia remedium 17 F.

FINIS INDICIS.

MENDA SIC DEMENDA.

Pag.5.E.Ornitologia l.Ornithologia pag.7.axplicauimus.l.explicauimus.pag.16 G.qui inesse.l.quos inesse retulimus.pag.18 C.vellata.l.velata.pag.23.G.Anatæ.l.Anatæ.pag. 26.B.vtrimq.l.vtrinq.pag.28.B.prædito l.præditi.pag.30 C.in qua.l.in quam.pag.32 C. in Margine omnia sunt delenda.pag.35 F.appareat.l.apparet. pag.40. Cimiforme.l.Cimiciforme.pag.43.cimiformis.l.Cimiciformis.pag.44.in alis.l.in alijs.81.E.firmmi.l. firmi.109.E.umitatis.l.summitatis.111.E.conspicitur.l.conspiciuntur pinnarum differētię. 111 E. Pinna phęnicites quæ 111.F.pag.130 D.huius animalis.l.illius animalis pag.130. Camelopardali differentijs. l.Camelopardalis differentijs. pag.138 A. tigręs l.tigres. pag.153 E.hemorrhoo.l.hemorrhoo.

REGISTRVM.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz,
Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Ll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sss.
A B C D E F G H I K L M N O.

Omnes ſunt Terniones, præter ✠, quæ eſt Iuernio, & Sss, & Qqq, quæ eſt Quaternio.

BONONIÆ, Typis Nicolai Tebaldini 1642.
Superiorum Permiſſu.

Impenſis Marci Antonij Berniæ.